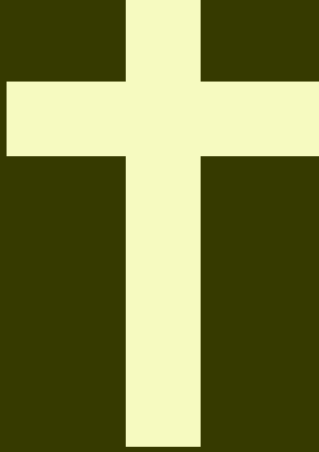

aúná-aimba simái
tarúmakain-kwasai

The New Testament in the Kosena Language of Papua New Guinea

aúná-aimba simái tarúmakain-kwasai
The New Testament in the Kosena Language of Papua New
Guinea
Nupela Testamen long tokples Kosena long Niugini

copyright © 1980 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kosena

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020
363afe94-0b4c-5e94-bf3b-b68ce841dec7

Contents

FRT	1
Mátiyu	2
Mááka	49
Árúku	76
Yóni	123
aantá-kwaasi	153
Árómaa	195
1 Kórínti	217
2 Kórínti	239
Káresiya	254
Évésasi	262
Vírípai	269
Kórósi	274
1 Tésáronaika	280
2 Tésáronaika	285
1 Tímóti	288
2 Tímóti	294
Táitási	298
Vírímóni	301
Ípiru	303
Yémési	320
1 Pítaa	326
2 Pítaa	332
1 Yóni	335
2 Yóni	340
3 Yóni	341
Yúte	342
paárurain-kwasai	344
Read the New Testament	366

Aúná-Aimba Simái Tarúmakain-Kwasai
The New Testament in the Kosena language of Papua New Guinea

Nupela Testamen long tokples Kosena long Niugini

Aúná-Aimba Simái Tarúmakain-Kwasai

The New Testament in the Kosena language of Papua New Guinea
 [kze]

Translation by Wycliffe Bible Translators

© 1980 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Print publication, 1980 by Wycliffe Bible Translators, Inc.

Web version

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.
 www.Wycliffe.org

<http://pngscriptures.org>

www.ScriptureEarth.org

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons license (Attribution-Noncommercial-No Derivative Works).

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0>

Your are free to share — to copy, distribute and transmit the text under the following conditions:

- **Attribution.** You must attribute the work to *Wycliffe Bible Translators* (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).
- **Noncommercial.** You may not use this work for commercial purposes.
- **No Derivative Works.** You may not alter, transform, or build upon this work.
- **In addition,** you have permission to port the text to different file formats, as long as you don't change any of the text or punctuation of the Bible.

Notice — For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work.

Tok Orait

Dispela Buk Baibel i kam wantaim tok orait na lo bilong Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works license. Em i tok olsem **yu ken givim kopi long narepela manmeri**. Yu ken wokim kopi na givim long husat i laikim. Tasol, yu mas tok klia dispela samting i kam long <http://tokplesbaibel.org>. Yu no ken kisim mani na salim dispela. **Yu mas givim nating**. Na tu, **yu no ken senisim Tok**.

Ol piksa i kam wantim ol Baibel na narapela buk i stap long dispela sait i gat tok orait long usim wantaim dispela samting tasol. Sapos yu laik narapela tok orait, yu mas askim husat i papa bilong copyright long dispela ol piksa.

Sapos yu laik stretim samting i no orait long dispela tok orait, stretim tok, salim Buk Baibel, o tainim Tok bilong God long nupela tok ples, yu ken **askim mipela**.

Olgeta tok orait na lo long tok ples English i stap long <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/legalcode>.

Sapos yu gat askim long dispela, **plis askim mipela**.

aúná-aimba simái tarúmakain-kwasai

Mátíyu

Ísu kwíyómpa'a irówana Mátíyu siyáánkai-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna Ísun-ai agaimakáiyé. Ísuna kwayó-kwáásimá sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba moóráwái áwí'a Mátíyu moórá-awí'a Árivái kwemá maanáúvái agaimakáiyé. Áánútu séna sáwí'o umáímo máyáampinkemba iyátinkaniye siróntemba ááéraan-aimba simái tarúmakon-auvai-kwandaavimba agáyómba Ísuntavai siráawe. Yútaa-kwaasi Ísuntavai sésa Áánútumó usásinankaiwaima Mésíyaaman-iyé sígwáe séna maanáúváiimbá agairáiyé. Ísu asirayámbá tokéna Áánútuna áamáánkona áaimba simátiména Áánútu kwená kwaási kwégawaain-aimba simátíma'mae iráiyé. Mátíyu mirán-áimbá maanáúváiimbá agaimakáiyé.

Áríku 3:23-28

¹ Ísu Káráisitina akúni'a uráan-kwasai. Ísu aikwá'náma Tévítimani. Téviti aikwá'náma Áávaramumani.

² Áávaramu Áísákaamba marankówana

Áísáka Yákópomba marankówana

Yákópo Yúta-iyai áváráwáínónnda matinkówana

³ Yúta Pérésinte Sáraante matinkaraimba

tinówa Témamani.

Péresi Éséronimba marankówana

Éséroni Árámumba marankówana

⁴ Árámu Ámínátapamba marankówana

Ámínátapa Násonimba marankówana

Násoni Sáómonimba marankówana

⁵ Sáómoni Póásimba maránkaraimba

anówa Ár'é'apimani.

Póási Ópétimba maránkaraimba

anówa Árútimani.

Ópéti Yésimba marankówana

⁶ Yési Tévítimba marankówana

Téviti kárákwiyi-i'a uráiwai Sórómonimba

maránkaraimba anówana aiva-kwánkó áwí'a

Yúraya úwana naaén-kwamba Tévítimani.

⁷ Sórómoni Áríyapoamumba marankówana

Áríyapoamu Ápáísaamba marankówana

Ápáísaá Ésaamba marankówana

⁸ Ésaá Yíósavatimba marankówana

Yíósavati Yórámumba marankówana

Yórámu Ásáyaamba marankówana

⁹ Ásáyaa Yótámumba marankówana

Yótámu É'ásaamba marankówana

É'ásaá Ésekayaamba marankówana

¹⁰ Ésekayaa Mánásaamba marankówana

Mánásaa Émósimba marankówana

Émósi Yósáyaamba marankówana

¹¹ Yósáyaa Yékónaya-iyai áváráwáínónnda matinkówana

mínkánaávímbá Pépíróni-naopakewai Ísareri-kwaasi tayí'maesa Pépíróniva'a ándáva'a matinkaraawe.

¹² Pépíróniva'a mátinkó-kanaavimba

Yékónaya Síatiomba marankówana

Síatio Sérápápeomba marankówana

¹³ Sérápápeo Ápáyatimba marankówana

Ápáyati Éráyakimumba marankówana

Éráyakimu Ésomba marankówana

¹⁴ Éso Sétókomba marankówana

Sétóko Ékímumba marankówana

Ékímu Éráyatimba marankówana

¹⁵ Éráyati Ériesaamba marankówana

Ériesaa Mátánaamba marankówana

Mátánaa Yákópomba marankówana

¹⁶ Yákópo Yósépimba marankówana

Yósépi Máriyaamba awaikó úwana Máriyaa Ísumba anówamani. Ísuntavesa Áánútu usásinankaiwaiye sésa Káráisitiye kwésewe.

¹⁷ Áávaramumo máyonka'a sísamaivakemba éiyaimba kumbaimái-kwaasi ¹⁴ kwaasi agáyówasa Tévítimo paáruenamo máyonka'a sísamaivakemba éiyaimba kumbaimái-kwaasi ¹⁴ kwaasi agáyówasa Pépírónivakewai tayí'maesa Pépíróniva'a ándáva'a mátinkarowasa máyón-kanaavimba sísamaivakemba éiyaimba kumbaimái-kwaasi ¹⁴ kwaasi agáyówana minká'á Máriyaa Ísu Káráisitimba maránkaraiye.

Ísumba maránkarain-kwasai.

Árúku 2:1-7

¹⁸ Ísu Káráisitimba marankómba maará uráiyé. Ísu anówamba Yósépinka'a síváúmaresa ítámakowana Yósépi íma kwesé kurónka'a ámu'a paáruyaiye. Áánútun-amanko ámu'a paárumankarowana ¹⁹ awaikó kawé'á kwéuwai séna kwaási túranka'a ai'máráanana Máriyaa aigaeýávéna iváimpo'a aúpá'á ai'mátuwanaumne-imayaa uráiyé.

²⁰ mirá imáyáama kwéena aún-kwáyowana Ísóigona kwayó'nákó kwíyómpakewai kaainamp'á simámena séna Yósépiyo Tévítin-andaraken-kwaasi óne. Máriyaamo ámu'o káúvimba Áánútun-amankowe su'mai ámu'a kauwánkaimba po kwembá úwoi mayániyompo íma áá'a kaíno. ²¹ iyámpóimo marankánimba áwí'a Ísuwe simámiyo siráiyé. mináwíkoná áaimba kwená kwaási sáwí-imayaaomo tátokaimpinkemba iyátinkaniye siráiyé.

²² naaóvá'á Áánútun-aii simátímakowai sirónka'a póna mirán-tántáá'á paáruyaiye. ²³ kwemá agaimaréna séna

moórá-inaamarugo kwaai íma mairéna ámu'a kaumái iyámpói marankáinasa miniyámpóigó

áwí'a Émáníyueriye sénááowe

agaimaréna siráimba mináwíkoná áaimba Áánútu keséya máyáiyé siráiyé.

²⁴ Yósépi aúvínké usásinena Ísóigona kwayó'nákó kwíyómpakewai siróntemba awainíkonábá mairéna ²⁵ íma kwesé kumba úwoi ména kárákwirowana iyámpói marankówana Ísuwe séna áwí'a tamánkaraiye.

aaváúmó usópaken-kwaasi taawánaraan-kwasai.

2

¹ Yútiyaa-maravaken-kawaanako áwí'a Éróti máyon-kanaavimba Pétáremu-naopa'a Máriyaa Ísumba maránkarowasa némpakemba aaváúmó usópaken-kwaasi kawer-ímáyáágwára-kwáási teémesa Yérúsaremu-naopa'a tésa ² sésa Yútaa-kwaasira'a kárákwiwinine sénamo maránkáin-iyampoi náávára ánkaraao. aaváúmó usaipá'á méta awánáundaya moórá-o'a paárisata awánéta séta iyámpói maránkaraimba póta awánéta kwenáwí'a mósá maránáe séta teémeta túne siráawe.

³ suwaná marará-káwáánákó Éróti mináimbá isówana arunkó sáwí'a úwasa Yérúsaremu-naopakewai gwara'a isówana tirunkó sáwí'a úwana ⁴ Éróti mono-káwáá-kwáásiyé áamámba sun-kwáásiyé tááyowasa torupamáí máyówana séna Áánútu ai'marániwaimba Káráisitimba marankánimba náávára ankániyo súwasa ⁵ sésa Yútiyaa-marava'a Pétáremu-naopa'a ankániye. Áánútun-aii simátímakowai agaimaréna séna

⁶ Yútiyaa-marava'a Pétáremu-naopakemba-kwaasiyono. Yútiyaa-marava'a kárákwiraawaivimba kentí naaópa'o kárákwiraawai íma tínaaempa'a máyáawe. kentí naaópakemba moóráwai paáruena kesí kwaási Ísareri-kwaasira'a kawé'á umái kárákwiiniye

agaimaréna siráiyé suwaná ⁷ Éróti iséna aaváúmó usópaken-kwaasi aúpá'á tááyowasa tuwaná tisaa ena séna nósá-tawai min'á paárisara awánaraao súwasa simámúwana

⁸ Éróti séna Pétáremuva'a miniyámpói koavakáá-umai awáné'a tasimásimiya'a kesé kuré'a kwenáwí'a mósá máraano súwasa ⁹ iséna kumbá aaváúmó usópa'o mésamo awánaraan-o'a awánowana minókómá aiva'á kwégwena miniyámpóimó máyonka'a kog-waúwasa ¹⁰ ávááraumai aamoí ésa ¹¹ mindáumpá'á iyésa anówante miniyámpóiyé

tuwánésa kivaíresa miniyámpóigó áwí'a mósá marésa unáámbá óin-tokésa kawé-tántáá'á kóri-ontamba óimai amésa kawer-úmumbó ii-yántáá'á óimai amésa áséi-kwiyum-basawenkwar'a a óimai ámakaawe.

¹² ámatuwesa tuún-kwáúwana Áánútu kaainampá'á simátimena séna Érótimba íma kosimáméro súwasa ó'on-ampakemba kentí naaópa'a kóuraawe.

Ísumba áí'maesarai Ísípi'a kuráyan-kwasai.

¹³ kóúwana kwíyómpakemba Ísóigona kwayó'nákómbá Yósépi kaainampá'á awánówana séna Éróti miniyámpóí tuvuwíndayavena kwéavakaa-ivo usásine anówante miniyámpóiyé tí'mae Ísípi-marava'a koména'a aáno simámé'a áí'mae tiyó sénaumne súwana ¹⁴ mindó'wáámbá usásinena anówante miniyámpóiyé tí'maena Ísípi-marava'a kwéména ¹⁵ miv'á komáyowana Éróti pukáiyé. naaóvá'á Áánútun-ai simátimakowai sirónka'a póna mirá uráiyé. kwemá agaimaréna séna Ísóigo séna

Ísípi-maravakemba kesáánimba máyaina'a

ááyaanana koyauwerániye

siráiyé agaimaréna sirónka'a póna mirá uráiyé.

iyámpói tínkakaan-kwasai.

¹⁶ Éróti awánómba aaváúmo usópaken-kwaasi kampa'á simáuwesa kóúwana Éróti arunkó áyámba úwana aaváúmo usópaken-kwaasi simámakon-aintavaiye o'á paáruraiyemo sirón-aintavaiye imáyáa éna évakarawai tí'maréna séna Pétáremu-naor-ayampa'-naopimpa'a kaer-ímó ten-iyámpóiyé ímo kaer-ímó tarén-iyampoíye tivakáá-umai tínkantuuaro súwasa mirá uráawe.

¹⁷ naaóvá'á Áánútun-ai simátimakowai áwí'a Yérémaya sirónka'a póna mirá uráiyé. kwemá agaimaréna séna

¹⁸ Áráma-kwaasi ávááraumaimo ivi'ó tarámba ísaraawe. Áréseo aísaaavutantamba uráan-kwaasi miwítí iyámpóiyavesa ivi'á taawasá iyámpóimo pukáantavesa tímambá aráápamai tínkaraawasa úwoi ivi'á támae íráawe agaimaréna siráiyé.

Ísípivakemba tiráin-kwasai.

¹⁹ Éróti puwúmba Yósépi Ísípi-marava'a ména kwíyómpakemba Ísóigona kwayó'nákómbá kaainampá'á awánówana séna ²⁰ miniyámpóigómbá tuvuwónáe sen-kwáási á'a puwóvo usásine anówante miniyámpóiyé tí'mae Ísareri-marava'a kwaáo súwana ²¹ usásinena awainínkónte ááninkónte tí'maena Ísareri-marava'a kúmba ²² Éróti ááninko áwí'a Ákéreasi kwemá avowaná anondá Yútiyaa-ayampa'a kawáá-máyái kwémayowana Yósépi ísena mináyámpá'ó koménintavena inkaisúwana kaainampá'á Áánútu simámuwana Kárirí-ayampa'a ²³ Násáreti-naopa'a tí'maena koméraiye. naaóvá'á Áánútun-ai simátimakowai sirónka'a póna mirá uráiyé. kwemá Ísuntavena séna Násáretivaken-kwaasiye sénááowe agaimaréna sirónka'a póna mirá uráiyé.

3

Yóni simátimakarain-kwasai.

Máaka 1:2-8, Árúku 3:1-18, Yóni 1:19-28

¹ minkáanááimbá mooráwai áwí'a Yóni ména nombá pétinkowai póna Yútiyaa-marava'a kúmba kavóná-marava'a koména simátimena séna ² Áánútu kwená kwaási kawááimba ááimba kwéasaivo kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútumpa'a teró simátíma'mae iráiyé. ³ naaóvá'á Yóni íma máyonka'a Áánútun-ai simátimakowai áwí'a Áísáya Yónimo paárinintavena imáyáa éna agaimaréna séna

mooráwai kavóná-marava'a ména aayamáirakemba séna Ísóigona aambá kwirankánááomba kwená aambá arupí iyana minámpá'á kwíno

Áísáya agaimaréna sirónka'a póna Yóni paárúwana mináimbá paáruraiye.

⁴ Yóni póigo áwí'a káámeri kwená áyáú-kwatoi íréna aúwarasinei ámúranda uréna a'nóriné kwantáámikóna aúwé mintóné su'mai kwénena ⁵ aai simátíma'mae iyúwasa Yérúsaremu-naopaken-kwaasiye Yútiyaa-ayampaken-kwaasiye Yóntáni-nonkona menávápákéné maanávápákén-kwáásiyé miráumai kwaási tóyo ésa ⁶ sáwí'o uráamba paárumai avora'á simámúwana Yóni Yóntáni-nompimba nombá pétinkaraiye.

⁷ Yóni nombá pétinkena awánómba ámáán-kawaa-kwaasiye Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáásiyé sáwíva'a nombó pétinkanintavesa kwenópa'a tóyo uwaná simátimena séna

iyánkó póígon-araa'an-owe. Áánútu kentí sáwí-meyamba tímínívo nááwa simátímísara iséra inkaiséra kwéteo. ⁸ kentí sáwí-mayai tuwé'o Áánútumpa'o té'o é'a kawe-máyái máyéwa'a tuwánanaumne. ⁹ Ááváramu kentáá síkwá'ná imbá póta Áánútna kawekwáásiyá úne sé'a mirán-ímáyáá ima oró. Áánútu Ááváramu aísavutantamba ónááowe sénaraankasi maanóntámpinkémbá kanaám-po'a kwaási aúraro sisa'á aúrásino. Ááváramu aísavutantamba uráundawai póta kawekwáásiyá úne sé'a mirán-ímáyáá ima oró. ¹⁰ ima kawer-árámbá iyain-taima ááimpimba kwéayaisuwesa iravímbo agaisúwáantemba Áánútu miráumai kentí sáwí-meyamba tímíníye Yóni siráíye.

¹¹ Yóni simásuwena séna sáwí-imayaa tuwé'a Áánútumpa'a tewái nombá kwévetinkaundanivo kesínáaemba tíníwai Áánútun-amankomba ai'maráinana kuména keinárawapimba anómbo umátinkaniye. iramó agáyáantemba íníye. kwemá anóndakoma kembá usáyaaitaraimba pó'a kwemó aaimó síndavimba kemá aaimá sendamá uwóví'a ónaumne. ¹² aawinkwínamo sipétivimbo mósá makésamo iyaavumásúwáawanamo anómbo marapá'ó kúmísanamó ásimá úndáomo tútúwaisasamo kaikai'o ínín-iravimbo kwiyúumaimo agaisuwésamo anómbo naaúmpa'o mósá márántemba kwaási miraráámbá íníye Yóni siráíye.

Ísumba nombá pérankarain-kwasai.

Máaka 1:9-11, Árúku 3:21-22

¹³ minkánáá Ísu Kárirí-ayampakemba Yóntáni-nompa'a téna Yóni nombá pésinkainkwae séna túwana ¹⁴ Yóni séna imanivo emó nombó pésinkaniyonda kanaán-ivo kentávái se nombá pésinkaaó kwésene súwana ¹⁵ Ísu séna ivátuke súndantemba mirá uwo. mirámó ékaimo ékai Áánútu siráini'a óyauye súwana owé séna ¹⁶ nombá pérankowana nompinkémbá usásinowana sokón-tawai taainkaar-úwana Yóni awánómbo Áánútun-amanko mááiraamba úmaena Ísu ane'a kumbáyowana ¹⁷ aagíwé su'mai kwíyómpakemba séna maawámá kesáánimba isa'á kwená imáyáa kwé'e'a áváaraumai aamoí umánkaumne siráíye.

4

Sáátáánigo Ísumba áisaa umai isánáe siráin-kwasai.

Máaka 1:12-13, Árúku 4:1-13

¹ súwana Sáátáánigo Ísumba áisaa umai isáníntavena Áánútun-amanko Ísumba simámuwana kavóná-marava'a ² koména toómbá ima néna ayáátáaka'a 40 no'waaamba kwaúwana áváaran-ai ankówana ³ Sáátáánigo Ísu sáwí'o índá awánanae séna Ísunopa'a téna séna emá Áánútu áánimba úne kwésembo maanóntánkóntávái toómbá aúréná'a naanó siyó súwana ⁴ Ísu séna Áánútun-ai aúvái-kwandaavinkemba séna toómbó náiyawaiye su'mai kwaási ima tátoraivo Áánútu siráini'a amápa'a iyana tátoraniye siráimba pó'a emó sénda ima mirá ónaumne súwana ⁵ Sáátáánigo Ísumba áí'maena Yérúsaremu-naopa'a kwéna anóm-bono'-nankona ávumayaapa'a móankena ⁶ séna Áánútun-ai aúvái-kwandaavimba séna Áánútu kwíyómpakemba kwená kwayó'nárawa'a ti'maráinasa enká'á kárákwiresa pósa óntanka'a aísamaima turaráanavo sésa tiyáándeí aramónááowe siráíye. mindáyavai emá Áánútu áánimba úne kwésembo maankákémbá ásávenasa kwíyómpakendarawa'a arámbeasa marapá'á móru ankánááowe Sáátáánigo súwana ⁷ Ísu séna Áánútun-ai aúvái-kwandaavinkemba á'a mirá siréna moórá-ainkwará'a séna kentí Isóigo Áánútumba áisaa umai isánáe ima seró siráimba emó séndantembo mirámó ékai Áánútumba áisaa umai isáúsino. mindáyavai emó sénda ima mirá ónaumne Ísu súwana ⁸ Sáátáánigo Ísumba áí'maena anón-omapa'a iréna móankena amápa'-marava'a kárákwiron-kwaasiye miwítí anón-asirayane agaráárankena ⁹ séna kengk'ó kivairemo kesí imáyáamo mósá máréná'o é'a kárákwiyi-mayai áména kárákwiyiniyone Sáátáánigo súwana ¹⁰ Ísu séna Sáátáánigo kówaaó. Áánútun-ai aúvái-kwandaavinkemba séna kentí Isóigo Áánútumpa'a imáyáa é'a kwenáwíre su'mai mósá maré'a kwená mayáiyé su'mai máyáaro siráimba pó'a emó sénda ima mirá ónaumne súwana ¹¹ Sáátáánigo auwéna kúwasa kwíyómpakemba Áánútuna kwayó'nárawa'a kumésa Ísumba áwa'naa uráawe.

Ísu kwená mayáímó ááimba ásárain-kwasai.

Máaka 1:14-15, Áríku 4:14-15

¹² Yóni marará-káwáánákó áwí'a Éróntavena séna sáwí'a uráiyé siróntavena ándáva'a máankowana máyon-aimba Ísu iséna Káriri-ayampa'a kwéna ¹³ Násáreti-naopa'a íma koména Kápénéamu-naopa'a koméraiye. mindáópa'a Káriri-nonkwaaukon-awampa'-naopa'a Sépiyuraaniye Návataraiye tisaavutantamba uráawaiti maravá'á kwáyon-daopa'ani. ¹⁴ Ísu Kápénéamu-naopa'a komáyomba naaóv'á Áánútun-aaí simátimakowai áwí'a Áísáya agaimaréna sirónka'a póna mirá uráiyé. kwemá agaimaréna séna

¹⁵ Sépiyuraaninte Návatarainte mindárai tisaavutantamba uráawaiti maravá'á nonkwaaúnkón-awampa'a Yóntáni-nonkona menávápá'-máráo áwí'a Káriri-marava'a máyáawai ó'on-o'on-kwaasiyave'a súnnda ¹⁶ minkwáási tunkwi-ayampa'a mésa sámó kaípa'a awánanaaowe. Áánútuna némpa'o tunkwi-ayampa'o máyáawai sán-kamatinkaniye

agaimaréna sirónka'a póna Ísu paáréna mirá uráiyé. ¹⁷ minkánáá Ísu simátimindayavena ááimba ásámai simátiména séna Áánútu kwená kwaási kawááimba ááimba kwéasaivo kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútunopa'a teró siráiyé.

Ísu éiyain-kwaasi táayarain-kwasai.

Máaka 1:16-20

¹⁸ Ísu Káriri-kwaaukon-awampakavamba kúmba kae-kwáásiráí mésarai awaaó áwí'a Sáímoni moórá-awí'a Pítaa úwana áváko áwí'a Éndaru umái mésarai miwítí mayáímá pósarai noyáá'a to'mái tímápa'a kwénaaesarai kwase-únámbá nompí tukóyana ¹⁹ Ísu simátiména séna kesé tekaiyó. noyáá'o to'máimo tímápa'o kwénaaoyantemba aúnná-mayai tíménakai kwénaaeakai kesáái simátimápa'a kwénaaiyasa kesópa'a teró súwasarai ²⁰ minkwásé-únámbá tuwésarai kwesé kurááiyé.

²¹ kwesé kuyaná Ísu komárena kúmba kae-kwáásiráí mésarai Sépéti ááninkai awaaó áwí'a Yémési úwana áváko áwí'a Yóniye tivowámpí kwimái nompí-sípívimbá mésaya kwase-únámbá to'mayaa kwéuwana Ísu minkáé'nárai táayowasarai ²² avekáámbá tivowámbá mindómpí-sípívimbá auwésarai Ísuwe kurááiyé.

Ísu sáwíva-kwaasivimba mayái mairáin-kwasai.

Áríku 6:17-19

²³ Ísu Káriri-ayampa'a naaó'-nao'a kwénaaena mono-náúmpimpá'á Áánútu kwená kwaási kawááin-aimba mináséí-kwásái kosimátimápa'a kwénaaena ó'on-o'on-ti'o ún-kwaasi asóvamatinkava'a kúwana ²⁴ kwenááigo Síriyaa-marava'a naaó'-nao'a kóyáwé úwasa ó'on-o'on-ti'o ún-kwaasiye taraváá-kwámbó tirumpimbó máyon-kwaasiye tiyayaambo árukun-kwaasiye tiyayaambo pukón-kwaasiye mirámó un-kwáási taagwiya'maésa Ísunopa'a mátínkówana asóvamatinkena ²⁵ aambó kwénaaumba sáwíwarawai Káriri-ayampakene Tékaporisi-ayampakene Yérúsaremu-naopakene Yútiyaa-ayampakene Yóntáni-nonkona menávápákén-kwáásiyé miráumai-naoken-kwaasi kwenópa'a tóyo uráawe.

5

Ísu omápa'a ména simátimákain-kwasai.

Áríku 6:20-23

¹ Ísu máyowasa sáwíva-kwaasimo tóyo umbá tuwánéna omápa'a umáyowasa kwená kwaásiyomba torupamáí máyówana ² simátiména séna ³ Áánútu súwa'naa ínkwáe sewái Áánútu miwí kawé'á kwéumatinkena miwírá'á kwégawaaíye. ⁴ miwívimbá sáwí-imayaa kwáyáísana tirunkó umbái kwétaiwai Áánútu miwí kawé'á kwéumatinkena etóyóí kwéumatinkaiye. ⁵ kesávái túmo ímo maé kwéiyowai Áánútu miwí kawé'á kwéumatinkaimba pósa siráim-barama mayánááowe. ⁶ Áánútu siráintemba mirá ónéé kwésewai Áánútu miwí kawé'á kwéumatinkena kawé'ó umáímo ménaaontavena kawerí'a umátinkaniye. ⁷ tirumbó kwéumatinkaawai Áánútu miwí kawé'á kwéumatinkena arumbá umátinkaniye. ⁸ tirumpinkémbó kawer-áiné su'mai kwésewai Áánútu miwí kawé'á kwéumatinkaimba pósa Áánútumba awánanaaowe. ⁹ kwaásivimbo paru umátinkanaaontavesa mayái kwémayaawai Áánútu miwí kawé'á kwéumatinkena kesí iyámpóin-owe síníye. ¹⁰ Áánútuntavesamo imáyáamo ésamo arupí umáímo máyáantavesa

sáwí'a kwéumatinkaawe. Áánútu miwí kawe'á kwéumatinkena miwí kwená kwaási-i'o ombá póna kwégawaaiye. ¹¹ keinárawa'o kentáv'é'o asiramáimo máyáantavesa mindáyavesa sáwí-aimba simátinkesa sáwí'a umátinkesa ó'on-o'on-kampar-aimba simátinkaamba Áánútu keinárawa'a kawe'á kwéumatinkaiye. ¹² naaóvá'ó Áánútun-aaimo simátimakowaimo sáwí'o umátinkaraantemba iv'é'a sáwí'a kwéumatinkaamba tirunkó kawe'á kwéina'a aamoí é'a kwíyómpakemba kentí kawe'-m'éyámbá mayánááowe Ísu siráiyé.

sán-kai-áiné uwígón-aaiye Ísu siráin-kwasai.

Máaka 9:50, Áríku 14:34-35

¹³ Ísu simásuwena simátimena séna marapá'ó máyáan-kwaasivimba mé'a uwígómó áséimo intenkáámbá kwéowe. mirá kwéombanivo uwímó sáwí'o énamo imbá íma kawe'á umái kéna íma ásíé éna úwoisankaamba umágwisasa aampa'á tukésa kwénaaowe.

¹⁴ marapá'ó máyáan-kwaasivimba mé'a sámó kaintenkaámbá kwéowe. ááraipa'o kwáyáin-daopa'o mósá awánaantemba keinárawa'a máyáawaina áaimba kwéwanaawe. ¹⁵ iramá oómbá kúra'maresa íma aúpá'á maráiyamba avora'á maráiyamba mindáópaken-kwaasi awánanaaowe. ¹⁶ miráumai sámó kaintembá kwaasivimba mé'a sán-kamátinkaiyasa kentí kawe'-má'yái tuwánésa kentivo kwíyómpa'o má'yáiwai áwí'a mósá maránááowe Ísu siráiyé.

Ísu ámáámba siráin-kwasai.

¹⁷ Ísu mináimbá simásuwena séna íma kentáv'é'a sé'a Mósesi siráin-aine Áánútun-aaí simátimakaawai siráan-aine ivá'á túwáiwaiye íma seró. Áánútun-aaí siráan-aimba íma tuwánaumpo siráantení'o umáimo paárinintave'a kunkáumne. ¹⁸ simátiménda isáaro. kwíyómba maramá kwáyásana póna Áánútun-aaí kwaikwai'a kwéiyé. Áánútun-aaigo amápa'a kwaikwai'a kwéimba póna mináinkómó siráinten-umai amápa-tantaa'a paáriníye. ¹⁹ miráumai Áánútun-aaivinkembo kitor-aimbo araaisésamo ó'owantavesamo sésamo kwéundantemba mirá ínimba mindá kanaán-íye síyanamo éna Áánútu séna kesí kwaási kawááunda-kwaasivinkemba íma asirayán-kwáásimán-owe sínívo Áánútun-aaimo taagwiyávésamo simátimesamo sésamo Áánútun-aaí isáaro kwésewaiyavena Áánútu séna kesí kwaási kawááunda-kwaasivinkemba anón-kwaasiman-owe síníye. ²⁰ moórá-aimba simátimunda isáaro. ámáán-kawaa-kwaasiye ámáámba sen-kwáásiyé sésa Áánúto mo siráintemba umái máyaumnemo sembá kampa'á kwésewe. miwímó ontembó keinárawa'o é'a Áánúto mo kawááipa'a íma mé'a Áánúto mo siráintemba árai'a mirámó é'o é'a Áánúto mo kawááipa'a ménaaowe Ísu siráiyé.

tínkamón-aimba siráin-kwasai.

Áríku 12:57-59

²¹ Ísu maarán-áinkwára'á séna naaóvá'á Mósesi kentíkwá'náyavena simátimakain-aimba isaraamba maará séna tínkamiyasamo puwónááoni'a íma oró. mirámó íyasamo ésa aavimbá maitinkánááowe siráimbanivo ²² simátimé'a sé'a miwítí kwaásiyavesa aaisambá kwétiyiyawai aavimbá maitinkánááomba mindá kanaán-íye. miwítí kwaásiyavesa sáwí-aimba simátinkáawaima tí'maesa aaimó isáawaitopa'a mátinkaiyasa aavimbá maitinkánááomba mindá kanaán-íye. miwítí kwaásiyavesa uwo'aó-kwáásiyá'o. úwoi-kwaasiya'o. sésa simái sáwí'a kwéiyawai sáwí-meyambo mayánááopa'o iramó kwégaipa'a ménaaomba mindá kanaán-íye. ²³ mirán-áimbá imáyáa ombá Áánútuntave'o imáyáamo é'o moórá-yantaa'o aménáe'o anóm-bono'-naumpa'o komé'o é'a kentí kwaási aafí tátokaiya'o tááka'o maké'o é'a ²⁴ Áánútumbo aménááon-tantaa'a óntan-taareigona egwaa'á māmare'a mináimbá koisámai arupí umásuwe'a koyauweré'a Áánútumba áméro. ²⁵ aaimó simátinkanae síyawaimo tí'mae kwíyasa aampa'á mósímai paárumasuwesa koró. anón-kwaasimo mátimiyasamo ésa i-kwáási tímíyasa ándá-naumpa'a tínkáááowe. ²⁶ ímo mirámó íyasamo ésa ándá-naumpa'a mótinkaiyasa íma ááema ánáanaumne sésa amápa'-meyamba tímatuwaiyasa ayútinkanaaowe Ísu siráiyé.

aarakwá'ó tasáén-aimbo siráin-kwasai.

Mátíyu 19:9, Máaka 10:11-12, Áríku 16:18

²⁷ Ísu mináimbá simásuwena séna naaóvá'á Mósesi simátimain-aimba isaraamba maará séna ó'owi tuwainimbáare tuwai'mááte íma nááoro siráimbanivo ²⁸ simátimé'a sé'a moóráwaimo moórá-inimbo awánénamo tavisénáe sénamo ínimba íma avora'á ínivo imáyáneiyé su'mai tavisinana Áánútu séna imáyáavinkemba á'a kwéyavisíye síníye.

29 túrankomo sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnavo sé'a moórá-turamba pítuwaaro. kae-túrándéímó awáné'o é'a sáwí-marupa'o íramó kwégaipa'a kónááomba mindá sáwí'an-íye. sáwí'o uráinda maisuwé'o máyáamba mindá kawe'an-íye. ³⁰ tiyáánkomo sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnavo sé'a moórá-tiyaamba arátúwáaro. kae-tiyáámbó kwáyaina'o é'a sáwí-marupa'o íramó kwégaipa'a kónááomba mindá sáwí'an-íye. sáwí'o uráinda maisuwé'o máyáamba mindá kawe'an-íye.

³¹ naaóv'á Mósesi maará séna moóráwai awainínkómbá ai'mátuwaíndawai aúvávímba agaimaréna séna kesuwainímbá ai'mátuwaumne séna agaimái amiíno siráimbanivo ³² simátíme'a sé'a awainínkó íma moórá-kwaasigoe kwénaaisana awaíko ai'mátuwaísana minínkó kówéna moórá-kwaasi komairéna minínkó aúna-kwaasigoe kwénaaimba sáwí-amba kwénaaiye. aivar-áwáíko mó ai'mátukaintavena mirá kwéíye. moórá-kwaasigoe ai'mátukain-inimbo kwémayaimba kwegwárá'á umóyámbá kwémayaiye Ísu siráíye.

amápa-tantaapimba íma matuwé'a seró-kwasai.

³³ Ísu maarán-áínkwárá'á séna naaóv'á Mósesi simátímakain-aimba ísaraamba maará séna Ísoígompata mirá ónaumne síyamba kampa'á seváínivo árai'a sé'a mirá oró siráimbanivo ³⁴ simátíme'a sé'a kemó mirá ónaumnemo síyambo é'a árai'a mirá oró. kemó ímo mirá ónaumnemo síyambo é'a árai'a íma mirá oró. Áánútu kárákwiraiwai kwíyómpa'a máyáívo Áánútu áwíka'a íma matuwé'a seró. ³⁵ Áánútu marapá'á kárákwiraiwa'an-ivo íma marará'á matuwé'a seró. Yérúsaremu-naopa'a Áánútu kárákwirain-daópa'an-ivo íma mindáópa'a matuwé'a seró. ³⁶ avután-á'nóntáurá'á kaantáún-a'nontau íma kanaán-umai auré'a kaantáún-a'nontaura'a avután-á'nóntáú íma kanaán-umai auránááovo t'i'nónká'á íma matuwé'a seró. ³⁷ kemó mirá ónaumnemo síyambo é'a maarán-áíné su'mai seró. owé mirá ónaumne seró. kemó ímo mirá ónaumnemo síyambo é'a maarán-áíné su'mai seró. a'áo íma mirá ónaumne seró. simátímunda-aimba Sáátáánigona imáyáavinkení'a kwéowe Ísu siráíye.

anondámo ímo tínkami-kwasai.

Áríku 6:29-30

³⁸ Ísu mináímbá simásuwena séna Mósesi simátímakain-aimba ísaraamba maará séna moóráwaimo moóráwai aúrambo pítuwainasamo ésa kwená meeyámbá kwe-naúramba pítuwanaaowe. moóráwaimo moóráwai áwáyaamba kútúyuwainasamo ésa kwená meeyámbá kwenáwáyaamba kútúyuwanaaowe siráimbanivo ³⁹ simátíme'a sé'a moóráwaimo sáwí'o umánkáimba íma anondá kwembá sáwí'a umánkaino. moóráwaimo á'áo tuwau sínamo e íma kwembá ínkamé ókwara'a kwántáminana tuwau síniye. ⁴⁰ moóráwaimo ená unáánkwátóiyavesamo mayánaunda pó'a áí'mae'a aaimó isáí-kwáásigónópa'a máánkare'a ókwara'a mayánaumnemo sínamo e íma a'áo se paákár-únákwátóigwara'a amiyó. ⁴¹ moóráwaimo aampa'ó tátorenamo séna kesí náaindaamba sáwíyanka'a súwa'naa uwómó sínamo e íma a'áo se úwoi ayáátááka'a áwa'naa uwo. ⁴² moóráwaimo moórá-yantaatavenamo simiyó sínamo e úwoi amiyó. moóráwaimo moórá-yantaatavaimo kwááyu simiyó sínamo e mirá uwo Ísu siráíye.

namuro-kwáásí kawe'á umátínkáaro-kwasai.

Áríku 6:27-28,32-36

⁴³ Ísu mináímbá simásuwena séna naaóv'á simátímakain-aimba ísaraamba maará séna kentí kwaásiti imáyáa oro. kentí namuro-kwáásí tiyámba umátínkáaro siráimbanivo ⁴⁴ simátíme'a sé'a kentí namuro-kwáásí imáyáa tímé'a sáwí'o umátínkáawaiyave'a túwa'naa umai Áánútumpa'a námúnaa seró. ⁴⁵ mirámó ombá kwíyómpa'o kentivo máyáíwaina iyámpói-i'a kwéowe. Áánútu miráumai kawe'á umátínkena aái sisaná aa'á kaisaná kawe-kwáásírará sáwí-kwaasirare aa'á kaisaná Áánútu aái sisaná aa'á tisaná arupí-kwaasirare ímo arupímo umáímo máyáan-kwaasirare aa'á kwéíye. ⁴⁶ amáparawai kentí kwaásiti imáyáamo kwéowasamo ombá anondá miwítí imáyáa kwéowe. táákisimo máyáan-umoyan-kwaasi íma kawe-kwáásí ombánivo miwítí kwaásiti imáyáamo kwéowasamo ombá anondá miwítí imáyáa kwéowe. miráumaimo kentí kwaásiti imáyáawe su'maimo kwéíyanamo éna Áánútu íma kawe'-meyámba tímínívo kentí namuro-kwáásígwárá'á imáyáa tíméro. ⁴⁷ amáparawai kentí kwaási-i'a umái kawe'á kwéumatinkaawe. Áánútuna aambó ímo kwárááwaigwara'a mirá kwéowe. mirámó onten-umái kentí kwaásiye su'mai ímanivo kentí namuro-kwáásígwárá'á kawe'á umátínkáaro. ⁴⁸ kentivo kwíyómpakewai kasenkuí'a umái máyáimba mindáyave'a imáyáa é'a kasenkuí'a umái máéro Ísu siráíye.

6

kwétuwa'naa-on-kwasai.

¹ Ísu mináimbá simásuwena séna évakarawaiyave'a tirumbá umátinke'a túwa'naa ónááomba íma maarán-ímáyáá é'a kwaási máyayanka'a kwétuwa'naa-onasa anón-kwaasiman-iyé sigwáe-imagyaa íma é'a úwoi túwa'naa oro. mirán-ímáyáámó kwé'e'o túwa'naa íyanamo éna kentivo kwiyómpakewai kawé'-mékýámbá íma timíniye. ² óisambo ímo makáawaimo túwa'naa ónááomba kwaási aamoí umásinkaiygwae-imagyaa íma é'a íma anónkar-anonka'a síyamba úwoi túwa'naa ónááowe. kaumbo-káér-ainkwara-kwaasi mono'-náúmparé aamparé kwirésa anónka'a sembá óisambo ímo makáawaimo tímémba íma miwítí imáyáa ombá kwétimesa kesúwí'a mósá maráigwáe sésa kwétimewe. árai'a simátíme'a sé'a mindámo tímén-anonda miwí túwí'o mósá maráamba á'a mimbékýámbá kwémayaawe. ³⁻⁴ óisambo ímo makáawaimo túwa'naa ónááomba kesí kwaási suwánaavo sé'a kwaásimo ímo máyayanka'a túwa'naa oro. mirámó ombá kentivo aúpá'ó kwéomba tuwánaiwai póna kawé'-mékýámbá timíniye Ísu siráíye.

Áánútumpa'a námúnaa kwésen-kwasai.

Árúku 11:2-4

⁵ Ísu mináimbá simásuwena séna Áánútumpa'a námúnaa sénááomba kaumbo-káér-ainkwara-kwaasimo sentembá íma mirá oró. miwí sésa kwaási suwánésa aamoí umásinkaiygwae-imagyaa ésa mono'-náúmpá'á mésa kwaásimo tóyo on-áyámpá'á mésa námúnaa kwésewe. árai'a simátíme'a sé'a miwímó mirámó kwéon-anonda miwí túwí'o mósá kwémaraamba mimbékýámbá kwémayaawe. ⁶ miwí mirá kwéovo Áánútumpa'a námúnaa sénááomba kentí naaúmpa'a keináraware su'mai umé'á kentivombó ímo ane'ó awánaraawaimpa'a námúnaa síyana aúpá'ó kwéomba tuwánaiwai póna ísena kawe'á umái túwa'naa íniye. ⁷ Áánútumpa'a námúnaa sénááomba úwoi-ainkaamba íma simái tavisénaaowe. Áánútuna aambó ímo kwáraawai sésa tavisimái-ainta senanayá súwa'naa íniye sésa úwoi-ainkaamba simái kwétavisevo ⁸ íma mirá oró. kentivombó Áánútumpa'o mirám-baaran-aintave'o kwéaisaa-e'ó súwa'naa íniyemo síyamba á'a awánaraimba póna túwa'naa íniye. ⁹ Áánútumpa'o aai sénááomba maará sé'a

kentáásivo kwiyómpa'a máyaandawai óne. enáwí'a usáyaitarain-awita mósá kwémaraumne. ¹⁰ kentáará'á kawááuwoya kwésune. kwiyómpakewaimo embó arááímo tainí'o ontembá súwa'naa inatá póta marapátá máyaundawaiya embó arááímo tainíwa ónaumne. ¹¹ ívé'a kentáási toántá simiyó. ¹² kwaásimo sáwí'o kwéumasinkewata mindáyaveta anondá íma sáwí'a umátinketa ivatá kwétuwaanaya miráumaiya kentáási sáwí-imagyaa maisiyuwaaó. ¹³ sáwí'a ígwáe sésono kentáámó iyambo e súwa'naa íniyone. Sáátáánigo kentáá tatoraivo se kárakwiyiniyone. [ená kwaásimo kawááúmae kwéiyonana ená asirayámbá kwaikwai'a úmae kwéiyisana enáwí'a anómba úmae kwéiyimba áraiir-aimba-iyé.] mirán-áimbá Áánútuwe seró.

¹⁴ sáwí'o umátinkaraamba ímo anondámo sáwí'o é'o ivátuwaiyanamo éna kentivo kwiyómpakewai keinárawa'o sáwí'o kwéomba túwa'naa ena maitiyuwáníyo ¹⁵ sáwí'o umátinkaraamba úwoimo imáyáamo úmae iyé'o ímo ivátuwaiyanamo éna kentivo kwiyómpakewai keinárawa'o sáwí'o kwéomba íma maitiyuwáníye Ísu siráíye.

toómbó auweson-kwásái.

¹⁶ Ísu mináimbá simásuwena séna Áánútumpa'o námúnaawe su'mai sé'a toómbá kwéawesomba asósói-kwaasimo ontembá íma mirá oró. miwí sésa kwaási suwánésa sésa kawe'á ésa toómbá kwéawesowe sigwáe sésa toómbó ímo naanten-tóí'á ma'mái kwémaewe. árai'a simátíme'a sé'a miwítí meékýámbá miwí túwí'a mósá kwémaraambeyamba á'a mairáawe. ¹⁷ miwí ésa mirá kwéovo keinárawa'a toómbá kwéawesomba toí'a kwisuké'a t'ínóntáú paasá tumái kawe'á úmaraiyasa ¹⁸ kwaási tuwánésa toómbá kwéawesowe íma síyana kentivo tuwánéna kawé'-mékýámbá timíniye. kentivon-ane'ó ímo awánaawai aúpá'ó ombá awánaiwai kawé'-mékýámbá timíniye Ísu siráíye.

kwiyómpa'a kawé-tántáákóná kwaasái.

Árúku 12:33-34

¹⁹ Ísu mináimbá simásuwena séna marapá'ó máyáamba sáwívar-oisamba íma maráaro. maráíyan-oisamba aviýaraamba káinana kwaigo náinana atún-káinasa mindámbá sáwí'a umásuwesa umóyámbá mayánááovo sáwívar-oisamba íma maré'a ²⁰ kawé'-máyaí mayáiyana kentí kawé-tántáá'á kwiyómpa'a kwéniye. kwiyómpa'a kwáyimba aviýaraamba íma káinana kwaigo íma náinana atú íma káinasa kwaási íma umóyámbá

mayáiyana úwoi kwéniye. ²¹ marapá'ó kentí óisambo kwáyainanamo éna marapátávèna tinkánívo kwíyómpa'o kentí óisambo kwáyainanamo éna kwíyómpatavena tinkániye Ísu siráiyè.

túranko kentí imáyáavimbo sámo kwégain-kwasai.

Áríku 11:34-36

²² Ísu mináimbá simásuwèna séna túranko kentí imáyáavimbo sámo kai-yántáá'án-iyè. túrankomo kawè'ó umáimo awánáinanamo éna amápar-imayaa sáma kánivo ²³ túrankomo ímo kawè'ó umáimo awánáinanamo éna amápar-imayaa túnkwiníye. marapá-tántáaré su'mai imáyáamo íyanamo éna keinárawapimbo sámo kai-yántáá'ó ímo kwènamo éna tuní-yántáákó anómbo umái kwéniye Ísu siráiyè.

óntantavena Áánútuntavena siráin-kwasai.

Áríku 16:13

²⁴ Ísu mináimbá simásuwèna séna íma kanaán-umai kae-káwáá-kwáásítí mayáí kwémayaa. mirámó ésamó ésa moóráwaimba aamoí ésa moóráwaimba íma aamoí umánkanaaowe. mirámó ésamó ésa moóráwaina mayáí kawè'á umái maésa moóráwaina mayáí sáwí'a umái mayánáaowe. miráumai Áánútuna mayáímo maé'ó é'a sáwívar-ontamba mayánaumne-imayaa íma úmae iyónáaowe. sáwívar-ontamba mayánaumne-imayaa é'ó é'a Áánútuna mayáí íma mayánáaowe Ísu siráiyè.

máyáantavai íma anón-imayaa oró-kwásái.

Áríku 12:22-31

²⁵ Ísu mináimbá simásuwèna séna mináimbá imáyáa é'a simátimè'a sé'a máyáamba íma anón-imayaa é'a toómbó nánáaontave'a íma anón-imayaa é'a kentúra'o unáánkwátóimo ónáaontave'a íma anón-imayaa oró. toómbó nánáaomba úwoisambanivo kwaásimo máyáamba anón-tantaa'an-iyè. unáánkwátóí ónáaomba úwoisambanivo kwaási túma anón-tantaa'an-iyè. ²⁶ numagómpá'á imáyáa oró. numao íma kígau kwéena toómbá áká'mai naaúmpa'a makéna nánivo kentivo kwíyómpakewai miwítí toómbá tímísa kwénaawe. Áánútu aúranka'a kemá kwaási numaómbá usáyaaítaraamba póna kentí toómbó éna tímíniye. ²⁷ keinárawa'o anón-imayaa é'ó é'a maíyan-kanaama íma kanaán-umai ayáatáaka'a ménaaowe.

²⁸ unáánkwátóí ónáaontave'a íma anón-imayaa é'a kwaigwandáánk'á imáyáa oró. kwaigwandáánkó íma kígau éna íma kwená unáánkwátóí makáivo ²⁹ simátimè'a sé'a naaóv'á Yútaa-kwaasiti anóndako áwí'a Sórómoni kwemá sáwívar-unankwatoiyè konaaririyé makówai úwasa kwaási awánésa kawè'án-iyè sunbánivo kwaigwandáán-aramba awánésa anón-kawè'an-iyè kwésewe. ³⁰ uv'á'á konaariri-yántáaré séna kwaigwandáámbá Áánútu uv'á'á makáiyè. umá íma kwaikwai'a ínivo ívé'a ínasa aaváyaa kwaási agaisúwánáaomba Áánútu mintántáá'á imáyáa kwéena konaariri-yántáá'á makáiyè. miráumai Áánútu kwaásiyavena imáyáa éna kentí unáánkwátóí tímínívo keinárawa'a Áánútuntave'a íma kanaán-umai kwésuwa'naa-iwaiman-iyè ímo seraámbá kwésewe.

³¹ Áánútu kwétuwa'naa-imba pó'a toómbó nombó nánáaontave'a íma anón-imayaa é'a unáánkwátóimo ónáaontave'a íma anón-imayaa oró. ³² Áánútuna aambó ímo kwáráawai toómbó nombó nánáaontavesa anón-imayaa kwéowe. toómbó nombó ímo kwéne'ó é'a puwónáaontavena kentivo imáyáa éna kwétimivo imáyáa íma anón-imayaa kwé'e'a

³³ Áánútumo kwená kwaásimo kawááintave'a aiva'á imáyáa é'a kwembó arááimo tainí'ó kwéontave'a imáyáa é'a mirámó owaná mintántáá'á kwétimiyè. ³⁴ ayunkáwe aaváyaa paárinin-tantaatave'a íma anón-imayaa íyana tirunkó umbái táino. ívé'a kwáyáin-tantaatave'a imáyáa é'a aaváyaa paárinin-tantaa'á awáné'a imáyáa é'a moórá-tawai moórá-tawaimo paárinin-tantaa'ó awánaantemba imáyáa oró Ísu siráiyè.

7

íma sáwí-aimba simátiméro-kwasai.

Áríku 6:37-38,41-42

¹ Ísu mináimbá simásuwèna séna tuwáné'ó é'a sáwí-kwaasiye siyanamó éna Áánútu kentáváigwárá'á mirá sínívo tuwáné'ó é'a sáwí-kwaasiye sevó. ² kawer-áimbá kwésimatimè'a sáwí-aimba kwésimatimè'a íyantavena Áánútu kembá mirá íníye. tíménteni'a umái Áánútu miráumai tímíniye. ³ kentúrampimba irarumbá kwáyáisa'ó ombá íma awánaamba kentí kwaási tuwáné'a enaúrampimba ayaantambá kwáyáiyè kwésevo íma mirá seró. ⁴ kentúrampimbo irarumbó ímo awánaamba nóra sera kentí kwaási

túrampinkemba tiyaantambá maitiyuwánáe kwéseo. ⁵ kaumbo-káér-ainkwara-kwaasin-ovo kentúrampinkemba irarumbá maisuké'a tuwáné'a kentí kwaási túrampinkemba tiyaantambá kanaán-umai maitiyuwánááowe Ísu siráíye.

⁶ kawe-tántáá'ó iyánkómbó ímo áméntemba Áánútun-aaí arááiraawaima íma simátíméro. simátimiyasamo ésa aká'áamba simátinkanaaowe. kawe-tántáá'ó póigombo ímo áméntemba Áánútun-aaí íma sínkáíye kwésewaima íma simátíméro. simátimiyanamó éna mináínkó úndáraamba tokwíniye.

Áánútumpa'a námúnaa kwésen-kwasai.

Áríku 11:9-13

⁷ Ísu séna Áánútumpa'o námúnaamo kwéseмба áísaá úmae kwéiyiyana timíniye. ááyamae kwéiyiyana kentáái isániye. kwéavakaa úmae iyiyana Áánútu agaráátinkaniye.

⁸ áísaá íyanamo éna Áánútu timíniye. kwéayewanamo éna Áánútu kentáái isániye. avakáá íyanamo éna Áánútu agaráátinkaniye. ⁹ keinárawa'a iyámpóígwara-kwaasi kentáánimbaa'o kisaamá simiyómó síya'o é'a íma óntan-amu'a tim'é kisaamá timenááowe. ¹⁰ noyáá'a simiyómó síya'o é'a íma irankavayaambá timenááowe. ¹¹ ánivo sáwí-kwaasi ombánivo kentáánimbaa'a kawe-tántáá'á kwétimevo kwíyómpakemba kentáásivowa kaweré su'mai iwáí póna áísaá íyawaimo éna kawe-tántáá'á timíniye.

¹² kembó tirááímo táinda-i'ó umáímo kwétuwa'naa-iy'a miwí miráumai túwa'naa oro. mináimbó simátimunda Mósesi siráin-aíne Áánútun-aaí simátímakaawai siráan-aíne minkáér-áínkóná áámiba kwésimatimune Ísu siráíye.

sáwíyan-ontaona kwaasái.

Áríku 13:24

¹³ Ísu séna kaer-óntámá kwáyáísa'a sáwíyan-ontavimba usáveraaro. anón-ontama anón-ankona ontamán-íye. Áánútuna némpa'o mai'mai'ó onááon-ayampa'a minánón-ámpá'á kwégwesa sáwíva-kwaasi minóntávimbá kwégowe. ¹⁴ sáwíyan-ontama umbai-áínkóná ontamán-íye. aúiná'ó umáímo mai'mai'ó onááon-ayampa'a minúmbái-ámpá'á kwégwesa esimái-kwaasiye su'mai minóntámá avakáá-umai awánésa kwéusaveraawe Ísu siráíye.

kampar-áimbá siráan-kwaasiti kwaasái.

Áríku 6:43-44, Áríku 13:25-27

¹⁵ Ísu mináimbá simásuwena séna évakarawai kampa'á simátimesa sésa Áánútun-aaí simátimunda-kwaasi úne kwésewai miwí kárákwimai máéro. sipisípi-poigomo paru umáímo máintemba miwí kampa-párú umái kwénaoombanivo kawer-ímáyáá sáwí'a kwéumatinkaan-kwaasin-owe. ¹⁶ miwítí ááimbo awánanae'ó é'a miwítí mayái awáné'a miwímó máyáawaina áámiba awánaaro. tekómó éna íma áwí-yantaa'a iyánivo te'á iyániye. ampaantarígoma avo'árén-aramba íma iyánivo ampaantari-aramba iyániye. ¹⁷ miráumai kawe-táígó kawer-árámbá iyáísana sáwí-taigo sáwí-aramba kwéiyaiye. ¹⁸ kawe-táígó íma sáwí-aramba iyáísana sáwí-taigo íma kawer-árámbá iyáísasa ¹⁹ kawer-árámbó ímo íyain-taima ayáímai iravimbá kwéagaisuwaawe. ²⁰ miráumai minkámpá-kwáásítí mayái awáné'a miwítí áámiba miráán-umai awánaaowe.

²¹ kentávésa kesí Ísóigoman-íye kwésewai gwara'a Áánútu íma mütú'a kárákwimimba póna kesivo kwíyómpakewaimbo arááímo tainí'ó kwéowairare su'mai kárákwiyiniye.

²² Áánútu amáparawai máyáawaina ááintavena tísaa ínín-kanaa tindara'a kentávésa sáwíwarawai sésa Ísóigoo ená asirayándéí Áánútun-aaí simátímakaumne. ená asirayándéí kwaási tirumpinkémá taraváá-kwámá maitiyukaumne. ená asirayándéí ó'on-o'on-kawe'-mayai ímo awánaraamo-bayai mairáumne sénááombanivo ²³ simátíme'a sé'a íma kesí kwaási é'a sáwí-mayai kwémayaan-kwaasin-ovo kóro kemá sénaumne Ísu siráíye.

naambá kwéoyawairaiti kwaasái.

Áríku 6:47-49

²⁴ Ísu mináimbá simásuwena séna kesáái isésa kwégaraiyawaima mirán-kwáásímó simátíméndara'a isáaro. kawer-ímáyáá gwárá-kwáási asirayán-dámbá ónéa sésa mai'á u'maésa kumémesa óntanka'a naamayáámiba móru aimái naambá úmaraiyana ²⁵ aa'á téna anón-kavirayan-domba kumínana mindámbá íma tawisínda asiramái kwéena óntanka'-namba póna úwoi kwéniye. ²⁶ ánivo kesááímo isésamo ímo kawe'ó umáímo kwéisiyawaima mirán-kwáásímó simátíméndara'a isáaro. naambá ónéa sésa íma mai'á ukésa iyamba nonáámááira'a paáká'á úmakaiyana ²⁷ anón-a'a téna kavirayán-dómbá kuména mindámbá tawisiyuwainana sáwí'a íniye Ísu siráíye.

²⁸ Ísu mináimbá simátímatuwowasa torupamáimo máyón-kwaasi isésa ²⁹ áamámba sen-kwáásímó sentembá íma sívó anón-kwaasigoraamba siyé sésa táátavesa uráawe.

8

Ísu áúmo karón-kwaasi kawe'á umánkarain-kwasai.

Máaka 1:40-44, Árúku 5:12-14

¹ táátavesa uwaná Ísu minómápákémbá kumúwasa sáwívarawai ánaaemba kwárówana ² moóráwai áúmo karón-kwaasi Ísunopa'a téna anóndakoman-iye séna aísamaivimba takívairena séna kentávénamo ankáinamo e kanaán-umai aúiná'a umásinkaniyone súwana ³ Ísu ayáámmba ane'á tátorena séna mirá ónaumpo enáúra'a karevú'a kawáúgwíye súwana avekáámmbá kawáúguwana ⁴ Ísu séna enáúra'o umánkaunda-aimba simátimenavo enáúra'a kawáúgwimba po naaóv'á'ó Mósesimo siráintemba mono-máyái-kwáásítópa'a kwéma enáúma máagaraatinke póima tímínasa Áánútuntavesa ísámai tuvú'mái agayáiyasa amáparawai awánésa áurakemba kawáúgwíye sénéáowe Ísu siráíye.

Áróamáni-kwayo'nakona kwaasái.

Árúku 7:1-10

⁵ Ísu mináimbá simásuwena Kápénéamu-naopa'a kúwana Áróamáni-i-kwaasiti kawááná'á ména Ísunopa'a téna asiramái séna ⁶ anóndakoo kesí kwayó'ná'á naaúmpa'a ména anón-ai'a isaná áuwawaako íma úwauwa kwéísana máyáíye súwana ⁷ Ísu séna koasóvamankanaumne súwana ⁸ kwemá séna kemá sáwíyan-kwaasi úmpo emá anón-kwaasi ómpo kesí naaúmpa'a íyínda uwóv'á'íniyompo ivátuwe aaiyé su'mai sinaná kesí kwayó'ná'á asóváino. ⁹ kegwárá'á kawáá-máyáígóná ááimba awánaraunda kesí kawáánákó sisa'á kwená mayái kwémae'a kesí i-kwáásíyávé'a súnasa kesí mayái kwémayaawe. moóráwaintave'a sé'a kwaaó súnana kwégwisa'a moóráwaintave'a sé'a tiyó súnana kwétisa'a kesí kwayó'nátávé'a mirá uwómó súndantemba mirá kwéivo úwoi aaiyé su'mai sinaná kesí kwayóná'á asóváino súwana ¹⁰ Ísu mináimbá iséna áátavena éna kwenánaembo kwa'maésamo kun-kwáásíyóntávéna séna simátíme'a sé'a minkwáásí Áróamáni-kwaasigo kentávéna súwa'naa íi-ásíráyámbá tokáíye kwésivo kesí kwaási Ísareri-kwaasivinkene ó'on-kwaasivinkene íma mirán-áimbá kwésewe. ¹¹ simátíménda ísáaro. aaváúmó usaipakéné kumpéráipakene ó'on-o'on-ayampakene sáwívarawai tóyo ésa Áánútu kwená kwaásimo kawááipa'a ména kentikwá'ná Ááváramuwe Áísákaawe Yákópewe toómbá nánááombanivo ¹² mindárau tisaavutantambo uráawai miwí túma maé kwéiyesa sésa Áánútu kawááipata ménaumne kwésewai tí'maena túnkwi-ayampa'a tiyuwáinasa ivi'á kwétesa sáwí'a umái ména túwááyaamba akévundanaaowe Ísu simátimena ¹³ Áróamáni i-kwáásítí kawáánátávéna séna emó kentávémó séndantemba mirá onaná asóvanivo ená naaúmpa'a kwaaó súwana mitáwai kwená kwayó'ná'á asóvamaguraiye.

Ísu tí'o ún-kwaasi asóvamatinkarain-kwasai.

Máaka 1:29-34, Árúku 4:38-41

¹⁴ Ísu Pítaana naaúmpa'a uména awánómmba Pítaa aísáankomba kokotámba kwéankowana máyowana ¹⁵ ayáánk'a a tátorwana minkókótámba ánásowana usásinkwena toómbá agaimái tímakaiye.

¹⁶ toómbá tímúwasa enónka'a taraváá-kwámbó tirumpimbó máyon-kwaasi tí'maesa Ísunopa'a mátinkówana aai séna taraváá-kwámbá tirumpinkémbá maitiyuwówasa kóuwana tí'o ún-kwaasi asóvamatinkaraiye. ¹⁷ naaóv'á'á Áánútun-aii simátímakowai áwí'a Áísáya agaimaréna Ísuntavena séna sí'o kwéimba asóvasinkena sí'o kwéimba ánásamasinkaraiye agaimaréna sirónka'a póna Ísu mirá uráíye.

Ísun-ánaemba kwaránáe siráan-kwasai.

Árúku 9:57-60

¹⁸ moórá-tawai sáwívarawai tóyo ésa Ísuna egwaa'á máyówana tuwánéna kwená kwaásiyavena séna monkwaaúnkóná menávápátá kónáe súwana ¹⁹ moóráwai áamámba sún-kwaasigo téna séna amápa'-naopa'o nááíndava'a esé naaónaumne súwana ²⁰ Ísu minkwáásígómbá áísaa umai isánáe séna emó sénda súnda-aimba imáyáa uwo. kwaankó taaiyaivimbá kwégwaisana numaómá ánáamba úmarena kwégwaivo kemá kwaási

úranda'a kumpaáruraundawai íma naambá úmare'a kwégwauadne súwana ²¹ moóráwai kwenánaeamba kwakówai séna anóndakoo máyáanana kesivo puwína'a utamáne'a enánaeamba kwaránaumne súwana ²² Ísu séna ímanivo kesáái ímo isésamo pukáan-kwaasiraamba owáímá puwíyan-kwaasi utamátinkanaaovo emá kesínaeamba kwaraáo Ísu siráíye.

anón-unda torówana Ísu maivairáin-kwasai.

Máaka 4:36-41, Árúku 8:22-25

²³ Ísu mináimbá simásuwena kwená kwayó-kwáásíyé nompí-sípívimbá usáatena nonkwaaúnkóná menávápá'á kúmba ²⁴ Ísu aùn-kwaigurówana minkwaaúmpá'á anón-unda torówana nonkó tuvántááva éna nompí-sípívimbá ógwitowasa kunávekunavo sésa ²⁵ inkaisésa Ísumba koáusesa sésa Ísóigo puwúnavaíya súwa'naa uwo suwaná ²⁶ nóintavaíya kwéinkaiseo. kentávé'a nóra séra íma kesí imáyáa onkákémbá kwéseo séna usásinena asiramái séna úndáonte nonkóntéyavena maiváyákaiyo súwasarai úndáoe nonkóe maiváyóyana nonkómá kararépaguwana ²⁷ táá'a kówasa keáimbá sésa nórán-kwaasiya énwáa úndáoe nonkóe kwenáái kwéisaiyo sésa tiyáámba uvakésa táátavesa ésa siráawe.

taraváá-kwámbá maitíyukain-kwasai.

Máaka 5:1-17, Árúku 8:26-37

²⁸ simásuwesa mindómpí-sípívimbá kumbá Káriri-marama tínaaempa'a kwáyowana Kégésaa-marama túrampa'a kwáyowasa mimbárává'á kumbá Ísu mindómpí-sípívinkémbá ásávowasarai kae'nárai kwenópa'a tiráái. minkáé'nárai taraváá-kwámbá tirumpimbá máyowasarai kwaásimo utamátinkóm-buri-aiva'a mésarai túwáávite kwéuyasa kwaási inkaisésa minkáé'naráimo máyóyapa'a íma kwéguwasarai minkáé'nárai Ísunopa'a tésarai ²⁹ anónka'a sésarai Áánútu ááninkoo sínkami-kanáa íma tiráísasa sínkaminíyerai kwéteno suyasá ³⁰ egwaa'á sáwíva-poima mésa umá kwénowasa ³¹ minkáé'nárai tirumpinkén-táraváá-kwántómbá Ísuntavesa sésa sí'mátuweyaamo e mimpóí tirumpimbá sí'maraáo suwaná ³² mirán-oro súwasa taraváá-kwántómbá minkáé'nárai tirumpinkémbá kárúwesa póí-tirumpimba kovérówasa mimpóiyómbá amápa'a ámémpakemba isaaisésa nonkwaaúmpíntá kumpérómba putásowasa ³³ póira'o tavikówai awánésa avekáán-umai naaópa'a kwésa póigomo úne Ísumo minkáé'naráimo umátinkone mósimatim-besimati uwasa ³⁴ isésa koawánanae sésa kumbá koawánésa Ísuntavesa sésa maambárává'á ivá siyuwéya kóaaó siráawe.

9

ísu aísamai pukówaimba kawé'á umánkarain-kwasai.

Máaka 2:1-12, Árúku 5:17-26

¹ suwaná Ísu kwená kwayó-kwáásíyé nompí-sípívimbá usámaaisena kúmba kwená naaópa'a marapá'á ásávowasa ² évakarawai aísaimo pukówaimba kwandaavímbá marésa taagwiya'maésa tésa Ísunopa'a máánkówana Ísu tuwánéna taagwiya'maésamo tun-kwáásímó árai'a kawé'á umánkaniye-imayaamo umbá Ísu tuwánéna aísaimo pukón-kwaasiyavena séna kesí kwaásiyo ená sáwí-imayaa mayauwáúmne súwasa ³ amáámba sun-kwáási keáimbá sésa Áánútu kweyáá sáwí-imayaa maitíyuwánivo minkwáásígó Áánútumba aká'ámba kwésimankaiye suwaná ⁴ Ísu miwítí imáyáa tuwánéna nóra séra mirá-sáwí-imáyáá kwéoo. ⁵ moóráwaimo aísaimo pukáindawaintavenamo sénamo ená sáwí-imayaa mayauwáúmne sínasamo ésa áraira síí. kámpará síiyo sénááowe. ániwo moóráwaimo aísaimo pukáindawaintavenamo sénamo usásine eyáárika'a kwaaó sínasamo ésa áraira síí. kámpará síiyo awánanaaowe. ⁶ kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai marapá'á máyaunda kwaásiti sáwí-imayaa maitíyuwáúnda-asirayamba tokáunda pó'a agaráátinkáanda awánanaaowe séna aísaimo pukón-kwaasiyavena séna usásinke ená kwandaaima maimaé ená naaópa'a kwaaó súwana ⁷ usásinena kwená naaópa'a kúwasa ⁸ máyówai Ísumo úmba awánésa táátavesa ésa Áánútu áwí'a mósa marésa sésa Áánútu minkwáásígómbá asirayámbá ámisana póna mirá uráíye sésa táátavesa ésa tiyáámba tóipimba áakaawe.

Ísu Mátíyumba ááyaráin-kwasai.

Máaka 2:13-17, Árúku 5:27-32

⁹ suwaná Ísu tuwéná kwéna awánómba moóráwai áwí'a Mátíyu táákisimo máyón-daumpa'a máyowana awánéna séna usásine kesé tiyó súwana usásinena kwenánaeamba

kwa'maéna kúwasa ¹⁰ Ísu kwená kwayó-kwáásíyé Mátíyuna naaúmpa'a umésa toómbá nowasá sáwivarawai táákisimo máyón-kwaasiye sáwí'o un-kwáásíyé mindáúmpá'á umésa nowasá ¹¹ ámáán-kawaa-kwaasi awánésa Ísuna kwayó-kwáásíyévésa tísaa esa sésa kentí anóndako nóra sénawa táákisimo máyáan-umoyan-kwaasiye sáwí'o on-kwáásíyé toómbá kwéniyo suwaná ¹² Ísu iséna séna sontaa-kwáásígó kawé'ó umáimo máyáan-kwaasi íma kwétuwa'naa-ivo tí'o in-kwáási kwétuwa'naa-iyé. ¹³ mindáyave'a arupí umáimo máyáan-kwaasi tááyaanasa Áánútunopa'a tígwáe sé'a íma kunkáumpo sáwí'o umáimo máyáan-kwaasi tááyaanasa Áánútunopa'a tígwáe sé'a kunkáumne. Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna Áánútu séna póimo tuvú'máimo agaimáimo símémba kanaán-ivo tirumbó kwéumatinkaamba anón-aaí kwéune siráimba mindáyave'a imáyáa é'a mirá kwéumpo mináínkóná ááimba isé'a mirán-oro Ísu siráiyé.

toómbá aawesuráan-kwasai.

Máaka 2:18-22, Árúku 5:33-39

¹⁴ súwasa Yóni nombó pétinkowaina kwayó-kwáási Ísunopa'a tésa áisaa esa sésa keséya ámáán-kawaa-kwaasiye moórá-mora-tawai Áánútuntaveta imáyáa éta toómbá íma kwénetá námúnaawe su'mai kwésumpo ená kwayó-kwáási íma mirá ésa toómbá úwoi kwénaawe. nóra esa mirá kwéoo suwaná ¹⁵ Ísu séna moórawai aaraí mayáíndawai amááraawi tanómba kautimínimba miwisé máyainasa aamoí ésa mintómbá íma a'áo sénááovo úwoi nánááowe. naaémba minkwáásígómbá áí'maesa kówíyasa minkánáámá amááraawi tirunkó sáwí'a ínasa toómbá a'áo sénááowe Ísu séna kwemó ménamo naaémbo tíyuwénamo iyínintavena mináimbá siráiyé.

¹⁶ Ísu mináimbá simásuwena séna ááéraan-ampantaamo avaa'ó kwáyáisasamo ombá aúná-ampanta íma kárámai kwéaraapaawe. mirámó íyana aúná-ampanta sáwí'a ínana ááéraan-ampantao aúná-ampantaraani'a íma íniye. ¹⁷ aúná-anda-aran-domba ááéraa-sipisipi-auwarasi-anaveumpimba íma kwéatimaraawe. mirámó íyanamo éna aúná-anda-aran-domba anón-éna ááéraan-anaveumba kavámbaena sáwí'a ínana mindómbá úwoiva'a atígwiníye. mindáyavesa aúná-anda-aran-domba aúná-sjipisipi-auwarasi-anaveumpimba kwéatimaraawena minándá-árán-dóné misípísípí-áúwárásí-anaveune kawé'a umái kwáyáiyé Ísu siráiyé.

inaamarúgonté aaraigóntéi kwaasái.

Máaka 5:22-43, Árúku 8:41-56

¹⁸ Ísu mináimbá kwésimatimumba moórawai mono'-nánk'ó kárákirowai téna Ísu anóndakoman-iyé séna aísamaivimba kumbéna séna kesiyáámumba kwévuwivo tiré ane'á koyátorena usásinaino súwana ¹⁹ Ísu usásinena kwená kwayó-kwáásíyé mindákóe kumbá ²⁰ moórá-ininkomba áí'a kwéun-ininko sísamaiwakemba kae'á kumbaimái-ima naaeyámba kwéankowana miníninkó Ísun-ánaaemba kwa'maéna kwégwena kwená unáánkwátói áráaira'a koyátorena ²¹ imáyáa éna séna kwená unáánkwátói áráaira'a koyátóráánanama sí'a ésinaniye-ímayaa éna koyátorowana ²² Ísu kwanténa awánéna séna kesímánaako áá'a íma káino. kentávái se árai'a súwa'naa íníwaiman-iyé sénda póna áí'a éránkáiyé súwana minkánáá kawé'a umái méraiye.

²³ kawé'a umái máyowana Ísu kwéna mono'-nánk'ó kárákirowaina naambó kwáyonka'a kwéna awánómba torupamáimo máyón-kwaasi uwíremba kwésesa anón-ivi'a kwétowana Ísu tuwánéna ²⁴ séna máápa'a kúmóro. minárásígó íma pukáivo úwoi aúmaí kwaiguráiyé súwasa Ísuna awíráái suwaná ²⁵ Ísu tí'mátuwowasa máápa'a kunákárúwowana minárásígó pukóp'a iyéna ayáánka'a tátowana minárásígó usásinowana ²⁶ Ísumo ún-aimba kóyáwé uráiyé.

Ísu túramba kavíkóndarai kawé'a umátínkarain-kwasai.

²⁷ mináimbá kóyáwé úwana minkákémbá Ísu aampa'á kumba kae'nárai túramba kavíkóndarai kwenánaaemba kwa'maésarai kwésarai anónka'a sésarai Tévitina akún-ándárákéwái ómpo arunkái umásinkaaó suyaná ²⁸ kwégwena naaúmpa'a umáyowasarai minkáé'nárai kwesé umáyóyana Ísu tísaa ena séna kentávékai sékai súramba kanaán-umai kawé'a umásinkaniyewa kwéseyo Ísu súwasarai anóndakoo kanaán-umai mirá íníyone suyaná ²⁹ kentávékai miráyavekai áraire séyamba póna túramba kawé'a íno súwasarai ³⁰ túramba awánamai kawé'a uyaná Ísu asiramái simátiména séna kemó unda íma

simátímekaiyo súwasarai ³¹ ivátuwesarai kwemó úmba mósimatim-besimatimba uyaná kóyáwe uráíye.

Ísu áama turuvíyán-kwaasi kawe'á umánkarain-kwasai.

³² minkáé'nárai kuyasá évakarawai moórawaiwaiba áí'maesa Ísunopa'a máánkara. kwenarumpimbá taraváá-kwámba máyontavena minkwáásigó ima aai kwéuwasa áí'maesa Ísunopa'a máánkówana ³³ Ísu mayauwówana kóúwana minkwáásigó aai súwasa sáwívarawai awánésa táátavesa ésa sésa Ísareri-kwaasiya éta naaóvá'á mirám-báyái ima awáraundaya ívékwarata ima kwéawanaumne sumbánivo ³⁴ ámáán-kawaa-kwaasi sésa taraváá-kwántóntí kawááná'á asirayámbá ámísana tokéna póna taraváá-kwámbá kwémaitiyuwayiye siráawe.

Ísu arumbá umátínkarain-kwasai.

³⁵ Ísu naaó'-nao'a anón-daopimpare sáwíyan-daopimpare kwénaaena mono'-náúmpimpá'á uména Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba áséi-aimba simátíma'maena iyéna ó'on-ó'on-ti'ó ún-kwaasi asóvamatinkaraiye.

³⁶ Ísu mirá kwéuwasa sáwívarawaimo tóyo umbá tuwánéna séna sipisípira'ó ímo kárákwirawaimo ímo máyáísasamo sipisípimo sáwí'ó umáímo nááóntemba mirá owasá ima túwa'naa úmae kwénaaowasa sáwí'á kwéowe séna arumbá umátinkena ³⁷ kwaásima Áánútumpa'a tígwaé-imayaa éna kwená kwayó-kwáásíyávéna séna kígauva'a sáwíva-tomba ávu karáísasa mintómbá akaránááon-kwaasi esimái-kwaasi máyáamba pó'a ³⁸ kígaugona avowámpa'a námúnaa síyana mayái-kwáásí ti'maráínasa mintómbá akaránááowe Ísu siráíye.

10

Ísu kwená kwaási mayáír'á á ti'mákain-kwasai.

Mááka 3:13-19, 6:7-13, Áríku 6:12-16, 9:1-5

¹ Ísu kwená kwayó-kwáásí sisamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi tááyowasa tuwaná kwaási tirumpinkémbá taraváá-kwámbá maitíyu'mae'a nááóro-asirayamba tíména ó'on-ó'on-ti'ó ún-kwaasi asóvamatinkai-asirayamba tímakaiye.

² asirayámbá tíména kwená mayáír'á á ti'maréna séna kesí aantá-kwaasin-owe súwai túwí'a moórawai áwí'a Sáímoniye séna aúna-kwi'a tamámena Pítaawe séna moórawai Pítaa áváko áwí'a Éndaru moórawai Sápéti ááninko áwí'a Yémési moórawai Yémési áváko áwí'a Yóni moórawai ³ Virípi moórawai áwí'a Pátóromu moórawai áwí'a Tó máasi moórawai áwí'a Mátíyu kwemá táákísi mayówai moórawai Árávíási ááninko áwí'a Yémési moórawai áwí'a Tátíyasi ⁴ moórawai áwí'a Sáímoni kwemá Áró máani-kamaani-kwaasi ti'mátuwanae siráiwai moórawai áwí'a Yútási Isakérióti kwemá naaénba Ísumba kwená namuro-kwáásír'á á agaráátinkaraiwai miráumai-kwaasi Ísuna kwayó-kwáásímán-owe.

⁵ Ísu minkwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi ti'maréna séna kosimátíma'mae nááóro. ó'onkaa-kwaasiti naaómpare Sámériyaa-kwaasiti naaómpare ima naaé'a ⁶ kentí kwaási Ísareri-kwaasiti naaómpa'a nááóro. sipisípira'ó ímo kárákwirawaimo ímo máyáísasamo sipisípimo sáwí'ó umáímo nááóntemba Ísareri-kwaasi mirámó kwéomba ⁷ kosimátíma'á sé'a Áánútu kwená kwaásimo kawááimba ááimba kwéasaiye kosimátí'á mae nááóro. ⁸ tí'ó in-kwáásí asóvamatinke'a púwón-kwaasi usásintinke'a túmo karáin-kwaasi túma kawe'á umátinke'á taraváá-kwámbá tirumpimbá máyáan-kwaasi maitíyúwáanaa kónááowe. mimbáyáigóná asirayámbá úwoi tímúna'a ima óntamba meéyámbakaavo úwoi kawe'á umátínkáaro. ⁹ aampa'ó kwíyamba ima moóráyantaa'a maimaé'a koró. óntamba ima unáámpimbá áitumae'a kwé'a ¹⁰ toón-únámbá ima maimaé'a kwé'a tísamai-anaamba ima maimaé'a kwé'a tááúmba ima maimaé'a koró. moórá-mora-umai unáánkwtóti tímantenká umái kuvé'mae'a koró. túwa'naa ónááowai kárákwiyonaavo évaka-tantaa'ó ima maimaé'a úwoi koró.

¹¹ Áánútun-ai simátímenaontave'a moórá-naopa'ó kwíyamba keinárawa'ó naambó tímíndawaimba avakáá é'a mindáúmparé su'mai mé'a kentí mayái maimái ánáse'a mindámbá tuwé'a ó'on-daopa'a koró. ¹² moórá-naumpa'a iyiyamba máyáyan-kwaasiyave'a sé'a kawe'á umái máéro síyasa ¹³ keinárawa'ó kárákwiyíyanamo éna Áánútu kawe'á umátínkanivo ímo kárákwiyíyanamo éna Áánútu keináraware su'mai kawe'á umátínkaniye. ¹⁴ moórá-naopa'ó kwíyamba naambó ímo tímésamo kentááimo ímo isáíyanamo éna Áánútu mindáópaken-kwaasi ima aamoí umátínkanivo umásítai'a é'a tísamaivakem-baramo uwáéntenkaani'ó oró. mindáúmpará'i. mindáópara'íyo. tuwé'a

koró. ¹⁵ simátiménda ísáaro. Áánútu kwaási máyáawaina ááintavena tísaa ínín-kanaa tínimba naaóv'ó Sótómu-naopare Kómóraa-naopare méraan-kwaasi sáwí'o uráantavena sáwí-meyamba timíníye. keinárawa'o tínaaembo umátimenaon-kwaasi sáwí-meyamba timíníye. minkwáásiyóntí sáwí-meyanko Sótómu-naopakewaiye Kómóraa-naopakewaiyeti sáwí-meyankomba usáyaaitaniye Ísu siráiyé.

sáwí'a umátinkanaaon-kwasai.

¹⁶ Ísu mináimbá simásuwena séna simátiménda ísáaro. sipisípimo kwisanamó áwááisaantemo in-iyánkómó intenkáábó on-kwáásívimbá tí'maránaumne. kawer-ímáyáágwárá-kwáásíráámbá umái mé'a sáwí'o umátinkanaaombo é'a íma anondá sáwí'a é'a paru umái máéro. ¹⁷ kárákwiyoro. mono-káwáá-kwáási keinárawa'a tí'maesa anón-kwaasitopa'a mótinkesa aaivimbá maitinkésa mono-náúmp'á mótinkesa túwíruku'-nesa ¹⁸ kentáv'é'o asiramáimo máyáantavesa táto'mai tí'maesa kámááni-anon-kwaasitopare kawááon-kwaasitopare mótinkesa aaivimbá maitinkáiy'a miwí kesáái simátimé'a ó'onkaa-kwaasiyonte kesáái simátimenaowe. ¹⁹⁻²⁰ aaimó simátinkénka'a nórán-aina sénaumno-imayaa íma anómbo é'a íma kenti ímáyaavinken-aimba sénááovo kentivon-amankó sénááon-aimba úwoi táaka tinkáína'a sénááowe.

²¹ évakarawai tívá'awaawi tí'mai ó'owira'a timíyasa tínkamiyasa puwónááowe. tivoísáimo ésa tíráámá'a tí'mai ó'owira'a timíyasa tínkamiyasa puwónááowe. iyámpóiyombo ésa tinóvowima tí'mai ó'owira'a timíyasa tínkamiyasa puwónááowe. ²² kentáv'é'o asiramáimo máyáantavesa tíyamba umátinkesa mirámó kwéomba ímo ivátuwesamo kentávésamo asiramáimo méwai Áánútu kawep'á métinkaniye.

²³ moórá-naopa'o méwasamo sáwí'o umátinkewa'o é'a tiyuwé'a isaaisé'a ó'on-daopa'a koró. simátiménda ísáaro. Ísareri-kwaasiti naaó'-nao'a simátimé'mae kwénaaiyana mimbáyái íma ánásaraíndara'a kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai moórágwara'a kumónaumne. ²⁴ ívé-kwaasigo kwéagaraaranakaiwaimba íma kwéusayaaitaiye. mayái-kwáásigó kwená anón-kwaasi íma kwéusayaaitaiye. ²⁵ ívé-kwaasigo agaráárankaínda-kwaasigomo índantemba íniye. mayái-kwáásigó kwená anón-kwaasigomo índantemba íniye. miráumoi kemá anóndako únasa simái sáwí'a umásinkesa sésa taraváá-kwántóntí kawáánákó áwí'a Piyésepu iyémá kwéwese. mirá kwésemba pósa kesí kwaási simái ávááraumai sáwí'a umátinkanaaowe Ísu siráiyé.

²⁶ Ísu simásuwena séna mináimbá ímáyaá é'a kwaási-taaroi íma inkaisé'a máéro. aúp'á ó'kwáyáin-tantaa'a amápa'a avora'a paárinasa awánanaaowe. túnkaipa'a kwáyáin-tantaa'a avora'a paárinasa awánanaaowe. mindáyave'a kwaási-taaroi íma inkáíséro. ²⁷ aúp'á ó' simátiménda avora'a simátiméro. keinárawa'o simátiménda-aimba sáwíva-kwaasimo torupenk'á simátiméro. ²⁸ tínkamiya'o puwónááon-kwaasi-taaroi íma inkáíséro. miwí kentimambá íma tínkambai ánásanaoovo Áánútun-aaroiye su'mai inkáíséro. kwemó éna sáwí-marupa'o íramó kwégáindava'a tógwarare timankwáraré tuwáinasa ménaaowe. ²⁹ maarán-áimbá ímáyaá oro. sáwíyan-dumama téntékaan-dumama kae'-númámá sáwíyan-ontankakemba siyáánkai-toyaraamba kwémeyan-ovo Áánútu kíraan-dumama kárákwirena ímo kanaán-íye sínanamo éna íma puwéna marap'á kumínivo ³⁰⁻³¹ sáwíva'-numama Áánútu aúranka'a íma anón-tantaa'an-ivo kwaási anón-tantaa'a owaná póna kárákwirena amápa-tantaa'a kwéawanena kenti'nótáugwara'a kwétaampamai kwéawanaivo íma táá'a kaíno Ísu siráiyé.

Ísu áwí'a avoratá sénaunda-kwasai.

Ánúku 12:8-9

³² Ísu mináimbá simásuwena séna amáparawai túranka'a kentávésa sésa kesí anóndakoman-íye siyawaiyave'a kesivo kwíyómpakewai aúranka'a sé'a kesí kwaásiman-owe sénaumne. ³³ ániwo kwaási túranka'a kembá tínaaemba umásimiyawaiyave'a kesivo kwíyómpakewai aúranka'a sínaaemba umátimenaumne Ísu siráiyé.

³⁴ Ísu mináimbá simásuwena séna kentáv'é'a maarán-ímáyaá íma oro. kwaási amápa'a paru umái máyáantavena marap'á kunkáiyé. ímanivo marap'á kunkáunda kwaási taaínka'a ésa évakarawai kesáái isáiyasa évakarawai aaisambá sénááowe. ³⁵ ívékwara aánogwara'a kesááiyavesa maará onááowe. avowámá moórá-imayaa ínana ááninko ó'on-imayaa íniye. anówama moórá-imayaa ínana ayáámúnko ó'on-imayaa íniye. anáávúkowe ó'on-ó'on-imayaa óyááoiye. ³⁶ moóráwai kwenamáárawi kwená namuro-kwáásíráámbá umái onááowe. kesááiyavesa miráumai miwítí ímáyaá taaínka'a onááowe Ísu siráiyé.

³⁷ Ísu mináimbá simásuwena séna kesí kwaási-i'a onáe siyawai aiva'a tinóvowíye táánimbaare tíyáámúmbaare tirumbá tímésa naaémba kembá tirumbá símémba uwóví'an-owe. ³⁸ kemá puwónaunda-taima sùgwaata'mae'a kondantembá kesí kwaási-i'a iyawaima

umbai-yántáá'á timíyasa minúmbái-yántáá'á íma maimaésa sínnaemba kwaránááomba uwóví'á ónááowe. ³⁹ tirááímo táíndai'ó ésa íma kawe'á umái ménaoovo kentávésa imáyáa ésa tirááímo táínda-yántaa'a tuwésa puwésa aúnái'a umái kwíyómpa'a maí'mai'a ónááowe Ísu siráíye.

⁴⁰ Ísu mináimbá simásuwena séna ti'maráandawai kentáái isáiyawai kesááigwara'a isánááowe. kesáái isáiyawai si'mákaiwain-aaigwara'a isánááowe. ⁴¹ Áánútun-ai simátimindawai évakarawaitopa'a kwínasa sésa Áánútun-ai kwésimatimendawai ónda pó'a enáái isánaumne síyawaima kwésimatimiwaimba Áánútu kawe'méyámbá aména kwéisaíyawaigwara'a mirám-béyámbá timíníye. arupí umái máyáiwai évakarawaitopa'a kwínasa sésa arupí umái máyaandawai ónda pó'a enáái isánaumne síyawaima arupí umái máyainda-kwaasigomba Áánútu kawe'méyámbá aména kwéisaíyawaigwara'a mirám-béyámbá timíníye. ⁴² kesí kwaási awánésa sésa úwoisan-kwaasi imbánivo Ísuna kwaási-i'a uráimba pó'a áwa'naa ónáe sésa sáwíyan-tantaa'a nombá amíyana Áánútu kawe'méyámbá timíníye Ísu siráíye.

11

Yóni nombó pétinkaraiwaina kwaasái.

Áríku 7:18-35

¹ Ísu kwená kwayó-kwáási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi mináyáátáár-áimbá simátimatuwena mimbárává'á tuwéna ó'on-o'on-daopa'a kwenáái kosimátima'mae kwégwena kwená kawer-ámbá agaráátinkaraiye.

² agaráátinkowana Yóni ándá-naumpa'a máyonka'a Áánútumo usásinankaiwai Kárásiti ún-aimba iséna kwená kwayó-kwáási ti'marówasarai Ísunopa'a tésarai ³ áísaa esarai sésarai kumíníyonemo sirááwaiya'ono. á'owawa ónómpo kumíníwaina amu'maránaumno suyaná ⁴ Ísu séna tayauwerékai isááyamba awánááyamba Yónimba kosimámekai sékai ⁵ túramba kavikáiwai túramba awánamai kawe'á owaná táá'a kaunkaiwai táá'a kwéisaawana tísamaima pukáiwai kawe'á umái tísamaima kwétaawana túma karáiwai kawe'á kwéumatinkena puwón-kwaasi kwéusasintinkena úwoi-kwaasi áséi-kwaasi kwésimatimena séna ⁶ kentávéna íma kaer-ímáyáá iyawai tirunkó kawe'á kwéíye síyé Yónimba kosimámekaiyo Ísu súwasarai kuráíye.

⁷ Yónina kwayó'nákai tayauwerésarai kuyaná Ísu Yónin-ai amápa-kwaasi simátimena séna Yóni kavóná-marava'a máyáísa'a koawáné'a nóran-imayaa kwéera koawánarao. úndá toréna umá móma'mema'ó intenkáán-kwáási Yónima iyé-ímáyáá uráao. Yóni íma mirán-kwáásimán-ivo asirayán-kwáásimán-íye. ⁸ nóran-imayaa kwéera koawánarao. kawer-únánkwátói úmakainda-kwaasi Yónima iyé-ímáyáá uráao. imanivo mirán-kwáási kawer-únánkwátóigwara-kwaasi anón-kwaasiti naaúmpa'a kwémaewe. ⁹ nóran-imayaa kwéera koawánarao. Áánútun-ai kwésiwai Yónima iyé-ímáyáá uráao. owé Áánútun-ai kwésiwaiman-íye. árai'a simátime'a sé'a kwemá Áánútun-ai siráawai usáyaitaraiye. ¹⁰ Áánútun-ai aúvávimba Yónin-ai simái agaimaréna séna

Áánútu séna isaao. moóráwimba ai'maráanana kesáái maimaéna ená aiva'á kwéna ená aambá kwíyíníye siráíye

agaimaréna siráimba Yónintavena siráíye. ¹¹ simátiménda ísáaro. Yóni nombá pétinkaraiwaina mayáígó amápa-kwaasiti mayáígómbá usáyaitaisana Áánútu kawe'á umánkaraivo Áánútu kwená kwaásira'ó kawááin-kwaasi anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye anómba kawe'á umátinkaniye. ¹² Yóni nombá pétinkaraiwai Áánútun-ai simátimindayavena ááimba ásarainkakemba ívékwará'a évakarawai Áánútu kawááipa'a iyóvo sésa aambá itánáe sésa anóm-bayai máyáawasa évakarawai aamoí ésa Áánútu kenká'á kawááinkwae kwésewe. ¹³ naaóvá'á Áánútun-ai simátimakowaiye Mósesiye Áánútu kwená kwaásimo kawááinimba paáriníye-aimba suwaná naaémba Yóni paáruyaiye. ¹⁴ naaóvá'á Íráiyaa maémáiwai ókwará'a paáriníye-aimba suwa'á mináimbó siráan-aintave'a áraire sewa'á kemá sé'a Íráiyaantavesamo siráamba Yónintavesa siráawe kwésunda mináintávé'a áraire seró. ¹⁵ kwéisaawai ísámai kawe'á oro Ísu siráíye.

¹⁶ Ísu mináimbá simásuwena moórá-ainkwará'a simátimena séna ívé'a máyáan-kwaasi nóran-kwaasiraane sénaumno. mirán-kwáásirááni'a kwéomba iyámpóiyomba naaópa'a marupímbá mésa aávéima kwétesa moórá-ayampa'ó máyáan-iyampoí tááyesa ímá tiré'a taseró. ¹⁷ moórá-íya súna'a íma táásá uráawe. ivi'á taan-íyá súna'a íma ivi'á taráawe. miníyámpói uráantemba maamáyáan-kwaasi mirá kwéowe. ¹⁸ Yóni nombá

pétinkaiwai ména ándá-aran-domba íma kwéna Áánútuntavena ísámai toónkwará'á íma kwénaisasa kwentávésa sésa taraváá-kwámbá arumpimbá máyáiwaiman-iyé kwésewe. ¹⁹ kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai mé'a ándá-aran-donkwara toónkwará'á kwénaunasa kentávésa sésa ándá-aran-donte toónté námae íyíwaima póna táákisi máyáan-umoyan-kwaasiye sáwí'a on-kwáásiti kwaásiman-iyé kwésewe. ánívo Áánútu simátimakaintemba kwéowai sésa Áánútu kawer-ímáyáágwáráwáimán-iyé kwésewe Ísu siráiyé.

íma aai ísaraan-kwasai.

Árúku 10:13-15

²⁰ moórá-mora-tawai Ísu naaó'-nao'a kawe'-má'yái ímo awánaraam-bayai mayówasa awánésa sáwí-mayai íma tuwésa Áánútunopa'o ímo tuntávéna Ísu asiramái séna ²¹ keinárawa'a Kórásiní-naopaken-kwaasiye Pétésáítaa-naopaken-kwaasiye sáwí-meyamba kentópa'a tíníye. naaóv'ó Táyaa-naopaken-kwaasiye Sáitóni-naopaken-kwaasiye Áánútun-aaimo ímo ísaraawivimbo kawe'-má'yái ímo awánaraam-bayaimo kwémayaawandamo awánarekai miwítí sáwí-mayai tukáasino. sáwí-mayaimo tuwésamo úwoi-unankwatoimo úmaesamo kanamó a'mákáankakai Áánútu tuwánaraisino. ²² mindáyave'a simátíménda ísáaro. maarán-ímáyáá kwé'e Áánútu kwaási máyáawaina ááintavena tísaa ínín-kanaa tínimba Áánútu Táyaa-naopaken-kwaasiye Sáitóni-naopaken-kwaasiye sáwí-meyamba anómbe timíníye-imayaa kwéowe. ánívo kentí sáwí-meyanko minkáé'-náópakewaiti sáwí-meyankomba usáyaaítaya-sawí-meyamba timíníye. ²³ Kápénéamu-naopaken-kwaasiyono. kentúwí'a mósá maré'a sé'a kwíyómpa'a iyónaumne sembánivo púwón-ayampa'a kónááowe. naaóv'á Sótómu-naopaken-kwaasivimbo kawe'-má'yái ímo awánaraam-bayaimo kwémayaawandamo awánarekai miwítí sáwí-mayai túwówana póna Áánútu mindáo'a íma ánásasuwowana ívé'a úwoi kwáyáisino. ²⁴ mindáyave'a simátíménda ísáaro. maarán-ímáyáá kwé'e Áánútu kwaási máyáawaina ááintavena tísaa ínín-kanaa tínimba Áánútu Sótómu-naopaken-kwaasi sáwí-meyamba anómbe timíníye-imayaa kwéowe. ánívo kentí sáwí-meyanko Sótómu-naopakewaiti sáwí-meyankomba usáyaaítaya-sawí-meyamba timíníye Ísu siráiyé.

kesópa'a teró siráin-kwasai.

Árúku 10:21-22

²⁵ minkánáa Ísu Áánútuntavena séna kesivoó kwíyómpakwara mararákwará'á kárákwiraandawai óne. amápa-tantaa'a kwéisaumne sen-kwáási íma simátíme úwoi-kwaasi simátíme ²⁶ mirámó iyávéna kwéankaisa'a pó'a enáwí'a mósá kwémaraumne Ísu Áánútuntavena siráiyé.

²⁷ Ísu mináimba simásuwena séna kesivo amápa-tantaaka'a kárákwiyuwo séna simakáiyé. amáparawai kesí ááimba íma suwánaraavo kemá kesivo ááninko únana póna kesí ááimba suwánariye. amáparawai kesivoná ááimba íma awánaraavo kesivombá pó'a keyáá kwená ááimba awánaraumne. kesivoná ááimba simátímenae únda-kwaasi kanaán-umai kesivona ááimba kwéawanaawe.

²⁸ kentí mayái umbai-má'yái kwémayaawana kentópa'a umbai-yántáá'á kwáyáiwai kesópa'a tíya'a kentí ímá'yáa aúiná'i umátínkáana'a paru umái ménaaowe. ²⁹ kemá kesúma íma maé iyé'a paru umátínkaundawai úná'a pó'a kesí aambá kawe'á umái awáné'a kesáái taagwiyavíya'a kentí ímá'yáa aúiná'i umátínkáana'a paru umái ménaaowe. ³⁰ kesááimo taagwiyavónááomba íma umbai táinana timénaunda-mayai kawe'-má'yáimán-iyé Ísu siráiyé.

12

Ísu savaatirár-áimbá siráin-kwasai.

Máaka 2:23-28, Árúku 6:1-5

¹ minkánááimbá Yútaa-kwaasi agándaan-kanaara'a Ísuwe kwená kwayó-kwáásiyé kígauvimba úwítí-ton-kígauvimba kwégowana kwená kwayó-kwáási táái tinkówasa úwítí-aramba kútúmai ásima pítuwesa kwénowasa ² amáán-kawaa-kwaasi tuwánésa Ísuntavesa sésa tuwánaao. agándaan-kanaama aambá áumbakaawasa mirá kwéowe suwaná ³ Ísu séna naaóv'ó Tévítimo urómbe aúváivimba agaimarón-ainkona ááimba íma ísaraawe. Tévítiye kwená kwaásiye táái kwétínkowaná ⁴ Tévíti Áánútuna mono'-náúmpá'á iyéna Áánútu aúranka'o makón-tomba umairéna kwéna kwená kwaási timúwasa naráawe. mintómbá úwoi-kwaasi íma némáembanivo mono'-má'yái máyón-kwaasi némáembani.

Téviti mintómbá umairéna timúwasa nonká'á Áánútu íma áwáá'a siráimbanivo kesí kwaási mirá kwéowa'a áwáá'a ímo seráámbá áwáá'a kwésewe. ⁵ naaóv'á Mósesi simátimakin-aimba aúvávinkemba awánaraawe. Áánútuntavesamo ísámaimo póimo tuvú'máimo kwéagayaan-kwaasi anóm-bono'-naumpa'a mayái kwémaesa agándaan-kanaagwara'a mayái kwémayaawasa mirámó kwéontavesa íma aai kwésimatinkesa sésa sáwí'a kwéowe íma kwésewe. ⁶ simátime'a sé'a keinárawapimba kwémayaunda-mayaimo anóm-bono'-naumpa'o kwémayaam-bayaigomba usáyaaitaraiwo agándaan-kanaa mono'-mayái-kwáási mayái kwémayaantave'o ímo sáwí'o kwéowe senkákémbá kesí kwayó-kwáásiyáv'e'a sáwí'a kwéowe íma seró. ⁷ Áánútun-aai aúvávimba agaimaréna séna Áánútu séna póimo tuvú'máimo agaimáimo símémba kanaán-ivo tirumbó kwéumatinkaamba anón-amoi kwéune

siráimba mináínkóná ááimbo isé'o kwarékai ímo sáwí'o uráan-kwaasi aavimbá íma maitínkáasino. ⁸ kwiyómpakemba kwaási úranda'a pó'a agándai-kanaara'o kárákwirawandawai úmpo agándai-kanaara'o kwaásimo mayái kwémayaamba kendéimán-íye Ísu siráíye.

ayáámba kawévaigurain-kwaasigona kwaasái.

Máaka 3:1-6, Árúku 6:6-11

⁹ Ísu mivá'á tuwéna mono'-náúmpá'á iyúwana ¹⁰ moóráwai ayáámba kawévaiguron-kwaasi máyowasa aavimbá mayankánáe sésa Ísumba áísaa esa sésa agándai-kanaama mayái aambá áumakaan-kanaama póna áí'o in-kwáási asóvamankai-mayai mayáinda ámáámba araaísini. íya araaísiniyo suwaná ¹¹ Ísu tísaa ena séna keinárawapinkemba kentí sipisípi-poraa'o maipímbo pékaina'o é'a agándai-kanaara'a ááema mósá asinánááo. owé á'a mirá ónááombá ¹² kwaásigo sipisípi-poigomba usáyaaitaraimba póna agándai-kanaa áí'o in-kwáási asóvamankanimba kawe'á éna ámáámba íma araaísiniye simátimatuwena ¹³ ayáámba kawévaiguron-kwaasiyavena séna enayáámba árutuwáao súwana ayáámba árutuwowana kawe'á umánkowna ó'on-ayaankaamba úwasa ¹⁴ ámáán-kawaa-kwaasi mono'-náúmpákémbá kumésa Ísumba nóraumaiya tuvuwónaundaya'iyó sésa ámááyu-aimba siráawe.

Ísu Áánútuna mayái-kwáásigóná kwaasái.

¹⁵ ámááyu-aimba sun-táámá Ísu iséna mimbáravá'á tuwówasa sáwíwarawai kwenánaemba kwárówana tí'o ún-kwaasi amápa'a asóvatinkena ¹⁶ asiramái séna kemó umátinkaunda-aimba íma simátíméro siráíye. ¹⁷ mirámó úmba naaóv'á Áánútun-aai simátimakowai áwí'a Áísaya sirónka'a póna Ísu mirá uráíye. Áísaya agaimaréna séna Áánútu séna

¹⁸ kwembá usásinankaraunana kesí mayái-kwáási isa'á kwená ímáya kwée'a aamoi kwéumank'e'a aai senaná kesimankó kwesé máyainana ó'on-o'on-kwaasi amáparawai kesí arupí-aimba simátimena ¹⁹ íma aaisambá tiyéna íma anónka'a séna naaópa'a kwénaena íma anónka'a séna ²⁰ Áánútunopa'o ímo asiramáimo máyáan-kwaasi íma tiyuwéna kawe'á umátinkaniye. mirá úmae iyéna mayái maimaé iyéna íma ivátuwainana kesí arupí-ainko usáyaaitena kwáyainasa ²¹ ó'onkaa-kwaasi kwenáwí'a isésa sésa árai'a súwa'naa íníwaiman-íye sénéáowe

Áánútu siráíye sirónka'a póna Ísu mirá uráíye.

Ísunte Piyésepuntei kwaasái.

Máaka 3:20-30, Árúku 11:14-23, 12:10, Árúku 6:43-45

²² moóráwai maúmba kwenarumpimbá taraváá-kwámbá máyowana póna minkwáásigó íma aai kwésuwana aúramba kavíkówasa áí'maesa Ísunopa'a máánkówana Ísu mayauwéna minkwáásigómbá kawe'á umánkowna kwemá aai súwana aúramba awánówasa ²³ sáwíwarawai táátavesa ésa sésa mindá'á Tévitin-andarakemba paáriníyemo siráawaiya'i. ó'owa'iyó suwasá ²⁴ ámáán-kawaa-kwaasi mináímbá isésa kampa'á sésa ímanivo taraváá-kwántónti kawááná'á áwí'a Piyésepu asirayámbá ámisana tokéna póna taraváá-kwámbá kwémaitiyuwaiye siráawe.

²⁵ suwaná Ísu miwí tááma iséna simátimena séna moórá-andama áái'a tiyésa pósa taaínkaar-umai mésa íma asiramáivakaamba kwémaewe. moórá-naopara'i. moórá-akuna'i. usiyán-ákumbá pósa taaínkaar-umai íma asiramáivakaamba kwémaewe. ²⁶ Sáátáánigona kwaásimo áái'o tiyésumo taaínkaa'o ésamo ésa íma asiramáivakaamba kwémaewe. kentáv'e'o sembá Piyésepu asirayámbá ámisana tokéna póna taraváá-kwámbá kwémaitiyuwaiyemo kwéseмба ²⁷ ánívo Piyésepuna asirayánk'ó taraváá-kwámbó kwémaitiyuwaundarakai kentí kwaásigwara'a Piyésepuna asirayánk'á

taraváá-kwámhá maitiyúwáásino. mirán-áimbó síyasamo ésa kentí kwaási kampa'á kwésewe sénááowe. ²⁸ áno kemá Áánútun-amankona asirayánká'á taraváá-kwámhá kwémaitiyuawundayavena Áánútuna asirayámhá keinárawapimba kwévaarisa'a kwéawanaawe.

²⁹ moórá-aimba imáyáa oro. moóráwai moórá-nanko avowámó asiramáimo máyainanamo éna mindáúmpákémbó umóyámhá mayáindayavenamo éna íma úwoi uveránívo mindánkó avowámhá ánda asááúmankenamo éna uvékena kwená náaindaamba umóyámhá mayániye.

³⁰ kembá íma kwésuwa'naa-esa kesí namuro-kwáásiráámhá umái kwémaewe. íma súwa'naa esa kwaási torupamáí simémhá moórá-mora umáguraawe.

³¹ mindáyave'a simátíménda ísáaro. kwaási sáwí-mayai kwémaesa simái sáwí'a kwémuntinkaamba mindá Áánútu maitiyuwánívo Áánútun-amankontavesa simái sáwí'a umánkanaoomba mindá Áánútu íma maitiyuwániye. ³² kembá kwaási úrandako kumpaáruraundawaimba simái sáwí'a umásinkanaoomba mindá Áánútu maitiyuwánívo Áánútun-amankontavesa simái sáwí'a umánkanaoomba mindá Áánútu íma maitiyuwéna ívékwara naaénkwara'a íma maitiyuwániye.

³³ kawe-táigó kawer-árámhá íyáísana sáwí-taigo sáwí-aramba kwéiyaiwo taaéramba awánésa kawe-táigón-aramban-íye. sáwí-taigon-aramban-íye kwésewe. ³⁴ iyánkó póigon-araa'an-owe. sáwíre su'mai on-kwáási mé'a pó'a íma kanaán-umai kawer-áimbá kwésewe. tirumpimbá kwáyáin-imayaanei kwésewe. ³⁵ kawe-kwáási kawer-imáyáávinkémbá kawe-máyái kwémayaavo sáwí-kwéasi sáwí-imayaavinkemba sáwí-mayai kwémayaavo sáwí-kwaasi é'a sáwí-aimba kwésewe.

³⁶ simátíménda ísáaro. Áánútu kwaásimo máyáawaina ááintavena tísaa ínínkanaa tínímhá úwoi-aimbo ó'on-o'on-aimbo siráantavena tísaa íníye. ³⁷ kawer-áimbó sirén-kwaasiyavenamo éna arupi-kwaasiman-owe Áánútu séna sáwí-aimbo sirén-kwaasiyavenamo éna sáwí-kwaasiman-owe síníye Ísu siráíye.

ímo awánáúnda-mayai mayaaó siráan-kwasai.

Máaka 8:12, Áríku 11:29-32

³⁸ súwasa évaka'a ámáán-kawaa-kwaasiye ámáámhá sun-kwáásiyé Ísumo sáwí-aimbo sínda isánáe sésa anóndakoo áraira Áánútumpakena kunkáana ímo awánáúnda-mayai máyénaata awánaano suwaná ³⁹ Ísu séna ívé'o máyáan-kwaasi sáwí-kwaasi é'a Áánútuntave'a íma imáyáa é'a kentáv'é'a kwése'a Áánútumo ai'mákainamo e íma awánáúnda-mayai máyénaata awánaanomo kwéseмба naaóv'á Áánútu Yónaambo uráintemba kembá mirá ínivo mináímhá imáyáa oro. ⁴⁰ naaóv'ó anón-doyaako Yónaambo nawíkwonamo kaumbo-táwaimo arumpimbó méraintemba kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai kaumbo-táwai maipímhá ménaumne. ⁴¹ Yónaa kaumbo-táwai anón-doyaako arumpimbá máyowana miín-kwituwówana minkákémbá Níníva-naopa'a Áánútun-aii kosimátimuwasa isésa sáwí-mayai tuwésa Áánútun-aii ísaraawe. ívé'a Yónaamba usáyaaitaraundawai máyauna'a kesáái íma kwéisaamba póna naaémhá Áánútu kwaásimo máyáawaina ááintavena tísaa ínínkanaa tínímhá Níníva-naopaken-kwaasi keinárawa'a aaivímhá maitinkésa sésa Yónaan-aii iséta sáwí-mayai tukáundayaanivo Yónaamba usáyaaitarawai kentí naaópa'a máyowa'a kwenáái íma isé'a sáwí-mayai íma tukáawe Níníva-naopaken-kwaasi sénááowe. ⁴² naaóv'á kentíkwá'nára'a kárákwirawai áwí'a Sórómoni kawer-imáyáávinkémbá aaimá kwésimatimuwana moórá-ininko némpaken-kawaa-ininko Sórómonin-aii koisánáe séna kwémena kuráíye. ívé'a kemá Sórómonimhá usáyaaitaraundawai máyauna'a kesáái íma kwéisaamba póna naaémhá Áánútu kwaásimo máyáawaina ááintavena tísaa ínínkanaa tínímhá minínínkó keinárawa'a aaivímhá maitinkéna séna kemá némpakemhá Sórómonin-aii táisaraumpo Sórómonimhá usáyaaitarawai kentópa'a máyowa'a kwenáái ísómhá íma ísámai kawe'á uráawe síníye Ísu siráíye.

taraváá-kwánkó koyauwékain-kwasai.

Áríku 11:24-26

⁴³ Ísu mináímhá simásuwena séna kwaási arumpinkémbá taraváá-kwánkó auwéna kavóná-marava'a nombá íma kwáyáipa'a kogwénaaena séna náávara ménaumno séna avakáá uwááena ⁴⁴ séna tayauwer'é'a kesí naambá kwaásigo arumpimbá pó'a koménaumne simásuwena téna taawánaimhá mindánkómbá kankambá kwiyú'mái kawer-umásukaisana taawánéna ⁴⁵ tayauweréna avakaeté-taravaa-kwamba miwítí sáwí-mayai

anóm̄ba uráawai tí'maena minkwáásígó arumpimbá tamáyáawana moórá-taravaa-kwamba arumpimbá máyáísana minkwáásígó sáwí'a umái máyáísasa naeémba sáwíva-taravaa-kwamba máyáawana kwemá anóm̄ba sáwí'a umái méraiye. miráumai ívé'o máyáan-kwaasi sáwí-mayai kwémaesa anóm̄ba sáwí'a úmaesa iyónááowe Ísu siráiyē.

Ísun-anówawe áúnava'maati kwaasái.

Mááka 3:31-35, Áríku 8:19-21

⁴⁶ Ísu kwésimatimumba Ísun-anówawe Ísun-áúnava'maate tésa aai simámenaaontavesa máápa'a máyówana ⁴⁷ moóráwai Ísuntavena séna enanówe enáúnava'maare aai simámenaesá máápa'a máyáawe súwana ⁴⁸ Ísu séna kesinó nááwa'íyo. kesúnava'a nááwíyo'o séna ⁴⁹ ayáándeí kwená kwayó-kwáásí agaráátinkena séna kesinó kesívá'maa'a máyáawe. ⁵⁰ kesivo kwíyómpakewai siráini'a kwéowai kesinó kesúnava'maa'a kesimánaa'maa'an-owe Ísu siráiyē.

13

moóráwai ánýumba tu'makáin-kwasai.

Mááka 4:1-20, Áríku 8:4-15

¹ mitáwai Ísu naaúmpa'a tuwéna Kárirí-nonkwaaunkon-awampa'a koména aai simátimindayavena úwasa ² sáwívarawai tóyo ésa kwená egwaa'á tamáyóntavena nompí-sípívimbá usámaaisena máyowasa minkwáásíyómbá nonkwaaúnkón-awampa'a máyówana ó'on-o'on-aimba kwántámai simátimakaiye. ³ moórá-aimba simátiména séna moóráwai ánýumba maimaéna kígaúva'a kwégwena ⁴ máyu'maraisana évakar-anayumba aampa'á kunkwáyáísana numaómá tükúnasukaiye. ⁵ évakar-anayumba óntankwara'-maravimba kunkwéna paáká'-márávimbá póna avekáán-umai anón-isana ⁶ aa'á kaisaná amímá ayáátaáka'a íma kunkéna aáyánkaguraiye. ⁷ évakar-anayumba karaampimbá kunkwéna kárúraisana karaan-tantáákó ara'násukaiye. ⁸ évakar-anayumba kawé'-márávimbá kunkwéna karuwéna anón-éna arambá imái sáwívar-aramba iyéna évaka'a usáyaaítayan-aramba iyáísana évaka'a umaimái-aramba iráiyē. ⁹ kwéisaawai isámai kawé'á oró Ísu siráiyē.

¹⁰ Ísu súwasa kwená kwayó-kwáásí kwenópa'a tésa taáísaa esa sésa kwésimatiména nóra séwa kwántámai-aimba kwésimatiméno suwaná ¹¹ Ísu séna Áánútu kwená kwaásimo kawááin-ainkona ááimba kwésimatiména Áánútu keinárawa'a imáyáa tímísa'a kwéisaavo miwí imáyáa íma tímakaisasa kwéisaantave'a kwántámai-aimba kwésimatiméne. ¹² Áánútu-aaimo isámaimo kawé'ó iyawai Áánútu túwa'naa ínaa moórá-ainkwara'a isésa mirámó kwéiyano éna Áánútu túwa'naa ínaa amápar-ainkwara'a isánááowe. Áánútu-aaimo ímo isámaimo kawé'ó ésa kampa'á sésa kawé'á umái kwéisaumne siyawaima tirumpinkémbá mináimbá maimayáinana íma kwéniye. ¹³ kwéisaambanivo íma isámai kawé'á kwéowe. kwéawanaambanivo íma awánamai kawé'á kwéowe. mirámó kwéontave'a simátiména kwántámai-aimba kwésimatiméne. ¹⁴ naaóvá'á Áánútu-aai simátimakowai áwí'a Áísáya siráimba miwí mirá kwéowe. Áísáya séna kwéisaambanivo íma isámai kawé'á kwéowe. kwéawanaambanivo íma awánamai kawé'á kwéowe. ¹⁵ miwítí imáyáao umbái kwétaisana táako aaimó isáiyávéna ávón-kaisaná túranko awánaiyavena ávón-kwégaivo ímo mirámó ésamó ésa táá'ó isésamo túrambo awánésamo kesááimo isésamo miwítí sáwí-imayaamo tuwésamo kesópa'o tenkákái sáwí-imayaa maitiyuwé'a kawé'á umátinkausino

Áánútu siráiyē Áísáya agaimaréna siráimba Ísu siráiyē.

¹⁶ Ísu mináimbá simásuwéna séna simátiména sé'a keinárawa'a kawé'ó umáimo awánaamba Áánútu kawé'á kwéumatinkaiye. kawé'ó umáimo isáamba Áánútu kawé'á kwéumatinkaiye. ¹⁷ simátiména isáaro. naaóvá'á Áánútu-aai simátimakowaiye arupí umái máyówaiye sáwíva-kwaasi keinárawa'o kwéunda-mayai kwéawanaanten-umai awánanae sésa umbá íma awánaraawe. miwí keinárawa'o kwéisaanten-umai isánáe sésa umbá íma isaraawe Ísu siráiyē.

¹⁸ Ísu kwená kwayó-kwáásíyávéna simátimatuwéna séna moóráwai ánýumba tu'makáin-ainkona ááimba súnda isáaro. ¹⁹ Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba isésa íma isámai kawé'á kwéowana Sáátáánigo téna tirumpinkémbá tamaimái úwoiva'a kwétiyuwaiye. minkwáásí aampa'á kunkwáyáin-anayunkaamba kwéowe. ²⁰ ánýumbo óntankwara-maravimbo kúmimba maarán-ááimbán-iyē. Áánútu-aai isésa aamói ombánivo ²¹ íma tirumpimbá táto'mai kawé'á owasá Áánútu-aaiyavesa umbai-yántáári'a umátinkaantavesa Áánútu-aai ivátukaawe. ²² ánýumbo karaampimbó

kúmimba maarán-ááimbán-iyē. Áánútun-aaí isáámbanivo marapár-úmbái-yántáátávésa imáyáa úmae naaésa óisan-imayaama úmae kwénaaesa mirán-imáyááó Áánútun-aaí káátasuweisasa íma Áánútuna mayái kwémayaawe. ²³ ányumbo kawē-marávimbó kúmimba maarán-ááimbán-iyē. Áánútun-aaí isésa tirumpimbá táto'mai kawē'á ésa asiramái mésa Áánútuna mayái kwémaesa kwétuwa'naa-owasa évakarawai usáyaaitamai-mayai kwémaesa kwétuwa'naa-owe Ísu siráiyē.

sáwí-anayumba u'makáin-kwasai.

²⁴ Ísu mináimbá simásuwena séna Áánútu kwená kwaásimo kwégawaain-aimba maarán-áimbán-iyē. moóráwai kwená kígauva'a kawer-ánáyúmbá áwí'a úwítí-anayumba u'makáisana ²⁵ moórá-no'waamba amááraawigwara'a tuún-kwaiguráawana namuro-kwáásigó téna arambó ímo iyái-uwitiraan-anayumba sáwí-anayumba avuvumpimpá'á u'makáisana ²⁶ úwítí anón-éna arambá iyáísana úwitiraan-damai u'makáiwai anón-isasá ²⁷ mayái-kwáásí awánésa kígauvo avowánópa'a tésa sésa kawer-ánáyúmbá u'makáandavimba úwitiraan-damai náávakena mimpimbá kwáyáivo sewaná ²⁸ séna namuro-kwáásigó mau'makáiyē sisasá áísaa esa sésa táúyuwanaumne sewaná ²⁹ séna ímanivo úwítí táúyuwaavainivo túwéwana ³⁰ kwáyainana naaémba úwítí karepáina'a toómbó akaránááowaiyave'a senasá misáwí-úwitiráán-damáí táúmai asááumai íramá kwégaindava'a tuwésa úwítí úramba áká'mai kesí toón-dáúmpá'á maránááowe Ísu siráiyē.

taaérankona kwaasái.

Máaka 4:30-34, Árúku 13:18-21

³¹⁻³² Ísu maarán-áínkwará'á simátimena séna Áánútu kwená kwaásimo kwégawaaain-aimba maarán-áimbán-iyē. moóráwai sáwíyan-taeranko áwí'a másátatí mintáigó arambá ímo ane'ó awánaraan-taeramba kígauva'a u'makáawana anón-éna amaimá móivarena kóyáwé uráísana numaómá mimpimpá'á ánáamba úmarena kwémaiyē Ísu siráiyē.

³³ Ísu maarán-áínkwará'á simátimena séna Áánútu kwená kwaásimo kwégawaain-aimba maarán-áimbán-iyē. moórá-ininko péreti-tomba agayánáe séna kanaráán-tántáákó áwí'a páráwaa'a maimaéna intorái-yántáá'á sáwíyan-tantaa'a ayáúmaraisana kwéna intoréna anón-kwéiyē Ísu siráiyē.

³⁴ Ísu kwaásiyomba aaí simátimenaé sénamo úmba íma avora'á siráivo kwántámai-aíne su'mai simátímakaiyē. ³⁵ naaóvá'á Áánútun-aaí simátímakowai sirónka'a póna Ísu mirá uráiyē. kwemá agaimaréna séna

simátíménda kwántámai-aimba simátimenaumne. Áánútu maramá taróruiranka'a aúpá'ó kwáyom-bayaigon-aaí ímo ísaraan-aimba simátimenaumne siráiyē agaimaréna siráimba Ísuntavena siráiyē.

sáwí-anayumba u'makáin-aínkona ááin-kwasai.

³⁶ Ísu mináimbá simátímatuwena tiyuwéna naaúmpa'a iyúwasa kwená kwayó-kwáásí kwenópa'a tésa sésa namuro-kwáásigómó moóráwaina kígauva'o sáwí-anayumbo kwéu'maraiwaina ááimba simásimiyo suwaná ³⁷ Ísu séna kawer-ánáyúmbó u'makáiwaina ááimba kemá kwaásí úrandako kumpaáruandawai úne. ³⁸ kígauгона ááimba maramán-iyē. kawer-ánáyúnkóná ááimba Áánútu kwená kwaásimo kawááin-kwaasiman-owe. sáwí-anayunkona ááimba Sáátáánigona kwaásiman-owe. ³⁹ namuro-kwáásigó sáwí-anayumba u'makáiwaina ááimba Sáátáánigon-iyē. toómbó akaránááoon-kanaaona ááimba maramó ánásanin-kanaaman-iyē. toómbó akaránááowaina ááimba Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewaiman-owe. ⁴⁰ námáimo áú'maimo iravimbó agaisuwánááontemba naaén-kanaamo tinda mirá ónááowe. ⁴¹ kwaásí úrandako kumpaáruandawai kesí kwayó'nárawa'a kwíyómpakemba ti'maráanasá kesí kwaásivinkemba sáwí-kwaasi ó'owima sáwí-imayaa tíméwasa sáwí-amba kwégwaraawai kuntúkúmai ⁴² íramó kwégaipa'a tiyuwáiyasa mésa iví'á tésa túwááyaamba akéwundarewasa ⁴³ arupí umái máyáawai Áánútu kentivo kawááipa'a mésa aa'ó kwégaintemba mirá ónááowe. kwéisaawai ísámai kawé'á oró Ísu siráiyē.

Áánútu kwaásimo kawááin-kwasai.

⁴⁴ Ísu maarán-áínkwará'á simátimena séna Áánútu kwená kwaásimo kwégawaain-aimba maarán-áimbán-iyē. ó'oran-ontamba maravimbá utámarena ména pukáísana moóráwai téna taawánéna aamoí éna káátamarena mimbáramá meeyámbá ínintavena kwená óisamba maimái tímatuwena óntamba mairéna mimbáramá komeeyán-éna minó'órán-óntámbó ásámakaamba mairáiyē.

⁴⁵ Áánútu kwená kwaásimo kwégawaain-aimba maarán-áimbán-iyé. moórawai ameriyáamba meeyáambaraindayavena naáo'-nao'a kwénaaena ⁴⁶ awánáinda moórawai ó'oran-ameriyaamba makáinana awánéna kwená óisamba maimái kwétimena óntamba mairéna minó'órán-ámériyáámbá komeéyán-umai kwémayaiye.

⁴⁷ Áánútu kwená kwaásimo kwégawaain-aimba maarán-áimbán-iyé. kwasen-únánkáámbá moórawai nompímbá túwáísana ó'on-o'on-doyaa'a ⁴⁸ minúnámpímbá ógwitagwisana asináindayavena umái kwéawanaisasa évakarawai áwa'naa umai áimbai áámááíva'a makésa kawé'-nóyáá'á unáámpímbá áitesa sáwí'-noyaa'a ivá'á kwétuwaawe. ⁴⁹ naaén-kanaa tínimba mirá íniye. kwíyómpaken-kwayo'narawa'a kawé-kwáásivínkémbá sáwí'-kwaasiyomba tí'mai ⁵⁰ iramó kwégaindava'a tuwáiyasa ivi'á tésa tí'o ínintavesa túwáiyaaamba akévundanaaowe simásuwena ⁵¹ kwená kwayó-kwáásiyávéna tísaá ena séna simátimunda-ainkona ááimba ára isaaó súwasa owé suwaná ⁵² Ísu simátimena séna isáamba simátimunda-aimba simátiméro. moórawai naankó avowá kwená naaúmpa'a ááeraan-tantaare aúna-yantaare kwáyáísana taaímbai kwená kwaási kwétimiye. mindánkó avowámó kwétimintemba miráumai ááéraam-bonor-aimpinkene Áánútu kwená kwaásimo kwégawaain-aimpinkene simátiméro Ísu siráiyé.

Násáretivakewai Ísumba tínaaemba umánkaraan-kwasai.

Máaka 6:1-6, Árúku 4:16-30

⁵³ Ísu mináímbá simátimatuwena mimbárává'á tuwéna ⁵⁴ kwenamáápa'a kúmba miwítí mono'-náúmpá'á iyéna aái simátimuwasa táátavesa ésa sésa náávakena kawer-ímáyáá mairéna kawer-áimbá kwésimasimenayaawa nááwawa asirayámbá ámisana kawé'-máiyái ímo awánáúnda-mayai kwémayaiyo. ⁵⁵ kesáámó awánáúnda taainéi évaka-tantaa'o kwéiwai ááninkoman-iyé. Máriyaa áánimba éna Yémési Yósépi Sáímoni Yútási tuwaaómán-iyé. ⁵⁶ kwenáúnava'a maanká'á máyáawe. ⁵⁷ maankákéwáímá póna úwoi-kwaasiman-ivo náávakena mináímbá isénawa minásiráyámbá mairénawa kwésiyo sésa kayorésa tínaaemba umámúwana Ísu simátimena séna Áánútun-aai simátimíwai ó'on-o'on-daopa'a kwénaaisasa kwenáwí'a mósá kwémaraavo kwená naaópa'a komáyáimba kwenamááraa sésa kesáámó úndanten-kwaasiman-iyé sésa kwenáwí'a íma mósá kwémaraawe Ísu siráiyé.

⁵⁸ kesáámó úndanten-kwaasi póna íma súwa'naa íniye suntávéna ímo awánom-bayai moórá-mora-mayaiye su'mai mairáiyé.

14

Yóni nombó pétinkaraiwai pukáin-kwasai.

Máaka 6:14-29, Árúku 3:19-20, Árúku 9:7-9

¹ minkánáá Ísuna mayáígón-áái símae íyúwana Káriri-marara-kawaanako áwí'a Éróti mináímbá iséna ² kwená mayái-kwáásiyávéna séna minkwáásigó Yóni nombó pétinkaraiwaiman-iyé. pukáimpinkemba usásinkena póna asirayámbá kwempímbá kwáyáísana mirám-báyái kwémayaiye sirái. ³⁻⁴ ááéma Éróti kwenáváko awainínkómbá áwí'a Erotíyasimba mairówana Yóni séna enáváko awainínkómbá aambá áumbakaawa mayáane simá-sima'a úwana Éróti tí'marówasa Yónimba koái'maesá ándáva'a máánkarowana ⁵ Éróti Yónimba inkamónáe súmba kwaási-taaroí inkaiséna íma inkánkaiye. kwaási Yónintavesa sésa Áánútun-aai simátimíwaiman-iyé suwaná Éróti séna Yónimba inkamónasa áwáá'a siyénááowe séna íma inkaména máyowana ⁶ kwembó ánkaron-kanaamo túwana anón-tanomba kaumái sáwíva-kwaasi tímúwasa nowaná Erotíyasi ayáámúnko téna túranka'a araimá marówana Éróti aamoí umánkena ⁷ minárásigóntávéna séna nón-tantaatavena ankáiyá simásimína'a áméno. árai'a súnnda pó'a sisáina'a áméno súwana ⁸ anówamba koáísaa ena súwana anówama aái súwana Érótinopa'a téna séna Yóni nombá pétinkaraiwai a'nómbá ará'mái táávepimba maré simiyó súwana ⁹ iséna arumbá kwéumbanivo aiva'á asirayán-áimbá siráin-aimba imáyáa éna toómbó naan-kwáásigwárá'á isaraantavaiye séna íma a'áo sénáe ¹⁰ moórawaiimba ai'marówana ándávinkemba Yónimba anumarambá ará'mái a'nómbá ¹¹ táávepimba maréna maimaéna minárásigómbá máamuwana maimaéna anówamba máamuwasa ¹² Yónina kwayó-kwáási iséna anómba komaimái utamánkesa Ísunopa'a tésa tasimámakaawe.

naaémba Éróti Ísuna mayáígón-áái iséna séna minkwáásigó Yóni nombó pétinkaraiwai éna pukáimpinkemba usásinkena póna asirayámbá kwempímbá kwáyáísana mirám-báyái kwémayaiye Éróti siráiyé.

Ísu sáwíva-kwaasi toómbá tímakain-kwasai.

Mááka 6:31-44, Árúku 9:10-17, Yóni 6:1-13

¹³ Yóni puwómba kwená kwayó-kwáásí Ísumba simámúwana iséna tuwéna kwená kwayó-kwáásíyé nompí-sípívimbá usámaaisena kwaásimo ímo máyaiyapata kónáe séna kúmba naaó'-naokewai mináimbá iséna marapá'á kóyo uwaná nompí-sípívimbá kwéna ¹⁴ marapá'á ásávomba misáwívá-kwáásí tuwánéna arumbá umátinkena tí'o ún-kwaasi asóvamatinkaraiye.

¹⁵ Ísu asóvamatinkowasa enónka'a kwená kwayó-kwáásí kwenópa'a tésa sésa íma sáwíva-kwaasi máyáapa'an-ivo enáindara'a tí'marénasa egwaa'-náópimpa'a kwénaaesá toómbá meeyámbáráaro suwaná ¹⁶ Ísu séna toóntáá'a íma kwíya'a toómbá tíméro súwasa ¹⁷ miwí sésa sáwíyan-tomba éva'aasei-tonkwara kae'nóyáákwará'á kwáyáivo sáwíva-kwaasivimba íma kanaán-íniye suwaná ¹⁸ Ísu maimaé másíméro séna ¹⁹ sáwíva-kwaasiyavena mara'á máéro séna éva'aasei-tonkwara kae'nóyáákwará'á maisokéna kwíyómpa'a karákéna Áánútuntavena súwi simásuwena mintómbá topán-topan-umai kwená kwayó-kwáásí tímúwasa misáwívá-kwáásí tímúwasa ²⁰⁻²¹ amáparawai nowaná tímú'á wówasa sáwíva-kwaasi 5,000 kwaaima uwasá aaraiyé iyámpóígwarare miráumai-kwaasi nowaná tímú'á wówasa Ísuna kwayó-kwáásí mintón-ayai sísamaiyakemba kae'á kumbaimái-unampimba áitumai ógwitaraawe.

Ísu non-avóvomayaapa'a kuráin-kwasai.

Mááka 6:45-52, Yóni 6:15-21

²² áitumai ógwitowana minkákémbá Ísu kwená kwayó-kwáásí tí'maréna séna kesí aiva'á nompí-sípívimbá usámaaise'a menávápá'-náópa'a koró. misáwívá-kwáásí kwéti'mare'a sé'a kentí naaó'-nao'a koró simátimenaumne séna ²³ misáwívá-kwáásí tí'marówasa miwítí naaó'-nao'a kuwaná Áánútumpa'a námúnaamo síndayavena omápa'a umáyowana no'wáamba aúkúwana Ísu kweyáá máyowasa ²⁴ kwená kwayó-kwáásí nompí-sípívimbá non-avuvumpá'á máyówana maramá nénka'a kwáyowana anón-unda to'maé kwétena misípí tayáto'marowasa íma kumbá ²⁵ irataró'a Ísu non-avóvomayaapa'a kwénaaena kwená kwayó-kwáásímó máyónka'a túwasa ²⁶ non-avóvomayaapa'o kwénaaumba awánésá táátavesa ésa tiyántámbá kwétowasa sésa kwaántáo kwénaaiye suwaná ²⁷ Ísu avekáán-umai séna táá'a kaivó aáno máéro. kemá úne súwana ²⁸ Pítáa simámena séna emó Ísóigo úrambo éma sina'á non-avóvomayaapa'a emó máyaandava'a konó súwana ²⁹ Ísu séna kanaán-ivo tiyó súwana nompí-sípívínkémbá kunásávena non-avóvomayaapa'a Ísumo máyopa'a kúmba ³⁰ kawe'á umái kúmba anón-undamo toróntavena imáyáa éna inkaisúmba nompímbá kunávekora'nara kwéena anónka'a séna Ísóigoo kembá tátoraaó súwana ³¹ Ísu avekáán-umai ayáámba árú'mai tátoarena séna anón-undamo toráintavai sáwí-imayaa e kesí asirayántávemo ímo imáyáamo óndayavai kunáveraaene. kesí asirayántávai íma kaer-imáyáa uwo súwasarai ³² nompí-sípívimbá usámaaisewana anón-undao maivaiyówasa ³³ nompí-sípívimbá máyówai Ísuna imáyáa mósá marésá sésa árai'a Áánútu ááninko óne siráawe.

Ísu Kénésárétiva'a tí'o ún-kwaasi asóvamatinkarain-kwasai.

Mááka 6:53-56

³⁴ árai'a Áánútu ááninko óne sésa kwaaúnóná menávápá'á Kénésáréti-marava'a kumbá marapá'á ásávowasa ³⁵ mimbápákén-kwáásí Ísumba auyésa naaó'-nao'a simátimesa Ísumo tamaún-aimba iséna tí'o ún-kwaasi tí'maesa tóyo ésa ³⁶ sésa ená unáánkwtóí-araaira'a tátoraiyana tí'a étinkainkwaee suwasá tátórówana tí'a étinkaraiye.

15

tikwá'nái áamámba siráan-kwasai.

Mááka 7:1-13

¹ áamáán-kawaa-kwaasiye áamámba sun-kwáásíyé Yérúsaremu-naopakemba Ísumo máyopa'a tésa sésa ² ená kwayó-kwáásí nóra isasá kentáá síkwá'nái áamámba íma kwarésá tiyáámba íma sese ombá toómbá kwénaao suwaná ³ Ísu séna kentikwá'námo simátimakaan-amaamba kwaré'a Áánútuna áamámba kwéaraaisemba nóra éra mirá kwéoo. ⁴ Áánútu séna kentinóvowi túwí'a anómba oró. ániwo anóvwimo sáwíkaambo simátinkaindawaimba tuvuwiyana puwíniye Áánútu siráivo ⁵ keinárawa'o siráamba moóráwai anóvwiyavena simátimena séna moórá-yantaa'a Áánútundeiman-ivo íma kanaán-umai tíménaumne siréna anóvwima íma kwétuwa'naa-iyé. mirámó ontávé'a

kanaán-iyé kwésewe. ⁶ mirá-sáwí'ó ontávé'a Áánútun-aii tuwé'a kentikwá'nái ámáamba kwégwaraawe. ⁷ kaumbo-káér-ainkwara-kwaasin-owe. naaóv'á Áánútun-aii simátimakowai áwí'a Áísáya keinárawatavena árarir-aimba siráimba agaimaréna séna Áánútu séna

⁸ maawímá kesúwí'a tóikakene su'mai sésa kesí imáyáa íma tirumpimbá kwáyáiyé.

⁹ kwaásiti ámáamba simái paárombanivo Áánútuna ámáamban-iyé kampa'á sembá miráráán-umai kesí imáyáa kampar-ímáyáa mósá kwémaraawe Áánútu siráiyé Áísáya simái agaimakáiyé Ísu siráiyé.

kwaásimo sáwí'o umátínkáin-tantaakona kwaasái.

Máaka 7:14-23

¹⁰ Ísu mináimbá simátímatuwena kwaásiyavena teró súwasa kwenópa'a tuwaná séna simátíménda isé'a kawé'a oró. ¹¹ máápakén-tantaa'o naawái íma kwaási sáwí'a kwéumatinkaiwo tirumpinkén-áinkó kwaási sáwí'a kwéumatinkaiye siráiyé.

¹² súwasa Ísuna kwayó-kwaási kwenópa'a tésa sésa amáán-kawaa-kwaasi emó simátíménda-aimba isésa áwáá'a aéesa kayóráamba íya isaánó suwaná ¹³ Ísu séna kesivo kwíyómpakewai ímo u'makáin-anayumbo éna táyuyuniye. ¹⁴ amáán-kawaa-kwaasi tááiyave'a íma anón-imayaa oró. míwí ímo aambó awánaakakemba tóikakemba kampa'á simátimesa sésa aambá agaráátinkanaumne kwésewe. moórá aúgavitawai moórá aúgavitawaimba ayáán-to'maesarai íma kanaán-umai kóyááivo mirámó ésaraimo ésarai maipímbá koyuvánkoyaaoye súwana ¹⁵ Pítaa séna kwántámai-aimbo simátíménda-ainkona ááimba simásimiyo súwana ¹⁶ Ísu séna kenkwará'á íma táako pééi kwésisa'a mé'a isáambanivo íma isámai kawé'a uráawe. ¹⁷ máápakén-tantaa'o naawái tindáámpá'á kunáyúsúgwiniwo ¹⁸ aaimó kwésewema tirumpinkén-ímáyááó éna mindá kwaási sáwí'a kwéumatinkaiye. ¹⁹ tirumpin-ímáyááwinkémbá sáwí-imayaa ésa tinkamiyasamo puwónááoni'a ésa aarai-úmóyámbá ésa kwaai-úmóyámbá ésa amápa-tantaa'a umóyámbá ésa kampar-áimbá simátinkesa simái sáwí'a umátinkesa ²⁰ mirá-sáwí'ó kwéomba tirumpinkén-ímáyááó kwaási sáwí'a kwéumatinkaiwo tiyáambo ímo sese ombó toómbó kwénaamba mindáo kwaási íma sáwí'a kwéumatinkaiye Ísu siráiyé.

Kénááni-maravaken-ininkona kwaasái.

Máaka 7:24-30

²¹ Ísu mináimbá simásuwena kwená kwayó-kwaásiyé mivá'á tuwéna Táyaa-naopare Sáitóni-naopare mináyámpá'á kúmba ²² mináyámpákén-ininkó íma Yútaa-inimba póna Kénááni-ininko Ísunopa'a téna anónka'a séna anóndakoo Tévitin-andarakewai arumbá umásinkaa. taraváá-kwámbá kesiyáámúnko arumpimbá máyáisana sáwí'a umái máyáiyé súwana ²³ Ísu iséna íma aai súwasa kwená kwayó-kwaási kwenópa'a tésa asiramái sésa ai'mátuwaao. aasiyaási mirá siváínivo suwaná ²⁴ Ísu séna Áánútu si'mákaisa'a Ísareri-kwaasiye su'mai túwa'naa e'a Ísareri-kwaasimo sipisípi-poiraan-umaimo kóyáwé kwéowai kwétuwa'naa-une súwana ²⁵ miníninkó Ísun-aóka'a mara'á kumbaéna séna anóndako súwa'naa uwo súwana ²⁶ Ísu séna iyámpóiti toómbá maimái iyámbá timúnavo miráumai Ísareri-kwaasimo túwa'naa úndantemba emá ó'onkaa-inimba ónda pó'a áwa'naa únavo kwésune súmbanivo ²⁷ miníninkó séna anóndako árai'a sémpe iyánkó avowá owé sisaná toón-ayai takwémandaiye. miráumai ó'onkaa-ininkoman-iyé sinaná kanaán-ína súwa'naa ínnyone súwana ²⁸ Ísu séna kentávái asiramái máyaanda-ininko sénda pó'a mirá ónaumne séna mítawai ayáámúnkomba asóvamankaraiye.

Ísu sáwívarawai asóvatinkarain-kwasai.

²⁹ asóvamankena kúmba Kárirí-kwaankon-awampa'a koukúmai omápa'a mara'á umáyowasa ³⁰ sáwíva-kwaasi kwemó máyopa'a kumbá tisamaimo tausokón-kwaasiye tiyáántámbo mavíkuron-kwaasiye túrambo kavikón-kwaasiye aaimó ímo sun-kwáásiyé ó'on-o'on-ti'o ún-kwaasi tí'maesa kwenáisamaivimba móitinkowana asóvatinkowasa ³¹ tisamaimo tausokón-kwaasi kawé'a uwasá tiyáántámbo mavíkuron-kwaasi kawé'a uwasá túrambo kavikón-kwaasi kawé'a umái awánowasa aaimó ímo sun-kwáási aai suwasá misáwívaráwái awánésa áváaraumai táá'a kówasa Ísareri-kwaasiti Ísóigo áwí'a mósá makáawe.

Ísu moórágwara'a toómbá tímakain-kwasai.

Máaka 8:1-10

³² Áánútu áwí'a mósá marówana Ísu kwená kwayó-kwaási tááyowasa tuwaná séna maankwáásiyómbá kaumbo-táwai kesé máyáawana maimaésa tiráan-tomba ánásaisa'a

sirumbá kwéumatinkaumne. ti'naráanasa miwítí naaó'-nao'a kónááombanivo aampa'á kwiýamba kánoka'a pósa púwóvainiye súwasa ³³ kwená kwayó-kwáásí sésa kavóná-marava'a sáwíva-kwaasin-ovo náánkakenta toómbá maimáíya tíménaumno suwaná ³⁴ Ísu tísaa ena séna nóraumai-tona kwáyáíyo súwasa avakaeté kwáyáísana esimáinoyaakwara'a kwáyáíye suwaná ³⁵ minkwáásíyóntávéna séna mara'á máero séna ³⁶ avakaeté-tone noyááre maisokéna Áánútuntavena súwi séna mintómbá topán-topan-umai kwená kwayó-kwáásírá'á tímúwasa minkwáásíyómbá tímúwasa ³⁷⁻³⁸ amáparawai nowaná tímú'a vówasa sáwíva-kwaasi 4,000 kwaaima uwasa aaraiyé iyámpóígarare miráumai-kwaasi nowaná tímú'a vówasa kwená kwayó-kwáásí mintón-ayai túwómba avakaeté-unampimba áítumai ógwitowana ³⁹ Ísu misáwíwá-kwáásí ti'maréna kwená kwayó-kwáásíyé nompi-sípívimbá usámaaisesa Mágátani-ayampa'a kuráawe.

16

ímo awánáúnda-mayai mayaaó siráan-kwasai.

Máaka 8:11-13, Árúku 12:54-56

¹ mivá'á Ísu máyowasa amáán-kawaa-kwaasiye Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáásíyé Ísumo sáwí-aimbo sínda isánáe sésa Ísunopa'a tésa sésa áraira Áánútumpakena kunkáana ímo awánáúnda-mayai máyénaata awánaano suwaná ² Ísu séna enáínka'o awánaamba aaváúmá naaerírí'a vaisa'á sé'a aaváyaavimba aa'á káníye sé'a ³ aaváyaavimba awánaamba ainánkó aaváúmá káátasuwaísa'a sé'a ívé'a aa'á tíníye kwésewe, kwiýómpa'o awané'o ombá sé'a aa'á káníye. aa'á tíníye kwéseмба mirán-tántáákóná ááimba awánaambanivo Áánútumo ívé'o kwéin-tantaakona ááimba íma awánaraawe. ⁴ ívé'o máyáan-kwaasi sáwi-kwaasi é'a Áánútuntave'a íma imáyáa é'a kentáv'é'a kwése'a Áánútumo ai'mákainamo e íma awánáúnda-mayai máyénaata awánaanomo kwéseмба naaóv'á'á Áánútu Yónaambo uráintemba kembá mirá ínivo mináimbá imáyáa oró. naaóv'á'ó anón-doyaako Yónaambo nawikowanamo kaumbo-táwaimo arumpimbó méraintemba kemá kaumbo-táwai maipímbá ménaumne Ísu séna tiyuwéna kuráíye.

íma kaumbo-káér-ainkwara-kwaasi-i'a oró siráin-kwasai.

Máaka 8:14-21

⁵ tiyuwéna kúmba Ísu kwená kwayó-kwáásíyé nonkwaaúnkóná menávápá'á kumbá marapá'á ásávesa kwená kwayó-kwáásí péréti-tomba íma máyómba tuwinkésa kuwaná ⁶ Ísu amáán-kawaa-kwaasiye Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáásíyé kaumbo-káér-ainkwara-kwaasi owé-imáyáá kwéena kwená kwayó-kwáásí simátimena séna intóráin-tantaa'a sáwíyan-tantaa'a moórá-tonko áwí'a péréti mimpímbá kwémaraawana kwéintorena anómba intembá amáán-kawaa-kwaasiye Sátúsi-mono-kwaasiyavaiye imáyáa é'a kentúma kárákwimai máero súwasa ⁷ keáimbá sésa nóra séna mirá kwésiyo. péréti-tomba íma maimaéta ímúnayaya mirá kwésiye suwaná ⁸ Ísu keáímbó kwésun-aimba ísena nóra séra toómbá íma kwáyáíye-aimba kwéseo. kentáv'é'a íma sáwíyan-imayaa é'a anón-imayaa oró. ⁹ kanaán-umai toómbá tíménaunda ááémo uráundawaina ááimba íma tááko pééi kwésiye. éva'aasei-tomba topán-topan-umai sáwíva-kwaasi 5,000 kwaasi tíméwánasa naráamba mintón-ayai nóraumai-unampina áíturaawara kemó uráundawaina ááimba íma awánaraawe. ¹⁰ avakaeté-tomba topán-topan-umai sáwíva-kwaasi 4,000 kwaasi tíméwánasa naráamba mintón-ayai nóraumai-unampina áíturaawara kemó uráundawaina ááimba íma awánaraawe. ¹¹ amáán-kawaa-kwaasiye Sátúsi-mono-kwaasiyavaiye imáyáa é'a pérétiimo intóráin-tantaatave'a kentúma kárákwimai máero-aimbo sínda íma péréti-tontave'a kwésumpo nóra éra íma ísaraaó súwana ¹² tááko pééi súwasa mináínkóná ááimba ísówana péréti-tontavena íma siráivo amáán-kawaa-kwaasiye Sátúsi-mono-kwaasiye tááiyavena séna kárákwimai máero siráíye.

Pítaa Ísuna ááimba siráin-kwasai.

Máaka 8:27-30, Árúku 9:18-21

¹³ Ísu Sísaríya Virípai-naokon-ayampa'a kúmba kwená kwayó-kwáásí tísaa ena séna kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawaintavesa amáparawai kentávésa nóran-kwaasiye kwéseo súwasa ¹⁴ miwí sésa évakarawai sésa emá Yóni nombá pétinkaandawai óne sewasá évakarawai sésa naaóv'á'á Áánútun-ai simátímakaandawai áwí'a Íráíyaama óne sewasá évakarawai naaóv'á'á Áánútun-ai simátímakaandawai áwí'a Yéremaya óne sewasá évakarawai sésa naaóv'á'á Áánútun-ai simátímakaawaivinkemba moóráwái óne kwésewo suwaná ¹⁵ Ísu séna keinárawa'a kentáv'é'a nóran-kwaasiye kwéseo súwana ¹⁶ Sáimoni Pítaa séna Áánútumo usáinankaiwaima Yútaa-kwaasiya

kwéamu'maraundawaiya óne. Áánútu asirayánkwáráwái ááninko óne Pítaa súwana ¹⁷ Ísu séna Sáimoni Yónaa ááninkoma ónana Áánútu kawe'a kwéumankaiye. kesí ááinkona ááimba sènda kwaási íma simámévo kesivo kwíyómpakewai mináimbo embá simámisa isáánda póna Áánútu embá kawe'á kwéumankaiye. ¹⁸ simátíme'a sé'a enáwí'a Pítaawemo kwésemba mináwíkoná ááimba óntamban-iyé. anón-ontanka'a kesí naankáámbá ónaunda mindánkáámbá kesí kwaási-i'a owaná púwón-asirayanko íma usáyaaítaniye. ¹⁹ Áánútu kwená kwaásimo kwégawaain-asirayamba áména marap'ó máyaana sáwí'o ombá aambó aunóndanten-umai Áánútu kwíyómpa'a ména á'a aambá áumbakaiye. kawe'ó ombá ímo aambó aunóndanten-umai Áánútu kwíyómpa'a ména á'a mirá uráíye simásuwena ²⁰ kwená kwayó-kwáásiyávéna asiramái séna Áánútumo usásinkaiwaima Yútaa-kwaasi kwésimu'maraawai úne-aimba íma simátíméro Ísu siráíye.

Ísu puké'a usásinanaumne siráin-kwasai.

Máaka 8:31-9:1, Áríku 9:22-27

²¹ minkánáa Ísu kwemó puwínín-aimba ááimba ásamai kwená kwayó-kwáási simátimena séna Yérúsaremu-naopa'a kondá Yútaa-anon-kwaasiye mono-káwáá-kwáásiyé áamámba sen-kwáásiyé sí'a índai'a umásinkesa sínkamiya'a puwónaundanivo kaumbotáwai maisúwáanana Áánútu usásinkaniye súwana ²² Pítaa áí'maena kweyááva'a máankena séna Ísóigoo mirán-áimbá sénavo Áánútu íma owé sínasa séndanteni'a íma umánkanaaowe súwana ²³ Ísu kwanténa Pítaantavena asiramái séna Sáatáánigo siyuwé kóaa. kwaási imáyáavinkemba kwésempo íma Áánútuma imáyáavinkemba kwésempo kesí aambá íma itaaó Ísu siráíye.

²⁴ Ísu mináimbá simásuwena kwená kwayó-kwáási simátimena séna kesínaeemba kwaránáe siyawai tirááimo táinda-yantaa'a íma tátoraro. kemá puwónaunda-taima súgwaata'mae'a kondantembá kesínaeemba kwaránááowaima umbai-yántáá'á timíyasa minúmbái-yántáá'á úwoi maimaésa sínaeemba kwaránááowe. ²⁵ tirááimo táinda'i'ó ésa íma kawe'á umái ménaaovo kentávésa isámai tirááimo táinda-yantaa'o tuwésamo puwésa aúnaí'a umái mai'mai'á ónááowe. ²⁶ marapákémbó amápa-tantaa'o kwémaesamo puwíyambo éna mintántáákó íma túwa'naa íniye. puwíyamba marap'ó makáantantaa'nei íma anondái'a umásuwesa ókwara'a ayáátáaka'a ménaaowe. ²⁷ kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai kesí kwayó'nárawa'a kwíyómpakewaiye kesivoná asirayánkwárá'á kumé'a amápa-kwaasimo úmae kwéiyomba imáyáa é'a miwítí meeyámbá timénaumne. ²⁸ áraí'a simátíme'a sé'a évaka'a maanká'ó máyáan-kwaasi íma aiva'á puwé'a kemá kwaási úrandako kesí kwaásimo kwégawaanda suwáné'a naaemba puwónááowe Ísu siráíye.

17

Ísu ó'on-kuwawaa'a aúkáin-kwasai.

Máaka 9:2-13, Áríku 9:28-36

¹ Ísu mináimbá simásuwena ava'moraé-no'waamba kwaéna Pítaante Yémésinte kwenávako Yóninte umái tí'maena omápa'a iyúmba miwíyé su'mai umésa ² miwí túranka'a Ísu ó'oran-auma auvúwana óipakemba aavúgómó inten-úwana kwená unáánkwátóirakemba sán-kena kwayání'a kówasa ³ awánomba kae-kwáásiráí kwíyómpakemba paáresarai mindárai túwí'a Mósesiye Íráiyaae Yútaa-kwaasi tíkwá'narai Ísuwe kwaasái kwésuyana ⁴ Pítaa Ísuntavena séna Ísóigoo maanká'ó matíndaya kawe'á imbá póta emó sinataamó éta kwááyu-namba kaumborná ónaundaya moórá endéí éta moórá Mósesindei éta moórá Íráiyaandei éta mirá ónaundayaawe siráíye.

⁵ mirá kwésunka'a ainánkó sán-kámaena kwayání'a kamae kuména kunkáátowana mináínámpínkémbá aagíwé su'mai séna maawámá kesáánimba isa'á kwená imáyáa kwé'e'a ávááraumai aamói umánkaumne. kwenáái isáaro súwasa ⁶ kwená kwayó'nárau mináimbá isésa marap'á'á kumbésa táátavesa ésa tiyántámbá kwétowana ⁷ Ísu miwímó máyópa'a téna tine'á tátorena séna táá'á kaivó usásinaaro súwasa ⁸ awánomba mindárai kwíyómpa'a íyúyana Ísuwe su'mai méraiye.

⁹ máyowasa omápakemba kúmúmba Ísu asiramái simátimena séna awánaamba íma simátíméro. kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai púwóndavinkemba usásinaandara'a awánaamba kanaará'á simátíma'mae íyóro súwasa ¹⁰ kwená kwayó'nárau Ísumba áísaa esa séna áamámba sen-kwáási Íráiyaa aiva'á paárinana Áánútu usásinankaiwai Yútaa-kwaasiya amu'makáúndawaiya naaemba paárinnyemo

sembá nóra sésa mináimbá kwéseo suwaná ¹¹ Ísu séna aiva'á Íráiyaa paáréna to'mayaa íniye-aimba árair-aimban-iyé. ¹² simátime'a sé'a Íráiyaa á'a paárúwasa íma aúyése sáwí'a umánkanae sésa sáwí'a umánkesa mirá uráantemba kembá kwaási úrandako kumpaáruraundawaimba sáwí'a umásinkanaaowe súwana ¹³ táako pééi súwasa Íráiyaa siráimba Yóni nombá pétinkaraiwaintavena siráiyé siráawe.

Ísu taraváá-kwámbá mayáúkain-kwasai.

Máaka 9:14-29, Árúku 9:37-42

¹⁴ simásuwesa omápakemba kúmumba sáwíva-kwaasi torupamáí máyówasa awánomba moóráwai Ísunopa'a téna aísamaivimba kumbéna séna ¹⁵ anóndakoo kesáánimba arumbá umánkaao. sáwí'a umái ména tanaamba váguvagu kwéena aigaregó nonkáánéna aiyayaamba sápisimagwisana nompíné iravíné tanaamba kwévamae kwénaaisa'a ¹⁶ ená kwayó-kwáási máyáapa'a máankounasa íma kanaán-umai kawé'á umánkaraawe súwana ¹⁷ Ísu séna kentí imáyáa kae'náér-imayaama isa'á kentáv'é'a íma imáyáa kwéowana póna sirumbá umbaí kwétaivo nórumai-tawaiya'i kesé ménaumpo enáánimba áí'mae tiyó súwana áí'maena túwana ¹⁸ Ísu taraváá-kwántáv'éna séna auwé kóaaó súwana arumpinkémbá auwéna kóúwana miniyámpói kawé'á umánkowana kawé'á umái méraiye.

¹⁹ kawé'á umánkowasa naaéembo Ísu kweyáá máyonka'a kwená kwayó-kwáási tésa sésa nóra séta mintáraváá-kwámbá íma kanaán-umaiya mayáúkaumno suwaná ²⁰ Ísu séna Áánútuntave'o mayauwániyemo sé'o asiramáimo máyáankakai mayáúwáísino. árai'a simátime'a sé'a moórá-taigo áwí'a másátati sáwíyan-aramba ma'makáisana áruma kwikéna anón-tainambo kwéiyintemba kesé aráápamái sáwíyanka'a mé'a naaéemba anóni'a umái aráápamái mé'a omátave'o sé'o kítímae ór-ayampa'a kóaaomo síyanamo éna mirá íniye. [²¹ Ísu mináimbá siráimba kwese aráápamái máyáamba kwená mayái amápa'a kanaán-umai mayánááontavena siráiyé.]

Ísu puwínín-aimba siráin-kwasai.

Máaka 9:30-32, Árúku 9:43-45

²² Ísu kwená kwayó-kwáási Káriri-ayampa'a torupamáí máyówana Ísu simátimena séna kembá kwaási úranda'a kumpaáruraundawaimba ó'on-kwaasi timiyasa ²³ sinkamiya'a puwé'a kaumbo-táwai maisúwáanana usásisinkaniye súwana miwí tirunkó umbaí taráiyé.

táákisi-ontamba tukáan-kwasai.

²⁴ tirunkó umbaí tówasa Ísu kwená kwayó-kwáásiyé Kápénéamu-naopa'a kumbá anóm-bono'-nankontavesa táákisi-ontamba kwémayaawai Pitaanopa'a tésa sésa ená anóndako anóm-bono'-nankontavena táákisi-ontamba kwétuwai. iya kwétuwaiyo suwaná ²⁵ Pítáa séna kwétuwaiye simásuwena naaúmpa'a iyúwana táákisin-aimbo ímo sirónka'a Ísu Pítaamba áisaa ena séna Sáimoniyo marapákén-ánón-kwáási timááraawitopakemba táákisi-ontamba maésa ó'onkaatopakemba maésawa kwéompo nóran-imayaamo kwéemo e simásimiyo súwana ²⁶ Pítáa séna táákisi-ontamba ó'onkaatopakemba mairáawe súwana Ísu séna miráumai Áánútuna kwaásiya póta anóm-bono'-nankona táákisi-ontamba íma tuwánaundayaanivo ²⁷ áwáá'a sevái póta úwoi tuwánaundayaanivo nonkwaáumpá'a kuré ánda túwéna kumína aiva'ó torénda-noyaa'a mairé óipimbo óntambo kwáyaina maimaé minóntándéi esáváiyé kentáváiyé táákisi móuwo Ísu súwana mirá uráiyé.

18

nááwa kwéusayaaitaiyo siráan-kwasai.

Máaka 9:33-37, Árúku 9:46-48

¹ mitáwai Ísuna kwayó-kwáási kwenópa'a tésa taáísaa esa sésa Áánútu kwená kwaásimo kawaáin-kwaasivinkemba nááwa usáyaaitesa anón-kwaasi-i'a kwéoo suwaná ² Ísu moórá-iyampoi ááyowana túwana avumpimbá aránkena ³ séna árai'a simátime'a sé'a sen-imáyáámó ímo tuwé'o iyámpóimo ímo usáyaaitanae-imayaamo ontembó keinárawa'a mirán-imáyáámó ímo íyanamo éna Áánútu kenká'á íma kawaáiniye. ⁴ miniyámpóigó tísamaivimbo máintemba mirámó kwéowai Áánútu kwená kwaásimo kawaáin-kwaasivinkemba kwéusayaaitaawe. ⁵ kentávésa imáyáa kwéesa iyámpói áwa'naa ontén-umái kwésuwa'naa-owe Ísu siráiyé.

sáwí'a kwéon-kwasai.

Máaka 9:42-48, Árúku 17:1-2

⁶ Ísu mináimbá simásuwena séna iyámpóigomo kesááiyavenamo árairemo sintenkáán-umai évakarawai áraire kwésewe. évakarawai tésa kesááiyavesamo áraire kwésewaima kampar-áimbá tasimatimiyasa isésa sáwí-ampa'a kówiyasa Áánútu kampa'ó siyawaima sáwí-meyamba anómbe timínívo miwímó tinumarampimbó anón-ontambo arikwimaresamo nompimbó túwááwasamo kumésamo kumpuwésarakai kampar-áimbá íma simátíméwasa sáwí-ampa'a íma kosinó. mindá kanaán-íye. ⁷ marapá'a máyáanka'a kesáái tuwésa sáwí-ampa'a kónááontavena ó'on-ó'on-tantaako kwétavisíye. mirá-sáwí-tántáákó kwaikwai'a kwéimba pósa sáwí-ambo ó'owimo agaráátinkáawai sáwí-meyamba mayánáowe. ⁸ tiyáánkowa'i. tísamaigowa'i. sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'a kúnavo sé'a moórá-tiyaana'i. moórá-tisamaiya'i. arátúwáaro. kae-tiyááná'i. kae-tísamáiyá'i. kwáyaina'o é'a sáwí-marupa'o íramó kwégaipa'a kónááomba mindá sáwí'an-íye. sáwí'o uráimbo maisuwé'ó máyáamba mindá kawe'an-íye. ⁹ túrankomo sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'a kúnavo sé'a moórá-turamba pituwaaro. kae-túrándéimo awáné'ó é'a sáwí-marupa'o íramó kwégaipa'a kónááomba mindá sáwí'an-íye. sáwí'o uráimbo maisuwé'ó máyáamba mindá kawe'an-íye Ísu siráíye.

sipisípi-poimo áúyokain-kwasai.

Árúku 15:3-7

¹⁰ Ísu séna úwoi-kwaasiyave'a úwoisamban-owe íma sé'a kárákwiyoro. Áánútuna kwáyó'nárawa'a kwíyómpakewai miwírá'á kárákwiraawai kesivo kwíyómpakewaina egwaa'á mésa miwí táái kwésimamevo kárákwiyoro Ísu siráíye.

[¹¹ Ísu mináimbá simásuwena séna kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai Áánútuna aampa'ó ímo kwégwaraan-kwaasiyave'a tivakáá-umai sáwí'o umáimo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métínkáandayave'a kunkáumne.] ¹² sipisípira'a kárákwiyowai kwéon-aimba ísáaro. moóráwai sáwíva-sipisipi ¹⁰⁰ sipisípira'a kárákwiraisana moórá-sipisipi áúyokwisana misáwíwá-sipisípímó umó kwénaamba tiyuwéna moórámo áúyokwimba koavakáá eémena ¹³ awánénamo ímbá aamoí kwéna séna kesí sipisípi áúyokwimba áikaumne séna mimbóráwáiná aamoí anómbe éna sáwíva-sipisipi ímo áúyokombo úwoimo máyáawaiti aamoí sáwíyanka'a kwéíye. ¹⁴ sipisípira'o kárákwiyowaimo áúyokwi-sipisipiyavenamo arunkómó umbaimó taintembá kentivo kwíyómpakewai kwená aampa'ó ímo kwégwaraan-kwaasiyavena arunkó umbái kwétaiye Ísu siráíye.

kentí kwaási sáwí'a umátinkáan-kwasai.

¹⁵ Ísu mináimbá simásuwena séna ená kwaási Áánútuna kwaásigomo embó sáwí'o umánkainamo e kwempá'á mináíntávái kosimámínana kwewé su'mai máyaindara'a kosimámínana enáái isénamo arupí umánkainamo ékai kwesé esé kawe'á umái máékaiyo. ¹⁶ enáái ímo isáínamo e moóráwaiya'i. kaekóná'i. kotí'mai kwempá'á simámiyo. Áánútun-ai aúváivimba agaimaréna séna moóráwaimba aavimbá mayankánáe séna mináimbá isarewai kaerá'i. kaumbowá'i. tí'maena mátinkena áisaa umai isáníye siráimba mindáyave ená kwaási enáái isánintavena moóráwaiya'i. kaekóná'i. kotí'mai kwempá'á mé'a simámíyana kentáái isáino. ¹⁷ ánivo ímo isáínamo e Áánútuna kwaási torupamátinke enáái simátímínasa mésa simámíyana kwemó miwí tááimo ímo isáínamo e imáyáa e se Áánútuna aambó ímo kwáráan-kwaasiraamba éna táákísi-umoyan-kwaasiraamba kwéíye siyó Ísu siráíye.

¹⁸ Ísu séna ára'i'a simátíme'a sé'a marapá'ó máyáanka'a sáwí'o ombá aambó aunónaaonten-umai Áánútu kwíyómpa'a ména á'a aambá áumbakaiye. kawe'ó ombá ímo aambó aunónaaonten-umai Áánútu kwíyómpa'a ména á'a mirá uráíye Ísu siráíye.

¹⁹ Ísu mináimbá simásuwena séna moórá-aimba simátíménda ísáaro. marapá'ó máyáanka'a kae-kwáásígóráímó moórá-aintavesaraimo mimbórá-ímáyáámó ésaraimo kesivo kwíyómpakewaimo áisaa íyanamo éna mirá umátinkaniye. ²⁰ kaumbo-káé-kwaasi kentávésa imáyáa ésa torupamáí máyáamba túwa'naa ónaundayave'a miwísé ménaumne Ísu siráíye.

²¹ Ísu mináimbá súwana Pítáa Ísunopa'a téna séna Ísóigoo kesí kwaási sáwí'o umásinkáva'o kwéiyomba mindáyave'a nóraumai-tawai íma aavimbá mayankéra íma imáyáa éra ivátuwanuumno. avakaeté-tawaima sáwí'a umásinkáimba íma aavimbá mayanké'a íma imáyáa é'a ivátuwaunda pó'a moórá-tawaimo sáwí'o umásinkaindara'a aavimbá íya mayankéra. íya imáyáa éra. ivátuwanuumno súwana ²² Ísu séna íma avakaeté-tawaiye su'mainivo úwoi mirá úmae iyuwó Ísu siráíye.

óntamba ámakaintavai íma ivátuwaaos siráin-kwasai.

²³ Ísu séna sáwí'o umátínkaamba íma imáyáa é'a ivátuwaaromo súnda maarán-íiyávé'a sé'a Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba maarán-áimbán-íye. moórá anón-kwaasigo kwená mayái-kwáásí óntamba kwááyu tímakena ²⁴ tísaa ónáe kwéimba anón-ontamba 10,000,000 ontamba kwááyu ámakaiwaimba moóráwái áí'maena móaminkwae séna íyísana ²⁵ íma móamintavena óntan-anavo séna kwembá airé'a awainínkómbá airé'a kwená iyámpóiyé kwená póiyé kwená óísane maimaé'a ó'on-kwaasiti mayái mayáintave'a miwí kwétime'a óntamba maimaé'a kemó tukáunda-ontankaamba umái másíméro sisaná ²⁶ kwená mayái-kwáásigó aisamaivimba kumbaéna séna arumbá umásinkema simu'makéna'a óntamba avakáá-é'a amápa'a áméno sisaná ²⁷ kwená anón-kwaasigo arumbá umánkena séna kanaán-ivo kwááyu ámakaunda-ontamba íma imáyáa ónaumpo ivátuwaaos sisaná ²⁸ mayái-kwáásigó máápa'a kuména moórá mayái-kwáásigómbá awánéna sáwiyan-ontamba 100 ontamba ámakaiwaimba awánéna amósámba kumbapaména anónka'a séna kwááyumo ámakaunda-ontamba avekáámbá simiyó sisaná ²⁹ kwenaisamaivimba kumaéna séna arumbá umásinkema simu'makéna'a óntamba avakáá-é'a áméno sisaná ³⁰ íma iséna áí'maena ándáva'a móankena séna kwááyumo ámakaunda-ontamba simínasa ayúránkáaro sisasá ³¹ mayái-kwáásiyómbá awánéna tirumbá umánkesa miwítí anón-kwaasira'a kosimáméwana ³² anón-kwaasigo iséna kwená mayái-kwáásigó sáwivar-ontamba 10,000,000 ontamba mairáiwaimba áyaisana tisaná séna sáwí-mayai-kwaasi óne. kentávái arumbá umásinkao séndayave'a mirá é'a anón-ontamba kwááyu ámakaunda-ontamba íma imáyáa ónaumpo ivátuwe íma simiyó sé'a ³³ sirumbó umánkaraundantemba moórá-mayai-kwaasigomba arumbá umánkáaraamba sáwí'a óne séna ³⁴ arumbá anómba sáwí'a umánkena ándáva'o kárákwiraindakonka'a móankena séna kwááyumo ámakaunda-ontamba amápa'a simína ayúránkao sisaná ándáva'a ánkariye ³⁵ Ísu simásuwena kwená kwayó-kwáásiyávéna séna kentí kwaásimo sáwí'o umátínkaambo ímo ivátuwe'o imáyáamo úmae kwéiyianamo éna kesivo kwiyómpakewai kentí sáwí-mayai íma maítiyuwániye. óntan-anavomo intembá kesivo mirá umátínkaniye Ísu siráiyé.

aarakwá'ó tasáén-aimbo siráin-kwasai.

Máaka 10:1-12, Áríku 16:18

19

¹ Ísu mináyáatáár-áimbá simátímatuwena Kárirí-ayampa'a tuwéna Yútiyaa-ayampa'a Yótáni-nonkona menávápár-áyámpá'a komáyowasa ² sáwivarawai tóyo uwaná tí'o ún-kwaasi asóvatinkariye.

³ asóvatinkowasa amáán-kawaa-kwaasi sésa Ísumo sáwí-aimbo sínda isánée sésa Ísunopa'a tésa sésa moórá-kwaasigo maanántáváyái'i. ó'on-o'on-aintavaiya'i. awainínkómbá kanaarará auwániyo. mirámó énamo éna amáán-aimba araaisini. íya araaisíníyo suwaná ⁴ Ísu séna naaóv'ó Mósesimo agaimakáin-aimba awánaraawe. maarán-áimbá agaimaréna séna Áánútu kwiyómba maramá tarórunonka'a aaraigwára kwaaiwára'á tarórunariye. ⁵ tarórunena séna aaraigwára kwaaiwára'á tatórunaundayavesa tinóvowi tiyuwésa awaikóe awainínkóe tágárotamai mimbórá-túmá ma'mái kwémaewe Áánútu siráiyé. ⁶ mindáyavesa awaikóe awainínkóe íma kae-kwáásiráámbá ésa mimbóráí'a kwéowe. Áánútu aarai-kwaai moórái'a umátinkaraintavesa íma tasáero Ísu súwasa ⁷ miwí sésa naaóv'á Mósesi maará séna moóráwái awainínkómbá ai'mátuwaindawai aúváiivimba agaimaréna séna kesuwainímbá ai'mátuwaumne séna agaimái amiíno siráiyé. nóra séna mirán-áimbá siráiyó suwaná ⁸ Ísu séna kentíkwá'ná tirumbá makáamba pósa Áánútun-ai íma isóntavena mindáyavena Mósesi minamáámbá siráimbanivo Áánútu kwiyómba maramá tarórunonka'a íma mirá siráiyé. ⁹ simátíme'a sé'a moóráwaimo awainínkó íma moórá-kwaasigoe kwénaaisana awaikó ó'on-aintavena ai'mátuwenamo ó'on-inimbo kwémayaimba umóyámbá kwémayaiye Ísu siráiyé.

¹⁰ Ísu mináímbá simásuwena máyowasa kwená kwayó-kwáásí sésa aaraimó kwémayaamba sénda-aimba kwáyáinka'a pósa mirá kwéovo ímo aaraimó maésamo úwoimo kwémaemba kawé'a kwéowe suwaná ¹¹ Ísu séna amáparawai sen-áimbá íma kawé'a umái isáawasa aaraimó ímo mayánáaontavesa Áánútu asirayámbá tímakaiwai mináímbá kwéisaawe. ¹² évakarawai moórá-mora-aintavesa íma aarai máyáawasa évakarawai tinóvowi sáwí-kwaasi tinkaraawai aarai íma máyáawasa évakarawai túmo sáwí'o umátínkaraawai aarai íma máyáawasa évakarawai Áánútu kwená kwaásimo

kawááin-aimba isésa Áánútuntavesa imáyáa ésa aarái íma kwémayaawe. kanaán-umai mirá ónaumnemo kwésewai mináímbá isánááowe Ísu siráíye.

Ísu iyámpói kawe'á umátínkarain-kwasai.

Mááka 10:13-16, Áríku 18:15-17

¹³ Ísu simátimuwasa évakarawai Ísu tátorena kawe'á umátinkena Áánútumpa'a námúnaa sínkwáe sésa iyámpói tí'maesa tuwasá kwená kwayó-kwáásí sésa tí'mae'a kóro suwaná ¹⁴ Ísu simátimena séna íma kóro sé'a tiyuwáiyasa kesópa'a iyámpói úwoi teró. miniyámpóimó kesópa'o tentembá Áánútu kwená kwaásimo kawááimba miraráán-umai kwégawaaimba iyámpóimo kesópa'o tí-amba íma ítátinkaaro séna ¹⁵ miniyámpóirá'á ayáámba tátorena túwa'naa umai námúnaa simásuwena tiyukaiye.

óisankwara-kwaasigona kwaasái.

Mááka 10:17-31, Áríku 18:18-30

¹⁶ tiyuwówana moóráwai ívé-kwaasigo Ísunopa'a téna séna anóndakoo nóran-kawera umáíya aúnaí'a umái kwíyómpa'a mai'maira ónaumno súwana ¹⁷ Ísu séna nóra se kawe'-máiyáiyáiyá sísa oónó. mimbóráwái Áánútu kweyáá kawe'ná'án-íye. aúnaí'a umai mai'mai'a ónáe sémo e Áánútuna ámáámba kawe'á umái kwaraaó súwana ¹⁸ mindákó áísaa éna séna nóin-amaana kwaránaumno súwana Ísu séna tínkamiyasamo puwónááoni'a íma uwó. íma aarai-umóyámbá uwó. íma umóyámbá mayaaó. kampak-áímbá íma simátinkaao. ¹⁹ kentinóvowi túwí'a anómba uwó. esávái-imáyáámó óndantemba ená kwaásiti imáyáagwara'a uwó. miráumai-amaamba kwaraaó Ísu súwana ²⁰ mindákó séna minámáámbá kwa'mae'á kwéiyumpo nóran-amaankona íma kawe'á kwéuno súwana ²¹ Ísu séna amápa-tantaa'o kanaamó émo e ená náaindaamba ó'on-kwaasi kwétime óntamba mairé ímo makéwai tímatuwenana ená kawe'-méyámbá Áánútu kwíyómpa'a ankániye. tímaturwemo e kesínaaemba kwaráníyone súwana ²² mináímbá iséna sáwíva'-naaindaamba makóntavena anón-imayaa úwana arunkó sáwí'a kwéuwana kuráíye.

²³ kúwana Ísu kwená kwayó-kwáásiyávéna séna árai'a simátimé'a sé'a sáwívar-oisambo makén-kwaasi Áánútumo kwená kwaásimo kawááipa'a kwíyamba umbái táníye. ²⁴ moórá-poigo áwí'a káámeri mimpóigó kwaigóná avaapimbá íma kanaán-umai kóveraniye. káámeri-poigomo kwaigóná avaapimbó kóverainkakai sáwívar-oisamba makén-kwaasi Áánútumo kawááipa'a kosinó Ísu súwasa ²⁵ kwená kwayó-kwáásí mináímbá isésa táátavesa ésa sésa umbái taintávésa nóran-kwaasiya Áánútumo kawááipa'a ménaaoo suwaná ²⁶ Ísu tuwánéna séna kwaasi miwítí mayáinéí íma meéyámbaresa kónááovo Áánútu amápa-tantaa'a úwoi kanaán-umai kwéíye súwana ²⁷ Pítáa séna isaaó. kentáásí amápa-tantaa'a tuwéta enánaaemba kwégwaraumpo nóram-beyana mayánaumno súwana ²⁸ Ísu séna árai'a simátimé'a sé'a Áánútu amápa-tantaa'a aúnaí'a úmaraindara'a kemá kwaásí úrandako kumpaáruraundawai ságayankwarawai mé'a kárákwiyona'a keinárawa'a sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi kesínaaemba kwégwaraawai Ísareri-kwaasi mayáiyávé'a tísaa ónááowe. Ísareri sísamaivakemba kae'á kumbaimái tínkaraiwai-andarakewai tísaa ónááowe. ²⁹ kentávésa imáyáa ésa Áánútun-aii kosimátimenaontavesa naambáru'a tuwésa tuwaaisái tiyuwésa tivá'maa'a tiyuwésa tímánaa'maa'a tiyuwésa tínóvowi tiyuwésa táánimbaa'a tiyuwésa tiyáámumbaa'a tiyuwésa miwítí maramá túwáawaina anondáma túwáan-tantaa'a mirán-tántáá'á sáwíva'a mémaesa aúnaí'a umái kwíyómpa'a mai'mai'a ónááowe. ³⁰ ívé'a évaka'a aivakéwái aáno tínaaeni'a íyasa ívé'a évaka'a tínaaenkewai aáno aivari'a ónááowe Ísu siráíye.

20

ándá-aran-kigauva'-mayai-kwaasiti kwaasái.

¹ Ísu mináímbá simásuwena séna Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba maarán-áímbán-íye. moóráwai ándá-aran-kigaugo avowámá kesí mayái mayáígwáe séna ááéma usáinkena kwaásí tivakáá-umai tuwánéna ² séna kesí mayái kwémaewa'a moórá-tawai-mayaigona óntamba tíméno sisasá owé sewaná tí'maena kwená ándá-aran-kigauva'a móitinkaisasa mayái kwémayaawana ³ usá aaváyaavimba ókwara'a mayái mayáígwáe séna mayáimó mayánáe sésamo torupamáimo máyáapa'a kwéna tuwánéna ⁴ séna kesí mayái kwémaewa'a arupí-meyamba tíméno sisasá ⁵ owé sésa mimbáyái kwémayaawana kwáyá'wái mirán-umai ókwara'a kwétirena eénaínka'a ókwara'a kwétirena ⁶ mayái ánásanaaon-kanaa sáwiyanka'a kwétisana mayáimó mayánáe sésamo torupamáimo

máyáapa'a kwéna évakarawai tuwánéna séna nóra éra úwoi máyáao sisasá ⁷ sésa íma moórá-kwaasigo kesi mayái máyáaro siráawata máyaumne sewaná tiré'a kesi ándá-aran-kigauva'a mayái máyáaro sisasá mirá uráawe.

⁸ mirá owaná eénáink'a kígaugo avowámá mayái-kwáásirá'ó kárakwiraiwaintavena séna mayái-kwáásí táayare miwítí meéyámbá timé naaémbo tiráawai aiva'á timé aiva'ó tiráawai naaémbo timiyó sisaná ⁹ iséna mirá éna mayái ánsainiye kwéink'a tiráawai moórá-tawai-mayaigona óntamba tiména miráumai tímatuwena ¹⁰ ááéma aaváyaavimba tiráawaiti meéyámbá timénáe kwéisisa miwí imáyáa ésa kentáásí meéyámbá anómban-iyé kwésewana moórá-tawai-mayaigona óntamba tímísasa ¹¹ maimaésa kígaugo avowámá í'ái simánkáawana ¹² miwivínkémbá moóráwai séna naaémbo tiráan-kwaasi sáwiyam-bayai mairáavo kesáa aiva'á tiráundawaiya anón-a'a kwégaisata umisi-aráá'á méta anóm-bayai mairáundaya mimbóráí'a umáíya meéyámbá simakaandaya nóra séwa kentáámó siméndantem-beyamba miwí tímakaano sisaná ¹³ kígaugo avowámá séna kesi kwaásiyo kemá sé'a kesi mayái kwémaewa'a moórá-tawai-mayaigona óntamba tíméno súna'a owé sé'a mayái mairáawa'a mindáyave'a íma sáwí-meyamba kwétimumpo ¹⁴ kentí meéyámbá maimaé'a koró. keinárawa'o tímúndantem-beyamba naaémbo tiráawai mirám-béyámbá tíménáe'a kwéune. ¹⁵ kesi óntambo taaímbare'o kwétimunda mindá kendéimán-iyé. sáwiyam-bayai mairáawai anón-ontamba kwétimuna'a ímo kayóráaraamba kwégayoraawe kígaugo avowámá siráíye Ísu siráíye.

¹⁶ Ísu mináímbá simásuwena séna miraráán-umai Áánútu kwená kwaásimo kawááipa'a aiva'á kwégowai iyasa naaémbo kwégowaise mimbóráí'a umái aasiyaasí aúnaí'a umái mai'mai'a ónááowe Ísu siráíye.

Ísu kwemó puwínintavena siráin-kwasai.

Máaka 10:32-34, Áríku 18:31-33

¹⁷ Ísu séna Yérúsaremu-naopa'a kónáe séna aampa'á kwégwena kwená kwayó-kwáásí sisamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi tí'maena moórá-ayampa'a tinkarena ¹⁸ simátimena séna másáaro. Yérúsaremu-naopa'a konanayá moóráwai kembá kwaási úrandakomba mono-káwáá-kwáásiyé ámáamba sen-kwáásiyé agaráátinkainasa kembó sinkami-aimba simái tarúmaresa ¹⁹ sí'mai ó'onkaa-kwaasi timiyasa kanaaráa'a kwésinkesa súwiruku'a nésa taaira'á sinkamiya'a púwónasa utamásinkaiya'a kaumbo-táwai maisuwé'a usásinanaumne Ísu siráíye.

kae'nárai tinówama Ísumba átsaa uráin-kwasai.

Máaka 10:35-45

²⁰ minkánáa Sépéti áaninkai tinówama tí'maena Ísunopa'a téna moórá-yantaatavena áisaa ínintavena anóndakoman-iyé séna takívairowana ²¹ Ísu séna nóintavaiya sínsaa íniyewa kwéono súwana tinówa séna emó kawááindava'a kesáaninkai usásintinke évarevar-akwampa'a tinkáníyone súwana ²² Ísu séna sénda-ainkona ááimba íma ísaraiye. sáwí-nombo anavéumpinkembo náúndanten-umai sí'a índai'a umásinkanaaomba keinárai kanaarará kemó náúnda-anaveumpinkemba náyááoiyo súwasarai keirái kanaám-pókai náyauye suyaná ²³ Ísu séna árai'a séye. kemó náúnda-anaveumpinkemba náyááoiwo kesi évareva-sukwampa'a kemá íma usásintinkanaumpo Áánútu kae'nárai umátinkaraimba póna usásintinkaniye súwasa ²⁴ Ísuna kwayó-kwáásí siyáánkainarawa'a mináímbá isésa minávárawai áwáá'a týúwana ²⁵ Ísu tááyowasa tuwaná séna á'a ísaraawe. marapár-ánón-kwáásiyómbá usáyaaitamai asirayán-áimbá simáti-simati kwéuwasa kwenkóyái kwentáyai'a uráawe. ²⁶ anón-kwaasimo ontembá keinárawa'a íma mirá oró. keinárawapinkemba usáyaaitanae síyawai ó'owiti kwayó'á maránááowe. ²⁷ keinárawapinkemba aivari'á ónáe síyawai amáparawaiti mayáimá túwa'naa oró. ²⁸ kemá kwaási úrandako kumpaáruarundawai íma súwa'naa ígwáe'a kunkáumpo kemá kwaási túwa'naa ónáe'a kunkáumne. sáwí-imayaavinkemba iyátinkanaundayave'a puwónaumne Ísu siráíye.

Ísu túramba kavíkóndarai kawe'á umátinkarain-kwasai.

Máaka 10:46-52, Áríku 18:35-43

²⁹ Ísuwe kwená kwayó-kwáásiyé Yériko-naopakemba kumbá sáwíva-kwaasi tínaaemba kumbá ³⁰ kae'nárai túramba kavíkóndarai aanéiva'a mésarai Ísu kwétiye-aimba isésarai anónka'a sésarai Tévitin-andarakewai ómpo arunkái umásinkao suyasá ³¹ misáwíwá-kwáási áwáá'a týésa sésa aai séyavo suwasarái mináímbá ivátuwesarai ó'omba anónka'a sésarai anóndakoo Tévitin-andarakewai ómpo arunkái umásinkao kwésuyana ³² Ísu aampa'ó kumba minká koména tísaa ena séna nóin-tantaara tirááimo táinda-yantaa'a

umátinkanaumno súwasarai ³³ anóndakomo súramba kawe'á umásinkaaos suyaná ³⁴ Ísu arumbá umátinkena ayáámba túranka'a tátorowasarai avekáámbá túramba kawe'á umái awánésarai Ísu ánaemba kwa'mái kuráíye.

21

Ísu Yérúsaremu-naopa'a kuráin-kwasai.

Máaka 11:1-11, Áríku 19:28-40, Yóni 12:12-19

¹ Ísu kwená kwayó-kwáásiyé kumbá Yérúsaremu-noar-ampa'a kumbá Órive-omakar-egwaa'-nao'a áwí'a Pétévasi-nao'a egwaa'á kwésa kwená kwayó-kwáási kae'á máti'marena ² séna epín-dáópa'a kurékai awáneyamba moórá-poigo áwí'a tónki ánda kwímarawana áráákwará'a máyáivo koawánékai ándama iyátuwekai áí'maekai tekaiyó. ³ moóránakomo tuwánénamo tísaa ínakai anóndako ayáá'mae'a kónáe siyé kosimámiyana séna ánivo áí'maekai kokaiyó síníye Ísu siráíye.

⁴ naaóv'á Áánútun-aaí simátímakowai siráintemba Ísu mirá uráíye. Áánútun-aaí simátímakowai séna

⁵ Sáiyono-naopaken-kwaasiyavai simátíme se kentí kawáán'á kentópa'a kwempa'á teémena tónki-poigo ayáá'maena téna tónki-poigon-araako ayáá'maena kwétiye simátímiyo siráíye

agaimaréna Sáiyono-naoparemo siráimba Yérúsaremu-naopatavena siráíye. mináimbá paaréna Ísu kae'nárai tí'marówasarai ⁶ Ísumo súntemba mirá ésarai ⁷ tónki-poi áráákwará'a áí'maesarai Ísunopa'a tuyasá kwená kwayó-kwáási paákár-únánkwátói ayú'mái mimpóigó arósaánumpimba kwandaai uwí'marówana Ísu ayáá'maena kwéguwasa ⁸ sáwíva-kwaasi mésa anón-kwaasiye sésa évakarawai paákár-únánkwátói ayú'mái évakarawai taayánama ayáiresa aampa'á uwí'ma'mae kwéguwana minúnánkwátóirare mintááyánaravane augwétámai kwéguwasa ⁹ aiva'á nááún-kwaasiye Ísun-ánaemba nááún-kwaasiye anónkar-anonka'a sésa Tévitin-andarakewai áwí'a mósá kwémaraumne. Ísigo ai'maráisana kunkáiwaimba Áánútu kawe'á kwémankaiye. kwíyómpakewai kwenáwí'a mósá kwémaraumne anónkar-anonka'a suwaná ¹⁰ Ísu Yérúsaremu-naopa'a kúwasa isaaisésa tóyo kwéesa nááwa kwétiyo suwasá ¹¹ évakarawai sésa Ísu Áánútun-aaí simátímiwai Káriri-ayampakemba Násareti-naopakewaiman-íye siráawe.

Ísu anóm-bono'-naumpa'a iráin-kwasai.

Máaka 11:15-19, Áríku 19:45-48, Yóni 2:13-22

¹² suwaná Ísu Yérúsaremu-naopa'a anóm-bono'-naumpa'a Áánútuna naaúmpa'a iyéna mono'-náúmpá'ó meéyámbó kwémayon-kwaasi tuwánéna uti'mátuwena mono'-nánkóná óntambo meéyámbárón-kwaasiti taareimá tawisiyuwena Áánútuntavesa imáyáa ésa máái-numama kwéamun-dumama meéyámbárón-kwaasiti taareimá tawisiyuwena ¹³ simátímena séna Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna kesí naatavésa sésa Áánútpa'ó námúnaamo sen-dámbán-íye kwésewe agaimaréna siráíye. ánivo umóyán-dáúmpá'ó ontenkáámbá uráawe Ísu siráíye.

¹⁴ Ísu mináimbá simásuwena anóm-bono'-naumpa'a máyowasa túrambo kavikówaiye aiyayaambo tausokówaiye kwenópa'a tuwaná asóvatinkowasa ¹⁵ iyámpói mésa anónkar-anonka'a sésa Tévitin-andarakewai áwí'a mósá kwémaraumne sumbá mono-káwáá-kwáásiyé ámáámba sun-kwáásiyé isésa Ísumo ó'oran-kawe'-mayaimo mayómba awánésa tirumbá sáwí'a umánkesa ¹⁶ Ísuntavesa sésa iyámpóimo sáwí-aimbo kwésemba íya kwéisaano suwaná Ísu séna á'a kwéisaunda Áánútun-aaí aúváiimba agaimakáin-aimba awánaraawe. maarán-áimbá séna túwa'naa óndayavesa pósa iyámpóíye umarané enáwí'a mósá kwémaraawe agaimaréna siráíye Ísu simásuwena ¹⁷ tiyuwéna máápa'a kuména mindáópa'a tuwéna Pétáni-naopa'a kwéna mindó'wáámbá koméraiye.

taaigó aáyánkarain-kwasai.

Máaka 11:12-14, 20-24

¹⁸ Pétáni-naopa'a kogwáúmbe usásinesa Yérúsaremu-naopa'a tumbá Ísumba áái ankówana ¹⁹ moórá-taigo áwí'a víkima aankón-awampa'a kwáyowana mintáéramba nánáe séna ááimpa'a kwéna awánómbe ánáwe su'mai kwáyowana mintáigóntávéna séna ená arambá íma iyányíone súwana mintáimá aáyánkaraiye.

²⁰ mintái aáyánkówasa Ísuna kwayó-kwáási awánésa táatavesa ésa tiyáámbe tóipimba aavésa sésa víki-tai ááema aáyánkagwiye suwaná ²¹ Ísu séna árai'a simátíme'a sé'a Áánútuntave'o ímo kaer-ímáyáámó é'o asirayán-ímáyáámó é'o é'a víki-taigontave'o

súnanamo aáyánkaintemba kanaán-umai mirá é'a miráwé su'mai íma é'a maanómátávé'a sé'o íré mapámbai nompá'á kumuwómó síyanamo éna mirá íniye. ²² Áánútumpa'a námúnna sé'a ó'on-o'on-tantaatave'a áísaa e'a sembá árai'a Áánútu kanaán-umai súwa'naa umásinkaniye sembá kanaán-umai kwétuwa'naa-iyé.

nááwa ai'mákaisa tiráano siráan-kwasai.

Máaka 11:27-33, Áríku 20:1-8

²³ Ísu mináimbá simásuwena anóm-bono'-naumpa'a uména Áánútuna áséi-kwasai kwésimatimuwasa mono-káwáá-kwáásiyé Yútaa-anon-kwaasiye tésa sésa nááwa ai'mákaisa tiréwa nááwampinkena mairéwa asirayám-báyái kwémayaanda simásiyiyo suwaná ²⁴ Ísu séna aiva'á moórá-aimba tísaa ona'á anondámo síya'ó é'a sísaa on-áimbá simátimenaumne. ²⁵ ááéma Yóni nombá pétinkaraiwama Áánútuwa simámakaisana nombá pétinkarai. kwaásiya simámakaawana nombá pétinkaraiyo súwasa miwímá keáimbá sésa nórayaawa sénaumno. Áánútu simámakaisana nombá pétinkaraiyemo senanayáámó éna nóra séra Yónin-aaiyave'a íma áraire sirááo síniye. ²⁶ kwaási simámakaawana nombá pétinkaraiyemo senasayáámó ésa úwoi-kwaasi sínkamonaawe. úwoi-kwaasi sáwíva-kwaasi Yónintavesa Áánútun-ai simásímakawai uráiyé kwéseмба pósa áwáá'a siyénááowe mirá keáimbá sésa ²⁷ Ísuntavesa sésa emó sísaa ónda-ainta íma ísaraumne suwaná Ísu séna ímo simásiyiyo'a nááwampinkena mairéwa asirayám-báyái kwémayaunda-aimba íma simátimenaumne Ísu siráiyé.

moórawai ááninkaiti kwaasái.

²⁸ Ísu mináimbá simásuwena séna simátiménda-aimba imáyáa oró. moórawai kaer-iyámpói tinkaraiwai aivakéwáintávéna séna kesááninkoo kesí ándá-aran-kigauva'a mayái komayááo sisaná ²⁹ aivakéwái séna íma sínkáiyé séna ména moórá-imayaa éna mayái komáyáísana ³⁰ naaénkewaintavena séna kesí ándá-aran-kigauva'a mayái komayááo sisaná owé simái ivátuwena íma mayái mairáiyé ³¹ Ísu simásuwena tísaa éna séna nááwa tivowán-áái kwéisaiyo súwasa aivakéwái avowán-áái kwéisaiye suwaná Ísu séna mináimbá imáyáa é'a simátiménda-aimba ísáaro. táákisi-umoyan-kwaasiye eénánk'á'ó kwénaaon-ine sáwí'a kwéon-kwaasin-owe kwésembanimo miwímá Áánútu kwená kwaásimo kawááin-ampa'a ááéma kwégovo keinárawa'ando. ³² Yóni nombá pétinkaraiwai téna kawer-ámbá agaráátinkowa'a kwenááiyave'a íma áraire siráavo táákisi-umoyan-kwaasiye eénánk'á'ó kwénaaon-ine Yónin-aaiyavesa áraire suwa'á keinárawa'a miwí tuwáné'a Yónin-aaiyave'a íma áraire sé'a kentí sáwí-imayaa íma tuwé'a Áánútunopa'a íma tiráawe Ísu siráiyé.

ándá-aran-kigaura'o taviyéwaiti kwaasái.

Máaka 12:1-12, Áríku 20:9-19

³³ Ísu mináimbá simásuwena séna moórá kwántámai-aimba simátiménda ísáaro. moórawai anóm-baragwarawai ména óntan-kuríma úmakena ándá-aran-kigau úmarena ándá-arankona tááve'a úmarena ándá-arambo mapándáápá ínana anombó kuminíntaave'a úmarena óntan-damba kigaura'o taviyí-námbá úmarena ayáátááka'a ó'om-barava'a koménae séna maankígáúrá'ó taviyiyawaimo é'a kesávái évakar-aramba maé'a évaka'a kembá siyúwáaro simátimena ó'om-bapa'a komáyáísana ³⁴ arambó ávumo kain-kánáá tisaná aanávómá kesí ándá-aramba komáyáaro séna kwená kwayó'nárawa'a ti'maráísasa minkígáúrá'ó taviyéwaitopa'a tewasá ³⁵ táto'mai moórawaiimba tuvuwésa moórawaiimba tuvú'maraawana púwísasa moórawaiimba óntandei tuvuwésa ándá-aramba íma tímémba ti'mátuwaawasa kowaná ³⁶ aanávómá aiva'á kwená kwayó'nárawa'a évaka'a ti'maréna naaémba sáwívarawai ti'maráísasa tewasá minkígáúrá'ó taviyéwai táto'mai aiva'ó uráantemba mirá ésa sáwí'a umátinkesa ándá-aramba íma tímémba ti'mátuwaawasa kowaná ³⁷ aanávómá ména naaémba séna kesááninkomba ai'maráanana kwínasa kwenáái isánááowe séna ai'maráísasa tisasá ³⁸ minkígáúrá'ó taviyéwai awánésa keáimbá sésa aanávómá ááninko kwétimba póta tuvúwónana puwéna maankígáú'íma mayáínata kesáá mayánáe sésa ³⁹ táto'mai ándá-aran-kigauvakemba awéntayuwesa tuvúwónana pukáiyé. ⁴⁰ Ísu mináimbá simásuwena séna minkígáúg'ó aanávómá tímimba kigaura'o taviyéwai nóra síniiyo súwasa ⁴¹ miwí sésa misáwí-kwáási tínkaminasa puwiyana ó'on-kwaasi kesí kigaura'a taviyéro sínasa minkígáúrá'á taviyésa arambó ávumo kain-kánáá tándantemba aanávómá minárámbá aménááowe siráawe.

⁴² suwaná Ísu simátimena séna Áánútun-ai aúvávimba awánaraawe. maarán-áimbá agaimaréna séna

óntan-damba on-kwáásí moórá-ontantavesa sáwí'a kwéiye sésa maisukáawe. aáno minóntánkó ávonkaaamba uráíye. mindá Ísóigo isatá awánéta séta ó'oran-kawe'a uráíye kwésune

agaimaréna siráíye. ⁴³ mináímbá imáyáa é'a simátíme'a sé'a Áánútu keinárawa'a Yútaa-kwaasiyavena maará séna kenká'á íma kawáá-ónaumne séna tiyuwéna ó'onkaa-kwaasiyavena kenká'á kawáá-ónaumne sínasa kwená mayái mayánááowe. [⁴⁴ minóntánká'á tanaambá kovésa sáwí'a umái ménaoovo minóntánkó tuvú'mái sáwí'a umásuwaniye Ísu séna kwenááyavesamo ímo áraire síyawai imáyáa éna mináímbá siráíye.]

⁴⁵ Ísu súwasa mono-kawáá-kwáásíyé ámáán-kawaa-kwaasiye isésa táako pééi súwasa sésa moóráwái ááninkai kwaasáimo simbá kentááyávéna siyé sésa ándá-aran-kigaura'o tavíkawaiyavenamo simbá kentááyávéna siyé sésa óntankowemo simbá kentááyávéna siyé sésa ⁴⁶ táto'mai tuvuwónáe sésa umbá amápa-kwaasi Isuntavesa sésa Áánútun-ai simásímíwaiman-íye sun-kwáásí táároi inkaisésa Ísumba íma tátoresá ivátukaawe.

22

anón-tanomba kauráin-kwasai.

Árúku 14:16-24

¹ moórágwara'a Ísu aai simátimindayavena kwántámai-aimba simátimena séna ² Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba maarán-áimbán-íye. moóráwái kárákwiraiwai ááninko aarai mayánintavena anón-tanomba kauvónáe séna ³ sáwíva-kwaasi tááyena séna aáno tanómba tamandaaró séna ména tanómba kaumaréna kwená mayái-kwáásí tí'maréna séna tamandaaró kosimátíméro sisasá mirá owasá ivátuwesa íma tewaná ⁴ ó'omba mayái-kwáásí tí'maréna séna tááyaraundawai kosimátíme'a sé'a toómbó nai kwéto'mayaa é'a purumakané naanté-póiyé tuvú'mái kwégauvumpo tamandaaró. kesááninko aarai mayáindara'a tamandaaró. kosimátíméro séna tí'maráisasa mirá kosewasá ⁵ ivátuwesa íma tésa moóráwái kwená kígauva'a kówisana moóráwái óntambo kwémayaim-bayaiva'a kówisasa ⁶ évakarawai kárákwiraiwaina mayái-kwáásíyómbá táto'mai tínkamowasa púwówana ⁷ kárákwiraiwai áwáá'a séna kwená i-kwáásí tí'maráisasa miwí tínkamowasa púwówana miwítí naampimpá'á iramá agagaowaná kágwisana ⁸ kárákwiraiwai kwená mayái-kwáásíyávéna séna tanómba kauvé'a tááyaraundawai kesááninkona tanómba tamandaígómbá uwóví'an-owe. ⁹ aantáá'o kwaasimo torupamáimo máyáapa'a kotivakáá-umai ó'on-o'on-kwaasi tuwáné'a simátimiyasa tanómba tamandaaró sisasá ¹⁰ kwená mayái-kwáásí isésa aampa'a kwénaoesa kwaasí tivakáá-umai tuwánéna sáwí-kwaasiye kawe-kwáásíyé torupamátinkesa tí'maesa tésa toómbó nai-náumpá'á sisipáá uráawe.

¹¹ Yútaa-kwaasi aaraimó máyáanka'o ombá tanómba nánáesamo ten-kwáásí ontará'ó tewasa mayái-kwáásí kawer-únánkwátóí tíméwasa urésa mindááumpá'á umésa toómbá kwénaavo minúnánkwátóimo ímo urésamo ésa íma toómbá umandánááowe. toómbó nai-náumpá'á sisipáá owaná kárákwiraiwai tuwánaimba moóráwái íma kawer-únánkwátóí uréna máyáisana awánéna ¹² séna nóra éwa kawer-únánkwátóí íma uréwa iráano sisaná íma aai sisaná ¹³ kárákwiraiwai kwená mayái-kwáásíyávéna simátimena séna aiyayaanka'a asááumai máápa'a túnkwi-ayampa'a aúwéwana iví'á téna áí'ó índayavena áwáyaamba akévundaniye siráíye Ísu siráíye.

¹⁴ Ísu mináímbá simásuwena séna Áánútu sáwíva-kwaasi tááyain-kwaasivinkemba évakarawaiye su'mai kwená kwaasí-i'a kwématinkaiye siráíye.

táákisi-aintavesa áisaa uráan-kwasai.

Máaka 12:13-17, Árúku 20:20-26

¹⁵ Ísu súwasa ámáán-kawaa-kwaasi máápa'a kumbésa keáímbá sésa nóran-ainta áisaa onanayá sáwí-aimbo sínata aavintá mayankánaumno séna ¹⁶ miwí tínaembo kwárón-kwaasiye Éróti amááraawiye tí'marówasa Ísunopa'a tésa sésa anóndakoo árai-kwaasi po Áánútuna aambó kwáráan-aimba arupí umái kwésimatimendaya isaraumne. kwaasí táároi íma inkaisé anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye táároi íma inkaisé tirumbá airá'mái-aimba íma séma arupí umái kwésimatimendaya isaraumne. ¹⁷ simáménda-ainta isaaó. kanaarátááwá táákisi-ontamba Áróamáani-kamaani-kwaasiya tíménaum. íya tíménaumno. tíménaundaya Yútaa-kwaasiya kentáásí ámáamba araaisénaundaya'iyompo nóran-imaayoamo émo e simásimiyo suwaná ¹⁸ Ísu miwí tááma iséna imáyáa éna arumpimbá séna Áróamáani-kamaani-kwaasi táákisi-ontamba tíméroomo senasamó ésa Yútaa-kwaasi áwáá'a sésa Áróamáani-kamaani-kwaasi sáwí'o umásínkáawaiya óntamba tíméro kwésiye sénááowe séna Áróamáani-kamaani-kwaasi táákisi-ontamba íma tíméro

senasamó ésa Áróamáani-kamaani-kwaasi áwáá'a sésa táákisi-ontamba íma tíméro kwésíye sésa aaiwimbá maisínkáanáowe-imayaa éna áísaa éna sun-kwáásiyávéna sésa kaumbo-káér-ainkwara-kwaasi pó'a kentáv'é'a sáwí-aimbo síndawe sé'a kwésísaa-owe. ¹⁹ táákisi-ontamba moór'a maimái máagaraasínkaaro súwasa maimái máagaraarankowana ²⁰ sésa nááwa óikaana uráinkara áwí'a kwáyáyo súwasa ²¹ miwí sésa Áróamáani-kamaani-kawaanako óikaamba isaná áwí'a kwáyáye suwaná Ísu sésa Áróamáani-kamaani-kawaanakondei kwembá áméro. Áánútundei Áánútumba áméro súwasa ²² mináimbá ísówana táá'a kówasa íma aai sésa auwésa kuráawe.

pukémpinkemba usásinanaaon-kwasai.

Máaka 12:18-27, Áríku 20:27-40

²³ kuwasá Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáási púwómpinkemba íma usásinanaaowe kwésen-kwaasi pósa mitáwai Ísunopa'a tésa ²⁴ sésa anóndakoo naaóv'á Mósési sésa moór'awai aarai maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana ávákoma maimakéna awaáoná anondáwe sésa iyámpói ankániye siráíye. ²⁵ moór'a-aimba isaaó. moór'-atawai maanká'á avakaeté-avarawainonda mésa tuwaaómá aarai maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana ²⁶ kwenánaaenkewai kware'á maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana kwenánaaenkewai kware'á maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana mirá eémesa avakaeté-kwaasi putásaawana ²⁷ minínimbá naaémba pukáíye simásuwesa ²⁸ Ísumba áísaa esa sésa mirámó ombá kwaásimo puwíyampinkembo usásinaiya-tawai minínimbá avakaeté-kwaasi tuwainimbá póna nááwa mayániyo suwaná ²⁹ Ísu sésa Áánútun-ai aúvávimba agaimakón-aimba íma kawé'á umái isé'a Áánútuna asirayámbá íma awané'a pó'a miráumai sáwísawaa-aimba kwéwese. ³⁰ pukémpinkemba usásinesa kwíyómp'a uménaaon-kanaa aarai íma mayáiyasa kwaai íma mayáiyasa ésa Áánútuna kwáyó'nárawa'o kwíyómp'a o máéwaimo ontembá minínínák'wá'á miráumai aarai íma mayáiyasa kwaai íma mayáiyasa ónááowe. ³¹ kwaási pukémpinkemba usásinanaaomba simátiménda ísáaro. Áánútu simátimakomba aúvávimba agaimakón-aimba awánaraawe. ³² Áánútu Mósésintavena maarán-áimbá sésa Áánútu úne. enaík'wá'ná Áávaramune Áísákaane Yákópone miwítí Áánútu úne siráíye. Áánútu mináimbá siráimba pósa miwí úwoi máyáawe Ísu súwasa ³³ kwesémo máyón-kwaasi ísésa táátavesa ésa sésa ááin-kwasai kwésimasímiye siráawe.

aivar-ámáánkóná kwaasái.

Máaka 12:28-31, Áríku 10:25-28

³⁴ suwaná Ísun-aigo Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáási táái usáyaaitomba áamáan-kawaa-kwaasi ísésa torupamáí mésa ³⁵ miwíwínkémbá moór'awai áamáamba kawé'á umái ísarowai Ísumo sáwí-aimbo sínda isánáe sésa áísaa éna sésa ³⁶ anóndakoo Áánútuna áamáámpinkemba nóran-amaana aivar-ámáámbán-iyó súwana ³⁷ Ísu sésa Áánútun-ai aúvávimba agaimaréna sésa Áánútumpa'a kentí Ísóigomba kentiruné kentí imáyáawe kentimané áméro agaimaréna siráíye. ³⁸ minámáámbá aivar-ámáámbá isaná ³⁹ miwá ánaaenken-amaamba anón-amaamba maarán-ámáámbán-iyé. Áánútun-ai aúvávimba agaimaréna sésa kesávái-imáyáámó ontembá kentí kwaásiti imáyáagwara'a oró agaimaréna siráíye. ⁴⁰ minkáér-ámáánkó ávonkaamba uráísana Mósésimo ó'on-amaambo siráíne Áánútun-ai simátimakowai siráan-amaane megwí-megwiraamba éna kaer-ámáánkó ávonkaamba uraínka'a tagwéaraapaiye Ísu siráíye.

Áánútumo usásinankaiwai Káráísitina kwaasái.

Máaka 12:35-37, Áríku 20:41-44

⁴¹ súwasa áamáan-kawaa-kwaasi torupamáí máyówana Ísu miwí tísaa éna sésa ⁴² Áánútumo usásinankaiwai Káráísiti nááwan-andaraken-kwaasiya'iyó súwasa kentáásíkwá'ná Tévíton-andaraken-kwaasiman-iyé suwaná ⁴³ Ísu sésa naaóv'á Áánútun-amanko Tévítimba imáyáa amúwana Tévíti Káráísitintavena sésa kesí Ísóigoman-iyé siráimba ⁴⁴ monor-ímá agaimakón-avai-kwandaavimba Tévíti agaimarena sésa kesí Ísóigonatavena Áánútu sésa kesiyáánúrappa'a asirayán-áyámpá'á mara'á ména'a ená namuro-kwáási usáyaaitaanasa miwí ánásanaaowe Áánútumo siráin-aimba Tévíti siráíye. ⁴⁵ miráumai Tévíti Káráísitintavena sésa kesí Ísóigoman-iyé siráimbanivo nóraumaiya kwemá Tévítin-andaraken-kwaasiman-iyó Ísu

súm̄ba ⁴⁶ Káráísiti Tévítina Ísóigoma éna Tévítin-andaraken-kwaasigoman-iyē súmbanivo miwí íma kanaán-umai aai sésa táátavesa ésa minkánárákembá íma áisaa úmaesa iráawe.

23

ámáán-kawaa-kwaasiye áamáamba sun-kwáásiyé miwítí kwaasái.

Máaka 12:38-40, Árúku 11:39-44,47-52, Árúku 20:45-47

¹ Ísu torupamáí máyón-kwaasiye kwená kwayó-kwáásiyé simátimena séna ² Áánútu usásintinkaraisasa áamáamba sen-kwáásiyé áamáán-kawaa-kwaasiye Mósesi agaimakáin-aimba awánésa kwésimatimemba ³ isé'a kwáráaro. Mósesi siráin-amaamba miwí tóikakene su'mai sésa íma kwégwaraavo miwímó ontembá íma oró. ⁴ umbai-yántáá'ó asááúmakesamo tógwaata'mae'a korómó sésamo ímo túwa'naa ontembá miwí umbai-áimbá simátimesa íma túwa'naa ombá úwoi kwáráaro kwésewe. ⁵ miwí sésa kwaási suwánésa anón-kwaasin-owe sígwáe sésa Mósesi siráin-amaamba agaimái anavéúmpimba makésa túwayaankare tiyáánkare asááúmaresa miwítí kwátói-araira'a ayáátááka'a tavaákarara úmakesa naaópa'a avuvumpa'a kwénaaesá ⁶ tanómbo kaúvópa'o máyáapa'a kawer-áyámpá'a mésa mono'-náúmpá'ó umáyáapa'a anón-kwaasimo mai-áyámpá'a umésa ⁷ kwaási suwánésa séna anón-kwaasi monor-áimbá simátíméwain-owe sígwáe sésa naaópa'a avuvumpa'a kwénaaesá mirámó ontávésa aamoí kwéowe.

⁸ miwí mirá kwéombanivo íma mirá oró. keinárawatavesa anón-kwaasi monor-áimbá simátíméwai owémó síyambo é'a kímborawai anón-kwaasi isatá kwená kwaásiya mimbórái'a umáiya máyaumne seró. ⁹ keinárawapinkemba moóráwaintave'a anón-kwaasi kesivón-iyē sevó. kentívó kwíyómpa'a máyáiyē. ¹⁰ keinárawapinkemba moóráwaintave'a kentáára'a kárákwiraiwain-iyē sevó. Áánútumo usásinikawai keyáá keinárawaka'a kárákwiraundawai kemá úne. ¹¹ keinárawapinkemba usáyaaitanae síyawai keinárawati kwayó'-máyaí máyáaro. ¹² kentúwí'o mósá maráiyawaima Áánútu úwoi-kwaasiraamba umátinkanivo kentúwí'o ímo mósá maráiyawaima Áánútu mósá tinkániye Ísu siráiyē.

¹³ Ísu mináimbá simásuwena séna áamáamba sen-kwáásiyé áamáán-kawaa-kwaasiye simátíménda isáaro. kaumbo-káér-ainkwara-kwaasimo é'a kárákwiyoro. Áánútu kwená kwaásimo kawááin-amba kwéitatinkaawe. Áánútu kwená kwaásimo kawááin-ampa'a íma kónáe sé'a kónáe kwéowaiti aamba kwéitatinkaawe.

[¹⁴ áamáamba sen-kwáásiyé áamáán-kawaa-kwaasiye kaumbo-káér-ainkwara-kwaasi é'a ketor-íninti ósankwara naankwará'a umóyámbá kwémae'a kwaási suwánésa súwí'a mósá maráígwáe sé'a kampakómbá tavisimái-namunaa kwésewe. mindáyave'a kárákwiyoro.]

¹⁵ áamáamba sen-kwáásiyé áamáán-kawaa-kwaasiye kaumbo-káér-ainkwara-kwaasi é'a simátimunda monor-áimbá kwaráígwáe sé'a tivakáá úmae'a anón-domba kóate'a nempa'a kwénaae'a tuwáné'a kentí sáwí-mayai agaráátínkáawasa miwítí sáwí-mayaigo kentí sáwí-mayaigomba usáyaaitaraimba pó'a mindáyave'a kárákwiyoro.

¹⁶ aamba íma kawe'a umái awáraawai kampa'a sé'a maarán-ámbá kwáráaromo kwésewai kárákwiyoro. keinárawa'o monor-áimbó sembá kampa'a simátimé'a sé'a anóm-bono'-nankon-aai tivamíra'a marésa séna mirá ónaumnemo sembá minímáyáámó ivátuwaiyanamo éna kanaán-íníyē. ániwo kawer-óntámbá áwí'a kóri-ontankon-aai tivamíra'a marésa séna mirá ónaumnemo sembá minímáyáámó ivátuwaiyanamo éna sáwí'a íníyē kwésewe. ¹⁷ minkóri-óntánkó anóm-bono'-nankomba íma usáyaaitaraiwo mindáúmpá'ó kwénimba mindá kawe'an-iyē. keinárawa'a monor-ántávéna táako íma pééi sísá'a kwéisaawe. sáwí-imayaagwara-kwaasi simátimén-aimba kampar-áimbán-iyē. ¹⁸ keinárawa'o monor-áimbó sembá kampa'a simátimé'a sé'a Áánútuntavesamo póimo tuvú'máimo agáyáan-taareigon-aai tivamíra'a marésa séna mirá ónaumnemo sembá minímáyáámó ivátuwaiyanamo éna kanaán-íníyē. ániwo mintáaréírá'ó Áánútumbo kwéame-poigon-aai tivamíra'a marésa séna mirá ónaumnemo sembá minímáyáámó ivátuwaiyanamo éna sáwí'a íníyē kwésewe. ¹⁹ Áánútumbo ámém-poigo mintáaréígómbá íma kwésuyaaitaivo mintáaréígó usáyaaitarena ámém-poi kawe'a kwéiyē. keinárawa'a monor-ántávéna táako íma pééi sísá'a kwéisaawe. sáwí-imayaagwara-kwaasi simátimén-aimba kampar-áimbán-iyē. ²⁰ asirayán-áimbó sembá Áánútuntavesamo póimo tuvú'máimo agáyáan-taareigon-aaimo tivamíra'o marésamo sésamo ésa mintáaréígón-ááigwara'a Áánútumbo kwéamem-poigon-aagwara'a kwésewe. ²¹ asirayán-áimbó sembá anóm-bono'-nankon-aaimo tivamíra'o marésamo sésamo ésa mindánkón-ááigwara Áánútu mindáúmpá'á máyáiwain-aagwara'a kwésewe. ²² kwíyónkon-aaimo tivamíra'o marésamo sésamo ésa Áánútu miwá'a kárákwiraiwain-aagwara'a kwésewe.

²³ áamáamba sen-kwáásíyé áamáán-kawaa-kwaasiye kaumbo-káér-ainkwara-kwaasimo é'a kárákwiyoro. naaóv'ó Mósesimo siráintemba kentí kígauvakemba sáwíyan-tonkwara'a taaínkaar-umai siyáánkai maké'a moórá Áánútumba kwéame'a kawé'a kwé'e'a mirán-ámáámbá ísámai iyé'anivo Mósesimo siráin-amaamba anón-amaamba ivá'a tu'maré'a pó'a kwaási íma arupí umátinke'a tirumbá íma umátinke'a íma Áánútuntave'a asiramái-imayaa é'a mirá ontávé'a pó'a minánón-ámáántómbá ivá'a tukáawe. ²⁴ aambá íma kawé'a umái awáraawai kampa'á sé'a maarán-ámá kwáráaro kwésemba sáwíyan-amaamba kwaré'a anón-amaamba tukáawe. mirámó ombá toómpímbá kankambá kwáyáísa'a kító-kankamba túkúyuwe'a anón-kankamba mindágwara'a kwénaantenkaan-kwaasin-owe.

²⁵ áamáamba sen-kwáásíyé áamáán-kawaa-kwaasiye kaumbo-káér-ainkwara-kwaasimo é'a kárákwiyoro. anavéúne táávere paákáre su'mai kwésese owain-ovo andáámpa'a sáwí'a uráisa'a pó'a kempímbá sáwíva-tantaa'a anómba kwáyáíye. ²⁶ áamáán-kawaa-kwaasiyoro. monor-áintávéna tááko íma pééi sísá'a kwéisaawe. anavéúne táávere andáámpa'o sese owanamó andáámpare paákáre kawé'ó kwéintemba kentí sáwí-imayaa tuwé'a kawer-ímáyáá umái máéro.

²⁷⁻²⁸ áamáamba sen-kwáásíyé áamáán-kawaa-kwaasiye kaumbo-káér-ainkwara-kwaasimo é'a kárákwiyoro. kwaásimo maipímbó utámakaawanamo kaviraisasamó kwaási ímo awánaantemba kentirumpímbá mirá isa'á sáwí'a kwéowasa kwaási íma kwétuwanaawe. kwaásimo maipímbó utámakesamo kanaagunémo owasá awánésamo sésumo kawé'a kwéowe sentembá keinárawa'a tuwánasa kawé-kwáásímán-owe sembánivo kentirumpímbá mirá-sáwí-yántáá'á kwáyáísa'a kaumbo-káér-ainkwara-kwaasiman-owe.

²⁹ áamáamba sen-kwáásíyé áamáán-kawaa-kwaasiye kaumbo-káér-ainkwara-kwaasimo é'a kárákwiyoro. kentikwá'ná Áánútun-ai simátimakowai tínkamuwasa púwúwa'a utamátinkaraapa'a konaarírí kwéowe. arupí umái máyón-kwaasi tínkamuwasa púwúwa'a utamátinkaraapa'a konaarírí kwé'e'a ³⁰ sé'a miwí tísaaavutantamba uráawai sé'a minkánáávimbó métaraiya kentáá síkwá'námo uráantemba íma miráyá urásino kwésewe. ³¹ mirán-áimbó kwésemo maarán-áimbá sé'a Áánútun-ai simátimakowai tínkamesa mirá-sáwí'á uráawai tiráata úne kwése'a miwímó uráantemba mirá kwéowe. ³² kentikwá'námo uráantemba mirámó kwé'e'a ánásanaawe.

³³ ánásanaomba iyánkó póigon-araa'an-owe. Áánútu keinárawa'a aavimbá matinkáína'a sáwí-meyambo mayánááopa'a iramó kwégaipa'a tu'maá'námo ímo kwáyáipa'a kónááowe. ³⁴ miráumai kesáái simátimenaawoiye agaráátinkanaawoiye kawer-ímáyáágwára-kwáásíyé ti'maráanasa keinárawapimba kwénaaiya'a évakarawai tínkamiyasa puwíya'a évakarawai taaira'á tínkamiyasa puwíya'a évakarawai kentí mono-náúmpímpá'á taándéi tínkame'a moórá-mora-naopimpa'o kwénaaiya'o é'a ti'mátu'mae'a naaónááowe. ³⁵ mirámó íyana arupí-kwaasimo tínkamom-beyamba amáparawaiti meéyámbá kentópa'a tíníye. aiva'ó tuvúwanamo pukáin-kwaasigo áwí'a Épeo naaémbo moóráwai Pérekaya ááninko áwí'a Sékáraya anóm-bono'-naumpa'a máyowana moórá-ayampa'a Áánútuntavesamo ísámaimo póimo tuvú'máimo agáyáan-onta-tarei kwáyowana moórá-ayampa'a aiva'mónó-káwáánákówé su'mai iyún-ontama kwáyowana avumpímbá Sékáraya umáyowasa tuvúwana pukáíye. ³⁶ minkáé-kwáásíráítí avumpímbó agairáan-kwaasi tínkamuwasa pukáawai gwara'a miwítí sáwí-meyamba ívé'o máyáan-kwaasi mayánááowe Ísu siráíye.

Ísu arumbá umátinkarain-kwasai.

Árúku 13:34-35

³⁷ Ísu mináimbá simátímatuwena Yérúsaremu-naopaken-kwaasi arumbá umátinkena séna Yérúsaremu-naopaken-kwaasiyoro. Áánútun-ai simátimakowai tínkambae'a kwéiyuwasa pukáawe. Áánútu ti'marówasa kurówai óntantamba tínkambae'a kwéiyuwasa pukáawe. kokórigomo áráátombo ayóí-ándámpá'ó tínkarenamo káátamatinkaintemba aasiyaasi-táwai kemá mirá ónaumne kwésundanivo tínaaemba kwéumasimewe. ³⁸ ísáaro. Áánútu tiyuwáína'a tu'nankáámbá ónááowe. ³⁹ simátíme'a sé'a íma úwoi suwánanaaovo naaémbo sé'o Áánútu ai'maráísana kunkáiwaimba Áánútu kawé'a kwéumankaiye siyanka'a moórágwara'a suwánanaaowe Ísu siráíye.

24

anóm-bono'-namba tawísí-áimbá siráin-kwasai.

Mááka 13:1-2, Árúku 21:5-6

¹ Ísu mináímbá simásuwowasaya anóm-bono'-naupakemba kárúwesa kúmúmba kwená kwayó-kwáásí sésa anóm-bono'-namba kawe'-nábán-ivo awánaao suwaná ² Ísu sésa ivé'o awánaan-dantave'a simátíme'a sé'a aáo kwaási tésa mindámbá amápa'a tawísíyuwesa amápar-ontankwarare tawísíyuwanaaowe Ísu siráíye.

sáwí-kanaa tíníye siráin-kwasai.

Máaka 13:3-13, Árúku 21:7-19

³ Ísu mináímbá simásuwena Óríve-omaka'a umáyowasa kwená kwayó-kwáásí kweyáá máyonka'a tésa áísaa esa sésa emó sénda nósa-tawaiya tíníyo. nóran-awaamera ínata séta ákíra'a emá kuméma ivé'o kwáyáin-tantaa'a ánásaníye sénaumno suwaná ⁴ Ísu sésa kampar-áimbá isé'a áraire sevó kárákwiyoro. ⁵ sáwíva-kwaasi tóyo ésa kesuwí'a mágwétesa sésa Áánútumo usásisinkaiwai úne síyasa sáwívarawai minkámpár-áintávésa áraire sénááowe. ⁶ áái'o tiyáán-aimba némpakena'i, egwaakéná'i, isáíyana íma táá'a kaino. mirán-kánáámó tinda mindá íma amápa-tantaa'a ánáesai-awaame'an-íye. ⁷ moórá-ayampa-kwaasimo áái'a tiyánááowe. moórá-kawaa-kwaasigomo éna moórá-kawaa-kwaasigona amáaraayavena usásimbai áái'a tiyáaro sínasa usásinesa áái'a tiyánááowe. ó'on-o'om-barava'a ayawaimá táníye. ó'on-o'om-barava'a anóm-barima táníye. ⁸ mirán-tántáá'ó paárína'a sé'a amápa-tantaa'o ánásanin-kanaa íma tiráivo iyámpóimo tinkánáe owanamó anón-tí'o intembá umbai-kánáámó tímiba miráumai ááimba áásíye seró.

⁹ mirán-áimbó síyasa minkákémbá keinárawa'a táto'mai ó'owima tímíyasa sáwí'a umátinkesa tinkamiya'a puwónááowe. kentáváímó asiramáímo máyáantavesa ó'on-o'on-kwaasi amáparawai tiyámba umátinkanaaowe. ¹⁰ kesááiyavesa áraire kwésíyawaivinkemba sáwívarawai kesáái tinaemba umámesa miwítí namuro-kwáásí moórá-morawai agaráátinkesa tiyámba umátinkanaaowe. ¹¹ sáwívarawai paárésa kampa'á sésa Áánútun-aaí simátimundawai úne sésa sáwívarawai kampa'á simátíyuwanaaowe. ¹² miráumai sáwí-mayaigo kóyáwé éna anómba ínasa ó'owiti imáyáamo eémemba ivátuwesa kesávái-imáyááwé sú'mai onááovo ¹³ imo ivátuwesamo kentáváímó asiramáímo méwai ánáesai-kanaara'a Áánútu tí'mai kawepá'á métinkaniye. ¹⁴ amápa'-maravaken-kwaasi isánááontave'a áséi-kwasai Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba simátíma'mae iyíyana naaémba amápa-tantaa'a ánáesai-kanaama tíníye Ísu siráíye.

sáwí-kanaagona kwaasái.

Máaka 13:14-23, Árúku 21:20-24

¹⁵ Ísu mináímbá simásuwena séna naaémba ávááramai inkaisí-yántáákómá paáriniye. naaóv'á Áánútun-aaí simátímakaiwai áwí'a Tánieri mintántáátávéna siráíye Ísu siráíye. kemá Mátíyu sé'a maanáúvái'mó torausíyawai táako péei sín'a ísáaro kwésune. Ísu séna Áánútuna kawe'-mápa'á misáwí-yántáá'á paárínasa awánanaaomba ¹⁶ Yútiyaa-marava'o máyaiyan-kwaasi omápata isaaisésa iyánááowe. ¹⁷ ontará'ó máyaiyan-kwaasi íma naaúmpa'a iyiyamba óisamba ivátuwesa úwoi isaaisésa iyónááowe. ¹⁸ kígauva'o máyaiyan-kwaasi íma naaópa'a iyiyamba unáánkwátói ivátuwesa úwoi isaaisésa iyónááowe. ¹⁹ tímúkwarar-inimba ivér-iyampoigwarar-inimba minkánáámá sáwí'a onááowe. ²⁰ isaaisé'o iyónááomba táúgwi-kanaa iyé'a agándai-kanaa iyé'a únavo sé'a Áánútumpa'a námúnaa seró. ²¹ minkánáámá tímiba anón-umbai táníye. naaóv'á Áánútu maramá tarórumba ivéka to'mái mirán-úmbái-yántáá'á íma tiráíye. aánogwara'a mirán-úmbái-yántáá'á íma tíníye. ²² mirán-úmbái-yántáá'ó kwéin-kanaa Áánútu ákise úmakaiye. mirán-úmbái-yántáá'ó kwéin-kanaamo ayáátáaka'o kwéininkakai amápa-kwaasi íma úwoi túvamai máésino. Áánútu ítámakain-kwaasiyavena imáyáa éna mirán-úmbái-yántáá'á ákise uráíye.

²³ ákísemo ínasa évakarawaimo simátímesamo sésamo Áánútumo usásinankaiwai mivá'-maava'a máyáíye síya'o é'a íma ísáaro. ²⁴ évakarawai paárésa kampa'á sésa Áánútumo usásisinkaiwai úne síyasa évakarawai kampa'á sésa Áánútun-aaí simátimundawai úne simátíma'maesa naaónááomba imo awánem-bayai kwémaesa Áánútumo ítámakain-kwaasi kampa'á simátíyuwanae sésa mirán-ánóm-báyái mayánááowe. ²⁵ miwíyávé'a árai-kwaasin-owe sevó sé'a íma paáruaanka'a aiva'á simátimumpo kárákwiyoro.

²⁶ sún-da-aimba imáyáa é'a naaémbo moóráwaimo kentávénamo sénamo paáruena kavóná-marava'a máyáíyemo sín'a'o é'a íma koró. moóráwaimo kentávénamo aúpa'á máyáíyemo sín'a'o é'a íma áraire seró. ²⁷ kwíyómpa'o tawáombo úmae kwisasamó awánaantemba kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai miráumai avora'á ókwara'a kumónaumne. ²⁸ póimo awáímó kaviraipá'ó náíndayavenamo evontáán-dúmáómó torupamáimo máyáintemba Áánútu sínana sún-da-aimba paáriniye Ísu siráíye.

Ísu marapá'á kuminín-kwasai.

Máaka 13:24-31, Áríku 21:25-33

²⁹ Ísu mináimbá simásuwena séna mirán-úmbái-yántáá'á tinín-kanaama ánásainana aaváúmá tunkwinana kwiyómba íma sán-káínana o'á kwiyómpakemba kuntínana kwiyónko tora'naára'á inasa ³⁰ amápa'-maravaken-kwaasi kwiyómpa'a awánanaoomba ó'oran-tantaa'á awánésa kentávésa sésa kuminíyena to'mayaa kwéiye sésa táátavésa kwéesa ivi'á kwétesa suwánanaoomba kemá kwaási úrandako anón-asirayankwara ságayankwara'á ainámpimbá kúmóna'á suwánanaoowe. ³¹ uwíremba kwéese'á kwiyómpaken-kwayo'narawa'á ti'maráanasa Áánútumo ítamakain-kwaasi amápa'-maravakemba ti'maesa moórávimba torupanááowe.

³² Ísu mináimbá simásuwena séna moórá-tai nai-táigó áwí'á víki-taigontave'á imáyáa umái ísáaro. aráságáyómó agayáinda awáné'á sé'á áú'o sínín-kanaa sáwiyanka'á tiniye sénááowe. ³³ mirámó intembá kemá sún-da-yantaa'á ina'á awáné'á sé'á sáwiyanka'á kuminíyeye sénááowe. ³⁴ arái'á simátimé'á sé'á ívé'o máyáan-kwaasi évaka'á íma pukáiyanka'á kemó sún-da-yantaa'á paáriníye. ³⁵ kwiyómba maramá ánásainana kesáái íma ánásena úwoi kwaikwai'á iníye Ísu siráíye.

kúmón-da-kanaa kwaási íma ísaraan-kwasai.

Máaka 13:32-37, Áríku 17:26-30,34-36

³⁶ Ísu mináimbá simásuwena séna kúmón-da-kanaama aaváúvimbá kwaási íma ísááwasa kwiyómpaken-kwayo'narawa'á íma ísááwa'á kemá Áánútu ááninkoma íma ísáúnana ke-sivo kweyáá ísaraiye. ³⁷ naaóv'á moóráwái áwí'á Nówaa máyonka'á kwaási íma Áánútuntavésa imáyáa ésa maemáentemba naaémba kemá kwaási úrandako kúmón-da mirá ónááowe. ³⁸ kavirayán-dónkómó ímo tunkankonka'á nombá toómbá kwénesa tiyáámúmbaa'á kwétokwaa-esa aarai máyówasa kwaái máyówasa kwéuwana Nówaa non-avóvomagaya'o kún-daumpa'á umáyowasa ³⁹ kavirayán-dónkó tinín-aimba ísaresa íma imáyáa ésa máyówana anón-a'á téna kavirayán-dónkó amápa-kwaasi tinkamuwasa putásaraawe. mirámó uráantemba kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai ókwara'á kúmóndara'á kentávésamo ímo imáyáamo iyawai mirá ónááowe. ⁴⁰ minkánáa maará ónááowe. kae-kwáási kígauva'á méyana Áánútu moóráwaimba auwéna moóráwaimba airániye. ⁴¹ minkánáa kaer-íninkái toómbá kwégwanteyana Áánútu moórá-inimba auwéna moórá-inimba airániye. ⁴² kemá kentí Ísóigo kúmón-da-kanaama íma ísaraavo kárákwimai máéro. ⁴³ simátiménda-aimba imáyáa oró. naakó avowámó umóyán-kwáásimó tinín-kanaamo ísarenarai umóyán-kwáási timbá kwéto'mayaa-ena awánéna kwatúwáísana kwená naaúmpakemba umóyámba íma máyáísino. ⁴⁴ miráumai kemá kwaási úrandako kumónaundayave'á pó'á keinárawa'á íma imáyáa kwéiyanka'á kumúnavainivo kwéto'mayaa-e'á simu'maré'á máéro Ísu siráíye.

sáwí'á owasá kawe'á owasá uráan-kwasai.

Áríku 12:42-46

⁴⁵ Ísu mináimbá simásuwena séna kawe'-máayímó kwémayaawai kawer-imáyáágwárá-kwáásiyávé'á kwésune. kwená anóndako séna kesí mayái-kwáásirá'á kárákwire toómbá taaímbai tíma'mae iyuwó síníye. ⁴⁶ kwená anóndako téna kwená mayáímó kawe'ó umáímo mayáinda taawánáínana mayáímó kwémayaindawai arunkó kawe'á ínana ⁴⁷ minánóndákó séna kesí náaindaamba amápa-tantaaka'á kárákwiyuwo síníye. ⁴⁸ ánívo mimbáyái-kwáásigómó imáyáamo énamo kesí anóndako ayáatáaka'á íma tiniye sénamo ⁴⁹ mayái-kwáási tinkamenamo toómbó nénamo uwoaó'-nómbá kwénaan-kwaasiye uwoaó'ó énamo ⁵⁰ kwená anóndako tinín-kanaa ímo ísarenamo ímo imáyáa kwéindara'á téna ⁵¹ anónka'á tainkámbei ai'mátuwena séna kaumbo-káér-ainkwara-kwaasimo mésamo tí'o kwéísasamo ivi'ó kwétesamo túwáyaambo akévundaresamo máyáapa'á kóao síníye Ísu siráíye.

25

siyáánkai-inaamaruti kwaasái.

¹ Ísu mináimbá simásuwena aaraimó kwémayaawainá ááimba imáyáa éna séna naaén-kanaamo tinimba Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba maarán-áimbán-íye. aaraimó mayániwaimba toómbá náyanesa siyáánkai-inaamaru oómbá kúra'maesa aampakémbá koáikaawe. ² minárásiyómbá éva'asei sáwí-imayaagwara'á owasá éva'asei kawer-imáyáágwárá'á owasá ³ sáwí-imayaagwarar-arasi oómbá kúraresa ó'on-anaveumpimba íramó kánín-domba íma atiyoraawasa ⁴ kawer-imáyáágwárá-r-árasí oómbá kúraresa ó'on-anaveumpinkwara'á íramó kánín-domba atiyoresa ⁵ aaraimó mayániwaimba koamu'makáawana íma ááéma tisasá tógávaa'á ísasá tuún-kwaiguráawe.

⁶ tuún-kwáyáawana no'wáán-avuntamba moóráwai aayamái séna kwétivo koairánáisiye sisasá ⁷ misiyáánkái-árásí usásinesa oómbá to'maesa kombá ⁸ sáwí-imayaagwarar-arasi kawer-imáyáágwárár-árásíyávésa sésa kentáási iramá pisinánívo nombá atísímero sewasá ⁹ kesáágwárá'á miráumai kwéanasaivo nombó atiyénd-
daumpakemba komeéyámbáráaro sewasá ¹⁰ kwégowana aaraimó mayáníwai tísasá éva'aasei-arasi to'mayaan-umai máyáawai kwesé toómbó náiyanesa naaúmpa'a iyówana ¹¹ onta umásúwáísasa minévá'ááséí-árásí nombó atiyénésamo kówai tésa anónka'a sésa anóndakoo onta tísinkaaó sewaná ¹² íma awánáúnda-arasi ombá pó'a íma onta titínkánaumne siráíye. ¹³ Ísu simásuwena séna miráumai kemó kúmónda-kanaa íma ísarenka'a kumónaumpo kárákwimai máéro Ísu siráíye.

kaumbo-máyái-kwáásítí kwaasái.

Árúku 19:11-27

¹⁴ Ísu mináimbá simásuwena séna naaén-kanaa tínimba Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba maarán-áimbán-íye. moórá-anondako némpa'a kwááyu koménae séna éna kwená mayái-kwáásí tááyena séna kesí óntanka'a kárákwiyoro séna ¹⁵ moóráwai kwená mayái kawé-máyái máyáísana awánaiwaintavena séna kesí óntamba éva'aasei-unamba kárákwiyuwo séna aména moóráwai kwená mayái sáwiyanka'a kawé-máyái máyáiwaintavena séna kesí óntamba kaer-únámbá kárákwiyuwo séna aména moóráwai kwená mayái sáwiyam-bayai máyáiwaintavena séna kesí ónamba moórá-unamba kárákwiyuwo séna aména tiyuwéna námpa'-marava'a kówisana ¹⁶ éva'aasei-unan-ontamba mairáiwai minóntándéí mayái maimaé kwégwena ó'omba éva'aasei-unan-ontamba máyáísana ¹⁷ moóráwai kaer-únán-óntámbá mairáiwai minóntándéí mayái kwémaena ó'omba kaer-únámbá máyáísana ¹⁸ moóráwai moórá-unan-ontamba mairáiwai minóntándéí íma mayái maéna úwoi maravímbá utámakaiye.

¹⁹ utámakaisasa mirá kwéowana miwítí anóndako ayáátáaka'a kuróm-bapa'a miv'á ména naaémba téna kwááyumo tímakaunda-ontamba torupamáí awánanae séna tááyaisasa ²⁰ tésa éva'aasei-unan-ontamba mairáiwai maimaéna máagaraarankena séna éva'aasei-unan-ontambo símakaandavinkemba mayái kwémae'a ó'omba éva'aasei-unan-ontamba mairáumne sisaná ²¹ anóndako séna kesí mayái-kwáásígó kawé'á óne. kentávemo imáyáamo émo sáwíyan-tantaaka'o kawé'ó umáímo kárákwiraandantemba sáwíva-tantaaka'o kárákwiyiniyone. kesirunkómó aamoimó intembá kesé taménaana enarunkó aamoí íno sisaná ²² kaer-únán-óntámbá mairáiwai maimaéna máagaraarankena séna kaer-únán-óntámbó símakaandavinkemba mayái kwémae'a ó'omba kaer-únán-óntámbá mairáumne sisaná ²³ anóndako séna kesí mayái-kwáásígó kawé'á óne. kentávemo imáyáamo émo sáwíyan-tantaaka'o kawé'ó umáímo kárákwiraandantemba sáwíva-tantaaka'o kárákwiyiniyone. kesirunkómó aamoimó intembá kesé taménaana enarunkó aamoí íno sisaná ²⁴ moórá-unan-ontamba mairáiwai maimaéna máagaraarankena séna emá asirayán-kwáásí éma ó'owiti mayáivínkémá toómbá kwéne ó'owiti kígaarakemba úwoi kwénae kwémandaana'a ²⁵ enááro inkaisé'a ená óntandéí mayái íma mayáúnda úwoi aúpá'á makáunda po ená óntamba mayániyone sisaná ²⁶ anóndako séna sáwí-mayai-kwaasígó kavóná-kwaasi po kentávemo sémo ó'owiti mayáivínkémá toómbá kwéne ó'owiti kígaarakemba úwoi kwénae kwémandaana'a óne sénda po ²⁷ kesí óntambo amápa-kwaasítí óntambo máráan-daumpa'o makáandarakai tiré'a kesí óntankwara aa'wáá-ontankwara'a mayáúsino séna ²⁸ kwená mayái-kwáásíyávéna séna minóntámbá mairé'a síyáánkai-unan-ontambo tokáiwaimba ámero. ²⁹ sáwíva-tantaaka'o kawé'ó umáímo kárákwisinkaiwaimba moórá-mora-yantaa'a áménana kárákwisinkanivo ímo kawé'ó umáímo kárákwisinkaindawaimpakemba makáimba máyáana'a ³⁰ misáwí-máyái-kwáásígómbá áí'mae'a máápa'a móru auwáiyana túnkwi-ayampa'a tí'o kwéisasamo iví'ó kwétesamo tuwááyambo akévundaesamo máyáapa'a kwíniye siráíye Ísu siráíye.

Ísu máyáawaina áaintavena tísaa ínín-kwasai.

³¹ Ísu mináimbá simásuwena séna kemá kwaási úrandako naaémba kúmóndara'a ságayankwara kwíyómpaken-kwayo'narawakwara'a kárákwiraundawai pó'a kúmónasa ³² amápa'-maravaken-kwaasi kesúranka'a torupamáí máyayi'a sipisípi-poiye méme-poiraremo kárákwiraiwaimo taáimbaraintemba minkwáásíyómbá miráumai taaímbake'a ³³ évakarawai síyáánúrapa'a mótinke'a évakarawai síyáánepa'a métinke'a ³⁴ kárákwiraundawai síyáánúrapa'o máíyan-kwaasíyave'a sé'a kesivo kawé'á umátínkaiwain-owe. Áánútu maramó tarórunonka'a kentí imáyáa éna kentí maru'á to'mayaa úmakaivo miv'á tamáéro. ³⁵ kawé'á umásinke'a kembó sááímo sinkómbo toómbá simé'a nombá simé'a ó'om-bapaken-kwaasimo ówánda aamoí umásinke'a kentí naaúmpa'a mógwésinke'a ³⁶ unáánkwátóí-iyaaímo ówánda kwésime'a sí'o úmba

kwégarakwiye'a ándáva'o maéwánda kwésuwa'naa-e'a mirá umásinkaraawe. mirán-áimbá senasá ³⁷ arupí umái máyáawai sísa esa sésa Ísóigo nósa-tawaiya embó áaimo ankómba toóné noné améta ³⁸ nósa-tawaiya ó'om-bapaken-kwaasiraambo undá aamoí umánketa kentáási naaúmpa'a móanketa nósa-tawaiya unáánkwtóí-iyaaímbo undá améta ³⁹ nósa-tawaiya áí'o úmba áwa'naa eta nósa-tawaiya ándáva'o maúnda áwa'naa uráumno siya'a ⁴⁰ kárákwiraundawai sé'a árai'a simátíme'a sé'a kesí kwaási úwoi-kwaasi miráumaimo túwa'naa uráamba mindá kembán-iyé simátímenauune.

⁴¹ mirá simátímatuwe'a siyáánepa'o máiyán-kwaasiyave'a sé'a Áánútu sáwí'a umátinkaniwain-ovo siyuwé'a kóro. Áánútu Sáátáanigone kwená kwayó'náraware imáyáa éna anón-irama to'mayaa umátinkaraisana kaikai'a éna íma písínáípa'a mivá'á komáéro. ⁴² kembó sáaimo sinkómbo toóné noné íma simé'a ⁴³ ó'om-bapaken-kwaasimo ówánda íma aamoí umásinke'a kentí naaúmpa'a íma mósinke'a unáánkwtóí-iyaaímbo ówánda íma simé'a sí'o úmba íma súwa'naa e'a ándáva'o maéwánda íma súwa'naa e'a mirá umásinkaraawe. mirán-áimbá senasá ⁴⁴ sísa esa sésa Ísóigo nósa-tawaiya embó áaimo ankómba toóné noné íma améta nósa-tawaiya ó'om-bapaken-kwaasiraambo undá íma aamoí umánketa kentáási naaúmpa'a íma móanketa nósa-tawaiya unáánkwtóí-iyaaímbo undá íma améta nósa-tawaiya áí'o úmba íma áwa'naa eta nósa-tawaiya ándáva'o maúnda íma áwa'naa uráumno siya'a ⁴⁵ kemá sé'a árai'a simátíme'a sé'a kesí kwaási úwoi-kwaasi íma túwa'naa uráamba mindá kembán-iyé simátímenauune.

⁴⁶ mirán-áimbá simátímatuwe'a aái senasá miwítí sáwí-meyambo ímo ánásenamo kwaikwai'o ínín-ayampa'a komai'mai'a ónááovo arupí umái máyáawai aúnaí'a umái mai'mai'a ónááowe Ísu siráíye.

26

Ísuna ámááyu-aimba siráan-kwasai.

Máaka 14:1-2, Áríku 22:1-2, Yóni 11:45-53

¹⁻² Ísu minó'ón-ó'ón-áimbá kwená kwayó-kwáásiyávéna simátímakaiye. naaóvá'ó Áánútu Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánón-kánáá imáyáa éna séna kae'-nó'wáámbá kwaésa tíyótaasa í-tánón-kánáá tínimba kembá táto'mai taaira'a sinkamiya'a puwónaumne Ísu kwená kwayó-kwáásiyávéna simátímakaiye.

³ simátímuwasa mono-káwáá-kwáásiyé Yútaa-anon-kwaasiye aiva'-mónó-káwáánákó áwí'a Káyavaasina naaúmpa'a torupamáí mésa ⁴ sésa nóraumaiya aúpa'á Ísumba táto'mai ínkamónaundaya'iyó. ⁵ amápa-kwaasi áái'a tiyáávinivo tanómbo kauviyan-kanaara'a íma tuvuwónaumne siráawe.

Ísumba áséi-masawemba pérankarain-kwasai.

Máaka 14:3-9, Yóni 12:1-8

⁶ suwaná Ísu Pétáni-naopa'a koména moóráwai áwí'a Sáímonina naaúmpa'a áuma kárúkokovaa'a uréna ánásarowaina naaúmpa'a ména toómbá kwénowana ⁷ moórá-ininko iyéna áséi-kwiyumba úm-basawemba anón-ontankakemba meéyámbakaim-basawemba maimaéna iyumba Ísu a'nómpímbá atímarowasa ⁸ kwená kwayó-kwáási awánésa áwáá'a sésa nóra séna mimbásawémbá úwoi atíyankaiyo. ⁹ mimbásawémbó ó'owimo tíménamo anón-ontambo mairénamo ímo óísambo makáan-kwaasi tíméraambaniye suwaná ¹⁰ Ísu iséna ivátuwe'a íma áwáá'a aeéro. kawe'á umái pésinkaiye. ¹¹ ímo óísambo máráan-kwaasi keséma mai'mai'a kwéiya'a túwa'naa ónáé sé'a túwa'naa ónááombanivo kemá keséma marapá'á íma mai'mai'a ónaumne. ¹² puwóndara'á masawémba pésinkesa utamásinkanaaovo miníninkó á'a masawémba pésinkaiye. ¹³ árai'a sumpo maisáaro. kesí áséi-aimba amápa'-mapa'a kwésimatimesa miníninkómó umásinkain-aimba kwésimatimiyasa tááka'a maránááowe Ísu siráíye.

Yútási Ísuna kuntaru'á mairáin-kwasai.

Máaka 14:10-11, Áríku 22:3-6

¹⁴ súwana Ísuna kwayó-kwáási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba moóráwai áwí'a Yútási moórá-awí'a Isakérióti mono-káwáá-kwáásítópa'a kwéna ¹⁵ séna Ísumbo tátoraiyantavaimo agaráátinkána'o é'a nóraumai-meyana siménááoo súwasa moórá-kwaai aiyayaan-umai siyáánkai-ontamba 30 ontamba táámpamai ámuwana Yútási maimaéna ¹⁶ kwéna nóraumai Ísumba agaráátinkánaasa tátoranaao-imayaa áaimba ásámai uráíye.

tíyótaasa í-tánómbá kauráan-kwasai.

Máaka 14:12-21, Áríku 22:7-14,21-23, Yóni 13:21-30

¹⁷ Yútaa-kwaasi ímo intóráin-tantaakwaara-pereti kwéagayon-kanaa aiva-táwai túntemba kwená kwayó-kwáásí Ísumba taáísaa esa sésa náávara tíyótaasa í-tánómbá kogauvónaundaya'íyo suwaná ¹⁸ Ísu sésa Yérúsaremu-naopa'a kwékai moórá-kwaasigontavekai sékai kentáásí anóndako sésa kesí kanaamá tísatá kesí kwayó-kwáásíyé ená naaúmpa'a tíyótaasa í-tánómbá nánaumne kwésiye kosimámékaiyo súwasarai ¹⁹ Ísumo súntemba mirá ésarai minká'á tanómba mágauwankaraaiye.

²⁰ tanómba mágaumakoyasa enónka'á Ísu kwená kwayó-kwáásíyé kwésa mindáúmpá'á umésa ²¹ toómbá kwémandesa uwaná Ísu sésa keinárawapinkemba moórawai kembá namuro-kwáásirá'á agaráátinkaniye súwana ²² tirunkó umbái tówasa moórá-mora-umai áísaa esa sésa Ísóigoo kewá'íyo sinté kuwaná ²³ Ísu sésa moórawai kwená toón-ayai maimaéna kesé moórá-taavépimba tu'mái náindawai kwemá kembó namuro-kwáásirá'ó agaráátinkaniwaiman-íye. ²⁴ naaóvá'á Áánútun-aaí aúvávimba agaimaréna sésa kwaási úrandako puwíníye siráintemba pó'a púwónana namuro-kwáásirá'ó agaráátinkaniwai sáwí-meyamba mayániye. kwembó ímo maránkaraankakaankasi kawe'á isinó Ísu súwana ²⁵ Yútási kwembó agaráátinkaniwai sésa anóndakoo kentáváyí kwésono súwana Ísu sésa á'a séne siráíye.

Ísu kwená kwayó-kwáásí toómbá tímakain-kwasai.

Mááka 14:22-26, Áríku 22:15-20, 1 Kórinti 11:23-25

²⁶ súwasa toómbá kwénowana Ísu péréti maisoréna Áánútumpa'a súwi sésa topámbai kwená kwayó-kwáásí tímatuwena sésa mindá kesúman-ivo maimái naaró sésa ²⁷ ándá-aran-dombo kwáyon-anaveumba maisoréna Áánútumpa'a súwi sésa tíména sésa amáparawai naaró. ²⁸ mindá kesí naemán-íye. kesí naaemá sáwívarawaiyavena kuminímba póna Áánútu sáwí-imayaa maitiyuwéna sésa kesé tarúmai máyáawe sésa mináúná-áimbá simái tarúmakaiye. ²⁹ simátíme'a sé'a ókwará'a ándá-aran-domba íma nánaumpo kesivo kwená kwaásimo kwégawaaipa'a kesé ménaaomba ándá-aran-domba aúná-nomba nánaumne Ísu súwasa ³⁰ Áánútuntavesa ísámai monor-ímá simásuwesa mindáúmpá'á tuwésa Órive-omapa'a iráawe.

Pítaa ánaaemba umásinkaniye siráin-kwasai.

Mááka 14:27-31, Áríku 22:31-34, Yóni 13:36-38

³¹ Órive-omapa'a umáyówana Ísu simátiména sésa Áánútun-aaí aúvávimba agaimaréna sésa Áánútu sésa sipisípira'o kawááiwaimba tuvúwónana puwínasa sipisípiyomba kóyáwé ónááowe Áánútu siráíye siráimba póna ívé'-no'waamba táá'a káína'a siyuwé'a kóyáwé ónááowe. ³² ánivo púwónasa utamásinkaiya'a usásine'a kenti aiva'á Kárirí-ayampa'a kona'á kesínaaemba kónááowe Ísu súwana ³³ Pítaa sésa amáparawai auwésa kóyáwé iyambanivo kemá íma mirá ónaumne súwana ³⁴ Ísu sésa árai'a simáme'a sé'a ívé'-no'waamba kokórigó íma áái siráindara'a emá kaumborá'á kentávái se íma awánáúnda-kwaasiye síníyone Ísu Pítaantavena súwana ³⁵ Pítaa sésa entémo sínkamonaé íya'o é'a íma auwé'a kónaumne súwasa kwená kwayó-kwáásí amápa'a mirá simásaraawe.

Ísu Kétésémaniva'a námúnaa siráin-kwasai.

Mááka 14:32-42, Áríku 22:39-46

³⁶ amápa'a mirá simásuwesa Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé taai-kanáágúnéyómbá áwí'á Kétésémaniva'a komésa Ísu simátiména sésa mánká'á máyáiya'a Áánútumpa'a námúnaa kosénaumne sésa ³⁷ Pítaawe Sépéti ááninkaiye tí'maena komáyowana umbai-yántáákómá arumbá sáwí'a kwéuwana ³⁸ simátiména sésa kesirunkómá umbaiyé táisa'á pó'a puwóra'naraamba umái máyaumne. maanká'á mé'a kesé kárakwimai máéro sésa ³⁹ tiyuwéna egwaa'á kwéna Áánútu anónda'an-íye sésa mara'á kumbaéna námúnaavinkemba sésa kesivoó emó kanaán-íye sémo e maanúmbái-yántáá'ó kesópa'o tínímba maisiyuwéna ánivo kesí imáyáa íma kwaréna'a ená imáyáa kwaráano Ísu siráíye.

⁴⁰ Ísu námúnaa simásuwéna kwená kwayó-kwáásiráútópa'a téna tayuwánómba tuún-kwaigurówana tayúsená Pítaantavena sésa íma kanaará'á sáwiyanka'a kesé kárakwimai máyáane. ⁴¹ Sáatáánigo tísaa umai isánáe-aimba kentópa'a siyávánivo Áánútumpa'a námúnaa seró. imáyáago kató isaná áugomo umbaimó taimbá mindá áugáva'a kwéíye simásuwéna ⁴² moórágwara'a tiyuwéna egwaa'á kwéna Áánútumpa'a námúnaavinkemba

séna minúmbái-yántáá'á enópa'a úwoi tíníyemo sina'ó é'a emó sindantembá mirá ónaumne siráíye.

⁴³ Ísu námúnáa kosimásuwena kwená kwayó-kwáásírúútópa'a téna tayuwánómba tuún-kwaiguréa tógávaate kwéuwana ⁴⁴ moórágwara'a tiyuwéna egwaa'á kwéna ké'naamba námúnáa kosimásuwena koyauweréna ⁴⁵ minkáúmbónárúyavéna séna tuúmó kwaig-uré'ó máyáamba kemá kwaási úrandakomba sáwí'ó kwéon-kwaasira'a agaráátinkainasa tátóranaon-kanaa kwétivo ⁴⁶ usásinewata kwétiyapata konó. kembó agaráátinkaniwai kwétiye Ísu siráíye.

Ísumba tátokaan-kwasai.

Máaka 14:43-50, Áríku 22:47-53, Yóni 18:3-12

⁴⁷ Ísu mináimbá kwésuwana kwená kwayó-kwáási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba moórawai áwí'a Yútási tumba kwesé sáwíva-kwaasi taánasatagwara ányatankwara'a maimaésa tumbá mono-káwáá-kwáásiyé Yútaa-anon-kwaasiye miwímá ti'márówasa tumbá ⁴⁸ ááema Yútási Ísumbo agaráátinkaintavena simátimena séna parurá umánkándawaimba tátóraaro siráimba ⁴⁹ póna Yútási Ísunopa'a téna séna anóndakoo máyaano kwésena parurará kwémankowana ⁵⁰ Ísu séna kesí kwaásiyo ónáe sindái'a uwó súwasa kwesémo tuwái Ísumba tátórówana ⁵¹ Ísuna kwayó-kwáásivinkembá moórawai taánasatama ámúrandavinkemba tai'maena aiva'mónó-káwáánákóná kwayó-kwáásigó áá'a agáúsuwowana ⁵² Ísu kwentávéna séna ená taánasatama ámúrandavimba kwiyuwó. taánasataneimo tínkamiyan-kwaasi anóndámo ésa taánasataneí tínkamiyasa puwónááowe. ⁵³ maaráyávé'a imáyáa oró. kesivontávé'ó sé'ó súwa'naa uwómó senanamó éna kwíyómpaken-kwayó'narawa'a sáwívarawai íma kanaán-umai táámpanaaowai avekáámbá ti'maráínasa súwa'naa ónááowe. ⁵⁴ mirámó súndarakai Áánútun-qai aúváivimba agaimakáin-umbai-yantaa'a kesópa'a íma tisinó. ániyo siráintemba miráumai paáriníye Ísu siráíye.

⁵⁵ Ísu mináimbá simásuwena tun-kwáásiyávéna séna kentávé'a umóyán-kwáásimán-íye sé'a pó'a taánasatagwara ányatankwara'a maimaé'a kembá tátóranae sé'a kwétewe. sáwíva-tawai anóm-bono'-naumpa'a kesáái kwésimatimundara'a íma kembá tátokaawe. ⁵⁶ naaóv'á Áánútun-qai simátimakowai aúváivimba agaimakáan-aimba kembó mirámó umásínkéne'a kwétewe súwasa kwená kwayó-kwáási amápa'a inkaisésa auwésa kóyáwé uráawe.

anón-kwaasi Ísumba aai simánkaraan-kwasai.

Máaka 14:53-65, Áríku 22:54-55,63-71, Yóni 18:13-14,19-24

⁵⁷ kwená kwayó-kwáási auwésa kuwasá Ísumba tátórowai áí'maesa aiva'mónó-káwáánákó áwí'a Káyavaasina naaúmpa'a móankesa mindáúmpá'á amáámba sun-kwáásiyé Yútaa-anon-kwaasiye torupamáí máyón-daumpa'a móankowana ⁵⁸ Pítáa tinaaemba nénka'a teemáyomba aiva'mónó-káwáánákóná máápar-ontavinkemba írena namaúva'a ména Ísun-ane'ó paárinámo awánáindayavena i-kwáásiyé méraiye.

⁵⁹ Pítáa máyowasa mono-káwáá-kwáásiyé Yútaa-anon-kwaasiye amáparawai Ísumba tuvuwiýana puwíní-ainkona ááimba avakáá-uwana ⁶⁰ íma kwáyowasa Ísuntavesa mósi-mesi-aimba sésa íma moórá-aimba suwasarái kae-kwáásigóráí usásinesarai ⁶¹ kampa'á sésarai kwemó sisatáámó isáúndaya anóm-bono'-namba Áánútuna naambá kanaán-umai tawísíyuwe'a kaumbo-táwai maisuwé'a ónaumne siráíye suyaná ⁶² aiva'mónó-káwáánákó usásinena Ísumba áísaa ena séna mindáraiimo simánkaayan-aimba anondá íya síníyono súwana ⁶³ Ísu iséna íma aai súwana aiva'mónó-káwáánákó séna Áánútu asir-ayánkwáráwái aúranka'a mé áísaa onda-áimbá árarir-aíne su'mai simásimiyo. Áánútumo usásinankaiwai Káráísiti Áánútu ááninkowa'onompo simásimiyo súwana ⁶⁴ Ísu séna á'a sémpo simátimé'a sé'a naaémba suwánáína'a kemá kwaási úrandako Áánútu asir-ayáwáíná ayáánúrappa'a asirayán-áyámpá'á umé'á ainámpimbá kumónaumne Ísu súwana ⁶⁵ aiva'mónó-káwáánákó arumbá sáwí'a kwéuwana kwená unáánkwtóí tarátuwena séna Áánútumba aká'áamba simánkena kwesávái simbá póta mináintávéta aavimbá mayankéta ó'on-aímbo simánkáamba avakáá únda póta ivátá tuwéta Áánútumbo simáímo sáwí'ó umánkaintaveta ⁶⁶ nóraya ónaumno súwasa sáwí'an-ivo tuvuwiýana puwíno sésa ⁶⁷ Ísumba tuwirááíma kwirankésa tuvuwésa tiyáándeí tuvúwún-kwaasi ⁶⁸ aká'áamba sésa esávái se Áánútu usásinankaiwai úne séndawai ómpo kemá nááwa kwétuvuwuna simásimiyo siráawe.

Pítaa íma awánáúnda-kwaasiye siráin-kwasai.

Máaka 14:66-72, Árúku 22:56-62, Yóni 18:15-18,25-27

⁶⁹ Pítaa naamaíva'a máyowana aiva-mónó-káwáánákóná kwayór-árásígó awánéna kwenópa'a téna séna Káriri-ayampakewaise maéndawai óne súwana ⁷⁰ Pítaa amáparawai túranka'a séna emó séndá-aimba sáákoma íma kawé'án-íye simásuwena ⁷¹ máápar-ontavimba komáyowana ó'omba kwayór-ináámárúgó awánéna máyón-kwaasiyavena séna minkwáásígómá Ísu Násareti-naopakewaiye maiwaiman-íye súwana ⁷² Pítaa aika'á maréna séna íma awánáúnda-kwaasiman-íye simásuwena máyowasa ⁷³ sáwíyanka'a máyómba Pítaanopa'a tésa sésa Ísuna kwayó-kwáási mirán-kwáási máyáawata awánemayaundantenkaan-kwaasiraamba éma mináyámpákén-kwáási táairaamba kwésene suwaná ⁷⁴ Pítaa séna kampar-áimbó kwésenanamo éna Áánútu sínkaminiye. síyawaimba íma awánáúndana'an-íye kwésuwana kokórigoma áái súwana ⁷⁵ Pítaa Ísuno simámun-aimba áaka'a maréna mirá siráinka'a kokórigomo ááimo ímo siráindara'a emá kaumborá'á kentávái se íma awánáúnda-kwaasiman-íye síníyone siráimba mináimbá áaka'a maréna máápa'a kuména ávááraumai ivi'á taráíye.

27

Ísumba Páirátinopa'a máánkaraan-kwasai.

Máaka 15:1, Árúku 23:1-2, Yóni 18:28-32

¹ ivi'á tówasa aavátúmá usónka'a mono-káwáá-kwáásiyé Yútaa-anon-kwaasiye Ísumbo tuvuwíyanamo puwínin-aimba mimbórá-áimbá símaresa ² Ísumba ayáánka'a asááúmaresa áí' maesa Áróamáni-kamaani-kawaanako áwí'á Páirátinopa'a máánkaraawe.

Yútási pukáin-kwasai.

aantá-kwaasi 1:18-19

³ Páirátinopa'a máánkarrowana Yútási Ísuna kuntaru'á mairówai Ísumbo tuvuwónááomba awánéna séna ímo mirá oráámbá kemá sáwí'á úne séna kuntaru'ó ésamo ámakon-ontamba 30 ontamba maimaéna mono-káwáá-kwáásiyé Yútaa-anon-kwaasiye miwítopa'a kwéna séna ⁴ íma sáwí'á uráin-kwaasi agaráátinkauna'a tuvuwónáe'a kwéomba kemá mindá sáwí'á úne súwasa miwí sésa íma kendéiyáán-ivo endéimán-íye suwaná ⁵ Yútási minóntámbá anóm-bono'-naumpa'a metuwéna tiyuwéna ánda maimaéna ándákwamba varáíye.

⁶ Yútási minóntámbá anóm-bono'-naumpa'a metuwówasa mono-káwáá-kwáási maésa sésa maanóntámbá kuntarur-óntámbá póta amápa-kwaasimo Áánútuntavesamo imáyáamo ésamo máráan-ontampimbo márándaya kentáási monor-amáámbá karánaumne simásuwesa ⁷ minóntánkón-áái kwésesa mimbórá-áimbá sésa minóntándéi moórá-marama saweimó kwéom-barama meeyámbakaanasaya mimbárávimbá ó'om-baravaken-kwaasi puwíyan-kwaasi utanááowe siráawe.

⁸ mirá urántavesa mimbáráyávésa sésa kuntaru'-máramán-íye siráawasa ívékwara'a mirá kwésewe.

⁹ mono-káwáá-kwáási mirán-áimbá kwésesa mimbáramá meeyámbakaamba Áánútun-aaí simátimákwai áwí'á Yéremayamo siráin-aimba paáruyaiye. Yéremaya séna Ísareri aisaavutantamba uráawai évakarawai mimbórá-áimbá sésa moóráwaimbo kuntaru'ó onááon-ontamba 30 ontamba maimaésa ¹⁰ saweimó kwéom-barama meeyámbakaamba Ísóigo simásimákaintemba mirá onááowe Yéremaya siráimba pósa mirá uráawe.

Páiráti Ísumba áisaa uráin-kwasai.

Máaka 15:2-5, Árúku 23:3-5, Yóni 18:33-38

¹¹ Ísumba Áróamáni-kamaani-kawaanakonopa'a máánkówana kwenaúranka'a máyowana áisaa ena séna Yútaa-kwaasiti kawáánará oónó súwana Ísu séna á'a séne súwasa ¹² mono-káwáá-kwáásiyé Yútaa-anon-kwaasiye ó'on-o'on-aintavesa aavimbá mayánkówana Ísu iséna íma aái súwana ¹³ Páiráti Ísumba áisaa ena séna sáwívar-aimba kwésimankaavo íya kwéisaano súwana ¹⁴ Ísu iséna amápar-aintavena íma anondá aái súwana kámááni-kawaana'a Páráiti sáwívar-imayaa uráíye.

Ísumba aráá'a tuvúworo siráin-kwasai.

Máaka 15:6-15, Árúku 23:13-25, Yóni 18:39-19:16

¹⁵ naaóvá'á Áánútu Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánón-kánaá tóyo úntemba Áróamáni-kamaani-kawaanako séna amáparawai torupamáí mésa aamoí ésa ándáva'o máyáin-kwaasi áwí'á tewa'á ayúrankanaumne séna minkánáá miráumai ándá-kwaasi

kwéayurankaiye. ¹⁶ Ísumba Páírátinopa'a máánkónka'a moóráwai áwí'a Párápási amáparawai kwenáái isarowai ándáva'a máyowasa ¹⁷ sáwíva-kwaasi torupamá máyówana Páírátí tísaa ena séna ándáva'o máyáan-kwaasivinkemba moóráwai áwí'a tewa'á ayúránkáano. Párápásiya'i. Ísu Áánútumo usásinankaiwaiye kwésewaina'iyó séna ¹⁸ Páírátí imáyáa éna séna mono-káwáá-kwáási Ísuntavesa íma anón-kwaasi-i'a ínkwáe sésa táto'maesa kesópa'a máankaraawe séna mináimbá tísaa uráiyé.

¹⁹ Páírátí mináimbá kwétisaa-ena aaimó ísón-daumpa'a máyowana awainínkó moóráwaimba ai'marówana kwenópa'a téna séna enawainínkó séna no'wáamba kaaimbá awánáunda minkwáásigó íma sáwí'a uráisana sirunkó umbái kwétaivo íma aavimbá mayankaáo siyé simámakaiye.

²⁰ awainínkón-áái kwésimamumba mono-káwáá-kwáásiyé Yútaa-anon-kwaasiye úwoi-kwaasi sáwívarawai kwakwiyésa sésa Páírátintave'a sé'a Párápásimba ayúránkénasa Ísumba tuvuwiyana puwíno simáméro simátímúwana ²¹ Páírátí moórágwara'a tísaa ena séna minkáe-kwáásivínkémábá nááwana ayúránkanaumno súwasa miwí sésa Párápásimba ayúrankaáo suwaná ²² Páírátí séna Ísumba Áánútumo usásinankaiwainemo sewáimbá nóra ónaumo súwasa amáparawai sésa taaira'á tuvuwiyana puwíno suwaná ²³ Páírátí séna nóra-sawira uráina'iyó súwasa anónka'a sésa taaira'á tuvuwiyana puwíno símae iráawe.

²⁴ mináimbá símae iyúwana Páírátí miwí táái íma kanaán-umai karánaumne-imaya éna amáparawai áái'a tíyáavo séna táávepimba nombá átímarena amáparawai túranka'a umásítai'a éna ayáamba sese éna séna mindákómó puwínin-umbai-yantaa'a kesiyáámpimba íma kwáyáivo kentiyáámpimba kwáyáiyé súwasa ²⁵ amáparawai sésa puwínata mimbéyámbá kentáásísaaavutantambo ónááowaiseya mayánaumne suwaná ²⁶ Páírátí Párápásimba ayúránkena i-kwáási simátimuwasa Ísumba áwí-andanei áwiruku'nowana Páírátí séna áí'mai taaira'á tuvuwiyana puwíno séna Ísumba i-kwáásír'á tímakaiye.

i-kwáási Ísumba simái sáwí'a uráan-kwasai.

Máaka 15:16-20, Yóni 19:2-3

²⁷ Páírátí Ísumba kwená i-kwáásír'á tímúwasa áí'maesa kámááni-kwaasiti naaúmpa'a móankesa amápar-i-kwaasi tááyowasa tamésa ²⁸ kwená unáánkwátói ayú'maesa naaeyanyán-únánkwátói anón-kwaasiti unáánkwátóiman-iyé sésa Ísumba umánkesa ²⁹ anón-kwaasiti kánumo'an-iyé sésa áwí-andama owepamáí Ísu a'nómpimbá kuvérankesa tááumba ayáánurapa'a toránkésa kanaáráa'a ankésa moórá-mora-umai kivaíresa sésa Yútaa-kwaasiti kawááná'á óne sésa ³⁰ tuwirááíma kwiránkésa ayáámpimbo toránkón-taumba mairésa a'nónká'á tuvánto'na kwéesa ³¹ kanaáráa'a ánkáyuwesa naaeyayán-únánkwátói ayú'maesa kwená unáánkwátói umánkesa tuvuwiyanamo puwíndava'a áí'maesa kuráawe.

Ísumba aráa'a tuvúkáan-kwasai.

Máaka 15:21-32, Árúku 23:26-43, Yóni 19:17-27

³² i-kwáási Ísumba áí'maesa kumbá moóráwai Sáíríni-naopakewai áwí'a Sáímoni aampa'á kwétuwasa i-kwáási tátoresá Ísumbo tuvuwonááon-taima áúgwatarankesa sésa áwa'naa umai tiyó suwaná mirá úwasa ³³ kwésa moórá-marago áwí'a Kórígótaava'a kwésa mináwíkoná ááimba a'nómayaampare supa'á kwésa ³⁴ ándá-aran-domba mairésa áí'a ánasainkwae sésa ikaa'ó vai-yántáá'á mimpimbá marésa Ísumba ámuwana óika'a ma'mai awánéna íma naráiyé.

³⁵ Ísu íma nówasa áí'maesa taaira'á aiyayaampimba tuvúsúmaresa kwená unáánkwátói mayánae sésa aávéiya kwétiyaananaya nááwa usáyaitaindawai mayániyo sésa mirá ésa ³⁶ mara'á mésa Ísunka'a kárákwiresa ³⁷ Ísumbo tuvúwúwanamo puwún-ainkona ááimba aúváivimba agaimarésa sésa Ísu Yútaa-kwaasiti kawááná'an-iyé agaimarésa a'nónká-táír'á'á mósá marésa ³⁸ umóyántémo uyan-kwáásír'á tí'maesa Ísumba évarevar-akwampa'a taaira'á tuvúsúmaresa mara'á mésa minkwáásír'á kárákwirowasa ³⁹ évakarawai tésa tiyáámba tóipimba áakesa tímánáantata'a umánkesa aká'áamba simánkesa sésa ⁴⁰ úwé emá séma anóm-bono'-namba tawísíyuwe'a kaumbo-táwai maisuwé'a ó'omba ónaumne siráampo Áánútu ááninkomo émo e esávái enáuma áwa'naa ema eyáárika'a taairakémbá taútuwe marapá'á kumuwo siráawe.

⁴¹ suwasá miráumai mono-káwáá-kwáásiyé áamáamba sun-kwáásiyé Yútaa-anon-kwaasiye kanaáráa'a ankésa ⁴² sésa ó'owi túwa'naa ena kwesávái kwenáuma íma kanaán-umai áwa'naa íniye. Ísareri-kwaasiti kawááná'á úne seémáyáimba póna árai'o seémáyáindamo éna kweyáárika'a taairakémbá kuminata awánéta séta árai'a Áánútu

áánimban-iyé sénaumne. ⁴³ Áánútuntave'a asiramái máyaunda Áánútu áánimba úne seémáyáimba Áánúto mo áwa'naa ónae sénaraai ívé'a áwa'naa isinó suwasarái ⁴⁴ miwímó suntembá umóyántemo uyan-kwáásirái évarevar-akwampa'a taaira'á tuvúsúmarowairai kanaáráá'a Ísumba ánkaraaiye.

Ísu pukáin-kwasai.

Máaka 15:33-41, Árúku 23:44-49, Yóni 19:28-30

⁴⁵ Ísumba kanaáráá'a ánkówana kwáyá'wái amápa'-mapa'a túnkwena auvázumá kaapa marówana túnkumba ⁴⁶ Ísu anónka'a Yútaa-kwaasi tááivinkemba séna eroi eroi rama sapakataniyemo sún-aimba maarán-áimbá séna Áánútu kesí Áánútuwo nóra séwa siyuwááno súwasa ⁴⁷ minká'ó máyón-kwaasi isésa évakarawai sésa naaóv'á Áánútu-aai simátimakaiwimba Íráiyaamba kwéaayaiye suwaná ⁴⁸ moóráwai isaaiséna paru-táyánama maimaéna ándá-aran-domba ikaa'-nómpimbá tu'maéna ovíyen-támayopimba kinúvaimena naínkwáe séna Ísu óika'a mósá marówasa ⁴⁹ évakarawai sésa Íráiyaama kuména áwa'naa íni. iya áwa'naa íniiyo séta amu'maréta máyaumne suwaná ⁵⁰ Ísu moórágwara'a anónka'a kwéséna avowa ayáámpimba kwenamambá to'maréna pukáiyé.

⁵¹ Ísu puwúwana anóm-bono'-naumpa'a ampanta-óntámá úmakomba sanaan-áyáírakémbá utaváá'maena marapá'á móru taváákaar-umai kaesé umágúwana póna Áánútu-nopa'a iyónááon-amba kwi'marówana anóm-barima tówana anón-ontantomba tawákaa'a kwéuwana ⁵² utámáróm-buri-aivimba awááumaron-ontamba akwákúwasa Áánútu-na kwaási sáwívarawai pukómpinkemba usásinesa ⁵³ utámáróm-buri-aivinkembausásine-mesa Ísu pukéna usásinon-tawai Yérúsaremu-naopa'a paárúwasa sáwívarawai awánaraawe.

⁵⁴ Ísu puwúmba i-kwáásítí kawáánákowé kwená i-kwáásiyé Ísumbo kárákwimaresamo máyówai marímo tówanamo amápa-tantaa'o paárúmba awánésa ávááraumai táátavesa ésa sésa árai'a kwemá Áánútu ááninkoman-iyé siráawe.

⁵⁵ mináimbá sumbá sáwívar-inimba awánanae sésa tumbá némpa'a tamésa awánara. minínintómbá Káírí-ayampakembo Ísun-ánaaembo kwa'maesamo áwa'naa úmaesamo Yérúsaremuva'o tiráan-inintompinkemba ⁵⁶ moórá-inimba Mágátáaraa-naopakem-ininko áwí'a Máriyaa úwana moórá-inimba Yémésinte Yósépite tinówa áwí'a Máriyaa úwana moórá-inimba Sépétí ááninkai tinówa úwasa évakar-inintonkwara'a tamésa awánaraawe.

Ísumba utamánkaraan-kwasai.

Máaka 15:42-47, Árúku 23:50-55, Yóni 19:38-42

⁵⁷ minínintómbá tamáyówana enónka'a moóráwai óisankwarawai áwí'a Yósépi Árimátíyaa-naopakewai Ísun-aaiyavena áraire súwai ⁵⁸ Páírátinopa'a téna séna Ísun-auma utánáivo simiyó súwana kwená i-kwáásiyávéna séna Ísun-auma maimái áméro súwasa mirá uwaná ⁵⁹ Yósépi Ísun-auma tamaimái aúna-ampantavimba asááumai ⁶⁰ maimaéna kemó púwónasamo utamásínkéne sénamo aúsámakon-ontam-buri-aivimba māmarena óika'a anón-ontandei awááumasuwena kúwasarai ⁶¹ Máriyaa Mágátáaraa-naopakem-ininko úwana araámáó úwasarai mara'á mésarai Ísumbo utamánkóm-buri-aivimba karátuwesarai méraaiye.

Páírátí utamánkáapa'a kárákwiyoro siráin-kwasai.

⁶² minínínkáí kará'matuwesarai máyóyasa usá aaváyaavimba savaatirá'á mono-káwáá-kwáásiyé ámáán-kawaa-kwaasiye Páírátinopa'a tóyo ésa ⁶³ sésa anóndakoo úwoimo aúvamai máyáinka'a kampar-áintémó siwái séna kaumbo-táwai maisuwé'a púwóndavinkemba usásinanaumne siráimba ísaraundaya sááka'a makáundaya po ⁶⁴ i-kwáásí ti'márénasa kaumbo-táwai utámáraam-buri-aivimba kogarákwiresa awánaaro. kwená kwayó-kwáási kwenáúma asímabaesa aúpá'á utámaresa sésa pukáimpinkemba usásinkaiye seváinivo. mirán-áimbó síyanamo éna minkámpár-áinkó ááemo siráin-kampar-ainkemba usáyaaitavainivo suwaná ⁶⁵ Páírátí séna kentí i-kwáásí ti'máréwasa sentení'a umái mimbúri-áivimbá kawé'á umái kárákwiyoro súwasa ⁶⁶ kwésa kwaási murí-áivimbá usáveraavo sésa sanómbá maimaéna móaraapamaranae sésa kurésa mirá maúmaresa i-kwáásí mátiyuwesa kóuraawe.

28

Ísu pukáimpinkemba usásinkain-kwasai.

Máaka 16:1-10, Árúku 24:1-10, Yóni 20:1-18

¹ Yútaa-kwaasimo agándon-kanaa ánásowasarai sontaará'á usá aaváyaavimba aaváúmá usónka'a Máriaa Mágátáraa-naopaken-ininko úwana araámáó úwasarai Ísumbo utamánkáapa'a koawánanae sésarai kuyambá ²⁻³ anóm-barima tówana Ísóigona kwayó'nákó kwíyómpakemba kuména kwenóikakemba aaváúmó usénamo intembá kwéuwana kwená unáánkwátóirakemba ainánkómó intembá kwayáni'a kwégowana kuména murí-áigón-óika'a makón-ontamba kunakwátuwena minóntánká'á mara'á máyowana ⁴ mimbúri-áirá'ó kárákwiyuwai áváaraumai táá'a kówasa tiyántámbá kwétowana tímáávomba kavúkuraiye.

⁵ kárákwiyuwai mirá kwéuwasarai minkáér-inímbá kuyaná kwíyómpakewai miníninkái simátimena séna íma táá'a kaíno Ísumba taaira'á tuvúwówana púwíwaimba taawánayae sékaimo téyamba ísaraumne. ⁶ kwemó siráintemba pukáimpinkemba usásinena kówéna íma maanká'á máyáivo utamánkaraampimba uawánékai ⁷ isaaisékai kwená kwayó-kwáásí kosimátimékai sékai Ísu pukáimpinkemba usásinena kentí aiva'á Káriri-ayampa'a kwína'a koawánanaaowe. mináimbá kosimátímekaiyo siráiyé.

⁸ súwasarai miníninkái avekáámbá utamánkópa'a tuwésarai táátavesarai uyaná tirunkó aamoí úwasarai kwená kwayó-kwáásí kosimátimiyantavairai aampa'á kuyambá ⁹ Ísu miníninkái tuwánéna séna náávava máyaayano súwasarai anóndakoma iyé-ímáyáá ésarai kwenáísamaivimba tamésarai aísamaira'a tátoresarai kwená imáyáa mósá máróyana ¹⁰ Ísu simátimena séna kesívá'awaawi kosimátimiyasa Káriri-ayampa'a komésa suwánaaro Ísu siráiyé.

utámáropa'a kárákwiraawaiti kwaasái.

¹¹ Ísu mináimbá súwasarai kwemó súntemba miníninkái aampa'á kuyambá utámáropa'o kárákwiyun-i-kwaasi évakarawai Yérúsaremu-naopa'a kwésa mono-káwáá-kwáásí paárúntantaa'a kosimátímúwasa ¹² mono-káwáá-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye torupamáí mésa aai simái mimbórá-áimbá símaresa utámáropa'o kárákwiyun-i-kwaasi anón-ontamba tímésa ¹³ simátimesa sésa maarán-áimbá simátíméro. no'wáámba suún-kwaiguráunasaya Ísuna kwayó-kwáásí tésa kwenáúma umóyámbá maimaésa kóuraawe kosimátíma'mae'a nááóro. ¹⁴ Páírátimo mináimbó isáinataamo éta moórá-ainkwara'a simáménanaya keinárawa'a íma aavimbá maitinkániye suwasá ¹⁵ miní-kwáásí isésa óntamba maimaésa kurésa sunten-áiné su'mai kosimátíma'mae nááúwana mináínkó kóyáwé úwasa ísaraamba ivékwara'a Yútaa-kwaasi kwéisaawe.

Ísuna kwaási kwembá awánaraan-kwasai.

Mááka 16:14-18, Árúku 24:36-49, Yóni 20:19-23

¹⁶ Ísuna kwayó-kwáásí sísamaivakemba moórá kumbaimái-kwaasi Káriri-ayampa'a Ísumo minómáká'á komáéromo sirón-omaka'a komáyówana ¹⁷ miwí túranka'a paárúwasa awánésa kwená imáyáa mósá márówasa évakarawai kaer-ímáyáá ésa sésa Ísu pukáimpinkemba usásinkaiyo. ó'owawa iyó suwaná ¹⁸ Ísu miwítí egwaa'á taména séna Áánútu asirayámbá siména séna kwíyómpare maraparé kárákwiyuwo simbá ¹⁹ pó'a mindáyave'a amápa'-marava'a kesáái simátíma'mae nááiyasa kesí kwaási-i'a ésa kesivowé kemá kwenááninkowe kwenamankóé tarúmai máyáiyá'a kentáásúwika'a nombá pétinke'a ²⁰ simátímakaunda-aimba kwarésa asiramái tátorai gwae sé'a simátíma'mae iyóro. maramá kwáyaindara'a keinárawate mé'a ivé'o kwáyáin-tantaa'o ánásaindari'a keinárawate ménaundayave'a imáyáa úmae iyóro Ísu siráiyé.

kemá Mátíyu súnda-aimba ánásaíye.

Mááka

Ísu kwíyómpa'a irówana Mááka moórá-kwaai aiyayaamba umái siyáánkai-iyá'yo. miráumai-ima maisuwéna Ísu Áánútu ááninkon-aaí agaimakáíye. Mááka moórá-awí'a Yóni Mááka kwemá Yérúsaremuva'a kwenamáápa'a ména anón-éna Pítaante Póronte túwa'naa umai mayáí mairáíye. Árómaa-kwaasi Ísun-aaí isáígwáe séna maanáúvái agaimakáíye. Árómaa-kwaasi asirayánkó tirááima tain-kwáásín-owe séna maarán-áimbá agairáíye. Ísu asirayámbá tokéna tí'o ún-kwaasi asóvamatinkena taraváá-kwámbá tirumpinkémbá maitiyuwéna sáwí-imayaaó tátokaimpinkemba ayútínkaraiye. mirán-áimbá Mááka agaimakáíye. Mááka agairáin-ainkona ayáír'á maarán-táúntámpimbo [] kwáyáin-aimba moórá-kwaasi agaimakáíye.

Yóni nombá pétinkowai simátimakain-kwasai.

Mátíyu 3:1-12, Áríku 3:1-9, Yóni 1:19-28

¹ Áánútu ááninko Ísu Káráisiti kwená áséi-kwasai maarámán-íye. ² naaóv'á moóráwái áwí'a Yóni íma máyonka'a Áánútun-aaí simátimakowai áwí'a Áísáya Yónin-aaí simáí agaimaréna séna

Áánútu séna isaaó. moóráwaimba ai'máráanana kesáái maimaéna ená aiva'á kwéna ená aambá kwirankéna ³ kavóná-marava'a ména aayamáírakemba séna isóígona aambá kwirankánááomba kwená aambá arupí íyana minámp'á kwíno Áánútu siráíye Áísáya agaimaréna sirónka'a Yóni paárúwana mináimbá paáruráíye.

⁴⁻⁵ Yóni nombá pétinkowai kavóná-marava'a komáyowasa Yútiyaa-ayampake Yérúsaremu-naopaken-kwaasi amápa'a Yóninopa'a tuwaná simátimena séna kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútumpa'a tíyana sáwí-imayaa maitiyuwáína'a nombá pétinkanaumne súwasa sáwí'o uráamba paárumai avora'á simámúwana Yóni Yótáni-nompimba nombá pétinkaraiye.

⁶ Yóni póigo áwí'a káámeri kwená áyáu-kwatoí íréna aúwarasinei ámúr-anda uréna a'nóriné kwantáámikóná aúwé mintóné su'mai kwéna ⁷ simátimena séna moóráwái kesínaemba tíniwai kwemá anóndakoma kembá usáyaaítaraimba pó'a kwemó aaimó sindavimba kemá aaimá sendamá uvóví'a ónaumne. ⁸ kemá nombá pétinkaudanivo kwemá Áánútu amankómbá ai'maráinana kuména keinárawapimba anómba umátinkaniye siráíye.

Ísumba nombá pérankarain-kwasai.

Mátíyu 3:13-17, Áríku 3:21-22

⁹ minkánáá Káíriri-ayampakemba Násáreti-naopakemba Ísu túwana Yótáni-nompimba Yóni kwembá nombá pérankowana ¹⁰ Ísu nompinkémbá usásinowana sokón-tawaai taaínkar-úwana Yóni awánómba Áánútun-amanko mááiraamba úmaena Ísu ane'á kumbáyowana ¹¹ kwíyómpakemba aaigówé su'mai séna emá kesááninko óna'a ená imáyáa kwé'e'a ávááraumai aamoí umánkaumne siráíye.

Sáátáánigo Ísumba áisaa umai awánanae siráin-kwasai.

Mátíyu 4:1-11, Áríku 4:1-13

¹² súwana Áánútun-amankoma Ísumba simámuwana kavóná-marava'a komáyowana ¹³ kae-kwáái aiyayaan-do'waamba 40 no'waamba komáyowana Sáátáánigo Ísu sáwí'o índá awánanae séna ó'on-o'on-aimba súwana Ísu íma sáwí'a éna aváá-kwánkáán-umai máyowasa kwíyómpakemba Áánútuna kwayó'nárawa'a kumbésa áwa'naa umánkaraawe.

Ísu éiyain-kwaasi tááyarain-kwasai.

Mátíyu 4:12-22, Áríku 4:14-15

¹⁴ naaémba Yóni Káíriri-marara-kawaanako áwí'a Éróntintavena séna sáwí'a uráíye siróntavena Yónimba ándáva'a máankowana máyowana Ísu Káíriri-ayampa'a kwéna Áánútuna áséi-kwasai simátimena séna ¹⁵ Áánútu kwená kwaásira'o kawááimba ááimba kwéasaivo kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútuna áséi-aintave'a áraire seró siráíye.

¹⁶ mináimbá simásuwena Káíriri-kwaakon-awampakavamba kúmba kae-kwáásiráí mésarai awaaó áwí'a Sáimoni úwana áváko áwí'a Éndaru umái mésarai miwítí mayáímá pósarai noyáá'a to'mái tímpa'a kwénaaesarai kwase-únámbá nompí tukóyana ¹⁷ Ísu

simátimena séna kesé tekaiyó. noyáá'o to'máimo tímapa'o kwénaooyantemba aúna-mayai tíménakai kwénaaekai kesáái simátimapa'a kwénaaiyasa kesópa'a teró súwasarai¹⁸ minkwásé-únámbá tuwésarai kwesé kurááiyé.

¹⁹ kwesé kuyaná Ísu sáwiyanka'a kúmba kae-kwáásiráí mésarai Sépéti ááninkai awaaó áwí'a Yémési úwana áváko áwí'a Yóniye nompí-sípívimbá mésarai kwase-únámbá to'mayaa kwéuyana²⁰ Ísu tuwánéna tááyowasarai mindómpí-sípívimbá tivowáné kwená mayáí-kwáásiyé tiyuwésarai Ísuwe kurááiyé.

arumpimbá taraváá-kwámbá máyowaina kwaasái.

Árúku 4:31-37

²¹ Kápénéamu-naopa'a komáyómba Yútaa-kwaasi monor-áimbó kwéison-kanaa túwana Ísu mono'-náúmpá'á uména kwenáái simátimuwasa²² iséna asiramái súntavesa sésa ámáámba sentenkááni'a íma kwésivo anón-kwaasigoraamba kwésiyé sésa táátavai uráawe.

²³ táátavai uwaná mimbónó'-náúmpá'á moóráwai kwenarumpimbá taraváá-kwámbá máyon-kwaasigo ména²⁴ anónka'a séna Ísu Násáretivakewaima óne. kentáá nóra taéwa tasínkambaiya ánasaniyono. embá awánáúndawai Áánútuna kawé-kwáyó'ná'á óne súwana²⁵ Ísu taraváá-kwántánéna asiramái séna aaiseré minkwáásí tiyuwé kóaaó súwana²⁶ mintáraváá-kwánkó minkwáásí toká'mái tuvámbarowana aiyayaanko sápisimaguwana kwáá'a túmaena arumpinkémbá kóúwasa²⁷ awánéna táátavai ésa keáímbá sésa mindóra'iyó. aúnáí'an-iyé. kwemá taraváá-kwántávéna asiramái kwésisasa sintembá kwéowe suwaná²⁸ mirá úwasa Káriri-ayampa'a Ísun-aaí kóyáwé úwasa ísaraawe.

Ísu tí'o ún-kwaasi asóvatinkarain-kwasai.

Mátíyu 8:14-17, Árúku 4:38-41

²⁹ isówasa mono'-náúmpá'á tuwésa Sáímoninte Éndaruntei mindáraití naaúmpa'a iyúmba Yémésiye Yóniye Ísuwe umái iyúmba³⁰ Sáímoni aísáankomba kokotámba kwéankowana máyowasa Ísumba simámúwana³¹ iséna kwenópa'a téna ayáánka'a táto'mai usásinankowana kokotámba ánasowana usásinkwena toómbá agaimái tímakaiye.

³² toómbá agai-timúwasa enónka'a tí'o ún-kwaasiyankwara taraváá-kwámbó tirumpimbó máyón-kwaasiyankwara'a tí'maesa Ísunopa'a mátkínkwasa³³ mindáópaken-kwaasiyomba amápa'a ontará'á torupowaná³⁴ Ísu ó'on-o'on-ti'o ún-kwaasiyomba asóvamatinkena taraváá-kwámbá tirumpinkémbá maitiyuwówasa mintáraváá-kwántómbá Ísuntavesa Áánútu ááninkoman-iyé sésa kwembá awánontavena aaiseráaro Ísu súwasa kóuraawe.

Ísu Káririva'a simátimakin-kwasai.

Árúku 4:42-44

³⁵ kówana irataró'á Ísu usásinena mindáópa'a tuwéna námúnaa síndayavena íma kwaási máyópa'a koména námúnaa kwésena máyowana³⁶ Sáímoni kwená kwaásiye Ísumba avakáá-umai³⁷ awánéna sésa amápa-kwaasi embá kwéavakaa-owe suwaná³⁸ Ísu séna ó'on-daopimpakwarata kwénaaeta kesáái simátimapa'a koónaumne. mirá ónaundayave'a túne séna³⁹ Káriri-ayampa'a mono'-náúmpá'á kosimátimapa'a kwénaena tirumpinkémbá taraváá-kwámbá maitiyuwówasa kóuraawe.

Ísu áúma karón-kwaasi kawé'á umánkarain-kwasai.

Mátíyu 8:1-4, Árúku 5:12-16

⁴⁰ moórá-tawai Ísunopa'a áúma karón-kwaasigo téna anóndakoman-iyé séna aísamáiimba takívairéna séna kentávénamo ankáinamo e kanaán-umai aúnáí'a umásinkaniyono súwana⁴¹ Ísu arumbá úwana ayáándeí ane'á tátorena séna mirá ónaumpo enáúra'a karevú'a kawáúgwiye séna⁴² avekáámbá kawé'á umánkowana kawáúguwana⁴³⁻⁴⁴ Ísu asiramái séna enáúra'a kawáúgwimba po Mósesimo siráintemba mono'-máiyáí-kwáásítópa'a kwéna enáuma máagaraatinke póíma tímínasa Áánútuntavesa ísámai tuvú'mái agayáiyasa amáparawai awánéna áúrakemba kawáúgwiye sénááowe. áñoivo enáúra'o umánkaunda-aimba simátimunavo se kwaao Ísu súwana⁴⁵ minkwáásígó ivátuwena kawé'á umánkon-aimba simátíma'mae iyúwana mináínkó kóyáwé úwasa sáwíwarawai Ísu tíníye sésa kentí naaópimpa'a torupamáí máyówana mindáyavena Ísu íma naao'-nao'a kúmba kwaási íma máyónkawamba máyowasa naao'-naoken-kwaasi kwenópa'a tóyo uráawe.

2

Ísu aísamai pukówaimba kawé'á umánkarain-kwasai.

Mátíyu 9:1-8, Áríku 5:17-26

¹ évaka'-no'waamba kwaéna Ísu Kápénéamu-naopa'a kúmba kwená naaúmpa'a máyowasa sáwíva-kwaasi isésa ² torupésa mindáúmpá'a sisipáá ésa paaímpakwara'a sisipáá umásowana Ísu kwenáái kwésimatimuwasa ³ éiyain-kwaasi aísamaimo pukówaimba taagwiya'maésa tumbá ⁴ mindáúmpá'a sáwíva-kwaasi sisipáá uwasá íma kanaán-umai iyóra'naraan-esa naanamiva'á taagwiya'maésa umésa avaa'á akósámaresa ándára tátoresá tówówana kumeémena Ísumo máyonka'a aúranka'a kumúwana ⁵ Ísu taagwiya'maésamo tun-kwáásimó árai'a kawé'á umánkaniye-imayaa umbá Ísu tuwánéna aísamaimo pukón-kwaasiyavena séna kesí kwaasiyo ená sáwí-imayaa mayauwáúmne súwasa ⁶ áamámba sun-kwáásí mésa ⁷ imáyáa ésa séna nóra séna mirá siyó. Áánútu kweyáá sáwí-imayaa maitiyuwánivo kwaasi íma mirá ónááovo Áánútumba aká'áamba kwésimankaiye-imayaa ésa suwaná ⁸ Ísu minímáyáámó umbá awánéna simátimena séna nóra séna mirán-imáyáá kwéoo. ⁹ moóráwaimo aísamaimo pukáindawaintavaimo sénamo ená sáwí-imayaa mayauwáúmne sínasamo ésa áraira síí. kampará sííyo sénááowe. áno moóráwaimo aísamaimo pukáindawaintavaimo sénamo eyáárika'a usásine ená kwandaaimá maimaé kwaaó sínasamo ésa áraira síí. kampará sííyo awánanaaowe. ¹⁰ kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai marapá'á máyaunda kwaásiti sáwí-imayaa maitiyuwáúnda-asirayamba tokáunda pó'a agaráátinkáanda awánanaaowe séna aísamaimo pukón-kwaasiyavena séna ¹¹ isaaó. usásinke ená kwandaaimá maimaé naaópa'a kwaaó súwana ¹² amápa-kwaasi túranka'a usásinkwena kwená kwandaaimá maimaéna kúwasa amáparawai táátavesa ésa Áánútu áwí'a mósá marésa sésa íma awánaraundi'a isa'á awánáúmne sésa táátavesa ésa tiyáamba tóipimba áakaawe.

Ísu Áriváimba ááyarain-kwasai.

Mátíyu 9:9-13, Áríku 5:27-32

¹³ Ísu tuwéna Kárirí-nonkwaaukon-awampa'a kúwasa sáwíva-kwaasi kwenópa'a torupowaná kwenáái simátimena ¹⁴ kwéna awánómbe Árávíási ááninko áwí'a Árivái táákisimo máyón-daumpa'a máyowana Ísu awánéna séna usásine kesé tiyó súwana usásinena kwenánaemba kwa'maéna kuráíye.

¹⁵ kúwasa Ísuwe kwená kwayó-kwáásiyé Áriváina naaúmpa'a umésa toómbá nowasá táákisimo máyón-kwaasiye sáwí'o un-kwáásiyé sáwíva'a Ísun-ánaemba kwa'maésa Áriváina naaúmpa'a umésa nowasá ¹⁶ amáán-kawaa-kwaasivinkemba amáamba sun-kwáásí Ísumo táákisimo máyón-kwaasiye sáwí'o un-kwáásiyé toómbó kwénomba tuwánéna Ísuna kwayó-kwáásiyávésa tísaa ésa séna nóra sénawa táákisimo máyáan-umoyan-kwaasiye sáwí'o on-kwáásiyé Ísu toómbá kwénaiyo suwaná ¹⁷ Ísu iséna séna sontaa-kwáásígó kawé'ó umáímo máyáan-kwaasi íma kwétuwa'naa-ivo tí'o in-kwáási kwétuwa'naa-íye. mindáyave'a arupí umái máyáan-kwaasi tááyaanasa Áánútunopa'a tigwáe sé'a íma kunkáumpo sáwí'o umáímo máyáan-kwaasi tááyaanasa Áánútunopa'a tigwáe sé'a kunkáumne Ísu siráíye.

toómbá aawesuráan-kwasai.

Mátíyu 9:14-17, Áríku 5:33-39

¹⁸ moórá-tawai Yóni nombó pétinkowaina kwayó-kwáásiyé amáán-kawaa-kwaasiye Áánútuntavesa imáyáa ésa toómbá íma kwénesa námúnaawe su'mai kwésuwasa évakarawai Ísumba taáísaa ésa séna Yónina kwayó-kwáásiyé amáán-kawaa-kwaasiti kwayó-kwáásiyé moórá-mora-tawai Áánútuntavesa imáyáa ésa toómbá íma kwénesa námúnaawe su'mai kwésevo ená kwayó-kwáásí íma mirá ésa toómbá úwoi kwénaawe. nóra ésa mirá kwéoo suwaná ¹⁹ Ísu séna moóráwai aaraí mayáindawai amááraawi tanómbe kautimínimba miwisé máyainasa aamoí ésa mintómbá íma a'áo sénááovo úwoi nánááowe. ²⁰ naaémbe minkwáásígómbá ai'maesa kówiyasa minkánáámá amááraawi tirunkó sáwí'a ínasa toómbá a'áo sénááowe. Ísu séna kwemó ménamo naaémbo tiyuwénamo iyínintavena mináimbá siráíye.

²¹ Ísu mináimbá simásuwena séna ááeraan-ampantamo avaa'ó kwáyáisasamo ombá aúna-ampanta íma kárámai kwéaraapaawe. mirámó iyana aúna-ampanta sáwí'a ínana

ááéraan-ampantao aúná-ampantaraani'a íma íníye. ²² aúná-anda-aran-domba ááéraa-sipisipi-auwarasi-anaveumpimba íma kwéatimaraawe. mirámó íyanamo éna aúná-anda-aran-domba anón-éna ááéraan-anaveumba kavámbaena sáwí'a ínana mindómbá úwoiva'a atígwiníye. mindáyavesa aúná-anda-aran-domba aúná-sipisipi-auwarasi-anaveumpimba kwéatimaraawe Ísu siráíye.

Ísu savaatirár-áimbá siráin-kwasai.

Mátíyu 12:1-8, Árúku 6:1-5

²³ moórá-tawai Yútaa-kwaasi agándon-kanaara'a Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé úwítiton-kigauvimba kwégwesa kwená kwayó-kwáásí úwítí-aramba kútúmai ásima pítuwesa kwénowasa ²⁴ ámáán-kawaa-kwaasi tuwánésa Ísuntavesa sésa maisaáo. ená kwayó-kwáásí agándaan-kanaama aambá áumbakaawasa mirá kwéowe suwaná ²⁵⁻²⁶ Ísu séna naaóv'á Tévítimo urómba aúváivimba agáimarón-ainkona ááimba íma ísaraawe. aiva'mónó-káwááná'á áwí'a Ápáyata máyonka'a Tévítíye kwená kwaásiye táái kwétinkowana Tévítí Áánútuna mono'-náúmpá'á iyéna Áánútu aúranka'o makón-tomba umairéna kwéna kwená kwaási timúwasa naráawe. mintómbá úwoi-kwaasi íma némaémbanivo mono'-má'yái má'yón-kwaasi némaémbani. Tévítí mintómbá umairéna timúwasa nonká'á Áánútu íma áwáá'a siráimbanivo kesí kwaási mirá kwéowa'a áwáá'a ímo seráámbá áwáá'a kwésewe. ²⁷ Áánútu kwaásiyavena imáyáa éna túwa'naa íníntavena agándaikanaa maréna kwaási aiva-tántáá'á maréna agándaikanaa naaén-tantaa'a póna túwa'naa íníntavena makáíye. ²⁸ kwíyómpakemba kwaási úranda'a pó'a agándaikanaa'o kárákwiraundawai úmpo agándaikanaa kwaásimo mayái kwémayaamba kendémán-íye Ísu siráíye.

3

ayáámba kawévaigurain-kwaasigona kwasái.

Mátíyu 12:9-14, Árúku 6:6-11

¹ moórá-tawai Ísu mono'-náúmpá'á iyúmba moórawai ayáámba kawévaiguron-kwaasi máyowasa ² aavimbá mayankánae kwésuwai mésa Ísuntavesa sésa agándaíra'a póna minkwáásímó kawé'ó umánkainataamo éta táto'maiya aavintá mayankánaumne sésa Ísumba awánomba ³ Ísu ayáámba kawévaiguron-kwaasiyavena séna kemó máyaundara'a tiyó súwana mirá úwana ⁴ Ísu miwíyávéna séna kentáási ámáán-aimpimba nóin-aina kwáyáíyo. agándaikanaa'a póta kawé-máyáíyá kwémayaum. sáwí-mayaiya kwémayaumno. kwaási áwa'naa onanayá kawerá umáíya méní. inkámónanaya puwíníyo. tísaa ena súwasa íma aái suwaná ⁵ Ísu móyuwana meyuwana éna áwáá'a títuwena kwaásiyavaimo ímo imáyáamo kwéontavai arumbá kwéuwana ayáámba kawévaiguron-kwaasiyavena séna enayáámba árutuwaao súwana ayáámba árutuwawana kawé'a umánkowasa ⁶ ámáán-kawaa-kwaasi mono'-náúmpá'á tuwésa avekáán-umai Érótna kwaási torupésa Ísumba nóraumaiya tuvuwónaundaya'íyo sésa ámááyu-aimba siráawe.

sáwívarawai nonkwaaúnkón-awampa'a kuráan-kwasai.

⁷ Ísu tiyuwéna kwená kwayó-kwáásí tí'maena Kárírí-nonkwaaunkon-awampa'a kúmba sáwíva-kwaasiyomba Kárírívaken-kwaasi Yútiyaavaken-kwaasi ⁸ Yérúsaremu-naopaken-kwaasi Itúmiyaa-ayampaken-kwaasi Yótáni-nonkona menávápákén-kwáásí Táyaa-naor-ayampaken-kwaasi Sáítóni-naor-ayampaken-kwaasi miráumaivaken-kwaasiyomba Ísuna mayái-áimbá isésa Ísunopa'a tóyo uwaná ⁹⁻¹² sáwíva-kwaasi asóvamatinkowasa mindáyavesa tí'o ún-kwaasiyomba asóvamasinkainkwaé sésa Ísun-ane'o tátoraiyanesa kwenkuvará'á úmaesa kwéiyuwasa tirumpimbó taraváá-kwámbó máyon-kwaasi Ísumba awánésa mara'á kumbésa anónka'a sésa emá Áánútu ááninko óne suwaná Ísu asiramái séna Áánútu ááninko óne sé'a íma simái paároro séna kwená kwayó-kwáásí simátimena séna sáwíva-kwaasi kwenkuvará'a ésa siméntáyuwaavo nompí-sípí maimaé'a egwaa'á másínkáaro siráíye.

Ísu kwená kwayó'nárawa'a tááyarain-kwasai.

Mátíyu 10:1-4, Árúku 6:12-16

¹³ Ísu omápa'a uména évakarawai usásintinkanae séna tááyowasa kwenópa'a iyúwana ¹⁴ minkwáásívínkémbá sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi usásintinkena séna kesí aantá-kwaasi é'a mé'a kesáái kosimátimapa'a kónááontave'a tí'maré'a ¹⁵ tirumpinkémbó

taraváá-kwámbo komaitiyuwánáaon-asirayamba timúnda miráyávé'a usásintinkaumne siráiyé.

¹⁶ miwí túwí'a Sáimoniye séna aúna-kwi'a tamámena Pítaawe súwaima séna ¹⁷ Sépéti ááninkorai túwí'a Yémési Yóni aúna-kwi'a Poanésiye súwairai minkwikóná áámiba kwiyónaaimo siwái áráakaiye súwairaiyavena séna ¹⁸ moórawai Éndaru moórawai Vírípi moórawai Pátóromu moórawai Mátíyu moórawai Tóamási moórawai Árávíasi ááninko áwí'a Yémési moórawai Tátíyasi moórawai Sáimoni kwemá Áróamáani-kamaani-kwaasi tí'mátuwanae siráiwai ¹⁹ moórawai Yútási Isakérióti kwemá naaémba Ísumba kwená namuro-kwáásirá'á agaráátínkaraiwai miráumai-kwaasi Ísu usásintinkena naaópa'a koy-auwékáiyé.

Ísunte Píyésepuntei kwaasái.

Mátíyu 12:24-32, Árúku 11:14-23, 12:10

²⁰ Ísu naaúmpa'a iyúmba ó'onkwará'a sáwíva-kwaasi torupésa sisipáá untávái Ísuwe kwená kwayó-kwáásiyé toómbá íma kanaará'á umái notávésa ²¹ Ísumba amááraa isésa aívó'an-iyé séna tairánáe séna tiráawe. ²² Yérúsaremu-naopaken-kwaasi Áánútuna áamámba sun-kwáási tésa sésa taraváá-kwántónti kawáána'á áwí'a Píyésepu asirayámba ámisana tokéna póna taraváá-kwámba kwémaiyuwaiye suwaná ²³ Ísu tááyowasa tuwaná kwántámai-aimba simátimena séna Sáatáánigo kwesávái íma maisuwániye. ²⁴ moórá-andama áái'a tiyésa pósa taaínkaar-umai mésa íma asiramáivakaamba kwémaewe. ²⁵ moórá-akumba usiyán-ákumbá pósa taaínkaar-umai íma asiramáivakaamba kwémaewe. ²⁶ Sáatáánigona kwaásimo áái'o tiyésamo taaínkaa'o ésamo ésa íma asiramáivakaamba kwémaewe. ²⁷ moórawai moórá-nanko avowámó asiramáimo máyainanamo éna mindáumpákémbó umóyámbó mayáindayavenamo éna íma úwoi uveránivo mindánkó avowámbá ánda asááúmakenamo éna uvékena kwená náaindaamba umóyámbá mayániye Ísu siráiyé.

²⁸ Ísu simásuwena séna maisáaro. kwaási sáwí-mayai kwémaesa simái sáwí'a kwéumatinkaamba mindá Áánútu maitiyuwánivo ²⁹ Áánútun-amankontavesa simái sáwí'a umánkanaaomba mindá Áánútu íma maitiyuwáinana kwaikwai'a íniye Ísu siráiyé. ³⁰ Ísuntavesa sésa taraváá-kwánkó kwenarumpimbá máyáiyé suntávéna Ísu mináimbá simátímakaiye.

Ísun-anówawe áúnava'maati kwaasái.

Mátíyu 12:46-50, Árúku 8:19-21

³¹ mináimbá simátimuwasa Ísun-anówawe Ísun-áúnava'maate tésa máápa'a mésa séna Ísuntavai tiyó se kosimáméro suwasá ³² naaúmpa'o máyón-kwaasi sésa enanówe enáúnava'maare máápa'a mésa kwéaayaawe suwaná ³³ Ísu séna kesinó nááwa'iyó. kesúnava'a nááwiya'o séna ³⁴ naaúmpa'o máyón-kwaasi tuwánéna séna kesinó kesívá'maa'a máyáawe. ³⁵ Áánútu siráini'a kwéowai kesinó kesúnava'maa'a kesímánaa'maa'an-owe Ísu siráiyé.

4

moórawai ányumba tu'makáin-kwasai.

Mátíyu 13:1-23, Árúku 8:4-15

¹ ókwará'a Ísuma Kárirí-nonkwaaukon-awampa'a koména aaí kwésimatimuwasa sáwívarawai tóyo ésa kwená egwaa'á tamáyóntavena nompí-sípívimbá usámaaisena máyowana nompí-sípímá kwaaúin-avovomayaa'a kwáyowasa minkwáásiyómbá nonkwaaukón-awampa'a máyówana ² ó'on-o'on-aimba kwántámai simátimena séna ³ maisáaro. moórawai ányumba maimaéna kígauva'a kwégwena ⁴ máyu'maraisana évakar-anayumba aampa'á kunkwáyáísana numaómá tükúnasukaiye. ⁵ évakar-anayumba óntankwara'-maravimba kunkwéna paáká'-márávimbá póna avekáán-umai anón-isana ⁶ aa'á kaisaná ánú'a ayáatáaka'a íma kunkéna aáyánkaguraiye. ⁷ évakar-anayumba karaampimbá kunkwéna kárúraisana karaan-tantáákó ara'násúwáísana íma arambá iráiyé. ⁸ évakar-anayumba kawé'-márávimbá kunkwéna kárúrena anón-éna arambá imái sáwívar-aramba iyéna évaka'a usáyaaítayan-aramba iyáísana évaka'a umaimái-aramba iráiyé. ⁹ kwéisaawai ísámai kawé'á oró Ísu siráiyé.

¹⁰ Ísu súwasa naaémba kwená kwayó-kwáásiyé évaka-kwaasiye mésa Ísuntavesa sésa minkwántámái-áinkóná áámiba sinatá ísáano suwaná ¹¹ Ísu séna Áánútu kwená kwaásimo

kawááin-ainkona ááimba kwésimatimunda Áánútu keinárawa'a imáyáa tímísa'a kwéisaavo ó'on-kwaasi kwántámai-aíne su'mai kwésimatimumpo

¹² kwéisaambanivo íma isámai kawe'á kwéowe.

kwéawanaambanivo íma awánamai kawe'á kwéowe.

isékai Áánútunopa'a tewaná Áánútu miwítí

sáwí-imayaa maitiyúwáísino.

mindáyave'a kwántámai-aimba kwésimatimune Ísu siráíye.

¹³ Ísu simátimuwena séna maankwántámai-áimbó simátimunda íma isáiyankakemba pó'a ó'on-o'on-kwantamai-aimbo sendá íma isánááowe. ¹⁴ mináínkóná ááimba súnda isáaro. moóráwaimo ánýumbo tu'maráinten-umai Áánútun-aaí simátímísana ¹⁵ évakar-anayumbo aampa'ó kúmimba kwaási tirumpintá kúmísasa Áánútun-aaí isáawana Sáátáánigo téna tirumpinkémbá maimái úwoiva'a kwétiyuwaye. ¹⁶ évakar-anayumbo óntankwara'-maravimba kúmimba kwaási tirumpintá kúmísasa avekáán-umai Áánútun-aaí isésa aamoí ombánivo ¹⁷ íma tirumpimbá táto'mai kawe'á owasá Áánútun-aaíyavai umbai-yántáári'a umátinkaantavai Áánútun-aaí ivátukaawe. ¹⁸ évakar-anayumbo karaampimbó kúmimba kwaási tirumpintá kúmísasa Áánútun-aaí isáámbanivo ¹⁹ marapár-úmbái-yántáátávái imáyáa úmae naaésa óisan-imayaa úmae kwénaeasa ó'on-o'on-tantaa'a mayánáe kwésimae naaésa mirán-imáyááó Áánútun-aaí kaátasuweisasa íma Áánútuna mayái kwémayaawe. ²⁰ évakar-anayumbo kawe'-márávimbó kúmimba kwaási tirumpintá kúmísasa Áánútun-aaí isésa tirumpimbá táto'mai kawe'á ésa asaramái mésa Áánútuna mayái kwémaesa kwétuwa'naa-owasa évakarawai usáyaitamai-mayai kwémaesa kwétuwa'naa-owe Ísu siráíye.

oómbá kúrakain-kwasai.

Áríku 8:16-18

²¹ Ísu simásuwena séna oómbó kúra'maraamba íma aúpá'á marésa íma aasípáa-amendaampa'a marésa avora'á mósá kwémaraawe. ²² mirámó onten-umái aúpá'ó kwáyáin-tantaa'a amápa'a avora'á paárínasa awánanaaowe. túnkaipa'a kwáyáin-tantaa'a avora'á paárínasa awánanaaowe. ²³ kwéisaawai isámai kawe'á oró. ²⁴ tíménten-umai Áánútu miráumai tíména moórágwara'a tímíniye. mindáyave'a isáan-aimba imáyáa umái kawe'á oró. ²⁵ Áánútun-aaimo isámaimo kawe'ó kwéowai Áánútu túwaa'naa ínasa moórá-ainkwara'a isánááowe. Áánútun-aaimo ímo isámaimo kawe'ó kwéowai tirumpinkémbá maimayáinana íma kwéniye. mindáyave'a isáan-aimba imáyáa umái kawe'á oró Ísu siráíye.

ánáyumba tukáísana arambá iyáin-kwasai.

²⁶ Ísu simátimena séna Áánútu kwená kwaásimo kwégawaain-aimba maarán-áimbán-íye. moóráwai ánýumba tu'maréna ²⁷ íma áwa'naa ena kwaéna iraréna kwéisana ánýumba kweyáárika'a kwéanon-íye. ²⁸ maragómá ánýunkomba áwa'naa isaná áruma kwíkéna anón-umai arambá iréna ²⁹ ávuma kaisaná áká'nanaaon-kanaa tisasá áká'mai kwénaawe Ísu siráíye.

taaérankona kwaasái.

Mátíyu 13:31-35, Áríku 13:18-19

³⁰ Ísu séna Áánútu kwená kwaásimo kwégawaaimba nóinkara kwégawaaiyompo maarán-áimbá simátíména'a isánááowe. ³¹ Áánútu kwená kwaási kwégawaaimba maarámán-íye. sáwíyan-taeranko áwí'a másátati mintáígó arambá ímo ane'ó awánaraan-taeramba maravimbá u'makáawana mimpinkémbá kwíkéna ³² anón-taima anón-éna amaimá anón-amaima móivarena kóyáwé uráísana numaómá mimpimpá'á ánáamba úmarena kwémaíye Ísu siráíye.

³³⁻³⁴ Ísu kwaásiyomba aaí simátiménae sénamo úmba íma avora'á siráivo kwántámai-aíne su'mai simátimuwasa taáimbai súntemba móisaiyuwawana mináyáirákémbá simátimuwasa móisowana miráumai simátiména ánivo kwená kwayó-kwáásí kwesé máyonka'a mináínkóná ááimba simátíma'mae iráíye.

anón-unda torówana Ísu maivairáin-kwasai.

Mátíyu 8:23-27, Áríku 8:22-25

³⁵ mitáwai enónka'a Ísu kwená kwaásiyavena séna nonkwaáinkóná menávápátá kónáe súwasa ³⁶ ó'on-kwaasi tiyuwésa Ísumba áí'maesa nompí-sípívimbá usáatesa kuwasá

évaka'-nompí-sipigwara'a a kumbá ³⁷⁻³⁸ Ísu misípígó ayááíwá'á a ún-kwaigurwana anón-unda torówana nonkó tuvántááva éna nompí-sípívimbá ógwitowasa kunávekunavo sésa inkaisésa Ísumba koáusesa sésa anóndakoo kesí imáyáa íma inatá puwúnavaiya súwa'naa uwo suwaná ³⁹ usásinena asiramái séna úndáonte nonkóntéyavena maiváyákaiyo súwasarai úndáoe nonkóe maiváyóyana nonkómá kararépaguwana ⁴⁰ Ísu simátimena séna nóintavaiya kwéinkaiseo. kentávé'á a nóra séra íma kesí imáyáa onkákémbá kwéseo súwana ⁴¹ táá'á kówasa keáimbá sésa nóran-kwaasiya énawa úndáoe nonkóe kwenáái kwéisiayo sésa tiyáámba uvakésa táátavesa ésa siráawe.

5

taraváá-kwámbá arumpinkémbá mayáúkain-kwasai.

Mátíyu 8:28-34, Árúku 8:26-39

¹ simásuwesa mindómpí-sípívimbá kumbá Kárirí-marama tínaaempa'a kwáyowana Kégésaa-marama túrampa'a kwáyowasa mimbárává'á kumbá ²⁻⁴ Ísu mindómpí-sípívinkémbá mimbárává'á ásáwovana moóráwai taraváá-kwámbá arumpimbá máyon-kwaasigo utamátinkó-muri-aiva'a máyomba Ísunopa'a tirái. minkwáási kárár-umankontemba taráka-yaraka úwaima póna íma kwaási mésayavai íma kárár-umankowana ména ⁵ enómba irarómba omáka'a utamátinkó-muri-aiva'a kwénaaena kwáá'a kwétena óntandeí kwenáúra'a kwétena ⁶⁻⁸ nénkakemba Ísumba awánéna isaaiséna Ísun-óká'á taména kwená imáyáa éna áwí'a mósá marówana Ísu minkwáásígó arumpinkén-táraváá-kwámbá séna emá taraváá-kwámbá ómpo minkwáásígómbá auwé kóaaó súwana anónka'a séna Ísuwo usáyaaitamai-Isoigo ááninko ómpo Áánúntuntavai ísámai sínkamonavainivo nóra umásinkaniyono súwana ⁹ Ísu séna enáwí'á nááwa'ono súwana sáwíwa'na máyaumpo kesúwí'á sáwíwarawai úne séna máyowasa ¹⁰⁻¹³ omáka'a sáwíva-poima mésa umá kwénowasa minkwáásígó arumpinkén-táraváá-kwámbá Ísuntavesa asiramái sésa ó'opa'a íma sí'maraaó. mimpóí tirumpimbá sí'maraaó suwaná mirá oró súwasa taraváá-kwámbá minkwáásígó arumpinkémbá kárúwesa póí tirumpimbá kovérówasa mimpóiyómbá amápa'a ámémpakemba isaaiséna nonkwaaúmpintá kumpérómba putásowasa ¹⁴ póira'o tavikówai úmba awánéna avekáán-umai naaópa'a kwésa kígauvimpá'o máyón-kwaasi mósimatim-besimati uwasá iséna koawánanae sésa kumbá ¹⁵ Ísunopa'a koyorupésa awánomba taraváá-kwámbá arumpinkémbó kóun-kwaasigo unáánkwátóí úmarena kawé'á umái máyowasa koawánanae táátavai uwasá ¹⁶ Ísumo minkwáásígómbó kawé'ó umánkwasamoo awánon-aine póigomo ún-aine simátimúwasa ¹⁷ iséna Ísuntavesa sésa maambárává'á ivá siyuwéya kóaaó suwaná ¹⁸ nompí-sípívimbá usámaaisowana taraváá-kwámbó arumpinkémbó mayauwón-kwaasigo Ísuntavena asiramái séna esé kónáe súwana ¹⁹ ímanivo ená naaópa'a kuré Ísóigomo arumbó umánkenamo kawé'ó umánkain-aimba enamááraawi kosimatimiyo súwana ²⁰ Tékáporisi-ayampa'a mindáoopata Ísumo umánkon-aimba simátima'maena kúwasa amápa-kwaasi sáwívar-imayaa uráawe.

inaamarúgonté aaraigóntéi kwaasái.

Mátíyu 9:18-26, Árúku 8:40-56

²¹ Ísu Kárirí-kwaaukuna menávápákémbá nompí-sípívimbá koyauweréna túmba moórágwara'a kwaaukón-awampa'a máyowasa sáwíva-kwaasi torupowaná ²² moóráwai mono'-nánká'ó kárákirowai áwí'a Yáírasi téna Ísumba taawánéna Ísu anóndakoman-iyé séna aisamaivimba kumbéna ²³ asiramái séna kesiyáámumba puwíndayavena kwéivo tiré ane'á koyátorenana asóvéna kawé'á umái máino súwana ²⁴ Ísu kwesé kúmba sáwíva-kwaasi Ísumba taúkúraa'namai kwa'maé kuwaná ²⁵ moórá-ininkomba áí'a kwéun-ininkogwara'a kwa'maéna kúmba kwembá naaeyámba kwéankowana sísamaivakemba kae'á kumbaimái-ima maisuwéna mináí'á íma érankowasa ²⁶ sáwíva-sontaa-kwaasi áwa'naa uwaná óisamba tíma'mai ánásasuwowana mináí'á íma érankomba anón-ai'a umágúwana ²⁷⁻²⁸ minínínkómá Ísumo kawé'ó umátínkaron-aimba iséna séna Ísuna unáánkwátóira'a koyátóráananama sí'a ésinkaniye séna sáwíva-kwaasimo kwa'maé kumpimbá minínínkó maréna ánaaempakemba unáánkwátóira'a tátorowana ²⁹ mindááéyánkoma érankowana imáyáama éna asóvasinkaiye súwana ³⁰ Ísu imáyáama éna séna kempinkén-ásíráyánkó moóráwaimba kawé'á umánkaiye séna kwántámai tuwánéna séna nááwawa kesí unáánkwátóira'a tátoraina'iyó súwasa ³¹ kwená kwayó-kwáási Ísumba simámesa sésa úwé sáwíva-kwaasi kwenkuvará'á úmaesa iyómpimba tátokaavo nááwawa

kesí unáankwátóira'a tátoraina'iyó nóra séwa kwéseno suwaná ³² tátokaiwaintavena mógara'megara úwana ³³ minínínkó imáyáa éna séna asóvasinkaiye súwana ayántámbá kwétowana Ísu aísamaivimba kumbaéna asóvamankon-aimba simámuwana ³⁴ Ísu séna kesímánaako kentávái se árai'a súwa'naa íníwaiman-iyé sénda póna áí'a éránkáivo kawé'a umái kwaao Ísu siráiyé.

³⁵ Ísu mináimbá kwésuwasa mono'-nánká'ó kárákiwírowaina naaópaken-kwaasi tésa Yáirasintavesa sésa enayáámúnko pukáivo anóndatavai ténavo simámiyo suwaná ³⁶ Ísu mináimbá iséna ivátuwena Yáirasintavena séna mináintávái íma áakar-aaka'a éma kentávái isámai kuwo séna ³⁷ kwa'maésamo kun-kwáásiyóntávéna maanká'á méwaro séna Pítaante Yémésinte kwenáváko áwí'a Yóninte tí'maena kúmba ³⁸ sáwíwa-kwaasi mono'-nánká'ó kárákiwírowaina naaúmpa'a torupamáí mésa anón-ivi'a kwétowana Ísu iséna ³⁹ naaúmpa'a usavé'mai iyéna séna íma iví'á taaró. minárásí íma pukáivo úwoi aumá kwaiguráiyé súwasa ⁴⁰ Ísun-awiráái suwaná tí'mátuwowasa máapa'a kunákárúwowana minárásígó anóvwoyiye kwená kwayó-kwáásiráúm tí'maena minárásígó pukópa'a iyéna ⁴¹ ayáánk'a tátorena kwenááivinkemba simámena séna tarita kumí mirámó súmba kwántamáí séna inaamarúgóo usásinao súwana ⁴² usásinkwena sísamaivakemba kae'á kumbaimái-íma maisukáin-inaamaruma usásinowasa awánésa táátavesa uwaná ⁴³ Ísu asiramái séna kemó únda-aimba íma simátíméro séna minárásígómbá toómbá áméro siráiyé.

6

*Násáretivakewai Ísumba tínaaemba umánkaraan-kwasai.
Mátíyu 13:53-58, Árúku 4:16-30*

¹ minkákémbá Ísu kwenamáapa'a kwéena kwená kwayó-kwáásiyé kumbá ² Yútaa-kwaasi monor-áimbá kwéison-kanaara'a mono'-naúmpá'á iyéna aai simátimuwasa sáwíwa-kwaasi iséna táátavai ésa séna náavakena kawer-imáyáa mairéna kawer-áimbá kwésimasimenayaawa náawawa asirayámbá ámisana kawé'-máiyái ímo awánáúnda-mayai kwémayaiyo. ³ kwentáámó awánáúnda taainéi évaka-tantaa'o kwéiwaiman-iyé. Máriyaa áanimba éna Yémési Yósisí Yútási Sáimoni tuwaaómán-iyé. kwenáúnava'a maanká'á máyáawe. maankákéwáímá póna úwoi-kwaasiman-ivo náavakena mináimbá isénawa minásiráyámbá mairénawa kwésiyo sésa kayorésa tínaaemba umámúwana ⁴ Ísu simátimena séna Áánútun-aaí simátimíwai ó'on-o'on-daopa'a kwénaaisasa kwenáwí'a mósá kwémaraawe kwená naaópa'a komáyáimba kwenamááraa sésa kesáámó úndantenkwaasiman-iyé sésa kwenáwí'a íma mósá kwémaraawe Ísu siráiyé.

⁵ kesáámó úndanten-kwaasima éna íma súwa'naa íníye suntávéna ímo awánom-bayai moórá-mora-mayaiye su'mai mairáiyé. moórá-mora tí'o ún-kwaasi tine'á ayáándeí tátorena asóvatinkena ⁶ kwenamáápakén-kwaasi sésa íma súwa'naa íníye sun-áintávéna imáyáa uwáaéna naao'-nao'a Áánútun-aaí simátimapa'a kuráiyé.

*Ísu kwená kwaási mayáír'á tí'mákain-kwasai.
Mátíyu 10:5-15, Árúku 9:1-6*

⁷ Ísu kwená kwayó-kwáási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi tááyowasa tuwaná kwaási tirumpinkémbá taraváá-kwámbá maitíyu'mae'a nááóro-asirayamba tíména séna kaesé umásuwe'a nááóro séna ⁸ asiramái simátimena séna aampa'ó kwíyamba íma moórá-yantaa'a maimae'á koró. toómbá íma maimae'á kwé'a toón-únámbá íma maimae'á kwé'a óntamba íma maimae'á koró. tááúmba vaimae'á ⁹ tísamai-anaamba kwímae'á moórá-mora-umai unáankwátói timantenká umái kuvé'mae'á koró. ¹⁰ Áánútun-aaí simátimena aontave'a moórá-naopa'o kwíyasamo naambó timíya'a mindáúmpáré su'mai mé'a kentí mayái maimái ánásé'a mindámbá tuwé'a ó'on-daopa'a koró. ¹¹ moórá-naopa'o kwíyambo naambó ímo tímésamo kentááimo ímo isáíyanamo éna Áánútu mindáópaken-kwaasi íma aamoí umátinkanivo umásítai'a é'a tísamaivakem-baramo uwáéntemba unté'a koró Ísu simátimuwasa ¹² kwená kwayó-kwáási iséna naao'-nao'a kwénaaesá kosimátimesa sésa sáwí-imayaa tínaaemba umáme'a Áánútumpa'a teró séna ¹³ taraváá-kwántómbá kwaási tirumpinkémbá komaitíyuwésa tí'o ún-kwaasi taaéraampinken-domba atínkava'a kuwasá asóvatinkava'a kuráawe.

*Yóni nombó pétinkaraiwai pukáin-kwasai.
Mátíyu 14:1-12, Árúku 3:19-20, 9:7-9*

¹⁴ Ísuna mayáígón-áái símae iyúwana Káríri-marara-kawaanako áwí'a Éróti mináimbá ísarai. Ísuntavesa évakarawai sésa Yóni nombó pétinkarawai pukáimpinkemba usásinkena póna kwempimbá asirayámbá kwáyáisana mirám-báyái kwémayaiye suwasá ¹⁵ évakarawai sésa kwemá Áánútun-ai simátímakowai áwí'a Íráiyaa pukáimpinkemba usásinena máyáiyé suwasá évakarawai sésa kwemá naaóv'á Áánútun-ai simátímakowairamba máyáiyé suwaná ¹⁶ Éróti iséna séna kwemá Yóni nombó pétinkarawai-man-iyé. kemá simátínkaunasa Yóni anumarambá arátúwááwana pukáisana usásinankaisana máyáiyé Éróti siráiyé.

¹⁷⁻¹⁹ ááéma Éróti kwenáváko awainínkómbá áwí'a Erotiyasimba mairówana Yóni séna enáváko awainínkómbá aambá áumbakaawa mayááne simásima'a úwana Éróti ti'marówasa Yónimba koái'maesa ándávimba máánkarowana Erotiyasima Yóni áaiyavena aaisambá séna inkamónáe súwana ²⁰ Éróti séna ímaniye séna Yóni kawer-ímáyáágwárá-kwáási úntavena Éróti kwenáároi inkaiséna kwenká'á tavíkéna Erotiyasima inkámivo séna kwenká'á tavíkéna kwenááima ísámai kaumbo-káér-imayaa umánkena aasiyaasi koisaraiye. ²¹ ániwo naaémba Erotiyasina kanaamá tumba Éróti anón-tanomba kaumái kwená kawáá-kwaasi ááipin-anon-kwaasi Káríri-ayampaken-anon-kwaasi tímúwasa nowaná ²² Erotiyási ayáámúnko téna araimá marówasa Érótiye toómbá naráan-kwaasiye aamoí umánkówana Éróti minárásígóntávéna séna nóintantaatavena ankáiyá simásímína'a áméno séna ²³ árai'a sùnda pó'a sísaina'a áméno. kesí maramó arááimo táíndamo e sísaina'a tasá-áméno súwana ²⁴ anówamba koáísaa ena séna nóintantaara komayánaumno súwana Yóni nombá pétinkarawai a'nómbá koáísaa-e mayaaó súwana ²⁵ avekáán-úwana Érótinopa'a téna taáísaa ena séna ívé'a Yóni nombá pétinkarawai a'nómbá ará'mái táávepimba maré simiyó súwana ²⁶ iséna arumbá kwéumbanivo aiva'á asirayán-áimbá siráin-aimba imáyáa éna toómbó naan-kwáásígwárá'á ísaraantavaiye séna íma a'áo sénáe séna ²⁷ i-kwáási moórá ai'marówana ándávinkemba Yónimba anumarambá ará'mái a'nómbá ²⁸ táávepimba maréna maimaéna minárásígómbá máamuwana maimaéna anówamba máamuwasa ²⁹ Yónina kwayó-kwáási iséna anómba komaimái utamánkaraawe.

naaémba Éróti Ísuna mayáígón-áái iséna séna minkwáásígó Yóni nombó pétinkarawai éna pukáimpinkemba usásinankaisana máyáiyé Éróti siráiyé.

Ísu sáwíva-kwaasi toómbá tímakain-kwasai.

Mátíyu 14:13-21, Áríku 9:10-17, Yóni 6:1-13

³⁰ Ísumo mayáír'ó ti'mákain-kwaasi mimbáyái maisuwésa Ísunopa'a tésa amápa'-mayaimo máyón-aimba aaimó sun-áimbá simámúwasa ³¹ Ísunopa'a sáwíva-kwaasi kuré ire untávésa toómbá íma kawé'a umái nowaná mindáyavena kwená kwayó-kwáásiyávéna séna kwaásimo ímo máyaiyapata kométa agándaano súwasa ³² nompí-sípívimbá usámaaisesa kwaásimo ímo máyáapataawe sésa kuwasá ³³ sáwíva-kwaasi tuwánéna aiyésa naaó'-naokemba marapá'á kóyo uwasá Ísun-iyai nompí-sípívimbá kumbá ³⁴ marapá'á ásávena misáwívá-kwáási tuwánéna arumbá umátinkena sip-ísipi-poi-ayuraamba miwítí kawáá íma máyówasa kewé su'mái máyóntavena Ísu arumbá umátinkena ayáátáár-ai kwésimatimuwasa ³⁵ enónka'a kwená kwayó-kwáási kwenópa'a tésa sésa íma sáwíva-kwaasi máyáapa'an-ivo enáíndara'a ³⁶ ti'márénasa egwaa-náópimpa'a kwénaeasa toómbá meéyámbáráaro suwaná ³⁷ Ísu simátiména séna kemá toómbá tíméro súwasa sáwívar-ontankaken-tomba 200 kinaaraken-tomba meéyámba'maiya tímúšina. óntamba íma kwáyáiyé suwaná ³⁸ nóraumai-ona káyáiyá koawánaaro súwasa koawánéna tésa séna sáwíyan-tomba éva'aasei-tonkwara kae'-nóyáákwárá'á kwáyáiyé suwaná ³⁹ Ísu kwená kwayó-kwáásiyávéna séna inkwima'mái mara'á máéro súwasa ⁴⁰ moóráva'a 50 kwaasi máúwasa moóráva'a 100 kwaasi máúwasa miráumai-kwaasi kwimákówana ⁴¹ Ísu éva'aasei-tonkwara kae'-nóyáákwárá'á maisokéna kwíyómpa'a karákéna Áánútuntavena súwi simásuwana mintómbá topán-topan-umai kwená kwayó-kwáási tímúwasa misáwívá-kwáási tímúwasa noyáá'a topán-topan-umai tímúwasa misáwívá-kwáási tímúwasa ⁴²⁻⁴⁴ amáparawai nowaná tímú'a vówasa sáwíva-kwaasi 5,000 kwaasi nowaná tímú'a vówasa kwená kwayó-kwáási mintón-ayai sísamaivakemba kae'á kumbaimái-unampimba áítumai ógwitaraawe.

Ísu non-avóvomayaapa'a kuráin-kwasai.

Mátíyu 14:22-33, Yóni 6:15-21

⁴⁵ áitumai ógwitowana minkákémbá Ísu kwená kwayó-kwáásí ti'maréna séna kesí aiva'á nompí-sípívimbá usámaaise'a menávápá'-náópa'a Pétésáitava'a koró. misáwívá-kwáásí kwéti'mare'a sé'a kentí naaó'-nao'a koró simátimenaumne séna ⁴⁶ misáwívá-kwáásí ti'marówasa miwítí naaó'-nao'a kuwaná Áánútumpa'a námúnaamo sindayavena omápa'a umáyowana ⁴⁷ no'wáámba aúkúwana Ísu kweyáá marapá'á máyowasa kwená kwayó-kwáásí nompí-sípívimbá non-avóvomayaapa'a máyówana maramá nénka'a kwáyowana ⁴⁸ Ísu awánómba anón-unda to'maé kwétena misípí tayáto marowasa nombó tuwíntámaesamo kun-támayo'a nonkó tavímáyowasa íma kumbá irataró'a Ísu non-avóvomayaapa'a kwénaaena kwená kwayó-kwáásímó máyónka'a téna týaaitaguwasa ⁴⁹⁻⁵⁰ awánésa táátavesa ésa tiyántámbá kwétowasa sésa kwaántáo kwénaaiye suwaná Ísu avekáán-umai séna táá'a kaivó aáno máéro. kemá úne séna ⁵¹ nompí-sípívimbá usámaaisena kwegwárá'á umáyowana anón-undaoma maivaiyówasa táátavesa ávááraumai uwaná ⁵² íma táákoma kawé'á umái méra. sáwíyan-tompinkembo sáwíva-kwaasi taain-timuwasamo nowáiná áámiba íma táákoma kawé'á umái méraawe.

Ísu Kénésárétiva'a tí'o ún-kwaasi asóvatinkarain-kwasai.

Mátíyu 14:34-36

⁵³ táátavesa ávááraumai ésa kwaaúnkóná menávápá'á Kénésáréti-marava'a kumbá non-awámpá'á nompí-sípí ándáneí avikwímaresa ⁵⁴ marapátá ásávowasa mimbápákén-kwáásí Ísumba aúyésa ⁵⁵ naaó'-nao'a simátimesa Ísumo tamaún-aimba ísesa tí'o ún-kwaasi kúkutaavimba tí'maesa tóyo uwaná ⁵⁶ Ísu kító'-nao'a anón-dao'a kwaivá kwénaauwasa tí'o úwai tí'mai maruká'á marésa sésa ená unáánkwátói-araaira'a tátoraiana tí'a étinkainkwaé suwasá tátórówana tí'a étinkaraiye.

7

tikwá'nái áamámba siráan-kwasai.

Mátíyu 15:1-9

¹ ámáán-kawaa-kwaasiye áamámba sun-kwáásíyé Yérúsaremu-naopakemba Ísumo máyopa'a tésa ² tuwánomba Ísuna kwayó-kwáásí évaka'a tiyáamba íma sese un-tiyáandéi toómbá kwénowasa ³ Yútaa-kwaasi ámáán-kawaa-kwaasiye úwoi-kwaasiye tikwá'nái áamámba kwáróntavesa tiyáamba sese umásukesa toómbá nésa ⁴ máákétirakemba naaópa'a iyésa tiyáamba sese umásukesa toómbá nésa tikwá'nái áamámba ó'on-o'on-amaamba kwarésa tááve'a nonánámá anavéúmbá sese uráawe. ⁵ ámáán-kawaa-kwaasiye áamámba sun-kwáásíyé Ísunka'a torupésa sésa ená kwayó-kwáásí nóra ísasá kentáá síkwá'nái áamámba íma kwarésa tiyáamba íma sese ombá toómbá kwénaao suwaná ⁶ Ísu séna kaumbo-káér-ainkwará-kwaasin-owe. naaóvá'á Áánútun-ai simátimakowai áwí'a Áísáya keinárawatavena árair-aimba siráimba agaimaréna séna Áánútu séna maawimá kesúwí'a tóikakene su'mai sésa kesí imáyáa íma tirumpimbá kwáyáiyé.

⁷ kwaásiti áamámba simái paárombanivo Áánútuna áamámban-iyé kampa'á sembá miráráán-umai kesí imáyáa kampar-imáyáa mósá kwémaraawe

Áánútu siráimba aúváivimba agaimakáiyé. ⁸ Áánútuna áamámba tuwé'a tikwá'nái áamámba kwétoraawe. ⁹ Áánútun-ai kwétuwaantavai miwá anondá kentááiyavai aamoí kwéowe. ¹⁰ naaóvá'á Mósesi séna kentinóvowi túwí'a anómba oró. ániwo anóvwowimo sáwíkaambo simátinkaindawaimba tuvuwíyana puwíníye Mósesi siráivo ¹¹ keinárawa'o siráamba noóráwai anóvwowiyavena simátimena séna moórá-yantaa'á Áánútudeiman-ivo íma kanaán-umai tíménaumne siréna ¹² anóvwowima íma kwétuwa'naa-iyé. mirámó ontávái kanaán-iyé kwésewe. ¹³ mirá-sáwí'ó ontávé'a Áánútun-ai tuwé'a kentikwá'nái áamámba kwégware'a kentáái kwésimatimewe. miráráání'a kwéowe Ísu siráiyé.

kwaásimo sáwí'o umátinkáin-tantaakona kwaasái.

Mátíyu 15:10-20

¹⁴ Ísu mináimbá simátimatuwena kwaásiyavena teró súwasa kwenópa'a tuwaná séna simátiménda ísé'a kawé'á oró. ¹⁵ máápakén-tantaa'o naawái íma kwaasí sáwí'a kwéumatinkaiwo tirumpinkén-áinkó kwaasí sáwí'a kwéumatinkaiye. [¹⁶kwéisaawai ísámai kawé'á oró] Ísu siráiyé.

¹⁷ Ísu simásuwena minkwáásíyómbá mátiyuwena naaúmpa'a umáyowasa kwená kwayó-kwáásí sésa mináinkóná áámiba simásimiyo suwaná ¹⁸ Ísu séna kenkwárá'á íma táako pééi kwéisa'a mé'a ísáambanivo íma ísámai kawé'á uráawe. máápakén-tantaa'o naawái kwaasí íma sáwí'a kwéumatinkaiye. ¹⁹ mindá íma imáyáa kunkwaéna tindáámpa'a

kunáyúsúgwinivo ²⁰ aaimó kwéseмба tirumpinkén-ímáyááó éna mindá kwaási sáwí'a kwéumatinkaiye. ²¹ tirumpin-ímáyáávínkémbá sáwí-ímayaa ésa tinkamiyasamo puwónááoni'a ésa aarai-úmóyámbá ésa kwaai-úmóyámbá ésa amápa-tantaa'a umóyámbá ésa ²² túran-anda ésa mirá-mira-sawí'a ésa kampar-áimbá sésa aosaambá kwimaé naaésa kawe'-máyaímó kwémayaantavesa tirunkó simái sáwí'a kwéumatinkesa tivókari'a ésa uwo'aórí'a ésa ²³ mirá-sáwí'ó kwéomba tirumpinkén-ímáyááó kwaási sáwí'a kwéumatinkaivo tiyáámbo ímo sese ombó toómbó kwénaamba mindáo kwaási íma sáwí'a kwéumatinkaiye Ísu siráiyé. ánívo Ísumo kwemó siráimba amápa-tomba kawe'á umái kwénaawe siráiyé.

Kénááni-maravaken-ininkona kwaasái.

Mátíyu 15:21-28

²⁴ Ísu mináimbá simásuwena kwená kwayó-kwáásiyé mivá'á tuwéna Táyaa-naopare Sáitóni-naopare mináyámpá'á kúmba moórá-naumpa'a uména séna kemó tamaúnda íma simátíméro súwasa ánívo évaka-kwaasi tamáún-aimba isówana ²⁵ moórá-ininko ayáámúnko arumpimbá taraváá-kwámbá máyowana miníninkó Ísumo tamáún-aimba iséna avekáán-umai kwenópa'a iyéna mara'á kumbaéna ²⁶ kwemá íma Yútaa-inimba póna Síriyaa-marava'a Vínisiyaa-naopaken-ininko Ísunopa'a iyéna mara'á kumbaéna asiramái séna kesiyáámúnko arumpinkémbá taraváá-kwámbá mayauwaaó súwana ²⁷ Ísu simáména séna aiva'á iyámpói toómbá timénaumne. iyámpóiti toómbá maimái iyámbá timúnavo miráumai Ísareri-kwaasimo túwa'naa úndantemba emá ó'onkaa-inimba ónda pó'a áwa'naa únavo kwésune súmbaniye ²⁸ miníninkó séna anóndako árai'a sémpo iyámpóiti toón-ayai iyánkó tamandániye. miráumai ó'onkaa-ininkoman-íye isinaná kanaán-ina súwa'naa íníyone súwana ²⁹ Ísu séna kawer-áimbá séndayavai enayáámúnko arumpinkémbá taraváá-kwámbá mayáúkaumpo ená naaópa'a kwaao súwana ³⁰ kwená naaópa'a kwéna koawánómba taraváá-kwámbá kóúrowana ayáámúnko kawe'á umái tuvaiká'á mériaye.

Ísu sáwívarawai asóvatinkarain-kwasai.

³¹ Ísu Táyaa-naopar-ayampakemba Sáitóni-naopar-ayampa'a táúkúmaena Tékáporisi-ayampa'a táúkúmaena Káriri-nonkwaampa'a kúmba ³² évakarawai aivó'na'a áí'maesa tésa sésa enayáándeí táto'mai asóvamankaao suwaná ³³ kwaásivinkemba áí'mai kweyááva'a ankéna ayáánánanéí áápimba maréna awirááíma kwi'maréna amáávira'a tátorena ³⁴ kwíyómpa'a karakéna sirumbá kwéiyé séna kwenááivinkemba séna epaata mináimbá kwántámai séna áá'ó kaúnimba intíyuwaumne súwana ³⁵ áá'a kawe'á úwana amáávima etóyói úwana aai kawe'á umái súwana ³⁶ Ísu asiramái séna íma simátíméro súwasa íma isónkokemba simátímapa'a kuwasá ³⁷ isówana áváaraumai táá'a kówasa sésa amápa-tantaa'a kawe'á unté kwéiyena táá'ó kaúnín-kwaasi kawe'á kwéumatinkena aaimó ímo kawe'ó umáimo sen-kwáási kawe'á kwéumatinkaiye siráawe.

8

Ísu moórágwara'a toómbá tímakain-kwasai.

Mátíyu 15:32-39

¹ moórá-tawai sáwíva-kwaasi torupowaná miwítí toómbá ánasowana Ísu kwená kwayó-kwáási tááyowasa tuwaná ² séna kaumbo-tawai kesé máyáawana maimaésa tiráan-tomba ánasaisa'a sirumbá kwéumatinkaumne. ³ ti'maráanasa kentí naaó'-nao'a kónááombanivo némpaken-kwaasi aampa'á kwíyamba kánoka'a pósa púwóvainivo súwasa ⁴ kwená kwayó-kwáási sésa kavóná-marava'an-ivo náákakenta toómbá maimáíya timénaumno suwaná ⁵ tisaa ena séna nóraumai-tona kwáyáyo súwasa avakaeté kwáyáiyé suwaná ⁶ minkwáásiyóntávéna séna mara'á máéro séna avakaeté-tomba maisokéna Áánútuntavéna súwi séna toómbá topán-topan-umai kwená kwayó-kwáásírí'á timúwasa minkwáásiyómbá tímúwana ⁷ kaumbo-káé'-noyaa'a kwáyowana Isu maisokéna Áánútuntavéna súwi séna kwená kwayó-kwáásírí'á tímúwasa minkwáásiyómbá tímúwana ⁸⁻⁹ nowaná tímú'a vówasa sáwíva-kwaasi 4,000 kwaasi nowaná tímú'a vówasa kwená kwayó-kwáási mintón-ayai túwómba avakaeté-unampimba áitumai ógwitowana ¹⁰ Ísu misáwíva-kwáási ti'maréna kwená kwayó-kwáásiyé nompí-sípívimbá usámaaisesa Táómánúta-ayampa'a kuráawe.

ímo awánáúnda-mayai mayaao siráan-kwasai.

Mátíyu 16:1-4, Árúku 12:54-56

¹¹ mivá'á Ísu máyowasa amáán-kawaa-kwaasi sáwí-aimbo sínda isánáe sésa Ísunopa'a tésa sésa áraira Áánútumpakena kunkáana ímo awánáúnda-mayai máyéната awánaano

suwaná ¹² Ísu arumbá umbai kwétopakemba séna ívé'o máyáan-kwaasi nóra séra ímo awánaúnda-mayai máyénata awánaano kwéseo. árai'a simátíme'a sé'a ívé'o máyáan-kwaasi íma agaráátinkanaumne séna ¹³ ívátíyuwena nompí-sípívimbá usámaaisena nonkwaaúnkóná menávápá'a kuráíye.

íma kaumbo-káér-ainkwara-kwaasi oró siráin-kwasai.

Mátíyu 16:5-12

¹⁴ Ísu kwená kwayó-kwáásíyé nonkwaaúnkóná menávápá'a kumbá kwená kwaási péreti-tomba íma máyómba tuwinkésa kuwaná kimbora-tomba nompí-sípívimbá kwáyowana ¹⁵ Ísu áamáán-kawaa-kwaasiye Érótiye kaumbo-káér-ainkwara-kwaasi owé-ímáyáá kwéena kwená kwayó-kwáási simátimena séna intóráin-tantaa'a sáwíyan-tantaa'a moórá-tonko áwí'a péreti mimpimbá kwémaraawana kwéintorena anómba intembá áamáán-kawaa-kwaasiye Érótiye miwí tááiyavai kentúra'a kárákwimai máéro súwasa ¹⁶ keáimbá sésa nóra séna mirá kwésiyo. péreti-tomba íma makáunanaya mirá kwésiye suwaná ¹⁷ Ísu keáimbó kwésun-aimba iséna nóra séra toómbá íma kwáyáíye-aimba kwéseo. kanaán-umai toómbá timénaunda ááémo uráundawaina ááimba íma táako pééi kwésiye. kentí imáyáagoma kentirunkómá usisi'ándaisa'a kwéowe. ¹⁸ túramba kwáyáimbanivo íma awánamái kawé'á kwéowe. táá'a kwáyáimbanivo íma ísámái kawé'á kwéowe. ¹⁹ éva'aasei-tomba topán-topan-umai sáwíva-kwaasi 5,000 kwaasi timéwánasa naráaamba mintón-ayai nóraumai-unampina áituraao séna tísaa úwasa sísamaivakemba kae'á kumbaimái-unampinta ógwitaraumne suwaná ²⁰ avakaeté-tomba topán-topan-umai sáwíva-kwaasi 4,000 kwaasi timéwánasa naráaamba mintón-ayai nóraumai-unampina áituraao séna tísaa úwasa avakaeté-unampinta ógwitaraumne suwaná ²¹ Ísu séna nóra éra íma táako pééi sisa'á ísaraao Ísu siráíye.

Ísu aúramba kavikówaimba asóvamankarain-kwasai.

²² Ísu simásuwena kwená kwayó-kwáásíyé Pétésáítaa-naopa'a kumbá évakarawai aúramba kavikówaimba ái'maesa Ísunopa'a tésa sésa táto'mai asóvamankao suwaná ²³ Ísu ayáánka'a tátorena ái'maena mindáókona ayááivá'á kwéna aúrampimba awirááíma kwirankéna aúranka'a tátorena séna ára kwéawanaano súwana ²⁴ awánéna séna kwéawanaumne. taairáán-kwáási marapá'á kwénaoowa'a kwéawanaumne súwana ²⁵ moórágwara'a Ísu aúranka'a tátorena kawé'á umánkowana aúramba kararéna kawé'á umái kwéawanowana ²⁶ Ísu séna mindáópa'a kónavo ená naaópa'a tayauweré kwaaó siráíye.

Pítaa Ísuna ááimba siráin-kwasai.

Mátíyu 16:13-20, Áríku 9:18-21

²⁷ Ísu simásuwena kwená kwayó-kwáásíyé Sísaríya Vírípai-naokon-ayampa'a kumba aampa'á kwéguwana kwená kwaási tísaa ena séna kentávái amáparawai nóran-kwaasiye kwéseo súwasa ²⁸ miwí sésa évakarawai sésa emá Yóni nombá pétinkaadawai óne sewasá évakarawai sésa naaóvá'á Áánútun-aaí simátímakaandawai áwí'a Íráiyaama óne sewasá évakarawai sésa naaóvá'á Áánútun-aaí simátímakaawaivinkemba moóráwái óne kwésewe suwaná ²⁹ Ísu séna keinárawa'a kentávái nóran-kwaasiye kwéseo súwana Sáimoni Pítaa séna Áánútu usásinankaiwaimba Yútaa-kwaasiya kwéamu'maraundawaiya óne súwana ³⁰ mináimbá íma simátíméro Ísu asiramái siráíye.

Ísu puké'a usásinanaumne siráin-kwasai.

Mátíyu 16:21-28, Áríku 9:22-27

³¹ Ísu kwemó puwínin-aimba ááimba ásámái kwená kwayó-kwáási simátimena séna sí'a índai'a umásinkesa Yútaa-anon-kwaasiye mono-káwáá-kwáásíyé áamámba sen-kwáásíyé tínaaemba umásimesa sínkamiya'a puwónaundanivo kaumbo-táwái ánásaina'a puwóndavinkemba usásinanaumne séna ³² miráumai avora'á simátimuwana Pítaa Ísumba ái'maena kweyááva'a máankenka séna mirán-áimbá sénavo súwana ³³ Ísu kwanténa kwená kwayó-kwáási tuwánéna Pítaantavena asiramái séna Sáátáánigo siyuwé kóao. kwaásiti imáyáavinkemba kwésempe íma Áánútuna imáyáavinkemba kwésepe Ísu siráíye.

³⁴ Ísu mináimbá simásuwena kwaásiyonte kwená kwayó-kwáásíyé tááyena séna kesínaemba kwaránáe síyawai tirááímo táinda-yantaa'a íma tátoraaro. kemá puwónaunda-taima súgwaata'mae'a kondantembá kesínaemba kwaránáaowaimba umbai-yántáá'á timíyasa minúbái-yántáá'á úwoi maimaésa sínaemba kwaránáaowe. ³⁵ tirááímo táíndai'o ésa íma kawé'á umái ménaoovo kentávái ísámái Áánútu ásí-aintavai

ísamai tirááimo táinda-yantaa'o tuwésa puwésa aúnaí'a umái mai'mai'a ónááowe. ³⁶ marapákémbá amápa-tantaa'a kwémaesa puwíyambo éna mintántáákó íma túwa'naa íniye. ³⁷ puwíyamba marapá'ó makáan-tantaa'nei íma anondáí'a umásuwesa ókwara'a ayáátáaka'a ménaaowe. ³⁸ ívé'a Áánútuntavesa íma imáyáa ésa máyáanka'a kenkwará kesááigwara'o tigeamó umásinkáamba pó'a aáno kemó marapá'ó kúmónnda miwí sigaemá umátinkanaumne. kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai aáno kesivoná ságayankwara kwíyómpakembo Áánútuna kwayó'nárawati ságayankwara'o marapá'ó kúmónnda miwí sigaemá umátinkanaumne.

9

¹ árai'a simátíme'a sé'a évaka'a maanká'ó máyáan-kwaasi íma aiva'á puwé'a Áánútu kwená asirayándéi kwégawaaimba awáné'a naaémba puwónááowe Ísu siráíye.

Ísu ó'on-kuwawaa'a aúkáin-kwasai.

Mátíyu 17:1-13, Árúku 9:28-36

² Ísu mináimbá simásuwena ava'moraé-no'waamba kwaéna Pítaante Yémésinte Yóninte tí'maena anón-omapa'a iyúmba miwíyé su'mai umésa miwí túranka'a Ísu ó'oran-auma auvúwana ³ kwená unáankwátóira'a ságayamba kwaéna kwayáni'a kéna aaváúmó usénamo intembá mirá úwasa ⁴ awánomba kae-kwáásirái kwíyómpakemba paárésarai mindárai túwí'a Íráiyaae Mósese Yútaa-kwaasi tikwá'nárai Ísuwe kwaasái kwesuyana ⁵ Pítaa Ísuntavena séna anóndakoo maanká'ó maúndaya kawé'a ímbá póta kwááyua-namba kaumbomá ónaundaya moórá endéi éta moórá Mósesindei éta moórá Íráiyaandei éta mirá ónaundayaawe súwana ⁶ áváaraumai táá'a kówana nóin-aina'i siníyena póna mirán-aimba Pítaa siráíye.

⁷ mirá kwésunka'a ainánkó kuména káátaguwana mináínámpinkémbá aagíwé su'mai séna maawámá kesáánimba isa'á kwená imáyáa kwéune. kwenáái ísáaro súwasa ⁸ kwená kwayó'nárau awánomba mindárai kwíyómpa'a iyúwana Ísuwe su'mai méraíye.

⁹ máyowasa omápakemba kúmúmba Ísu asiramái simátimena séna awánaamba íma simátíméro. kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai púwóndavinkemba usásinaandara'a awánaamba kanaará'á simátíma'mae íyoro súwasa ¹⁰ ísésa íma simátimesa mináimbá úwoi tátoresá keáimbá sésa púwóndavinkemba usásinanaumne simbá nóran-aina'iyó keáimbá siráawe.

¹¹ keáimbá sésa Ísuntavesa áísaa esa sésa ámáámba sen-kwáási sésa Íráiyaa aiva'á paárinana Áánútu usásinankaiwai Yútaa-kwaasiya amu'makáundawai naaémba paáriníyemo sembá nóra sésa mináimbá kwéseo suwaná ¹² Ísu séna aiva'á Íráiyaa paáréna to'mayaa íniye-aimba árai-aimba-iyé. moórá-aimba kwaási úranda'a kumpaárurawaintavena agaimaréna séna kwembá áí'a índai'a umánkesa tínaemba umánkanaaowe agaimaréna siráíye. ¹³ simátíme'a sé'a Íráiyaa á'a tiráíye. agaimaróntemba umái kwembá sáwí'a umánkanae sésa sáwí'a umánkaraawe. mirán-áimbá kwentávái agaimaróntemba kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawaintavai agaimakáawe Ísu siráíye.

Ísu taraváá-kwámba mayáúkaín-kwasai.

Mátíyu 17:14-21, Árúku 9:37-43

¹⁴ Ísu simásuwena omápakemba kúmúmba kwená kwayó-kwáásítópa'a kúmúwasa sáwíva-kwaasi torupésa ámáámba sun-kwáásiyé Ísuna kwayó-kwáásiyé asirayán-áímpákémbá sésa ¹⁵ Ísu túntavesá ivátuwesa paruvará umánkówana ¹⁶ Ísu séna nóintavai asirayán-áimbá kwéseo séna tisaa úwana ¹⁷ minkwáásiyómpinkémbá moóráwai séna anóndakoo kesáánimba áí'mae'a túne. kwenarumpimbá taraváá-kwámbá máyáísana íma aai kwésisana ¹⁸ mintáraváá-kwánkó táto'mai amentánaanta isaná tanaambá váguvagu kwéena áwááyaamba akékúndena aigareó nonkáánéna aiyayaamba sápisimagwisana mirá úmaena kwéiyisa'a ená kwayó-kwáásiyávé'a sé'a taraváá-kwámbá arumpinkémbá mayáúwáaro súnasa íma kanaán-umai mayáúkaawe súwana ¹⁹ Ísu séna kentávái íma imáyáa kwéowana póna sirumbá umbái kwétaiyo nóraumi-tawaiya kesé ménaumno simásuwena séna ániyo enáánimba áí'mae tíyó súwasa ²⁰ áí'maesa tuwaná mintáraváá-kwánkó Ísumba awánéna miníyámpói améntáyuwowana tanaambá véna kwárere'a éna aigareó monkáánúwana ²¹ Ísu avowántávéna séna nósatawai ánkariyo súwana umaranka'á ánkariye. ²² tuvúwíndayavena póna sáwíwaka'a améntámai irá káúvóra'na éna améntámai nompimbá túwáara'na kwéíye. emó kanaamó e arumbá maisinkéya

súwa'naa uwo súwana ²³ Ísu séna nóra séwa emó kanaamó e súwa'naa uwo kwéseo. Áánútumpa'a agevamái máyaawai amápa-tantaa'a kanaará'á ónááowe súwana ²⁴ miniyámpóigó avowámá avekáán-umai anónka'a séna kemá Áánútumpa'a agevamái máyaundanivo kemá Áánútuntavai íma asiramái kwémaunda-yantaa'a súwa'naa uwo súwana ²⁵ Ísu awánómbe sáwíva-kwaasi sisipáá uwaná taraváá-kwántávéna séna aivó-taravaa-kwankoo auwé kóaa. íma koyauwérénda áka'a kóaa súwana ²⁶ kwáá'a téna miniyámpói améntáyuwowana tanaambá wówana arumpinkémbá kóúwana miniyámpói púwó'a'na umai máyowasa évakarawai sésa á'a púwiye suwaná ²⁷ Ísu ayáánkwannda táto'mai usásinakowana koku'á méraiye.

²⁸ koku'á máyowana Ísu naaúmpa'a umáyowasa Ísumo kweyáá máyonka'a kwená kwayó-kwáási umésa sésa nóra séta mintáraváá-kwámbá íma kanaán-umaiya mayáukaumno suwaná ²⁹ námúnaa kwéseмба pó'a miráumai mirán-táraváá-kwámbá mayauwánááovo ó'on-tantaa'neimo é'a íma kanaán-umai mayauwánááowe Ísu siráiyé.

Ísu puwínín-aimba siráin-kwasai.

Mátíyu 17:22-23, Áríku 9:43-45

³⁰⁻³¹ Ísu simásuwena tuwéna Kárirí-ayampa'a aampa'á kwégwena sáwíva-kwaasi torupaavó séna kesí kwayó-kwáásiyé su'mai aai simátiménae séna aampa'á kwégwena séna kembá kwaási úranda'a kumpaáruraundawaimba ó'on-kwaasi timíyasa sínkamiya'a puwé'a kaumbo-táwai maisuwé'a usásinanaumne súwasa ³² kwemó sún-ainkona ááimba íma isésa áisaa ónáe sésa umbá táá'a kówasa íma áisaa uráawe.

nááwa kwéusayaaitaiyo siráan-kwasai.

Mátíyu 18:1-5, Áríku 9:46-48

³³ íma áisaa esa Kápénéamu-naopa'a kumbá naaúmpa'a umáúwana Ísu tísaa ena séna aampa'á kwéte'a nóin-aina siráao súwasa ³⁴ aampa'á kwégwesa sésa kentáávinkémbá nááwa kwéusayaaitaiyo sésa iséise úmae kwégwesa pósa íma aai suwaná ³⁵ Ísu mara-maéna kwená kwaási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasiyavéna séna maisáaro. usáyaaítanae síyawai tínaeni'a ésa amáparawaiti kwayó'á máráaro simásuwena ³⁶ moórá-iyampói áí'mai avumpimbá usásinankena taparéna simátiména séna ³⁷ kentávái imáyáa kwéesa iyámpói áwa'naa onten-umái kwésuwa'naa-owe. súwa'naa onten-umái Áánútu sí'mákaiwaimba kwéawa'naa-owe Ísu siráiyé.

kentí mayái íma sáwí'a kwéiwaina kwaasái.

Áríku 9:49-50

³⁸ súwana Yóni Ísuntavéna séna anóndakoo moóráwai kwénaena taraváá-kwántóntávéna séna Ísuna asirayámbá kwáyáintavai auwé kóaa simátimapa'a kwégwisama mintáraváá-kwámbá kóuraawe. minkwáásigó íma kentáávinkén-kwáásimá ómpo íma miráne étuwaaoaya siráumne Yóni súwana ³⁹ Ísu séna íma tuvínankaaro. ímo awánaam-bayaimo máyáawai úwoi kesúwí'a íma sáwí'a simásinkanaaowe. ⁴⁰ kentáási mayáigómbá íma sáwí'a kwéowai úwoi kwésuwa'naa-owe. ⁴¹ árai'a simátimé'a sé'a keinárawa'a tuwánésa sésa Ísu Káráisitina kwaási ombá pó'a túwa'naa ónáe sésa sáwíyan-tantaa'a nombá timíyawaima Áánútu kawé-méyámbá timíníye Ísu siráiyé.

sáwí'a kwéon-kwasai.

Mátíyu 18:6-9, Áríku 17:1-2

⁴² Ísu mináimbá simásuwena séna iyámpóigomo kesááiyavaimo áraire sintenkáán-umai évakarawai áraire kwésewe. évakarawai tésa kesááiyavaimo áraire kwésewaima kampar-áimbá tasimátimiyasa isésa sáwí-ampa'a kówíyasa Áánútu kampa'ó síyawai sáwí-meyamba anómbe timínívo miwímó tinumarampimbó anón-ontambo arikwímaresamo nompimbó túwáawasamo kumésamo kumpuwésarakai kampar-áimbá íma simátiméwasa sáwí-ampa'a íma kosinó. mindá kanaán-íye. ⁴³⁻⁴⁴ tiyáánkomo sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnavo sé'a moórá-tiyaamba arátúwáaro. kae-tiyáámbó kwáyaina'o é'a sáwí-marupa'o íramó kaikai'o kwéipa'a kónááomba mindá sáwí'an-íye. sáwí'o uráinda maisuwé'o máyáamba mindá kawé'an-íye. ⁴⁵⁻⁴⁶ tísamaigomo sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnavo sé'a moórá-tisamaima arátúwáaro. kae-tísámáimó kwáyaina'o é'a sáwí-marupa'o íramó kaikai'o kwéipa'a kónááomba mindá sáwí'an-íye. sáwí'o uráinda maisuwé'o máyáamba mindá kawé'an-íye. ⁴⁷ túrankomo sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnavo sé'a moórá-turamba pituwaaro. kae-túrándéimo awáné'o é'a sáwí-marupa'o íramó kwégaipa'a kónááomba mindá sáwí'an-íye. sáwí'o uráinda maisuwé'o máyáamba Áánútu kwená

kwaási kawaáipa'a máyáamba mindá kawe'án-iyē. ⁴⁸ iramó kwégaipa'a marinkómó éna kwaikwai'a kwéinana iramó éna ima pisináinda kaikai'a kwéiye Ísu siráiyē.

⁴⁹ Ísu simásuwēna séna uwímó toónká'ó úmárááwanamo kawe'ó intembá Áánútuma kwaásira'a iramó kaintenkáán-umai maráinasa kawe'á umái ménaaowe. ⁵⁰ uwímá kawe-tántáá'á imbánivo anómba ánásaísana ayáántamba kwáyáimbanivo ó'a uwímó kái'a ima úmaranaaowe. uwígómó áséimo intenkáámbá kwéé'a paru umái ménaaowe Ísu siráiyē.

10

aarakwá'ó tasáén-aimbo siráin-kwasai.

Mátíyu 19:1-12, Áríku 16:18

¹ Ísu minká'á tuwéna Yútiyaa-ayampa'a Yótáni-nonkona menávápá'á komáyowasa moórágwara'a sáwíva-kwaasi torupowaná ké'naamba aái kwésimatimuwasa ² ámáán-kawaa-kwaasi sésa sáwí-aimbo sínda isánáe sésa Ísunopa'a tésa sésa moórá-kwaasigo awainínkómbá kanaarará auwáníyo. mirámó énamo éna ámáán-aimba karáni. iya karáníyo suwaná ³ naaóvá'á Mósesi nóra-amaana simátimakiyo séna tísaa úwasa ⁴ miwí sésa Mósesi maará séna moórawai awainínkómbá ai'mátuwaindawai aúváivimba agaimaréna séna kesuwainímbá ai'mátuwaumne séna agaimái amiino siráiyē suwaná ⁵ Ísu séna kentíkwá'há tirumbá makáamba pósa Áánútun-aaí ima ísontavai mindáyavai Mósesi minámáámbá siráimbanivo ⁶ Áánútu kwíyómba maramá tarórunka'a ima mirá siráivo Áánútu aaraigwára'á kwaigwára'á tarórunaiye. ⁷ miráumai tarórunaintavai tinóvowi tiyuwésa awaikóe awainínkóe tágárotamai ⁸ mimbórá-túma ma'mái kwémaewe. mindáyavai awaikóe awainínkóe ima kae-kwáásiráámbá ésa mimbóráí'a kwéowe ⁹ Áánútu aarai-kwaai moóráí'a umátinkaraintavai ima tasáero Ísu siráiyē.

¹⁰ Ísu simásuwēna naaúmpa'a umésa kwená kwayó-kwáási Ísumo sún-aintavesa áísaa uwaná ¹¹ séna moóráwaimo awainínkómbó ai'mátuwenamo ó'on-inimbo kwémayaimba umóyámbá kwémayaiye. ¹² moórá-ininkomo awaikómbó auwénamo ó'onkwambo kwémayaimba umóyámbá kwémayaiye Ísu siráiyē.

Ísu iyámpói kawe'á umátinkarain-kwasai.

Mátíyu 19:13-15, Áríku 18:15-17

¹³ Ísu simátimuwasa évakarawai Ísu tátorena kawe'á umátinkainkwaé sésa iyámpói tí'maesa tuwasá kwená kwayó-kwáási sésa tí'mae'a kóro suwaná ¹⁴ Ísu tuwánéna áwáá'a tiyéna séna ima kóro sé'a tiyuwáiyasa kesópa'a iyámpói úwoi teró. miníyámpói kesópa'a tentembá Áánútu kwená kwaási kawááimba miráráán-umai kwégawaaimba iyámpói kesópa'a ti-amba ima ítátinkaaro. ¹⁵ árai'a simátime'a sé'a Áánútuntavesamo sésamó iyámpóiraan-umai kenká'á kwégawaa-onemo siyanamo éna miwírá'á kawááinivo ímo mirámó siyawaimo éna ima kawááiniye Ísu séna ¹⁶ miníyámpóiyómbá tiránkena tine'á tátorena kawer-áimbá simátimakiye.

óisankwara-kwaasigona kwaasái.

Mátíyu 19:16-30, Áríku 18:18-30

¹⁷ Ísu simátimena kwéguwana moórawai isaaiséna Ísu anóndakoman-iyē séna takívairena séna kawe'ná'á óne. nóra umáiya aúnaí'a umái kwíyómpa'a maí'maira ónaumno súwana ¹⁸ Ísu séna kentávái nóra séwa kawe'ná'á óne kwésono. mimbóráwái Áánútu kweyáá kawe'ná'án-iyē. ¹⁹ Áánútuna ámáámba á'a isaraane. minámáámbá aúváivinkemba agaimaréna séna kwaási tinkamiyasamo puwónááoni'a ima oró. ima aarai-umóyámbá oró. ima umóyámbá máyáaro. ima kampar-áimbá simátinkáaro. kwakarái-áimbá ima seró. kentinóvowi túwí'a anómba oró siráiyē súwana ²⁰ mindákó séna minámáámbá kesí iyámpóirakemba isare'a pó'a kawe'á úmae kwéiyune súwana ²¹ Ísu awánéna aamoí éna séna kawe'á éma moórá-yantaa'a ima kawe'á uráampo ená náaindaamba ó'on-kwaasi kwétime óntamba mairé ímo makéwai tímatuwenana ená kawe'-méyámbá Áánútu kwíyómpa'a ankáníye. tímatuwemo e kesínaaemba kwaráníyone súwana ²² mináimbá iséna sáwíva'-naindaamba makóntavai kanagí'á túmaena anón-imayaa úwana arunkó sáwí'a kwéuwana kuráiyē.

²³ kúwana Ísu kwanténa kwená kwayó-kwáásiyávéna séna sáwívar-oisambo makén-kwaasi Áánútumo kwená kwaási kawááipa'a kwíyamba umbái táníye súwana ²⁴ kwená kwayó-kwáási mináintávái táá'a kówana kesí iyámpóiyono. óisan-imayaamo eémáyaiyawaimo Áánútumo kawááipa'o kwíyamba umbái táníye. ²⁵ moórá-poigo áwí'a

káámeri mimpóígó kwaigóná avaapimbá íma kanaán-umai kóveraniye. káámeri-poigomo kwaigóná avaapimbó kóverainkakai sáwívar-oisamba makén-kwaasi Áánútu kawááipa'a kosinó súwasa ²⁶ mináimbá isésa táátavai ésa sésa umbái taintávái nóran-kwaasiya Áánútu kawááipa'a ménaaoo suwaná ²⁷ Ísu tuwánéna séna kwaási miwítí mayáinéí íma meéyámbarésa kónááovo Áánútu amápa-tantaa'a úwoi kanaán-umai kwéiye súwana ²⁸ Pítáa séna isaaó. kentáási amápa-tantaa'a tuwéta enánaeemba kwégwaraumne súwana ²⁹ Ísu séna árai'a simátíme'a sé'a kentávái imáyáa ésa Áánútuna áséi-aimba kosimátímenaontavesa naambáru'a tuwésa tuwaaísái tiyuwésa tívá'maa'a tiyuwésa tímánaa'maa'a tiyuwésa tinóvowi tiyuwésa táánimbaa'a tiyuwésa tiyáámúmbaa'a tiyuwésa miwítí maramá túwáawaina anondáma ³⁰ marapá'ó máyáanka'a túwáan-tantaa'a mirán-tántáá'á sáwíva'a mémaesa tuwaaísái-i'a ésa tímánaa'maari'a ésa tinóisai-i'a ésa kenti iyámpói-i'a ésa naamba maramá mayánááomba miwívimbá umbai-yántáári'a umátinkanaaombo ésa naaén-kanaa aúnái'a umái kwíyómpa'a mai'mai'a ónááowe. ³¹ ívé'a évaka'a aivakéwái aáno tínaeni'a íyasa ívé'a évaka'a tínaenkewai aáno aivari'a ónááowe Ísu siráíye.

Ísu kwemó puwínintavai siráin-kwasai.

Mátíyu 20:17-19, Árúku 18:31-34

³² Ísu séna Yérúsaremu-naopa'a kónáe séna aampa'á kwégwesa Ísu aiva'á kúwana kwená kwayó-kwáási táa'a kówana tínaeemba kun-kwáásígwára'á táa'a kówana Ísu kwená kwaási sisamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi tí'maena moórá-ayampa'a tinkarena kwempá'ó tínín-tantaakontavai mósimatimena ³³ séna maísáaro. Yérúsaremu-naopa'a konanayá moóráwai kembá kwaási úrandakomba mono-káwáá-kwáásiyé ámáamba sen-kwáásiye agaráátinkainasa kembó sinkami-aimba simái tarúmaresa sí'mai'ó'onkaa-kwaasi tímíyasa ³⁴ kanaará'a kwésinkesa tuwirááima kwisínkésa súwírúku'a kwénesa sinkamiya'a púwónasa utamásinkaiya'a kaumbo-táwai maisuwé'a usásinanaumne Ísu siráíye.

Yémésiye Yóniye Ísumba áísaa urááyan-kwasai.

Mátíyu 20:20-28

³⁵ minkánáá Sépéti ááninkorasarai Yémésiye Yóniye Ísunopa'a tésarai sésarai anóndakoo áísaa oyaní'a umásinkaniyono suyaná ³⁶ nóntavai kwétinkainara umátinkanaumno súwasarai ³⁷ ená ságayam-barupa'o umaéma kengkái usásinike évarevar-akwampa'a sinkáníyone suyaná ³⁸ Ísu séna séyan-ainkona ááimba íma ísaraaiye. sáwí-nombo anavéúmpinkembo náúndanten-umai sí'a índai'a umásinkanaaomba keinárai kanaarárá kemó náúnda-anaveumpinkemba náyááoiyo. sí'o índai'o umásinkanaaontemba kanaarárá keinárai mirá umátinkanaaoo súwasarai ³⁹ keirái kanaám-pókai mayáyuwe suwaná Ísu séna árai'a séye. kemó náúnda-anaveumpinkemba náyááoiye. sí'o índai'o umásinkanaaontemba keinárai mirá umátinkanaaovo ⁴⁰ kesí évareva-sukwampa'a kemá íma usásintinkanaumpo Áánútu kae'nárai umátinkaraimba póna usásintinkaniye súwasa ⁴¹ Ísuna kwayó-kwáási siyáánkainarawa'a mináimbá isésa Yémésinte Yóninte áwáá'a tíyúwana ⁴² Ísu tááyowasa tuwaná séna á'a ísaraawe. marapár-ánón-kwáásiyómbá usáyaaitamai asirayán-áimbá simáti simati kwéuwasa kwenkóyoi kwentáyai'a uráawe. ⁴³ anón-kwaasimo ontembá keinárawa'a íma mirá oró. keinárawapinkemba usáyaaitanae siyawai ó'owiti kwayó'á maránááowe. ⁴⁴ keinárawapinkemba aivari'a óné siyawai amáparawaiti mayáimá túwa'naa oro. ⁴⁵ kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai íma súwa'naa ígwáe'a kunkáumpo kemá kwaási túwa'naa óné'a kunkáumne. sáwí-imayaavinkemba iyátinkanaundayavai puwónaumne Ísu siráíye.

Ísu aúramba kavikówaimba kawe'á umánkarain-kwasai.

Mátíyu 20:29-34, Árúku 18:35-43

⁴⁶ Ísuwe kwená kwayó-kwáásiyé Yéríko-noapa'a kumbá sáwíva-kwaasigwara'a mindáópa'a tuwésa aampa'á kuwaná Tímíyási ááninko áwí'a Páátímíyasi aúramba kavikówai óntamba inaaí simái mayánáe séna aanéiva'a kumbéna kwéinaai súwasa ⁴⁷ évakarawai sésa Ísu Násáretivakewai kwétiye suwaná ísena anónka'a séna Ísuwo Tévitin-andarakewai ómpo arumbá umásinkaaoo súwasa ⁴⁸ sáwívarawai áwáá'a aéesa sésa aaiseraaó suwaná mináimbá ivá kwétuwena ó'omba anónka'a séna Ísuwo Tévitin-andarakewai ómpo arumbá umásinkaaoo súwana ⁴⁹ Ísu aampa'ó kweémáyomba kwená egwaa'á kousásinena séna ááyaaro súwasa aúramba kavikówaimba ááyesa sésa enarunkó kawe'á íno. kwéaayaivo usásinaao suwaná ⁵⁰ a'marénamo máyon-ampaanta agwáimarena

usásinena Ísun-aóká'á túwana ⁵¹ Ísu séna nóin-tantaara embó arááimo táinda-yantaa'a umánkanaamo súwana anóndakoo súramba kawe'á umásinkainkwa'e'a úne súwana ⁵² Ísu séna kentávái kanaán-umai súwa'naa iníwaiman-iyé sénda pó'a kawe'á umánkaumpo kwaaó súwana avekáámbá aúrumba awánéna Ísun-ánaeemba kwakáiyé.

11

Ísu Yérúsaremu-naopa'a kuráin-kwasai.

Mátíyu 21:1-11, Árúku 19:28-40, Yóni 12:12-19

¹ Ísu kwená kwayó-kwáásiyé kumbá Yérúsaremu-naor-ampa'a kumbá Órive-omakar-egwaa'-naokai moórá Pétévási-nao'a úwana moórá Pétáni-nao'a úwasa minkáé'-náór-egwaa'a kwésa kwená kwayó-kwáási kae'á máti'marena ² séna epín-dáópa'a kurékai moórá-poigo áwí'a tónki koawáneyambo kwaásimo ímo ayáákainda-poi ándáma iyátuwekai áí'maekai tekaiyó. ³ moóránankomo tuwánénamo nóra óyáekai óyómo sínakai anóndakoo ayáá'mae'a konasá áí'maesa koyauweránááowe sijé simámékaiyo súwasarai ⁴ kuyaná mimpóimá ontará'á ándáneí anumarampimbá kwímarowana máyowasarai koawánésarai minándá koiyatúwóyana ⁵ minká'á máyón-kwaasi sésa nóra sékai mimpóigóná ándáma kwéiyatuwaaiyo suwasarai ⁶ Ísumo sún-aimba simátímúyasa kanaán-ivo mirá okaiyó suwasarai ⁷ áí'maesarai Ísunopa'a tuyasá kwená kwayó-kwáási paákár-únánkwátói ayú'mái mimpóigó arósáánumpimba kwandaai uwí'márówana Ísu ayáá'maena kwéguwasa ⁸ sáwíva-kwaasi mésa anón-kwaasiye sésa évakarawai paákár-únánkwátói ayú'mái évakarawai taayánáma ayáiresa aampa'á uwí'ma'mae kwéguwana minúnánkwátóirare mintááyánaravane augwétamáí kwéguwasa ⁹ aiva'á nááún-kwaasiye Ísun-ánaeemba nááún-kwaasiye anónkar-anonka'a sésa Ísóigo ai'maráisana kunkáiwaimba Áánútu kawe'á kwémankaiye. ¹⁰ kentáá síkwá'ná Tévítimo kawáá-uraintemba miráráámbá íniye. kwenáwí'a mósá kwémaraumne anónkar-anonka'a suwaná ¹¹ Ísu Yérúsaremu-naopa'a kúmba anóm-bono'-naumpa'a uména amápa-tantaa'a awánéna enónka'a kwená kwayó-kwáási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi tí'maena Pétáni-naopa'a kuráiyé.

taaigóná kwaasái.

Mátíyu 21:18-19

¹² Pétáni-naopa'a kogwáúmba usá aaváyaavimba mindáópa'a tuwésa aampa'á kumbá Ísumba ááima ankówana ¹³ moórá-taigo áwí'a víkima kwáyowana mintáéramba nánáe séna ááimpa'a kwéna awánómmba arambó iyái-kánáámó ímo túmba íma iyéna ánáwe su'mai kwáyowana avakáá uwááena ¹⁴ mintáigóntávéna séna ená arambá íma iyániyone. moórágwara'a kwaási ená arambá íma nánááowe súwasa kwená kwayó-kwáási mináímbá ísaraawe.

Ísu anóm-bono'-naumpa'a iráin-kwasai.

Mátíyu 21:12-17, Árúku 19:45-48, Yóni 2:13-22

¹⁵ Ísumo sún-aimba ísésa Yérúsaremu-naopa'a kumbá Ísu anóm-bono'-naumpa'a iyéna mono'-náúmpá'ó meeyámbó kwémayon-kwaasi tuwánéna uti'mátuwena mono'-nánkóná óntambo meeyámbárón-kwaasiti taareimá tawísíyuwena Áánútuntavai ímayáa ésa máái-numama kwéamun-dumama meeyámbárón-kwaasiti taareimá tawísíyuwena ¹⁶ simátimena séna ókwará'a íma mono'-náúmpá'á mirán-tántáá'á maimaé'a iré kunke oro. ¹⁷ Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna kesí naantavái sésa Áánútumpa'o námúnaamo sen-dámbá ísasá ó'on-ó'om-barapaken-kwaasi tésa námúnaa kwésewe agaimaréna siráiyé. ánivo umóyán-dáúmpá'ó ontenkáámbá uráawe Ísu siráiyé.

¹⁸ Ísu súwasa mono-kawáá-kwáásiyé áamámba sun-kwáásiyé Ísuna áamáyu-aimba kwésesa sáwíva-kwaasimo Ísun-aaimo ísámae kwéiyuntavai táátavai ésa Ísumba tuwónháon-amba kwéavakaa-uwasa ¹⁹ enónka'a Ísu kwená kwayó-kwáásiyé Yérúsaremu-naopa'a tuwésa kuráawe.

taaigó aáyánkarain-kwasai.

Mátíyu 21:20-22

²⁰ Ísu kwená kwayó-kwáásiyé kogwaésa usásinesa aampa'á kumbá víki-taima awánómmba ánúka to'mai amápa'a móyankagurowana ²¹ Pítaa Ísumo sún-aimba ááka'a maréna séna awánaao. aaimó simámakaanda-taima á'a aáyánkagwiye súwana ²² Ísu séna Áánútunka'a aráápamai máéro. ²³ árai'a simátimé'a sé'a maanómátáváimo sé'o iré mapámbai nonpá'á kumuwómó síyawai ímo kaer-ímáyáámó tokésamo súndantemba

árai'a íniye síyanamo éna árai'a mirá íniye. ²⁴ mindáyavai Áánútumpa'a námúnaa sé'a ó'on-o'on-tantaatavai áisaa e'a semba árai'a Áánútu kanaán-umai súwa'naa umásinkaiye semba kanaán-umai kwétuwa'naa-iyé. ²⁵ Áánútumpa'a námúnaa semba sáwí'o umátinkaraamba anondá sáwí'a ónaumne-imayaa íma é'a ivátuwaaro. mirámó iyanamo éna kentivo kwiyómpakewai keinárawa'a sáwí'o kwéomba maitiyuwániye. [²⁶ áno sáwí'o umátinkaraamba úwoimo imáyáamo úmae iye'ó ímo ivátuwayianamo éna kentivo kwiyómpakewai sáwí'o kwéomba íma maitiyuwániye] Ísu siráiyé.

náawa ai'mákaisa tiráano siráan-kwasai.

Mátíyu 21:23-27, Áríku 20:1-8

²⁷ Ísu kwená kwayó-kwáásiyé ókwara'a Yérúsaremu-naopa'a kumbá anóm-bono'-naumpa'a kwénauwasa mono-káwáá-kwáásiyé Yútaa-anon-kwaasiye ámáamba sun-kwáásiyé Ísunopa'a tésa ²⁸ sésa náawa ai'mákaisa tiréwa nááwampinkena mairéwa asirayám-báyái kwémayaanda simásimiyo suwaná ²⁹ Ísu séna aiva'a moórá-aimba tísaa ona'a anondámo síya'ó é'a sísa on-áimbá simátimenaumne. ³⁰ ááema Yóni nombá pétinkaraiwaima Áánútuwa simámakaisana nombá pétinkarai. kwaásiya simámakaawana nombá pétinkaraiyo súwasa ³¹ miwímá keáimbá sésa nórayaawa sénaumno. Áánútu simámakaisana nombá pétinkaraiyemo senanayáámó éna nóra séra Yónin-aaiyavai íma áraire siráao síniye. ³² kwaási simámakaawana nombá pétinkaraiyemo senasayáámó ésa úwoi-kwaasi sínkamonaawowe. úwoi-kwaasi sáwíva-kwaasi Yónintavai sésa Áánútun-ai simásimakaiwai uráiyé kwésema pósa áwáá'a siyenááowe mirá keáimbá sésa ³³ Ísuntavesa sésa emó sísaá ónda-ainta íma ísaraumne suwaná Ísu séna ímo simásimiya'a nááwampinkena mairé'ra'i. asirayám-báyái kwémayaunda-aimba íma simátimenaumne Ísu siráiyé.

12

ándá-aran-kigaura'o tavíyéwaiti kwaasái.

Mátíyu 21:33-46, Áríku 20:9-19

¹ Ísu kwántámai-aimba simátimena séna moóráwai óntan-kurima úmakena ándá-aran-kigau úmarena ándá-arankona tááve'a úmarena ándá-arambo mapándáápá ínana anombó kumínin-taave'a úmarena óntan-damba kigauva'o tavíyí-námbá úmarena ayáátááka'a ó'om-barava'a koménae séna maankigáúrú'ó tavíyiyawaimo é'a kesávái évakar-aramba maé'a évaka'a kembá siyúwáaro simátimena ó'om-bapa'a komáyáisana ² arambó ávumo kain-kánáá tisaná aanávómá kesí ándá-aramba komayaaó séna kwená kwayó'ná'á ai'maráisana minkigáúrú'ó tavíyéwaitopa'a tisasá ³ táto'mai tuvú'maresa ándá-aramba íma ámémba ai'mátuwaawana kówisana ⁴ aanávómá moóráwaimba ai'maráisana tisasá minkigáúrú'ó tavíyéwai táto'mai a'nómbá tuvámbai sáwí'a umánkówana kówisana ⁵ aanávómá moóráwaimba ai'maráisana tisasá táto'mai tuvú'marááwana púwísana aanávómá moórá-mora-umai ti'maráintemba tewasá tinkamba tinkamba kwéowasa évaka'a púwówasa évaka'a tayauwéráawana ⁶ aanávómá kímborawai kwenááninkomba póna kwená imáyáama ámakaiwaima máyáimba ayáátááka'a imáyáa eémena kesááninkon-ai isanááowe séna ai'maráisana ⁷ tisasá minkigáúrú'ó tavíyéwai awánésa keáimbá sésa aanávómá ááninko kwétimba póta tuvúwónana puwéna maankigáú íma mayáinata kesáá mayánáe sésa ⁸ táto'mai tuvúwónana púwísana maimái aaumépa'a tukáawe. ⁹ Ísu mináimbá simásuwena séna minkigáúgó aanávómá mirá íniye. téna kigaura'o tavíyéwaima tinkaminasa puwíyana ó'onkaa-kwaasi kesí kigaura'a tavíyéro síniye. ¹⁰ Áánútun-ai aúváivimba awánaraawe. maarán-áimbá agaimaréna séna óntan-damba on-kwáási moórá-ontantavesa sáwí'a kwéiyé sésa maisukáawe. aáo minóntánkó ávonkaamba uráiyé. ¹¹ mindá Ísóigo isatá awánéta séta ó'oran-kawe'a uráiyé kwésune agaimaréna siráiyé Ísu súwasa ¹² mono-káwáá-kwáási mináimbá isésa kentááyáváyíyá siyé sésa táto'mai tuvúwónáe sésa umbá amápa-kwaasiyavai táá'a kówasa ivátuwesa kuráawe.

táákisi-aintavai áisaa uráan-kwasai.

Mátíyu 22:15-22, Áríku 20:20-26

¹³ mono-káwáá-kwáási kwésa Ísumba áisaa íyana sáwí-aimbo sínasa aavimbá mayankánááontavai ámáán-kawaa-kwaasivinkemba évakarawaiye Éróti amáaraawivinkemba évakarawaiye ti'marówasa ¹⁴ Ísunopa'a tésa sésa anóndakoo árai-kwaasi po kwaási táároi íma inkaisé anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye táároi íma

inkaisé tirumbá airá'mái-aimba íma séma Áánútuna aambó kwáráan-aimba arupí umái kwésimatimendaya ísaraumne. emá nóra se kwéisaano. kanaarátááwá táákísi-ontamba Árómáani-kamaani-kwaasiya timénaum. íya timénaumno. timénaundaya Yútaa-kwaasiya kentáási ámáána araaisénaundaya'iyompo ¹⁵ timénaum. íya timénaumno suwaná Ísu miwí táama iséna kaumbo-káér-ainkwará-kwaasin-owe séna kentávái sáwí-aimbo sindawe sé'a kwésisaa-owe. moórá-ontamba maimái máagaraasinkaaro súwasa ¹⁶ maimái máagaraarankwana séna náawa óikaana uráinkara áwí'a kwáyáyo súwasa miwí sésa Árómáani-kamaani-kawaanako óikaamba isaná áwí'a kwáyáye suwaná ¹⁷ Ísu séna Árómáani-kamaani-kawaanakondei kwembá áméro. Áánútundei Áánútumba áméro súwasa mináimbá ísówana táá'a kówasa íma aai siráawe.

pukémpinkemba usásinanaaon-kwasai.

Mátíyu 22:23-33, Áríku 20:27-40

¹⁸ suwasá Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáási púwómpinkemba íma usásinanaaowe kwésun-kwaasi pósa Ísunopa'a tésa sésa ¹⁹ anóndakoo naaóv'á Mósesi séna moórawai aarai maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana ávákoma maimakéna awaaóná anondáwe séna iyámpói ankániye siráíye. ²⁰ moórá-aimba isaaó. moórá-tawai avakaeté-avarawainonda mésa tuwaaómá aarai maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana ²¹ kwenánaenkewai kware'á maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana kwenánaenkewai kware'á maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana mirá eemesa ²² avakaeté-kwaasi putásaawana minínimbá naaémba pukáíye simásuwasá ²³ Ísumba áisaa esa sésa mirámó ombá kwaásimo puwiyampinkembo usásinaiya-tawai minínimbá avakaeté-kwaasi tuwainimbá póna náawa mayániyo suwaná ²⁴ Ísu séna Áánútun-aaí aúvávimba agaimakón-aimba íma kawé'á umái isé'a Áánútuna asirayámbá íma awáné'á pó'a miráumai sáwísawaa-aimba kwésewe. ²⁵ pukémpinkemba usásinesa kwíyómpa'a uménaaon-kanaa aarai íma mayáiyasa kwaai íma mayáiyasa ésa Áánútuna kwáyónárawa'o kwíyómpa'o máéwaimo ontembá minínínákwá'á miráumai aarai íma mayáiyasa kwaai íma mayáiyasa ónááowe. ²⁶ kwaási pukémpinkemba usásinaaomba Mósesi mináintávái agaimakáíye. aúvávimba agaimaréna séna áru-taira'a iramá kaimbá íma mintáímá kágwisana mintáívínkémbá Áánútu Mósesintavena séna Áánútu úne. enaíkwá'ná Áávaramune Áísákaane Yákópone miwítí Áánútu úne siráíye. Áánútu mináimbá siráimba minkáúmbó-kwáási á'a púwúwasa utamántinkaraambanivo ²⁷ mináimbá siráimba pósa miwí úwoi máyáawe. ánívo kentááima sáwísawaa-aimba siráawe Ísu siráíye.

aivar-ámáánkóná kwaasái.

Mátíyu 22:34-40

²⁸ súwana ámáamba sún-kwaasigo ména amápa-kwaasimo sumbá iséna Ísuna usáyaaitamai-kwasai iséna Ísumba áisaa ena séna Áánútuna amáámpinkemba nóran-amaana aivar-ámáámbán-iyó súwana ²⁹ Ísu séna aivar-ámáámbá sénaumpo Áánútun-aaí aúvávimba agaimaréna séna Ísareri-kwaasi másáaro. Áánútu kentáási Ísóigo éna mimbórá-Ísóigómán-íye. ³⁰ Áánútumpa'a kentí Ísóigomba kentiruné kentí imáyáawe kentimané kentí asirayáné áméro agaimaréna siráíye. ³¹ miwá ánaaenken-amaamba sénaumpo ísáaro. Áánútun-aaí aúvávimba agaimaréna séna kesávái-ímáyáámó ontembá kentí kwaásiti imáyáagwara'a oró agaimaréna siráíye. minkáér-ámáánkómá amápar-amaamba usáyaaitaraiye Ísu simámuwana ³² minkwáásigó séna anóndakoo árai'a sénda Áánútu kweyáá Ísóigoman-ivo ó'on-o'on-isoima íma máyáawe. ³³ kesáámá Áánútumpa'a kesirumbá imáyáama kesí asirayámbá kwempá'á tuwéta mirá onó. kesávái-ímáyáámó úndantenta kesí kwaásiti imáyáagwara'a onó. minkáér-ámáánkómá amápar-amaamba usáyaaitaraiye. toómbá sipisípima iravimbá agaimái Áánútumba amúndanivo mindágwara'a usáyaaitaraiye séna ³⁴ mindá'ó sumba kawer-ímáyáávínkémbá súwana póna Ísu iséna séna Áánútumo kawáimba kwená egwaa'á máyáane súwasa ísómba Ísun-aaiyavai táá'a kóntavai íma áisaa úmaesa iráawe.

Áánútumo usásinankaiwai Káráisitina kwaasái.

Mátíyu 22:41-46, Árúku 20:41-44

³⁵ Íma áísaa úmaesa iyúwana Ísu anóm-bono'-naumpa'a uména kwésimatimena séna áamáambo sen-kwáásí sésa Káráisitima Tévíti-andaraken-kwaasiman-iyé kwésevo ³⁶ naaóvá'á Áánútun-amanko Tévítimba imáyáa amúwana Tévíti Káráisintavai séna kesí Ísóigoman-iyé siráimba monor-ímá agaimakón-auvaivimba Tévíti agaimaréna séna kesí Ísóigontavena Áánútu séna kesiyáánúrappa'a asirayán-áyámpá'á mara'á ména'a ená namuro-kwáásí usáyaaitaanasa miwí ánášanaowe Áánútumo siráin-aimba Tévíti siráiyé. ³⁷ miráumai Tévíti Káráisintavai séna kesí Ísóigoman-iyé siráimbanivo nóraumaiya kwemá Tévítin-andaraken-kwaasiman-iyé Ísu súmba Káráisiti Tévitina Ísóigoma éna Tévitin-andaraken-kwaasigoman-iyé. úwoi-kwaasi amápa'a Ísun-aaí isésa aamoí uráawe.

ámáamba sen-kwáásítí aambá kwáráavo siráin-kwasai.

Mátíyu 23:1-36, Árúku 11:37-54, Árúku 20:45-47

³⁸ úwoi-kwaasi amápa'a Ísun-aaí isésa aamoí kwéuwana Ísu kwésimatimena séna évaka'o áamáambo sen-kwáásítí aambá kwáráavo. minkwáásí ayáátáar-ampantama iyésa naaópa'a avuvumpa'á kwénaauwasa pósa kwaásí tuwánésa sésa anón-kwaasin-owe kwésewe. ³⁹ minkwáásí mono'-náúmpá'ó umáyáapa'o anón-kwaasimo mai-áyámpá'á uména tanómbo kaúvópa'o máyáapa'a kawer-áyámpá'á mésa kawé-tómba kwénaawe. ⁴⁰ minkwáásí ketor-ininti óisankwara naankwará'á umóyámba kwémaesa kwaásí suwánésa súwí'a mósá maráigwáe sésa kampakómbá tavisimái-namunaa kwésewe. mirámó owáiná anondá umbai-yántáá'á mayánaáowe Ísu siráiyé.

ketor-inínkó Áánútumpa'a óntamba tukáin-kwasai.

Árúku 21:1-4

⁴¹ simásuwena Ísu anóm-bono'-naumpa'a ména óntambo túwón-anaveunkona egwaa'á ména tuwánómbo kwaásiyomba tésa óntamba túwómbo sáwívar-oisankwara-kwaasi sáwívar-ontamba túwówana ⁴² moóra-ketor-ininko íma óisamba makón-ininko téna sáwíyan-ontamba kae-tóyaráámbá tuwówana ⁴³ Ísu kwená kwayó-kwáásí tááyena séna árai'a simátíme'a sé'a minkétór-inínkómó túwáin-ontankoma amápa-kwaasimo tukáan-ontamba usáyaaitye. ⁴⁴ miwímá sáwívar-oisampinkemba évaka'a tukáavo kwemá sáwíyan-oisampinkemba mútú'a túwáimba póna óisan-iyaaimba méniye Ísu siráiyé.

13

anóm-bono'-namba tawisí-áimbá siráin-kwasai.

Mátíyu 24:1-2, Árúku 21:5-6

¹ Ísu minááimbá simásuwewasaya anóm-bono'-naumpakemba kárúwesa kúmúmbo kwená kwayó-kwáásívinkémbá moóráwai anóm-bono'-nantavai séna úwé awánaao. maanóntán-dámbá kawé'á kwáyáísana minóntámbá anón-ontamba kwáyáiyé súwana ² Ísu séna maanánon-dámbá awánaaro. aáno kwaásí tésa mindámbá amápa'a tawisiyuwesa amápar-ontankwara'a tawisiyuwanaaowe Ísu siráiyé.

sáwí-kanaa tniye siráin-kwasai.

Mátíyu 24:3-14, Árúku 21:7-19

³ Ísu minááimbá simásuwena Óríve-omaka'a uména anóm-bono'-namba awánómbo Pitaawe Yémésiye Yóniye Éndaruwe kírúmai-kwaasi Ísumo kweyáá máyonka'a tésa áísaa esa sésa ⁴ emó sénda nósa-tawaiya tniyo. nóran-awaamera ínata séta ákíra'a Ísumo simbá mirá ínáyeyá sénaumno suwaná ⁵ Ísu séna kampar-áimbá isé'a áraire sevó kárákwiyo. ⁶ sáwíva-kwaasi tóyo ésa kesúwí'a mágwétesa sésa Áánútumo usásinankaiwai úne siyasa sáwíwarawai minkámpár-áintávái áraire sénááowe. ⁷ áái'o tiyáán-aimba némpakena'i. egwaaakéná'i. isáiyana íma táá'a kaino. mirán-kánaámó tinda mindá íma amápa-tantaa'a ánása-awaame'an-iyé. ⁸ moóra-ayampa-kwaasimo ésa ó'on-ayampa-kwaasiye áái'a tiyánaáowe. moóra-kawaa-kwaasigomo éna moóra-kawaa-kwaasigona amáaraayavai usáimbai áái'a tiyáaro sínasa usásinesa áái'a tiyánaáowe. ó'on-o'om-barava'a anóm-barima tniye. ó'on-o'om-barava'a ayawaimá tniye. mirán-tántáá'ó paárína'a sé'a amápa-tantaa'o ánásanin-kanaa íma tiráivo iyámpóimo tinkánáe owanamó anón-ti'o intembá umbai-kánaámó tinimba miráumai ááiimba ásíyeyé seró.

⁹ mirán-áintávái kárákwiyo. mono-káwáá-kwáásí keinárawa'a tí'maesa anón-kwaasitopa'a mótkesa aavimbá maitinkésa mono'-náúmpá'á mótkesa tinkamesa

kentáváímó asiramáímó máyáantavai táto'mai tí'maesa kámááni-anon-kwaasitopare kawááon-kwaasitopare mótinkesa aái simátinkaiya'a minánón-kwáásí kesáái simátimenaaoewe. ¹⁰ aiva'á áséi-kwasai amápa'-maravaken-kwaasi simáti simati kwéiyana naaémba amápa-tantaa'a ánsai-kanaama tniye. ¹¹ táto'mai aaimó simátinkénka'a nóran-aina sénaumno-imayaa íma anómbe é'a íma kentí imáyáavinken-aimba sénááovo Áánútun-amanko sénááon-aimba úwoi táaka tinkáína'a mináimbá sénááowe.

¹² évakarawai tivá'awaawi tí'mai ó'owira'a timiyasa tinkamiyasa puwónááowe. tivoisáímó ésa tíráámaa'a tí'mai ó'owira'a timiyasa tinkamiyasa puwónááowe. iyámpóiyombo ésa tinóvowima tí'mai ó'owira'a timiyasa tinkamiyasa puwónááowe. ¹³ kentáváímó asiramáímó máyáantavai amáparawai tíyamba umátinkanaaoewe. ímo ivátuwesamo kentáváímó asiramáímó méwai ánsai-kanaara'a Áánútu tí'mai kawepá'a mētinkaniye.

sáwí-kanaagona kwaasái.

Mátíyu 24:15-28, Áríku 21:20-24

¹⁴ Ísu mináimbá simásuwena séna naaémba ávááraumai inkaisí-yántáákómá uwóví'a íi-márúká'a paáriníye Ísu siráíye. kemá Máaka sé'a maanáúvámó torausiyawai táako pééi sína'a ísáaro kwésune. Ísu séna uwóví'a íi-márúká'a paárinasa awánanaaomba Yútiyaa-marava'o máyaiyan-kwaasi omápara isaaisésa iyónááowe. ¹⁵ ontará'ó máyaiyan-kwaasi íma naaúmpa'a iyiyamba ósamba ivátuwesa úwoi isaaisésa iyónááowe. ¹⁶ kígauva'o máyaiyan-kwaasi íma naaópa'a iyiyamba unáánkwtóí ivátuwesa úwoi isaaisésa iyónááowe. ¹⁷ tímúkwáarar-inimba ívér-iyampoigwarar-inimba minkánáámá sáwí'a ónááowe. ¹⁸ isaaisé'ó iyónááomba táúgwi-kanaa iyé'a únavo sé'a Áánúntumpa'a námúnaa seró. ¹⁹ minkánáámá tímimba anón-umbai táníye. naaóvá'a Áánútu maramá tarórumba ívéka to'mái mirán-úmbái-yántáá'a íma tíráíye. aánogwara'a mirán-úmbái-yántáá'a íma tniye. ²⁰ mirán-úmbái-yántáá'ó kwénin-kanaa Ísóigo ákise úmakaiye. mirán-úmbái-yántáá'ó kwénin-kanaamo ayáátááka'o kwéininkakai amápa-kwaasi íma úwoi túvamai máésino. Áánútu ítamakain-kwaasiyawai imáyáa éna mirá-úmbái-yántáá'a ákise uráíye.

²¹ ákísemo ínasa évakarawaimo simátimesamo sésumo Áánúntumo usásinankaiwai mivá'-maava'a máyáíye síya'ó é'a íma ísáaro. ²² évakarawai paáresa kampa'a sésa Áánúntumo usásinankaiwai úne síyasa évakarawai kampa'a sésa Áánúntun-ai simátimundawai úne simátíma'maesa naaónááomba ímo awánem-bayai kwémaesa Áánúntumo ítamakain-kwaasi kampa'a simátíyuanawé sésa mirán-ánóm-báyái mayánááowe. ²³ miwíyávái árai-kwaasin-owe sevó sé'a íma paáruraanka'a aiva'á simátimumpo kárákwiyoro Ísu siráíye.

Ísu marapá'a kumínin-kwasai.

Mátíyu 24:29-35, Áríku 21:25-33

²⁴ Ísu mináimbá simásuwena séna mirán-úmbái-yántáá'a tínin-kanaama ánsainana aaváúmá túnkwina kwiyómba íma sán-káinana ²⁵ o'á kwíyómpakemba kuntinana kwíyónko tora'naára'a ínasa ²⁶ kemá kwaási úrandako anón-asirayankwara ságayankwara'a ainámpímbá kúmóna'a suwánanaoewe. ²⁷ kwíyómpaken-kwayo 'narawa'a tí'maráanasa Áánúntumo ítamakain-kwaasi amápa'-maravakemba tí'maesa moórávimba torupanááowe Ísu siráíye.

²⁸ Ísu mináimbá simásuwena séna moórá-tai naí-táigó áwí'a víki-taigontavai imáyáa umái ísáaro. aráságáyómó agayáinda awáné'a sé'a áú'ó sínin-kanaa sáwiyanka'a tniye sénááowe. ²⁹ mirámó intembá kemá sún-da-yantaa'a ina'a awáné'a sé'a sáwiyanka'a kumíníye sénááowe. ³⁰ árai'a simátíma'a sé'a ívé'ó máyáan-kwaasi évaka'a íma pukáiyanka'a kemó sún-da-yantaa'a paáriníye. ³¹ kwíyómba maramá ánsainana kesáái íma ínásena úwoi kwaikwai'a íníye Ísu siráíye.

kúmóna-kanaa kwaási íma ísaraan-kwasai.

Mátíyu 24:36-44, Áríku 17:26-30,34-36

³² Ísu mináimbá simásuwena séna kúmóna-kanaama aaváúvimbá kwaási íma isááwasa kwíyómpaken-kwayo 'narawa'a íma isááwa'a kemá Áánútu ááninkoma íma isáúnana ke-sivo kweyáa ísaraiye. ³³ kemó kumónaunda-kanaa íma ísaraiyanka'a kumónaumpo kárákwimai máéro. ³⁴ mirámó ínintenkaan-umai maarán-áimbán-íye. moórá-anondako némpa'a kwááyu koménae séna éna kwená máyái-kwáásíyávéna máyái máyáaro séna tí'má'mai kwégwena ontará'ó kawááiwaintavena séna tavíyiyó séna kóuraiye. ³⁵ naankóná aanávómó tímbo ímo ísaraantemba ké'naamba kemá kúmóna-kanaama íma ísaraavo kárákwimai máéro. enáíndarai'i. no'wáámpina'i. iratarórá'i. kwáyá'wáíya'i.

kumónaumno minkánáá íma ísaraavo ³⁶ kentávái íma imáyáa kwéiyanka' a kumúnnavainivo kwéto'mayaa-e' a simu'maré' a máero. ³⁷ kemó simátimunda amápa-kwaasiyave' a sumpo taviyé' a máero Ísu siráiyé.

14

Ísuna áamáyu-aimba siráan-kwasai.

Mátíyu 26:1-5, Árúku 22:1-2, Yóni 11:45-53

¹ Ísu mináimbá simátimuwana naaóv'ó Áánútu Yútaa-kwaasi tiyótaasa í-tánómbá ímo întóráin-tantaakwara-pereti kwéagayon-kanaama ayúnkaraamba kauvónaumpo sésa kae-táwaima úwoi mésa mono-káwáá-kwáásiyé áamámba sun-kwááiyé sésa nóraumaiya Ísumba aúpá'á táto'mai inkamónaundaya'iyó. ² amápa-kwaasi áái' a tiyáávainivo tanómbó kauvíyan-kanaara' a íma tuvuwónaumne siráawe.

Ísumba áséi-masawemba pérankarain-kwasai.

Mátíyu 26:6-13, Yóni 12:1-8

³ suwaná Ísu Pétáni-naopa' a koména moóráwai áwí' a Sáimonina naaúmpa' a áuma kárúkokovaa' a uréna ánasarowaina naaúmpa' a ména toómbá kwénowana moórá-ininko iyéna áséi-kwiyumba ún-basawemba anón-ontankakemba meéyámbakaim-basawemba maimaéna iyúmba minánávéúnkó ói' a móankaisuwena Ísu a'nómpímbá atúmarowasa ⁴ évakarawai keáimbá sésa áwáá' a aeésa nóra séna mimbásáwémbá úwoi atíyankaiyo. ⁵ mimbásáwémbó ó'owimo tíménamo anón-ontambo mairénamo ímo óisambo makáan-kwaasi tíméraambaniye sésa minínínkómbá áwáá' a áúwana ⁶ Ísu séna ivátuwe' a íma áwáá' a aeéro. kawe' a umái pésinkaiye. ⁷ ímo óisambo máraan-kwaasi keséma mai'mai' a kwéiya' a túwa'naa ónáe sé' a túwa'naa ónááombanivo kemá keséma marapá'á íma mai'mai' a ónaumne. ⁸ minínínkómá kwená imáyáavinkemba kawe' a umái pésinkaiye. púwóndara' a masawémba pésinkesa utamásinkanaaovo minínínkó á' a masawémba pésinkaiye. ⁹ árai' a sumpo maisáaro. kesí áséi-aimba amápa'-mapa' a kwésimatimewasa minínínkómá umásinkain-aimba kwésimatimiyasa táaka' a maranááowe Ísu siráiyé.

Yútási Ísuna kuntaru'á mairáin-kwasai.

Mátíyu 26:14-16, Árúku 22:3-6

¹⁰ súwana Ísuna kwayó-kwáási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba moóráwai áwí' a Yútási moórá-awi' a Isakérióti mono-káwáá-kwáásítópa' a kwéna séna túwa'naa ona'á Ísumba tátoranaaowe súwasa ¹¹ isésa aamoí kwéesa sésa mirámó indaméyámbá óntanta aménaumne suwaná nóraumai Ísumba agaráátinkáanasa tátoranaaoo-imagaa ááimba ásámai uráiyé.

tiyótaasa í-tánómbá kauráan-kwasai.

Mátíyu 26:17-25, Árúku 22:7-14,21-23, Yóni 13:21-30

¹² Yútaa-kwaasi ímo întóráin-tantaakwara-pereti kwéagayon-kanaa túntemba tiyótaasa í-tánón-kánáá sipisípi-araa' a tuvú'mái kwégauvunka' a kwená kwayó-kwáási Ísumba taáísaa esa sésa náávára tiyótaasa í-tánómbá kogauvónaundaya'iyó suwaná ¹³ kae'á ti'maréna séna Yérúsaremu-naopa' a kwíyana moóráwaimo nonánámó maimaénamo kwindawaimba kóánaemba kwárákaiyo. ¹⁴ kwemó naaúmpa' o iyínanamo naankó avowámó máyáinakai kosimámekai anóndakoma áísaa ena séna kesí kwayó-kwáásiyé náán-ayampara tiyótaasa í-tánómbá nánaumno kwésiye kosimámékaiyo. ¹⁵ kwemá avóvomayaa'-nankomba anón-ayampa' a agaráátinkaniye. kísuvu' o umándanaaontantaa' a mimpímbá kwáyáiyé. amápa-tantaa' a arúsámarekai minká'á kausínkáakaiyo súwasarai ¹⁶ mindárai isésarai Yérúsaremu-naopa' a kwésarai Ísumo sún-tantaa' a kwáyowasarai minká'á tanómba mágauwankaraaiye.

¹⁷ tanómba mágaumakoyasa enónka' a Ísu kwená kwayó-kwáásiyé mindáumpá' a umésa ¹⁸ toómbá kwémandesa uwaná Ísu séna keinárawapinkemba moóráwai keséya toómba kwénaiwaima kembá namuro-kwáásír'á agaráátinkaniye súwana ¹⁹ tirunkó umbai tówasa moórá-mora-umai áísaa esa sésa kewá'iyó sinté kuwaná ²⁰ Ísu séna moóráwai kwená toón-ayai maimaéna kesé moórá-taavepimba tu'mái náíndawai kwemá kembó namuro-kwáásír'ó agaráátinkaniwaiman-iyé. ²¹ naaóv'á Áánútun-aii aúvávimba agaimaréna séna kwaási úrandako kumpaáríndawai puwíniye siráintemba pó' a púwónana namuro-kwáásír'ó agaráátinkaniwai sáwí-meyamba mayániye. kwembó ímo maránkaraankakaankasi kawe'á isinó Ísu siráiyé.

Ísu kwená kwayó-kwáási toómbá tímakain-kwasai.

Mátíyu 26:26-30, 1 Kórinti 11:23-25

²² súwasa toómbá kwénowana Ísu péréti maisoréna Áánútumpa'a súwi séna topámbai tímatuwena séna mindá kesúman-ivo maimái naaró séna ²³ ándá-aran-dombo kwáyon-anaveumba maisoréna Áánútumpa'a súwi séna tímúwasa amáparawai nowaná séna mindá kesí naaemán-iyé. ²⁴ kesí naaemá sáwíwarawaiyavai kumínimba póna Áánútu kesé tarúmai máyáawe séna mináúná-áimbá simái tarúmakaiye. ²⁵ simátíme'a sé'a ókwara'a ándá-aran-domba íma nánaumpo Áánútu kwená kwaási kwégawaaipa'a mé'a ándá-aran-domba aúná-nomba nánaumne Ísu súwasa ²⁶ Áánútuntavai ísámai monor-ímá simásuwesa mindáúmpá'á tuwésa Óríve-omapa'a iráawe.

Pítaa ánaaemba umásinkaniye siráin-kwasai.

Mátíyu 26:31-35, Árúku 22:31-34, Yóni 13:36-38

²⁷ Óríve-omapa'a umáyówana Ísu simátimena séna Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna Áánútu séna sipisípira'o kawáaiwaimba tuvúwónana puwínasa sipisípiyomba kóyáwé ónááowe Áánútu siráiyé siráimba póna táa'a káina'a siyuwé'a kóyáwé ónááowe. ²⁸ ányo púwónasa utamásinkaiya'a usásine'a kentí aiva'á Káríri-ayamapa'a kona'á kesínaaemba kónááowe Ísu súwana ²⁹ Pítaa séna amáparawai auwésa kóyáwé iyambanivo kemá íma mirá ónaumne súwana ³⁰ Ísu séna áraí'a simáme'a sé'a ívé'-no'waamba kokórigo íma kaeká'á áái siráindara'a emá kaumborá'á kentávái se íma awanáúnda-kwaasiye síníyone Ísu Pítaantavai súwana ³¹ Pítaa asiramái séna entémo sinkmonae íya'o é'a íma auwé'a kónaumne súwasa kwená kwayó-kwáási amápa'a mirá simásaraawe.

Ísu Kétésémaniva'a námúnaa siráin-kwasai.

Mátíyu 26:36-46, Árúku 22:39-46

³² amápa'a mirá simásuwesa Ísuwe kwená kwayó-kwáásiyé taai-kanáágúnéyómbá áwí'a Kétésémaniva'a komésa Ísu simátimena séna maanká'á máyáiy'a Áánútumpa'a námúnaa kosénaumne séna ³³ Pítaawe Yémésiye Yóniye tí'maena komáyowana umbai-yántáákómá arumbá sáwí'a kwéuwana ³⁴ simátimena séna kesirunkómá umbaiyé taisa'á pó'a puwóra'naraamba umái máyaumne. maanká'á mé'a kárákwimai máéro séna ³⁵⁻³⁶ tiyuwéna egwaa'á kwéna Áánútu anónnda'an-iyé séna mara'á kumbaéna námúnaavinkemba séna kesivoó amápa-tantaa'a kanaán-umai kwéonnda po kanaán-iyé sémo e maanúmbái-yántáá'ó kesópa'o tínimba maisiyuwéna ányo kesí imáyáa íma kwaréna'a ená imáyáa kwáráano Ísu siráiyé.

³⁷ Ísu námúnaa simásuwena kwená kwayó-kwáásiráútópa'a téna tayuwánómbo tuún-kwaigurówana tayúsená Pítaantavena séna Sáimoniyo aúna-kwaiguréna íma kanaará'á sáwíyanka'a kárákwimai máyáane. ³⁸ Sáatáánigo tísaa umái isánáe-aimba kentópa'a síyaváinivo Áánútumpa'a námúnaa seró. imáyáago kató isaná áúgomo umbaimó taimbá mindá aúgávaa'a kwéiye simásuwena ³⁹ moórágwara'a tiyuwéna egwaa'á kwéna ké'naamba Áánútumpa'a námúnaa kosimásuwena ⁴⁰ kwená kwayó-kwáásítópa'a téna tayuwánómbo tuún-kwaiguréna tógávaate kwéuwasa nóran-aina'i. anondá íma simáuwana ⁴¹ tiyuwéna ké'naamba námúnaa kosimásuwena koyauweréna minkáúmbónarauyavai séna tuúmo kwaiguré'o máyáamba á'ánuno kemá kwaási úrandakomba sáwí'o kwéon-kwaasira'a agaráátinkainasa tátoranaon-kanaa kwétivo ⁴² usásinewata kwétiyapata konó. kembó agaráátinkaniwai kwétiye Ísu siráiyé.

Ísumba tátokaan-kwasai.

Mátíyu 26:47-56, Árúku 22:47-53, Yóni 18:2-12

⁴³ Ísu mináimbá kwésuwana kwená kwayó-kwáási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba moóráwai áwí'a Yútási tumba kwesé sáwíwa-kwaasi taánasatagwara ányatankwara'a maimaésa tumbá mono-káwáá-kwáásiyé amáamba sun-kwáásiyé Yútaanon-kwaasiye miwímá tí'marówasa tumbá ⁴⁴ ááema Yútási Ísumbo agaráátinkanintavai simátimena séna paruvará umánkáandawaimba táto'mai áí'mae'a tavi'mae'a koró siráimba ⁴⁵ póna Yútási Ísunopa'a téna séna anóndakoo máyaano kwésena paruvará kwémankowasa ⁴⁶ kwesé tuwái Ísumba tátórówana ⁴⁷ Ísuna kwayó-kwáásivinkémbá moóráwai taánasatama maimaéna aiva'mónó-káwáánakóna kwayó-kwáásiyó áá'a agáúsuwuwana ⁴⁸ tun-kwáásiyávéna séna kentávái umóyan-kwáásimán-iyé sé'a pó'a

taánasatagwara ányatankwara'a a maimaé'a kembá tátoranae sé'a kwétewe. ⁴⁹ sáwíva-tawai anóm-bono'-naumpa'a kesé mé'a kesáái kwésimatimundara'a íma kembá tátokaawe. naaóv'á'á Áánútun-aaí aúváiimba agaimakáan-aimba kembó mirámó umásinkéne'a kwétewe súwasa ⁵⁰ kwená kwayó-kwáási amápa'a inkaisésa auwésa kóyáwé uwasá tun-kwáási Ísumba áí maesa kwéguwana ⁵¹ moórá ívé-kwaasigo ampaantawé su'mai úsúrena Ísun-ánaemba kwéguwasa tátorankowana ⁵² ampaantamá kwatuwéna kwátóiyaaimba kuráiyé.

anón-kwaasi Ísumba aai simánkaraan-kwasai.

Mátíyu 26:57-68, Áríku 22:54-71, Yóni 18:13-24

⁵³ kúwasa Ísumba tátorowai áí maesa aiva'-mónó-káwáánákóná naaúmpa'a móankesa mindáúmpá'á mono-káwáá-kwáásiyé Yútaa-anon-kwaasiyé amáamba sun-kwáásiyé toru-pamáí máyón-daumpa'a móankowana ⁵⁴ Pítáa tínaaemba nénka'a teemáyomba aiva'-mónó-káwáánákóná máápar-ontavinkemba íréna naamaúva'a ména i-kwáásiyé irará'á koména írá kwégauviye.

⁵⁵ Pítáa írá kwégauvuwasa mono-káwáá-kwáásiyé Yútaa-anon-kwaasiyé amáparawai Ísumba tuvuwíyana puwíni-ainkona ááimba avakáá-uwana íma kwáyowasa ⁵⁶ Ísuntavesa mósi-mesi-aimba sésa íma moórá-aimba suwasá ⁵⁷ évakarawai usásinesa kampa'á sésa ⁵⁸ kwemó sisatáámó isáundaya anóm-bono'-namba kwaási uráan-damba tawísíyuwe'a kaumbo-táwai kwaisuwé'a kwaásimo ímo íyan-damba ónaumne siráiyé suwasá ⁵⁹ minkwáási íma moórá-aimba suwaná ⁶⁰ aiva'-mónó-káwáánákó usásinena Ísumba áísaa ena séna simánkáan-aimba anondá íya síníyono súwana ⁶¹ Ísu iséna íma aai súwana aiva'-mónó-káwáánákó áísaa ena séna kesáámó áwí'o mósá maráúndawai ááninko e Áánútumo usásinankaiwai Káráísitiya'ona simásimiyo súwana ⁶² Ísu séna kemá úne. suwánáina'a kemá kwaasi úrandako Áánútu asirayáwáímá ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á umé'a ainámpimbá kumónaumne Ísu súwana ⁶³ aiva'-mónó-káwáánákó arumbá sáwí'á kwéuwana kwená unáánkwátóí tarátuwena séna Áánútumba aká'áamba simánkena kwesávái simbá póta mináántávái aaivimbá mayankéta ó'on-aimbo simánkáamba avakáá únda póta ivátá tuwéta ⁶⁴ Áánútumbo simáímo sáwí'o umánkáintavaiya nóraya ónaumno súwasa sáwí'an-ivo tuvuwíyana puwíno sésa ⁶⁵ Ísumba tuwirááíma kwirankésa aúrampa'a ampantanéí káátamakesa kwétuvuwesa sésa esávái se Áánútu usásisinkaiwai úne séndawai ómpo kemá náawa kwétuwuna simásimiyo kwésuwasa i-kwáási áí mai tiyáándeí tuvúkáawe.

Pítáa íma awánáúnda-kwaasiyé siráin-kwasai.

Mátíyu 26:69-75, Áríku 22:56-62, Yóni 18:15-27

⁶⁶⁻⁶⁷ Pítáa naamaúva'a ména irará'á kwégauvuwana aiva'-mónó-káwáánákóná kwayór-árásígó téna Pítáamba takarákéna séna Ísu Násáretivakewise maéndawai óne súwana ⁶⁸ emó sénda-aimba sáákoma íma kawé'an-iyé simásuwena máápar-ontavimba komáyowana ⁶⁹ minárásígó moórágwara'a awánéna máyón-kwaasiyavena séna evíwana kwaásivinkenda'an-iyé súwana ⁷⁰ moórágwara'a Pítáa séna imaniyé simásuwena máyowasa sáwíyanka'a máyómbe Pítáantavesa sésa áraitá súne. Kárírivakenda'a po kwená kwayó-kwáásivinkéndá'á óne suwaná ⁷¹ Pítáa aika'á maréna séna kampar-áimbó kwésenanamo éna Áánútu sínkaminiye. síyawaimba íma awánáúndana'an-iyé kwésuwana ⁷² kokórigoma moórágwara'a áái súwana Pítáa Ísumo simámun-aimba ááka'a maréna mirá siráínka'a kokórigomo kaeká'ó ááimo ímo siráindara'a emá kaumborá'á kentávái se íma awánáúnda-kwaasiman-iyé síníyone siráimba mináímbá ááka'a maréna ávááraumai iví'á taráiyé.

15

Ísumba Páírátinopa'a máánkaraan-kwasai.

Mátíyu 27:1-2,11-14, Áríku 23:1-5, Yóni 18:28-38

¹ iví'á tówasa aaváúmá usónka'a mono-káwáá-kwáásiyé Yútaa-anon-kwaasiyé amáamba sun-kwáásiyé mimbórá-áimbá simaresa Ísumba ayáánka'a asááúmaresa áí maesa Árómáani-kamaani-kawaanako áwí'a Páírátinopa'a máánkarowana ² Páírátí Ísumba áísaa ena séna Yútaa-kwaasiti kawaánará oónó súwana Ísu séna á'a séne súwasa ³ mono-káwáá-kwáási ó'on-o'on-aintavai aaivimbá mayánkówana ⁴ Páírátí Ísumba áísaa ena séna sáwívar-aimba kwésimankaaavo anondáma íya moórá-aimba síníyono súwana ⁵ Ísu iséna íma anondá aai súwana kámááni-kawaana'a Páírátí sáwívar-imayaa uráiyé.

Ísumba aráá'a tuvúworo siráin-kwasai.

Mátíyu 27:15-26, Árúku 23:13-25, Yóni 18:39-19:16

⁶ naaóvá'á Áánútu Yútaa-kwaasi tiyótaasa í-tánón-kánáá tóyo úntemba Árómáani-kamaani-kawaanako séna amáparawai torupamáí mésa aamoí ésa ándáva'o máyáin-kwaasi áwí'a tewa'á ayúrankanamne séna minkánáá miráumai ándá-kwaasi kwéayurankaiye. ⁷ Ísumba Páirátinopa'a máánkónka'a moórawai áwí'a Párápási ándáva'a ména évakarawai kámááni-kwaasiye áái'a tiyónka'a kwemá moórawaiмба tuvuwúwana puwúwasa ándávimba ánkawana máyowasa ⁸ sáwíva-kwaasi torupamáí mésa Páirátintavai sésa moórawaiмба ayúrankaao suwaná ⁹⁻¹⁰ Páirátí imáyáa éna séna mono-káwáá-kwáási Ísuntavai íma anón-kwaasi-i'a ínkwáe sésa táto'maesa kesópa'a máánkaraawe séna tísaa éna séna Yútaa-kwaasiti kawáánará ayúrankanamno súwasa ¹¹ mono-káwáá-kwáási úwoi-kwaasi sáwívarawai kwakwiyésa sésa Ísumba íma ayúrakanijompo Párápásimba ayúrankaao simáméro suwasá ísésa mináimbá simámúwana ¹² Páirátí séna Ísumba Yútaa-kwaasiti kawáánará íyémó sewáimbá nóra ónaumno súwasa ¹³ anónka'a sésa taaira'a tuvuwiyana puwino suwaná ¹⁴ Páirátí séna nóra-sawira uráina'íyo súwasa anónkar-anonka'a sésa taaira'a tuvuwiyana puwino simae iyúwana ¹⁵ Páirátí miwí táái owé senasá aamoí umásinkagwae séna Párápásimba ayúrakena i-kwáási simátimuwasa Ísumba áwí-andanei áwíruku'nowana Páirátí séna áí'mai taaira'a mátuvuwiyana puwino séna Ísumba i-kwáásirá'á tímakaiye.

i-kwáási Ísumba simái sáwí'a uráan-kwasai.

Mátíyu 27:27-31, Yóni 19:2-3

¹⁶ Ísumba i-kwáásirá'á tímúwasa áí'maesa kámááni-kwaasiti naaúmpa'a móankesa amápar-i-kwaasi tááyowasa tamésa ¹⁷ naaeayán-únánkwátói anón-kwaasiti unáánkwátóiman-íye sésa Ísumba umánkesa anón-kwaasiti kánumo'an-íye sésa áwí-andama owepamáí Ísu a'nómpímbá kuvérankesa ¹⁸⁻¹⁹ kanaará'a ankésa moórá-mora-umai kivairea sésa Yútaa-kwaasiti kawáánará óne sésa tááundeí a'nómbá tuvánto'na kwéesa tuwirááima kwirankésa ²⁰ kanaará'a ánkáyuwesa naaeayán-únánkwátói ayú'maesa kwená unáánkwátói umánkesa tuvuwíyanamo puwíndava'a áí'maesa kuráawe.

Ísumba aráá'a tuvúkáan-kwasai.

Mátíyu 27:32-44, Árúku 23:26-43, Yóni 19:17-27

²¹ i-kwáási Ísumba áí'maesa kumbá moórawai Sáíríni-naopakewai áwí'a Sáimoni kwemá Arekesándaawe Árúvusinte tivowámá kwemá Yérúsaremu-naor-ampa'a túwasa i-kwáási tátoresá Ísumbo tuvuwónáaon-taima áúgwaaatarankesa sésa áwa'naa úmae tiyó suwaná mirá úwasa ²² kwésa moórá-marago áwí'a Kórígótaava'a áwésa mináwíwóná ááimba a'nómayaapare supa'á kwésa ²³ ándá-aran-domba mairésa áí'a kónsáinkwae sésa íkaa'ó vai-yántáá'a mimpímbá marésa Ísumba ámúwana íma naráíye.

²⁴ Ísu íma nówasa áí'maesa taaira'a aiyayaampimba máyuvusumaresa kwená unáánkwátói mayánáe sésa aávéiya kwétiyaananaya nááwa usáyaitaindawai mayániye sésa mirá ésa ²⁵ aakaaká'ó máun-kanaa-avaura'a tuvúwúmba ²⁶ Ísumbo tuvúwúwanamo puwún-ainkona ááimba aúváivimba agaimarésa sésa Ísu Yútaa-kwaasiti kawáánará-íye agaimarésa taaira'a mósá marésa ²⁷ umóyántemo uyan-kwáásiráí tí'maesa Ísumba évarevar-akwampa'a taaira'a tuvúsúmarowana [²⁸ naaóvá'á Áánútun-ai aúváivimba agaimaréna séna kwemá sáwí'a on-kwáási máépa'a máyáísasa awánaraawe agaimaréna sirónka'a pósa mirá uráawe.] ²⁹ taaira'a tuvúsúmarowasa évakarawai tésa tiyáámba tóipimba áakesa tímánáantata'a umánkesa aká'áamba simánkesa sésa úwé emá séma anóm-bono'-namba tawísíyuwe'a kaumbo-táwai kwaisuwé'a ó'omba ónaumno siráampo ³⁰ esávái enáúma áwa'naa ema eyáárika'a taairakémbá taútuwe marapá'á kumuwo suwasá ³¹ miráumai mono-káwáá-kwáásiyé ámáamba sun-kwáásiyé sésa ó'owi túwa'naa éna kwesávái kwenáúma íma kanaán-umai áwa'naa íníye. ³² Áánútumo usásinkaiwai é'a Ísareri-kwaasiti kawáánará úne seémáyáimba póna arái'o seémáyáindamo éna kweyáárika'a taairakémbá kuminata awánéta séta arái'a Áánútu áánimban-íye sénaumne suwasaráí miwímó suntembá umóyántemo uyan-kwáásiráí évarevar-akwampa'a taaira'a tuvúsúmarowairai Ísumba kanaará'a ánkaraaiye.

Ísu pukáin-kwasai.

Mátíyu 27:45-56, Árúku 23:44-49, Yóni 19:28-30

³³ Ísumba kanaará'a ánkówana kwáyá'wái amápa'-mapa'a túnkwená aavúúmá kaapa marówana túnkumba ³⁴ Ísu anónka'a Yútaa-kwaasi tááivinkemba séna eroi eroi rama sapakataniyemo sún-aimba maarán-áimbá séna Áánútu kesí Áánútuwo nóra séwa siyuwáánó súwasa ³⁵ minká'ó máyón-kwaasi isésa évakarawai sésa naaóv'ó Áánútun-aaí simátímakaiwaimba Íráiyaamba kwéaayaiye suwaná ³⁶ moóráwai isaaiséna parutáyánama maimaéna ándá-aran-domba ikaa'-nómpimbá tu'maéna oviyen-támayoyimba kinúvaimaena náinkwáe séna Ísu óika'a mósá maréna séna Íráiyaama kuména taairakémbá kunayútuwani. íya kunayútuwaniyo séta amu'maréta máyaumne súwana ³⁷ Ísu anónka'a kwéseña puwúwana ³⁸ anóm-bono'-naumpa'a ampanta-óntámá úmakomba sanaan-áyáirakémbá utaváá'maena marapá'á móru taváákaar-umai kaesé umágúwana póna Áánútunopa'a iyónááon-amba kwi'makáíye. ³⁹ Ísu anónka'a kwéseña puwúmba i-kwáásítí kawáánákó Ísumo anónka'o sénamo miráumai puwúmba awánéna séna árai'a kwemá Áánútu ááninkoman-íye siráíye.

⁴⁰ mináimbá sumba sáwívar-inimba awánanae sésa tumbá némpa'a tamésa awánara. minínintómpinkémbá moórá-inimba Mágátáara-naopakén-ininko áwí'a Máriaaya úwana moórá-inimba aú-kwaasi Yémésinte Yósisinte tinówama áwí'a Máriaaya úwana moórá-inimba áwí'a Sárómi ⁴¹ miráumai-inimba Ísumo Káíriri-ayampa'o naaúpa'o kwenánaambo kwa'maésamo áwa'naa úmaesamo kuráan-inimba Ísu Yérúsaremuva'a túmba minínintómbá tésa taaira'á tuvúsúmaronka'a némpa'a tamésa awánaraawe.

Ísumba utamánkaraan-kwasai.

Mátíyu 27:57-61, Áríku 23:50-55, Yóni 19:38-42

⁴² minínintómbá tamáyówana Yútaa-kwaasi monor-áimbá kwéison-kanaa aavýaaraamba kwáyowana ivékaamba enónka'a moóráwai áwí'a Yósépi Árimátíyaa-naopakewai ⁴³ kwemá anón-kwaasi éna kawé-kwáásí éna Áánútu kwená kwaási kawááiniye séna amu'maréna máyowai íma áa'a kómba Páírátinopa'a téna Ísun-auma utánáivo simiyó súwana ⁴⁴ Páírátí imáyáa éna ára pukuráina'íyo séna i-kwáásítí kawáánákómbá ááyena séna Ísu ára pukuráina'íyo súwana ⁴⁵ owé á'a pukuráíye simámuwana Páírátí séna kanaampó Ísun-auma mayáníyone súwana ⁴⁶ Yósépi aúná-ampantama komáimaéna tiréna Ísun-auma taairakémbá tamaimáí minámpáántávimbá asááumai maimaéna aúsámakon-ontam-buri-aivimba mámarena óika'a anón-ontandei awááumasuena kúwasarai ⁴⁷ Máriaaya Mágátáara-naopakén-ininko úwana araamáó Yósisimba anówama úwasarai mésarai Ísumbo utamánkomba taawánéna kuráííye.

16

Ísu pukáimpinkemba usásinkain-kwasai.

Mátíyu 28:1-8, Áríku 24:1-12, Yóni 20:1-10

¹ Yútaa-kwaasimo agándon-kanaa ánáswasa kaumbo-inímbá Máriaaya Mágátáara-naopakén-ininko úwana araamáó Yémésimba anówama úwana Sárómi úwasa miráumai-inimba Ísun-aura'a áséi-kwiyu-masawemba mápérankanae sésa ² ááéma aavúúmá usónka'a mimbásáwémbá maimaésa Ísumbo utamánkaroopa'a kumbá ³ aampa'á kwégwesa isése ésa sésa muri-áígó óika'a awááumasukaan-ontamba anón-ontamba póna náawa akwásinkanintaa'íyo sésa ⁴ awánomba minóntámbá á'a akwátukowasa awánéna ⁵ mimbúri-áír'á íyúmba moóráwai ívé-kwaasi kwayán-únánkwátóigwara-kwaasi minká'á máyowasa awánomba táá'a kówana ⁶ simátiména séna íma táá'a kaíno. Ísumba Násaretivakewaimba taaira'á tuvúwówana púwiwaimba taawánanae sé'o kwétemba pukáimpinkemba usásinena kówéna íma maanká'á máyáivo utamánkaraampimba uawáné'a ⁷ kwená kwáyó-kwáásíyé Pítáa iyai kosimátimé'a sé'a Ísumo siráintemba pukáimpinkemba usásinena kentí aiva'á Káíriri-ayampa'a kwína'a koawánanaaowe. mináimbá kosimátiméro súwasa ⁸ mimbúri-áímá tuwésa táá'a kéna tiyántámbá tówasa isaaiséna kwésa táá'a kóntavai mináimbá íma kosimátímakaawe.

Máaka kemó sún-da-aimba ánásiaye.

[Ísu paáírúwana Máriaaya awánarain-kwasai.

Yóni 20:11-18

⁹ sontaará'á ááéma Ísu pukáimpinkemba usásinena aiva'á Máriaaya Mágátáara-naopakén-ininko aúranka'a paárúwana ááéma Ísu miníninkó arumpinkémbá avakaeté-taravaa-kwamba mayáúkain-ininko aúranka'a paárúwana ¹⁰ awánéna kwená kwaási

ivi'ó kwétopa'a kosimátimuwasa ¹¹ Ísumo aúvówanamo minínínkómó awánón-aimba simátimumba isésa ima ísámai kawé'á uráawe.

Éméyási-naor-ampa'a Ísumba awánaraayan-kwasai.

Árúku 24:13-35

¹² minkákémbá kae-kwáásí aampa'á nén-ampa'a kwéguyana Ísu ó'on-kwaasi túwawaakaamba makéna minkáé'nárai túranka'a paárúwasarai awánésarai ¹³ koyauwerésarai Ísuna kwaási tasimátímúyasa ísómbe ima ísámai kawé'á uráawe.

Ísuna kwaási kwembá awánaraan-kwasai.

Mátíyu 28:16-20, Árúku 24:36-49, Yóni 20:19-23

¹⁴ minkákémbá Ísuna kwayó-kwáásí sísamaivakemba moórá kumbaimái-kwaasi toómbá kwénowana Ísu paárúwasa awánowana Ísu áwáá'a tiyéna séna kemá pukáundavinkemba usásinkaunda suwánaresa simátíméwa'a ísámai sirumbá kwéairaraawe sé'a ísámai tuwarónaawaro kwéowe. simátímén-aintavai áraire seráámbá ima áraire siráawe simásuwena ¹⁵ séna kesí áséi-kwasai amápa'-marava'a simátímapa'a koró. ¹⁶ kesááiyavesa áraire sésa kenká'á agevamái mésa nombá peráiyana Áánútu miwímá sáwí'o umáimo máyáampinkemba iyátinkanivo kesááiyavesa ima áraire siyawaima Áánútu aavimbá maitinkániye. ¹⁷ kesááiyavesa áraire sésa kenká'á agevamái máyáawai imo awánaambayaima maésa kesí asirayándéi kwaási tirumpinkémbá taraváá-kwámbá maitiyuwésa ó'on-aimpinkemba sésa ¹⁸ áwáávi'o índá-iraankavayaambo tátoraianamo váíndamo ésa ima puwésa puwi-nómbó náiyambo ésa ima puwésa tí'o ín-kwaasira'a tiyáándeí táto'mai asóvatinkanaaowe Ísu siráiyé.

Áánútu Ísumba airówana iráin-kwasai.

Árúku 24:50-53, aantá-kwaasi 1:9-11

¹⁹ Ísóigo Ísu mináimbá simásuwowana Áánútu Ísumba áí'maena kwíyómpa'a móankowana Áánútu ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á máyowasa ²⁰ Ísuna kwayó-kwáásí amápa'-marava'a áséi-kwasai simátímapa'a kuwaná Ísóigo kwétuwa'naa-uwasa kwaási imo awánaraambayaima mayówasa awánésa sésa maanáimbó simásíménta árair-aimban-iyé siráawe.

mináimbá ánásaiye.]

Árúku

Ísu kwíyómpa'a irówana Árúku évakar-ima maisuwéna Ísun-aii agaimakáíye. Árúku íma Yútaa-kwaasiman-ivo ó'onkaa-kwaasigoma éna sontaa-máyái mairáíye. Kíríki-kwaasi Ísun-aii isáigwáe séna maanáúvái agairáíye. Kíríki-kwaasi arupí umáímo máyáamba tirááíma tain-kwáásimán-owe séna maanáimbá agairáíye. Ísu árai'a arupí-kwaasima póna arumbá kwéumatinkaiwaiman-íye. Áánútumpa'a námúnaa sen-áiné Áánútun-amankon-aaine sáwí'o kwéum-beyamba Áánútu kwémaisyuwain-aine mirán-áimbá Árúku agaimakáíye.

¹⁻⁴ anóndako Tíóvíraasiyo moórá-kwasai sénaumpo isaaó. Áánútu kentáávímbá paáruraimba aiva'á awánaraan-kwaasi mintántáákón-áái simátíma'moesa iráamba isasá kentáá kwésimasimewe. sáwíwarawai mináimbá áraiir-aimba agaimakáamba mináinkóná ááimba kawe'á umái isé'a aivakén-áimbá avupinkén-áimbá naaénken-aimba agaimái amúne. isaraanda-aimba áraiir-aina'i. kampar-áiná'iyompo mindáyave'a maanáúvái má agaimái amúmpo awáné isaaó.

Yónimba marankánín-aimba simámakain-kwasai.

⁵ Yútiyaaa-maravaken-kawaanako áwí'a Éróti máyon-kanaavimba moóráwái áwí'a Sékáraya kwemá Ápáísana akún-ándárákén-kwáási ména Áánútuna mono'-náúmpá'á mayái kwémayowai máyowana awainínkó áwí'a Érisapeti kwemá Érónina akún-ándárákén-ínimbá póna Áánútuna mono'-náúmpá'á mayái kwémayon-kwaasiti akún-ándárákén-ínimbá úwasarai ⁶ Áánútu aúranka'a minákwá'á kawe'á umái mésarai Ísóigo arááíma kwégwaresarai kwená ámáámba kawe'á umái isésarai ⁷ iyámpói iyaaimba ageínimbá ména anónu'mai áráankamba karáíye.

⁸⁻⁹ anónu'mai áráankamba kamáguyasa Sékárayaana akúmbá Áánútuna mono'-náúmpá'á mayái kwémaesa mirá úmae kwéiyesa miwítí mayái taainkaar-ésa Sékárayaamba usásinankowana áséi-kwiyumba índá-yantaa'a agayáíndayavena Ísóigona anóm-bono'-naumpa'a iyúwasa ¹⁰ áséi-kwiyumba índá-yantaa'a agayái-kánaámá amápa'a Yútaa-kwaasi máá'aruva'a mésa Áánútumpa'a námúnaa kwésuwana ¹¹ Sékáraya Ísóigona anóm-bono'-naumpa'a iyúwana áséi-kwiyumbo ii-yántáá'ó agayái-táaréígóná ayáánúrapa'a kwíyómpaken-kwayo'na'a paárúwana ¹² Sékáraya awánéna kantúmba éna inkaisúwana ¹³ kwíyómpakewai séna Sékárayaao íma inkaisiyó. Áánútumpa'o námúnaamo sénda ísáintavena enawainínkó Érisapeti iyámpói mayánívo miníyámpóíógó áwí'a Yóniye siyó. ¹⁴ marankáinana enarunkó aamoí kwéinasa á'on-kwaasigwara'a aamoí onááowe. ¹⁵ marankáíndara'a Áánútun-amanko miníyámpóíógó arumpimbá anómba ínana ándá-aran-domba uwo'aó'-nómbá íma náino. Áánútu aúranka'a kwenáwí'a anómba íníye. ¹⁶ kwemá anón-éna Ísareri-kwaasiyomba tavisínasa miwítí Ísóigo Áánútumpa'a ókwara'a ténááowe. ¹⁷ kwemá Áánútun-aii simátímakowai áwí'a Íráiyaa uráintemba asiramái ména Ísóigona aiva'á kwéna tivoísáíye táánimbaate tavisínasa tágárotamai ménaaowe. aaimó ímo isáíyan-kwaasi tavisínasa arupí-kwaasimo iyantemba miwí ésa kawer-ímáyáá onááowe. miráumai Ísóigomo kumíníntavena kwená kwaási to'mayaa umátinkaniye kwíyómpakewai súwana ¹⁸ Sékáraya séna kesé kesuwainínté anónu'mai áráankamba kágurauvo nóra séra mináíntávé'a áraire sénaumno súwana ¹⁹ kwíyómpakewai séna kemá Képarieri mé'a Áánútu aúranka'a máyaunana kawe-kwásái siména si'maráísa'a móru simámundayavai ²⁰ íma áraire sémpo emá íma aái sindá ménana naaénkanaa kemó súnda-yantaa'a paárína kawe'á umái aái síníyone súwasa ²¹ máá'aruva'a máyón-kwaasi Sékárayaamba amu'matuwé mésa sésa anóm-bono'-naumpa'a nóintavena ayáátáaka'a máyáíyo kwésuwana ²² máápa'a kuména íma aái súwasa anóm-bono'-naumpa'a kaainkáání'a umái awáraiye suwaná ayáán-awaame'a kwéena íma aái súmba ména ²³ kwená mayái-kánaá ánásowana kwená naaópa'a kuráíye.

²⁴ komáyowana awainínkó Érisapeti ámu'a paáréna aúpá'á éva'aasei-kwiyomba ména ²⁵ séna Ísóigo kawe'á umásinkena mirá uráintave'a aamoí é'a ayáátáaka'a iyámpói íma tinkáúnda misígáémó ímbá kwéanasaiye Érisapeti siráíye.

Ísumba marankánín-aimba simámakain-kwasai.

²⁶ Érisapeti ámúkwa'a ména ava'moraé-kwiyomba maisuwówana Áánútu kwená kwayó'ná'á áwí'a Képarierimba kwíyómpakemba ai'marówana Káriri-marava'a Násáreti-naopa'a kuména ²⁷ moórá-arasigomba áwí'a Máriaamba simámindayavena kunkáiyé. minárásigó íma kwaí mairón-arasigo Téviti-andaraken-kwaasira'a áwí'a Yósépinka'a siváúmaresa ítámakowana ²⁸ kwíyómpakewai Máriaanopa'a kuména séna mé'ono. Áánútu aamoí umánkena esé máyáiyé simámuwana ²⁹ anón-imayaa uwaáena séna mináínkóná ááimba nórán-aintavaiya siiyó kwésuwana ³⁰ miwámá séna Máriaao Áánútu aamoí umánkáivo íma áá'a káino. ³¹ ámú'o kaumáímo iyámpóimo maranké Ísuwe se áwí'a tamánkaniyone. ³² kwemá anón-éna anón-kwaasi-i'a ínaa usáyaaitamai-Isoigo ááninkoman-iyé sénááowe. aikwá'náon-awí'a Tévítimo kawáá-máyái mairóntemba Áánútu kawáá-máyái aminana ³³ Yákópon-andaraken-kwaasi kawáá-máyái kwaikwai'a ínaa minkáwáá-kwí'á íma ánásaína kwaikwai'a íniye Képarieri súwana ³⁴ Máriaaa séna nóra se seénó. kemá íma kwaai mairé'a úwoi máyaumne súwana ³⁵ kwíyómpakewai séna Áánútun-amanko esé máyainana usáyaaitamai-Isoigona asirayámbá embá amína po maránkénasa ó'oran-iyampoi Áánútu áánimban-iyé sénááowe. ³⁶ enamáaraa-ininko áwí'a Érisapeti áránkamba kéna ámú'a kauráiyé. ageínimbán-iyé kwésuwana ámú'a kauréna ava'moraé-kwiyomba maisukáiyé. ³⁷ Áánútu amápa-tantaa'a etóyóí kwéna kwenkwará'á mirá kwéumankaiye súwana ³⁸ Máriaaa séna Áánútuna kwayór-árásí úmpo simásimendatempa Áánútu kembá mirá íniye súwana Áánútu ai'mákowai auwéna iráiyé.

Máriaaa Érisapetina namu'á kuráin-kwasai.

³⁹ iyúwana sáwiyanka'a Máriaaa ména usásinena avekáán-umai Yútiyaa-marava'a omápar-ayampa'a moórá-naopa'a kwéna ⁴⁰ Sékárayaana naaúmpa'a iyéna Érisapeti áwí'a mói tówana ⁴¹ Érisapeti Máriaaa amósámba isówana iyámpóigo anówan-arumpimba ména úwauwa úwana Áánútun-amanko Érisapeti arumpimbá anómba úwana ⁴² anónka'a séna Áánútu kawé'á umánkena ó'on-inimba kítoka'a kawé'á umátinkena embá anónka'a kawé'á umánkariye. marankáníyonda-iyampoigokwara'a kawé'á kwéumankaiye. ⁴³ íma súwikwarar-inimba úndanivo kesí Ísóigomba marankáníyonda-inimba éma kesí namu'á kwétene. ⁴⁴ enamósámba isáúnana sirumpimbá máyáin-iyampoigo aamoí éna úwauwa uráiyé. ⁴⁵ Áánútu simámakain-aimba árai'a paáriníye séndayavena Áánútu kawé'á kwéumankaiye Érisapeti siráiyé.

Máriaaa Áánútuna aamoí éna imá siráin-kwasai.

⁴⁶ súwana Máriaaa séna kesí imáyáago Ísóigo áwí'a mósá kwémaraisa'a ⁴⁷⁻⁴⁹ Áánútuna kwayór-árásí úwoi-arasi únana kentávéna imáyáa isaná sirunkó kawé'á isa'á Áánútu kawer-ámpá'á mésínkaiwimba aamoí kwéumankaumne. Áánútu anón-asirayankwarawai anómba umásínkáimba pósa kentávésa séna Áánútu kawé'á umánkariye sénááowe. ívé'a máyáan-kwaasigwara naaémbo paáronaaon-kwaasigwara'a mináimbá símaesa kónááowe. Áánútu ó'orawaima éna ⁵⁰ kwenaísamaivimbo máyáan-kwaasiyavena naaóv'á'ó maémáen-kwaasigwara ívé'o máyáan-kwaasigwara naaémbo paáronaaon-kwaasigwara'a arumbá umátinkámaena iyíniye. ⁵¹ Áánútu asiramái ména asirayám-báyái maéna kentúwí'o mósá máraan-kwaasi ní'mátu'makaiye. ⁵² Áánútu túwí'o kwáyáin-kwaasi sáwiyanka'a mórúna umátinkena ímo túwí'o kwáyáin-kwaasi anónka'a mósá kwéumatinkaiye. ⁵³ táái kwétinkain-kwaasi kawé-tántáá'á tíména sáwíva-tantaa'a makáan-kwaasi íma tíména tí'mátukaiye. ⁵⁴⁻⁵⁵ Áánútu kentáá síkwá'nágwara Áávaramuntavaigwara'a asiramái séna enkwará enaísavutantambo iyawaigwara'a sirumbá umátinkámae iyónaume siráin-aimba ááka'a makéna kentáá Ísarei-kwaasiya kwená kwayó-kwáásiyá kwésuwa'naa-iyé Máriaaa séna ⁵⁶ Érisapetiye ména kaumbo-kwíyómbá maisuwéna kwená naaópa'a kunkáiyé.

Érisapeti Yónimba maránkarain-kwasai.

⁵⁷ kumúwana Érisapetina kanaamá túwana iyámpoi maránkówasa ⁵⁸ Ísóigo arumbá umánkarain-aimba iséna kwenamáaraawe kwená naaópakewaiye iséna anówankwara'a aamoí umánkaraawe.

⁵⁹ aamoí uwaná miniyámpóigó avakaumboé-no'waamba kwaúwasa áúra'a káramai araa'éna ónáe séna avowá áwí'a Sékárayaawe simánkanae uwaná ⁶⁰ anówama séna ímanivo kwenáwí'a Yóniye seró súwasa ⁶¹ miwí séna íma ená kwaásiva'a mirán-kwí'á kwáyáiyé suwaná ⁶² avowámbá áá'a kaúnkowska tiyáándeí umásítai'a ésa nóran-kwira tamáminiyono suwaná ⁶³ avowámá aúvái-kwandaai síméro séna umásítai'a úwasa

máámúwana agaimaréna kwenáwí'a Yóniye séna timúwasa awánésa anón-imayaa uwaná
 64 Sékáraya agaimaréna ói'a etóyóí úwana aai séna Áánútu áwí'a mósá marówana
 65 mindáópaken-kwaasi táá'a kówana Yútiyaa-marava'a omápar-ayampa'a mináimbá
 kóyáwé umágúwasa 66 ísówai anón-imayaa ésa sésa miniyámpóigó naaémba nóran-
 kwaasiya méniyo sésa Ísóigona asirayámbá kwesé máyáiyé siráawe.

Sékáraya siráin-kwasai.

67 miniyámpóigó avowámbá Sékárayaamba Áánútun-amanko anómba umáankowana
 Áánútun-ai simátimena séna 68 Áánútu kentáásí Ísóigo éna kwená kwaasiya
 Ísareri-kwaasiya súwa'naa ena sáwí-imayaa tátoraimpinkemba iyásinkaindayavenaya
 kwéimba póta kwenáwita mósá maránaumne. 69 Áánútu kwená kwayó-kwáásí
 Tévitin-andarakewaimba asirayán-kwáásí usásinankaraimba póna sáwí'o umáiyaa
 máyaundavinkemba kawer-ámpátá mésinkaniye. 70 naaóv'á Áánútu mináimbá kwená
 kawé-kwáásí simátimuwasa agaimakáawe. 71 naaóv'á Áánútu kentááyávéna asiramái
 séna tiyámbo kembó umátinkén-kwaasi namuro-kwáásí tátokaampinkemba métiranaumne
 siráiyé. 72 naaóv'á Áánútu kentáá síkwá'náyavena arumbó umátinkanin-aimba séna
 kwená asirayán-áimbá áaka'o maránin-aimba siráiyé. 73-74 Áánútu Ááváramu kentáá
 síkwá'náyavena kentáásí namuro-kwáásítópakemba mésinkainata ima sáá'a kwégainata
 kwená mayái maéta 75 kwenaúranka'a kawé'á umái arupí umái maí'maí'onaunda-ainta
 asiramái siráiyé. Sékáraya simásuwena séna 76 kesááninkoo entávésa usáyaaityan-
 Isoigon-ai simátiminyondawai óne sénááowe. aiva'á kwé Ísóigona aamba kwiyíniyone.
 77 Ísóigo kwená kwaásiiti sáwí-imayaa maitiyuwéna kawer-ámpátá métinkanin-aimba
 kwésimatime Ísóigona aamba kwiyíniyone. 78 kentáásí Ísóigo ávááraumai arumbá
 umásinkenaya aaváúmó iyénamo sámó kaintembá kawer-ámpátá mésinkenaya sámó
 kamásinkanintaawe. 79 túnin-ayampa'o máyáawai puwónááontavena táá'a kaiwái sámó
 kamátinkena kawer-ámpátá métinkananiye Sékáraya siráiyé.

80 súwana miniyámpóigó anón-éna kawer-imáyáá kwéena kavóná-marava'a ména
 Ísareri-kwaasi túranka'a paárinin-kanaa kwétuwana kavóná-marava'a méraiye.

2

Máryaa Ísumba maránkarain-kwasai.

Mátíyu 1:18-25

1 minkánáávimbá Árómaani-kamaani-anondako áwí'a Ógásitasi kwemá simátimena séna
 amápa'-marava-kwaasi túwí'a agayánááowe siráiyé. 2 aiva'á túwí'o agayón-kanaavimba
 Sááriniyasi Síriyaa-kwaasiti kawáánákó máyón-kanaavimba 3 namupa'ó maivá kuráawai
 koyauwerésa kentí akúmbó máyópa'a túwí'a agayáiyantavesa tiráawe. 4 Yósépi Tévitin-
 andaraken-kwaasi póna Kárirí-marava'a Násáreti-naopa'a tuwéna Yútiyaa-marava'a
 Tévitina naaópa'a téna mindáó-kwí'a Pétáremuva'a túwana 5 awainínkó-árásígo Máryaa
 ámúkwarí'a úwana áwí'a mayáíndayavena áí'maena túwana 6 mindáópa'a ména iyámpóimo
 ankái-kánáá túwana 7 aivar-iyámpóimá marankéna iyámpóigona unáánkwtóí úsúrena pu-
 rumakankóná táávepimba ánkariye. túwí'a kwéagayowasa sáwíwa-kwaasi kwirómpimba
 kwaásimo kwááyumo kwáén-daumpa'a ima ména purumakankóná naaúmpa'a ména
 maránkaraiye.

sipisípira'o tavikówai simátimakain-kwasai.

8 mimbápá'á sipisípira'o tavikówai no'wáamba uvá'á kwégawaa-esa máyówana 9 Ísóigo
 kwená kwayó'ná'á kwiyómpakemba ai'marówana sipisípira'o tavikówaitopa'a paáruwana
 Áánútuna ságayamba tuwówana kumúwasa awánésa ávááraumai táátavesa uwaná
 10 kwiyómpakewai séna ima táá'a kaíno. áséi-kwasai kusimátimunda pósa sáwíwa-
 kwaasi kwéisesa ávááraumai aamoí umáankanaaowe. 11 ivé'a Tévitina naaópa'a iyámpóimá
 maránkáísana miniyámpóigóntávésa Áánútu usásinankaiwai Ísóigoman-iyé sénááowe.
 miniyámpóigó keináraware ó'on-kwaasiye sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-
 ámpátá'á métinkananiye. 12 miniyámpóimá ampantanéí úsúmai purumakankóná táávepimba
 máráisa'a koawáné'a sé'a simásimakain-aimba árai-aimba kentáá kawer-ámpátá
 mésinkaniwaimba maránkaraiye sénááowe súwasa 13 avekáámbá kwiyómpakendarawa'a
 sáwíwa'a paárésa Áánútu áwí'a mósá marésa sésa 14 kwiyómpa'a Áánútu áwí'a mósá
 maráumne. marapá'á Áánútu aamoí umátinkáin-kwaasi paru umái máyáawe siráawe.

sipisípira'o tavikówai Ísumba koawánaraan-kwasai.

¹⁵ kwíyómpakendarawa'a kwíyómpa'a kuntuwerésa iyúwasa sipisípira'o tavíkówai sésa Ísóigo simásímakain-kwasaiyaveta Pétáremuva'a koawánanaisaiye sésa ¹⁶ avekáán-umai kumbá Máriyaae Yósépiye mésarai purumakankóná táávepimba Ísumba ánkarooyamba taawánésa ¹⁷ kwíyómpakewai sirón-kwasai miníyámpóigóná kwaasái tasimátimesa ¹⁸⁻²⁰ koyauwerésa simásímakain-ainta árair-aine sésa Ísaron-aintavesa koawánontavesa Áánútu áwí'a mósá makáawe. sipisípira'o tavíkówai simátimun-aimba ísówai imáyáa uwaná Máriyaa mináimbá áakar-aaka'a éna imáyáa uráiyé.

Ísu áwí'a tamámakain-kwasai.

²¹ iyámpói ánkáyuwena avakaumboé-no'waamba kwaúwasa miníyámpóigó áúra'a kárámái araa'éna uwaná áwí'a tamánkena anówamo ímo ámúkwari'o urónka'a kwíyómpakewai sirón-kwi'a tamánkena Ísuwe siráiyé.

Símíyoniye Ánaae Ísumba awánaraayan-kwasai.

²² naaóv'á Mósési aaraimó iyámpóimo tinkésa nombó pétuwesa miwítí naaópa'o iyónááon-aimbo siráin-kanaa túwasarai Yósépi Máriyaae Ísumba áí' mesarai Ísóigombo amíyanesarai Yérúsaremu-naopa'a kurááiyé. ²³ Ísóigona ámáámba Mósési agaimaréna séna Ísóigo séna kentí iyámpói aiva'á inaamai-iyámpóiyómbá tí'mae'a kesópa'a mátinke'a ená iyámpóiyé sénááowe Ísóigo siráiyé Mósési agaimaréna siráiyé. ²⁴ moóráva'a Ísóigona ámáámba agaimaréna séna Áánútuntavekai ísámai máái-numa kae'á vamái agáyáákaiyo. ímo mááimo makékai mááiraan-dumago áráá'a kae'á maimái agáyáákaiyo siráiyé. mináimbá mirá óyááoiyantavesarai Ísumba áí' mesarai Yérúsaremu-naopa'a kurááiyé.

²⁵ kuyaná moóráwái áwí'a Símíyoni kwemá Yérúsaremuva'a ména kawe-kwáási póna Áánútun-aaiyavena asiramái ména Ísareri-kwaasi kawe'á umátinkaniwaimba amu'maréna máyowana Áánútun-amanko kwesé ména ²⁶ ááéma simámena séna íma ááéma puwíníyompo Ísóigomo usásinankaiwaimba awané puwíníyone simámakaimba ²⁷ Áánútun-amanko imáyáa amúwana anóm-bono'-naumpa'a umáyowasarai Ísu anóvowi ámáámba mirá siróntavesarai Ísumba áí' mesarai anóm-bono'-naumpa'a iyúyana ²⁸ Símíyoni miníyámpói tapéna Áánútuntavena súwi simásuwena séna ²⁹ Ísóigoo simásímakaanda-aimba ívé'a paárisana sirunkó kawe'á kwéimba pó'a úwoi puwónaumne. ³⁰⁻³¹ amápa-kwaasiyavai ísámai kawer-ámpá'ó métinkaniwaimba usásinankaana'a á'a kwéawanaumne. ³² ó'onkaa-kwaasi sáma kamátinkena kawer-ámbá agaráátinkainana póna Ísareri-kwaasi súwíta iyíniye Símíyoni siráiyé.

³³ Símíyoni miníyámpóigóntávéna súwasarai anóvowi isésarai anón-imayaa uyaná ³⁴ Símíyoni séna Áánútu kawe'á umátinkaniye simásuwena miníyámpóigó anówantavena séna Áánútu maaníyámpói usásinankaiye. kwentávésa Ísareri-kwaasi évakarawai Áánútuntavesa kawe'á umái méwasa évakarawai tínaaemba umámenaaowe. Áánútu kwembá awaamékáámhá umánkáisasa sáwí-aimbo simánkanaaowaiti ³⁵ sáwí-imayaa amápa-kwaasi túranka'a paáriníye. ááigwara-tantaako airááisanamo áí'o intenkáámhá umbai-yántáá'á enarumpimbá tíniye Símíyoni Máriyaantavena siráiyé.

³⁶⁻³⁷ moórá-ininko áwí'a Ánaa kwemá Áánútun-aaí simátimakon-ininko ména Ásan-andaraken-inimba Vániyueri ayáámúnko póna kwaai mairéna avakaeté-ima maisuwónana awaikó puwúwana ayáátááka'a ⁸⁴ íma maisuwéna áránkamba kéna aasiyaasi-táwái anóm-bono'-naumpa'a uména enónka'a aaváyavimba no'wáámha Áánútu áwí'a mósá kwémarena námúnaawe su'mai síndayavena íma toómbá kwénena ³⁸ Símíyoni kwésun-tawai kwegwará'á egwaa'á taména Áánútuntavena súwi séna miníyámpóigón-áái simátiména Áánútu Yérúsaremuwaken-kwaasi sáwí-imayaa tátokaimpinkemba iyásinkaindavenaya sirániwaimba kwéamu'maraundawaintavena miníyámpóigón-áái simátimakaiye.

Yósépiye Máriyaae Násáreti-naopa'a kurááyan-kwasai.

³⁹ Yósépiye Máriyaae Ísóigo siráin-amaamba ánásamasuwasarai Káríri-marava'a mindáraití naaópa'a Násáreti-naopa'a komáyóyana ⁴⁰ mindáraití iyámpóigo anón-umagwena asiramái ména kawer-ímáyáá kwéuwana Áánútu kawe'á kwéumankowana méraiye.

Ísu iyámpói maúnka'a anóm-bono'-naumpa'a iráin-kwasai.

⁴¹ naaóv'á Áánútu Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánón-kánáá túntemba Ísu anówowi Yérúsaremu-naopa'a kóyo urááíye. ⁴² Ísu sísamaivakemba kae'á kumbaimái-ima maisukónka'a kóyo uyambá pósarai mintánómbá nayááoiyantavesarai Ísumba áí'maesarai Yérúsaremuva'a komáyóyana ⁴³ mintánón-kánáá ánásowasa miwítí naaópa'a kóyáwé uwaná Ísu Yérúsaremuva'a máyowasarai anówowi íma awánésarai ⁴⁴ imáyáa ésarai kwe-namááraewa aampa'á kwégwiyoi-imayaa ésarai aampa'á kwégwesarai enónka'a kwétoyo uwasarái mindárai miwítí naaóraavimba timááraavimba tındave ésarai avakáá uyambá ⁴⁵ íma awánésarai avakáá uwááesarai ó'a tayauwerésarai Yérúsaremuva'a koavakáá úmaesarai kuyambá ⁴⁶ kaumbo-táwai ánásowana anóm-bono'-naumpa'a máyowasarai anówowi awánaraaiye. Yútaa-kwaasi aaimó simátímún-kwaasiti avumpimbá Ísu ména miwí táái kwéisena mináíntávéna tísaa úwasa ⁴⁷ anondá kwembá áísaa uwaná kwená kawer-ímáyáavinkembá simátimuwasa isésa táátavai uwasarái ⁴⁸ anówowi taawánésarai táátavai ésarai tiyáámba tuvimpínésarai anówama séna kesááninkoo enavowé kesé avakáá úmaekai kwénauyana sirunkó umbái kwétaivo nóra éwa mirá kwéono súwana ⁴⁹ Ísu séna nóra ékai sivakáá kwéoyo. kesivoná naaúmpa'a máyaumpo nóra ékai íma ísaraaiyo súwasarai ⁵⁰ mináínkóná ááimba íma kawe'á umái ísaraaiye.

⁵¹ íma ísóyana Ísu anówowiye Yérúsaremuvakemba Násáreti-naopa'a téna miwí tááiyavena kató úmae kwéiyena tamáyowana anówama Ísumo uráimba imáyáa umái máyowana ⁵² Ísu anón-umagwena kawer-ímáyáá kwéuwasa Áánútugwara kwaásigwara'a aamoí umánkaraawe.

3

Yóni simátímakain-kwasai.

Mátíyu 3:1-12, Máaka 1:2-8, Yóni 1:19-28

¹ Árómáani-kwaasiti anóndako áwí'a Táipíriyasi ména kawáá-máyái mairéna sísamaivakemba éva'aasei kumbaimái-ima maisuwónka'a Yútiyaa-marara-kawaanako áwí'a Póntiyasi Páírátí máyowana Káíriri-marara-kawaanako áwí'a Éróti máyowana áváko áwí'a Virípi kwemá Ítúrrea-maravare Tárékónaitisi-maravare kárákwirowana Áráiseni Ápírini-marava'a kárákwirowasa ² miráumai-kwaasi kárákwironka'a Ánásiye Káyavaasiye aiva-mónó-káwáánákái máyóyana Sékáraya ááninko áwí'a Yóni kavóná-marava'a máyowana Áánútu aaimá simámuwana ³ Yóni Yótáni-nonkona arúv'á kwénaeana simátimena séna sáwí-imayaa tuwé'a Áánútunopa'a tíya'a nombá pétinkaanana Áánútu kentí sáwí-imayaa maitiyuwániye Yóni siráíye. ⁴ mirá súntavena naaóv'á Áánútun-ai simátimakowai áwí'a Áísaya agaimaréna séna

moóráwai kavóná-marava'a ména aayamáirakemba séna Ísóyona aamba kwirankánáaomba kwená aamba arupí íyana minámp'á kwíno. ⁵ omá'a káramai ukwítu'mae koró. kae'náér-amba arupí oró. kuváúsaavau-amba maimái kawe'á oró. ⁶ Áánútu sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámp'á métinkaniwaimba ai'maránana kuminímba amáparawaima awánanaaowe

Áísaya agaimaréna sirónka'a póna Yónintavena mináímbá siráíye.

⁷ súwasa Yóni nombá pésinkainkwaé sésa sáwíva-kwaasi kwenópa'a tóyo uwaná Yóni simátimena séna iyánkó póigon-araa'an-owe. Áánútu kentí sáwí-meyamba tímínívo nááwa simátímísara iséra inkaiséra kwéteo. ⁸ kentí sáwí-mayái tuwé'o Áánútumpa'o té'o é'a kawe'-máyái máyéwa'a tuwánanaumne. Ááváramu kentáá síkwá'ná ímbá póta Áánútuna kawe-kwáásiyá úne sé'a mirán-ímáyáá íma oró. Áánútu Ááváramu aisaavutantamba ónááowe sénaraankasi maanóntámpinkembá kanaám-po'a kwaási aúráaro sisa'á aúrásino. Ááváramu aisaavutantamba uráundawai póta kawekwáásiyá úne sé'a mirán-ímáyáá íma oró. ⁹ íma kawer-árabá íyain-taima ááimpimba kwéyaisuwesa iravímbo agaisúwáántemba Áánútu miráumai kentí sáwí-meyamba tímíníye Yóni siráíye.

¹⁰ súwasa isésa sésa simásimenda-ainta nóraya ónaumno suwaná ¹¹ Yóni séna kaer-únánkwátói makáawai ímo makáawaima moórá-mora-umai tímatuwaaro. toómbá makáawai ímo makáawaima moórá-mora-umai tímatuwaaro Yóni súwasa ¹² táákisi-ontamba kwémayon-umoyan-kwaasi Yóni nombá pésinkainkwaé sésa kwenópa'a tésa sésa anóndako ómpo nóraya ónaumno suwaná ¹³ Yóni séna íma kampa'á simái anón-ontamba maé'a táákisi-ontane su'mai máyáaro súwasa ¹⁴ i-kwáási sésa kesáá nóraya ónaumno suwaná Yóni séna tínkantuke'a miwítí óisamba mayánáe íma seró. kampar-áímbá

kwésimatime'a miwítí óísamba mayánáe íma seró. kentí mayáígóná meéyántávé'a íma kayoré'a tirunkó kawé'á kwéina'a máero Yóni siráíye.

¹⁵ Yútaa-kwaasi Áánútumo usásinankaiwaimba amu'marésa mésa Yónin-aaí isésa anón-imayaa ésa sésa Áánútumo usásinankaiwai kwemá Yóniya'i. á'owaawa'iyó kwésuwana ¹⁶ Yóni séna kesínaaemba tíniwai kwemá anóndakoma kembá usáyaaitaramba pó'a kwemó aaimó síndavimba kemá aaimá sendamá uwóví'a ónaumne. kemá nombá pétinkaudanivo kwemá Áánútun-amankomba ai'maráinana kuména keinárawapimba anómbo umátinkaniye. iramó agáyáantemba íníye. ¹⁷ aawinkwinaumo sipétivimbo mósá makésamo iyaavumásúwááwanamo anómbo marapá'ó kúmisanamo ásimá úndáomo tútúwasasamo kaikai'o ínín-iravimbo kwiyúmaimo agaisuwésamo anómbo naaúmpa'o mósá máraantemba kwaási miráraámbá íníye Yóni séna ¹⁸ Áánútuna áséi-kwasai ísámai kawer-ígwáe séna mirán-áimbá simátíma'maena iráíye.

Ísumba nombá pérankarain-kwasai.

Mátíyu 3:13-17, Máaka 1:9-11

¹⁹⁻²² Yóni simátíma'maena kwéiyena sáwíva-kwaasi nombá kwévetinkena naaémba Ísumba pérankowana námúnaa kwésuwana sokón-tawaai taaínkaar-úwana Áánútun-amanko mááiraamba úmaena ane'á kumbáyowana aaigowé su'mai kwiyómpakemba séna emá kesááninko óna'a ená imáyáa kwée'a ávááraumai aamoí umánkaumne siráíye.

Yóni Áánútuna áséi-kwasai kwésimatimubanivo Káriri-marara-kawaanako áwí'a Érótiima áváko awainínkó áwí'a Erotiyasimba mairówana mindáyavena ó'on-o'on-tantaa'a sáwí'a uráintavena Yóni séna sáwísawaa kwéone súwana Éróti Yónimba áí'mai ándáva'a ankéna mindáyavena sáwí-mayai maímaéna iráíye.

Ísu aikwá'nái túwíkona kwaasái.

Mátíyu 1:1-17

²³ Ísu marapá'á kumbéna kaumbo-síyáánkái-ímá maisuwéna kwénaaena Áánútun-aaí simátiminimba ááimba asówasa kwaási imáyáa ésa sésa Yósépi ááninkoman-íye kwésewe.

Yósépi avowá áwí'a Írai úwana

²⁴ Írai avowá áwí'a Mátáta úwana

Mátáta avowá áwí'a Árivái úwana

Árivái avowá áwí'a Méokai úwana

Méokai avowá áwí'a Yánai úwana

Yánai avowá áwí'a Yósépi úwana

²⁵ Yósépi avowá áwí'a Mátátayasi úwana

Mátátayasi avowá áwí'a Émósi úwana

Émósi avowá áwí'a Néamu úwana

Néamu avowá áwí'a Ésérai úwana

Ésérai avowá áwí'a Nágai úwana

²⁶ Nágai avowá áwí'a Méata úwana

Méata avowá áwí'a Mátátayasi úwana

Mátátayasi avowá áwí'a Sémeni úwana

Sémeni avowá áwí'a Yóséke úwana

Yóséke avowá áwí'a Yóta úwana

²⁷ Yóta avowá áwí'a Yóánana úwana

Yóánana avowá áwí'a Árésa úwana

Árésa avowá áwí'a Sérápápeo úwana

Sérápápeo avowá áwí'a Síátio úwana

Síátio avowá áwí'a Nérai úwana

²⁸ Nérai avowá áwí'a Méokai úwana

Méokai avowá áwí'a Étai úwana

Étai avowá áwí'a Kósamu úwana

Kósamu avowá áwí'a Éómetamu úwana

Éómetamu avowá áwí'a Eyá úwana

²⁹ Eyá avowá áwí'a Yósúwa úwana

Yósúwa avowá áwí'a Éríyesa úwana

Éríyesa avowá áwí'a Yórimu úwana

Yórimu avowá áwí'a Mátáta úwana

Mátáta avowá áwí'a Árivái úwana

³⁰ Árivái avowá áwí'a Símiyoni úwana

Símiyoni avowá áwí'a Yútaa úwana

Yútaa avowá áwí'a Yósépi úwana
 Yósépi avowá áwí'a Yónamu úwana
 Yónamu avowá áwí'a Éráyakimu úwana
 31 Éráyakimu avowá áwí'a Mériya úwana
 Mériya avowá áwí'a Ména úwana
 Ména avowá áwí'a Mátáta úwana
 Mátáta avowá áwí'a Nétáani úwana
 Nétáani avowá áwí'a Tévíti úwana
 32 Tévíti avowá áwí'a Yési úwana
 Yési avowá áwí'a Ópéti úwana
 Ópéti avowá áwí'a Póási úwana
 Póási avowá áwí'a Sára úwana
 Sára avowá áwí'a Násoni úwana
 33 Násoni avowá áwí'a Ámínátapa úwana
 Ámínátapa avowá áwí'a Á'mini úwana
 Á'mini avowá áwí'a Anái úwana
 Anái avowá áwí'a Éséroni úwana
 Éséroni avowá áwí'a Pérési úwana
 Pérési avowá áwí'a Yútaa úwana
 34 Yútaa avowá áwí'a Yákópo úwana
 Yákópo avowá áwí'a Áísákaa úwana
 Áísákaa avowá áwí'a Ááváramu úwana
 Ááváramu avowá áwí'a Téra úwana
 Téra avowá áwí'a Né'o úwana
 35 Né'o avowá áwí'a Séráka úwana
 Séráka avowá áwí'a Áríyu úwana
 Áríyu avowá áwí'a Péréki úwana
 Péréki avowá áwí'a Ípa úwana
 Ípa avowá áwí'a Síra úwana
 36 Síra avowá áwí'a Kénááni úwana
 Kénááni avowá áwí'a Avakatí úwana
 Avakatí avowá áwí'a Sému úwana
 Sému avowá áwí'a Nówaa úwana
 Nówaa avowá áwí'a Árémeki úwana
 37 Árémeki avowá áwí'a Métúsara úwana
 Métúsara avowá áwí'a Ínóki úwana
 Ínóki avowá áwí'a Yéréti úwana
 Yéréti avowá áwí'a Má'árario úwana
 Má'árario avowá áwí'a Kénááni úwana
 38 Kénááni avowá áwí'a Ínosi úwana
 Ínosi avowá áwí'a Sėti úwana
 Sėti avowá áwí'a Áándamu éna kwemá Áánútu áánimban-iyé.
 miwí Ísu aikwá'ná owé-ímáyáá uráawe.

4

Sáátáánigo Ísumba áisaa umai isánáe siráin-kwasai.

Mátíyu 4:1-11, Mááka 1:12-13

1 Yóni Ísumba nombá pérankaronka'a Áánútun-amankoma Ísumba anómba
 kwéumankena simámuwana Ísu Yótáni-nomba tuwéna kavóná-marava'a komáyowana
 2 Sáátáánigo Ísu sáwí'o índá awánanae kwésuwana Ísu íma toómbá nombá ména kae-
 kwáái aiyayaan-do'waamba 40 no'waamba kwaúwana áváaran-aaí ankwána 3 Sáátáánigo
 séna emá Áánútu áánimba úne kwésempe maanóntánkóntávái toómbá auréna'a naanó
 siyó súwana 4 Ísu séna Áánútun-aaí aúvái-kwandaavinkemba séna
 toómbó náiyawaiye su'mai kwaási íma tátoranivo Áánútu siráini'a amápa'a íyana
 tátoraniye
 siráimba pó'a emó sénda íma mirá ónaumne súwana 5 Sáátáánigo Ísumba áí'maena
 iyéna avekáán-umai amápa'-marava'a kárákwiron-kwaasi agaráárankena 6 séna amápa'-
 marava'o kárákwiyuwo sénamo simakaimba moóráwaimba kesí imáyáavinkemba kanaán-
 umai timénaunda isa'á embá áménana enáwí'a iyíniye. 7 kesí imáyáamo mósá máréna'o é'a

kárákwiyi-mayai áména kárákwiyiiniyone Sáátáánigo súwana ⁸ Ísu séna Áánútun-aaí aúvái-kwandaavinkemba séna
kesí Ísóigo Áánútumba imáyáa é'a kwenáwíre su'mai mósá maré'a kwená mayáiyé su'mai máyáaro

siráimba p'ó'a emó sénda íma mirá ónaumne súwana ⁹⁻¹¹ Sáátáánigo Ísumba áí'maena Yérúsaremu-naopa'a kwéna anóm-bono'-nankona ávúmayaapa'a móankena séna Áánútun-aaí aúvái-kwandaavinkemba séna
Áánútu kwíyómpakemba kwená kwayó'nárawa'a
ti'maráinasa enká'á kárákwiyonaaowe.
ó'omba séna

óntanka'a aísamaima turaráanavo
sésa tiyáándeí aramónááowe

siráiye. miráumai emá Áánútu áánimba úne kwésempo maankákémbá ásávenasa kwíyómpakendarawa'a arámbaesa marapá'á móru ankánááowe Sáátáánigo súwana ¹² Ísu séna Áánútun-aaí aúvái-kwandaavinkemba á'a mirá siréna moórá-ainkwará'a séna kentí Ísóigo Áánútumba áisaa umai isánáe íma seró

siráimba emó séndantembo mirámó ékai Áánútumba áisaa umai isáúsino. mindáyavai emó sénda íma mirá ónaumne Ísu súwana ¹³ Sáátáánigo amápa-tantaatavena Ísumba áisaa umai isáiyuwena séna sáwíyanka'a ó'a taáísaa umai isánaumne séna auwéna kuráiyé.

Ísu kwená mayáímó ááimbo ásárain-kwasai.

Mátíyu 4:12-17, Mááka 1:14-15

¹⁴ kúwana Áánútun-amankona asirayámbá Ísumpimba kwáyowana Ísu kavóná-marava'a tuwéna Káíriri-marava'a komáyowasa kwenááigo amápa'-mapa'a kóyáwé úwana ¹⁵ miwítí mono'-náúmpimpá'á Ísu simátimuwasa amáparawai kwenáwí'a mósá makáawe.

Násáretivakewai Ísumba tínaemba umánkaraan-kwasai.

Mátíyu 13:53-58, Mááka 6:1-6

¹⁶ minkákémbá Ísu kítokomo maémáin-daopa'a Násáreti-naopa'a koména Yútaa-kwaasi monor-áimbá kwéison-kanaama aasiyaasi-táwai mono'-náúmpá'á umaémaintemba miráumai uména Áánútun-aaí aúvái-kwandaavinkemba simátimindayavena usásinowasa ¹⁷ naaóv'á Áánútun-aaí sirówai Áísáya agaimakón-kwandaai amúwana mairéna kwéarirena moórá-aimba awánéna táámpamai séna

¹⁸ Ísóigon-amanko kesé máyáiyé. úwoi-kwaasiyavai kesí áséi-kwasai kosimátimiyo séna si'mákaimba póna Ísóigon-amanko kesé máyáiyé. tátokaan-kwaasiyave'a kemá ayútínkáana'a máéro siyé-áimbá kosimátimiyo. túrambo kavikáin-kwaasiyavai ó'a túramba awánamai kawé'á umátinkaa-aimba kosimátimiyo. tirumbó umbaimó táinda-kwaasiyavena minúbái-yántáá'á ánásaniye siyé-áimbá kosimátimiyo. ¹⁹ Ísóigo kwená kwaási kawé'á umátinkanin-kanaagon-aaí kosimátimiyo séna si'mákaiye

agaimaréna siráiyé Ísu simásuwena ²⁰ mináúvái-kwándáái tavúmai kárákwirowaimba aména aaí simátimindayavena mará'á máyowasa mindáúmpá'á máyón-kwaasi aaí síníye úwasa aúrampimba karákówana ²¹ Ísu séna mináimbá táámpamai súna'a iséiraan-aimba avora'á kwévaariye súwasa ²² isésa aiva'á kawer-áimbá kwésiye sésa aamoí umánkesa naaemba anón-imayaa ésa sésa Yósépi ááninko éna maankákéwái póna kesáámó úndanten-kwaasiman-ivo nóra séna mirán-áimbá kwésiyo suwaná ²³ Ísu séna kwaási kwántámai-aimba sésa emá sontaa-kwáási ómpo enáúra'a eyáárika'a kawé'á uwó kwésewe. mináimbá kentáv'é'a simásuwe'a sé'a Kápénéamu-naopa'a kawé'-máiyái mairáanata ísaraumpo maanká ená naaópakwara'a mirám-báyái mayaaó kentáv'é'a sénááombanivo ²⁴ árai'a simátimé'a sé'a Áánútun-aaí simátimíwai kwená kwaásitopa'a Áánútun-aaí kosimátiminyenamó kwimbá kwenamááraa sésa kesáámó úndanten-kwaasiman-iyé sésa kwenáwí'a íma mósá kwémaraawe. ²⁵ árair-aimba sénaumpo isáaro. naaóv'á Áánútun-aaí simátimakowai áwí'a Íráiyaa máyonka'a kaumbo-ímá umái ava'moraé-kwiyomba maisuwéna íma aa'á téna ayawaimá tówana minkánáámá Ísareri-kwaasiti maravá'á ketor-inímbá sáwíva'a máyówana ²⁶ Áánútu íma minkétór-inímbá kotúwa'naa íniyone séna ó'om-baravaken-ketor-inimba Sáítóni-marava'a Sárévati-naopaken-inimba koáwa'naa uwó séna Áánútu Íráiyaamba ai'marówana kuráiyé. ²⁷ naaóv'á moóráwái Áánútun-aaí simátimakowai áwí'a Íráisa máyonka'a Ísareri-kwaasiti maravá'á túma karón-kwaasi

sáwíwa'a máyówana Áánútu minkwáásíyómbá íma asóvatinkaraimbanivo ó'om-barava'a Síriyaa-maravaken-kwaasi áuma karón-kwaasi áwí'a Néamanimba asóvamankaraiye Ísu súwasa ²⁸ mimbónó'-náúmpá'á máyówai isésa imáyáa ésa kentááyávéna Áánútu íma túwa'naa íníye Ísu siyé sésa tirunkó ikaa'á wówasa ²⁹ usásinesa Ísumba tátokesa tavisímaesa máápa'a kunákáruwesa miwítí naaór-omapa'a ámémpa'a améntáyuwanae uwaná ³⁰ ánívo Ísu minkwáásímíwinkemba tuviyuwena kóuraiye.

arumpimbá taraváá-kwámbá máyowaina kwaasí.

Mááka 1:21-28

³¹ Ísu Káriri-marava'a Kápénéamu-naopa'a koména Yútaa-kwaasi monor-áimbá kwéison-kanaara'a mono'-náúmpá'á uména aai simátimuwasa ³² isésa asiramái súntavesa anón-kwaasigoraamba siyé sésa táátavai uráawe.

³³ táátavai uwaná mimbónó'-náúmpá'á moóráwai taraváá-kwámbá kwenarumpimbá máyon-kwaasigo ména anónka'a séna ³⁴ Ísu Násáretivakewai óne. kentáá nóra éwa tasinkambaiya ánásaniyono. embá awánáúndawai Áánútuna kawe-kwáyó'há'á óne súwana ³⁵ Ísu taraváá-kwántávéna asiramái séna aaiseré minkwáásí tiyuwé kóaaó súwana mintáraváá-kwánkó minkwáásí toká'mái túranka'a tuvámbaréna íma sáwí'a umánkena úwoi kóúwasa ³⁶ awánésa táátavai ésa keáimbá sésa nóran-aina kwésiyo. asirayán-áimbá taraváá-kwántávéna asiramái kwésimatimisasa tirumpinkémbá kwégowe suwaná ³⁷ mirán-áimbá Ísun-ai mináyámpá'á kóyáwé úwasa ísaraawe.

Ísu tí'o ún-kwaasi asóvatinkarain-kwasai.

Mátíyu 8:14-17, Mááka 1:29-34

³⁸ isówana Ísu mimbónó'-náúmpá'á tuwéna Sáímonina naaúmpa'a iyúmba Sáímoni aísáankomba kokotámba kwéankowana máyowasa Ísumba simámúwana ³⁹ iséna kwenópa'a téna kokotánkóntavéna séna ánásaaó súwana minkókótámba ánásowana usásinkwéna toómbá agaimái tímakaiye.

⁴⁰ toómbá agai-timúwana énonka'a ó'on-o'on-ti'o ún-kwaasi tí'maesa Ísunopa'a mátínkówana ayáámba tátorowasa asóvaraawe. ⁴¹ mirá úwasa taraváá-kwámbá sáwíwa-kwaasi tirumpinkémbá tiyuwésa anónka'a sésa Áánútu ááninko óne simásuwesa kóuraawe. taraváá-kwámbá imáyáa ésa Ísuntavesa Áánútumo usásinankaiwaima iyé-imáyáá untávéna Ísu aaiséararo súwasa tiyuwésa kóuraawe.

Yútiyaa-ayampa'a Ísu simátímakain-kwasai.

Mááka 1:35-39

⁴² kóuwana aaváúmá usónka'a Ísu mindáópa'a tuwéna námúnaa síndayavena íma kwaasí máyópa'a komáyowasa avakáá-umai awánésa sésa kónavo keséya máiyó suwaná ⁴³ Ísu séna ó'on-daopimpakwara'a áséi-kwasai Áánútu kwená kwaasí kwégawaain-aimba kosimátimenaumne. mirá ónaundayavena Áánútu sí'mákaisa'a kunkáumne séna ⁴⁴ tiyuwéna Yútiyaa-ayampa'a koména mono'-náúmpá'á simátíma'maena iráiyé.

5

Ísu kwená kwáyó'nárawa'a tááyarain-kwasai.

Mátíyu 4:18-22, Mááka 1:16-20

¹ moórá-tawai Ísu nonkwaatúnkón-awampa'a áwí'a Kénésáreti-kwaaukon-awampa'a máyowasa Áánútun-ai isánáe sésa tóyo ésa kwenkuvará'á úmaesa tuwaná ²⁻³ kae'á sáwíyan-dompi-sipi nonáámááiva'a kwáyowana moórá Sáímonindei kwáyowana awánówasa noyáá'a tóróyan-kwaasi mindómpí-sípí tuwésa kwase-únámbá kwéese uwaná misípí úwoi kwáyowana awánéna Sáímonina nompí-sípívimbá usáténa Sáímonintavéna séna egwaa'á maimaé kwaaó súwana egwaa'á avúsúmaena nonawámpá'á kúwana Ísu mimpímbá mara'á ména amápa-kwaasi simátímakaiye.

⁴ simásuwéna Sáímonintavéna séna nompí-sípí avúsúmae nonavuvumpá'á kuré egwára ená kwaásigwara'a kwase-únámbá túwéwana nompímbá kumína'a noyáá'a asínáaro súwana ⁵ Sáímoni séna anóndakoo ívé'-no'waamba mirá úmae iyúndaya íya noyááa asinéta úwoiyi máyaundayaanivo emó séndantemba ónaumne séna ⁶ nonavuvumpá'á kwésa kwase-únámbá túwówana nompímbá kumúwana sáwíwa'-noyaa'a minúnámpímbá ógwitena tararáára'naraamba úwasa ⁷ moórá-nompi-sipivimba miwítí kwaasí máyówasa awánésa tiyáán-tuwa'a ésa tasúwa'naa oro suwasá tésa minkáé-sípívimbá noyáá'a mósá márówana ógwitena umbái téna nompímbá kunávekora'naraamba úwana ⁸ Sáímoni Pítáa mirámó úmba awánéna Ísuma anóndakoman-íye séna aisamaivimba kívairena séna

Ísóigoo sáwí-kwaasi úmpo siyuwé kwaáo siráiyé. ⁹ sáwíva'-noyaa'a asínóntavena Pítaawe kwesé máyón-kwaasiye táátavai uwasá ¹⁰ Sáimoniye noyáá'a to'maésarai nááúyawai Sépéti ááninkai túwí'a moóráwai Yémési úwana moóráwai Yóni mindáraiye táátavai uyaná Sáimoni Pítaa Ísuntavena séna Ísóigoo sáwí-kwaasi úmpo siyuwé kwaáo súwana Ísu séna íma áá'a kaino. noyáá'o to'maé kwénaoomba mimbáyái ivátuwe'a ivé'a kwaási tavisíyasa kesirááma kwáráaro súwasa ¹¹ mindómpí-sípí tavisímaesa nonáámááiva'a mámaresa miwítí mayáimá ivátuwesa Ísun-ánaaemba kwa'maésa kwénaaowe.

Ísu áuma karón-kwaasi kawé'á umánkarain-kwasai.

Mátíyu 8:1-4, Mááka 1:40-45

¹² moórá-tawai Ísu moórá-naopa'a máyowana moóráwai amápa-kuva'a áuma karón-kwaasi Ísumba awánéna anóndakoman-iyé séna aísamaivimba takívairéna séna kentávénamo ankáinamo e kanaán-umai aúnái'a umásinkaniyone súwana ¹³ Ísu ayáámba ane'á tátoarena séna mirá ónaumpo enáúra'a karevú'a kawáúgwiye súwana avekáámbá kawáúguwana ¹⁴ Ísu asiramái séna enáúra'a kawáúgwimba po naaóv'ó Mósesimo siráintemba mono'-máiyái-kwáásitópa'a kwéna enáuma máagaraatinke póima tímínasa Áánútuntavesa ísámai tuvú'mái agayáiyasa amáparawai awánéna áurakemba kawáúgwiye sénááowe. ánívo enáúra'o umánkaunda-aimba simátimunavo se kwaáo Ísu súwana ¹⁵ ivátuwena kawé'á umánkon-aimba simátíma'maena iyúwana mináínkó naaó'-nao'a kóyáwé úwasa sáwívarawai tóyo ésa kwenáái kwéise'a onaná tí'o in-kwáási asóvatinkinkwae sésa tóyo uwaná ¹⁶ ánívo Ísu Áánútumpa'a námúnaa síndayavena kavóná-marava'a kóyo uráiyé.

Ísu aísamai pukówaimba kawé'á umánkarain-kwasai.

Mátíyu 9:1-8, Mááka 2:1-12

¹⁷ moórá-tawai évakarawai ámáán-kawaa-kwaasiye ámáámba sun-kwáásíyé Yérúsaremu-naopakemba Káíriri-ayampakemba Yútiyaa-ayampakemba tóyo ésa Ísu moórá-naumpa'a aai kwésimatimumba táisaraawe. Áánútu Ísumba asóvatinkanin-asiráyamba ámakowana máyowasa ¹⁸ évakarawai aísaimo pukówaimba kwandaavimbá marésa taagwiya'maésa tésa Ísunopa'a máánkáananaya kawé'á ínkwáé sésa tumbá ¹⁹ mindáumpá'á sáwíva-kwaasi sisipáá uwasá íma kanaán-umai iyóra'naraanesa naanamiva'á taagwiya'maésa umésa avaa'á akósámareasa ándára tátoresa túwówana kumeémena kwaásivimbo Ísumo máyompimba aúranka'a kumúwana ²⁰ Ísu taagwiya'maésamo tun-kwáásímó árai'a kawé'á umánkaniye-imaayo umbá Ísu tuwánéna aísaimo pukón-kwaasiyavena séna kesí kwaásiyo ená sáwí-imayaa mayauwáúmne súwasa ²¹ ámáán-kawaa-kwaasiye ámáámba sun-kwáásíyé iséise ésa sésa Áánútu kweyáá sáwí-imayaa maitiyuwánívo kwaási íma mirá ónááovo Áánútumba aká'áamba kwésimankaiye suwaná ²² Ísu minímáyáámó umbá awánéna séna nóra éra mirán-ímáyáá kwéoo. ²³ moóráwaimo aísaimo pukáindawaintavaimo sénamo ená sáwí-imayaa mayauwáúmne sínasamo ésa áraira síí. kampará síiyo sénááowe. ánívo moóráwaimo aísaimo pukáindawaintavaimo sénamo eyáárika'a usásine kwaáo sínasamo ésa áraira síí. kampará síiyo awánanaaowe. ²⁴ kemá kwaási úranda'a kumpaáruandawai marapá'á máyaunda kwaásiti sáwí-imayaa maitiyuwáunda-asiráyamba tokáunda pó'a agaráátinkáanda awánanaaowe séna aísaimo pukón-kwaasiyavena séna isaaó. usásinke ená kwandaaimá maimaé ená naaópa'a kwaáo súwana ²⁵ túranka'a usásinkwena kwená kwandaaimá kwénaena Áánútu áwí'a mósá kwémarena kwená naaópa'a kúwasa ²⁶ amáparawai táátavai ésa Áánútu áwí'a mósá marésa sésa íma awánaraundai'a isa'á awánáúmne sésa táátavai ésa tiyáámba tóipimba áákaawe.

Ísu Árívaimba ááyarin-kwasai.

Mátíyu 9:9-13, Mááka 2:13-17

²⁷ naaémba Ísu aampa'á kwégwena awánómba táákisi-mayai kwémayowai áwí'a Árívái táákisimo máyón-daumpa'a máyowana Ísu awánéna séna usásine kesé tiyó súwana ²⁸ usásinena amápa-tantaa'a tuwéna kwenánaaemba kwa'maéna kwéna ²⁹ Ísuwe náíndayavena kwená naaúmpa'a anón-tomba agayówasa táákisimo máyón-kwaasiye ó'on-o'on-kwaasiye Árívaina naaúmpa'a tamésa mindáraiye tamésa tagwémandowasa ³⁰ ámáán-kawaa-kwaasiye miwítí ámáámba sun-kwáásíyé Ísuna kwayó'nárawatavesa áwáá'a tiyésa tísaá ésa sésa táákisi máyáan-umoyan-kwaasiye sáwí'a on-kwáásíyé toómbá kwénaao suwaná ³¹ Ísu ísena séna sontaa-kwáásigó kawé'ó umáimo máyáan-kwaasi íma

kwétuwa'naa-ivo tí'o in-kwáásí kwétuwa'naa-iyé. ³² mindáyave'a arupí umái máyáan-kwaasi tááyaanasa Áánútunopa'a tígwáe sé'a íma kunkáumpo sáwí'o umáimo máyáan-kwaasi tááyaanasa Áánútunopa'a tígwáe sé'a kunkáumne Ísu siráiyé.

toómbá aawesuráan-kwasai.

Mátíyu 9:14-17, Mááka 2:18-22

³³ suwasá évakarawai Ísuntavesa sésa Yóni nombó pétinkaiwaina kwayó'nárawa'a moórá-mora-tawai Áánútuntavesa imáyáa ésa toómbá íma kwénesa námúnaawe su'mai kwésewasa ámáán-kawaa-kwaasiti kwayó'nárawakwara'a mirá kwéovo ená kwayó'nárawa'a íma mirá ésa toómbá nombá úwoi kwénaawe. nóra ésa mirá kwéoo suwaná ³⁴ Ísu séna moórawai aarai mayáindawai amááraawi tanómba kauntiminímba miwíse máyainasa aamoi ésa mintómbá íma a'áo sénááowo úwoi nánááowe. ³⁵ naaémba minkwáásigómbá áí'maesa kówiyasa minkánáámá amááraawi tirunkó sáwí'a ínasa toómbá a'áo sénááowe Ísu séna kwemó ménamo naaémbo tiyuwénamo iyínintavena mináímbá siráiyé.

³⁶ Ísu mináímbá simásuwena maarán-áímbá kwántámai-aimba séna ááéraan-ampantamo avaa'ó kwáyáisasamo ombá aúna-ampanta íma kárámai kwéaraapaawe. mirámó íyana aúna-ampanta sáwí'a ínana ááéraan-ampantao aúna-ampantaraani'a íma íniye. ³⁷ aúna-anda-aran-domba ááéeraa-sipisipi-auwarasi-anaveumpimba íma kwéatimaraawe. mirámó íyanamo éna aúna-anda-aran-domba anón-éna ááéraan-anaveumba kavámbaena sáwí'a ínana mindómbá úwoiva'a atígwiníye. ³⁸ mindáyavesa aúna-anda-aran-domba aúna-sipisipi-auwarasi-anaveumpimba kwéatimaraawe. ³⁹ ááéraan-anda-aran-domba naawáimó ombá sésa ááéraan-anda-aran-domba áséi kwéiyé kwésesa aúna-anda-aran-domba íma kwésinkaiye kwésewe.

6

Ísu savaatirár-áímbá siráin-kwasai.

Mátíyu 12:1-8, Mááka 2:23-28

¹ moórá-tawai Yútaa-kwaasi agándon-kanaara'a Ísuwe kwená kwayó-kwáásiyé kígaúvimba úwítí-ton-kígaúvimba kwégwesa kwená kwayó-kwáásí úwítí-aramba kútúmái ásíma pítuwasa kwénowasa ² ámáán-kawaa-kwaasi évaka'a tuwánésa sésa agándaan-kanaama aamba áumbakaawa'a nóra era mirá kwéoo suwaná ³ Ísu séna naaóv'á Tévítimo urómba aúváivimba agaimarón-ainkona ááimba íma ísaraawe. Tévítiye kwená kwaásiye táái kwétinkowana ⁴ Tévítí Áánútuna mono'-náúmp'á íyéna Áánútu aúranka'o makón-tomba umairéna kwénena kwená kwaási tímúwasa narááwe. mintómbá úwoi-kwaasi íma némáembanivo mono'-máiyái máyón-kwaasi némáembani. Tévítí mintómbá umairéna tímúwasa nonká'á Áánútu íma áwáá'a siráimbanivo kesí kwaási mirá kwéowa'a áwáá'a ímo seráámbá áwáá'a kwésewe. ⁵ kwíyómpakemba kwaási úranda'a pó'a agándai-kanaara'o kárákwiraundawai úmpo agándai-kanaamo kwaásimo mayái kwémayaamba kendémán-iyé Ísu siráiyé.

ayáamba kawévaigurain-kwaasigona kwasási.

Mátíyu 12:9-14, Mááka 3:1-6

⁶ moórá-tawai Yútaa-kwaasi agándon-kaaara'a Ísu mono'-náúmp'á íyéna kwésimatimuwana moórawai ayáánúrapar-ayaamba kawévaiguron-kwaasi máyowasa ⁷ ámáán-kawaa-kwaasiye amáámba sun-kwáásiyé mésa Ísuntavesa agándaira'a póna minkwáásímó kawé'ó umánkainataamo éta táto'maiya aaiwintá mayankánaumne sésa Ísumba awánomba ⁸ Ísu minímáyáámó umbá awánéna ayáamba kawévaiguron-kwaasiyavena séna usásine kemó máyaundara'a umaiyó súwana usásinena Ísunopa'a túranka'a umaúwana ⁹ Ísu miwíyávéna séna moórá-aintave'a tísaa ónái'e súné. kentáái ámáán-aimpimba nóin-aina kwáyáiyó. agándai-kanaara'a póta kawé'-máiyáiyá kwémayaum. sáwí-mayaiya kwémayaumno. kwaási áwa'naa onanayá kawerá umáiyá méni. inkámónanaya puwíníyo tísaa ena súwasa íma aai suwaná ¹⁰ Ísu móyuwana meyuwana éna ayáamba kawévaiguron-kwaasiyavena séna enayáamba árutuwaao súwana ayáamba árutuwowana kawé'ó umánkowasa ¹¹ miwí tirumbá áváraumai sáwí'a úwasa nóra umáiyá inkamónaumno sésa kemó máyómpimba iséise uráawe.

Ísu kwená kwayó'nárawa'a tááyarain-kwasai.

Mátíyu 10:1-4, Mááka 3:13-19

¹² minkánáávímbá Ísu enónka'a omápa'a uména íma aúma kwaéna Áánútumpa'a námúnaa símaena kwéiyuwana ¹³ móirarowana Ísun-ánaaemba kwarón-kwaasi tááyowasa íyúwana minkwáásivínkémhá sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi táámpámarena séna kesí aantá-kwaasin-owe séna túwí'a taráíye.

¹⁴ miwí túwí'a téna moórawai áwí'a Sáimoniye séna aúna-kwí'a tamámena Pítaawe súwana séna moórawai Pítaa ávako áwí'a Éndaru moórawai áwí'a Yémési moórawai áwí'a Yóni moórawai áwí'a Virípi moórawai áwí'a Pátóromu ¹⁵ moórawai áwí'a Mátíyu moórawai áwí'a Tómáasi moórawai Árávíási ááninko áwí'a Yémési moórawai áwí'a Sáimoni kwemá Áróamáni-kamaani-kwaasi t'ímátuwanae siráiwai ¹⁶ moórawai Yémési ááninko áwí'a Yútási moórawai Yútási Isakérióti kwemá naaemba Ísumba kwená namuro-kwáásirá'á agaráátinkaraiwai miráumai-kwaasi Ísu tááyariye.

Ísu sáwíva-kwaasivimba mayái mairáin-kwasai.

Mátíyu 4:23-25

¹⁷ omápakemba Ísu miwísé arúv'á kumbáyowasa kwenánaaemba kwarón-kwaasi sáwívarawaiye Yútiyaa-ayampakemba Yérúsaremu-naopakemba uwí-nón-awampakemba Táyaa-naopakemba Sáintóni-naopakemba sáwíva-kwaasiye tamésa ¹⁸ Ísun-aaí isánáe sésa tí'a ún-kwaasigwara'a asóvatinkainkwaé sésa tóyo ésa taraváá-kwámbá tirumpimbá máyón-kwaasigwara'a tóyo uwaná Ísu taraváá-kwámbá tirumpinkémbá maitiyuwówasa ¹⁹ tí'a ún-kwaasi Ísun-ane'a tátoraanana sí'a ánáasinkwaé sésa mirá uwaná asirayámbá tokéna póna mintí'á asóvatinkaraiye.

tirunkó kawe'á éna sáwí'á éna ínín-kwasai.

Mátíyu 5:1-12

²⁰ Ísu mirá umátíyuwena kwená kwayó-kwáási tuwánéna séna keinárawa'a Áánútu súwa'naa ínkwáé sewái Áánútu kawe'á kwéumatinkena kwégawaiye. ²¹ ívé'a táái kwétinkaiwai tirumbá etóyói umái máéro. Áánútu kanaa umátinkaniye. ívé'a tirumbá sáwí'a kwéísasa iví'á kwétaawai tirumbá etóyói umái máéro. tirumbá kawe'á ína'a kwíráái sénááowe. ²² keinárawa'a kemá kwaási úrandá'a kumpaáruraundawaintave'a asiramái máyáawai kwaási tínaaembo umátinkesa tíyámbo umátinkesa sáwí-aimbo simátinkesa sáwí-kwaasin-owe sénááomba tirumbá etóyói umái máéro. ²³ mirá íya'a tirunkó kawe'á kwéina'a ímá kwéte'a kwíyómpakemba kentí kawe'-mékámhá mayánááowe. naaóv'á miwítikwá'ná mirá ésa Áánúton-aaí simátimakowai sáwí'a umátinkaraawe. ²⁴ ániwo marapakén-tántáá'á makáawaima kárakwiyo. tirunkó kawe'á kwéin-tantaa'a á'a makáamba pó'a íma moóráma kawe'-mékámhá mayánááowe. ²⁵ ívé'a tímú'a vaiwái kárakwiyo. naaemba táái tinkániye. ívé'a kwíráái kwésewai kárakwiyo. naaemba iví'á tánááowe. ²⁶ naaóv'á kentíkwá'ná kampar-ámbá simátimakowai túwí'a mósa makáamba pósa mirámó kwésesamo kentúwí'o mósa kwémarewa' o'é'á kárakwiyo Ísu siráíye.

namuro-kwáási kawe'á umátinkáaro-kwasai.

Mátíyu 5:38-48

²⁷ Ísu simásuwena séna kemó simátíménda-aimba isáaro. kesááimo isé'o'é'á kentí namuro-kwáási tirumbá kawe'á umátinke'a tíyámbo umátinkéwai kawe'á umátinkáaro. ²⁸ sáwí-aimba simátinkéwai kawe'á umátinkáaro. sáwí'a umátinkéwaimo'é'á Áánútumpa'a námúnaa simái miwí túwa'naa oro. ²⁹ táá'o tuwausíya'o'é'á íma tinkamé'a ókwar'a kwántá-timiyasa tuwasonááowe. kentí unáánkwátói mairésa sésa ókwar'a mayánáe síya'o'é'á íma a'áo seró. ³⁰ moórá-yantaatavaimo simiyó síya'o'é'á úwoi tíméro. kendéimo moórá-yantaa'o máyáíya'o'é'á íma usisi'á síméro seró. ³¹ kembó tirááimo táínda-i'o umáimo kwétuwa'naa-íya'a miwí miráumai túwa'naa oro Ísu siráíye.

³² Ísu simásuwena séna amáparawai kentí kwaásiti imáyáamo kwéowasamo ombá anondá miwítí imáyáa kwéowe. sáwí'o kwéon-kwaasi íma kawe-kwáási ombánivo miwítí kwaásiti imáyáamo kwéowasamo ombá anondá miwítí imáyáa kwéowe. miráumaimo kentí kwaásiti imáyáawe su'maimo kwéiyanamó éna Áánútu íma kawe'-mékámhá tímínívo kentí namuro-kwáásigwárá'á imáyáa tíméro. ³³ amáparawai kawe'á kwéumatinkaan-kwaasi kawe'á kwéumatinkaawe. sáwí-kwaasigwara'a mirá kwéowe. mirámó onten-umái kawe'o kwéumatinkaan-kwaasiye su'maimo kawe'o umátinkéwanamo éna Áánútu íma kawe'á owé síníye. kentí namuro-kwáásigwárá'á kawe'á umátinkáaro. ³⁴ sáwí-kwaasi naaemba siménááowe-imayaa ésa kwétime. naaembo tíménááon-kwaasiye su'maimo tímíyanamo éna Áánútu íma kawe'á owé síníye. naaemba siménááowe-imayaa

íma é'a úwoi tíméro. ³⁵ kentí namuro-kwáásí kawe'á umátinke'a imáyáa tíméro. anondá simígwáe-imayaa íma é'a úwoi tíméro. mirámó íyambo é'a Áánútumpakemba kawe'-méyámbá mayánááowe. Áánútu kwentávésa íma súwi sen-kwáásí úwoi kwétuwa'naa-ena sáwí-kwaasigwara'a mirá kwéísasa pósa kwaásí keinárawa'a mirámó ombá tuwánésa sésa Áánútu kwíyómpakewai áánimbaa'a owé sénááowe. ³⁶ kentivomá arumbá kwéumatinkaintemba mirá oró Ísu siráíye.

íma sáwí-aimba simátíméro siráin-kwasai.

Mátíyu 7:1-5

³⁷ tuwáné'o é'a sáwí-kwaasiye síyanamo éna Áánútu kentáváigwára'á mirá sínivo tuwáné'o é'a sáwí-kwaasiye sevó. umbai-yántáá'ó timíyanamo éna Áánútu kenkwára'á mirá ínivo umbai-yántáá'á tímévo. sáwí'o umátinkaiya'o é'a mináimbá íma tááka'a maré'a tuwinkásuwaaro. mirámó íyanamo éna Áánútu kemó sáwí'o ombá maitiyuwáníye. ³⁸ timíyantemba Áánútu anondá kembá timíníye. toómbó tíméwasamo nawáéesamo aráávara'o ontembá Áánútu mirá umái sáwíva-tantaa'a timíníye. miráumai tíméntemba Áánútu miráumai timíníye Ísu siráíye.

³⁹ Ísu simásuwena kwántámai-aimba séna moórá aúgavitawai moórá aúgavitawaimba ayáán-to'maesarai íma kanaán-umai kóyááoivo mirámó ésarai ésarai aisava'a tuvamóyááoíye. ⁴⁰ kwená iyámpóimo agaráátinkáiwaimbo ombá íma kwembá kwéusayaaitaavo kwenáái isámaesa kwemó intení'a kwéowe Ísu siráíye.

⁴¹ Ísu simásuwena séna kentúrampimba irarumbá kwáyáisa'o ombá íma awánaamba kentí kwaásí tuwáné'a enaúrampimba ayaantambá kwáyáíye kwésevo íma mirá seró. ⁴² kentúrampimbo irarumbó ímo awánaamba nóra sera kentí kwaásí túrampinkemba tiyaantambá maitiyuwánáe kwéseo. kaumbo-káér-ainkwara-kwaasin-ovo kentúrampinkemba irarumbá maisuké'a tuwáné'a kentí kwaásí túrampinkemba tiyaantambá kanaán-umai maitiyuwánááowe Ísu siráíye.

taaigónté arankóntéi kwaasái.

Mátíyu 7:17-20, Mátíyu 12:33-35

⁴³ Ísu simásuwena séna kawe-táigó íma sáwí-aramba iyáísana sáwí-taigo íma kawer-árámbá kwéiyaivo ⁴⁴ mintáigó arambá awánésa sáwí-taiye kawe-táiyé kwésewe. tekómo éna íma áwí-yantaa'a iyánivo té'a iyáníye. ampaantarígo avo'árén-aramba íma iyánivo ampaantari-aramba iyáníye. ⁴⁵ miráumai kawe-kwáásí kawer-imáyáávinkémbá kawe'-máyaí kwémayaavo sáwí-kwaasi sáwí-imayaavinkemba sáwí-mayai kwémayaawe. tirumpimbá kwáyáin-imayaanei kwésewe Ísu siráíye.

naambá kwéoyawairaiti kwaasái.

Mátíyu 7:24-27

⁴⁶ Ísu simásuwena séna kentávái anóndako óne kwésebanivo kemó simátimunda-aimba íma kwa'mái kawe'á kwéowe. ⁴⁷ kesópa'o tésa kesáái isésa kawe'á umái kwégwaraiyawai mirán-kwáásímó simátiméndara'a isáaro. ⁴⁸ naambá ónáe sésa maravímbá mai'á u'maesa kumeémesa óntamba kunavakáá-ésa minká'á naamayáamba aimái naambá úmaraiyana aa'á téna anón-kavirayan-domba kumínana mindámbá íma tawisínda asiramái kwéena óntanka'-namba póna úwoi kwéniye. miraráán-umai kwaásimo kesópa'o tésa kesáái isésa kawe'á umái kwégwaraawai asiramái ménaaowe. ⁴⁹ ániyo kesáimo isésamo ímo kawe'ó umáimo kwéisaawaima mirán-kwáásímó simátiméndara'a isáaro. naambá ónáe sésa íma mai'á ukésa iyamba paáká'á úmakaiyana anón-a'a téna kavirayán-dómbá kuména mindámbá tawísíyuwainana sáwí'a íníye. miraráán-umai ímo kesááimo isámaimo kawe'ó iyawai íma asiramái ménaaowe Ísu siráíye.

7

Árómáani-kwayo 'nakona kwaasái.

Mátíyu 8:5-13

¹ Ísu mináyáátáár-áimbá simátímatuwena Kápénéamu-noapa'a komáyowana ² Árómáani-i-kwaasiti kawááná'á ména kwená kwayó'ná'á aráái tówaimba áí'a kwéuwana puwindayavena kwéena máyowana ³ minkáwáánákó Ísumo tamáyon-aimba iséna Yútaa-anon-kwaasiyavena séna Ísumba koái'mae'a tíyana taasóvamankaino séna ti'marówasa ⁴⁻⁵ Ísunopa'a asiramái kosésa minkáwáánákó Yútaa-kwaasiya kwéuwa'naa-ena kentáásí mono'-námbá úmakaimba póna kawe-kwáásí po kawe'á umái koáwa'naa íníyone suwaná

⁶ Ísu iséna miwísé kwéna minkáwáánákóna naamba egwaa'a kwáyónka'a kúwana minkáwáánákó kwená kwaási simátimena séna Ísunopa'a kosimáme'a maará simáméro. anóndakoo kentáási kawáánákó séna kemá sáwíyan-kwaasi úmpo emá anón-kwaasi ómpo ivátuwe kesí naaúmpa'a íyínda uwóví'a ínáyone. ⁷ mindáyavai íma enópa'a kosimámakaunda po íma kesí naaúmpa'a iyé úwoi aaiyé su'mai sinaná kesí kwayó'ná'á asóváino. ⁸ kegwará'a kawáá-máyáígóná áámiba awánaraunda kesí kawáánákó sísá'a kwená mayái kwémae'a kesí i-kwáásíyávé'a súnasa kesí mayái kwémayaawe. moóráwaintave'a sé'a kwaaó súnana kwégwisa'a moóráwaintave'a sé'a tiyó súnana kwétisa'a kesí kwayó'nátávé'a mirá uwómó súndantemba mirá kwéiye siyé. Ísumba kosimáméro súnasa tí'marówai kwe'a tasimámúwana ⁹ Ísu mináimbá iséna áátavai éna kogwanténa kwenánaeaspo kwe'maesamo kun-kwáásíyóntávéna séna simátimé'a sé'a minkwáási Árómáani-kwasigo kentávéna súwa'naa íi-ásiráyámbá tokáiyé kwésivo kesí kwaási Ísareri-kwaasivinkene ó'on-kwaasivinkene íma mirán-áimbá kwésewe Ísu súwasa ¹⁰ tí'marón-kwaasi koyauwerésá tésa taawánomba kwayó'ná'á kawé'a umái máyowasa taawánaraawe.

Ísu moóráwaimba usásinankarain-kwasai.

¹¹ Ísu sáwíyanka'a ména tiyuwéna kwená kwayó-kwáásíyé sáwíva-kwaasiye kúmba Néni-naopa'a kwéna ¹² mindáókona óntan-kurigona ontara'á kúnka'a moórá-ketorininko ááninko puwúwasa taagwiya'maésa sáwíva-kwaasi anówae kwétuwana ¹³ Ísóigo anówamba awánómba arumbá umánkena séna íma iyí'á taaó séna ¹⁴ kúkútaa-taira'a kotátorowasa taagwiya'maésa tun-kwáási tamáúwana Ísu séna ívé-kwaasigoo usásinao súwana ¹⁵ pukómpinkemba usásinena aai kwésuwana Ísu anówantavena áí'mae kwaaó súwasa ¹⁶ amáparawai táátavai ésa Áánútu áwí'a mósá marésa sésa ívé'a Áánútun-ai sin-kwáási anón-kwaasi kentáávimbá kwévaariye. Áánútu ai'maráisana kwená kwaásiya súwa'naa íi-kwáásíyá kúmiye suwaná ¹⁷ mináimbá Ísuntavesamo sun-áinkó Yútiyaa-ayampa'a évarevar-awampa'a kóyáwé uráiyé.

Yóni nombó pétinkaraiwaina kwaasái.

Mátíyu 11:2-19

¹⁸ mináinkó kóyáwé úwasa Yónina kwayó-kwáási iséna Yónimba kosimámúwana kwená kwayó'nárai tááyowasarai tuyaná ¹⁹ simátimena séna Ísumba maanáimbá koáísaa okaiyó. emá kumíníyonemo siráawaiya'ono. á'owawa ónómpo kemá kumíníwaina amu'maránaumno siyé. kosekaiyó Yóni súwasarai isésarai ²⁰ Ísunopa'a tasimámesarai Yóni nombá pétinkaiwai si'maráisakai enópa'a túye. Yónimo simbá kumíníyonemo siráawaiya'ono. á'owawa ónómpo kemá kumíníwaina amu'maránaumno siyé. Ísumba tasimámúwana ²¹ minkánáávimbá Ísu sáwíva-kwaasi ó'on-o'on-ti'a ún-kwaasi kawé'a umátinkena taraváá-kwámbá tirumpinkémbá kwémaitiyuwena túramba kavíkón-kwaasi túramba awánamai kawé'a uwaná ²² Ísu Yónimo tí'marón-kwaasivyena séna tayauwerékai awánaan-tantaa'a isáán-aimba Yónimba kosimámekai sékai túramba kavíkaiwai túramba awánamai kawé'a owaná táá'a kaúnkaiwai táá'a kwéisaawana tisaima pukáiwai kawé'a umái tísamaina kwétaawana túma karáiwai kawé'a kwéumatinkena puwón-kwaasi kwéusasintinkena úwoi-kwaasi áséi-kwasai kwésimatimena séna ²³ kentávéna íma kaer-ímáyáá íyawai tirunkó kawé'a kwéiye siyé. Yónimba kosimámékaiyo Ísu súwasarai kurááiyé.

²⁴ Yónina kwayó'nárai tayauwerésarai kuyaná Ísu Yónin-ai amápa-kwaasi simátimena séna Yóni kavóná-marava'a máyáisa'a koawáné'a nóran-imayaa kwéera koawánaraao. undá toréna umá móma'mema'o intenkáán-kwáási Yónima iyé-ímáyáá uráao. ímanivo Yóni íma mirán-kwáásimán-ivo asirayán-kwáásimán-iyé. ²⁵ nóran-imayaa kwéera koawánaraao. kawer-únánkwátóí úmakainda-kwaasi Yónima iyé-ímáyáá uráao. ímanivo mirán-kwáási kawer-únánkwátóigwara óísankwara-kwaasi anón-kwaasiti naaúmpa'a kwémaewe. ²⁶ nóran-imayaa kwéera koawánaraao. Áánútun-ai kwésiwai Yónima iyé-ímáyáá uráao. owé. Áánútun-ai kwésiwaiman-iyé. árai'a simátimé'a sé'a kwemá Áánútun-ai siráawai usáyaitaraiye. ²⁷ Áánútun-ai aúvái-kwandaavimba Yónin-ai simái agaimaréna séna

Áánútu séna isaaó. moóráwaimba ai'maráanana kesáái maimaéna ená aiva'á kwéna ená aamba kwiyíníye siráiyé agaimaréna siráimba Yónintavena siráiyé. ²⁸ simátimé'a sé'a Yónina mayáígó amápa-kwaasiti mayáígómbá usáyaitaisana Áánútu kawé'a umánkaraiwo Áánútu kwená kwaásira'o kawááin-kwaasi anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye anómba kawé'a umátinkaniye

Ísu siráíye. [²⁹ táákísi kwémayon-kwaasiye úwoi-kwaasiye mináímbá isésa Áánútu mo siráin-aimba árair-aimba póta konanayá nombá pésinkainkwaes sésa Yóninopa'a kuraawe. ³⁰ ánívo Yóni Áánútuna aambá agaráátinkaraimba ámáán-kawaa-kwaasiye ámáamba sun-kwáásíyē minámbá tínaemba umámesa íma nombá perómba kóuraawe.] ³¹ Ísu moórá-ainkwará'a simátimena séna ivé'a máyáan-kwaasi nórán-kwaasiraane sénaumno. ³² mirán-kwáásiráání'a kwéomba iyámpóiyomba naaópa'a marupímbá mésa aavéima kwétesa moórá-ayampa'o máyáan-iyampoi tááyesa imá tiré'a taseró. moórá-íya súná'a íma táásá uráawe. ivi'ó taan-íyá súná'a íma ivi'á taráawe. miníyámpói uráantemba maamáyáan-kwaasi mirá kwéowe. ³³ Yóni nombá pétinkaiwai ména ándá-aran-domba íma kwéna Áánútuntavena ísámai toónkwará'á íma kwénaísa'a kwentávē'a sé'a taraváá-kwámbá arumpimbá máyáiwaiman-íye kwésewe. ³⁴ kemá kwaási úranda'a kumpaáruandawai mé'a ándá-aran-donkwará toónkwará'á kwénauna'a kentávē'a sé'a ándá-aran-donte toónté námae íyiwaima póna táákísi máyáan-umoyan-kwaasiye sáwí'a on-kwáásítí kwaásiman-íye kwésewe. ³⁵ ánívo Áánútu simátimaintemba kwéowai sésa Áánútu kawer-ímáyáágwáráwáímán-íye kwésewe Ísu siráíye.

Ísu aísamaira'a masawémba atírain-kwasai.

³⁶ moórá-tawai ámáán-kawaa-kwaasigo áwí'a Sáímoni kwemá Ísuntavena séna kesí naaúmpa'a toómbá tamandaáo súwana kwená naaúmpa'a iréna toómbá ugwénowana ³⁷ mindáópaken-inimba eénánká'á naaún-ininko Ísu ámáán-kawaa-kwaasigona naaúmpa'a ména toómbá kwénaíye-aimba minínínkó iséna óntan-anaveumpimba ásí-kwiyumba úm-basawemba kwáyomba maimaéna ³⁸ mindáúmpá'á iyéna Ísun-ánaaempa'a aísamaimimba uména ivi'á kwétowana a'numá ka'maéna Ísu aísamaira'a kumúwana minínínkó ayáátáár-a'nontaunei aísamairakemba kwéuwaena aísamai kwéamo'nená ásí-kwiyumbo úm-basawemba aísamaira'a atímarowana ³⁹ ámáán-kawaa-kwaasigo Ísumbo ááyowai awánéna imáyáa éna séna minkwáásígómó Áánútun-aaí kwésiwaímo inkákáí aísamaira'o uyátokain-inimba eénánká'á naaín-ininko iyé-ímáyáá isinó séna mirán-ímáyáá úwana ⁴⁰ Ísu minkwáásígóntávéna séna Sáímoniyo moórá-aimba simámenae súwana minkwáásígó séna anóndako siyó súwana ⁴¹ Ísu séna moóráwai óntamba kwétimíwai ména moóráwaimba sáwívar-ontamba siyáánkai-tamayor-ontamba aména moóráwaimba sáwíyan-ontamba moórá-tamayor-ontamba ámisana ⁴² aanávómbó amí-kánáá tísasarái óntamba íma kwáyáíasarai avakáá uwááesarai kwenópa'a tíyana séna kanaánivo íma meéyámbá mayánaumpo keináraití meéyán-túwí'a tawígauvatuwaumpo kokaiyó siráíye-aimba Ísu Sáímonimba simámena séna mindáyavena mirámó sintávéna minkáé-kwáásígóráí tirunkó aamoi kwéumankaiye. moóráwai áváaraumai aamoi kwéumankaimba nááwa'íyo Ísu áísa ena súwana ⁴³ Sáímoni séna sáwívar-ontambo mairénamo aanávómbó ímo máamisanamo meéyán-áwí'a tawígáúvatuwíwai anón-aamoi kwéumankaiye Sáímoni súwana Ísu séna mindáyave'o súná á'a séne simásuwena ⁴⁴ kogwanténa minínínkómbá awánéna Sáímontavena séna minínínkómbá awánaao. ená naaúmpa'a iyúnda kentáási ááimba sísamaimo sese íi-nómbá íma siménana minínínkó ivi'á kwétaisana a'numá sísamaira'a kúmísana kwéna'nónáunei uwákaiye. ⁴⁵ parugará íma umásínkaanana minínínkó sísamaima taamó'namo'na uráíye. ⁴⁶ kentáási ááimba íma sí'nómpá'á masawémba asínkáánana minínínkó sísamaira'a ásí-kwiyumba ím-básawémhá atímai asínkaraiye. ⁴⁷ mináímbá símáme'a sé'a minínínkóná amápa-sawí-imayaa mayauwáunda póna kembá anón-aamoi umásínkena mirán-tántáá'á kawé'a umásínkaiye. ánívo moóráwaimbo kíto-sawí-yantaa'o mayauwáunda sáwíyan-aamoi kwéumasínkaiye Ísu Sáímonintavena simásuwena ⁴⁸ minínínkóntávéna séna ená sáwí-imayaa mayauwáumne súwasa ⁴⁹ kwesémo toómbó kwénon-kwaasi keáímbá séna kwaásítí sáwí-imayaa kwémaitiyuwaiwaima mindá nórán-kwaasiya'íyo suwaná ⁵⁰ Ísu minínínkóntávéna séna kentávái áraire séna'a ená sáwí-imayaa mayauwé'a kawé'a umánkaumpo aánoumai paru umái kwaáo Ísu siráíye.

8

évakar-inimba Ísuwe kwénaaon-kwasai.

¹ minkákémbá Ísu naaó'-nao'a anón-daopimpare sáwíyan-daopimpare kwénaaena Áánútu kwená kwaási kwégawaain-aimba ásí-aimba simátíma'maena iráíye. Ísuwe kwená kwayó-kwáási sísamaiwakemba kae'á kumbaimái-kwaasi kwénaauwasa ² évakar-ininte kwénaaesa minínínkómbá évaka'a tí'a úwana Ísu kawé'a umátinkaron-inimba

uwasa' évaka'a tirumpinkémbá taraváá-kwámá maitíyukain-inimba uwaná moórá-inimba Mágátáara-naopakemba áwí'a Máriaa Ísu kwenarumpinkémbá avakaeté-taravaa-kwamba mayáúkon-ininko úwana ³ moórá-ininko áwí'a Yóánana awaikó áwí'a Súsá kwemá Érórina naanká'á kárákirowai úwana moórá-ininko áwí'a Súsána úwasa évakar-ininkwara'a uwasá miráumai-inimba pósa kentí náindaampinkemba Ísuwe kwená kwayó-kwáásiyé túwa'naa úmaesa kuráawe.

moóráwai ányumba tu'makáin-kwasai.

Mátíyu 13:1-23, Máaka 4:1-20

⁴ naaó'-naoken-kwaasi sáwíva'a Ísunopa'a tóyo uwaná Ísu simátimena séna ⁵ moóráwai ányumba maimaéna kígaúva'a kwégwena máyu'maraisana évakar-anayumba aampa'á kunkwáyáísasa kwaási tisamaigo tavútukaawana numaómá tükúnasukaiye. ⁶ évakar-anayumba óntankwara'-maravimba kunkwéna karuwéna anoníyaim-barava'a póna aáyánkaraiye. ⁷ évakar-anayumba karaampimbá kunkwéna kárúraisana karaan-tantáákó ara'násukaiye. ⁸ évakar-anayumba kawé-marávimbá kunkwéna karúmai anón-éna arambá imái sáwívar-aramba íraíye. kwéisaawai ísámai kawé'á oró Ísu siráíye.

⁹ súwasa Ísuna kwayó-kwáási Ísuntavesa minkwántámái-áinkóná ááimba sinatá ísáano suwaná ¹⁰ Ísu séna Áánútu kwená kwaási kawááin-ainkona ááimba kwésimatimunda Áánútu keinárawa'a imáyáa tímisa'a kwéisaavo ó'on-kwaasi kwántámái-aine su'mai kwésimatimumpo kwéisaambanivo íma ísámai kawé'á kwéowe. kwéawanaambanivo íma awánamai kawé'á kwéowe Ísu siráíye.

¹¹ Ísu simátimatuéna séna mináinkóná ááimba súnnda ísáaro. moóráwaimo ányumbo tu'maráinten-umai Áánútun-aaí simátímísana ¹² évakar-anayumbo aampa'ó kúmimba kwaási tirumpintá kúmísasa Áánútun-aaí ísááwana Sáátáánigo imáyáa éna Áánútun-aaiyavesa áraire síyana sáwí-ampakemba kawer-ámpá'á métínkáivo séna tirumpinkémbá tamaimái úwoiva'a kwétyuwaiye. ¹³ évakar-anayumbo óntankwara'-maravimba kúmimba kwaási tirumpintá kúmísasa Áánútun-aaí ísésa aamoí ombánivo íma tirumpimbá táto'mai kawé'á ontávésa sáwíyanka'a áraire kwésewana ó'on-ó'on-tantaako tísasá miwáná imáyáa ésa Áánútun-aaí ívátukaawe. ¹⁴ évakar-anayumbo karaampimbó kúmimba kwaási tirumpintá kúmísasa Áánútun-aaí ísáámbanivo marapár-úmbái-yántáátávésa imáyáa úmae naaésa óisan-imayaama úmae kwénaaesa ó'on-ó'on-tantaa'a mayánáe kwésimae naaésa mirán-imáyááó Áánútun-aaí káátasuwaisasa íma Áánútuna mayái kwémayaawe. ¹⁵ évakar-anayumbo kawé'-marávimbó kúmimba kwaási tirumpintá kúmísasa Áánútun-aaí ísésa kawer-imáyáágwára-kwáási ísésa tirumpimbá táto'mai kawé'á ésa asiramái mésa Áánútuna mayái kwémaesa ó'owima kwétuwa'naa-owe Ísu siráíye.

oómbá kúrakain-kwasai.

Máaka 4:21-25

¹⁶ Ísu simásuwena séna oómbó kúra'maraamba íma aúp'á marésa íma asípáa-amendaampa'a marésa avora'á mósá makéwasa amáparawai naaúmpa'ó iyiyamba awánanaaowe. ¹⁷ mirámó onten-umái aúp'á'ó kwáyáin-tantaa'a amápa'a avora'á paárinasa awánanaaowe. túnkaipa'a kwáyáin-tantaa'a avora'á paárinasa awánanaaowe. ¹⁸ kwéisaan-aimba imáyáa umái kawé'á oró. Áánútun-aaimo ísáaimo kawé'ó kwéowai Áánútu túwa'naa ínasa moórá-ainkwara'a ísanááowe. Áánútun-aaimo ímo ísáaimo kawé'ó ésa kampa'á sésa kawé'á umái kwéisaume kwésewai tirumpinkémbá maimayáínana íma kwéniye. mindáyave'a ísaan-aimba imáyáa umái kawé'á oró Ísu siráíye.

Ísun-anówawe áúnava'maati kwaasái.

Mátíyu 12:46-50, Máaka 3:31-35

¹⁹ súwasa Ísun-anówawe Ísun-áúnava'maate tésa sáwíva-kwaasi Ísuwe mésa sisipáá uróntavesa íma naaúmpa'a iyúmba máápata tamáyówana ²⁰ mindáúmpá'ó máyon-kwaasigo Ísuntavena séna enanówe enáúnavare embá awánanae sésa máápa'a tamáyáawe súwana ²¹ Ísu amáparawaiyavena séna Áánútun-aaimo ísésa kawé'á kwéowai kesinówe kesúnava'maa'an-owe Ísu siráíye.

anón-unda torówana Ísu maivairáin-kwasai.

Mátíyu 8:23-27, Máaka 4:35-41

²² moórá-tawai Ísu kwená kwayó-kwáásiyé nompí-sípívimbá usáatena nonkwaaukóná menávápá'á kónáe séna miwísé kúmba ²³ Ísu aùn-kwaiгурówana minkwááúmpá'á anón-unda torówana nonkó tuvántááva éna nompí-sípívimbá ógwitowasa kunávekunavo sésa ²⁴ inkaisésa Ísumba koaúsesa sésa anóndakoo puwúnavaíyaawe suwaná Ísu usásinena asiramái séna úndáonte nonkóntéyavena maiváyákaiyo súwasarai úndáoe nonkóe maiváyóyana nonkómá kararépaguwana ²⁵ Ísu simátimena séna kentáv'é'a nóra séra íma kesí imáyáa onkákémbá kwése súwana táá'a kówasa keáimbá sésa nóran-kwaasiya énawa úndáoe nonkóe kwenáái kwéisiyo sésa tiyáámba uvakésa táátavesa ésa siráawe.

taraváá-kwámbá arumpinkémbá mayáúkain-kwasai.

Mátíyu 8:28-34, Máaka 5:1-20

²⁶ simásuwesa mindómpí-sípívimbá kumbá Káriri-marama tínaaempa'a kwáyowana Kégésaa-marama túrampa'a kwáyowasa ²⁷ mimbáráv'á kumbá Ísu mindómpí-sípívinkémbá mimbáráv'á ásavowana moórawai mindáópakewai Ísunopa'a téna kwenarumpimbá taraváá-kwámbá máyowana póna ayáatáaka'a unáánkwátói-iyaaimba ména íma kwená naaúmpa'a maéna kwaásimo utamátinkóm-buri-aiva'a máyowana ²⁸⁻²⁹ sáwíva-tawai mintáráv'áá-kwánkó sáwí'a umánkowasa kwaási kárákwiresa aiyayaanka'a asááumarowana minándá tarátuwena mintáráv'áá-kwánkó áí'maena kavóná-marava'a máánkarowana ména Ísumo túmba awánéna kwáá'a túwana Ísu taraváá-kwánkóntávéna séna auwé kóaaó súwana Ísuma anóndakoman-íye séna aísamaivimba kumbéna anónka'a séna Ísuwo usáyaaitamai-Isoigo ááninko ómpo sínkamonavainivo nóra umásinkaniyono súwana ³⁰ Ísu séna enáwí'a nááwa'ono súwana minkwáásígó sáwíva-taravaa-kwamba kwenarumpimbá máyontavena séna kesúwí'a sáwívarawai úne séna máyowasa ³¹⁻³² omáka'a sáwíva-poima ména umá kwénowasa minkwáásígó arumpinkéntáráv'áá-kwántómbá Ísuntavesa asiramái sésa kwaántái naaópa'a íma sí'maraao. mimpóí tirumpimbá sí'maraao suwaná mirá oró súwasa ³³ taraváá-kwántómbá minkwáásígó arumpinkémbá kárúwesa póí tirumpimbá kovérówasa mimpóiyómbá amápa'a ámémpakemba isaaisésa nonkwaaumpintá kumpérómba putásowasa ³⁴ póira'o tavikówai úmba awánésa avekáán-umai naaópa'a kwésa kígauvimp'a máyón-kwaasi mósímati mesimati uwasa ³⁵ isésa koawánanae sésa kumbá Ísunopa'a koyorupésa awánomba taraváá-kwámbá arumpinkémbá kóun-kwaasigo unáánkwátói úmarena Ísu aísamaivimba kawe'á umái máyowasa koawánéna táátavai uwasa ³⁶ Ísumo minkwáásígómbó kawe'ó umánkowsamo awánon-aimba simátimúwasa ³⁷ isésa áváaraumai táátavai ésa pósa Kégésaa-maravaken-kwaasi amáparawai Ísuntavesa sésa maambáráv'á ívá siyuwéyo kóaaó suwaná nompí-sípívimbá usámaaisowana ³⁸ taraváá-kwámbó arumpinkémbó mayauwón-kwaasigo Ísuntavena asiramái séna esé kónáe súwana ímanivo ³⁹ ená naaópa'a kuré Áánútumo embó kawe'ó umánkain-aimba kosimátimiyo súwana Ísumo umánkon-aimba mindáópa'a simátima'maena kuráíye.

inaamarúgónté aaraigóntéi kwaasái.

Mátíyu 9:18-26, Máaka 5:21-43

⁴⁰ Ísuma Káriri-kwaaukóna menávápákémbá nompí-sípívimbá koyauweréna túmba sáwíva-kwaasi amumarésa máyowana túwasa aamo úwaná ⁴¹⁻⁴² moórawai mono'nánká'ó kárákwirawai áwí'a Yáírasi téna Ísu anóndakoman-íye séna aísamaivimba kumbéna asiramái séna kimbora kesiyáámumba puwíndayavena kwéivo tiré ane'á koyátorenana asóváino súwana minínáámárúgó sísamaivakemba kae'á kumbaimái-ima tásukain-arasigontavena avowá tasúwana Ísu kwesé kúmba sáwíva-kwaasi Ísumba taúkúraa'namai kwa'maé kuwana ⁴³ moórá-ininkomba áí'a kwéun-ininko sísamaivakemba kae'á kumbaimái-ima naaeyámba kwéankowasa íma kanaán-umai asóvamankowana mináí'á úwoi kwáyowana ⁴⁴ minínínkó sáwíva-kwaasivimba Ísun-ánaaemba kwa'maéna kwégwena kwená unáánkwátói-yaaira'a koyátorowana mindááéyánkoma érankowana ⁴⁵ Ísu séna nááwawa kesí unáánkwátóira'a tátoraina'íyo súwasa amáparawai sésa ímaniye suwaná Pítaa séna anóndakoo sáwíva-kwaasi kwenkuvará'á úmaesa íyómpimba tátokawe súwana ⁴⁶ Ísu séna kempinkén-ásíráyánkó moórawai kawe'á umánkáimba awánare'a sé'a moórawai kesí unáánkwátóira'a tátokaiye kwésune súwana ⁴⁷ minínínkó imáyáa éna íma aúpá'á úmpo á'a suwánaraiye-imayaa éna ayántámbá kwétowana Ísu aísamaivimba kumbaéna amáparawai túranka'a kwená unáánkwátóira'o tátorowanamo asóvamankon-aimba simátimuwana ⁴⁸ Ísu séna kesímánaako kentávái se árai'a súwa'naa ínívaiman-íye sénda póna áí'a éránkáivo kawe'á umái kwaao Ísu siráíye.

⁴⁹ Ísu mináimbá kwésuwasa mono'-nánká'ó kárákwirowaina naaópaken-kwaasi tésa Yáirasintavesa sésa enayáámúnko pukáivo anóndakontavai ténavo simámiyo suwaná ⁵⁰ Ísu mináimbá iséna Yáirasintavena séna mináintávái íma áákar-aaka'a éma kentávái isénana enayáámumba kawé'á umái méniye Ísu séna kumba ⁵¹ Yáirasina naan-egwáá'á kwéna kwa'maésamo kun-kwáásiyóntávéna maanká'á méwaro séna Pitaawe Yóniye Yémésiye minárásígó anóvwíye tí'maena naaúmpa'a usávé'mái iyumba ⁵² mindáúmpá'ó máyón-kwaasi anón-iví'a kwétowana Ísu séna íma iví'á taaró. minárásígó íma pukáivo úwoi aúma kwaiguráíye súwasa ⁵³ minkwáásiyómbá á'a pukuráíye-imayaa ésa Ísuna awíráái suwaná ⁵⁴ Ísu minárásígó ayáánka'a tátorena séna inaamarúgóo usásinanao súwana ⁵⁵ minárásígón-amanko arupimbá túwana avekáámbá usásinowana Ísu séna toómbá amíyana náino súwasarai ⁵⁶ anóvwí taátavai uyaná Ísu asiramái séna kemó únda-aimba íma simátímekaiyo siráíye.

9

Ísu kwená kwaási mayáírá'á tí'mákain-kwasai.

Mátíyu 10:5-15, Mááka 6:7-13

¹ naaémba Ísu kwená kwayó-kwáási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi tááyowasa tuwaná kwaási tirumpinkémbá taraváá-kwámbá maitíyu'mae'a nááóro-asirayamba tíména tí'o ún-kwaasi asóvatinkai-asirayamba tíména ² séna Áánútu kwená kwaási kawááin-aimba kogwésimatime'a tí'o índa-kwaasi kwéasovamatinke'a oró séna ³ aampa'ó kwíyamba íma moórá-yantaa'a maimae'a koró. tááúmba íma maimae'a kwé'a toón-únámbá íma maimae'a kwé'a toómbá íma maimae'a kwé'a óntamba íma maimae'a koró. moórá-mora-umai unáánkwátóí timantenká umái kuvé'mae'a koró. ⁴ Áánútun-ai simátimenaaoantave'a moórá-naopa'o kwíyasamo naambó timíya'a mindáúmparé su'mai mé'a mindánkó avowá arunkó sáwí'an-ivai mindáúmpá'á mé'a kentí mayái maimái ánáse'a mindámbá tuwé'a ó'on-daopa'a koró. ⁵ moórá-naopa'o kwíyasamo ímo naambó timíyana Áánútu mindáópaken-kwaasi íma aamoí umátinkanivo umásítai'a é'a tísamaivakem-baramo uwáéntemba unté'a koró Ísu simátimuwasa ⁶ kwená kwayó-kwáási tuwésa naaó'-nao'a kwénaesa Áánútuna ásei-kwasai simátima'maesa kwégwesa tí'o ún-kwaasi asóvatinkamae kuráawe.

Éróti Ísun-ai ísarain-kwasai.

Mátíyu 14:1-2, Mááka 6:14-16

⁷ Ísuna mayáigón-áái símae iyúwana Káírí-marara-kawaanako áwí'a Éróti mináimbá iséna anón-imayaa urái. Ísuntavesa évakarawai sésa kwemá Yóni nombó pétkararawai pukáimpinkemba usásinkaiye suwasá ⁸ évakarawai sésa kwemá Áánútun-ai simátímakowai áwí'a Íráiyaa pukáimpinkemba usásinena máyáíye suwasá évakarawai sésa kwemá naaóv'á'á Áánútun-ai simátímakaawaivinkemba moórawai pukáimpinkemba usásinkaiye suwaná ⁹ Éróti minámápár-áimbá iséna séna kemá simátinkaunasa Yónimba anumarambá arátúwááwana pukáivo mináímbó kwéseмба nááwa'iyompo awánanaumne Éróti símae iráíye.

sáwíva-kwaasi toómbá tímakain-kwasai.

Mátíyu 14:13-21, Mááka 6:30-44, Yóni 6:1-13

¹⁰ Ísuna aantá-kwaasi Ísumo tímúm-bayai maisuwésa kwenópa'a tésa amápa'-mayaimo un-áimbá simámúwana Ísu miwíyé su'mai tí'maena Pétésáítaa-naopa'a komáyowasa ¹¹ ániyo sáwíva-kwaasi iséna kwa'maesa kuwaná Ísu tuwánéna aamoí éna Áánútu kwená kwaási kawááin-aimba simátiména tí'o ún-kwaasi asóvatinkaraiye.

¹² asóvatinkowasa enónka'a kwená kwayó-kwáási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi Ísunopa'a tésa sésa íma sáwíva-kwaasi máyáapa'an-ivo enáíndara'a tí'márénasa egwaa'-naópimpa'a kwénaesa toón-ávákái naan-ávákái oró suwaná ¹³ Ísu simátiména séna kemá toómbá tíméro súwasa miwí sésa sáwíyan-tomba éva'aaseigwara kae'-nóyáákwará'á kwáyáivo sáwíva-kwaasivimba íma kanaán-ínivo toómbá komeyéyan-oroina kwéseno áisaa esa suwasá ¹⁴ sáwíva-kwaasi 5,000 kwaaima uwasa aarayé iyámpóíye máyówana Ísu kwená kwayó-kwáásiyávéna séna inkwima'mái taainkaa taainkaarumai 50 50 umai mará'á máéro simátíméro súwasa ¹⁵ iséna mirá umátinkowana ¹⁶ Ísu éva'aasei-tonkwara kae'-nóyáákwará'á maisokéna kwíyómpa'a karákéna Áánútuntavéna

súwi simásuwena mintómbá topán-topan-umai kwená kwayó-kwáásí timúwasa misáwíwá-kwáásí tímúwasa ¹⁷ amáparawai nowaná tímú'a wówasa Ísuna kwayó-kwáásí mintón-ayai sisamaivakemba kae'á kumbaimái-unampimba áitumai ógwitaraawe.

Pítaa Ísuna áaimba siráin-kwasai.

Mátíyu 16:13-19, Mááka 8:27-29

¹⁸ moórá-tawai Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé máyówana Ísuwe su'mai Áánútumpa'a námúnaa simásuwena tísaa ena séna kentávésa amáparawai nóran-kwaasiye kwéseo súwasa ¹⁹ miwí sésa évakarawai sésa emá Yóni nombá pétinkaandawai óne sewasá évakarawai sésa naaóv'á Áánútun-ai simátimakaandawai áwí'a Íráiyaama óne sewasá évakarawai sésa naaóv'á Áánútun-ai simátimakaiwai pukáandavinkemba usásinkaandawai óne kwésewe suwaná ²⁰ Ísu séna keinárawa'a kentáv'á nóran-kwaasiye kwéseo súwana Pítaa séna Áánútu usásinankaiwaimba Yútaa-kwaasiya kwéamu'maraundawaiya óne súwana mináimbá íma simátiméro Ísu asiramái siráiyé.

Ísu puké'a usásinanaumne siráin-kwasai.

Mátíyu 16:20-28, Mááka 8:30-9:1

²¹ Ísu séna mináimbá íma simátiméro simásuwena ²² séna kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai sí'a índai'a umásinkesa Yútaa-anon-kwaasiye mono-káwáá-kwáásíyé ámáamba sen-kwáásíyé tínaemba umásimesa sínkamiya'a puwónaundanivo kaumbotáwai maisuwéna Áánútu usásisinkaniye Ísu siráiyé.

²³ Ísu simásuwena amáparawai simátimena séna kesínaaemba kwaránáe síyawai tirááimo táinda-yantaa'a íma tátoraro. kemá puwónaunda-taima súgwaata'mae'a kondantembá kesínaaemba kwaránáaowaima umbai-yántáá'á aasiyaasi-tawai tímíyasa minúmbái-yántáá'á úwoi maimaésa sínaemba kwaránááowe. ²⁴ tirááimo táindai'ó ésa íma kawé'á umái ménaaovo kentávésa isámai tirááimo táinda-yantaa'ó tuwésa puwésa aúnaí'a umái maí'mai'a ónááowe. ²⁵ marapákémbó amápa-tantaa'ó kwémaesamo puwíyambo éna mintántáákó íma túwa'naa íniye. ²⁶ kesáiyavaigwara kentáváigwará'ó tigaemó umásinkáamba pó'a aáno kemó marapá'ó kúmóna miwí sigaemá umátinkanaumne. kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai aáno kesí ságayankwara kesivoná ságayankwara kwíyómpakembo Áánútuna kwayó'nárawati ságayankwara'ó marapá'ó kúmóna miwí sigaemá umátinkanaumne. ²⁷ árai'a simátimé'a sé'a évaka'a maanká'ó máyáan-kwaasi íma aiva'á puwé'a Áánútu kwená kwaási kwégawaaimba awáné'a naaemba puwónááowe Ísu siráiyé.

Ísu ó'on-kuwawaa'a aúkáin-kwasai.

Mátíyu 17:1-13, Mááka 9:2-13

²⁸ Ísu simásuwena avakaumboé-no'waamba kwaéna Pítaante Yóninte Yémésinte tí'maena námúnaa sindayavena omápa'a uména ²⁹ námúnaa kwésuwana ói'a ó'on-oi'a avúwána kwená unáánkwtóirakemba kwayání'a kéna tógáyágaya kwéuwasa ³⁰⁻³¹ awánomba kae-kwáásirái kwíyómpakemba paárésarai mindárai túwí'a Mósesiye Íráiyaae Yútaa-kwaasi tikwá'nárai Ísuwe kwaasái kwésuyana kwíyómpake-sagayamba kwáyowarasarai naaóv'á Áánútu Ísuntavena Yérúsaremuva'a puwíníye siráimba sáwiyanka'a mirá íniye-aimba kwésuyasa ³² Pítaae máyóyan-kwaasiye tuún-kwáyómba usásinesa Ísuna ságayamba Ísuwe máyóyan-kwaasi tuwánomba ³³ mindárai Ísumba íma auwésarai íyúyana Pítaa Ísuntavena séna anóndakoo maanká'ó maundaya kawé'á imbá póta kwááyu-namba kaumbomá ónaundaya moórá endéin-éta moórá Mósesindei éta moórá Íráiyaandei éta mirá ónaundayaawe Pítaa íma imáyáa úmba úwoi siráiyé.

³⁴ mirá kwésunka'a ainánkó kuména káátaguwasa táátavai uwaná ³⁵ ainámpinkémbá aaiógwé su'mai séna maawámá kesáanimba éna kemá usásinankaundawain-ivo kwenáái isáaro ³⁶ simásuwowasa awánomba mindárai kwíyómpa'a íyúyana Ísuwe su'mai máyowasa awánaraamba minkánáa íma simátimesa mináimbá úwoi tátokaawe.

Ísu taraváá-kwámbá mayáúkain-kwasai.

Mátíyu 17:14-21, Mááka 9:14-29

³⁷ aavayaaraamba omápakemba kúmúmba Ísunopa'a sáwivarawai tóyo uwaná ³⁸ minkwáásíyómpinkémbá moóráwai anónka'a séna anóndakoo maandá'á kimbora kesáanimban-ivo arumbá umánkaao. ³⁹ moórá-taravaa-kwamba arumpimbá taména kwá'á kwétena amentánaanta isaná tanaambá váguvagu kwéena áwáayaamba akékúndena aigareó nonkáánéna aiyayaamba sápisimagwisana mirá úmaena kwéiyena

sáwí'a kwéumankaisa'a ⁴⁰ ená kwayó-kwáásiyávè'a sé'a taraváá-kwámbá arupinkémbá mayáúwáaro súnasa íma kanaán-umai mayáúkaawe súwana ⁴¹ Ísu séna kentí imáyáa kae'náér-imayaa isa'á kentávái íma imáyáa kwéowana póna sirumbá umbái kwétaivo nóraumai-tawaiya kesé ménaumno simásuwena miniyámpóigó avowántávèna séna enáánimba áí'mae tiyó Ísu súwana ⁴² áí'maena túwana mintáraváá-kwánkó miniyámpói améntayuwowana tanaambá wówana aiyayaamba sápisimaguwana aigareó nonkáánúwana Ísu awánèna mintáraváá-kwánkóntávèna séna auwé kóaaó séna miniyámpói kawè'á umánkena avowántávèna séna áí'mae kwaaó súwasa ⁴³ Ísumo mirámó úmba Áánútuna anón-asirayamba awánèsa amáparawai táátavai ésa tiyáámba tóipimba áákaawe.

Ísu puwínín-aimba siráin-kwasai.

Mátíyu 17:22-23, Máaka 9:30-32

⁴⁴ Ísu amápa'-mayaimo mayómba awánèsa táátavai uwaná kwená kwayó-kwáásiyávèna séna simátiménda tááka'a máraáaro. kembá kwaási úranda'a kumpaáruraundawaimba ó'on-kwaasi timiyasa sinkamiya'a puwónaumne súwasa ⁴⁵ kwemó sún-ainkona ááimba íma iséna miwítí imáyáa umbái tówana mináinkóná ááimba aùp'á kwáyowasa íma ísámai kawè'á ésa áísaa ónàe sésa umbá táá'a kówasa íma áísaa uráawe.

nááwa kwéusayaaityo siráan-kwasai.

Mátíyu 18:1-5, Máaka 9:33-37

⁴⁶ Ísuna kwayó-kwáási keáin-keaimba sésa kentáávínkémbá nááwa aiva-kwáási-í'a íníyo sésa keiyái kwésuwana ⁴⁷ Ísu miwítí imáyáamo umbá awánèna moórá-iyampoi áí'mai akwámpa'a ankéna ⁴⁸ simátimena séna kentávái imáyáa kwéesa iyámpói áwa'naa onten-umái kwésuwa'naa-owe. súwa'naa onten-umái Áánútu si'mákaiwaimba kwéawa'naa-owe. keinárawapinkemba évakarawai sé'a kemá sáwíyan-kwasasima úne kwésiyawai Áánútu minkwáásiyávèna kwéusayaaiteawe kwésíye Ísu siráíye.

kentí mayái íma sáwí'a kwéiwaina kwaasái.

Máaka 9:38-40

⁴⁹ súwana Yóni Ísuntavena séna anóndakoo moóráwai kwénaaena taraváá-kwántóntávèna séna Ísuna asirayámbá kwáyáintavena auwé kóaaó simátímapa'a kwégwisasa mintáraváá-kwámbá kóuraawe. minkwáásígó íma kentáávínkén-kwáásímá ómpo íma miráne étuwaaoya siráumne Yóni súwana ⁵⁰ Ísu séna íma tuvínankaaro. kentáási maiyáígómbá íma sáwí'a kwéowai úwoi kwésuwa'naayaan-owe Ísu siráíye.

Sámériyaa-kwaasi Ísumba íma naambá ámakaan-kwasai.

⁵¹ Áánútu Ísumba airáinana kwíyómpa'a iyínín-kanaama sáwíyanka'a tnííye úwana Ísu kwenarumpin-imáyáa éna asiramái séna Yérúsaremu-naopa'a kónáe séna kwéna ⁵² kwená kwaásiyavena kogwaénááon-damba koavakáá kwéiyaro séna tí'marówasa aiva'á Sámériyaa-kwaasiti naaópa'a kuwasá ⁵³ Ísu Yérúsaremu-naopa'a kwínííye-aimba iséna tirunkó sáwí'a úwasa íma naambá tímúwasarai ⁵⁴ kwená kwayó-kwáásivínkémbá kae-kwáásírái Yémésíye Yóníye mináímbá isésarai sésarai Ísóigo Áánútu kwíyómpakemba íramá tuwáinana kuména minkwáási kavúgoro-aimbo kwésuyamba kwéankaiyo suyaná ⁵⁵ Ísu mégwantena asiramái séna íma mirá sekaiyó súwasa ⁵⁶ mindáoopa'a tuwésa ó'on-daopa'a kuráawe.

Ísun-ánaemba kwaránáe siráan-kwasai.

Mátíyu 8:19-22

⁵⁷ aampa'á kwéguwana moóráwai Ísuntavena séna amápa'-naopa'o nááíndava'a esé naaónaumne súwana ⁵⁸ Ísu minkwáásígómbá áísaa umai isánáe séna kwaankó taaiyaivimbá kwégwaisana numaómá ánáamba úmarena kwégwaivo kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai íma naambá úmare'a kwégaumne séna ⁵⁹ minkákémbá moóráwaintavena séna kesínaemba kwa'maé kwíníyone súwana anóndakoo máyáanana kesivo puwína'a utamánke'a enánaemba kwaránaumne súwana ⁶⁰ Ísu séna ímanivo kesáái ímo isésamo pukáan-kwaasiraamba owáímá puwíyan-kwaasi utamátinkanaaovo emá Áánútumo kwená kwaásimo kwégawaain-aimba simátíma'mae kwíníyone súwana ⁶¹ moóráwai Ísuntavena séna anóndakoo enánaemba kwaránaunda pó'a aiva'á kes-ímáaraa siyáámba tímatuwe'a naaemba enánaemba tágwaranaunda kanaawá'íyo súwana ⁶² Ísu séna Áánútuna mayáímó ááimbo ásámaimo kwémaesamo ivátuwesamo

ó'on-ímayaamo owáí Áánútu kwená kwaási kwégawaai'a íma kanaán-umai mayáí mayánááowe Ísu siráiyé.

10

Ísu 72 kwaasi mayáí tímakain-kwasai.

¹ naaemba Ísóigo sáwíva-kwaasi 72 kwaasi usásintinkena kaesé umásuwe kwemó kwínín-daopimpa'a aiva'á kónááowe séna ² Áánútunopa'o ténááontavesa kwenáái kosimátíma'mae koró-áimbá simátimena séna kígauva'a sáwíva-tomba ávu karáísasa mintómbá akaránááon-kwaasi esimái-kwaasi máyáamba pó'a kígugona avowámpa'o námúnaa síyana mayáí-kwáásí tí'maráínasa mintómbá akaránááovo ³ koró. sipisípi-araa'a kwínana áwááisaantemo in-iyánkómó intenkáámbá on-kwáásívimbá tí'maráinaumne. ⁴ óntambo inaaínaaimó síí-únámbá íma maimaé'a kwé'a toón-únámbá íma maimaé'a kwé'a tísamai ánáamba íma maimaé'a kwé'a aampa'ó kwégwe'a ayáátaáka'a íma úwoi-aimba símae kwé'a ⁵ moórá-naumpa'o iyé'a sé'a paru umái máétaao serómó. ⁶ síyana paru umái maíndawaimo éna mimpárú-áimbá kwempímbá kwénivo ímo paru umái maíndawaimo éna mimpárú-áinkó koyauweréna keinárawatopa'a tíníye. ⁷ mayáí kwémayaiyawai meeyámbá máyáantavai tímínda-naumpa'a uméwana tímínda-tomba nánááowe. íma ó'on-daupimpa'a naaé'a tímínda-naumpare su'mai umáero. ⁸ moórá-naopa'o kwíyasa naambá tímésa toómbá tímésa iya'o kwéne'a ⁹ mindáópa'o tí'o índa-kwaasi kwéasovamatinke'a simátíme'a sé'a Áánútu kwená kwaási kawááinínkanaa kentópa'a sáwíyanka'a tíníye simátíméro. ¹⁰ moórá-naopa'o kwíyosamo naambo ímo tímíya'a aampa'á kwégwe'a avora'á simátíme'a sé'a ¹¹ kentí naaópakem-baramo sísamaivakenta uwátuwaundaya Áánútu keinárawa'a íma aamoí umátinkaintavai umásítai'a umái agaráátinkaumne. ísáaro. Áánútu kwená kwaási kawááinínkanaa sáwíyanka'a tíníye ísá'a tínaemba umámewe simátíméro. ¹² simátíme'a sé'a Áánútu kwaási máyáawaina ááintavena tísaa ínínkanaa tínimba naaóvá'á Sótómu-naopa'a méraan-kwaasi sáwí-kwaasi sáwí-meyamba tímínímbanivo keinárawa'a tínaembo umátimenaon-kwaasi sáwí-meyamba ávááraumai tímíníye Ísu siráiyé.

íma aai ísaraan-kwasai.

Mátíyu 11:20-24

¹³ Ísu simásuwena séna Kórásini-naopaken-kwaasiye Pétésáítaa-naopaken-kwaasiye kárákwiyoro. naaóvá'á Táyaa-naopaken-kwaasiye Sáítóni-naopaken-kwaasiye Áánútunaaímo ímo ísaraawaivimbo ó'on-o'om-bayai ímo awánaraam-bayaimo kwémayaawandamo awánarekai kentí sáwí-mayai tukáasino. sáwí-mayaimo tuwésamo úwoi-unankwatoimo úmaesamo kanamó a'mákáankakai Áánútu tuwánaraisino. ¹⁴ mindáyave'a simátíménda ísáaro. maarán-ímáyáá kwé'e'a Áánútu kwaási máyáawaina ááintavena tísaa ínínkanaa tínimba Áánútu Táyaa-naopaken-kwaasiye Sáítóni-naopaken-kwaasiye sáwí-meyamba anómba tímíníye-ímayaa kwéowe. kentí sáwí-meyanko minkáé'-náópakewaiti sáwí-meyankomba usáyaaitaya-sawí-meyamba tímíníye. ¹⁵ Kápénéamu-naopaken-kwaasiyono. kentúwí'a mósá maré'a sé'a kwíyómpa'a iyónaumne sembánivo púwón-ayampa'a kónááowe Ísu simásuwena ¹⁶ kwená kwayó-kwáásíyávéna simátimena séna kentáái ísámai kawé'a kwéowai mirámó ombá kesáái ísámai kawé'a kwéovo tínaemba kwéumatinkawai kenkwárá'a mirá kwéowe. tínaemba kwéumasinkawai mirámó ombá sí'mákaiwainkwará'a mirá kwéowe Ísu siráiyé.

72 kwaasi koyauwékaan-kwasai.

¹⁷ Ísu súwasa minkwáásí 72 kwaasi ísésa kóyáwé urésa Ísunopa'a tóyo ésa aamoí taumánkesa sésa Ísóigo taraváá-kwántóntávéta séta Ísuna asirayámbá kwáyáintave'a tiyuwé kóro kwésunasaya ísésa kóuraawe suwaná ¹⁸ Ísu séna mirá owaná kwíyómpakembo tawáombo intembá Áánútu Sáátáánigona asirayámbá maisukáimba awánaraumne. ¹⁹ simátíménda ísáaro. asirayámbá tímúna'a pó'a kwaaiavaínkómó váindamo é'a íma puwíyana áwááisaantemo índa-uvowankomo váindamo é'a íma puwónááowe. tímakaunda-asirayanko Sáátáánigona asirayánkómbá kwéusyaaitaimba póna íma amápa-tantaako sáwí'a umátinkaniye. ²⁰ taraváá-kwántómbá kentáái ísésa kóuraantave'a íma aamoí ovo Áánútu kwíyómpa'a aúvái-kwandaavimba kentúwí'a agaimakáintave'a aamoí oró Ísu siráiyé.

Ísu Áánútu áwí'a mósá makáin-kwasai.

Mátíyu 11:25-27, Mátíyu 13:16-17

²¹ minkánáá Áánútun-amanko Ísumba imáyáa amúwana arunkó kawé'a úwana séna kesivoó kwíyómpakwara mararákwará'á kárákwiraandawai óne. amápa-tantaa'a kwéisaumne sen-kwáásí íma simátíme úwoi-kwaasi simátíme mirámó iýávéna kwéankaisa'a pó'a enáwí'a mósá kwémaraumne Ísu simásuwena ²² simátímena séna kesivo amápa-tantaaka'a kárákwiyuwo séna simakaiye. amáparawai kesí ááimba íma kawé'a umái suwánaraavo kesivo kemá ááninko únana póna kesí ááimba suwánaraiye. amáparawai kesivoná ááimba íma kawé'a umái awánaraavo kesivombá pó'a keyáá awánaraumne. kesivoná ááimbo agaráátinkaundawai kwéawanaawe Ísu siráíye.

²³ Ísu simásuwena mégwantena kwená kwayó-kwáásíyáváíye su'mai séna awánaamba póna tirunkó kawé'a ína'a máero. ²⁴ simátíme'a sé'a naaová'á Áánútun-aaí simátímakowaiye anón-kwaasiye keinárawa'o kwéunda-mayai kwéawanaanten-umai awánanae sésa umbá íma awánaraawe. miwí keinárawa'o kwéisaanten-umai isánáe sésa umbá íma ísaraawe Ísu kwená kwayó-kwáásíyávéna siráíye.

Sámériyaavakewai namuro-kwáásí áwa'naa uráin-kwasai.

²⁵ moórá-tawai Ísu kwenáái kwésimatimuwana moóráwai amáámba kawé'a umái ísarowai Ísunopa'a téna áisaa umái Ísumba isánáe séna anóndakoo nóra umáíya aúnái'a umáíya kwíyómpa'a maí'maira ónaumno súwana ²⁶ Ísu séna Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba awánáánda mináántávái nóran-imayaa kwéono súwana ²⁷ minkwáásígó séna Áánútun-aaí aúvái-kwandaavinken-ainko séna kentiruné kenti imáyáawe kenti asirayáné Áánútumpa'a kenti Ísóigomba améro séna kesávái-imáyáámó ontembá kenti kwaásiti imáyáagwara'a oró siráíye súwana ²⁸ Ísu séna árai'a séndanivo mirámó é aúnái'a umái kwíyómpa'a maí'mai'a ínáyone Ísu siráíye.

²⁹ súwana minkwáásígó imáyáa éna ó'on-kwaasi suwánéna kawe-kwáásímán-íye sígwáe séna Ísuntavena séna kesí kwaási nááwa'íyo súwana ³⁰ Ísu séna simátíménda isaaó. moóráwai Yútaa-kwaasi Yérúsaremu-naopakemba Yériko-naopa'a kónáe séna aampa'á kwimbá umóyán-kwáásí tátokesa kwená unáánkwátói ayú'maesa tuvú'maráawana puwindayavena aampa'á máyáísana ³¹ moóráwai Áánútuntavenamo ísámáimo póí'o tuvú'mái kwéagayaiwai minámpá'á kwimbá aanéiva'a máyáísana kóawanena moórá-aaneiva'a kóyaaitaisana ³² moóráwai Árivái-andarakewai mono'náúmpá'á mayái kwémayaiwai minámpá'á kwimbá aanéiva'a máyáísana kwená egwaa'á kwéna kóawanena moórá-aaneiva'a úwoi kóyaaitaisana ³³ moóráwai Sámériyaavaken-kwaasi miwímá Yútaa-kwaasiti namuro-kwáásívínkémbá moóráwai minámpá'á kwimbá koawánéna arumbá umánkena ³⁴ kwená egwaa'á koména masawémba ándá-aran-donkwará'a umái avivimbá arankéna asáúmankena mósá árámbai kwená tónki-poi arósáánumpimba ankéna áí'maena kwááyumo ten-kwáásímó kwáén-daumpa'a móankarena kárákwirena ³⁵ usá aaváyaavimba mindánkó avowámbá kae-táwái-mayaigona óntamba aména séna kawé'a umái kárákwire kwenane'ó túwénda-ontambo é'a ke té'a anondá embá máamenauime simásuwena kóuráíye Ísu simásuwena ³⁶⁻³⁷ nóra umáíya aúnái'a umái maí'maira ónaumno súwaintavena Ísu áisaa éna séna umóyán-kwáásí tuvúkáan-kwaasigona kwaási minkáúmbó-kwáásívínkémbá nááwa'íyo Ísu súwana minkwáásígó séna arumbá umánkena áwa'naa uráíwai kwená kwaásíman-íye súwana Ísu séna kwemó intembá komé mirá ínáyone Ísu siráíye.

Máataante Máriaantei kwaasái.

³⁸ Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé aampa'á kúmba moórá-ininko áwí'a Máata máyon-daopa'a kúwana Ísuntavena séna kesí naaúmpa'a toómbá umandaaó súwana ³⁹ uména aai kwésuwana miníninkón-áúnko áwí'a Máriaaa Ísuntavena anón-kwaasima iyé-imáyáá éna aísamaivimba taména kwenáái kwéisowana ⁴⁰ Máata amápa-tomba kwéagayena anóm-bayai kwémaena anón-imayaa éna Ísunopa'a téna séna Ísóigoo kesúnko íma súwa'naa isa'á keyáá anóm-bayai kwémayaumpo kentávái íma imáyáa éma simámínana tasúwa'naa íno súwana ⁴¹ Ísu arumbá umánkena séna Máataao sáwíwa-tantaa'a anón-imayaa ónana enarumbá umbái kwétaivo ⁴² kesááimo kwéisaimba mindá anón-tantaa'a póna mindáyavena Máriaaa máyáimba pó'a íma ivátuwe'a ai'máranana kwíníye Ísu siráíye.

11

*Áánútumpa'o námúnaamo kwésen-kwasai.
Mátíyu 6:9-15, Mátíyu 7:7-11*

¹ Ísu moórá-tawai Áánútuwe aai kwésuwasa kwená kwayó-kwáási máyówana Ísu simásuwowana kwená kwaásivinkemba moórawai séna Ísóigoo Yóni nombá pétinkaiwai kwená kwayó-kwáási agaráátinkáísasa Áánútuwe aai kwésentemba kentáá agaráásínkénata Áánútuwe aai senó súwana ² Ísu séna Áánútuwe aai sénááomba maará sé'a seró.

kentáásivoo enáwí'a usáyaaitarain-awita kesáá mósá kwémaraumne. kentáárá'a kawáá-uwoya kwésune. ³ aasiyaasi-tawai kentáási toóntá simiyó. ⁴ kwaásimo sáwí'o kwéumasinkewata mindáyaveta anondá íma sáwí'a umátinketa ivátá kwétuwaunaya miráumaiya kentáási sáwí-imayaa maisiyuwaaó. sáwí'a ígwáe sésamo kentáámó íyamo e súwa'naa ínáyone. mirá-áimbá Áánútuwe seró Ísu siráiyé.

⁵⁻⁶ simásuwena simátimena séna moórá ená kwaási némpakemba no'wáán-avuntamba tína íma toómbá maké ená kwaásigona ontava'á komé áísaa-e se kesí kwaási némpakemba tímá íma toómbá makáunana káno'a máyáivo toómbá símína'a mááméno sinaná ⁷ kwená naaúmpakemba séna ontá umásuweta kesí aarai iyámpóise suúyá kwaig-uráumpo íma usásine'a aménaumpo kóao síniye. ⁸ kesí kwaási pó'a aménaumne-ímayamo ímo kwéinanamo éna ayáátáaka'a inaaí kwésinana íma aigaemá inana inaaí kwésindayavena usásinena aminíye. ⁹ miráráán-umai simátimé'a sé'í Áánútonopa'o námúnaamo kwésemba áísaa úmae kwéiyiyana tímíníye. ááyamae kwéiyiyana kentáái isáníye. kwéavakaa úmae iyíyana Áánútu agaráátinkaniye. ¹⁰ áísaa íyanamo éna Áánútu tímíníye. kwéaayewanamo éna Áánútu kentáái isáníye. avakáá íyanamo éna Áánútu agaráátinkaniye. ¹¹ keinárawa'a iyámpóigwara-kwaasi kentáánimbaa'o noyáá'a simiyómó síya'o é'a íma iraanakavayaamba tíménááowe. ¹² kokóri-auma simiyómó síya'o é'a íma áwááisaan-uowamba tíménááowe. ¹³ ánívo sáwí-kwaasi ombánivo kentáánimbaa'a kawetántáá'a kwétimevo kwíyómpakemba kentáásivowa kaweré su'mai iwáí póna enamambá simiyó síyawai Áánútu kwenamambá tímíníye Ísu siráiyé.

Ísunte Píyésepuntei kwaasái.

Mátíyu 12:22-30, Máaka 3:20-27

¹⁴ moórawai arumpimbá taraváá-kwámbá máyowana íma aai kwésuwana Ísu mayauwówana kóúwana minkwáásigó aai súwasa sáwíwarawai awánésa táátavai uwasá ¹⁵ évakarawai sésa taraváá-kwántóntí kawááná'á áwí'a Píyésepu asirayámbá amísana tokéna póna taraváá-kwámbá kwémaitiyuwaiye suwasá ¹⁶ évakarawai Ísumo sáwí-aimbo sínda isánáe sésa áraira Áánútpakemba kunkáana ímo awánáúnda-mayai máyénata awánaano suwaná ¹⁷ Ísu miwí táama iséna simátimena séna moórá-andama áái'a tíyésa pósa taaínkaar-umai mésa íma asiramáivakaamba kwémaewe. moórá-akumba usiyán-ákumbá pósa taaínkaar-umai íma asiramáivakaamba kwémaewe. ¹⁸ Sáátáánigo kwaásimo áái'o tíyésamo taaínkaa'o ésamó ésa íma asiramáivakaamba kwémaewe. kentáv'é'o semba Píyésepu asirayámbá amísana tokéna póna taraváá-kwámbá kwémaitiyuwaiye kwésemba ¹⁹ ánívo Píyésepuna asirayánk'ó taraváá-kwámbó kwémaitiyuwaundarakai kentí kwaásigwara'a Píyésepuna asirayánk'á taraváá-kwámbá maitiyúwáásino. mirán-áimbó siyasamo ésa kentí kwaási kampa'a kwésewe sénááowe. ²⁰ ánívo kemá Áánútona asirayánk'á taraváá-kwámbá kwémaitiyuwaundayavena Áánútona asirayámbá keinárawapimba kwévaarisa'a kwéawanaaowe. ²¹ asirayán-kwáásigó iwevóí tokéna kwená naaka'á kárákwiraisana kwená náaindaamba kawé'a umái kwáyáivo ²² moórawai kwená asirayámbá usáyaaitaraiwai téna tainkámbai kwená iwevóí asiramáí tátokain-iwevoi tayaviyéna kwená náaindaamba tayavírena taain-timakaiye. ²³ kembá íma kwésuwa'naa-esa kesí namuro-kwáásiráámbá umái kwémaewe. íma súwa'naa esa kwaási torupamáí símémba kóyáwé kwéumagowe Ísu siráiyé.

taraváá-kwánkó koyauwékain-kwasai.

Mátíyu 12:43-45

²⁴ Ísu simásuwena moórá-aimba séna kwaási arumpinkémbá taraváá-kwánkó auwéna kavóná-marava'a nombá íma kwáyáipa'a kogwénaena séna náávava ménaumno séna avakáá uwááena séna tayauweré'a kesí naambá kwaási arumpimbá pó'a koménaumne simásuwena ²⁵ téna taawánaimba mindánkómbá kankambá kwiyú'í máí

kawer-umásukaisana taawánéna ²⁶ tayauweréna avakaeté-taravaa-kwamba miwítí sáwí-mayai anómba uráwái kotí'maena minkwáásígó arumpimbá tamáyáawana moórá-taravaa-kwamba arumpimbá máyáásana minkwáásígó sáwí'a umái máyáásasa naaémba sáwíva-taravaa-kwamba máyáawana kwemá anómba sáwí'a umái méraiye Ísu siráiyé.

árai'a tirunkó kawé'á kwéin-kwasai.

²⁷ Ísu mináimbá simásuwuwana sáwíva-kwaasivinkemba moórá-ininko Ísuntavena anónka'a séna enanó embá maránkarena náamba ámakaiwimba Áánútu kawé'á umánkaraiye súwana ²⁸ Ísu séna árai'a sémpo Áánútu kwenáái isámai kawé'á kwéowaima anón-kawé'a kwéumatinkaiye Ísu siráiyé.

ímo awánáúnda-mayai mayaáo siráan-kwasai.

Mátíyu 12:38-42, Mááka 8:12

²⁹ súwasa sáwíva-kwaasi Ísunopa'a tóyo uwaná simátimena séna ívé'o máyáan-kwaasi sáwí-kwaasiman-owe kentáv'é'a kwésemba Áánútumo ai'mákainamo e ímo awánáúnda-mayai máyénata awánaanomo kwésemba naaóv'á Áánútu Yónaamba uráintemba kembá mirá ínivo mináimbá imáyáa oró. ³⁰ naaóv'á Níníva-a-naopaken-kwaasi Yónaa uráintavesa Áánútu ai'mákaiye siráantemba kemó ondá awáné'a Áánútu ai'mákaiye sénááowe. ³¹ naaóv'á Yútaa-kwaasira'a kárákwirawai áwí'a Sórómoni kawer-imáyáávkembá aaimá kwésimatimuwana moórá-ininko nempaken-kwaasininko Sórómonin-ai kóisánáe séna kweémena kuráiyé. ívé'a kemá Sórómonimba usáyaaitarandawai máyauna'a kesáái íma kwéisaamba póna naaémba Áánútu kwaásimo máyáawaina ááintavena tísaa ínín-kanaa tínimba miníninkó keinárawa'a aavimbá maitinkéna séna kemá nempakemba Sórómonin-ai taisarumpo Sórómonimba usáyaaitarawai kentópa'a máyowa'a kwenááimo isááraamba íma ísaraawe síníye. ³² naaóv'á Yónaa Níníva-a-naopa'a Áánútun-ai kosimátimuwasa isésa sáwí-imayaa tuwésa Áánútun-ai ísaraawe. ívé'a Yónaamba usáyaaitarandawai máyauna'a kesáái íma kwéisaamba póna naaémba Áánútu kwaásimo máyáawaina ááintavesa tísaa ínín-kanaa tínimba Níníva-a-naopaken-kwaasi keinárawa'a aavimbá maitinkéna séna Yónaa-ai iséta sáwí-mayai tukáundayaanivo Yónaamba usáyaaitarawai kentí naaópa'a máyowa'a kwenáái isé'o sáwí-mayaimo túwááraamba íma tukáawe Níníva-a-naopaken-kwaasi sénááowe Ísu siráiyé.

túranko kentí imáyáavimbo sámo kwégain-kwasai.

Mátíyu 5:15, Mátíyu 6:22-23

³³ oómbó kúra'maraamba íma aúp'á maráiyamba avora'á mayáiyasa naaúmpa'o iyíyawai awánanaaowe. ³⁴ miráumai túranko kentí imáyáavimbo sámo kai-yántáá'án-iyé. túrankomo kawé'o umáimo awánáinanamo éna amápar-imayaa sáma kániye. túrankomo ímo kawé'o umáimo awánáinanamo éna amápar-imayaa túnkwiniye. ³⁵ kentí sáma kai-yántáá'á túnkwiyavainivo kentúra'a kárákwimai kawé'á oró. ³⁶ kentí imáyáago íma túnkwimba amápa'a sáma kwégaimba oómbá sáma kamátinkaintemba póna kentí imáyáago kentúra'a sáma kamátinkaniye Ísu siráiyé.

mono-káwáá-kwáási sáwí'a owé siráin-kwasai.

Mátíyu 23:1-36, Mááka 12:38-40, Árúku 20:45-47

³⁷ Ísu mináimbá simásuwuwana moórawai ámáán-kawaa-kwaasigó Ísunopa'a téna séna kesí naaúmpa'a toómbá umandaáo súwana toómbá naaíndayavena uména ³⁸ íma ayáámba sese umásuwena toómbá kwénowana minkwáásígó awánéna áátavai éna imáyáa úwana ³⁹ Ísóigo awánéna simámena séna kemá ámáán-kawaa-kwaasi anavéúne táávere paákáre sú'mai kwésese ovo andáámpa'a sáwí'a uráisa'a túran-anda kwéé'a sáwí'a kwéowe. ⁴⁰ sáwí-imayaagwara-kwaasi máyáawe. Áánútu paáká-tántáá'á éna andáámpa-tantaare imáyáawe mindágwara'a uráiyé. ⁴¹ kentí imáyáamo arupí é'o kemó makén-tantaa'o ímo makén-kwaasi tímé'o é'a kentí imáyáao kawé'á íníye.

⁴² kemá ámáán-kawaa-kwaasi kentí kígaувakemba sáwíyan-tonkwara'a taaínkaar-umai siyáánkai maké'a moórá Áánútumba kwéame'a kawé'á kwéé'a mirán-áimbá isámai iyé'anivo anón-amaamba iv'á tu'maré'a pó'a Áánútumba íma imáyáa kwéame'a óisaníyaain-kwaasi sáwí'a kwéumatinkaantavai kárákwiyoro. ⁴³ kemá ámáán-kawaa-kwaasi mono-náúmpá'á umé'a kawer-áyámpá'á kwaási túranka'o umáemba tiráái kwétaiye. marupá'ó umáyáawasa kwaási tuwánéna kawer-áimbó sembá tiráái kwétaimba pó'a kentúra'a kárákwiyoro. ⁴⁴ kwaásimo maipímbó utámakaawanamo kaviraisasamó

kwaási ímo awánaantemba kentirumpimbá mirá isa'á sáwí'a kwéowasa kwaási íma kwétuwanaamba pó'a kárákwiyoro Ísu siráiyé.

⁴⁵ Ísu simásuwowana moóráwái áamáamba sùn-kwaasigo Ísuntavena séna mirámó sénda kentáágwárá'á simáíya sáwíta kwéumasinkaane súwana ⁴⁶ Ísu séna kemá áamáamba sen-kwáásí kemó áamáambo simátímén-ainko umbaí kwétiyaisa'a mináimbá íma kwétuwa'naa-omba pó'a kárákwiyoro. ⁴⁷⁻⁴⁸ kentikwá'ná Áánútun-aii simátímakaawai tínkamuwasa púwúwa'a utamátinkaraapa'a konaarirí kwéowe. naaóv'á kentikwá'ná uráantave'a kawe'á uráawe sé'á utamátinkaraapa'a konaarirí kwéomba pó'a kárákwiyoro. ⁴⁹ naaóv'á Áánútu kawer-ímáyááwínkémbá séna kesáái simátimenaaoowaiye agaráátinkanaoowaiye tí'maráanasa miwíwimbá kwénaaiyasa évakarawai sáwí'a umátinkesa évakarawai tínkamiyasa puwónááowe Áánútumo siráimba mináimbá paáruyaiye. ⁵⁰ naaóv'ákwárá avumpinkwárá naaénkwará'a Áánútun-aii simátímakowaima tínkamuwasa pukáantavai póna misáwí'ó uráawaina anondá-meyamba ívé'ó máyáan-kwasitopá'a tíníye. ⁵¹ aiva'ó tuvúwanamo pukáin-kwaasigo áwí'a Épeo naaémba moóráwái áwí'a Sékáraya anóm-bono'-naumpa'a máyowana moórá-ayampa'a Áánútuntavesamo ísámaimo póimo tuvú'máimo agáyáan-ontan-tarei kwáyowana moórá-ayampa'a aiva'mónó-káwáánákówé su'mai iyún-ontama kwáyowana avumpimbá Sékáraya umáyowasa tuvúwana pukáiyé. minkáé-kwáásiráí avumpimbá tínkamuwasa pukáawaiwara'a miwítí sáwí-meyamba ívé'ó máyáan-kwaasi mayánááowe. ⁵² kemó áamáambo sen-kwáásí árair-aimbo ímo aúp'ó tukáankakai mináimbá ísámai kawer-osinó. kemá íma ísámai kawer-ombá ó'on-kwaasiti aamba aúnkamba pó'a kárákwiyoro Ísu siráiyé.

⁵³ Ísu mináimbá simásuwena máapa'a kumúwasa áamáamba sun-kwáásiyé áamáan-kawaa-kwaasiye tirumpimbá áwáá'a aéesa ó'on-ó'on-tantaatavesa áísaa umái ísáananamo ⁵⁴ aaimó kaé'mái-aimbo sína'o é'a aavimbá mayankánáe sésa áísaa uráawe.

12

íma kaumbo-káér-ainkwarari'a oró siráin-kwasai.

Mátíyu 10:26-27

¹ mitáwái ávááraumai sáwíva-kwaasi torupésa sisipáá umái máyówana Ísu kwená kwayó-kwáásí simátimena séna áamáan-kawaa-kwaasi kaumbo-káér-ainkwarakwaasiraamba ovó íma miráumai máéro. intóráin-tantaa'a sáwíyan-tantaa'a moórá-tonko áwí'a péreti mimpimbá kwémaraawana kwéintorena anómba intembá áamáan-kawaa-kwaasiti sáwí-aimba mirá kwéivo keinárawapimba misáwí-áinkó anómba tiváínivo kentúra'a kárákwiyoro. ² aúp'ó kwáyáin-tantaa'a amápa'a avora'á paárinasa awánanaaowe. túnkaiipa'a kwáyáin-tantaa'a avora'á paárinasa awánanaaowe. ³ no'wáambo siráan-aimba sán-káíndara'a síyasa ísanááowe. aúp'ó siráan-aimba amápa-kwaasi túranka'a síyasa ísanááowe Ísu siráiyé.

moóráwái áároi inkáíséro siráin-kwasai.

Mátíyu 10:28-31

⁴ Ísu simásuwena séna kesí kwaási simátíménda ísáaro. évakarawai tínkamiya'a puwónááovo moórá sáwí'ó umátinkai-yantaa'a íma kwéraivo íma miwíyávé'a inkáíséro. ⁵ kemá simátíme'a sé'a Áánútu máyáivo kwenáároi inkáíséro. kwemó tínkamina'o puwónááombo éna kemá kanaan-umai sáwí-marupa'o iramó kwégaipa'a mátíyuwaniye. mináimbá Áánútuntave'a inkáíséro-aimba kwésune Ísu siráiyé.

⁶ Ísu simásuwena séna sáwíyan-dumama téntékaan-dumama éva'aasei-numama sáwíyan-ontandei kae-tóyaráán-óntándéí kwémeyan-ovo Áánútu kíraan-dumama íma awinkai-wáimá póna awánaraiye. ⁷ numamá kito-tantaa'a awánaiwaima póna kwaásima anóntantaa'a ovó íma táá'a kaíno. kenti'nóntáuma kwétaampaiwaiman-ivo íma táá'a kaíno Ísu siráiyé.

Ísu áwí'a avoratá sénaunda-kwasai.

Mátíyu 10:32-33, Mátíyu 12:32, Mátíyu 10:19-20

⁸ Ísu simásuwena séna simátíme'a sé'a amáparawai túranka'a kentávésa sésa Áánútu ai'maráisana kunkáiwai kesí anóndakoman-iyé síyawaiyave'a kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai Áánútuna kwayó'nárawa'a kwíyómpakewai túranka'a sé'a kesí kwaásiman-owe sénaumne. ⁹ ániyo kwaási túranka'a kembá tínaeemba umásimiyawaiyave'a kemá Áánútuna kwayó'nárawa túranka'a sínaaeemba umátimenaumne. ¹⁰ kembá kwaási úrandako kumpaáruraundawaiemba simái sáwí'a

umásinkanaaomba mindá Áánútu maitiyuwánivo Áánútun-amankomba simái sáwí'a umánkanaaomba mindá Áánútu íma maitiyuwáinana miwisé kwaikwai'a íniye. ¹¹ kesí kwaási-i'a ontávái táto'mai tí'maesamo anón-kwaasiye mono-káwáá-kwáásiye túranka'o mátinkaresamo aavimbá maitínkéwa'o é'a nóran-aimbo síyamba íma táá'a káinana ¹² Áánútun-amanko sénááon-aimba úwoi tááka'a tinkáina'a sénááowe Ísu siráiyé.

óisankwara-kwaasigo sáwí-imayaa uráin-kwasai.

¹³ súwana sáwíva-kwaasivinkemba moórawai Ísuntavena séna anóndakoo kesivo púwísana kesuwaá amápa-tantaa'a mairéna íma taaímbai kwésimivo emá sinaná taaímbai násimino súwana ¹⁴ Ísu séna kesí kwaásiyo mináimbá íma koisé'a keávaráwaiti náaindaamba íma taaín-timenaumne simámena ¹⁵ amáparawaiyavena séna kwaási kawe'á umái máyáawaiti áaimba íma sáwíva'-naaindaamba makáavo náaindaamba mayánáe seéme'a máyáavainivo kentúra'a kárákwiyoro Ísu siráiyé.

¹⁶ simásuwena moóra-aimba simátimena séna moórawai sáwíva'-naaindaamba makáindawai kwená kígauva'a sáwíva-tomba kwáyáisana ¹⁷ kwesávái-imáyáá éna sáwíva-tomba áká'maimo maránaunda-namba íma kwáyáivo nóra ónaumno. ¹⁸ mirámó é'a toómbá makáunda-namba tawísíyuwe'a anón-damba úmare'a mimpímbá amápa-tomba áká'mai maré'a kesí náaindaankwara'a maránaumne. ¹⁹ mirámó é'o é'a kesávái sé'a amápa-tantaa'a íma aaváán-tuwáúnda toómbá námai iyé'a nombá námai iyé'a ayáátááka'a úwoi mé'a onaná sirunkó kawe'á kwéina'a ménaumne kwésisana ²⁰ Áánútu simámena séna sáwí'o úmae kwénaaonda-kwaasima óne. ívé'-no'waamba puwéma esávái makáanda-naaindaamba túwénana nááwa mayániyo Áánútu siráiyé. ²¹ marapá'á esávái-nááindááné su'mai makáiyawai mirán-kwáásimán-ivo marapá-tántáaré su'mai marésa Áánútumpaken-tantaa'a íma makáawe Ísu siráiyé.

Áánútumpa'a imáyáa áméron-kwasai.

Mátíyu 6:25-34

²² Ísu mináimbá simásuwena kwená kwayó-kwáásiyávéna séna kwésimtime'a sé'a miraráán-umai máyáamba íma anón-imayaa é'a toómbó nánááontave'a íma anón-imayaa é'a kentúra'o unáánkwátóimo ónááontave'a íma anón-imayaa oró. ²³ toómbó nánááomba úwoisambanivo kwaásimo máyáamba anón-tantaa'an-iyé. unáánkwátói ónááomba úwoisambanivo kwaási túma anón-tantaa'an-iyé. ²⁴ numagómpá'á imáyáa oró. numaó íma kígau kwéena toómbá áká'mai naaúmpa'a makéna nánivo Áánútu miwítí toómbá tímísasa kwénaawe. Áánútu aúranka'a numaómá kító-tantaa'an-ivo kwaási anón-tantaa'a póna kentí toómbó éna timíniye. ²⁵ keinárawa'a anón-imayaaamo é'o é'a kentí máiyán-kanaama íma kanaán-umai ayáátááka'a ménaaowe. ²⁶ mindá sáwíyan-tantaa'a ísa'á íma kanaán-umai ónááomba pó'a ó'on-o'on-tantaatave'a íma anón-imayaa oró. ²⁷ kwaigwandáánk'á imáyáa oró. kwaigwandáánkó íma kígau éna íma kwená unáánkwátói makáivo simátimé'a sé'a naaóv'á Yútaa-kwaasiti anóndako áwí'a Sórómoni kwemá sáwívar-unankwatoíye konaariríye makáiwai úwasa kwaási awánésa kawe'an-iyé sumbanivo kwaigwandáán-aramba awánésa anón-kawe'an-iyé kwéséwe. ²⁸ uvá'á konaarirí-yántáaré séna kwaigwandáámbá Áánútu uvá'á makáiyé. umá íma kwaikwai'a ínivo ívé'a ínasa aaváyaa kwaási agaisuwánááomba Áánútu mintántáá'á imáyáa kwéena konaarirí-yántáá'á makáiyé. miráumai Áánútu kwaásiyavena imáyáa éna kentí unáánkwátói timínimba pó'a keinárawa'a maarán-áimbá ímo seráámbá Áánútu íma kanaán-umai kwésuwa'naa-iwaiman-iyé kwéséwe. ²⁹ Áánútu kwétuwa'naa-imba pó'a toómbó nombó nánááontave'a íma anón-imayaa oró. ³⁰ moóra-mora-maravaken-kwaasi Áánútun-ai íma ísaan-kwaasi toómbó nombó nánááontavesa anón-imayaa kwéwe. toómbó nombó ímo kwéne'o é'a puwónááontavena kentivo mintántáátávéna imáyáa kwéivo íma anón-imayaa kwé'e'a ³¹ Áánútu kwená kwaási kwégawaintave'a imáyáa iyana mintántáá'á timíniye Ísu siráiyé.

kwíyómpa'a kawe-tántáákóná kwaasí.

Mátíyu 6:19-21

³² Ísu simásuwena kwená kwayó-kwáásiyávéna séna kemá kesínaaemba kwégwaraawai kárákwiraumne. kentáásivomo simbá kesí kwaási kawáá ondá keinárawagwara'a kawáá ónááowe. mirá iyana kesirunkó kawe'á íniye simbá póna íma táá'a kaino. ³³ kentí náaindaamba kwétime'a meéyámbá mairé'a ímo makén-kwaasi tíméro. mirámó kwéiyana kentí kawe'-méyámbá kwíyómpa'a kwáyáinasa kwaási íma umóyámbá iyana íma avíyaraamba káinana kawe'á umái aasiyaasi kwaikwai'a ína'a minkáwé'-méyántávé'a

imáyáa é'a ³⁴ marapá'ó kentí óísambo kwáyainanamo éna marapátávéna tinkánivo kwíyómpa'o kentí óísambo kwáyainanamo éna kwíyómpatavena tinkániye Ísu siráiyé.

mayái-kwáásímó kwéto'mayaa on-kwásái.

³⁵⁻³⁶ Ísu simásuwena séna anón-kwaasigo aaraimá kwétokwaa on-tánómbá komandánáe séna kwínasa kwená mayái-kwáási unáánkwtóí úmaresa mésa oómbá kúra'makesa amu'matuwé méwana téna tááyainasa avekáámbá onta tiyankánááowe. miwí kwéto'mayaa ontembá keinárawa'a kwéto'mayaa e'a amu'maré'a máéro. ³⁷ minánón-kwáásígó tinda kwená mayái-kwáási koku'á mésa amu'matuwé ménka'a tínana tirunkó kawé'á íniye. árai'a simátimé'a sé'a minánón-kwáásígó mayái mayáindayavena unáánkwtóí ayú'mái mórúna maréna minkwáásiyóntávéna maanká'á méwa'a toómbá tíméro síníye. ³⁸ minánón-kwáásígó no'wáán-avuntana'i. irataróra'íyo. tinda kwená mayái-kwáási koku'á mésa amu'matuwé ménka'a tínana tirunkó kawé'á íniye. ³⁹ simátiménda-aimba imáyáa oró. naankó avowámó umóyán-kwáásímó tínin-kanaamo isénaraai umóyán-kwáási timbá kwéto'mayaa ena awánéna kwatúwáísana kwená naaúmpakemba umóyámbá íma máyáísino. ⁴⁰ miráumai kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai kumónaundayave'a pó'a keinárawa'a íma imáyáa kwéiyanka'a kumúnnavainivo kwéto'mayaa e'a simu'maré'a máéro Ísu siráiyé.

sáwí'a owasá kawé'á owasá uráan-kwasai.

Mátíyu 24:45-51

⁴¹ súwana Pítáa séna Ísóigoo emó séndá-aimba kentááyáváiyé su'mai kwése. amápa-kwaasiyavaigwarara kwéseno súwana ⁴² Ísóigo séna kawé'-má'yáímó kwémayaawai kawer-imáyáágwárá-kwáásiyávé'a kwésune. miwítí anóndako séna kesí mayái-kwáásír'á kárákwire'a toómbá taaímbai tíma'mae'a iyóro síníye. ⁴³ miwítí anóndako téna mayáímó kawé'ó umáimo mayáinda tatuwánánana mayáímó kwémayaindawai tirunkó kawé'á ínana ⁴⁴ minánónndákó séna kesí náaindaamba amápa-tantaaka'a kárákwiyoro síníye. ⁴⁵ ániwo mimbáyái-kwáásímó imáyáamo ésamo kesí anóndako ayáátáaka'a íma tiniye sésamo mayái-ínínákwá'ó tínkamesamo toómbó nésamo uwoa'ó-nómbó kwénesamo uwoa'ó ésamo ⁴⁶ miwítí anóndako tínin-kanaa ímo ísaresamo ímo imáyáa kwéindara'a téna anónka'a tatínkambai Áánútun-aaí ímo kwéisaan-kwaasi má'yáapa'a mó'tinkaniye Ísu siráiyé.

⁴⁷ Ísu simásuwena séna mayái-kwáási miwítí anón-kwaasigon-aaí isésa kwemó sindantemba íma iyamba má'yáawana anón-kwaasigo téna anónka'a tatínkaminiye. ⁴⁸ ániwo mayái-kwáási miwítí anón-kwaasigon-aaí íma isésamo ombá sáwí'a ésa má'yáawana anón-kwaasigo téna sáwiyanka'a tatínkaminiye. Áánútu kawer-imáyáá anómba tímakaiyawai anóm-bayai má'yáaro. kawer-imáyáá anómba tokáiyawai kwaási túwa'naa oró Ísu siráiyé.

Ísu kwaási taaínánín-kwasai.

Mátíyu 10:34-36

⁴⁹ Ísu simásuwena séna iramó kaintembá mayáímá má'yáandayave'a marapá'á kumbáyaunda mimbáyái ánásainana kawé'á íniye-imayaa kwéune. ⁵⁰ sáwiyanka'a kembá sí'a índai'a ónááontavena sirunkó umbai kwétaisana sí'o índai'o ónááomba ánásainana sirunkó kawé'á íniye. ⁵¹ kentávé'a maarán-imáyáá íma oró. kwaási amápa'a paru umái má'yáantavena marapá'á kunkáiyé. ímanivo marapá'á kunkáunda kwaási taaínkaa'a ésa évakarawai kesáái isáiyasa évakarawai íma isánááowe. ⁵² ívékwara aánogwara'a moórá-naumpa'a éva'aasei-kwaasi miwítí imáyáa taaínkaar-urésa kaumbónarau moórá-imayaa íyasa kae'nárai ó'on-imayaa ó'yááoiye. ⁵³ avowámá moórá-imayaa ínana ááninko ó'on-imayaa íniye. anówama moórá-imayaa ínana ayáámúnko ó'on-imayaa íniye. anáávukoe ó'on-o'on-imayaa ó'yááoiye. kesááiyavesa miráumai miwítí imáyáa taaínkaa'a ónááowe Ísu siráiyé.

évaka-tantaakona ááimbo kwéisaan-kwasai.

Mátíyu 16:2-3, Máaka 8:11-13

⁵⁴ Ísu sáwíva-kwaasiyavena séna ainámbó kwáyaina'o é'a sé'a aa'á tiniye kwésiyana aa'á tiniye. ⁵⁵ undá to'mái ánásaina'o é'a sé'a aa'á kániye kwésiyana aa'á kániye. ⁵⁶ kwíyómpa'o awáné'o ombá sé'a aa'á kániye. aa'á tiniye kwésemba mintántáá'á awánaraawe. kae'náér-on-kwaasi pó'a mirán-tántáákóná ááimba awánaambanivo Áánútu ívé'o kwéin-tantaakona ááimba íma awánaraawe Ísu siráiyé.

aaímó arupímó íi-kwásái.

Mátíyu 5:25-26

⁵⁷ Ísu séna simátíménda-aimba ísáiyuwe'a minkáér-ámp'á taaínkaa'a uré'a moórá-ampare su'mai koró. ⁵⁸ moórá-aimba ísáaro. aaimó simátinkanae siyawaimo tí'mae kwíyasa aampa'á mósimai paárumasuwesa koró. anón-kwaasimo mátimiyasamo ésa i-kwáásí timíyasa ándá-naumpa'a tinkánááowe. ⁵⁹ ímo mirámó íyasamo ésa ándá-naumpa'a mótinkaiyasa íma ááéma ánásanauadne sésa amápa'-meyamba tímatuwaiyasa ayútinkanaaowe Ísu siráiyé.

13

sáwí-imayaamo ímo tuwáiyawaimo puwónááon-kwasai.

¹ Ísu kwésimatimuwasa évakarawai tasimámesa sésa Káriri-maravaken-kwaasi évakarawai Áánútuntavesa ísámai póimo tuvú'mái agáyáamba kámááni-kwaasiti anóndako áwí'a Páírati évakarawai tí'maráisasa tñkamisasa pukáawe suwaná ² Ísu séna miKáririvákémbá pukáan-kwaasiyave'a sembá miwítí sáwí-imayaao Káririvakemba amáparawaiti sáwí-imayaagomba usáyaaitaraintavesa pukáawewa kwéseo. ³ íma mirá kwéovo simátíme'a sé'a kentí sáwí-imayaamo ímo tuwé'o Áánútumpa'o té'o é'a keinárawakwara'a puwónááowe. ⁴ imáyáa oró. Síróamuva'a ayáátáá'-namba tawiséna sáwíva-kwaasi 18 kwaasi tñkamisasa pukáawe. mindáyave'a sembá miwítí sáwí-imayaao Yérúsaremuwakemba amáparawaiti sáwí-imayaagomba usáyaaitaraintavena pukáawewa kwéseo. ⁵ íma mirá kwéovo simátíme'a sé'a kentí sáwí-imayaamo ímo tuwé'o Áánútumpa'o té'o é'a keinárawakwara'a puwónááowe Ísu siráiyé.

ttaigó íma arambá iráin-kwasai.

⁶ Ísu kwántámai-aimba simátimena séna moóráwái kwená ándá-aran-kigauva'a áseí-aramba iyain-taima u'makáisana áruma kwikáisana arambá komayánáe séna koawánaimba íma iráisana ⁷ minkígáúr'á kárákwirain-kwaasiyavena séna kaumborá'á áú'a simbá mintáéramba komayánáe'a koawánáúnda íma arambá iráisa'a úmpo mintáimá tumásuwáao. maragóná anombá nasúwáivainivo tumásuwáao sisaná ⁸ mindákó séna anóndako ímampo'a mintáiyááimpa'a oó'á túmake'a agámo'a maké'a ⁹ moórá-au'o sínda awánaanana arambó iyéna kawé'á ínivo mirámó ímo ína'a tumásuwanaumne siráiyé Ísu siráiyé.

Ísu saavatirá'á moórá-inimba asóvamankarain-kwasai.

¹⁰ moórá-tawai Yútaa-kwaasi monor-áimbá kwéison-kanaara'a Ísu mono-náúmpá'á uména aaí kwésimatimuwana ¹¹ moórá-ininko taraváá-kwámbá arumpimbá máyon-ininko ména ayáátááka'a sáwí'a umái ména 18 íma maisuwéna miráumai sáwí'a umái máyowana arósáánumba káináivai kurówana íma kanaán-umai koku'á máyowana ¹² Ísu miníninkómbá awánéna séna ená'á ánáaino séna ¹³ ane'á tátorowana avekáámbá arósáánumba arupí úwana koku'á usásinena Áánútu áwí'a mósá marówana ¹⁴ Ísu agándon-kanaara'a miníninkómbá asóvamankontavena mono-nánká'á kárákwirawai arunkó sáwí'a úwana sáwíva-kwaasiyavena séna ava'moraé-kanaa mayái kwémayenka'a sí'a asóvamasinkainkwaé sé'o é'a té'a agándaan-kanaamo é'a íma teró súwana ¹⁵ Ísóigo séna kaumbo-káér-ainkwara-kwaasiman-owe. agándaan-kanaara'a kentí purumakankwárá'á tónki-poigwara'a naaúmpakemba ayúránke'a áí'mae'a nompá'á kowaná nombá kwénaiye. ¹⁶ miníninkó Ááváramu aísavutantamba uráin-inimba isaná Sáátáánigo ayáátááka'a 18 íma tátokaisa'a agándaan-kanaara'a ayúrankauna'a sáwí'a kwéone kwésewe Ísu súwasa ¹⁷ simáímo sáwí'o umánkówai mináimbá ísesa tigaemá uwaná kawé-máyái kwémayontavena úwoi-kwaasi tirunkó kawé'á uráiyé.

ttaérankona kwaasái.

Mátíyu 13:31-33, Mááka 4:30-32

¹⁸ Ísu séna Áánútu kwená kwaásí kawááimba nóinkara kwégawaaiyompo maarán-áimbá simátinéna'a isanááowe. ¹⁹ Áánútu kwená kwaásí kwégawaaimba maarámán-iyé. moóráwái sáwíyan-taeranko áwí'a másátati mintáérambá kígauva'a u'makáisana anón-éna amaimá móivarena kóyáwé uráisana numáomá mimpimpá'á ánáamba úmarena kwémaiye. Áánútomu kwená kwaásí kwégawaaimba miráráámbá éna kwenááigo sáwíyamba kwaásí tirumpimbá kunkwéna anómba kwéiyé Ísu siráiyé.

²⁰ simásuwéna séna Áánútu kwená kwaásí kwégawaaimba nóinkara kwégawaaiyompo maarán-áimbá simátiména'a isanááowe. ²¹ moórá-ininko péréti-tomba agayánáe séna kanaráán-tántáákó áwí'a páráwaa'a maimaéna intorái-yántáá'á sáwíyan-tantaa'a ayáúmaraisana kwéna intoréna kwéanon-iyé. Áánútu kwená kwaásimo kawááimba

miraráán-umai kwenááigo kwaási tirumpimbá sáwíyamba kunkwéna anómbe kunkwéiye Ísu siráiyé.

sáwíyan-ontaona kwaasái.

Mátíyu 7:13-14, Mátíyu 7:21-23

²² Ísu mináimbá simásuwena Yérúsaremu-naor-ampa'a kúmba naaó'-nao'a kwenáái simátíma'maena kúwana ²³ moórawai séna anóndakoo Áánútu moórá-mora-kwaasiye su'maiya kawer-ámpá'á métinkaniyo súwana Ísu séna ²⁴ tiyáántamba égési úmae'a sáwíyan-ontavimba usáveranaaowe. simátíme'a sé'a sáwíwarawai usáveranae sésa íyambanivo íma kanaán-umai usáveranaaowe. ²⁵ naankó avowámá usásinena ontá úmaraina'a ontará'á umé'a ááye'a sé'a anóndakoo ontayá tisinkaáo siyana íma tuwánáúnda-kwaasi náávakena'oo sína'a ²⁶ kentáásí naaópa'a te enáái tasimásimenata eséya toómbá nóbá naráundayaawe siyana ²⁷ kwemá séna íma tuwánáúnda-kwaasi kentí naambárure kentóikare íma tuwánáúnda-kwaasin-ovo kóro naankó avowámá síníye Ísu simásuwena séna ²⁸ Áánútu kwená kwaási kawááipa'a tí'maráina'a máápakemba awánáiyamba kentíkwá'ná Áávaramuwe Áísakaawe Yákópowe Áánútun-aaí simátímakowaiye Áánútu kwégawaaipa'a méwa'a tuwáne'a tiyántave'a é'a ivi'á tánáaowe. ²⁹ aaváúmá usaipakén-kwáásíyé aaváúmá kumpéráipaken-kwaasiye évarevar-awampaken-kwaasiye Áánútu kawááipa'a tésa tamésa nánáaowe. ³⁰ minkánaárá'á naaén-kwaasivinkemba évakarawai aivarí'a ónááovo aiva-kwáásí naaéni'a ónááowe Ísu Áánútuom kawááintavena mináimbá siráiyé.

Ísu arumbá umátinkarain-kwasai.

Mátíyu 23:37-39

³¹ mitáwái ámáán-kawaa-kwaasi évakarawai Ísunopa'a tésa sésa anón-kwaasi áwí'a Éróti séna Ísumba tuvúwónana puwíníye kwésivo maanká'á tuwé ó'om-bapa'a kówaao suwaná ³² Ísu séna Érótimba iyánaankaraama túwáin-kwaasi kosimáme'a sé'a taraváá-kwámá kwaási tirumpinkémá kwémaitiyuwe'a tí'a on-kwáásí kwéasovamatinkaunda-mayai ívé'a maé'a aaváyaa maé'a ayúnká kesí mayái ánásanaumne. ³³ Áánútun-aaí simátímakowai Yérúsaremu-naopare su'mai kwétinkamowasa kwévuwontave'a ívé'a aaváyaa ayúnká aampa'á kwégwe'a mayái maivá kónaumne siyé Érótimba kosimáméro Ísu simásuwena ³⁴ Yérúsaremu-naopaken-kwaasi arumbá umátinkena séna Yérúsaremu-naopaken-kwaasiyono. Áánútun-aaí simátímakowai tókambae'a kwéiyuwasa pukáawe. Áánútu tí'marówasa kurówai óntantamba tókambae'a kwéiyuwasa pukáawe. kokórigomo áráátombe ayóí-ándámpá'ó tóntantama káátamatinkaintemba aasiyaasi-táwai kemá mirá ónaumne kwésundanivo tínaemba kwéumasimewe. ³⁵ isáaro. Áánútu tiyuwáina'a tu'nankáámá ónááowe. simátíme'a sé'a íma úwoi suwánanaaovo naaémbo sé'ó Áánútu ai'maráisana kunkáiwaimba Áánútu kawé'á kwéumankaiye siyanka'a moórágwara'a suwánanaaowe Ísu siráiyé.

14

Ísu aiyayaamba intorón-kwaasi asóvamankarain-kwasai.

¹ moórá-tawai agándon-kanaara'a Ísu ámáán-kawaa-kwaasi anón-kwaasigona naaúmpa'a toómbá náíndayavena umáyowasa agándai-kanaara'o Ísumo nóramo índa awánanae sésa umésa awánowana ² moórawai aiyayaamba kwéintonon-kwaasigo kwená egwaa'á máyowana ³ Ísu minkwáásígómbá awánéna ámáán-kawaa-kwaasigo ámáamba sun-kwáásíyé tísa ena séna agándaan-kanaara'a kanaará'á áí'ó in-kwáásí asóvamankanaundaya'íyo súwasa ⁴ isésa íma aái suwaná minkwáásígómbá áí'mai kawé'á umánkena séna ánivo kuwó súwana kóúwana ⁵ tísa ena séna keinárawapinkemba kentí iyámpóiyá'i. kentí poráára'íyo. maipimbó pékaina'o é'a agándai-kanaara'a ááema mósá asinánááo Ísu súwasa ⁶ mináimbá íma kanaán-umai anondá siráawe.

kwaási íma kentúma maimaé iyí-kwásái.

⁷ aái íma anondá suwasá toómbó nánáesamo tun-kwáásí aiva'á uménaemo sumbá Ísu tuwánéna kwántámai-aimba séna ⁸ moórawai séna aaraimó tokwaa on-tánómbá tamandaaó sína íma aiva'á umaiyó. aiva'ó uménanamo enáwí'ó usáyaaitaraindawaimo tínanamo éna ⁹ tááyaindawai entávéna séna usásinenana maankwáásígó maanká'á tamaíno sínana aigaemá umásuwe tínaaempa'a kumbéníyone. ¹⁰ ánivo tááyainamo tínaaempa'o uménanamo tááyainda-kwaasigomo kweyáárika'o entávénamo séna kesí

kwaásiyo usásine aiva'á umaiyó sínamo umáinasa awánésa enáwí'a mósá maránááowe. ¹¹ anón-kwaasima úne síyawaima Áánútu miwí túwí'a mórúna tiyuwánívo sáwíyan-kwaasima úne síyawaima Áánútu miwí túwí'a maimaé iyíniye Ísu siráiyé.

¹² Ísu simásuvena ááyarowaiyavena séna anón-tanomba kauvónáe sinda-táwai óisankwara-kwaasiye enamááraawe ená akúné ená kwaásiye su'mai íma tááyao. mirámó inasamó ésa naaémba ááyewa toómbá komandániyonda mindá ená toónkóná anondáman-iyé. ¹³ ániyo anón-tanomba kauvónáe sinda-táwai ímo óisambo makén-kwaasiye tiyayaamba sáwí'a urén-kwaasiye aúgavitan-kwaasiye tááyenasa tamandánááombanivo ¹⁴ ená toónkóná anondáma íma amíyambanivo enarunkó kawe'á ínana Áánútu ená toónkóná anondáma amíniye. naaémba arupí umái mén-kwaasi pukémpinkemba usásinaiya-tawai Áánútu amíniye Ísu siráiyé.

*anón-tanomba kauráin-kwasí.
Mátíyu 22:1-10*

¹⁵ mináimbá súwasa Ísuwe toómbá kwénowai ísésa uwaná moóráwai séna Áánútu kwená kwaási kawááipa'a toómbá nánááowai tirunkó aamoí íniye súwana ¹⁶ Ísu séna árai'a simbánivo simátiménda imáyáa oró. moóráwai anón-tanomba kauvónáe séna sáwíva-kwaasi tááyamakéna máyáísana ¹⁷ mintánómbó nánááon-kanaa sáwíyanka'a títana kwená mayái-kwáásigómbá ai'maráísana tááyaraiwaiyavena séna toómbó naí kwéto'mayaan-ivo teró sisasá ¹⁸ miwí íma tí-áimbá sewaná moóráwai séna maramá meéyán-ure'a koawánanaumpo íma tanómba kauvópa'a kónaumne siyé kosimámiyo sisaná ¹⁹ moóráwai séna siyáánkai-poima meéyán-ure'a koawánanaumpo íma tanómba kauvópa'a kónaumne siyé kosimámiyo sisaná ²⁰ moóráwai séna ívé'a aarai mairáunda pó'a tanómba kauvópa'a íma kónaumne siyé kosimámiyo sisaná ²¹ mimbáyái-kwáásigó kwená anóndakonopa'a téna mirá sewé tasimámisana arunkó sáwí'a isaná séna avekáámbá naa'ó'-nao' a kwénae tiyayaamba sáwí'a uráinda-kwaasiye túramba kavikáinda-kwaasiye óisamba íma makén-kwaasiye tivakáá-umai tí'mae tiyó séna ai'maráísana ²² mimbáyái-kwáásigó mirá kosimái koyauweréna taséna simásimendantemba kosimái tí'mae'a túnda ená naaúmpa'a paai karekó'a umái máyáawe sisaná ²³ kwená anóndako séna amápa-kwaasi kesí naaúmpata sisipáá oró. amápar-ampa'a kwénae kwaásimo tivakáá-e asiramái simái tí'mae tiyó siráiyé. ²⁴ Ísu séna simátimé'a sé'a aiva'ó tááyaraiwai íma téna kwená toómbá íma tamandánááowe Ísu mináimbá kwántámai-aimba siráiyé.

*imáyáa kawe'á urésa Ísu-ánaeemba kwaránááon-kwasí.
Mátíyu 10:37-38*

²⁵ súwasa Ísuwe aampa'á kuwaná mégwantena simátiména séna ²⁶ kesínaaemba kwaránáe síyawai aiva'á kembá imáyáa simésa naaémba anóvowiye awainkówé kwená iyámpóiyé kwenávárawaawe kwenáúnavare kwesáváiyé imáyáa oró. ímo mirámó iyamba uwóví'a onááovo mirámó ésamó ésa kesínaaemba kwarésa kesí kwayó-kwáási-í'a onááowe. ²⁷ kemó puwónaunda-taimo súgwaata'mae'o kondantembá kesínaaemba kwaránááowaima umbai-yántáá'á timíyasa minúmbái-yántáá'ó ímo maimaésamo sínaaembo kwaráamba uwóví'a ombá pósa íma kesí kwayó-kwáási-í'a onááowe. ²⁸ moórá-aimba ísáaro. ayáátáá'-namba onáe síyawai aiva'á óntambo tuwésamo onááon-imayaa ésa óntamba táámpamai awánáiyambo kanaamó inasamo ésa mináyáátáá'-nambá onááowe. ²⁹⁻³⁰ ímo táápamaimo awánaresamo mindámbó iyamba minóntámbá ánsagwinana mindámbá úwoi kwáyainasa kwaási awánésa íma áságwimai umásukaawe sésa tuwírááima sénááowe. ³¹ moórá-aimba ísáaro. moóra áái'a tiyáivín-ánón-kwáásigó áái'a tiyánáe séna aiva'á kwená i-kwáási táámpainda sáwíva-kwaasi 10,000 kwaasi ínana ó'on-í-kwaasiti anóndako kwená i-kwáási táámpainda ávááraumai sáwíva-kwaasi 20,000 kwaasi ínana imáyáa éna kembá usáyaaitanaao. íya usáyaaitanaao séna ³² íma kanaán-umai usáyaaitanaumne-imayaamo énamo éna anón-kwaasi némpa'a máyainana aantá-kwaasi tí'maréna séna íma áái'a tiyánaundayaanivo úwoíya ménaum. nóraya ónaumno siyé kosimáméno síníyé. ³³ Ísu mináimbá simásuvena séna aiva'á onááon-imayaa urésa naaémba siyantemba onááowe. miráumai kesínaaemba kwaránáe síyawai aiva'á makáan-tantaatavesa imáyáa urésa íma mintántáá'á tuwánaumnemo sésamo ésa kesínaaemba íma kwaránááovo mintántáá'á tuwánaumnemo sésamo ésa kesínaaemba kwarésa kesí kwayó-kwáási-í'a onááowe Ísu siráiyé.

*uwígóná kwaasí.
Mátíyu 5:13, Máaka 9:50*

³⁴ Ísu simásuwena séna uwímá kawe-tántáá'á imbánivo anóm̄ba ánásaisana ayáántám̄ba kwáyáimb̄nivo ó'a uwímó kái'a íma úmaranaaowe. ³⁵ ayáántám̄ba íma agámó'a maráiyana kawe'á ínivo úwoiva'a tuwánááowe. kwéisaawai ísám̄ai kawe'á oró Ísu siráiyē.

15

sipisípi-poimo áúyokain-kwasai.

Mátíyu 18:12-14

¹ táákisi-ontamba kwémayon-umoyan-kwaasiye sáwí'a kwéun-kwaasiye Ísunopa'a kwenáái isanáe sésa tuwasá ² amáán-kawaa-kwaasiye amáám̄ba sun-kwáásiyé tuwánésa tírunkó sáwí'a úwasa keáimbá sésa sáwí-kwaasiye toóm̄ba kwénena aaí kwésim̄ba sáwí'a kwéiye suwaná ³ Ísu mináimbá iséna kwántám̄ai-aimba séna ⁴ sipisípira'a kárákwiyowai kwéon-aimba ísáaro. moóráw̄ai sáwíwa-sipisipi 100 sipisípira'a kárákwiraisana moórá-sipisipi áúyokwisasa misáwíwá-sípísípí uvá'á máyáawana moórám̄a áúyokwim̄ba koavakáá-émena awánéna ⁵ aamoi kwéna áúgwaata'maena ⁶ naaópa'a téna kwenamááraawe kwená naaópaken-kwaasiye tááyaisasa torupamáí máyáawana séna kesí sipisípi áúyokwisa'a koavakáá-éme'a áí'mae'a túmpo aamoiyá ónái sisasá aamoi uráawe. ⁷ simátíme'a sé'a miráumai kwíyóm̄pa'a máyáawai marapá'á tuwánaamba arupí umái máyáan-kwaasi kawe'á umái máyáamba tuwánésa aamoi kwéowasa sáwí'a umái máyáampinkemba sáwí-imayaa tuwésa Áánútunopa'a tíyasa Áánútuna kwáyó'nárawa'a kwíyóm̄pa'a máyáawai anón-aamoi kwéowe Ísu siráiyē.

óntamba áúyokain-kwasai.

⁸ Ísu séna moórá-aimba imáyáa oró. moórá-ininko siyáánkai-ontan-arumba makáisana moórá áúyokwisana oómbá kúra'makena kwená naaúmpa'a kankambá kwégwiyuvena kawe'á umái avakáá-éna ⁹ awánéna kwenamááraawe kwená naaópaken-kwaasiye tááyaisasa torupamáí máyáawana simátimena séna kesí óntamba áúyokwisa'a avakáá-éme'a mayáúmpo aamoi iyataao sisasá aamoi uráawe. ¹⁰ simátíme'a sé'a miráumai sáwí'a umái máyáampinkemba sáwí-imayaa tuwésa Áánútunopa'a tíyasa Áánútuna kwáyó'nárawa'a kwíyóm̄pa'a máyáawai anón-aamoi kwéowe Ísu siráiyē.

ívē-kwaasigo avowám̄ba auwéna kóurain-kwasai.

¹¹ Ísu séna moórá-aimba imáyáa oró. moóráw̄ai kaer-iyámpói tínkaraiwai máyáisana ¹² naaénkewai avowántávéna séna ená amápa-tantaa'a ímo pukéndara'a ívé'a taaímbai simiyó sisaná taaínkaar-umai ááninkai tímísana ¹³ naaénkewai sáwíyanka'a ména kwembó ámakaió-daaíndaamba kwétimena óntane su'mai maímaéna némpa-'marava'a koména sáwí'a úmaena kwéiyena kwená óntamba tu'mái ¹⁴ ánásasuweisana anón-ayawaima taisaná toóntávéna avakáá uwááena ¹⁵ mimbárávákén-kwáásígónópa'a kwéna mayái mayánáe kosímae íyisana kesí maravá'á komé kesí póira'a kárákwiyuwo sisaná ¹⁶ koména póira'a kárákwirena áaesantavai úmae kwéiyena póiti toómpinkembá nánáe séna sisasá íma améwana ¹⁷ ména naaém̄ba kawer-imáyáá éna séna kesivoná mayái-kwáási sáwíwa-tomba nawááesa tímú'a vaisasá aráávara'a kwéomba pó'a maanká'á mé'a sáái sinkáína'a puwúnavaimpo'a ¹⁸ maanká'á tuwé'a kesivonópa'a kwé'a sé'a kesivoó Áánútu aúrankare enaúrankare sáwí'a únda pó'a ¹⁹ kentávái kesááine séndu uwóví'a ómpo kesí mayái-kwáásiyé siyó kosénaumne séna ²⁰ mivá'á tuwéna teém̄ena aampa'á kwétisana némpakemba avowámá awánéna aruntávéna umánkena isaaiséna koyaparéna iví'á kwétaisana ²¹ ááninko séna kesivoó Áánútu aúrankare enaúrankare sáwí'a uráumpo kentávái kesááine séndu uwóví'a óne sisaná ²² avowámá mináimbá ivá kwéyuwena kwená mayái-kwáási tááyaisasa tewaná séna avekáám̄ba kawer-únákwátói maimaé mágwéumanke'a kesáánim̄ba intávé'a kwairambá kwéumanke'a aísam̄ai ánáamba kwéumanke'a ²³ ánóígwará-purumakan-araa'a maimaé'a máyuvu'mai aamoi-tánómbá kauvíyata kwéneta aamoiyá umánkáano. ²⁴ kesááninko áúyokurai. pukurái. kwésunana úwoi ména timbá póta aamoiyá ónaumne sisasá aamoi uráawe.

²⁵ aamoi owaná aivakéwái kígaúvakemba timbá naankóná egwaa'á téna aamoi on-áimbá taiséna ²⁶ mayái-kwáásígómbá ááyena séna nóinkara aamoi kwéoo sisaná ²⁷ enává'a kawe'á umái tiráisana enavo séna ánóígwará-purumakan-araa'a tuvú'mái kauvóro sisasá mirá kwéesa máyáawe sisaná ²⁸ mináimbá ísáisana arunkó sáwí'a isaná kayoréna íma naaúmpa'a íyisana avowámá máápa'a kuména aivakéwai arumbá kusimái iyáisana ²⁹ avowántávéna séna ayáatááka'a esé mé'a sáwívar-ima kwém̄aisuwe'a enáái íma ankaisé'a emó séndantemba mirá kwéuna anóm-poiye sáwíyam-poi méme-araare íma tuvú-simena'a kesí kwaásiye naráumne. ³⁰ enááninko ená anón-ontamba maimaéna

koména aarai tine'á minóntámbá máyu'mai ánásasuena tisa ánoígwara-purumakan-araa'a tuvú'mái kwégaumai améne sisaná ³¹ avowámá séna ayáátáák'a kesé máyaanda kesí amápa-tantaa'a endéin-iyé. ³² enáváko áúyokurai. pukurái. kwésunana úwoi ména tintávéta aamoiyá kwéumankaumne siráiyé Ísu siráiyé.

16

moórawai mayái sáwí'a uráin-kwasai.

¹ Ísu kwená kwayó-kwáásíyávéna séna moórá-aimba ísáaro. moórawai náaindaankwara-kwaasigo mayái-kwáásíyávéna séna kesí náaindaanka'a kárákwiyuwo sisaná mirá kwéisasa évakarawai tésa sésa ená náaindaanka'a íma kawé'á umái kárákwiraisana ená óntamba áúyokaiye sewaná ² mindákó iséna kárákwiraiwaimba ááyaisana tisaná séna enáái sewa'á isáúnda po kesí náaindaanka'a íma kárákwiyiniyompo kesí náaindaanka'a kárákwiyonda-auvai agaimái simína'a ená mayáigóná áaimba awánaano sisaná ³ kwégwena imáyáa éna kesí anóndakomo si'mátuwaina'a nóra ónaumno. kemá íma asirayándá'á pó'a mara-máyái íma kanaán-umai mayánaunda pó'a inaaimó siiyávái sigaemá ínivo ⁴ mirá é'a aasósó'í'a úmae kwénaaonana si'mátuwainasa naaémba meeyán-ónaumne sésamo úwoimo mairáan-kwaasiti naaúmpa'a sinkaresa toómbá simenááowe-imayaa umásuwena ⁵ kwená anóndakonopakembo naaémba meeyán-ónaumne sésamo úwoimo mairáan-kwaasi tááyaisana moórawai tisaná séna kesí anóndakomba nóraumai-meyana aminíyono sisaná ⁶ séna sáwíva'-masawemba 1,000 masawemba ógwitamai aménaumne sisaná mindákó séna ená aúvávimba íma 1,000 iye se 500 iye simái agai-simiyó sisaná mirá isaná ⁷ ó'a moórawai tisaná séna kesí anóndakomba nóraumai-meyana aminíyono sisaná séna sáwíva-ton-unamba 1,000 unamba aménaumne sisaná mindákó séna ená aúvávimba íma 1,000 iye se 800 iye simái agayaaó sisaná ⁸ mináimbó simbá anóndakomba simáméwana iséna kwená náaindaanka'a sáwí'a umái kárákwiraiwaintavéna séna kawer-imáyáágwárá-kwáásí ontembá mirá óne siráiyé. marapá-kwáásí kentí imáyáarakemba ásgawimai mirámó ondawái kawé'á íníye simái kwémayaavo sámó kain-áyámpá'ó máyáan-kwaasi íma mirá kwéowe. miráumai anóndako kwená náaindaanka'a kárákwiraiwaintavéna séna kawer-imáyáágwárá-kwáásí ontembá mirá óne siráiyé Ísu siráiyé.

⁹ Ísu simásuwena mináíntávéna séna ísáaro. marapá'á kentí óntandei túwa'naa íyasa kentí kwaási-í'a íya'a kentí óntambo ánásaindara'a kwiyómpa'o ésa iyónáon-kanaa kwiyómpa'a minkwáási tuwánésa aamoí umátinkanaaowe. ¹⁰ sáwíyan-tantaaka'a kawé'á umái kárákwiyowai anón-tantaaka'a kawé'á umái kárákwiyonaaowe. sáwíyan-tantaaka'a sáwí'a umái kárákwiyowai anón-tantaaka'a sáwí'a umái kárákwiyonaaowe. ¹¹ marapá-tántááká'ó ímo kawé'ó umáimo kárákwiraiyawaimo éna Áánútu kwiyómpaken-tantaa'a íma tiména kárákwiyoro síníye. ¹² marapá'ó Áánútu mpaken-tantaaka'ó ímo kawé'ó umáimo kárákwiraiyawaimo éna Áánútu kwiyómpaken-tantaa'a íma tiména kendéimán-iyé síníye. ¹³ íma kanaán-umai kae-káwáá-kwáásítí mayái kwémayaawe. mirámó ésamo ésa moórawaiwaimba aamoí ésa moórawaiwaimba íma aamoí umánkanaaowe. mirámó ésamo ésa moórawaiwaina mayái kawé'á umái maésa moórawaiwaina mayái sáwí'a umái mayánááowe. miráumai Áánútuna mayáímó maé'ó é'a sáwívar-ontamba mayánaumne-imayaa íma úmae iyónááowe. sáwívar-ontamba mayánaumne-imayaa é'o é'a Áánútuna mayái íma mayánááowe Ísu siráiyé.

¹⁴ Ísu mináímbá súwasa amáán-kawaa-kwaasi iséna óntantavai aamoí kwéesa pósa Ísuna awíráái suwaná ¹⁵ Ísu simátiména séna keinárawa'a kwaási túranka'a kawé'-máiyái kwémayaawasa tuwánésa sésa kawé-kwáásimán-owe kwésevo Áánútu kentí táama kwétuwanaiyé. amápa-tantaako áumo mósá kwémaraan-tantaatavéna Áánútu úwoisan-tantaa'an-iyé kwésiye Ísu siráiyé.

¹⁶ Ísu simásuwena séna Mósesi Áánútuna amáámba simátimakaimba Áánútun-aaimo simátimakaaawaimo agaimakáamba naaóv'á maémáen-kwaasiye minávúmpin-kwáásíyé naaén-kwaasiye Yónimo nombó pétinkaraiwaiye ména mináímbá taagwiyakáawe. ívé'a áséi-kwasai Áánútu kwená kwaási kawááin-aimba kwésimatimemba pósa kwaási Áánútu kawááipa'a tiyáántamba asirámaesa kwéusaveraawe. ¹⁷ maramá kwiyómba ánásanimbanivo Áánútuna amáámba sáwíyan-aimba anón-aimba íma ánásena aasiyaasi kwaikwai'á íníye.

¹⁸ moóráwaimo awainínkómbó ai'mátuwenamo ó'on-inimbo kwémayaimba umóyámbá kwémayaiye. moórá-kwaasigo ai'mátukain-inimbo kwémayaimba kwegwárá'á umóyámbá kwémayaiye Ísu siráiyé.

óísankwara-kwaasigonte Árásárásintei kwaasái.

¹⁹ Ísu séna moórá-aimba ísáaro. óísankwara-kwaasigo ména kawer-únánkwátói sáwíva'a makéna kawetómbá námae kwéiyisana ²⁰⁻²¹ moóráwai áwí'a Árásárási íma óísamba makáiwai anón-karevu'a kwégaisana máyáísasa ayái-tómbá amínana nániye sésa óísankwara-kwaasigona ontará'á móankaraawana máyáísasa iyánkó téna minkárévú'á tauwá'naraiye. ²² naaémba ímo óísambo makáin-kwaasigo púwísasa Áánútuna kwayó'nárawa'a kwíyómpakendarawa'a kunáí'maesa Ááváramumo kawé'mápá'ó máyáípa'a móankaraawana óísankwara-kwaasigo púwísasa utámakaawana ²³ sáwí-marupa'o íramó kwégaipa'a anón-ai'a kwéisana ména mósá awánaimba némpa'a Ááváramuwe Árásárásiye máyaayana tuwánéna ²⁴ aayamáivinkemba séna kesivoó Ááváramuwo sáwí-marupa'o íramó kwégaipa'a anó-si'a kwéisa'a máyaumpo arumbó umásinke Árásárásimba ai'márénana kunkéna ayáánánama nompí tu'mái simáávira'a maráinana tasiyasi íno sisaná ²⁵ Ááváramu séna kesááninko marapá'á máyaandara'a amápa-kawe-tantaa'a makáampo Árásárási sáwí'a umái méraivo mindáyavai imáyáa uwó. ívé'a kwemá kawé'á umái máyaivo embá áí'a ipá'á máyaane. ²⁶ senda-áinkwárá'á imáyáa uwó. avumpimbá kuvakamá anómba kwáyáivo maankákémbá íma kunámaatewasa nivákémbá íma usámaaisewasa ónááovo anón-kuvaka kwáyáiyé sisaná ²⁷ óísankwara-kwaasigo séna kesivoó Ááváramuwo emó senda-aintave'a simáme'a sé'a Árásárásimba ai'márénana kesivoná naaópa'a ²⁸ éva'aasei kesívarawaisai méraavo kusimátimena sáwí-marupa'o íramó kaipá'á tevó simátimino sisaná ²⁹ Ááváramu séna Mósesi siráin-aine Áánútun-ai simátimakaawai siráan-aine aúvávimba agaimakáamba pósa táápamái isánááowe sisaná ³⁰ kesivoó Ááváramuwo ímanivo moóráwai pukáimpinkemba usásinena kusimátiminasa sáwí-imayaa tuwésa Áánútumpa'a kónááowe sisaná ³¹ Ááváramu séna Mósesi siráin-aine Áánútun-ai simátimakaawai siráan-aine ímo ísesamo ésa pukáimpinkemba usásinkaiwain-ai íma isánááowe Ááváramu siráiyé Ísu siráiyé.

17

sáwí'a kwéon-kwasai.

Mátíyu 18:6-7, Mátíyu 18:21-22, Mááka 9:42-48

¹ Ísu kwená kwayó-kwáásiyávéna séna ó'on-o'on-tantaa'a kwaásitopa'a tínasa kesáái tuwánááowe. évakarawai tésa kesáái kwéisaawaima kampar-áimbá tasimátimiyasa kesáái tuwésa kówiyasa kampa'ó síyawainopa'a sáwí-meyamba tíniye. ² miwímó tinumarampimbó anón-ontambo arikwimaresamo nompímbo túwááwasamo kumésamo kumpuwésarakai kampar-áimbá íma simátiméwasa kesááimo ísaraan-iyampoi kesáái íma tuwésa sáwí'a osinó. ³ mindáyave'a kentúra'a kárákwiyoro.

kentí kwaásimo kembó sáwí'o umátinkaiya'o é'a keinárawapa'a mindáyave'a simátimiyasa sáwí'a únemo síya'o é'a íma moórágwara'a imáyáa é'a ivá'á túwáaro. ⁴ kentí kwaásigomo kembó sáwí'o umántinkáva'o kwéiyesamo kentópa'o tésumo sáwí'a únemo símae kwéiyiyo'é'a íma moórágwara'a imáyáa é'a ivá'á túwáaro. mimbórá-táwaimo avakaetéra'o mirámó íya'o é'a íma imáyáa é'a ivá'á túwáaro Ísu siráiyé.

Ísuwe aráápamái máyáan-kwasai.

⁵ suwasá Ísóigona aantá-kwaasi kwentávésa sésa esé aráápamaiya máyaundaya súwa'naa inatá esé aráápamaiya máyaundaya asiramáiyá máéno suwaná ⁶ Ísóigo séna moórá-taigo áwí'a másátati sáwíyan-aramba to'makáawana áruma kwikéna anóntainamba kwéiyintemba kesé kítoka'a aráápamái máyáamba pó'a naaémba anónka'a kesé aráápamái é'a anón-taiyavó sé'ó taawí'mae anón-dompimba kunkaruwuwómó síyanamo éna mirá íniye. Ísu mináimbá siráimba kwesé aráápamái máyáamba kwená mayái mayánááontavena siráiyé.

mayái-kwáásítí mayáígóná kwaasái.

⁷ Ísu kwená kwayó-kwáásiyávéna séna mayái-kwáásigómbá ai'marááwana mayáimá kwémaena kígauvakena'i. póira'a kárákwiraindavakena'i. tumbá ená toómbá emá agaimái naao íma sésa ⁸ kavegavé umái kawer-únánkwátói uré toómbá agai-símí'a nasúwána naaémba ená toómbá agaimái nániyone mirán-áimbá kwésewe. ⁹ sintembá mayái-kwáásí

mirá kwéesa úwoi miwítí mayáí isasá mirá kwéomba pósa íma túwí'a mósá kwémaraawe.
¹⁰ miráumai keinárawa'a mirá kwéé'a simátíméndantemba umái mé'a ánášanaoka'a sé'a úwoi kwená mayáí-kwáásíyá úndaya póta úwoi kentáásí mayáíyá mairáumne sé'a íma kentúma maimaé'a iyóro Ísu siráíye.

Ísu túma karón-kwaasi kawe'á umátínkarain-kwasai.

¹¹ Ísu Yérúsaremu-naor-ampa'a kúmba Sámériyaa-marawe Káriri-marawe avumpin-ámpá'á kwéena ¹² moórá-naopa'a kwéguwasa túma karón-kwaasi siyáánkai-kwaasi kwétesa némpa'o Ísumo túmba awánésa ¹³ aayamáí sésa anóndako Ísuwo kentáá arumbá umásinkaaos suwaná ¹⁴ Ísu tuwánéna séna mono-máyáí-kwáásítópa'a kwé'a kentúma máagaraatinkewasa tuwánésa túma kawáúgwiye sénááowe súwasa aampa'á kumbá túma kawe'á umátinkowana ¹⁵ miwíwínkémbá moóráwái áúma kawe'á umánkomba awánéna koyauweréna anónka'a tasiréna Áánútu áwí'a mósá maréna ¹⁶ Ísu anóndakoman-íye séna aísamaivimba takívairena súwí séna minkwáásí íma Yútaa-kwaasi Sámériyaa-maravaken-kwaasigo súwí súwana ¹⁷ Ísu séna siyáánkai-kwaasi túma kawe'á umátínkaunda avaréiyain-kwaasi íma koyauwérááwana ¹⁸ kímborawai ó'om-baravaken-kwaasigo koyauweréna Áánútu áwí'a mósá kwémariye simásuwena ¹⁹ minkwáásígóntávéna séna kentávái súwa'naa íníwaiman-íye sénda póna enáúma kawe'án-ivo kwaao Ísu siráíye.

Áánútu kwená kwaási kawááin-kwasai.

Mátíyu 24:23-28, Mátíyu 24:37-41

²⁰ súwasa áamáan-kawaa-kwaasi Ísumba áísa esá sésa Áánútu kwená kwaási kwégawaain-kanaama nóa-tawaiya tíniyo suwaná Ísu séna Áánútu kwená kwaási kwégawaaimba íma kanaán-umai túrandei awánanaaovo ²¹ Áánútu kwená kwaási kwégawaaimba kwaási túra'a ááimba ásáraimba pósa maanká'á ópa'a kárákwiraiye íma kanaán-umai sénááowe Ísu siráíye.

²² Ísu simásuwena kwená kwayó-kwáásíyávéna séna naaémba kemá kwaási úrandako kúmón-da-kanaa awánanae síyambanivo íma mirán-kánáámá suwánanaaowe. ²³ évakarawai sésa maavá'á máyáivo tawánaaromo síyasa ó'owima sésa maavá'á máyáivo tawánaaromo síya'o íma áraire sé'a kóyáwé oró. ²⁴ kwíyómpa'o tawáombo úmae kwíwasamó awánaantemba kemá kwaási úrandako miráumai avora'á ókwara'a kumónaumne. ²⁵ misúnda-aimba íma paáurainasa aiva'á ívé'o máyáan-kwaasi tínaemba umásinkesa sí'a índai'a umásinkanaaowe. ²⁶ naaóv'á moóráwái áwí'a Nówaa máyonka'a kwaási íma Áánútuna imáyáa esá maémáentemba naaémba kemá kwaási úrandako kúmón-da mirá ónááowe. ²⁷ Nówaa máyonka'a nombá toombá kwénesa tiyáámúmbaa'á kwétokwaa-esa araai máyówasa kwaai máyówasa kwéuwana Nówaa naaúmpa'a non-avótomayaa'o kún-daumpa'a umáyowana anón-a'a téna kavirayán-dónkó amápa-kwaasi tókamuwasa putásaraawe. ²⁸ naaóv'á moóráwái áwí'a Áróti máyonka'a íma Áánútuna imáyáa kwéesa mésa nombá toombá kwénesa kwémeya úmae kwénaaesa kígauma naambá úmae naaémáemba ²⁹ Áróti Sótómu-naopa'a tiyuwónka'a Áánútu óntankwara iraronkwará'á kwíyómpakemba tuwówana kuména tókamuwasa putásaraawe. ³⁰ Áróti máyonka'a kwaási íma Áánútuna imáyáa esá maémáyáantemba kemá kwaási úrandako ókwara'a kumpaárondera'a mirá ónááowe.

³¹ ókwara'a kúmón-dara'a ontará'ó máyáian-kwaasi naaúmpakemba náaindaamba íma ó'a umayánááowe. kígauva'o máyáian-kwaasi náaindaamba naaúmpa'o kwáyainda ó'a íma umayánááowe. ³² Áróti awainínkón-áái imáyáa oró. kwená náaindaamba tuwón-imayaa éna mógwantowana óntankwara iraronkwará'á kuména tuwúwuna pukáíye. ³³ tirááímo táíndai'ó esá íma kawe'á umái ménaaovo kentávésa imáyáa esá tirááímo táínda-yantaa'a tuwésa puwésa aúnaí'a umái kwíyómpa'a mai'mai'á ónááowe. ³⁴ simátíme'a sé'a ókwara'a kúmón-dara'a mindó'wáámbá kae-kwáásí mimbóráv'á tuúmá kwéreyana Áánútu moóráwaimba auwéna moóráwaimba airániye. ³⁵ minkánáá kaer-ínínkáí toombá kwégwanteyana Áánútu moórá-inimba auwéna moórá-inimba airániye. [³⁶ kaekóráí kígauva'a méyana Áánútu moóráwaimba auwéna moóráwaimba airániye Ísu súwasa] ³⁷ kwená kwayó-kwáásí sésa Ísóigoo emó sénda-aimba náávatavai seénó suwaná póimo awáímó kavirai'p'ó náíndayavenamo evontáán-dúmáómó torupamáimo máyáintenba Áánútu sínana súnda-aimba paáriníye Ísu siráíye.

¹ Ísu séna aasiyaasi Áánútumpa'a námúnaa kwésesa túwáavo séna kwántámai-aimba simátimena séna ² moórá-naopa'a aaimó isái-kwáásigó ména íma Áánútu áároo inkaiséna íma kwaásiti imáyáa éna máyáísana ³ mindáópa'a ketor-íninkó ména aasiyaasi aaimó isái-kwáásigónópa'a tóyo éna séna sáwí'a umásinkanaesa kwéovo aai súwa'naa umásinkaaoo sisaná ⁴ ayáátááka'a kwenáái íma ísarena naaémba imáyáa éna séna Áánútu áá'a íma inkaisé'a kwaásiti imáyáa íma é'a kwéunda pó'a ⁵ miníninkó kesópa'o timbá suwesaráánvaimpo'a áwa'naa ónaumne siráíye. ⁶ Ísóigo simásuwena séna aaimó isái-sáwí-kwáásigón-áái imáyáa oró. ⁷ Áánútuna kwaási kwempá'ó námúnaamo símae kwéiyomba túwáavo séna íma ayáátááka'a úwoi maéna miwí táái ísena ⁸ sáwí'o umátínkenka'a ááéma túwa'naa íniye. naaémba kemá kwaási úrandako ókwara'a kúmóndara'a máyaiyan-kwaasivinkemba kesááiyavesamo áraire sésamo kesémo aráápai-i'a ónááo. íya ónááoo tuwánanaumne Ísu séna Áánútumpa'o námúnaamo símae kwéiyomba túwáavo séna mináimbá siráíye.

ámáán-kawaa-kwaasigonte táákísi máyón-kwaasigontei kwaasái.

⁹ évakarawai kawe-kwáásí úne sésa kentúma maé iyésa ó'on-kwaasi túma simái sáwí'a umátínkén-kwaasiyavena kwántámai-aimba Ísu simátimena séna ¹⁰ kae-kwáásigórai moóráwái áamáán-kawaa-kwaasigon-ivo moóráwái táákísi-ontamba máyáin-kwaasigo isasaráí anóm-bono'-naumpa'a námúnaa séyáe sésarai iyóyamba ¹¹ áamáán-kawaa-kwaasigo koku'á ména kwenáuma maé iyéna séna Áánútuwo kemá évakarawai ontembá íma kwéumpo entávé'a súwi kwésune. umóyámbó maésamo kampa'ó kwésesamo aarai-úmóyámbá maésamo ombá kemá íma mirá kwéune. maa máyáiwai táákísi máyáin-umoyan-kwaasi intembá kemá íma mirá kwéune. ¹² aasiyaasi-sóntáará'á kae-kae-táwái monotávé'a imáyáa é'a íma toómbá kwénaumne. aasiyaasi-kigáúgóná sontaará'á mayáúnda-yantaa'a taainke'a kemá avaréiyaimba maé'a moóráma embá áma'ae'a kwéiyune sisaná ¹³ táákísi máyáin-kwaasigo moóráva'a koku'á ména aigaemá éna kivairena séna Áánútuwo kempimbá sáwí-imayaa kwáyáivo arumbá umásinkaaoo siráíye. ¹⁴ Ísu mináimbá simátimena séna ísáaro. Áánútu táákísi máyáiwaina sáwí-imayaa mayáúwáísana Áánútuwe tágárotamai maéna kwená naaópa'a kwisaná áamáán-kawaa-kwaasigo kwempimbá sáwí-imayaa úwoi kwáyáísana kwená naaópa'a kuráíye. anón-kwaasi úne síyawaima Áánútu túwí'a móruna tuwánívo Áánútu aísamaivimba máyáawaima Áánútu túwí'a maimaé iyíniye Ísu siráíye.

Ísu iyámpói kawe'á umátínkarain-kwasai.

Mátíyu 19:13-15, Mááka 10:13-16

¹⁵ simátimuwasa évakarawai Ísu tátorena kawe'á umátínkainkwaé sésa iyámpói tí'maesa tuwasá kwená kwayó-kwáásí tuwánésa kóro suwaná ¹⁶ Ísu miníyámpóiyávéna tááyena séna teró. íma kóro sé'a tiyuwáiyasa kesópa'a iyámpói úwoi teró. miníyámpói kesópa'a tentembá Áánútu kwená kwaási kawááimba miraráán-umai kwégawaaimba iyámpói kesópa'a tí-amba íma ítátinkaaoro. ¹⁷ árai'a simátime'a sé'a Áánútuntavesamo sésamo iyámpóiraan-umai kenká'á kwégawaa-onemo síyanamo éna miwírá'á kawááinivo ímo mirámó síyawaimo éna íma kawááiniye Ísu siráíye.

óísankwara-kwaasigona kwaasái.

Mátíyu 19:16-30, Mááka 10:17-31

¹⁸ súwana moóráwái Yútaa-kwaasiti anóndako Ísunopa'a téna séna anóndakoo kawe'ná'á óne. nóra umáíya aúnáí'a umái kwiyómpa'a maí'mai'a ónaumno súwana ¹⁹ Ísu séna kentávái nóra séwa kawe'ná'á óne kwéseno. mimbóráwái Áánútu kweyáá kawe'ná'án-íye. ²⁰ Áánútuna áamáamba á'a ísaraane. minámáámbá aúvávimba agaimaréna séna íma aarai-úmóyámbá oró. kwaási tínkamiyasamo puwónááoni'a íma oró. íma umóyámbá máyáaro. íma kampar-áimbá simátinkaaro. kentinóvowi túwí'a anómba oró siráíye súwana ²¹ mindákó séna minámáámbá kesí iyámpóirakemba ísare'a pó'a kawe'á úmae kwéiyune súwana ²² Ísu ísena séna kawe'á éma moórá-yantaa'a íma kawe'á uráampo ená náaindaamba ó'on-kwaasi kwétime óntamba mairé ímo makéwai tímatuwenana ená kawe'-méyámbá Áánútu kwiyómpa'a ankáníye. tímatuwemo e kesínaemba kwaráníyone súwana ²³ mináimbá ísena sáwíva'-naaindaamba makóntavena anón-imayaa úwana arunkó sáwí'a uráíye.

²⁴ arunkó sáwí'a kwéuwana Ísu awánéna séna sáwívar-oisambo makén-kwaasi Áánútumo kwená kwaási kawááipa'o kwiyamba umbái táníye. ²⁵ moórá-poigo áwí'a

káámeri mimpóigó kwaigóná avaapimbá íma kanaán-umai kóveraniye. káámeri-poigomo kwaigóná avaapimbó kóverainkakai sáwívar-oisamba makén-kwaasi Áánútu kawááipa'a kosinó súwasa ²⁶ mináimbá isésa áísaa esa sésa umbái taintávái nóran-kwaasiya Áánútu kawááipa'a ménaaoo suwaná ²⁷ Ísu séna kwaási miwítí mayáinéí íma meéyámbarésa kónááovo Áánútu úwoi kanaán-umai mégwétinkaiye súwana ²⁸ Pítaa séna isaaó. kentáási naaópa'a tuwéta enánaeemba kwégwaraumne súwana ²⁹ Ísu séna árai'a simátíme'a sé'a Áánútu kwená kwaási kwégawaaíntavesa imáyáa ombá naambáru'a tuwésa tuwaínimbáá'a tiyuwésa tuwaaísái tiyuwésa tinóvowi tiyuwésa táánimbaa'a tiyuwésa tiyáámúmbaa'a tiyuwésa miráumaimo túwáawaina anondáma ³⁰ marapá'ó máyáanka'a túwáán-tantaa'a mirán-tántáá'á sáwíva'a mémaesa naaén-kanaa aúnaí'a umái kwíyómpa'a maí'maí'a ónááowe Ísu siráíye.

*Ísu kwemó puwínintavena siráín-kwasai.
Mátíyu 20:17-19, Mááka 10:32-34*

³¹ Ísu kwená kwayó-kwáási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi tí'maena moórá-ayampa'a tínkarena simátimena séna máisáaro. Yérúsaremu-naopa'a konanayá naaóvá'ó Áánútun-aaimo simátimakowaimo kwaási úrandakon-aaí agaimakáan-aimba paáriníye. ³² kembá sí'maí ó'onkaa-kwaasi tímíyasa kanaáráá'a kwésinkesa simái sáwí'a umásinkesa tuwirááíma kwisinkésa ³³ súwírúku'a nésa sínkamiya'a púwónasa utamásinkaiya'a kaumbo-táwai maisuwé'a usásinanaumne Ísu súwasa ³⁴ kwená kwayó-kwáási nóin-aintavena sííyó sésa mináínkóná áaimbo aúpa'ó kwáyontavesa íma ísámai kawer-ésa Yérúsaremu-naor-ampa'a kuráawe.

*Ísu aúramba kavikówaimba kawé'á umánkarain-kwasai.
Mátíyu 20:29-34, Mááka 10:46-52*

³⁵ Ísu aampa'á kúmba Yéríko-naor-egwaa'a kúwana moórawai aúramba kavikówai óntamba inaai simái mayánae séna aanéíva'a kumbéna kwéinaai séna ³⁶ sáwíva-kwaasimo tésamo kínkimbo sumbá iséna nááwiya'o súwasa ³⁷ Ísu Násáretivakewai kwétiye suwaná ³⁸ anónka'a séna Ísuwo Tévítin-andarakewai ómpo arumbá umásinkaaó súwasa ³⁹ aiva'á tun-kwáási áwáá'a aeésa sésa aaiseraaó suwaná mináimbá ívá kwétuwena ó'omba anónka'a séna Ísuwo Tévítin-andarakewai ómpo arumbá umásinkaaó súwana ⁴⁰ Ísu aampa'ó kweémáyomba kwená egwaa'á kousásinena séna áí'mae teró súwasa áí'maesa egwaa'á tuwaná Ísu áísaa ena séna ⁴¹ nóin-tantaara embó arááímo táinda-yantaa'a umánkanaumno súwana anóndakoo súramba kawé'á umásinkaaó súwana ⁴² Ísu séna kentávái kanaán-umai súwa'naa íníwaiman-íye sénda póna aúramba kawé'á íno súwana ⁴³ avekáámba aúramba kawé'á umái awánéna Ísun-ánaeemba kwa'mái kwégwena Áánútu áwí'a mósá marówasa sáwíva-kwaasi awánéna Áánútu áwí'a mósá makáawe.

19

Sákiyasi na kwaasái.

¹ Áánútu áwí'a mósá marówana Ísu Yéríko-naopa'a kóyaaitanae séna kúmba ² moórawai áwí'a Sákiyasi táákisi-ontamba máyón-kwaasiti anón-kwaasigo póna sáwívar-ontamba makéna ³ Ísumba awánanae séna úmba sáwíva-kwaasi úyatukowana ákí-kwaasigo póna íma kanaán-umai awánéna ⁴ maanámpá'á tíníyone séna minkwáási tínaaempakemba aiva'á úya'maí moórá-taiva'a usáatena máyowana ⁵ Ísu mintáigó ááimpa'a kwéna mósá awánéna séna Sákiyasiyo ená naaúmpa'a kónaumpo avekáámba marapá'á kumuwo súwana ⁶ aamoí umásuwena avekáámba marapá'á mórúna tuwéna kunáí'maena kwená naaúmpa'a kúwasa ⁷ minkwáásiyómbá awánéna tirunkó sáwí'a úwasa sésa sáwí'a inkwáásigóná naaúmpa'a kwégwiye suwaná ⁸ Sákiyasi kwená naaúmpa'a mósá ankena Ísóigontavena séna anóndakoo kesí óísamba avumpimbá taaínkaakai uré'a évaka'a ímo makáan-kwaasi tímé'a évakarawai kampa'á simátíyuwe'a óntamba umóyámba mairáunda pó'a éiyain-eiyain-umai tíma'mae'a kónaumne súwana ⁹ Ísu séna ívé'a maandáumpá'ó máyáan-kwaasi kawer-ámpá'á métínkaumne. Ááváramu aísaaavutantambo uráandayave'a mirá kwéune. ¹⁰ kemá kwaási úrandako kumpaáruandawai enkáán-kwáási tivakáá-umai sáwí'o umáimo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métínkaandayave'a kunkáumne Ísu siráíye.

síyáánkai-kwaasiti kwaasái.

¹¹ mináimbá ísówana Ísu Yérúsaremu-naor-egwaa'a kúwasa kwesé kun-kwáásí imáyáa ésa sésa Áánútu kwená kwaásimo kwégawaaimba sáwiyanka'a paáriníye suntavéna kwántámai-aimba simátimena ¹² séna moóra anóndakon-aaí isáaro. kámááni-kwaasi némpa'-marava'a máyáawana kotísaa onasamó kanaán-íye siya'o é'a kesí kwaásira'a takárákwiyonae séna ¹³ kwená mayái-kwáásí siyáánkai-kwaasi tááyaisasa tewaná óntamba kae-támayo-tamayo'a tiména séna koméraana'a minóntánkákémbá mayái kwémayewa'a té'a évakar-ontankwara'a tamáyáno séna kówisasa ¹⁴ kwenamáaraawi tiyántavesa umánkesa kámááni-kwaasi kosimátimé'a sé'a kentáárá'a íma takárákwiyiniye kosimátiméro sewasá kuráawe. ¹⁵ ányo minánóndákómbá kárákwiyi-mayai ámwéna koyauweréna téna ááema óntamba tímakain-kwaasi tááyaisasa tewaná séna tímakaunda-ontankakemba nóraumai-ontana mairáao sisaná ¹⁶ aiva'á ámakaiwai téna séna anóndakoo simakaanda-ontankakemba mayái kwémae'a moóra-unan-ontamba mairáumne sisaná ¹⁷ anóndako séna kesí mayái-kwáásigó kawé'a óne. sáwíyan-tantaaka'a kawé'a umái kárákwiraanda po siyáánkai-nao-kwaasira'a kárákwiyuwo sisaná ¹⁸ moóra-mayai-kwaasigó téna séna anóndakoo simakaanda-ontankakemba mayái kwémae'a siyáánkai-tamayor-ontamba mairáumne sisaná ¹⁹ ányo éva'aasei-nao-kwaasira'a kárákwiyuwo sisaná ²⁰ moóra-mayai-kwaasigó téna séna anóndakoo simakaanda-ontamba ampan-tavimbá mú'umai aúpá'a makáunda po mayáníyone. ²¹ emá asirayán-kwáásí éma ímo makáanda-yantaa'a kwémae úwoi kwénaae ó'owiti kígauvaken-tomba kwénaana'a pó'a enáároí inkaisé'a úwoi aúpá'a makáunda po mayáníyone sisaná ²² anóndako séna sáwí-mayai-kwaasigó ónda pó'a kentáváímó séndantemba aai simánkanaumne. kentávái se asirayán-kwáásí éma ímo makáanda-yantaa'a kwémae úwoi kwénaae ó'owiti kígauvaken-tomba kwénaane sénda po ²³ kesí óntambo amápa-kwaasiti óntambo máraan-daumpa'o makáandarakai tiré'a kesí óntankwara aa'wáá-ontankwara'a mayáúsino séna ²⁴ máyáan-kwaasiyavéna séna maanóntámbá mairé'a kae-támayor-ontamba tokáiwaimba áméro sisasá ²⁵ miwí sésa ímaníyo kae-támayor-ontamba á'a tokáíye sewaná ²⁶ simátimé'a sé'a sáwíva-tantaaka'o kawé'ó umáimo kárákwisinkaawaima moóra-mora-yantaa'a tíménasa kárákwisinkanaoovo ímo kawé'ó umáimo kárákwisinkaawaivakemba makáan-tantaa'a máyáana'a ²⁷ kesí namuro-kwáásí kentáárá'a íma kárákwiyiniyone siráawai tí'mae'a kesópa'a tiré'a tínkamiyasa púwóro siráíye Ísu siráíye.

Ísu Yérúsaremu-naopa'a kuráin-kwasai.

Mátíyu 21:1-11, Máaka 11:1-11, Yóni 12:12-19

²⁸ Ísu mináimbá simásuwéna aiva'á Yérúsaremu-naor-ampa'a kúmba ²⁹ Óríve-omakar-egwaa'-naokai moóra Pétévasi-nao'a úwana moóra Pétáni-nao'a úwana minkáé'-náór-egwaa'a kwéna kwená kwáyó-kwáásirái kae'á máti'marena séna ³⁰ epin-dáópa'a kurékai moóra-poigo áwí'a tónki koawáneyambo kwaásimo ímo ayáákainda-poi ándáma iyátuwekai áí'maekai tekaiyó. ³¹ moóránakomo tuwánénamo nóra óyáekai óyómo sínakai anóndako ayáá'mae'a kónáe siyé simámékaiyo súwasarai ³² kuyaná súntemba mimpóí máyowasarai koawánésarai ³³ ándáma koiyátúwóyana mimpóígó avowámá awánéna séna nóra sékai mimpóígoná ándáma kwéiyatuwaaiyo súwasarai ³⁴ mindárai sésarai anóndako ayáá'maena kwínkwáe simásuwesarai ³⁵ áí'maesarai Ísunopa'a tuyasá kwená kwáyó-kwáásí paákár-únánkwátóí ayú'mái mimpóígo arósáánumpimba kwan-daai uwi'márówana Ísu ayáá'maena kwéguwasa ³⁶ sáwíva-kwaasi mésa anón-kwaasiye sésa paákár-únánkwátóí ayú'mái aampa'á uwi'ma'mae kwéguwana minúnánkwátóira'a augwétámai kwégwena ³⁷ Óríve-omapinken-ampa'a kumúmba Yérúsaremu-naor-egwaa'a kúwasa Ísun-ánaaemba sáwíva-kwaasi kwa'mae kwégwesa aamoí ésa ó'on-o'om-bayai kawé'-máiyái mayómba awárontavesa Áánútu áwí'a mósá marésa anónkar-anonka'a sésa ³⁸ Ísóigo ai'maráisana kunkáiwaimba Áánútu minkáwááná'á kawé'a kwéumankaiye. Áánútu kentáayavéna séna paru umái máéro kwésimba póna kwenáwí'a anómba kwéíye anónka'a suwasá ³⁹ misáwíwá-kwáásíwinkémbá évaka'a ámáán-kawaa-kwaasi sésa anóndakoo enánaaemba kwa'mae kwénaon-kwaasiyavai se aaiseré nááóro siyó suwaná ⁴⁰ Ísu séna simátimé'a sé'a ímo aaimó senkákái maanóntánkó kentáváiyé séna aai sisinó Ísu siráíye.

Ísu arumbá umátinkarain-kwasai.

⁴¹ Ísu Yérúsaremu-naor-egwaa'a kwéna awánéna kwaásiti ivi'á téna séna ⁴² paru umái kwémawéna ááimba íma ísámai kawer-uráawe. ísarekankasi paru umái máésino. ívé'a íma kanaán-umai kwéisaawe. ⁴³ kentí namuro-kwáásí tésa kentí naaópa'a taúkúmakesa maramá u'mái ontavimbá kari'á tásuwesa ⁴⁴ kentí aarai-iyámpóigwara'a

kwétinkamesa kentí naambá tawísiyuwanaaowe. Áánútu kawer-ámpá'á métinkanae séna tisa'á tínaemba umánkáamba pósa kentí namuro-kwáásí tésa mirá ónááowe Ísu siráíye.

Ísu anóm-bono'-naumpa'a iráin-kwasai.

Mátíyu 21:12-17, Mááka 11:15-19, Yóni 2:13-22

⁴⁵ Ísu mináimbá simásuwena Yérúsaremu-naopa'a anóm-bono'-naumpa'a iyéna mono'-náumpá'ó meeyámbó kwémayon-kwaasi uti'mátuwena ⁴⁶ simátimena séna Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna mindá kesí naambá Áánútumpa'o námunaamo sen-dámbán-iyé agaimaréna siráíye. ánívo umóyán-dáúmpá'ó ontenkáámbá uráawe Ísu siráíye.

⁴⁷ aasiyaasí anóm-bono'-naumpa'a Ísu simátíma'maena iyúwasa mono-káwáá-kwáásiyé ámáámba sun-kwáásiyé anón-kwaasiye Ísuna ámááyu-aimba kwésuwasa ⁴⁸ úwoi-kwaasi sáwíva'a Ísun-aaí ísámae kwéiyuwasa tuvuwónááon-amba íma kanaán-umai avakáá uráawe.

20

nááwa ai'mákaisa tiráano siráan-kwasai.

Mátíyu 21:23-27, Mááka 11:27-33

¹ moórá-tawai Ísu anóm-bono'-naumpa'a uména Áánútuna áséi-kwasai kwésimatimuwasa mono-káwáá-kwáásiyé ámáámba sun-kwáásiyé Yútaa-anon-kwaasiye tésa ² sésa nááwa ai'mákaisa tiréwa nááwampinkena mairéwa égési-mayai kwémayaanda simásimiyo suwaná ³ Ísu séna aiva'á moórá-aimba tísaa ona'á simásíméro. ⁴ ááéma Yóni nombá pétinkaraiwaima Áánútuwa simámakaisana nombá pétinkarai. kwaásiya simámakaawana nombá pétinkaraiyo súwasa ⁵ miwímá keáimbá sésa nórayaawa sénaumno. Áánútu simámakaisana nombá pétinkaraiyemo senanayáámó éna nóra séra Yónin-aaiyave'a íma áraire siráao síníye. ⁶ kwaási simámakaawana nombá pétinkaraiyemo senasayáámó ésa úwoi-kwaasi sínkamonaaowe. úwoi-kwaasi sáwíva-kwaasi Yónintavesa sésa Áánútun-aaí simásimakaiwai uráíye kwéseмба pósa óntantamba mairésa sínkamonaaowe. ⁷ Ísuntavesa sésa emó sísaá ónda-ainta íma ísaraumne suwaná ⁸ Ísu séna ímo simásimiya'a nááwampinkena mairéra'i. égési-mayai kwémayaunda-aimba íma simátimenaumno Ísu siráíye.

ándá-aran-kigaura'o taviyéwaiti kwaasái.

Mátíyu 21:33-46, Mááka 12:1-12

⁹ Ísu kwántámai-aimba simátimena séna moóráwai ándá-aran-kigau úmarena ayáátááka'a ó'om-barava'a koménae séna maankígáúrá'ó taviyiyawaimo é'a kesávái évakar-aramba maé'a évaka'a kembá siyúwáaro simátimena ó'om-bapa'a komáyáísana ¹⁰ arambó ávumo kain-kánáá tisaná aanávómá kesí ándá-aramba komayaao séna kwená kwáyó'ná'á ai'maráísana minkígáúrá'ó taviyéwaitopa'a tísasá táto'mai tuvú'maresa ándá-aramba íma ámémba ai'mátuwaawana kówisana ¹¹ aanávómá moóráwaima ai'maráísana tísasá minkígáúrá'ó taviyéwai táto'mai tuvú'maresa sáwí'a umánkesa ándá-aramba íma ámémba ai'mátuwaawana kówisana ¹² aanávómá moóráwaima ai'maráísana tísasá táto'mai tuvú'marááwana naemá kúmísasa awéntayuwaawana kówisana ¹³ aanávómá séna nóra ónaumno. kesááninko imáyáa ámakaundawaima ai'maráanana kwínsa kwenáái isanááowe séna ai'maráísana tísasá ¹⁴ minkígáúrá'ó taviyéwai awánésa keáimbá sésa aanávómbá ááninko kwétimba póta tuvuwónana puwéna maankígáú'íma mayáínata kesáa mayánáe sésa ¹⁵ táto'mai ándá-aran-kigauvakemba awéntáyuwasa tuvúwónana pukáíye. Ísu mináimbá simásuwena séna minkígáú'ó aanávómá mirá íníye. ¹⁶ téna kígaura'o taviyéwaima tínkaminasa puwíyana ó'onkaa-kwaasi kesí kígaura'a taviyéro síníye Ísu súwasa mináimbá isésa sésa íma mirá oró suwaná ¹⁷ Ísu árimba tuwánéna tísaa umai isánáe séna imáyáa oró séna Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba maarán-áimbá agaimaréna séna

eróntan-damba on-kwáásí moórá-ontantavesa sáwí'a kwéíye sésa maisukáawe. aáno minóntánkó ávonkaamba uráíye

agaimaréna siráimba mináintávé'a imáyáa oró. ¹⁸ kwíyamba minóntánká'á tanaambá kovésa sáwí'a umái ménaaovo minóntánkó tuvú'mái sáwí'a umásuwaniye Ísu súwasa ¹⁹ mono-káwáá-kwáásiyé ámáámba sun-kwáásiyé simbá kentááyávéna siyé sésa táto'mai tuvuwónáe sésa umbá amápa-kwaasiyavéna táá'a kówasa ivátukaawe.

táákísi-aintavesá áísaa uráan-kwasai.

Mátíyú 22:15-22, Mááka 12:13-17

²⁰ ivátuwesa tatoranaaon-kanaa kárákwiyesa évakarawai ti'marésa sésa Ísun-ai kwéisaan-kwaasimo ontembá té'a áísaa iyana sáwí-aimbo sínata táto'mai kámáani-kawaanakonopa'a móankanaumne sésa ti'marówasa Ísunopa'a tésa ²¹ sésa anóndakoo árair-aimba kwése kwaási táaroí íma inkaisé anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye táaroí íma inkaisé tirumbá airá'mái-aimba íma séma Áánútuna aambó kwáráan-aimba arupí umái kwésimatimendaya isaraumne. ²² emá nóra se kwéisaano. kanaarátááwá táákísi-ontamba Árómáani-kamaani-kwaasiya timénaum. íya timénaumno. timénaundaya Yútaa-kwaasiya kentáási amáána araisénaundaya'iyompo timénaum. íya timénaumno suwaná ²³ Ísu miwí táama iséna séna ²⁴ moórá-ontamba maimái máagaraasinkaaro súwasa maimái máagaraarankowana séna náawa óikaana uráinkara áwí'a kwáyáiyu súwasa Árómáani-kamaani-kawaanako óikaamba isaná áwí'a kwáyáiyu suwaná ²⁵ Árómáani-kamaani-kawaanakondei kwembá áméro. Áánútundeí Áánútumba áméro súwasa ²⁶ mináimbá ísówana táá'a kówasa íma aai siráawe. Ísu kwaási túranka'a ména íma sáwí-aimba súwasa pósa íma aai sésa tátokaawe.

pukémpinkemba usásinanaaon-kwasai.

Mátíyú 22:23-33, Mááka 12:18-27

²⁷ íma tátowasa Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáási púwómpinkemba íma usásinanaaowe kwésun-kwaasi pósa Ísunopa'a tésa ²⁸ sésa anóndakoo naaóv'á Mósesi séna moóráwái aaraí maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana ávákoma maimakéna awaaóná anondáwe séna iyámpói ankániye siráiyu. ²⁹ moórá-aimba isaaó. moórá-tawai avakaeté-avarawainonda mésa tuwaaómá aaraí maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana ³⁰ kwenánaenkewai kware'á maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana ³¹ kwenánaenkewai kware'á maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana mirá eémesa avakaeté-kwaasi putásaawana ³² minínimbá naaémba pukáiyu simásuwesa ³³ Ísumba áísaa esa sésa mirámó ombá kwaásimo puwíyampinkembo usásinaiya-tawai minínimbá avakaeté-kwaasi tuwainimbá póna náawa mayániyo suwaná ³⁴ Ísu séna marap'á máyáan-kwaasi aaraí máyáawasa kwaai máyáawasa tiyámúmbaa'a kwétokwaa-esa kwéowe. ³⁵ Áánútu tááyena séna pukémpinkemba usásine'a kwiyómpa'a uménaaowe siráimba minínínákw'á kwiyómpa'a uménaaomba aaraí íma mayáiyasa kwaai íma mayáiyasa ónááowe. ³⁶ Áánútuna kwayó'narawa'o kwiyómpa'o mésamo ímo kwéuwontemba minkwáási mirá ésa íma ókwar'a puwónááowe. pukémpinkemba usásinanaaomba Áánútuna kwaásiman-owe. ³⁷ kwaási pukémpinkemba usásinanaaomba Mósesi mináíntávéna agaimakáiyu. aúváivimba agaimaréna séna áru-taira'a íramá kaimbá íma mintáímá kágwisana mintáivínkémbá Áánútu Mósesintavena séna Áánútu úne. enaíkw'á ná Áávaramune Áísákaane Yákópone miwítí Áánútu úne siráiyu. Áánútú mináimbá siráimba minkáúmbó-kwáási á'a púwúwasa utamátinkaraambanivo ³⁸ mináimbá siráimba pósa miwí úwoi máyáawe. Áánútu aúranka'a amáparawai máyáawe Ísu súwasa ³⁹ amáamba sun-kwáási sésa anóndakoo kawer-áimbá simásimakaane suwaná ⁴⁰ Ísun-aaiyavena táá'a kóntavesa íma áísaa úmaesa íráawe.

Áánútumo usásinankaiwai Káráísitina kwaasái.

Mátíyú 22:41-46, Mááka 12:35-37

⁴¹ íma áísaa úmaesa iyúwana Ísu séna Káráísitima Tévíti-andaraken-kwaasiman-iyu kwésevo ⁴² naaóv'á Tévítima Káráísitintavena séna kesí Ísóigoman-iyu siráimba monor-ímá agaimakón-auvai-kwandaavimba Tévíti agaimaréna séna erkesí Ísóigontavena Áánútu séna kesiyáánurapa'a asirayán-áyámp'á ⁴³ mara'á ména'a ená namuro-kwáási usáyaaitaanasa miwí ánásanaaowe Áánútumo siráin-aimba Tévíti siráiyu. ⁴⁴ miráumai Tévíti Káráísitintavena séna kesí Ísóigoman-iyu siráimbanivo nóraumaiya kwemá Tévítin-andaraken-kwaasiman-iyu Ísu súmba Káráísiti Tévítima Ísóigoma éna Tévítin-andaraken-kwaasigoman-iyu.

ámáamba sen-kwáásítí aambá kwáráavo siráin-kwasai.

Mátíyú 23:1-36, Mááka 12:38-40, Árúku 11:37-54

⁴⁵ sáwíva-kwaasi mináimbá kwéisowana Ísu kwená kwayó-kwáásiyávéna séna ⁴⁶ évaka'o amáambo sen-kwáásítí aambá kwáráavo. minkwáási ayáátáar-ampantama iyésa

naaópa'a avuvumpa'á kwénaaowasa pósa kwaási tuwánésa sésa anón-kwaasiman-owe kwésewe. minkwáási mono-náúmpá'ó umáyáapa'a anón-kwaasimo mai-áyámpá'á umésa tanómbo kaúvópa'o máyáapa'a kawer-áyámpá'á mésa kawetómá kwénaawe. ⁴⁷ minkwáási ketor-iníntí óisankwara naankwará'á umóyámbá kwémaesa kwaási suwánésa súwí'a mósá maráígwáe sésa kampakómbá tavisimái-namunaa kwésewe. mirámó owáiná anondá umbai-yántáá'á mayánááowe Ísu siráiyé.

21

ketor-inínkó Áánútumpa'a óntamba tukáin-kwasai.

Mááka 12:41-44

¹ simásuwena Ísu anóm-bono'-naumpa'a ména tuwánómbo óntambo túwón-anaveumpimba sáwívar-óisankwara-kwaasi sáwívar-ontamba túwówana ² moórá-ketor-ininko íma óísamba makón-ininko téna sáwíyan-ontamba kae-tóyaráámbá tuwómbo Ísu awánéna ³ kwená kwayó-kwáásiyávéna séna árai'a simátíme'a sé'a minkétór-inínkómó túwáin-ontankoma amápa-kwaasimo tukáan-ontankomba usáyaaitaiye. ⁴ miwímá sáwívar-óisampinkemba évaka'a tukáavo kwemá sáwíyan-óisampinkemba mütú'a túwáimba póna óisan-iyaaimba méniye Ísu siráiyé.

anóm-bono'-namba tawísí-áimbá siráin-kwasai.

Mátíyu 24:1-2, Mááka 13:1-2

⁵ súwasa évakarawai anóm-bono'-nantavesa sésa kawer-óntánkákémbá úmakaawe. Áánútumba ámakaaan-tantaa'a konaarirí úmakaawata awánéta aamoiyá kwéune suwaná ⁶ Ísu séna aáno kwaási tésa awánaan-tantaa'a amápa'a tawísíyuwesa amápar-ontankwarare tawísíyuwanaaowe Ísu siráiyé.

sáwí-kanaa tíníye siráin-kwasai.

Mátíyu 24:3-14, Mááka 13:3-13

⁷ Ísu mináimbá súwasa áisaa esa sésa anóndakoo emó séndá nósa-tawaiya tíníyo. nóran-awaamera ínata séta ákíra'a Ísumo simbá mirá íníyeya sénaumno suwaná ⁸ Ísu séna kampar-áimbá isé'a áraire sevó kárakwiyoro. sáwíva-kwaasi tóyo ésa kesúwí'a mágwétesa sésa Áánútumo usásisinkaiwai únda póna minkánáá sáwíyanka'a tíníye sénááowe. mirán-áimbá síyawai tínaaemba íma kwáráaro. ⁹ áái'o tiyáán-aimba némpakena'i. egwaaakéná'i. isáiyana íma táá'a kaíno. mirán-kánáámó tinda mindá íma amápa-tantaa'a ánásaí-awaame'an-iyé. ¹⁰ moórá-ayampa-kwaasimo ésa ó'on-ayampa-kwaasiye áái'a tiyánááowe. moórá-kawaa-kwaasigomo éna moórá-kawaa-kwaasigona amááraayavena usásimbai áái'a tiyáaro sínasa usásinesa áái'a tiyánááowe. ¹¹ ó'on-ó'om-barava'a anóm-barima táníye. ó'on-ó'om-barava'a ayawaimá táníye. sáwíva-kwaasi tí'a íníye. kwíyómpa'a ó'on-ó'ontantaa'a paárína'a awáné'a táátavai ónááowe. ¹² mintántáá'ó ímo paárínasa keinárawa'a táto'mai sáwí'a umátinkesa mono'-náúmpá'á mono-kwáá-kwáási aavimbá maitinkésa ándáva'a mótinkanaaowe. kentáváímó asiramáimo máyántavesa táto'mai anón-kwaasitopare kámááni-kawaa-kwaasitopare mótinkesa aai simátinkaiya'a ¹³ minánón-kwáási kesáái simátimenaaowe. ¹⁴ aaimó simátínkénka'a nóran-aina sénaumno-imayaa íma anómbo íyana tirunkó íma umbai taíno. ¹⁵ minkánáá kawer-ímáyáá tímé'a aai tááka'a tínkáana'a síyasa kentí namuro-kwáási íma kanaán-umai kentáái araaisésa íma usáyaaitanaaowe.

¹⁶ kentinóvowiye kentiná'awaawiye kentinááraawiye kentí kwaásiye tí'maesa anón-kwaasitopa'a mótinkesa aai simátinkaiyasa keinárawapinkemba évakarawai tínkamiya'a puwónááowe. ¹⁷ kentáváímó asiramáimo máyántavesa amáparawai tiyámba umátinkanaaowe. ¹⁸ mirá ésa íma timambá tínkambaí ánásananaaowe. ¹⁹ asiramáimo maé'ó é'a kawé'a umái ménaaowe Ísu siráiyé.

sáwí-kanaagona kwaasái.

Mátíyu 24:15-21, Mááka 13:14-19

²⁰ Ísu mináimbá simásuwena séna Yérúsaremu-naopa'a namuro-kwáási taúkumaraiya'a sé'a amápa-tantaa'a tawísíyuwanaaon-kanaa tiyé sénááowe. ²¹ Yútiyaa-marava'o máyaiyan-kwaasi omápata isaaisésa iyónááowe. naaópa'o máyaiyan-kwaasi mindáópa'a tuwésa kóyáwé ónááowe. kígauva'o máyaiyan-kwaasi íma naaópa'a iyónááowe. ²² minkánáá Áánútu sáwí-meyamba timínana Áánútun-aai aúvái-kwandaavinken-aimba paáriniye. ²³ tímúkwarrar-inimba ívér-iyampoigwarrar-inimba minkánáá sáwí'a ónááowe. Áánútu maankwáásiyávéna áwáá'a tiyínana anón-umbai táníye. ²⁴ ó'om-baravakewai évakarawai ayáátáá'-mankara'nei tínkamesa évaka'a tí'maesa ó'on-ó'om-kwaasiti maravá'á

mótinkesa ó'onkaa-kwaasi Yérúsaremu-naopa'a kárákwiyesa sáwí'a íyana Áánútu séna kentí kanaamá ánásaiye síníye Ísu siráiyé.

Ísu marapá'á kuminín-kwasai.

Mátíyu 24:29-35, Mááka 13:24-31

²⁵ Ísu mináimbá simásuwena séna aaváúrá'á kwíyónka'a oká'á ó'on-o'on-tantaa'a paáriníye. marapá'á ó'on-o'om-bapaken-kwaasi umbái tiyániye. uwí-nónkó anónka'a áái kwésena tuvántááva ínasa kwaási inkaisénááowe. ²⁶ kwíyónko tora'naára'a ínasa kwaási sésa nóra íníyo sésa tiyántámbá kwétainasa táátavai kwéesa anón-imayaa onááowe. ²⁷ kemá kwaási úrandako anón-asirayankwara ságayankwara'a ainámpímbá kúmóna'a suwánanaaowe. ²⁸ kemó sún-da-yantaa'a ááiimba ásámai paárina'a mósá awánanaaowe. Áánútu kawer-ámpá'á métinkanin-kanaa sáwiyanka'a tinímba pó'a to'mayaa umái mé'a mósá awánaaro Ísu siráiyé.

²⁹ Ísu mináimbá simásuwena séna moórá-tai nai-táigó áwí'a víki mindágwara ó'on-taigwara'a imáyáa oró. ³⁰ aráságáyómó agayáinda awáné'a sé'a áú'o sínín-kanaa sáwiyanka'a tınıye sénááowe. ³¹ mirámó intembá kemá sún-da-yantaa'a ína'a awáné'a sé'a Áánútu kwená kwaási kwégawaaimba sáwiyanka'a tınıye sénááowe. ³² árai'a simátima'e sé'a ívé'o máyáan-kwaasi évaka'a ima pukáiyanka'a kemó sún-da-yantaa'a paáriníye. ³³ kwíyómba maramá ánásainana kesáái ima ánásena úwoi kwaikwai'a íníye Ísu siráiyé.

³⁴ Ísu simásuwena séna kentúra'a kárákwiyoro. uwo'aó'-nómbá né'a kavóná mé'a marapá-tántáá'a anón-imayaa ováinivo. mirámó kwé'o é'a ima imáyáa kwéiyanka'a kumúnavaínivo kárákwiyoro. ³⁵ kivo'o aumakáawanamo ímo imáyáa imbó kwaígomo tavágwintemba ó'on-o'om-baravaken-kwaasi ima kwéisenka'a kumúnavaínivo ³⁶ kárákwiyoro. námúnaa símae kwéiyiyana kemó sún-da-yantaa'a kentópa'o tína'o é'a asiramái é'a kwaási úrandako súranka'a ménaaowe Ísu siráiyé.

³⁷ minkánáávímbá aasiyaasi-táwai Ísu anóm-bono'-naumpa'a uména kwenáái simátima'maena kwéiyena enónka'a máapa'a kumbéna Óríve-omapa'a no'wáámba umái'mai kwéuwasa ³⁸ sáwíva-kwaasi aaváyaavimba ááema Ísun-aaí isánáe sésa anóm-bono'-naumpa'a umái'mai'a úmae iráawe.

22

Yútási Ísuna kuntaru'á mairáin-kwasai.

Mátíyu 26:1-5,14-16, Mááka 14:1-2,10-11, Yóni 11:45-53

¹ naaóv'á Áánútu Yútaa-kwaasi tiyótaasa í-tánómbá ímo intóráin-tantaakwara-pereti kwéagayon-kanaama sáwiyanka'a túwasa ² mono-káwáá-kwáásíyé ámáamba sun-kwáásíyé Ísuna ámááyu-aimba suwaná úwoi-kwaasiyavena táá'a kówasa ima avora'á tátoranaumne siráawe.

³ suwaná Ísuna kwayó-kwáási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkewai áwí'a Yútási moórá-awí'a Isakérióti póna Sáatáánigo kwenarumpimbá koména imáyáa amúwana ⁴ mono-káwáá-kwáásítópare mono'-náká'ó kárákwirowaitopare kwéna séna túwa'naa ona'á Ísumba tátoranaaowe súwasa ⁵ isesa aamoí kwéesa sésa mirámó indaméyámbá óntanta aménaumne suwaná ⁶ Yútási owé séna ímo kwaásimo mépa'o é'a nóraumai Ísumba agaráátínkáanasa tátoranaao-imayaa ááiimba ásámai uráiyé.

tiyótaasa í-tánómbá kauráan-kwasai.

Mátíyu 26:17-25, Mááka 14:12-21, Yóni 13:21-30

⁷ Yútaa-kwaasi ímo intóráin-tantaakwara-pereti kwéagayon-kanaa túntemba tiyótaasa í-tánón-kánáa sipisípi-araa'a tuvú'mái kwégauvunka'a ⁸ Ísu Pítaante Yóninte tí'maréna séna tiyótaasa í-tánómbá kogwégauviyata komandaano súwasarai ⁹ mindárai sésarai náávara kogauvóyauyo suyaná ¹⁰ Ísu séna Yérúsaremu-naopa'a kwíyana moóráwaimo nonánámo maimaénamo kwindawaimba kóánaaemba kwáráakaiyo. kwemó naaúmpa'o iyínanamo ¹¹ naankó avowámó máyáínakai kosimámekai anóndakoma áisaa ena séna kesí kwayó-kwáásíyé náán-ayampara tiyótaasa í-tánómbá nánaumno kwésiye kosimámekaiyo. ¹² kwemá avóvomayaa'-nankomba anón-ayaampa'a agaráátinkaniye. kisuvu'o umándanaaon-tantaa'a mimpimbá kwáyáiyé. amápa-tantaa'a arúsámarekai minká'á kausínkáakaiyo súwasarai ¹³ mindárai isésarai Yérúsaremu-naopa'a kwésarai Ísumo sún-tantaa'a kwáyowasarai minká'á tanómba mágauwankaraaiye.

Ísu kwená kwayó-kwáási toómbá tímakain-kwasai.

Mátíyu 26:26-30, Mááka 14:22-26, 1 Kórinti 11:23-25

¹⁴ tanómba nánááon-kanaa túwasa Ísuwe kwená aantá-kwaasiye toómba naívá'á komáyówana ¹⁵ Ísu simátimena séna sáwiyanka'a sí'a índai'a umásinkanaon-kanaa íma tíráina'a ááema tíyótaasa í-tánómbá keinárawate nánaumne-imayaa úmae íráunda ívé'a minkánáá paárimba póta nánaumne. ¹⁶ simátimé'a sé'a marapá'á maantánómbá íma ókwara'a nánaumpo Áánútu kwená kwaási kwégawaaiipa'a maantánónkóná ááimba avora'á kwáyaina'a nánaumne séna ¹⁷ ándá-aran-dombo kwáyon-anaveumba maisoréna Áánútumpa'a súwi séna maimái moórá-mora-umai naaró. ¹⁸ simátimé'a sé'a ándá-aran-domba íma nánaumpo Áánútu kwená kwaási kwégawaaiipa'a mé'a ókwara'a nánaumne séna ¹⁹ péréti maisoréna Áánútumpa'a súwi séna topámbai tímatuwena séna mindá kesúman-ivo keinárawatave'a ísámai kesúma tuwánaumne. miráumai kentávé'a imáyáa kwé'e'a námae íyóro súwasa ²⁰ toómbá násúwówana ándá-aran-dombo kwáyon-anaveumba maisoréna pérétimo tímuntamba miráumai ándá-aran-domba tíména séna mindá kesí naaemán-iyé kesí naaemá keinárawatavena kuminímba póna Áánútu séna kesé tarúmai máyáawe séna mináúná-áimbá simái tarúmakaísa'a miráumai kentávé'a imáyáa kwé'e'a námae íyóro.

²¹ kembó namuro-kwáásír'ó agaráátinkaniwai keséya ména toómbá kwénaiye. ²² naaóvá'á Áánútu séna kwaási úrandako puwíniye siráintemba pó'a puwónana namuro-kwáásímó agaráátinkaniwai sáwí-meyamba mayániye Ísu súwasa ²³ kwená kwáyó-kwáási keáimbá sésa nááwa mirá ínisana siyó siráawe.

aiva-kwáásítí kwaasái.

²⁴ Ísuna kwáyó-kwáási keáin-keaimba sésa kentáávinkémbá nááwa aiva-kwáási-í'a íniiyo kwésuwana ²⁵ Ísu séna marapár-ánón-kwáásíyómbá usáyaaitamai asirayán-áimbá simáti simati kwéuwasa kwenkóyai kwentáyai'a ésa sésa kentáási anón-kwaasi kawé'á kwéowe siráawe. ²⁶ keinárawa'a miráumaimo anón-kwaasimo ontembá íma mirá oró. keinárawapinkemba anómba ménae siyawai amáparawaiti mayái túwa'naa oró. usáyaaitanae siyawai ó'owiti kwáyó'á máraáro. ²⁷ marapá-kwáásívinkémbó toómbó ménamo kwénaiwai anón-kwaasin-ivo kísuvu'o kwéumamiwai sáwíyan-kwaasi ímbánivo kemá kentí anóndako íma mirá é'a kentí kwáyó'nákááni'a kwéune.

²⁸ mirá úná'a kembó sáwí'o umásínkáanka'a kesé mé'a íma siyukaawe. ²⁹ kesivo kentávéna séna kwaási kawááuwu siráintemba keinárawatave'a mirán-áimbá simátimenaumne. ³⁰ kwaási kawáá ondará'á mé'a toómbá kwéne'a kawáá ondará'á mé'a Ísaperi áánimbaa'a sísamaivakemba kae'á kumbaimái-aanimbaati minándárákén-kwáási táái ísé'a taainkaa'a onááowe Ísu siráíye.

Pítaa ánaaemba umásinkaniye siráin-kwasai.

Mátíyu 26:31-35, Máaka 14:27-31, Yóni 13:36-38

³¹ Ísu Sáimonimba arumbá umánkena séna Sáimoniyo isaaó. owáímó to'máímó tuvimpí owanamó arú'ó marapá kúmísasamo anónka'a mósá máyáantemba kawé-tántáá'á mósá maé'a sáwi-yantaa'a úwoi kwáyaindayavena Sáatáánigo tísaa umai isánáe sína'a ³² mindáyave'a Áánútumpa'a námúnáa sé'a kesémo aráápamái máyaanda siyuwáanavo sé'a námúnáa siráumne. emá siyuwé koyauweré kesí kwaási asiramátinkaaó Ísu súwana ³³ Pítaa séna Ísóigoo ándáva'o áí'maesamo kwiya'o é'a kesé kóyauye. tuvuwíyamo puwína'o é'a kesé puwóyauye Pítaa súwana ³⁴ Ísu séna Pítaao simámé'a sé'a ívé'a kokórigo íma áái siráindara'a emá kaumborá'á kentávái se íma awánáunda-kwaasiye síníyone Ísu Pítaantavena siráíye.

³⁵ Ísu simásuwena kwená kwáyó-kwáásíyávéna séna óntambo inaainaimó sí-únámbá íma maimaé'a toón-únámbá íma maimaé'a kwé'a tísamai ánáamba íma maimaé'a koró mináimbá ááema sé'a tí'mákaunda moórá-yantaatave'a aáváán-kuráina'íyo súwasa miwí sésa ímaniye suwaná ³⁶ Ísu séna ívé'a óntan-unamba makáiyawai minúnámbá maimaésa koró. toón-únámbá makáiyawai minúnámbá maimaésa koró. taánasatama íma makáiyawai miwítí paákákén-únánkwátói ó'owima tímésa óntamba mairésa taánasatama meéyán-uresa koró. ³⁷ simátimé'a sé'a naaóvá'á Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba Áísáya agaimaréna séna eráí'maesa sáwí'a uráan-kwaasi ermépa'a móankaraawe agaimaréna siráimba kentávéna siráimba póna paáriníye Ísu súwasa ³⁸ kwená kwáyó-kwáási sésa Ísóigoo kae-tánasatama makáumne suwaná kwemó sún-ainkona ááimba íma ísótavena séna á'aniye Ísu siráíye.

Ísu Kétésémaniva'a siráin-kwasai.

Mátíyu 26:36-46, Mááka 14:32-42

³⁹ Ísu simásuwena máápa'a kuména Óríve-omapa'a umaé'mae kwéuntamba iyúwasa kwená kwayó-kwáásí ánaaemba kwa'maésa ⁴⁰ iyúwana Ísu simátimena séna Sáátáánigo tísaa umai isánáe-aimba kentópa'a síyáváinivo Áánúmpa'a námúnaa seró séna ⁴¹ tiyuwéna egwaa'á kwéna Áánútu anón'da'an-íye séna mara'á kumbaéna námúnaavinkemba ⁴² séna kesivoó embó ankáinamo e maanúmbái-yántáá'ó kesópa'o tínimba maisiyuwéna ánivo kesí imáyáa íma kwáréna'a ená imáyáa kwáráano súwana ⁴³ Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewai paáréna asiramánkarowana ⁴⁴ arunkó anón-umbai tówana Áánútumpa'a námúnaa asiramái kwésuwana umisimá naaeráámbá marapá'á úmae kumúwana ⁴⁵ námúnaa simásuwena usásinena kwená kwayó-kwáásíráútópa'a téna tayuwánómba tirunkó umbai tówasa tuún-kwaigurówana ⁴⁶ tayúsena tasimátimena séna tuúmó kwáyáamba usásine'a námúnaa seró. Sáátáánigo tísaa umai isánáe-aimba kentópa'a síyáváinivo Áánútumpa'a námúnaa seró Ísu siráíye.

Ísumba tátokaan-kwasai.

Mátíyu 26:47-56, Mááka 14:43-50, Yóni 18:3-12

⁴⁷ Ísu mináimbá kwésuwana sáwíva-kwaasi kwétuwana Ísuna kwayó-kwáásí sísamaiavakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba moóráwai áwí'a Yútási kwemá misáwíva-kwáásívimbá aiva'á téna Ísumba paruvará umánkaindayavena Ísuna egwaa'á túwana ⁴⁸ kampakómbá kwéuntavena Ísu séna Yútásiyo kemá kwaásí úrandakomba kesí namuro-kwáásírá'ó agaráátinkéndayavai paruvará kwéumasinkaane súwasa ⁴⁹ Ísuwe máyówai moórá-yantaa'o paárinin-imayaa ésa sésa Ísóigoo taánasataneiya karánaumno suwaná ⁵⁰ Ísuna kwayó-kwáásívinkémbá moóráwai taánasata maimaéna aiva'-monó-káwáánákóná kwayó-kwáásígón-áá'a agáúsuwuwana ⁵¹ Ísu étuwaaó séna minkwáásígón-áá'a maimái kawé'á umánkaraiye.

⁵² kawé'á umánkowasa mono-káwáá-kwáásíyé mono'-nánká-káwáá-kwáásíyé anón-kwaasiye Ísumba tátoraianesa tamáyówana Ísu simátimena séna kentávé'a umóyán-kwáásímán-íye sé'a pó'a taánasatagwara ánýatankwara'a maimaé'a kembá tátoranæ sé'a kwétewe. ⁵³ sáwíva-tawai anóm-bono'-naumpa'a kesé máyaundara'a íma kembá tátokaawe. ívé'a kentí kanaamá tisa'á tunínkóná asirayánkwará'á mé'a kembá tátoranaaowe Ísu siráíye.

Pítaa íma awánáúnda-kwaasiye siráin-kwasai.

Mátíyu 26:57-58, 69-75, Mááka 14:53-54, 66-72, Yóni 18:12-18, 25-27

⁵⁴ súwasa Ísumba tátoresá áí'maesa aiva'-monó-káwáánákóná naaúmpa'a móankowana Pítaa tínaaemba nénka'a teémáyomba ⁵⁵ mindánkóná naamaúva'a iramá agaimarésa máyówana Pítaa miwísé mara'á tamáyowana ⁵⁶ iramá kawé'á umái kwégowana moórá-kwayor-arasigo téna Pítaamba takarákénéna séna minkwáásígó kwesé máiwain-íye súwana ⁵⁷ Pítaa séna imanivo kemá íma awánáúnda-kwaasiman-íye súwana ⁵⁸ sáwíyanka'a moóráwai Pítaamba taawánéna séna kwená kwaasivinkenda'a óne súwana Pítaa séna kemá imaniye súwana ⁵⁹ sáwíyanka'a moóráwai Pítaantavena asiramái séna árai'a sune. Káririvinkenda'a póna kwená kwayó-kwáásívinkéndá'án-íye súwana ⁶⁰ Pítaa séna emó sénda-aimba íma kwéisaumne kwésuwana kokórigoma áái súwana ⁶¹ Ísóigo kwanténa Pítaamba awánówana Pítaa Ísóigo simámun-aimba ááka'a maréna mirá siráinka'a ívé'o kokórigomo ááimo ímo siráindara'a emá kaumborá'á kentávái se íma awánáúndana'an-íye síníyone siráimba mináimbá ááka'a maréna ⁶² máápa'a kuména ávááraumai iví'á taráíye.

Ísumba kanaáráa'a ánkaraan-kwasai.

Mátíyu 26:67-68, Mááka 14:65

⁶³ Pítaa ivi'á tówasa Ísunka'a kárákwirowai kanaáráa'a ankésa tuvuwésa ⁶⁴ aúrampa'a ampantanéi káátamakesa kwétuvuwesa sésa esávái se Áánútuomo usásisinkaiwai úne séndawai ómpo kemá nááwa kwétuvuwuna simásimiyo kwésesa ⁶⁵ ó'on-o'on-aimba simái sáwí'a umánkaraawe.

monor-ánón-kwáásítópa'a Ísumba ánkaraan-kwasai.

Mátíyu 26:59-66, Mááka 14:55-64, Yóni 18:19-24

⁶⁶ aaváúmá usónka'a Yútaa-kwaasiti anón-kwaasiye mono-káwáá-kwáásíyé ámáamba sun-kwáásíyé torupamáí máyówasa Ísumba áí'maesa móankowasa ⁶⁷ sésa Áánútuomo usásinankaiwai Káráisítíya'ona simásimiyo suwaná simátiména'o é'a íma kawé'á umái

isánááowe. ⁶⁸ moórá-aimbo tísaa ona'ó é'a íma simásimenaowe. ⁶⁹ kemá kwaási úrandako Áánútu asirayáwáiná ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á uménaumne súwasa ⁷⁰ amáparawai sésa ewá sé Áánútu ááninko úne kwésono suwaná Ísu séna á'a sewé súwasa ⁷¹ miwí sésa kwesávái siráimba póta mináintávéta aavintá mayankéta ó'on-aimbo simánkáamba avakáá únda póta ivatá tuwánaumne siráawe.

23

Ísumba Páírátinopa'a máánkaraan-kwasai.

Mátíyu 27:1-2,11-14, Mááka 15:1-5, Yóni 18:28-38

¹ mináintávésa misáwívaráwái usásinesa Ísumba áí'maesa Árómáani-kamaani-kawaanako áwí'a Páírátinopa'a máankesa ² aaimá simánkesa sésa minkwáásigó Yútaa-kwaasi kampar-áimbá simátimena miwítí imáyáa simái sáwí'a kwéena séna Árómáan-kamaani-anondakomba táákisi-ontamba íma áméro kwésono kwesávái séna Yútaa-kwaasiti kawááná'á é'a Áánútu usásisinkaiwai úne siráíye suwaná ³ Páírátí Ísumba áísaa ena séna Yútaa-kwaasiti kawáánará oónó súwana Ísu séna á'a séne súwana ⁴ Páírátí mono-káwáá-kwáásiyáváiyé úwoi-kwaasiyavaiye séna minkwáásigó íma sáwí'a uráisa'a awánáumne súwasa ⁵ asiramái sésa Káriri-ayampa'a kwaasiti imáyáa kwéyavisena minkákémbá Yútiyaa-ayampa'a taména mirá kwéíye siráawe.

Ísumba Érótinopa'a máánkaraan-kwasai.

⁶ suwaná Páírátí mináimbá iséna séna Káriri-ayampakendara'iyó súwasa ⁷ owé mináyámpákéndá'án-íye suwaná imáyáa éna séna Éróti mináyámpákén-káwááná'á póna ívé'a maanká'á Yérúsaremu-naopa'a tamáyáimba póna ai'maráanana kwenópa'a kwínana kwemá isáníye Páírátí simásuwena ai'marówasa áí'maesa Érótinopa'a máánkaraawe. ⁸ ayáátááka'a Éróti Ísuntavena kwésun-aimba iséna Ísumba awánaanana ímo awánáúnda-mayai mayáina'a awánanae súwasa Ísumba Érótinopa'a máánkarowana awánéna aamoí éna ⁹ ó'on-o'on-tantaatavena áísaa úwana Ísu íma aai súmba úwoi máyowasa ¹⁰ mono-káwáá-kwáásiyé ámáamba sun-kwáásiyé mésa Ísumba simánkón-aimba asiramái suwasá ¹¹ Érótiye kwená i-kwáásiyé Ísumba simái sáwí'a kwéumankesa kanaáráá'a ankésa anón-kwaasiti unáánkwátóí umánkesa áí'maesa Páírátinopa'a ókwar'a a máánkaraawe. ¹² ááema Érótiye Páírátíye aaisambá sirááyamba pósarai minkánáámá kawé'á umái máyóyasa Ísumba áí'maesa ókwar'a a Páírátinopa'a máánkaraawe.

Ísumba aráá'a tuvúwóro siráin-kwasai.

Mátíyu 27:15-26, Mááka 15:6-15, Yóni 18:39-19:16

¹³ máánkarowana Páírátí mono-káwáá-kwáásiyé anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye tááyena ¹⁴ séna minkwáásí kesópa'a máanke'a sé'a kwaasiti imáyáa simái sáwí'a kwéíye kwésewe. kentúranka'a áísaa únana simánkáan-ainkona ááimba íma kwáyáisa'a awánáumne. ¹⁵ Érótiye áísaa úyamba mináinkóná ááimba avakáá uwááekai úyana ai'maráísasa áí'maesa kesópa'a tiráawe. tuvuwíyanamo puwíníni'a uráimba ¹⁶ pó'a i-kwáásí senasá áwírúku'a násúwéwa'a ayúrankanaumne súwasa [¹⁷ Yútaa-kwaasi tiyótaasa í-tánón-kánáá tóyo úntemba moórá-kwaasi tááyowana Páírátí minkwáásí ayúrankowana miwítópa'a kúwana Páírátí séna Ísumba ayúrankanae súwasa] ¹⁸ amáparawai anónka'a sésa ímanivo tuvuwíyana puwínivo Párapásimba ayúrankaao siráawe. ¹⁹ ááema évakarawai kámááni-kwaasiye áái'a tiyómba moóráwái áwí'a Párapásima kwemá moóráwaimba tuvuwúwana puwúwasa ándáva'a ánkarowasa sésa Párapásimba ayúrankaao suwaná ²⁰ Páírátí Ísumba ayúrankanae-imayaa éna simátimuwasanivo ²¹ anónkar-anonka'a sésa taairá'a tuvuwíyana puwino suwaná ²² Páírátí ókwar'a séna nóra-sawira uráina'iyó. tuvuwíyanamo puwíníni'a íma uráimba pó'a i-kwáásí senasá áwírúku'a násúwéwa'a ayúrankanaumne súwasa ²³ anónka'a sésa taairá'a tuvuwíyana puwino símae iyún-ainko Páírátin-aaigomba usáyaaítowana ²⁴ Páírátí miwí táái iséna owé séna kemó sentembá oró séna ²⁵ moóráwaimba ayúrankena kámááni-kwaasi áái'o tiyómba moóráwaimba tuvuwúwana puwúwasa ándáva'a ánkarowaimba tááyowaimba Páírátí ayúrankena taairá'a tuvuwíyana puwíníye-imayaa untávéna Ísumba i-kwáásír'á timakaiye.

Ísumba aráá'a tuvúkáan-kwasai.

Mátíyu 27:32-44, Mááka 15:21-32, Yóni 19:17-27

²⁶ timúwasa i-kwáásí Ísumba áí'maesa kumbá moórawai Sáírini-naopakewai áwí'a Sáimoni kwemá Yérúsaremu-naor-ampa'a túwasa i-kwáásí tátoresá Ísumbo tuvuwónááon-taíma áúgwataarankesa sésa Ísun-ánaemba tiyó suwaná mirá úwasa ²⁷ sáwíwa-kwaasi Ísun-ánaemba kwa'mái kwéguwasa aaraiyómbá tirumbá umánkesa imá sirésa ivi'á támaesa ánaemba kwa'mái kwéguwana ²⁸ Ísu kwanténa séna Yérúsaremu-naopaken-inintono. íma kesí ivi'á té'a kentí iyámpóiyavaiye kesávaiyé ivi'á taaró. ²⁹ Yérúsaremu-naopa'a sáwí-kanaama tínimba ageiníné ímo iyámpóímo tinkésamo náambo tímakaan-inine aamoí kwéesa iyámpóí-yaaimba pó'a inkaisé'a kónaumne sésa aamoí kwéowe sénááowe. ³⁰ minkánáámó tínimba sáwíyan-omakontavaiye anón-omakontavaiye sésa ááéma pukónáivo kítímae kusiráápao sénááowe. ³¹ kemá aúná-tairaani'a únda pósa sáwí'a kwéumasinkaavo keinárawa'a aáyánkayan-tairaamba ombá pósa sáwí'a anómba umátinkanaaowe Ísu siráíye.

³² Ísu súwasa kae-kwáásí sáwí'a urááyan-kwaasigwara'a tí'maesa Ísunte tínkamonaé sésa tí'maesa ³³ mimbárágó áwí'a a'nómayaampare supa'á kurésa Ísumba taaira'á tuvuwésa évarevar-akwampa'a kae-kwáásí taaira'á tuvúsúmarowana ³⁴ Ísu séna kesivoó mayáigóná áámiba íma awánaresa kembá sáwí'a kwéumasinkaamba íma imáyáa e sáwí-meyamba íma tímé sáwí-imayaa maitiyuwaaó súwasa i-kwáásí sésa kwená unáánkwtóí nááwa mayáníyono sésa taaínkaar-urésa aavéíma tésa usáyaaítandawai mayániye suwasá ³⁵ kwaásiyomba mésa árimba awánésa Yútaa-anon-kwaasi kanaaráá'a ankésa sésa ó'owi túwa'naa ena Áánútumo usásinkaiwaimo énamo éna kwesávái kwenáúma áwa'naa íniye suwasá ³⁶ i-kwáásíyé kanaaráá'a ankésa ikaa'ó vón-domba maimaésa kwenópa'a tésa sésa naáo. ³⁷ Yútaa-kwaasiti kawááná'ó émo e esávái enáúma áwa'naa uwo suwasá ³⁸ ááéma aúváíma agaimakésa sésa Yútaa-kwaasiti kawááná'án-íye sésa agaimái Ísu a'nónká-táírí'á mósá makáawe.

³⁹ mósá márówana sáwí'o uyan-kwáásímó tínkamuyan-kwaasigoraí moórawai Ísumba kanaaráá'a ankéna séna Áánútumo usásinkaiwaimo émo e enáúma áwa'naa e kenkáigwará'á súwa'naa uwo súwana ⁴⁰ moórawai séna íma mirá siyó. Áánútun-áá'o kwéinkaiseraai mirá íma sésino. kwembó sáwí-meyambo kwéamentemba kenkáigwará'á mirá kwéowe. ⁴¹ kwemá íma sáwí'a uráiwaimba sáwí-meyamba kwéamevo keiráí sáwí'a uráuyawainkai sáwí-meyamba kwéumasinkaawe séna ⁴² Ísuntavena séna Ísuwo ená kwaási kawáá indará'á kesí imáyáagwara'a uwo súwana ⁴³ Ísu séna árai'a simáme'a se'a ívé'a kesé kawe-mápá'á méniyone Ísu siráíye.

Ísu pukáin-kwasai.

Mátíyu 27:45-56, Mááka 15:33-41, Yóni 19:28-30

⁴⁴ súwana kwáyá'wái amápa'-mapa'a túnkwena aaváúmá kaapa marówana túnkumba ⁴⁵ anóm-bono'-naumpa'a ampanta-óntámá úmakomba taváákaarumai kaesé umágúwana póna Áánútunopa'a iyónááon-amba onta tisuwówana ⁴⁶ Ísu anónka'a séna kesivoó kesimambá enayáámpimba kwéto' maraumne simásuwena puwúwana ⁴⁷ i-kwáásítí kawáánákó Ísumo puwúmba awánéna Áánútu áwí'a mósá maréna séna árai'a arupí-kwaasiman-íye súwasa ⁴⁸ sáwíwa-kwaasi koawánanaumne sésa torupamáí máyón-kwaasi Ísumo puwúmba awánésa tirunkó umbái tówasa miwítí naaópa'a kóyáwé uwasá ⁴⁹ Ísuwemo naáún-kwaasiye Káíriri-ayamapakemba Ísun-ánaemba kwa'maésa Yérúsaremuva'a tirón-inine nénka'a tamésa amápa-tantaa'a awánaraawe.

Ísumba utamánkaraan-kwasai.

Mátíyu 27:57-61, Mááka 15:42-47, Yóni 19:38-42

⁵⁰⁻⁵¹ awánowana moórawai áwí'a Yósépi Yútiyaa-marava'a Árimátíyaa-naopakewai kwemá kawe'ná'á arupí umái máyowai Áánútu kwená kwaási kawáá íniye séna amu'maréna póna Ísumbo tuvuwónáe sun-kwáásí táaiyavena íma owé siráiwai kwemá ⁵² Páírátinopa'a téna Ísun-auma utánáivo simiyó súwana owé súwana ⁵³ Ísun-auma taairakémbá tamaimái aúná-ampantavimba asááumai maimaésa kwaasi aúsámakon-ontam-buri-aivimba mámaresa kwaasi íma makóm-buri-aivimba mámaresa ⁵⁴ toómbó áká'maimo to'mayaa un-kánáá Yútaa-kwaasi agándon-kanaa sáwiyanka'a tíníye kwésuntavesa Ísumba utamánkówasa ⁵⁵ Káírívakembo Ísun-ánaembo kwa'maésamo tirón-inimba Yósépi-ánaemba kwa'maésa tésa Ísumbo utamánkomba taawánésa ⁵⁶ tayauwerésa áúra'o mápérankanae sésa áséi-kwiyum-basawemba to'mayaa unká'á agándon-kanaama túwana ámáámbo sunten-umái úwoi méraawe.

24

Ísu pukáimpinkemba usásinkain-kwasai.

Mátíyu 28:1-10, Máaka 16:1-8, Yóni 20:1-10

¹ agándon-kanaama úwoi máyówana ánasowasa aaváúmá usónka'a áúra'o mápérankanae sésa áséi-kwiyum-basawemba to'mayaa úmakom-basawemba maimaésa Ísumbo utamánkaropa'a kwésa ² awánomba anón-ontamba óikakemba á'a akwátukowasa awánésa ³ mimbúri-áirá'a iyúmbe Ísóigo Ísun-auma íma kwáyowasa awánésa ⁴ anón-imayaa ésa awánomba kae-kwáásirái tógáyagaya ún-unankwatoi urésarai egwaa'a máyoyasa tuwánésa ⁵⁻⁶ táátavai ésa kívairowasarai sésarai púwisa'o máankaraam-buri-aivimba íma máyáivo usásinena kóuraivo íma maampímbá avakáá-oro, kwemá Káririva'a úwoimo máyáinka'a simátimakain-aimba imáyaa oro. ⁷ maará séna kembá kwaási úrandakomba sáwí-kwaasira'a timíyasa sinkamiya'a puwé'a kaumbo-táwai maisuwé'a usásinanaumne siráiyé suyasá ⁸ isésa simátimakain-aimba tááka'a marésa ⁹ mimbúri-áimá tuwésa kwésa Ísuna kwayó-kwáási sísamaivakemba moórá kumbaimái-kwaasiye ó'on-kwaasiye mináimbá kosimátimesa ¹⁰ minínimbá moórá Mágátáaraa-naopaken-ininko áwí'a Máriyaa úwana moórá araámó kwemá Yémésimba anówama úwana moórá Yóánana úwasa miwísé máyón-inimba Ísuna aantá-kwáásiyávésa mináimbá kosimátímúwasa ¹¹ isésa sésa úwoi kampar-áimbá sewé simásuwesa úwoi máyówananivo ¹² Pitaa usásinena isaiséna utamánkóm-buri-aivimba kokívairéna awánómbe ampantanéimó asááúmaesamo máutamankaron-ampantawe su'mai kwáyowana awánéna koyauweréna mindáyavéna anón-imayaa uráiyé.

Éméyási-naor-ampa'a Ísumba awánaraayan-kwasai.

Máaka 16:12-13

¹³ anón-imayaa úwasarai mitáwai Ísuna kwaásivinkemba kae'nárai Éméyási-naopa'a kóyáe siráái. mindáópa'a Yérúsaremuva'a ayáátáákakamba kwáyowasarai Éméyási-naopa'a kóyáe sésarai Yérúsaremuva'a tuwésarai aampa'á kwégwesarai ¹⁴ Ísumbo éiron-aimba símaesarai kwéguyana ¹⁵ Ísu egwaa'a téna minkáé'náraiye kwéguwasarai ¹⁶ awánoyana Áánútu túrampa'a túntinkarowasarai íma aúyamai kawer-uyaná ¹⁷ Ísu séna nóin-aina aampa'á símae kwégoiyo súwasarai minká komésarai tirunkó sáwí'a kwéuwasarai ¹⁸ moóráwái áwí'a Kériyópasí kwemá séna ívé-kanaama Yérúsaremu-naopa'a tóyo ésa éiraan-tantaa'a awánaraavo eyááama íya awánaraano áisaa ena súwana ¹⁹ Ísu séna nóra éiraana'iyó súwasarai mindárai sésarai Ísu Násáretivakewaintavairai kwésuye. Áánútun-ai siráiwái Áánútu aúranka'a asirayám-báyái kwémaena asir-ayán-áimbá kwésimasimisata ísarauumne. ²⁰ kentáási anón-kwaasiye mono-kawáá-kwáásiyé Ísumba tuvuvíyanesa Áromáani-kamaani-kwaasigomba áméwana owé sisasá taairá'a tuvúwóna pukáiyé. ²¹ kesáá Ísareri-kwaasiya séta kentáási kawáánárfi a éna Áromáani-kamaani-kwaasi usáyaaítaniyeya siráundaya tuvúwóna pukáiyé. moórá-ainkwara'a kwáyáiyé. tuvúwóna pukáimba kaumbo-táwai maisukáiyé. ²² évakar-inimbo simásímén-ainta sáátavaiya kwéune. ívé' a aaváyaavimba ááéma utamánkaraapa'a kombá ²³ kwenáuma íma kwáyáisasa koawánésa koyauwerésa tésa sésa kwíyómpakendarai tuwánáúnasaraiya sésarai pukáimpinkemba usásinkaiye séye tasewatá ²⁴ kentááwínkémbá évakarawai utamánkaraapa'a koawánaawana minínimbó sentembá mirá éna íma kwáyáisasa awánaawe suyaná ²⁵ Ísu séna sáwí-imayaagwara'a óye. naaóv'á Áánútun-ai simátimákwai agaimarésa siráan-aintavekai íma ááéma áraire kwéseye. ²⁶ Áánútu usásinankaiwaimba áí'a índai'a umánkanaaombanivo ságayan-ayampa'a uméniye mirám-biran-aimba Áánútu siráiyé. ²⁷ Áánútun-ai aúváivinkemba kwentávésa siráan-ainkóna ááimba simátimákaiye. mináimbá Mósesi agaimaréna siráin-ainkwara minkákémbá Áánútun-ai sirón-kwaasi agaimarésa siráan-ainkwara'a simátimákaiye.

²⁸ simátimúwasarai kuyan-dáókona egwaa'á kuyaná Ísu kógwéyaaitowasarai ²⁹ mindárai tátoresarai asiramái sésarai sáwíyanka'a enánivo kesérai méniyone suyaná mindáraiye naaúmpa'a uména ³⁰ toómbá náiyanesa kwéuwana toómbá maisoréna Áánútumpa'a súwí séna topámbai tímúwasarai ³¹ awánésarai Ísumba aúyoyana aúyokuwasarai ³² sésarai aampa'ó túyanamo Áánútun-ai aúváivinkemba simásímisanarai sirunkó anón-aamoi kwéiyé siráiyé.

³³ mináimbá simásuwesarai usásinesarai koyauwerésarai Yérúsaremu-naopa'a tuyambá Ísuna kwayó-kwáási sísamaivakemba moórá kumbaimái-kwaasiye ó'on-kwaasiye toru-pamá máyómbe tuwánoyasa ³⁴ miwí sésa árai'a Ísóigo pukáimpinkemba usásinena

Sáimoninopa'a paárisana awánériye suwasarái ³⁵ mindárai aampa'ó kuyan-áimbá simátimesarai sésarai toómbá topámbai símísakai Ísóigomba auyarauye sirááiyé.

Ísuna kwaási kwembá awánaraan-kwasai.

Mátíyú 28:16-20, Mááka 16:14-18, Yóni 20:19-23

³⁶ mináimbá kwésuyana Ísu paáréna miwítí avumpimbá ména aánoumai máéro súwasa ³⁷ inkaisésa kwaántá sewé sésa táátavai uwaná ³⁸ Ísu séna íma táá'a kaíno. íma kaer-ímáyáá é'a ³⁹ siyáánarumpin-avígwara sísamaivin-avígwara'a awáné'a kentáv'e'a kwemán-iyé seró. kwaántá-kwaasi amagwára ayáántánkwará'a íma kwáyáivo kembá úwoi kwáyáivo suwáné'a sine'á tátoraaro ⁴⁰ Ísu simásuwena ayáánarumpin-avígwara aísamaivin-avígwara'a agaráátinkowasa ⁴¹ anón-aamoi kwéesa táátavai ésa anón-imayaa kwéuwana kwaántán-iyé sevó séna Ísu náí-yántáá'a makááo tísaa ena súwasa ⁴² agaimakón-doyaa'a ámúwana ⁴³ maimái túranka'a naráiyé.

⁴⁴ násuwena simátimena séna kesé úwoi máyaundara'a maará sé'a kentávéna Mósesi agaimaréna siráin-ainkwara Áánútun-aai sirón-kwaasi agaimaréna siráan-ainkwara monor-ímá agaimaréna siráan-ainkwara'a árai'a paáriníye simátimakaundawe. ⁴⁵ Áánútun-aai aúvái-kwandaavinkemba kawé'a umái isánááontavena miwítí imáyáa kawé'a umátínkaraiye. ⁴⁶ Áánútun-aai aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna Áánútumo usásinankaiwaimba áí'a índai'a umánkaiyana puwinímbanivo kaumbo-táwai maisuwéna usásinainasa ⁴⁷ kwená asirayánkwará'a mésa aiva'á Yérúsaremu-naopa'a simátimesa minkákémbá ó'on-ó'om-baravaken-kwaasi mósimatim-besimatin-esa sésa kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútumpa'a tíyana kentí sáwí-imayaa maitiyuwáníye agaimaréna siráiyé. ⁴⁸ awánaan-aimba simátíma'mae'a koró. ⁴⁹ kesivo asiramái séna tíméndawaimba ai'maráanana keinárawate kumbéniye. Yérúsaremu-naopa'a máyayana keinárawapimba kumbéna kwíyómpaken-asirayamba tímína'a awánaan-aimba simátíma'mae'a koró Ísu siráiyé.

Áánútu Ísumba airówana iráin-kwasai.

Mááka 16:19-20, aantá-kwaasi 1:9-12

⁵⁰ simásuwena Ísu tí'maena Yérúsaremuva'a tuwéna Pétáni-naor-egwaa'a koména ayáándeí káátarena séna Áánútu kawé'a umátínkaiye ⁵¹ kwésimatimuwana Áánútu airówana kwíyómpa'a iyúwasa ⁵² Ísuna imáyáa ésa áwí'a mósá maréna tirunkó anón-aamoi kwéuwasa koyauweréna Yérúsaremu-naopa'a tésa ⁵³ aasiyaasi-táwai anóm-bono'-naumpa'a kwéiyesa Áánútu áwí'a mósá makáawe.

Árúku kemá súnda-aimba ánásaiye.

Yóni

Ísu kwíyómpa'a irówana kaumbo-kwáái aiyayaan-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna Yóni Ísun-aaí agaimakáiyé. Ísuna kwayó-kwáási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba moórawai áwí'a Yóni kwemá séna Ísun-aiyavai áraire sígwáe séna maarán-áimbá agaimakáiyé. Áánútuna imáyáama agaráátínkáiwaima marapá'á maránkaraimba kwemá Ísuman-iyé. Yóni séna kwemá Áánútun-aaigoman-iyé siráiyé. Ísu Áánútu ááninko sáwí-imayáao tátokaimpinkemba iyásínkáiwaiman-iyé sénááontavai Ísu kawé'-má'yái ímo awánarom-bayai mairáiyé. évakarawai kwenááiyavai áraire sésa kwená aampa'á kwárówasa évakarawai kamparé sésa simái sáwí'a umánkaraawe. Ísu Áánútunopa'o iyí-ámbá éna áraikona ááimba éna mai'mai'a ónááowaina ááimban-iyé-aintavai áraire sewái Ísu aúnái'a umái mai'mai'a ónááoni'a kwématinkaiyé. aúnái'a umái mai'mai'a kwéomba ááimba kwéasaawe. mirán-áimbá Yóni agaimakáiyé.

¹ ááinka'a maramá íma kwáyonka'a Áánútuna imáyáama agaráátínkáiwaima kwenáwí'a Áánútun-aaigoman-iyé. Áánútun-aaigoma aasiyaasí ména Áánútuwe ména kwemá Áánútuma póna ² ááinka'a Áánútun-aaigoma Áánútuwe ména ³ amápa-tantaa'a úmarowana Áánútu imáyáama amúwana amápa-tantaa'a minkánáa paáururain-tantaa'a úmakaiyé.

⁴ Áánútun-aaigoma kwaásimo mai'mai'o ónááowaina ááimban-iyé. miraúmai kwemá kwaásivimba sáma kamátinkena ⁵ túnín-ayampa'a sáma kaisaná túnín-tantaakoma sámo kain-tántáákómbá íma usáyaaítana uvisínkaiyé. ⁶ moórawai áwí'a Yóni máyowana Áánútuma ai'maréna ⁷ sámo kain-áimbá maimaé amápa-kwaasiva'a kwinasá mináimbá ísésa sésa árai'a Ísu Káráisitima kwaási sáma kamátinkaiwaiman-iyé sígwáe súwana ⁸ Yóni kwemá íma sámo kamátinkaina'a póna sámo kamátinkaiwandawain-ai maimaéna kuráiyé. ⁹ Áánútun-aaigoma amápa-kwaasivimba sáma kamátinkaiwaiman-iyé. Yóni simátímakainka'a Áánútun-aaigoma marapá-kwáásivímbá kumpaáururaiyé.

¹⁰ Áánútun-aaigoma maramá tarórumakena marapá'á kumbáyowasa marapá-kwáási kwená ááimba íma kawé'á umái awánaraawe. ¹¹ kwenamáápa'a kumbáyowasa kwenamááraa íma paru umánkombanivo ¹² évakarawai paru umánkesa kwentávésa sésa árai'a Áánútunopakemba kunkáiyé suwaná póna miwíyávéna séna Áánútuna iyámpóiyomban-owe siráiyé. ¹³ kwaási kentí imáyáavinken'i'a umái kwématinkaavo Áánútuna iyámpói íma miráumai Áánútuna iyámpóiraani'a kwéowe. Áánútu kwená imáyáavinkemba umátínkáimba pósa Áánútuna iyámpóiraani'a kwéowe.

¹⁴ Áánútun-aaigoma kwaásima aúkena marapá'á ména kentáávímbá máyowata awánaraumne. paru-yántáákwará arupí-yantaakwara'a kwempímbá sáwíva'a kwáyonkwaasi póna ságayankwara-kwaasi úwata awánaraumne. avowámá ááninkomba kímborawaimba póna ságayamba amúwana miságáyáankwará'á máyowata awánaraumne.

¹⁵ Yónima kwentávéna amápa-kwaasi simátimena séna kembá íma masínkaraanka'a kesínáaembo tíniwaima kweinónkáámbá paáururena ména póna kembá usáyaaítaraiyé siráunda-aimba minkwáásiyávé'a sírúumne siráiyé.

¹⁶ paru-yántáá'á kwempímbá sáwíva'a kwáyáiwaima póna kentáá kawé'á kwéumasinkavata kwiyé. ¹⁷ naaóvá'á Áánútu Mósesimba ai'maréna séna kesí amáámba simátimiyo séna naaémba Ísu Káráisitimba ai'maréna séna parumó íi-yántáá'á arupí-yantaa'a móruntimiyo siráiyé. ¹⁸ naaóvá'-naovakwara ívékwara'a marará-kwáási Áánútun-ane'a íma awánaraambanivo kímborawai ááninkoma kwesé ména mímborái'a umái ména póna kwéagarasinkaintaawe.

Yóni nombó pétinkaraiwaina kwaasái.

Mátíyu 3:1-12, Mááka 1:7-9, Áríku 3:15-17

¹⁹ Yérúsaremu-naopakemba Yútaa-kawaa-kwaasi mono'-má'yái-kwáásinté Árívai-andaraken-kwaasiyonte tí'marówasa Yóninopa'a tésa áísaa esa sésa emá nááwa'ono suwaná ²⁰ Yóni íma umémpa'a tuwómba avora'á séna Áánútumo usásinankaiwaima Káráisitima íma kemá úne súwasa ²¹ emá nááwa'o. Íráiyaa naaóvá'á Áánútun-ai simátímakaiwaiya'ono suwaná Yóni séna ímaniye súwasa miwí sésa naaóvá'á Áánútu séna kesáái simátiminiwai Mósesiraan-kwaasi ai'maráanana kumíniye siráimba kwemá

ewa'ono suwaná Yóni séna ímaniye súwasa ²² miwí sésa nááwa'ono súnaya simásimenda-aimba si'mákaawaiya kosimátimenaumne suwaná ²³ Yóni simátimena séna Áánútun-ai simátimakowaima áwí'a Áísáya naaóvá'á agaimaréna séna kavóná-marava'a moórawai ména aayamáirakemba séna Ísóigona aamba kwirankánaáomba kwená aamba arupí íyana minámpá'á kwíno siráimba mindá kemá úne Yóni súwasa ²⁴ taaísaa-un-kwaasivinkemba évaka'a amáán-kawaa-kwaasi miwímá ²⁵ Yónimba áisaa esa sésa emó sémo Áánútumo usásinankaiwaima íma kemá úne. íma kemá Íráiyaama úne. Áánútun-ai simátiminiwaima Mósesiraan-kwaasi íma kemá úne. emó siráandanivo nóintavai nombá kwévetinkaano suwaná ²⁶ Yóni séna kemá noné su'mai kwévetinkaunana kentí avumpimbó moórawaiwo máyáimba íma kwéawanaamba póna ²⁷ aáno kesínaemba tındawaima kwemó aaimó síndavimba kemá aaimá sendamá uwóví'a ónaumne. kwená mayáimá kwémayaundayave'a pó'a kemá úwoi-kwaasi úne Yóni siráíye. ²⁸ Yótáni-nonkona menávápá'á Pétáni-naopa'a Yóni nombá kwévetinkowasa áisaa uwaná Yóni mináimbá siráíye.

Ísuna kwaasíi Yóni simátimakin-kwasai.

²⁹ simásuwena usá aaváyaaraamba Ísumo túmba Yóni awánéna simátimena séna kentí sáwí-imayaayavesa ísámai sipisipi-araa'o tuvúwówanamo púwísasamo Áánútumbo áméntemba kwétin-kwaasi amápa-kwaasiti sáwí-imayaayavena ísámai maitiyuwáindayavena póna puwíniye. mindáyavena Áánútu ai'maráísana kúmimba póna puwíniye. ³⁰ kembá íma masínkaraanka'a kesínaembo tınıwaima kweinónkámbá ména kembá kwéusayaaitaiyemo siráunda-aimba minkwáásíyávé'a siráumne. ³¹ Áánútumo usásinankaiwain-ai isé'a nááwantavesa seéo siráunda isa'á nombá kwévetinkaunda pósa Ísareri-kwaasi kwemba kawé'a umáí awánanaaowe Yóni siráíye.

³²⁻³⁴ Yóni awánaron-aimba simátimena séna Áánútumo usásinankaiwaintave'a sé'a nááwa'iyó siráunda kwíyómpakemba Áánútun-amankoma mááiraamba úmaena kwenané'á kumbáísa'a awáné'a saáka'a makáunda póna Áánútu si'mákaiwaima séna nombá kwévetinkenana kesimankómá moórá-kwaasigo ane'á kumbaína emá awáné se Áánútun-amankoma tirumpimbá anómba umátinkaniwaiman-íye siráin-aimba saáka'a makáundara'a póna mirámó imbá awáné'a simátimé'a sé'a kwemá Áánútu ááninkoman-íye Yóni siráíye.

Éndaruwe Pítaae Ísun-ánaemba kwakááyan-kwasai.

³⁵ simásuwena usá aaváyaaraamba Yóniye kwená kwayó-kwáásíríyíé mésaya ³⁶ Ísumo kúmba awánésaya uwaná Yóni séna minkwáásí Áánútu ai'mákain-kwaasi póna amápa-kwaasiti sáwí-imayaayavena ísámai puwíniye. kentí sáwí-imayaayavesa ísámai sipisipi-araa'o tuvúwówanamo púwísasamo Áánútumbo áméntemba amápa-kwaasiti sáwí-imayaayavena ísámai puwíniye súwasarai ³⁷ mindárai ísesarai Ísun-ánaemba kwáróyana ³⁸ Ísu kogwanténa métuwanena séna nóintavaiya'oyo súwasarai miwí tááivinkemba sésarai Araapaiyo náávara kwémaeno kwántámái sésarai anóndakoo náávara kwémaeno suyaná ³⁹ Ísu séna taawánaakaiyo súwasarai kwesé kuyambá mindáúmpá'á komésaya aaváúmá toraétáápa'a marónka'a komáyáawe.

⁴⁰ Yóni siráin-aimba ísena Ísun-ánaemba kwakón-kwaasi moórawai áwí'a Éndaru kwemá Sáimoni Pítaa ávákoma póna ⁴¹ aiva'á awaaómá avakáá-umáí awánéna séna Áánútumo usásinankaiwaima Mésíyaa máyáísa'a awánaraumne siráí. Mésíyaawe-kwi'a kwántámái Kíríki-kwaasi tááivinkemba Káráísitiye sembá mináwíkóná ááimba Áánútumo usásinankaiwaiman-íye kwésewe. ⁴² Sáimonimba a'í'maena Ísunopa'a tuyaná Ísu awánéna séna Yóni ááninkoma úne. enáwí'a Sáimoniye. moórá-kwi'a Pítaawe simánkaumne Ísu siráíye. miwí tááivinkemba Pítaawemo sembá anón-ontankowe kwésewe.

Vírípiye Nátániyoe Ísun-ánaemba kwakááyan-kwasai.

⁴³ usá aaváyaaraamba Ísu séna Káríri-ayampa'a kónáe séna Vírípimba avakáá-umáí a'í'maena séna kesínaemba kwaraáo siráíye. ⁴⁴ kwemá Pétésáitavakemba Éndarunte Pítaantei naaópaken-kwaasiman-íye. ⁴⁵ Vírípima Nátániyomba avakáá-éna séna Mósesiye Áánútun-ai simátimakowaiye Áánútun-ai aúváivimba agaimarésamo siráan-kwaasigonta awánaraumne. kwemá Násáreti-naopakemba Yósépi ááninko áwí'a Ísuman-íye súwana ⁴⁶ Nátániyo séna kesáámó súndaya Násáreti-naopakemba íma kawekwáásímán-íye kwésune súwana Vírípi séna taawánaao súwasarai ⁴⁷ kuyambá Ísu Nátániyomba awánéna séna mendá árai'a Ísarerina'a íma kampar-ímáyáámá kwáyáinda'a

kwétiye súwana ⁴⁸ Nátáníyo áísaa ena séna nóintavaiya kesí imáyáama suwánéwa seéno súwana Ísu séna Virípíyo íma ááyaraínka'a ená naaópa'a víki-taaigona ááínka'a máyaana'a kesí imáyáavinkemba awánaraumne súwana ⁴⁹ Nátáníyo séna anóndakoo emá Áánútu ááninko e Ísareri-kwaasi kentáási kawááná'á óne súwana ⁵⁰ Ísu séna víki-taigona ááínka'a máyaana'a kesí imáyáavinkemba awánaraumne sündayavai kentávái se áraire Áánútu ááninko óne kwésene. ená naaópa'a máyaana'a imáyáavinkemba awárandayavai sénda po mintántáákómbá usáyaaitanin-tantaa' a naaémba awánaniyone. ⁵¹ árai'a simátíme'a sé'a kwíyómpa'a sokón-tawaai taaínkaa'a ínasa kwíyómpakemba kwaási úranda'a kumpaáruraundawaisopa'a kwíyómpaken-kwayo'narawa'a iré kunke iya'a tuwánanaaowe Ísu siráíye.

2

Ísu ándá-aran-domba kasúkáin-kwasai.

¹ ayúnkáraamba Káríri-ayampa'a Kéna-naopa'a torupamáí mésa aaraí kwétokwaa-esa Ísumba anówama komáyowasa ² Ísunte kwená kwayó-kwáásiyé tááyowasa komáyówana ³ ándá-aran-domba namái ánásowana Ísumba anówama Ísuntavena séna ándá-aran-domba ánásaiye súwana ⁴ Ísu séna kesí mayáiyávái íma simásimiyo. amáparawaimo kesí áaimbo suwánanaaon-kanaama íma tiráíye súwana ⁵ Ísumba anówama mayái máyón-kwaasiyavena séna simátimindantemba oró siráíye. ⁶ Yútaa-kwaasi tíyáánka'a nombá pékon-amaamba sáwíva'a kwáyomba mindáyavai ava'moraéma anó-sawei-anama kwáyowana ⁷ Ísu mayáimó máyón-kwaasiyavena séna misáwéí-ánávimbá nombá atímai ógwitaaro súwasa atímai ógwítamarowana ⁸ Ísu séna évaka'-nomba uma'é toónká'ó kárákwiraiwaimba mááméro súwasa mirá uwaná ⁹ mindómbá ándá-aran-domba kasuvúwana toónká'ó kárákwirowai néna séna náávaken-dona'iyomo súmba mayáimó máyón-kwaasi Ísun-ai kwéisesa awánaraawe. náávaken-dona'iyó séna aaraimó mayón-kwaasigomba ááyowana túwana séna ¹⁰ amápa-kwaasi aiva'á kawer-ándá-arán-dómbá tíméwasa násúwáawasa úwoi-anda-aran-domba kwétimewe. emá íma mirá óndarakemba naaémba kawer-ándá-arán-dómbá kwésimene siráíye. ¹¹ Káríri-ayampa'a Kéna-naopa'a Ísu mimbáyái-áwáámé'á úmba kwená ságayamba agaráátinkowasa kwená kwayó-kwáási awánésa sésa áraire Áánútunopakemba kunkáíye sirááwe. ¹² minkákémbá Ísuwe anówawe mináváráwáinondawe kwená kwayó-kwáásiyé miráumai-kwaasi Kápénéamu-naopa'a sáwíyanka'a kumbéraawe.

Ísu anóm-bono'-naumpa'a iráin-kwasai.

Mátíyu 21:12-13, Máaka 11:15-19, Árúku 19:45-46

¹³ naaóvá'ó Áánútu Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánón-kánáá tóyo ún-kanaama ákise kwéunka'a Ísu Yérúsaremu-naopa'a kwéna ¹⁴ anóm-bono'-naumpa'a iyúmba mivá'á kwaásiyomba mésa monotávésa purumakambá sipisípima máái-numama kwémeyambaresa mono'-nánkóná óntamba kwémeyanesa máyówana Ísu tuwánéna ¹⁵ ándánankakemba taámá tarórumaena mindáneí purumakambá sipisípima tusú úmaena mono'-nánkóná óntambo meeyámbáron-kwaasiti taareimá tawísíyuwena ¹⁶ máái-numamo meeyámbáron-kwaasiyavena séna maímaé'a kóro. kesivoná naaúmpa'a íma máákéti maré'a maímaé'a kóro Ísu súwasa ¹⁷ kwená kwayó-kwáási awánésa sésa naaóvá'á Áánútun-ai aúvávimba agaimaréna séna Áánútuwo ená naambá sáwí'a ovó sé'a áváraumai imáyáa kwéune agaimaréna sirónka'a pósa mináimbá kwená kwayó-kwáási tááka'a makáawe.

¹⁸ Yútaa-kwaa-kwaasi Ísuntavesa sésa nóin-awaamera inatá awánéta séta Áánútu asirayámbá ámakaintavenayawa anóm-bono'-naumpa'a mirá kwéoneya sénaumno suwaná ¹⁹ Ísu séna maambónó'-námá tawísíyuwewa'a kaumbo-táwai umásuwanamne súwasa ²⁰ sésa maambónó'-námá ayáátááka'a 46 íra'a mayáimá kwémayaan-damba isamá emá se kaumbo-táwai umásuwanamne kwésene sumbánívo ²¹ mono'-nántávéna siráimba kwenáiyavena siráíye. ²² naaémba pukáimpinkemba Áánútu Ísumba usásinankainka'a kwená kwayó-kwáási mináimbá tááka'a makésa sésa Ísu siráin-aimba árair-aimba siráíye sésa Áánútun-ai aúvávinken-aimba árair-aiban-íye sirááwe.

²³ naaóvá'ó Áánútumo Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánón-kánáará'á Yérúsaremuva'a Ísu ó'on-o'om-bayai kawé-máyáimá mayówasa kwaásiyomba awánésa Ísuntavesa sésa áraire Áánútunopakemba kunkáíye sumbánívo ²⁴ Ísu kwaási tirumbá tuwánéna séna mináimbá kentávésa íma tirunkakémbá kwésevo tívókari'a kembá umásinkanaaowe séna ²⁵ kwaási

íma simámun-aimpinkenban-ivo kwemá kwaási tirumbá tuwánarontavena Ísu mináimbá siráiyé.

3

Nikótimasima Ísumba áisaa uráin-kwasai.

¹ moóráwai ámáán-kawaa-kwaasi Yútaa-kwaasiti kawááná'a áwí'a Nikótimasi ² kwemá moórá-no'waamba Ísunopa'a téna séna anóndakoo Áánútun-aii simásiminyondayavena embá ai'maráísama tamáyaanata awánaraumne. Áánútumo embó asirayámbó ímo ámakainkakai ó'on-o'on-kawe'-mayai íma kanaán-umai mayáásino súwana ³ Ísu séna árai'a simáme'a sé'a ímo ókwará'o aúnáraan-umai matinkáiyawaimo ésa Áánútumo kawááipa'a íma ménaaowe súwana ⁴ Nikótimasi séna anón-umáguraavo nóraumai aúnní'a ónááoo séna tinóisai tirumpimbá íma ó'a komáiyasa matinkánaáowe súwana ⁵⁻⁶ Ísu séna árai'a simáme'a sé'a kwaásimo matinkáamba mindá kwaásiman-ovo Áánútun-amankomo umátinkáimba mindá Áánútun-amankogwara'a aúnní'a kwéowe. ímo nonkwará Áánútun-amankogwara'o aúnáraani'o umáímo ménaaoni'a umátinkáawai Áánútumo kawááipa'a íma ménaaowe. ⁷ ókwará'a aúnáraan-umai matinkániyemo súnnda-aintavena íma áá'a kaíno. ⁸ maarán-áimbá imáyáa uwó. úndáoma kwená imáyáavinkemba kwénaaisaba ane'á íma kwéawanesa sésa náávakena náávara kwénaaiyo kwésewe. mirámó íntembá Áánútun-amankoma miráráan-umai kwaási kwéumatinkaiye súwana ⁹ Nikótimasi séna nóra ena mirá íniyo súwana ¹⁰ Ísu séna Ísareri-kwaasivimba aai kwésimatimendawai óndanivo mináimbá íma isááne. ¹¹ árai'a simáme'a sé'a kesáá awáraunda-yantaa ísaraunda-yantaataveta kwésimatimunda isa'á íma kwéisaawe. ¹² mirá kwéon-tantaa marapá'ó kwéon-tantaatave'o kwésimamunda íma áraire séndanivo kwíyómpa-tantaatave'o simáméndamo e nóra e áraire síníyono. ¹³ íma kwíyómpa'a irésa kunkáavo keyáá kwíyómpakemba kunké'a kumpaáruraundawai kwíyómpa-tantaa'a kanaán-umai agaráátinkaumne. ¹⁴ naaóv'á Mósési óntandei iraankavayaambá tarórumai taaira'ó mósá marówasa puwónáesamo un-kwáási awánésa íma pukáawe. mirámó uráintemó kembá kwaási úranda'a kumpaáruraundawaimba sínkambai taaira'á mósá maránááomba pósa ¹⁵ kesááiyavesamo árairemo síyawaimo ésa aúnní'a umái aasiyaasi maí'mai'a ónááowe Ísu siráiyé.

¹⁶ Áánútu marapá'á máyáan-kwaasiyavena ávááraumai aruntávéna éna póna kwenáánimba kímborawaimba ai'marówana kunkáimba pósa kwenááiyavesamo áraire síyawaima kwaási máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a íma maí'mai'a ónááovo kwená egwaa'á aúnní'a umái maí'mai'a ónááowe. ¹⁷ marapá-kwáási aavimbá maitinkaáo séna Áánútu ááninkomba íma ai'marówana kunkáivo marapá-kwáási sáwí-imayaavimba máyáawima kunti'mai kawer-ámpá'á métinkaaó séna Áánútu ááninkomba ai'marówana kunkáiyé. ¹⁸ Áánútu ááninkon-aaiyavesa áraire kwésewai íma aavimbá maitinkánivo ímo árairemo kwésewaima á'a aavimbá maitinkaraiye. Áánútu kímboraaaninkon-aaiyavesa árairemo ímo kwésentavena á'a aavimbá maitinkaraiye. ¹⁹ sámó kamátinkaiwaima marapá'á kunkáimbanivo kwaási sáwí'a kwéesa pósa túnín-ayampatavesa imáyáama ésa sámó kamátinkaiwainopa'o ímo tentávéna aavimbá kwémaitinkaiye. ²⁰ sáwí'o kwéowai sámó kamátinkaiwaintavesa íma kwétinkaisasa kesí mayáím pááriivo sésa íma sámó kamátinkaiwainopa'a tagwémaewe. sáwí'o kwéowai mirá kwéovo ²¹ arupímo kwéowai sámó kamátinkaiwainopa'a tamáyáamba pósa Áánútu siráini'o kwéomba kwétuwanaawe.

Ísuna kwaasái Yóni simátimakin-kwasai.

²² minkákémbá Yútiyaa-ayampa'a Ísuwe kwená kwayó-kwáásiyé komésa nombá kwévetinkowana ²³⁻²⁴ minkánaáávimbá Yóni íma ándáva'a máankaronka'a Ínóni-ayampa'a Séríni-naokona egwaa'-nónayumpa'a Yóni ména sáwíva'-nomba kwayópa'a máyowasa kwaásiyomba tóyo uwaná Yóni nombá kwévetinkowasa ²⁵ Yónina kwayó-kwáásiyónté moórá Yútaa-kwaasigoe mésa mono'-nómbó pétinkon-aintavesa kwesimá kwesiman-esa ²⁶ Yónina kwayó-kwáásiyómbá kwenópa'a tasimámesa sésa anóndakoo Yóntáni-nonkona menáváp'á esé méraiwaimba kwenáwí'a mósá makáawaima kwemá nombá kwévetinkaisasa sáwíva-kwaasi kwétoyo owe suwaná ²⁷ Yóni séna Áánútumo tímisasamo ombá mindá miwínéimán-iyé. ²⁸ kemó siráunda Áánútumo usásinankaiwaima íma kemá úmpo si'marówa'a kwená aiva'á tiráumne siráunda-aimba ísaraawe. ²⁹ maarán-áimbá imáyáa oró. aúnní-ininkomo awaikónópa'o tisanamá awaikó amááraanarawa'o aamoimó onten-umái Ísunopa'a tewa'á aamoí kwéune. ³⁰ kwemá anón-kwaasi ímbá póna kwenáwí'a iyínivo kemá kító-kwaasima únda póna kesúwí'a kumíníyé Yóni siráiyé.

³¹ kwíyómpakewaima amáparawai usáyaaitaraiye. maankákén-kwáásí marapá-kwáásí pósa marapá'ó kwéon-tantaatavesa kwésevo kwíyómpaken-kwaasi usáyaaitarain-kwaasi póna ³² awánarain-tantaa ísarain-tantaatavena kwésisasa íma kwéisaambanivo ³³ kwenááiyavesa áraire kwésewai sésa Áánútu árair-ainkona ááimban-íye sisasá tuwánésa sésa Áánútu árair-ainkona ááimban-íye kwésewe. ³⁴ Áánútu ai'mákaiwaimba kwenamankómbá ámatukaimba póna Áánútun-aaí kwésisasa mináíntávésamo árairemo kwésewai sésa Áánútu árair-ainkona ááimban-íye kwésewe. ³⁵ Áánútu avowámá éna ááninkomba arumbá aména séna amápa-tantaa'a kawááumai taviyiyó siráíye. ³⁶ ááninkon-aiiyavesamo árairemo sésamo kwesé aráápamai maiyawai aúnaí'a umái mai'mai'a ónááovo kwenááimo ímo ísámaimo kawé'ó kwéiyawai íma aúnaí'a umái méwana Áánútumo áwáá'o tíyimba miwísé aasiyaasi kwaikwai'a isasá kwémaewe.

4

Sámériyaavaken-ininkona kwaasái.

¹⁻³ Yóni nombó pétinkarain-kwaasi Ísumo pétinkaraimba kóyaaitamai-kwaasi pétinkaraiye. ánivo Ísuma íma pétinkaraivo kwená kwayó-kwáásí pétinkaraawe. Yónimo kwévetinkain-kwaasi Ísumo kwévetinkaimba kóyaaitamai-kwaasi kwévetinkain-aimba amáán-kawaa-kwaasimo isón-aimba Ísu iséna Yútiyaa-ayampa'a tuwéna moórágwara'a Kárirí-ayampa'a kónáe séna ⁴ Sámériyaa-ampa'a kónaumne séna ⁵ kúmba Sámériyaa-ayampa'a Sáikaa-naopa'a naaóv'ó Yákópomo ááninko Yósépmbo ámakom-barama egwaa'á kwáyon-daopa'a kúmba ⁶ Yákópo nombá uwíníyena u'makóm-bai'a kwáyowana aampa'á kwéguwana Ísumba ávón-kówana mimbáiká'á kwáyá wái komáyowasa ⁷⁻⁸ kwená kwayó-kwáásí toómbá meeyán-onae sésa naaópa'a kuwana Sámériyaa-ininko nombá uwíníyena túwana Ísu séna nombá usimiyó súwana ⁹ miníninkó séna emá Yútaa-kwaasi ómpo kemá Sámériyaa-inimba úmpo íma nombá usimiyó siyó siráíye. Yútaa-kwaasiye Sámériyaa-kwaasiye íma moórá-anavinkemba kwénaantavena íma nombá usimiyó siyó súwana ¹⁰ Ísu séna Áánútumo kanaán-umaimo aminín-tantaa'a íma awánaraane. nombá usimiyómó súnda-kwaasigona ááimba íma suwánáanda-kwaasi úne. kesí ááimba suwánáandawairankasi kwántámai se aasiyaasi mai'mai'a ónááon-domba simiyó séna'a amúsino súwana ¹¹ miníninkó séna maandómbá avéúmpá'ó kunkwáyáimba náán-anavina mai'mai'o ónááon-domba uwíníyono. ¹² kentáá síkwá'náoma Yákópoma maandóm-bái'á u'maréna kwená sipisípiye kwená akunté tímakaimba pósa maandómbá kwénaawe. kemó súnda emá tímíníyonda-nonkoma Yákópo tímakain-donkomba íma usáyaaítaniye kwésune súwana ¹³ Ísu séna maandómbó kwénaiyawaimo éna ókwara'a nontávéna tinkánivo ¹⁴ kemó tíménda-nombo náiyawaimo éna íma ókwara'a nontávéna tinkáníye. kemó tíménda-nombo náiyawaimo éna tirumpimbá nonayumpinkémbó usausa íntenkáambá ínasá pósa aúnaí'a umái mai'mai'a ónááowe súwana ¹⁵ miníninkó séna emó sénda-nomba símína'a naananá nontávéna íma sinkáína'a íma maampinkémbá tauwónaumne súwana ¹⁶ Ísu séna enawaikómbá koááyamai áí'mae tiyó súwana ¹⁷ séna kesuwairiyaimba úne súwana Ísu séna emá árai'a séndamanivo ¹⁸ éva'aasei-kwamba mairé miwísé maémaende isamá ívé'o minkwáásígó emó máyaanda íma enawai'á isamá po árair-aimba simásimene súwana ¹⁹ miníninkó séna kemó imáyáamo únda Áánútun-aaí simátimendana'a óne. ²⁰ Sámériyaa-kwaasi kentáá síkwá'náma sésa maanómáká'á Áánútuna imáyáa mósá maráaro siráawa'a keinárawa'a Yútaa-kwaasi sé'a Yérúsaremu-naopa'a Áánútuna imáyáa mósá maráaro sewé súwana ²¹ Ísu séna kemó sendamá áraire siyó. moórá-kanaamo tínimba maanómákákwará Yérúsaremu-naopakwarare su'mainivo amápa'-mapakwara'a kesivoná imáyáa mósá maránáowe. ²² keinárawa'a Sámériyaa-kwaasi kwená imáyáa maráambanivo kwená ááimba íma awánare'a owe. Yútaa-kwaasiya kwená imáyáa mósá maréta kwená ááinta awánaraumne. Áánútu séna moóráwái sáwí'o umáimo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkanae siníwai Yútaa-kwaasivinkemba paáriníye siráíye. ²³ kesivo séna kesí imáyáama mósá maráywamba íma toókakemba é'a árai'a tirunkakémbá kesí imáyáa mósá maráaro siráimba miráumai mirá-kanaama kwétisasamo árai'o kesivoná imáyáamo mósá kwémaraiyawaima tirunkakémbá arupí umái kesivoná imáyáama mósá maránáowe. ²⁴ Áánútumba áuma íma kwáyáísana amankómá máyáísasa pósa íma túrandei ane'á kwéawanaavo miráráán-umai Áánútuna imáyáamo mósá maráambo ombá kwenamankó túwa'naa isasá tirunkakémbá kwená imáyáa mósá maráaro súwana ²⁵ miníninkó séna Áánútumo usásinankaiwaima Káráísitiye

sewái kumíniye. kumíndara'a amápa-tantaatavena simátiminye sewa'á ísaraumne súwana ²⁶ Ísu séna mináimbó séndawaima maandá kemá úne Ísu siráiyē.

²⁷ Ísu mináimbá súwasa kwená kwayó-kwáásí koyauwerésa Ísumo Sámériyaa-ininkontavena súmba Yútaa-kwaasiti namuro-íninkóntávéna kwésuwana póna táá'a kówasa tirumpin-ímáyáámá ésa miníninkóntávéna nóintavaiya kwéankaisana iyó-imayaa ésa Ísuntavesa nóra séna miníninkóe kwésiyo-imayaa ésa íma taáísaa uwaná ²⁸ miníninkómá kwená sawei-ánámá tuwéna naaópa'a kwéna simátimena séna ²⁹ amápa'a uráunda-yantaa'a paáruvain-kwaasi máyáiyē. Áánútumo usásinankaiwaiya'íya taawánaaro súwasa ³⁰ naaópa'a tuwésa Ísunopa'a tumbá ³¹ Ísuna kwayó-kwáásí Ísuntavesa sésa anóndakoo toómbá naaó amataáará'á suwaná ³² Ísu séna kemá íma awánaan-tomba makáumne súwasa ³³ kwená kwayó-kwáásí keáimbá sésa nááwa toómbá maimaéna máámakaiyo suwaná ³⁴ Ísu séna toóntávénamo tááimo kwétinkaintemba si'mákaiwain-aai isé'a kwená mayáímá maimaé'a kwégwe'a ánásanaunderavai kwésinkaiye. ³⁵ kígauva'a kwáyáin-tontave'a éiyain-kwiyomba ánásinana ávuma káinata áká'mai torupánaumne kwésevo kemá sé'a awánaaro. ívé'a maankánáámá toómbó ávumo kaintembá miraráán-umai kwaásiyomba tí'mai Áánútunopa'a kwiyonááowe. ³⁶⁻³⁷ kwaásiyombo tí'mai Áánútunopa'a kwitinkáíyan-kwaasimo ésa miwí kawe-méyámá mayáiyasa Áánútunopa'a tíyan-kwaasi aúiná'a umái mai'mai'á onááowe kwésune. évakarawai kígau úmaraiyasa ó'owima akaránááowe kwésewe. miráumai kígau iyawaigwara akaráiyawaigwara'o ésarai aamoí onááowe. ³⁸ ó'owima kígau úmakaamba isa'á kemá tí'maráúna'a ó'owiti mayáivínkén-tómbá kwéakaraawe Ísu kwántámai-aimba simátimakaiye.

³⁹ ányo miníninkó séna amápa'a uráunda-yantaa'a paáruvaiye siráin-aimba isésa pósa Sámériyaa-kwaasi mindáópaken-kwaasi Ísuntavesa sésa árai'a Áánútumo usásinankaiwaiman-iyē sésa ⁴⁰ Ísunopa'a tésa sésa kentáásí naaópa'a tamaiyo suwaná Ísu kae-táwai koména ⁴¹ aai simátimuwasa isésa sáwíva-kwaasigwara'a sésa árai'a sáwí'o umáimo máyaundavinkenta kawer-ámpátá mésinkaniwaiman-iyē sésa ⁴² miníninkómbá simámesa sésa íma enááiyē su'maiyvetaanivo kwenáái ísaraundayaveta séta marapá-kwáásí sáwí'o umáimo máyaundavinkemba kawer-ámpátá mésinkaniwaiman-iyē siráawe.

Ísu moórá-iyampoi asóvamankarain-kwasai.

⁴³ Ísu kae-'nó'wáámá kwaéna mindáópá'a tuwéna Káriri-ayampa'a kónáe séna kwéna ⁴⁴ séna Áánútun-aai simátimíwain-awi'a kwenamááraa íma mósá maráavo á'on-daopaken-kwaasi kwenáwí'a mósá maráawe súwasa ⁴⁵ miráumai Káriri-ayampa'a kúwasa mináyámpákén-kwáásí aamoí umánkaraawe. ááema tiyótaasa í-tánón-kánáará'á miwí Yérúsaremu-naopa'a komésa Ísuna mayáímó mairáimba awánaraamba pósa aamoí umánkaraawe.

⁴⁶ aamoí umánkówana Ísu Káriri-ayampa'a kwénaena Kéna-naopa'a non-úranko ándá-aran-dombo kasúkáin-daopa'a kúmba kámááni-kwaasi Kápénéamu-naopaken-kwaasigo ááninkomba áí'a kwéuwana ⁴⁷ Ísu Yútiyaa-ayampakemba Káriri-ayampa'a tiráin-aimba iséna Ísunopa'a téna séna kesááninko puwíndayavena kwéisa'a úmpo kesí naaópa'a kuré koasóvamankaniyono súwana ⁴⁸ Ísu séna ímo ó'om-bayai-awaame'o awáné'o é'a íma kesááiyave'a áraire sénááowe súwana ⁴⁹ anóndakoo kesáánimba puwíndayavena kwéimba avekáán-umai tiyo súwana ⁵⁰ Ísu séna enáánimba asóvagwivo kwaaó súwana Ísun-aaiyavena áraire séna kúmba ⁵¹ aampa'á kúmba kwená mayái-kwáásí tésa sésa enáánimba áí'a éránkariye suwaná ⁵² tísaa ena séna kesáánimba nósá-tawaiya áí'a éránkariyo súwasa sésa tindauma kwáyá'wái kokotámá éránkariye suwaná ⁵³ avowámá ímáiyáa éna séna mitáwai enáánimba asóvagwiwemo siráimba árai'a siráiyē súmba pósa kwená akúmpákén-kwáásí amápa'a Ísun-aaiyavesa áraire siráawe. ⁵⁴ Yútiyaa-ayampakemba Káriri-ayampa'a komáyomba moóráma kawe-máyái-áwáámé'á uréna minká'á miníyámpóigómbá asóvamankowasa kwená akúmbá áraire siráawe.

5

nonkwaaúmpá'á Ísu moóráwaimba asóvamankarain-kwasai.

¹ aáno Yútaa-kwaasi monotávésa tanómá kaumakónka'a Ísu Yérúsaremu-naopa'a kurái. ² Yérúsaremu-naokona óntan-kuriva'a ontamá kwáyomba áwí'a sipisípigona ontamá miwáná egwaa'á nonkwaaúmbá áwí'a Pétéséta-nonkwaaumba kwáyowana ³ mindónkón-awampa'a kwááyu-namba éva'aasei-namba kwáyowasa mindáúmpátá

tí'a ún-kwaasiyomba évaka'a tógavitan-kwaasiyonte títayaamba kararón-kwaasiyonte mésa [nonkómó pívi'namaemo kúmba amu'marésa máyówana ⁴ moórá-mora-tawai kwíyómpakewaima nompímbá kumúwana nonkómá pívi'namae kúwana aiva'á nompímbá kumúwaimba áí'a érankaraiye.] ⁵ tí'o ún-kwaasiyompimba moórawai ména ayáátááka'a 38 ira'a áí'a kwéun-kwaasi máyowana ⁶ Ísu awánéna ayáátááka'a áí'a kwéiye-imayaama éna áisaa éna séna embá asóvayivai kwéankaiyo súwana ⁷ séna nonkómá pívi'namae kwindara'a sí'maimo nompímbó sínkáiwaima íma máyáíye. kemá kumónáe'a úndanivo moórawai kembá kumáyaaíténa nompímbá aiva'á kúmísana kesí'a úwoi kwáyáíye súwana ⁸ Ísu séna usásinaao. ená tuvai'á maimaé kwaao súwana ⁹ avekáán-umai áí'a érankowana kwená tuvai'á maimaéna kuráíye.

Yútaa-kwaasi monor-áimbá kwéison-kanaara'a mirá úwasa ¹⁰ Yútaa-kawaa-kwaasi asóvamankon-kwaasiyavesa sésa ívé'a agándaan-kanaama po ená tuvai'á maimaé kwégonda aambá áumbakaawe suwaná ¹¹ séna asóvamasinkaraiwaima séna ená tuvai'á maimaé kwaao siráíye súwasa ¹² miwí áisaa ésa sésa ená tuvai'á maimaé kwaaoóm siráíwai nááwa'íyo suwaná ¹³ sáwíva-kwaasivima Ísuma áúyokuwana póna asóvamankarowai séna áwí'a íma isáúnda-kwaasiman-íye siráíye.

¹⁴ simásuwena aáo anóm-bono'-naumpa'a iyúmba Ísuma avakáá-umai awánéna séna áí'a érankáimba po sáwiyamba sínkáivo se sáwí-imayaa ivátuwaa súwana ¹⁵ iséna Yútaa-kawaa-kwaasi kosimátiména séna asóvamasinkaraiwaima Ísuman-íye súwasa ¹⁶ Yútaa-kwaasi monor-áimbá kwéison-kanaara'a Ísuma asóvamankarontavesa Yútaa-kawaa-kwaasi Ísumba sáwí'a umánkámae iyúwana ¹⁷ Ísu séna kesivo aasiyaasi-tawai mayáím kwémayaimba pó'a miraráán-umai mayáímá mayánaumne súwasa ¹⁸ agándon-kanaara'a asóvamankarontavaigwara Áánútuma kesivomán-íye siróntavaigwara'a pósa Yútaa-kawaa-kwaasi sésa tuvuwónáe síma sima'a umbá Áánútuma kesivomán-íye sirónten-umai Áánútuwe kesé mimbórái'a umái máyauye siráimba pósa Yútaa-kawaa-kwaasi sésa tuvuwónáe siráawe.

avowaná kwaasáí Ísu siráin-kwasai.

¹⁹ suwaná Ísu simátiména séna árai'a simátimé'a sé'a ááninkoma pó'a íma kesí imáyáavinkemba únda kesivomó imbá awané'a mirá kwéune. kesivomó intembá ááninko kwéune. ²⁰ kesivo ááninkomba arumbá siména amápa-tantaa'o kwéimba kwéagaraasinkaiye. usáyaaítanin-bayai agaráásinkaina'a mimbáyái máyána'a táátavai ónááowe. ²¹ kesivomá pukáampinkembo usásintinkantemba ááninko kesí imáyáavinkemba usásintinkanae'a kwéune. ²² kesivo séna íma aavimbá maitinkánaumpo aavimbó maitinkánim-bayai kesááninkomba ámakaumne siráíye. ²³ aavimbó maitinkánaanda-mayai símakaimba pósa kesivo áwí'o mósá maráantemba ááninko súwí'a mósá maranááowe. kesúwí'o ímo mósá maráiyawaimo ésa kesivomá sí'mákaiwai áwí'a íma mósá maranááowe.

²⁴ árai'a simátimé'a sé'a kesááimo isésamo árai'a ai'mákaiwaima Áánútuma iyémó kwésiyawaima á'a ááimba ásámai aúnaí'a umái maí'mai'a kwéowe. kwaási máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a kwaémáyaimba Áánútuna egwaa'á tamáyáamba pó'a íma aavimbá maitinkánaumne. ²⁵ árai'a simátimé'a sé'a moórá-kanaa kwétinasa pukáiyankwaasi Áánútu ááninko-saai isanááowe. isáiyawaima usásinesa maí'mai'a ónááowe. ²⁶ kesivomá kwaási máyáawaina ááimban-íye. asirayámbá siména séna mirámó úndantemba kwaási máyáawaina ááimba óne siráíye. ²⁷ kemá kwíyómpakemba kwaási úranda'a kumpaáruraundawai únana póna kesivo kentávéna séna aavimbó maitinkániyonda-mayai amúne siráíye. ²⁸ mináántávéna íma táá'a káino. moórá-kanaamo tínimba utamátinkaren-kwaasi amápa'a kesáái isésa ²⁹ utamátinkarepakemba usásinanaoowe. kawé'ó uréwaimo usásinesa aúnaí'a umái maí'mai'a ónááowe. sáwí'o uréwaimo usásinaiya'a aavimbá maitinkánaumne. mináántávéna íma táá'a káino Ísu siráíye.

Ísumba kwená ááin-kwasai.

³⁰ Ísu simásuwena séna íma kesí imáyáavinkemba úndanivo sí'mákaiwaima simásímakaintemba mirá kwéune. íma kesí imáyáavinkemba úndayave'a arupí umái aavimbá maitinkánaumne. kesivo simásímakainten-umai aavimbá maitinkánaumne. ³¹ keyáámo kesáváímó súndarakai kampaaré sesinó. ³² moóráwaigwara'o kentávénamo kwésimba árai'a kwésíye. ³³ keinárawa'a évakarawai tí'marówasa Yóni nombá pétinkaiwaimba koáísaa uwaná Yóni kentávéna séna árai-kwaasiman-íye. kosimátiméro siráíye. ³⁴ kesí ááimbo sénááontavai íma anón-imayaa úndanivo Yóni kentávái siráin-aintavai áraire síya'a sáwí'o umáimo máyáampinkemba kawer-ámpá'a métinkanae-imayaa kwé'e'a mináimbá kwésimatimune. ³⁵ oómbó aampa'ó kúra'mae konten-umái

Yóni kentí aampa'ó kúratinkowa'a sáwiyanka'a aamoí uráawe. ³⁶ moórá-yantaakoma Yónima kentávéna siráin-ainkomba usáyaaitariye. kesivomó simásimakaim-bayaima kwémayaunana mimbáyáígómá kesí ááimba kwévaariye. kesivomó siménamo si'mákaim-bayai kwémayaunasa kesí ááimba kwéawanaawe. mintántáákómá Yónima kentávéna siráin-ainkomba usáyaaitariye. ³⁷ kesivo si'mákaiwaima kwegwará'á kentávéna simbánivo kwenáái isámai íma kawe'á é'a kwenane'á íma awánaraawe. ³⁸ si'marówa'ó kunkáundayave'a íma áraire kwésemba póna Áánútun-ai íma tirumpimbá kwáyáiyé. ³⁹ keinárawa'a sé'a aúnaí'a umái mai'mai'a ónaumne sé'a Áánútun-ai aúváivimba awána-awana kwéowe. mináúváivimbá kesí ááimba agaimárówa'anivo íma kawe'á umái ísaraawe. ⁴⁰ kawe'ó umáimo isé'ó kesópa'ó tékaankasi aúnaí'a umái mai'mai'a osino.

⁴¹ kwaási kesúwí'a anómba umásinkanaaowe-imayaa íma kwéune. ⁴² Áánútumbo ímo tirumbó áménka'a kwétuwanaumne. ⁴³ kesivomá simásimakaintave'a kunkáundanivo íma kawe'á umásinkaraawe. ánvivo moóráwaimbo kesivomó ímo simámakaindawaimo tína'ó é'a kawe'á umánkanaaowe. ⁴⁴ keinárawa'a sé'a kwaási kentáa súwí'a anómba umásinkanaaowe sé'a pó'a kesáái íma áraire kwésewe. Áánútuma kentáa súwí'a anómba umásinkaniye sékaankasi kentávé'a áraire sesinó. ⁴⁵ kesivo aúranka'a íma aavimbá maitinkánaunda póna Mósesi naaóvá'á ámáán-aimba agaimakáiwai aavimbá maitinkániye. Mósesi kwésuwa'naa iyémó sewáímó éna kwemá aavimbá maitinkániye. ⁴⁶ Mósesi kesáái agaimarómba pó'a Mósesin-aaiyave'ó árairemo kwésekaai kesááiyave'a áraire sesinó. ⁴⁷ Mósesimo agaimakáin-aintave'a íma áraire kwésemba pó'a kesááiyave'a íma áraire kwésewe Ísu siráiyé.

6

Ísu sáwíva-kwaasi toómbá tímakain-kwasai.

Mátíyu 14:13-21, Máaka 6:30-44, Árúku 9:10-17

¹⁻⁴ naaóvá'á Áánútu Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánón-kánaá sáwiyanka'a tíníye kwéuwana Káíriri-kwaankona menáváp'á Ísuma nompí-sípívimba kwéna minkwáúnkóná moórá-awí'a Táipíríyasi nomp'á'á kúmba tí'ó ún-kwaasiyomba asóvatatinkarowasa awánaresa pósa kwenánaaemba kwárówasa Ísuwe kwená kwayó-kwáásiyé nompí-sípívínkémbá marapá'á ásávesa omápa'a umáyówasa ⁵⁻⁶ sáwíva-kwaasi Ísunopa'a kwéiyuwana tuwánéna imáyáama éna séna naaémba mirá ónaumpo aiva'á Virípimba áísaa umai isánáe séna áísaa éna séna naávakena toómbá meéyámba'maiya tíménara nánááo súwana ⁷ Virípima séna sáwívar-ontankaken-tomba 200 kinaaraken-tomba meéyámba'maiya tímúnasaya naasinó súwana ⁸ moórá-kwayo-kwaasi Sáimoni Pítaa áváko áwí'a Éndaru ⁹ kwemá séna moórá-iyampoigo éva'aasei-tonkwara kae'nóyáákwará'á makáimbanivo sáwíva-kwaasi máyáawe súwana ¹⁰ Ísu kwená kwayó-kwáásiyávéna séna mara'á máéro simátiméro súwasa simátimúwasa mara'á máumba minkwáásívínkémbá sáwíva-kwaaima 5,000 kwaaima máyówana ¹¹ Ísu mintómbá maisokéna Áánútuntavena súwi simásuwena toómbá topán-topan-umai kwená kwayó-kwáásírá'á tímúwasa miwímá tímúwana toómbó nontenkáán-umai noyáá'á miráumai nowaná tímú'a wówasa miwítí imáyáaomo úní'a uwaná ¹² kwená kwayó-kwáásiyávéna séna mintón-ayai íma úwoiva'á tuwé'a máyáaro súwasa ¹³ éva'aasei-tompinkemba nésamo túwón-ayaivínkemba sisamaivakemba kae'á kumbaimái-unampimba áítumai ógwitowasa ¹⁴ Ísumo úmba awánésa sésa Áánútun-ai simátimíwaima íya awánáúnda-awaame'a isatá awánáúmne sésa kwéamu'maraundawaiman-íye sésa ¹⁵ kentáásí kawááíta iníyemo sumbá Ísu miwí tirumpimbó sun-áimbá iséna íma mirá ónaunasa sewé séna tíyuwéna omápa'a iráiyé.

Ísuma non-avóvomayaapa'a kuráin-kwasai.

Mátíyu 14:22-23, Máaka 6:45-52

¹⁶ Ísu omápa'a umáyowasa enónka'a kwená kwayó-kwáási nonkwaúnkón-awampa'a kumésa ¹⁷ Kápénéamuvá'a kónéa sésa nompí-sípívimba usámaaisesa kuwaná Ísuma íma usauwerówana no'wáámba aúkúwana ¹⁸ anón-undaoma kwétena nonkómá tuvántááva kwéuwasa ¹⁹ tamayó'nei nombá tuwíntámaesa ayáátááka'a kuwaná Ísu non-avóvomayaapa'a kwénaaena nompí-sípígóná egwaa'á túwasa awánésa táátavesa kwéuwana ²⁰ Ísu séna kemá úmpo táá'a kaivó aáno máéro súwasa ²¹ aamoí ésa sésa nompí-sípívimba usámaaisaao suwaná avekáán-úwana nompí-sípígó non-awámpá'á kúpa'a kuráiyé.

Ísumba avakáá uráan-kwasai.

²² aaváyaavimba menávápá'á komáyón-kwaasi sésa tındauma kimbora-nompi-sipima kwáyáísana Ísuma íma mimpimbá kwisasá kwená kwayó-kwáási miwíyé su'mai kuráavo Ísuma náávara máyáiyi siráawe. ²³ évaka-kwaasi nompi-sípívimbá Táipriyasivakemba kwétoyo-esa tındauraamba Ísu Áánútuntavena súwi súwasa kwaásiyomba toómbá néiron-ayampa'a tésa ²⁴ Ísuwe kwená kwayó-kwáásiyé íma máyóntavesa tivakáá ónáe sésa mindómpí-sípívimbá usámaaisesa Kápénéamuva'a kuráawe.

Ísu mai'mai'a ónááon-tomba úne siráin-kwasai.

²⁵ Kápénéamu-ayampa'a kumbá Ísumba awánésa sésa kesí anóndakoo nósatawai maavá'á tiráano suwaná ²⁶ Ísu séna maísáaro íma kawer-awáámé'á agaráátinkaraundayave'a kwésivakaa-ovo toómbó naráantave'a kwésivakaa-owe. ²⁷ toómbó ímo kwaikwai'o índá-tontave'o é'a íma mayáímá maé'a kwaási mai'mai'o ónááon-tontave'o é'a mayáímá máyáaro. mintómbó timénaunda kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai mintómbá timénaumne. Áánútu kesivomá kentávéna séna aamoi kwéumankaumne. kesí mayáímá mayaaó simbá pó'a mintómbá timénaumne súwasa ²⁸ áísaa esa sésa nóraumaíya Áánútuna mayáímá mayánaumno suwaná ²⁹ Ísu séna kentávé'o sé'o árai'a Áánútuma ai'mákaisana kunkáiwai iyémó sembá mindá Áánútuna mayáímá maé'a sewé súwasa ³⁰ nóra awaamera'i. ímo awánáúnda-awaame'o inatáámó éta awánétaamo éta séta árai'a Áánútuma embá ai'maráísama kunkáandawaima óne. nóim-bayai-awaamera ínnyono sésa ³¹ kentáá síkwá'náma kavóná-marava'a mésa kwíyómpaken-tomba áwí'a máána-tomba némáembanivo emó uráandawaimo éna íma mindá usáyaaitariye. naaóv'á Áánútun-ai aúvávimba agaimaréna séna kwíyómpaken-tomba timúwasa naráawe agaimaréna siráiyé suwaná ³² Ísu séna maísáaro Mósesimo tímakon-tomba íma kwíyómpaken-tomban-iyé. kesivomá kwíyómpaken-tomba kawe-tómbá kwétimiye. ³³ kwíyómpakembo marapá'á kunkáiwaima kwemá Áánútuna kwétimin-tomban-iyé. kwentávé'á pó'a mai'mai'a ónááowe súwasa ³⁴ sésa senda-tomba aasiyaasi-táwai simiyó suwaná ³⁵ Ísu séna kemá mai'mai'a ónááon-tomba úne. kesópa'a kwétiyawai íma tááima kwétinkaiye. kenká'á aráápamai kwémaiyawai íma nontávéna kwétinkaiye. ³⁶ á'a simátíme'a sé'a kesí mayái-awáámé'á awánaambanivo kesááiyave'a íma áraire sésa kenká'á íma aráápamai kwémaewe. ³⁷ ányo kesivomó kwésimin-kwaasimo é'a kesópa'a ténááowe. kesópa'o tyan-kwaasiyave'o é'a íma kóro sénaumne. ³⁸ kesí imáyáa kwaránaundayave'a kwíyómpakemba íma kumbáyaumpo si'mákaiwaima imáyáa kwaránaundayave'a kumbáyaumne. ³⁹ si'mákaiwaima simásimena séna amúnda-kwaasi sáwí-amba kwáráavo se kawááuwu. naaén-kanaama puwíyampinkemba usásintinkano. ⁴⁰ kesivomá simásimena séna kesááninkoo embá awánésa sésa Áánútu ááninkoman-iyé síyawaima aúná'i'a umái mai'mai'a ónááowe siráiyé. naaén-kanaama puwíyampinkemba usásintinkanaumne Ísu siráiyé.

⁴¹ kemá kwíyómpaken-tomba úne Ísu súntavesa Yútaa-anon-kwaasi tirunkó sáwí'a kwéuwasa iséise kwéesa ⁴² sésa kwemá Ísuma Yósépi ááninkoman-iyé. anóvwói átaamo tuwánáundayaanivo nóra sénawa kwíyómpakemba kunkáaumne kwésiyo suwaná ⁴³ Ísu simátimena séna íma mirá iséise oró séna ⁴⁴ kesópa'a íma úwoima ténááovo kesivo kembá si'mákaiwaima tááyaina'a kesópa'a tya'a naaén-kanaama puwíyampinkemba usásintinkanaumne. ⁴⁵ mindáyavai naaóv'á Áánútun-ai simátimakowai agaimaréna sésa Áánútu amápa-kwaasi simái agaráátinkaniye siráawe. kesivon-áái isámai kawé'a iyawai kesópa'a ténááowe. ⁴⁶ kesivombá íma awánaraavo kemá Áánútunopakemba kunkáundawai keyááima kesivombá awánaraumpo kesivon-áái isámai kawé'a iyawai kesópa'a ténááowe. ⁴⁷ árai'a simátíme'a sé'a kesááiyavesa áraire sésa kenká'á aráápamai kwémaewai aúná'i'a umái mai'mai'a kwéomba ááimba kwéasaawe. ⁴⁸ kemá mai'mai'a ónááon-tomba úne. ⁴⁹ kentikwá'náma kavóná-marava'a mésa máána-tomba neémesa úwoi putaráawe. ⁵⁰ ányo kwíyómpaken-tomba mirán-tómbá náiyawaima úwoi mai'mai'a ónááowe. ⁵¹ kemá kwíyómpaken-tomba mai'mai'a ónááon-tomba úne. mintómbó nésamo ésa mai'mai'a ónááowe. kesúma timúna'a naantávé'á pó'a mai'mai'a ónááowe Ísu siráiyé.

⁵² Ísu súwasa Yútaa-anon-kwaasi tirunkó sáwí'a kwéuwasa iséise ésa sésa nóra éna mindá'á kwenáuma simínata nánaumno suwaná ⁵³ Ísu simátimena séna árai'a súne. kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai pó'a kesúmo ímo né'o kesí naaemó ímo né'o é'a íma mai'mai'a ónááowe. ⁵⁴ ányo kesúma kesí naaemá naawái aúná'i'a umái mai'mai'a kwéomba ááimba kwéasaamba pó'a naaén-kanaama puwíyampinkemba usásintinkanaumne. ⁵⁵ kesúma kawé-tómbán-iyé. kesí naaemá kawé-nómbán-iyé. ⁵⁶ kesúma kesí naaemá naawái kesé tarúmai máyáawa'a kemá miwisé tarúmai máyaumne.

⁵⁷ kesivo si'mákaiwaima mai'mai'a kwéintave'a kemá mai'mai'a kwéune. kemá mai'mai'a kwéundayave'a pó'a kesúma naawái mai'mai'a ónááowe. ⁵⁸ kentikwá'náma toómbá neemesa úwoi putáráawe. kemá súnda-tomba kwíyómpaken-tomba íma mirán-tómbán-iyé. kemó súnda-tomba mintómbá naawái aasiyaasi mai'mai'a ónááowe Ísu séna ⁵⁹ Kápénéamu-naopa'a mono'-náúmpá'á mináimbá simátimakaiye.

⁶⁰⁻⁶¹ Ísu simásuwowasa kwenánaaemba kwakón-kwaasi tirunkó sáwí'a kwéuwasa ísámai íséise ésa sésa kwemó sin-áinkómá íya sinkáin-aimba póna umbái kwétaiye suwaná Ísu arumpin-ímáyáámá éna simátimena séna mináintávé'a kayókáawe. ⁶² kemó kwíyómpakembo kwaási úranda'o kumpaáruraundawaimo kuntauweré'o íyóna'o suwáné'o é'a nóra imáyáawa ónááoo. ⁶³ kwaásiti asirayánkó íma túwa'naa ivo Áánútun-amanko aúnaí'a umái mai'mai'a kwéumatinkaiwaiman-iyé. mirámó intembá kemó súnda-aimba aúnaí'a umái mai'mai'a ónááon-aimba imbánivo ⁶⁴ évakarawaima kentávé'a sé'a kampa'á siyé kwésewe Ísu súmba Ísuma kampa'á siyé mó sun-áimbá kwená kuntaru'ó iníwainkwará'a naaóvá'á ísaronka'a póna évakarawai kentávé'a sé'a kampa'á siyé kwésewe Ísu simásuwena ⁶⁵ séna mindáyave'a á'a simátimé'a sé'a kesópa'a íma úwoima ténááovo kesivomó tááyaina'a ténááowe siráiyé.

⁶⁶ Ísu súwasa kwenánaemba kwakón-kwaasi évakarawai Ísumba ivá'á auwésa kwesé íma kwénaauwana ⁶⁷ Ísu kwená kwayó-kwáási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasiyavena séna kegwárará ivá'á kwésiyyuwaao séna tísaa úwana ⁶⁸ Sáimoni Pítaa séna anóndakoo náawa ewa kónaunawa seénó. emá aúnaí'a umái mai'mai'a ónaumne-aimba kwesene. ⁶⁹ ívé'a entávéta séta árai'a séne. Áánútunopakemba kawe'ná'á óneya kwesune súwana ⁷⁰ Ísu simátimena séna kemá sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasima ítátinkaundanivo keinárawapinkemba moórá sáwína'a paáriníye súmba ⁷¹ Sáimoni Isakérióti ááninko áwí'a Yútásintavena séna Yútási kwemá kwená kwayó-kwáási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba Ísuna kuntaru'á mayáníwaiman-iyé. kwentávéna mináimbá siráiyé.

7

Ísu áúnava'maati kwaasí.

¹ minkákémbá Yútiyaa-ayampaken-kwaasi Ísumba tuvuwónáe kwésuntavena Ísuma Yútiyaa-ayampa'a íma kwénaaena Káríri-ayampa'a kwénaauwana ² Yútaa-kwaasimo kwááyu-nambo ésamo tanómbo kwégauvon-kanaama sáwíyanka'a túwasa ³ Ísu áúnava'maa'a aká'áamba simánkesa sésa maanáyámpá'á tuwéma Yútiyaa-ayampa'a kwaási torupanááopa'a ená mayáímá komáénasa pósa ená kwaási ená kawe'-má'yái awánanaaowe. ⁴ amápa-kwaasi suwánanaaowe síyawaima íma aúpá'á mayáímá mayánááomba po amápa-kwaasi túranka'a mayái komayaaó sésa ⁵ Ísun-áúnava'maa'a kwentávésa íma imáyáa ésa sésa Áánútunopakemba kunkáiyé sésa mináimbá simámúwana ⁶ Ísu simátimena séna amáparawai kesí ááimba suwánanaao-kanaama íma tiráivo kemá úwoi kwíyasa tuwánésa ⁷ marapá-kwáási kembá íma áwáá'a tíkaavo miwíyávé'a sé'a kentí mayáímá sáwí'a kwéowe sündayavesa kembá áwáá'a síkaawe. ⁸ tanómbo opa'á koró. amáparawai kesí ááimba suwánanaao-kanaama íma tísaa ívé'a íma tanómbo opa'á kúmbo kemá koró séna ⁹ Káríri-ayampa'a méraiye.

Ísu Yérúsaremuva'a kuráin-kwasai.

¹⁰ Ísu máyomba áúnava'maa'a tanómbo upa'á kuwaná naaémba kwemá aúpá'á kúwasa ¹¹ Yútaa-anon-kwaasi Ísumba kwéavakaa-esa sésa náávara máyáiyó sésa tísaa uwasá ¹² Ísuntavesa úwoi-kwaasi sáwívar-aimba íséise ésa sésa évakarawai sésa kawé-kwáásimán-iyé suwasá évakarawai sésa ímanivo kampa'naampa-kwáásimán-iyé sésa ¹³ Yútaa-anon-kwaasi sáwí'a umásínkáavo sésa íma avora'á sumbá aúpá'á siráawe.

¹⁴ Yútaa-kwaasimo kwááyu-nambo ésamo tanómbo kwégauvon-kanaama évareva kwáyowana avumpin-táwai Ísu anóm-bono'-naumpa'a uména kwenááima simátimuwasa ¹⁵ Yútaa-anon-kwaasi ísésa táátavai ésa tóipimba tiyáamba áákesa sésa monor-áimbó isópa'a íma koména ísaraimbanivo nórapakena ísaraiyo suwaná ¹⁶ Ísu minímáyáámó umbá ísésa séna kesí imáyáavinkemba íma simátimé'a Áánútu si'mákaiwaina imáyáavinkemba simátimune. ¹⁷ keinárawa'a imáyáama é'a sé'a náávaken-aina simásimakaiyo. kwená imáyáavinkena'i. Áánútuna imáyáavinkena'iyó-imayaama kwéowe. Áánútumo siráini'a ónáe síyawai miwímó ésa simátimunda-ainkona ááimba isánááowe. ¹⁸ kesávái-imáyáavínkén-áimbá síyawai kesúwí'a mósá maráígwáe sésa kentí imáyáavinkemba

kwésevo ti'mákaiwai áwí'a mósá maránáe síyawai íma kampa'naampá'á sembá árair-aimba kwésewe. ¹⁹ Mósesi áamámba simátimakombanivo íma ísámai kawer-urére sembá sínkamona kwésewe súwasa ²⁰ úwoi-kwaasiyomba sésa íma tuvuwónáe-imayaa kwéeta máyaumpo enarumpimbá taraváá-kwámábá máyáisa mirán-áimbá séné suwaná ²¹ Ísu séné monor-áimbá kwéisaan-kanaara'a íma awánaraan-awaame'a uráunda pó'a kemá sáwívar-imayaa kwéowe. ²² kentíkwá'nárakemba sésa iyámpói matínkarawasa avakaumboé-no'waamba kwaésa túra'a araa'éna umái karánááowe suwaná naaémba Mósesi mináimbá agaimakómbo pósa évaka-tawai monor-áimbá kwéisaan-kanaara'a mirá kwéowe. ²³ Mósesina áamámba íma ankáiraamba pó'a agándai-kanaara'a mirám-báyáimá iyámpói túra'a kwéowe. ániyo agándai-kanaara'a moóráwaimba asóvamankaraunda pó'a mayáimá mayaánavo sé'a áwáá'a kwésiyewe. ²⁴ íma awáné-aase aintávái íma simátínkáaro. árai'a awánáíyan-aintavai simátínkáaro Ísu siráíye.

²⁵ Ísu simásuwowasa évakarawai Yérúsaremu-naopaken-kwaasi sésa minkwáásiyáváíya tuvuwónáewa kwésevo sésa ²⁶ kwemá avora'á kwenááima simátímisa'anivo íma aavímbá mayánkarawe. anón-kwaasiyomba sésawa kwemá Áánútumo usásinankawaima Káráísítiman-íye mirá kwésevo. íya kwésevo. ²⁷ maankwáásígóná naaópa'a awánáúndanivo Áánútumo usásinankaiwaina naaópa'a íma awánáúndavakemba tíniye siráawe.

²⁸ minkákémbá Ísu anóm-bono'-naumpa'a simátimena séné kembá ára suwánéra kesi máápa'a ára awánéra mirá kwéoo. íma kesi imáyáavinkemba kunkáumpo mooráwái sí'mákaisa'a kunkáumne. kwemá áraite siwáimán-íye. kwembá íma awánaambanivo ²⁹ kemá á'a awánáúnda sí'mákaisa'a kwenópakemba kunkáumne súwasa ³⁰ mináimbó sínkakemba tátoranáe suwááesa kwená kanaamá íma tiróntavesa íma tátorowasa ³¹ úwoi-kwaasivinkemba évakarawai sésa Áánútumo usásinankaiwaima tíndara'a kwená mayáígóná awaamékoma amápa'-mayaigomba usáyaaitaniye-imayaa kwéeta Ísuna mayáígómá mirám-báyáígómá póna Ísu Áánútumo usásinankaiwaiman-íye kwésune siráawe.

Ísumba koyátoraaro sésa ti'mákaan-kwasai.

³² úwoi-kwaasiyomba mináimbá sumbá ámáán-kawaa-kwaasi isésa miwíyé mono-káwáá-kwáásiyé i-kwáásiyávésa sésa Ísumba koyátoraaro sésa tí'marówasa kuwaná ³³ Ísu séné sáwíyanka'a keinárawate mé'a sí'mákaiwainopa'a iyóna'a ³⁴ sívakáá uwááe'a íma suwáné'a umáéndava'a íma kanaán-umái iyónááowe súwasa ³⁵ Yútaa-anon-kwaasi iséise ésa sésa náávára kwíndayavena síyómpo avakáá uwááeta íya awánanamne. Kíríki-ayampara Yútaa-kwaasi máyáapara kwéna kwenáái simátiminyo sésa ³⁶ kwemá séné sívakáá uwááe'a íma suwáné'a umáéndava'a íma iyónááowe simbá póta mináínkóná áámiba íma ísaraumne siráawe.

mai'mai'a ónááon-donkona kwaasái.

³⁷ Yútaa-kwaasi kwááyu-nambo ésamo tanómbo kwégavon-kanaara'a moorá-kanaama kwáyowana minkánáa anón-kanaama úwana minkánáará'á Ísu usásinena anónka'a séné nontávénamo kwétinkaindawai kesópakemba tamandaaró. ³⁸ Áánútun-ai aúváivimba agaimaréna siráintemba nonayumpinkémbó usaua intenkáámbó kesááiyavesa áraire síyawaima tirumpinkémbá nonayumpinkémbó intembá íniye Ísu súmba ³⁹ Áánútun-amankontavena siráíye. Ísu íma kwíyómpa'a kuntuwékáintavena Áánútun-amanko íma kunkáíye. Ísu imáyáa éna séné kemá púwóndavinkemba usásine'a kesivonópa'a iyé'a Áánútun-amankomba ai'maráanana kuména kesááiyavesa áraire síyawai tirumpimbá kumbéniye-imayaa éna Ísu mináimbá simátímakaiye.

Ísuntavesa imáyáama taaínkaa'a uráan-kwasai.

⁴⁰ Ísumo simátimumba kwaasiyomba isésa évakarawai sésa árai'a kwemá Áánútun-ai simátíwaiman-íye suwasá ⁴¹ évakarawai sésa kwemá Áánútumo usásinankaiwaima kwéamu'maraundawaiman-íye suwasá évakarawai sésa Áánútumo usásinankaiwaima íma Kárírivakemba tíniye. ⁴² naaóvá'á Áánútun-ai aúváivimba agaimaréna séné Áánútumo usásinankaiwaima Tévitin-andarakemba Tévitina naaópa'a Pétáremuva'a marankániye agaimaréna siráíye sésa umbá ⁴³ Ísuntavesa imáyáama taaínkaa'a ésa ⁴⁴ évakarawai sésa tátoranáe sumbánivo íma tátokaawe.

⁴⁵ íma tátorena i-kwáási mono-káwáá-kwáásítópare ámáán-kawaa-kwaasitopare koy-awerówasa nóra séra íma táto'mai áí'mae'a teéo suwasá ⁴⁶ i-kwáási sésa kwenááigoma amápa-kwaasi tááigomba usáyaaitariye suwasá ⁴⁷ ámáán-kawaa-kwaasi tísaa esa sésa kenkwará'á kampa'á simátiyuwaisara kwésevo. ⁴⁸ anón-kwaasiye kesáá ámáán-kawaa-kwaasiyaawe íma árai'a kwíyómpakemba kunkáíye kwésumpo kegwará'á mirá seró.

49 úwoi-kwaasiye su'mai áraire kwésewe. miwímá Mósesina áamámba íma ísáamba póna Áánútu tínkaminiye suwaná 50 áamáán-kawaa-kwaasivinkemba moórawai áwí'a Níkótímasi ááema Ísunopa'a íráiwaima simátimena séna 51 kentáási áamáánko séna íma úwoi sé'a sáwí'a uráiyi sé'a kwenááima ísare'a kwená mayái awáné'a aavimbá mayánkáaro kentáási áamáánko siráiyi súwasa 52 Níkótímasimba aká'áamba simánkesa sésa Kárírivakewain-ánaaemba kwaráánó. Áánútun-ai aúvávimba awánamai kawer-uréo. Áánútun-ai simátimíwaima íma Kárírivakenda'an-ivo kwemá íma Áánútun-ai simátimíwaiman-iyé sésa [53 kentí naaó'-nao'a kóyáwé uwaná Ísu Óríve-ompa'a íráiyi.]

8

moórá-ininko ó'on-kwaasiye máyon-kwasai.

1 Óríve-omapa'a Ísu uména 2 aavýaavimba kuména anóm-bono'-naumpa'a umáyowasa kwaásiyomba kwenópa'a torupowaná mara'á ména kwenáái simátimuwasa 3 áamámba sun-kwáásiyé áamáán-kawaa-kwaasiye aarai áí'maesa minínínkó ó'on-kwaasiye máyomba pósa áí'mai amáparawai túranka'a ankésa 4 Ísuntavesa sésa anóndakoo minínimbá ó'on-kwaasiye máyáísata awánéta táto'mai áí'maeta túne. 5 áamáán-auvaivimba Mósesi agaimaréna séna mirámó índawaimba óntandei tuvúwónanaya puwíniye agaimaréna siráiyi. nóran-imayaa éwa seénó sésa 6 Ísumba maka sésa mirá senaná paárinata kwembá aavimbá mayankánáe sésa suwaná Ísu kívairena ayáánaui'nei marará'á aúvái agaimarówasa 7 áísaa aísaa uwaná usásinena simátimena séna imó sáwí'o uráindawai aivar-óntámba maimé tuvúwino simátimena 8 moórágwara'a kívairena ayáánaui'nei marará'á aúvái agaimarówasa 9 isésa moórá-mora-kwaasi kunákárúwasowana anón-kwaasi aiva'á kumúwasa miwám-ánaaemba kwa'maésa kúmúwana minínínkówé su'mai Ísuwe máyowana 10 usásinena áísaa ena séna náávara máyaa. amáparawai íma aavimbá mayankánááo súwana 11 owé íma aavimbá maisinkánááowe súwana kegwára'á íma aavimbá mayankáúna kómpo moórágwara'a íma mirán-owo Ísu siráiyi.

kwaási sáma kamátinkaina'a úne Ísu siráin-kwasai.

12 ókwará'a Ísu kwenáái simátimena séna kwaási sáma kamátinkaina'a úne. kesínaaembo kwaráiyawai íma tunínivo sáma kamái mai'mai'a ónááowe súwasa 13 áamáán-kawaa-kwaasi sésa eyáá ená ááimba séndamanivo íma árai'a kwésene suwaná 14 Ísu séna ímanivo kesááigona ááimba árai'a kwésune. á'a awánáúndavakemba kunkáundayavai á'a awánáúndava'a iyónaunda pó'a kemá súnnda-aimba árai'a kwésune. kesí ááimba íma suwánaraawe. 15 marapá-kwáási kentí imáyáavinkemba aaimá maisínkaavo kemá íma aaimá kwémaitinkaumne. 16 kemó aaimó maitinkáundarakai arupí úsino. íma kewé su'mai aavimbá maitinkánaumpo kesé kesivoé aavimbá maitinkáyauye. miráumai kemó aaimó maitinkáundarakai arupí úsino. 17 kentí áamáán-auvaivimba agaimaréna séna kae-kwáásiráí moórá-aimbo séyambo ékai mináímbá árai'a kwéseye agaimaréna siráiyi. 18 miráumai kemá kesávái simátimunana kesivoé kesé mimbórá-áimbá simátimuyamba póna árair-aimban-iyé súwasa 19 enavomá náávara máyáyo áísaa esa suwaná kesí ááimbo ímo suwánaantavai kesivombá íma kwéawanaawe. kesí ááimbo suwánaankakenkai kesivombá awánaasino Ísu súmba 20 anóm-bono'-naumpa'a óntambo túwón-daumpa'a mináímbá simátimuwasa tátoranae sésa suwááesa kwená kanaamá íma túntavesa íma tátokaawe.

21 minkákémbá Ísu simátimena séna tiyuwé'a iyóna'a sivakáá uwááe'a íma suwánaaowe. puwíyamba kentí sáwí-imayaa kwáyáina'a puwónááowe. iyóndava'a íma kanaán-umai iyónááowe súwasa 22 Yútaa-anon-kwaasi sésa kwemá séna iyóndava'a íma kanaán-umai iyónááowe simbá póna kweyáárikara puwindayavena siíyo suwaná 23 Ísu séna keinárawa'a maankákén-kwáásimán-ovo kemá sanaankéndá'á úne. keinárawa'a marapákén-kwáásimán-ovo kemá kwíyómpakenda'a úne. 24 simátíme'a sé'a puwíyamba kentí sáwí-imayaa kwáyáina'a puwónááowe. kemá kwíyómpakenda'a úmpo kentávé'o imo áraire sé'o é'a kentí sáwí-imayaa kwáyáina'a puwónááowe súwasa 25 mináínkóná ááimba íma ísámai áísaa esa séna nááwawa oónó suwaná Ísu séna aasiyaasi-táwai á'a simátimakaumne. 26 keinárawatave'a sáwívar-aimba kanaán-umai sé'a aavimbá maitinkáundanivo si'mákaiwaina aaiyé su'mai amáparawaiyave'a kwésimatimune. kwemó arupí iwáín-áái kwésimatimune súwasa 27 Áánútun-aaima súmbanivo íma isówana 28 mindáyavai Ísu séna kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai si'mae'a taaira'á mói sinkamonaaomba pó'a suwané'a sé'a kwemó siwáímá kwená imáyáavinkemba íma sivo avowamá simámakain-aimpinkemba siráiyi mirá sénááowe. 29 si'mákaiwai aamói

ínkwáe-i'a úmae kwéiyunda póna íma siyuwéna kesé máyáiyé súwasa ³⁰ sáwíva-kwaasi ísésa kwentávésa árai'a kwíyómpakenda'an-iyé siráawe.

tátokaawanamo Ísu ayútínkáin-kwasai.

³¹ Ísuma Yútaa-anon-kwaasi kwentávésa árai'a kwíyómpakenda'a iyémó sirówaiyavena séna kesááimo ísámáimo kawé'ó é'o é'a kesí kwaási aú'mái ménaaowe. ³² árair-aimba ísévana tátokaiyampinkemba mináráír-áínkó ayútinkaniye súwasa ³³ Ááváramun-andaraken-kwaasi únda póta íma ó'on-kwaasi tátokaawe. nóra se ayútinkaniye seénó suwaná ³⁴ Ísu séna árai'a simátíme'a sé'a sáwí'ó kwéowaima misáwíwíókám kembá kwétoraiye. kesí mayái úwoi mayáígwáe sésa meeyámba'mai tátokaantenkaan-kwaasin-owe. ³⁵ mirán-kwáási kawáánákóná naaúmpa'a íma mai'mai'a ónááowo kwenáánimbaa'a mai'mai'a ónááowe. ³⁶ kemó Áánútu ááninkomo ayútínkáana'o é'a ayútuwe'a ménaaowe. ³⁷ Ááváramun-andaraken-kwaasi ombánivo kesáái íma tirumpimbá kwáyáintave'a tuvuwónáe kwésewe. ³⁸ kesivo agaráásínkáin-aimba kwésumpo kentivomá simátímín-aimba kwésewe súwasa ³⁹ Ááváramu kentáásivoman-iyé suwaná Ááváramun-andarakewaimo ékai Ááváramumo úntemba mirá uráasino. ⁴⁰ Áánútu árair-aimba simásímakaimba simátimundanivo tuvuwónáe kwésewe. Ááváramu íma mirá uráivo ⁴¹ kentivomó uráintemba mirá kwéowe súwasa kesáámá íma kesinóma eénkwááírakémbá kentáá masínkaraiye. kentáásivoma mimbóráwái Áánútuman-iyé suwaná ⁴² Áánútunopakemba kunkáunda pó'a Áánútu áráá'o ékai kentirumbá simésino. íma kesí imáyáavinkemba kunkáumpo kwemá si'maráisa'a kunkáumne. ⁴³ kemó súnnda nóra séra íma kwésáoo. kesááigo umbái kwétiyáiyé. ⁴⁴ kemá Sáátáánigo áráá'a pó'a kwenarááima kwaránáe kwésewe. kwemá ááínkakemba tuvúkáiwaiman-iyé. árai'o sií-yántáá'a íma kwempímbá kwáyáísana kampa'naampar-áínkómá avowai'a kwéiyé. ⁴⁵ miráumai árair-aimba simátimundayavái árair-aimba iyémá íma kwésewe. ⁴⁶ íma sáwí'a uráunda kwésáawe. arupí-aimba simátimuna'anivo íma áraire kwésewe. ⁴⁷ Áánútu áráá'a pósa kwenáái ísésa máyáavo keinárawa'a íma Áánútu áráá'maari'a uré'a pó'a kwenáái íma ísaraawe Ísu siráiyé.

⁴⁸ Ísu simásuwowasa Yútaa-anon-kwaasi aká'áamba simánkesa sésa árai'a séta Sámériyaa-kwaasi ónana taraváá-kwámbá enarumpimbá máyáísampo mináímbá siráne suwaná ⁴⁹ Ísu séna taraváá-kwámbá íma kesirumpimbá máyáiyé. kesivo áwí'a anómba úndanivo kesúwí'a sáwí'a umásínkáawe. ⁵⁰ íma kesúwí'a anómba ónáe. Áánútu kentávéná séna kawé'-máiyái mayáánda pó'a enáwí'a mósá anómba umánkanaumne kwésiye. ⁵¹ árai'o senda-áímba kesáái ísámai kawé'a íyawai íma puwónááowe súwasa ⁵² Yútaa-anon-kwaasi sésa senda-aimba taraváá-kwámbó enarumpimbó máyáimba áta ísaraumne. Ááváramu puwúwasa Áánútun-ai simátimakowaima puwúmbanivo emá se kesáái ísámai kawé'a íyawai íma puwónááowe siráne. ⁵³ kentáásivo Ááváramu puwúwasa Áánútun-ai simátimakowaima pukáambanivo miwí usáyaaitanionyono. emó sénda náávakendara'ono suwaná ⁵⁴ Ísu séna kesúwí'ó mósá maráúndarakai úwoi úsina. kesúwí'ó mósá maránimba kesivomán-iyé. kwentávé'a sé'a kentáási Ísóigoman-iyé kwésewe. ⁵⁵ kwembá kwéawanaumpo kemá íma awánaraawe. kemó sé'o íma awánáúmnemo súndarakai kemó ontembá kampa'ná'a maúsino. á'a kwéawane'a pó'a kwenáái mósá kwémaraumne. ⁵⁶ kentivo Ááváramu kemó marapá'ó kumónaunda-aimba íséna aamoí éna kembá suwánéna kwenarunkó kawé'a uráiyé súwasa ⁵⁷ Yútaa-anon-kwaasi sésa emá ívé-kwaasi íma kae-kwáái umái siyáánkai-íma maisukáampo emá séma Ááváramumba awánaraumewa seénó suwaná ⁵⁸ árai'a simátíme'a sé'a Ááváramumbo ímo maránkaronka'a kemá maémaundaniye súwasa ⁵⁹ mináíntávái tuvuwónáe sésa óntamba máyómbanivo Ísu aúpá'a anóm-bono'-naupakemba kárúwaguraiye.

9

Ísu aúramba kavikówaimba kawé'a umánkarain-kwasai.

¹ Ísu kúmba moóráwaimba anówama aúgavitamba maránkarowaimba awánésa ² kwená kwáyó-kwáási áísaa esa sésa anóndakoo nááwana sáwí-yantaakonana anondáwa aúramba kavíkáiyo. kwendéígówá'i. anóvowineigowa'iyó suwaná ³ Ísu séna íma kwená sáwí-yantaakon-ivo íma anóvowiti sáwí-yantaakon-ivo Áánútuna kawé'-máiyái kwenane'a paárinasa awánanaoontavena aúramba kavíkáiye. ⁴ si'mákaiwaina mayáiyá máyáano. sámó kainká'ó mayáímó kwémayaawanamo no'wáambo aúráisanamo mayáímó máyáan-kanaamo ánásaientemba miráumai mayáímá mayáúnda-kanaama ánásanimba póta ívé'a

Áánútuna mayáiyá mayánaumne. ⁵ marapá'ó maúnda kwaási sáma kamátinkaina'a úne séna ⁶ marará'á awirááima kwi'maréna mindáneí toiraambá úmarena aúranka'a a'maréna ⁷ simáména séna nonkwaaúnkó áwí'a Síróamu-kwaauimpimba awaa'á koyoraaó súwana mirá uráiyé. Síróamuwemo súmba kwenááivinkemba kwántamáí séna ai'marái-kwáúne súwana koyotuwéna aúramba awánamai kawe'á éna túwasa ⁸ kwená naaópaken-kwaasiye ókwaasiye awánésa sésa kwemá aampa'ó ména óntantemo inaaí síma síma'a indará'iyó suwasá ⁹ évakarawai sésa owé kwemán-iyé suwasá évakarawai sésa ímanivo mimbórá-óikwárará'iyó suwaná kwemá séna ímanivo kemá úne súwasa ¹⁰ áisaa esa sésa nóra ónana aúramba kawe'á íyó suwaná ¹¹ moórawai áwí'a Ísuma kwemá awirááima kwi'maréna mindáneí toiraaní'a úmarena súranka'a a'maréna simásiména séna Síróamu-kwaauimpimba awaa'á koyoraaó sísá'á isé'a suwaa'á koyoráúnana súramba kawe'án-iyé súwasa ¹² áisaa esa sésa náávára kuráiyó suwaná íma awánáúmne siráiyé.

¹³⁻¹⁴ simátimuwasa áí'maesa ámáán-kawaa-kwaasitopa'a máánkówana Ísuma toimá aúranka'a a'maréna aúramba kawe'á umánkaron-kanaama Yútaa-kwaasi monor-áimbá kwéison-kanaa mayáimá aambá áumbakon-kanaama úwasa aúramba kawe'á umánkarowaimba áí'maesa ámáán-kawaa-kwaasitopa'a máánkówana ¹⁵ áisaa esa sésa nóra ónana aúramba kawe'á íyó suwaná toimá súranka'a asínkáisa'a suwaa'á koyoráúnana súramba kawe'á umásínkáiyé súwasa ¹⁶ ámáán-kawaa-kwaasi évaka'a sésa agándaan-kanaara'o mirá urántavena íma Áánútunopakemba kunkáiyé suwasá évakarawai sésa sáwí-imayaa-kwaasimo énarankasi íma kanaána-umai kawe'-máiyá-áwáámé'á isinó suwasá imáyáama taainkaa'a ésa ¹⁷ sésa enaúramba kawe'á umánkaraivo kwentávái nóin-imayaawa kwéono áisaa esa suwaná Áánútun-aaí simátimíwaiman-iyé súwasa ¹⁸ ányó miYútáá-ánón-kwáási aúrambo kawe'ó umánkontavesa íma imáyá umbá anówói tááyowasa ¹⁹ tuyasá tísaa esa sésa kenkáiti táánina'iyó. ányó aúgavitana maránkaraayana'iyó. nóra ena aúramba awánamai kawe'á kwéiyó suwasaráí ²⁰ kesááninkain-iyé. maránkarauyamba aúgavitane. ²¹ ányó ívé'a nóra isaná aúramba kawe'á umái kwéawanaiyompo kwemá anómban-ivo áisaa íyana kweyáárika'a simátimino siráiyé. ²² ááema Yútaa-anon-kwaasi sésa Ísuntavesa Áánútumo usásinankaiwai kwéamu'maraundawaiman-iyé síyawai mono'-náúmpá'á íma iyónááowe sumbá póna minánówói Yútaa-anon-kwaasiyavena táá'a kówasarai ²³ sésarai anón-umaguraivo kwembá áisaa oro siráiyé.

²⁴ simásúwóyasa ókwara'a aúramba kawe'á umánkarowaimba ááyowana túwasa sésa minkwáásigó sáwí-imayaa kwéiyé sewatá ísaraunda po Áánútu aúranka'a arupí umái simásimiyó suwaná ²⁵ sáwí-kwaasiya'í. kawe-kwáásiya'iyó. kemá íma isáúmne. moórá-yantaatave'a isáúnda súramba kavíkwimbanivo ívé'a súramba awánáúmne súwasa ²⁶ nóraumai aúramba kawe'á umánkaraivo áisaa esa suwaná ²⁷ á'a simátimundanivo íma isáawe. ókwara'o simátiména'o é'a isánááoo. kwenaráái kwaránémo sé'a kwená kwayó-kwáási-í'a ónááowe súwasa ²⁸ aká'áamba simánkesa sésa emá kwenaráái kwaráámpo kesáámá Mósesi arááiyá kwégwaraumne. ²⁹ Áánútu Mósesimba aái simámakaivo minkwáási náávaken-kwaasiya'iyó suwaná ³⁰ mindá'á mirá séna kemá mirá sembánivo minkwáási ó'oran-kwaasin-iyé. kemá súramba kawe'á umásínkaraísa'a súne. ³¹⁻³³ kwemó ímo Áánútunopakembo kunkénaraankasi íma mirá uráisino. Áánútuma sáwí-imayaa kwéowai tááima íma kwéisaivo kwená mayáimó máyáawai tááima kwéisaíye. Áánútu áwí'o mósá maráawai tááima kwéisaíye. maambárámo úmaronkakemba íma moórá-augavitan-kwaasi máyáísana kawe'á umánkaraíye sewa'á kwéisaumne súwasa ³⁴ enanóma aampa'á maréndkaraísa po úwoivaken-kwaasima éma enaái kentáá kawe-kwáásiyá kwéimasimandayaanivo mono'-náúmpákémbá kunákárúwaaó suwaná kunákárúwaraíye.

³⁵ minkákémbá Ísu ai'mátukaan-aimba iséna avakáá-umai awánéna áisaa ena séna kwíyómpakemba kwaási úrandakona arááiyá kwégwaraano súwana ³⁶ Ísuntavena séna anóndakoo emó sénda nááwawa'iyó. simásímína'a kwenaráái kwarááno súwana ³⁷ Ísu séna á'o aúrambo suwánáánda kemá úne súwana ³⁸ emá Ísóigoma óne séna kívairena kwená imáyáa mósá makáiyé.

³⁹ kwená imáyáa mósá marówana Ísu séna marapá'á kunkáunda pósa kwaási avuntambá taainkaa'a ónááowe. túrambo kavíkáindawai túramba kawe'á umái awánáiyasa túrambo awánemayaiyawai túramba kaviyíniye súwasa ⁴⁰ ámáán-kawaa-kwaasimo évaka'o máyówai iséna áisaa esa sésa ewá séwa kentááyavaiya túramba kavíkáiwai owéwá seéno suwaná ⁴¹ Ísu séna túrambo kavíkáawaimo máyáankakai kentí sáwí-imayaagona meéyámbá íma kwáyáisino. áta awánáúmne sentávéna kentí sáwí-imayaagona meéyámbá kwáyáiyé Ísu siráiyé.

10

sipisípigona kusavá'ó kárákwiraan-kwasai.

¹ Ísu séna árai'a simátíme'a sumpo isáaro. sipisípi kusavá'ó kónáe síyawai ímo sipisípigona ontavimbó usávekesamo ésa kusarákémbó maatésamo ésa miwí umóyándáraware sénááowe. ² sipisípira'a kárákwiraiwai ontavimbá usá kwéveraiye. ³ miráumai ontará kawááná'á onta tiyánkáisana usáverena kwená sipisípi túwi'a utaisasá kwenáái isésa kwenópa'a kowaná ⁴ sipisípi kusavínkémbá t'ímaena aiva'á kwisásá kwenáái isáantavesa ánaaemba kwégwaraawe. ⁵ ániwo ó'on-kwaasi táái íma ísámai tínaaemba íma kwa'maésa kwéesa inkaisésa kóyáwé kwéowe ⁶ Ísu mirá simátimuwasa mináínkóná ááimba íma ísaraawe.

Ísu sipisípira'a kárákwirain-kwasai.

⁷ mináínkóná ááimba íma ísóntavena Ísu séna árai'a simátíme'a sé'a sipisípigona ontamá kemá úne. ⁸ íma kunkáundara'a évakarawai tiráawai umóyándáraware. miwí táái sipisípiyonko íma ísaraawe. ⁹ kemá ontamá úne. kesópa'o tíya'o é'a usáveraro senasá usáveraiya'a kárákwiyonaumne. toómbó naiyávésamo ésa kunkárúwaresa násuwesa ó'a usáveranaaowe. ¹⁰ umóyán-ámpá-kwáásímó tiyawaimo ésa kwaási tínkambai áwáávi-tantaa'á onááombanivo kemá kunkáunda pósa ó'oran-kawe'a umái mai'mai'a onááowe. ¹¹ sipisípira'a kawe'á umái kárákwiraundana'a úne. sipisípira'o kawe'ó umáimo kárákwirainda'a séna kesí sipisípi túwa'naa ónaumne séna puwíniye. ¹² ániwo óntantavaiye sésa sipisípira'a tavíkáawai áwáávi in-iyánkómbá awánésa sipisípi ivátíyuwesa kóuwana sipisípiyomba vamái kwatúwáísasa kówitawaa'á umáguraawe. ¹³ miwí sipisípira'o taviyi-ímáyáámá tuwésa óntane su'maimo mayái-ímáyáá kwéowe. ¹⁴⁻¹⁵ sipisípira'a kawe'á umái kárákwiraundana'a úne. kesivo kembá súyaisa'a kemá kesivombá aúyáunana mirámó úndantemba kesí sipisípi amápa'a túyáunasa kembá kwésuyaawe. kesí sipisípi má túwa'naa ónaundayave'a pó'a kemá puwónaumne. ¹⁶ kesí sipisípi évaka'a ó'on-kusava'a máyáamba pó'a kotiráanasa kesáái ísámai tésa mimbórái'a umái máyayi'a amáparawaira'a kárákwiyonaumne. ¹⁷⁻¹⁸ púwóndavinkemba usásinaunda-ímayaama kesivomá simísa'a kemá owé súndayavena kwenarumbá kwésimiye. kemó ímo owé súnarakai íma kanaán-umai sinkamosino. kesí imáyáavinkemba puwónaunda pó'a kanaará'á puwónaumne. púwóndavinkemba kanaán-umai usásinaaumne. kesivomá simásimena séna mirán-úno séna mirámó ónaunda-asirayamba simakaiye Ísu siráiyé.

¹⁹ Ísu mináímbá súntavesa Yútaa-anon-kwaasi imáyáa ésa taainkaar-uwasa ²⁰ évakarawai sésa taraváá-kwámbá arupimbá máyáintavena uwo'aó'á kwéiye. nóra séra kwenáái kwéisoao suwasá ²¹ évakarawai sésa taraváá-kwámbó arupimbó máyáinkakai íma mirá-áimbá sisinó. taraváá-kwámbó arupimbó máyáinkakai íma aúgavitan-kwaasi áuramba kawe'á umái awánéna máisino siráawe.

Yútaa-anon-kwaasi tínaaemba umánkaraan-kwasai.

²² Yútaa-kwaasi anóm-bono'-nambo uráan-kanaamo túntemba Yérúsaremu-naopa'a tanómba kwégauvunka'a minkánáá táúgwi-kanaa póna túwana ²³ Ísu anóm-bono'-naumpa'a ména Sórómoni áúgwimai úmakopa'a kwéguwasa ²⁴ Yútaa-anon-kwaasi torupésa taúkúmaresa áísa esa séna entávéta sáwívar-ímayaaya kwéune. Áánútumo usásinankaiwai kwéamu'maraundawaima ewá ónómpo arupí umái sinatá ísáano suwaná ²⁵ Ísu séna simátimuna'anivo íma ísaraawe. kesivo simásimakaim-bayaima kwémayaunda póna kesí ááimba avora'á kwévaariye. ²⁶ keinárawa'a íma kesí sipisípiyomba pó'a kesááiayave'a íma áraire kwésewe. ²⁷ kesí sipisípi túyáunasa kesáái ísámai kesínaaemba kwégwaraawa'a ²⁸ imáyáama tímúnasa aúnaí'a umái mai'mai'a kwéomba pósa íma puwónááowe. kawáá úndavinkemba íma kanaán-umai tayaviyénááowe. ²⁹ kesivomá simakaimba kwená asirayánkó amápar-asirayankemba usáyaaítasasa kesivomá kawááimpinkemba íma kanaán-umai tayaviyénááowe. ³⁰ kesé kesivoé mimbórái'a kwéuye Ísu siráiyé.

³¹ súwasa Ísumo sún-aintavesa Yútaa-anon-kwaasi ókwara'a tuvuwónáe sésa óntamba máyówana ³² Ísu simátimena séna kesivomá simásimakaim-bayai kawe'-máyáímá kwémayauna'a kwéawanaavo nóim-bayaiya mayáúndayavaiya sinkamonaao súwasa ³³ íma kawe'-máyáiyávéta inkamónáeta kwéumpo Áánútumba aká'áamba simánkaandayaveta inkamónaundayaawe. marapá-kwáásígómá séma Áánútuma úne séndayaveta inkamónaundayaawe suwaná ³⁴⁻³⁵ Ísu séna Áánútun-ai aúvávimba ímo kampar-áimbó kwáyáin-auvaivimba agaimaréna séna Áánútu séna ísoígoman-owe siráiyé agaimaréna siráiyé. Áánútun-ai simátimakowaiyavena séna ísoígoman-owe

siráiye. ³⁶ kesivomá ításinkena si'mákaisa'a marapá'á kunkáumpo Áánútu ááninko úne kwésundayave'a Áánútumba íma aká'áamba kwésimankaumne. ³⁷ kesivoná mayáímó ímo kwémayaundarakai kentávé'a kwiyómpakemba kunkáíye sé'a íma áraire sesinó. ³⁸ kwiyómpakemba kunkáíye sé'a íma áraire sembánivo kesí mayáiyávé'a Áánútuna mayáímá kwémayaiye sé'o é'a minká'á sé'a kwesé avowáe mimbórái'a kwéoye sénááowe Ísu súwasa ³⁹ moórágwara'a tátoranae sésa umbá táto'mai toviráyuuwwana kóuraiye.

⁴⁰ Ísu miwí tiyuwéna Yótáni-nomba kóaatena ááéma Yóni nombá pétinkaropa'a komáyowasa ⁴¹ kwaásiyomba torupésa sésa Yóni ímo awánáúnda-mayaima mairáimbanivo minkwáásiyávéna simásímakain-aimba árair-aimba siráíye suwasá ⁴² sáwíva-kwaasi Ísuntavesa árai'a Áánútunopakemba kunkáíye siráawe.

11

Árásárasi pukáin-kwasai.

¹ moóráwai áwí'a Árásárasi Pétáni-naopa'a máyowana áí'a úwasarai ámánaakai túwí'a Máriyaae Máátae mimbórává'á mésaya ² Máriyaa o'on-tawai áseí-kwiymba úmbasawemba Ísu aisamaira'a atímarena kwena'nóntáunei uwátukai-ininko éna tiyóvígomba áí'a kwéuwasarai ³ minúnándarái moóráwaintavesarai sésarai Ísumba kosimáme se anóndakoo enarumbá ámakaandawaimba áí'a kwéiye kosimámiyo suyaná kosimámuwana ⁴ Ísu iséna séna Árásárasi áí'o kwéimba íma pu'mái ánásaindayavena áí'a kwéivo Áánútu áwíkwara ááninko súwíkwara'o mósá maránááontavena áí'a kwéiye Ísu séna ⁵ Máátaante Máriyaante Árásárasi kwenarumbá tímakomba póna ⁶ áí'a kwéun-aimba iséna kae-táwai aáno maéna ⁷ minká'á kwená kwayó-kwáásiyávéna séna ókwara'a Yútiyaa-ayampata kónaumne súwasa ⁸ sésa anóndakoo Yútaa-anon-kwaasi óntandei tuvuwonáe sésa kwéopa'a ókwara'a mináyámpá'á kónáe kwésene suwaná ⁹⁻¹⁰ Ísu miwí simátimena séna túnkwisasamo kombá íma sáma kaisasá pósa tanaambá kwévaavo sámo kaisasamó kombá íma tanaambá kwévaawe. mirámó ontembá isa'á ivé-kanaa kawe'á umái mayáímá mayánumne Ísu séna ¹¹ kentáási kwaásigo Árásárasi aúmá kwégwaimba pó'a usásinankaandayave'a kónaumne súmba ¹²⁻¹³ Árásárasi pukóntavena Ísu súmbanivo kwená kwayó-kwáási imáyáa ésa aùn-kwaiguráimba póna usásinaniye-imayaa ésa sésa anóndakoo kawe'á imbá póna áí'a érankaniye suwaná ¹⁴ Ísu avora'á séna Árásárasi pukwiyé. ¹⁵ áí'o ipa'á íma kwesé máyáunda kawe'á imbá póta kwenópataamo kondá suwané'a kentávái árai'a Áánútumpakemba kunkáíye simásinkanaowe súwana ¹⁶ kwená kwayó-kwáásivinkémbá moóráwai áwí'a Tómáasi kwááyu áwí'a ávárawaama kwemá simátimena séna Yútaa-anon-kwaasi Ísumba inkamónááomba póta kweséya puwónáeta kónaumne Tómáasi siráíye.

Ísuma puwíyampinkemba usásinanaowaina ááimban-íye kwaasái.

¹⁷ súwana Ísu Pétáni-naopa'a kúmba Árásárasi puwúwasa utámárówana éiyaimba kwaúnka'á Ísu koisariye. ¹⁸ Pétáni-nao'a Yérúsaremuva'a egwaa'á pósa ¹⁹ Máátaante Máriyaante tiyóvígo pukóntavesa Yútaa-kwaasiyomba ivi'á kogwétesa máyówana ²⁰ Ísu kwéiyemo súmbá Mááta iséna kwétupa'a kúwana Máriyaa naaúmpa'a máyowana ²¹ Mááta Ísuntavena koséna anóndakoo emó maanká'ó máyaandarakai kesiyóvi íma púwísino. ²² ivé'ó Áánútumbo áísaa inanamó éna mirá íniye-imayaa kwéune súwana ²³ Ísu séna enayóvi pukáimpinkemba usásinaniye súwana ²⁴ Mááta séna naaén-kanaama tinaa pukáindavinkemba usásinaniye-imayaama kwéune súwana ²⁵ Ísu séna púwómpinkemba kwéusasinawemo sewáiná ááimba kemá úne. aúnái'a umái mai'mai'a ónááowaina ááimba kemá úne. kesááiyavesa áraire sésa kenká'á agevamái máyáawaimo ésa puwónááombanivo usásinanaowe. ²⁶ mésa kesááiyavai áraire sésa kenká'á agevamái máyáawaimo ésa íma puwónááowe. mindáyavai emá áraire kwéseno Ísu Máátaantavena súwana ²⁷ Ísóigoo emá Áánúto mo usásinankaiwai kwéamu'maraundawai óne. Áánútu ááninko óne. marapá'á kumúniyondawai emá óne Mááta siráíye.

²⁸ Mááta simásuwena kwéna áúnkontavena aúpa'á áápimba simámena séna anóndako kwétena kwéaayaiye súwana ²⁹ Máriyaa iséna avekáán-umai usásinena kwétupa'a kúmba ³⁰ Ísuma Máátaamo taawánónka'a ména íma naaópa'a túmba ³¹ Máriyaa usásinenamo kúmba Yútaa-kwaasi ivi'á ton-kwáási awánéna imáyáa ésa sésa utamánkáapa'ó ivi'ó táindayavena kwiyé sésa kwa'maésa kumbá ³² Ísu máyonka'a Máriyaa kwéna anóndakoman-íye séna aisamaivimba kívairena séna Ísóigoo emó maanká'ó

máyaandarakai kesiyóvi íma púwísino súwasa ³³ Máriyaae kwenánaaemba kwakón-kwaasiye ivi'ó tombá Ísu tuwánówana arumbá éna umbai-yántáákómá arumbá sáwí'a úwana ³⁴ tísaa éna séna náánkara utamánkaraoa súwasa anóndakoo taawánaao suwaná ³⁵ Ísu ivi'á tómba ³⁶ Yútaa-kwaasi awánésa sésa pukáiwaimba aruntávéna umánkáiye suwasá ³⁷ évakarawai sésa aúgavitan-kwaasi aúrumba kawé'a umánkaraimbanivo nóra séna íma asóvamankaisana pukáiyi siráawe.

Ísu Árásárásimba usásinankarain-kwasai.

³⁸ suwaná Ísuna umbai-yántáákómá arumbá sáwí'a úwana utamánkaropa'a kúmba murí-áivimbá mámakea óika'a óntandei awáá umásúwówana Ísu koawánéna ³⁹ séna óntamba akwátúwáaro súwana Máata pukówai ámánaako séna Ísóigoo éiyain-tawai kwáimba póna ánkúte íníye súwana ⁴⁰ Ísu séna á'a simáme'a súnda kesááiyavaimo áraire sémo kenká'ó agevamáimo mémo e Áánútuna kawé'-máayáimá awánaniyone súwasa ⁴¹ óntamba akwátúwówana Ísu kwíyómpa'a awánéna séna kesivoó kesáái kwéisaandayave'a súwi sune. ⁴² kesáái kwéisaampo maanáimbá kwésunda pósa maanká'á máyaan-kwaasi kentávésa árai'a Áánútu ai'mákaisana kunkáiye sénááowe simásuwena ⁴³ anónka'a séna Árásárásiyo iyuwó súwana ⁴⁴ pukówaima iráimba ampaantanéi avakúmá ánáan-kwisuwesa aiyayaanka'a asááúmaresa a'nómpá'á káátamaresa mirán-úmakontantaakwara'a iyúwana Ísu séna iyátúwéwana máino siráíye.

anón-kwaasi Ísuna ámáayu-aimba siráan-kwasai.

Mátíyu 26:1-5, Mááka 14:1-2, Áríku 22:1-2

⁴⁵ Yútaa-kwaasiyomba Máriyaanopa'a kun-kwáási Ísumo úmba awánésa sésa árai'a Áánútunopakemba kunkáiye suwasá ⁴⁶ évakarawai imaniye sésa ámáán-kawaa-kwaasitopa'a kosésa Ísumo ún-aimba simátímúwasa ⁴⁷ mináimbá isésa ámáán-kawaa-kwaasiye mono-káwáá-kwáásiye aaimó ísón-kwaasi tááyesa sésa íma awánáúnda-mayai maémáyaimba póta nóraya ónaumno. ⁴⁸ úwoimo túwáananamo éna mirám-báyáimá maémáyainda pósa amáparawai kwenááiyavesa áraire sénááowe. minká'á Áróamáani-kamaani-kwaasi tésa anóm-bono'-namba tayawísiyuwesa kentáámá amáparawaima sáwí'a umásinkáávainivo nóraya ónaumno suwaná ⁴⁹ moórawai áwí'a Káyavaasi minkánáá aiva'-mónó-káwááná'á póna séna íma kawé'a umái kwéisaawe. ⁵⁰ Yútaa-kwaasi amápa'a púwóvo séna moórawai puwíníye Káyavaasi siráíye.

⁵¹ mináimbó súmba íma kwená imáyáavinkemba siráivo minkánáá aiva'-mónó-káwááná'á máyontavena póna Áánútu imáyáama amúwana paárumai séna Yútaa-kwaasi amáparawaiyavena ísámai Ísu puwíníye. ⁵² íma Yútaa-kwaasiye su'mai Áánútu áráá'a ovó ó'on-o'om-baravaken-kwaasi mimbórái'a umái méigwae séna Ísu puwíníye. ⁵³ Káyavaasi mináimbá súwasa minkákémbá Yútaa-anon-kwaasi Ísuna ámáayu-aimba suwaná ⁵⁴ mindáyavena Ísu íma Yútaa-anon-kwaasi túranka'a kwéna tiyuwéna ugóná ayááivá'á Éváráimu-naopa'a kúmba kwená kwayó-kwáásiye koméraawe.

⁵⁵ komáyówana tíyótaasa í-tánón-kánáá sáwiyanka'a tínimba pósa tirumbó kawé'ó íyanesa naaó'-naokemba Yérúsaremu-naopa'a koyorupésa ⁵⁶ Ísuntavesa mivá maava'a awánésa anóm-bono'-naumpa'a torupésa sésa tanómbo opa'á tíní. íya tíníyo siráawe. ⁵⁷ mono-káwáá-kwáásiye ámáán-kawaa-kwaasiye sumbá Ísumbo awánésamo ésa simásimiyata tátóráano sumbá mindáyavesa úwoi-kwaasi sésa tanómbo opa'á tíní. íya tíníyo siráawe.

12

Máriyaa Ísu aísamaira'a ásíe-kwiyum-basawemba pékain-kwasai.

Mátíyu 26:6-13, Mááka 14:3-9

¹ tíyótaasa í-tánón-kánáámá sáwiyanka'a túwana ava'moraé-kanaa úwoi kwáyowana Ísu Pétáni-naopa'a kwéna pukómpinkemba usásinankarowai áwí'a Árásárásina naaópa'a kúwasa ² Ísuna toómbá agaimarówana Ísuwe Árásárásiye toómbó naivá'á máyóyana Máata mintómbá maimái túma'maena kúwana ³ Máriyaa ásíe-kwiyumba um-basawemba anón-ontankakemba meéyámbakena Ísu aísamaira'a a sáwíva'a atímarena kwena'nóntáunei uwaúwana mimbásáwén-kwíyúnkó anónka'a naaúmpa'a iyúwana ⁴⁻⁵ moórawai áwí'a Yútási Isakérióti séna nóra sénawa mimbásáwémbá ivátuwéna anón-ontamba 300 kina mairéna ímo óisambo makáan-kwaasi taain-timiyo séna mináimbó siráimba Ísuna kuntaru'ó mayániwaima séna ⁶ íma óisan-iyaaín-kwaasiti imáyáa éna séna kwemá Ísuna

kwaási ontanka'a kárákwironda'a umóyándá'a póna minóntámpínkémbá mayánáe séna mináimbá súwana ⁷ Ísu séna minínimbá aúwéwana úwoi máino. púwónanamo pésinkanintavena mirá kwéiye. ⁸ imo óisambo máraán-kwaasi keséma maí'maí'a kwéiye'a túwa'naa ónáe sé'a túwa'naa ónááombanivo kemá keséma marapá'a íma maí'maí'a ónaumne Ísu siráiyiye.

Árásárásina áamáyu-aimba siráan-kwasai.

⁹ súwasa Pétáni-naopa'a Ísu máyáiyiye sumbá sáwíva-kwaasi Yútaa-kwaasi isésa Árásárási pukówana usásinankarowainte kotuwánanae sésa kuráa. ¹⁰⁻¹¹ Árásárásimba usásinankarontavesa pósa Yútaa-kwaasima miwítí anón-kwaasi tiyuwésa Áánútunopakemba kunkáiwainopata kónáe sésa suntavái mono-káwáá-kwáásí Árásárásina áamáyu-ainkwara'a siráawe.

Ísu Yérúsaremu-naopa'a kuráin-kwasai.

Mátíyu 21:1-11, Máaka 11:1-11, Áríku 19:28-40

¹² tindaauraamba áséi-masawemba pérankomba póna ívékaamba Yérúsaremuva'a Ísu kwétiyemo sumbá kwaásiyomba isésa ¹³ taayánama ayáiresa aampakémbá kogwéairesá anónkar-anonka'a sésa Ísógo ai'maráisana kunkáiwaimba Áánútu kawé'a kwéumankaiye. kwená Ísareri-kwaasiti kawááná'án-iyiye kwenáwí'a mósá kwémaraumne suwaná ¹⁴ moórá-poima áwí'a tónkigo Ísumba ayáá'maena túmba ¹⁵ naaóv'á Áánútun-ai aúváivimba agaimaréna séna

Sáiyono-naopaken-kwaasi táá'a kaivó kentí kawááná'á kwétiye. naanté-tónkígó ayáá'maena kwétiye

agaimarénamo siróntemba miráumai Ísu tiráiyiye. ¹⁶ mitáwai kwená kwayó-kwáásí íma imáyáama umái tááka'a makómba pósa Ísu pukómpinkemba kwíyómpa'a iyúnka'a tááka'a marésa sésa aúváivimba kwáyáinka'a póna mirán-iyiye siráawe. ¹⁷ Ísuma Árásárási pukómpinkemba usásinankomba awánésa évaka-kwaasi simátímúwasa ¹⁸ isésa mindáyavesa pósa aampakémbá koáirówasa ¹⁹ mono-káwáá-kwáásí iséise esa sésa amáparawai kentáámá siyuwésa kwenarááiyiye su'mai kwégwaraavo nóraya ónaumno siráawe.

Kíríki-ayampaken-kwaasi Ísumba awánanae siráan-kwasai.

²⁰ Yérúsaremu-naopa'a monor-áimbá isánáe sésa Yútaa-kwaasi kuwasá Kíríki-kwaasiye kwésa ²¹ Vírípima Káríri-ayampa'a Pétésáítaa-naopaken-kwaasigonopa'a tésa sésa Ísumba awánanaeta túne suwaná ²² Vírípima Éndarumba kosimái áí'maesarai Ísumba kosimámúyana ²³ Ísu séna kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawaimba póna kesúwiko anómba índayavena ívé'a kwévaariye. ²⁴ árai'a simátíme'a sé'a ánáyumbo úwoimo kwaindamo éna íma arambá iyánivo ayumbá u'maráawana aáyánkarena áruma kwiréna sáwívar-aramba imái ávu kániye. ²⁵ mirámó ontembá tirááimo táindai'o ésa íma kawé'a umái ménaaovo maambárárákén-ímáyáámó tuwáyawai aúná'i'a umái maí'maí'a ónááowe. ²⁶ kentávésa ená mayáímá mayánáe siyawai kesínáaemba kwáráaro. mirámó iyawai kesé ménaaowe. kesí mayáímó mayáiyawaima kesivo kentúwí'a mósá marániye Ísu siráiyiye.

Ísu kwemó puwúntavena siráin-kwasai.

²⁷ Ísu simásuvena séna kesirunkómá umbaiyé taimbá pó'a nóra sénaumno. kesivoó maanúbái-yántáá'ó kesópa'o tínimba maisiyuwaaó íma mirá sénaumpo kemá mindáyave'a kunkáumne. ²⁸ kesivoó enáwíko anómba íniiye súwana kwíyómpakemba aái séna á'a kesúwí'a anómba uráunda pó'a moórágwara'a ónaumne súwasa ²⁹ máyón-kwaasiyomba isésa évakarawai sésa kwíyónaai siyé suwasá évakarawai sésa Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewai aái kwésimamiye suwaná ³⁰ Ísu simátimena séna mináímbó isáámba íma kembá kwésuwa'naa-ivo kembá kwétuwa'naa-iyiye. ³¹ marapá-kwáásimó aaiwimbó maitinkáin-kánáámá kwétiye. marapá-kwáásítí sáwí-kawaana'a kwatiyuwánín-kanaama kwétiye. ³² taaira'á mói sinkánááon-tawaima amáparawaima imáyáama tíménasa kesópata ténááowe Ísu séna ³³ mirámó siráimba taaira'á inkamiyana puwínintavena súwasa ³⁴ kwaásiyomba isésa sésa Áánútun-ai aúváivimba agaimaréna séna Áánútumo usásinankaiwaima aasiyaasi maí'maí'a íniiye siráivo emó séndá kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawaimba pósa taaira'á mói sínkamiya'a puwónaumne sémpo emá nááwa se ewá seénó suwaná ³⁵ Ísu séna kwaási sáma kamátinkaina'a úndanivo sáwíyanka'a kesé ménaumne. kwaásimo túnín-ayampa'o kombá náávára'i kwégowasa pósa íma kwéawanaawe. túnín-tantaako kesópa'a tivó sé'a sáma kamátinkaipa'a máéro.

³⁶ sáma kaimbá pó'a kentáv'é'a sé'a kentáásí ságayanda'a óne sembá pó'a ságayanko áráá'maa'a aú'mái ménaaowe Ísu siráíye.

Yútaa-anon-kwaasi Ísuntavesa íma áraire siráan-kwasai.

Ísu simásuwena tiyuwéna aúpá'á méraiye. ³⁷ túranka'a kawé-máyái íma awánaraan-awaame'a uráimbanivo kwentávésa íma árai'a Áánútunopakemba kunkáíye siráawe. ³⁸ mindáyavena naaóv'á Áánútun-aaí simátímakowaima áwí'a Áísáya siráin-aimba árai'a sumba

Ísóigoo kawer-áimbá kosimátimunasaya mináintávésa íma áraire kwésewe. ená asir-ayámbá agaráátinkaandamanivo íma kwéawanaawe

Áísáya agaimaréna siráíye. ³⁹ Ísun-aaiyavesa íma áraire suntavéna naaóv'á Áísáya agaimaréna séna

⁴⁰ Áánútuma túrumba kavítúwáísasa

pósa túrumba íma kwéawanaawe.

Áánútuma táá'a kaúntinkaisasa

pósa íma kwéisaawe.

Áánútumo simbá mirá uráunda

pósa kesópa'a íma tíya'a sáwí-imayaa

maitiyuwé'a kawé'a umátinkanaumne

Áánútu siráíye Áísáya agaimaréna séna ⁴¹ Ísuna ságayamba awánomba póna mináimbá agaimaréna siráíye.

⁴² Yútaa-anon-kwaasi évaka'a Ísuntavesa árai'a Áánútunopakemba kunkáíye sésa ámáán-kawaa-kwaasi mono'-náúmpá'á iyóvo sésa aambá áumbaraavainiye sésa íma avora'á sumbá ⁴³ Áánútuma kesúwí'a mósá maráinkwáe-imayaama ímanovo kwaási évakarawai kesúwíta mósá maráígwáe-imayaama ésa mirán-ímáyáámá umbá pósa Ísuntavesa áraire íma avora'á siráawe.

Ísu simátimuwasa taáínkaa'a uráan-kwasai.

⁴⁴ íma avora'á suwaná Ísu anónka'a séna kesááiyavesa áraire sésa kenká'á agevamái máyáawai íma kentáváiyé su'mai kwésevo si'mákaiwaintavaigwara'a áraire kwésewe.

⁴⁵ kesí ááimbo suwánaawaimo ombá íma kené su'mai kwésuwanaawo si'mákaiwainkware'a kwéawanaawe. ⁴⁶ marapá'ó kumúnda kwaási sáma kamátinkaina'a únda pósa

kenká'á agevamái máyáawai íma túnín-ayampa'a ménaaowe. ⁴⁷ kesááima isámai íma kawé'a kwéowai aaivimbó maitinkáima íma kemá úne. marapá-kwáásí íma aaivimbá

maitinkándayave'a kumúndanivo sáwí'o umáimo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkanae'a kunkáumne. ⁴⁸ naaén-kanaara'a kesáái ísésa tínaemba umásinkaiyawai

sésa kawer-áimbá sínaemba umámakaundaniye sénááowe. ⁴⁹ íma kesí imáyáavinkemba súnda pó'a kesivo si'mákaiwaima simásimakain-aimba súnda pó'a naaén-kanaama

tínasa sésa kawer-áimbá sínaemba umámakaunda ímo oráámbá uráundaniye sénááowe. ⁵⁰ kesivon-ááima aúnái'a umái maí'mai'a ónááon-aimban-íye. súnda-aimba kesivo

simásimakain-aimba kwésimatimune Ísu siráíye.

13

Ísu kwená kwaási tísamaira'a nombá pétinkarain-kwasai.

¹ tiyótaasa í-tánón-kánáá aaváyaraamba kwáyowana ívékaamba Ísu imáyáama éna séna marapá'á tuwé'a kesivonópa'a kuntuaweré'a iyónaunda-kanaama kwétiye séna marapá-

kwáási kwenááima ísón-kwaasi áváaraumai imáyáama tíména miwiyáváiyé séna puwíniye súwana ² Sáátáánigo Sáímoni ááninkomba áwí'a Yútási Isakériótimba Ísuna kuntaru'á

uwó-ímáyáámá ámakowasa Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé toómbá kwénowana ³ avowámá amápar-asirayamba ámakowana póna Áánútunopakemba kunkáunda pó'a kuntuaweré'a

iyónaumne-imayaama Ísu éna póna ⁴ toómbá némáyonkakemba usásinena paákákén-únánkwátói ayú'marena táúri úsúmaena ⁵ táávepimba nombá atímarena kwená kwayó-

kwáási tísamaira'a nombá pétinkena táúrinei uwátuwena ⁶ Ísuna Sáímoni Pítaanopa'a túwana séna Ísóigoo íma kesisamaira'a nombá pésinkaao súwana ⁷ Ísu séna kemó úndama

ívé'a íma kwéisaanda po aáno isáníyone súwana ⁸ Pítaa séna kesísamaira'o nombó pésinkendayave'a a'áo síma sima'a ónaumne súwana Ísu séna enaisamaira'o ímo nombó

pérankaanamó éma kesí kwaási-i'a íma íníyone súwana ⁹ Pítaa séna Ísóigoo ená kwaási-i'a ónáe sumpo sísamairare su'mai íma pésinkenda síyayaampakwara si'nómpákwará'á

nombá pésinkaao súwana ¹⁰ Ísu séna nombó pékaawaimo ésa íma amápa-kuva'a nombá

peránááovo tísamairare su mirá nombá peránááowe. keinárawa'a nombá pétasaawana kímborawai íma nombá pékaiye súmba ¹¹ Ísu kwená kuntaru-kwáásígómbá ísarontavena séna keinárawa'a nombá pétasaawana kímborawai íma nombá pékaiye siráíye.

¹² Ísu simásuwena tísamaira'a nombá pétinkayuwena paákákén-únánkwátóimo ayú'maromba maimái úmaena ménamo toómbó némáyopa'a kwéna tísaa ena séna kemó úndawaina ááimba ára kwéisaao. ¹³ kentáv'é a sé'a amápa-tantaa'a agaráásinkaandawaima Ísóigoma ónemo sembá árai'a mirán-kwáásímá úne. ¹⁴ kemá kentí agaráátinkaina'a Ísóigoma pó'a tísamaira'a nombá kwévetinkaundayave'a kemá moórá-mora-umai nombá pétinkaaro. ¹⁵ kemó kentí kwayó'ó maráúndantemba keinárawakwara'a mirán-oro. ¹⁶ árai'a simátíme'a sé'a kwayó-kwáásímó ésa miwítí anón-kwaasigomba íma usáyaaitanaaowe. ti'mákaiwain-aaí maimaésa kosimátímakaawaimo ésa ti'mákaiwaimba íma usáyaaitanaaowe. ¹⁷ miráumai kemó uráunda á'a awánaraavo mirámó íyambo é'a tirumbá kawé'á ónááowe. ¹⁸ keinárawapinkemba íma amáparawaiyave'a sumpo ítátinkaunda-kwaasi á'a túyaraumne. Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna kesé moórávinkembo toómbó naráiwaima kesí kuntaru-kwáásímán-íye agaimaréna siráimba árai'a siráíye. ¹⁹ íma paáruraisa'a simátímunda póna aáonomo paárína'a kentáv'é a sé'a árai'a séna Áánútunopakemba kunkáíye sénááowe. ²⁰ árai'a simátíme'a sé'a ti'maráanasa kwíyawai táái ísámai kawé'á íyantén-umai kesáái ísámai kawé'á ónááowe. kesááimo isáiyantén-umai si'mákaiwain-aaí isánááowe Ísu siráíye.

moóráwai kesí kuntaru'á íníye Ísu siráin-kwasai.

Mátíyu 26:20-25, Mááka 14:17-21, Áríku 22:21-23

²¹ Ísu simásuwena kwenarumbá umbái tówana séna árai'a simátíme'a sé'a keinárawapinkemba moóráwai kembá namuro-kwáásír'á agaráátinkaniye súwata ²² kwená kwayó-kwáásí moórá-mora-umai méta kwenáúvinaayaivimba éta nááwantavena siíyo séta ²³ kwená kwayó-kwáásí Ísuma kembá arumbá símakowaima Ísuna egwaa'á máyaawanana ²⁴ Sáimoni Pítaa kentáv'éna aúwánáán-awaame'a éna séna nááwantavai seéno se áisaa uwo súwa'a ²⁵ avakáá-umai áisaa e'a sé'a Ísóigoo emó sénda nááwa'íyo séwánana ²⁶ Ísu séna kemó toómbó nompí tu'mái aménaunda-kwaasi kwemán-íye séna toómbá maimaéna nompímbá tu'mái mind'á á Sáimoni Isakérióti ááninko áwí'a Yútásimba amúwana ²⁷ mintómbá mayówana Sáatáánigo kwenarumpimbá iyúwana Ísu simámena séna emó ónáe sindái'a maaránka'a uwo Ísu súwasa ²⁸ toómbó kwénaapa'o máyón-kwaasi Ísumo sún-ainkona ááimba íma ísámai kawer-umbá ²⁹ sésa Yútási óntanka'a tavikówaintavena Ísu séna ímo óisambo makáan-kwaasi évaka'a timiyó Ísu siyé sésa tanómbó káúvón-kanaaratavai sésa toómbá meéyán-owo Ísu siyé suwaná ³⁰ Yútási Ísumo amún-tomba maimaéna avekáán-umai máápa'a kumúwana túnkuraiye.

aúná-amaambo simátímakain-kwasai.

³¹ Yútási máápa'a kumúwana Ísu séna ívé'a kwaási úrandako súwí'a anómba umái kwévaarisana kesí mayáigómá Áánútu áwí'a anómba umái kwévaariye. ³² kesí mayáigómá Áánútu áwí'a anómba intembá ívé'a Áánútu kesúwí'a anómba íniye. ³³ kesí iyámpóiyono. sáwíyanka'a kesé mé'a tiyúwána'a sívakáá ónááowe. Yútaa-kwaasiyave'o á'o simátíme'o súndantemba kentáv'é a sé'a iyóndara'a íma kanaán-umai iyónááowe. ³⁴ aúna-amaamba simátíména'a kesirumbó timúndantén-umai moórá-mora-umai kentirumbá tíméro. ³⁵ moórá-mora-umaimo kentirumbó timíyasamo ésa tuwánésa sésa Ísuna kwayó-kwáásín-owe sénááowe Ísu siráíye.

Pítaa ánaaemba umásinkaniye siráin-kwasai.

Mátíyu 26:31-35, Mááka 14:27-31, Áríku 22:31-34

³⁶ Ísu simásuwowana Sáimoni Pítaa áisaa ena séna Ísóigoo náávara iyíníyono súwana iyóndara'a ívé'a íma sínaaemba kwaráníyompo aáno sínaaemba kwaráníyone súwana ³⁷ Pítaa séna Ísóigoo nóintavaiya ívé'a íma ánaaemba kwaránaumno. íma pó'a áwa'naa umai puwónana kawé'á íniye súwana ³⁸ Ísu séna áwa'naa umai puwónaumnemo sénda kemá árai'a simáme'a sé'a kokórigomo ímo ááimo siráindara'a kaumborá'á kentávái séma íma awánáunda-kwaasiye síníyone Ísu siráíye.

14

Áánútunopa'a iyónááon-amba kemá úne Ísu siráin-kwasai.

¹ Ísu simásuwena simátimena séna kentirumbá íma sáwí'a é'a íma anón-imayaa oró. Áánútuwe aráápamái mé'a kesé aráápamái máero. kentí imáyáa Áánútumpa'a tuwé'a Áánútuna imáyáa é'a ánívo kesí imáyáa oró. ² kesivoná naaópa'a sáwíva'-maru'a kwéraiye. ímo mirámó uráinkakai íma simátimusino. ³ kemó iyúnda kentí maru'á uto'mayaa umátinkanae'a iyúne. usauwé'mae'o kuntí'mae'o iyónnda kemó máyaundara'a uménaaowe. mirá ona'á kesé ménaaowe. ⁴ kemó iyúnda-amba á'a awánaawe súwana ⁵ Tómáasi simámene séna anóndakoo emó iyónnda-naopa'a íma awánáúmne. nááraumai minámbá awánanaumno súwana ⁶ Ísu séna Áánútunopa'o iyónááon-amba kemá úne. kemá áraikona ááimba úne. kemá mai'mai'a ónááowaina ááimba úne. kesivoná naaópa'a íma úwoi iyónááomba pó'a kemá minámbá únda pó'a iyónááowe. ⁷ kesí ááimbo kwésuwaneikai kesivombá awánaasino. ívé'a kwéawanaawe súwana ⁸ Vírípi séna anóndakoo enavombá agaráásínkénanaya kentáa kanaa íno súwana ⁹ Ísu séna ayáátáaka'a keséma máyaundanivo emá kesí ááimba íma kwésuwanaane. kesí ááimba suwánaawaima kesivombá á'a kwéawanaavo nóra isa enavombá agaráásinkaaó seénó. ¹⁰ kemá kesivoé tarúmai máyaunana kesivomá kesé tarúmai máyáíye. mináántáv'e áraire seró. íma kesí imáyáavinkemba sumpo kesivomá kesé ména kwená mayáimá isa'á sune. ¹¹ kemá kesivoé tarúmai máyaunana kesivomá kesé tarúmai máyáimba pó'a mináántáv'e áraire seró. ímo mirámó sé'o é'a kesí mayáimá awáné'a sé'a árai'a kwíyómpakemba Áánútunopakemba kunkáíye seró. ¹² árai'a simátimé'a sé'a kentáv'e árai'a Áánútunopakemba kunkáíye síyawaima kemó úndantem-bayai miwígwará'a mayánaáowe. kesivonópa'a iyé'a Áánútun-amamba ai'maráándayavena miwítí mayáigó kesí mayáigómbá usáyaitaniye. ¹³ kesí imáyáamo é'o sísaa íya'o é'a mirá ónaumpo kentáv'e ísámai kesivo áwí'a mósá maránááowe. ¹⁴ kesí imáyáamo é'o sísaa íya'o é'a kemá mirá ónaumne Ísu siráíye.

Áánútun-amamba ai'maráanana kumíníye siráin-kwasai.

¹⁵ Ísu mináimbá simásuwena séna kentirumbó símakaambo é'a kesáái ísámai kawé'a ónááowe. ¹⁶ kesivombá áísaa onaná karáá'a tutinkániwaimba ai'maráínana kumbéna kesé aasiyaasi mai'mai'a íníye. kwemá áraikona ááimban-íye. ¹⁷ marapá-kwáási kwembá íma awánésa kwenáái íma ísáamba pósa íma kanaán-umai sésa kesé tamaiyó sevó kesé ména kentirumpimbá mai'mai'a imbá pó'a kwembá kwéawanaawe. ¹⁸ sáwíyanka'a tiyuwáundanivo íma megusaamó ontembá ónááovo usauweránaumne. ¹⁹ sáwíyanka'a marapá-kwáási kembá íma suwánanaaombanivo keinárawa'a ókwará'a suwánaaowe. kesé ménaunda pó'a kemá aúiná'i umái ménaaowe. ²⁰ minkánáámá tímimba pó'a sé'a árai'a avowáe ména kesé máyáísata kwesé máyaumne mirá sénááowe. ²¹ kesááimo taag-wiyavésamo kawé'ó kwéowai tirumbá kwésimewe. tirumbá simíyawaima kesivoé kesé sirunkái tímeyauye. kesirumbó tímúndawaiyavaiye simái avora'á paárumai ménaumne súwana ²² Yútási Isakeríoti aráamáómá áwí'a Yútási séna Ísóigoo nóintavaiye séwa úwoi-kwaasiyavaiye simái íma avora'á paárumai ménaumne seénó. kentááyáváyíye simái avora'á paárumai ménaumne seénó súwana ²³ Ísu séna tirumbá símakaawaima kesáái ísámai kawé'a íyana kesivomá arumbá miwí tímínakai kesé kesivoé miwíse kumbéyauye. ²⁴ kesáái ísámai íma kawé'a kwéowai tirumbá íma símakaawe. súnnda-aimba íma kesí imáyáavinken-aimban-ivo kesivo sí'mákaiwaina imáyáavinken-aimban-íye.

²⁵ kesé máyaundara'a mináimbá kwésimatimune. ²⁶ ánívo kesivomá kwenamambá kentí karáákómbá ai'maráínana kumbéna kesí anondá éna amápa-tantaa'a agaráátinkena súnnda-aimba tímína'a tááka'a maránááowe. ²⁷ tiyuwé'a paru kwéumatinke'a kentirumbó kwempa'ó marái-yántáá'a kwétimune. marapá-kwáási íma kwétimewa'ánivo kesirumbó kwempa'ó maráúndantemba miráumai kwétimune. mindáyavena kentirumbá íma sáwí'a éna íma táá'a kaíno. ²⁸ tiyuwáandanivo kentópa'a usauweránaumnemo súnnda á'a kwésaawe. kentirumbó símakaambo é'a kesivonópa'a iyóndayave'a aamoí ónááowe. kesivomá kembá usáyaitarantavaiye simái aamoí ónááowe. ²⁹ íma paárumaisa'a simátimunda póna paárina'a kentáv'e sé'a árai'a siráíye sénááowe. ³⁰ Sáátáánigo maambárará'á sáwí-kawaana'a kwétimba pó'a íma ayáátáaka'a aaimá simátimundanivo kwená asirayánkó íma kembá tátoraniye. ³¹ kesivomá simásimakaimba mirá únda suwánésa sésa avowámbá arumbá ámakaiye sénááowe. usásinaiyata konó Ísu siráíye.

15

árai'a ándáma kemá úne Ísu siráin-kwasai.

¹⁻⁵ Ísu simátimena séna árai'a ándáma kemá úne. kesivomá minándará'á tavíkíawaiman-íye. ándáma kemá úne. ándágo amaimá kemán-owe. ímo arambó iyáínda-amaimo éna ayááisiyuwaniye. arambó iyáínda-amaimo éna ayááe'marainana aráságáyó agaimái

arambá iyániye. ayááe'maraintemba simátímakaunda-ainkoma mirá kwéena tirumbá arupí kwéiye. kesé tarúmai maiya'a kemá kempá'á tarúmai máeno. amaiyé su'maigomo éna íma arambá iyániye. mirámó intembá kesémo ímo tarúmimo maiyambo éna íma arambá iyániye. kemá kesé tarúmai máéna'a pó'a kesémo tarúmimo maiyawaimo é'a sáwívar-aramba imái ménaaowe. kembó ivá'ó siyúwésamo ésa íma arambá imái ménaaowe. ⁶ amaimó ayááisuwainda-amaimo aáyánkáindamo éna aú'mái agaisuwániye. kesémo ímo tarusíyawaima mirá íniye. ⁷ kesémo tarúmimo maiyawai kesááimo kentirumpimbó táto'maraiyawaima áisaa iyana póna mirá umátinkaniye. ⁸ sáwívar-arambo imáimo maiyan-kwaasimo tuwánésamo ésa sésa Ísu arááima kwáráan-kwaasin-owe síyana kesivo áwíkomo éna anómba íniye. ⁹ kesivomó arumbó simakainten-umai kesirumbá kembá kwétimune. kemó é'a misírúntáváiyé simái máero. ¹⁰ kesivoná áamáamba isámai kwenaruntaváiyé simái máyaundantemba kesí áamáambo isé'o é'a kesiruntaváiyé simái ménaaowe. ¹¹ mináimbá simátímakaunda pó'a kesí aamoi-yántáákó kentirumpimbá anómba kwáyaina'a aamoi umái máero. ¹² kesirumbó tímúndantemba moórá-mora-umai tirumbá tíméro. mindá kesí áamáamba kwétimune. ¹³ kentí kwaásiyavaiye simái kwétuwa'naa-e'a puwónáe sésamo puwiyamba íma moórá-aimba simái usáyaaitamai tirumbá timénááowe. ¹⁴ kesááimo isémakayawaimo é'a kesí kwaási-i'a ónááowe. ¹⁵ anón-kwaasigona kwayó-kwáási anóndakona mayái íma awánaraambanivo kwenávárawaisai kwená mayái awánaraawe. mirámó ontáv'é'a pó'a kesivomó amápar-aimbo simásimakaimba simátimunda pó'a íma kesí kwayó-kwáásiyé sendá kesivárawaisaiye sénauune. ¹⁶ keinárawa'a íma kembá itásinkaawa'a kemá keinárawa'a ítátinkaunda pó'a kwégwe'a asirayán-árámba koiimái sáwíase umái máero. kesí imáyáamo é'o kesivomóp'ó áisaa íyanamo éna mirá umátinkaniye. ¹⁷ moórá-mora-umai tirumbá tíméro sé'a mirán-ámáámbá simátímakaunne Ísu siráiyé.

marapá-kwáási tíyámba umátinkaraan-kwasai.

¹⁸ Ísu mináimbá simátimena séna marapá-kwáásimó keinárawatavesamo tíyámba umátinkaiya'o é'a táaka'a maré'a sé'a aiva'á kentáási Ísóigomba áyámba umánkaraawe sénááowe. ¹⁹ kemá marapá-kwáásivínkembá kembá ítátinke'a kendéin-owe súná pósa marapá-kwáási tíyámba kwéumatinkaawe. kembó úwoimo marapá-kwáásimó onkákái kentávésa sésa kenkáán-kwáásín-owe sésa tirumbá tímésino. ²⁰ kwayó-kwáási miwítí anón-kwaasigomba íma usáyaaítaraawemo súná imáyáama oró. kentí anóndako únasa pósa marapá-kwáási aká'áamba simásinkesa sáwí'a umásinkáanten-umai keinárawa'a aká'áamba simátinkesa sáwí'a umátinkanaaovo kesááima isámai kawe'á iyawai kentááima isanááowe. ²¹ keinárawa'a kesí kwaási-i'a ombá pósa marapá-kwáási aká'áamba simátinkesa sáwí'a umátinkanaaowe. si'mákaiwaimba íma awánaamba pósa sáwí'a umái mirá ónááowe. ²² kemó ímo kusimátimundarakai marapá-kwáásití sáwí-imayaa úwoi aúp'á kwáásino. kusimátimunasa miwítí sáwí-imayama ivá'á túwáaraamba íma ivá'á túwáawana úwoi kwáyáiyé. ²³ tíyámba masinkáiyawai kesivonkwárá'á tíyámba kwéumankaawe. ²⁴ kemó ó'owimo usáyaaítamaimo ímo ó'on-o'om-bayaimo mayáúndarakai marapá-kwáásití sáwí-imayaa úwoi aúp'á kwáásino. kesí mayáimá awánésa kenté kesivonté tíyámba kwéumasinkaawe. ²⁵ Áánútun-aaí aúvávimba agaimaréna séna úwoiyavesa kembá tíyámba kwéumasinkaawe siráinka'a póna mináimbá ivé'a kwévaariye. ²⁶ kesivonóp'a iyé'a kentí karáá'á tutinkániwaimba ai'máráanana kesivonópakemba kwenamankó keinárawate kumbéna kwemá áraikona ááinda'a póna kentávéna amápa-tantaa'a kusimátiminiye. ²⁷ kemó mayáimó ááimbo asáwáandarakemba á'a suwánaraamba pó'a kentáváigwárá kesí mayáiyáváigwárá'á simátímapa'a kónááowe.

16

¹ naaémba kesááiyave'a íma asiramái mé'a siyúwáavo sé'a mináimbá kwésimatimunda imáyaa oró. ² naaémba marapá-kwáásimó keinárawatavesamo mono'náúmpakémbá kwatuwánaemo sénááomba mindáyavesa sésa Ísuna kwayó-kwáási tínkaniyawai Áánútuna mayáimá kwémayaawe kampa'á sénááowe. ³ kenté kesivonté íma suwánaamba pósa miráumai sáwí'a umátinkanaaowe. ⁴ ivé'a mináimbá kwésimatimunda póna mindá paárína'a táaka'a maré'a sé'a simásimakaimba kwévaariye sénááowe. mindáyave'a kwésimatimune Ísu siráiyé.

Áánútun-amanko mayáimá kwémayain-kwasai.

Ísu simásuvena séna keinárawate máyaunda pó'a mináimbá íma simátímake'a ⁵ si'mákaiwainopa'a iyóndatavaiye sé'a ivé'a simátímakaana'a náávára iyónó sé'a íma sísaawa'á ⁶ iyónaunne súná-aimbo isááwana tirunkó umbai taisa'á pó'a náávára iyónó

sé'a íma sísaá owe. ⁷ árai'a simátíme'a a sé'a ímo iyúndarakai kentí karáá'á tutinkániwaima íma kúmísino. iyé'a kwembá ai'maráanana keinárawate kumbéna kawé'a umátinkaniye. ⁸ kumbéna marapá'á máyáan-kwaasi kentí sáwí-imayaagona ááimba agaráátinkaniye. arupímo umáimo maígona ááimba agaráátinkaniye. Áánútumo aaivimbó maitinkániwaina ááimba agaráátinkaniye. ⁹ kesááiyavaimo ímo áraire síyawayavena simátimena séna kentí sáwí-imayaa úwoi kwáyáiyé síniye. ¹⁰ kesivonópa'a iyúnda íma suwánanaaomba póna kentí karáá'á tutinkániwaima arupí umái ménaaomba kunagaráátinkaniye. ¹¹ maambárárá'á sáwí-kawaana'a á'a aaivimbá mayánkaraimba póna Áánútu aaivimbá maitinkániyema simátiminimbaniye. ¹² sáwívar-aimba simátimusina umbai-áimbá pó'a ívé'a íma kanaán-umai isánáaomba pó'a naaémba isánááowe. ¹³ Áánútun-amankoma kumbéna amápa-tantaatavena árair-aama va'mái simátiminye. íma kwená imáyáavinkemba simátiminivo simámakain-aimba simátimena aánomo paárin-tantaa'a simátiminye. ¹⁴ súnnda-aimba simátiminana kesúwí'a anómba ínkiye. ¹⁵ amápar-aintomba kesivondéimá mindá kendéimán-iyé. miráumai sé'a simámakaunda-aimba Áánútun-amankoma simátiminye Ísu siráiyé.

tirumbá umbai tamái naaémba kawé'á uráin-kwasai.

¹⁶ Ísu simásuwena séna sáwíyanka'a íma suwáné'a aáno suwánanaaowe súwasa ¹⁷ kwená kwayó-kwáásivinkembá évakarawai sésa kesivonópa'a iyúnda pó'a sáwíyanka'a íma suwáné'a aáno suwánanaaowemo simbá nóintavaiya kwésiyo. ¹⁸ sáwíyankaremo simbá mináánkóná ááimba íya kwéisaumne. nóintavaiye séna kwésiyo suwaná ¹⁹ Ísu miwí tuwánarena áísaa ónáe kwéuwana simátimena séna sáwíyanka'a íma suwáné'a aáno suwánanaaowemo súnnda-aintave'a keinárawa'a ávááraumai kemó súnnda-aintave'a ísámae kwénaaowe. ²⁰ árai'a simátíme'a sé'a keinárawa'a ivi'á táiyasa marapá-kwáási aamoí ónááombanivo kentirumbá umbai tamái mé'a naaémba kentirumbá etóyóí ónááowe. ²¹ moorá-ininkomo iyámpóimo maránkarainda-kanaama tíanamo éna áí'ó kwéuwanamo maránkaraintavaiye séna ísámai umbai tamái naaémba miníyámpóí awánéna aamoí umánkaniye. ²² mirá ontembá kentirumbá ísámai umbai té'a naaémba suwáné'a aamoí ónááowe. aamoímó íi-yántáá'á íma maitiyuwánaáowe. ²³ minkánáá tína'a íma sísaá ónááovo kesivombá áísaa iyamba kentávé'a ísámai áísaa iyantavena póna mirá umátinkaniye. ²⁴ kesivombá íma áísaa uráavo ívé'a kentávé'a ísámai áísaa iyamba mirá umátinkainana kentirunkó anómba aamoí ína'a máéro Ísu siráiyé.

marapá-tántáá'á Ísu usáyaaitaraiye siráin-kwasai.

²⁵ Ísu simásuwena séna kwántámai-aimba simátimunda pó'a naaén-kanaama tína'a kesivon-áái paárumai simátimenaumne. ²⁶ minkánáámó tína'a kesi imáyáa ontávái kesivombá áísaa íya'a kemá íma áísaa onaná ²⁷ kwemá úwoi tíména kwenarumbá tímakaintavena póna úwoi timínkiye. kentávé'a sé'a Áánútunopakemba kunkáiyé sé'a tirumbá simakaantavena kesivomá arumbá tímakaiye. ²⁸ kesivonópakemba marapá'á kumbáyaunda pó'a ívé'a marapá'á tuwé'a kesivonópa'a iyónaumne Ísu súwasa ²⁹ kwená kwayó-kwáási sésa ívé'a íma kwántámai-aimpinkemba sémpo avorató kwésimasimene. ³⁰ kesáámá séta áísaa ónáisaye íma súnayaama emá ísaraandana'a po paárumai kwésene. miráyá séta Áánútunopakemba kunkáane kwésene suwaná ³¹ Ísu séna kentávé'a Áánútunopakemba kunkáiyé sembánivo ³² sáwíyanka'a siyuwé'a kentí naaó'-nao'a kóyáwé owa'á keyáá maúsina kesivomá kesé máyáiyé. ³³ mináimbá simátimunda pó'a kesé tarúmai mé'a aánoumai kwempa'á máéro. marapá-kwáási aká'áámba simátinkesa sáwí'a umátinkanaaombanivo marapá-tántáákwará kwaásigwara'a usáyaaitaraunda pó'a kentirumbá aamoí umái ménaaowe Ísu siráiyé.

17

Ísu kwená kwaásiyavena ísámai Áánútumpa'a námúnaa siráin-kwasai.

¹ Ísu simásuwena kwiyómpa'a awánéna séna kesivoo minkánáámá kwétiye. kesúwí'a anómba ína'á enáwí'a anómba umánkáano. ² amápa-kwaasi tavíkáundayavai asirayámbá simakaanda pó'a simakaanda-kwaasi aúnaí'a umái maí'mai'a umátinkaunda mindáyavai kesúwí'a anómba ína'á enáwí'a anómba umánkáano. ³ eyáama árair-Isoigoma óne. kembá si'mákaandana'a úne. empáré kemparé tésa kenkáísááíma ísááwai aúnaí'a umái maí'mai'a kwéowe. ⁴ marapá'á enáwí'a anómba umái simakaanda-mayaima ánásaumne. ⁵ kesivoo maramá íma taróruraandara'a esé máyayana kesúwí'a anómba kwáyáinka'a po ókwara'a mirán-ínkwáe'a kwésene. ⁶ marapá-kwáásivinkembá ená kwaási-i'a umátinke simakaandawaima entávái mirándá'á máyáiyé simái paárumatinkaunasa enáái

kwéisaawe. ⁷ mímakaandayavesa sésa mintántáá'á Áánútu ámakain-tantaare kwésewe. ⁸ símakaanda-aimba simátimunda kwéisaawe. enópakemba kunkáunda-aimba isésa sésa Áánútu ai'mákaisana kunkáiyé kwésewe. ⁹ miwíyávé'a isámai kwéisa-une. marapá-kwáásí úwoi-kwaasiyave'a íma áisaa úmpo símakaanda-kwaasi ená kwaasiyave'a isámai kwéisa-une. ¹⁰ ená kwaási kesí kwaásiman-owe. kesí kwaási ená kwaásima ésa kesúwí'a anómba kwéowe. ¹¹ marapá'á íma máenda enópa'a iyóndanivo miwímá marapá'á ménaaowe. kawe-kesívóo miwírá'á emá taviyénda pósa Áánútumbo ááyaan-kwaasi-i'a umái ménaaowe. esé kesémo tarúmáimo maúyantemba miwímá tarúmá ménaaowe. ¹² miwísé mé'a tavíkáunda Áánútumbo ááyaan-kwaasi-i'a umái mésa íma sáwí-amba kwakáawe. ányo moóráwai sáwí-amba kwaránimba póna mináimbá Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna siráin-aimba paáriníye. ¹³ enópa'a íma iyúnda marapá'á mé'a miwí tirumpimbá kesí aamoi-yántáákó anómbo kwégwaintavai mináimbá kwésimatimune. ¹⁴ enáái simátimakaumne. kemó ímo árai'o marapá-kwáásímó úndantemba miwímá íma árai'a marapá-kwáásímá ombá pósa marapá-kwáásí úwoi-kwaasima tíyamba kwéumatinkaawe. ¹⁵ íma sé'a miwímá marapákémbá kuntiraaó sumpo Sáatáánigo sáwí'a umátinkáivo se taviyiyó kwésune. ¹⁶ kemó ímo árai'o marapá-kwáásímó úndanten-umai miwímá íma árai'a marapá-kwáásímán-owe. ¹⁷ enááima árair-aimba póna tirumpimbá kwáyainasa ená kwaási-i'a umái ménaaowe. ¹⁸ kembó si'maráána'o marapá'ó kunkáundantemba miwímá tí'maráanasá marapá-kwáásívimbá ménaaowe. ¹⁹ miwíyáviyé sé'a enarááye su'mai kwaráúnda pósa enarááye su'mai kwaránáowe. ²⁰ íma maankwáásíyé su'maiyave'a áisaa e'a sumpo miwí táái isésa kentávésá sésa árai'a Áánútunopakemba kunkáiyé síyawaiyavaigwara'a kwéisa-une. ²¹ kesivóo áisaa e'a sé'a esé kesémo tarúmáimo maúyantemba miwímá enté kentéva'a tarúmá ménaaowe. miwímá tarúmá máyáamba pósa marapá-kwáásí tuwánésá sésa árai'a Áánútuma Ísumba ai'mákaisana kunkáiyé sénááowe. mindáyave'a námúnaavinkemba kwésimamune. ²² esé kesémo mimbóráí'o umáimo maúyantemba símakaanda-asirayamba tímakaunda pósa mimbóráí'a umái ménaaowe. ²³ emá kesé tarúmá máéna'a kemá miwísé tarúmá máyáunda pósa miwímá tarúmá ménaaowe. marapá-kwáásí mindá tuwánésá sésa Áánútuma Ísumba ai'mákaisana kunkáiyé sénááowe. enarumbá símakaandanten-umai miwígwará'á tímakaunda pósa marapá-kwáásí tuwánésá sésa áraire sénááowe. ²⁴ kesivóo maramá íma tarórunonka'a enarumbá siméma asirayámbá símakaane. símakaanda-kwaasi kesé maígwáé sé'a súnda pósa kesí asirayámbá awánanaaowe. ²⁵ kesivóo arupínako óne. marapá-kwáásí embá íma kwéawanaambanivo kemá awánáunda símakaanda-kwaasi kentávésá sésa Áánútuma ai'mákaisana kunkáiyé kwésewe. ²⁶ entávái mirándá'á máyáiyé simái paárumatimunasa enarumbó símakaandantemba miwí tirumbá simíya'a miwísé ménaumne. entávái mirándá'á máyáiyé simái paárumatinkare'a paárunte kónaumne Ísu námúnaavinkemba mirá siráiyé.

18

Ísumba tátokaan-kwasai.

Mátíyu 26:47-56, Mááka 14:43-50, Áríku 22:47-53

¹ Ísu simásuwena kwená kwayó-kwáásíyé Kítároni-nomba kóaatésa taai-kanáágúnévimbá komáyowana ² Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé mintái-kánáágúnévimpá'á kóyo untavéna Yútási Ísuna kuntaru-kwáásí mintái-kánáágúnévá'á awánéna ³ mivá'á kúmba amáán-kawaa-kwaasiye mono-káwáá-kwáásíyé i-kwáásígwará mono'-nánkár-í-kwáásígwará'á tí'márwána Yútási tí'maena taánasatagwara ányátankwara'a maimaésa oómbá to'maena mintái-kánáágúnévá'á kumbá ⁴ Ísu kwenópa'o tinín-tantaakomba awánéna kwená kwaásívinkeba usásinena miwí túrampa'a koména tísaé ena séna nááwana avakáá-íya kwéoo súwasa ⁵ Ísu Násáretivakewaintaveta kwéavakaa-une suwaná miwántavé'o sembá kemá úne súwana Yútási Ísuna kuntaru-kwáásímá póna miwísé máyomba ⁶ kemá úne Ísu súwasa miwí tayauwéropa'a tanaambá vowaná ⁷ Ísu moórágwara'a tísaé ena séna nááwana avakáá-íya kwéoo súwasa Ísu Násáretivakewaintaveta kwéavakaa-une suwaná ⁸ Ísu séna á'a simátimunda maandá kemá úne. kembó sivakáá ontavé'a maankwáásí étinkaiyasa koró Ísu súmbe ⁹ Áánúntuntavai siráimba símakaanda-kwaasi íma sáwí-amba kwakáawe sirónka'a póna paárumái mináimbá súwana ¹⁰ Sáimoni Pítaa taánasatama ámurandavinkemba tau'maena aiva'-mónó-káwáánákóná kwayó-kwáásí áá'a agáúsuwomba minkwáyó-kwáásígó áwí'a Máraákasi kwenáá'a agáúsuwowa ¹¹ Ísu Pítaantavena séna ená taánasatama

ámúrandavimba kwiyuwó. sí'a índai'a umásinkanaaombanivo kesivoná mayáimá ima tuwánáúnda pó'a mirámá ónaumne Ísu siráiyé.

Ísumba áí'maesa Ánásinopa'a máánkaraan-kwasai.

¹² Ísu súwasa i-kwáásiyé miwítí anón-kwaasiye mono'-nánkár-í-kwáásiyé Ísumba táto'mai ayáánka'a asááumaesa ¹³ áí'maesa aiva'a moórá-kawaana'a áwí'a Ánásinopa'a máánkówana kwemá Káyavaasi aísáánkoma póna minkánáámá Káyavaasima aiva'-mónó-káwáánákómá póna ¹⁴ ááema simátimena séna Yútaa-kwaasi amápa'a púwóvo séna moórawai puwíniye siráiwaina aísáánkonopa'a máánkaraawe.

Pítaa ima awánáúnda-kwaasiye siráin-kwasai.

¹⁵ máánkówasarai Ísuna kwayó-kwáásirái moórawai Sáimoni Pítaawe moórawaiye Ísun-ánaemba kwa'maesarai kuyambá aiva'-mónó-káwáánákó moórawaiye awánasuowana aaimá ísopa'a Ísumba ánkaro'a umáyowana ¹⁶ Pítaa aan-taarévimbá máyowana aiva'-mónó-káwáánákómá awánówaima usauweréna ontará'óarákwiron-arasigontavena simámuwana ontá tiyankówana Pítaamba áí'maena usáverowana ¹⁷ minárásígó Pítaamba awánéna áisaa ena séna minkwáásígóná kwayó-kwáásiyé'ono súwana Pítaa séna a'áo ke ó'on-kwaasi úne súwasa ¹⁸ táúgwitavesa ésa mayái-kwáásiyé i-kwáásiyé iramá agaimarésa tiyáámba kwégauvuwana Pítaa mináimbá simásuwena irará'á koména ayáámba kauráiyé.

aiva'-mónó-káwáánákómá Ísumba áisaa uráin-kwasai.

Mátíyu 26:59-66, Máaka 14:55-64, Árúku 22:66-71

¹⁹ Pítaa irará'á kwégauvuwana aiva'-mónó-káwáánákómá Ísuntavena séna simátimakaanda-aimba simásimiyo. ená kwayó-kwáásiyáváigwárá'á simásimiyo súwana ²⁰ Ísu séna Yútaa-kwaasiti anóm-bono'-naupare sáwiyám-bono'-naupare simátí simati eémáyaunda avora'á seémáyaunda ima aúpa'á simátimakaumpo ²¹ nóintavai kwésisaa-ono. kesááimo ísaraawai tísaa inasá simátimakaunda-aimba ísaraamba pósa sénááowe súwana ²² mono'-nánkár-í-kwáásígó Ísumba tuvuwéna séna aiva'-mónó-káwáánákómó simpimbá ima mirá siyó súwana ²³ Ísu séna sáwí-aimbo súndarakai misáwí-áimbá ááema avora'á ísinó. kawer-áimbó súndayavai nóinkakena sínkamono súwana ²⁴ Ánási aimarówasa ayáámpinken-anda ima ayútuwesa mindánankwara'a áí'maesa Káyavaasi aiva'-mónó-káwáánákónopa'a máánkaraawe.

Pítaa ima awánáúnda-kwaasiman-iyé siráin-kwasai.

Mátíyu 26:71-75, Máaka 14:69-72, Árúku 22:58-62

²⁵ aiva'-mónó-káwáánákónopa'a Ísumba máánkówana Pítaa irará'á ména ayáámba kwégauvuwana irará'ó máyón-kwaasi áisaa esa sésa egwárará minkwáásígóná kwayó-kwáási oónó suwaná mináimbá mayankánáe séo súwasa ³⁰ imo sáwí'ó uráinkakai ²⁶ aiva'-mónó-káwáánákóná kwayó-kwáási Pítaantavena séna emá minkwáásígóe taai-kigátuvá'á máyaaya'a tuwánaraunda áraira súno séna Pítaama áá'a agáúsukowai akún-ándarákéwáimá súwana ²⁷ Pítaa moórágwara'a séna ke ímaniye súwana kokórigo áái siráiyé.

Ísumba áí'maesa Páirátinopa'a máánkaraan-kwasai.

Mátíyu 27:1-2,11-14, Máaka 15:1-5, Árúku 23:1-5

²⁸ kokórigo áái súwasa irataró'a Káyavaasina naaúmpakemba Ísumba áí'maesa kámáani-anondakona pááimpa'a máankesa sésa ima Yútaa-kwaasiti naaúmpa'an-ivo ó'on-kwaasiti naaúmpa'a iyéta tiyótaasa í-tánómbá íya náunavaiyaawe sésa ima íyúwana ²⁹ Árómáani-kamaani-kawaanako áwí'a Páirátí kunákárúwena kuntísaa ena séna minkwáási nóinkakena aavimbá mayankánáe séo súwasa ³⁰ imo sáwí'ó uráinkakai íya áí'maeta túsino suwaná ³¹ Páirátí séna keyáárika'a áí'mae'a kentí amáámbo makénten-umai simánkáaro súwasa miYútáá-ánón-kwáási sésa Árómáani-kamaani-kwaasi moórawaiimbo tuvú'máimo utaiyávái aambá áuntukaawe sumbá ³² ááema Ísu simátimena séna taaira'á mói sínkamiya'a puwónaumne siráin-aimba paárúwasa áí'maesamo kumbá mináintávésa uwaná ³³ Páirátí naaúmpa'a kuntuaweréna iyéna Ísumba ááyena séna emá Yútaa-kwaasiti kawáánará oónó súwana ³⁴ Ísu séna ená imáyávinkena sísaa ó. kwaási simámakaawa sísaa oónó súwana ³⁵ Páirátí séna kemá ima Yútaa-kwaasima úne. ená kwaasiye mono-káwáá-kwáásiyé áí'maesa kesópa'a tiráavo norá ónasawa'íyo súwana ³⁶ Ísu séna kemó kawáái'ó úndama ima marapá'á kwáyáiyé. kemó kawáái'ó úndamo marapá'ó kwáyáinkakai kesí kwayó-kwáási áái'a tiyáásino. Yútaa-kwaasi kembá

tátoraawe sésa áái'a tíyáásino sésa tátokaawe. kemó kawaáái'o úndama íma marapá'á kwáyáaye súwana ³⁷ Páírátí áísaa ena séna kawaánará oóno súwana Ísu séna á'a séne. mindáyave'a marapá'á kumúnana masínkaraimba pó'a arupí-aimba kwésimatimune. arupí-aintavesamo aamoimó owái kesááima kwéisaawe súwana ³⁸ Páírátí séna nói-aina arupí-aimban-iyó siráíye.

Ísumba aráá'a tuvúwóro siráin-kwasai.

Mátíyú 27:15-31, Mááka 15:6-20, Árúku 23:13-25

Páírátí simásuwena kunákaruwena Yútaa-kwaasitavena séna kwemó sáwí'o uráimbo simásimakaamba avakáá únda íma isáúmpo ³⁹ tíyótaasa í-tánón-kánáá tintembá moórá-kwaasi ááyaawa'a ándávakemba ayúrankaundantemba minkánáámó tinká'á Yútaa-kwaasiti kawaánará ayúránkanaumno tísaa ena súwasa ⁴⁰ anónka'a sésa ímanivo kwembá íma ayúránke Párápásimba ayúrankaao suwaná Párápásima ááite tíyéna umóyánté in-kwáásimán-íye sésa kwembá ayúrankaao siráawe.

19

¹ suwaná Páírátí i-kwáásí simátimuwasa Ísumba áwí-andanei áwírúku'-nesa ² anón-kwaasiti kánumo'an-íye sésa áwí-andama owepamáí Ísu a'nómpimbá kuvérankesa naaeyayán-únánkwátói anón-kwaasiti unáánkwátóiman-íye sésa umánkesa ³ kanaaráá'a ankésa moórá-mora-umái kwenópa'a tésa sésa Yútaa-kwaasiti kawaáná'á óne sésa tíyáándeí tuvúto'na uráawe.

⁴ tuvúto'na uwaná moórágwara'a Páírátí kunákaruwena amápa-kwaasiyavena séna maísáaro. íma sáwí'a uráintave'a áí'mae'a túranka'a máankaraana'a awánaaro. íma sáwí'a uráíye súwana ⁵ Ísu kunákaruwena a'nómpimbá áwí-andagwara naaeyayán-únánkwátóigwara'a kunákarúwovana Páírátí simátimena séna minkwáásígombá awánaaro súwasa ⁶ mono-káwáá-kwáásíyé mono-'nánkár-í-kwáásíyé awánésa anónkar-anonka'a sésa taaira'á tuvuwíyana puwíno suwaná Páírátí séna kwemá íma sáwí'a uráimba pó'a kemá íma tuvuwónaumpo keinárawa'a áí'mae'a taaira'á máyuvuwooro súwasa ⁷ Yútaa-kwaasi sésa kwemá séna Áánútu áánimba úne seémáyaimbanivo kentáásí amáánkoma séna mirámó síndawaimba tuvuwíyana puwíno símakaampimba póta tuvuwónaume suwaná ⁸ Áánútu áánimba úne siráin-aimba Páírátí isówana áváaraumái áá'a kówana ⁹ naaúmpa'a kuntuuweréna umaéna Ísumba áísaa ena séna náávakewaiya'ono súwana Ísu iséna íma aái súwana ¹⁰ Páírátí séna kemó áísaa únda nóra se íma aái kwésono. kemó aaimó senasamó ésa ayúránkanaoowe. kemó senasamó ésa taaira'á tuvuwíyama puwíníyone. minásíráyámá tokáumne súwana ¹¹ Ísu séna Áánútumo minásíráyámbo ímo ámakainkakai íma toráásino. Áánútu ámakaiyo sí'maenamo enká'ó másínkaiwaina sáwí-mayaigoma ená sáwí-mayaigoma usáyaaítaraiye siráíye.

¹² Ísu súwana Páírátí mináímbá iséna séna nóra'íyo ke minkwáásí ayúrankaana'e kwéune súwasa Yútaa-kwaasi anónka'a sésa emó ayúránkemo éma íma Áróamáni-kamaani-aiva-kawaanakona kwaási-i'a kwéone. Ísu séna kemá kawaánákómá úne siráintavai Áróamáni-kamaani-aiva-kawaanakomba usáyaaítanae siráintavai mindáyavaiye séma íma ayúrankaao suwaná ¹³⁻¹⁴ Páírátí mináímbá iséna Ísumba áí'maena máápa'a óntan-ayaumá kwáyom-barupa'a Yútaa-kwaasi tááivinkemba áwí'a Kápata-marupimba kumbéna aavímbá maitínkarom-barupa'a kumbéna Yútaa-kwaasiyavena séna kentí kawaánákómán-íye súwana tíyótaasa í-tánón-kánáámá aaváyaaraamba túniye úwana ívékaamba kwáyá'wái sáwíyanka'a túniye úwana Páírátí Yútaa-kwaasiyavena séna kentí kawaánákómán-íye súwasa ¹⁵ ímaniye sésa anónkar-anonka'a sésa taaira'á tuvuwíyana puwíno suwaná Páírátí tísaa ena séna kentí kawaánákómbá taaira'á tuvuwíyane'a kwéowe súwasa mono-káwáá-kwáásí sésa Áróamáni-kamaani-aiva-kawaanako kweyááma kentáásí kawaánákómán-íye suwaná ¹⁶ Yútaa-kwaasi tááigo usáyaaítontavena Páírátí séna Ísumba taaira'á tuvúwóro séna tímakaiye.

Ísumba aráá'a tuvúkáan-kwasai.

Mátíyú 27:32-44, Mááka 15:21-32, Árúku 23:26-43

¹⁷ Páírátí tímúwasa i-kwáásí Ísumba áí'maesa taaimá tuvuwónááon-taima kwenká'á amúwana áúgwaa'taena tuvuwónááon-ayampa'a kúmba mináyámparé sésa áwí'a a'nómayaampare Yútaa-kwaasi tááivinkemba Kórígótaavare mináyámpá'á kúwasa ¹⁸ taaira'á aiyayaampimba tuvúsúmaresa kae-kwáásírái Ísuna évarevar-akwampa'a taaira'á tuvúsúmaresa Ísumba avumpimbá tuvúsúmarowana ¹⁹ Páírátí kwená mayáí-kwáásíyávéna séna Ísu Násáretivakewaima Yútaa-kwaasiti kawaáná'án-íye sé'a agaimái

taaira'á aráápamankaaro súwasa ²⁰ kaumbo-kwáásí tááivinkemba Yútaa-kwaasi tááivinkenkwa Árómáani-kwaasi tááivinkenkwa Kíríki-kwaasi tááivinkenkwa'á agaimái aráápamankarowasa sáwíva-kwaasi awánomba tuvúwún-ayampa'á anón-daopa'á egwaa'á kwáyontavai sáwíva-kwaasi mináúvámá awánésa táámpamai isówasa ²¹ Yútaa-mono-kawaa-kwaasi Páírátintavesa sésa Yútaa-kwaasiti kawááná'án-íye íma mirá simái agayáámpo kwemá séna Yútaa-kwaasiti kawááná'á úne mirá simái agayaaó suwaná ²² Páírátí séna á'á agaimakáumne siráíye.

²³ i-kwáásí Ísumba taaira'á aiyayaampimba tuvúsúmaronka'a kwená unáánkwtóí maimaésa éiyainka'a taaímbaresa moórá-mora-i-kwaasi éiyain-kwaasi minúnánkwátóí maimaésa moórá-ampaanta paákár-únánkwátóí íma arúmakon-ampaantama maimaésa sésa ²⁴ taráráivo séta aávéiya kwétiyaanaya nááwa usáyaaítana mayáníyo sumbá Áánútun-ai aúvávimba agaimaréna séna kesí unáánkwtóí taaímbai maimaésa moórá kesí ampaantarátávésa aávéima tiyaráawe sirónka'a pósa i-kwáásí mirá uráawe.

²⁵ i-kwáásí mirá uwasá Ísuna kwaasi taaira'á tuvúkón-taigona ááimpimba máumba Ísumba anówa úwana kwenáúnko Kóropasi awainínkó áwí'á Máriaa úwana Mágátáara-naopaken-ininko áwí'á Máriaa úwasa miráumai-inimba taaigoná ááimpimba máyówana ²⁶ Ísu kwenanówamba awánéna kembá Yónimba suwánéna anówantavena séna mindá enáánimban-íye séna ²⁷ kentávéna séna mindá enanóman-íye súwa'á isé'á kesí naaúmpa'á móankare'á kárákwiraumne.

Ísuma pukáin-kwasai.

Mátíyu 27:45-56, Mááka 15:33-41, Áríku 23:44-49

²⁸ minkákémbá Ísu imáyáama éna amápa'-mayaima ánásauumne súmba sáwí-imayaagomo tátokaiimpinkemba iyátinkaunda-mayai amápa'-mayai ánásasuwaumne séna Ísun-ai Áánútuna aúvávinkemba paárinintavena Ísu séna nontávái kwésinkaiye súwana ²⁹ ándáaran-domba ikaa'nómbá anavéúmpimbá kwáyowana paru-táyánama mindómpimbá tu'maéna oviyen-támayopimba kinúvaimaena náinkwáe séna Ísu óika'a mósá marówana ³⁰ Ísu néna séna amápa'-mayaima ánásasuwaumne séna a'nómbá kívaimai avowa ayáámpimba kwenamambá to'maréna pukáíye.

Ísuna akwámpimbá kwaantáandéí agaivaráin-kwasai.

³¹ Ísu kweyáárika'a puwúwana Yútaa-kwaasima agándon-kanaama tíyótaasa í-tánón-kánáámá aavýaaraamba tíníye úwasa pósa sésa agándai-kanaara'á puwíyan-kwaasi taaira'á máévo sésa Páírátinopa'á tésa sésa puwíyan-kwaasi íma úwoi tiyúwéwasa taaira'á máéro. tísamaima ankaisiyasa ááema puwíyasa taairakémbá marapá'á maitiyúwáaro suwaná ³² Páírátí owé súwasa i-kwáásí Ísuna évarevar-akwampa'á taaira'á tuvúsúmaron-kwaasi tísamaima koankaisésa ³³ Ísunopa'á tumbá á'á pukóntavesa kwenáísamaima íma ankáísúmba ³⁴ moórá-i-kwaasigo Ísuna akwámpimbá kwaantáandéí agaivówana naaegwára nonkwára'á kunkáíye.

³⁵ mindámó awánáúndawaima simátimakaumne. awáné'á árair-aimba súnda pó'á isé'á sé'á áraire sénááowe. ³⁶ Áánútun-ai aúvávimba agaimaréna séna kwenayáátamba íma ankaisíníye agaimaréna sirónka'a pósa i-kwáásí mirá uráawe. ³⁷ moóráva'á agaimaréna séna kwaantáandéímó agaiváindawaima avuwónááowe agaimaréna sirónka'a póna paáruaiye.

Ísumba utamánkaraan-kwasai.

Mátíyu 27:57-61, Mááka 15:42-47, Áríku 23:50-56

³⁸ Yósépima Árimátíyaa-naopakewaima Ísun-ai isówai póna Yútaa-anon-kwaasi táároí inkaiséna kwenáwí'á áyutukomba póna Ísuma puwúnka'á Páírátinopa'á téna séna Ísun-uma utánáivo simiyó súwana Páírátí séna kanaámpó mayáníyone súwana Yósépi Ísun-uma komayówana ³⁹ Níkótimasima ááema Ísunopa'á no'wáamba tiráiwai áséi-kwiyumba ún-basawemba anóm-basawemba kae'á maimaéna Yósépimba kóái'maesarai ⁴⁰ Ísun-uma komaimaésarai ampaantavímbá mináséi-kwíyúm-básáwénkwára'á asááúmaesarai tésarai Yútaa-kwaasi miráumai utaantembá pósarai miráumai utaráíye. ⁴¹ Ísumbo tuvúkáan-ayampa'á taai-kigáúmá kwáyowana utaráam-buri-aima ímo kwaasi utaróm-buri-aima kwáyowasarai ⁴² agándai-kanaama sáwíyanka'á tíníye sésarai mimbúri-áimá egwaa'á kwáyontavesarai Ísumba mimpimbá máutaraaiye.

20

Ísuma pukáimpinkemba usásinkain-kwasai.

Mátíyu 28:1-8, Máaka 16:1-8, Árúku 24:1-12

¹ sontaará'a irataró'a íma sán-karowana Máriyaa Mágátáaraa-naopaken-ininkoma utamánkaropa'a kwéna koawánomba murí-áigóná óikaken-ontamba maisukówana koawánéna ² isaaiséna Sáimoni Pitaante kenté tasimásimena séna kentáási anóndakon-úma murí-áivínkembá maimaésa náávára makááo súwakai ³ Pítaae kesé utamánkóm-buri-aiva'a kónáe sékai ⁴ isaaisékai kówáyamba kemá Pítaamba kóyaaita kwé'a aiva'a murí-áivimbá kówánda ⁵ kivaire'a ampaantawé su'mai kwáyomba awané'a íma murí-áivimbá usáveráawánana ⁶ Sáimoni Pítaa téna murí-áivimbá usáverena awánomba ampaantawé su'mai kwáyowana ⁷ Ísu a'nónkákén-ámpáántá moórá-ayampa'a kwáyowana awánówa'a ⁸ murí-áivimbá aiva'a kówándawai usávere'a awané'a sé'a árai'a pukáimpinkemba usásinkaiye séwándanivo ⁹ Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna pukáindavinkemba usásinaniye siráimba íma ísámai kawé'a ówáyamba ¹⁰ kenkáisi naaópakai kuráuye.

Ísu paárúwana Máriyaa awánarain-kwasai.

Máaka 16:9-11

¹¹ naaópa'a kówáyana Máriyaa murí-áigó óika'a ména ivi'a kwétena kivairena murí-áivimbá awánomba ¹² kae-kwáási kwayán-únánkwátóigwara'a Ísumba utamánkóm-barupimba mésarai moóráwai a'nómpá'á maúwana moóráwai aísamaiva'a maúwana umái máyóyana Máriyaa tuwánówasarai ¹³ sésarai meníninkóo nóintavai ivi'a kwétaano suyaná Máriyaa séna kesí Ísóigomba maimaésa náávára makááo sé'a íma kwáyáisa'a kwéawanaumne ¹⁴ simásuwena tagwántamáí awánomba Ísuma úmbanivo íma aúyówana ¹⁵ Ísu séna meníninkóo nón-ivira kwéteawa náávana kwéavakaa-ono súwana Máriyaa séna taai-kigáúrá'á tavikáiwaima iyé-ímáyáá éna séna emó maimaémo nááva'o maké simásimiyo. komayánáivo súwana ¹⁶ Ísu séna Máriyaa súwana mégwantena kwenááivinkemba séna Araponai súmba maanáipínkembá kwántamáí séna kesí Ísóigoo súwana ¹⁷ Ísu séna kesivonópa'a iyóndayavai kwéumpo íma tátoraao. kesivárawaisai kosimátimé se kesivo kentivonópa'a iyúne. kesí Ísóigo kentí Ísóigonopa'a iyúne súwana ¹⁸ Máriyaa Mágátáaraa-naopaken-ininko Ísuna kwayó-kwáási kosimátiména séna Ísóigomba awánáumne séna Ísóigomo sún-aimba simátimakaiye.

Ísuna kwaási kwembá awánaraan-kwasai.

Máaka 16:14-18, Árúku 24:36-49

¹⁹ misóntááóná enónka'a Ísuna kwayó-kwáási Yútaa-anon-kwaasiyavéna táá'a kówasa naaúmpa'a umésa ontá umái ítáyuwowana Ísuma paárumai túranka'a ména séna aánoumai máéro séna ²⁰ ayáánarumpin-avigwara akwámpin-ávigwára'á agaráátinkowasa miwítí Ísóigomba awánéna pósa ávááran-aamoi umánkówana ²¹ Ísu moórágwara'a séna aánoumai máéro. kesivomó sí'mákaintemba umái keinárawa'a tí'maráana'a kesí mayáimá komáyáaro séna ²² kwenáama aútiména séna Áánútun-amankomba tíménana kesé méníye. ²³ sáwí-imayaamo maitiyuwáiyanamó éna misáwí-ímáyáámá ánásaníye. ímo maitiyuwáiyanamó éna misáwí-ímáyáámá úwoi kwaikwai'a íníye Ísu siráíye.

Tómáasi Ísumba awánarain-kwasai.

²⁴ Ísuma paárúwasa kwená kwayó-kwáási awánasuwonka'a Tó máasi kwááyu-awí'a áváravaao kwemá ó'opa'a máyomba ²⁵ túwasa simámesa sésa Ísóigoma paárisata awánáumne suwaná Tó máasi séna ayáánarumpin-avigwara akwámpin-ávigwára'ó awané'o tátorekai sé'a pukáimpinkemba usásinkaiye súsino súwana ²⁶ avakaeté-no'waamba maisuwésa Tó máasigwarar-umai ókwará'a kwená kwayó-kwáásiyé naaúmpa'a umésa ontá umái ítáyuwowana Ísuma paárumai túranka'a ména séna aánoumai máéro séna ²⁷ Tó máasintavéna séna siyáánarumpimba táto'mai awané sukwámpimbá táto'mai awané se kentávái komparé sénavainivo áraire siyó súwana ²⁸ Tó máasi séna kesí Ísóigo emá kesí Áánútu óne súwana ²⁹ Ísu séna ááéma íma suwánarempo komparé siráandaniye. ívé'a suwánánda po áraire kwésene. ímo suwánewaimo ésa árairemo sésamo ésa aamoi ésa tirumbá kawé'a ónááowe Ísu siráíye.

³⁰ Ísuma kwená kwayó-kwáási súranka'a ó'on-o'om-bayai-awaame'a agaráásinkowa'a évaka'a maankwándááivimbá íma agaimaráúndanivo évaka'a agaimakáumne. ³¹ Ísuma Áánútu áánimba póna kwemá usásinankaiwaiman-íye séna maanáuváimá agaimakáunda

pó'a Ísuntavesa áraire sénááowe. mirámó síyawaimo ésa Ísuwe tarúmai mai'mai'a ónááowe sé'a mindáyave'a maanáúvámá agaimakáumne.

21

avakaeté-kwaasima Ísumba awánaraan-kwasai.

¹ naaémba Táipíriyasi-kwaaunkon-awampa'a Ísu miráumai paárúwasa kwená kwayó-kwáási awánaraawe. ² kwená kwayó-kwáási torupésa miwí túwí'a Sáimoni Pitaawe Tó máasi kwááyu-awí'a ávárawaawe moórawai Kárirí-ayampakemba Kéna-naopakemba kwaasi áwí'a Nátáníyowe Sépéti ááninkaiye ó'on-kae-kwaasiye miráumai-kwaasi torupówana ³ Sáimoni Pítáa simátimena séna noyáá'a kotoránáe'a kúne súwasa kesáágwara'a montá kónáeta kwéune sésa nompí-sípívimbá usámaaisesa kumbá no'wáamba noyááramai kwima-kwimar-umbá íma noyáá'a torówana ⁴ irataró'a Ísu nonawámpá'á máyowasa íma aúyowana ⁵ Ísu séna iyámpóiyono. noyáá'a tokááo súwasa ímaniye suwaná ⁶ Ísu séna kwase-únámbá tiyáánúrapar-ayampa'a nompímbá túwéwana kumína'a noyáá'a asínáaro súwasa kwemó súnten-umai sáwíva'-noyaa'a asínówana mindómpí-sípívimbá íma kanaán-umai máráara'naraa éna ógwitowa'a ⁷ kemá Pitaantave'a sé'a epínda Ísóigoman-iyé séwánana Pítáa mináimbá iséna mayáímó mayáíndayavena paákákén-únánkwátói ayú'maromba minúnánkwátói maimái úmaena nompí-sípí tuwéna nompímbá ásávena nonáámááíva'a kúwana ⁸ nonáámáái egwaa'á kwáyowata ó'on-kwaasiya mindómpí-sípí maimaéta kwase-únámbá tavisímaeta kówándaya ⁹ nonáámááíva'a ásávaawandaya iramá kwégowana noyáákware toónkwará'á kwéagayowata awánaawananya ¹⁰ Ísu séna tóráan-doyaa'a évaka'a maimaé'a teró súwana ¹¹ Sáimoni Pítáa nompí-sípívimbá usámaaisena kwase-únámbá tavisímaena nonáámááíva'a mámarowana anón-doyaa'a ¹² noyáá'a kwéna sáwíva'-noyaa'a kwáyombanivo kwase-únámbá íma tararówana tavisímaena nonáámááíva'a mámarowana ¹² Ísu simásimenaya séna tamandaaró súwata nááwa'ono séta áísaa ónái séta ówándaya íma áísaa eta Ísóígoma iyé-ímáyáámá ówánanaya ¹³ Ísu noyáákware toónkwará'á maimái símakaintaawe. ¹⁴ Ísu pukómpinkemba usásinomba kaeká'á paárúmba ívékwarakaamba paárúwata awánaraundayaawe.

Ísu Pitaantavena kesí kwaásira'a taviyiyó siráin-kwasai.

¹⁵ toómbá násuwowana Ísuma Sáimoni Pitaantavena séna Yóni ááninko Sáimoniyo. miwímá usáyaaitewa enarumbá kwésimeno súwana owé Ísóigoo ená imáyáamo umánkaunda á'a suwánaraane súwana Ísu séna kesí sipisípi-araaka'a taviyiyó séna ¹⁶ ókware'a Ísu áísaa ena séna Yóni ááninko Sáimoniyo. kesí imáyáama kwéono súwana owé Ísóigoo ená imáyáamo umánkaunda á'a suwánaraane súwana Ísu séna kesí sipisípira'a taviyiyó séna ¹⁷ kaumborá'á Ísu áísaa ena séna Yóni ááninko Sáimoniyo. kesí imáyáama kwéono súwana kaumborá'á áísaa ena súntavena Pítáa arumbá umbai tówana séna Ísóigoo amápa-tantaa'a á'a awánaraandayavai ená imáyáamo umánkaundagwara'a á'a suwánaraane súwana Ísu séna kesí sipisípira'a taviyiyó. ¹⁸ árai'a simáme'a sé'a emá aú-kwaasima máyaanda po ená unáánkwátói ane'maké ená imáyáavinkemba úwoi kwénaaempo anónu'mai kéma enayáámba árútuwenasa ímo embó arááimo táíndava'a máankanaaowe Ísu séna ¹⁹ mináimbó súmba Pítáamo miráumai taaira'á puwéna mindá Áánútu áwí'a mósá marániye séna Pitaantavena séna kesirááíma kwaraáo siráíye.

Ísunte Yóninte mindáraití kwaásai.

²⁰ Ísu Pitaantavena simásuwowana Pítáa kogwanténa moórawaiмба awánarai. ááéma toómbá narópa'a Ísun-áóká'á ména séna Ísóigoo nááwa ená kuntaru-kwáási íníyo siráiwaimba ²¹ Pítáa kogwanténa awánéna Ísuntavena áísaa ena séna Ísóigoo minkwáásíndó súwana ²² Ísu séna kemó súndamo é'o é'a kwemó éna úwoi maambárárá máyaina'a kemá kumónaumnemo súndamo éna íma endéín-ivo kendéímán-iyé. emá kesirááíma kwaraáo Ísu súwasa ²³ kwená kwayó-kwáási íma kawé'a umái isónkakemba sésa kwemá íma puwíniye sésa simátíma'mae kuwaná kwemá íma puwíniye Ísu íma mirá siráimbanivo kwemó éna úwoi máyaina'a kemó kumónaumnemo súndamo éna íma endéín-iyé Ísu siráíye.

²⁴ íma puwíniyemo siráan-kwaasi kemá Yóni úne. mináimbá kwésimatimatuwe'a aúvávimba kwéagaisuwaunda mináimbá árair-aimban-iyé. ²⁵ Ísumo mairáim-bayaima

évaka'a agaé'a évaka'a íma agairáunda pó'a amápa'o agaisuwé'o é'a maranéí
káátamaranaumpo náávava maránaumno sé'a sùne.
kemá Yóni sùnda-aimba únáesaiye.

aantá-kwaasi

Ísu kwíyómpa'a irówana Áríku kae-kwáái aiyayaan-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanámbá agaimakáiyé. Áánútunopa'o iyí-ámbá Yútaa-kwaasiti monor-áimbá isaná Ísuma marapá'á kunkáinka'a kwenááiyavai áraire sésa kwenká'á aráápamái kwémaen-amban-iyé. Áánútun-amanko Ísuna kwayó-kwáásiyé kwená aampa'ó kwégun-kwaasiye asirayámbá tímúwasa Ísun-aaí aiva'á Yútaa-kwaasi Yérúsaremuva'ó máyówai simátímúwasa mináintávái áraire sésa kwenká'á aráápamái máyówai Yútaa-kwaasiti maravá'á ó'on-daopimpa'a kosimátímakaawe. minkákémbá évakarawai ó'om-baravaka'a Yútaa-kwaasiye ó'on-o'on-kwaasiye kosimátin-tasimatin-uraawe. Áríku mirán-áimbá agaimakáiyé.

aantá-kwaasiti mayáimó mairáan-kwasai.

¹ Tíóvíráasiyo ívé-kwandaavimba moóra-kwasai sénaumpo isaaó. aiva-kwándááivimbá Áánútu Ísumba ai'marówana marapá'á kunkáin-ainkwara mayáimá kumbairáin-ainkwara aaimá siráin-ainkwara avumpimbá amápa'-mayaima mairáinkwara'a komáé tamae umái kwená mayáí marapá'á ánásowana ² Áánútu kunairówana kwíyómpa'a iráin-ainkwara'a aiva-kwándááivimbá agaimakáunda isa'á ívé-kwandaavinkwara'a agaimaráumpo isaaó. Ísu kesí aantá-kwaasiye séna ítámakaiye. Ísu íma kwíyómpa'a irónka'a Áánútun-amankona asirayánkwárá'á ména aantá-kwaasi kwená amáamba simátímakaiye. ³ Ísu pukáimpinkemba usásinena kae-kwáái aiyayaan-kanaama 40 kanaama moóra-mora-tawai paárunena kwenáúma kawé'a umái agaráátinkowasa awánésa sésa arái'a Ísu pukáimpinkemba usásinena máyáiyé suwaná paárunonka'a Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba simátíma'maena iráiyé. ⁴ moóra-tawai torupésa toómbá kwénowana Ísu paárená séna maanká'á Yérúsaremu-naopa'a íma tuwé'a úwoi mé'a kesivo kesimambá tíménaumnemo asiramái siráimba kwéamu'mare'a máyáanana úwoi tímíno. mináimbá á'a simátíme'a sé'a ⁵ Yóni nombá pétinkaraimbanivo sáwíyanka'a Áánútun-amanko kuména keinárawapimba anómba umátinkanivo amu'maré'a máéro Ísu siráiyé.

Áánútu Ísumba kunairówana iráin-kwasai.

⁶ Óríve-omapa'a Ísuwe aantá-kwaasiye torupésa Ísumba áisaa esa sésa Ísóigoog ívéra Áróamáni-kamaani-kwaasi tí'mátuwewa Ísareri-kwaasiya kawáá iníyono suwaná ⁷ Ísu séna moóra-kanaamo tímimba ívéra'i. aánowa'iyó. Áánútu kwená imáyáavinkemba mirá iníyé. kawé-kánáámó sáwí-kanaamo paárinimba Áánútu kwená imáyáavinkemba mirá iníyé. mirán-kánáámó tímimba sáwíyan-aimbanivo ⁸ kemó sendá anón-aimbanivo ísáaro. Áánútun-amankoma kentópa'a kúmínimba kwená asirayámbá tirumpimbá anómba umátinkaina'a kesááigwara kentáváigwárá'á simátíme'a Yérúsaremu-naopare Yútiyaa-ayampare Sámériyaa-ayampare amápar-ayampare kosimátíma'mae'a nááóro ⁹ Ísu simásuwowasa awánomba Áánútu Ísumba kunairówana ainánkó Ísumba káátaguwasa íma awánowana ¹⁰ Ísumo iyúmba kwíyómpa'a karátuwesa máyówasarai avekáán-umai kae-kwáási kwayán-únánkwátói úmaesarai egwaa'á mésarai ¹¹ sésarai Kárirí-ayampaken-kwaasiyono. íma kwíyómpa'a karátuwe'a máéro. awánaawanamo Áánútu kunairáisanamo kwíyómpa'o iyínten-umai ókwara'a miráumai kumíníyé siráíyé.

Yútásina mayáír'á usámairain-kwasai.

¹² mindárai simásúwóyasa aantá-kwaasi Óríve-omapa Yérúsaremu-naor-egwaar-omapa'a tuwésa Yérúsaremu-naopa'a koyauwerésa ¹³ máyón-daumpa'a ávúmayaataan-daumpa'a umésa miwímá Ísuna aantá-kwaasi moóra-morawai túwí'a Pítaawe Yóniyé Yémésíyé Èndaruwe Virípiye Tóamásiye Pátóromuwe Mátíyuwe Árávíási ááninko áwí'a Yémésíyé moóráwai kwemá Áróamáni-kamaani-kwaasi tí'mátuwanae siráiwai áwí'a Sáimóniyé moóráwai ó'on-Yemesi ááninko áwí'a Yútásiyé miráumai-kwaasi aantá-kwaasi ¹⁴ tayorupontembá námúnaa seémáembani. minkwáásíyónté évakar-inintone Ísumba anówawe Ísun-ává'awaawiye tayorupamáí mésa námúnaa seémáembani.

¹⁵ námúnaa síma-sima kwéesa moóra-kanaama sáwíva-kwaasi 120 kwaasi Ísun-aaiyavesa áraire siráan-kwaasi tayorupamáí máyówana Pítaa usásinena simátiména séna ¹⁶⁻¹⁷ kesí kwaásiyono. naaóv'á Áánútun-amankoma kentáá síkwá'náomba áwí'a Tévítimba simáména Yútási-aaí súwana agaimakáimba póna mináimbá paáriníyé. ááéma

kentááyáviyé Yútásintavaiye Ísu kesi mayái máyáaro séna ításinkowata aantá-kwaasiti mayái-íta umáiya mairáundayaawe. naaémba Yútási tí'maena Ísunopa'a túwasa táto'mai áí'maesa ándávimba ánkaraawe. [¹⁸ Yútási misáwí-máyáigóná meeyámbá óntamba mairéna maramá meeyán-umasuwena mimbárává'á ándáma uréna kweyáárika'a kwe-nanumarambá arátuwena ámu'a kuvánkaar-úwana ayánaruntomba marapátá kunkturáiyé. ¹⁹ Yérúsaremuwaken-kwaasi isésa miwí tááivinkemba mimbárágó áwí'a Akeotaava'an-iyé sésa kwántámai-kwí'a naae-márává'án-iyé siráawe.] ²⁰ ánivo monor-ímó agaimakón-áuvai-kwandaavimba Tévíti agaimaréna séna

kwená naambá tu'nambá isasá

mimpimbá íma kwaasi kwégwaewe

agaimaréna séna moóráva'a agaimaréna séna

kwená mayáír'á moóráwai usámayaniye

agaimaréna sirónka'a póta ²¹⁻²² moóráwai Yútásina mayáír'á usámayaniwimba

avakáá-umaiya airánaundayaawe. Ísu Kárásítima pukáimpinkemba usásinkain-aimba

kweséya tásáumai simátíma'maeta kónaunda póta Yóni nombá kwévetinkowana Ísu

mayáimá ááimba ásámai mayówata kuré-ire úmae kwénaaowananya Áánútu Ísumba

kunairówana kwíyómp'a iyúwasa awánaraawaivinkemba moóráwaimba airáananaya

kwemá Yútásimo tukáim-bayai usámayaniye Pítáa simásuwowasa ²³ isésa kae-kwáási

túwí'a tésa moóráwai kaumbo-kwí'á tamámakawai moórá-awí'a Yósépi moórá-awí'a

Paasapasi moórá-awí'a Yásátasi uwaná moóráwai áwí'a Mátáyáasi miráumai-kwaasirai

túwí'a tamásuwesa ²⁴ námúnaa sésa Ísóigoo amápa-kwaasiti imáyáa awané tirumbá

tuwané minkáé-kwáásivinkemba náawa Yútásina mayái aantá-kwaasiti mayáír'á

usámayaniyo. agaráásínkénata awánaano. ²⁵ Yútási kwená mayái ivátuwena puwéna

kwená mayáigóná meeyámbá sáwí-marupa'a kunkáiyé sésa ²⁶ námúnaa simásuwesa kae-

kwáási túwí'a kae-kwándááivimbá agaimái anavéúmpimbá kuvé'makowana moóráwai

moórá-kwandaai mósá mairéna awánómbe Mátáyásiye sésa agaimakówana aantá-

kwaasi sísamavakemba moórá kumbaimái-kwaasivimba komayái mairáiyé.

2

Áánútun-amankoma kunkáin-kwasai.

¹ naaémba toómbá áká'mai Áánútuntavesa isámai kaunánáe sésa torupaan-kánáámá

túwasa Ísun-aaiyavesa áraire siráawai amápa'a mimbórá-náúmp'á torupamáí máyówana

² avekáán-úwana kwíyómpakemba anón-undaraamba torówasa kwéisowana máyón-

daumpa'a kuména móanoní'a úwana ³ iraronkáán-tántáá'á paáruena taainkaar-umai

moórá-mora-kwaasi tinepimpá'á kóyáwé úwana ⁴ Áánútun-amankoma tirumpimbá

anómbe umátinkowasa máyówana Áánútun-amankoma asirayámbá tímúwasa ó'on-o'on-

kwaasi tááivinkemba siráawe.

⁵ toómbá áká'mai Áánútuntavesa isámai kaunánáe sésa torupaan-kánáá túntavesa

Yútaa-kwaasi Áánútuna imáyáa mósá márówai ó'on-o'om-baravakemba Yérúsaremu-

naopa'a tayorupamáí máyówana ⁶ úndáraamba torónka'a isésa mindámbo kwáyopa'a

tayorupowasá miwí tááivinkemba kwésuwasa isésa táátavai ésa ⁷ ávááraumai imáyáa

ésa sésa kwéswai amápa'a Káirivakewai mináimbá kwéswain-owe sésa ⁸ moórá-

morawai sésa kesááivinken-aine simásaraawe. ⁹ kesáámá évaka'a Páátiyaa-maravakewaiya

évaka'a Mítiyaa-maravakewaiya évaka'a Iramu-máravákéwáiyá évaka'a Mésópótemiyaa-

maravakewaiya évaka'a Yútiyaa-maravakewaiya évaka'a Kápátósiyaa-maravakewaiya

évaka'a Pontasi-máravákéwáiyá évaka'a Ésiyaa-maravakewaiya ¹⁰ évaka'a Virisiyaa-

maravakewaiye évaka'a Pámpíriyaa-maravakewaiya évaka'a Ísipi-maravakewaiya évaka'a

Árípiyaa-maravakewaiya Sáíríni-maragona egwaakéwáiyá évaka'a Árómáa-naopakewaiya

miráumai-naopakemba tayorupamáí méta ¹¹ Árómáa-naopakewaiya évaka'a Yútaa-

kwaasiya évaka'a á'on-ampa'a tuwéta Yútaa-monor-ampata kwégwareta ánivo évaka'a

Kíríti-maravakewaiya évaka'a Árépiyaa-maravakewaiya tayorupamáí máyaunasaya

Áánútu kawe'-máyaí mairáin-aimba kwésesa moórá-morawai kesááivinkenta kwéwesata

kwéisaundayaawe sésa ¹² táátavai ésa ávááran-imayaa ésa isése ésa sésa mintántáákóná

ááimba náara íníyo suwasá ¹³ évakarawai kwíráái sésa miwí uwóo'ó'-nómbá nésa uwóo'ó'

ésa ó'on-o'on-kwaasi tááivinkemba kwésewe siráawe.

Pítáa simátímakain-kwasai.

¹⁴ simásúwówana aantá-kwaasi 11 kwaasi usásinompimba Pítaa usásimbai ména torupamái máyón-kwaasiyavena anónka'a simátimena séna kesí Yútaa-kwaasiyona. Yérúsaremu-naopaken-kwaasiye ó'om-baravaken-Yutaa-kwaasiye másáaro. Kárírivakewai ó'on-o'on-kwaasi tááivinkemba kwésewaina ááimba simátimumpo isáaro. ¹⁵ uwoaoó'-nómbó nésa uwoaoó' ówémó kwésemba minkwáásí íma uwoao'á kwéowe. kwaási no'wáámba uwoaoó'-nómbá nésa uwoao'á kwéowo ívé'a aaváyaavimba isasá minkwáásí íma uwoao'á kwéowe. mintántáákóná ááimba maará ínivo ¹⁶ naaóv'á'á Áánútun-ai simátimakowai áwí'a Yóweri agaimaréna siráin-aimba kwévaariye. maarán-áimbá agaimaréna séna

¹⁷ Áánútu séna naaén-kanaa maará ónaumne. kesimambó amáparawaimo timénaunda kentáánimbaare kentiyáámumbaare kesáái avora'á simátimenaaoowe. kenti ívé-kwaasiye anónutan-kwaasiye kaaimbá awánanaaoowe. ¹⁸ árai'a minkánáará'á kesimambá kesí kwayór-inínákwá'á timénaunda kesáái avora'á simátimenaaoowe. ¹⁹ kwíyómpa'a marapá'á ó'on-o'om-bayai-awaame'a ónaunda naaegwára iragwára anón-umunkwara'a paáriníye. ²⁰ aaváúmá tuninana kwíyómba naaerírí'a váina'a mirámó ónaunda kesí ó'on-o'on-kanaa ságayan-kanaama paárinimba ²¹ kentávésamo Ísoígowemo síyawaima sáwí'ó umáimo maíyampinkemba kawer-ámpá'á métinkanaumne Áánútu siráíye

Yóweri agaimaréna siráíye Pítaa mináimbá simásuwena ²² séna Ísareri-kwaasiyona. senda-áimbá isáaro. Áánútuma Ísumba Násáretivakewaimba asirayámbá amúwana simámakaim-bayai maéna kawé'máyái ó'on-o'om-bayai-awaame'a uráimba keinárawapimba úmba awánaraawe. ²³ naaóv'á'á Áánútu imáyáamo éna mirá-mira ónaumnemo siráinka'a pósa évakarawai Ísumba áí'mai keinárawa'a tímúwa'a tuvuwónáe sé'a sáwí-kwaasi tímúwasa áí'maesa taaira'a tuvúwúwana puwúmbanivo ²⁴ Áánútu pukáimpinkemba usásinankaraiye. pukéna marapá'á maígómá íma kanaán-umai tátorowana Áánútu Ísumba ayúrankowana pukáimpinkemba usásinkaiye. ²⁵ mindáyavena naaóv'á'á kentáá síkwá'náo áwí'a Tévítí Ísun-ai agaimaréna séna

aasiyaasí Ísoígo kesé máyáisa'a awánaraumne. kwemá sirávaimai máyáimba pó'a íma sáwí-imayaa kwéune. ²⁶⁻²⁷ mindáyave'a kesirumbá kawé'á umái mé'a Áánútu áwí'a mósá kwémaraumne. púwón-ayampa'a kesimambá íma másiyuwaniyone. kesirumbá ámakawandawaima ená kwayó-kwáásí únda po puképa'a íma másiyuwenana súma kaviráníye. mindáyave'a máyaunda pó'a imáyáa é'a púwóndavinkemba usásisinkaniye. ²⁸ púwíndavinkemba usásine maí'mai'a ínáyone séma kesé máyaanda póna kesirumbá kawé'á umái anómbe ína'a ménauumne

Tévítí agaimaréna siráíye Pítaa mináimbá simásuwena séna ²⁹ kesí kwaásiyona. kentáá síkwá'náo áwí'a Tévítin-ai avora'á simátimunda kwemó agaimakáimba íma kwesávái siráíye. kwemá puwúwasa utámakowana kwená maravaraambá á'a awánaraamba póna agaimarómbe íma kwesávái siráíye. ³⁰ naaóv'á'á Áánútu séna Tévítimo kawááná'ó ménamo uráintemba mooráwai minákúmpákéwái anondára'a kawááná'á méníye Áánútu siráimba Tévítí Áánútun-ai simátimakawai póna kwemá séna Áánútu siráin-aimba árai'a paáriníye Tévítí siráíye. ³¹ Tévítí Áánútumo naaémbó ínín-imayaa éna séna Áánútumo usásinkaiwaima Káráísiti kwemá puwíndavinkemba usásinaniye súntavena séna pukén-ayampa'a íma máuwainana áúma kaviráníye

Tévítí súmba ³² mindá Ísuntavena siráíye. ánivo Áánútu Ísumba pukáimpinkemba usásinankowata áta awánaraundayaawe. ³³ Áánútu kuná'maena anón-kwaasi póna ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á móankená kwenamambá ámakaiye. avowámó árai'a kesimambá aménaumnemo siráimba ámakaisana kwenamambá kembá símakaimba kwéise'a kwésuwane'a kwéowe Pítaa mináimbá simásuwena séna ³⁴ Tévítí íma kwíyómpa'a iráiwai séna

kesí Ísoígontavena séna Áánútu séna kesiyáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á mara'á ména'a ³⁵ ená namuro-kwáásí usáyaaitaanasa miwí ánášanaoowe Tévítí siráíye. kwemá íma kwíyómpa'a iráiwai póna kwesávái íma siráíye.

³⁶ ánivo keinárawa'a taaira'a tuvúkúawaintavena Áánútu séna kemá usásinankawandawai Káráísiti éna Ísoígoma iyémá Áánútu siráimba pósa Ísareri-kwaasi amáparawai kawé'á umái isáaro Pítaa simásuwowasa ³⁷ isómbe tirumbá umbái tówasa Pítaawe aantá-kwaasiyavaiye sésa sáwí'a uráumpo nóra ónananayaawa síiyó suwaná ³⁸ Pítaa séna keinárawa'a moorá-morawai amáparawai misáwí-imáyáá tínaaemba umáme'a Áánútunopa'a té'a Ísu Káráísitintave'a isámai nombá péráaro. mindáyavena kenti

sáwí-imayaa maitiyuwéna Áánútu-amankomba úwoi timíniye. ³⁹ Áánútu kesópa'a terómó sendawáimá kesimambá timénaumne Áánútu siráimba pósa keinárawatavaiye kentiráá'maatavaiye ó'on-o'om-baravakewaiyavaiye asirayán-áimba siráiyé Pítaa siráiyé.

⁴⁰ Pítaa simásuwena ó'on-o'om-ainkwara kawer-áinkwárá'á simásuwena égési umái simátimena séna ivé'o sáwí-kwaasi méwaimo é'a sáwí-meyamba mayánááowe. kemá ivé'a sáwí-ampa'a tuwé'a pó'a íma sáwí-meyamba mayánááowe Pítaa súwasa ⁴¹ sáwíwa-kwaasi isésa kwenááiyavesa áraire sésa nombá kwéveresa mitáwai sáwíwa-kwaasi 3,000 kwaasi Ísun-aaiyavesa árairemo suwasá Ísuna kwaási sáwíwa-kwaasi-i'a ésa ⁴² torupamáí maiv'á iyésa aantá-kwaasi Ísun-aai simátíma'mae kwáávantan-úmaesa kwéiyesa moórá-mora-umai-kwaasi kwétuwa'naa-esa Ísuntavesa isámai aráá-tomba kwénesa námúnaa sinté iráawe.

⁴³ námúnaa sinté iyésa mirámó umbá aantá-kwaasi kawé'-máiyái ó'on-o'om-bayaima kwémayowasa pósa amáparawai táátavai uwasá ⁴⁴ Ísun-aaiyavesa áraire suwái mimbórá-ímáyáá kwéesa torupanté kwéiyesa imáyáa ésa kentáási náaindaamba amáparawainéin-iyé sésa ⁴⁵ miwítí maramá miwítí náaindaamba ó'on-kwaasi timésa óntamba mairésa taaínkaar-umai ímo makón-kwaasi tímatuwesa ⁴⁶ aasiyaasi-táwai Yútaa-kwaasiti anóm-bono'-naumpa'a Áánútuntavesa isámai torupanté kwéiyesa ó'on-owiti naaump'a komésa Ísuntavesa isámai aráá-tomba kwénesa tirumbá kawé'a umái mésa toómbá taaínkaar-umai kwétimesa nésa ⁴⁷ Áánútu áwí'a mósá marówasa amáparawai tuwánésa miwíyávésa kawé'a kwéowe suwaná aasiyaasi-táwai Ísóigo évakarawai sáwí'o umáimo máyómpinkemba kawer-ámpá'á métinkowasa Ísun-aaiyavesa áraire suwáiyé torupamáí méraawe.

3

Pítaa aísamaima kawé'a umánkarain-kwasai.

¹⁻² moórá-kwaasi anówa maránkarompinkemba aísamaima pukurón-kwaasi máyowasa aasiyaasi-táwai áí'maesa anóm-bono'-nankona ontará'á áwí'a kawer-óntará'á móankarowana ména anóm-bono'-naumpa'o iyún-kwaasiyavena óntantavai inaainaaí sún-kwaasi máyonka'a anóm-bono'-naumpa'a Pítaae Yóniye iyúyana aavúumá toraétáápa'a kúwasa námúnaa kwésen-kanaara'a iyúyana ³ tuwánéna séna óntamba simékaiyo súwasarai ⁴ túramba kararésarai Pítaa séna kenkáí suwánaaoy suyaná ⁵ siméyááoye-imayaa éna tuwánówana ⁶ Pítaa séna íma óntamba makáumpo Ísuna asirayándéí kawé'a umánkanaumne. Ísu Káráisítima Násáretivakewaina asirayámbá kwáyáintave'a sé'a usásine naauwó sune Pítaa séna ⁷ ayáánúrúpa'a táto'mai usásinankowana aísamaima aísána kawé'a úwana ⁸ usásinkwena tokávara tauvára'a éna aamoí éna Áánútu áwí'a mósá kwémarena mindáraiye anóm-bono'-naumpa'a ⁹ kweyáárika'a marapá'á iyéna Áánútu áwí'a mósá marówasa amáparawai awánéna ¹⁰ sésa miwá aasiyaasi-táwai anóm-bono'-nankona kawer-óntará'á ména óntan-inaai síma-síma'a indá'án-iyé sésa táátavai ésa kweyáárika'a marapá'á kwéiyuntavesa tiyáámba tuvimpín-ésa táátavai uráawe.

Pítaa simátimakain-kwasai.

¹¹ kweyáárika'a kwéiyena aamoí éna Pítaante Yóninte tine'á tátorowasa amáparawai táátavai ésa miwítópá'a tóyo ésa anóm-bono'-naumpa'a Sórómoni áúgwimai úmakopa'a tóyo uwaná ¹² Pítaa tuwánéna séna Ísareri-kwaasiyono. mintántáátávái íma táá'a kaino. íma túramba kenkáí aráá'a sivuwóro. íma kenkáisi asirayánkó kawé'a umái arupí umái mékai kwéuvo ¹³ Áánútuna asirayánkó mirá kwéisana minkwáási kweyáárika'a kwénaaiye. mirá uráintavai Áánútu Ísu áwí'a mósá maréna kentáá síkwá'ná Ááváramu Áísákáa Yákpó miwítí Ísóigoma kwená kwayó'nákó áwí'a Ísumba póna mósá makáiyé. ániwo Ísumba áí'mae'a Árómáani-kamaani-kwaanako áwí'a Páírátinopa'a máánkarowana Páírátí séna ayúrunkanae súwa'a a'áo siráawe. ¹⁴ kawé-kwáási arupí umái máyon-kwaasiyave'a a'áo sé'a moórá-kwaasi inkamúwana puwúwasa ándáva'a áúkon-kwaasiyave'a ayúrunkaao siráawe. ¹⁵ mirá uráantave'a aúiná'a umái maí'mai'á ónááowaina ááin-kwaasi kemá tuvúwana pukáimpinkemba Áánútu usásinankowakai awánarauye. ¹⁶ awánarauyawai Ísuna asirayánkó aísamaima pukón-kwaasi kawé'a umánkaraiye. Ísuna asirayántávéna áraire siráimba isaná minkwáási kawé'a umái kwénaaisá'a kwéawanaawe Pítaa siráiyé.

¹⁷ Pítaa mináimbá simásuwena séna keinárawate kentí kawáánárawate íma awánamái Ísumba kawer-uré'a tuvukáawe. ¹⁸ naaóvá'á Áánútu kwenáái simátimakowaiyavena séna simátíme'a sé'a kemó usásinankaundawaimba sáwí'a umánkanaaowe Áánútu

siráinka'a póna keinárawa'o Ísumbo uráamba mináimbá paárurayiye. ¹⁹ mindáyave'a kentí sáwí-imayaa tínaeemba umásuwe'a Áánútunopa'a tíyana póna Áánútu kentí sáwí-imayaa maitiyuwániye. ²⁰ moórá-mora-tawai Ísóigo kwená asirayámbá tímína'a kwesé ménaaontave'a kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútunopa'a teró. Áánútuma túwa'naa ínkwáe séna usásinankaiwaimba Ísumba ai'maránana kuminíntave'a kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútunopa'a teró. ²¹ Ísu kwíyómpa'a umáyáimba póna naaén-kanaamo éna amápa-tantaa'a aúnaí'o índá-tawai ókwara'a marapá'a kumíniye. naaóv'á Áánútu mináimbá simátimuwasa Áánútun-ai ísón-kwaasi kawe-kwáási isésa simátímakaawe. ²² Áánútun-ai simátimakowai áwí'a Mósesi séna Áánútu kentí Ísóigo kembá kesí mayái mayaaó séna si'mákainten-umai Áánútun-ai simátiminiwaimba keándarakemba moóráwaimba ai'maránana kwená simátiminasa isánaáowe. ²³ Ímo isáiyawaimo éna Áánútu kwená kwaásivinkemba tí'maena moóráva'o tinkáindawai ánásanaaowe Mósesi siráiyiye. ²⁴ Áánútun-ai simátimakowai áwí'a Sámúwéri kwemá simátímakonka'a naaén-kwaasi simátimintemba mai-simátima'maesa iyémáyáamba kwévaariye. ²⁵ naaóv'á Áánútu kentáá síkwá'ná áwí'a Ááváramuntavena séna enándáraken-kwaasiyavena amápa'-marava-kwaasi kawe'a umátinkanaumne Áánútu asiramái siráiyiye. Ááváramun-andaraken-kwaasi owaná póna keinárawatavena Áánútu mináimbá asiramái siráiyiye. ²⁶ miráumai Áánútu Ísuntavena kesí mayái mayaaó séna ai'marówana keinárawapimba kunkáiyiye. amáparawai kentí sáwí-imayaa tínaeemba umásuwaiyana aiva'á keinárawa'a kawe'a umátinkanintavena keinárawapimba kunkáiyiye Pítaa Ísareri-kwaasiyavena simátímakaiye.

4

Pítaante Yóninte aavimbá maitinkaraan-kwasai.

¹ anóm-bono'-naumpa'a Pítaae Yóniye kwésimatimuyasa tóyo ésa mono'-máiyá-kwáásiyé mono'-nánk'ó kárákirowaiye Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáásiyé tóyo ésa ² miwí táái taisésa áwá'a'a suwasarái mindárai Ísu pukáimpinkemba usásinkain-aimba simátímuyasa úwoi-kwaasi isésa sésa Ísu pukáimpinkemba usásinkaintavesa amápa-kwaasi pukémpinkemba usásinanaaowe suwasá mináimbá isésa kamparé sésa áwá'a kwésesa ³ mindárai tátoresa sésa enáimba póta aaváyaavimba aavimbá maitinkánaumne sésa kawáá-kwáási ándáva'a tinkómbanivo ⁴ úwoi-kwaasi sáwíva'a 5,000 kwaasi mindárai táaiyavesa árairema siráawe.

⁵ aaváyaavimba aavimbá maitinkánaumne sésa kwáúmba aaváyaavimba Yérúsaremu-naopa'a Yútaa-kawaa-kwaasiye anón-kwaasiye amáamba sun-kwáásiyé miráumai-kwaasi miwí táái isáné sésa torupésa ⁶ aiva'-mónó-kawáánákó áwí'a Ánásiye kwená akún-ándá-kwáásiyé Káyavaasiye Yóniye Arekesándaawe torupamáí mésa ⁷ Pítaante Yóninte tááyowasarai miwítópa'a tuyasá tísaa esa sésa aísamaimo pukáin-kwaasi nóra uráaiyo. nááwana asirayáná keináravimba kwáyáintavaiya kawe'a umánkaraaiyo. nááwa áwíra tékai kawe'a umánkaraaiyo suwaná ⁸ Áánútun-amankoma kwempímbá anómba umánkowane Pítaa séna Ísareri-kawaa-kwaasiye anón-kwaasiye isáaro. ⁹ aísamaimo pukáin-kwaasi kawe'a umánkaraundayave'a kwésisaa-owe. nóra séra kawe'ó umánkaraundayave'a kwésisaa-owe. ¹⁰ avora'á simátiménda keinárawate amápar-Isareri-kwaasiye isáaro. Ísu Kárásítima Násáretivakewaimba taaira'á tuvúwówana Áánútu pukáimpinkemba usásinankaraiwaimba kwenáwika'a súyana kwená asirayánkó minkwáási kawe'a umánkánsana keinárawapimba kawe'a umái máyáisa'a kwéawanaawe. ¹¹ Áánútun-ai aúvái-kwandaavimba Ísun-ai agaimaréna séna óntan-damba on-kwáási moórá-ontantavesa sáwí'a kwéiyiye sésa maisukáawe. aáno minóntánkó ávonkaamba uráiyiye

mináimbá Ísuntavena agaimaréna siráiyiye. ¹² kwewé su'mai sáwí'o umáimo máyáampinkemba kawer-ámpátá mésinkanintaawe. Áánútu séna kwenáwíkaare su'mai kwená asirayánkówe su'mai kwaási sáwí'o umáimo máyáampinkemba kawer-ámpátá métinkaniye Pítaa siráiyiye.

¹³ Pítaa mináimbá kwésimatimena Pítaae Yóniye íma táá'a kwégowasarai asiramái simátímuyasa minkáwáá-kwáási tuwánésa táátavai ésa mindáramo úwoi-kwaasirai ímo aúváiimbo awánaroyawaiyavesa pósa táátavai ésa sésa Ísuwe kwénaaoyantavesarai mirá kwéoiye sésa ¹⁴ awánomba Pítaante Yóninteyopa'a aísamaimo kawe'a umánkaron-kwaasi máyowasa awánésa mindáramo simátimenaon-aintavesa avakáá uwááesa ivátiyuwesa ¹⁵ sésa máápa'a kúmókaiyo suwasarái kúmúyasa minkáwáá-kwáási iséise esa sésa ¹⁶ mindáraiye nóra ónaumno. ó'om-bayai kawe'-máiyáímá mairáiyamba

pósa Yérúsaremuvaken-kwaasi amápa'a isáamba póta íma kamparéyá sénaundayaanivo¹⁷ ó'on-o'on-daopaken-kwaasi íma isanááontaveta mindárayaveta simátimeta séta Ísu áwika'a íma simátímékaiyo sénaundayaaniye sésa¹⁸ tááyowasarai iyúyasa sésa Ísun-aaí íma simátímékaiyo. Ísu áwí'a íma taakaiyó suwasaráí¹⁹ Pítaae Yóniye sésarai kemó mirá simásinkaiyakaimo Áánútun-aaimo tuwékaimo Áánútu aúrampimba kawerá iníya ke mináimbá ókwará'a isáaro.²⁰ keiráímá awárayan-tantaa ísarauyan-tantaa'a íma tuwáyauvo úwoi simátimeyauye suyasá²¹⁻²² kawáá-kwáási ó'onkwará'a asiramái simátimatuwesa sésa ániwo úwoi kárúwaakaiyo sirá. áisamaima kawé'a umánkaron-kwaasi kae-kwáái aiyayaan-ira'a 40 ira'a íma kweyáárika'a kwénaauwasarai kawé'a umánkóyasa úwoi-kwaasi isésa Áánútu áwí'a mósá maróntavesa mindárai íma tínkamesa úwoi kárúwaakaiyo siráawe.

asiramái ménaumne sésa námúnaa siráan-kwasai.

²³ kárúwaakaiyo suwasaráí Pítaae Yóniye kentí kwaásitopa'a tésarai mono-káwáá-kwáásiyé anón-kwaasiye simátímakaan-aimba másimátímúyasa²⁴ isésa Áánútumpa'a námúnaa sésa Ísóigoo kwíyómba maramá uwi-nómbá tarórumarena miwán-arumpimba tarórumaraanda-yantaakakwará'a kwégawaa-one.²⁵ naaóv'á emá sunaná enamankómá ená kwayó-kwáási kentáá síkwá'náomba Tévitimba kusimámuwana agaimaréna maará séna

nóintavai ó'om-baravakewai áwáá'a sésa nóintavai áamáyu-aimba suwááesa áúkaawe.

²⁶ ó'om-baravaken-kawaa-kwaasi tokwaa úmae tayorupésa Ísóigonte kwemo usásinkaiwainte áái'a tiyamátinkanae siráawe

mináimbá Tévití agaimaréna siráíye.²⁷ mináimbá paárúwasa Yérúsaremu-naopa'a Érótiye Póntiyasi Páirátiye ó'onkaa-kwaasiye Ísareri-kwaasiye torupésa Ísuna áamáyu-aimba sésa emó usásinankaandawaimba ená kawé-kwáyó-kwáási Ísuntavesa áamáyu-aimba siráawe.²⁸ naaóv'ó emó mirá ónááowemo siráanda pósa torupésa mirá áraawe. emó ímo mirá ónááowemo siráandarakai íma Ísumba tuvúkásino.²⁹ Ísóigoo mono-káwáá-kwáási tááimo simáímo káráaamba ísaraanda po súwa'naa iníyonda póta íma inkaiséta enáái úwoi asiramái simátimenaundayaawe.³⁰ ená asirayámbá símínata tí'o índa-kwaasiya asóvataminkavata konó. ená kawé-kwáyó-kwáásigó áwí'a Ísuwe súnanaya kwená asirayánkó ó'on-o'om-bayaima kawé-máyáímá paáriniye³¹ námúnaa simásúwówana toru-pamáí máyón-daumpa'a toraa'náára'a úwana Áánútun-amankoma miwívimbá anómba umátinkowasa Áánútun-aaí asiramái simátíma'mae kuráawe.

náaindaamba moórá-mora umátímakaan-kwasai.

³² Ísuna aampa'á kwéguwai mimbórá-ímáyáá kwéesa mésa kentí náaindaantavesa íma kendéi kendeiye kwéesa úwoi moórá-mora-umai tíma'maesa kuwasá³³ aantá-kwaasi áváaraumai asirayánkwará'á mésa Ísu pukáimpinkemba usásinkain-aimba asiramái simátíma'maesa kwégwesa Áánútu aantá-kwaasi túwa'naa úntavesa kawé-máyái maimaé kwéguwasa³⁴⁻³⁵ Ísuna aampa'á kwéguwai maramá naamba makówai ó'on-kwaasi kwétimesa óntamba mairésa aantá-kwaasi tímúwasa taaínkaar-umai íma makón-kwaasi tímakaamba pósa Ísuna aampa'á kwéguwai amápa-tantaa'a íma aáváán-túwówana³⁶⁻³⁷ moóráwai áwí'a Yósépi póna kwegwárá'á mirá éna moórá-marama ó'on-kwaasiyamba aména óntamba mairéna aantá-kwaasi tíména kwemá Árivái-andarakewai Sáiparasí-ayampakemba tamáyowasa aantá-kwaasi moórá áwí'a simámesa Kíríki tááivinkemba Páánápásiye sésa kwántamáí-kwi'a tirávayaina'a iyémó suwáímá minóntámbá tímakaiye.

5

Ánánáesinte Sáváeraantei kwaasái.

¹ Páánápási minóntámbá tímúwasarai moóráwai áwí'a Ánánáesi awainínkó áwí'a Sáváerae mésarai moórá-marama ó'on-kwaasi kwétimesarai óntamba mairésarai² taináyauyo-aimba awainínkómbá simámuwana mirá iníyone súwana minóntámbá taaínkaar-urena évaka'a kwesávái maéna évaka'a maimaéna aantá-kwaasi mói tíména kampa'á séna amápa'a tímúne súwana³ Pítaa séna Ánánáesiyo Sáátáániyo áísaa umai isánáe sintávái owé se mararákén-óntámbá amápa'a tímúne siráanda Áánútun-amankomba kampa'á simáukaane.⁴ mimbáramá ená maramá isa tuwé óntamba mairé ená óntamba isa évaka'a tímé íma sáwí'a éma mararákén-óntámbá évaka'a tímúne íma sénda amápa'a tímúne séndama sáwí'a ómpo íma kwaásiye su'mai kampa'á simátíyukaampo Áánútun-amankomba kampa'á simáukaane Pítaa súwana⁵ Ánánáesi iséna pu'maéna

tuvamúwasa mináimbá ísaraan-kwaasi ávááraumai táatavai uwasá ⁶ ívé-kwaasi tésa puwúmba taasááumaesa maimaésa máutaraawe.

⁷ máutaawana awainínkó sáwíyanka'a ména awaikómó puwún-aimba íma ísarena Pítáa-iyaitopa'a túwana ⁸ Pítáa séna keináraití mararákén-óntámbá amápara símakaiyo súwana minínínkó séna owé amápa'an-íye kampa'á súwana ⁹ Pítáa séna enawaikóe esé mimbórá-ímáyáá ékai Ísóigon-amankomba kampa'á simáu'mai awánayae sirááíye. enawai'ó mágwéutaan-kwaasi tésa embá tamaimaésa máutanaaowe Pítáa súwana ¹⁰ pu'maéna Pítáa aísamaivimba tuvamúwasa ívé-kwaasi tésa puwúmba taawánésa maimaésa awaikómó utamánkópa'a máutowasa ¹¹ Ísóigona kwaásiye ó'on-kwaasiye isésa táatavai uráawe.

ó'on-o'om-bayai kawe'-máýáígoná kwaasái.

¹² aantá-kwaasi kwaási túranka'a ó'on-o'om-bayai kawe'-máýáímá maimaésa iyúwasa Ísuna aampa'á kwéguwai anóm-bono'-namba Sórómoni áúgwimai úmakopa'a aasiyaaí torupamáí kwémauwasa ¹³⁻¹⁴ ó'on-o'on-akwa'a sáwíwa'a Ísóigon-aaiyapasa áraire sésa miwísé torupamáí maémaémbanivo ó'on-kwaasi tuwánésa sésa kawe-kwáásín-owe sésa táatavai ésa íma miwísé torupamáí máyówasa ¹⁵ aantá-kwaasimo uráamba isésa tí'o ún-kwaasi tuvaipímbá taagwiya'maésa naambáru'a mátinkesa sésa Pítáa kwénaaena amank'ó'naanko taagwétáínasa asóvaigwae suwasá ¹⁶ ó'on-o'on-daopakemba tí'o ún-kwaasigwara tirumpimbá taraváá-kwámbá máyon-kwaasigwara'a tí'maesa Yérúsaremu-naopa'a mátínkówana Áánútu Pítáamba áwa'naa úwasa amápa'a asóvasaraawe.

kawáá-kwáásí aantá-kwaasi sáwí'a umátínkaraan-kwasai.

¹⁷ mirá kwéuwana aiva'-mónó-káwáánákóe kwená kwaási Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáásíyé sésa amáparawai íma kentáásiraaima kwáráavo aantá-kwaasi tirááíma kwáráawe sésa tíyántavai ésa ¹⁸ táto'mai ándáva'a tíyúwówana ¹⁹ mind'ó'wáámbá kwáúnka'a Ísóigona kwayó'nákó kwíyómpakendako ontamá tisuwéna tí'maena máápa'a mórúntinkena séna ²⁰ anóm-bono'-naumpa'a umé'a aúna-amba kwaási kawe'á umái mai'mai'a ónááon-ankona ááimba usimátíméro súwasa ²¹ isésa irataró'a anóm-bono'-naumpa'a umésa mináimbá simátímakaawe.

anóm-bono'-naumpa'a moóráva'a kwésimatimuwasa moóráva'a aiva'-mónó-káwáánákóe kwená kwaásiye tésa ándá-kwaasi táái isánáe sésa Ísareri-anon-kwaasi tááyowasa tésa mono'-nánkár-í-kwáásíyávésa sésa aantá-kwaasi ándáva'a máyáavo kotí'mae'a teró suwasá ²² kumbá íma máyówasa koyauwerésa tésa sésa ²³ ándá-namba ontamá umásuwasa í-kwáásí ontará'á máyáawata onta tisuwéta awánáúndaya íma máyáawata úne suwasá ²⁴ mono-káwáá-kwáásíyé mono'-nánk'ó kárákirowaiye isésa táatavai ésa sésa mindá nóraya ónaundaya'íyo simásuwasa sáwívar-imayaa kwéuwana ²⁵ moórawai téna séna ándáva'a mátiyukaan-kwaasi anóm-bono'-naumpa'a mésa kwésimatimewa'a tuwánáúmne súwasa ²⁶ mono'-nánk'ó kárákirowaiye kwembó áwa'naa un-kwáásíyé kotí'maesa kwempa'á tésa sésa úwoi-kwaasi miwí táái isésa sínkamovo sésa kwempa'á ²⁷ tí'maesa aaimó isái-kwáásítópa'a mátínkówana aiva'-mónó-káwáánákó ²⁸ séna á'a simátimeta séta minkwáásígón-áái kwenáwíka'a íma simátíma'mae'a koroyá siráundaya isa'á á'a simátíméwasa Yérúsaremuwaken-kwaasi amápa'a ísáyaraawa'a ke kampa-kúvimbá sínkéta minkwáásí tuvúkáawe kwésewe aiva'-mónó-káwáánákó súwasa ²⁹ Pítáa-iyai ó'on-aanta-kwaasiyonkwar'a sésa Áánútun-ai aivar-áínkómá póna kwaási tááigomba usáyaaitaraimba póta kentááíya íya iséta Áánútun-aaiya iséta miráyá ónaumne. ³⁰ keinárawa'a Ísumba taaira'á ínkámúwana puwúwana kentáá síkwá'náona Ísóigo Áánútu Ísumba pukáimpinkemba usásinankena ³¹ séna anón-kwaasi póna sáwí'o umáimo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkaniye séna ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á móankena Ísareri-kwaasi kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútunopa'a tíyana kentí sáwí-imayaa maitiyuwániye séna Áánútu Ísumba pukáimpinkemba usásinankena ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á móankaraiye. ³² mináimbá iséta kawe'á umáíya kwésimatimunanaya Áánútun-amanko mináimbá kawe'á umái kwésimatimiye. Áánútuma kwenáái ísámai kawe'á kwéowai kwenamambá kwétimisana Áánútun-amanko mináimbá kwésimatimiye aantá-kwaasi siráawe.

³³ simásúwówasa aaimó isái-kwáásí isésa tírumbá sáwíte úwasa tínkamona-e-imayaa uwaná ³⁴ miwítí avumpinkémbá moórawai usásinena amáán-kawaa-kwaasigo áwí'a Kámérieri kwemá usásinena miwí táái káráyuwena kwemá Áánútun-ai aivái-kwandaavinkemba aasiyaasí simáti simati kwéuwasa kwenáwí'a mósá makáawai kwemá usásinena aantá-kwaasiyavena séna sáwíyanka'a máápa'a kumónááowe súwasa

máápa'a kúmúwana ³⁵ séna Ísareri-kwaasiyono. minkwáásiyáwái mirá ónáemo síyamba kakaariyá íma mirá é'a isáiyuwe'a mirán-oro. ³⁶ ááema moóráwai áwí'a Tiutaási usásinena séna anón-kwaasi únda pó'a kesirááíye sé'a kwaránááowe súwasa sáwíva-kwaasi 400 kwaasi kwarówana moóráwai Tiutaásimbá tuvuwúwana puwúwasa kwembó kwa'maésamo nááún-kwaasi kóyáwé ésa kwená mayái ivátukaawe. ³⁷ minkákémbá túwí'o aawásó-tawai moóráwai Kárírvakewai áwí'a Yútási usásinena tááyowasa sáwíva-kwaasi kwenarááíma kwa'maésa kwéguwana moóráwai tuvuwúwana puwúwasa kwembó kwa'maésamo nááún-kwaasi kóyáwé umáguraawe. ³⁸ mindáyavai imáyáa é'a minkwáásiyómbá íma ándáva'a mátiyuwe'a tíyúwéwasa máero. miwítí mayáígoná ááimbo marará-kwáásítí imáyáavinkembo énamo éna ánásaniye. ³⁹ miwítí mayáígoná ááimbo Áánútuna imáyáavinkembo ína'o é'a íma kanaán-umai karánááovo úwoi kwaikwai'a íniye. Áánútumpakembo ína'o é'a minkwáási sáwí'o umátinke'o é'a Áánútunkwara'a sáwí'a umánkanaawe Kámérieri súwasa aaimó isái-kwáási isésa kwenááiyavesa owé sésa ⁴⁰ aantá-kwaasi tááyowasa iyúwasa túwíruku'a nésa asiramái sésa Ísun-ai kwená asirayámbá íma simátiméro sésa tí'mákaawe.

⁴¹ tí'márówasa kwéesa tigeayáwái uráasina Áánútu imáyáa timúwana tirunkó kawé'a úwasa sésa Áánútu asirayámbá símakaisata Ísuntaveta asiramáíya máyaundaya pósa sí'o iní'a umásínkáantaanivo sirunkó kawetá isatá máyaumne aantá-kwaasi simásuwesa ⁴² aasiyaasi-tawai anóm-bono'-naumpa'a kwaásiti naúmpimpa'a Ísuna áséi-kwasai simátíma'maesa kwénaaesa Áánútumo usásinankaiwai Yútaa-kwaasiya kwéamu'maraundayawai kwemá Ísuman-íye sésa simátíma'maesa kuráawe.

6

avakaeté-kwaasi túwa'naa uráan-kwasai.

¹ simátíma'maesa kuwasá Ísun-ai isésa sáwíva-kwaasi kwená aampa'á kwégesa máyónka'a Yútaa-kwaasi ó'om-baravaken-kwaasi Kíriki tááivinken-aimba sun-kwáási Yérúsinemuva'a máyón-Yutaa-kwaasiyavesa í'ái tinkésa óntamba taainkesa Kíriki-ketorinimba íma tímúnkakeba í'ái tinkówasa ² mindáyavesa aantá-kwaasi Ísuna aampa'á kwéguwai amáparawai tááyowasa tuwasá sésa Áánútun-ai simátimunda-mayai tuwéta óntamba taainkaar-umai tímúnda-mayaimo máyáandaya uwóví'a ónaundayaawe sésa ³ keinárawapinkemba avakaeté-kwaasi túwí'o tewatá óntambo taainái-máyái tíménaumne. mindárawa'a kawer-imáyáágwára-kwáási Áánútun-amanko miwívimbá anómba umátínkáin-kwaasi túwí'a tewatá óntambo taainái-máyáíyá tíméta ⁴ kesáa Áánútunopata námúnaa kwéseta Áánútun-ai simátíma'maeta kónaundayaawe aantá-kwaasi suwasá ⁵ isésa tírumbá kawé'a kwéuwasa avakaeté-kwaasi túwí'a tombá moóráwai áwí'a Sítiveni kwemá Áánútun-amanko kwempímbá anómba umánkowane Ísuntavai imáyáa umái asiraiwái úwana moóráwai áwí'a Viripi úwana moóráwai áwí'a Pórókórasí úwana moóráwai áwí'a Náíkéna úwana moóráwai áwí'a Táimóno úwana moóráwai áwí'a Páménasi úwana moóráwai áwí'a Nikóráasi kwemá Antioku-naopaken-kwaasi póna ó'on-ampakemba Yútaa-monor-ampa'a kuréna minkákémbá Ísuna aampa'á kwétuwai úwasa ⁶ miráumai-kwaasi tí'mái aantá-kwaasitopa'a móitinkowasa Ísóigona mayái mayóntavesa tine'á tátokesa Áánútumpa'a námúnaa siráawe.

⁷ Áánútun-ai simátíma'maesa kwéguwasa Yérúsuremu-naopaken-kwaasi sáwíva'a Ísuna aampa'á kwéguwasa Áánútuna mono'-náúmpá'á mayái máyón-kwaasi sáwíva'a Ísun-ai isésa kwená aampa'á kwéguwasa miráumai kwéguwasa sáwíva-kwaasi-í'a uráawe.

Sítivenimba tátokaan-kwasai.

⁸ Ísóigo Sítivenimba áwa'naa úwana asirayánkwará'á ména amápa-kwaasi túranka'a ó'on-o'om-bayai kawé-máyáíma maéna máyowasa ⁹ moórá-tawai évakarawai Sítiveninopa'a tésa kampar-áiné-imáyáa ésa kwesimá kwesiman-esa miwímá Yútaa-kwaasima pósa évakarawai Sáíríni-maravakewai évaka'a Arekesándiyaa-maravakewai évaka'a Sírísíyaa-maravakewai évaka'a Ésiyaa-maravakewai miráumai-mapaken-kwaasi mimbórá-mónó'-náúmpá'á mésa Sítiveninopa'a tésa kampar-áiné-imáyáa ésa kwesimá kwesiman-umbanivo ¹⁰ Áánútun-amanko Sítivenimba kawer-imáyáa amúwana póna Sítivenin-aaigo miwí tááigomba usáyáaitowasa ¹¹ ivátuwesa kwésa aúpá'á óntamba torupamáí évaka-kwaasi tímésa sésa Sítiveni Mósesimba simái sáwí'a umánkena Áánútumba simái sáwí'a umánkaraisata ísaraumne. kosimátiméro suwasá ¹² minkámpár-áimbá tasimátímúwasa úwoi-kwaasiye anón-kwaasiye ámáámba sun-kwáásiyé ísówana tirunkó sáwí'a úwasa Sítiveninopa'a tésa tayáto'mái áí'maesa monor-ánón-kwáásítópa'a

máankesa ¹³ kampar-áimbó sun-kwáási kotí'maesa mátínkówasa kampa'á sésa minkwáásigó anóm-bono'-namba simái sáwí'a úmae iyéna Mósesina áamámba simái sáwí'a úmae iyéna ¹⁴ séna naaóv'á Mósesimo áamámba simátímakain-amaamba Ísu Násáretivakewaima ivátuwena ó'on-amaamba kwéseña Yútaa-kwaasiti anóm-bono'-namba tawisiyuwaniye Sítiveni siráiyé. mirán-kámpár-áimbá kwésuwasa ¹⁵ amápa-kwaasi Sítivenimba awánomba kwíyómpakemba Áánútuna kwayó-kwáási tóikaamba aúkówasa awánaraawe.

7

Sítiveni monor-ánón-kwáási simátímakain-kwasai.

¹ mirá simásúwówana aiva'-mónó-káwáánákó Sítivenimba áisaa ena séna kwéseña-aimba árair-aina'i. kampar-áiná'íyo súwana ² Sítiveni séna kesivoisái kesuwaaísáiyó simátiménda ísáaro. naaóv'á kentáá síkwá'náo Ááváramu íma Áránaava'a komáyonka'a Mésópótemiyaa-marava'a máyonka'a Áánútu asirayánkwáráwái kuména ³ Ááváramuntavena séna ená maragwára enamááraawigwara'a tiyuwé kwina'á moórá-marama agarááránkándava'a koméniyone súwana ⁴ íséna mimbáramá Káutéa-kwaasiti marav'á tuwéna teémena Áránaava'a tamáyowana avowá puwúwana Áánútu a'ímarówana teémena maav'á máyaundava'a túwana ⁵ minkánáá Áánútu íma maramá amúmba asiramái séna aáo maambáramá enkwára enaísaavutantambo iyawaigwara'a timénaumne. Áánútumo súmba Ááváramu iyámpói íma maránkaronka'a mináimbá simáména ⁶ moórá-ainkwara'a séna enaísaavutantambo iyawai ó'on-kwaasiti marav'á koméwasa umbai-máyái timésa sáwí'a umátínkéwana sáwívar-íma 400 íma ánasaina'a ⁷ sáwí'ó umátínkanaaowaima sáwí-meyamba timénaunda pósa enaísaavutantambo iyawai mimbáramá tuwésa maav'á tésa kesí imáyáa mósá maránááowe séna ⁸ mináimbá naaóv'á Áánútu Ááváramuntavena séna aáo maambáramá enkwára enaísaavutantambo iyawaigwara'a timénaumne siráimba mináimbá simái tarúmarena póna túra'a káramai araa'éna uwó Áánútu siráiyé.

súwana Ááváramu ména Áísákaamba ankéna avakaumboé-no'waamba kwaéna áura'a káramai araa'éna umánkowana Áísákaa anón-éna Yákópomba ankéna áura'a káramai araa'éna umánkowana Yákópo anón-éna sísamaivakemba kae'á kumbaimái-iyampoi tinkéna túra'a káramai araa'éna umátínkáva'a kuráiyé.

⁹ mirá umátínkáva'a kúwasa minávaráwáínónnda tiváko áwí'a Yósépiantvesa naaénkewai íma kentáará'á kárakwiyiye sésa tirumbá sáwí'a umánkesa áí'maesa ó'on-kwaasiva'a mátimesa óntamba máyówasa miwí Yósépiimba áí'maesa kweémesa Ísípi-marava'a máánkówana Áánútu kwesé máyowasa ¹⁰ umbai-máyái amésa sáwí'a umánkómbanivo Áánútu kwesé ména áwa'naa ena kawer-imáyáá aména kwená umbai-yántáá'á ánasamankowana mimbáramá Ísípi-marara-kawaanako Yósépiina kawer-imáyáá íséna séna Ísípi-marava'a amápa-kwaasira'a kawé'á umái kárakwiye kesí náaindaanka'a mirán-uwó súwana kwemó súntemba kwéuwana ¹¹ naaémba ayawaimá téna Ísípi-maravare Kénááni-maravare amápar-ayampa'a ayawaimá tówasa tááiyavai ésa kentáá síkwá'náyomba toómbá íma kentáávimbá kwéraiye. ¹² Ísípi-marava'a toómbá kwáyáiyé-aimba isáúmpo komeyán-oro Yákópo séna áánimbaa'a tí'marówasa komeyá'á úmaesa ¹³ tivowánópa'a tamáyówana mintómba ánasowana ó'a kuwaná Yósépi miwiti egwaa'á tamaéna séna kemá Yósépi kentív'á úne súwasa kesí imáyáao pukáane súndayaawe suwaná Ísípi-marara-kawaanako Yósépiina ááimba íséna awaaísái tuwánówana ¹⁴⁻¹⁵ Yósépi awaaísái simátiména kesivombá kosimámiyana ená akúmbá tí'mae Ísípiwa'a a tiyó Yósépi siyé. kosimáméro Yósépi súwana avowámá íséna kwená akúmbá 75 kwaasi tí'maena Ísípiwa'a kawé'á umái komésa puwúwasa ¹⁶ naaémba miwí tisaavutomba tiyáántamba maimaé teémesa Sékémuva'a máutomba naaóv'á Ááváramu Émon-andaraken-kwasaima óntamba tímátukom-barava'a máutaraawe.

¹⁷ ániwo kentáá síkwá'náyomba Ísípi-marava'a komésa sáwíva-kwaasi agairáawe. Áánútu Ááváramuntavena asirayán-áimbá séna Kénááni-marama enaísaavutantambo iyawai timénaumne siróntemba timínín-kanaa ákíse únka'a ¹⁸ moóráwái Ísípi-marara-kawaanako Yósépiimo naaóv'á'ó pukóntavena kwená mayái-áimbá íma ísarowai póna ¹⁹ kentáá síkwá'náya umbai-máyái tiména maimái sáwí'a kwéumatinkowasa iyámpói máápa'a tiyuwówasa pukáawe.

²⁰ iyámpóiyoomba puwúwana minkánáávimbá Mósesi kawer-óigwárar-iyámpói ánkarena anówama naaúmpa'a aúpá'á ánkawana kaumbo-kwiyómbá putuwéna ²¹ máápa'a

ái'maena móru ánkawwana Ísípí-kawaanako ayáámúnkoma awánómba aráái tówana kesáanine séna kárákirowwana anón-úwasa ²² Ísípí-kwaasi miwítí ááimba kwésimama'mae iyúwana Mósesi kwéisenana anón-éna kwemó mayóm-bayaigoe kwenááigoe kawé'á uráiyé.

²³ Mósesi mirán-kwáási ména kae-kwáái aiyayaan-ima 40 íma maisuwéna kesí kwaási Ísareri-kwaasi kotuwánanae séna kúmba ²⁴ Ísípí-kwaasigo Ísareri-kwaasigomba sáwí'a umánkowane Mósesi tuwánéna Ísareri-kwaasi áwa'naa ena Ísípí-kwaasigomba tuvúwúwana puwúwana ²⁵ Mósesi imáyáa éna séna Áánútu mimbáyáirátávéna usásisinkaraimba pó'a Ísípivakemba Ísareri-kwaasi tí'mae'a koónaunda mimbáyáiyávésa owé sénááowe siráimbanivo Ísareri-kwaasi íma mirán-imáyáa uwaná ²⁶ Mósesi kogwaéna usásinena kúmba Ísareri-kwaasi kaekó áái'a tiyóyana tuwánéna tiyoráinda-imayaa éna séna kae'naráiyó mimbórá-naoraama óvío áái'a tiyaáyavo súwana ²⁷ aiva'ó ááimba'maimo tiyón-kwaasigo Mósesimba améntáyuwena séna nááwa embá usásinankaraisa kentáási kawáái'a éwa aaiyá kwésimasimeno. ²⁸ tindaumo Ísípí-kwaasimo tuvuwónanamo puwéiraintena kembá mirá ínnyono súwana ²⁹ Mósesi iséna inkaiséna kweéme kweémena Mítiyani-marava'a ó'on-kwaaiti maapa'a koména kaer-iyámpói matinkaraiye.

³⁰ Mósesi kaer-iyámpói matinkéna ména kae-kwáái aiyayaan-ima 40 íma maisuwéna moórá-tawai kavóná-marava'a kwégwena Sáinai-omapa'a egwaa'á kwáyonka'a kwéguwana sáwíyan-taivinkemba irá kwégena íma mintái kówana Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewaima mimpimbá máyowana mintái íma kówana ³¹⁻³² Mósesi awánéna anón-imayaa éna egwaa'á koména awánówana Áánútu séna enaikwá'ná Áávaramune Áísakaane Yákopone miwítí Áánútu úne súwana Mósesi mináimbá iséna ayántámbá tówana úwoiva'a karakówana ³³ Ísóigo séna máyaunda póna á'oram-barama kwáyáipa'an-ivo kawé'-márává'á méraapa'an-ivo maambáramá sáwí'a ónavainivo aísamai ánáamba ayútuwaa. ³⁴ Ísípiva'a kesí kwaási sáwí'o kwéumatinkaawasamo ivi'ó kwétaamba tuwánáunda pó'a túwa'naa ónaumpo usásinena'a ai'maráana kweéme kweéme Ísípiva'a kuré kesí kwaási Ísareri-kwaasi kótí'mae Kénááni-marava'a kwaaó Áánútu Mósesintavena siráiyé.

³⁵ kwembá Mósesimba Ísareri-kwaasi tínaemba umánkesa séna nááwa embá usásinankaraisa kentáási kawáái'a éwa aaiyá kwésimasimeno siráawe. siráan-kwaasiyavena Áánútu mináimbá siráiyé. kwembá Mósesintavena Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewaima sáwíyan-taivinkemba aai simámakaiye. kwembá Mósesimba Áánútu kawáá-máyái aména ai'marówana Ísípivakemba Ísareri-kwaasi kótí'maena Kénááni-marava'a kuráiyé. ³⁶ kwemá Mósesima Ísípiva'a ímo awárom-bayai ó'om-bayai mayówasa séna úwoi tí'mae kóuwo suwaná tí'maena kúmba nonkó áwí'a naae-nóné supa'á kwéna ímo awárom-bayai kawé'-máayái komaéna tí'maena kúmba kavóná-marava'a kae-kwáái aiyayaan-ira'a 40 ira'a komáyówana ímo awárom-bayai kawé'-máayái maimaéna iráiyé. ³⁷ kwemá Mósesima simátiména séna Áánútumo kembó usásisinkarainten-umai naaémba moóráwaimba kentísaavutantambo iyawaivinkemba usásinankaniye. Áánútun-aii simátiminiwaimba usásinankaniye. ³⁸ kwemá Mósesima kavóná-marava'o Áánútuna kwaási Ísareri-kwaasimo méraapa'a miwisé ména kentáási síkwá'náyonte ména Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewai kwesé ména Sáinai-omapa'a umáyowana Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewai Áánútuna ámáamba simámuwana ímo ánásai-aimba simámuwasa simátíma'maesa kuráanta kwéisaumne.

³⁹ Mósesin-aii simátímumba kentáási síkwá'ná íma iséna tínaemba umámesa Ísípiva'a tayauweráné-imayaa uwaná ⁴⁰ naaémba Áánútu Mósesimba ááyowana omápa'a umáyowasa Mósesi awaaó áwí'a Érónintavesa séna Mósesi Ísípivakembo síkaiwaiya náávana kóurayio. íma awánáundavata kóuraivo moórá-isoigomba tarórumarewata kwenarááiya kwaráano séna ⁴¹ óntandankakemba purumakan-aráákaamba úmaresa minkámpár-ísóigóná aamoimá umánkesa póima tuvú'mái kwénesa úmakon-tantaatavesa aamoí ésa toóní'a umái kwénowana ⁴² mindáyavena Áánútu ánaemba umátíyuwowasa kwíyóntavesa aaváyúvása otávésa kesí ísóigoman-iyé siráawe. mindáyavena naaóv'á Áánútun-aii simátímakowai agaimaréna séna

Ísareri-kwaasiyono. kavóná-marava'a kae-kwáái aiyayaan-ira'a 40 ira'a mé'a póima tuvú'mái neémaémba íma kentávé'a isámai neémaémbanivo ⁴³ kentí kampar-ísóigóntávé'a isámai kwená ampanta-námbá maimaé'a kwénaaowe. minkámpár-ísóigó áwí'a Mórókowe siráawe. okáán-tántáá'á tarórumake'a áwí'a Erevááníyé kwése'a toré kwénaaowe. minkámpá-káer-ísóirái úmare'a kesí ísóigowe kampa'á

sé'a áwí'a maé kwéiyowe. mirá uráantave'a kentí maravákémbá ti'máráana'a kweéme'a moórá-marava'a áwí'a Pépíróni-marava'a koménaaowe

Áánútun-ai simátímakowai agaimaréna siráiyé.

⁴⁴naaóv'á kavóná-marava'a Áánútu Mósesimba agaráarankena Áánútuna naambó ampantará'ó onááomba maará onááowe séna agaráarankowasa Áánútumo súntemba mirándámhá umái maimaésa kavóná-marava'a kwénaaowe. ⁴⁵naaémba miwí táánimbaa'a kentáá síkwá'náyomba mindámhá maimáyówana Yósúwa tí'maena Kénááni-marava'a kúmba Áánútu túwa'naa ena mimbáráv'ó máyón-kwaasi kwatuwówasa kóuwasa koyavíresa mindámhá minká'á mámaresa máyówana naaémba Tévíti Ísareri-kwaasiti kawááná'á máyompimba mindámhá úwoi kwáyowana ⁴⁶Tévíti kawe'a umái máyowana Áánútu aamoí umánkowana Tévíti Áánútumba áísaa ena séna ená naambá ónaum. íya ónaumno. emá Yákópona Ísóigoma po owé sina'ó é'a ená naambá ónaumne súwana ⁴⁷Áánútu séna emá íma ínáyompo enááninko Sórómoni kesí naambá íníye siráimbanivo ⁴⁸Áánútu kwíyómpa'o máyáimba kwaási úmakaan-daumpa'a íma máyáiyé. mindáyavena naaóv'á'á Áánútun-ai simátímakowai agaimaréna séna

⁴⁹Ísóigo séna kwíyómpa'a kárákwiye'a marará'á kárákwiyunda pó'a úmaraniyondanaumpa'a íma úwoi marapá'á kumbénaumne. ⁵⁰kesávái mintántáá'á amápa'a tarórumakaumne Ísóigo siráiyé agaimaréna siráiyé Sítiveni siráiyé.

Sítiveni mináimbá simátímatuwena aaimó isái-kwáásiyávái simátimena séna ⁵¹keinárawa'a tirunté máraámba mé'a pó'a Áánútuna aampa'ó ímo kwáraan-kwaasiraani'a umái mé'a Áánútun-ai kwéisaambanivo íma ísámai kawe'á kwéowe. kentíkwá'náyomba Áánútun-amankomba tinaaemba umámemaentemba kemá mirá kwéowe. ⁵²kentíkwá'náyomba Áánútun-ai simátíma'maesa kwéguwai amáparawai sáwí'a umátinkesa Áánútuna kawe-kwáyóná'á kumíníye-aimba simátímakowai tínkamuwasa pukáawe. naaémba kwemá kumúwa'a kuntaru'á umái tuvúwúwana pukáiyé. ⁵³ánivo kwíyómpakewaima Áánútuna amáámba simátímakowa'a keinárawa'a ísaraambanivo íma ísámai kawe'á uráawe Sítiveni siráiyé.

Sítivenimba óntandei tuvúkaan-kwasai.

⁵⁴Sítiveni mináimbá simátímumba aaimó isái-kwáási ávááraumai tirunkó sáwí'a úwasa í'naiyámba mésa tíyántavesa uwaná ⁵⁵Sítivenimba Áánútun-amanko kwempímba anómha umánkarowana kwíyómpa'a awánómha Áánútuna ságayamba kwáyowana Ísu ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á máyowana Sítiveni awánéna ⁵⁶séna awánaaro. kwíyómba taaínkaar-isaná Áánútu ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á Ísuma kwaási úrandako máyáimba awánaraumne súwasa ⁵⁷miwí anónka'a kwáá'a tésa kwenáái íma isánée sésa tááka'a tíyáándeí awááesa Sítivenimba tarááparaapa ésa ⁵⁸tátokesa taagwíyia'maésa marur-awámpá'á máyuwesa óntamba mairésa tuvúkáawe. Sítivenintavesa kampar-áimbá siráawai paákár-únánkwátói ayútuwowana ívé-kwaasi áwí'a Sóro minúnánkwátói kárákwirowasa ⁵⁹Sítivenimba óntandei tuvúto'naa uwaná Ísóigonka'a námúnaavinkemba séna Ísu Ísóigoo kesimambá kumbaimaéna'a púwóno séna ⁶⁰arauntaumbá airéna anónka'a séna Ísóigoo sáwí'a kwéumasínkaambanivo miwí íma sáwí'a umátinke miwítí sáwí-imayaa maitiyuwaaó Sítiveni simásuwena pukáiyé.

8

Sóro Ísuna kwaási sáwí'a umátínkarain-kwasai.

¹⁻³Sítivenimbo tuvúmba Sóro arunkó aamoí úmbanivo évakarawai Áánútun-aaiyavesamo asiramáímo máúwai Sítiveni áuma maimaé máutesa anón-ívi'a tombánivo Sóro Ísuna aampa'ó kwéguwai tínkambai ánásanae séna kúmba naaúmpimpakemba aarakwá'á koyavisimái ándáva'a tíyupa'a kúwasa Yérúsaremuva'a Ísuna aampa'ó kwéguwaima aivarí'a umái sáwí'a umátinkowasa kóyáwé uwasa aantá-kwaasiye su'mai Yérúsaremuva'a máyówasa ó'on-kwaasi Ísuna aampa'ó kun-kwáási Yútiyaa-ayampa'a Sámériyaa-ayampa'a kóyáwé uráawe.

Sámériyaa'a áséi-kwasai kosimátímaakaan-kwasai.

⁴Ísuna aampa'ó kwéguwai kóyáwé ésa Ísuna áséi-kwasai kosimátíma'maesa kurá. ⁵Vírípi Sámériyaa-naopa'a kúmba kosimátimena séna Áánútumo usásinankaiwai amumaráúndawaiyaamo á'o kunkáimba kwemá Ísuman-íye ⁶Vírípi simátímumba

kawe'á umái ísówana ímo awánarom-bayai mayówasa awánowana ⁷ taraváá-kwámbá tirumpimbá máyówaiyavena aai súwasa taraváá-kwámbá kwáá'a tumásuwesa kóuwasa kwaási kawe'á umái máyówana aiyayaamba pukón-kwaasi asóvataminkowasa kawe'á umái mésa ⁸ Sámériyaavaken-kwaasi ávááraumai tirunkó kawe'á umái méraawe.

⁹ Sámériyaa-naopa'a moórawai áwí'a Sáimoni ména anón-kwaasi úne séna pukaa'a agaimaéna kwéiyuwasa táatavai kwéesa ¹⁰ anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye kwená mayái awánsa kwenaráái kwégwaresa sésa Áánútuna asirayánkóe kwená asirayánkóe moórái'a uráiyé kampa'á suwaná ¹¹ ayáátáák'a pukaa'a agaimaéna kwégum-bayai mayówasa kwenaráái kwégwaresa táatavai uráambanivo ¹² naaémba Vírípi Áánútuna áséi-kwasai kosimátimena Áánútu kwená kwaasi kwégawaain-kanaama kosimátimena Ísu Káráisitina-ai kosimátimuwasa isésa sésa árair-aimba-iyé suwaná Vírípi minákwá'a nombá pétinkowana ¹³ Sáimoni kwegwára'á áraire súntavai Vírípi nombá pérankowana Vírípiye kwénaauwana ímo awánóm-bayai mayówana awánéna áatavai uráiyé.

¹⁴ mirámó Sámériyaava'o kwéumba Yérúsaremuva'a aantá-kwaasi mésa Sámériyaavaken-kwaasi Áánútuna áséi-kwasai isésa mináimbá méyatokaan-aimba isésa Pítaante Yóninte tí'márówasarai kweémesarai ¹⁵ Sámériyaava'a komésarai Ísuna aampa'ó kwéguwaiyavai ísámai námúnaavinkemba sésarai Áánútun-amankomba mayánaáowe siráiyé. ¹⁶ Vírípi nombá pétinkaronka'a Ísóigo Ísuntavena ísámai nombá pétinkowana Áánútun-amamba íma marómba pósarai Pítaae Yóniye námúnaavinkemba sésarai ¹⁷ tiyáámba tátoroyana Áánútun-amanko tirumpimbá kumúwasa mairáawe.

¹⁸ aantá-kwaasirai tiyáámba tátoroyana Áánútun-amanko tirumpimbá kumbaúwasa máyómba Sáimoni awánéna asirayámbá meéyámbaranae séna Pítaante Yóninteyavena séna óntamba maékaí ¹⁹ minásiráyámbá simékaiyo. ó'on-kwaasi siyáámba tátoraanana Áánútun-amanko tirumpimbá kumbaínkwáe súwana ²⁰ Pítaa séna Áánútu úwoi kwétimintantaatavai óntandái meéyán-ónáe sénda po ená óntankwara'a esé iravimbá ánasayaaoye. ²¹ Áánútu aúranka'a ená imáyáa íma arupí imbá po maambáyái kenkáisi mayái íma súwa'naa ínáyone. ²² ená sáwí-imayaagomba ánaaemba umásuwe Ísóigomba áisaa inaná ená sáwí-imayaagona anondá mayauwániye. ²³ Áánútu íma asirayámbá ámakaintavai enarumbá sáwí'a umásinkaanana ená sáwí-imayao anómba éna embá tátokaiye Pítaa súwana ²⁴ Sáimonima Pítaante Yóninteyavena séna súwa'naa ékaí Ísóigomba námúnaavinkemba áisaa íyana emó sénda misáwi-yántáá'a íma kempá'a tíno Sáimoni siráiyé.

²⁵ súwasarai Pítaae Yóniye Ísóigon-ai simátimesarai Ísuwe naaémáuyan-aimba simátimesarai Yérúsaremuva'a kónáe sésarai aampa'á kweémesarai Sámériyaa-ayampa'a naaó'-nao'a Áánútuna áséi-kwasai kosimátíma'maesarai kuráiyé.

Vírípite Ítíópiyaavaken-kwaasintei kwaasái.

²⁶⁻²⁸ mindárai Yérúsaremuva'a kuyaná Vírípi Sámériyaava'a máyomba moórawai anón-kwaasi Ítíópiyaa-maravakewai éna Ítíópiyaa-kwaasiti kawáá-íninkó áwí'a Káándásina óntanka'a kárakwirowai Áánútuna imáyáa éna Yérúsaremuva'a kweémena Áánútu áwí'a mósá maréna koyauweréna kwená káárivimba anóm-poigo tavisímaena kúnkaarivimba kúmba Ísóigona kwayó'ná'a kwíyómpakewai Vírípiantavena séna usásine Yérúsaremuvakemba Kásaava'a kwégon-ampa'a kwaáo súwana iséna usásinena minámpá'a kweémena kavóná-marava'a kúmba Ítíópiyaa-maravaken-anon-kwaasi kwená káárivimba kweémena aúvái-kwandaavimba awánéna naaóv'á Áánútun-ai simátimakowai áwí'a Áísáya agaimakón-aimba awánómba ²⁹ Áánútun-amanko Vírípiantavena séna kwená káárigona egwaa'á kwaáo súwana ³⁰ isaaiséna kúmba Áísáya agaimakón-aimba táámpamai kwésuwana Vírípi iséna áisaa éna séna mináinkóná ááimba kwéisaano súwana ³¹ á'a moórawai simásiminimba pó'a isánaump kesí káárivimba usátaao súwana Vírípi minkáárivimbá usáatena umaúwana ³² mináúvái-kwándááivínkén-áimbá táámpamai séna

sipisípi áyáumo karánéesamo owanamó ímo kwáá'o tintembá minkwáásígó íma aái siráiyé. sipisípi tuvuónáesamo owanamó ímo kwáá'o tintembá minkwáásígó íma aái siráiyé. ³³ kwenáwí'a móruna tuwésa sáwí'a umái aavimbá mayánkaraawe. kwená kwaási sáwí-mayai mairésa tuvuówana marapá'a máyáin-kanaama ánasaraiye. mindáyavesa miwítí sáwí-mayai íma kanaán-umai avora'á simátimenaawe

agaimaréna siráiyé. ³⁴ Ítíópiyaavaken-kwaasi mináimbá táámpamai simásuwena Vírípintavena áísaa ena séna Áánútun-aaimo simátímakowai nááwantavena mináimbá siráiyé. kwesávéna siráí. ó'owantavena siráiyó súwana ³⁵ Vírípi Áánútun-aaimo aúváivinkembo táámpamaimo simámakainten-umai Ísuna áséi-kwasai kwésimamena ³⁶ aampa'á kuyambá nombá kwáyopa'a kwésarai uyaná Ítíópiyaavaken-kwaasigo séna nombá kwáyáínka'a pésinkainkwaé sé'a únana nóinko aampimbá ítárayo súwana [³⁷ Vírípi séna Ísumpa'o arumbó amé kwenááiyavai áraire simáimo maína'o é'a nombá pérankanaumne súwana Ísu Káráísintave'a árai'a Áánútu áánimban-iyé kwésune séna] ³⁸ káárimo maisoréna kúwaintavena séna káári tátoraao súwana iséna tátorowasarai Vírípiye Ítíópiyaavaken-kwaasiye nompimbá kumbésarai Vírípi nombá pérankowasarai ³⁹ úwoiva'a iyúyana Áánútun-amanko Vírípimba kunáí'maena kóúwana Ítíópiyaavaken-kwaasi avánómba íma máyombanivo aamoí untáva'a kwená naaópa'a kúmba ⁴⁰ Áánútun-amanko Vírípimba kunáí'maena Ásátóti-naopa'a máánkarowana Vírípi mináyámpá'-náópa'a Áánútuna áséi-kwasai simátíma'maena Sísáriyaa-naopa'a kuráiyé.

9

Sóro Ísun-aaiyavai áraire siráin-kwasai.

¹ minkánáámá Sóro Ísóigona aampa'á kwéguwaiyavena arumbá sáwí'a éna tínkamonaé síma-síma'a kwéena aiva-mónó-káwáánákónópa'a ² koáísaa ena séna aúváí agaimái simína'a maimaé'a Támásikasi-naopa'o Yútaa-mono'-naumpimpa'o máyáan-kwaasiti anón-kwaasi mátíméno súwana owé séna mináimbá agaimaréna séna Sóro Ísuna aampa'á kwéguwaiyavai tivakáá-umai tuwánéna táto'mai tí'maena teéména Yérúsaremuva'a ándáva'a mátiyuwaiye séna agaimaréna súwana ³ Sóro mináúvái maimaéna kwéeména Támásikasi-naopa'a egwaa'á kúmba kwíyómpakemba ságayamba tawáonkaan-tantaa'a tuwówana kuména aúgáyáagaya úwana ⁴ tuvamúwana aaigówé su'mai séna Sóroo nóra séwa kembá sáwí'a kwéono súwana ⁵ emá nááwa seéno súwana kemá Ísuma súmpo kembá sáwí'a umásinkaampo ⁶ usásine Támásikasi-naopa'a koménana moóráwaimo síndantemba mirán-uwó súwasa ⁷ Sóroemo kun-kwáásí íma aai sumbá mésa íma kwaási ane'á kwéawanesa aaimó súne su'mai isówana ⁸ Sóro usásinomba aúramba íma kawé'á umái avánówasa kwaási ayáán-to'maesa Támásikasi-naopa'a máánkarowana ⁹ kaumbo-nó'wáámbá ména íma aúramba avánéna toómbá nombá íma naráiyé.

¹⁰ Sóro kaumbo-nó'wáámbá kwaúwana moóráwai Támásikasiva'a ména Ísuna aampa'á kúwai áwí'a Ánánésima aúramba karákéna kaainkááni'a umái avánómba Ísóigo simáména séna Ánánésiyo súwana wó séna Ísóigoo kemá úne súwana ¹¹ usásine aampa'á kwaáo. minánkó áwí'a apumó uráin-ampa'a kuré Yútásina naaúmpa'a kwéé moóráwai Táásási-naopakewai áwí'a Sóromba koawánaao. kwe námúnaa kwésiye. ¹² kaainkááni'a awánarainka'a moóráwai áwí'a Ánánési téna ane'á tátoraísana aúramba kawé'á umái awánaraiye Ísóigo súwana ¹³ Ánánési séna Ísóigoo sáwíva-kwaasi kwenáái simásímakaawe. Yérúsaremuva'a ená kwaási sáwí'a umátínkarain-aimba simásímakaawe. ¹⁴ aiva-mónó-káwáánákó aúváí agaimái ámisana ená imáyáa mósá máráan-kwaasi ándáva'o tiyuwáíndayavena Támásikasiva'a tiráipe súwana ¹⁵ Ísóigo séna kesí mayái áména kesáí kosimátin-tasimatimba ó'on-daopaken-kwaasiye kawáá-kwáásiyé kesí kwaási Ísareri-kwaasiye kosimátin-tasimatimba ínimba po usásine kwenópa'a kwínaná ¹⁶ kesí mayái Sóro kwémayainasa kwaási sáwí'a umánkanaaowe. mindáyave'a ke agaráárankanaumne Ísóigo siráiyé.

¹⁷ súwana Ánánési iséna kwéna sún-daumpa'a uména Sóro ane'á ayáámba tátorena séna Sóroo kesí kwaásima óne. aampa'á kwéte Ísóigo Ísumba awánaraandawaima si'maráisa'a túne. aúramba kawé'á umái awánenana Áánútun-amanko arupimbá anómba umánkaindayavena si'maráisa'a túne súwana ¹⁸ Sóro aúrampinkemba amanonoí tákúwana aúramba kawé'á umái avánéna usásinowana Ánánési mono'-nómbá pérankowana ¹⁹ toómbá násuwena áúgoma kawé'á úwana méraiye.

Sóro Támásikasiva'a simátímakain-kwasai.

Sóro Támásikasiva'a évaka'-no'waamba kwaéna Ísuna aampa'á kwéguwaise ména ²⁰ avekáán-úwana mono'-náúmpá'á uména Ísun-ai simátiména séna árai'a Ísuma Áánútu áánimban-iyé súwasa ²¹ kwenáái isón-kwaasi táátavai ésa moórá-morawai tísaaisaa esa sésa Yérúsaremuva'a Ísuna imáyáa mósá máráan-kwaasi tínkamin-kwaasiman-iyé. Ísuna

imáyáa mósá máráan-kwaasi tí'mae ándáva'a mono-káwáá-kwáásirá'ó mátinkanae séna maanká'ó tiráin-kwaasiman-iyé. Ísumpa'a téna máyáiyé sésa táátavai uráawe.

²² suwaná Sóro asiramái simátíma'mae iyéna séna árai'a Áánútumo usásinankaiwaimba amu'maráúndawaiya Ísuman-iyé séna kwenáágo iyúwasa Támásikasisivaken-Yutaa-kwaasi isésa kwembá'íma anondá simámakaawe.

²³ íma anondá simámúmba sáwíva'-no'waamba kwaésa torupamáí mésa Sórona áamáyu-aimba sésa ²⁴ tuvuwiyanesa no'wáámba kwáyá'wái Támásikasi-naokona óntan-kurigona aaumémpa'a mésa ontará'á takarákwi-karakwi kwéuwana moórawai áamáyu-aimba sumbá kosimámuwasa ²⁵ moórá-no'waamba Sóron-ai isésa Ísuna aampa'á kwéguwai Sóromba powaivimbá áítumai óntan-kurigona avaapimbá túsúyuwesa ándára tátoresá tówówana kumeémena marapá'á móruna tuwéna kóuraiye.

Sóro Yérúsaremuva'a komérain-kwasai.

²⁶ Sóro Yérúsaremu-naopa'a kweémena kwéna séna Ísuna aampa'á kwégowaise koménae'a kúne súwasa miwí sésa Ísun-ai íma ísaraiwai kampar-áimbá kwésiye sésa kwenáároi inkáísúwana ²⁷ moórawai áwí'a Páánápási Sóron-ai iséna kawé'á úwana áí'maena aantá-kwaasitopa'a kwéna Sóron-ai kosimátimena Sóro Támásikasi-ampa'o kwégwenamo Ísóigombo awánówana aai simámakain-aimba simátimena Sóro Támásikasi-naopa'o Ísun-ai asiramáimo simátíma'maena kuráin-aimba simátimuwasa ²⁸ isésa áraire suwaná Sóro miwisé ména Ísuna asirayámbá kwáyowana Yérúsaremu-naopa'a Ísun-ai asiramái kosimátin-tasimatin-ena ²⁹ ó'on-Yutaa-kwaasi Kíriki-kwaasi tááivinkemba kwésen-kwaasi simátimuwasa aai kwésima-kwesiman-esa tuvuwónáe sésa ³⁰ áamáyu-aimba sumbá Ísuna aampa'á kuwái isésa Sóromba áí'maesa kweémesa Sísáriyaa-naopa'a máankesa sésa Táásási-naopa'a kwaáo sésa áí'márówana mindáópa'a kóuraiye.

³¹ kóúwasa Ísuna aampa'ó kun-kwáásímó tinkamumba étínkówasa aánoumai kwempa'á maésa Yútiyaa-ayampa'a Káríri-ayampa'a Sámériyaa-ayampa'a Ísuna aampa'á kwéguwai aánoumai kwempa'á máyówana Áánútun-amankoma túwa'naa úwasa asiramái mésa Ísun-ai simátimúwasa isésa áraire sésa mirá kwéesa sáwíva-kwaasi-i'a ésa Ísóigo áwí'a mósá marésa kwenáísamaivimba méraawe.

Pítaa Árítaa-naopa'a kuráin-kwasai.

³² Pítaa aampa'á kwénaaena naaó'-nao-kwaasiti naaópa'a kwéna Áánútuna kwaasi tuwánáindayavena Árítaa-naopa'a kúmba ³³ moórawai áwí'a Íniyasi ména aambó naaí íma naaéna avakaumboé-íma maisuwéna naaúmpare su'mai ména kwéguwuwana ³⁴ Pítaa awánéna séna Íniyasiyo Ísu Káráisi asóvamankaivo usásinke ená kwandaai arusaáo súwana usásinkwena kúwasa ³⁵ Árítaa-naopaken-kwaasiye Séróno-naopaken-kwaasiye amápa'a awánésa Ísóigompa'a tésa méraawe.

Pítaa Yópaa-naopa'a kuráin-kwasai.

³⁶ Yópaa-naopa'a moórá-ininko ména áwí'a Tápítaama póna Kíriki-kwaasi tááivinkemba mináwí'a Tókáasiye kwésuwana kwemá Ísuna aampa'á kún-inimba aasiyaai kawé'-máiyái kwémaena óísamba íma makón-kwaasi kwétuwa'haa úwana ³⁷ áí'a úwana puwúwasa kwenáuma sese umásuwesa maimaésa ávúmayaatanaan-daumpa'a móankaraawe. ³⁸ Yópaa-naopakemba Írítiyaa-naopa'a egwaa'á pósa Yópaavaken-kwaasi Ísuna kwaasi Pítaa Írítiyava'a tamáyon-aimba isésa kae-kwáási tí'márówasarai Pítaamba kosimámesarai sésarai isaaisé kesópata tiyó sésa sí'maráawakai túye suyaná ³⁹ Pítaa usásinena mindáraise kúwasa áí'maesa minínimbá puwúwasa matuwé máyón-daumpa'a ávúmayaatanaan-daumpa'a iyúwasa Pítaanopa'a ketorínimbá tayorupamáí maésa ív'í'a tésa Tókáasi íma pukáinka'a aru-símakain-unankwatoiyé sésa agarááránkówana ⁴⁰ awánéna séna máápa kárúwaaro súwasa kúmúwana Pítaa kívaréna Ísóigompa'a námúnáa simásuwena mégwantena minínimbá awánéna séna Tápítaa usásinao súwana aúramba kwégararena Pítaamba awánéna usátorauva'a maúwana ⁴¹ Pítaa kousásinakena Ísuna aampa'á kun-kwáásiye ketoríniné tááyowasa ávumankomba uawánésa ⁴² Yópaa-naopa'a kosimátíma'maesa kuwasá isésa sáwíva-kwaasi Ísóigon-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á aráápamai máyówana ⁴³ Pítaa Yópaa-naopa'a sáwíva'-no'waamba kwaéna moórawai áwí'a Sáimoni kwená naaúmpa'a máyowana minkwáásígó kwaan-áúwarasinei kwená mayái mayón-kwaasigona naaúmpa'a méraiyé.

10

Pítaa Kóníríyasina naaúmpa'a iráin-kwasai.

¹ Sísáriyaa-naopa'a moóráwai áwí'a Kóníríyasi ména Árómáavakemba sáwívar-i-kwaasira'a 100 i-kwaasira'a kárákwírowai máyowasa miní-kwáásí túwí'a Ítári-i-kwaasiye kwéseasa uwaná ² Kóníríyasi Áánútun-aaiyavena asiramái ména kwená akúnté Áánútuna imáyáa éna áwí'a mósá maréna Yútaa-kwaasimo imo óisambo makón-kwaasi kwétuwa'naa-ena Áánútumpa'a námúnaa símae iyúmba ³ moórá-tawai enónka'a námúnaa kwésuwana Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewai aúranka'a paárúwana kawe'á umái awánówana séna Kóníríyasiyo súwana ⁴ áá'a kówana aúramba kararéna séna Ísóigoo nóran-aina simásiminyewa seéno súwana emó námúnaamo séndawai kwaásimo túwa'naa óndawai Áánútu aúranka'a kawe'á óndayavai Áánútu ená imáyáa imbá pó ⁵ ená kwaási ti'marénasa Yópaa-naopa'a moóráwai áwí'a Sáimoni Pítaamba koairáaro. ⁶ kwemá araámáo Sáimonina naaúmpa'a ména minkwáásigó kwaan-áúwarasi-mayaimo máyáin-kwaasigona naaúmpa'a uwi-nónkóná awámpá'-náúmpákémbá koairáaro ⁷ simásuwena áúyokuwana Kóníríyasi kwená mayái máyón-kwaasivinkemba kae-kwáyó-kwáásiráinte moórá-i-kwaasi Áánútuna imáyáa mósá marówainte miráumai-kwaasirau tááyowasa ⁸ tuwaná kwíyómpakewaimo simámakon-aimba simátimena séna miráumai Yópaa-naopakemba koairáaro séna ti'mákaiye.

⁹ ti'marówasa aampa'á kógwaesa kweémesa Yópaa-naopa'a egwaa'á kumbá kwáyá'wái Pítaama naan-ávúmayaga'a uména Áánútumpa'a námúnaa kwésuwana ¹⁰ áái ankówana toómbá nánáe súwasa toómbá agáyómba kaainkááni'a umái awánómba ¹¹ kwíyómba taaínkaar-úwana mimpinkémbá anón-ampanta éiyain-araaira'a tátoresu túwówana kuména marapá'á kumúwana awánómba ¹² minámpántávimbá kwai-kwaamba póima iraankavayaambá aváá'-númámá ó'on-o'on-kwai-kwaamba máyowana ¹³ aagíowé su'mai séna Pítaao usásinke tuvú'mái agandaao súwana ¹⁴ Pítaa séna Ísóigoo imanivo kentáási ámáámba Yútaa-kwaasiya mirán-tántáá'á aambá áumbakaawata pó'a íma kwénaume súwana ¹⁵ minááigíowé su'mai ókwar'a séna Áánútu kawe-tántááré siráin-tantaatavai íma aambá áumbakaawe siyó súwana ¹⁶ kaumborá'á kaainkáámhá awánówana kwíyómpa'a minámpántámá iráiyé.

¹⁷ iyúwana Pítaa minkááinkáán-áinkóná ááimba nóra aainá'iyó sumba Kóníríyasimo ti'marón-kwaasi Sáimonina naambá taawánésa ontará'á tamésa ¹⁸ tááyamai taáísaa esa sésa Sáimoni Pítaa maandáúmpará kwááyu máyáiyó suwaná ¹⁹ Pítaa minkááinkáán-áinkóná ááimba avakáá-úwana Áánútun-amankoma séna kaumbo-kwáásí embá avakáá-úmaesa kwétevo ²⁰ usásinke kumuwo. kemá ti'marúnúnaa tentávái íma kaer-imáyáá e miwísé úwoi kwaao súwana ²¹ Pítaa kuména minkwáásiyávéna séna kwésivakaa-on-kwaasi úmpo nóintavera kwésivakaaoo súwasa ²² kentáási kawáánákó áwí'a Kóníríyasi si'maráísata enópata túne. kwemá kawe-kwáásí Áánútuna imáyáa éna áwí'a mósá maráísasa pósa Yútaa-kwaasi amápa'a kwentávésa kawe-kwáásiyé kwésewe. moóráwai Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewai kusimáména séna ti'marénasa Pítaamba Yópaa-naopakemba koairéwana enópa'a téna aái tasína isaao sisatá túne suwaná ²³ Pítaa ti'maena naaúmpa'a tinkówasa kwáúmba aaváyaavimba Pítaa usásinena miwísé kuráiyé.

miwísé kúwasa Yópaa-naopakemba Ísuna aampa'á kun-kwáásí évaka'a aúyoresa ²⁴ aampa'á kógwaesa kweémesa Sísáriyaa-naopa'a kumbá Kóníríyasi kwenamááraa kwená kwaásiye tááyowasa taylorupamáí mésa Pítaamba amu'makówana ²⁵ Pítaa Kóníríyasina naambo kwáyonka'a ontará'á kúwana Kóníríyasi aamoí éna anóndakoman-iyé séna aísamaivimba kumbaúwana ²⁶ Pítaa séna emó óndanten-kwaasi úmpo usásinaao séna usásinakena ²⁷ aái simána'maena Kóníríyasiye naaúmpa'a iyúmba sáwíva-kwaasi torupamáí máyómba utuwánéna ²⁸ séna kentáási ámáámba ísaraawe. Yútaa-kwaasiya ó'onkaa-kwaasiye íma moórárata tágárotamaiya kwénaumne. miwítí naaúmpata íya kwénaaundarata Áánútu agaráásinkena amápa-kwaasi íma sáwí-kwaasin-owe siráisa'a awáraunda póta íma sáwí-kwaasiye sénaunda pó'a úwoi kawe'á umái ménaumne. ²⁹ mindáyavai sáayaamba íma a'áo súnáa túmpo nóintavaiya sáayaraao Pítaa súwana ³⁰ Kóníríyasi séna éiyain-do'waamba kwaé'a ívékaamba eénáínka'a kesí naaúmpa'a námúnaa súnana avekáámhá moóráwai ságayan-unankwatoí umásorena súranka'a kumbaéna ³¹ séna Kóníríyasiyo emó námúnaamo sémo kwaási túwa'naa ema Áánútu aúranka'a kawe'á óndayavena Áánútu ená imáyáa imbá pó ³² ti'marénasa Yópaa-naopa'a moóráwai áwí'a Sáimoni Pítaamba koairáaro. araámáo Sáimonina naaúmpa'a máyáiyé. kwaan-áúwarasi-mayaimo máyáin-kwaasigona naaúmpakemba uwi-nónkóná

awámpá'-náúmpákémbá koairáaro súwa'a ³³ avekáán-umai ti'maráúnasa embá koairáawa kawe'á umái téne. kesáá Áánútu aúranka'a torupamáí méta Ísóigo simámakain-aimba simásiminkwae séta amu'mákáunaya kwétena Kóniriyasi siráiyé.

Pítaa simátimákain-kwasai.

³⁴ Kóniriyasi simásuwowana Pítaa séna ívé'a kwéisaumne. árai'a Áánútu íma Yútaa-kwaasiye su'mai kwégarakwiyivo ³⁵ amápa'-mapaken-kwaasi Áánútu aúranka'a arupí umái kawe'á umái máyáawai Áánútu miwí aamoí kwéumatinkaiye. ³⁶ Áánútu Ísu Káráisitimba ai'marówana Ísareri-kwaasiyavai áséi-kwasai simátimákaimba á'a ísaraawe. Ísu Káráisiti amápa-kwaasiti Ísóigoman-íye. mináséi-kwásáiyávésa árairemo síyawai tirumbá kawe'á umái kwempa'á ménaoomba ³⁷ ke ísaraawe. Árai simátimena séna kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútumpa'a té'a nombá peránááowe siráimba Ísun-aaí aiva'á Kárirí-ayampakemba kwétena Yútiyaa-marava'a kóyáwé uráiyé. ³⁸ Ísu Násáretivakewain-aaí ísaraawe. Áánútu kwenamambá Ísumba ámakowana kwempimbá anómba umánkowana Áánútu asirayámbá aména kwesé méraintavena naaó'-nao'a kawe'-máyaí kóyáwé éna Sáatáánigo tátorain-kwaasi kawe'á umátinkáva'a kuráiyé. ³⁹ Yútiyaa-marava'a Yérúsaremu-naopa'a mayáimá mairáimba awánaraundayaawe. kwembá taaira'á aiyayaampimba tuvúsúmarowana puwéna ⁴⁰ kaumbo-táwai maisuwówana Áánútu Ísumba pukáimpinkemba usásinankowana paárúnta kesúrandeíya awáraumpo ⁴¹ íma amápa-kwaasi awánaraawe. Áánútu simátiméromo siráinta Ísunta awánéta pukáimpinkemba usásinonka'a toómbá nombá kweséya naráumne. ⁴² Ísu asiramái simásimena séna Áánútu imáyáa siména pukén-kwaasigwara túvaren-kwaasigwara'a aaivimbá maitinkániyone siyé simátiméro Ísu siráiyé. ⁴³ naaóv'á Áánútun-aaí simátimákowai Ísun-aaí simátimesa sésa kwenáaiyavesa áraire sésa kwesé aráápamái máiyawai Ísuna asirayánk'á Áánútu miwítí sáwí-imayaa maitiyuwániye naaóv'á siráawe Pítaa siráiyé.

⁴⁴ Pítaa mináimbá kwésimatimuwana kwéison-kwaasivimba Áánútun-amankoma minámáparáwáivimbá kuména ⁴⁵⁻⁴⁶ Áánútun-amankoma kumbaúwasa ó'on-o'on-aimpinkemba Áánútu áwí'a mósá márówasa Yútaa-kwaasi Ísuna aampa'á kun-kwáásí Pítaae Yópaavakemba tuwáiyé táátavai ésa sésa Áánútu ó'onkaa-kwaasigwara'a kwenamambá úwoi kwétimiye sésa táátavai uwaná Pítaa séna ⁴⁷ Áánútu kwenamantá simakaintenta miwigwará'á kwétimimba póta nombá peránááomba íma aambá aunónaumpo úwoi nombá peránááovo ⁴⁸ pétinkaaro súwasa Ísu Káráisitintavesa ísámai nombá pétinkowasa Pitaantavesa sésa kaumbo-káé'-no'waamba keséya kwainíyone suwaná mirá uráiyé.

11

Yérúsaremuva'a Pítaa simátimákain-kwasai.

¹ ó'onkaa-kwaasi Ísun-aaí ísésa tátokaawemo sumbá aantá-kwaasiye Ísuna aampa'á kuwáí Yútiyaa-maravaken-kwaasiye mináimbá ísésa máyówana ² Pítaa Yérúsaremu-naopa'a kúwasa évaka-kwaasi áwáá'a aéesa Yútaa-kwaasi túra'a káramái araa'éna kwéontemba ó'onkaa-kwaasigwara'a mirá orómó sirón-kwaasi Pítaamba áwáá'a aéesa ³ sésa emá ó'onkaa-kwaasiti naaúmpa'a ugwaé ímo túmo káramái araa'éna úmakaan-kwaasiti naaúmpakemba toómbá umandaráane suwaná ⁴ Pítaa amápa-tantaa'a uráimba simátimena ⁵ séna Yópaa-naopa'a mé'a Áánútumpa'a námúnaa séwándara'a kaainkáámbá awánaawanana kwíyómpakemba anón-ampanta éiyain-araaira'a tátoresá túwówana kuména kesí egwaa'á kumúwa'a ⁶ mimpimbá árimba awánaawanda póima kwái-kwaamba iraanakavyaambá áváá'-numama máyowa'a awánaawanana ⁷ aagíowé su'mai séna Pítaao usásinu tuvú'mái agandaaó súwa'a ísé'a ⁸ sé'a Ísóigoo ímanivo kentáásí amáámba mirán-tántáá'á aambá áumbakaawata pó'a íma kwénaumne séwánana ⁹ minááigówé su'mai ókwará'a séna Áánútu kawe-tántááré siráin-tantaatavai íma aambá áumbakaawe siyó súwa'a ¹⁰ kaumborá'á kaainkáámbá awánaawanana kwíyómpa'a minámpántámá íráiyé. ¹¹ avekáámbá Sísáriyaavakemba kaumbo-kwáásí kesóp'a ti'marówai tumbá ¹² Áánútun-amanko simásimena séna íma kaer-imáyáa é miwisé kwaaó súwa'a kówánasa Yópaavakemba maankwáásí ava'moraé-kwaasi Ísun-aaí ísáawai síyorowata Sísáriyaa-naopata Kóniriyasina naaúmpata kówánana ¹³ simásimena séna Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewai kesí naaúmpa'a kumbáyáísa'a awánáúnana séna ti'márénasa Yópaa-naopakemba moórawai áwí'a Sáimoni Pítaamba koairéwana ¹⁴ téna aái tagwésimatimina'a egwárá ená akúnkwará'á amápa'a kwéisewana Áánútu

sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámp'á métinkaniye kwíyómpakewai siráiyé Kóniriyasi súwa'a¹⁵ aai kwésewanana Áánútun-amanko aiva'ó kentáávimbó kunkáintemba miwíwimbá mirá úwa'a¹⁶ awáné'a moórá-aimba sááka'a makáumne. ááema Ísóigo séna Yóni nombá pétinkaraimbanivo Áánútun-amanko kuména keinárawapimba anómbe umátinkaniye Ísóigo siráin-aimba sááka'a makáumne.¹⁷ áno kesáá Ísóigo Ísu Káráisitín-aaiyaveta áraire séwánanaya Áánútu kwenamankómbó simakaintenta ó'onkaa-kwaasi miwí mirá kwéowa'a awánaraunda pó'a kemá Ísuna mayái-kwáásimá pó'a nombá pérómbe íma aambá aunówánasa úwoi nombá pékaawe Pítáa súwasa¹⁸ mináimbá ísésa áwáá'ó áúmbe ivátuwesa Áánútu áwí'a mósá marésa sésa Áánútu mirá kwéena íma Yútaa-kwaasiye su'maiya aai kwésimasimintaanivo ó'onkaa-kwaasiyavaigwara'a aai kwésimatimisasiagwara'a miwítí sáwí-imayaa tínaemba umámesa Áánútunopa'a tésa aúiná'i'a umái mai'mai'á onááowe siráawe.

Ántiokuvakewai Ísuna kwaásiti kwaasái.

¹⁹ ááema Sítivenimba tuvúwúwana puwúwasa ó'on-kwaasi Ísuna aampa'ó kun-kwáási sáwí'a umátinkówasa kóyáwé uráamba évaka'a Vínisiyaa-marava'a kuwasá évaka'a Sáiparasi-marava'a kuwasá évaka'a Ántioku-naopa'a kuwasá miwímá minkáúmbó-márává'a máyón-kwaasi Yútaa-kwaasiye su'mai Ísun-aai kosimátimesa²⁰ miwíwinkémbá évaka'a Sáiparasi-maravakewai évakarawai Sáirini-maravakewai miwímá Ántioku-naopa'a komáyónka'a Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiyegwara'a Ísóigo Ísuna áséi-kwasai kosimátimuwana²¹ Ísóigona asirayámbá miwísé máyowasa sáwíva-kwaasi Ísóigon-aaiyavesa áraire sésa kwemp'á tiráawe.

²² Ántiokuvaken-kwaasi Ísóigon-aaiyavesa áraire sésa kwemp'á tiráan-aimba suwasá Ísóigona kwaási Yérúsaremuva'a máyón-kwaasi mináimbá ísésa Páánápáasimba aí'marówana Ántioku-naopa'a kweéména²³ koména Áánútu kawé'á umátinkaromba tuwánéna aamoí éna asiramái simátiména séna kentirunkaké ísámai Ísóigontavai máéro séna²⁴ Páánápási kawé-kwáási úwana Áánútun-amanko kwemp'ámbá anómbe umánkowana Ísóigonte aráápamai asiramái ména aai simátíma'maena kwéiyuwasa sáwíva-kwaasi ísésa Ísóigompa'a tésa méraawe.

²⁵ máyówana Páánápási Sóromba avakáá úmaena Táásási-naopa'a kúmba²⁶ koawánéna koái'maena Ántiokuva'a tésarai moórá-i tamaisuwésarai Ísóigona kwaásiye mésarai sáwíva-kwaasi tayorupontémbá Ísun-aai simátíma'maesarai iyúyasa Ísuna aampa'á kwéguwaiyavai sésa Káráisitina kwaásiye suwaná aiva'á Ántiokuva'a mináimbá paáruyaiye.

²⁷ mináimbá paárúwana minkánáá évakarawai Áánútun-aai simátímakowai Yérúsaremuva'a tuwésa kweéména Ántiokuva'a kuwaná²⁸ miwíwinkémbá moóráwái áwí'a Ákápási kwemá usásinena Áánútun-amanko kwesé máyowana séna anón-ayawaima amápa'-mapa'a tániye súnka'a póna naámbe Árómáani-kamaaniti kawááná'á áwí'a Kórótíyasa máyonka'a mináyáwáimá paáruyaiye. Ákápási mináimbá súwasa²⁹ ísésa Ísuna aampa'á kwéguwai moórá-morawai sésa óntamba torupamáí Ísun-aai ísáawai Yútiyaa-marava'a máyáan-kwaasi tíménáe sésa³⁰ mirá ésa minóntámbá Páánápásinte Sóronte tímúwasarai maimaésarai kweémesarai Ísóigona kwaásiti anón-kwaasi mátimakaaieye.

12

ókware'a sáwí'a umátinkaraan-kwasai.

¹ minkánáá Érótimba anówainkoma araamáó Érótima Yútaa-kwaasiti kawááná'á kwemá Ísuna aampa'á kwéguwai évakarawai sáwí'a umátinkena² moóráwaimba aí'marówana Yóni awaaó áwí'a Yémésimba koyátó'mai anumarambá arátuwowana puwúwasa³ Yútaa-kwaasi Ísun-aaiyavesamo ímo áraire suwái aamoí kwéuwana Éróti awánéna aamoí umásinkai gwae séna moóráwaimba aí'marówana Pítáamba koyátokai. Yútaa-kwaasi ímo intóráin-tantaakwara-pereti kwéagayon-kanaavimba moórá-tawai Pítáamba koyátó'maena⁴ ándáva'a máánkowasa siyáánkain-umai ava'moraé-i-kwaasi kwenká'á kárákwírowasa éiyain-eiyain-kwaasi anondánonda umái kárákwiyuwasa Éróti séna naaóvá'á Áánútu Yútaa-kwaasi týótaasa í-tánón-kánáámá ánásaina'a Pítáamba aí'mae'a Yútaa-kwaasi túranka'a aavimbá mayanké'a inkamónaumnemo kwésumba

⁵ Pítáa ándáva'a máyombanivo Ísóigona kwaási Ísóigompa'a námúnaa simái Pítaamba áwa'naa uráawe.

Pítaamba ándávakemba ayúránkarain-kwasai.

⁶ námúnaa kwésesa Pítaantavai ísámai áisaa uwaná aaváyaaraamba Éróti Yútaa-kwaasi túranka'a Pítaamba aavimbá mayankánumne kwésuwana ivé'-no'waankaamba Pítaamba aiyayaanka'a asááúmakesa kaer-i-kwáási évareva'a máyóyana Pítáa aùn-kwaigúwasarai kaer-i-kwáási ontará'á kárákwiroyana ⁷ avekáámá Ísóigona kwayó'ná'á kwiyómpakewai kumúwana ándá-naumpa'a sán-kówana Pítaamba ayoirá'á kwétuvuwena aúsuwana usásinuwana séna avekáán-usásinaao kwésuwana Pítáa ayáámpinken-anda kweyáárika'a ayú'maena marapá'á kumúwana ⁸ kwiyómpakewai séna enámúranda uré enaisamai ánáamba maimái uwó súwana mirá úmayowana ená paákákén-únánkwátói kuvé'máenakai kesé kúmóyo súwana ⁹ Pítáa ándá-naumpakemba kwenánaaemba kuména íma kwaásiniye-imayaa éna kaaimbá kwéawanumne-imayaa kwéena ¹⁰ i-kwáásímó máyon-ontara'a kunáyaaitesarai minkákémbá moórá-ontara'a i-kwáásímó máyon-ontara'a kunáyaaitesarai minkákémbá ándávakemba naaópa'o kónáesamo uwasamó tiínkémáen-ontara'a asirayán-óntará'á kúmúyana kweyáárika'a tigúwasarai kunákárúwagwesarai aampa'á kuyaná avekáán-úwana kwiyómpakewai Pítaamba auwéna aiyokuwana ¹¹ Pítáa imáyáa éna séna íma kaaimbá awánáúmpo árai'a Ísóigo kwená kwayó'ná'á ai'maráisana kuména Éróti sinkamonaé kwéisana ayáámpinkemba kuntaviyuwaisa'a túne. Yútaa-kwaasigwara'a sinkamonaesamo ombá kuntaviyuwaisa'a túne Pítáa siráiyé.

¹² Pítáa simásuwena Máriyaana naambó kwáyopa'a kwéna Yóni Máákaamba anówana naambó kwáyopa'a kúwasa sáwíva-kwaasi mindáúmpá'á torupamáí mésa Pítaantavai ísámai Ísóigompa'a námúnaa kwésuwana ¹³ mindánkóná ontará'á kotuwátuwar-úwana moórá-arasi mindáúmpá'á kígau ún-arasigo áwí'a Áróta ontará'á kuména ¹⁴ séna nááwa'ono súwana Pítáa séna kemá úne súwana Pítáa amósamba iséna kunaamói úmaena ímo ontamó tiyankómbe isaaiséna sáwíva-kwaasitopa'a usimátiména séna Pítáa ontará'á máyáiyé súwasa ¹⁵ miwí sésa emá uwo'á'á éma kampa'á séne suwaná minárásígó ókwará'a séna árai'a Pítáa ontará'á máyáiyé súwasa miwí sésa Pítaan-amankon-iyé ¹⁶ kwésuwana Pítáa ontará'á árimba tuván-tuvan-úwasa iséna onta kuntisuwéna awánomba kwemá Pítáa úwasa táátavai uwaná ¹⁷ aaisékéwa'a simátíméno séna Ísóigo ándávakemba kembá sí'maena aampa'á mésiyuwaivo Yémésinte Ísun-aaimo isáan-kwaasiye kosimátíméno Pítáa simátiména tiyuwéna ó'on-daopa'a kuráiyé.

¹⁸ kúwasa irataró'a i-kwáási Pítaamba kárákwirawai awánomba íma máyowasa kantúmbá ésa Pítáa náávara kóuraiyo suwaná ¹⁹ Éróti iséna Pítaamba avakáá oró súwasa avakáá uwáaesa tuwówana Éróti miní-kwáási aavimbá maitinkéna séna tínkamoro séna évakarawai tí'marówasa tínkamuwasa púwúwana Éróti mirá umásuwana Yútiyaamarava'a tuwéna kumeémena Sísáriyaa-naopa'a kumbéraiye.

Éróti pukáin-kwasai.

²⁰ Éróti Sáitóni-naopaken-kwaasiye Táyaa-naopaken-kwaasiye ávááraumai áwáá'a tiyúwasa minkáé'-náópaken-kwaasi tayorupamáí mésa sésa Érótimo kárákwiraimaravakemba kentáási toómbá kwémayaundayaawe sésa mináimbá simái kawer-ónáe sésa Érótinopa'a tumbá kwená naaka'ó kárákwirawai áwí'a Párasatasimba másimamuwana isówasa minááísámbá másimai tukáawe.

²¹ minkákémbá Éróti anón-kanaa úwana kwenká'ó kárákwirowaina unáánkwátói úmaena kárákwirowai maé'maer-únka'a uména ayáátáar-aimba kwésuwasa ²² Érótimba simái arumbá iyaésa sésa íma kwaásigo kwésivo Ísóigo kwésiye anónka'a suwaná ²³ Éróti mináíntávéna íma Ísóigo úmpo úwoi-kwaasi úne séna aúpá'á tuwówana Ísóigona kwayó'ná'á kwiyómpakewai tuvuúwana uvowánkó arumbá unkarówana pukáiyé.

²⁴ puwúwasa Ísóigona kwaási Áánútun-aii kosimátin-tasimatin-uwasa iséna áraire sésa Ísóigompa'a tésa méraawe.

²⁵ Ántiokuvaken-kwaasi Yérúsaremuwaken-kwaasiyavesa óntamba timénaumne sirómba pósarai Páánápáasiye Sórowe kwéti'matuwesarai mimbáyái ánásowasarai ivé-kwaasigo áwí'a Yóni Máákaamba áí'maesarai Yérúsaremuva'a tuwésarai kweémesarai Ántiokuva'a kuráiyé.

¹ Ántioku-naopa'a Ísóigona kwaásivinkemba Áánútun-ai kwésimatimen-kwaasiye kawer-ímáyáá kwéagaraantinkaan-kwaasiye mésa moóráwai áwí'a Páánápáasi úwana moóráwai avután-kwaasigo áwí'a Símiyoni úwana moóráwai Sáíríni-maravaken-kwaasigo áwí'a Árusiyasi úwana moóráwai áwí'a Mánéyeni kwemá Éróti kawáánakóná naaúmpa'a maémaumba úwana moóráwai Sóro úwana umái mésa ² moórá-kanaa Ísóigona kwaási Áánútuna imáyáa mósá kwémaresa toómbá ima kwénesa námúnaawe su'mai kwésunka'a Áánútun-amanko simátimena séna Páánápáasinte Sóronte kesí mayáirá'á usásintinkaraumpo mindárai tiyúwáaro súwasa ³ toómbá ima nombá námúnaawe su'mai kwésesa Áánútuna mayái mayáigwáe sésa tine'á tiyáándeí tátoresá ti'márówasarai kurááiyé.

Sáiparasi-marava'a kosimátímakaayan-kwasai.

⁴ Áánútun-amanko Páánápáasinte Sóronte ti'marówasarai Yóni Máákaamba áí'maesarai Ántioku-naopa'a tuwésarai Sérúsiyaa-naopa'a kumésarai uwi-nónkóná avumpim-bárává'á áwí'a Sáiparasi-marava'a kónáe sésarai nompí-sípí táto'mai usáatesarai kwéemesarai ⁵ Sáiparasi-marava'a Sárámisi-naopa'a mindómpí-sípíwinkémbá kunásávesarai Yútaa-kwaasiti mono-náúmpimpá'á Áánútun-ai simátima'maesarai kwéguyana Yóni Mááka túwa'naa úmaena kúwasarai ⁶ kawer-áimbá simátima'maesaya marapá'á kweémesaya Páávoso-naopa'a kuwaná moóráwai mindáópa'a Yútaa-kwaasigo ména kwenáwí'a Paayísu Kíríki táávinken-kwi'a Érímasa kwemá pukaa'á agayón-kwaasi póna kampa'á séna Áánútun-ai simátimundawai úne súwana ⁷ moóráwai kámááni-kwaanako áwí'a Sésiasa Porasa ména kawer-ímáyáágwárá-kwáási póna Áánútun-ai isánáe séna Páánápáasinte Sóronte tááyowana Érímasa pukaa'á agayón-kwaasigo kámááni-kwaanakoe aasiyaasi mai'mai'a úwai máyowana kámááni-kwaanako Páánápáasinte Sóronte tááyowasarai tuyaná Érímasaagwara'a téna ⁸ mindárai táái tasimái karéna kámááni-kwaanako Ísun-aaiyavai áraire sivo séna mindárai táái tasimái karówana ⁹ Sóro moórá-awi'a Póro Áánútun-amanko kwempimbá anómba umánkowana Póro pukaa'á agayón-kwaasigomba aráá'a avuwéna ¹⁰ séna Sáátáánigo aráá'a po kawer-ánkóná uwa-kwáási éma amápa-sawisawaa-imayaa empimbá anómba umánkaraimba po Ísóigona kawer-ámbá sáwí'a úmae iyóndayavena ¹¹ ivé'a Ísóigo ená meéyámbá amína aúrumba kavíkúna évaka-tawai sámo káinda ima awánaniyone Póro súwana avekáámbá Érímasaamba aúrampa'a itáguwana siyáánka'o táto'maesamo naaiyane séna kwaási tivakáá úmae kwénaauwana ¹² kámááni-kwaanako Ísóigon-ai iséna áátavai éna Ísóigono úmba awánéna séna Ísóigon-ai árair-aimban-iye séna kwempá'á téna méraiye.

Písítiyaa-marava'a Ántioku-naopa'a kurááyan-kwasai.

¹³ Póro kwesé kwénaauwaise Páávoso-naopa'a tuwésaya nompí-sípí táto'mai usáatesaya kwémesaya Pámpíriyaa-marava'a Pékaa-naopa'a mindómpí-sípíwinkémbá kunásávesaya kúmúwana Yóni Mááka tiyuwéna Yérúsaremuva'a kóúwasarai ¹⁴ mindárai marapá'á kweémesarai Písítiyaa-marava'a Ántioku-naopa'a kwésarai Yútaa-kwaasi monor-áimbá kwéison-kanara'a Yútaa-mono'-naumpa'a mara'á umáyóyasa ¹⁵ aúvái-kwandaavinkemba Áánútuna amáamba Mósesi agaimakómba simátimesa Áánútun-ai simátimakowai agaimakón-aimba simátímúwasa Yútaa-mono-kwaanarawa'a moóráwaimba áí'marówana mindáraitopa'a téna séna kentáási kwaásiraiyo kwaasái kwáyainakaimo ékai kentáási imáyáa simái kawe'á umásinkaakaiyo súwana ¹⁶ Póro usásinena séna maisáaro. kesí Ísareri-kwaasiye ó'onkaa-kwaasi Áánútuna imáyáa mósá máráwaiye isáaro. ¹⁷ naaóv'á Ísareri-kwaasiti Ísóigo kentáá síkwá'náyavena séna kesí kwaásiman-owe súwasa ó'on-kwaasiti maravá'á Ísipi-marava'a mésa sáwíva-kwaasi agáyówana Áánútu kwená anón-asirayamba kwáyontavai Ísípivakemba tí'maena ¹⁸ kavóná-marava'a mátinkowasa sáwívar-ima 40 ira'a kwénaoesa aasiyaasi Áánútuntavesa sáwí-imayaa kwéumbanivo Áánútu miwír'á kárákwirena ima tiyuwówasa ¹⁹ Kénááni-marava'a avakaeté-maravaken-kwaasi moórá-mora-umai máyówana Áánútu tinkambaena kwéiyuwasa évaka'a putásowana miwítí maramá maimaéna kwená kwaási Ísareri-kwaasi mátimuwasa ²⁰ mimbárává'á mésa sáwívar-ima 450 ima maisukáawe.

450 ima maisúwówana Áánútu moórá-mora-kwaasi kawáá-máyáirá'á usásintinkava'a kúwana Áánútun-ai simátimakowai áwí'a Sámúwéri kwemá usávaaruwasa mirán-káwáá-kwáási anásasowasa ²¹ Ísareri-kwaasi Áánútu ima kentáará'á kárákwiyinkwae sésa kentááwinkémbá moóráwaimo éna kentáará'á kárákwiyiniye suwaná Áánútu séna

Pénisamini-andarakewai Kísaa ááninko áwí'a Sóro kwemá kárákwiyi-mayai mayániye súwana mimbáyái mairéna 40 ima maisuwówana ²² Áánútu mimbáyái Sórompakemba Yési ááninko áwí'a Tévítimba amúwana mayówana séna Tévíti kemó súndanteni 'a kwéimba pó'a aamoí kwéumankaumne Áánútu siráiyé. ²³ naaóvá'á Áánútu séna Tévítin-andarakembo aánomo usásinankaandawai kwemó éna Ísareri-kwaasi sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkaniye siráimba Ísuntavena árair-aimba siráiyé. ²⁴ Ísu íma amápa-kwaasi túranka'a paárurowana Yóni nombó pétinkowai amápar-Ísareri-kwaasiyavena simátimena séna kentí sawi-ímáyáá tínaaembo umáme'o Áánútumpa'o tíya'o é'a nombá pétinkanaumne súwasa mirá uwaná nombá pétinkena ²⁵ kwená mayái sáwiyanka'a ánásaniye kwéuwana simátimena séna kentí imáyáaomo kentáváímó nááwa'iyó sénááomba kwéamu'maraawai kemá íma kwemá úmpo kesínaaemba tíníwai kwemá anóndakoma kembá usáyaaitaraimba pó'a kwemó aaimó síndavimba kemá aaimó sendamá uwóví'a ónaumne Yóni siráiyé Póro siráiyé.

²⁶ Póro simásuwena séna kesí kwaási Áávaramun-andaraken-kwaasiye ó'onkaa-kwaasi Áánútuna imáyáa mósá máráawaiye isáaro. sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkaimba kentááyávéna Áánútu siráiyé. ²⁷ Yérúsaremuvakenkwaasiye miwítí kawáánarawate sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkaniyemo siráin-aimba Ísuntavai sirómba íma imáyáa uráawe. aasiyaasi-táwai monor-áimbá kwéison-kanaama Áánútun-aai simátimakowai agaimakón-aimba aúvái-kwandaavinkemba táampamai kwéuwasa isésa Ísuntavai sirómba íma imáyáa uráavo tuvúwana pukáivo mináúvái-kwándááivinkén-áimbá paáruwaiye. ²⁸ tuvuwí-ámbá avaká'á umbá íma sáwí'a uráimbanivo Páírátintavesa úwoi sésa tuvuwínyone siráawe. ²⁹ Áánútun-aai aúvái-kwandaavimba Ísun-aai agaimakómba amápa'a mirá uwasá taairakémbá maimái muri-áivimbá máutamankwana ³⁰ Áánútu pukáimpinkemba usásinankowana ³¹ ayáátááka'a moórá-mora-tawai kwená kwaási túranka'a paáruwaiye. ímo tuvúkónka'a Káririvakemba Yérúsaremuva'a kwesé kuráawai pukómpinkemba usásinenamo moórá-mora-tawaimo paárumai máyomba minkwáási awánésa sésa awárandayavai Ísareraundayavai Ísareri-kwaasi kosimátíma'maeta kónáe sésa kuráamba mimbáyái paai kwémayaawe. ³²⁻³³ Páánápásiye kesé mináséi-kwásái simátímeyanekai túye. Áánútu kentáá síkwá'náyavena mirá ónaumne sirómba kesáá máyaunda-kanaavinta mirá éna Ísumba pukáimpinkemba usásinankaraiye. mináimbá monor-ímá agaimakón-auvaivimba kaepímbá agaimaréna séna emá kesáánimba óna'a kesí mayáírá'á ánkaraumne agaimaréna siráiyé. ³⁴ Áánútu pukáimpinkemba usásinankaraimba póna íma ókwara'a puwínana áuma kaviránintavena Áánútu séna Tévítintave'a sé'a árai'a kawé'a umánkanaumne siráundantemba embá kawé'a umánkanaumne Áánútu siráiyé. ³⁵ moóráva'a monor-ímá agaimakón-auvaivimba agaimaréna séna Áánútu kwená kawé-kwáyó'ná'á íma auwáinana áuma kavirániye

agaimaréna siráiyé. ³⁶ mináimbá íma Tévítintavena siráivo Tévíti Áánútuna mayái kwémaena puwúwasa mináeésa aikwá'námo utámakompimba máutamamarowana áuma kaviraráivo ³⁷ Áánútu Ísumba pukáimpinkemba usásinankarowaimba kwenáuma íma kaviraráiyé Póro siráiyé.

³⁸ Póro simásuwena séna kesí kwaásiyono. isámai kawé'a oró. Ísuma pukáimpinkemba usásinankaraiwaintavena kwaásiti sáwí-imayaa sáwí-mayai maitiyuwániye Áánútu siráiyé. mináimbá simátimunda isámai kawé'a oró. ³⁹ Áánútu Mósesimbo simámakain-amaambo kwaráawaimo ombá minámáánkó kentí sáwí-imayaa íma maitiyuwáinana arupí umái máyáawain-owe Áánútu íma sínívo Ísumo éna kwenááiyavesa áraire sésa kwenká'á aráápamai máyáawaiti sáwí-imayaa maitiyuwáinana miwíyávéna arupí umái máyáawain-owe Áánútu síníye. ⁴⁰ miráumai Áánútun-aai simátimakowai tááigo kempá'á tivó sé'a kárákwimai kawé'a oró. ⁴¹ naaóvá'á Áánútun-aai simátimakowai agaimaréna sésa árair-aintavai simái sáwí'a on-kwáási isáaro. keinárawa'o máyáan-kanaara'a mayái máyáanda mimbáyáímó awáné'o é'o ímo kesópa'o té'o é'a úwoi puwónááowe. mimbáyáiyávésamo simátimiya'a mináíntávésa íma áraire sénááowe sésa agaimaréna siráawe. mináimbá kempá'á tivó sé'a kárákwimai kawé'a oró Póro siráiyé.

⁴² mináimbá simásuwena Pórowe Páánápáasiye máápa'a kumónáe kwéuyasa kwaási sésa ókwara'a monor-áimbó isáan-kanaa tínakai mináimbá másiyata isánaumne ⁴³ simásuwesa máápa'a kumésa sáwíva-kwaasi Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasi Yútaa-monor-ampa'a kwéguwaiye Póronte Páánápásinte kwa'maésa kuwasarái sésarai Áánútu úwoi kawe'á umátinkanivo úwoi asiramái kwená aampa'á koró sirááiyi.

⁴⁴ suyaná Yútaa-kwaasi monor-áimbó kwéison-kanaa túwasa mindáópaken-kwaasi amápa'a Ísóigon-ai isánáe sésa Yútaa-mono'-naumpa'a umáyówasa ⁴⁵ Yútaa-kwaasi tuwánésa tirumbá sáwí'a úwasa mináimbá kwáráavo sésa Póronte Páánápásinte aká'áamba simátinkesa kampar-áimbá kwéseye sésa simái kárówasarai ⁴⁶ miwí táároi íma inkaisésarai asiramái sésarai aiva'á árai'a Áánútun-ai simátimuyamba mináimbá tínaemba umáme'a íma sínkáiyi sembá pó'a aúnái'o umáimo mai'mai'o ónaunda uwóví'a ónaumne-imayaa ombá pókai tayauwerékai ó'onkaa-kwaasiva'a Áánútun-ai kosimátiméyauye. ⁴⁷ ááema Ísóigo simásimenaya séna emá ó'onkaa-kwaasi sáma kamátinke kesáái kwésimatiminasa kesí aambá awánáiy'a amápa'-maravaken-kwaasi sáwí'o umáimo máyáampinkemba kawer-ámp'á métinkanaumne

Áánútu mináimbá simásimakaimba pókai ó'onkaa-kwaasi kwenáái kosimátiméyauye Póro sirááiyi.

⁴⁸ Póro súwasa ó'onkaa-kwaasi isésa Ísóigon-aaiyavesa aamoí ésa tirumbá kawe'á umái máyówana Áánútu séna kesí kwaási é'a aúnái'a umái mai'mai'a ónááowe súwasa miwí Ísóigon-aaiyavesa áraire sésa kwempá'á tésa méraawe.

⁴⁹ Ísóigompa'a aráápmái mésa mimbáráv'á Ísóigon-ai kosimátin-tasimatintuwasa sáwíva-kwaasi isésa ⁵⁰ Yútaa-kwaasi Póronte Páánápásinte tirumbá sáwí'a umátinkesa mindáópaken-anon-kwaasiye aarai túwí'a kwáyon-inimba Yútaa-monor-aimba asiramái máyón-ininte mindárai táái simátimesa miwítí imáyáa tavisuwasá isésa Póronte Páánápásinte sáwí'a umátinkesa aaisambá tiyésa miwítí maravákémbá tí'mátuwowasarai ⁵¹ Áánútu minkwáásí íma aamoí umátinkaniye-umasitai'a ésarai tísamaivakem-barama uwáésarai Ántioku-naopa'a tuwésarai Áíkóniyamu-naopa'a kuyasá ⁵² Ántioku-naopa'a Ísuna aampa'á kun-kwáásí máyówana Áánútun-amanko miwívimbá anómba umátinkowasa tirumbá kawe'á umái méraawe.

14

Póroe Páánápáasiye Áíkóniyamu-naopa'a kurááyan-kwasai.

¹ Póroe Páánápáasiye Áíkóniyamu-naopa'a kwésarai ááemo urááyantemba Yútaa-mono'-naumpa'a umésarai ásí-kwasai asiramái simátimúyasa isésa sáwíva-kwaasi Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye Ísun-aaiyavesa áraire sésa kwempá'á tésa máyómbanivo ² évaka-Yútaa-kwaasi Ísun-aaiyavesa tínaemba umámesa íma áraire sirówai Póronte Páánápásinte sáwí'aimba simátinkówasa ó'onkaa-kwaasi isésa mindáraiye Ísun-ai isówaiye tirumbá sáwí'a umátinkómbanivo ³ mindárai ayáátáaka'a mindáopa'a mésarai miwí táároi íma inkaisésarai Ísóigon-ai asiramái simátimúyana Ísóigo kwaási úwoi kawe'á kwéumatinkaimba awánaigwae séna mindárai kwená asirayámba tímúwasarai ímo awánarom-bayai kawe'-máiyá máyóyasa ⁴ mindáópakewai kaepí taaínkaar-urésa évakarawai sésa Yútaa-kwaasi táaiyavesa áraire suwasá évakarawai sésa aantá-kwaasi táaiyavesa áraire siráawe.

⁵ suwasá ó'onkaa-kwaasiye Yútaa-kwaasiye miwítí anón-kwaasiye torupamáí mésa tímáyu-aimba sésa óntandei Póronte Páánápásinte tínkamonaé suwasaráí ⁶ mináimbá isésarai kawe'ó íyapa'a méyae sésarai Áríkoniyaa-marava'a kwésarai Árisitaa-naopare Tépi-naopare ó'on-o'on-daopare ⁷ ásí-kwasai simátíma'maesarai kurááiyi.

Árisitaava'a Tépi'a kurááyan-kwasai.

⁸ moóráwai Árisitaa-naopa'a anówa arupinkémbá aisamai sáwí'a umáguromba maránkarowana íma aaintómba ááemo maúnka'a ména ⁹ Póro kwésimatimun-aimba iséna árair-aimba kwésimba póna kawe'á umásinkaniye-imayaa úwana Póro minímáyáámó úmba awánéna aráá'a avuwéna ¹⁰ anónka'a séna enaísamaine usásinaao súwana usásinkwena aamoí éna kweyáárika'a marapá'á kúmba ¹¹ sáwíva-kwaasi Póromo úmba awánésa miwí táaiwinkemba Áríkoniyaa-aimpinkemba sésa kentáásí ísóigorai kwaásiraan-umai marapá'á kentááwimbá kumbáyaiye sésa ¹² miwítí ísóigo áwí'a mindárai tamátimesa sésa Páánápásintavesa Súsiye sésa Pórontavesa aaiye simátímiwaiye sésa Émisiye sirá. ¹³ marukón-awampa'a minkámpár-ísóigó áwí'a Súsi kwená mono-námbá kwáyowana

minkámpár-ísóigóntávái ísámai pói'o umándon-kwaasigo purumakambá kwémaena moigwáán-aramba kwétararena umái maimaéna mindáókona kuri-óntará'á mói marówasa sáwíva-kwaasi miwítí ísóigontavaimo pói'o umándaante miráumai Ísuna aantá-kwaasiraira'a pói'a umándanae ¹⁴ sun-áimbá ísésarai sáwí'an-iyé sésarai kentí unáánkwtóí tarátuwesarai isaaisésarai sáwíva-kwaasivimba komaésarai anónka'a sésarai ¹⁵ kenkáí nóra ónáera kwéoo. keiráí kemó onten-kwáási úye. áséi-kwasai tasimátimuyamba pó'a mirán-kámpári'o tuwé'a árair-Isoigompa'a teró. árair-Isoigo kwíyómbe éna maramá éna uwi-nómbá éna mimpimbá kwáyáin-tantaa'a úmarena asirayánkwaráwái máyáiyé. ¹⁶ ááema Áánútu úwoi týukowa'a kentí imáyáavinkemba amápa'-mapaken-kwaasi kwénaaesa ¹⁷ miráumai kwéombanivo Áánútu máyáiyé sígwáe séna aai sisaná aa'á téna toónkó kawé'á isa'á kwéne'a tirumpimbá aamoí kwéowe. miráumai awáné'a mirámá ini-Ísóigo máyáiyé sígwáe séna Áánútu kawerí'a kwéiyé ¹⁸ mindárai mináimbá suyasá amápa-kwaasi asirésa mindáriraira'a pói'a umándanaumne kwésuwasarai íma mirá oró simái tuvimbaesarai iyúyasa ivátukaawe.

¹⁹ ivátuwowasa évaka'-Yútaa-kwaasi Písítiyaa-marava'a Ántioku-naopakemba évaka'a Áíkóniyamu-naopakemba tésa amápa-kwaasiti imáyáa tavisuwasá ísésa Pórowe óntandei tuvuwésa á'a púwiye-imayaa ésa tavisímaesa mindáókona awámpá'á mátuwówasa ²⁰ Ísuna aampa'á kuwái taúkúmakesa taawánowana usásinena mindáópa'a kwéna kogaúmba usá aavýaavimba usásinesarai Pórowe Páápápaasiye mindáópa'a tuwésarai Tépinaopa'a kuráiyé.

Síriyaa-marava'a Ántioku-naopa'a ókwara'a kurááyan-kwasai.

²¹ Pórowe Páánápáasiye Tépinaopa'a áséi-kwasai kosimátimúyasa ísésa áraire sésa Ísuna aampa'á kwéguwasarai mindárai Árisitaa-naopa'a ókwara'a komésarai minkákémbá Áíkóniyamu-naopa'a komésarai minkákémbá Písítiyaa-marava'a Ántioku-naopa'a ókwara'a komésarai ²² miráumai kwénaesarai Ísóigona-aaiyavesa áraire sirówai miwítí imáyáa asiramátinkesarai sésarai Ísuna aampa'á asiramái koró sésarai Áánútu kwená kwaási kwégawaai'a kónáe sé'o é'a minámpá'á umbaiyé tain-ámpá'á kónááowe sésarai ²³ miráumai mindáópota kwénaesarai maará ésarai Ísóigona kwaasivinkemba miwítí anón-kwaasi usásintinkava'a kuyasá Áánútuna imáyáa ésa toómbá íma nésa námúnaawe su'mai kwésesa mindárai Ísóigompa'a aráápamai máyówaiyavai Ísóigo kárákwiitinkamae iyíniye simátimakaaiye.

²⁴ simátimesarai Písítiyaa-marava'a kóyaaitesarai Pámpíriyaa-marava'a kwésarai ²⁵ Pékaa-naopa'a komésarai áséi-kwasai kosimátimesarai minkákémbá Átériyaa-naopa'a kumésarai ²⁶ nompí-sípí tátó'mai usáatesarai teémesarai Síriyaa-marava'a Ántioku-naopa'a ókwara'a tiráiyé. ááema mindáópa'a Ísóigona kwaási mindárai yavesa Áánútu túwa'naa úmaena iyínivo kwená mayái komáyáakaiyo sirówasarai mimbáyái komaisuwésarai tiráiyé.

²⁷ Ántiokuva'a tuyasá Ísóigona kwaási tayorupamáí máyówasarai Áánútumo simátimuni'o urááyan-aimba sésarai Ísuna aampa'á ó'onkaa-kwaasi agaráátinkauyasa mináíntávái áraire sésa minámpá'á kwégowe-aimba tasimátimesarai ²⁸ mindáópa'a Ísun-aaí ísówai ayáátáaka'a méraaiye.

15

Yérúsaremuva'a torupamáí mésa siráan-kwasai.

¹ Ántioku-naopa'a máyóyasa évakarawai Yútiyaa-maravakemba Ántioku-naopa'a komésa Ísun-aaí ísówai yavesa sésa Áánútumo Mósesimbo simámakon-amaambo ímo isé'o túra'o kárámaimo araa'énamo íyanamo éna Ísóigo sáwí'o umáimo máyáampinkemba kawer-ámpá'á íma métinkaniye suwasarai ² Pórowe Páánápáasiye mináíntávái áwáá'a týésarai kwesimá kwesiman-esa Ántiokuvakewai Ísun-aaí ísówai sésa Yérúsaremuva'a aantá-kwaasiye Ísóigona kwaasiti anón-kwaasiye mináíntávái kotísaa oró sésa Póronte Páánápásinte évaka-kwaasiye ti'márówasa kuráawe.

³ Ísóigona kwaási ti'márówasa kweémesa Vínisiyaa-marava'a Sámériyaa-marava'a naao'-nao'a komáyówasa Ísun-aaí ísówai torupamáí máyówai simátimesa sésa ó'onkaa-kwaasi Ísun-aaí ísésa áraire sésa kwempá'á tésa máyáawe suwasá ísésa tirumbá kawé'á úwasa ⁴ naao'-nao'a simátimatuwesa kweémesa Yérúsaremu-naopa'a komáyówasa aantá-kwaasiye Ísóigona kwaasiye miwítí anón-kwaasiye tiyáamba kwétimesa aamoí

uwasá Áánútumo mayáímó tímakaim-bayaimo mairáan-aima másimatimuwasa ⁵ isésa évakarawai Ísun-aaiyavai áraire sumbánivo ámáán-kawaa-kwaasiti aampa'á kwéguwai usásinesa sésa ó'onkaa-kwaasi Ísun-aaiyavai áraire kwésewai Mósesi simátimakon-amaamba isésa túra'a kárámai araa'éna orómá kosimátíméro suwasá ⁶ aantá-kwaasiye anón-kwaasiye sésa mináímbá torupamáí méta imáyáa umáiya senó siráawe.

⁷ suwasá torupamáí mésa ayáátááka'a mináímbá suwaná Pítáa usásinena séna kesí kwaásiyono. ó'onkaa-kwaasi ásíi-kwasai isésa Ísun-aaiyavai áraire sígwáe séna ááema Áánútu keinárawapinkemba usásisinkena si'marówa'a kosimátimewanasa isésa áraire siráawe. kemá mináímbá á'a isaraawe. ⁸ Áánútu amápa-kwaasiti imáyáa tuwánéna ó'onkaa-kwaasiyavena séna kesí kwaásiman-owe séna kwenamambó simakonten-umai miwímó tímakomba awánaraumne. ⁹ Áánútu Yútaa-kwaasiya ór-amba íma agaráásinkenaya ó'onkaa-kwaasi íma ór-amba agaráátinkena kwéivo Áánútu amápa-kwaasiya mimbórá-ámbá kwéagaraasinkaiye. miwí Ísun-aaiyavai áraire sunkákémbá miwítí sáwí-imayaa maitiyuwéna kawer-imáyáa umátinkaraiye. ¹⁰ Mósesin-aigo kentáá sikwá'náya umbái tiyówasa íma kanaán-umai kwakáawe. kentáágwará'á miráumai umbái taisatá íya kanaán-umai kwakáumne. mindáyavai ó'onkaa-kwaasi Ísuna aampa'á kowáiyaváímó Mósesin-aii kwáráaro síyasamo ésa umbái-ámbá kwaránááowe. mirámó íyanamo éna Áánútu áwáá'a sína'a pó'a íma mirá onááowe. ¹¹ Ísóigo Ísu úwoi súwa'naa enaya sáwí'ó umáimo máyaundavinkenta kawer-ámpá'á mégwésinkaintaawe. mináíntáváiyá áraireya sénáísae mirámó kwéintenta ó'onkaa-kwaasigwara'a mirá kwéiye Pítáa siráaye.

¹² Pítáa súwasa isésa amáparawai árai'a siyé sésa íma aai suwasaráí Pórowe Páánápásiye Áánútu tímakaim-bayai ó'onkaa-kwaasivimba mimbáyái mairááyan-aimba simátimesarai Áánútuna mayái ímo awánaraam-bayai kawer-máyái mairááyan-aimba ¹³ simátimatuwoyana Yémési séna kesí kwaásiyono. kesáái isáaro. ¹⁴ ááema Áánútu ó'onkaa-kwaasiyavena imáyáa éna minkwáásivinkémbá évakarawai usásintinkena séna kesí kwaásiman-owe siráin-aimba Pítáa ívé'a simásímakaiye. ¹⁵ Áánútun-aii simátimakowai mináímbá aúvái-kwandaavimba agaimarésa sésa

¹⁶ Ísóigo séna naaémba kumé'a Tévitina naambá tawísiyukaan-damba kunumásuwanaumne. sáwí-yantaakwara'a kawer'á kunumásuwanaunda pósa ¹⁷ ó'onkaa-kwaasi kesópa'a ténááowe. kesí kwaásiman-owe sendawái kesópa'a ténááowe séna

¹⁸ Ísóigo mináímbá naaóv'á sirómba póna ívékwara'a mirá kwéiye Yémési siráiyé.

¹⁹ Yémési simásuwena séna Ísóigo siráin-aintave'a imáyáa é'a sé'a ó'onkaa-kwaasi Áánútumpa'a kwéten-kwaasi umbái-máyái íma tíménaumpo ²⁰ aúváima agaimái tíméta séta kampar-ísóigóntávái imáyáa ésa póí'ó umándaamba mimpóí íma naaró. aarai-úmóyámbá kwaai-úmóyámbá íma oró. póíma tuvú'newana kwená naaemá ímo kumíndamo úwoimo kwáyáina'a mimpóí íma naaró. naaegwará'á íma naaró. mináímbá aúvái-kwandaavimba agaimaráúmpo awánaaro. ²¹ ááemo maémáén-kwaasiye ívé'ó máyáan-kwaasiye ayáátááka'a aasiyaasi monor-áimbá kwéisaan-kanaara'a mináímbá Mósesin-aii simátima'maesa kuráawe. mindáyaveta aúvái-kwandaavimba agaimaráúmpo awánaaro Yémési siráiyé.

aúvái agaimái ó'onkaa-kwaasi tímakaan-kwasai.

²² súwasa aantá-kwaasiye Ísóigona kwaásiye miwítí anón-kwaasiye sésa kanaám-pota kentáávímbá évakarawaiye ti'maráanasaya Pórowe Páánápásiye Ántiokuva'a kwíyapa'a miwísé kónááowe sésa miwítí avumpinkémbá kae-kwáásí túwí'a mósá makáan-kwaasirai túwí'a tombá moóráwái áwí'a Sáírásí úwana moóráwái kaer-áwí'á Yútásiye Paasapasíyé umái ²³ aúvái tímésa ti'marówasa kurá. mináíuváivímbá agaimarésa maará sésa kesáá kentí kwaásiya úne. aantá-kwaasiye anón-kwaasiye moórá-aimba sénaumpo kentáási kwaási isáaro. ó'onkaa-kwaasi Ántioku-naopa'a Síriyaa-marava'a Sírisiyaa-marava'a máyáan-kwaasi isáaro. ²⁴ kentáávinkémbá évakarawai kentópa'a kwésa ímo simátimakaunda-aimba miwítí imáyáavinkemba kosimátímúwa'a isé'a tirumbá sáwí'a úwa'a umbái taráanta iséta ²⁵⁻²⁶ torupamáí méta imáyáa éta mimbórá-áimbá simái kae-kwáásí usásintinketa ti'maráúnasaya Páánápásiye Póroe migóiyé. mindárai kesí kwaásiya siruntá tímakaundanaraiye sínkamiyakai puwúyavo-imayaa íma ésarai Ísóigo Ísu Káráisitina mayái kwémayaaye-imayaa ésarai asiramái kwémayaaiye. ²⁷ Yútásinte Sáírásinte ti'maráúnasarai migóiyamba pósarai aúvávinken-ainkwara simátimeyaaoi-ainkwara'a mimbórá-áimbá pósarai kosimátimeyaaoye. ²⁸ Áánútun-amankowe kesááwé

mimbórá-áimbá simáíya íma umbai-áimbá simátimumpo maanáúvávínkén-áimbá simátimundaya ísáaro. ²⁹ kampar-ísóigóntávái imáyáa ésa pói'ó umándaamba mimpói íma naaró. naaemá íma naaró. póimo tuvú'newana kwená naaemó ímo kumíndamo úwoimo kwáyáina'a mimpói íma naaró. aarai-úmóyámbá kwaai-úmóyámbá íma oró. kesáámó súnnda-aimbo é'ó é'a kawé'a ónááowe. mináimbá ánásiye. aúváiima agaimái tímésa siráawe.

³⁰ suwasá mináúváiímá tímésa ti'marówasa maimaésa kweémesa Ántioku-naopa'a kuwasá Ísóigona kwaási torupamáí máyówasa mátimúwasa ³¹ mináúvái-kwándááivínkémbá táápamái simátimúwasa kawer-áimbá ísésa tirumbá kawé'a úwasarai ³² Yútásiye Sáírásiye Áánútun-aaí simátimakoyan-kwaasi ayáátáaka'a simátimesarai miwítí imáyáa arupí umátimúyasa ísésa asiramái máyówasarai ³³ miwísé évaka'-no'waamba máyóyasa Ísun-aaí ísówai sésa á'a kanaán-ivo ti'mákaan-kwaasitopa'a kawer-áimbá kosimátimékaiyo suwaná ³⁴ Sáírási ó'on-imayaa éna mindáoopa'a máyowasarai ³⁵ Pórowe Páánápásiye ayáátáaka'a Ántiokuva'a mésarai mindáraiye évakarawaiye mésa Ísóigon-aaí simátíma'maesa kuráawe.

Pórowe Páánápásiye tarákaa'a uráayan-kwasai.

³⁶ naaémba Póro Páánápásintavena séna naaó'-nao'a Ísóigon-aaímo simátimakauyamba Ísun-aaímo ísarawai kawerá umáíya máyáawa tuwánamaekai kóyauye Póro súwana ³⁷ Páánápási séna Yóni Máákaamba áí'mekai kóyáe súwana ³⁸ Póro séna kweséya téwáyana Pámpiriyaa-marava'a kenkáí másiyuwena kwená naaópa'a tayauweréna kuráimba pókai íma áí'mekai kóyauye Póro súwasarai ³⁹ mináíntávái kayorésarai aaisambá simásuwesarai mindárai tarákaar-uyaná Páánápási Yóni Máákaamba áí'maena nompí-sípí táto'mai usáatesarai kweémesarai Sáíparasi-marava'a kuyaná ⁴⁰ Póro séna ke Sáírásimba airánaumne súwasa Ísun-aaí ísówai námúnna simásuwesa sésa Ísóigo úwoi kawé'a umátinkanivo kokaiyó suwaná Sáírásimba áí'maena kúmba ⁴¹ Síriyaa-marava'a Sírisiyaa-marava'a naaó'-nao'a kwénaesarai Ísóigona kwaási túwa'naa úmaesarai kuyasá kawé'a umái méraawe.

16

Tímóti mindáraiye kuráin-kwasai.

¹ Pórowe Sáírásiye mirá uyambá Tépi-naopa'a Árisitaa-naopa'a kuyaná mooráwai áwí'a Tímóti mindáoopa'a ména Ísuna aampa'á kwéguwai úwana anówama Ísuna aampa'á kwégun-inimba Yútaa-inimba úwana avowámá Kíríki-kwaasi úwana umái máyówasa ² Árisitaa-naopakewai Áikóniyaa-naopakewai Ísun-aaí ísówai Tímóti áwí'a mósá makáawe. ³ avowámá Kíríki-kwaasi póna áúra'a íma kárámai araa'éna urómbe pósa Yútaa-kwaasi mináyámpá'ó máyáan-kwaasi mirán-áimbá ísówana Póro séna Ísóigona mayáír'á Tímótimba airánáe séna Yútaa-kwaasi aamoí ígwáe séna Tímótimba áuma kárámarena ⁴ áí'maena naaúwasa naaó'-nao'a kwénaesa aantá-kwaasiye Ísóigona kwaásiit anón-kwaasiye Yérúsaremuva'a siráan-aimba Ísóigona kwaásiyavai simátíma'maesa kweésa sésa mináimbá ísáaro suwasá ⁵ Ísóigona kwaási Ísumpa'a asiramái mésa ó'on-kwaasi simátíma'maesa kuwasá ísésa aasiyaasi-táwai évakarawai Ísun-aaiyavesa áraire sinté kwégwesa sáwíwa-kwaasi-i'a uráawe.

Póro kaainkáámbá awánarain-kwasai.

⁶ Pórowe Sáírásiye Tímótiye Vírísiyaa-marava'a Kárésiyaa-marava'a kwénaesa Ésiyaa-marava'a áséi-kwasai kosimátiménae sumbá Áánútun-amanko íma kónááowe súwasa ⁷ ísésa kweémesa Mísiyaa-maragona oóvimbá kwésa Pitiniyaa-marava'a kónáe sésa uwaná Ísun-amanko íma kónááowe súwasa ⁸ ísésa Mísiyaa-marava'a kómaatesa kweémesa Táróasi-naopa'a kumbésa ⁹ no'wáámba Póro kaainkáámbá awánówana Másétóniyaa-maravaken-kwaasigo koku'á taména séna Másétóniyaava'a tasúwa'naa uwo asiramái súwana ¹⁰ Póro kaainkáámbá awánéna simásimuwata usásineta séna Másétóniyaa-kwaasiya áséi-kwasaiya kosimátimunanaya Áánútuya kwésaayaisata Másétóniyaava'a kónáeya siráundayaawe.

Árítiyaama Ísumpa'a tiráin-kwasai.

¹¹ séta Táróasi-naopa'a nompí-sípí táto'mai usáateta kówánanaya mindómpí-sípígó apu úmaena kúwata Sámóteresi-marava'a kogwaéwándaya usá aaváyavimba kweéméta Níápórisi-naopa'a marap'á kunásáveta ¹² minkákémbá Viripai-naopa'a marap'á kuráundayaawe. mindá Másétóniyaa-marava'a anón-daopa'a Árómáani-kamaani-kwaasi

kárákwiiraan-daopa'a évaka'-no'waamba kógwaeta ¹³Yútaa-kwaasi monor-áimbá kwéisonkanaa túwata imáyáa éta Yútaa-kwaasi nonawámpá'á torupamáí mésa námúnaa kwésewe séta naaópa'a tuwéta nonawámpá'á kumówándaya aaraiyómbá torupamáí máyówata kumbéta simátimewanasaya ¹⁴ isésa uwaná moórá-ininko Táyátaira-naopakén-ininko áwí'a Árítiyaama kwená mayái óoraan-tanta'a ampantará'á tásuwena kwétimena óntamba kwémaena kwemá Áánútuna imáyáa éna kwenáwí'a mósá makón-inimba Ísóigo imáyáa amúwana Póron-aaí kawé'á umái isówana ¹⁵ miníninkógwára kwená akúnkwára'á nombá pétinkowana miníninkó séna kentávái sé'a Ísóigon-aaiyavena áraire séna Ísumpa'a asiramái máyáin-ininkoman-iyé sé'a kesí naaúmpa'a taménaaowe asiramái súwata kwená naaúmpata koméraumne.

Pórowe Sáírasiye ándáva'a máyóyan-kwasai.

¹⁶ moórá-arasi mayái kwémayon-arasigomba évakarawai óntamba tuwésa meeyán-uráan-arasigomba taraváa-kwámá kwenarumpimbá máyowana évaka-kwaasitopa'o naaémo kwínin-aimba simátimuwasa óntambo ámumba kwembó meeyámbakaan-kwaasi timúwasa maémaémbani. moórá-tawai námúnaa kwésupa'a kumówánanaya minárásigó suwánéna ¹⁷ Póronte kenté sinaaemba kwa'maéna kwégwena anónka'a séna Áánútu kwíyómpa'a máyáiwaina mayái kwémayaan-kwaasiman-owe. Áánútu sáwí'o umáimo máyáampinkemba kawer-ámpá'á mégwétinkain-aimba kwésimatimewaiman-owe minárásigó séna ¹⁸ sáwívaka'a kwa'maéna kwégwena mirá súwana Póro arumbá umbái tówana mégwantena kwenarumpimbó máyon-taravaa-kwankontavena séna Ísu Káráisitina asirayámbá kwáyáintavai égési umái sé'a minárásí auwé kóaaó súwana avekáámbá auwéna kóuwasa ¹⁹ minárásigómbó meeyán-uráawai awánéna tirunkó sáwí'a úwasa sésa íma kawer-óntámbá mayánaumne sésa Póronte Sáírásinte tiyáánka'a táto'mai tavisímaesa naambárupa'a kawáá-kwáásítópá'a mátinkesa ²⁰ Árómáani-kamaani-kwaasitop'a mátinkesa sésa maandárai Yútaa-kwaasirai kentáási naaópa'a sáwí-mayai kwémayaaiye. ²¹ kentáási ámáámba kwégaesarai ó'on-ampar-amaamba kwéseye. maandáraimo séyan-amaamba íya kwaránaumpo Árómáani-kwaasiti ámáámba kwaránaumne suwasá ²² sáwíwa-kwaasi taúkúmaresa anónka'a símae iyésa sésa áraire suwasá kawáá-kwáási mindáraití unáánkwátóí tarátiyuwesa sésa kunánaandei tínkamoro suwasá ²³ ávááraumai tínkambarésa tavisímaesa ándáva'a avúsúyuwesa ándáva'o kárákwiiron-kwaasiyavai sésa ontará'á kárákwiwai mindárai kawé'á uwo suwaná ²⁴ avumpin-dáumpá'á móavusyuwena tísamairai taai umairéna aráápamarena ándáneí kárárumarowasarai méraaiye.

²⁵ mésarai no'wáán-avuntamba Pórowe Sáírasiye námúnaa kwésesarai Áánútuna imá kwésuyasa ándáva'o máyón-kwaasi isówana ²⁶ avekáámbá anóm-barima tówana naamayáámbá karekó'a umágúwana amápar-ontama tigúwana ándáva'o máyón-kwaasi tiyayaampimpaken-andama kweyáárika'a ayúkúwasa ²⁷ ándá-naumpa'o kárákwirowai aúmá kwáyomba póna usásinena awánómba ontan-tigurówana usáawanena séna ándá-kwaasi kóuraawe-imayaa éna anón-kwaasigon-aaroi inkaiséna kwená taánasatama mósá taúkéna kwenáúwava agaiváindáyavena úwana ²⁸ Póro awánéna anónka'a séna íma mirán-uwo. kesáámá amápata úwoiya máyauumne súwana ²⁹ ándá-naumpa'o kárákwirowai kwená kwaásiyavai séna oómbá kúra-simero súwasa kúrar-amuwana avekáán-umai ándá-naumpa'a iyúmba ayántámbá kwétowana anóndaraima óye séna Póronte Sáírásinte tísamaivimba kumbaéna ³⁰ usásinena tí'maena máápa'a kumbéna séna nóra onaná sáwí'o umáimo máyaundavinkemba Áánútu kawer-ámpá'á mésinkaniyo súwasarai ³¹ mindárai sésarai Ísóigo Ísu Áánútumpakemba kunkáiwain-aaiyavai áraire sinaná ewé ená akúné sáwí'o umáimo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkaniye simámesarai ³² minkwáásiyómbá Ísóigon-aaí simátímúyasa isésa ³³ mindó'wáán-avuntamba ándá-naumpa'o kárákwirowai tí'maena tirósáánumpar-avima kwésese umátiyuwena mitáwai kwesé kwená kwaásiye mono'-nómbá pékaawe.

³⁴ nombá pé'maena Póronte Sáírásinte tí'maena kwená naaúmpa'a mátinkarena toómbá timúwasarai kwényosaa kwewé kwená akúné Ísun-aaiyavai áraire siráamba pósa tirumbá kawé'á umái méraawe.

³⁵ máyówasa usá aavyaavimba Árómáani-kawaa-kwaasi i-kwáási tí'marówasa ándá-naumpa'a kwésa sésa mindárai ayútínkénasarai kókaiyo suwaná ³⁶ ándá-naumpa'o kárákwirowai Pórontavai séna Árómáani-kawaa-kwaasi i-kwáási tí'marááwasa tésa sésa Póronte Sáírásinte ayútinkaaó sembá pókai ayútínkáanakai tirumbá kawé'á inakai kokaiyó súwana ³⁷ Póro i-kwáásiyávái séna íma kawer-áimbá sésa kempimbá íma kwáyáin-aimba simái kunánaantamba sínkamesa ándáva'a avúsúyukaawe. Árómáani-kwaasiti aúváima

tokáuyan-kwaasi úyambanivo sínkamomba uwóví'a ésa minámáámbá káráyukaawe. ívé'a aúpá'á ayúsinkai-imayaa owakái íma mirá óyauye-imayaa ékai Áróamáni-kawaa-kwaasi kesópa'a tésa ontá tayisúwéwakai kóyauye Póro súwasa ³⁸ i-kwáási isésa koyauwerésa Póron-ai tasimátimesa Áróamáni-kwaasiti aúvái tokááin-kwaasiye simátímúwasa isésa táátavai ésa ³⁹ ándá-naumpa'a komésa sésa keinárai Áróamáni-kwaasiti aúváima tokááyan-kwaasi óyata íma ísareta úwoiya tínkankaunda mindá uwóvíta éta tínkankaumne sésa tímaesa máápa'a kumésa aánoumai sésa kentáási naaópa'a tuwékai kokaiyó suwasarái ⁴⁰ Pórowe Sáírásiye ándáva'a tuwésarai Árítiyaana naaúmpa'a kuyasá Ísun-ai isówai torupamáí máyówasarai miwítí imáyáa kawé'á umátinkesarai tiyuwésarai kurááiyé.

17

Tésárónaika-naopa'a komérayan-kwasai.

¹ Pórowe Sáírásiye kwésarai Ámpíporisi-naopa'a Ápóróniyaa-naopa'a kóyaatesarai Tésárónaika-naopa'a kuyaná mindáópa'a Yútaa-kwaasiti mono'-námbá kwáyowana ² Póro úntemba Yútaa-kwaasi monor-áimbá kwésunka'a mono'-náúmpá'á uména Áánútun-ai aúvái-kwandaavinken-aimba simátimumba monor-áimbó ísaan-kanaara'a kaumborá'á simátimena ³ séna aúvái-kwandaavinkemba séna Áánútumo usásinankaiwaimba áí'a índai'a umánkaiyana puwéna usásinaniye siráimba mináínkóná ááimba avora'á simátimune. mináímbá Ísuntavesa siráawe Póro súwasa ⁴ isésa Yútaa-kwaasi évaka'a mináíntávésa áraire sésa Póronte Sáírásinte tínaoemba kwarésa Kíríki-kwaasi Áánútuna imáyáa mósá márówaiye sáwívar-inimba túwí'a kwáyon-ininte miráumai-sawiva-kwaasi kwakáawe.

⁵ kwárówasa Yútaa-kwaasi tuwánésa tirumbá sáwí'a úwasa sésa mináímbá kwáráavo sésa sáwí-kwaasi kavóná-kwaasi tírówasa torupamáí mésa áái'a tiyáné sésa imáyáa tímúwasa Yésónona naambá taúkumaresa Póronte Sáírásinte tayatómaeta amápa-kwaasi tíranka'a aavíntá maitínkánsaiye sésa tivakáá umbá ⁶ íma máyóyasa Yésónowe Ísun-ai isówai évakare tavisímaesa mindáópaken-kawaa-kwaasitopa'a mátkinsa anónka'a sésa Pórowe Sáírásiye sáwí-aimba kwémaresarai amápa'-marava'a kwétesarai ívé'a maankákwará'á kentáási naaópa'a tamáyayana ⁷ Yésóno kwená naaúmpa'a matínkaraiye. Áróamáni-aiva-kawaanakona ámáámba karésa sésa kentáará'ó kárákwiraiwai Ísuman-iyé kwésewe suwasá ⁸ amápa-kwaasiye kámááni-kawaa-kwaasiye isésa tirumbá sáwí'a úwasa áái'a tiyái-imáyáa uwasá ⁹ kawáá-kwáási Yésónompi kwimái évaka-kwaasiyavai sésa óntamba simíyata ayútínkáana'a tímatuwaaro suwasá óntamba tímúwasa ayútínkówasarai kurááiyé.

Pérea-naopa'a kuráan-kwasai.

¹⁰ ayútínkówasarai kuyasá no'wááni'a únka'a Ísun-ai isówai Póronte Sáírásinte tínkamovo sésa tímárówasarai Pérea-naopa'a kweémesarai kuyambá Yútaa-kwaasiti mono'-náúmpá'á umésarai Ísun-ai simátímúyasa ¹¹ minkwáásiyómbá íma Tésárónaika-kwaasiraamba ésa kawer-imáyáa kwéesa Póron-ai kawé'á umái isésa aasiyaasi-táwai Áánútun-ai aúvái-kwandaavimba awánésa sésa Póro áraira kwési. kampará kwésiyo sésa aasiyaasi-táwai Áánútun-ai aúvái-kwandaavimba táámpamai awánomba ¹² Yútaa-kwaasi sáwívarawai Ísun-aaiyavesa áraire suwasá Kíríki-inimba túwí'o kwáyon-inimba sáwíva'a Ísun-aaiyavesa áraire suwasá Kíríki-kwaasi sáwívarawai Ísun-aaiyavesa áraire suwasá ¹³ Póro Pérea-naopa'a Áánútun-ai kwésimatimiyemo sun-áimbá Yútaa-kwaasi Tésárónaikaavaken-kwaasi isésa Pérea-naopa'a tésa miwítí imáyáa tayavisimái suwasá isésa Póromba áwáá'a aeésa áái'a tiyamánkai-imayaa uwasá ¹⁴ avekáámbá Ísun-ai isówai Pórontavai inkámóvo sésa uwí-nómpá'á kumuwo suwaná kumúwasarainivo Sáírásiye Timótine mindáópa'a úwoi máyóyasa ¹⁵ Póromba áímaesa kumeémesa Áténesi-naopa'a móruna auwésa kuntuawerésa miwítí naaópa'a iyésa Sáírásinte Timótinte usimátimesa sésa avekáán-umai kesópa'a kúmókaiyo Póro siyé usimátimakaawe.

Póro Áténesi-naopa'a mérain-kwasai.

¹⁶ Póro Áténesi-naopa'a kuména Sáírásinte Timótinte kwétimu'marena awánomba mindáópaken-kwaasi sáwíva'a kampar-ísóí úmakesa miwán-áwí'a mósá kwémarowana Póro tuwánéna arumbá umbái tówana ¹⁷ Yútaa-kwaasiti mono'-náúmpá'á uména Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasi Áánútuna imáyáa mósá márówaiye usimátimena Áánútuna ásei-kwasai usimátimena aasiyaasi-táwai mindáókona marupá'á máyón-kwaasi Áánútun-ai

simátíma'maena iyúwasa ¹⁸ Épíkúriyaan-aaí ísámai kuwáiyé Sítóikin-aaí ísámai kuwáiyé Póronopa'a tésa kwesimán-kwesiman-esa évakarawai sésa aaiye símaena nááin-kwaasi nóine kwésiyo suwasá évakarawai sésa ó'om-bapaken-isoigontavena kwésiye sumbá Póro Ísun-aaí séna pukáimpinkemba usásinkaiye simátímakaintavesa mináimbá suwasá ¹⁹ Póromba áí'maesa kawáá-kwáásimó torupamáí mésamo évakar-aimbo simáimo kawer-un-áyámpá'á áwí'a Áríópagasi-ayampa'a Póromba áí'maesa máankesa sésa aúna-aimbo kwésimatimenda-aimba simásimínata ísáano. ²⁰ kesáá mináintá ísáúnda mináinkó'á'oraniwo ókwara'a mináinkóná ááimba simásimínata ísáano sésa ²¹ Áténisi-naopaken-kwaasiye ó'om-bapaken-kwaasi mindáópa'a tamáyón-kwaasiye aasiyaasi-táwai torupamáí mésa aúna-aine su'mai kwésewe. mindáyavesa mináinkóná ááimba simásimínata ísáano siráawe.

²² suwaná Póro usásinena Áríópagasi'a torupamáí máyón-kwaasiyavena séna Áténisi-naopaken-kwaasi ísáaro. monotávé'o asiramáimo máyáawai á'a tuwánaraumne. ²³ kentí naaópa'a kwénaae'a tuwánáúna'a évaka-tantaa'a úmake'a miwán-áwí'a mósá kwémaraamba tuwánaraumne. óntan-taareira'a aúváiima agaimaréna séna íma awánáúnda-isoigontavai maanóntán-táaréímá úmakaumne agaimaréna siráimba úwa'a awánaraumne. minísóigómbá íma awánaan-isoigon-aaí simátimune. ²⁴ kwemá kwiyómba maramá mimpímbá kwáyáin-tantaa'a úmarena amápa-tantaaka'a kárákwirena íma kwaási úmakaan-daumpa'a méráiyé. ²⁵ kweyáama kwaásimo máyáawaina ááinkoma póna táama kwétimena amápa-kwaasira'a kárákwiyena kwempímbá ímo ááimo ánkaraiwaima póna íma kwaási kwembá áwa'naa owáimán-iyé. ²⁶ Áánútu aiva'á moórá-kwaasi úmakowasa kwempinkémbá ó'on-o'on-kwaasi sáwíva'a paáruresa amápa'-marava'a kóyáwé uráawe. Áánútu kwená imáyávinkemba amápa'-marama taain-timena amápa-kwaasiti kanaama makáiyé. ²⁷ kembá sivakáá-umai suwánaigwae séna Áánútu mirá uráiyé. kwemá íma némpa'a máyáivo egwaa'á máyáimba póta awánanaundayaawe. ²⁸ moóráwái séna kwemá máyáísata póta kesáámá máyaumne siráiyé. keinárawapinkemba moóráwái agaimaréna séna árai'a kwená iyámpóiyá úne agaimaréna siráiyé. ²⁹ Áánútuna iyámpóiyá póta kwaásimo kentí imáyávinkembo óntambo úmaken-tantaatavetaamo éta kesivowéyá íma sénaumne. ³⁰ ááemo miwímó mésamo sáwí'o umbá Áánútu miwiyávéna íma sáwívar-aimba siráivo ívé'a amápa'-mapaken-kwaasiyavena séna sáwí-amba tuwé'a kesópa'a teró Áánútu kwésiye. ³¹ kwená imáyávinkemba amápa-kwaasi aavimbá maitinkánin-kanaama tíníyé. aavimbó maisinkánin-kwaasiya á'a usásinankaraiye. pukáimpinkemba usásinankaraimba pósa árai'a kwemá aavimbá maisinkánintaaniye sénááowe Póro siráiyé.

³² pukáimpinkemba usásinankaraiyemo súmba ísésa évakarawai aká'áámba suwasá évakarawai sésa moórá-tawaimo índa simásimínata ísáano suwaná ³³ Póro tiyuwéna kóúwasa ³⁴ évakarawai kwenánaeemba kwa'maésa kwésa kwenáái ísésa Ísun-aaiyavesa áraire sumbá miwíwínkémbá moóráwái áwí'a Táyonisi kwemá Áríópagasi kánísórona'a úwana moórá-ininko áwí'a Tamarísiye minkáé'nárai umái évakarawaivi kwimái Ísun-aaiyavesa áraire sésa kwempá'á tiráawe.

18

Póro Kórinti-naopa'a komérain-kwasai.

¹ Póro Áténisi-naopa'a simátímatuwena tiyuwéna Kórinti-naopa'a komáyowana ² moóráwái Yútaa-kwaasigo áwí'a Ákwíra máyowana kwembá anówa Pontasi-márává'á ména maránkarowana ména anón-éna Ítári-marava'a Árómáa-naopa'a koména awainínkó áwí'a Párisírae máyóyana mimbárává'á kárákwiron-kawaa-kwaasigo áwí'a Kórótíyasa Yútaa-kwaasi áwáá'a tí'mai Árómáa-naopakemba tí'mátuwowasa kuwasaráí Ákwírae Párisírae Kórinti-naopa'a komáyóyana Póro mindáraitopa'a kwéna ³ kwená moórá-mayai-kwaasitopa'a póna mindáraise koména ampanta-námbá kwéesaya óntamba kwémaesaya ⁴ Yútaa-kwaasimo monor-áwbó kwéison-kanaamo túntemba Póro Yútaa-kwaasiti mono'-númpá'á uména Yútaa-kwaasiye Kíríki-kwaasiye Ísun-aaiyavesa áraire sésa kwempá'á tígwáé séna Ísun-aaí simátíma'maena iráiyé.

⁵ kwésimatimunka'a Sáíráiyé Tímótiye Másétóniyaa-marava'a tuwésarai Kórinti-naopa'a kúmúyana Póro aasiyaai-táwai kawer-áimbá simátíma'maena kwéiyena Yútaa-kwaasiyavena séna Áánútumo usásinankaiwaimba Yútaa-kwaasiya amu'maráúndawaiya kwemá Ísuman-iyé súwasa ⁶ kwenáái araaisésa sáwí-aimba simáinkówana kwená unááinkwátóirakemba kankambá apiviyéna séna Áánútumo sáwí'o umáimo

máyáampinkembo kawer-ámpá'ó ímo métinkanimba kenti ááinko ína'a sáwí'a ónááowe. kemá íma sáwí'a umátinkampo keyáárika'a sáwí'a ontáv'é'a tiyuwé'a ó'onkaa-kwaasiva'a kosimátíma'mae'a kónaumne Póro simásuwena ⁷ tiyuwéna moórá-kwaasigona naaúmpa'a komáyowana mindáúmpákén-kwáásigó áwí'a Tísíyasi Yásasi kwemá ó'onkaa-kwaasigó éna Áánútuna imáyáa mósá marówai úwana kwená naambá Yútaa-kwaasiti mono'-nánkóná egwaa'á kwáyowana Póro mindáúmpá'á koména kawer-ámbá kosimátíma'maena iyúwana ⁸ moórawai áwí'a Kárisipasi Yútaa-kwaasiti mono'-nánkár-ánón-kwáásigó Ísóigon-aaiyavena áraire súwasa kwená akúnkwára'á áraire kwésuwasa Kórinti-naopaken-kwaasi sáwívarawai Póron-aai isésa Ísóigon-aaiyavesa áraire sésa mono'-nómbá pékaawe.

⁹⁻¹⁰ nombá perówana moórá-no'waamba Póro kaainkáábá awánówana Ísóigo séna íma áá'a kaíno. kemá esé ménauna po íma ivátuwe kesáái úwoi simátíma'mae kwaaó. mindáópakemba sáwívarawai kesáái isésa kesí kwaási-i'a ónááomba pósa íma sáwí'a umánkanaaowe Ísóigo súwana ¹¹ Póro mindáópa'a moórá-i umái avá'moraé-kwiyomba ména Áánútun-aai simátíma'maena iráíye.

¹² simátimuwana Árómaani-kamaani-kwaasi áwí'a Káriyomba ai'marówana Kíriki-kwaasiti maravá'á kogárákwironka'a Yútaa-kwaasi Póromba tátoresa ái'maesa Káriyonopa'a máankesa ¹³ sésa maankwáásigó évakar-aimba kwésimatimena Áánútumpa'o iyónááon-amba moórá-ankwara'a kwéagaraatinkaiye. mináínkó kentáási ámáamba kwéaraaisiye suwaná ¹⁴ Póro sénáe súwana Káriyo Yútaa-kwaasiyavena séna minkwáásigó kámááni-kwaasi tááimo sáwí'o énamo sáwí-mayaimo mairáinkakai kentáái ivé'a kawé'a umái isáúsina. ¹⁵ ánivo kenti ááine kentúwire kenti ámááne su'maiyave'a tasisaa ontáv'é'a ivátuwe'a keyáárika'a mináimbá másimai kawé'a oró. ke íma mirán-áimbá isánaumne séna ¹⁶ aaimó sií-náúmpákémbá ti'mátuwowasa ¹⁷ moórawai áwí'a Sósénsi Yútaa-kwaasiti mono'-nánkár-ánón-kwáásigómbá tátokesa aaimó isón-dankona egwaa'á inkámúwana Káriyo mindáyavaimo ímo imáyáamo úmba ivátukaiye.

Póro Antíokuva'a ókwara'a kuráin-kwasai.

¹⁸ Póro Kórinti-naopa'a ayáátáaka'a Ísun-aai isówaiye ména tiyuwéna séna Párisiraante Ákwiraante tí'maena Siriyaa-marava'a kónáe séna Sénkiriyaanaopa'a kumbéna Áánútuntavena árair-aimba séna a'nóntáu amápa'a káráyuwena mindárai tí'maena nompí-sípí táto'mai usáatesaya kweémesaya ¹⁹ Évésasi-naopa'a mindómpí-sípíinkémbá marapá'á kunásávesaya Póro Párisiraante Ákwiraante minká tiyuwéna Yútaa-kwaasiti mono'-náúmpá'á uména aai kwesimá kweiman-uwasa ²⁰ miwí sésa ayáátáaka'a keséya méniyone suwaná imaniye simásuwena ²¹ kwéna séna Áánútumo owé sénamo si'maráina'o é'a koyauweránaumne séna nompí-sípí táto'mai usáatena Évésasi-naopa'a tuwéna kweémena ²² Sísáriyaa-naopa'a mindómpí-sípíinkémbá marapá'á kunásávena kunkéna Yérúsaremuva'a marapá'á iyéna Ísóigona kwaásiyavena kawer-ámbá simátimatuwena Siriyaa-marava'a Antíoku-naopa'a koména ²³ évaka'-no'waamba kwaitínkena tiyuwéna Káresíyaa-ayampa'a Vírísíyaa-ayampa'a naaó'-nao'a kwénaena Ísun-aai isówaiyavena simátíma'maena iyúwasa asiramái méraawe.

moórawai áwí'a Ápórosina kwaasí.

²⁴ moórawai Yútaa-kwaasi áwí'a Ápórosi éna kwemá Arekesándiyaavaken-kwaasi Évésasi-naopa'a tamérai. kwemá Áánútun-aai kawé'a umái kwéisena aúvái-kwandaavinken-aimba kawé'a umái simátíma'maena iyúwana ²⁵ moórawai Ísóigona aampa'á kwégun-aimba simámakowana aamoí éna asiramái simátimena Ísun-aai arupí umái simátíma'maena iyéna Yóni nombó pétinkon-aine su'mai iséna Ísuna kwaási nombó kwévetinkon-aimba íma isómba ²⁶ Évésasi-naopa'a taména Yútaa-kwaasiti mono'-náúmpá'á asiramái simátímúwasarai Párisirae Ákwirae isésarai ái'maesarai kenti naaúmpa'a máankesarai Áánútuna aampa'á kwégun-aimba amápar-aimba kawé'a umái simámakaaíye.

²⁷ simámuyana Ápórosi iséna séna Ákáyaa-marava'a kónáe súwasa Évésasi-naopaken-kwaasi Ísun-aai isówai áwa'naa ónaumne sésa aúváiima agaimái aménaya Ísun-aai isááwai Ákáyaa-marava'a máyáawai mátímínasa kawé'a umánkáaro suwaná mináúvái maimaéna kweémena kúmba Áánútu úwoi áwa'naa úwana Ísuna aampa'á kuwái túwa'naa éna ²⁸ avora'á Yútaa-kwaasiye aai kwesimá kwesiman-ena Áánútun-aai aúvái-kwandaavinken-aimba simátimena séna Áánútumo usásinankaiwaimba

kwéamu'maraundawaiya kwemá Ísuman-iyé súmba kwenááigo miwí tááigomba usáyaaitowana miráumai Ísuna aampa'ó kuwái túwa'naa uráiyé.

19

Póro Évésasi-naopa'a kuráin-kwasai.

¹ Ápórosi Kórinti-naopa'a máyowana Póro avumpim-bárává'á kweémena Évésasi-naopa'a kúmba Ísuna aampa'ó kun-kwáásí máyówana ² Póro tuwánéna tísaa ena séna Ísun-aaiyave'a áraire siráan-kanaa ára Áánútun-amankoma kentirumpimbá kumbéraiyo súwasa miwí sésa ímaniye. Áánútun-amankon-aaiya íya ísaraumne suwaná ³ Póro séna nóran-aaina kwésesa nombá pètinkaraao súwasa miwí sésa Yóni simátimakin-aimba kwésimasimesaya nombá pésinkaraawe suwaná ⁴ Póro séna Yóni séna sáwí-imayaa tínaemba umásuwe'a Áánútumpa'a teró súwasa mirá uwaná nombá pètinkena séna moóráwai kesínaemba tíniwain-aaiyavai áraire sé'a kwesé aráápamai máéro Yóni siráiyé. miwántávéna Ísuwe siráiyé Póro súwasa ⁵ miwí isésa Ísóigo Ísuntavesa ísámai nombá pérówana ⁶ Póro tine'á ayáámba tátorwana Áánútun-amanko miwivimbá anómbe umátinkowasa ó'on-o'on-kwaasi tááivinkemba kwésesa Áánútun-aai simátimesa ⁷ sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi mirá uráawe.

⁸ mirá uwaná Póro miwisé ména kaumbo-kwíyónká'á Yútaa-kwaasiti mono'-náúmpá'á kwéiyena Áánútu kwená kwaásí kwégawaa-in-aimba asiramái simátima'maena iyúwasa ⁹ évakarawai tirunté marésa mináintávésa íma áraire sésa amáparawai túranka'a Ísóigona aantávésa simái sáwí'a uwaná Póro tiyuwéna Ísuna aampa'ó kun-kwáásí tí'maena moóráwai áwí'a Tíránasi ira-námbá úmakon-daumpa'a mói tínkarena aasiyaasi-táwai Ísóigon-aai simátima'maena kwéiyena ¹⁰ kaer-í maisuwówasa Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye Ésiyaa-marava'a máyón-kwaasi amápa'a Ísóigon-aai ísaraawe.

Síva áánimbaati kwaasái.

¹¹ Ísóigon-aai ísówana Áánútu Póromba asirayámbá amúwana ímo awárom-bayai ó'om-bayai máyówasa ¹² évaka-kwaasiyomba ampantanéi Póro ane'á to'maésa kentí kwaásimo tí'o úwai tine'á máyo'marowasa asóvwasa kentí kwaásí tirumpimbá taraváá-kwámbá máyowasa mirá máumatinkowana taraváá-kwámbá kóuwasa ¹³ évaka'-Yútaa-kwaasi kwénaaesa kwaásí tirumpinkémbá taraváá-kwámbá maitiyu'maesa kwégwesa taraváá-kwántávésa sésa asiramái séta Ísu áwíka'a Póro kwésin-awíka'a kóroya kwésune suwaná ¹⁴ moóráwai áwí'a Síva Yútaa-mono-kawaa-kwaasigo áánimba'á avakaeté mésa pósa mirám-báyái máyówana ¹⁵ taraváá-kwánkó simátimena séna kemá Ísumba awáné'á Póromba awáné'a kwéumpo kemá nááwiya'o simásuwowana ¹⁶ taraváá-kwánkó arumpimbá máyon-kwaasigo tínkamuwana naaé kwégumuwana unáánkwtóí tarátiyuwana minávákáeté-kwáásí usáyaatena tuwéntáiyuwowasa unáánkwtóí-iyaimba máápa'a kúmúwasa ¹⁷ Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye amápa'a Évésasi-naopaken-kwaasi mináímbá isésa táátavai ésa Ísóigo Ísu áwí'a mósá makáawe.

¹⁸ sáwívarawai máyónka'a Ísun-aaiyavesa áraire suwái tésa kwaásí túranka'a paáresá sésa sáwí'a uráumne sésa ¹⁹ miwívinkémbá pukaa'ó agayáan-kwaasi miwítí aúvái-kwandaai tamairésa pukaa'ó agáyón-aimba kwáyontavesa tamaimái iravímbá agaisuwésa mináúvái-kwándááímó meeyán-uraamba sáwíva-kwaasi aiyayaamba naikamáiyavai minóntánkó áwí'a 50,000 kina tuwésa ²⁰ mirá anón-tantaa'a umbá pósa Ísóigon-aai asiramái simátima'maesa kuwasá sáwívarawai mináintávésa áraire siráawe.

Évésasiva'a anónkar-anonka'a siráan-kwasai.

²¹ mirá uwaná Póro séna Másétóniyaa-marava'a Ákáyaa-marava'a kwénaae'a Ísóigon-aai simátima'mae'a naaónáe séna minkákémbá Yérúsaremuva'a kuré'a Árómaa-naopa'a kónaumne séna ²² Tímótinte Érásátasinte áwa'naa í-kwáásirái tí'marówasarai Másétóniyaa-marava'a kuyaná Ésiyaa-marava'a kweyáá méraiye.

²³ máyowasa minkánáá Évésasi-naopaken-kwaasi Ísóigona aampa'ó kuwáiyávésa tirumbá sáwí'a umátinkesa mindáópakemba anónkar-anonka'a suwaná ²⁴ moóráwai áwí'a Témítiyasi minkwáásigó óntandéi úmakena miwítí kampar-ísóigóná kító'-mono'-nane séna minkámpár-ísóí-inínkó áwí'a Átémisiye sésa kwená mayái-kwáásiyómbá úmakowasa sáwíva-kwaasi óntamba mágwétimesa minkámpár-ísóigóná naambá kwémeyan-uwana ²⁵ Témítiyasi mimbórá-máyái kwémayon-kwaasi tááyowasa tayorupowaná simátimena séna kentáásí anón-ontamba mimbáyáirákéntá kwémayaumne. ²⁶ ániwo Póro séna kwaásimo úmáráamba kampar-ísóigómbá kwéumaraawemo sin-áímbá Ésiyaa-marava'a

Évésasi-naopakén-kwaasiye ó'on-ó'on-daopakén-kwaasiye isésa áraire kwésewe. kemá Póron-aaí á'a ísaraawe. ²⁷ Póron-aaigo kentáási mayáímó sáwí'o índayavena kwéiye. íma miráwé su'mai ínivo Ésiyaa-maravaken-kwaasiye amápa'-maravaken-kwaasiye kentáási ísói-ininko áwí'a Átémísi mósá kwémaraamba Póron-aaigo Átémísi mono'-námbá úwoisankaamba simái umásukaimba póna kwenáwí'a kumíniye siráiyé.

²⁸ súwasa mináimbá isésa tirumbá sáwí'a úwasa aaisambá sésa anónkar-anonka'a sésa Évésasi-naopakén-kwaasi kentáási Átémísi áwí'a anómba kwéiye sésa ²⁹ ayamái suwasá mindáópa'a tésa anónkar-anonka'a kwésesa Pórowe kwénaauyan-kwaasi Másétóniyaaavaken-kwaasirai moóráwái áwí'a Káyási uwaná moóráwái áwí'a Árisítakasi mindárai tavisímaesa torupamáí máyópa'a mátínkówana ³⁰ Póro amápa-kwaasi torupepá'á iyónáe súwasa Ísuna aampa'ó kuwái íma kwaaó sésa tátorowasa ³¹ mimbárávákén-ánón-kwáási évakarawai Pórona kwaasi pósa aaí tuwésa sáwíva-kwaasi torupepá'á íma iyuwó Pórontavesa siráawe.

³² suwasá torupón-kwáásiyómbá sáwívar-imayaa uwaná miwítí imáyáa sáwí'a úwasa évakarawai ó'on-aintavesa suwasá évakarawai mirá suwasá évakarawai sésa nóin-aintavaiye sétaawa tayoruparáumno-imayaa uwasá ³³ Yútaa-kwaasi miwítí avumpinkémbá moóráwái áwí'a Arekesándaamba túranka'a máánkarowasa évakarawai anónka'a sésa emá aaí siyó suwaná miwí táái karánáe séna ayáámba mósá tuwówasa ³⁴ awánomba Yútaa-kwaasi úntavesa mimbórá-áimbá ayáátáaka'a tavisimái anónka'a sésa Évésasi-naopakén-kwaasi kentáási Átémísi áwí'a anómba kwéiye siráawe.

³⁵ anónka'a kwésuwana mindáópaken-anon-kwaasigo aúváiimo agayóndako tiyorái-imáyáa éna séna Évésasi-kwaasiyono. amáparawaiya awánáunda Átémísi mono'-námbá kwégawaa-eta ó'oran-ontamba kwiyómpakemba marapá'á kunkáin-ontamba kwégawaa-une. ³⁶ mináimbá íma kanaán-umai karánááovo amápa'a aaiser'é a mé'a íma sáwí'a oró. ³⁷ mindárai mono'-náumpákémbá íma umóyámbá ésarai kentáási ísói-inintavai íma simái sáwí'a uráaya'anivo úwoi tí'mae'a maanká'á tiráawe. ³⁸ Témitiyasiye kwená mayái-kwáásiyé aaí simátinkanáe sésamo ésa aaimó simátinkai-kanaa úwoi kwáyáiyé. anón-kwaasi máyáamba pósa aaí simái kawé'á umátinkanaaowe. ³⁹ ániwo keinárawa'o ó'on-aimbo kwáyáina'o é'a amápa-kwaasimo torupamáimo máyáampimba simái kawé'á umásuwanaaowe. ⁴⁰ kesáámó aavintáámó ménaundaya ív'e'o áái'o tiyéta Árómaani-kamaani-kwaasi tésumo tásísa esayaamo nóinkaken-aira tiyááomo síyata kesáámó sénaunda-ainta íma kwáyáiyé. ⁴¹ aúváiimo agayón-kwaasigo simásuwena torupamáimo máyón-kwaasi tí'mátuwowasa kóuraawe.

20

Póro Másétóniyaa-maravare Kíríki-maravare kwénaaun-kwasai.

¹ miwí táái ánasowana Póro Ísuna aampa'á kun-kwáási tááyowasa tuwaná miwítí imáyáa simái kawé'á umátinkena séna Ísun-aaíye su'mai maimái tirumpimbá kawé'á oró séna ániwo méwaro séna tiyuwéna Másétóniyaa-marava'a kweéména ² miv'á naao'-nao'a kwénaena Ísuna aampa'á kun-kwáásiyávéna ávááraumai simátíma'maena kwénaauwasa tirumbá kawé'á úwana tiyuwéna Kíríki-marava'a kweéména ³ koména kaumbo-kwiyómbá maisuwéna nompí-sípívimbá Síriyaa-marava'a kónáe séna úwasa Yútaa-kwaasi kwená amááyu-aimba sumbá iséna ivátuwena Másétóniyaa-marava'a marapá'á kónaume súwasa ⁴ maaráumai-kwaasi moóráwái Pérea-naopakewai Pirasi ááninko áwí'a Sópata úwana Tésárónaikaa-naopakendarai túwí'a Árisítakasiye Sékandaawe uyaná Tépi-naopakewai áwí'a Káyási úwasarai Ésiyaa-maravakendarai túwí'a Tikikásaawe Tóvimasiye uyaná Timóti úwasa umái Pórowe kwésa ⁵ aiva'á Táróasi-naopa'a komésa kentáásimu'a makówata ⁶ Yútaa-kwaasimo ímo intóráin-tantaakwara-pereti úwoi-peretimo kwéagayon-kanaama ánásonka'a Viripai-naopakemba nompí-sípí táto'mai usáteta kweéména éva'aasei-no'waamba mindómpí-sípívimbá kógwaeta Táróasi-naopa'a marapá'á kunásáveta aiva'ó komésamo kentáásimu'o makón-kwaasiyeya kométa moórá-sontaaya méraumne.

Yútkásaamba pukáimpinkemba usásinankarain-kwasai.

⁷ sontaará'á Ísuntaveta ísámai toómbá néta aráá-tomba naandayávéta torupamáí máyaawananya Póro aaváyaa kónáe séna simátíma'maena no'wáán-avuntamba iyúmba ⁸ ávúmayaatanaan-daumpa'a méta sáwívar-omba kúra'maketa máyaawananya ⁹ moóráwái ív'e-kwaasigo áwí'a Yútkása naan-aváápímbá umáyowana Póro Ísun-aaí simátíma'maena kwéiyuwana Yútkásaamba áúgávaa'a úwana kwaeguréna meminkákémbá toká'maena marapá'á kuntuvamúwasa marapá'á kunkésa

kunawánomba pukúwasa uwaná ¹⁰ Póro kuména kunkívairena taparéna awánéna séna íma imáyáa oró. pukéna kusúvarena umái máyáíye simátimena ¹¹ mindáúmpá'á iyéna Ísuntavena ísámai toómbá topámbai tímúwasa nowaná Póro simátíma'maena kwéiyuwana mói irataró'a tiyuwéna kúwasa ¹² puwúwanamo usásinankon-kwaasigomba áí'maesa kwená naaúmpa'a máankesa tirumbá kawé'á úwasa méraawe.

Póro Máiritasi-naopa'a kuráin-kwasai.

¹³ máyówana Póro simásimenaya séna keinárawa'a nompí-sípívimbá Ásoso-naopa'a kwégwiya'a kemá marapá'á kweéme'a Ásoso-naopakemba nompí-sípí táto'mai usáate'a kónaumne súwata aiva'á kunkéta nompí-sípí táto'mai usáateta kweémeta Ásoso-naopa'a kówánanaya ¹⁴ Póro marapá'á kweémena Ásoso-naopa'a kuréna nompí-sípí táto'mai usáatowata kweémeta Mítírini-naopa'a kógwaeta ¹⁵ irataró'a kweémeta Káyosomarava'a kóyaaitaawananya enówata kógwaeta usá aaváyaavimba kweémeta Sémóso-marava'a kóyaaitaawananya enówata kógwaeta usá aaváyaavimba kweémeta Máiritasi-naopa'a kówánanaya ¹⁶ toómbá ák' mai Áánútuntavesa ísámai kaunánáe sésa torupaan-kánáá sáwiyanka'a tınıye kwéuwana Póro séna avekáámbá Yérúsaremu-naopa'a kuré'a mintánómbá komandánáe séna nompí-sípívimbá Évésasi-naopa'a kóyaaitanaundapo Ésiyaa-marava'a íma ayáátááka'a ménaumne súwata Máiritasi-naopata kuráumne.

Póro Évésasivaken-kwaasiyavai méwaro siráin-kwasai.

¹⁷ Máiritasi-naopata kówánanaya Póro moóráwaimba ai'marówana Évésasi-naopa'a kweémena Ísóigona kwaásiti anón-kwaasiyavena kosimatimena séna Póro kwétaayavo teró siráíye súwasa ¹⁸ tuwaná simátimena séna kesáái ísáaro. kesí aiva-táwai Ésiyaa-marava'a kesé komé'a kemó ówánda suwánaraawe. ¹⁹ Yútaa-kwaasi sinkamiyanesa kwésuwana sirunkó umbái kwétowa'a íma imáyáa é'a Ísóigona kwayó'ná'á úne sé'a kwenáismaivimba mé'a kwená mayáí mairáumne. ²⁰ íma aúpá'á tuwé'a amápar-aimba úwoi simátíma'a kembó túwa'naa íi-áimbá torupamáí máyáampine kentí naaúmpare simátíma'mae'a íraúnda á'a ísaraawe. ²¹ Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye ávááraumai simátíma'a sé'a sáwí-imayaa tuwé'a Áánútumpa'a té'a Ísóigo Ísun-aaiyave'a áraire sé'a kwesé aráápamai máéro simátíma'mae'a íraúumne. ²² ánivo Áánútun-amanko Yérúsaremuva'a kwaáo simásímakaimba pó'a mirá ónaumne. kesine'ó paárinintavai íma ísáúnda úwoi kwégune. ²³ amápa'-naopa'o kúnda Áánútun-amanko asiramái simásimena séna umbai-yántáá'á umánkesa ándáva'a máánkanaawe simásímimba mindáwe su'mai ísaraumne. ²⁴ sinkamiya'o puwónaundara'a íma kárákwiyonaunda pó'a Ísóigo Ísu símakaim-bayai maimái ánásanaumne. Áánútu úwoi kwésuwa'naa-i-aimba áséi-kwasai simátíma'mae'o kwéiyunda-mayai maimái ánásanaumne.

²⁵ mimbáyái mairáunda keinárawapimba kwénaae'a Áánútu kwená kwaási kwégawaain-aimba simátímakaunda pó'a naae'mbo é'a kembó ímo suwánáiyamba ken-ísaraumne. ²⁶⁻²⁷ íma inkaiséwánda Áánútun-aai amápar-aimba simátímakaunda pósa keinárawapinkembo évakarawaimo kesáái'mo ímo ísésamo Áánútumpa'o ímo tésamo ombá íma kesí ááinkoman-ivo kentí ááinko ína'a mirá ónááontave'a minááimbá ívé'a asiramái kwésimatimune. ²⁸ Áánútu ááninkomba ai'marówana kuména kumpuwéna kwená naenéí meéyán-umásukaimba Ísóigona kwaásin-ovo kárákwiyoro. Áánútun-amanko kembá usásintinkaraivo kentúrakwara Ísóigona kwaásirakwara'a kawé'á umái kárákwiyoro. sípísípira'o kárákwiyonten-umai kárákwiyoro. ²⁹ áwáávitemo índa-iyamba téna sípísípi tavamáímo kwárántemba kemá kónasa kwaási tésa tasáwí'a ónááowe. ³⁰ moórá-kanaa tinasá keinárawapinkemba évakarawai usásinesa Ísuna aampa'á kon-kwaásítí imáyáa tavisénáe sésa kampar-áimbá síyasa évakarawai áraire sésa kwaránááowe. ³¹ mindáyave'a kárákwimai kawé'á oró. kaumbo-í kwéte'a moórá-morawaimba sirumbá kwéumatinke'a aaváyaavimba enónka'a no'wáámba aasiyaasí simátínkámae'a íraúumne. mináántávé'a imáyáa umái kawé'á oró.

³² kawé'á íyana Áánútu kárákwitinkamae iyína'a máéro. kwenááigo asiramátinkaniye. kwená kwaásimo kawé'o kwéumatinkaintemba kenkwárá'á kawé'á umátinkaniye. ³³ óntantavai unáánkwátóiyavai á'owítí náaindaantavai íma síran-anda kwéune. ³⁴ mayáímá kwémae'a minóntándéí ímo makáunda-yantaa'a mégwémae'a kembó súwa'naa on-kwaásítí toómbá unáánkwátóí kwémaítíma'e kwéune. mirámó ówánda á'a suwánaraawe. ³⁵ asirayám-báyáímó mayááwánda suwánaraamba pó'a mirá kwéé'a pasusímáímo máyáan-kwaasi túwa'naa ónááowe. Ísóigo Ísu siráin-aimba imáyáa oró.

kwemá séna kwémayaawai tirunkó kawé'á kwéimbanivo kwétimatuwaawai tirunkó kaweté kwéiye Ísu siráin-aimba Póro siráiyé.

³⁶ Póro simásuwena kivairena minánón-kwáásiyé Ísóigompa'a námúnaa simásuwowasa ³⁷ amáparawai ávááran-ivi'a kwétesa Póromba tayaparésa paruvará umánkesa uwaná ³⁸ Póro séna naaémbo é'a íma suwánanaaowe siráin-aintavai tirumbá umbái kwétowasa nompí-sípívimbá mórúna áúkaawe.

21

Póro Yérúsaremuva'a kuráin-kwasai.

¹ mórúna aúwówata minkwáásiyávéta méwaro séta tiyuwéta nompí-sípívimbá usáteta arupí umái kweémeta Kóso-naopa'a kóyaaiteta kweémeta kógwaeta usá aaváyaavinkaamba Áróso-naopa'a kóyaaiteta kweémeta Pátaraa-naopa'a kuréta marapá'á ásáveta ² awánaawandaya Vínisiyaa-marava'a kwíni-nompí-sipi kwáyowata mimpimbá usáteta kweémeta ³ Sáiparasi-marama siyáánepa'a kwáyowata kóyaaiteta kweémeta Síriyaa-marava'a kówándaya Táyaa-naopa'a náaindaamba mógwéyuwowata marapá'á ásávaawanasaya ⁴ Ísuna aampa'á kuwái máyówata tuwánéta moórá-sontaa miwísé máyaawanasaya sésa Áánútun-amanko simátimakain-aimba Pórontavesa simámesa sésa inkámóvo Yérúsaremuva'a íma kwaao simáma'maesa iyúwata ⁵ miwísé máyaawanda-kanaa ánásowata mindáópa'a tuwéta kówánasaya minkwáásiyómbá miwítí aarai-iyámpóise sí'maesaya naambáru'a tuwésa uwí-nómpá'á kúmúwata kivaireta Áánútumpa'a námúnaa simásuweta ówánasaya ⁶ kentááyávésa ánívo koró suwatá miwíyávéta ánívo méwatao simásuweta nompí-sípívimbá usáataawanasaya miwí kuntuawerésa miwítí naaópa'a iráawe.

⁷ miwítí naaópa'a iyúwata nompí-sípívimbá Táyaa-naopata tuwéta Tórémesi-naopata marapá'á ásáveta Ísun-ai isówai tuwánéta siyáánta kwétimeta moórá-no'waamba miwísé kwaéta ⁸ usásineta marapá'á kweémeta Sisáriyaa-naopa'a kówándaya ááéma aantá-kwaasi avakaeté-kwaasira'a Ísuna mayái tímakowaivinkemba moóráwai áwí'a Vírípina naaúmpata umáyaawananaya kwemá Ísun-ai kwésimatimuwai máyowasa ⁹ ayáámúmbaa'a éiyaimba mésa íma kwaai mairésa úwoi mésa Áánútun-ai kwésimatimesa tivowáe máyówata ¹⁰ évaka'-no'waamba mindáúmpátá kwégwaewananaya moóráwai Áánútun-ai kwésimatimuwai áwí'a Ákápáasi Yútiyaa-maravakemba ¹¹ kuména Póro ámur'-anda kumbairéna kwenaisamai ayáánka'a asááumai umásítai'a umái agaráárankena séna Áánútun-amanko séna maanámur'-ándáo avowámó Yérúsaremuva'o iyinasamo ésa Yútaa-kwaasi táto'mai miráumai asááumaresa áí'maesa ó'onkaa-kwaasi mátimenaawe Áánútun-amanko siráiyé Ákápáasi kusúwata ¹² iséta keséya máyón-kwaasiye Pórontaveta séta Yérúsaremuva'a íma iyuwó asiramái séwánanaya ¹³ Póro séna nóintavai ivi'á kwétera kaer-ímáyáá kwéumasinkaawana kesirunkó umbái kwétaiyo. Yérúsaremuva'o iyónasamo kembó tátoranaaomba íma sáá'a kwégaiye. Ísóigo Ísun-ai simátimudayavaimo sirkamonaesamo sésa úwoi sínkamonaowe Póro súwata ¹⁴ kwenááiyá íma kanaáin-umaiya araaisénaumne séta ivátuweta séta Ísóigona ímáýáara'a mirá ónááowe siráundayaawe.

¹⁵ mirá simásuweta évaka'-no'waamba miwísé kwaéta kentáási náaindaamba to'mayaa úmaeta mindáópa'a tuwéta Yérúsaremuva'a iyówánasaya ¹⁶ Sisáriyaavaken-kwaasi Ísuna aampa'á kuwái évaka' keséya Yérúsaremuva'a iyésa moóráwai áwí'a Nésonona naaúmpata móisinkowana minkwáásigó Sáiparasi-maravaken-kwaasi ayáátáaka'a Ísuna aampa'á kwéguwai séna kesí naaúmpata ménaaowe súwasa kwená naaúmpata móisinkaraawe.

Póroe Yémésiye aai simátimakaayan-kwasai.

¹⁷ móisinkesaya kentí naaópa'a kúmúwata Yérúsaremuva'a umáyaawanasaya Ísun-ai isówai aamoí kwéumpinkemba sirówata ¹⁸ ugwaéwándaya usá aaváyaavimba Ísóigona kwaásiti anón-kwaasi Yémési torupamátinkowasa máyóyata Póro sí'maenaya kúwata komáyaawananaya ¹⁹ Póro ayáámba tíma'mai paruvará éna séna Áánútu ámakaim-bayaimo ó'onkaa-kwaasivimbo mairáin-aimba amápar-aimba simátimuwasa ²⁰ isésa Áánútu áwí'a mósá marésa Pórontavesa sésa kentáási kwaásiyo. sáwíva-kwaasi Yútaa-kwaasi Ísun-aaiyavesa áraire kwésesa Mósesina ámáamba íma tuwésa asiramái isésa méraamba á'a ísaraane. ²¹ évakarawai miwíyáwái sésa Póro ó'onkaa-kwaasiti naaó'-nao'a kwénaaena Yútaa-kwaasi mindáópaka'a máýáan-kwaasiyavai simátimena séna Mósesina ámáamba

ivátuwe'a kentí iyámpói túra'a íma kárámai araa'éna umátinke'a Yútaa-kwaasiti aambá íma kwáráaro Póro kwésiye sewasá isésa ²² emó tiráanda-aimba isésa áwáá'a kwésevo ²³ simáméendantenta uwó. maanká'á éiyain-kwaasi mésa Áánútumpa'a árair-aimba símakaamba po ²⁴ egwará'á mirán-uwo. Yútaa-kwaasiti amáamba ísámai kawé'ó íi-yántáá'á e minéiyáin-kwáásiti pói'o meeyán-umátíyuwe mono-káwáá-kwáási tímé miwísé a'nóntáu karáyuwenasa awánésa Yútaa-kwaasi Ísun-aaiyavesa áraire sewái sésa emá Mósesina amáamba isé máyaanasa entávái kampar-áimbá simánkaraawe seró. ²⁵ ányo ó'onkaa-kwaasi Ísun-aaiyavesa áraire siráawaiyaveta ááema moórá-aimba séta agaimaréta séta kampar-ísóigóntávái imáyáa ésa pói'o umándaamba mimpói íma naaró. naaemá íma naaró. póimo tuvú'newana kwená naaemá ímo kumíndamo úwoimo kwáyáina'a mimpói íma naaró. aarai-úmóyámbá kwaai-úmóyámbá íma oró. ááema mináimbá agaimaréta tukáundayaawe suwaná Póro iséna ²⁶ usá aaváyaavimba minkwáási tí'maena Yútaa-kwaasiti amáamba ísámai kawé'ó íi-yántáá'á usá umásuwena Póro anóm-bono'-naumpa'a iyéna mono-káwáá-kwáásiyávéna séna avakaeté-no'waamba maisuwéta Yútaa-kwaasiti amáamba ísámai kawé'ó íi-yántáá'á umái ánasasuweta moórá-morawai pói'a úmaeta Áánútunka'a mámenaundayaaniye simátimakaiye.

anóm-bono'-naumpa'a Póromba tátokaan-kwasai.

²⁷ simátimena máyowana minávákáeté-nó'wáambá ánásowana Póro anóm-bono'-naumpa'a umáyomba évaka'a Yútaa-kwaasi Ésiyaa-maravakewai uawánésa Pórontavesa sáwí-aimba simánkesa inkamí-imáyáá kwéesa tátokesa anónka'a sésa ²⁸ Ísareri-kwaasi súwa'naa oro. maankwáásigó naaó'-nao'a kwénaena Ísareri-kwaasiyavena sáwí-aimba simátinkena Mósesina amáamba simái sáwí'a kwéumankena maanánóm-bónó'-námbá simái sáwí'a kwéiye. ívé'a ó'onkaa-kwaasi tí'maena maanánóm-bónó'-námpá'á Yútaa-kwaasiye su'maimo iyí-náúmpá'á mógwétinkaisana póna maankáwé'-námbá sáwí'a kwéiye sumbá ²⁹ Évésasi-naopaken-kwaasigó áwí'a Tóvimasi Póroo Yérúsaremuva'a kwénaauwasa awánónka'a pósa imáyáa ésa Póro áí'maena anóm-bono'-naumpa'a móankaraiye-imayaa kampa'á ésa mindáyavesa mináimbá siráawe.

³⁰ mináimbá anónka'a simásuwowasa mindáópaken-kwaasi mimbórávimbá takwiyésa Póromba tayáto'mai mono'-náúmpákémbá tavisímaesa máá'aruva'a móruna auwésa mono'-nánkóná onta mósá kwéumaresa ³¹ sáwíva-kwaasi Póromba inkamír-inkamí'a kwéuwana moórawai Árómáani-i-kwaasiti anóndakontavena usimáména séna Yérúsaremuva'a amápa-kwaasi áái'a kwétíyaawe súwana ³² avekáán-umai i-kwáásiyé miwítí kawáá-kwáásiyé tí'maena isaiséna kuména kwaási torupamá máyómpimba tavákáara'a úmaena kumúwasa i-kwáásiyé miwítí anóndakone tuwánésa inkamé máyómba úwoi máyówana ³³ anóndako Póromba tayátorena i-kwáásiyávéna séna kaer-ándanéí taasááoro simásuwena tísaa ena séna maankwáási nááwa'íyo. kwe nóra uráíyo súwasa ³⁴ évakarawai ó'on-ó'on-aintavesa suwasá évakarawai mirá suwasá uwaná anóndako mináinkóná áimba íma iséna i-kwáásiyávéna séna mindá'á áí'mae'a i-kwáási tí naaúmpa'a íyóro súwasa ³⁵ áí'maesa ontaví-karáúrávámbá iyúmba inkamónésa kwéuntavai i-kwáási tiyáánka'a toká'maesa kwéiyuwasa ³⁶ tínaemba kwa'mae kwéiyesa tuvuwíyana puwíno símaesa anónka'a íráawe.

Póro simátimakain-kwasai.

³⁷ i-kwáási Póromba áí'maesa miwítí naaúmpa'a iyónáe suwaná Póro miwítí anóndakomba simáména séna moórá-aimba simáménae súwana anóndako séna Kíríki-kwaasi tááivinkemba kwésempo ³⁸ emá íma Ísípí-maravaken-kwaasi óne. minkwáásigó Árómáani-kamaani-kwaasiyavena aaisambá tiyéna sáwíva-kwaasi 4,000 kwaasi simái tí'maena áái'o tiyái-yántáá'á maimaésa kavóná-marava'a kuráamba íma kwemá óne súwana ³⁹ Póro séna Yútaa-kwaasi úne. kesinó kembá Sirísiyaa-marava'a Táásási-naopa'a masínkarena anón-daopa'a masínkaraiye simásuwena séna moórá-aimba simátiménae súwana ⁴⁰ anóndako séna ányo mirán-uwo súwana Póro ontará-karáúr'á ména aaiseránááontavena ayáamba mósá tuwéna séna kemó senda-áimbá ísáaro súwasa aaisérówana Yútaa-kwaasi tááivinkemba Ípírun-aimpinkemba simátimakaiye.

22

¹ Póro simátimena séna kesívarawaisai kesivoísáíyo aái simátinkáamba anondá mináimbá sénaumpo ísáaro séna ² Ípírun-aimpinkemba súwasa miwí tááivinken-aimba pósa isésa aaisékésa kwenáái kawé'á umái ísówana Póro séna ³ kemá Yútaa-kwaasi úne. kesinó Sirísiyaa-marava'a Táásási-naopa'a masínkówa'a anón-é'a Yérúsaremuva'a Kámérierino'pa'a tamáyaawanana kentáá síkwá'nái amáamba asiramái simásíma'maena

iráiyē. maanká'ó máyáan-kwaasimo Áánútuntavaimo asiramái máyáantemba Áánútun-
 aai asiramái mé'a méyatokaumne. ⁴ Ísuna aampa'á kun-kwáásí sáwí'a kwéumatinke'a
 tavisimae'a ándáva'a aarai-kwaai mátkaraumne. ⁵ ááema aiva'mónó-káwáánákówé
 monor-ánón-kwáásiyé aúvái simésa Támásikasi-naopa'a Yútaa-kwaasi maimae mátimiyo
 suwa'á Ísuna aampa'á kun-kwáásí koti'mae'a Yérúsaremuva'a ándáva'a mátkanae sé'a
 Támásikasi-naopa'a kuráumne. ááemo mináúvámó símakaan-kwaasi kotísaa e'o é'a
 kentáavái árai'a kwésíye seró.

⁶ áño aampa'á kweéme'a Támásikasi-naopa'a egwaa'á kówánana kwáyá'wái
 kwíyómpakemba ságayamba tawáonkaan-tantaa'a tuwówana kuména sùgáyáagaya úwa'a
⁷ marapá'á tuvamówánana aaiyé su'mai kwéisaawanana sááyena séna Sóroo nóra séwa
 kembá sáwí'a kwéono súwa'a ⁸ emá náawa kwéseno séwánana kemá Násáretivakewaima
 Ísuma únama sáwí'a kwéumasinkane súwasa ⁹ kesémo máyón-kwaasi ságayamba
 awánésa kwésimasimun-aimba íma kawe'á umái isówa'a ¹⁰ áisaa e'a sé'a Ísóigo ke nóra
 ónaumno séwánana Ísóigo séna usásine Támásikasi-naopa'a kwinaná moóráwai Áánútumo
 embó ámakaim-bayai-aimba simámino súwana ¹¹ ságayanko sùgáyáagaya úwa'a íma
 kwéawanaawanasa kesé kwénaaun-kwaasi siyáán-to'maesa Támásikasi-naopa'a kuráawe.

¹² kuwaná moóráwai áwí'a Ánánési Áánútun-aaiyavena asiramái ména kentáási
 ámaámba kwéisowasa Yútaa-kwaasi Támásikasi-naopakewai kwenáwí'a mósá makówai
¹³ kesóp'a'á téna kesí egwaa'á taména séna Sóroo kesí kwáásiyo. ó'omba kawe'á umái
 aúramba awánaniyone súwa'a avekáámbá súramba awánamai kawe'á ówánana ¹⁴ séna
 kentáá síkwá'nási Ísóigo embá usásinankaintavai kwená imáyáa kwaráníyone. kwená
 kawe-kwáyóná'á awáné kwenáái isé ónda po kwenáái kwaráníyone. ¹⁵ awánáanda-yantaa
 isáánda-yantaa'a amáp'a-kwaasi simátíma'mae naainíyone. ¹⁶ íma úwoi maé usásine Ísóigo
 Ísumba ááyenana éna sáwí-imayaa mayauwáina Ísuntavai isámai mono-nómbá peraáo
 Ánánési simásuwowa'a mirá uráumne.

¹⁷ mirá é'a koyauweré'a Yérúsaremuva'a tamé'a anóm-bono'-naumpa'a Áánútumpa'a
 námúnaa kwése'a kaainkáámbá awánaawanana ¹⁸ Ísóigo simásimena séna
 Yérúsaremuva'o máyáan-kwaasi kesáái simátímínasa íma kawe'á umái isanááovo
 avekáámbá usásine maanká'á tuwaaó Ísóigo súwa'a ¹⁹ Ísóigo mono-náúmpimpá'á
 kwénaae'a enááiyavai áraire sen-kwáási táto'mai tínkambai tavisimae'a ándáva'a
 mátiyukaunda á'a suwánaraawe. ²⁰ Sítíveni enáái simátímakaiwaimba tuvúkánka'a
 kemá mé'a sirunkó kawe'á kwéuwa'a tuvúkáan-kwaasiti paákár-únánkátóira'a
 kárákíraawanasa tuvúwúwana pukáiyē séwánana ²¹ Ísóigo séna ai'márána usásine
 náńka'á ó'onkaa-kwaasi kesáái simátíma'mae naauwó Ísóigo siráiyē Póro siráiyē.

²² Póro súwasa naaémo sún-aintavesa áwáá'a séna anónkar-anonka'a kwésesa áíke'a
 tuvuyána puwíno. mirán-kwáási íma maambárává'á meniye ²³ anónkar-anonka'a
 kwésesa miwítí unáánkwátóí ayúkésa awáávána kwésesa ovai káúresa óipa'a kwéiyaaata
 uwaná ²⁴ Árómáani-anondako i-kwáásiyávéna séna áí'mae'a kentí naaúmp'a'á iyóro
 súwasa mirá uwaná séna Pórombo áwíruku'a náiyana Yútaa-kwaasi tááigona ááimba
 sínata isáano súwasa ²⁵ Póromba ándáneí asááúmankesa áwíruku'a nánáe séna uwaná
 i-kwáásití kawááná'á máywana Póro kwentávéna séna kemá Árómáani-kwaasiti aúvái-
 kwandaai tokáundawaimba ímo sísaa ombá aavimbó maisinkésamo súwíruku'a nánáon-
 imayaa kwéomba pósa ámaámba karésa uwóví'a ónááomba pósa íma úwoi súwíruku'a
 nánááowe Póro súwana ²⁶ iséna kwená anóndakomba kosimáména séna minkwáási
 Árómáani-kwaasiti aúvái-kwandaai tokáiwaimban-ivo nóra ónaumno súwana ²⁷ anóndako
 iséna Póronopa'a téna séna Árómáani-kwaasiti aúvái-kwandaai tokáano súwana owé
 súwana ²⁸ anóndako séna kemá anón-ontamba kwétuwe'a mináúvái-kwándáái maimái
 tokáumne súwana Póro séna kesivo tokáimba pó'a kegwárá'á úwoi tokáumne súwasa
²⁹ áwíruku'a nánáe sun-kwáási mináimba iséna nénka'a kuwaná anóndakogwara'a áátavai
 éna séna Árómáani-kwaasiti aúvái-kwandaai tokáiwaimba asááúmankaunda uwóví'a úne
 séna áátavai uráiyē.

Póromba monor-ánón-kwáásitóp'a'a máánkarain-kwasai.

³⁰ áátavai éna usá aavýaavimba anóndako séna Yútaa-kwaasi Pórombo simánkáan-
 ainkona ááimba síya'a isánáe séna mono-káwáá-kwáásiyé monor-ánón-kwáásiyávéna séna
 torupamáí méwaro séna i-kwáásiyávéna Póro ayáámpinken-anda ayútuwaaro súwasa
 ayútuwuwana áí'maena torupamáí máyónka'a máánkaraiyē.

23

¹ máánkarowana Póro monor-ánón-kwáási tuwánamai kawer-éna séna kesí kwaásiyono. kemá ááégwara ívékwara'a Áánútu aúranka'a kawé'á umái mé'a moórá-yantaa'a sirunkó íma umbái kwétaiye súwana ² aiva'-mónó-káwáánákó áwí'a Ánánási kwemá Pórona egwaa'ó máyówaiyavena séna ói'a turáráaro súwasa mirá uwaná ³ Póro kwentávéna séna empimbá sáwí-imayaa kwáyáimba póna Áánútu embá inkamíniye. emá mé imáyáa e áamámba kwa'mái aavimbá kwéankaumne séndanivo minámámbá karé se ói'a turáráaro sénsa sói'a turáráamba áamámba karáane Póro súwasa ⁴ kwená egwaa'á máyówai sésa Áánútuna aiva'-mónó-káwáánákómbá simái sáwí'a kwéumankaane suwaná ⁵ Póro séna aiva'-mónó-káwááná'á iyémó sewa'ó isékai íma mináimba súsono. Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna kentí kwaásira'o kárákwirewai íma simái sáwí'a umánkáaro agaimaréna siráimba pó'a uwóví'a úne Póro siráiyé.

⁶ Póro simásuwena monor-ánón-kwáási tuwánéna imáyáa éna évakarawai Sátúsi-monor-aimba sésa púwómpinkemba íma usásinanaawe-aimba sun-kwáási owasá évakarawai áamáan-kawaa-kwaasi owé-imáyáa éna anónka'a séna kesí kwaásiyono. kesivomá áamáan-kawaa-kwaasigo éna kembá masínkaraimba kemá áamáan-kawaa-kwaasi úne. Áánútu pukén-kwaasimo usásintinkaniyemo siráunda-aintavai ívé'a aavimbá kwémainsinkaawe Póro simásuwowasa ⁷ isésa áamáan-kawaa-kwaasi Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáási keyíai keyiai aaisambá simái taainkaar-uráawe. ⁸ Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáási Áánútu pukén-kwaasimo usásintinkanin-aintavesa kampar-áimbán-iyé kwésesa Áánútuna kwayó'narawa'a kwíyómpakendarawa'a íma máyáawe kwésesa kwaási timambá íma máyáiyé suwasá áamáan-kawaa-kwaasi sésa Áánútu pukén-kwaasi usásintinkaniye. Áánútuna kwíyómpaken-kwayo'narawa'a máyáawe. kwaási timambá máyáiyé kwésuwasa mináintávái taaínkaar-esa ⁹ aaisambá sésa áamáan-kawaa-kwaasivinkemba áamámba sun-kwáási usásinesa asiramái sésa kesáámó awánáundaya Póro íma sáwí'a kwéivo Áánútuna kwayó'nákó kwembá simámakai. moóráwai kwíyómpakewai kwembá simámakaiyo. íya isáúmne suwasá ¹⁰ aaisambá anónkar-anonka'a siráawe.

aaisambá anónkar-anonka'a suwaná i-kwáásítí anóndako séna Póromba aaisan-aéemesa tavisiyapa'a aiyayaamba tawíyévainivo i-kwáásiyávéna séna kwaásiti avumpimbá komé'a koái'mae'a kentí naaúmpa'a iyóro súwasa miwítí naaúmpa'a móankaraawe.

¹¹ móankarowana mindó'wáámbá Ísóigo Pórona egwaa'á kumbéna séna asiramái mé kentávái Yérúsaremuva'a simátimakaantemba Árómaa-naopa'a kosimátiminyone Ísóigo siráiyé.

Póromba áamáayu-aimba siráan-kwasai.

¹² súwasa usá aaváyaavimba Yútaa-kwaasi évaka'a torupamáí mésa Póromba áamáayu-aimba sésa tuvútuweta toónkwárá nonkwárátá nánaundayaanivo ímo tuvuwéta toónkwárá nonkwárátá íya nánaundayaawemo asiramái ¹³ sun-kwáási kae-kwáái aiyayaan-kwaasi mésa sésa ¹⁴ mono-káwáá-kwáásiyé anón-kwaasiyavesa kosimátimesa sésa torupamáí méta asiramái séta Póromba tuvútuweta toónkwárá nonkwárátá nánaumpo ímo tuvuwéta toónkwárá nonkwárátá íya nánaundayaawe. ¹⁵ miráumai keinárawate monor-ánón-kwáásiyé Árómaani-anondakontavai kampa'á kosimáme'a sé'a Póromba áí'mae kesópata tinátá áisaa umai mináínkóná ááinta isánáe sewé kosimáme'a seró. mináímáa isésamo aampa'ó áí'maesamo tíyata tuvuwónaundayaawe siráawe.

¹⁶ suwaná Póromba áamánaako ááninko áamáayu-aimbo sumbá iséna isaaiséna i-kwáásítí naaúmpa'a iyéna Póromba mináimbá usimámuwana ¹⁷ iséna i-kwáásítí kawáánákómbá ááyena séna mindá'á áí'mae anóndakonopa'a kwinaná moórá-aimba kosimámimo súwana ¹⁸ áí'maena anóndakonopa'a kwéna séna ándáva'o umáyáin-kwaasigo áwí'a Póro sááyena séna minívé-kwáási áí'mae anóndakonopa'a kwinaná moórá-aimba simámimo sísá'a enópa'a áí'mae'a túne súwana ¹⁹ anóndako mindá'á ayáán-to'maena ímo kwaásimo máyón-ayampa'a ánkarena áisaa ena séna nóin-aina'íya siná'á isáano súwana ²⁰ mindá'á simáména séna Yútaa-anon-kwaasiye monor-ánón-kwáásiyé moórá-aimba sésa usá aaváyaavimba enópa'a iyésa kampa'á usésa Póromba áí'mae kesópata kumínata áisaa umai mináínkóná ááinta isánáe kampa'á usenááowe. ²¹ miwí táái íma isaaó. kae-kwáái aiyayaan-kwaasi asiramái sésa Póromba tuvútuweta toónkwárá nonkwárátá nánaumpo ímo tuvuwéta toónkwárá nonkwárátá íya nánaundayaawe sésa aúpa'á aampa'á kárákwiresa miwí tááiyavai owé síníyono sésa kárákwiraawe. mindáyavai miwí táái íma isaaó. minívé-kwáásígó anóndakomba mirá simámuwana ²² iséna séna simásiména-aimba íma ó'on-kwaasi simátíme anóndakomba simámakaumne. íma siyó séna ai'mákaiye.

Póromba áí'maesa anóndakonopa'a kunkáan-kwasai.

²³⁻²⁴ minivé-kwáásí aí'maréna i-kwáásítí kawáánákáí tááyowasarai tuyaná séna ívé'-no'waamba Póromba áí'maekai Sísáriyaa-naopa'o kámááni-anondakonopa'a móruna aúwáakaiyo. sáwíwar-i-kwaasi 200 i-kwaasi to'mayaa íyasa évaka-kwaasi ósin-arósáanumpimbo nááon-kwaasi 70 kwaasi to'mayaa íyasa sáwíva'a 200 kwaasi kwaantáámbo tokáan-kwaasi to'mayaa íya'a Pórombo ayáá'maena kwínin-osimba to'mayaa umánke'a ívé'-no'waamba Póromba kawé'á umái kárákwimai áí'mae'a kámááni-anondako áwí'a Víríkisinopa'a móruna aúwáaro séna ²⁵ aúváí agayéna maará simámena séna ²⁶ kentáásí anón-kwaasi Víríkisi isaaó. kemá Kórótíyasa Árisiya sáwíyan-aimba simámenumpimo isaaó. kawerá umái máyaano. ²⁷ Yútaa-kwaasi minkwáásí áwí'a Póromba tátokesa tuvuwíyanesa kwéowa'a Árómáani-kwaasiti aúváí tokáin-kwaasigo isa'á isé'a Yútaa-kwaasi tiyáámpinkemba tavisimái kesí i-kwáásí tiyáámpimba tinkáúnasa áí'maesa migowé. ²⁸ minkwáásígombó simánkén-aimba isáné sé'a áí'mae'a miwítí anón-kwaasitopa'a kunkaumne. ²⁹ íma sáwí'a uráintavai isasá miwítí ámáán-aime su'mai simánkaraawe. kemó ándáva'o auwé'o tuvúwónanamo puwíníni'a íma uráíye. ³⁰ Yútaa-kwaasi évaka'a ámááyu-aimba sewa'á isé'a enópa'a ai'maráanasa áí'maesa kumónááowe. kwembó simánkaraan-kwaasiyave'a simátíme'a sé'a kwembó aavimbó mayánkán-aimba enaúranka'a simái kawer-oró. mináúváí-kwándááivimbá agaimaréna siráíye.

³¹ agaimaréna súwasa i-kwáásí simátimuntamba mirá ésa mindó'wáámhá Póromba áí'maesa kweémesa Ántípátisi-naopa'a kunkwaésa ³² usá aaváyaavimba i-kwáásí marap'á kwénaaun-kwaasi kuntuawerésa miwítí naaópa'a iyúwasa ósin-arósáanumpimbo kwénaaun-kwaasi Póromba áí'maesa ³³ kweémesa Sísáriyaa-naopa'a ósin-arósáanumpinkemba marap'á kumbaésa mináúváí anóndakomba móru amésa Póromba aúranka'a móru ánkárowana ³⁴ mináúváí táámpamai iséna Pórontavai séna emá náám-baravaken-kwaasiya'ono súwana Póro séna kemá Sísáriyaa-maravaken-kwaasi úne súwana iséna ³⁵ ániwo aaimó simánkaraan-kwaasi kumíya'a isánaumne séna kwená kwaásiyavena séna Érótimo uráin-daumpa'a máánkare'a kawé'á umái kárákwiyoro súwasa mirá uráawe.

24

Yútaa-kwaasi Póromba simánkaraan-kwasai.

¹ kárákwiyuwasa éva'aasei-no'waamba kwaésa aiva'mónó-kawáánákó áwí'a Ánánáesiye anón-kwaasiye Póromba aaimó simánkénesa Sísáriyaa-naopa'a Víríkisinopa'a kúmúmba moóráwái ámáámhá kawé'á umái isón-kwaasi áwí'a Tétárasí kwesé Víríkisinopa'a kumbésa ² Póromba ááyowana túwana Tétárasí aai simánkena anóndakomba simái arumbá airaréna séna kentáásí anóndakoo kawer-ímáyáágwárá-kwáásí po kawé'á umái kárákwiraanata ayáátááka'a paru umáíya máyaumne. ená ímáyaavinkemba kawé'á umái súwa'naa ónata maémáyaundayaawe. ³ kesáá naaó'-nao'a máyaunda-kwaasiya aasiyaasi-táwái entávái aamoí kwéundayaawe. ⁴ íma ayáátáár-aimba sénaumpo embá ávón-kaiyávinino áki-aimba sénaumpo usúk'mai isaaó. ⁵ maankwáásígó aosaambá kwimái amápa'-marava'a kwénaaena Yútaa-kwaasi simái tirumbá airáráísasa Násáretivakewaina aampa'á kwégwaresa kwéowana mirámó on-kwáásítí aiva'ná'á ména mirá kwéíye. ⁶ mirá kwéena ó'onkaa-kwaasi áí'maena anóm-bono'-naumpa'a móankaraisana ména sáwí'a uráintavaiya maankwáásíyá tátoketa [kentáásí monor-ánón-kwáásítópá'a aai simánkanae kwéunanya ⁷ i-kwáásítí anóndako áwí'a Árisiya kuména kusinkambaiya siyáámpinkemba Póromba kunáí'maena uména ⁸ simásimenaya séna enópa'a móru sénááowe sisatá kwégumundayaawe.] maankwáásígómbó áisaa inanamó éna aavimbó mayánkaraunda-aimba kwe sína amápar-aimba isaaó Tétárasí súwasa ⁹ Yútaa-kwaasi kwembá áwa'naa ésa mináímbo simbá árair-aimba siyé siráawe.

Póro Víríkisinbo mósínamakain-kwasai.

¹⁰ suwaná kámááni-anondakoma aúwanaan-awaame'a éna Pórontavena-e siyó súwana Póro séna emó kárákwiyonda ayáátááka'a íma maisu'maé iráanda pó'a enaúranka'a anondá ke aai sénaundayavai sirunkó aamoí kwéíye. ¹¹ Áánútuna ímáyaá é'a kwenáwí'a mósá maráandayave'a Yérúsaremuva'a umé'a siyáánkai umái kae'-nó'wáámhá ánásaravo évakarawai tísaa inasá árai'a siyé sénááowe. ¹² anóm-bono'-naumpare sáwíyam-bono'-naumpimpare máá'aruvare íma aaisankáámhá sé'a íma kwaási simái áái'o tiyáí-áimbá siráunda Yútaa-kwaasi suwánaraawe. ¹³ kembó simásínkáamba kampa'á sevó mináínkóná ááimba íma kwáyáíye. ¹⁴ avorá'á ke simámenaumne. Ísuna aampa'á kwégwe'a kentáá síkwá'nái Ísóigona ímáyaá é'a áwí'a mósá kwémaraunasa Ísuna aantavái maankwáásíyómbá sésa kampar-ámbán-íye kwésewe. Mósesina ámáámhá isé'a

Áánúntun-ai simátímakowai agaimakón-aimba isé'a áraire kwésune. ¹⁵ miwí sésa Áánútu amáparawai sáwí-kwaasiye kawé-kwáásiyé pukémpinkemba usásintinkaniyemo kwésesa amu'maráantemba kemá mirá kwéune. ¹⁶ mindáyavai kesí imáyáavimba sáwí'an-ivo sé'a Áánútu aúrankare kwaási túrankare kawé'a umái máyaumne.

¹⁷ ániwo ó'on-o'om-barava'a kwénaae'a évakar-ima maisuwé'a Yérúsaremuva'a kesí kwaási íma toómba makáan-kwaasi óntamba kwétime'o Áánúntuvai ísámai pói'o ondayávé'a iráumne. ¹⁸ mimbáyái kwémae'o Yútaa-kwaasiti ámáamba ísámai kawé'ó íi-yántáá'á umásuwe'a Áánúntuvai ísámai pói'o ondayávé'a anóm-bono'-naumpa'a umáyaawanasa kesópa'a sáwíva-kwaasi íma tamésa túwaai kwésesa máyówasa Yútaa-kwaasi suwánowasa ¹⁹ évakarawai Yútaa-kwaasi Ésiyaa-maravaken-kwaasi mésa suwánarawa. sáwí'o uráanasamo suwáresa enaúranka'a simásínkáaro. ²⁰ monor-ánón-kwáásitópa'a máyaawandara'o sáwí'o uráanasamo suwánarawaankasi moórá-aine su'mai siráasino. moórá-aine su'maimo senkákái isáásino. ²¹ monor-ánón-kwáásitópa'a máyaawandara'a anónka'a sé'a Áánútu pukén-kwaasimo usásintinkaniyemo siráunda-aintavai ívé'a aavimbá kwémáaisinkaawe séwánasa kemó siráunda-aintavai kwésimasinkaawe Póro siráiyé.

²² súwana Víríkisi Ísuna aampa'á kwégún-aimba á'a ísarena séna i-kwáásítí anóndako áwí'a Árisiya kwemá kumína'a maanáimbá ísámai kawer-ónaumpo koró simásuwena ²³ Póromba kárákwirowaintavena séna ándáva'a kawé'a umái kárákwiye íma aiyayaanka'a asááúmarénasa ímo kwemó makáinda-yantaa'a kwená kwaási áwa'naa ónáo síyamo e úwoi owé sinasá áwa'naa oro Víríkisi siráiyé.

Póro Víríkisinte Túrúsiraante simátímakain-kwasai.

²⁴ Víríkisi simásuwena ména évaka-tawai maisuwéna awaininkómbá Yútaa-inimba áwí'a Túrúsiraamba áímaena taména Póromba ááyowana téna séna Ísu Káráisitina-aivyavai árairemo sésa aráápamái máyáan-ainkona ááimba simátimuwasarai ísóyana ²⁵ Póro kawer-áinkóná ááimba kwésena ke túra'a kárákwiyi-aimba kwésena Áánútu kwaásimo máyáawaina ááimba tísaa ínín-aimba súwana Víríkisi áá'a kówana séna ániwo kwaao. naaémbo ímo mayáímó kwáíndara'a ááyanaumne séna ²⁶ imáyáa éna Póro ándáva'a meéyán-onaná ayúsinkainkwaé séna óntamba simína'a ayúránkanaumne-imayaa éna mindáyavena aasiyaasi-táwai Póromba ááyowana túwasarai kwaasái símae irááiyé.

²⁷ kwaasái símae íyúyana kaer-ímá maisuwéna moórawai áwí'a Pósiyasi Vésétasi kwemá Víríkisina anondá kámááni-mayai usámayanimba ákise úwana Víríkisi Yútaa-kwaasi tirumbá kawé'á ínkwáe séna Póromba íma ayúránkaraivo úwoi ándáva'a ánkaraíye.

25

Póro aiva-káwáánákónópa'a kónaumne siráin-kwasai.

¹ Póro ándáva'a máyowana Vésétasi mináyámpá'á Sísáriyaa-naopa'a taména kaumbo-nó'wáámbá tagwaimái tuwéna Yérúsaremuva'a umáyowasa ² Yútaa-anon-kwaasiye monokáwáá-kwáásiyé kwenópa'a tésa sésa Pórombo simánkarauandantenta óta simánkanae sésa ³ súwa'naa e Póromba kunai'marénaa Yérúsaremuva'a iyíno. mináimbá súmbá évakarawai aampa'á kárákwiresa inkamíyanesa-imayaa ésa mináimbá suwaná ⁴ Vésétasi séna Póro Sísáriyaa-naopa'a ándáva'a máyáiyé. kemá sáwíyanka'a kumónaumpo ⁵ keinárwapinkemba anón-kwaasi kesé kwégumesa Póro sáwí'o uráinda-aimba síya'a ísáno simásuwena Vésétasi ⁶ avakaumboé-no'waana'i. siyáánkai-no'waana'íyo. kwaéna Sísáriyaa-naopa'a kumbéna usá aaváyaavimba aaimó ísón-daumpa'a uména Póromba koái'mae teró súwasa koái'maesa tuwasá ⁷ Yútaa-kwaasi Yérúsaremuvakemba kúmúwai Póromba kunúkumare mésa áuíyaaín-aimba simánkówana ⁸ Póro miwí táái anondá simátiména séna kemá íma Yútaa-kwaasiti ámáamba káráre'a anóm-bono'-namba íma sáwí'a é'a Árómáani-kamaani-kwaasiti ámáamba íma káráraumne Póro súwana ⁹ Vésétasi Yútaa-kwaasi tirumbá kawé'á ínkwáe séna Póromba áisaa éna séna Yérúsaremuvara íyínara simánkaraan-aimba ísámai kawer-ónaumno súwana ¹⁰ Póro séna ímaniye. Árómáani-kamaani-aiva-kawaanakona kwaási ómpo kesáái ísámai kawé'an-owo. Yútaa-kwaasiti ámáamba ímo káráraunda á'a suwánaraane. ¹¹ ámáambo káráre'o sáwí'o uráundarakai tuvuwónáemo sembá íma a'áo súsino. úwoi sínkamosino. simásínkáan-aimba íma árair-aimba pó'a íma iyónaumpo Árómáani-kamaani-aiva-kawaanakonopa'a konaná kesáái ísámai kawé'á íniye Póro súwana ¹² Vésétasi ísena kwená kawer-ímáyáágwárá-kwáásiyé aái simásuwena Pórontavena séna Árómáani-kamaani-aiva-kawaanakonopa'a kónáo sénda pó'a ai'maráana kwíníyone Vésétasi siráiyé.

Póro Ágáripante Pénáisinte simátímakain-kwasai.

¹³ Vésétasi simásuwena máyowana naaémba moóráwai Yútaa-anon-kwaasi áwí'a Ágáripa úwana amánaanko áwí'a Pénáisi úwana mindárai Sísáriyaa-naopa'a kumésarai Vésétasi kámááni-kawaa-mayai mairóntavesarai kwenópa'a kumésarai ayáámba kwéamesarai ¹⁴ évaka'-no'waamba kwáúyana Vésétasi Ágáripaamba Póron-aai simáména séna Virísiki moóráwaimba ima ayúnrankáimba úwoi ándáva'a ánkáísana máyáiyi. ¹⁵ Yérúsaremuva'a umáyaawandara'a Yútaa-kwaasiti anón-kwaasiye mono-káwáá-kwáásiyé kesópa'a tésa kwembó simánkaraan-aimba sésa tuvuwó suwá'á ¹⁶ simátíme'a sé'a moórá aosaambá kwáyáinasa mináósáámbá isáiyuwesa tínkamonaaovo Áróamáani-kwaasi ima úwoi tínkamonaaoowe. moóráwaimba aavimbó mayánkéwana túranka'a ména miwí anondá aai simátiminasa Áróamáani-kwaasi mirámó sínda-aimba kawé'a umái isanááowe. Áróamáani-kwaasiti ááimba mirán-áimbán-iyi. simátimewanasa ¹⁷ kúmúwa'a ima úwoi mé'a usá aaváyaavimba aaimó síi-náúmpá'á umé'a Póromba áyaawanasa áí'mae iyúwasa ¹⁸ kwembó simánkaraan-kwaasi usásinowa'a sáwí'o uráinda-aimba sénááowe-imayaa ówánasa ¹⁹ kentááiyi su'mai sésa moóráwai áwí'a Ísu pukáiwaintavai sésa Póro séna kwemá usásinena úwoi máyáiyi siráin-aintavai aaisambá siráawe. ²⁰ kemá sé'a nóraumai mináínkóná ááimba isánaumno sé'a Póromba áísaa e'a sé'a Yérúsaremuvara iyínara simánkaraan-aimba isámai kawer-ónaumno séwánana ²¹ Póro séna ímaniye. ándáva'a máyaunasa kárákwiraamba pó'a Áróamáani-kamaani-aiva-kawaanakonopa'a konaná kesáái isámai kawé'a íniye súwa'a kárákwiraan-kwaasiyavai sé'a kárákwimai kawé'a uréwana aambá paárína'a ai'maráanana kwíníye siráumne ²² Vésétasi súwana Ágáripa séna mindákón-áái isánáe súwana séna ánivo aaváyaá isáiyone Vésétasi siráiyi. ²³ súwasarai Ágáripaawe Pénáisiye kwairóyamba usá aaváyaavimba usásinesarai kawer-únánkwátói úmaesarai i-kwáásiti anón-kwaasiye mindáópaken-anon-kwaasiye aánoumai iyúyasa amáparawai kwétuwanowasarai aaimó síi-náúmpá'á iyúyana Vésétasi Póromba ááyowasa áí'mae iyúwana ²⁴ Vésétasi séna anóndako Ágáripaemo máyáan-kwaasiye isáaro. Yérúsaremu-naopakewaiye maankákéwáiyé Yútaa-kwaasimo aaimó maankwáásimó simánkaraamba awánaaro. tuvuwíyana puwínomo anónka'o símae iráamba ²⁵ avakáá úmae'a iyúnda ima sáwí'a uráimba póna ima puwíníye. Áróamáani-kamaani-aiva-kawaanakonopa'a kónaumne siráintave'a ai'maráanana kwínimba ²⁶ kemó aúváimo agaimáimo aménaunda ima kwáyáiyi. mindáyavai mamáyáan-kwaasivimba Ágáripa túranka'a máankaunda po kwemó sínda-aimba isé simásimína'a aúváí agayáaumne. ²⁷ ándáva'o máyáin-kwaasimo úwoimo ai'maré'o simánkaraan-aimbo ímo aúvávimbo agaimáimo aménaunda uwóví'a ónaumne Vésétasi siráiyi.

26

Póro anondá simátimakin-kwasai.

¹ súwana Ágáripa Pórontavai séna ánivo simánkaraan-aimba anondá simátimiyo súwana Póro ayáámba mósá tuwéna simánkaron-ainkomba anondá síndayavena séna ² kentáási anóndako Ágáripaao Yútaa-kwaasi simásinkaraan-aimba enaúranka'a anondá sénaundayavai sirunkó aamoí kwéiyi. ³ Yútaa-kwaasiti ááinkwara amááinkwara'a kawé'a umái kwéisaandayavai sirunkó kawé'a kwéintavai ima sívón-kaiyé sé kesáái kawé'a umái isáníyone. ⁴ kemá iyámpóirakemba kesí Yútaa-kwaasivimba mé'a Yérúsaremuva'a komé'a kemó ówándawaina ááimba Yútaa-kwaasi amápa'a suwánaraawe. ⁵ amáán-kawaa-kwaasiti aampa'á arupí umái kuráumne. amáán-kawaa-kwaasi Áánútuna imáyáya éta asirayán-ámpátá kwégwareta minámpá'á arupí umái kuráumne. Yútaa-kwaasi ayáátááka'a suwánaraamba pósa sésáinasamo ésa kentávái árai'a siyé sénááowe. ⁶ naaóvá'á Áánútu kentáá síkwá'náyavai árair-aimba simátimákomba paárínintavai amúmakáumnemo siráunda-aintavai aavimbá maisinkaraawe. ⁷ kentáá síkwá'ná sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba Yútaa-kwaasi no'wáamba aaváyaavimba eénáínka'a Áánútuna imáyáa mósá kwémaresa mináráir-áimbá amú'maráantemba mirá kwéundayavai aavimbá maisinkaraawe. ⁸ Yútaa-kwaasiyone. Áánútu kwaási pukémpinkemba kanaán-umai usásintinkaniye-aintavai nóra isará ima áraire kwése.

⁹ ááéma kemá imáyáa é'a Ísu Násaretivakewaina aampa'á kwégowai sáwí'a umátinkanaumne-imayaa uráumne. ¹⁰ Yérúsaremuva'a mirá ówánana mono-káwáá-kwáási sí'márówa'a Áánútuna kwaási sáwívarawai tí'mai ándáva'a tínkaraawanasa tínkamiyasa púwóro sumbá kegwára'á mirán-oro siráumne. ¹¹ aasiyaasi-táwai mono'-náúmpámpá'á kwénaae'a Ísun-aai simái sáwí'a ígwáe sé'a tínkambae'a iráumne. sirunkó ikaa'á wówa'a némpa'-naopimpakwara'a kwénaae'a tínkambae'a kuráumne.

¹² anóndako Ágáripaao mindáyavai mono-káwáá-kwáási aúvái agaimái simúwa'a Támásikasi-naopa'a maimaé'a kówánda ¹³ kwáyá'wái ságyamba aavúgómbo usáyaatarai-sagayamba tuwówana kwíyómpakemba kuména kesinepakéné kesé kun-kwáási tinepakéné sán-kówata ¹⁴ marapátá tuvamówananaya aaiyé su'mai súwa'a isááwánana simásimena Yútaa-kwaasi tááivinkemba séna Sóroo nóintavai kembá sáwí'a kwéono. póimo ándámo kwímakaawanamo ayáambo kawésintemba emá mirá kwéone súwana ¹⁵ Ísóigoo nááwa'ono séwánana Ísóigo séna kembá Ísumba sáwí'a kwéumasinkaana'a úne. ¹⁶ usásinaao. kesí mayái mayáinkwáe sé'a usásinanke'a enaúranka'a paárúnda ívé'o suwánáandarakemba agarááránkáanda-aimba simátíma'mae iyíníyone. ¹⁷ ai'márána Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye simátíminasa évaka'a áwáá'o aiyá'a miwí tiyáámpinkemba airaunme. ¹⁸ simátíminasa túnín-ampa'a ívátuwesa sámó kain-ámpá'á teró. Sáátáánigona asirayámbá tuwésa Áánútuna asirayámbá tamáyáaro. simátíminasa kesááiyavesa áraire sésa aráápamai maiya'a miwítí sáwí-imayaa maitiyuwé'a Áánútunde-i'a umátinkaunda-kwaasivimba mótinkaanumne Ísu simásimakaiye.

¹⁹ anóndako Ágáripaao kwíyómpakemba simásimakain-aimba íma tuwé'a úwoi mirá kwéune. ²⁰ aiva'á Támásikasi-naopa'a simátíme'a naaémba Yérúsaremuva'a simátíme'a minkákémhá Yútaa-kwaasiti maravá'á simátíme'a ó'onkaa-kwaasiti maravá'á simátíme'a sé'a kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútumpa'a té'a kawé-máyái mayáiyasa tuwánésa sésa Áánútumpa'a tiráawain-owe sigwáe sé'a simátíma'mae'a kuráumne. ²¹ mindáyavai anóm-bono'-naumpa'a máyaawandara'a Yútaa-kwaasi kembá tátokesa tuvuwónáe siráambanivo ²² Áánútu súwa'naa úmaena ívékwara'a kwéiyisa'a maanká'á mé'a anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye kesáái kwésimatíme'a Áánútun-aaí simátímakowai agaimakáan-aimba Mósesi agaimakáin-aimba kwésimatímunda-aimba mimbórá-áimbá kwésimatímune. ²³ maará sésa Áánútumo usásinankaiwaiyavesa agaimarésa sésa áí'a índai'a íyana aiva'ná'á pukáimpinkemba usásinankaiye-aimba agaimakáamba pósa Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye pukáimpinkemba usásinkain-aimba isésa sámó kain-ámpá'á kwígwáe sésa agaimarésamo siráan-aimba kemá kwésimatímune Póro siráíye.

²⁴ Pórombo simánkaraan-aimba anondá kwésimatímuwana Vésétasi anónka'a séna Póroo uwoaó'á kwéone. aúváiama awánamae kwéiye po uwoaó'á kwéone Vésétasi súwana ²⁵ Póro séna anóndakoo íma uwoaó'á kwéumpo súnda-aimba árair-aimba arupí-aimban-íye. ²⁶ súnda-yantaa'a íma aúpá'á uráavo amápa-kwaasi táápimba siráamba egwará'á mináimbá ísaraampo kemá íma inkaisé'a úwoi kwésimamune. ²⁷ Áánútun-aaí simátímakowai táaiyavai áraire kwéseno. árairemo kwésemba á'a ísaraumne Póro súwana ²⁸ Ágáripa séna áki-aimba simásimenda-imayaa e Ísun-aaiyavai áraire sénaumne-imayaa oónó súwana ²⁹ Póro séna íma áki-aintavai íma ayáátáár-aintavai kwésune. kembó asááuraan-andaoma íma keinárawapimba kwaínkwáe kwésundanivo Ísun-aaiyavai áraire siráundantemba kesáái kwéisaan-kwaasiye esé mirá sénááontavai Áánútumpa'a námúnaa kwésune Póro siráíye.

³⁰ súwasa Ágáripaawe Vésétasiye Pénáisiye amápa-kwaasiye usásinesa ³¹ máá'aruvá'a kumbésa keáimbá sésa íma sáwí'a uráintavai ándáva'a ankésa tuvuwíyana puwíno siráawe suwaná ³² Ágáripa Vésétasintavena séna Áróamáani-kamaani-aiva-kawaanakonopa'a kónaumne ímo siráinkakai ayúrankaanana kówisina mináimbá siráimba po ai'márénana Áróamáani-kamaani-aiva-kawaanakonopa'a kwíno Ágáripa siráíye.

27

Póro Árómaa-naopa'a kuráin-kwasai.

¹ súwana Vésétasi to'mayaa éna séna Ítári-marava'a Árómaa-naopa'a nompí-sípívimbá kwígwáe séna Póronkwara évakar-anda-kwaasigwara'a moórá-kwaasigontavai kárákwimae kwínkwáe séna méankowana minkwáásigó áwí'a Yúriyasi kwemá Áróamáani-aiva-kwaasigona i-kwáásítí kawáánákómbá méankowana ² moórá-nompí-sipi Átámítivakemba kwáyowana Ésiyaa-maragona awámpáká'-náopa'a kónáe súwata mindómpí-sípívimbá usáateta Másétóniyaa-maravake Tésárónaika-naopaken-kwaasi áwí'a Árisítakasi kwesé usáateta kweémata ³ usá aaváyaavimba Sáitóni-naopa'a marapá'á kunásávaawananaya Yúriyasi Póromba arumbá umánkena séna úwoi ená kwaási kotuwánenasá ímo tokénda-yantaa'a áméro súwana mirá úwata koyauweréta ⁴ mindómpí-sípívimbá usáateta kwégowanana úndá toréna nompí-sípí táto'marowana íma kúwata nonavuvumpa'á kwáyom-barago áwí'a Sáiparasi-marama kwáyopa'a mináyámpá'á úndá

íma torówata mivátá kweémeta ⁵ Sírisiyaa-marava'a Pámpiriyaa-marava'a kóyaaiteta Árisiyaa-marava'a Máiraa-naopa'a marapá'á kunásávaawananya ⁶ moórá-nompi-sipigo Arekesándiyaavake-sipigo Ítári-marava'a kónáe sù-sipigo kwáyowana i-kwáásítí kawáánákó awánéna mindómpí-sípívimbá mósinkaraiye.

⁷ mósinkowata kówándaya sáwíyan-unda toréna mindómpí-sípígó íma aintówata évaka'-no'waamba kwaéta mirá úmaeta Náitasi-naor-egwaata kówándaya anón-unda toréna nompi-sípí ai'á tosétuwowata sínaaepakenta koyauweréta nonavuvumpa'-márágó áwí'á Kírítí-marava'a úndá íma torópá'a kweémeta ayááíwá'-márámá áwí'á Sáómóni-marava'a kóyaaiteta ⁸ uwí-nónawampakavamba suwesaraayávái úmaeta kweémeta Árásea-naokona egwaa'á kawe-kwáúné supá'á ⁹ ayáátááka'a komáyaawananya aiva'-mónó-káwáánákó Yútaa-kwaasiti anóm-bono'-naumpa'a avumpin-dáúmpá'á kwéiyun-kanaa ánaswana minkánáá úndá torái-kánáá uwí-nónkó tuvántááva kwéuwasa inkáísésa íma nompi-sípívimbá kwénaaun-kanaa túwana Póro imáyáa éna simátimena séna ¹⁰ ívétáamo nompi-sípívimbó kónaundayaamo sáwí-yantaa'a kesinetá paáriníye. íma náaindaane su'mainívo nompi-sípíyé kwaásiye aúyoraanaowe. mináimbá kemá á'a ísaraunda póta aáno ménaumne Póro súwana ¹¹ i-kwáásítí kawáánákó Póron-aaí íma iséna nompi-sípímó avúsúmai kúwain-aaíye misípígó avowán-ááíye su'mai iséna Póron-aaíyavai íma áraire-imayaa úmba ¹² misípígó kwáyompa'a úndámo torái-kánáá íma kawe'á ún-ayampa'a mésa sáwíva-kwaasi sésa tuwéta Víniki-naopata komáyáanananya úndá torái-kánáá ánasainata kónaumne sumbá Víniki-naopa'a Kírítí-marava'a kwáyon-daopa'a kawe'-nónkwaumpa'a ímo úndámo torón-kwaumba kwáyowasa mináimbá siráawe.

anón-unda torówana uwí-nónkó aintásarain-kwasai.

¹³ suwaná tiyáánepakemba sáwíyan-unda torówasa awánésa sésa Víniki-naopata kónaumne sésa nompimbó túwówanamo táto'matuwe máyon-anda mósá tavisimái kwémaresa uwatá Kírítí-maragona uwí-nónawampakavanta kówándaya ¹⁴ Kírítí-maravakemba anón-unda toréna ¹⁵ mindómpí-sípí tátorowana íma aiyámba'mai kúwana avúsúmae nááún-tamayo'a tuwówana úndáo kweyáárika'a améntamaena kúwana ¹⁶ nonavuvumpa'á sáwíyan-barago áwí'á Kóta-mara kwáyowana úndá íma kwétoropata kówándaya tinaaempa'o kárárumakesamo tavisímaesamo iyú-sipi tavisimái ¹⁷ anó-sipivimba marésa anó-sipi tavisívo sésa ándáneí asááumai kawer-úmárowana Árípiyaa-mara-ayampa'a uwí-nómpimbá nonáámáái-oma'a kwáyowasa minómáká'á ai'á máikwiyivo sésa úndáo avúsúmai kwégon-ampanta ayú'mai móruna márowana kwempa'á kúwana ¹⁸ usá aavýaavimba minúndá paai kwétorowasa óisamba taaímbai uwí-nómpá'á kwétuwesa ¹⁹ usá aavýaavimba misípívimbó mayáímó máyón-kwaasi mayái-yántáá'á nompá'á kwétuwowana ²⁰ minánón-úndá paai kwétorowata ayáátááka'a aaváúmá o'á íma awánéta sipígomo kwínín-amba íma awánéta imáyáa éta kentáási maráyá íma awánaandaya maavátáyá ánasanaumne-imayaa uráundayaawe.

²¹ imáyáa ówándaya ayáátááka'a toómbá íma kwénowana Póro túranka'a taména séna Kírítí-marava'a kwéteta seéwánda íma kesáái ísaraawe. ísekai sáwí'o íi-yántáá'ó náaindaambo tuwái íya awánáúsino. ²² ánívo tirumbá asiramái máero. nompi-sípíye su'mai sáwí'á ínivo kwaási íma puwónaundayaawe. ²³ Áánútuna imáyáa mósá kwémaraunda ívé'-no'waamba kwemá kwená kwayó'ná'á ai'maráisana kwíyómpakemba kesópa'a kumbéna ²⁴ séna Póroo asiramái maiyó. emá Árómáani-kamaani-aiva-kawaanakonopa'a kwínaná enáái ísáníye. Áánútu embá kawe'á umánkáimba póna esémo kwégon-kwaasi kárákwiyinasa íma puwónááowe siráíye. ²⁵ mindáyavai asiramái máero. simásimintemba Áánútu mirá ínimba á'á ísáúmne. ²⁶ úndáo nompi-sípí améntayuwainata nonavuvumpa'á maragóná awámpátá kónaumne Póro siráíye.

²⁷ súwana uwí-nómpimbá áwí'á Ètériyaa-nompimba sísamaivakemba éiyaimba kumbaimái-no'waamba úndá toréna améntámaena kúwasa no'wáán-avuntamba sipivimbabayi-kwaasi sésa maragóná egwaatá kwégumne sésa ²⁸ ándá-ayaira'a umbaimó tón-tantaa'a arikwímakesa nompimbá tu'mái tavisimái awánéna mindónkwááúmbá ayáátááka'a 120-ra'a kwáyowasa kwégwesa ó'a móyu'mai awánomba ákira'a 90-ra'a úwasa ²⁹ maragóná awámpá'á óntamba kwáyaindara'a tuvamúnavo sésa táátavai ésa éiyainanda ayútúwówana ánaaepakemba nompimbá kuména tátorowasa avekáá iraráinata nóin-tantaara kwáyáíya awánanae sésa ³⁰ nompi-sípívím-báyái-kwáási imáyáa ésa aúpá'á kónaumne-imayaa ésa kampa'á sésa aipakén-ándá ayútuwanae sésa sáwíya-sipi nompá'á móruna túwówana ³¹ Póro i-kwáásiyé miwítí kawáánákóntáváíyé séna sipivimbabayi-kwaasimo ímo anó-sípívimbó máésamo ésamo amápa'a ánasanaaowe Póro súwasa ³² i-kwáási sáwíya-sipigona ándá káráyuwowana kóuráiye.

³³ kóuwana sáwiyanka'a irataró'a Póro séna sísamaivakemba éiyaimba kumbaimái-no'waamba káno'a mé'a íma toómbá náráavo ívé'a toómbá naaró. ³⁴ kemá asiramái simátíme'a sé'a toómbá né'a túma kawé'a ína'a mé'a íma ánásanaaowe ³⁵ Póro simásuwena amápa-kwaasi túranka'a toómbá mairéna Áánútuntavena súwi séna toómbá topámbai nówasa ³⁶ awánowana tirumbá kawé'a úwata toómbá naáwándaya ³⁷ mindómpí-sípívimbá sáwíva-kwaasi 276 kwaasi máyaawanda-kwaasi toómbá naáwánanaya ³⁸ simú'a vówanaya misípí umbái tówasa mimpímbó kwáyón-tomba áwí'a úwítí-tomba nompímbá maisu'marówana etóyói úwata maémaumne.

nonkó tuvántáávanena misípí tawísíyukain-kwasai.

³⁹ máyaawananaya irataró'a úwasa awánomba íma awánom-barama kwáyowasa awánomba miv'á nonkó irówana kawé'-nónaamaai kwáyowasa awánésa sésa meivátá iyónanaya kawé'-nónaamaaiva'a póna sípigo úwoi iyíniye sésa ⁴⁰ sípigo mba tátorain-anda káráyuwawana nompá'á kumúwasa avúsúmaesa nááún-tamayoka'a kárárumaron-anda ayútuwesa aipa'á ampantá arikwímaresa úndáomo kweyáárika'a avúsínata nonáámááiva'a kónáe sésa ⁴¹ kuwaná nompímbá nonáámáái-oma'a kwáyowana mimpímbá misípigo ai'á mááritowana nonkó áyámiva'a tuvántáávanena tawísíyukaiye.

⁴² tawísíyuwowasa i-kwáási sésa ándá-kwaasi nombá tuvámbai kóvainivo tínkamona suwaná ⁴³ i-kwáási kawaánákó Póromba áwa'naa ena séna íma tínkamoro simásuwena séna nombó tuvámbaimo kawé'ó uréwai nompímbá ásavare'a tuvámbae'a aápa'a koró. ⁴⁴ évakarawai ímo nompímbó tuvámbai awánarewai nompí-sípígóná taai-ayái mairé'a minká'á tátoke'a avúsúmae'a aápa'a koró súwata mirá'éta amápa-kwaasiya kawé'a umáiya aápatá kóyo uráundayaawe.

28

Mórata-maravata kóyoraunda-kwasaiya.

¹ aápatá kawé'a umáiya komáyaawanasaya mindónávúmpá'-márágó áwí'a Mórata-marawe suwatá ísaraumne. ² aa'á téna táúgwí'a kwéuwasa mimbárávákén-kwáási kawé'a umásinkesaya iramá agaisinkówata siyáánta kwégauvowanana ³ Póro iráári'a komaimaéna mimpímbá máagaimarowana koko'á úwana kwaaiivainkó téna Póro ayáánka'a tauntorówasa ⁴ kwaási awánésa keáimbá sésa moórá-kwaasi tuvúwísana púwísana nompí-sípívimbá timbá nonkómá íma tuvúkaimba póna ívé'a kwená anondáma maéna iraan kavayaankó váinana puwíniye keáimbá kwésuwana ⁵ Póro ayáámba tuvimpín-úwana miniráánkáváyámbá tará'maéna iravimbá tuvamúwana íma Póromba áí'a úwasa ⁶ minkwáási Pórontavai imáyáa ésa intoráinana puwíniyo. marapá'á tuvaména puwíniyoyimayaa ésa ayáátááka'a aúrampimba avú'maresa mésa amu'matuwé máyówana íma ave'á puwúwasa imáyáa mórúna ésa sésa minkwáási ísoigoman-íye siráawe.

⁷ suwaná mimbárávákén-ánón-kwáásígó áwí'a Pápáryasi kwená maramá egwaa'á kwáyowai kawé'a umásinkenaya másinkowata kwená naaúmpata kaumbo-nó'wáámbá kogwaéwánanaya ⁸ Pápáryasi avowámba kokotámba ankéna ayánómba naaegwára'á kwéuwana máyowana Póro kwenópa'a kwéna awánéna Áánútumpa'a námúnaa kwésena ayáándeí ane'á tátorowana miná'á ánásowasa ⁹ awánésa tí'ó ún-kwaasi tí'maesa Póronopa'a tuwaná miráumai asóvamatinkava kúwasa ¹⁰ aamoi-yántáá'á simúwata máyaawanasaya nompí-sípívimbá kónáe séwánda-tawaiya ímo makáawanda-yantaa'a simúwata kuráumne.

Árómaa-naopa'a kuráunda-kwasaiya.

¹¹ moórá-nompí-sípigo Arekesándiyaavakemba áwí'a keaváráwái-ísóí-sípígó éna úndámo torái-kánáá mimbárágóná nonkwauúmpímbá kwáyowata kaumbo-kwíyómbá maisuwéta mindómpí-sípívimbá usáateta kweémeta ¹² Sísari-marava'a Sáírakusu-naopa'a kwéta marapátá ásaveta kaumbo-nó'wáámbá kwaéta ¹³ nompí-sípívimbá usáateta kwéta Árísiyamu-naopa'a kógwaeta usá aaváyaavimba sínaaempakenta úndá toréna siméntámenaya kwéguwata kae'-nó'wáámbá kógwaeta Ítári-marava'a Pútiyori-naopa'a marapá'á ásvaawanasaya ¹⁴ Ísun-aaí ísówai máyówata kotuwánaawanasaya simásimesaya sésa moórá-sontaa keséya ménaaowe suwatá miráumaiya moórá-sontaa miwísé maéta Árómaa-naopa'a marapátá kówándaya ¹⁵ Árómaa-naopakemba Ísun-aaí ísówai kówánda-ainta ísésa aampaké kotiránáe sésa Ápiyasi-naopa'a máákéti-maruka'a amápa-kwaasi kwááyumo kwaí-námbá kaumbo kwáyopa'a tuwaná Póro tuwánéna Áánútumpa'a aamoi úwana arunkó kawé'a uráíye.

Póro Árómaa-naopa'a mérain-kwasai.

¹⁶ Póro arunkó kawé'á kwéuwata Árómaa-naopa'a kówánanaya mindáópaken-kamaani-kwaasi Pórontavai séna íma ándá-naumpa'a maé úwoi-naumpa'a ménana i-kwáásigó enká'á kárákwiyiniye súwana ¹⁷ kaumbo-nó'wáámbá maisuwéna Póro mindáópakemba Yútaa-kwaasiti anóndarawa'a tááyowasa kwená naaúmpa'a tuwaná simátimena séna kesí kwaásiyono. Yútaa-kwaasi simái íma sáwí'a uráumpo kentáá síkwá'nái ámáamba íma kárárandanivo Yérúsaremu-naopa'a kembá táto'mai Árómaani-kamaani-i-kwaasira'a tíméwasa ándáva'a sinkaraawe. ¹⁸ sinkaresa sinkamiyanesa kesáái avakáá-omba íma isasá ayúrankanae sewasá ¹⁹ Yútaa-kwaasi mináímbá kárówa'a kesí ááimba íma sáwí'a uróntavai sé'a Árómaani-kamaani-aiva-kawaanakonopa'a konaná kesáái isániye. kesí Yútaa-kwaasi aái simátinkanae íma súnda kesáái isáínkwáe sé'a Árómaani-kamaani-aiva-kawaanakonopa'a tiráumne. ²⁰ Yútaa-kwaasiya Áánúto usáinkaiwaimbo amú'makáundawain-aii séwánasa tátokesa siyáánka'a asááuraamba pó'a tááyamai tuwáné'a simátimena Póro súwasa ²¹ isésa miwí sésa Yútiyaavakemba Yútaa-kwaasi íma entávái aúvái agaimái túwáawana tiráíye. íma évakarawai aái másimasimesaya entávái sáwí-aimba íma kwésimankaawe siráawe. ²² amápa'-mapa'a Ísuna aampa'á kwégontavai sáwí'a kwéumatinkaamba kwéisaumpo mináímbá simásimínata isáano siráawe.

²³ simásuwesa moórá-tawai Póro simátiminin-kanaa marésa komésa minkánáá túwasa sáwíva-kwaasi Póro máyopa'a tuwaná aaváyaavinkemba ááimba ásárena Áánútu kwená kwaási kwégawaain-aimba simátíma'maena no'wáámba móanasariaye. naaóv'á Mósesi agaimakáin-aimpinkene Áánúton-aii simátímakowai agaimakáan-aimpinkene Ísun-aii simátíma'maena iyéna Ísun-aaiyavai áraire sigwáe séna simátímuwasa ²⁴ isésa évakarawai sésa árair-aine suwasá évakarawai sésa kampar-áiné suwasá ²⁵ miráumai aaisankáá simái taaínkaar-uwaná Póro séna naaóv'á Áánúton-amanko moóráwaimba Áánúton-aii simátímakowaimba áwí'a Áísáyaamba simámuwana kentíkwá'náyomba simátímakomba mináímbá árair-aiban-íye. ²⁶ Áísáya agaimaréna séna

Áánútu séna minkwáásiyávái kosimátíme se kwéisaambanivo íma isámai kawé'á kwéowe. kwéawanaambanivo íma awánamai kawé'á kwéowe. ²⁷ miwítí imáyáao umbái kwétaisana tááko aaimó isáiyávéna ávón-kaisaná túranko awánaiyavéna ávón-kwégaivo ímo mirámó ésamo ésa táá'o isésamo túrambo awánésamo kesááimo isésamo miwítí sáwí-imayaaomo tuwésamo kesópa'o tenkákái sáwí-imayaa maitiyuwé'a kawé'á umátinkausino Áánútu siráíye

Áísáya agaimaréna siráíye. Póro simásuwena ²⁸ séna kemá mirá kwéowa'a pó'a simátíme'a sé'a Áánútu sáwí'o umáimo máyáampinkemba kawer-ámpá'á kwémetinkain-aimba ó'onkaa-kwaasi kosimátímaunda Áánúton-aii kwéisaawe ²⁹ Póro mináímbá simásuwowasa [Yútaa-kwaasi kwesimá kwesiman-esa aaisa-símaesa kóuraawe.]

³⁰ kóuwana Póro mindáópa'a ména kaer-ímá maisuwéna kwená óntamba naanka'á kwétuwena máyomba sáwíva-kwaasi kwenópa'a tuwaná aamoí éna ³¹ Áánútu kwená kwaási kwégawaain-aimba Ísóigo Ísu Káráisitín-aii simátíma'maena iráíye. kámááni-kwaasi mináintávái íma aambá aínúwana asiramái simátíma'maena iráíye.

kemá Áríku súnda-aimba ánásaiye.

Árómaa

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaamba avakaeté-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna Kórínti-naopa'a ména maanámbá agaimái Árómaa-naopa'a máyón-kwaasi agaimái moórá-ininko áwí'a Vípimba amúwana mátimakaiye. Árómaa-naopa'a káamáni-kwaasiti aiva-náopa'a Ítári-marava'a kwáyon-daopa'an-iyé. Póro Árómaa-naopa'a kwíníyena póna Ísuna aampa'ó kwégun-kwaasivimba mayái mayáníyena póna miwí túwa'naa umai to'mayaa umátinkanae séna maarán-áimbá agaimái Vípimba amúwana mátimakaiye. Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye amáparawai sáwí'o úmae kwégon-asirayanko tátokowana Ísun-aaiyavai áraire sewáiyé su'maiyavai arupí umái máyáawe Áánútu siráiyé. Áánútun-amankoma sáwí'o úmae kwégon-asirayanko tátokaimpinkemba iyátinkáísasa Ísuwe tarúmai aúnái'a umái kwémaewe. Áánútuna áamáankona mayái-áinkwará'á agaimái amúwana mátimakaiye.

¹ kemá Póro Ísu Káráisitina mayái-kwáásigó é'a maanámbá agaimaráumpo isáaro. Áánútu kembá aantá-kwaasi ítámarena séna kesáái áséi-kwasai kosimátima'mae naauwó séna si'mákaiye. ² naaóv'á Áánútu kwenáái simátimakowaiyavena mináséi-kwásái simái asirámakain-aimba súwasa aúvái-kwandaavimba agaimakáawe. ³ mináséi-kwásái Áánútu ááninko kentáásí Ísóigo Ísu Káráisitintavesa simái agaimakáawe. kwemá kwaásimo kunaúkaimba anóndako áwí'a Tévíti aisaavutantamba uráiwaiman-iyé. ⁴ kwenamankó Áánútunopakemba póna Áánútu kwembá pukáimpinkemba usásinankaraintaveta minánón-ásiráyámbá awánéta séta Áánútu ááninkoman-iyé kwésune. ⁵ ó'on-o'om-baravaken-kwaasi kwenáaiyavesa áraire sésa taagwiyavónáaontavena Áánútu Káráisitimba imáyáa amúwana kentávéna séna kesáái kosimátima'mae naauwó séna kawe'-máiyái simakaiye. ⁶ Ísu Káráisitina kwaási-i'a onááontavena Áánútu tááyena keinárawa'a Árómaa-naopa'a máyáawaigwara'a tááyaraiye. ⁷ mináántáv'é'a imáyáa kwé'e'a maanáúvái agaimaráumpo isáaro. keinárawa'a Árómaa-naopa'a máyáawai Áánútu arumbá kwétimena kwená kwaási-i'a onááontavena tááyaraiwai isáaro. Áánútu kentáásivowe Ísóigo Ísu Káráisitíye úwoi túwa'naa ésarai paru kwéumatinkaayantave'a námúnaa kwésune.

Árómaa-naopa'a kónáe siráin-kwasai.

⁸ keinárawa'a Ísu Káráisitíye aráápamai máyáan-ainko amápar-ayampa-kwaasiva'a kóyáwé isasá isááwa'a Ísu Káráisitina mayáiyáv'é'a imáyáa é'a Áánútumpa'a súwi kwésune. ⁹ Áánútuna mayái karuwaa'á umái kwémae'a ááninkon-aai áséi-kwasai kwésimatime'a keinárawatave'a námúnaa simae kwéiyunda Áánútu kwéisaíye. ¹⁰ kentópa'o ímo kúndayave'a sé'a Áánútumpa'a áisaa úmae iyé'a arááímo táínamo e aambá kwisínkéna'a Árómaa-naopa-kwaasiye komáéno kwésune. ¹¹ Áánútun-amanko kwésuwa'naa-isa'a kotúwa'naa ona'á kwenáaiyave'a asiramái imáyáa onááontave'a kentópa'a kónáe sé'a kwéune. ¹² mirámó ina'o é'a keinárawa'a túwa'naa ona'á kembá súwa'naa onááowe. Ísu Káráisitintave'a imáyáa kwé'e'a túwa'naa ona'á kembá mirá onááowe.

¹³ kesí kwaásiyono. kentópa'o ímo kúndayave'a sáwí-imayaa ováínivo maanámbá isáaro. sáwíva-kanaa kónáe sé'a únda moórá-yantaako tátoraísa'a máyaumae. ó'onkaa-kwaasivimbo Áánútuna aambó agaráátinkaawanasamo kwakáantemba keinárawa'a ó'onkaa-kwaasi owa'á mirá onáe sé'a kwéune. ¹⁴ Áánútu súwa'naa uráintave'a sáwíva-kwaasi anón-daopare sáwíyan-daopare amápar-aímbo isaraawaiye ímo isaraawaiye túwa'naa onó. ¹⁵ mirámó únda Árómaa-naopa'o máyáan-kwaasi áséi-kwasai kosimátimenae sé'a kwéune.

áséi-kwaasigona asirayán-kwásái.

¹⁶ áséi-kwasaiyave'o ímo sigae'yáv'é'o kwéunda maarán-áimbán-iyé. áséi-kwasaiyavesa árairemo kwésewai Áánútu kwená asirayándéi miwítí sáwí-imayaagomo tátokaimpinkemba kwéiyatinkaiye. aiva'á Yútaa-kwaasi isaraawasa naaémba ó'onkaa-kwaasi kwéisaawe. ¹⁷ Ísu Káráisitín-aaiyavetaamo áraire kwésundayavenaya mindáyavenawe su'mai Áánútu séna arupí umái máyáawe kwésisata kwenáuranka'a arupí umáiyá máyaumne. áséi-aimpinkemba mirán-ántá isaraumne. mindáyavena naaóv'á Áánútun-aai aúváiimba agaimaréna séna

Áánútun-aiiyavesa áraire kwésentavena
 Áánútu séna arupí umái máyáawe kwésimba
 pósa aúiná'a umái kwémaewe
 agaimaréna siráiyé.

Áánútumba tínaeмба umámakaan-kwasai.

¹⁸ Áánútu maanámbá agaráásinkaraiye. marapá-kwáásí sáwí-imayaa ésa sáwí'a ésa mirámó kwéomba Áánútuna árair-ainkona aambá áúmbakaamba póna Áánútu áwáá'a séna kwíyómpakemba sáwí-meyamba tímíniye. ¹⁹ Áánútu kwená ááimba íma aúpá'a maréna avora'a agaráátinkaraimba marapá-kwáásí awánésa íma imáyáa uráamba póna sáwí-meyamba tímíniye. ²⁰ Áánútu maramó taróruirainkakene minavumpinkéné Áánútuna ááimba awánésa kwená asirayámbó kwaikwai'o kwéin-asirayamba kawe'a umái awánésa Áánútun-ane'a túrandei íma kwéawanaambanivo kwená ááimba á'a kwéisaawe. Áánútu taróruirain-tantaa'a awánésa pósa kwemó máyáin-aimba kanaán-umai kwéisaawe. mindáyavesa sáwí'o kwéomba miwítí ááinko isasá sáwí'a kwéowe. ²¹ Áánútu máyáin-aimba ísaraambanivo ivátuwesa kwenáwí'o mósá marésamo árai'a máyáiyé seráámbá íma mósá marésa súwi íma sésa ivátuwesa kaé'náer-imayaa kwéesa tünkain-ayampar-imayaa kwéesa ²² kampa'a sésa kawer-imáyáágwárá-kwáásíyá úne sembánivo sáwí-imayaagwara-kwaasi ésa ²³ Áánútu mai'mai'a kwéiwaina imáyáa íma mósá marésa kwaasi áúwawaakaamba numamá kwai-kwaamba iraankavayaambá tarórumakesa mintántáákóná imáyáa mósá kwémaraawe.

²⁴ kwaási mirá-sáwí'a kwéontavena Áánútu ánaeмба umátimena séna sáwí-imayaayave'o tirááiyave'o ónááomba úwoi mirán-oro siráisasa miwívimbá miwí túma sáwí'a kwéowe. ²⁵ Áánútun-aii árair-aimba araaisésa kampar-áimbá kwégwaresa Áánútu amápa-tantaa'a taróruirawaina imáyáa íma mósá marésa kwená mayái íma kwémaesa kwemó uráin-tantaakona imáyáa mósá marésa mintántáákóná mayái kwémayaawe. Áánútu áwíre su'mai mósá máraáraamba árai'a mindá íma mósá kwémaraawe.

²⁶ kwaási mirá-sáwí'a kwéontavena Áánútu ánaeмба umátimena séna sáwí-imayaayave'o tirááiyave'o ónááomba úwoi mirán-oro siráisasa aarai tuwai'máa'a tiyuwésa keiyái kesuwaininé sisaná kesuwairé sésa sáwí'a úmae nááówasa ²⁷ kwaai miráumai tuwainimbáa'a tiyuwésa keiyái kesuwaini kesuwai símae kwénaaesa mirá-sáwí'a úmae kwénaaontavena Áánútu miwí túra'a sáwí-meyamba arupí umái kwétimiye.

²⁸ Áánútu kwenáái árair-aimba arááíséntavenawe séna ánaeмба umátimísana miwítí sáwí-imayaago táái tinkéna isasá kentí imáyáavinkení'o kwéomba uwóví'a kwéowe. ²⁹ ó'on-o-o-sawí-imayaago miwívimbá anómba isasá sáwí'o kwéomba íma agandésa túran-anda ésa sáwí'a umátinkesa kawe-máyáímó kwémayaantavesa tirunkó simái sáwí'a kwéumatinkesa tńkamowasa púwówasa aaisambá sésa kampa'a simátiyuwesa simái sáwí'a kwéumatinkesa kwantánaanta-aimba símae kwénaaesa ³⁰ túwí'a kumínkwáe sésa kampar-áimbá kwéesa Áánútumba týámba kwéumankesa sáwí-aimba kwésimatinkesa kampa'a sé'a anón-kwaasiya úne sésa túma maé iyésa aúná-sawí-mayai mayánáe sésa mirá ésa tinówowi táái araaisésa ³¹ tirumpimbá kawer-áimbá íma kwáyáísasa simáimo asirámakaini'a íma ésa miwítí kwaásiti imáyáa íma ésa tirumbá íma umátinkesa mirámó kwéomba ³² Áánútu ámáámba símarena séna mirá-sáwí'ó kwéowai puwónááowe siráimba isésa íma ivátúwáamba mirá úmae iyésa íma agandésa mirámó kwéowaiyavesa aamóí kwéowe.

2

Áánútu aavimbá kwémaitinkain-kwasai.

¹ évakarawai tuwánésa sésa sáwí'o kwéowai sáwí-meyamba mayánááowe kwésewai simátiménda isáaro. mirámó kwésemba keinárawakwara'a mirá-sáwí'a kwéomba póna aavimbá maitinkáína'a sáwí-meyamba mayánááowe. ² mirá-sáwí'ó kwéowai Áánútu aavimbá maitinkéna sáwí-meyamba tímimba kwemó arupí umáimo mirámó kwéin-ainta ísaraumne. ³ évakarawai tuwáné'a sé'a sáwí'o kwéowai sáwí-meyamba mayánááowe kwésemba mirá-sáwí'a kwéomba pó'a Áánútu aavimbá íma maisinkéna sáwí-meyamba simíníye íma seró. ⁴ sáwí'a kwéowana Áánútu arumbá umátinkena íma ááéma sáwí-meyamba tíména timu'maréna máyáiyé. mindáyave'a úwoisan-tantaa'an-iyé íma seró. sáwí'o kwéomba tuwé'a Áánútumpa'a ténááontavena arumbá umátinkena timu'maréna máyáiyé. ⁵ ánivo kemá tirunté maré'a sáwí'o kwéomba íma tuwé'a Áánútumpa'a íma kwétewe. mirá-sáwí'a úmae kwéiyontavena Áánútumo áwáá'ó sénamo

arupí-sawí-meyambo timínín-kanaa tínaa Áánútu ávááraumai sáwí-meyamba timínana anómba íniye. ⁶ minkánáá tínaa amáparawai miwítí mayáiyávéna kawe'-méyáné sáwí-meyane anondá timíniye. ⁷ kawe'á úmae kwéiyesa sésa Áánútu kentáá súwí'a mósá maréna ságamasinkenaya mai'mai'o ónaunda-ita umásinkaniye kwésewai Áánútu aúnaí'a umái mai'mai'a ónááoni'a umátinkaniye. ⁸ kesáyáváiyé su'mai imáyáa ésa kawer-áimbá tínaaemba umámesa sáwí-aimba kwégwaraawai Áánútu ávááraumai áwáá'a tiyéna sáwí-meyamba timíniye. ⁹ sáwí'o kwéowai Áánútu tí'a índai'a umátinkena umbai-yántáá'á tiména Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye mirá éna ¹⁰ kawe'ó kwéowai Áánútu ságamatinkena túwí'a mósá maréna paru umátinkena Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye mirá éna ¹¹ íma taaínkaar-umai-meyamba timínívo arupí umai-meyamba timíniye.

¹² ó'onkaa-kwaasi Áánútu naaóv'á'ó Mósesimbo simámakain-amaamba íma isésa sáwí'a kwéontavena máyáawaina áaimba Áánútuna némpa'a mai'mai'a ónááowe. Yútaa-kwaasi Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba isésa arááiséntavena Áánútu minámáánkóná ááinkwara'a aavimbá maitinkániye. ¹³ Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba isésa ímo kwaráyanamo éna Áánútu arupí umái máyáawe íma síníye. ¹⁴ Áánútu ó'onkaa-kwaasi kwená ámáamba íma simátimakowasa miwítí imáyávinkembo minámáámbó kwarésamo ombá minámáámbá ísaraan-kwaasiraamba kwéowe. ¹⁵ mirámó kwéomba Áánútuna ámáamba miwítí imáyávimba kwáyáísasaraamba máyáawana tirumpimbá aai kwéna kawe'ó ontávéna mináínkó séna kawe'á kwéowe séna sáwí'o ontávéna sáwí'a kwéowe kwésíye. ¹⁶ moórá-kanaamo tinanamo éna Áánútu Ísu Káráisitintavena sínana kwemá kwaásiti imáyáa aúpár-imáyáa taaímbarena aavimbá maitinkániye. áséi-kwasaimo kwésimatimunda mináínkwará'á kwésimatimune.

Yútaa-kwaasi Áánútuna ámáamba tokáundaya póna kwésuwa'naa-íye siráan-kwasai.

¹⁷ Yútaa-kwaasiya úne kwésewai isáaro. Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba ísaraundaya póta kawe'á umáiya máyaundaya Áánútuna kwaásiya úne sé'a kentúma mósá kwémaraawe. ¹⁸ minámáámbá ísaraantave'a Áánútumbo arááímo tainí'o kwéon-aimba isé'a kawe'ó kwéon-tantaare sáwí'o kwéon-tantaare kanaán-umai taaímbare'a ¹⁹ asiramái sé'a kawer-ámbó ímo awánaraan-kwaasi kanaán-umai agaráátinketa túnkain-ayampa'o máyáan-kwaasi kanaán-umai sáma kwégamatinketa ²⁰ táá'a íma ísaan-kwaasi kwéagaraatinketa iyámpóiraani'a on-kwáási kwéagaraatinketaundayaawe kwésewe. Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba ísaraantave'a imáyáa é'a sé'a amápar-aimba iséta árair-ainta kwésune-imayaa kwé'e a pó'a mirán-áimbá kwésewe.

²¹ évakarawaimo kwéagaraatinkaamba keinárawakwara'a mináimbá kwáráaro, umóyámbá íma orómó kwésemba keinárawakwara'a íma mirán-oro. ²² aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné íma orómó kwésemba keinárawakwara'a íma mirán-oro. kampar-ísóígó sáwí-yantaa'a iyémó kwésemba keinárawakwara'a sáwí'a kwé'e a minkámpár-ísóígóná naaúmpa'a sáwí'a kwéomba mindá iv'á'á túwáaro. ²³ Áánútu Mósesimbo simámakain-amaanta ísaramne sé'a kentúma mósá kwémaraabanivo minámáámbá araisé'a sáwí'a ombá kwaási tuwánésa sésa Áánútu áwí'a sáwí'a kwéumankaawe kwésewe. ²⁴ mindáyavena naaóv'á'á Áánútun-aai aúvávimba agaimaréna séna Yútaa-kwaasi sáwí'a kwéontavesa ó'onkaa-kwaasi tuwánésa Áánútumba simái sáwí'a kwéumankaawe agaimaréna siráíye.

²⁵ Yútaa-kwaasi ontávé'a túra'a kárámai araa'éna kwé'e'a sé'a Áánútuna kwaásiya úne kwésewai Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba kwáráamba Yútaa-kwaasi ombá mindá kawe'á kwéumatinkaivo minámáámbá íma kwáráamba Yútaa-kwaasi é'a túra'a kárámai araa'éna uráamba mindá íma kawe'á umátinkaisa'a úwoi-kwaasiraamban-owe. ²⁶ ó'onkaa-kwaasi íma túra'a kárámai araa'éna kwéowai Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba kwárááwanamo ímbá Áánútu séna Yútaa-kwaasiraamba é'a túra'a kárámai araa'éna kwéowairaamba é'a kesí kwaásiraamban-owe kwésíye. ²⁷ Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba agaimarówa'a Yútaa-kwaasi isé'a túra'a kárámai araa'éna uráambanivo minámáámbá arááiraamba pósa ó'onkaa-kwaasi íma túra'a kárámai araa'éna kwéowai minámáámbá kwégwaraawaimo ésa aavimbá maitinkánááowe. ²⁸⁻²⁹ túra'a kárámai araa'éna kwéowai mindáyavenawe su'mai íma Yútaa-kwaasi Áánútuna kwaási-uramban-ovo Áánútun-amanko miwítí sáwí-imayaa maitiyukaiwai Yútaa-kwaasi Áánútuna kwaási-uramban-owe. agaimakáin-amaanko íma mirá kwéumatinkaivo Áánútun-amanko mirá kwéumatinkaiye. mirámó kwéon-kwaasiyavesa ó'on-kwaasi íma aamoi kwéumatinkaavo Áánútuwe su'mai aamoi kwéumatinkaiye.

3

¹ ímo ó'onkaavimban-ivo Yútaa-kwaasivimba nóran-kawe-tantaara paáruyaiyo. túmo kárámaimo araa'énomó uráamba mindá nóran-kawe-tantaara paáruyaiyo sembó ² sísaá íya'o é'a anondá sé'a kawe-tántáá'á paáréna aiva'á Yútaa-kwaasi Áánútun-aaímo tátóranaaontavena simátímakaiye sénaumne. ³ simátímakaimbanivo évakarawai Áánútuntavesa íma imáyáa ésa kwenáái íma kwétaagwiyawowe. mirá kwéovo Áánútu íma mirá éna kwemó siráintemba kwéena simái asirámakaini'a kwéiye. ⁴ kwaási kampar-áimbá kwésevo Áánútu árair-aine su'mai kwésiye. Áánútuntavena simái aúváí-kwandaavimba agaimaréna séna enááigo árair-aine su'mai isasá kwaási ísaraawe. íma kanaán-umai aavimbá mayankánááovo enááigo amápa-kwaasi táái kwéusayaaitaiye agaimaréna siráíye.

⁵ kesáámó sáwítaamo úndavinkemba Áánútuna kawe'-máyaí avora'á kwégwaintaveta sáwíta kwéunanaya Áánútu sáwí-meyamba simímba sáwí'a kwéiyeya íma seno. mirán-áimbá kwaásiti imáyáavinkemban-ivo íma miráyá seno. ⁶ Áánútumo ímo arupí umáímo ménaraankasi naaémba amáparawaimo máyáawaina ááintavena íma tísaa isinó.

⁷ moórá-aimba ísáaro. kesáámó kampar-áimbó súndavinkemba Áánútuna árair-aimba avora'á paárisana kwenáwí'a mósá anómbo kwéiyintaveta kesáámó sáwí'o kwéundayavenaya Áánútu aavimbá maisínkáimba sáwí'a kwéiyeya íma seno. ⁸ mirán-kámpár-áimbó kwéseмба mimpínkémbá sésa kesáámó sáwí'o kwéundaya mimpínkémbá kawe-tántáá'á paárinana Áánútu áwí'a iyíniye íma mirán-áimbá seró. évakarawai kesúwí'a sáwí'a umásinkanaaontavesa kentávésa kampa'á sésa mirán-áimbá kwésiye kwésevo Áánútu miwí aavimbá maitínkéna arupí umái sáwí-meyamba tímíniye.

amáparawai íma arupí umái máyáan-kwasai.

⁹ kemá Póro mináimbá imáyáa é'a sé'a Áánútu aúranka'a íma maarán-íye. Yútaa-kwaasiya kawe-kwáásiyá únasaya ó'onkaa-kwaasi sáwí-kwaasi owémá íma mirán-ivo ké'naan-aimba sé'a sáwí-ímayago amáparawai tátokaiye kwésune. ¹⁰ mindáyavena Áánútun-ai aúváívimba agaimaréna séna

Áánútu aúranka'a amáparawai íma arupí umái máyáawe. ¹¹ ánivo amáparawai arupí íi-yántáá'á íma kawe'á umái kwéawanesa Áánútuwe maénáe íma kwésewe. ¹² amáparawai Áánútumba tínaemba umámesa sáwí-amba kwarésa kaé'náe'a ésa íma kawe'á kwéowe. ¹³ kwaásimo pu'máímo kaviraantembá miwí tááigo mirá kwéisasa kampa'á kwésimatíyuwaawana miwí tááigo kwaavainkómó kwaásimo vaintembá kwéisasa ¹⁴ anómbo simái sáwí'a umátinkesa ¹⁵ ááema tínkamowasa púwówai mésa ¹⁶ kwénaaopa'a tí'a úni'a umái umbai-yántáá'á tímésa ¹⁷ íma paru umátinkesa ¹⁸ Áánútu áaroí íma inkaisésa ivátuwesa máyáawe agaimaréna siráíye.

¹⁹ Áánútu amápa'á-maravaken-kwaasiyavena áamámba séna mináimbá kwáráaro siráimbanivo araaiséta amáparawaiya Áánútu aúranka'a sáwí'a éta súnda arupí umáíya máyaumneya íma árai'a kwésune. ²⁰ Áánútumo siráin-amaamba kwáyáísata amáparawaiya íma árai'a séta amápar-amaamba kwégwaroundaya póna Áánútu kentááyávéna séna arupí umái máyáawe síníye sénaundaya kampar-áimbá sénaundayaawe. áamámba kwéiseta sáwí'a uráumneya kwésundayaawe.

Ísun-aiiyavai áraire sewáí Áánútu arupí umátínkáin-kwasai.

²¹ Áánútu aúna-amba agaráásinkenaya Áánútu aúranka'o kwaásimo arupí kwéumatínkáin-amba agaráásinkenaya kwemó siráin-amaamba íma imáyáa éna mináimbá agaráásínkaraiye. mináintávésa naaóv'á Mósesiye Áánútun-ai simátímakoiye minámbá paáriníye-aimba simátimesa agaimakáawe. ²² kwaási Ísu Káráísitavesa sésa árai'a kentáási sáwí-ímayavinkemba iyásínkaraiye kwésewana miwíyávéna Áánútu séna arupí umái máyáawe kwésiye. Ísu Káráísitin-aiiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyáawai Áánútu arupí kwéumatínkáimba mimborá-ámbá kwáyáíye. ²³ amáparawai sáwí'a ésa Áánútumbo arááímo kwétaini'o umáímo ménaesamo ombá ívé'a íma miráumai máyáawana póna ²⁴ Áánútu úwoi túwa'naa éna arumbá umátínkáisana Ísu Káráísiti miwítí sáwí-ímayagomo tátokaimpinkembo iyátinkena

Áánútu aúranka'a arupí umátinkanintavena pukáiyē. ²⁵ Áánútu séna sáwí'ó kwéom-beyamba maitiyuwánintavena Ísu Káráísiti puwínana kwená naaemá kumíniye siráimba mináintáveta séta árai'a mirá kwéiye kwésundayavenaya kentáási sáwí-meyamba kwémaisyuwaiye. ááémo sáwí'ó uráamba Áánútu íma ááéma sáwí-meyamba tiména kwemá arupí kwéimba awánanaaontavena séna naaémba Ísu Káráísiti puwéna miwítí sáwí-meyamba maitiyuwániye siráiyē. ²⁶ ívé'a Áánútu arupí kwéimba awánanaaontavena kwaásimo sáwí'ó kwéontavena imáyáa éna maará kwéiye. Ísu Káráísiti miwítí sáwí-meyamba kwémaitiyuwain-aintavesa áraire kwésewai Áánútu kwenauranka'a arupí kwéumatinkaiye.

²⁷ miráumai kesúya maé iyónaundaya kentáávimbá íma kwáyáiyē. kentáási kawe'-máiyáiyávéna ímanivo Ísu Káráísitin-aaiyaveta áraire súndayavena mindáwe su'maiyavena Áánútu kwenauranka'a arupí kwéumasinkaintaawe. miráumai kesúya maé iyónaundaya kentáávimbá íma kwáyáiyē. ²⁸ simátimunda árair-aimban-iyē. Áánútuna áamánta kwégwaraundayavenaya ímanivo kwenáiyaveta áraire súndayavenaya Áánútu kwenauranka'a arupí kwéumasinkaintaawe. ²⁹ íma Yútaa-kwaasiye su'mainovo ó'onkaa-kwaasigwara'a túwa'naa ínintavena Áánútu máyáiyē. ³⁰ mimbóráwái Áánútu ména Yútaa-kwaasiya kwenauranka'a arupí umásinkenaya ó'onkaa-kwaasigwara'a mirá kwéumatinkaiye. ³¹ kwenáiyaveta áraire séta kwenká'á agevamái máyaundayavenaya Áánútu arupí kwéumasinkaisata miráumai Áánútuna áamámba íma tuwéta mináamáánkóná ááimba awánéta kwégwaraumne.

4

Ááváramu Áánútun-aaiyavai áraire siróntavai arupí umái máyáane Áánútu siráin-kwasai.

¹ Ááváramu Yútaa-kwaasiya síkwá'náma kwenááimo simátiménda ísáaro. ²⁻³ Áánútun-ai aúvávimba agaimaréna séna

Ááváramu Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena

Áánútu séna arupí umái máyaane siráiyē

agaimaréna siráiyē. Ááváramuna kawe'-máiyáiyávénamo Áánútumo sénamo arupí umái máyaane siráinkakai Ááváramumo kwená máyáiyávénamo áuma maéna iyúmba kwáísino. Ááváramu Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena Áánútu séna arupí umái máyáane siráimba mindáyavena Áánútu aúranka'a Ááváramu áuma maéna iyúmba íma kwáyombaniye.

⁴ moórá-aimba ísáaro. moóráwaina mayái kwémayaawana meéyámbó kwétimimba íma úwi kwétimivo miwítí mayái awánéna meéyámbá kwétimiye. ⁵ maarán-áimbá árair-aimban-iyē. kawe'-máiyái kwémayaundayavena arupí umái máyáawe-aimba Áánútu íma kwésivo Áánútun-aaiyaveta áraire kwésundayavenaya Áánútu séna arupí umái máyáawe kwésiye. sáwí'ó uráundayaamo arupí kwéumasinkainta Áánútuman-iyē. ⁶ Áánútu kawe'-máiyáimó mairáantavena íma imáyáa éna Áánútun-aaiyavesa áraire siráantavena imáyáa éna arupí umátinkáiwai miwí tirunkó kawe'á kwéiye. mináintávéna naaóv'á Téviti aúvávimba agaimaréna séna

⁷ Áánútu sáwí'ó uráawaiti sáwí-imayaa maitiyuwéna íma imáyáa úmae íyísana tirunkó kawe'á kwéiye. ⁸ sáwí'ó uráawai Áánútu íma imáyáa úmae íyísana tirunkó kawe'á kwéiye

agaimaréna siráiyē.

⁹ mináimbá túra'ó kárámimo araa'énamo uráawai Yútaa-kwaasiyavenawe su'mai íma séna ímo túra'ó kárámimo araa'énamo uráawaiyavenagwara'a Téviti séna miwítí sáwí-imayaagwara'a maitiyúwáísana tirunkó kawe'á kwéiye-aimba siráiyē. ó'omba mináimbá sé'a Áánútun-ai aúvávimba agaimaréna séna

Ááváramu Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena Áánútu séna arupí umái máyaane siráiyē agaimaréna siráiyē. ¹⁰ Ááváramu áura'a íma kárámai araa'éna urónka'a Áánútu kwentávéna séna arupí umái máyaane séna ¹¹ Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena arupí umái máyaandawai ómpo enáúra'a kárámai araa'éna uwó súwana mirá uráiyē.

miráumai túra'ó ímo kárámimo araa'énamo uráawaiyagwara'a Áánútun-aaiyavesa áraire kwésentavena Áánútu séna arupí umái máyáawe kwésiye. miwí Ááváramumo mirámó siráintemba Áánútun-aaiyavesa áraire kwésesa pósa Ááváramuntavesa kentáa síkwá'naraamban-iyē kwésewe. ¹² súra'ó kárámimo araa'énamo kwéundawaiya kwemá

kentáá síkwá'náma iyéyá kwésune. súra'o kárámaimo araa'énamo kwéundayavetaawe su'mai ímanivo Ááváramumo mirámó siráintemba Áánútun-aaiyaveta áraire kwésundayavetaawe Ááváramuntaveta kentáá síkwá'náma iyéyá kwésune. Ááváramu áúra'o ímo kárámaimo araa'énamo urónka'a Áánútun-aaiyaveta áraire séna máyomba póna Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye Áánútun-aaiyaveta áraire kwésewai tíkwá'náman-iyé.

Áánútun-aaiyavai áraire sewái Áánútu simái asirámakaimba timínín-kwasai.

¹³ naaóv'á Áánútu Ááváramuntaveta simái asirámakon-aimba séna ewé enaísaavutantamba ónááowaiye amápa'-marama kentí maramá kwáyáye siráiyé. Ááváramu Áánútuna amáámba kwakóntaveta ímanivo kwenááiyaveta áraire súwana Áánútu séna arupí umái máyaane súntaveta Áánútu Ááváramuntaveta simái asirámakon-aimba siráiyé. ¹⁴ Áánútu simái asirámakon-aimba Mósesimbo simámakain-amaambo kwégwaraawiyaveta íma siráivo Áánútun-aaiyaveta áraire kwésewiyaveta siráiyé. mirámó ímo uráinkakai Áánútun-aaiyaveta áraire kwésewai úwoiyaveta sesinó. Áánútu simái asirámakaimba úwoiyaveta sisinó. ¹⁵ amáán-aimba kwáyáísasa arááíráantaveta moórá-amba Áánútumo áwáá'ó sénamo sáwí-meyambo timínín-amba paáuruiye. amáán-aimbo ímo kwáyáinkakai íma arááísísina. amáán-aimba kwáyáiyé.

¹⁶ Ááváramu Áánútun-aaiyaveta áraire siróntaveta simái asirámakon-aimba siráiyé. miráumai Ááváramu aísavutantambo ónááowai Áánútun-aaiyaveta áraire senááowai Áánútu úwoi túwa'naa ena simái asirámakaimba timíníye. Áánútu Mósesimbo simámakain-amaambo ísaraawaiye su'mai ímanivo Ááváramumo Áánútun-aaiyavenamo áraire siróntemba Áánútun-aaiyaveta áraire kwésewai kwemá úwoi kwétuwa'naa-iyé. Áánútun-aaiyaveta áraire kwésundawaiya Ááváramu kentáá síkwá'náraamban-iyé. ¹⁷ Áánútu aúranka'a Ááváramu máyowana maarán-áimbá simái agaimaréna séna ó'on-o'on-kwaasi tíkwá'áma óne Áánútu siráiyé

agaimaréna siráiyé. Áánútu púwómpinkembo kwéusasantinkaiwai éna kwemó aaimó sisanamó ímo kwáyáin-tantaakomo kwévaariwain-aaiyaveta Ááváramu áraire siráiyé. ¹⁸ kwaási ímo paáronaon-tantaataveta Áánútu Ááváramuntaveta súwana Ááváramu árai'a mirá ínyena siyé siráimba póna ó'on-o'on-kwaasi tíkwá'náman-iyé. Áánútun-aai aúvávimba agaimaréna séna enaísaavutantambo ónááowai sáwíva-kwaasi paáronaawe agaimaréna siráimba pósa paáururaawe. ¹⁹ ááéma Ááváramu anónu'mai karéna ména sáwívar-ima 100 íma maisuwéna máyowana awainínkó Séraa ageinímbá máyowana póna íma imáyáa éna Áánútuntaveta asiramái imáyáa kwéena ²⁰ Áánútu simáimo asirámakon-aintaveta áraire séna íma kaer-imáyáa éna asiramái ména Áánútu áwí'a mósá maréna ²¹ séna Áánútumo simáimo asirámakainten-umai kanaán-umai iyámpói simíníye séna ²² miráumai Áánútun-aaiyaveta áraire siróntaveta séna arupí umái máyaane siráiyé.

²³ arupí umái máyaane siráimba íma Ááváramuntavenawe su'mai siráivo ²⁴ kentááyávenagwara'a mirán-áimbá siráiyé. Ísóigo Ísumba pukáimpinkemba Áánútu usásinankaraiwain-aaiyaveta áraire súndayavenaya séna arupí umái máyáawe kwésíye. ²⁵ kesáámó sáwí'ó uráundayavenaya kentáási sáwí-meyambo maisiyuwánintavenaya Áánútu Ísu Káráisitimba a'marówana kuména kumpuwúwana Áánútu kwenáúranka'a arupí umásinkanintavenaya pukáimpinkemba usásinankariye.

5

Áánútu arupíya umásínkáin-kwasai.

¹ Ísu Káráisitín-aaiyaveta áraire súndayavenaya Áánútu kwenáúranka'a arupíya umásínkarenaya Ísóigo Ísu Káráisitina mayáimá imáyáa éna paru kwéumasinkaisata mimbórái'a umái kwémaumne. ² Ísu Káráisitín-aaiyaveta áraire súndayavenaya Áánútu úwoi kwésuwa'naa-ipata mósinkaraisata méta Áánútuwe ságayan-ayampata ménaundayaveta amu'maréta máyaunanaya sirunkóyá aamoí kwéiyé. ³ umbai-yántáá'ó kesópata kwáyáimba sirunkóyá aamoí isatá minúmbái-yántáá'á kwáyáintaveta asirámái méta íma sívón-káinta ⁴ mindáyaveta Áánútu séna kawe'á umái máyáawe sisatá

mindáyaveta kwesé ménaundayaveta amu'maréta máyaunana sirunkóyá aamoí kwéiye. ⁵ kwesé ménaundayaveta amu'maréta máyaundaya kentááyávéna íma awinkánimba póna íma sigaeyá íniye. Áánútu kwenamankómbá ai'marówana keséya kumbéna Áánútumo kentááyávénamo anón-imayaamo imbá kwéagaraasinkaimba póta kwesémo ménaundayaveta amu'maréta máyaunanaya póna íma sigaeyá kwéiye.

⁶ kesáá íma asiramái máyaawanana Áánútumo siráin-kanaamo tiráimba kesáámó sáwí'o umáíyaamo máyaundavinkembo kusúwa'naa índayavenaya Ísu Káráísiti kumpukáíye. ⁷ arupí-kwaásigombo áwa'naa ónaundayave'a puwónáe senkákái umbái taisinó. kawe-kwáásigómbó áwa'naa ónaundayave'a kwená anondá puwónáe sésa puwósino. íya puwósino. íma isáúmne. ⁸ ániyo kesáámó sáwítaamo umáíyaamo máyaundaya súwa'naa índayavenaya Ísu Káráísiti kumpukáíye. Ísu Káráísiti pukáímpinkemba Áánútu arumbó símimba mindá kwéagaraasinkaintaawe. ⁹ Ísu Káráísiti kentááyávéna imáyáa éna pukáintavena Áánútu aíranka'a arupí umásinkarainta pónya Káráísiti árai'a kentáási sáwí-meyamba maisiyukaintavenaya Áánútu íma áwáá'a siyíniye. ¹⁰ kesáá Áánútumbo síyámba umánkaraundaya kwenááninko kentááyávéna imáyáa éna pukáimba póta Áánútuwe mimbórá-imáyáávátá máyaundaya miráumai Ísu Káráísiti úwoi ména póna árai'a kawer-ámpá'ó kwégundayavenaya kwégarakwiíye. ¹¹ íma mináiné su'mainivo maarán-áinkwárá'án-íye. Ísóigo Ísu Káráísiti Áánútunte mimbórá'á umásinkáisanaya póna Áánútuntavena kesirunkóyá aamoí kwéiye.

Áándamunte Ísuntei kwaasái.

¹² maarán-áimbá ísáaro. aiva-kwáásígó Áánútun-ai arááiraimba póna sáwí'o kwéon-amba paáruaiye. sáwí'a uráimba póna puwón-amba paáruaiye. amáparawai sáwí'a kwéomba pósa puwón-ampa'a kwégowe. ¹³ Áánútumo Mósesimbo amáámbo ímo simámakonka'a kwaási sáwí'a uráamba isaná Áánútu misáwí'ó uráan-aimba íma agaimakáíye. ¹⁴ aiva'á Áándamu máyowasa matinka-matinka úmaesa tunka'á Mósesi usá máúnka-kwaasiyomba pukáawe. Áándamu Áánútun-ai arááírowasa kwempínkén-kwáási évakarawai íma mirá umbá sáwí'a umbá pósa pukáawe.

Áándamu naaémbo paárinuwaimo íninteni'a éna Káráísitimo évaka-tantaa'o íninteni'a íma uráivo ¹⁵ sáwí'a uráimbanivo Áánútu úwoi kwésuwa'naa-intaawe. Áándamu Áánútun-ai arááiraimba pósa amáparawai pu'mae kwéiyomba áraiir-aimban-ivo Áánútu amáparawai úwoi túwa'naa ínintavena moóráwaimba Ísu Káráísitimba ai'marówana kuména kawe'á umátinkáva'a kwéiyimba minánkó usáyaaitariye. ¹⁶ Áándamu aiva-kwáásígó sáwí'a uráinkakemba amáparawaiya sáwí'a úmae kwéiyunanaya Áánútu íma mirá éna kawe'á kwéumasinkaintaawe. aiva-táwai aiva-kwáásígó Áánútun-ai arááírowana Áánútu séna sáwí'a ónda po puwíníyone séna naaémbo sáwíva-kwaasi sáwí'a uwaná séna úwoi túwa'naa e'a kesúranka'a arupí umátinkanaumne siráíye. ¹⁷ Áándamu aiva-kwáásígó sáwí'a uráinkakemba amáparawai puwí-ámpá'á kwégwaraawana minánkó tátokaíyo moóráwai Ísu Káráísiti maarán-ánón-káwé'-máyaí mairáíye. Áánútuntavesa súwa'naa uwo sewái úwoi kawe'á umái kwétuwa'naa-éna kwenauranka'a arupí umái kwéumatinkaisana Káráísiti túwa'naa isasá asiramái mésa sáwí-mayaigomba kwéusayaaitaawe.

¹⁸ ániyo mináínkóná ááimba maarán-áimbán-íye. aiva-kwáásígó sáwí'a urónkakemba Áánútu amáparawaiyavéna séna sáwí'a kwéesa puwónááowe siráimba póna moóráwai Ísu Káráísiti kawe'á urónkakemba sáwí'o uráampinkemba iyátinkena aúnaí'o umáimo maí'mai'o ónááoni'a kwéumatinkaiye. ¹⁹ aiva-kwáásígó Áánútun-ai arááíronkakemba amáparawai sáwí'a uráimbanivo moóráwai Ísu Káráísiti Áánútu siráini'a urónkakemba Áánútu kwenauranka'a sáwívarawai arupí kwéumatinkaiye.

²⁰ sáwí'a umbá Áánútu kwená amáámbo Mósesimba simámakomba mindáyavéna miwítí sáwí-mayaigo anómba uráíye. mirá umbánivo Áánútu arumbá umátinkámae iyúwana anómba uráíye. ²¹ ááéma sáwí'o urón-imayaago tátokowasa pósa puwí-ámbá kwakáawe. mirá uráimbanivo ívé'a Áánútumo arumbó kwéumasinkaiwaiya tátoraísata kwenauranka'a arupí umáíya máyaundaya kentáási Ísóigo Ísu Káráísiti aúnaítaamo umáíya maí'mai'o ónaunda-ita kwéumasinkaiye.

6

Ísuwe tarúmaiya máyaunda-kwasai.

¹ simátíménda ísáaro. maarán-áimbá íma seró. Áánútu úwoi súwa'naa úmae iyínana anómba íntaveta sáwí'a úmae kwéiyeta ménae íma seró. ² púwón-kwaasimo miwítí sáwí-mayaigomo ímo ókwara'o tátotuwenamo kwáíntemba kentáávimbá sáwí-mayaigo íma tátotuvena kwáyáísata póta íma sáwíta úmaeta kwéiyeta ménaumne. ³ maarán-áimbá ísaraawe. nombó pésinkaanta Ísu Káráísiti kweséya tarúsinkaisata kweséya pukáara'naraamba umáíya máyaunanaya kentáási sáwí-imayaago íma táto'mae kwéiyisata máyaumne. ⁴ nombó pésinkaanta kesáá Ísu Káráísitiye puwúnasaya utaráara'naraanta kwéunanaya kentáási sáwí-imayaago íma táto'mae kwéiyiye. Áánútu kentáásivowa ó'oran-asirayandei pukáimpinkemba usásinankaraintemba kentáá usásisinkaraara'naraamba uráísata aúnaí'a umáíya máyaumne.

⁵ Ísu Káráísitima pukáimba kwemó kwaásiti sáwí-mayaigomba usáyaaitaraintemba kweséya tarúmai máyaundayavenaya sáwí-mayaigo kentáá íma tátokaiye. miráumai Ísu Káráísitimo pukáimpinkembo usásinankaraintemba kweséya tarúmai máyaundayaveta aúnaí'a umáíya máyaumne. ⁶⁻⁷ maarán-áimbá ísaraawe. púwówanamo ímbá sáwí-imayaago íma tátotuvena kwáyáísana kentáási sáwí-imayaagona asirayámbá ánasainana kesáámó sáwí'o úmae kwéiyundawaiya íma táto'mae iyínintavena Ísu Káráísiti taairá'a pukáísana kentáási sáwí-imayaago kentáá íma tátokaiye. ⁸ Ísu Káráísitiye pukáara'naraanta umáíya máyaundaya póta mináimbá árair-aimba isatá kweséya máyaumne. ⁹ maarán-áintá ísaraumne. Ísu Káráísiti pukáimpinkemba usásinkaisana puwí-ásiráyánkó íma tátoraísana ókwara'a íma kwévuwiye. ¹⁰ sáwí'o kwéombo ánasaintavena mimbórá-táwai pukáimba póna mindáyavena íma ókwara'a puwéna usásinena ména Áánútuntavena ímáýáa kwéena máýáíye. ¹¹ miráumai ímáýáa é'a sé'a pukáara'naraanta umáíya máyaunanaya sáwí'o kwéundawaiya íma tátotuvena kwáyáísata méta Ísu Káráísitiye tarúmai máyaundaya Áánútu aamoí ínkwáe-i'a umáíya máyaumne.

¹² kentí sáwí-imayaayave'a tirááiyave'a ovánivo sáwí'o kwéowai keinárawa'a íma tátoraíno. ¹³ kentúwawaa'neiye kentiyáanamaineiye íma owé simái sáwí'a kwé'e'a pukáara'naraan-umai máyáawanamo usásintinkaisa'o máyáawai Áánútumpa'a kentúwawaa'a amé'a kwentávé'a owé simái kentúwawaa'neiye kentiyáanamaineiye kwená kawé-máyáíyé su'mai máyáaro. ¹⁴ Áánútu Mósesimbo simámakain-amaanko íma kárákwiyisana Áánútu úwoi túwa'naa iwáí kárákwiyisana póna kentí sáwí-imayaago kentúra'a íma tátoraíno.

Áánútu kwená mayái-kwáási-i'a umátínkáin-kwasai.

¹⁵ mináimbá ímáýáa é'a simátíménda ísáaro. Áánútu Mósesimbo simámakain-amaanko kentáára'á íma kárákwiyisana Áánútu úwoi súwa'naa iwáí kárákwiyisana mindáyaveta íma úwoi sáwí'a úmaeta íyóno. ¹⁶ kwená mayái mayánaumneombá kwemá kárákwiyisana kwená mayái-kwáási máyáawe-aimba ísaraawe. miráumai sáwí'o íyanamo éna misáwí-ímáyáágó tátokaina'a misáwí-máyái maimaé kwéiye'a máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a maí'mai'a ónááovo Áánútun-aaimo isáíyanamo éna kwemá kárákwiraina'a kwená mayái maimaé kwéiyiyana kwenaúranka'a arupí umátinkaniye. ¹⁷ ááémo sáwí'o uráambayágo tátokowasa naaémba árair-aimba simátíma'mae íyówa'a ís'é'a kentirumpimbá asiramái tátokaawa'a mindáyave'a Áánútumpa'a súwi kwésune. ¹⁸ sáwí'o kwéum-bayaigo tátokompinkemba Áánútu iyátinkowa'a arupí-mayai kwémayaawana minárupí-máyáígó tátokaiye. ¹⁹ íma asiramái máyáantave'a kesáá isánááon-aimba simátimune. ááéma sáwí'a ónáe sé'a ó'on-o'on-tantaakwara'a sáwí'a uwaná tátokombanivo ívé'a kawé'á ónáe sé'a kawé-máyáíyé su'mai kwémae'a Áánútunde-i'i'a oró.

²⁰ ááémo sáwí'o um-báyáígó tátokonka'a kawé'ó íí-ímáyáá íma kwé'e'a ²¹ sáwí'o uráamba ívé'a tigaemá kwéiye. sáwí'o untavéna íma kawé-tántáá'á kentópa'a tiráíye. mirá-sáwí'ó úmae íyómpinkemba máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a maí'mai'a kwéowe. ²² Áánútu sáwí'o kwéumpinkemba iyátinkena kwená mayái-kwáási-i'a umátínkaraimba pó'a Áánútunde-i'i'a umái mé'a aúnaí'a umái maí'mai'a ónááowe. ²³ sáwí'o kwéombayágonona onóndá puwónááombanivo Áánútu kentáási Ísóigo Ísu Káráísitina mayái ímáýáa éna aúnaítaamo umáíya maí'mai'ó ónaunda-ita kwéumasinkaiye.

7

Áánútun-amanko agaráásinkarain-anta kwégwaraunda-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. amáparawai amáán-aimba ísaraamba pó'a simátíménda ísáaro. úwoimo máyáanka'a amáán-ainko kárákwiraimba póna puwiyamba mináinkó íma

kárákwiyiye. ² áamáánkomo siráintemba aarakwá'ó ombá awaikómó aúvaimo máyáinka'a awainínkó kwesé tarúmai máyáísana awaikómó puwísanamo imbá tarúmaimo máyaayamba kwéanasaiye. ³ awaikómó máyáinka'a aaraigómó ó'on-kwaasigoe námae kwénaaisanamo imbá sáwí-inimban-iyé kwésevo awaikómó puwínanamo éna áamáánko siráintemba ó'on-kwaasimo mayánimbo éna kanaán-iyé.

⁴ kesí kwaásiyono. miráumai keinárawatavenawe séna Ísu Káráísiti pukáimba Áánútumo Mósesimbo simámakain-amaamba imáyáa é'a Ísu Káráísitiye tarúmaimo máyáantave'a pukáara'naraambo umáimo máyáamba minámáánkó ima tátokaivo Ísu Káráísitiye tarúmai máyáawe. Áánútu Ísu Káráísitimba pukáimpinkemba usásinankarawai Ísundei-i'a umái mé'a pó'a Áánútuna mayái kwémayaawe. ⁵ ááema sáwí-imayaayaveta sirááyavetaamo uráundarata ima mirán-oro siráin-amaamba iséta imáyáa éta ivátuweta sáwí-imayaayaveta sirááyaveta éta sáwí'a éta puwónaunda-amba kwaréta ⁶ miráyá uráunda ivé'a Áánútu sáwí-imayaago tátokaimpinkenta iyásínkáisanaya Áánútumo Mósesimbo simámakain-amaanko ima tátokaisata ááeraan-amba Mósesimo agaimakain-amaankona aambá ima kwaréta auná-amba Áánútun-amanko agaráásinkarain-anta kwégwaraumne.

Áánútuna áamáambo ímo kwáyáinkakai sáwí-mayaigona ááimba ima isáúsino siráin-kwasai.

⁷ mináimbó imáyáa é'a simátíménda isáaro. Áánútumo Mósesimbo simámakain-amaantave'a sáwí-amaamban-iyé ima seró. minámáán-áimbó ímo kwáyáinkakai sáwí-mayaigona ááimba ima isáúsino. túran-anda ima oró. minámáánkómó ímo mirá siráinkakai súran-andamo úndayave'a sáwí'a kwéune ima súsono. ⁸ minámáánkó séna túran-anda ima oró siráimba kempimbá sáwí-imayaag kwáyáimba pó'a minámáámbá araisénáe sé'a súran-anda ávááraumai uráumne. minámáánkómó ímo kwáyáinkakai sáwí'o kwéunda ima imáyáa é'a sáwí'a kwéune súsono. ⁹ áamáánko ima mirá oró siráimba ima isé'a kawé'a umái máyaumne-imayaag é'a mé'a naaemba minámáámbá ísaraunda araisénáe sé'a arááiraunda ¹⁰ mindá puwónaundawai úne. minámáámbó kwakáundarakai kawé'a umái máyausino. minámáámbá arááiraundawai pó'a puwónaundawai úne-aimba ísaraumne. ¹¹ minámáánkó séna ima mirá oró siráimba kempimbá sáwí-imayaago kwéna póna kampa'a simásiyuwaisa'a mináimbá araisénáe sé'a arááiraunda pó'a puwónaundawai úne.

¹² miráumai Áánútumo Mósesimbo simámakain-amaan-aimba ima mirá oró-áimbá Áánútun-ai arupi-aimba kawer-áimbán-iyé. ¹³ minkáwér-áinkó ima puwónaundai'a umásinkaraiwo kesí sáwí-imayaago puwónaundai'a umásinkaraiye. sáwí-imayaayave'a siráái kwétaimba pó'a minámáámbó araisénáe sé'o arááiraunda puwónaundawai é'a kesí sáwí-mayaigona ááimba ávááraumai sáwí'a úwa'a awánaraumne. minámáánkó séna ima sáwí'a oró siráimba pó'a kemó sáwí'o uráunda kesí sáwí-imayaago anómba sáwí'a úwa'a awánaraumne.

sáwí'o kwéundawaiya tátokain-kwasai.

¹⁴ áamáamba Áánútumpakemba kunkáivo kemá marapákén-kwáási únana sáwí'o kwéundawai tátokaisa'a minímáyáágóná mayái kwémayaumne. ¹⁵ kawé'ó úndayavena kwésinkaisa'a mirá ónáe súndanivo ima mirá kwéune. sáwí'o úndayavena ima kwésinkaisa'a ima mirá ónáe súndanivo mirá kwéune. mirámó kwéunda ima kawer-ímáyáá kwéune. ¹⁶ ima sáwí'a ónáe súndanivo mirá-sáwí'ó kwéundayave'a sé'a Áánútu siráin-amaamba kawer-ámáámbán-iyé kwésune. ¹⁷ sáwí'o kwéunda ima kemá mirá kwéumpo sáwí-imayaago kempimbá kwáyáisa'a sáwí'a kwéune. ¹⁸ marapá-kwáási únda kanaán-umaimo kawé'ó únda kempimbá ima kwáyáisa'a awánaraumne. kawé'ó úndayavena kwésinkaisa'a ima kanaán-umai kawé'a kwéune. ¹⁹ kawé'a ónáe sé'a úndanivo ima mirá é'a ima sáwí'a ónáe sé'a úndanivo úwoi sáwí'a kwéune. ²⁰ ima sáwí'a ónáe súndanivo mirá-sáwí'á kwéunda ima kemá mirá kwéumpo sáwí-imayaago kempimbá kwáyáisa'a sáwí'a kwéune.

²¹ maarán-áinkóná ááimba kwáyáiyé. kawé'a ónáe sé'a úndanivo sáwí-imayaago tavisimáe kwéiyisa'a ²² kesirumpimbá Áánútuna áamáantave'a aamoí kwéundanivo ²³ moorá-ainkona ááimba kempimbá kwáyáísana sáwí'o ónáe súndawai kembá tavisisaná Áánútuna áamáamba kawer-ámáámbá pó'a kwaránáe súndawai tavisisaná sáwí'o ónáe súndawai tavisimái tátokaiye. ²⁴ eésé'a kwéunana sirunkó sáwí'a kwéisa'a máyaundayave'a sé'a sáwí'a kwé'e'a puwónaundai'a kwéundavinkemba nááwa siráníyono kwésunana ²⁵ Ísóigo Ísu Káráísiti siráisa'a Áánútuntave'a súwí kwésune.

miráumai kesirumpinkén-ímáyáá kwé'e'a sé'a Áánútuna áamáamba kwaránáe súndanivo kesúgoma sáwí-imayaavinkemba sáwí'a kwéiyé.

8

Áánútun-amankomba arááímo kwétaini'a kwéon-kwasai.

¹ miráumai Ísu Káráisitiye tarúmai máyáawai miwítí sáwí-meyamba maitíyukaintavena Áánútu íma aavimbá maitinkéna sáwí-meyamba íma timíniye. ² ááéma sáwíta uráundawai tátokowata puwónaundawaiya ówánanaya Ísu Káráisiti iyásínkaraisata kweséya aúnái'a umáíya máyaunanaya Áánútun-amanko kárákwiyisana Áánútu aavimbá íma maisinkénaya íma sáwí-meyamba simíniye. ³ Áánútu kwená áamáamba siráimbanivo sáwí'a ónáe séta minámáamba íma kanaán-umaiya kwakáunda póna minámáánkó sáwíta umáíya máyaundavinkemba íma síkaisata máyaunanaya naaémba Áánútu ááninkontavena séna sáwí'a kwéomba po miwíyávái se kumpuwíniyone séna ai'marówana kesáámó sáwí'o kwéundawaiyaamo úndanten-augwarawai maimaéna kentáási sáwí-imayaamo maisiyuwaíndayavenaya kumpukáíye. ⁴ Áánútu mirá uráimba póta sáwí-imayaayavetaamo siráíyavetaamo kwéunda ímo mirá kwéetaamo Áánútun-amankomo siráini'o kwéetaamo éta Áánútuna áamáánko siráintemba miráyá umáíya arupíya ónaumne. ⁵ sáwí-imayaayavesamo tiráíyavesamo kwéowai miwítí sáwí-imayaago tátokaivo Áánútun-amankomba arááímo kwétaini'a kwéowai kwená kawer-imáyáágó kwégarakwiyye. ⁶ miwítí sáwí-imayaayavesamo tirááímo kwétain-imayaawe su'mai kwéowai máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a maí'mai'a ónááovo Áánútun-amankombo arááímo kwétain-imayaawe su'mai kwéowai paru umái aúnái'a umái maí'mai'a ónááowe. ⁷ sáwí-imayaayavesa tiráíyavesa kwéon-imayaawe su'mai kwéowai Áánútuna áamáamba íma kanaán-umai taagwiyavésa Áánútuna namuro-kwáásiráámbá kwéowe. ⁸ sáwí-imayaayavesamo tirááímo kwétaini'o kwéowai Áánútu íma aamoí kwématinkaiye.

⁹ Áánútun-amankomo kentirumpimbó máyáimbo é'a sáwí-imayaayave'o tirááímo kwétaini'a íma kwée'a Áánútun-amanko siráini'a kwée'a máyáawe. Ísu Káráisitin-amanko tirumpimbó ímo máyáiwai íma kwená kwaási-i'a kwéowe. ¹⁰ Ísu Káráisitin-amanko kentirumpimbó máyáimbo éna Áánútu kwenáuranka'a arupí umátínkaraimba pó'a kentimánkó maí'mai'a íniwái é'a sáwí'o uráantave'a kentúgoma puwíníwaiman-owe. ¹¹ Áánútu Ísumba pukáimpinkemba usásinankowana kwenamankómó kentirumpimbó máyáimbo éna keinárawakwara'o éna puwónááompinkemba usásintinkaniye. kwenamánkó kentirumpimbá máyáintavena Áánútu mirá íniye.

¹² kesí kwaásiyono. mináímbá imáyáa íyata íma kentáási imáyáavinkeni'a éta Áánútun-amankombo arááímo kwétainita umáíya máéno. ¹³ sáwí-imayaayave'o tiráíyave'o kwéombo éna Áánútu séna máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a máéro siráivo Áánútun-amankomo túwa'naa ína'o sáwí-imayaamo tuwé'o é'a aúnái'a umái ménaaowe.

¹⁴ Áánútun-amankomo kwésintembo kwégwaraawai Áánútu áánimba'an-owe. ¹⁵ Áánútu kwenamankómbá ai'marówana kentirumpimbá máyáiwai íma inkaisí-í'a umátínkáisana inkaisí-yántáákó íma tátokaisa'a máyáavo Áánútu áánimbaari'a umátínkáisa'a Áánútumba kwéaaye'a sé'a kesivoó kwése'a kwémaewe. ¹⁶ kesáá séta Áánútu áánimbaata úneyaamo kwésunda Áánútun-amanko kentáásirumpimba ména séna mindá árarir-aimban-íye kwésiye. ¹⁷ Áánútuna iyámpói úndaya póta Áánútumo kentááyávénawe sénamo to'mayaa úmakaimba maimaéta Ísu Káráisitimo mayáninten-umaiya mayánaundayaawe. umbai-yántáá'ó kwempimbó kwáyontemba kentáávimbá umbai-yántáá'á kwáyáimba póta naaémba kweséya ságayan-ayampa'a ménaundayaawe.

Áánútu kwená ó'ora-sagayamba agaráásinkanin-kwasai.

¹⁸ maarán-áimbá imáyáa é'a sé'a árai'a Áánútu kwená ó'ora-sagayamba agaráásinkainata mindáyaveta imáyáa kwéeta kentáávimbá kwáyáin-umbai-yantaataveta íma anón-imayaawá kwéundayaawe. ¹⁹ Áánútu áánimbaare ayáámúmbaareya únasaya Áánútumo taróruain-tantaako kwaí-kwaankowe taigówé amápa-karaan-tantaakowe kentáámó suwánanaontavasa mósá titaagwirésa amu'marésa máyáawe. ²⁰ naaóv'á Áánútu taróruain-tantaataveta séna kampindágwiniye séna kwená imáyáavinkemba séna íma miwítí imáyáavinkemba siráimba maarán-imáyáá éna séna ²¹ naaémba kampindái-yántáá'á aambá áúntinkaanana taróruaunda-yantaa'a ó'a íma kampindámae iyíniye. kesí iyámpóimo iyátínkáanasamo kawé'o umáimo ménaaontemba mintántáákó miráumai kawé'a umái kwéniye Áánútu minímáyáá uráíye. ²² maarán-áintá

Ísaraumne. aaraimó iyámpóimo tinkésamo eésé'ó ontembá Áánútumo amápa-tantaa'ó tarórunain-tantaako eésé'á kwéena Áánútumo paárinintavena amu'maréna máyáiyé. ²³ íma Áánútumo tarórunain-tantaakowe su'mainivo kesáágwárá'á miráyá kwéeta Áánútumo to'mayaa úmakain-tantaa'ó simínintaveta imáyáa ónaundayavenaya Áánútu kwenamankómbá ai'marówana kesirumpintá kumbáyáísata eésétá kwéeta amu'maréta máyaunanaya Áánútu kwenayáámumbaare kwenáánimbaare síkenaya aúná-kuwawaa'a umásinkanintaveta amu'maréta máyaumne. ²⁴ Áánútu kawer-ámpá'á mésinkonka'a séta árai'a Áánútuna iyámpóíya éta kweséya ménaumne séta amu'maréta máyaumne. awánasuwaunda-yantaataveta íya amu'maréta ímo awánáúnda-yantaataveta amu'maréta ménaumpo ²⁵ ímo awánáúnda-yantaataveta amu'maréta méta séta árai'a paáriníye séta íma sívón-káínata asiramái amu'maréta ménaumne.

²⁶ íma asiramái-kwaasi méta kawer-ámpátá kwégunanaya umbai-yántáákó kwétatoraisana póna Áánútun-amanko kwésuwa'naa-isata nóraumaiya Áánútumba áísaa onanayá súwa'naa íniyo séta sirumpintá kanagíré su'mai téta íma kanaán-umai aai kwésunanaya Áánútun-amanko kentááyávéna imáyáa éna Áánútumpa'a aai kwésisana ²⁷ Áánútun-amanko Áánútumbo arááímo kwétain-aimba séna kwená kwaási-imayaa éna mirán-áimbá kwésimba póna Áánútu kentáási imáyáa awánaiwai póna kwenamankómó sin-áimbá kwésaiye.

²⁸ maarán-áimbá Ísaraumne. kwená kwaási-i'a ónaundayavenaya ítamakaisata kwená imáyáa kwéeta máyaunanaya sáwí-yantaare kawé-tántáaré kesópataamo timbá Áánútu mĩntántáá'á kawé'á kwéumasinkaintaawe. ²⁹ naaóv'á Áánútu kwendéi-í'a umái ítamakowaiyavena séna kesááninkaamba ónááowe siráimba póna kwenááninko Ísu kentáásuwaao-i'a isatá kwenáúnavarita úne. ³⁰ naaóv'á ítamakowaiyavena sááyena kwenáúranka'a arupí umásinkenaya kwenááninkaana'a kwéumakaintaawe.

Áánútu arumbá kwésimenaya Ísumba ai'marówana kumpukáin-kwasai.

³¹ Áánútu miráumai súwa'naa uráimba pó'a imáyáa é'a simátiménda ísáaro. sáwí'a umátinkanae sésayaamo mirámó ónááomba íma kanaán-umai kentáá usáyaaitanaaowe.

³² Áánútu kwenááninkomba íma tátorena kentáási sáwí-imayaa maisiyuwáinkwáe sénaya ai'marówana kumpukáiyé. mirá uráimba póna súwa'naa ínín-tantaa'a úwoi simínintaawe.

³³ Áánútu kentáá ítamakaiwaiya kwenáúranka'a arupíya umásínkarainta pósa évakarawai íma kanaán-umai aavimbá maisínkánaáontaawe. ³⁴ évakarawai kentááyávésa puwígwáe sésa íma aavimbá maisínkánaáowe. Ísu Káráísiti kentááyávénaya séna puwéna usásinena Áánútu ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á ména kentáá súwa'naa umái Áánútumpa'a kwéaisaa-iyé. ³⁵ mirá kwéintavesa évakarawai íma kanaán-umai Káráísitiyeyaaomo máyaundavakenta sirááwanaya Káráísiti kentááyávénaya íma auwinkéna kentáási imáyáa íma kwétuwaiye. umbai-yántáá'ó kesópataamo tındawe aosaambó kwisínkánaáontaawe sáwí'ó umásinkanaaontaawe sááimo sínkárintaawe unáánkwtóí-iyainta ménaundayaawe évakarawaimo sinkamonaontaawe puwónaundayaawe mirán-tántáá'ó kesópataamo tĩnimba Káráísitiyeyaaomo máyaundavakenta íma kanaán-umai sirááwanaya Káráísiti kentááyávénaya íma auwinkéna kentáási imáyáa íma kwétuwaiye.

³⁶ naaóv'á Áánútun-aai aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna ená kwaásiya úndarakemba évakarawai kentááyávésa sésa tĩnkamonasa puwígwáe-imayaa úmae kwéiyowe. sipísipimo tuvúwówanamo puwĩntemba kentááyávésa tĩnkamonasa puwígwáe kwésime íyowe

agaimaréna siráiyé. ³⁷ mirá-sáwí'ó umásínkáanta íma imáyáa únanaaya Ísu Káráísiti arumbá kwésimimba póna asiramásínkáísata miwí kwéusayaaitaundayaawe.

³⁸⁻³⁹ maarán-áimbá árai-aimba isa'á Ísaraumne. Áánútu arumbá kwésimenaya Ísóigo Ísu Káráísitimba ai'marówana kentááyávénawe séna kumpukáimba pósa Áánútunopa'ó máyaundavakenta íma kanaán-umai kwésiraantaawe. puwónaundayaawe úwoi máyaundayaawe Áánútunopa'ó máyaundavakenta íma kanaán-umai kwésiraantaawe. kwíyómpaken-kwayo'naraware taraváá-kwáné ívé'ó kwáyáin-tantaare naaémbo paárinin-tantaare kwíyómpakewaiye kwaántá-kwaasiti máápakewaiye Áánútumo tarórunain-tantaare mirán-tántáátónkó íma kanaán-umai Áánútunopa'ó máyaundavakenta sirááwanaya Áánútu kentááyávénaya íma auwinkéna kentáási imáyáa íma kwétuwaiye.

¹ kemá Póro Ísu Káráísitina kwaásima é'a árair-aine su'mai kwésunana Áánútun-amanko kesirumpimbá ména kárákwiyisa'a maarán-áimbá árair-aimba kwésimatimune. ² kesí kwaási Ísareri-kwaasivinkemba kemá tiráunda isa'a imáyáa únana sirumbá kwéisana sirunkó umbái támae kwéiyiye. ³ miwí Ísu Káráísitin-aaiyavesa íma áraire semba pósa árairemo sésamo kesí anondámo usámaiyanamo Áánútumo siyuwáinanamo Ísu Káráísitimo ánaaembo umásiyuwanimba mindá kanaániye kwésune. ⁴ miwí kesí kwaási Ísareri-andarakewai Áánútu kwenáánimbaari'a umái ítámakena kwená ságayamba agaráátinkena aaimá simái tarútinkena kwená ámáamba simátimena simái asirámakain-aimba simátimena Áánútuna imáyáamo mósá kwémaraan-amba agaráátinkowasa ⁵ ááeraan-anon-kwaasi miwí títwá'náma uwaná Ísu Káráísiti iyámpói aú'mái miwítí ándáva'a kumbéna amáparawaira'a kárákwiyisata kwenáwíta mósá ma'maéta kwéiyunda mindá árair-aimba-iyé.

⁶ Áánútu Ísareri-andaraken-kwaasivinkemba íma amápa'a ítámakaivo évakarawai ítámakaimba Áánútu asirámakain-aimba arááiraiye íma seénáisiye. ⁷ Ááváramu aisaavutantamba uráawai íma amáparawain-ovo évaka'a Áánútuna iyámpói owaná naaóv'á'á Áánútu Ááváramuntavena séna enááninko áwí'a Áísákaa kwenáisaavutantamba ónááowaiye su'maiyavena séna enáisaavutantamba kwéowe sénáowe Áánútu siráiyé. ⁸ mináínkóná ááimba maarán-áimbán-iyé. Ááváramu aisaavutantamba uráawaivinkemba íma amáparawain-ovo Áánútu kesí kwaásima owémó asiramáimo siráiwaiye su'mai Áánútuna kwaásiman-owe. ⁹ naaóv'á'á Áánútu Ááváramuntavena simái asirámakain-aimba séna sún-da-kanaama tína'a máyáanana Séraa inaamá-iyámpói ankániye sirómba ¹⁰ mináímbá kentáá síkwá'náma Áísákaantavena siráiyé. kwemá anón-éna aaraí mayówana awainínkó áwí'a Árépéka agováraer-iyampoi ¹¹ íma tínkaroyasarai miníyámpóirái íma mayái mairóyanka'a ¹² Áánútu minínkóntávéna séna ená iyámpóiraimo ésarai aivakéwái naaén-iyampoigona mayái mayániye siráiyé. Áánútu kwená imáyáavinkemba kwená kwaási-i'a umái ítámarena táayaraiwo miwítí mayái íma awánarena táayaraiye. miráumai naaóv'á'á séna ená iyámpóiraimo ésarai aivakéwai naaén-iyampoigona mayái mayániye siráiyé. ¹³ Áánútun-ai aúváivimba miníyámpóiráiyávéna agaimaréna séna

Yákópomba ítámare'a Ísomba

sínaemba umámune Áánútu siráiyé
agaimaréna siráiyé.

¹⁴ évakarawai mindáyavesa imáyáa ésa kampa'á sésa Áánútu íma arupí kwéiyemo kwésemba mindá kampar-áimbán-iyé. ¹⁵ naaóv'á'á Áánútu Mósesintavena séna sirumbá umátinkanae súndawaiyave'a sirumbá kwéumatinkaumne. kawe'á umátinkanae súndawaiyave'a mirá kwéune

siráiyé. ¹⁶ miráumai kwaási tiráái kwétaintavenawe kwaási kawe'-máiyái kwémayaantavenawe ímanivo Áánútu kwená imáyáavinkemba séna sirumbá umátinkanae siráintavena kwená kwaási-i'a umái kwéitamaraiye. ¹⁷ Áánútun-ai aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna

Mósesi máyonka'a Ísipi-marava'a kárákwírowai kwentávéna Áánútu séna amápa'-maravaken-kwaasi kesí asirayándéimó enane'ó úndama awánésa kesúwí'a isáígwáe sé'a embá kárákwiyi-mayaira'a usásinankaruumne Áánútu siráiyé

agaimaréna siráiyé. ¹⁸ miráumai Áánútu kwená imáyáavinkemba kwembó arááimo tainí'ó énamo sirumbá umátinkanaemo simbá arumbá umátinkena kwembó arááimo tainí'ó énamo tiruntémó márání'ó imbá tiruntémá márání'a kwéumatinkaiye.

Áánútu áwáá'a tiyéna arumbá umátinkenamo in-kwásái.

¹⁹ mindáyave'a imáyáa é'a maarán-áimbá íma seró. sáwíta kwéundaya nóra séna Áánútu aavintá kwémáinkaiyo. Áánútu imáyáa éna séna sáwí'a ónááowe siráimba mindáya sáwí'a kwéundayaawe. miráumai aavimbó kwémáinkainta mindá sáwí'a kwéiye mináímbá íma seró. ²⁰ keinárawa'a úwoi-kwaasi máyáavo Áánútumo siráinda-aimba anondá íma seró. maarán-áimbá imáyáa oró. sawei-ánáveumba ombá karí'-márámá mairésa sawei-ánáveumba úmaraawana misáwéi-ánáveunko íma maarán-áimbá séna nóra éra kembá mirá kwéumasinkaa íma kwésiye. ²¹ sawei-ánáveumbo ombá mimbórá-karí'-márámá mairésa kaer-ánáveumba úmáresa moórávimba úwoi-mayai maésa moórávimba kawe'-máiyái kwémayaamba mindá miwinéimán-iyé.

²² Áánútu miraráámhá kwéiye. Áánútuna asirayáné áwáá'ó kwésine awánanaaontavena sáwí'ó uráan-kwaasimo tínkamimba miwítí meéyámbá póna ááéma íma tínkamimba timu'maréna ména naaémhá tínkaminiye. ²³ kentáá ítámarenaya arumbá umásínkáinta póta kweséya ságyan-ayampata méta kwená ó'oran-kawe'-mayai awánanaundayavenaya Áánútu sáwí'ó uráan-kwaasi íma ááéma tínkamimba timu'maréna máyáiyé. ²⁴ íma Yútaa-kwaasivinkene su'maiya sááyaraiwo ó'onkaa-kwaasigwara'a tááyaraiye. ²⁵ miráumai naaóv'á Áánútun-ai simátímakowai áwí'a Ósíya agaimaréna séna

Áánútu séna íma kesí kwaási-i'a uráan-kwaasiyave'a kesí kwaásiman-owe sé'a ímo sirumbó tímakaundayave'a sirumbá kwétimune sénaumne. ²⁶ íma kesí kwaásiman-owe siráundava'a máyáawaiyave'a naaémhá kesáánimbaa'an-owe sénaumne Áánútu asirayánkwáráwái síníye

Ósíya agaimaréna siráiyé. ²⁷ naaóv'á Áánútun-ai simátímakowai áwí'a Áísáya agaimaréna séna

Ísarerin-andaraken-kwaasi sáwíva'a ésa nonáámááiraamba umái sáwíva-kwaasi ménaaovo Áánútu íma amápa'a tiránívo évaka'a sáwí'ó umái máyáampinkemba tirániye. ²⁸ Ísóigo amáparawai avekáán-umai aavimbá maitinkéna sáwí-meyamba tímatuwaniye

agaimaréna siráiyé. ²⁹ moóráva'a Áísáya agaimaréna séna

Ísóigo amápar-asirayambo tokáiwaimo sénamo évakarawai íma tínkamonda tiyúwáanasa mésa iyámpói tínkáanáowe siráinkakai Sótómu-naopaken-kwaasiye Kómóraa-naopaken-kwaasiyemo putásaraantemba kesáágwár'á miráyá úsino agaimaréna siráiyé.

Ísareri-kwaasi Ísun-aaiyavai íma áraire siráan-kwasai.

³⁰ mináínkóná ááimba maarán-áimbán-iyé. ó'onkaa-kwaasi Áánútu aúranka'a arupí umáímo máyáan-ambo ímo avakáá uráawai Ísu Káráisitín-ai ísésa sésa áraire siráamba póna Áánútu kwenauranka'a arupí umátínkaraiye. ³¹ miwí mirá uráavo Yútaa-kwaasi Áánútu ítámakaiwai sésa Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba kwáráananaya kwenauranka'a arupíya umásinkaniye siráavo Áánútu Mósesimbo simámakain-amaankona ááimba íma ísésa kwenauranka'a íma arupí umái máyáawe. ³²⁻³³ Áánútuna ámáámhá kwáráananaya kwenauranka'a arupíya umásinkaniye siráavo kwenááiyavesa íma áraire siráantavena íma arupí umátínkaraiye Áánútun-ai aúvái-kwandaavimba Ísuntavena simái agaimaréna séna

Áánútu séna ísáaro. Sáiyono-naopa'a moórá-ontamba maráúnda pósa minóntánk'á tísamaima turarésa tanaambá vánááowe. óntantavenamo siráintembo íniiwaimpa'ó agevamáímo ménaaowai íma tigeeyávésa ónááowe siráiyé

mináímbá agaimaréna siráiyé. óntanemo siráimba Ísuntavena siráiyé. óntanka'ó tanaambó vaantembá Ísu Káráisitín-ai araisésa miráumai tanaankáámhá vará'naumai máyáawe.

10

¹ maanáímbó simátíménda ísáaro. kesí kwaási Yútaa-kwaasi sáwí'ó umáímo máyáapinkemba Áánútu iyátinkanintavena ávááraumai sirááíma kwétaisa'a Áánútumpa'a áísaa úmae'a kwéiyune. ² Yútaa-kwaasi Áánútuna mayái mayáné sésa karuwaa'á kwéombanivo Áánútun-aigona ááimba íma ísaraamba tuwánarumne. ³ Áánútumo kwenauranka'ó arupímo kwéumatinkain-amba íma awánésa kampar-ántávésa árair-ambaniye sésa pósa Áánútuna árair-amba íma kwégwaraawe. ⁴ ámáámhá kwaráúndayavena Áánútu kwenauranka'a arupí umásinkaniye sésa Yútaa-kwaasi kwáráan-amba Ísu Káráisiti séna minámbá ánásaiwo kesááiyavesa áraire sewááiyévéna Áánútu kwenauranka'a arupí kwéumatinkain-ambanivo Yútaa-kwaasi minámbá íma kwégwaraawe.

⁵ Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba kwáráananaya Áánútu arupíya umásinkaniye kwésen-aintavena naaóv'á Mósesi agaimaréna séna minámáámhá amápa'ó kwaráiyawai

kawe'á umái ménaaowe

siráiyé. ⁶ Áánútun-aaiyavesa árairemo kwésewaimo arupí umátínkain-aintavena agaimaréna séna

maarán-áimbá íma seró. nááwa kwíyómpa'a irénawa Káráisitimba áí'maena kumíníyo.
⁷ nááwa pukáan-kwaasi máyáapa'a kuréwa Káráisitimba áí'maena tíniyo. mirán-
 áimbá íma seró. ⁸ Áánútun-aaí kentirumpimbá egwaa'á kwáyáisa'a kwésewe
 agaimaréna siráíye. Ísu Káráisitín-aaíyave'a áraire seró-áimbá kwésimatimundayaawe.
⁹ mináimbá maarán-áimbán-íye. Ísu kentáási Ísóigoman-íye avora'ó simátíme'o ken-
 tirunkákémbó sé'o Ísu pukáimpinkemba Áánútu usásínankaraiyemo síyanamo éna sáwí'o
 umáímo máyáampinkemba Áánútu iyátinkaniye. ¹⁰ Áánútun-aaíyaveta kesirumpintá
 áraire kwésundaya kwenaúranka'a arupíya kwéumasinkaintaawe. avora'ó mináimbó
 kwésimatimundaya sáwí'o umáíyaamo máyaundavinkemba kwéiyasinkaiye. ¹¹ Áánútun-aaí
 aúvávimba agaimaréna séna
 siráintembo iníwaimpa'o agevamáímo ménaaowai íma tigaeyávésa ónááowe siráíye.

¹² mináimbá amápa-kwaasi Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye Áánútu aúranka'a
 mimbóráí'a kwéontavena siráíye. Áánútu amáparawaira'a kárákwiraiwai éna súwa'naa
 ínkwáe sésamo simámén-kwaasi anón-kawe'a kwéumatinkaiye. ¹³ Áánútun-aaí aúvávimba
 agaimaréna séna
 Ísóigontavesa sésa sáwí'o umáímo máyaundavinkemba siráníyone kwésewai amáparawai
 mirá íniye
 agaimaréna siráíye.

¹⁴ Áánútu íma máyáíye-aimbo sewáímó ombá súwa'naa uwo íma kanaán-umai
 kwésewe. Áánútun-aaímo ímo isáawaimo ombá mináíntávésa áraire íma kanaán-umai
 kwésewe. Áánútun-aaímo ímo kosimátíméwasamo ombá mináimbá íma kanaán-umai
 kwéisaawe. ¹⁵ ímo ti'marááwasamo ombá íma kanaán-umai kogwésimatimewe. Áánútun-
 aaí aúvávimba agaimaréna séna
 áséi-kwasaimo kosimátíméwai
 aamoí kwéumatinkaawe
 agaimaréna siráíye. ¹⁶ mináséi-kwásái kwéisesamanivo évakarawai arááíraawe.
 mindáyavena naaóv'á'á Áánútun-aaí simátímakowai áwí'a Áísáya agaimaréna séna
 Ísóigo kawer-áimbá kosimátimunasaya
 mináíntávésa íma áraire kwésewe
 agaimaréna siráíye. ¹⁷ Ísu Káráisitín-aaímo simátíméwasamo isésamo ombá kanaán-umai
 áraire kwésewe.

¹⁸ Yútaa-kwaasi Ísu Káráisitín-aaí árai'a á'a ísaraawe kwésune. mindáyavena naaóv'á'
 Áánútun-aaí aúvávimba agaimaréna séna
 amápa'-marava'a kwénaaesa simátímúwana
 mináínkó kóyáwé uráíye
 agaimaréna siráíye. ¹⁹ Yútaa-kwaasi Ísareri-kwaasi mináínkóná ááimba á'a ísaraamba
 mindá árair-aimban-íye. naaóv'á'á Mósesi Áánútumo siráin-aimba agaimaréna séna
 Yútaa-kwaasi ó'onkaa-kwaasiyave'a sé'a úwoi-kwaasiman-owe siráamba miwíyáv'é'a kesí
 kwaásiman-owe sénaundayave'a áwáá'a kwétiye'a tirunkó sáwí'a umátinkaniye
 Áánútu siráíye Mósesi agaimaréna sirówana ²⁰ naaemba Áísáya íma áá'a kwégowana
 agaimaréna séna Áánútu séna

nóra simáíya Áánútumpa'a ténaumno-aimba íma kwésewaitopa'a paáruraumne.
 Áánútumba agaráásínkáaro-aimba íma kwésewaitopa'a paáruraumne séna
²¹ Ísareri-kwaasiyavena séna túwa'naa ónaumne sé'a kesópa'a teró símae
 kwéiyunasa kesáái araisésa kembá tínaemba kwéumasuwaawe
 Áánútu siráíye Áísáya agaimaréna siráíye.

11

Áánútu Ísareri-kwaasi arumbá kwéumatinkain-kwasai.

¹ simátíménda isáaro. árai'a Áánútu kwená kwaási Yútaa-kwaasi íma ánaemba
 umátimakaiye. kemá miwíwínkéwái é'a Ísareri-kwaasi pó'a Ááváramu aísavutantambo
 úndawai é'a Pénisamini minándárákéwáímá úne. ² naaóv'á'á Áánútu Yútaa-kwaasi
 itámarena ánaemba íma umátimakaiye. Íráiyaan-aaí agaimakáimba ísaraawe. naaóv'á'
 Íráiyaa Ísareri-kwaasiyavena í'ái séna Áánútuntavena séna

³ Ísóigoo enáái simátímakaawaivinkemba sáwívarawai tinkamuwasa púwúwasa óntan-
 taareima tawísíyuwesa entávésamo imáyáamo ésamo póimo tuvú'máimo

agaimakaaan-taareima tawísíyukaawe. enááimo simátímakaawaivinkemba keyáá máyaunda pósa kenkwará'á sinkamonaaoowe

Íráiyaa súwana ⁴ Áánútu simáména séna

ímanivo kesí kwaási ménaaontavena sáwívarawai 7,000 kwaasi tátokaunasa kampar-ísóígó áwí'o Páárimba kwenáwí'a íma mósá makááwe

Áánútu simámakaiye. ⁵ mirámó uráintemba ívékwara'a Áánútu arumbá umátinkáiwaiyavena Yútaa-kwaasiwinkemba évakarawai ítamakaisasa máyááwe. ⁶ miwítí mayáiyávéna íma ítamakaivo arumbá umátinkenayavena ítamakaiye. miwímó kawe'-máiyáímó mairáawaina anondá íma ítamakaivo kwemá arumbá umátinkenayavena ítamakaiye.

⁷ miráumai Ísareri-kwaasi Yútaa-kwaasi Áánútumo kwenaúranka'o arupímo kwéumatinkain-amba avakáá uwááesa owasá amáparawai íma awánaraavo Áánútumo ítamakawai évakarawai awánaraawe. Áánútu tááyaraimba táá'a káúnkurain-kwaasiraamba ésa íma ísáawasa évakarawai isaraawe. ⁸ naaóv'á Áánútun-aaí aúvávimba agaimaréna séna

Áánútu séna tívón-kamátinkaumne súwana tívó kwégowasa íma kanaán-umai aai ísaraamba mirámó uráantemba ívékwara'a mirá kwéowe agaimaréna siráisana ⁹ Tévíti agaimaréna séna

toóntávésawe su'mai anón-imayaa ésa sésa kawe'á umáíya máyaumne síyambanivo minímáyáágó kampa'á simátíyuwainasa sáwí'a umái mésa sáwí-meyamba mayánááowe. ¹⁰ miwí túrumba kavíkuraínasaraamba íma awánanaaowe. miwítí umbai-yántáá'á kwaikwai'a éna íma ánásaníye

Tévíti siráíye. ¹¹ mináímbá imáyáa é'a simátíménda ísáaro. Yútaa-kwaasi kampar-ámbá kwégwaraambanivo naaémba íma mirá ónááowe. Yútaa-kwaasi Áánútun-aaí arááiraanka'a ó'onkaa-kwaasi Áánútumo sáwí'o umáimo máyáampinkemba kawer-ámp'ó métinkáin-aimba ísésa áraire kwéseмба Yútaa-kwaasi ísésa tirunkó sáwí'a ínsa kegwárátá miráumai kwaránáe sénááowe. ¹² Yútaa-kwaasi sáwí'a ésa sáwí-amba kwégwaraamba mindáyavesa ó'onkaa-kwaasi kawer-ámbá kwégwaresa kawe'á umái máyááwe. miráumai naaémba Yútaa-kwaasi Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire sésa kawer-ámbá kwaránááomba sáwívarawai tuwánésa ávááraumai kawe'á umái ménaaowe.

ó'onkaa-kwaasi kawer-ámp'á á mégwétinkain-kwasai.

¹³ íma Yútaa-kwaasin-ovo ó'onkaa-kwaasiyave'a imáyáa é'a simátíménda ísáaro. Áánútu kentávéna séna ó'onkaa-kwaasi kesáái kosimátíma'mae naauwó séna si'mákaimba mimbáyái anóm-bayaiman-íye kwésune. ¹⁴ ó'onkaa-kwaasi kwésimatimunda imáyáa é'a kesí kwaási Yútaa-kwaasi ísésa tirumbá sáwí'a ínsa kegwárátá miráumai kwaránáe sénááowe-imayaa kwéune. Yútaa-kwaasi mirá íyana Áánútu kawer-ámp'á métinkanintave'a ó'onkaa-kwaasi simátíma'mae kwéiyune. ¹⁵ Áánútu Yútaa-kwaasi ánaeamba umátímakainka'a ó'onkaa-kwaasi sáwívarawai kwená kwaási-i'a umátinkaraisasa miráumai naaémba Yútaa-kwaasi Áánútumpa'a tíyana Ísu Káráísitina kwaási-i'a umátinkanimba pukésa usásinaara'naraamba ónááowe.

¹⁶ Yútaa-kwaasiyave'a imáyáa é'a simátíménda ísáaro. évakarawaimo toómbó ayááímó topámbaimo Áánútumbo ámémba mintómbá mütú'a Áánútundeiman-íye. évakarawaimo sésamo mintái-ánú'á Áánútundeiman-íye sembá mintáímó amáp'a kwendéimán-íye. ¹⁷ moorá-taigo áwí'a órívema kígauva'a kwáyáin-taima mintáírámá umái Yútaa-kwaasi máyááwe. Áánútu minórivé-táigó ayáánamái arátuwena úmípakemba áváár-orive-taigo ayáánamái ará'mai máyavusumaraisana ávóiraken-anomba tamandéna anón-uráíye. áváár-orive-taigo ayáánamairaamba kemá ó'onkaa-kwaasiman-owe. ¹⁸ mindáyave'a kentúwí'a íma maimaé iyé'a arátukain-ayaanamaiyave'a úwoisamba owatá kesáá anómba úne íma seró. mintáigó asirayámbá kwétimivo keinárawa'a mintáigómbá íma asirayámbá kwéamevo kentúwí'a íma maimaé iyóro.

¹⁹ kentúwí'a íma mósá maré'a sé'a Áánútu kentáá máyavusumarinintavena ayáánamái arátukaiye íma seró. ²⁰ maarán-áímbá árair-aimban-íye. Yútaa-kwaasi Ísu Káráísitin-aaiyavesa íma áraire siráantavena arátukaisa'a keinárawa'a áraire siráantavena miwí tinondá máyááwe. mindáyave'a íma kentúwí'a mósá maréwana táá'a káína'a kárakwiýoro. ²¹ Yútaa-kwaasi ayáánamái-uramban-ovo Ísu Káráísitin-aaiyavesa íma áraire sentávéna arátúwáísasa máyáamba pó'a keinárawa'o mirámó íyanamo éna Áánútu mirá íníye. ²² Áánútu évakarawai arumbá umátinkena évakarawai sáwí-meyamba tímínimba imáyáa oró. sáwí'o uráawai sáwí-meyamba tíména kembá kawe'á

kwéumatinkaiye. kawé'ó umátinkáipa'o imo maí'mai'o íyanamo éna ayáanamaimo arátukaintemba keinárawa'a mirá íniye. ²³ Yútaa-kwaasimo sáwí-ambo tuwésamo Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire siyanamo éna Áánútu asirayámbá tokáiwai tiréna ááemo maémaémpa'a mótinkaniye. ²⁴ ó'onkaa-kwaasi áváár-orive-taigo ayáanamairaamba owaná Áánútu arátuwena kawer-órívé-táivímbá máyavusumakaimba mindá umbái tairáiyé. Yútaa-kwaasi kawer-órívé-táiráámbá owaná Áánútu minkáwé-táigó ayáanamai arátukaimbanivo ókwará'a maimái Yútaa-kwaasi máyavusumaranimba mindá íma umbái téna kanaán-umai íniye.

Áánútu amáparawai arumbá kwéumatinkain-kwasai.

²⁵ kesí kwaásiyono. kesáá anón-kwaasiya úne sevó sé'a avora'ó simátíménda ísáaro. Ísareri-kwaasi Ísu Káráísitin-aaiyavesa íma áraire sembánivo íma mirá úmae iyésa naaémbó ó'onkaa-kwaasimo Áánútumo itámakaiwaimo Áánútunopa'o tíyanka'a Ísareri-kwaasi Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire sénááowe. ²⁶ miráumai Áánútu Ísareri-kwaasi sáwí'ó umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkaniye. mindáyavena naaóv'á Áánútun-ai aúvávimba agaimaréna séna sáwí'ó umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkáiwai Sáiyono-naopa'a paáréna Yákópo aisaavutantamba uráawaiti sáwí-imayaa maitiyuwániye. ²⁷ sáwí-imayaa maitiyúwáandara'a tímáímo tarúmakaunda-aimba paáriníye Áánútu siráiyé agaimaréna Ísareri-kwaasi Yákópo aisaavutantamba uráawiyavenawe miwítí anón-daopa'a áwí'a Sáiyono-naopatavenawe agaimaréna siráiyé. ²⁸ Yútaa-kwaasivinkemba sáwíwarawai Ísu Káráísitin-ai arááiraamba pósa Áánútuna namuro-kwáásiráámbá ompínkémbá ó'onkaa-kwaasi kwenáái isé'a áraire siráawe. Yútaa-kwaasi tíkwá'náma Áánútu simái tarúmakaiventavena miwí tísaavutantamba uráawai kwená kwaási-i'a umái itámakaiye. ²⁹ Áánútu kwená kwaási-i'a umái itámakena kawé'a umátinkaraimba íma ivátíyuwena ó'on-imayaa íniye.

³⁰ ááéma kemá ó'onkaa-kwaasi Áánútun-ai arááiraawasa naaémba Yútaa-kwaasi mirá uráamba póna ívé'a Áánútu keinárawa'a arumbá kwéumatinkaiye. ³¹ Yútaa-kwaasi Áánútun-ai arááiraawana keinárawa'o arumbó kwéumatinkaintemba naaémba miwí arumbá umátinkaniye. ³² amáparawai Áánútun-ai arááísúwana Áánútu séna sáwí'ó kwéomba mindágo tátokaiye séna arumbá umátinkanintavena mináímbá siráiyé.

Áánútu áwí'a anómbe úmae kwéiyin-kwasai.

³³ Áánútu ávááraumai arumbá umátinkena kawer-ímáyáá éna amápa-tantaatavena imáyáa isaná mirám-baaran-aimbo Áánútunopa'o kwáyáimba íma kanaán-umaiya kwéisaunanaya mirám-baaram-bayaimo kwémayaimba íma kanaán-umaiya kwéawanaundayaawe. ³⁴ Áánútun-ai aúvávimba agaimaréna séna Ísóigomo imáyáamo kwéimba íma kanaán-umai kwéisaawe. Ísóigomo máyáim-bayai íma kanaán-umai táásá umái kwémayaawe. ³⁵ moórá-yantaa'a simíya'a kemá anondá tíménoma íma siwáímá póna kwemá ísarena kwétimiwaiman-iyé agaimaréna siráiyé. ³⁶ Áánútu amápa-tantaa'a umáráisana kwená asirayámbá kwáyáintavena amápa-tantaa'a kwáyáimba pósa kwenáwí'a mósá maránááontavena amápa-tantaa'a kwáyáiyé. mindáyaveta Áánútumo mayáímó kwémayaimba íma kanaán-umaiya amápa'a kwéawanaundayaanivo kítoka'a kwéawanaundayaaniye. kwenáwí'ó anómbo úmae kwéiyimba árair-aimban-iyé.

12

Áánútuna mayái kwémayaan-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. Áánútu ávááraumai arumbá umátinkaintave'a maarán-áímbá asiramái simátímune. keinárawa'a kentúma Áánútumpa'a kwéame'a kwentávé'a imáyáa kwéé'a kwená mayáiyé su'mai kwémayaiyana aamoí umátinkaniye. mirámó é'ó é'a kwená imáyáa árai'a mósá maránááowe. ² marapá-kwáásímó sáwí'ó kwéontemba íma mirá é'a Áánútu kwésin-aintave'a owé síyana kentí imáyáa aúnaí'a umátinkaina'a aúna-kwaasiraamba umái ménaaowe. mirámó é'ó é'a Áánútumbo arááímo kwétain-aimba isé'a Áánútumo aamoímó kwéin-aimba isé'a kawé-máyái-áímbá isé'a kwená kasenku-ímáyáámó kwéimba isánááowe.

³ Áánútu úwoi súwa'naa uráintave'a maarán-áimbá simátimune. kentúma íma maé iyé'a anón-kwaasiya úne íma seró. Áánútu túwa'naa isa'á íma kwaásiti asirayánká'án-ivo Áánútuna asirayánká'á kwená mayái kwémayaamba mindáyave'a imáyáa é'a kentúma íma maé iyóro. ⁴ kentúwawaa'a imáyáa oró. tiyayaanko kwená mayái kwémayaaisana moórá-mora-yantaako mirá kwéisata ⁵ miráumai kesáá sáwíva-kwaasi méta Ísu Kárásitiyeya tarúmai mimbórá-kúwawaa'a ma'mái máyaunanaya ⁶ Áánútu úwoi súwa'naa isatá moórá-morawaiya kentáási mayái mayánaundayavena Áánútu asirayámbá siménaya Áánútu asirayámbó timénamo kesáái simátíma'mae nááóromo siráinda árar-aimban-iyé sé'a mirán-oro. ⁷ asirayámbó timénamo túwa'naa orómó siráindawai mirán-oro. asirayámbó timénamo kesí aambó agaráátinkáaro siráindawai mirán-oro. ⁸ asirayámbó timénamo asiramátinkáaro siráindawai mirán-oro. kentí náaindaambo taaímbaimo kwétimewai kawe'á kwéovo mirán-oro. kárákwiraawai kawe'á kwéovo mirán-oro. kawe'ó kwéumatinkaawai aamoí kwéiyapakemba mirán-oro.

⁹ moórá-morawaimbo tirumbó kwétimemba íma kampa'á síyamba árai'a tirumbá tíméro. sáwí-mayai tínaaemba umáme'a kawe'-máayái tátoraaro. ¹⁰ Ísu Kárásitina kwaási ontávé'a mimbórá-ákúnkááni'a é'a pó'a moórá-morawaimba tirumbá kwétime'a moórá-morawai túwa'naa e'a úwoi-mayaigwara'a máyáaro. ¹¹ Ísóigompa'a imáyáa kwéé'a íma tivón-káína'a tiyáántán-kwimai Ísóigona mayái karuwaa'á oró. ¹² Ísu Kárásitimo kumínintave'o amu'maré'ó máyáamba tirunkó aamoí ínana umbai-yántáá'ó kentópa'ó kwáyáimba íma imáyáa é'a asiramái mé'a Áánútumpa'a námúnua símae iyé'a íma agándáaro. ¹³ Áánútuna kwaási ímo toómbó makéwai túwa'naa e'a namu-kwaasímó tíya'ó é'a toómbá naambá tíméro.

¹⁴ sáwí'ó umátinkáawaiyava'a Áánútuntave'a sáwí'a umátinkaaó íma sé'a kawe'á umátinkaaó seró. ¹⁵ aamoimó kwéowaise kegwára'á aamoí oró. ivi'ó kwétaawaise kegwára'á ivi'á taaró. ¹⁶ mimbórá-imáyáa umái mé'a anón-kwaasiya úne íma sé'a moórá-morawai túwa'naa e'a úwoi-mayaigwara'a máyáaro. kesávái-imáyáámó ombá keyáá kawer-imáyáágwára-kwáásiyá úne íma seró.

¹⁷ sáwí'ó umátinkarewa'ó é'a anondá íma mirá umátinkáaro. kwaási túranka'a kaweré su'mai umái máéro. ¹⁸ amáparawaimba paru umái ménae sé'a tiyáántán-kwimai miráumai máéro. ¹⁹ sáwí'ó umátinkaiya'ó é'a anondá íma mirá é'a méwana Áánútu anondá sáwí-meyamba timíníye. mindáyavena Áánútun-aaí aúvávimba agaimaréna séna

Ísóigo séna sáwí'ó iyawaina anondá-meyamba timénaunda mindá kendéimán-iyé. sáwí-mayaiyave'a meeyámbá timénaumne siráíye agaimaréna siráíye. ²⁰ mináimbá imáyáa é'a maarán-oro. Áánútun-aaí aúvávimba agaimaréna séna

namuro-kwáásímó taaímo kwétinkaimbo é'a toómbá tíméro. namuro-kwáásímó nontávénamo kwétinkaimbo é'a tíméro. mirámó iyasamo ésa sáwí'ó umátinkáantavesa tigaemá íníye

agaimaréna siráíye. ²¹ sáwí'ó kwéowaina ááimba íma usáyaaitanivo kentí kawe'-máayáigó sáwí-mayaigomba usáyaaitaino.

13

kárákwiraan-kwasai tísamaivimba áikwiyon-kwasai.

¹ amáparawai marapá'ó kárákwiraan-anon-kwaasi tísamaivimba áikwiyoro. Áánútumo asirayámbó ímo tímakainkakai íma kárákwiyi-mayai mairáasino. Áánútu miráumaimo kárákwiraawai usásintinkaraiye. ² marapá'ó kárákwiraan-anon-kwaasi Áánútu usásintinkaimba pó'a miwí táái isé'a íma arááséro. araaisiyambo é'a Áánútu aúranka'a sáwí'a é'a sáwí-meyamba mayánaáowe. ³ kawe'ó kwéowai kárákwiraan-anon-kwaasiyavena íma táá'a kaisasá sáwí'ó kwéowai kárákwiraan-anon-kwaasi táároi kwéinkaisewe. kárákwiraan-anon-kwaasi táároi íma inkaisénáemo sé'ó é'a kaweré su'mai iyasa aamoí umátinkanaawa. ⁴ kárákwiraan-anon-kwaasi túwa'naa íya'a kawe'á umái ménaoantavena Áánútu miwímá usásintinkaraiye. sáwí'ó é'ó é'a miwí táái inkaiséro. asirayámbá tokáamba pósa sáwí'ó iyawai sáwí-meyamba timénaáovo inkaiséro. Áánútu usásintinkaraimba pósa sáwí'ó kwéowai sáwí-meyamba timénaáowe. ⁵ mindáyave'a marapá'ó kárákwiraan-anon-kwaasi tísamaivimba áikwiyoro. Áánútu áwáá'a síníyeyavaiye su'mai imanivo arupí-aintave'a kárákwiraan-anon-kwaasi tísamaivimba áikwiyoro. ⁶ miwí mirám-báyáímó kwémayaamba mirám-báyái mayánaáontavena Áánútu usásintinkaraimba

pó'a táákísi ⁷ ó'on-o'on-takisi orómó síya'a arupí umái mirá é'a anón-kwaasi túwí'a mósá máráaro.

moórá-morawaivimba tirumbá kwétimen-kwasai.

⁸ óntambo tímakaiya'a amataáma ima maé'a ááéma tíméro. moórá-morawaivimba tirumbá kwétime'a mirámó ombá Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba kwégwaraawe. ⁹ Áánútu Mósesimbo simámakain-amaanko séna aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné ó'on-o'on-tantaare ima oró. tinkamiasamo puwónááoni'a ima oró. túran-anda ima oró. mirám-baaran-amaankona ááimba maarán-iyé.

kesávái-imáyáámó ontembá kentí kwaásiti imáyáagwara'a oró.

¹⁰ miwítí kwaásiti imáyáamo kwéowai ima sáwí'a umátinkanaaowe. miwítí kwaásivimba tirumbá kwétimewai Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba kwégwaraawe.

¹¹ Ísu Káráisitimo kumínín-kanaa sáwiyanka'a tína'a Ísumo kumínín-kanaamo ímo imáyáamo ontembá ima é'a kárákwiyo. Ísu Káráisitín-aaiyaveta áraire siráundarata Áánútu siránín-kanaa sáwiyanka'a tímimba póta máyaundaya ívé'a minkánáa sáwiyanka'a tíniye. ¹² marapá'ó tunkain-ayampa'o máyáamba kwéanasaimba pó'a sáwiyanka'a kwiyómpa'a ságayan-ayampa'a ménaaovo mindáyave'a sáwí-mayai tínaaemba umáme'a tiyáántán-kwimai kawé'-máayái maé'a máéro. ¹³ ságayan-ayampataamo máyaunda-kwaasiyaamo kwéundantenta mirá kwé'e'a kawé'a umái máéro. ima torupamáí mé'a uwo'aó'-nómbá kwéne'a uwo'aó'á oró. aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné ima kwé'e'a aaisané ima kwése'a kawé'-máayáímó kwémayaantave'a kentirunkó ima simái sáwí'a umátinkáaro. ¹⁴ sáwí-imayaayave'o tirááyave'o kwéomba ima owé sé'a tínaaemba umáme'a Ísóigo Ísu Káráisitintave'a sé'a kentáará'á kárákwiyuwo seró.

14

kwaásiti mayáigómbá ima simái sáwí'a oró-kwásái.

¹ másáaro. Ísu Káráisitín-aaiyavesa áraire kwésesamo ímo asiramáimo kwégwaraawiyave'a ima tiyuwé'a keséya máéro sé'a miwítí ó'on-o'on-imayaayave'a ima aaisambá simái taaínaaro. ² Ísu Káráisitín-aaiyavesa áraire kwésewaivinkemba évakarawai sésa amápa-tomba kwénaundaya kanaá kwéiye sewasá évakarawai Áánútu naampa'ó ímo asiramáimo kwégwaraawai sésa kígaavaken-tone su'mai néta pói-ama'a iya nánaumne sewasá ³ amápa-tombo kwénaawai pói-ama'o ímo kwénaawiyavesa ima simái sáwí'a umátinkáaro. kwenááyavesa áraire kwésesa pói-ama'a kwénaawiyavena Áánútu séna kesí kwaásiman-owe siráimba pósa kígaavaken-tone su'mai kwénaawai pói-ama'o kwénaawiyavesa sáwí'a kwéowe ima seró. ⁴ moóráwaina mayái-kwáásigóntávé'a sáwí'a óne ima seró. ima keinárawa'nein-ivo kwená anón-kwaasigondei póna kweyáárika'a séna kawé'-máayái maé sáwí-mayai maé kwéone kwená anón-kwaasigo kwésiye. Ísóigo kanaán-umai áwa'naa ínimba póna kawé'-máayái kwémaena asiramái méníye.

⁵ évakarawai moórá-mora-tawaiyavesa sésa anóm-bono'o síi-táwain-ivo amápa-tawai úwoi-kanaaman-iyé sewasá évakarawai sésa amápa-tawai mimbórá-táwairaaní'an-iyé kwésewe. amáparawai imáyáa ésa moórá-aimbo arupí-aimbo sésamo ésa mináimbá mirán-oro. évakarawai moórá-aimbo arupí-aimbo sésamo ésa mináimbá mirán-oro.

⁶ évakarawai Ísóigo áwí'a mósá maránáe sésa moórá-tawaiyavesa anón-tawaiman-iyé sewasá évakarawai Ísóigo áwí'a mósá maránáe sésa toómbá Áánútonopa'a súwi simái kwénaawe. évakarawai Ísóigo áwí'a mósá maránáe sésa évaka-tontavesa ima nánaumne sésa kwénaan-tontavesa Áánútumpa'a súwi kwésewe. ⁷ métaamo puwónaundayaawe ima kendéiyáánivo Áánútundein-iyé. ⁸ máyaundaya Ísóigontaveta imáyáa kwéeta máyaunda póta púwóndaya Ísóigontaveta imáyáa kwéeta puwónaumne. máyaundayaawe puwónaundayaawe Ísóigondei-ita kwéune. ⁹ Ísu Káráisiti pukáan-kwaasirare úwoimo súvamaimo máyaunda-kwaasirataawe kárákwiyinintavena pukéna usásinkaiye. ¹⁰ mindáyave'a imáyáa é'a Ísu Káráisitina kwaási ontávé'a moórá-morawaiti mayái awáné'a sáwí-mayaiman-iyé ima sé'a ima simái sáwí'a umátinkáaro.

Áánútu amáparawai máyáawaina ááimba tísaá ínínka'a Áánútu aúranka'a amáparawaiya máyaundayavenaya póna sísaá ínínlave'a mindáyave'a kwaásiti mayáigómbá ima simái sáwí'o oró. ¹¹ mináíntávéna Áánútun-aii aúvávimba agaimaréna séna Ísóigo séna máyaundayave'a sé'a kesúranka'a amáparawai kívairesa kesí imáyáa mósá marésa avora'á sésa árai'a emá Áánútuma óne sénááowe Áánútu siráiyé

agaimaréna siráiyé. ¹² miráumai minkánáámó tínimba Áánútu aúranka'a amáparawaiya kesáámó máyaundawaina ááinta simámenaundayaawe.

kentáási mayáígóná aambá kawer-áné su'mai awánésa íma sáwí-amba kwaráígwáé siráin-kwasai.

¹³ mindáyaveta imáyáa kwéeta moórá-morawaiti mayái awánéta sáwí-mayaiman-iyé íma séta maarán-ímáyáá éta kesí kwaási kesí mayái awánésa sáwí'a ónáo seváinivo kaweré su'mai ónáo séta mirá ónaundayaawe. ¹⁴ Ísóigo Ísuwe tarúmai máyaunda pó'a maarán-áimbá árair-aimba iyé-áimbá ísarumne. amápa-tomba kwáyáimba íma sáwí'a isasá náíyanamo éna íma sáwí'a umátinkanivo kampa'ó sésamo naananá sáwí'a umásinkaniye sésamo náíyanamo éna sáwí'a umátinkaniye. ¹⁵ évakarawaimo mintómbá íma nánaumnemo sen-tómbó náíyasamo ésa mináimbó sewái tuwánésa mintómbó náíyantavesa sáwí-amba kwaránááowe. mirámó kwéomba sáwí'a é'a tirumbá íma kwétimewe. mirán-tómbó kwénaamba miwíyáwáiyé séna Káráísiti pukáiwai tuwánésa sáwí-amba kwaráavo sé'a kárakwiyo. ¹⁶ kawé-tántáá'án-iyé sé'o kwéomba évakarawai tuwánésa simái sáwí'a umásinkáavo sé'a kárakwiyo. ¹⁷ Áánútu kentáará'á kárakwiraimba mirám-baaran-tone noné naawasá íma naawasamó kwéomba ímanivo Áánútu kentáará'á kárakwiraimba maará kwéiyé. kwenaúranka'a arupí umái paru umái máyaunanaya Áánútu-amankó kwésuwa'naa-isana sirunkóyá aamoí kwéiyé. ¹⁸ mirámó kwéomba Ísu Káráísitina mayái kwémayaawana Áánútu aamoí kwéumatinkaisasa tuwánésa sésa kawé'a kwéowe kwésewe.

¹⁹ mindáyaveta imáyáa éta paru umái méta moórá-morawai asirayámbá timénáo séta siyáántán-kwimaiya mayáiyá máyáano. ²⁰ évakarawaimo kampa'ó sésamo mintómbá naananayá sáwí'a umásinkaniye sewa'ó ombá mintómbá nánáo sé'o né'o ombá tuwánésa sáwí-amba kwaráavainivo kárakwiyo. Áánútu kentirumpimbó kwémayaimbayaigomba sáwí'a iváinivo kárakwiyo. amápa-tombo naambá mindá kanaán-ivo évaka-tombo kwénaambo tuwánésa sáwí-amba kwaráamba sáwí'a umátinkaamba mindá sáwí'an-iyé. ²¹ pói-amare ándá-aran-done ó'on-ó-on-tone kwénaundamo suwánésa sáwí-amba kwaráavo sé'a miwíyáwé'a imáyáa é'a mintómbó kwénaamba ivátíyuwe'a mirámó ombá kawé'a kwéowe. ²² mintántáátávé'o imáyáamo kwéomba Áánútune su'mai simáméro. kentirumpinkén-ímáyáánéímó kwéomba íma sáwí'a kwéune kwésewe kentirunkó kawé'a iní'a kwéowe. ²³ évaka-tontave'a kaer-ímáyáá toké'a nánaum. íya nánaumno kwésewai kentirumpinkén-ímáyáágó íma naao kwésina'o né'o é'a Áánútu aúranka'a sáwí'a ónááowe. kentirumpinkén-ímáyáágó kawé'an-iyé imo kwésisasamo mirámó ombá sáwí'a kwéowe.

15

Ísumo ímo kwesávái-ímáyáámó uráintemba mirá oró-kwásái.

¹ kesáá Áánútuna aampa'á asiramáiya kwégwaraundawaiya Áánútuna aampa'ó ímo asiramáimo kwégwaraawai túwa'naa ono. sirááimo tainí'o kwéundayaawe su'mai íma imáyáa éta ² kentáási egwaa'ó máyáawai Áánútuna aampa'á asirámae kónááontaveta miwíyáwáigwára'á imáyáa éta túwa'naa ono. ³ Ísu Káráísiti íma kwesávái-ímáyáá éna kwaásiyavena imáyáa uráiyé. mindáyavena naaóvá'á Áánútun-ai aúvávimba agaimaréna séna Káráísiti Áánútuntavena séna simái sáwí'o umánkaraawai pósa kembá sáwí'a umásinkaraawe siráiyé agaimaréna siráiyé. ⁴ naaóvá'á Áánútun-ai aúvávimba agaimakáamba maarán-áintávésa agaimakáawe. súwa'naa ínanaya íma ááema sívón-káineta Áánútun-aaiyaveta asiramái imáyáa kwéeta kwesé ménaundayaveta amu'maréta máyaumne. mindáyavesa aúvávimba agaimakáawe.

⁵ íma tivón-káina'a asiramái máéro séna Áánútu kwétuwa'naa-iyé. Ísu Káráísitimo máyáintemba miráumai mé'a keinárawapimba mimbórá-ímáyáá oró séna Áánútu kwétuwa'naa-isa'a ⁶ pó'a mimbórá-ímáyáá kwéé'a mimbórá-áimbá kwése'a Áánútu áwí'a Ísóigo Ísu Káráísiti avowa áwí'a mósá máráamba mindáyave'a námúnaa kwésune.

Ísu Ísareri-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye túwa'naa uráin-kwasai.

⁷ Ísu Káráísitimo keinárawatavenamo aamoí kwéintemba keinárawapimba moórá-morawaiyave'a aamoí kwéé'a mirámó kwéowana Áánútu áwí'a anómba kwéiyé. ⁸ naaóvá'á Áánútu Yútaa-kwaasiya síkwá'náyavenaya simái asirámarwana Áánútu siráintembo

íníntavena minásíráyán-áimbó paárinintavena Ísu Káráísiti kumbéna Yútaa-kwaasi túwa'naa úwasa ⁹ ó'onkaa-kwaasi sésa Áánútu arumbá umásínkáisata kwenáwí'a mósá maráúmne sénááontavena Ísu Káráísiti kunkáíye. mináíntávéna Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna

ó'onkaa-kwaasivimba máyaunda enáwí'a mósá maré'a monor-ímó kwésunda enáwí'a mósá kwémaraumne

agaimaréna súwana ¹⁰ moóráva'a agaimaréna séna

ó'onkaa-kwaasiyono. Áánútumo ítamakaiwaiye tirunkógwará'á aamoí íno

agaimaréna súwana ¹¹ moóráva'a agaimaréna séna

ó'onkaa-kwaasiyono. Ísóigo áwí'a mósá máráaro. amáparawaise kwenáwí'a mósá máráaro

agaimaréna súwana ¹² Áánútun-aaí simátímakowai áwí'a Áísáya agaimaréna séna

Téviti avowa áwí'a Yési kwenándarakemba moóráwái paárinana ó'onkaa-kwaasira'ó kárákwiyinintavena Áánútu usásinankainasa kwembá amu'marésa ménaaowe

agaimaréna Ísu Káráísitintavena siráíye. ¹³ kwesé ménaaomba amu'maré'a máéro séna Áánútu kwétuwa'naa-íye. kwesé aráápamái máyáantavena paru umátinkena tirumbá kawe'á umátínkáisana kwenamankó asiramátínkáwa'a kwéiyisa'a kwesémó ménaaomba amu'maré'a máyáamba mindáyave'a námúnaa kwésune.

Áánútuna mayái kwémayaundayavai aamoí kwéune siráin-kwasai.

¹⁴ kesí kwaásiyono. imáyáamo kwéunda-aímbo simátíménda ísáaro. kawekwáási-úramba pó'a kawer-ámbó kwégwaraan-aimba amápa'a isé'a kanaán-umai kwéagaraatinkaawe. keinárawatave'a mirán-imáyáá kwéune. ¹⁵⁻¹⁶ maanáúváivimbá évakar-aimba asiramái simátimunda mináímbá imáyáa ónááontavena íma sáá'a kwégaisa'a sune. ó'onkaa-kwaasivimba Ísu Káráísitina mayái mayánaundayavena Áánútu si'mákaimba póna íma sáá'a kwégaisa'a asiramái maanáúváivimbá simátimune.

Áánútuntave'a sé'a maaná'ónkáá-kwáási ená kwaási owaná enamankó ená kwaási-i'a umátínkaraiye senaná Áánútu aamoí ínintave'a kenáái ásí-kwasai kwésimatimune. ¹⁷ Ísu Káráísitiye tarúmai mé'a Áánútuna mayái kwémayaundayave'a aamoí kwéune.

¹⁸ Ísu Káráísiti asirayán-imáyáá símisá'a ó'onkaa-kwaasi Áánútun-aaíyavesa áraire sénááontave'a mayái miwíwimbá mairáunda mináímbá íma sáá'a káína'a pó'a simátíménda ísáaro. aaí kwésimatime'a mayái kwémayaunda ¹⁹ Áánútun-amanko asirayámbá kwésimisa'a ó'on-o'om-bayai ímo awánaraam-bayai maimaé'a kuráumne. Yérúsaremu-naopakemba ó'on-o'on-daopa'a kwénaae'a Káráísitin-aaí ásí-kwasai simátima'mae'a iyé'a Írírikamu-marava'a kuráumne. ²⁰ kemá sé'a naaó'-nao'á Ísu Káráísitin-aaímo ímo ísaraan-daopa'a ásí-kwasai kosimatimena. kosimatímakaan-kwaasivimba íma kosimatimenaumpo ó'on-daopimpa'a kosimatíma'mae'a naaónaumne sé'a mináséi-kwásái ímo ísaraan-kwaasivimba kosimatímakaumne. ²¹ naaóvá'á Áánútun-aaí aúváivimba mirán-áimbá agaimaréna séna

ímo simátíméwasamo ísaraawai naaémba Áánútuna aambá awánanaaowe. ímo ísaraawai naaémba

Áánútun-aaí isánááowe

agaimaréna siráimba pó'a Ísu Káráísitin-aaímo ímo ísaraan-kwaasivimba kosimatímakaumne.

Árómaa-naopa'a kónáe siráin-kwasai.

²² ímo ísaraan-kwaasi ásí-kwasai kwésimatimundara'a kentópa'a kónáe sé'a úmae iyúnda simátimunda-mayaigo sáwíwaka'a kembá tátokaiye. ²³ kentópa'a kónáe sé'a úmae iyúnda sáwívar-íma maisuwé'a íma kanaán-umai kwégundayave'a ívé'a maanáópimpá'á kesí mayái ánáasuwe'a ²⁴ kentópa'a kónáe-imayaa kwéune. Sépéni-maravare sé'a kwégwe'a kentí naaópa'a kotuwáné'a komáyána'a súwa'naa íya'a Sépéni-marava'a kónaumne. ²⁵ aiva'á Yérúsaremu-naopa'a Áánútuna kwaási kotúwa'naa ónaumne.

²⁶ Áánútuna kwaási Másétóniyaa-maravakewaiye Ákáya-maravakewaiye sésa ayawái taisasá Áánútuna kwaási Yérúsaremu-naopakewai toómbá íma makáawai túwa'naa ónáe sésa miwítí óntamba torupámakaamba pósa simíya'a maimaé'a Yérúsaremuva'a kwé'a mátimenaumne. ²⁷ miwítí imáyáavinkembo mirámó kwéomba mindá kawe'án-íye. Yútaa-kwaasi ó'onkaa-kwaasi Ísu Káráísitin-aaí kosimatímakaamba pósa imáyáa ésa miwítí óntamba Yútaa-kwaasi toómbá íma makáawai kwétimemba mindá kawe'á kwéovo miránoro. ²⁸ torupámakaan-ontamba maimaé'a kweéme'a amáparawai mátímatuwe'a Sépéni-maravare sé'a kwégwe'a kentí naaó'a kómé'a minkákémbá Sépéni-marava'a koónaumne.

29 kentí naaópa'a komáyáanana Ísu Káráísiti ávááraumai kawé'á umátinkaniye-imayaa kwéune.

30 kesí kwaásiyono. kentáási Ísóigo Ísu Káráísitintave'a imáyáa é'a Áánútun-amanko arumbá kwéumasinkaintave'a imáyáa é'a asiramái simátimé'a sé'a Áánútumpa'a námúnaa kwésumpo keinárawakwara'a súwa'naa umái asiramái námúnaa seró kwésune.

31 Yérúsaremu-naopa'a kónaunda Yútiyaa-ayampaken-Yutaa-kwaasi Ísu Káráísitin-aaiyavasa ima áraire kwésewai sinkamovo sé'a súwa'naa umái námúnaa seró. mívá'á Áánútuna kwaási máyáawai túwa'naa on-óntántávésa aamoí ónááontave'a námúnaa seró.

32 mimbáyái ánásasuwaanana Áánútumo owémó sína'o é'a aamoí é'a kentópa'a kweéme'a kotuwáné'a aúnaí'a umái ménaumne. 33 Áánútu paru kwéumasinkaiwaiya keinárawate máyáaye sé'a námúnaa kwésunda árair-aiban-iyé.

16

kawé'á umái máero siráin-kwasai.

1 moórá-ininko áwí'a Vípi kesímánaakaanta éna Áánútuna kwaási Sénkiriya-naopakewai kwétuwa'naa-isa'a kwenáái simátimune. 2 keinárawate kwesé Ísóigona kwaási ontávé'a kentópa'o kwínimba aamoí umánke'a keséya maiyó sé'a évaka-tantaa'o kwempímbó imo kwáyáinda áwa'naa oro. sáwívarawai túwa'naa ena kenkwará'á súwa'naa intávé'a pó'a áwa'naa oro.

3 moórá-ininko áwí'a Párisiraawe awaíko áwí'a Ákwíraawe kawé'á umái máékaiyo kwésimatimune. mindáraiye kewé Ísu Káráísitina mayáiyá kwémayaumne. 4 ááema sinkamiyakai puwúyavo-imayaa ima ésarai súwa'naa uráya'a aamoí kwéumatinkaumne. kewé su'mai ímanivo ó'onkaa-kwaasi ó'on-o'om-baravakewai Áánútuna kwaásigwara'a aamoí kwéumatinkawe. 5 mindáraití naaúmpa'a Áánútuna imáyáa ésa torupamáí kwémaewaiyave'a kawé'á umái máero kwésimatimune.

moóráwai áwí'a Épinitasi kwemá kesí kwaási-i'a kwéintave'a kawé'á umái maiyó kwésimamune. kwemá Ésiyaa-maravakewai aiva'á Ísu Káráísitin-aaiyavasa ima áraire siráiwaiman-iyé. 6 moórá-ininko áwí'a Máriyaantave'a kawé'á umái maiyó kwésimamune. kwemá keinárawatavasa imáyáa éna anóm-bayai kwémayaiye. 7 kae'á Yútaa-kwaasi túwí'a Adónaikasiye Yúniyasinteyave'a kawé'á umái máékaiyo kwésimatimune. kemá Ísu Káráísitin-aaiyave'a ima áraire siráundara'a áraire siráayawai Ísuna aantá-kwaasiyomba minkáé'narai tuwánaraan-kwaasirai ésarai ááema kesé ándama uráiyé.

8 moóráwai Ámpíríyetasintave'a kawé'á umái maiyó kwésimamune. kwemá kesí kwaási-i'a éna Ísóigo tarúmai máyáiyé. 9 moórá Épáanintave'a kawé'á umái maiyó kwésimamune. kwemá kesé Ísu Káráísitina mayái kwémayaiye. moóráwai kesí kwaási-i'a iwáimá áwí'a Sitékisintave'a kawé'á umái maiyó kwésimamune. 10 moóráwai Ápérisi Ísu Káráísitina aampa'á asiramái kwégwariwaintave'a kawé'á umái maiyó kwésimamune. Árisitopurasina akúntávé'a kawé'á umái máero kwésimatimune. 11 moórá Yútaa-kwaasigo áwí'a Érotíyoninteyave'a Násísásina akúmbá Ísu Káráísitina kwaásiyave'a kawé'á umái máero kwésimatimune.

12 moóráwai Táráivinae moóráwai Táráivosiye mindárai Ísóigona mayái kwémayaayawaiyave'a kawé'á umái máékaiyo kwésimatimune. moóráwai Pésísi Ísóigo Ísuntavasa imáyáa éna anóm-bayai kwémayaiwaintave'a kawé'á umái maiyó kwésimamune. 13 moóráwai Árúvusi Ísu Káráísitina mayáimó kwémaenamo usáyaitaraiwainté anówa kesinóraamba uráin-ininkoteyave'a kawé'á umái máékaiyo kwésimatimune. 14 évakarawai túwí'a Ásínkiritasiye Vírígonowe Émísiye Pátáropasiye Émásiye míwisé Ísóigona kwaási máyáawaiyave'a kawé'á umái máero kwésimatimune. 15 évakarawai túwí'a Vírórógasiye Yúriyaawe Nériyasiye kwenamáánaakowe Órímpasiye míwisé Áánútuna kwaási máyáawaiyave'a kawé'á umái máero kwésimatimune.

16 keinárawapimba moórá-morawaiti imáyáa kwé'e'a tiyáamba tíméro. Ísu Káráísitina kwaási amáparawai keinárawatavasa sésa kawé'á umái máero kwésimatimune.

17 kesí kwaásiyono. maarán-áimbá asiramái simátimune. évakarawai simátimakaunda-aimba ima kwa'mái sésa kappar-áimbá kwésimatimewasa isésa taaínkaar-esa évakarawai kawer-ámbá tuwésa sáwí-ampa'a kwégowe. kárákiye'a mirán-kwáási tínaemba umátiméro. 18 mirán-kwáási kentáási Ísóigo Ísu Káráísitina mayái ima kwémaesa sáwí-imayaayavasa tirááyavaimo om-báyái kwémaesa kampa'á simátiyuwanéa sésa kwaasái kwésimatimesa simái tirumbá kwéairaraawasa imo kawé'ó umáimo aaimó isáawai

minkámpár-áíntávésa áraire kwésewe. ¹⁹ keinárawa'o áséi-kwasaimo asiramáímo taagwiyávón-aimba amáparawai kwéisaantave'a imáyáa é'a aamoí kwéumatinkaumne. kawe'-máiyáiyávé'a imáyáa úmae iyé'a sáwí-mayaiyave'a íma imáyáa kwéomba mindá sirááíma kwétaiye. ²⁰ Áánútu paru kwéumasinkaiwaiya túwa'naa ína'a sáwiyanka'a Sáátáánigomba usáyaaitanaowe. kentáási Ísóigo Ísu úwoi túwa'naa úmae íyíntave'a námúnaa kwésune.

²¹ kesé mayái kwémayaiwai áwí'a Tímóti kawe'á umái máéro kwésimatimiye. évaka-Yutaa-kwaasi túwí'a Árúsiyasiye Yésónowe Sósipataawe kawe'á umái máéro kwésimatimewe.

²² kemá Tétiyasi Póro sin-áimbá maanáúvái kwéagaye'a keináraware kesé Ísóigona kwaási úndayave'a kawe'á umái máéro kwésimatimune.

²³ moóráwai áwí'a Káyási kawe'á umái máéro kwésimatimiye. kwená naaúmpa'a kwégwaunasa Áánútuna imáyáa kwéon-kwaasi mindáúmpá'á torupamáí kwémaewe. moóráwai áwí'a Érásátasi kwená naaópakewaiti óntanka'a kárákwiraiwai kawe'á umái máéro kwésimatimiye. moóráwai áwí'a Kótasi Áánútuna kwaásigo kawe'á umái máéro kwésimatimiye.

[²⁴ kentáási Ísóigo Ísu Káráísiti úwoi túwa'naa úmae íyimba árair-aimban-iyé sé'a námúnaa kwésune.]

²⁵ Áánútu áwí'a anómba úmae íyóno. Ísu Káráísitin-aai áséi-aimba kwésimatimun-aimba ísare'a áraire kwéseмба póna Áánútu kanaán-umai asiramátinkáimba pó'a kwenáiyave'a asirayán-imáyáa kwéowe. naaóvá'á Áánútu mináséi-kwásái aúpá'á makówasa kentáá síkwá'náwe miwí tísavutantamba uráawaiye mináínkóná ááimba íma ísaraawe.

²⁶ Áánútun-aai simátímakaawai mináímbá agaimakáawe. Áánútu maí'mai'a kwéiwai ívé'a paáriníye kwésimba pósa amápa'-maravaken-kwaasi mináínkóná ááimba ísánááowe. mináíntávésa áraire sésa taagwiyavónááontavena mináínkóná ááimba paáruyaiye. ²⁷ Ísu Káráísitimo uráíntaveta Áánútu áwí'a anómba úmaeta kwéiyune. Áánútu mimbórá-Ísóígó ména kweyáá amápa-tantaatavena ísaraiwai kwenáwí'a anómba úmaeta kwéiyundaya árair-aimban-iyé.

kemá Póro sùnda-aimba ánásaiye.

1 Kórinti

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwai aiyayaan-umai ava'moraé-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna Évésasi-naopa'a ména maanámbá agaimái Kórinti-naoraa-kwaasi mátimakaiye. Kórinti-naopa'a anón-daopa'a Ákáyaa-marava'a kwáyon-daopa'a Kíríki-kwaasi sáwíva'a máyówasa évaka-Yutaa-kwaasigwara'a máyáapa'an-iyé. ááéma Póro Ísun-aii kosimátíma'mae iyúwasa Ísuna aampa'á kwégwesa mésa naaémba taaínkaa'a ésa sáwí'a umái máúwana Póro mináimbá iséna maanámbá agaimái tuwówasa mátimakaawe.

¹ kemá Póro maanámbá agaimarúmpo isáaro. Áánútu kwená imáyáavinkemba kembá aantá-kwaasi-i'a umái ításinkena séna Ísu Káráisitín-aii kosimátíma'mae naauwó séna sí'mákaiye. kentáásí kwaási áwí'a Sósénisintave'a súnana maanáuváimá kwéagayaiye. ² Áánútuna kwaási Kórinti-naopa'a máyáawai isáaro. Áánútu kwendéi-í'a umátinkaraisa'a Ísu Káráisitíye tarúmáimo máyáawai isáaro. amápa'-maravakewai Ísóigo Ísu Káráisitimpá'a námúnaa kwésewaiye keináraware Áánútu ítátinkariye. Káráisiti miwírá'á kárákwiraiwai éna kentáárákwárá'á kárákwiraiye. ³ Áánútu kentáásivowe Ísóigo Ísu Káráisitíye úwoi túwa'naa ésarai paru kwéumatinkayantave'a námúnaa kwésune.

⁴ keinárawatave'a isámai aasiyaási Áánútumpa'a súwi kwésune. Áánútu Ísu Káráisitina mayáiyávéna imáyáa éna kwétuwa'naa-imba mindáyave'a Áánútumpa'a súwi kwésune. ⁵ Ísu Káráisitíye tarúmáimo máyáantavena Áánútu kawé'ó umátínkáimba keinárawapimba anómba urántave'a pó'a kwenáái isé'a kawé'a umái kwésimatimé. ⁶ Ísu Káráisitín-aii simátímakaunata tirumpimbá tátóke'a asiramái ména pó'a kwenáái kawé'a umái kwésimatime'a ⁷ Ísóigo Ísu Káráisitimo marapá'ó kumínímba amu'mar'éa máyáamba Áánútun-amanko kwétimin-asirayamba maimái tátokaawe. ⁸ asiramátínkáva'a iyínana póna naaén-kanaamo Ísóigo Ísu Káráisitimo kumínín-kanaa túnana kempimbá sáwí-aimba íma kwéniye. ⁹ Áánútu sinteni'ó kwéena kwenááninko kentáásí Ísóigo Ísu Káráisitinte tarútinkaindayavena táayaraimba sinteni'ó kwéiwai póna mirá uráiyé.

taain-taimba uraan-kwasai.

¹⁰ kesí kwaásiyono. kentáásí Ísóigo Ísu Káráisitina asirayámba símakaintave'a asiramái kwésimatimune. mimbórá-áimbá sé'a íma taaínkaari'a é'a mimbórávimbá mé'a mimbórá-ímáyáa é'a mimbórá-máyái máyáaro. ¹¹ keinárawatopakemba moórá-ininko áwí'a Kórówina akúmpákén-kwaási évakarawai tasimásimesa sésa kéiyái aaisan-áimbá kwésesa taaínkaar-umai máyáawe tasimásimakaawe. ¹² mináísán-áínkóná ááimba évakarawai sé'a Póro kentáásí anónda'an-iyé sewa'á évakarawai sé'a Apórosi kentáásí anónda'an-iyé sewa'á évakarawai sé'a Pítan kentáásí anónda'an-iyé sewa'á évakarawai sé'a Ísu Káráisiti kentáásí anónda'an-iyé kwésewe. ¹³ Ísu Káráisiti mimbóráwái anónda'a máyáivo íma taaínkaa'a umái máéro. kemá Póro íma keinárawatave'a imáyáa é'a taaira'á pukáumne. íma kentávé'a isámai nombá pékaavo Ísuntave'a isámai nombá pékaawe.

¹⁴⁻¹⁵ évakarawai sé'a Póro kentáásí anóni'a índayavena nombá pésinkariye sevó sé'a sáwíarawai íma nombá pétinkaraunda mindáyave'a Áánútumpa'a súwi kwésune. keinárawapinkemba íma sáwíarawaiman-ivo kae-kwaási túwí'a Kárisipasiye Káyásiye minkáé'nariye su'mai nombá pétinke'a sáwíarawaimo ímo pétinkaraundayave'a Áánútumpa'a súwi kwésune. ¹⁶ ánivo moórawai áwí'a Sétevanasiye kwená akúné nombá pétinke'a imáyáa é'a á'owima íma pétinkaraumne. ¹⁷ Ísu Káráisiti íma simásiména séna nombá pétinkamae naauwó íma simásimakaivo áséi-kwasai simátíma'mae naauwó séna sí'mákaiye. Ísu Káráisiti taaira'á pukáin-ainkona ááimba íma isáavo sé'a Káráisitín-aii avora'á kwésimatime'a kwaásiti kawer-ímáyáavínkén-áimbá íma sé'a tavisí-áimbá íma kwésimatime'a avora'á Káráisitín-aii kwésimatimune.

Ísumo pukáimba Áánútuna asirayánkómán-iyé kwaasái.

¹⁸ sáwí'ó umáimo kwémaewaina aambó kwégwaraawai Ísu Káráisitimo kwaásiyavenamo imáyáa éna pukáin-aintavesa sésa úwoi-aiban-iyé kwésevo Áánútunopa'o kwégon-amba kwégwaraundawaiya mináintávéta séta Áánútu kwésuwa'naa in-ásíráyámbá iyéyá kwésune. ¹⁹ sáwí'ó umáimo kwémaewaina aambó kwégwaraawaiyavena Áánútun-aii aúvávimba agaimaréna séna

marapá-kwáási kawer-ímáyáámán-iyé kwéšen-imayaa ánásasuwe'a ó'on-o'on-
imayaagwara-kwaasiti imáyáa maitiyuwánaumne

agaimaréna siráiyé. ²⁰ marapá-tántáátávésa kawer-ímáyáá kwéowaiyavena Áánútu séna
minímáyáá úwoisan-tantaa'an-iyé siráiyé. kawer-ímáyáágwáráwái íma aiva'á kwíyasa
pósa ámáámbo isaraawai íma aiva'á kwíyasa pósa marapá-tántáátávésa kwaasái símae
kwénaaowai íma aiva'á kónááowe.

²¹ Áánútu kawer-ímáyáá éna séna marapá-kwáási miwítí kawer-ímáyáávínkémhá íma
kanaán-umai kesí ááimba suwánanaaowe sũmbanivo imáyáa éna séna kesááiyavesa áraire
siyawai sáwí'o umáímo máyáampinkemba iyátinkanaumne Áánútu súwata mináséi-kwásái
kwésimatimunasaya évakarawai úwoi-aimba-iyé kwésewe. ²² Yútaa-kwaasi sésa ímo
awánaana-i'ona ína Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraireya sénaumne sewasá Kíríki-kwaasi
kawer-ímáyáámán-iyé kwéšen-imayaa kwéavakaa-ombanivo ²³ kesáá Ísu Káráísitimo ken-
tááyávénamo imáyáamo énamo pukáin-ainta kwésimatimunasaya Yútaa-kwaasi mináimbá
isésa Ísu Káráísitin-aai tínaemba kwéumamewasa Kíríki-kwaasi mináimbá Áánútuna
kawer-ímáyáávínkén-áimbá isésa úwoi-aimba-iyé kwésewata ²⁴ Yútaa-kwaasivinkene
ó'onkaa-kwaasivinkene Áánútu ításinkaraiwaiya séta Áánútuna kawer-ímáyáávínkémhá
Ísu Káráísiti pukáísana Áánútuna asirayánkó sáwí'o umáiyamo máyaundavinkenta
kwéiyasinkaintaawe. ²⁵ marapá-kwáási sésa Áánútuna imáyáa úwoi-imayaman-
iyé kwéšen-imayaa kawer-ímáyááo póna kwaasiti kawer-ímáyááómbá usáyaaitaraiye.
kwaasi sésa Áánútu aamoisayámbá iyémó kwéšen-aamoisayanko kwaasiti asirayámbá
usáyaaitaraiye.

²⁶ kesí kwaásiyono. Áánútumo kwená kwaási-i'ona umátínkaronka'a máyówaina ááimba
imáyáa oro. keinárawapimba marapá-kwáási túranka'a kawer-ímáyáágwárá-kwáási íma
sáwíwa'a máemba moórá-mora-umai mé'a marapá-kwáási túranka'a asirayán-kwáási
íma sáwíwa'a máemba moórá-mora-umai mé'a marapá-kwáási túranka'a túwí'o kwáyon-
kwaasi sáwíwa'a íma máemba moórá-mora-umai méraawe. ²⁷ marapá-kwáási sésa
úwoi-kwaasiman-owe kwéšen-kwaasivinkemba Áánútu kwená kwaási-i'ona umái ítátinkena
marapákén-káwér-ímáyáágwárá-kwáási Áánútuna kwaasi tuwánésa sésa kentáási kawer-
ímáyáá úwoisamban-iyé sénááontavena Áánútu mirán-kwáási ítátinkaraiye. marapá-
kwáási sésa aamoisayán-kwáásimán-owe kwéšen-kwaasivinkemba Áánútu kwená kwaási-
i'ona umái ítátinkena marapákén-ásirayánkwárá-kwáási Áánútuna kwaasi tuwánésa sésa
kentáási asirayámbá úwoisamban-iyé sénááontavena Áánútu mirán-kwáási ítátinkaraiye.
²⁸ marapá-kwáási sésa úwoi-kwaasiman-owe sésa simái sáwí'o kwéumatinkaawaiye
ímo méraawaiye Áánútu kwená kwaási-i'ona umái ítátinkaraiye. marapá-kwáási sésa
anón-kwaasiman-owe kwéšen-kwaasi ánásanaaontavena úwoi-kwaasivinkemba Áánútu
ítátinkaraiye. ²⁹ Áánútu aúranka'a miwí kentúwí'a íma mósá maránááontavena úwoi-
kwaasivinkemba Áánútu ítátinkaraiye. ³⁰ Áánútu Ísu Káráísitinte tarútinkaraisa'a
máyaawana póna Ísu Káráísiti kentáási kawer-ímáyááóná ááni'a Áánútu umánkaraiye. Ísu
Káráísiti pukáintavena Áánútu kwenáúranka'a arupíya umásinkenaya kwená kwaási-i'ona
umásinkenaya sáwí'o umáiyamo máyaundavinkenta maisiyuwéna siráísata máyaumne.
³¹ mináintávéna naaóvá'á Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna
moóráwaimo kesúwí'o mósá maránáe sénamo éna
íma mirá éna Ísógo áwí'a mósá maráino
agaimaréna siráiyé.

2

Ísu taaira'á pukáin-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. kentópa'o komé'a Áánútun-aai paáurain-aimba
kosimatimewandara'a kesúwí'a maé iyígwáe-aimba íma simátíme'a Áánútun-aai avora'á
simátimakumne. ² ááema imáyáa é'a sé'a kentópa'a komáénda íma mirán-baaran-
tantaakona imáyáa é'a simátíme'a Ísu Káráísitintave'a imáyáa é'a kentááyaváiyé
séna taaira'á pukáin-aine su'mai imáyáa é'a kosimatimenaumne sé'a ³ kentópa'a
komáéwandara'a sáa'a kwégowa'a tavaravamá kwéuwa'a aamoisayán-kwáási mé'a
⁴⁻⁵ aaimó simátimewandara'a Áánútun-aaiyavesamo áraire siyawaina ááimba íma kwaasiti
kawer-ímáyáávínkémbán-ivo Áánútuna asirayámpínkémbán-iyé sé'a simátíme'a Áánútun-
amankona mayáiyé asirayáné agaráátinkááwána'a awánaraawe.

Áánútuna kawer-ímáyáágóná kwaasái.

⁶ Áánútuntave'a asiramái máyáawaiyave'a kawer-ímáyáávínkémbá kawer-áimbá kwésimatimune. minkáwér-ímáyááo marapá-kwáásivínkéne marapá'ó kárákwirawaimo ánásanaaowaivinkene ímanivo ⁷ minkáwér-ímáyááo Áánútumpakemban-iyé. Áánútu maramá íma urónka'a séna to'mayaa é'a naaémba paáronana mindá'á kawé'a umátinkainasa ságayan-ayampa'a ménaaowe siráimba kentááyávéna séna minkáwér-ímáyáá aúpá'á makáimba póna kwáyowasa ⁸ marapá'ó kárákwirawai íma kawé'a umái ísaraawe. ísaresaraai Ísóigo ó'oran-aainkwarawaimo taairá'á íma tuvúwúwana pukáísino. ⁹ mináíntávéna naaóv'á Áánútun-ai aúvávimba agaimaréna séna

Áánútu to'mayaa umái kwembó tirumbó ámén-kwaasi timíniye. túrandei íma awánésa táá'a íma isésa íma imáyáa uráan-tantaa'a Áánútu to'mayaa úmakaimba timíniye agaimaréna siráiyé. ¹⁰ ánivo Áánútu kwenamankómbá ai'marówana keséya ména Áánútumo to'mayaa úmakainta agaráásínkaraintaawe. Áánútun-amanko amápa-tantaa'a awánésa Áánútumo kwenarumpimbó imáyáa éna to'mayaa úmakaimba awánaraiye. ¹¹ kwaásimo ombá moóráwaina imáyáa íma kwéawanaivo kwenamankówé su'mai kwéawanaiye. miráumai Áánútuna imáyáa íma kwéawanaavo kwenamankówé su'mai kwéawanaiye. ¹² Áánútu marapákén-ásíráyámbá íma siménaya kwenamankómbá ai'marówana keséya ména asirayámbá símakaiye. Áánútumo to'mayaa umáimo kwésiminta awánanaundayavenaya kwenamankómbá ai'marówana keséya kumbáyáiyé.

¹³ mináíntá kwésimatimunda íma kwaásiti kawer-ímáyáávínkén-áimbán-ivo Áánútun-amanko simásimakin-ainta kwésimatimune. Áánútun-amankomo tirumpimbó máyáin-kwaasiyave Áánútuna árair-ainta kwésimatimune. ¹⁴ Áánútun-amankomo tirumpimbó ímo máyáiwai kwemó kwétimin-tantaa'a íma kanaán-umai kwémaesa mintántáátávésa sésa úwoisamban-iyé kwésesa marapá-kwáási Áánútun-amankomo kwétimin-tantaa'a íma kanaán-umai kwéisaavo Áánútun-amankomo tirumpimbó máyáiwaiye su'mai mintántáá'á isésa kawé-tántáá'án-iyé kwésewe. ¹⁵ Áánútun-amankomo tirumpimbó máyáiwai kanaán-umai amápa-tantaakona áaimba taaínkaar-umai sáwí-aaine kawer-ááiné kwéisaavo marapá-kwáási Áánútun-amankomo tirumpimbó máyáiwai tuwánésa miwítí mayáigóná ááimba íma kwéawanaawe. ¹⁶ naaóv'á Áánútun-ai aúvávimba agaimaréna séna Ísóigomo imáyáamo kwéimba íma isáamba pósa íma kanaán-umai kwená imáyáa arupí kwéumankaawe

agaimaréna siráimbanivo Áánútun-amankomo sirumpimbó máyáiwaiya Ísu Káráisitina imáyáaya kwéisaumpo marapá-kwáási kentáási mayáigóná ááimba íma kwéawanaawe.

3

Áánútuna mayái-kwáásiti kwaasái.

¹ kesí kwaásiyono. Áánútun-amankomo tirumpimbó anómbo umáimo máyáin-kwaasimo kwésimatimundantemba kentópa'a komáyaawandara'a keinárawa'a íma mirá simátimé'a Ísu Káráisitintave'o ímo asiramáimo máyón-kwaasi untávé'a taíntuwe-yaintuwe'a simátimakaumne. ² umarambó asirayán-tómbó ímo tímémbo náambo tíméntemba Káráisitín-aaima íma asirayán-áimpimbán-ivo etóyói-aimpinkemba simátimakaumne. ááéma íma kanaán-umai ísaraantave'a mirán-áimpínkémbá Káráisitín-ai simátimakaumne. ívékwar'a mirán-umai mé'a pó'a íma kanaán-umai kwéisaawe. ³ Ísu Káráisitintave'a íma asiramái imáyáa kwéé'a marapá-tántáátávé'a imáyáa kwéé'a mé'a tirumbó sáwí'ó kwéumatinke'ó aaisan-áimbó kwésema marapá-tántáátávé'a imáyáa kwéé'a marapá-kwáásímó máyáanten-umai mirán-umai kwémaewe. ⁴ évakarawai Póro kentáási anónda'an-iyé sewasá évakarawai Ápórosi kentáási anónda'an-iyé kwésema marapá-kwáásímó máyáanten-umai mirán-umai kwémaewe.

⁵ kenkáí súwí'a mósá maré'a taaínkaar-umai máévainivo Áánútuna mayái-kwáásíráiyé su'mai úye. Ísóigo Ápórosintavena séna kesí mayái mayáaó séna kentávéna kesí mayái mayaaó súwakai kwená mayái mayááwáya'a Ísóigon-aiyave'a áraire siráamba kwená mayái-kwáásírái úye. ⁶ kígauva'o ánáyumbo ontémhá Ísóigon-ai simátimewanana námáimo umáimo siyútúwáantemba Ápórosi miráumai túwa'naa úwana Áánútumo ánáyumbo anómbo umátinkáintemba kwemá imáyáa tímúwa'a kwenáái tirumpimbá tátokaawe. ⁷ ánáyumbo iwáiyé námáimo umátinkáiwaiye mindárai íma anón-kwaasi óívo Áánútu anómbo kwéumatinkaiwai kwemá anóndakoman-iyé. ⁸ ánáyumbo iwáiyé námáimo iwáiyé mimbórái'a umái máyaayamba póna Áánútu miwítí mayáigóná meéyámbá

timíniye. ⁹ kesé Ápórosiye Áánútuna mayái-kwáásí úya'a keinárawa'a Áánútuna kígauraa omba owatá miráyáámó úndaya Áánútundeiya úmpo mirápá'á kenkáiyávé'a íma imáyáa ombá keinárawa'a kwéetaaínaawe. íma taaínkaar-oráámbá kwéetaaínaawe. keinárawa'a Áánútumo kwéin-dankaani'a kwéowe.

¹⁰ Áánútu súwa'naa úwa'a keinárawapimba mayái mairáumne. naambó kwéon-kwaasira'o kárákwiraiwaimo kawer-ímáyáámó énamo ávombo áyáintemba Ísu Káráisitinaa imo simátímakaunda ávonkaamba aitinkáva'a kówánasa minávónká'ó naambó kwéowai mimbáyái kárákwiyoro. ¹¹ ó'on-avomba íma ayánááovo mimbórá-ávómbó Áánútumo á'o aimakáimba minávómbá Ísu Káráisitiman-íye. ¹² minávónká'á naambá ónááovo évakarawaimo ésa Áánútuntavesamo ímo asiramáimo imáyáamo kwéowai kwááyu-yantaa'a taaineiyé owáinéiyé íyasa évakarawaimo ésa Áánútuntavesamo asiramáimo imáyáamo kwéowai asiramáimo kwaikwai'o ínín-tantaa'a kóri-ontandeiye ó'on-o'on-ontandeiye ónááowe. ¹³ Áánútuna kwaásiti mayái naaémbo paáirindara'a íramó évaka-tantaa'o kénamo évaka'o ímo kaintembá Ísu Káráisitimo kumínín-kanaamo tíndara'a Áánútuna kwaásiti mayái paárinana évaka'-mayai ánásainana évaka'-mayai úwoi kwéniye. ¹⁴ minávónká'ó naambó kwéomba asiramáimo kwaikwai'o ínín-tantaa'nei kwéowai miwítí mayái kwáyainasa miwítí kawé'méyámbá mayánááovo ¹⁵ kwááyu-yantaa'nei kwéowai miwítí mayái ánásainasa mimbáyáigóná meéyámbá íma maésa miwíyé su'mai kawé'a umái ménaaooawe. kwaásiti náaindaambo kágwisasamo miwíyé su'maimo kawé'ó umáimo máéntemba miwí mirá ónááowe.

¹⁶ keinárawa'a ímo taaínkaar-umaimo máéraamba taaínkaar-umai kwémáémbanivo Áánútun-amanko kentirumpimbá máyáimba Áánútuna mono'-nánkáámbá kwéomba imáyáa oro. ¹⁷ Áánútuna mono'-námhá aoka'-námhá isa'á keinárawa'a mindánkáámbá owasá évakarawaimo keinárawa'o sáwí'ó umátinkaawa'o sáwí'ó umáimo máyáambo éna Áánútu miwí ánásasuwanimba ímo taaínkaar-oráámbá kwéetaaínkaar-owe.

¹⁸ kentí imáyáao kampa'á simátíyúwáivo sé'a kárákwiyoro kwésune. marapá-kwáásí túranka'a kawer-ímáyáágwára-kwáásiyá úne kwésewai Áánútu aúrunka'a kawer-ímáyáá ónááontavesa marapákén-káwér-ímáyáá íma aiva-tántáá'án-íye seró kwésune. ¹⁹ marapá-kwáásí kawer-ímáyááwémó kwéesen-imayaayavena Áánútu séna sáwí-imayaaman-íye kwésiye. mináintávéna naaóv'á Áánútun-ai aúvávimba agaimaréna séna marapá-kwáásí miwítí imáyáa mósá kwémaraawana Áánútu sisaná miwítí imáyáao

kampa'á kwésimatiyuwaiye agaimaréna súwana ²⁰ moóráva'a agaimaréna séna kawer-ímáyááwémó kwéesen-imayaayavena

úwoi-imayaawe Ísóigomo siráíye

agaimaréna siráimba ²¹ mindáyave'a kwaásimo kwéowain-auma íma maé iyóro. amápa-tantaa'a túwa'naa ínimba kwáyáíye. ²² kemá Pórowe Ápórosiye Pitaawe túwa'naa ínimba ónaundaya máyáumne. marawé amápa-tantaa'o kwáyáíne úwoimo ménaaona'i. puwónáaona'i. mindá túwa'naa ínimba kwáyáíye. ívé'ó kwáyáín-tantaare naaémbo paárinin-tantaakwarare mindá túwa'naa ínimba kwáyáíye ²³ keinárawa'a Káráisitina kwaási owaná Káráísiti Áánútundeiman-íye.

4

Ísóigona aantá-kwaasiti kwaasí.

¹ keinárawa'a kentááyávé'a imáyáa é'a sé'a Káráisitina mayái-kwáásí ésa Áánútumo aúpá'ó makáimba agaráátinkena séna mináimbá simátíma'mae nááoro. mimbáyáirú'á kárákwiyoro siráiwai owé-imáyáá oro. ² moóráwaina mayáír'á kárákwiraiwaimo sisas-amó ontembá mirán-oro. ³ Áánútuna mayáír'á kárákwiraundawaiyave'a keinárawara'o ó'owiya'o sé'a kawé'-má'yá'yá'i. sáwí-mayáiyá'íyo sé'o kwésemba íma anón-imayaáa é'a kesí mayáiyávé'a íma awané'a kawé'-má'yá'yá'i. sáwí-mayáiyá'íyo kwésune. ⁴ kesirumpinkén-ímáyááómó sénamo kaweré su'mai uráanemo sínimba kawé'-má'yá'yá'i. sáwí-mayáiyá'íyo-aimba íma kendéimán-ivo Ísóigondei póna kwésuwanaiye. ⁵ mindáyave'a Ísóigomo ímo kunkáindarare Ísóigomo siráin-kanaamo ímo tiráindarare íma taaínkaare'a sáwí'an-owe. kawé'an-owe íma seró. Ísóigomo kumíndara'a kwaásiti aúpár-ímáyááwé kwaásiti ááine paárinana mitáwai Áánútu kwaásiti kawé'-má'yá'yávéna kawé'an-owe síníye.

⁶ kesí kwaásiyono. arupí ónááontave'a simátímakaunda-aimba Ápórosiye kesémo siráunda íma kenkáíráiyé su'mainivo amápa-kwaasiyavaigwara'a siráumne. Áánútun-ai aúvái-kwandaaiwimba agaimaréna siráantemba mirán-oro. moórá-anondako áwí'a maé

iyé'a moórán-anondako áwí'a simái sáwí'a kwéomba kentúma maé kwéiyomba mirá ímo oráambá kwéowe. ⁷ keinárawa'a íma usáyaaitaraawain-ovo mirámó kwéon-kwaasi-i'a Áánútu umátinkaraiye. Áánútu mirán-kwáási-i'a umátinkaraiwo kentúma íma maé iyé'a sé'a kesáá keyáárikata mirán-kwáásiyá máyaumne íma sero.

⁸ keinárawa'o maarán-áimbó sembá kampa'á sé'a kawé-kwáási-i'a umáiya máyaumne. íma Ápórosiye Pórowe simásímakaayan-imayaavinkemban-ivo kentáási imáyáavinkenta Áánútuna imáyáa iséta mindáraiya usáyaaitaraumne kampa'á kwésewe. keinárawa'o usáyaaitaraankakai keiráígwára'á miráumaiya usáyaaitauyasino. sáwí-yantaakomba usáyaaitaigwae sé'a súnda íma usáyaaitaraawe. ⁹ imáyáamo únda Áánútu kwená aantá-kwaasiya amápa-kwaasi tínaaempata sinkarainta tinkamowasamo púwón-kwaasimo kwaási túranka'o mótkinkesamo tinkankaantemba kwíyómpaken-kwayo'narawa túrankare kwaási túrankare Áánútu kentáá mirá umásinkaraintaawe-imaya kwéune. ¹⁰ Ísu Káráisitín-aaímo kwésimatimundayavesaya sésa sáwí-imayaagwara-kwaasin-owe kwésevo keinárawa'a kesávé'a sé'a Ísu Káráisitíye tarúmaiya méta kawer-imáyáágwára-kwáásiyá úne kwésewe. kesáá aamoisáyán-kwáásiyá úna'a keinárawa'a kesávé'a sé'a asirayán-kwáásiyá úne-imayaa owáimá pó'a kentúwí'a maé iyé'a kesúwíta kwétuwaawe. ¹¹ Áánútuna mayái maimaé kwénaundaya ááewe ívére nontáviyé toóntáviyé sáái kwésinkaisata íma naambá makéta íma kawer-únaánkwtóí makáunasaya kwésinkamowata ¹² toómbá íma úwoi mayánaundayaveta anóm-bayai kwémaeta óntamba kwémayaunasaya simáimo sáwí'o kwéumasinkaanta Áánútu kawé'a umátinkaniye-aimba kwésimatimunasaya sáwí'o kwéumasinkaanta asiramái méta íma ivátuwaunasaya ¹³ kentáá súwí'a kumínkwáe sésa kampar-áimbá kwésemba anondá kawer-áimbá kwésimatimunasaya ááewe ívére kentááyávésa sésa ovairáán-kwáásín-ovo miwí táái íma isáaro kwésewe.

¹⁴ kesí iyámpóiyone sé'a imáyáa kwéundawai táako pééi sína'a isé'a kawé'a ónááontave'a maanáúwái kwéagayumne. ¹⁵ Káráisitína kwaási owasá sáwíwarawai Ísu Káráisitín-aaí kwésimatimemba íma sáwíwarawai kentivoísái máyáavo aiva'á Káráisitín-aaí simátimewana'a Káráisitíye tarúmai máyáantave'a keyáá kentiwomá úne. ¹⁶ mindáyave'a kwakwiyé'a sé'a kemó úndantemba mirán-oro kwésune. ¹⁷ mindáyave'a moóráwaimba Tímótimba ai'maráanana kentópa'a kweémena kwíniye. kwemá Ísóigoema tarúmai máyáiwai íma siyuwéna asiramái ména kesááninkaamba umái máyáiwai kwená imáyáa kwéundawai kentópa'a kwéna Ísu Káráisiti aúranka'o máyaunda-aíne Áánútuna kwaási naaó'-nao'a máyáawai kwésimatimunda-aíne kosimátimena kemó máyaundanten-umai máéro-aimba kosimátiminiye.

¹⁸ keinárawapinkemba évakarawai sésa Póro úwoi aúwáivinken-aimba kwésivo kentáásopa'a aaímó simásimindayavenaya íma tniye kwésemba kentúma maé iráawe. ¹⁹ ánivo Ísóigomo owémó sína'o é'a sáwíyanka'a kentópa'a kwé'a túmo maé iráawai siráan-aíne su'maiyave'a íma kónaumpo miwítí asirayámbá Áánútunopakena'iyó. awánaandayave'a kónaumne. ²⁰ Áánútumo kentáára'ó kárákwiraimba maarán-íye. íma aaineiyé su'mai kárákwiraiwo Áánútuna asirayánk'á'ó kwémaewai miwír'á kárákwiraiye. mindáyave'a Áánútuna asirayánk'ára máyáa. íya Áánútuna asirayánk'ára máyáao sé'a kotuwánanauumne. ²¹ imáyáa oro. keinárawatopa'o ímo kuráandara'o sáwí-imayaamo tuwé'o kawé'o umáimo méwa'a kentí imáyáa é'a paru umáiya koménaumne. ímo mirámó uréwa'o é'a asiramái arupí koutátinkanaumne. mindáyave'a imáyáa oro.

5

avowán-awaininkomba mairáin-kwasai.

¹ keinárawapinkemba moórawai anómba sáwí'a éna avowán-awaininkomba mairáiyé sewá'á ísaraumne. keinárawa'a Áánútun-aiiyave'a áraire kwésewai mirá-sáwí'ó kwéiwaintave'a étuwaao íma sewaná úwoi mirá kwéimbanivo Áánútuna aambó ímo kwégwaraawai íma mirá kwéesa mirámó kwéowaiyavesa sáwí-meyamba mayánaáowe kwésewe. ² keinárawapimba moórawai ména anó-sawí'a kwéisa'a kawé'a umáiya máyaumne kampa'á kwése'a kentúma maé kwéiyovo sáwí'a uráin-kwaasiyavena kentirunkómó umbaimó táina'a minkwáási ai'mátuwaaro. ³ kemó kentópa'o komékai minánó-sáwí'ó uráiwaimba aavimbá mayanké'a sáwí'a kwéone súsina. kemá némpa'a mé'a kesí imáyáao kentópa'a kwáyáisa'a misáwí'ó uráiwaimba á'a aavimbá mayánkarauumne. ⁴ torupamáimo maiyampimba kesí imáyáao kentópa'a kwáyainana Ísóigo Ísuna asirayámbá keinárawate kwáyáintave'a misáwí'ó uráiwaimba aavimbá

mayánkáaro. ⁵ Áánútuna kwaási kárákwiraampinkemba ai'mátuwenana Sáátáánigo umbai-yántáá'a aminana sáwi-amba tuwáinana Ísóigo Ísumo kumíndara'a kwemba airánintave'a mirá é'a aavimbá mayanké'a aúwáaro.

⁶ kawe'a umáíya máyaumne kwése'a makáawanamo moórá-kisaamo kampindénamo imbá amápa-kisaava'o kóyáwé intembá keinárawapimba moórawai miráumai sáwí'o índawai keinárawapimba tivó sé'a ai'mátuwaaro. ⁷ tíyótaasa-tanon-kanaa tóyo ésa Yútaa-kwaasi toómbó intóráin-tantaa'a tuwésa aúná-tomba marésa sipisipi-ara'a tuvú'mái kwénaawe. miráumai Ísu Kárásiti kentááyáváyé séna pukáimba pó'a aúná'i'a umái mé'a mindáyave'a misáwí'ó uráimba kwétuwe'a kawe'a umái máéro. ⁸ sáwí'o kwéone sáwí-yantaatavaiye íma aamoí é'a kawe-tántáátáváyé árair-aintavaiye su'mai aamoí oró.

⁹ ááema moórá-avvai agaimái simátíme'a sé'a aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné kwéowaise íma máéro siráunda ¹⁰ mináimbó siráunda Áánútuna kwaásivinkembo mirámó kwéowaise íma máéro siráumne. Áánútunopa'o ímo tiráan-kwaasi aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné ó'on-o'on-tantaar-umoyane túran-andawe ésa marapá-tántáátávésa aamoí ésa íma Áánútuntavesa aamoí ésa mirámó kwéon-kwaasiyave'a íma sé'a Áánútuna kwaásivakewaimo mirámó iiyávé'a siráumne. Áánútunopa'o ímo tiráan-kwaasi amápa'-marava'o máyáamba íma tiyuwé'a miwísé úwoi máéro. ¹¹ ánivo agaimakáunda-ainkona ááimba maarán-áimbán-íye. moórawai Áánútuna kwaási úne kwésiwai aarai-úmóyáné ó'on-o'on-tantaar-umoyane aúran-andawe éna marapá-tántáátávésa aamoí éna Áánútuntavena íma aamoí éna simái túwí'a sáwí'o umátinkena uwo'aó'-nómbá néna uwo'aó'á kwéowaise íma mé'a kwesé íma toómbá naaró. agaimakáunda-ainkona ááimba mirán-áintávé'a siráundawe.

¹²⁻¹³ ímo Áánútunopa'o tiráawai kemá íma aavimbá maitinkánaumpo Áánútu aavimbó maitinkánimba mindá kwendémán-íye. keinárawapinkemba Áánútuna kwaási sáwí'ó uráawai aavimbá maitinkáaro. keinárawapinkemba moórawai misáwí'ó uráindawaimba ai'mátuwaaro.

6

Ísóigona kwaásivimbo umbai-yántáá'ó kwáinda arupí umátinkáaro siráin-kwasai.

¹ moórá-aimbo sáwí'ó kwéomba simátíménda ísáaro. keinárawapinkemba évakarawai sáwí'ó ombá ímo Áánútunopa'o tiráan-anon-kwaasitopa'a mátinkare'a aavimbá maitinkáamba sáwí'a kwéovo Áánútuna kwaási anón-kwaasira'a mátinkare'a iséise é'a arupí umái máéro. ² naaémba Áánútuna kwaási anón-kwaasi-i'a ésa amápa'-maravaken-kwaasi táái isésa kawe'-mááyíyé sáwí-mayaiye sésa taaínkaar-esa naaémba mirá ónááovo ivé'a sáwíyan-aimba kanaán-umai iséise é'a arupí umái máéro. ³ naaémba kwiyómpaken-kwayo'narawa táái isánááomba mindá anón-tantaa'an-ivo marapá'ó máyáan-kwaasi tááimo arupí ónááomba mindá sáwíyan-tantaa'an-íye. ⁴ moórá-yantaa'o arupí óné sé'ó é'a Áánútuna kwaásivimbo túwí'ó ímo kwáyainda-kwaasiyave'a arupí umásínkáaro íma sé'a túwí'ó kwáyaindawaiyave'a arupí umásínkáaro seró. ⁵ sáwí'a kwéune sé'a misáwí'ó kwéomba ivátuwe'a kawe'a ónááontave'a maanáimbá kwéagayaumne. keinárawa'a sé'a kawer-ímáyáágwára-kwáásiyá úne kwésembanivo íma aái ísámai arupí kwéumatinkaavo ⁶ Áánútun-aiyavesa ímo áraire siráawaira'a mátinke'a sé'a moórá-aimba arupí umásínkáaro sé'ó kwéomba mindá sáwí'an-íye.

⁷ Áánútunopa'o ímo tiráan-kwaasira'o mátinke'a aavimbá maitinkáamba sáwí'a é'a Áánútuna aambá íma kawe'a umái kwégwaraawe kwésune. kentí anón-kwaasimo isátinkaiyan-ainkomo éna ayááimó úwoimo kwénimba mindá kítoka'a sáwí'an-ivo Áánútunopa'o ímo tiráan-kwaasitopa'o aavimbó maitinkáamba mindá anómba sáwí'an-íye. ⁸ mirámó ombá Áánútuna kwaási kentív'áawaawi sáwí'a kwéumatinke'a kentúwíkwara'a sáwí'a kwéowe.

⁹ sáwí'ó kwéowaimo Áánútumo kárákwiraipa'o ímo kónááowaimo ontembá kwéowe. kampar-ímáyáá íma é'a simátimunda-aimba ísáaro. aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné ésa marapá-tántáátávésa aamoí ésa Áánútuntavesa íma aamoí ésa kwaai keiyái kesuwainíné sisaná kesuwairé sésa sáwí'a úmae nááówasa aarai miráumai keiyái sáwí'a úmae kwénaesa ¹⁰ umóyámbá ombá túran-anda ésa uwo'aó'-nómbá néna uwo'aó'á ésa simái túwí'a sáwí'a umátinkesa kwétinkamesa umóyámbá ésa mirámó kwéon-kwaasi Áánútu kárákwiraipa'a íma kónááowe. ¹¹ keinárawapinkemba évakarawai mirámó

uráan-kwaasiraani' a kwéombanivo kentáási Áánútun-amanko Ísóigo Ísu Káráisitina asirayándéi misáwí-yántáá'á maitiyuwéna Áánútunde-i' a umátinkena kwenuúranka' a arupí umátinkaraiye.

túwawaa'nei Ísóigona mayái mayánááon-kwasai.

¹² keinárawapinkemba évakarawai sé' a amáparitaamo kwéundaya kanaán-iyé kwésevo kemá sé' a évakari' o kwéomba íma kawé'á kwéumatinkaiye sé' a moórá-aimba amápari' o kwéunda kanaán-ivo évakari' o kwéunda miwá kembá tátoranintave' a aáo kwésune. ¹³ toónkó tirumpimbó kuminíntavena isaná tirunkó toómbó náníntavena kwáyáimba póna Áánútu minkáé-tántáá'á ánásasuwaniye. mirá ínivo túwawaatavesa imáyáa ombá maarán-iyé. túwawaa'nei aarai-úmóyámbá ónááomba imanivo mintúwawáá' néi Ísóigona mayái mayánááowe. mirámó ónááontavena Ísóigo túwawaaka' a kwétuwa' naa-iyé. ¹⁴ Áánútu Ísóigomba pukáimpinkemba usásinankaraintemba kwená asirayándéi kentáá súwawaa' a usásinankaintaawe.

¹⁵ kentúwawaa' a Káráisiti aiyayaankaambo kwéimba pó' a eénánká'ó kwénaaindahininkowe íma maé' a mimbórá-túma aú' mái máéro. ¹⁶ moóráwai eénánká'ó kwénaaindahininkoe máyáimba mimbórá-túma aú' mái máyááiyé. mindáyavena naaóv'á Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna

minkáé' nárai mimbórá-túma ma'mái máyááiyé

agaimaréna siráiyé. ¹⁷ ánivo Ísóigoe tarúmai máyáiwai kwenamankó kwesé máyáísana mimbórá' a umái máyáiyé.

¹⁸ aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné kwéomba tínaemba umáméro. ó'on-o'on-tantaa' o sáwí' o kwéomba túgo íma sáwí' a kwéwivo aarai-úmóyámbá kwéomba túgo sáwí' a kwéiyé.

¹⁹ Áánútu kwenamankómbá ai'marówana kentirumpimbá kumbáyáimba póna kentúma Áánútun-amankona naambá kwáyáimba á' a ísarawe. kentúma Áánútundeima isa'á kesúma kendéiyáámá póta sirááimo kwétaini' a úwoi ónaumne íma seró. ²⁰ Ísu Káráisiti keinárawatawaiye sénamo pukáimba mimbéyámbá keinárawa' a kwendéimán-ovo marapá'ó máyáamba Áánútu áwí' a anómba úmae iyóro.

7

aaraimó kwémayaan-kwasai.

¹ évakar-aimbo agaimáimo sísa-uraan-aintave' a simátimune. awá-kwáási aarai íma maésa úwoimo ménaoomba mindá kawé'an-iyé. ² ánivo keinárawa' a úwoi kwaásivimbo máyáawai aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné anómba kwéompimba máyántave' a umóyámbá únavo sé' o aarai máyáiyasa kwaai máyáiyasamo ónááomba mindá kawé'an-iyé. ³ kwaagí kwenáúma íma aambá aunínivo mindá awainíndéimá isaná awainínkó kwenáúma íma aambá aunínivo awaikóndéimá isaná miráumai kwenáwa' na-awa' naa umái méyaaoyé. ⁴ awainínkó kwenáúma íma kárakwiyisana awaikó kwégarakwisana awaikó kwenáúma awainínkó kwégarakwiyiyé. ⁵ íma aambá aunésarai ánivo kanaán-iyé sésarai Áánútuntavesarai imáyáa ésarai námúnáa símae iyóyááoyantavesarai sáwíyan-kanaa agándayaaoyé. minkánáa ánásainasarai mimbórávimbá koyauwé' máí méyaaoyé. íma kanaán-umai kentúra' a kárakwirewana ayáátáaka' a nénka' a méyana kawé'ó umáimo méyan-asirayamba ánásainana Sáátáánigo sáwí' a ígwáe séna tavisivó sé' a simátimundantemba mirán-oro.

⁶ mináíntávé' a íma asiramái simátimé' a sé' a mirán-oro sé' a mirán-áíntávé' o sísa oomba simátimé' a sé' a mirámó ónááomba kawé'an-iyé kwésune. ⁷ kemó aaraimó ímo makáundantemba amáparawai mirámó ónááomba siráái kwétaiye. ánivo ímo mirámó ónááomba Áánútu mirám-baaran-tantaakona asirayámbá kwétimiye.

⁸ simátiménda awá-kwáásiyé ketor-íniné ísáaro. kemó máyaundantemba mirámó ónááomba kawé'an-iyé. ⁹ ánivo ímo kanaán-umaimo kentúra' o kárakwiyé' o é' a aarai máyáiyasa kwaai máyáiyasa ónááowe. aarai máyáiyasa kwaai máyáiyasa ónááomba mindá íma sáwí'an-ivo úwoimo mésumo aarai máyánáe-imayaamo anómba únavo sé' a aarai máyáiyasa kwaai máyáiyasa ónááomba kanaán-iyé.

¹⁰ aarai máyáísana kwaai máyáísana kwéowai simátimé' a sé' a íma kesí imáyávinkemban-ivo Ísóigona imáyávinkemba kwésimatimune. aaraigó awaikómbá íma auwéna kówino. ¹¹ ánivo awaikómbó auwénamo éna ó'omba íma kwaai máyáino. ímo mirámó énamo éna koyauweréna awaikónópa' a tíno. kwaai íma kentuwainímbáá' a tí'mátuwaaro.

¹² moórá-aimba simátíménda Ísóigo simátimiyo íma siráivo kemá kwésimatimune. keákwákómó ékai awaikó Áánútun-aaiyavena áraire siráisana awainínkó íma áraire kwésin-ininko awaikóntávéna esé méyae sinanamo éna íma ai'mátuwaino. ¹³ ánivo awainínkó Áánútun-aaiyavena áraire siráisana awaikó íma áraire kwésiwai awainínkóntávéna esé méyae sinanamo éna íma ai'mátuwaino. ¹⁴ kwaai Áánútun-aaiyavena íma áraire kwésiwai awainínkó Áánútun-aaiyavena áraire siráin-ininkoe tágárotamai máyáintavena Áánútu séna awaikómá isaná póna kanaán-iyé kwésiye. aaraí Áánútun-aaiyavena íma áraire kwésin-ininko awaikó Áánútun-aaiyavena áraire siráiwaiye tágárotamai máyáintavena Áánútu séna awainínkómá isaná póna kanaán-iyé kwésiye. ímo mirámó kwéinkakai miwítí iyámpói Áánútuna kwaásiti iyámpóiraamba íma osinó. ánivo miwíyávéna Áánútu séna kesí kwaásiti iyámpóiraamban-owe séna kanaán-iyé kwésiye.

¹⁵ keákwákómó ombá awaikó Áánútun-aaiyavena áraire siráisana awainínkó íma mirá kwésisana awainínkó áraire siráisana awaikó íma mirá séna auwé'a kónáe sésa mirá ónááomba kanaán-umai kóyáwé ónááowe. Áánútun-aaiyavesa áraire sewáí owasá íma áraire sewáíye íma tarúmai máyáamba pósa kóyáwé ónááomba kanaán-iyé. Áánútu paru umái ménaaontavena táayaraimba pósa auwé'a kónáe sésama ésa kanaán-iyé. ¹⁶ aaraí isáaro. enawaikómbá áwa'naa inanawá Áánútun-aaiyavena áraire síní. íya áraire síníyo. mináimbá íma isaraawe. ánivo kwaai isáaro. enawainkómbá áwa'naa inanawá Áánútun-aaiyavena áraire síní. íya áraire síníyo. íma isaraawe. mindáyave'a íma ááema tuwé'a kóyáwé oro.

Áánútu kwená kwaási-i'o umátínkarainka'o máénten-umai miráumai máéro siráin-kwasai.

¹⁷ Ísóigo amápa-kwaasi tínkámae kuráimba kwená kwaási-i'o umátínkarainka'o máénten-umai miráumai máéro. Áánútuna kwaási naaó'-nao'a máyáan-kwaasi mináimbá kwésimatimune. ¹⁸ Áánútumo kwená kwaási-i'o umátínkarainka'o mé'o Yútaa-kwaasi kentúmo kárámimo araa'énamo owasamó ó'onkaa-kwaasi kentúmo ímo kárámimo araa'énamo owasamó kwéomba mindá kanaán-ivo úwoi mirá kwé'e'a ó'on-kwaasi-i'a ónáe íma sé'a máéro. ¹⁹ túmo kárámimo araa'énamo owasá ímo túmo kárámimo araa'énamo owasamó kwéomba íma anón-tantaa'an-ivo Áánútun-aaimo kwétaagwiyaavesamo máyáamba anón-tantaa'an-iyé. ²⁰ Áánútumo kwená kwaási-i'o umátínkarainka'a máénten-umai miráumai máéro. ²¹ Áánútumo kwená kwaási-i'o umátínkarainka'a keinárawa'a meeyámbakaawaiti mayáimó mairáawaimo ombá íma anón-imayaa ombánivo mimbáyáimó tuwánááon-ambo kwáyaina'o é'a tuwánááowe. ²² Ísóigomo kwená kwaási-i'o umátínkarainka'a keinárawa'a meeyámbakaawaiti mayáimó mairáawaimo é'a Ísóigo sáwí'ó umáimo máyáampinkemba iyátínkaraiwaiman-owe. ánivo Ísóigomo kwená kwaási-i'o umátínkarainka'a úwoimo máyáawaimo é'a Ísu Káráisiti meeyámbakaisa'a kwená mayái-kwáásín-owe. ²³ Ísu Káráisiti pukáimba keinárawatavena mimbéyámbá uráisa'a kwená kwaási-i'a uráamba pó'a kentí imáyáa tátoranae síya'o é'a a'áo sero. ²⁴ Áánútumo kwená kwaási-i'o umátínkarainka'a máénten-umai Áánútuwe tarúmai máéro.

awá-kwáásítí kwaasái.

²⁵ awá-kwáásiyávéna Ísóigo íma asirayán-áimbá simásimakaisa'a kesí imáyáavinkemba kwésune. Ísóigo arumbá umásinkáintave'a súnnda-aimba pó'a kawer-áiné sénááowa'a simátimune. ²⁶ umbai-yántáá'á kwáyáintave'a imáyáa é'a kwésumpo máyáantemba miráumai máéro. mirámó iyamba kawé'an-iyé. ²⁷ aaraí makáawai ti'mátuwanae íma síyasa aaraí íma makáawai aaraí mayánáe íma seró. ²⁸ ánivo aaraimó mayánááombo é'a íma sáwí'a ónááowe. inaamarumó kwaaimó mayánááombo é'a íma sáwí'a ónááowe. aaraí mayáiyasa kwaai mayáiyasa ónááomba marapá'ó ménaaomba umbai-yántáá'á kwénimba mindá imáyáa é'a mirán-ovo sé'a aaraí íma mayáiyasa kwaai íma mayáiyasa ónááomba kawé'an-iyé kwésune.

²⁹ kesí kwaásiyono isáaro. Áánútumo siráin-kanaa sáwiyanka'a ánásanimba pósa aaraimó makáawai miwítí umbai-yántáátávésa íma anón-imayaa ésa aaraimó ímo makáawaimo mésamo Áánútuna mayáiyávésamo imáyáamo ésamo máéntemba miráumai máéro. ³⁰ tirunkómó umbaimó kwétaiwai mindáyavaiye su'mai íma imáyáa ésa tirunkómó ímo umbaimó kwétaiwai mésamo Áánútuna mayáiyávésamo imáyáamo ésamo máéntemba miráumai máéro. tirunkómó aamoimó kwéiwai mindáyavaiye su'mai íma

imáyáa ésa tirunkómó ímo aamoimó kwétaiwai mésamo Áánútuna mayáiyávésamo imáyáamo ésamo máéntemba miráumai máéro. óísambo kwémeyanowai mindáyavaiye su'mai íma imáyáa ésa óísambo ímo kwémeyanowai mésamo Áánútuna mayáiyávésamo imáyáamo ésamo máéntemba miráumai máéro. ³¹ marapá-tántáá'ó kwémeyanowai mindáyavaiye su'mai íma imáyáa ésa mirám-báyáimó ímo kwémayaawai mésamo Áánútuna mayáiyávésamo imáyáamo ésamo máéntemba miráumai máéro. marapá'ó máyaan-kwaasimo kwémayaam-bayai ánásanimba pó'a súnda-aimba marapá'ó kwáyáin-tantaatavena íma aiva-tántáá'án-iyé seró.

³² marapá-tántáátáv'e'ó ímo anón-ímayaaomo ombá siráái kwétaiye. awá-kwáási Ísóigona mayáiyávésa imáyáa ésa Ísóigomo aamoimó kwéini'a kwéovo ³³ aaraigwáráwái marapá-tántáátávésa imáyáa ésa tuwainimbáá'ó aamoimó kwéom-bayai kwémayaawana ³⁴ kaer-ímayááo kwétavisiye. ímo kwaaimó mairáan-inaamaru-íne Ísóigona mayáiyávésa imáyáa ésa sésa súwawaare imáyáawe Ísóigomba aménáe kwésevo kwaigwárá-ínimbá marapá-tántáátávésa imáyáa ésa tuwai'máá'a aamoí ígwáe sésa mirám-báyái kwémayaawe.

³⁵ aaraí íma mayáiyasa kwaai íma mayáiyasa oró-áimbá íma kwésumpo túwa'naa ónaunda-aimba kwésimatime'a kawé'a umái ménaaontave'a mináimbá kwésimatime'a Ísóigontave'a imáyáa é'a kwená mayáiyé su'mai mayánáaontave'a mináimbá kwésimatimune.

³⁶ moóráwaimo inaamarúmó siváúmakenamo ménamo naaémbo kwentávénamo mayánáe-ímayaa anómbo énamo sénamo íma kawé'a umái máyaunda pó'a mayánáemo síndamo amápa-tantaa'o kanaamó ínanamo éna úwoi mayániye. mayáindamo éna kanaán-iyé. ³⁷ moóráwaimo inaamarúmó siváúmakenamo kwená imáyáamo asiramáimo énamo kwenáúra'o kárákwiyenamo sénamo íma mayánaumpo úwoi méníye sínanamo amápa-tantaa'o kanaamó ínanamo éna mirámó énamo ímo mayánimba kawé'án-iyé. ³⁸ miráumai moóráwaimo inaamarúmó siváúmakaíndawaimo mayánimba kawé'án-ivo moóráwaimo inaamarúmó siváúmakaíndawaimo ímo mayánimba ávááraumai kawé'án-iyé.

³⁹ amáánko séna keákwákómó ésarai awaikó máyáindara'a tarúmai méyana awaikó puwínana kwaaiyávénamo ankáínana Ísóigona kwaásigokare su'mai máino. ⁴⁰ ánivo imáyáa é'a ímo kwaaimó maénamo úwoimo ménimba arunkó kawé'a kwéinana méníye. Áánútun-amanko mináintávéna mimbórá-áimbá kwésiye-ímayaa kwéune.

8

póimo tuvú'mái kampar-ísóigómbá ámén-kwasai.

¹ agaimái sísa e'a sé'a póimo kwétuvu'nesamo évakar-ama'o kárámaimo kwaántái-taareira'o marésamo évaka'o máákétira'o kwémaraamba minámá'á meéyámba'maimo nánaundaya kanaawá'íyo-aímbo sísa e'o sen-áimbá simátíménda ísáaro. mirám-baarawaina ááimba awánasaraundaya póta miráyá ónáe-aimba ááema íma seró. mirámó kwéombo é'a kentúma maé kwéiyovo kwaásimo tirumbó tímémo kwétuwa'naa-omba mindá kawé'án-iyé. ² évakarawaimo moórá-yantaatavesa imáyáa ésa sésa á'a awánasaraumnemo kwésiyawai íma kanaán-umai awánasaraavo ³ Áánútumbo tirumbó áméwanamo ímbá Áánútu miwí tuwánasaraiye.

⁴ mináimbá imáyáa é'a ké'naan-aimba póimo kwétuvu'nesamo évakar-ama'o kárámaimo kwaántái-taareira'o marésamo évaka'o máákétira'o kwémaraamba minámá'á meéyámba'maimo nánáon-aímbo sendá ísáaro. kwaántá-kwaasi íma asirayáankwárá-kwáásín-ovo mimbóráwái asirayáankwáráwái Áánútuma iyé-áintá ísaraumne. ⁵ kwíyómpare maraparé sáwíva-tantaa'a kwáyáísasa évakarawai sésa kentáási asirayáankwáráwái ména kenká'á kárákwiraiye sewaná mirámó kwésentantaa'a sáwíva'a kwáyáivo ⁶ kesáá mimbóráwáintávéta séta kentáási Áánútu éna kentáásíwovama iyéyá kwésune. amápa-tantaa'a úmakaimba póta kwenáwí'a mósá maréta kwená kwaási-i'a úndayaveta máyaumne. mimbórá-Ísóigómá máyáimba Ísu Káráísitima póna Áánútumo siráintemba amápa-tantaa'a uráimba kwená asirayáankátá máyaumne. miráumai kwaántá-kwaasi íma asirayáankwárá-kwáási owé-áimbá ísaraumne.

⁷ mináintá ísaraumpo amáparawai íma ísaraawe. évakarawai pói tuvú'mái kwénesa kwaántá-kwaasiyavesa imáyáa ésa tímémáembanivo Áánútunopa'o tiráanka'a ááeraan-ímayaa ésa kwaántá-kwaasi tímém-poiman-iyé sésa mimpói kwénaamba tirumpin-ímayáámó sáwí'a kwéowemo kwésini'a kwéesa sésa mimpóimá ímo naaráámbá kwénaumne kwésewe. ⁸ mintómbó ímo néta nétaamo kwéundaya Áánútu íma imáyáa

éna náundayavenaya aamoí umásinkenaya ímo náundayavenaya aamoí umásinkenaya íma mirá kwéiye. ⁹ kwaántá-kwaasi tímém-poimo né'ó ímo né'ó kwéomba mindá kanaán-ivo Áánútuntavesamo ímo asiramáímo máyáawai tuwánésa keinárawa'ó on-tembá mirá ésa miwí tirumpin-ímáyááómó sáwí'a kwéowemo kwésini'a mirá ovó sé'a kárákwiyoro. ¹⁰ keinárawa'a sé'a kwaántá-kwaasi íma asirayánkwaráwái ombá pó'a tímém-poimo úwoimo kwénaunda kanaán-íye sen-kwaási kwaántá-kwaasiti mono'náúmpá'ó toómbó kwénaambo ésa Áánútuntavesamo ímo asiramáímo kwéowai tuwánésa sésa keséya mintómbá nánaumnemo kwésesamo kwénaamba tirumpinkén-ímáyááómó sáwí'a kwéowemo kwésini'a kwéowe. ¹¹ miráumai mintómbá kwénaunda kanaán-íye kwésemba mindá Áánútuntavesamo ímo asiramáímo máyáawai sáwí'a umátínkáawe. Ísu Káráísiti miwiyáviyé séna pukáiwai kentiwá'awaawi sáwí'a umátínkáawasa sáwí-amba kwégwaraawe. ¹² kentiwá'awaawi sáwí'a umátinke'a miwímó ímo asiramáímo máyáan-imayaa sáwí'a umátínkáamba Káráísitimba sáwí'a kwéumankaawe. ¹³ kemá Póro sé'a kwaántá-kwaasi tímém-poimo naanasá kesívárawaisai suwánésa sáwí-amba kwáráavo sé'ó ama'ó ímo naanasá suwánésa misáwí-ámbá íma kwaránááowe.

9

Póro aantá-kwaasiti mayái kwémaena meéyámbá íma mairáin-kwasai.

¹ kwaási kembá íma kwétatoraaivo Áánútu kesáái simátiminkwae séna aantá-kwaasí-í'a umásínkaraiwaima é'a súrandai kentáási Ísóigo Ísumba awáné'a kwená mayái keinárawapimba komayááwanda suwáné'a Áánútun-aaiyave'a áraire siráamba mindá kesí mayáigón-áuma paáruraiye. ² évakarawai kentávésa sésa íma Ísóigona aantá-kwaasiman-ivo úwoi-kwaasiman-íye kwésewa'a keinárawa'a íma kanaán-umai mirán-áimbá kwésewe. Ísóigo si'mákowa'a keinárawa'a kwenáái kosimátimewana'a áraire siráamba pó'a mindáyave'a imáyáa é'a kentávé'a sé'a áraí'a Ísóigona aantá-kwaasiman-íye seró.

³ évakarawai keinárawapinkemba kentávé'a sé'a Ísóigon-aii simátiminkwae séna íma ai'mákaiwaiman-íye kwésemba maarán-áimbá anondá simátimune. ⁴ áséi-kwasai kosimátimewandara'a toómbó ímo meéyámbare'ó úwoimo naráundarakai kanaán-uráisino. ⁵ Ísóigona aantá-kwaasiye Ísóigo ává'awaawiye Pítaawe tuwainímbá'ó ti'maesamo áséi-kwasaimo kosimátima'mae kwénaaontemba kemó kesuwainímbó ái'mae'ó áséi-kwasaimo kosimátime'ó kenti toómbó úwoimo naráundarakai kanaán-uráisino. ⁶ évakarawai áséi-kwasai kosimátimakaamba toómbó meéyámba'mai nánáaontavesa íma mayái kwémayowa'a úwoi toómbá tímúwasa naráavo Páánápáasinte kenkáiyavaiye su'mai imáyáa é'a sé'a toómbó náyááoiyantavesarai mayái kwémaesarai óntamba mairésarai toómbá kwémandaaíye-imayaa kwéomba mindá sáwí-imayaa kwéowe.

⁷ maarán-áimbá imáyáa oro. i-kwáási miwítí mayáirákém-béyámbá toómbá kwénaawe. kígauimo kwéowai minkígáúvákén-tómbá kwénaawe. póimo maráawai mimpóimá tuvú'mái úwoi kwénaawe. miráumai mayáimó kwémayaawai meéyámbá kwémaraawe. námáimbá kwaásiti imáyávinken-aimba kwésimatimumpo Áánútun-aii aúvái-kwandaaiwimba mirán-áimbá kwáyáimba simátiménda ísáavo. ⁹ Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba agaimaréna séna kwaásiti toómbá úwiti-aramba ásima piyíndayavena purumakankó aísamai tamái mapándáapa umái ásima pítúwáinka'a purumakankóná oika'a íma ásáása túwéwana úwoi ména évaka'a nániye

siráimba mimbáyáigóná meéyámbá póna mintómbá évaka'a úwoi nániye. Áánútu íma purumakantávaiyé su'maiyavena mináimbá agayaaó siráivo ¹⁰ kentááyavenagwara'a mináimbá siráíye. kígauimo kwéowai mimpinkén-tómbá nánaumne-imayaa kwéesa kwémaraawe. námáimó kwéowai minkígáúvákén-tómbá nánaumne-imayaa kwéesa kwéowe. ¹¹ miráumai keinárawapimba Áánútun-aii kosimátimakaundaya pó'a toóné évaka-tantaaremo úwoimo siménaaonta kawé'an-íye. ¹² kentáásinaaemba évakarawai keinárawapimba Áánútuna mayái kogwémaesa sésa toómbá siméro suwa'á úwoi tímúwasa naráawe. miwímó toóné évaka-tantaare úwoimo mairáantemba kesáágwará'ó úwoimo máyáandaya kanaániye. kentópakemba toóné évaka-tantaare mayánaunda-amba kwáyáimbanivo kemó simíyan-tomba siyáán-umai máyáanata Ísu Káráísitin-aii íma ísáavo séta kesí mayáirákémbá toómbá meéyámba'mai néta anóm-bayai kwémaeta íma ivátuweta mimbáyáirákémbá toómbá meéyámba'mai naráumne.

¹³ maarán-áintávé'a imáyáa oro. Yérúsaremu-naopa'a anóm-bono'-naumpa'a mayái kwémayaawai mindáúmpákén-tómbá úwoi kwénaawasa óntan-taareira'a Áánútuntavesa

póí tuvú'mái kwéagayaawa mimpínkén-tómbá úwoi kwénaan-aimba ísaraawe. ¹⁴ miráumai Ísóigo Ísu asiramái séna áséi-kwasai kosimátimiyawaitopakemba toómbá úwoi timiyasa nánááowe siráiyee.

¹⁵ keinárawapimba komé'a Ísu Káráísitina áséi-kwasai kosimátimewandara'a kentópakemba toóné évaka-tantaare mayánaunda-amba kwáyombanivo íma maéta toómbá síméro íma siré'a ívékwaru'a simígwáe sé'a íma maanáúváí kwéagayaumne. ávááraumaimo sááimo sinkáína'o puwónáe sé'o é'a toómbá síméro íma sénaumne. miráumai kesí mayáírakén-tómbó kwénaandayave'o é'a íma aambá áúsinkaaro. ¹⁶ Áánútu asiramái simásímakaisa'a áséi-kwasai kwésimatime'a mináséi-kwásáímó ímo kwésimatimekai kesópa'a umbai-yántáá'á paárisino. mindáyave'a mináséi-kwásái kwésimatimundayave'a íma kesúma maé kwéiyune. ¹⁷ kesí imáyáavinkembo áséi-kwasaimo kwésimatimekai meéyámbá mayánáe súšina. íma mirá é'a Áánútu simásímakaintave'a kwésimatimune. ¹⁸ mindá áraír-aimba póna kesí meéyámbá maarám-béyámbán-iyee. áséi-kwasai kwésimatimunda toómbó úwoimo kwémayaundarakai kanaán-ísínó. toómbá íma úwoi mairáunda pósa íma maarán-áímbá sénááowe. áséi-kwasai ísaraundarata toóntá ámakaumne íma seró.

áséi-kwasaimo úwoimo kwésimatime'o aamoimó kwéunda mindá kesí meéyámbán-iyee. áséi-kwasaimo úwoimo kwésimatime'o aamoimó kwéunda mindá kesí meéyámbán-iyee.

¹⁹ keinárawa'a kembá íma táto'makaawa'a kemó siráantení'a kwé'e'a toóné évaka-tantaare mayánaunda-amba kwáyáimbanivo íma maéta mirán-tántáá'ó mairáundarakai esimái-kwaasi Áánútunopa'a tíraasino. íma mairáundayave'a sáwíwarawai túwa'naa únasa Áánútunopa'a kwétewe. ²⁰ Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire sénááontave'a Yútaa-kwaasivinkemba mé'a miwímó ontem-báyái kwémayaunana Áánútu Mósesimbo simámakain-amaanko íma kembá tátokaivo minámáánkómó tátokain-kwaasivimba mé'a miwímó ontembá miráumai mé'a Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire sénááontave'a miráumai máyauumne. ²¹ Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire sénááontave'a ó'onkaa-kwaasi Áánútuna ámááambo ímo ísaraán-kwaasivimba mé'a miwímó ontem-báyái kwémae'a Áánútuna ámáámba Ísu Káráísiti siráin-amaamba íma araisé'a úwoi kwétaagwiyavune. ²² évaka-tontave'o náúnavo kwésen-kwaasi túwa'naa únasa Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire sénááontave'a mirán-tómbá íma né'a máyauumne. évakarawai Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire síyana Áánútu sáwí'ó umáímo máyáampinkemba iyátinkanintave'a mirám-baaran-kwaasivimba mé'a miwímó ontembá kwéune. ²³ áséi-kwasai kóyáwé ínana Áánútu kawé'á umátinkena kenkwárá'á mirá umásinkanintave'a mirá kwéune.

²⁴ maarán-áímbá imáyáa oro. amáparawai isaaisésa kwégowana moóráwai kóyaaítene meéyámbá kogwémaena aamoí uráiyee sen-áímbá kwéisaawe. miráumai Áánútumo aamoí umátinkanintave'a imáyáa é'a Áánútuna aampa'á miráumai koró. ²⁵ kesúma asiraínkwáe sésa isaaisésa kwénaaomba tíyáántán-kwimai kwégwesa miwí túra'a kwégarakwiyesa ánásaním-beyambo mayánaáontavesa mirá kwéovo kwaikwai'a íním-beyamba mayánaundayaveta Áánútuna aampatá kwégune. ²⁶ miráumai íma úwoi kwégumpo ayááíwá'á kwáyáim-beyantave'a imáyáa é'a Áánútuna aampa'á kwégune. ²⁷ kesúra'o sirááímo kwétainí'a ímanivo Áánútumbo arááímo kwétainí'a umái kwaráúndayave'a kesúra'a kárákwire'a áséi-kwasai kwésimatimunana naaémba Áánútu íma aamoí umásínkáivo sé'a kesúra'a kwégarakwiyune.

10

kwaántá-kwaasiti imáyáa íma mósá márúaro siráin-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. maarán-áímbá imáyáa oro. naaóvá'á Yútaa-kwaasiya síkwá'náya Ísípi-marava'a ándávakemba Áánútu ayútinkowasa miwí túra'a íma kárákwiyesa sáwí'a uráamba imáyáa oro. Áánútu ayútinkowasa Ísípi-marava'a tuwésa kwéguwana aambá agaráátinkena ainámbá amáparawai túrampa'a makówasa mináínánkó kún-ayampa'a kwéguwana Áánútu anón-domba tuwínkaa'a úmarowasa amáparawai mimpímbá kóaatessa kavóná-marava'a kwégwesa ² miwítí anóndako Mósesiye tarúmai máyówana Mósesi mináínámbá kwa'maéna kwéguwasa kentáá síkwá'náma mirá kwéuwana Áánútu nombá tuwínkaa'a úmarowana mimpímbá Mósesi kóaatowasa miwígwará'á mimpímbá kóaatessa ³⁻⁴ noné toóné íma kwáyopa'a kwéguwana Áánútu toóné noné tímúwasa amáparawai kwénowana Áánútu óntan-ayau tinkówana minóntámpínkémbá nombá kumúwasa kwénesa kwénaauwana minóntámbá miwítí egwaa'á kwáyowasa naráawe.

minóntántávéta séta Ísu Káráisitiman-iyé kwésune. ⁵ kavóná-marava'a kweéme kweémesa Áánútun-aaimo kwárááraamba sáwívarawai íma kwarésa sáwí'a uwaná mindáyavena Áánútu íma aamoí umátinkena kavóná-marava'a tinkámaena kwénaauwasa pukáawe.

⁶ sáwí-imayaawe su'mai ésa sáwí'o kwéuntavesa aamoí uráavo kesáá miráyá únavo séta miwímó urántaveta imáyáa éta kentáásúra'a kárákwiyono. ⁷ miwíwínkémbá évakarawai kampar-ísóigómbá úmakésa kwená imáyáa mósá makáavo kesáá íma mirá ónáisaiye. mináíntávéna Áánútun-ai aúvávimba agaimaréna séna kwaási mara'á mésa toóné noné násuwesa usásinesa tíraimá makáawe.

kampar-ísóigóntávésa imáyáa ésa mirá uráawe agaimaréna siráíye. ⁸ miwíwínkémbá évakarawai aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné uráavo kesáá íma mirá ónáisaiye. mirá untavéna mimbórá-kánaávimbá Áánútu sáwíva-kwaasi 23,000 kwaasi tinkamuwasa pukáawe. ⁹ miwíwínkémbá évakarawai Ísóigomba masínkáánkái sésa Áánútu kentáará'á íma kawé'á umái kwégarakwiye kampa'á sésa sáwí'a uráavo kesáá íya mirá ónáisaiye. mirá untavéna Áánútu iraankavayaantómbá ti'marówasa vovasa pukáawe. ¹⁰ miwíwínkémbá évakarawai Áánútumba í'ai ánkaraavo kesáá íma mirá síyataao. mirá untavéna Áánútu mo kwíyómpakembo ai'marówai tinkamuwasa pukáawe.

¹¹ miwívimbá mirán-tántáá'á paárúwana Áánútun-ai aúvávimba agaimakáimba kesáá ánasanin-kanaavinta máyaundawaiya mináimbá kwéseta imáyáa éta íma miráyá éta kárákwiyono.

¹² miráumai kesávé'a sé'a asiramái máyaundawaiya úne kwésewai moórá-yantaako tavisina'a sáwí'a únavo sé'a kárákwiyoro. ¹³ sáwí'o ónááon-umbai-yantaa'o kentópa'a tíraimba mindá amápa-kwaasitopa'a tíraíye. Áánútu tiráváyáiwaima séna sáwí-asirayantantaako kentópa'a téna tavisina'a sáwí'a ovó séna mirán-tántáá'ó tuwánááon-amba ámáá-ontama agaráátinkaina'a kanaán-umai asiramái mé'a íma sáwí'a ónááowe.

¹⁴ kesí kwaásiyono. Yútaa-kwaasiya síkwá'náma urántemba mirá únavo sé'a kampar-ásiráyáankwáráwáítí imáyáamo mósá kwémaraamba tínaaemba umáméro. ¹⁵ kawer-ímáyáámó kwéon-kwaasi owa'á asiramái simátíme'a sé'a simátimunda-aimba kawé'á umái imáyáa oro. ¹⁶ Ísu Káráisitimo kentááyáváyíé sénamo kwená naaemó kumúwanamo pukáintaveta imáyáa éta aráá-tomba kwénaundaya ándá-aran-domba Áánútumpa'a súwi séta mindómbá kwénaundaya maará séta Ísu Káráisitina naaenéyá tarúmaiya máyaumne. minaráá-tómbá topámbaiya kwénaundaya maará séta Ísu Káráísítí áúneya tarúmaiya máyaundaya ¹⁷ minaráá-tómbá mimbórá-tómbá kwáyáísata mimpinkéntáámó amáparawaiya kwénaundayaveta mimbórá-kwáási-í'a umáíya méta sáwívarawaiya únandivo mimbórá-kwáási-í'a umáíya kwémaumne.

¹⁸ Ísareri-andarakewai Yútaa-kwaasimo kwéomba imáyáa oro. Áánútuntavesa imáyáa ésa óntan-taareira'a pói tuvú'mái agaimái kwéamesamo kwéomba Áánútuwe tarúmai máyáawe. ¹⁹⁻²⁰ sún-da-ainkona áaimba simátíménda ísáaro. kwaántá-kwaasimo toómbó tímémba kwaántá-kwaasi kwétuwa'naa-ontavaiya kwétimeo. ímaniye. kwaántá-kwaasima kwétimen-tomba anón-tantaara'iyó. ímanivo úwoisan-tomban-iyé. sún-da-ainkona áaimba maarán-áimbán-iyé. póimo kwétuvu'nesamo évakar-ama'o kwaántá-kwaasimo kwétimesamo máyáamba íma Áánútumba kwéamesa máyáawe. kwaántá-kwaasimo tímé'o miwísémo tarúmaimo máyáamba miráumai íma máéroyavena siráái kwétaiye. ²¹ Ísóigoe tarúmai maésa kwaántá-kwaasiye tarúmai maésa kwéomba íma kanaán-umai kwémaewe. Ísóigontave'a imáyáa é'a ándá-aran-done toóné kwénaavo kwaántá-kwaasiyave'o imáyáamo ésamó kwétimesamo mindómbó kwénaapa'a íma komé'a naaró. ²² mirámó é'o sé'o Ísóigo íma aivaráwáimán-iyé síyanamo éna áwáá'a tiyíníye. Ísóigona asirayánkó kentáási asirayámbá usáyaaitaraivo íma mirán-oro.

²³ keínarawapinkemba évakarawai sé'a amáparitaamo kwéundaya kanaán-iyé kwésevo kemá Póro sé'a évakari'o kwéomba íma kawé'á kwéumatinkaisana évakari'o kwéomba íma kwétuwa'naa-iyé kwésune. ²⁴ miráumai kesávé'o túwa'naa ónááom-bayaiye su'mai íma maé'a ó'owigwara'o túwa'naa ónááom-bayigwara'a máyáaro. ²⁵⁻²⁶ maarán-áimbá imáyáa oro. naaóv'á Áánútun-ai aúvávimba agaimaréna séna marawé minká'ó kwáyáin-tantaare amápa'a Ísóigondeiman-iyé agaimaréna siráimba Áánútu kentááyávéna imáyáa éna makáimba pó'a máákétirakemba póí-ama'a úwoi meéyán-ure'a íma anón-imayaa é'a sé'a sáwíra'u. kawerá'únó íma kwése'a

úwoi naaró. ²⁷ moóráwaimo Áánútun-aiyavenamo ímo árairemo siráindawai tááyena séna kesí naatúmpa'a toómbá naarómó sína'ó owémó sé'ó é'a komé'a íma áísaa e'a náávaken-tona'iyó íma sé'a úwoi kwéne'a sáwíra'u. kawerá'únó íma sé'a úwoi naaró. ²⁸⁻²⁹ ániwo moóráwaimo sénamo kwaántá-kwaasi tímakaan-tomba iyémó sínimbo é'a kanaámpó úwoi nánaumne-imayaa kwéombanivo mináimbó sin-kwáásígó imáyáa éna séna Ísu Káráísitina kwaasi kwaántá-kwaasimo póimo tímemba kanaán-iyé kwésivo íma naaró.

keinárawapinkemba évakarawai sé'a kwaántá-kwaasimo tímén-tombo náúndaya mindá kanaán-iyé. ániwo moóráwaimo kwesávénamo sénamo kwaántá-kwaasimo tímén-tomba náúnavo kwésiwai kwemá kentááyávéna naavó íma sisinó. ³⁰ toóntávéta Áánútump'a'a súwi kwéseta kwénaunanaya moóráwai séna íma naaró ímo seráámbá kwésiye keinárawa'a sentávé'a ³¹ kemá Póro sé'a Áánútu áwí'a mósá máraam-bayaiye su'mai maé'a toóné noné kwéne'a mayáímó kwémayaamba Áánútuntave'a imáyáa é'a kwenáwí'a mósá máraaro. ³² Yútaa-kwaasiyavaiye ó'onkaa-kwaasiyavaiye Áánútuna kwaasiyavaiye imáyáa é'a kawé'a oro. tuwánésa sáwí-amba kwáraavo sé'a kárákwiyoro kwésune. ³³ imáyáa é'a sé'a suwánésa aamoí umásinkaigwae sé'a máyaumne. kesáváiyé su'mai kawé'ó íí-máyái íma kwémayaumpo amáparawai gwara'o kawé'ó umátinkáim-bayai kwémayaunda póna Áánútu sáwí'ó umáímo máyáampinkemba tiráínasa kawé'a umái ménaaom-bayai kwémayaumne.

11

¹ Ísu Káráísitimo uráintemba mirá kwéumpo kemó úndantemba keinárawa'a mirán-oro.

Áánútuntavai imáyáa ésa torupamá máyómba aarai ti'nónká'á káátaraan-kwasai.

² kentávé'a imáyáa úmae iyé'a simásímakain-aimbo simátímakaunda-aimba kwétaagwiyavontave'a aamoí kwéumatinkaumne. ³ simátíménda ísáaro. Káráísiti amáparawaira'a kárákwiyisasa kwaaimó ombá tuwainímbáaka'a kárákwiyowana Áánútu Káráísitinka'a kárákwiraiye. ⁴ miráumai Áánútuntavesa imáyáa ésa torupamá máyáamba kwaaimá námúnaa kwésesa Áánútun-aii kwésimatimemba ti'nónká'ó ímo káátarasamo ésa tuwai'máa túwí'a sáwí'a ónááovo aarai ti'nónká'á káátaraamba tuwánésa tuwai'máa'á kárákwiraawe kwésémba mindáyavesa ti'nónká'ó ímo káátarasamo ésa tuwai'máa túwí'a sáwí'a ónááowe. sáwí'ó on-inímbó tigaeyávái ígwáe sésamo ti'nóntáumo káráyuwaantemba ti'nónká'á íma káátaraan-inimba sáwí-ininkaamba ésa pósa tigaeyávái kwéowe. ⁶ aaraimó ti'nónká'ó ímo káátarasamo ésa ti'nóntáu káráyuwaaro kwésune. ániwo ti'nóntáumo káráyuwaamba tigaeyávái ésa pósa ti'nónká'á káátaro. ⁷ Áánútu asirayánkwaráwái amápa-tantaaka'o kárákwiraiwaimo intení'a kwaai mirá ésa pósa torupamá máyáamba ti'nónká'á íma káátaraawe. Áánútu tuwai'máaka'a kárákwiraisasa tuwai'máa'ó ontení'a aarai ésa pósa torupamá máyáamba ti'nónká'á káátaraawe. ⁸ Áánútu aivar-inímbá awaikó arausandéi úmakaivo kwaai íma aaraigó arausandéi úmakaíye. ⁹ kwaaiigó aaraigónká'á ménintavena íma úmakaivo aaraigómá kwaaiigónká'á ménintavena Áánútu úmakaíye. ¹⁰ mindáyavaiye kwiyómpaken-kwayo'narawa túranka'a máyáantavaiye aarai ti'nónká'á káátaro. tuwánésa sésa tuwai'máa'á kárákwiraawe sénááowe. ¹¹ ániwo Ísóigo aúranka'a máyáamba aarai kwaai tiráváyáwasa pósa íma keyáá kwémaewe. ¹² Áánútu aivar-inímbá kwaaiigó arausandéi úmakaisasa aarai mésa kwaai matínkáawasa kwémaemba Áánútu amápa-tantaakona ááimban-iyé.

¹³ Áánútuntavesa imáyáa ésa torupamá máyáamba aarai ti'nónká'ó ímo káátarasa námúnaa kwésémba kanaawá'í. íya kanaán-iyó. imáyáa oro. ¹⁴ kwaásiti ááimba imáyáa é'a sé'a kwaai miwí ti'nóntáu ayáátaáka'o kwáántavesa tigaeyávái owasá ¹⁵ aarai kentí ayáátaá-ti'nontauyavesa aamoí kwéomba Áánútu tímakaisana ti'nóntáugo ti'nómayaanka'a kwégaataíye kwéséwe. ¹⁶ keinárawapinkembo évakarawaimo ti'nónká'ó káátamakaantavesamo narú'nárúr-áimbó síya'ó é'a sé'a kesáá Áánútuna kwaásiya torupamá máyaunasaya ó'on-o'on-daopa'a Áánútuna kwaasi torupamá máyáamba mirá úndayaanivo ó'on-aaimba íma kwáyáíye sénaumne.

Ísóigontavai imáyáa ésa aráá-tomba naráan-kwasai.

¹⁷ sáwí'ó kwéon-aintave'a simátíménda ísáaro. Áánútuntave'a imáyáa kwéé'a torupamá máyáamba íma moórá-morawai kawé'a kwéumatinke'a sáwí'a kwéumatinkaawe.

18 torupamáí máyáampinkembo taaínkaar-umaimo máyáan-aimbo sewa'ó isáúnda árair-aimban-iyé. 19 taaínkaar-umai mé'a évakarawai ó'on-imayaa owasá évakarawai ó'on-imayaa kwéowa'a árair-aimbo sen-kwáásí kwéisaawe. 20 torupamáí máyáamba sé'a aráá-tomba nánaumne sembánivo Ísóigontave'a íma imáyáa é'a aráá-tomba né'a 21 évakarawai kentí naaúmpakembo maima'é'o tíráan-tontave'a imáyáa é'a kwénaawasa toómbó ímo makáawai táái kwétinkaisasa évakarawai uwo'aó'-nómbá kwénesa uwo'aó'á kwéowa'a mirá kwéomba aráá-tomba sáwí'a umái kwénaawe. 22 mirámó kwéomba toómbá íma taaínkaar-e'a toómbó ímo makáawai timé'a sáwí'a umátínkáawasa tigeayávésa ombá mindáyave'a íma aamoí kwéumatinkaumpo sáwí'a kwéowe. kentí naaúmpa'a toóné noné násuwe'a torupamáí mé'a Ísóigontave'a imáyáa é'a aráá-tomba naaró.

23 Ísóigo simásimakaimba simátimakaunda maarán-áimbán-iyé. moórawai Yútási Ísóigo Ísumba kwená namuro-kwáásirá'á íma agaráátinkaronka'a mindó'wáámbá Ísu Kárásiti toómbá maisoréna 24 Áánútumpa'a súwi séna topaména séna mindá kesúman-ivo keinárawatave'a isámai kesúma ayú'maranaumne. miráumai kentáv'é'a imáyáa kwé'e'a námae iyóro súwasa 25 toómbá násúwówana perétimo mayóntemba ándá-aran-domba kwáyon-anaveumne maisoréna séna mindá kesí naaemán-iyé. kesí naaemá keinárawatavena kumínimba póna Áánútu kesé tarúmai máyáawe séna mináúná-áimbá simái tarúmakiye. maandómbó kwénaamba kentáv'é'a imáyáa kwé'e'a námae iyóro Ísu Kárásiti siráiyé. 26 mintóné mindóné kwénaamba kentááyávéna Ísóigo pukáiyé-aimba kwésimatimewe. mirá úmae kwéiyiyana Ísóigo marapá'á kumíníye.

27 miráumai Ísóigontavesa imáyáa ésa aráá-tomba nánáe sésa ombá aiva'ó ímo kawer-ímáyáámó ésamó úwoimo aráá-tone ándá-aran-done nésamó imáyáamo ésamó úwoisamba iyémó sésamo ésa Ísóigo úwuwe naaewé sáwí'a íyana sáwí-meyamba tinkániye. 28 mindáyavesa máyáawaina ááimba kawer-ímáyáa ésa taaímbai isáiyuwesa sáwí'o umáimo máyáamba kawer-ímáyáa ésa aráá-tomba nánááowe. 29 Ísu Kárásiti kentááyáváiyé séna pukáin-ainkona ááimbo ímo imáyáamo urésamo úwoimo muntóné mindóné kwénaambo é'a kesávésa aavimbá kwíyana Áánútu sáwí-meyamba timíníye. 30 keinárawapinkemba évakarawai mirá é'a Ísu Kárásiti kentááyáváiyé séna pukáimba íma imáyáa é'a aráá-tomba úwoisamba iyé-ímáyáa kwéomba pó'a évakarawai aamoisáyan-kwáásí máéwasa évaka'a tí'a iwáí máéwasa évaka'a pukáawe. 31 ánívo máyaundawaina ááimbo imáyáamo kawé'ó étaamo taaínétaamo sáwí'o kwéunda arupí kwéundarakaiya Ísóigo sáwí-meyamba íma símísino. 32 ánívo Ísóigo arupí umásinkanintavenaya sáwí-meyamba kwésiminta póna marapá-kwáásímó sáwí-meyambo kwaikwai'o íním-beyambo timíndara'a miwisé sáwí-meyanta íma simínintaawe.

33 kesí kwaásiyono. mináántáv'é'a imáyáa é'a toómbá né'a Ísóigontave'a imáyáa é'a aráá-tomba nánááontave'a torupamáí máyáamba moórá-morawai ténááontave'a timu'maré'a mé'a aráá-tomba naaró. 34 táaimo kwétinkaina'o é'a kentí naaúmpa'a toómbá násuwe'a torupamáí mé'a toómbá nánááowe. mirámó íyanamo éna Áánútu sáwí-meyamba íma timíníye. ó'on-aintavaigwara'o agaimái sísa-uraan-aimba kentópa'a kweéme'a komé'a simátimenaumne.

12

Áánútun-amanko asirayámbá kwétimin-kwasai.

1 kesí kwaásiyono. ó'on-o'om-bayaimo mayánááontavena Áánútun-amanko asirayámbá kwétimimba íma isámai usúkáavo sé'a simátiménda isáaro. 2 Áánútuna aambó ímo kwakónka'a Sáátáánigo tátorena tavisúwa'a sáwí-amba kwaré'a kwaántá-kwaasi kampar-ásiráyánkwaráwái íma aái kwésewaiti imáyáa mósá makáamba ísaraawe. 3 Áánútun-amanko keinárawate íma máyowa'a sáwí-amba kwakáantave'a imáyáa é'a maarán-áimbá simátiménda isáaro. évakaraiwaimo sésamo Ísu kárákwiraiwaimo iyémó kwéseмба Áánútun-amanko miwí tirumpimbá máyáiwai kwésevo évakarawaimo sésamo Áánútu Ísumba sáwí'a umánkaniyemo kwéseмба Áánútun-amanko miwí tirumpimbá íma máyáiyé.

4 Áánútuna kwaási-i'o owáimá kwená mayái kwémayaantavena Áánútun-amankoma ó'on-o'on-asirayamba kwétimimba mimbóráwái kwétimiye. 5 Áánútuna mayái ó'on-o'om-bayai kwémayaantavesa Ísóigo Ísuntavesa isámai mimbáyái kwémayaawe. 6 Áánútuna mayái kwémayaantavena kwemá ó'on-o'on-asirayamba kwétimisasa mimbáyái kwémayaawe. 7 amáparawai kawé'a umátinkanaaontavena Áánútun-amanko moórá-morawai tirumpimbá ména Áánútuna asirayámbá kwéagaraatinkaiye. 8 Áánútun-amanko

moórá-morawai kawer-ímáyáá kwétimisasa mináimbá kwésimatimewe. Áánútun-amanko moórá-morwai ímo ísaraan-aimba kwésimatimisasa kwésimatimewe. ⁹ Áánútun-amanko moórá-morawai ímáýá kwétimisasa Áánútuntavesa asiramái mésa ésa árai'a Áánútu siráini'a ínyí kwésewe. Áánútun-amanko moórá-morawai asirayámbá kwétimisasa tí'o ímbá kwéasovamatinkaawe. ¹⁰ Áánútun-amanko moórá-morawai asirayámbá kwétimisasa ímo awánaraam-bayai gwara'a kawé'á umái kwémayaawe. Áánútun-amanko moórá-morawai ímáýá kwétimisasa Áánútu simátimákain-aimba kwésimatimewe. Áánútun-amanko moórá-morawai ímáýá kwétimisasa asirayánkómbá taainésa sésa moórá Áánútun-amankopinken-asirayamban-íye sésa moórá kwaántá-kwaasiti asirayámbán-íye kwésewe. Áánútun-amanko moórá-morawai ímáýá kwétimisasa íma ísaraan-aimpinkemba kwésewe. Áánútun-amanko moórá-morawai ímáýá kwétimisasa miwímó siráan-aimba miwígwará'á íma ísaraan-aimpinkemba pósa kwántamáí kwésewe. ¹¹ Áánútun-amanko kweyáá kwená ímáýáavinkemba mirá éna moórá-morawai ó'on-o'on-asirayamba kwétimiye.

Ísóigo áúwawaakaamba umáíya máyaunda-kwasai.

¹² moórá-aimba sénaumpo ísáaro. kwaási túvimba sáwíva-tantaa'a kwáyáimba mimbórá-áumán-íye. mirámó intembá kesáá Ísu Káráisitina kwaásiya sáwíva-kwaasimo máyaundaya kweséya tarúmai mimbórá-kwáásíráámbá umáíya máyaumne. ¹³ évakarawaiya Yútaa-kwaasiya únasaya évaka'a ó'onkaa-kwaasi owasá évaka'a meéyámbakaawaiti mayáí kwémayaan-kwaasi owasá évaka'a úwoimo máyáan-kwaasi owaná Áánútu kwenamambá ai'marówana kentáásirumpimba kumbéna tarúsinkenaya mimbórá-kwáásíráámbá kwéumasinkaiye.

¹⁴ kesáá mimbórá-kwáásíráámbá umái máyaundaya ímáýá é'a maarán-áimbó simátiménda ísáaro. mimbórá kúwawaapimba sáwíva-tantaa'a kwáyáimba ¹⁵ aísamaigomo sénamo kemá íma ayáámba únda pó'a íma mimbórá áúvinkemba úne sínimba mimbórá áúvimba kwáyáíye. ¹⁶ áákomo sénamo kemá íma aúramba únda pó'a íma mimbórá áúvinkemba úne sínimba mimbórá áúvimba kwáyáíye. ¹⁷ amápa kúwawaapa'o aúrane su'maimo kwáyáinkakai íma áá'a ísáísino. amápa kúwawaapa'o áare su'maimo kwáyáinkakai amápa-kwiyumba íma ísáísino. ¹⁸ ániwo Áánútu kwená ímáýáavinkemba amápa kúwawaa'a úmakena amápa-tantaa'a kwenamááre su'mai ma'maéna kuráíye. ¹⁹ áúwawaapinkembo mimbórá-yántáá'ó kwáyáinkakai áúwawaa'a íma kwáyáísino. ²⁰ amápa-tantaa'a kwáyáimbanivo mimbórá kúwawaa'a umái kwáyáíye.

²¹ miráumai aúranko ayáánkонтavena íma kanaán-umai séna emó ímo máyaandarakai úwoi máúsino íma sínana a'nónkó aísamaigontavena íma kanaán-umai séna emó ímo máyaandarakai úwoi máúsino íma síníye. ²² miráumai túwawaapinken-tantaataveta séta aamoisayámbán-íye kwésundaya ímo kwáyáinkakai áúwawaa'a íma kawé'á umái kwáyáísino. ²³ túwawaapinken-tantaatavetaamo séta úwoisamban-íye kwésundaya kawé'á umáíya kwégarakwiyundayaawe. avora'á íma agaráátinkaraunda-yantaa'a aúpá'á makéta kwégarakwiyundayaawe. ²⁴⁻²⁵ avora'á kwáyáin-tantaa'a íma kwégarakwiyundayaawe. áúwawaapinken-tantaako amápa'a kawé'á umái mayáí maéna moórá-mora-yantaako kwenáura kwenaura'a kárákwiyinintavena Áánútu kwenamáaramaa'a maréna úwoisamban-íye kwésundaya-yantaa'a kwégarakwiyíye. ²⁶ áúwawaapinkembo moórá-yantaakomo áí'o ínana amápa kúwawaapakemba áí'a umásaniye. áúwawaapinkembo moórá-yantaako kawé'ó ínana amápa kúwawaapakemba kawé'á umásaniye.

²⁷ túwawaatave'o súnnda-ainkona ááimba maarán-áimbán-íye. keinárawa'a Ísu Káráisiti áúwawaakaamba umái mé'a moórá-morawai kwenáiyayaankaane aúrankaane mirán-tántáákáámbá umái máyáawe. ²⁸ Áánútu kwená kwaási moórá-morawai mayáí tíména mirám-báyáí mayánááontavena asirayámbá kwétiména kwená aantá-kwaasi aiva'á usásintinkena miwí tínaaemba simátimákain-aimba simátiménaowai usásintinkena miwí tínaaemba kwená aambá agaráátinkanaowai usásintinkena miwí tínaaemba ímo awánaraam-bayai mayánááowai usásintinkena tí'o kwéin-kwaasimo asóvamatinkanaowai usásintinkena miwí tínaaemba túwa'naa ónááowai usásintinkena miwí tínaaemba ó'on-o'om-bayaira'o kárákwiyonaowai usásintinkena miwí tínaaemba ó'on-o'on-aímbo ímo ísaraan-aimpinkembo sénááowai usásintinkena mirá ónááowai usásintinkava'a kuráíye.

²⁹ Áánútu aantá-kwaasiti mayáí tímakaimba amáparawai íma mirám-báyáí máyáawasa évakarawai máyáawasa Áánútu simátimákain-aimba simátimémbe amáparawai íma mirám-báyáí máyáawasa évakarawai máyáawasa Áánútuana aambá kwéagaraatinkaamba

amáparawai íma mirám-báyái máyáawasa évakarawai máyáawasa ímo awánaraambayai kwémayaamba amáparawai íma mirám-báyái máyáawasa évakarawai máyáawasa ³⁰ Áánútuna asirayándéi tí'o kwéimbo asóvamatinkaamba amáparawai íma mirám-báyái máyáawasa évakarawai máyáawasa ó'on-o'on-aimba ímo ísaraan-aimpinkembo kwéseмба amáparawai íma mirá sewasá évakarawai sewasá mináínkóná ááimbo kwántámai kwéseмба amáparawai íma mirá owasá évakarawai kwéovo Áánútu kwená imáyáavinkemba mirán-ásiráyámbá kwétimiye. ³¹ Áánútu kwétimin-asirayamba mayánaemo kwéseмба imáyáa é'a sé'a Áánútuna mayái usáyaaitamai-mayai mayánaemo sé'a tiyáántán-kwimai mayái máyáaro.

mináimbá kemá imáyáa é'a sé'a kawer-áimbán-ivo kwaásimo tirumbó tímémba minánkó amápar-ankomba usáyaaitaraimba minánkóná ááimba simátíménda ísáaro.

13

kwaásimo tirumbó tíméwaina ááimban-ye siráin-kwasai.

¹ Áánútun-amankomo asirayámbó simínataamo ó'on-o'on-aimbo ímo ísaraunda-aimpinkembo sétaamo kwíyómpaken-kwayo'narawa tááivinkenkwara'o sétaamo miráwé su'maimo étaamo ímo kwaásiti imáyáamo ondayáámó éta mináimbá úwoi-aimba séta kámoyambo úwoimo tontembá mirá éta peró'o úwoimo tuvúwóntemba mirá ónaundayaanivo kwaásiti imáyáamo étaamo éta kawé'a umátinkanaumne. ² Áánúto asirayámbó simínataamo simásímakain-aimbo simátimetaamo Áánúto aúpá'ó marénamo avora'ó marénamo uráin-aimba isétaamo ímo ísaraunda-aimba Áánútu simásímakain-aimba isétaamo Áánútuntavetaamo asiramáimo métaamo sétaamo árai'a Áánútu siráini'a íniye sétaamo Áánúto siráintemba umbai-máyáímó maétaamo miráwé su'maimo étaamo ímo kwaásiti imáyáamo éta úwoi-kwaasiya úne. ³ makáunda-yantaa'o amápa'o tímawetwetaamo Áánúta mayáiyá kwémayaundayavai sáwí'a umásinkaamba aamoí éta kanaán-iyemo sétaamo mirámó étaamo ímo kwaásiti imáyáamo ondayáámó éna siráunda-ainko íya súwa'naa íniye.

⁴ kwaásimo tirumbó tíméwaina ááimba maarán-áimbán-ye. kwaásimo tirumbó tíméwai sáwí'o kwéumatinkaamba anondá íma mirá ombá túwa'naa esa kwaásimo tirumbó tíméwai túwí'o kwáyáin-kwaasiyavesa tirumbá íma sáwí'a umátinkesa kwaásimo tirumbó tíméwai miwí túwí'a íma maé iyésa ⁵ kwaásimo tirumbó tíméwai kesávésa amápa-tantaa'a kawé'a kwéune íma sésa sáwí-aimba íma sésa kwaásimo tirumbó tíméwai kesáái usáyaaítainkwae íma sésa kwaásimo tirumbó tíméwai íma ááéma áwáá'a sésa kwaásimo tirumbó tíméwai sáwí'o umátínkáamba íma imáyáa úmae iyésa ⁶ kwaásimo tirumbó tíméwai sáwí'o urántavesa íma aamoí esa kawé'ó urántavesa aamoí esa ⁷ kwaásimo tirumbó tíméwai umbai-yántáá'ó kwáyáimpimba úwoi mésa kwaásimo tirumbó tíméwai amáparawaiyavesa íma inkaisi-imáyáá esa amáparawai kawé'á ónááontavesa timu'marésa mésa kwaásimo tirumbó tíméwai amápar-umbai-yantaapimba asiramái mésa íma ivátuwesa miráumai kwémaewe.

⁸ kwaásimo tirumbó tímémba minánkómá kwaikwai'a éna íma ánasainana Áánútu simátímakain-aimba kwésimatimim-bayai ánasainana ó'on-o'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkemba kwéseмба-bayai ánasainana ímo ísaraan-aimbo Áánútu simátímakain-aimba kwésimatimem-bayai ánasaniye. ⁹ ímo ísaraunda-aimbo Áánútu simásímakain-aimba íma kanaán-umai ísáyasaraunderaawe. Áánúto simásímakain-aimba simátímakaunda íma kanaán-umai simátímatasaraundayaawe. ¹⁰ Áánútu kasenkuí'a ónaumnemo siráimba naaémba paárinimba póta ímo ísáyasaraundera-ainkwara'a ánasagwinata amáparawaina ááinta awánanaundayaawe.

¹¹ iyámpói máyaawandara'a iyámpóimo kwésentemba mirán-áimbá sé'a iyámpóimo kwéontemba mirá é'a iyámpóimo kwéontemba mirán-ímáyáá uráumpo kwaási-'a uráunda iyámpóira'o uráunda-yantaa'a tukáumne. ¹² iyámpóimo ímo kawé'ó umáimo ísántemba Áánúta kwaásiya íma kawé'á umáiya Áánúta ááimba kwéawanaundayaawe. nonpímbó kwaási tói'o ímo awánamaimo kawé'ó úndantenta ívé'a miráráántá kwéundaya Áánúta ááimba íma kawé'á umáiya kwéawanaundayaanivo kwaási tói'o avoratáámó awánáúndantemba naaémba miráyá ónaundaya Áánúta ááimba kawé'á umáiya awánanaundayaawe. ívé'a íma awánasaraundaya Áánútu kentáámó suwánasaraudentemba naaémba Áánúta ááimba awánasanaundayaawe. ¹³ mirá ínivo ívé'a Áánútuwe aráápamaiya máyaunda-amba isaná árai'a Áánútuwe maí'mai'a ónaundayaawemo kwésunda-amba isaná Áánúto tirumbó áméne kwaásimo tirumbó tímén-amba

isaná umái minkáumbó-ámbá kwáyáivo usáyaaitarain-amba Áánútumbo tirumbó áméne kwaásimo tirumbó tímén-amban-iyé.

14

Áánútumo simátímakain-aimbo kwésimatimen-kwasai.

¹ kwaásimo tirumbó tímén-amba asiramái kwaré'a Áánútumo kwétaain-timin-asirayamba mayánae sé'o Áánútumo simátímakain-aimbo kwésimatimemba anóntantaa'a imbá pó'a minásíráyámbá mayánae seró. ² Áánútun-amankomo asirayámbó kwétimisasamo ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwésemba íma kwaásiyavesa kwésevo Áánútuntavesa sésa kwaásimo mináinkóná áaimbo ímo ísaraanavesa kwaásiyavesa íma kwésewe. Áánútun-amankomo asirayámbá kwétimisasa aúpár-áimbá kwésevo ³ évakarawai Áánútumo simátímakain-aimbo kwésimatimemba asiramái arupí umái kawé'á kwéumatinkaamba mindáyave'a sé'a Áánútumo simátímakain-aimbo kwésimatimemba anón-tantaa'a imbá pó'a minásíráyámbá mayánae seró kwésune. ⁴ ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwésewai kesávésa simái kwéasiraavo Áánútumo simátímakain-aimbo kwésimatimewai Áánútuna kwaási amápa'a asirayámbá kwétimewe.

⁵ Áánútun-amankomo asirayámbó kwétimisa'o ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo sénááomba siráái kwétaivo Áánútumo simátímakain-aimbo kwésimatimen-asirayamba maé'a simátimenaomba ávááraumai siráái kwétaíye. torupamáí máyáamba ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwésemba mináimbó kwántámai síníwaimo ímo ménamo simátiminasamo ésa mináinkóná áaimba íma kawé'á umái íséwana mináinkó íma túwa'naa íníye. míví tááigo íma túwa'naa ínintavesa Áánútumo simátímakain-aimbo kwésimatimewasa avora'á kwésimatimentavesa míví ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwésewai usáyaaitaraawe.

⁶ kesí kwaásiyono. kentópa'a komé'a ó'on-aimbo ímo ísaraunda-aimpinkembo sendamó é'a íma isáiyana kesááigo íma túwa'naa ínivo Áánútumo paárurain-aina'i. ímo ísaraunda-aimbo Áánútu simásímakain-aina'i. Áánútumo simásímakain-aina'i. Áánútuna aambó kwáaraan-aina'i. mirán-áimbó avora'ó simátíméndamo é'a isáiyana kesááigo túwa'naa íníye. ⁷ ontóimó ímo kawé'ó umáimo sínasamo ésa íma ísámai kawé'á ónááowe. ⁸ moóráwaimo ímo kawé'ó umáimo aayamáimo sínasamo ésa íma ísésa tayorupanááowe. ⁹ miráumai torupamáí máyáiyampimba ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo síya'o é'a mináinkóná áaimba íma isanááomba keáinkáámbá sénááowe. ¹⁰ amápa'-marava'a sáwíva-kwaasi mésa ó'on-ó'on-aimba kwésemba mináinkóná áaimba kwáyáivo ¹¹ moóráwai kwenááivinken-aimba sína'a sé'a imáyáa é'a ó'on-daopaken-kwaasiye senaná kentávéna imáyáa éna ó'on-daopaken-kwaasiye síníye. mirámó kwésen-ainko íma túwa'naa íníye. miráumai torupamáí máyáamba ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwésemba mináinkó íma túwa'naa íníye. ¹² Áánútun-amankomo kwétaain-timin-asirayamba mayánaáomba aamoí é'a pó'a Áánútuna kwaási kawé'á umátinkáin-asirayamba tiráái kwétaina'a mairé'a Áánútuna kwaási kawé'á umátinkáaro.

¹³ mindáyave'a ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwésewai Áánútumpa'a áisaa íyana mináimbó kwántámaimo simátimenaontavena asirayámbá timíníye. ¹⁴ Áánútun-amankomo asirayántámó símakaisataamo ó'on-aimbo ímo ísaraunda-aimpinkembo Áánútuntaveta námúnaa kwésundaya sóikakenta kwésumpo kentáási imáyáao úwoisankaamba umái kwémaíye. ¹⁵ mindáyaveta maaráyá ónaumne. Áánútun-amankomo asirayántámó símakaimba ó'on-aimbo ímo ísaraunda-aimpinkenta Áánútumpata námúnaa séta kentáá sááivinkenkwarata sénaumne. ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinken-ima séta kentáá sááivinken-igwarata sénaumne. ¹⁶ ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo Áánútumpa'a námúnaa kwése'a kwenáwí'a mósá máráamba moóráwaimo úwoi-kwaasimo miráwaina áaimbo ímo awánaraiwaimo keinárawa'o torupamáimo máyáampimbo ménamo éna kwésen-ainkona áaimba íma ísaraindayavena póna íma kanaán-umai áraitavaiye síníye. ¹⁷ ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo Áánútumpa'o námúnaamo kwésemba kawé'an-ivo mináinkóná áaimba íma ísaraindawaimba mináinkó íma asirayámbá aminíye.

¹⁸ ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwésemba évaka-tawai kwésevo kemá ó'on-aimbo ímo ísaraunda-aimpinkembo kwésunda sáwíva-tawai kwése'a mindáyave'a Áánútumpa'a súwi kwésune. ¹⁹ ánivo Áánútuna kwaási torupamáí máyáamba ó'on-aimbo ímo ísaraunda-aimpinkembo ayáátáar-aimbo kwésunda sáwíyan-tantaa'an-ivo ísaraan-aimpinkembo asirayámbá timínín-aimbo ákí-aimbo kwésunda mindá anón-tantaa'an-iyé.

²⁰ kesí kwaásiyono. iyámpóimo ímo kawer-ímáyáámó ontembá íma mirá é'a táákkaevayan-kwaasimo onten-ímáyáá oró. umarambó ímo sáwí-ímayaamo ontembá mirán-oro. ²¹ naaóv'á'á Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna

Ísóigo séna kesí kwaási kesáái íma ísaraamba pó'a simátimenaumne. ó'on-aímbo kwésewai simátiménasa miwí tááivinkemba simátimesa sáwí'a umátinkaiyasa pósa kentávésa íma ímáyaá ésa kesáái íma isánááowe

agaimaréna siráiyé. ²² naaóv'á'á Áánútu mirá éna kwená kwaási kwenáái ímo ísarowai kwená asirayámbá agaráátinkomba awánaraantemba Áánútun-aaiyavesa íma áraire kwésiyawai ó'on-aímbo ímo ísaraan-aímpinkembo kwésen-aímba isésa sésa Áánútuna asirayámpinkémbá kwésewe sénááowe. ánívo Áánútu simátimakain-aímba kwésimatimemba Áánútun-aaiyavesa áraire kwésiyawai isésa sésa Áánútuna asirayámpinkémbá mirá kwésewe sénááowe. ánívo Áánútun-aaiyavesa íma áraire kwésiyawai isésa íma mirán-áimbá kwésewe.

²³ Áánútuna kwaási torupamáí máyaiyámpimba amáparawaimo ó'on-o'on-aímbo ímo ísaraan-aímpinkembo síyasamo úwoi-kwaasimo Áánútun-aaiyavesa ímo áraire síyan-kwaasimo usáv'e'maimo isésamo ésa maawí uwo'aó-kwáásímán-owe sénááowe. ²⁴ ánívo amáparawaimo Áánútumo simátimakain-aímbo avora'ó síyasamo úwoi-kwaasimo Áánútun-aaiyavesa ímo áraire síyan-kwaasimo usáv'e'maimo isáíyanamo éna mináínkó tirumbá airaráínasa sáwí'a uráumne sésa ²⁵ miwítí aúpá-sáwí-ímáyáá avora'á mémaresa Áánútu aúranka'a kívaíresa kwená ímáyaá mósá marésa sésa árai'a keinárawapimba Áánútu máyáiyé sénááowe.

Áánúntavai ímáyaá ésa torupamáí máiyanka'a arupí umái máéro siráin-kwasai.

²⁶ kesí kwaásiyono. kemó sún-da-aínkona ááimba maarán-áimbán-iyé. Áánúntavé'a ímáyaá é'a torupamáí máiyanka'a moóráwái maarán-íyá sénaumne sínana moóráwái Áánútun-aavinken-aímba simátiminana moóráwái Áánútumo agarááránkarainkamba simátiminana moóráwái ó'on-aímbo ímo ísaraan-aímpinkemba sínana moóráwái mináímbó kwántámai sína'a miráumai Áánútuna kwaási asirayámbá kwétimentavai mirá úmae'a íyoro. ²⁷ ó'on-aímbo ímo ísaraan-aímpinkembo sénááombo é'a kaumbo-káé-kwaasiye su'mai sé'a aiva'á moóráwái sínda kwántámai simásuwainana kwenánaaemba moóráwaimo sínda kwántámai simásuwainana kwenánaaemba moóráwaimo sínda kwántámai simásuwainana mirá sénááovo ²⁸ mináímbó kwántámaimo síníwaimo ímo máyaina'o é'o ó'on-aímbo ímo ísaraan-aímpinkembo kwésewai amáparawai túranka'a íma sé'a ímáyaávinkemba Áánúntavé'a seró. ²⁹ Áánútumo simátimakain-aímbo kwésimatimemba kaumbo-káé-kwaasimo usásimbaimo kwésimatimemba évakarawai isé'a mináímbá taaímbai kwéisaawe. ³⁰ mináímbó isáan-kwaasivinkembo Áánútumo moóráwaimbo simáinanamo éna kwésimatiminda-kwaasigo kwenáái ánasainana moóráwái usásinena simátiminiye. ³¹ Áánútumo aai simátimakaiwai amápa'a sé'a moórá-morawai moórá-mora-tawai símae iyé'a pó'a amáparawai isé'a asirayámbá mayánaáowe. ³² Áánútumo simátimakain-aímbo kwésimatimewai kwésemba kentí ímáyarare su'mai kwégarakwiyovo mirán-oro. ³³ kawer-ímáyáámó kwéé'o paru umáímo máyáamba Áánútumba aráái kwétaivo simátimén-aímba kárákwiyoro.

Áánútuna kwaási amápa'-naopa'o torupamáímo máyáamba maará kwéowe. ³⁴ torupamáí máyáampinkemba aaraí íma aai kwésewe. Áánútun-aaí aúvái-kwandaavinkembo siráintemba aaraí íma kárákwiyonaowe. ³⁵ mindáyave'a torupamáí máyáampinkemba aaraí aai sevó sésa moórá-aínkona ááimba tísaa ónái sésamó ésa miwítí naaúmpa'a tuwai'máa'a tísaa ónáiáowe. ³⁶ kentí ímáyaávinkembo mirámó kwéomba Áánútun-aaí keinárawapinkene su'mai íma paáruraisa'a keináraware su'mai ímanivo ó'on-o'om-baravaken-kwaasigwara'a ísaraavo miwímó torupamáímo mésamo ontembá mirán-oro.

³⁷ keinárawapinkemba évakarawai kesávésa sésa Áánútumo siráin-aímba ísaraundawai úne kwésiyawaiyé évakarawai kesávésa sésa Áánútu asirayámbá símakaiwai úne kwésiyawaiyé mirámó kwésewai maanáúvámó agaimáímo tímúndavimba awané'a sé'a mináímbá Ísóigo asiramái siráin-aímban-iyé sénááovo ³⁸ maanáúvámó agaimáímo tímúndamo ímo isé'o é'a miwí tááigwara'a íma ísáaro.

³⁹ kesí kwaásiyono. Áánútumo simátimakain-aímbo simátimemba asirayán-ímáyáá é'a simátíma'mae iyé'a ó'on-o'on-aímbo ímo ísaraan-aímpinkembo kwésemba íma aambá

áúmbaraaro. ⁴⁰ ánívo amápar-aimbo kwésemba íma sáwívar-aimba sé'a paru umai arupí umai máéro.

15

Ísumba pukáimpinkemba usásinankarain-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. ásí-ikwasai kosimátímakaunda-aimba moórágwara'a simátíménda ísáaro. mináséi-kwásáiyávé'a áraire sé'a tátoke'a asiramái máyáawe. ² asiramáimo táto'mae iyé'o é'a kawer-ámá kwa'mae iyónááovo tóikakene su'mai áraire siráambo é'a kawer-ámá íma kwa'mae iyónááowe.

³ aiva'á Áánútu mináimbá simásimuwa'a kembá simátímakaunda anón-aimba póna Ááúnútu-aai aúvái-kwandaavimba agaimarésa siráantemba sáwí-imayaaya maisiyuwánintavena Ísu Káráísiti puwúwasa ⁴ utámárówana kae-nó'wáambá kwaúwana Áánútu pukáimpinkemba usásinankaraiye. mináimbá Áánútu-aai aúváiimba agaimarésa siráawe. ⁵ Ísu Káráísiti pukáimpinkemba usásinena Pítáa aúranka'a paáréna kwená kwayó-kwáási túranka'a paáréna ⁶ moórá-tawai sáwíva-kwaasi kwesé kwénauwai 500 kwaasi túranka'a paáruraiye. minkwáásivinkembá sáwívarawai úwoi túvamai máyáawasa évakarawai pukáamba minkwáási túranka'a paáréna ⁷ Yémési aúranka'a paáréna kwená aantá-kwaasi amáparawai túranka'a paáréna ⁸ naaémba kemá Póro kesúranka'a paáréna Ísu Káráísiti kwená kwaási-i'a umásinkainkwaé-imayaa íma uráunda kembá kwená kwaási-i'a umásinkarawai súranka'a paáruraiye. ⁹ ááéma Ísu Káráísitina kwaási sáwí'a umátinkaraunda pó'a Ísóigona aantá-kwaasivinkemba kemá kíto-kwaasi úne. íma kanaán-uraunda pósa kentávé'a Ísóigona aantá-kwaasima óne semba úwó-áimbá kwésewe-imayaa kwéune. ¹⁰ ánívo Áánútu úwoi súwa'naa uráimba pó'a Áánútumo kesáái simátiminkwae séna sí'mákaiwai ówánana kwemá úwoi súwa'naa úwa'a íma úwoi mé'a asirayám-báyái mayááwánana kesí mayáígó ó'owiti mayáígómbá usáyaaitaraiwo keyáá mimbáyái íma mayááwánana Áánútu súwa'naa ena kesé máyowa'a mimbáyái mairáumne. ¹¹ kemó ásí-ikwasaimo simátimewanda-aimba isé'a miwímó simátímún-aimba mimbórá-áimbá pó'a isé'a áraire siráawe.

púwón-kwaasi usásinanaaon-kwasai.

¹² Áánútu Ísu Káráísitimba pukáimpinkemba usásinankarain-ainta simátimundaya keinárawapinkemba évakarawai sé'a púwón-kwaasi íma usásinanaaowe kwésemba nóra séra kwéseo. ¹³ púwómpinkembo ímo usásinanaaonkakai Áánútu Ísu Káráísitimba pukáimpinkemba íma usásinankaraisino. ¹⁴ Áánútumo Káráísitimbo pukáimpinkembo ímo usásinankarainkakai simátimunda-ainta úwoisankaamba umágwisa'a minúwóísánkáán-áintávé'a áraire sesinó. ¹⁵ púwómpinkembo ímo usásinanaaonkakai Áánútu Káráísitimba pukáimpinkemba íma usásinankaraisino. Áánútu Káráísitimba pukáimpinkemba usásinankaraiyemo simátimundaya ánívo mináimbó kampar-áimbó inkákái Áánútumo uráintaveta kampar-áintá simátiyuwasino. ¹⁶ púwómpinkembo ímo usásinanaaonkakai Áánútu Káráísitimba pukáimpinkemba íma usásinankaraisino. ¹⁷ Áánútumo Káráísitimbo pukáimpinkembo ímo usásinankarainkakai úwoi-aintave'a áraire sewaná sáwí-imayaa kempimbá úwoi kwáyáisino.

¹⁸ moórá-ainkwara'a simátimenaumne. Áánútumo Káráísitimbo pukáimpinkembo ímo usásinankarainkakai Káráísitiye tarúmaimo mésamo pukáawai pukáampinkemba íma usásinesa Áánútuna egwaa'a íma maésa sáwí-ayampa'a máésino. ¹⁹ marapá'a máyaundara'a séta púwóndavinkemba usásineta kwíyómpa'a Ísu Káráísitiye ménaundaya amu'maréta máyauwne-aimbo kampar-áimbó súndarakaiya marapá-kwáási kentáá suwiráái sésa tírumbá umásínkáasino.

²⁰ árair-aimba maarán-áimbán-iye. Áánútu Ísu Káráísitimba pukáimpinkemba usásinankaraiye. púwón-kwaasivinkemba aiva'á kwemá usásinkaimba pósa naaémba púwón-kwaasi usásinanaaowe. ²¹ aiva-kwáásígó áwí'a Áándamu kwemá sáwí'a uráimba pósa púwón-amba amáparawai kwégwaraavo moórá-kwaasigo áwí'a Káráísiti kwemá kawé'a uráimba póna amáparawai púwómpinkemba usásintinkaniye. ²² amáparawai Áándamun-áisaavutantamba uráundawai póta kwévuwundayaanivo Ísu Káráísitina kwaásiya póta púwóndavinkemba usásinanaundayaawe. ²³ Áánútu siráin-kanaa tínata púwóndavinkemba usásinanaundayaawe. aiva'á Áánútu Káráísitimba pukáimpinkemba usásinankaraimba póna Káráísiti marapá'a kumíndara'a Áánútu Káráístina kwaásiya púwóndavinkemba usásinankainanaya ²⁴⁻²⁶ mindá ánásainda-kanaa Ísu Káráísiti

kárákwiwinana Áánútu sínana Káráísiti kwená namuro-kwáásí usáyaaitena ó'owimo sáwí-mayaira'o kárákwiraam-bayaiye ó'on-o'o-sawí-asirayane ánásasuvena púwón-amba ánásasuvena mirámó índa kwená namuro-kwáásítí asirayámbá ánásasuvena Áánútuntavena séna kesivoó amápa-tantaaka'a kárákwiyuwo síníye. ²⁷ Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna

Áánútu kwembá amápa-tantaa'a usáyaaitamai-i'a umánkaraiye

agaimaréna siráivo Káráísiti Áánútumba íma usáyaaitaniye. Áánútu sínana Káráísiti amápa-tantaa'a usáyaaitaniye. ²⁸ Áánútu Káráísitimba amápa-tantaa'a usáyaaitamai-i'a umánkaraindara'a Káráísiti Áánútu ááninko Áánútuntavena séna emá amápa-tantaa'a usáyaaitamai-i'a umásinkaandawai po kenká'á kárákwiyniyone sínana Áánútu amápa-tantaa'a kárákwiyniye.

²⁹ évakarawai sésa púwómpinkemba íma usásinanaaowe kwésembanivo pukáan-kwaasiyavesa imáyáa ésa mono-nómbá pékaawe. púwómpinkemba íma usásinanaaowe-aimbo árar-aimbo inkákái pukáan-kwaasiyavesa íma imáyáa ésa nombá pérásino. ³⁰ púwóndavinkembo ímo usásinanaetaraiya moórá-mora-naopa'a sinkamonae kwéempa'a áséi-kwasai kosimátíma'mae'a íma nááúsino. ³¹ kesí kwaásiyono. keináraware kewé kentaásí Ísóigo Ísu Káráísitiye tarúmai méta keinárawatave'a aamoí kwéunda mirámó árai'o úndantemba aasiyaasi-táwai imáyáa é'a sé'a ivékaamba sinkamiya'a púwóno-imayaa kwéunda mindágwara'a árar-aimban-iyé. ³² púwómpinkembo ímo usásinanaaonkakai kemá kwaásiti imáyáavinkemba sé'a aváá-kwánkómó kwaási vándavo sésumo kwaráantemba kembá miraráámbó kwéumasinkaamba maanká'á Évésasi-naopa'a máyaunda anón-umbai-yantaa'a kesópa'a tisa'á anóm-bayai kwémayaunda úwoiyave'a kwéune súsono. púwómpinkembo ímo usásinanaaonkakai kwaásiti imáyáavinkemba kwésentemba mirá séta aaváyaa puwónaunda póta ivé'a kawé-tómbá néta sirááimo táínda-ita ónaumneya súsono.

³³ púwómpinkemba íma usásinanaaowe kwésemba minkámpár-áintávé'a árar-aimban-iyé sevó sé'a simátiménda-asimba isé'a kárákwiyo. évakarawai árai'a sésa sáwí'o kwéon-kwaasiyemo máyáambo é'a kawer-ámbá ivátuwe'a sáwí-amba kwaránaáowe kwésevo ³⁴ púwómpinkemba íma usásinanaaowe minkámpár-áintávé'a sáwí-imayaa sáwí-mayaiye ivátuwe'a kawer-imáyáá oró. mirá ónááontave'a sé'a keinárawapinkemba évakarawai Áánútunopa'a íma tiráawe kwésune.

púwómpinkembo usásinanaaomba kwíyómpa'o ménaaon-kuwawaa'an-iyé kwaásí.

³⁵ púwómpinkemba íma usásinanaaowe-imayaa é'a sísa e'a sé'a púwón-kwaasi nóra imáyaa usásinesawa nóran-tuwa ma'mái usásinanaaoo-aimbo ³⁶ sísa omba sáwí-imayavinken-aimban-iyé. puwíyampinkembo usásinanaaomba maararáámbá uráivo isé'a kígau-anayumpa'a imáyáa oro. ayumbá u'maráawana mináyúnkó ímo úwoi áruma kwiréna aáyánkarena naaémba áruma kwégwiraíye. ³⁷ toómbá ákákésa náiyampinkemba íma ó'a kwéumaraavo ayumbá mairésa kígau úmáraawana ó'omba áruma kwikéna kwéiyiye. ³⁸ Áánútu sisaná moórá-mora-anayumpinkemba áruma kwikéna kwéanon-imba Áánútu kwená imáyáavinkemba amápa-tomba á'on-a'on-augwara-tomba makáivo ³⁹ amápa'o máyáamba mimbórá kúwawaa'a íma maréna kwaási ó'on-kugwara'a tinkéna kwai-kwaamba ó'on-kugwara'a maréna numamá ó'on-kugwara'a maréna noyáá'a ó'on-kugwara'a makáíye. ⁴⁰ kwíyómpa'a ó'oran-tantaa'a kwáyáísana marapá'á ó'oran-tantaa'a kwáyáísana kwíyómpa'o kwáyáimpimba ó'oran-kanaagune kwáísana maramó kwáyáinka'a ó'oran-kanaagune kwáísana ⁴¹ aaváúvimbá ó'ora-sagayamba kwáísana kwíyómpimba ó'ora-sagayamba kwáísana okómpimbá ó'on-o'o-sagayamba kwáísana mirá umásaraiye.

⁴² mirámó intembá púwómpinkembo usásinanaaomba maará ónááowe. púwómbó kwéutamaraan-kuwawaa'a ánásanivo mimpinkémbá usásinanaaon-kuwawaa'a kwaikwai'a iníye. ⁴³ kwéutamaraan-kuwawaa'a aamoisáyán-kúwawaa'a sáwí-kuwawaa'an-ivo púwómpinkemba usásinanaaon-kuwawaa'a asirayán-kúwawaa'a kawé-kúwawaa'an-ivo ⁴⁴ kwéutamaraan-kuwawaa'a marapá'ó máyáan-kuwawaa'an-ivo púwómpinkembo usásinanaaomba kwíyómpa'o ménaaon-kuwawaa'an-iyé. marapá'ó máyáan-kuwawaa'o intembá kwíyómpa'o ménaaon-kuwawaa'a kwáyáíye. ⁴⁵ mindáyavena naaóv'á Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna

Áánútu aiva-kwáásígó áwí'a Áándamumba umánkaraimba úwauwa kwéena mainin-kwaasi umánkaraiye

agaimaréna siráiyé. naaén-kwaasigo áwí'a Ísu Káráísiti kwaásimo aúnaí'o umáimo mai'mai'o ónááon-amba kwikáiwai paáruyaiye. ⁴⁶ kwíyómpa'o ménaaon-kuwawaa'a íma aiva'á paáruyaiye marapá'ó máyáan-kuwawaa'a aiva'á paáruyaiye. ⁴⁷ Áánútu aiva-kwáásigómbá maranéí úmarowana naaén-kwaasigo Ísu Káráísiti kwíyómpakemba kunkáiyé. ⁴⁸ Áándamumbo maranéímó úmakain-kuwawaa'o kwáyáintemba amápa-kwaasi mirán-kúwawaa'a kwáyáivo Káráísiti kwíyómpaken-auwawaa'o kwáyáintemba kwená kwaasi mirán-kúwawaa'a kwéniye. ⁴⁹ Áánútumo maranéímó úmakain-kwaasiraambo úndantenta Káráísiti kwíyómpakewai intentá ónaumne.

⁵⁰ kesí kwaásiyono. simátimé'a sé'a Áánútumo kwíyómpa'o kárákwirai'pa'a marapákén-kúwawaakwara'a íma máyáiyana kwaikwai'o ínín-tantaa'o kwáyáindava'a ánásanin-tantaako íma mimpímbá kwéniye kwésune.

⁵¹ Áánútumo aúpá'ó makénamo agaráátinkarain-aimo simátiménda ísáaro. amápata íma puwéta úwoi méta súwawaata ó'on-kuwawaata auvinínta ⁵² mimbórá-táwái kwíyómpakemba uwíremba sínana avekáámbo tawáombo intembá avekáámbo púwón-kwaasi usásintinkainasa mai'mai'a íyata súwawaata ó'on-kuwawaata auviníye. ⁵³ marapá'ó máyaunda-suwawaata puwónaunda-suwawaatan-ivo kwíyómpa'o ménaunda-suwawaata íma puwónaunda-suwawaata auviníye. ⁵⁴ marapá'ó máyáan-kuwawaa'a púwón-kuwawaa'an-ivo kwíyómpa'o ménaaon-kuwawaa'a íma puwín-kúwawaa'a auvínara'a Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna siráin-aimba paáruyaiye. maará séna púwón-amba ánásinana mai'mai'a ónááon-anko púwón-ankomba usáyaaitaniye agaimaréna súwana ⁵⁵ moóráwái séna púwón-anko íma usáyaaitaraimba póna púwón-ambo sáwí'o umátinkáin-asirayanko ánásaníye

agaimaréna siráiyé. ⁵⁶ Áánútuna áamámba ísáe'maimo túwáan-imayáao tátokaiye. mirámó kwéontavena púwón-ambo sáwí'o umátinkáin-asirayanko tátokaivo ⁵⁷ Áánútu púwón-amba kentáá usáyaaitamai-i'a kwéumasinkaintaawe. kentáási Ísóigo Ísu Káráísiti púwón-ankona asirayámbá ánásená usáyaaitaraimba póna Áánútu mirá kwéumasinkaisata súwí kwésune.

⁵⁸ mindáyave'a kesí kwaási asiramái mé'a íma tívón-káína'a Ísóigona mayáí maimaé iyé'a íma ivátuwaaro. Ísóigona mayáí kwémayaamba íma úwoi-mayaiman-ivo áúgwara'-mayaima kwémayaavo maimaé iyóro.

16

Ísóigona kwaási túwa'naa on-óntánkóná kwaasái.

¹ Ísóigona kwaási Yérúsaremu-naopa'a máyáwái toómbá íma makáwái túwa'naa ónááomba óntamba torupé'a maarán-oro. Kárésíyaa-marava'a Ísóigona kwaási máyáwái simátimakaundantemba mirán-áimbá simátimumpo mirán-oro. ² moórá-mora-sontaara'a moórá-kigauvin-ontamba taaímbai Ísóigona kwaási túwa'naa ónááopa'a maré'a kentí naaúmpimpa'a maránááomba anómba ína'a naaémba kentópa'a komáyáana'a Ísóigona kwaási Yérúsaremu-naopa'a máyáwái timénááon-ontamba íma avakáá-iyamba úwoi mai-timénááowe. ³ keinárawapinkemba évakarawai usásintewa'a kentópa'a komé'a aúváí agaimái timé'a tí'maráanasa Ísóigona kwaási Yérúsaremu-naopa'a máyáwái mináúváyé torupámaranaaon-ontane maimaésa mátimenaaoowe. ⁴ mitáwái kemó komayánaunda-mayáimo kwáyaina'o é'a konasá miwí kesé kónááowe.

Kórinti-naopa'a kónáe siráin-kwasai.

⁵ Másétóniyaa-marava'a Áánútuna áséi-kwasai simátimé'a naaónáe kwéunda pó'a mirá kósimatimé'a kentópa'a komáéndama ⁶ ákírara koménuma. ayáátáákara koménumno. ímo aampa'ó kwénaaon-kanaa uwí-nómpákén-úndámó maivaíyáíndarara ó'on-daopa'a kónaumno. ó'on-daopa'o kónáe ona'ó é'a súwa'naa íya'a kónaumne. ⁷ kentópa'o ayáátáákara'ó koménuma kwésunda Áánútumo owé sína'o é'a ayáátáákara'ó koménumne.

⁸⁻⁹ maanká'á Évésasi-naopa'a áséi-kwasai simátimenaunda-kwaasi sáwíva'a máyáamba pósa ísésa áraire sésa asiramái ménaaowai máéwasa kesí mayáíyávésa aambá aunónáaon-kwaasi sáwíva'a máyáawe. mimbáyáímó kwémayaunda toómbá ák'ímai Áánútuntavesa ísámai kaunánáe sésa torupaambá minkánáa íma tiráisa'a mé'a mimbáyáí kwémayaunda póna mintánón-kánáa ánásinana'ó kónaumne.

¹⁰ moórawai Tímótimo kentópa'o koménimba aamoí kwée'a áwa'naa oro. kemó úndantemba Ísóigona mayái kwémayaivo ¹¹ kwentávé'a úwoi-kwaasiman-iyé íma sé'a tínaaemba umáméro. keinárawa'o tiyuwénamo kesópa'o tínimba áwa'naa iyana kesópa'a kawé'á umái tíno. kwesémo Ísóigona kwaási kentáási kwaási kesópa'o ténááontave'a timu'maré'a máyauumne.

¹² kentáási kwaási áwí'a Ápórosimba asiramái simáme'a sé'a Kórínti-naopa'a kentáási kwaási kwíya-tawai esé kwaao súnda póna ívé'a íma kanaán-umai kwínívo aambó kwáyainanamo éna kwíníye.

¹³ kentúra'a kárákwíye'a Áánútuwe aráápamái maí'maí'a úmae iyé'a íma táá'a káína'a asiramái máéro. ¹⁴ mayáímó kwémayaamba kwaásiti imáyáa umái mayái máyáaro.

¹⁵ kesí kwaásiyono ísáaro. Ákáyaa-maravaken-kwaasi Sétevanasina akúmbá aiva'á Áánútunopa'a tiráawai Ísóigona kwaási asiramái kwétuwa'naa on-áimbá ísaraawe. asiramái simátíme'a sé'a ¹⁶ mirán-kwáási kwésen-aimba taagwiyavé'a miwísé Áánútuna mayái asirayám-báyái kwémayaawai táái ísáaro.

¹⁷ keinárawapinkemba kaumbonárau túwí'a Sétevanasiye Vótúnetasiye Ákáisiye mindáarau kesópa'a tewa'á aamoí kwéumpo keinárawa'a íma amáparawai kanaán-umai kesópa'a tewasá mindáarau kesópa'o tembá aamoí kwéune. ¹⁸ mindáarau kesí imáyáa aúnái'a umásinkesa kentí imáyáagwara'a mirá uráawe. mirán-kwáási túwí'a mósá máráaro.

¹⁹ Ésiyaa-marava'a naao'-naokemba Ísóigona kwaási keinárawatavesa kawé'á umái máéro kwésewe. moórawai áwí'a Ákwíra awainínkó Párisiraawe mindáraití naaúmpa'a torupamáí máyáawai Ísóigowe tarúmai máyáawai aamoí ésa keinárawatavesa kawé'á umái máéro kwésewe. ²⁰ maanká'ó máyáawai Ísóigona kwaási amáparawai keinárawatavesa kawé'á umái máéro kwésewe. moórá-morawai tiyáamba tíméro.

²¹ ayááír'á kemá Póro agaimaráúmpo awáné'a kwenayáanavi'a póna kwenááiman-iyé sé'a ísáaro. kemá Póro sé'a kawé'á umái máéro kwésune. ²² Ísóigompa'o ímo tirumbó ámwéwai Áánútu sáwí'a umátinkaniye. kentáási Ísóigo marapá'á kumíníye kwésune. ²³ Ísóigo Ísu úwoi kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune. ²⁴ Ísu Káráísitiye tarúmai máyáawa'a kembá sirumbá kwétimune.

kemá Póro súnda-aimba ánásaiye.

2 Kórinti

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaamba umái avakaeté-iyá'yo. miráumai-ima maisuwéna maanáimbá agaimái Kórinti-naoraa-kwaasi Ísuna aampa'ó kwégun-kwaasi agaimái tímakaiye. Póro Másétóniyaa-marava'a a máyowana Táítási Kórinti-nao'a tuwéna Póronopa'a kweémena Kórinti-kwaasi táái kosimámuwana Póro iséna séna aúváima agaimái tímakaunda isasá iséna évakarawai sáwí'o uráamba tínaaemba umásukaawasa évakarawai íma mirá ésa kentávái sésa íma árai'a Ísuna aantá-kwaasiman-iyé kwésewe séna árai'a Ísuna aantá-kwaasiman-iyé sigwáe séna maanáúvái agaimarówasa mátímakaawe.

¹ kéma Póro maanáimbá agaimarúmpo isáaro. moórawai áwí'a Tímóti kentáási kwaásigo kesé máyáisa'a agaimarúmpo isáaro. Áánútu kwená imáyáavinkemba kentávéna séna aantá-kwaasi éma Ísu Káráisitín-aii kosimátíma'mae naauwó séna sí'mákaivo isáaro. Kórinti-naopakewai Áánútun-aiiyave'a áraire kwésewai isáaro. Ákáyaa-marava'a Kórinti-naopakewaiye ó'on-o'on-daopakewaiye máyáawai Ísóigona kwaási isáaro.

² Áánútu kentáásivowe Ísóigo Ísu Káráisitiye úwoi túwa'naa ésarai paru kwéumatinkaayantave'a námúnaa kwésune.

³ kentáási Ísóigo Ísu Káráisiti avowa Áánútu áwí'a mósá kwémaraumne. kwemá kentáásivowama arumbá kwéumasinkaiwai sirávayenaya súwa'naa iwái áwíta mósá kwémaraumne. ⁴ ó'on-o'on-umbai-yantaa'a amápa'a kentáásópa'a timbá Áánútu kwésiravayaimba póna ó'on-o'on-umbai-yantaa'o évakarawaitopa'o tímimba Áánútumo siráváyaintenta umái kesáá kanaán-umai miwí tirávayanaumne. ⁵ Káráisitimba áí'a úni'a umánkówasa Káráisitina kwaási-i'a úndarakemba sí'a iní'a umásínkáamba miráumai Áánútumo Káráisitimbo arávairaintemba miráumai anómba kwésiravayaintaawe. ⁶ keinárawate méta túwa'naa ówánanaya sáwí'a umái máyómpinkemba Áánútu tí'maena kawepá'á métínkaraiye. mirá ówándarakemba sí'a únita umásínkonta Áánútu sirávaraiye. keinárawate máyaawandaya sí'a únita umásínkonta íma ivátuweta asiramáíya méraumne. miráumai tí'a índai'a umátinkanaaomba kesáámó uráundantentaamo mirámó é'o ímo ivátuwe'o asiramáímo ménaaombo éna Áánútu keinárawakwara'a tirávayaniye. ⁷ sí'o úni'o umásínkaraantenta tí'a iní'a umátínkáamba miráumai Áánútumo sirávairaintemba tirávayaimba séta mindáyave'a asiramái ménaaowe asiramái séta timu'maréta máyaumne.

⁸ kesí kwaásiyono. Ésiyaa-maravata máyaawanda ó'on-o'on-umbai-yantaa'a kentáásópa'a túmba mináimbá isaígwáe séta simátimumpo isáaro. minúmbái-yántáá'ó ó'oran-anon-umbai-yantaa'a úwata kentáásópa'a túmba póta puwónaumne séta súvamaiya méta ⁹ sínkamiyata puwónaunda-kanaa tiráiyé-ímayaa éta súvamaiya maémaumne. íma kentáási asirayándéimán-ivo Áánútuna asirayándéi mayáiyá kwémaeta máyaumne. Áánútu pukáampinkemba usásitinkaiwaina asirayándéi mayáiyá kwémaeta máyaumne súndayavenaya minánón-úmbái-yántáá'á kentáásópa'a tiráiyé. ¹⁰ umbai-yántáapímbá puwónáe ówándavinkemba Áánútu síyótaasa umásínkowata súvamaiya maémaundaya póna mirá unté iyíniye. sáwíwinkemba síyótaasa unté kwéiyiye séta máyaumne. ¹¹ keinárawakwara'a kentááyáv'e Áánútumpa'a súwa'naa umai námúnaa seró. sáwívarawai námúnaa síyana Áánútu súwa'naa ínimba mindáyavesa Áánútumpa'a súwí sénááowe.

Póro kampar-áimbá íma simátímakain-kwasai.

¹² kwaási túranka'a máyaundayaveta imáyáa kwéundaya sirumpinkén-imáyááo séna kawé'á umáíya máyaumne sisatá aamoiyá kwéune. marapá-áínkóná ááimba íma imáyáa éta Áánútu úwoiya kwésuwa'naa-intaveta imáyáa éta Áánútuna mayáiyé su'mai kwémaeta méta íma árúvare-kwaasiraani'a umáíya maúndantemba kentúranka'a árai'a miráyá umáíya máyaumne. ¹³⁻¹⁴ kwéagaimai tímúnda-auvaivimba íma kaumbo-káer-aimba kwésimatimumpo awáné'o ísaraan-aíne su'mai tavisimái kwésune. kentáá sáwiyamba suwánaavo suwánamai kawer-ígwáe sé'a únda mirámó é'o é'a Ísóigo Ísu marapá'á kumíndara'a keinárawatavetaamo aamoimó ondantembá kentááyáv'e aamoí ónááowe.

¹⁵⁻¹⁶ keinárawa'a kentaáyávé'a aamoí kwéumasinkaawe-aimba imáyáa uráundayave'a sé'a kae-táwai kentópa'a kómé'a Másétóniyaa-marava'a kónáe únda kentópa'a kómé'a tiyuwé'a kweéme'a Másétóniyaa-marava'a komé'a koyauweré'a ókwara'a kentópa'a támé'a tiyuwé'a Yútiyaa-marava'a ténaumne siráumne. kae-táwaimo kawé'ó umátínkáana'a súwa'naa íya'a Yútiyaa-marava'a ténaumne-imayaa uráundayave'a mináimbá siráumne. ¹⁷ mirá ónáe uráunda íma mirá uráundayavesa keinárawapinkemba évakarawai kentávésa sésa árúvare-kwaasiman-íye siráavo kentópa'a kónaumne siráunda marapá-kwáásímó ontembá íma mirá únda mimbórá-ímáyáá umái mimbórá-áimbá avora'á simátímakaumne. ¹⁸ Áánúto moórá-aimba avora'á séna moórá-aimba aúpa'á tuwéna mirá íma iwái póna amápar-aimba avoraré su'mai siwáin-ai simátímakaumne. ¹⁹ Sáírasiye Tímótiye kewé umáíya kentópa'a máyaawanda Áánúto ááninko Ísu Káráisitín-aiya simátímakaunda kwemá moórá-aimba avora'á séna moórá-aimba aúpa'á tuwéna mirá íma iwái póna amápar-aimba avoraré su'mai siwáin-ai simátímakaumne. ²⁰ Áánúto amápar-aimba simái asirámakaimba Ísu Káráisitintavena siráimba póna paáruyaiye. Ísu Káráisiti mirán-ámápá'-máíyái mairáintaveta Áánúto siráin-aintaveta árair-aine kwésunanaya Áánúto áwí'a anómba kwáyáíye. ²¹ Áánúto Ísu Káráisitimba kentaáwé keináraware tarúsinkaraisata asiramái máyaundayaawe. kentaá ítamarena ²² kesí kwaásiman-owe séna árai'a kwená kwaásiya úne sénaundayavenaya kwenamankómbá ai'marówana kentaásirumpimba kumbáyáimba mindáyaveta séta to'mayaa umásinkarainta mirá íniye kwésundayaawe. mirá uráintave'a íma árúvare-kwaasiraamba kwéune.

²³ Áánúto kesí mayáígómbá awánarawai aúranka'a kwésimatimunda-aimba árair-aimban-íye. Kórínti-naopa'a kentópa'a kónáe séwánda asiramái simátíménana tirunkó umbái taivó sé'a ivátuwe'a íma kuráumne. ²⁴ Áánútun-aiyave'a áraire asiramái kwése'a kwenká'á agevamái máyáamba póta kentópa'a kondayá Áánútun-aiintave'a áraire seró-áintá íma ókwara'a sénaumpo tirunkó aamoí ínintaveta keinárawapimba tágárotamai méta mayáíyá komayánaumne.

2

¹ imáyáa é'a sé'a ókwara'a kentópa'a kwé'a sáwí'o kwéontave'a asiramái simátíménana tirunkó umbái taivó sé'a ívé'a íma kónaumne siráumne. ² kentirumbó umbaimó tamátínkáanasamo ésa kesirumbó kawé'ó umásinkanaaowai íma ménaaowe. ³ kentópa'a íma kuráundara'a sé'a aúváivimba awáné'a sáwí'o kwéomba kawé'a umátínkaigwae sé'a kentópa'a kondá íma sirunkó umbái táníye sé'a mináúvái agaimái timé'a kawé'ó umáinko máyáantavena kesirunkó kawé'a íníwai mináúvái agaimái tímakaumne. kesirunkómó kawé'ó ínanamo éna kentirunkógwárá'á kawé'ó ínimba mindá árair-aimban-íye. ⁴ mináúvái agaitimúnda sirunkó umbái tówa'a keinárawatave'a anón-imayaa é'a ávááraumai ivi'á tamátinke'a tirunkó umbái taínoyave'a íma mináúvái agaimái tímakaumpo Póro kwenarumbá ávááraumai símakaiye sénááontave'a mináúvái agaimái tímakaumne.

sáwí'o uráin-kwaasiyavai enáái ánásiye seró siráin-kwasai.

⁵ keinárawapinkemba moórá-kwaasigo sáwí'a uráintavena íma kempíné su'mainivo keinárawapinkemba évakarawaiimba umbái-yántáá'á kwáyáíye. amáparawaiimba umbái-yántáá'á kwáyáíye-aimba mirán-anón-áimpá'á íma sénáe sé'a évakarawaiimba umbái-yántáá'á kwáyáíye-aimba kwésune. ⁶ tímakaunda-auvai awáné'a simái moórá-ainka'a maré'a asirayán-áimbá minkwáásígómbá simánke'a kwená egwaa'á íma mé'a sáwí'o uráintave'a mimbéyámbá amé'a íma ó'om-beyamba áméro. ⁷ ívé'a kwentávé'a sé'a enáái ánásiye sé'a íma ókwara'a imáyáa úmae íyé'a aráváyáaro. kemá ámé-sawi-meyamba kwaikwai'a ínana séna íma kanaán-umai kawer-ámpá'á kónaumne séna ívátúwáivainivo ⁸ kwentávé'a sé'a embá siruntá kwéamumpo kawé'a umái maiyó seró-áimbá asiramái kwésune. ⁹ ááema keinárawatave'a sé'a simátimunda-aimba isánáao. íya isánáao sé'a kentópa'a íma kwé'a mináúváiimbá agaimái tímaka'e timu'maré'a méraumne. ¹⁰ sáwí'o uráin-kwaasigontave'a sé'a kwenáái ánásiye sé'a ímo ókwara'o imáyáamo kwéontemba kegwárá'á mirá kwéune. sáwí'o uráintave'a sé'a kwenáái ánásiye sé'a ímo ókwara'a imáyáa kwé'e a Ísu Káráisiti aúranka'a keinárawatave'a imáyáa é'a mirá kwéune. ¹¹ Sáátáánigona sáwí-mayaigona ááimba awánéta kentaá usáyáaitaivo séta sáwí'o uráintaveta ókwara'a íma imáyáa úmae íyéta séta kwenáái ánásiye kwésune.

Táróasiva'a ména Póro anón-imayaa uráin-kwasai.

¹² Ísu Káráísitin-aaí ásí-kwasai kosimátimenae sé'a Táróasi-naopa'a komáyaawanda mináimbá isanááontavena Ísóigomo to'mayaa úmba awáné'a ásí-kwasai simátiménae sé'a ówánda ¹³ kesí kwaásigo áwí'a Táitási kentí naaópakemba Táróasi-naopa'a íma téna kentáái tasimásímintave'a avakáá uwááe'a íma awáné'a anón-imayaa é'a sé'a tiyuwé'a kónaumne sé'a Másétóniyaa-marava'a tiráumne.

Ísuna asirayándéi siyáántán-tamai ávónta kwéuvunda-kwasai.

¹⁴ maarán-áintávéta Áánútumpa'a súwiya kwésune. Ísu Káráísiti usáyaaitaraintavena Áánútu kwentéya tarúsinkenaya anónka'a sisatá siyáántán-tamai ávónta kwéuvune. Áánútu si'marówata Káráísitin-aaí amápa'-marava'a kosimátimunasaya kwéisaawana kwenááigo ásí-kwiyunkaamba úmaena amápa'-marava'a kóyáwé kwéiye. ¹⁵ Áánútu séna Ísu Káráísiti kentávéna imáyáa éna kesí mayáí kwémayaimba ásí-kwiyunkanamo kwéagayaantení'a kwéiye kwésimba mirámó intembá Ísu Káráísitin-aaí simátimunanaya Áánútu kentááyávéna séna Ísu Káráísitimo intembá ásí-kwiyunkanamo kwéagayaantení'a kwéowe kwéiye. Áánútun-aráái kwáráawai minkwíyúmbá isááwasa Sáatáánigon-aráái kwáráawai minkwíyúmbá isááwasa kwéowe. ¹⁶ Sáatáánigon-aráái kwáráawai puwésa Áánútuna némpa'a maí'maí' onááowe Ísu Káráísitin-aaí simátimunda-aintavasa ánkúkaamba kwéiye kwésewasa Áánútun-aráái kwáráawai mináántávésa sésa ásí-kwiyunkaamba kwéiye kwésesa maí'maí' onááowe. Áánútun-aaí simátimén-aimba anóm-bayaiman-ivo kwaásiye su'maí íma kanaán-umai kwémayaawe. ¹⁷ Áánútu si'marówata Káráísitina mayáí-kwáásí méta kwenaúranka'a Áánútun-aaí árair-aimba simátimeta íma áruvare-kwaasiraani'a umái máyanasaya meéyámbáréwa'a anón-ontamba mayánáe sésama ontembá évakarawai Áánútun-aaí simátiménasaya meéyámbá simígwáe sésama ontembá kesáá íma mirá kwéeta Káráísitina mayáí-kwáásí méta Áánútun-aaí árair-aimba kwésimatimune.

3

aúná-aimba simái tarúmakain-kwasai.

¹ mináimbá kwésimatimundayaveta kentáá súwí'a íma maé kwéiundayaawe. évakarawai aúvái agaimái tímúwasa maimaésa mátímúwa'a awáné'a kawé'an-owe siráavo kesáá íma mirá éta kentáásí mayáírár-áúvái agaimaéta mátiménata awáné'a aamoí umásinkai-gwe-ita íma kweéta íma kentáásí mayáírár-áúvái agáyáaro kwésumpo Áánútu si'marówata kwená mayáíyá kwémayaumne. ²⁻³ évakarawaimo ó'owiti mayáígóná aúvái mo awánésamo aamoimó umátinkáantemba évaka-kwaasi keinárawa'a tuwánésa sésa árai' a Ísu Káráísiti Póroe mayáí kwémayaan-kwaasiye kwenté ti'marówasa kwenáái tasimátímúwasa isésa áraire suwaná Káráísiti kwená kwaási-i'a umátinkowana Áánútu asirayánkwáráwáin-amanko miwítirumpimba máyáísasa máyáawe kwésewe. mindáyave'a keinárawa'a Káráísiti agairáin-auvairaamba umái máyáawe. Ísu Káráísitina mayáígóná aúvái óntanka'o agairáin-auvairaamba imanivo kemp'á kwáyáim-bayaima tuwánaantaveta aamoiyá kwéumatinkaundayaawe.

⁴ Ísu Káráísiti kentáá asirayámbá kwésimisata Áánútu aúranka'a asiramái méta mináántá kwésune. ⁵ kentáávímbá kesí asirayámbá íma kwáyáísata mimbáyáiyá kwémayaumpo Áánútuna asirayándéiyá mimbáyáiyá kwémayaumne. ⁶ Áánútu aúná-aimba simái tarúmakain-aimba kosimátimewananaaya kwenauranka' a arupí umátinkainasa ménaaontavena asirayántá simakaiye. mináúná-áimbá simái tarúmakain-aimba Áánútu Mósesimba simámakain-amaamba imanivo Áánútun-amanko kentáásirumpimba máyáísata kwemó siráintenta kwéunda-aiban-iyé. Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba íma kanaán-umai kwáráantavasa Áánútu aúranka'a íma arupí umái mésa puwí-ámpá'á kwégovo Áánútun-amanko imáyáaya símisata Káráísitin-aaiyaveta áraire séta aúnáí'a umáiyá maí'maita kwéune.

⁷ naaóv'á Áánútu Mósesimba óntan-kwandaaira'a siyáánkai-amaamba agaimái ámakaimba minámáámbá kwaránáe sésa umbá íma kanaán-umai kwarésa arááisu'mae kwéiyesa mindáyavesa puwí-ámpá'á kwégowe. Áánútu Mósesimbo amáámbo simámakonka'a Áánútumpakemba ságayamba paáréna Mósesi óika'a ságayamba paárúwana óntan-kwandaaira'o siyáánkai-amaambo agaimarómba maimaéna Ísarerikwaasitopa'a kumúwasa Mósesi óika'a ságayamba kwéna póna tógáyagaya úwasa íma kanaán-umai awánowana kwéna naaémba uwákuriye. ⁸ naaóv'á Áánútu Mósesimba siyáánkai-amaamba simámakonka'a Áánútuna ságayamba paárúbanivo

ivé'a Áánútu kwenamankómbá ai'maráisana kwená kwaási tirumpimbá máyáiyemba kwévaarimba póna Áánútuna ságayamba anómban-iyé. ⁹ Áánútu Mósesimbo siyáánkai-amaamba simámakomba pósa ima kanaán-umai kwáráantavesa puwí-ámpá'á kwégowe. Áánútu minámáán-áimbá paárúnka'a kwená ságayamba kwáyowana ivé'a Áánútu kwenamankó kwenauranka'o arupí umátínkain-aimba kwévaarisana póna kwená ságayankona asirayámbá anómba kwáyáiyé. ¹⁰ ivé'a auná-aimba simái tarúmakin-aimba kwáyáisana usáyaitarai-sagayankona asirayámbá kwáyáimba póta séta Áánútumo Mósesimbo siyáánkai-amaamba simámakai-sagayankona asirayámbá úwoisamba iyéyá kwésune. ¹¹ Áánútu Mósesimbo simámakain-aimba kwááyu-aimban-ivo auná-aimba simái tarúmakin-aimba kwaikwai'a ínín-aimba anón-aimban-iyé. kwááyu-aimba simámakonka'a ságayankona asirayámbá kwáyombanivo ivé'a kwaikwai'a ínín-aimba paárisana póna anó-sagayamba asirayámbá kwáyáiyé.

¹² mináimbá asirayán-áimbá kwaikwai'a ínín-aimba isaraunda póta ima sáá'a kwégaisata asiramái mináimbá kwésimatimundayaawe. ¹³ Mósesimo uráintemba ima miráyá kwéune. Mósesi Ísareri-kwaasiyavena séna kesóika'o kwáyá-sagayamba uwákwimba awánaavo séna ampaantanéi óika'a káataraiye. ¹⁴ Ísareri-kwaasi táá'nei isésa tirunté marésa maémaenkakemba pósa ivé'a agáyáan-kwaasi Áánútumo simáimo tarúmakon-aimba aúváiinkemba awánamai isésa mináínkóná áaimba ima kawé'a umái kwéisaawe. Mósesimo óika'o ampaantanéi káátamakowasamo ságayambo imo awánaraantemba ivé'a Áánútun-ai aúváiimba awánaamba miwítí imáyáago itáguraisana kumayu'á isasá pósa mináúváiígóná áaimba ima awánamai kawé'a kwéowe. Ísu Káráísitiye tarúmai máyáawaima Áánútun-ai aúváiima awánésa mináínkóná áaimba kawé'a umái kwéisaawe. ¹⁵ ivé'o máyáan-Ísareri-kwaasigwara'a Áánútun-ai Mósesimo agaimakón-aimba awánaamba miwítí imáyáago itáguraisana kumayu'á isasá pósa mináínkóná áaimba ima isaraavo ¹⁶ Ísóigo Ísu Káráísitinopa'o tembá minkúmáiyú-tántáá'á ánásainkakemba mináínkóná áaimba kawé'a umái kwéisaawe. ¹⁷ Ísóigo Ísu Káráísitiyemo súnnda kwenamankóntávé'a kwésune. Ísóigon-amankomo tirumpimbó máyáiwai sáwí-imayaagomo tátokaimpinkemba kwéiyatinkaisasa kawé'a umái kwémaawe. ¹⁸ Ísareri-kwaasiti imáyáagomo imo kawé'ó umáimo isaraantemba kentáási imáyáago ima mirá isanayá Ísóigona ságayanko kentáá sáma kwégamasinkaintaawe. Ísóigo Ísu Káráísitin-amanko kentáásirumpimba ména kwenkááni'a umásinkenaya kwená ságayamba kwésimenaya mirá úmae kwéiyiye.

4

anamó kwímakaawanamo ááemo karákwintemba miráráán-kwaasiya máyaunda-kwasai.

¹ Áánútu aruntá kwéumasinkenaya mindáyavena kesí mayái máyáaro séna simákaisata kwenáái kwésimatimundaya sívón-kaiye séta ima kwétuwaumpo ² kwenáái simátimenaunderayaveta aúpá'ó tigaeyávésamo kwéomba sínaaemba kwéumameta ima kampa'a simátiyuweta Áánútun-aaigomba kwaé'náer-aimba ima simátimeta Áánútu aúranka'a avora'á árair-aimba simátimunasaya suwánésaya árair-aine su'mai kwésewe tirunkakémbá sénéáontaveta Áánútu aúranka'a miráyá kwésune. ³ áséi-kwasai avora'á kwésimatimundaya mináínkóná áaimbo imo isésamo ésa miwímá Áánútuna némpa'a mésa puwí-ámpá'á kwégowaiman-owe. ⁴ Sáátáánigo marapá'á karákwiraiwai miwítí imáyáa kwétuntinkaisasa Ísu Káráísitin-aiiyavesa ima áraire kwésewe. Sáátáánigo séna Káráísitin-aaigo sáma kamátínkáivo séna miwítí imáyáa kwétuntinkaisasa Káráísitina ságayamba ima kwéawanaawe. Áánútumo máyáintemba Káráísiti miráumai máyáisana Sáátáánigo séna Káráísiti sáma kamátínkáivo séna miwítí imáyáa kwétuntinkaiye. ⁵ kesáá ima anón-kwaasi úmpo Ísu Káráísitintave'a kentáási anóndakoman-iyé sénéáontaveta kwenáái kosimátimeta kwená mayái-kwáási máyaunda póta kwétuwa'naa-undayaawe. ⁶ ááinka'a tónkuwana Áánútu sáma kaaó súwana sáma karáimba kwemá sáma kamásínkáiwaiyaaman-iyé. Ísu Káráísiti óir-imayaa kwéundaya Áánútuna ó'oran-aimba awánanaundayavena sáma kwégamasinkaintaawe.

⁷ kesáá ima asiramáiya méta áséi-kwasaiya tátokaumpo anamó kwímakaawanamo ááemo karákwintemba miráumaiya méta áséi-aimba tátokaundayaawe. suwánésa mináínkómó usáyaitarain-asirayankomba awánésa sésa ima miwíwínkémbán-ivo Áánútumpaken-asirayamban-iyé sénéáontaveta ima asiramáiya méta minásiráyántá

tátokaumne. ⁸ namuro-kwáásímó tínkamiyantavesamo úkóntemba ó'on-o'on-umbai-yantaako kentáá úkúraisata tu'maá'námo kwáyáimpinkenta móyuweta kwégune. évaka-tawai séta nóra séta Áánútuna mayái kwémayaumno kwéseeta íma ivátá tukáumne. ⁹ sáwíta umásínkámbanivo Áánútu íma siyúwáísata máyaumne. sínkamomba íma ánásasuwaawata úwoiya súvamai kwémaumne. ¹⁰ Ísumbo sáwí'o umánkesamo inkámówanamo pukáin-ampata kwégundaya pósa Ísu mai'mai'a isaná kwená asirayámbá kentáávimbá kwáyáíye-aimba kwéisaawe. ¹¹ máyaundaya aasiyaasi-táwai séta Ísuna kwaási-i'a úndarakemba ívera sínkamiyata puwónaumno kwésundaya pósa kesáá máyaundawaina áámiba Ísuma póna kentáásúma ánásani-suvimba máyáíye-aimba kwéisaawe. ¹² ásíi-kwasai simátimundaya sáwíta umásínkesa sínkamiyata puwónaunda-ampata kwégundaya mindáyave'a ásíi-kwaasi isé'a aúnái'a umái máyáan-ampa'a kwégowe.

¹³ naaóvá'á Áánútun-aii aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna

Áánútun-aiiyave'a áraire siré'a
pó'a kwenáái kwésimatimune

siráintemba Áánútun-aiiyaveta áraire séta kwésimatimune. ¹⁴ Ísóigo Ísumba pukáimpinkemba usásinankarawai Ísunte tarúsinkenaya puwónaundavinkenta usásinkenaya kentááwé keináraware sí'maiya kwenáúrankata sínkánintaawe. ¹⁵ mayáiyá kwémayaundaya sáwíta umásínkámbanivo túwa'naa eta íma ivátuwaunasaya ó'on-o'on-kwaasi Áánútu mo úwoimo túwa'naa in-áimbá isésa sáwívarawai Áánútumpa'a súwi símae iyésa kwenáwí'a anómiba úmae kwéiyowe.

Áánútuna asirayánkátá máyaunda-kwasai.

¹⁶ mináimbá imáyáa kwéundaya sívón-kaiye séta íma ivátukaumne. kentáásúma sáwí'a úmae iyísana Áánútu kentáási imáyáa aúnái'a kwéumasinkaiye. ¹⁷ kentáásóp'a kwáyáin-umbai-yantaataveta séta úwoisan-umbai-yantaa'a kwááyu kwáyáíye súnanaya naaemba minúbái-yántáápínkémbá ó'oran-kawe-tantaa'a usáyaaitaimba kwaikwai'a ínín-kawetantaa'a paáriníye. ¹⁸ mindáyaveta marapá'ó awánáúnda-yantaa'a íma anón-imayaa éta kwiyómpa'o ímo awánáúnda-yantaataveta imáyáa úmae kwéiyune. awánáúnda-yantaa'a kwááyu-yantaa'an-ivo kwiyómpa'a íma awánáúnda-yantaa'a kwaikwai'a íníye. mindáyaveta umbai-yántáátáveta séta úwoisamban-íye kwésune.

5

¹ kentáásúma kwááyu-nankaa-suwawaata isatá minkúwawaakwarata marapátá méta maarán-áimbá kwésune. maankwááyú-námbá tawísígwinata Áánútu mo kwiyómpa'o úmakain-daumpa'a ménaundayaawe. mindámba kwáási íma úmakaan-damban-ivo Áánútu kwená imáyávinkemba úmakaimba kwaikwai'a ínín-damba mindá kwiyómpa'o ménaunda-kuwawaa'an-íye. ² marapá'ó máyaundaya anón-imayaa éta kwiyómpa'o ménaunda-kuwawaata simínkwáeya kwéseeta ³ maarán-áimbá íma séta puwéta súwawaar-íyaainkaanta umáíya máyaumne íma kwésumpo maarán-áimbá séta kwiyómpa'o ménaunda-suwawaata naankáántá ónáeya kwésune. ⁴ kentáásúma kwááyu-nankaamba isatá máyaundaya umbai-yántáá'á kwáyáintaveta anón-imayaa éta marapá-súwawaataamo tuwánaunda-aimba íma séta kwiyómpa'o ménaunda-suwawaata mayánaunda-ainta kwésune. miráyá ónaunda marapáké-súwawaakaanta aúkáinata mai'maita ónaumne. ⁵ miráyáámó ónaundayavenaya Áánútu kentáá to'mayaa éna kwenamankómbá ai'marówana kentáásirumpimba kumbáyáísata mindáyaveta to'mayaa umásínkarainta mirá íníye kwésundayaawe.

⁶ Áánútu kwenamankómbá ai'marówana kentáásirumpimba kumbáyáintaveta kentáási imáyáa asiramáíya máyaumne. marapá'ó máyaundaya Ísóigo Ísu Kárásitiyeya íma kwiyómpakaani'a umáíya máyaundayaawe. ⁷ íveta marapá'á máyaundaya kwene'á íma kwéawaneta kwenááiyaveta áraire séta kwenká'á agevamáíya méta ⁸ kentáási imáyáa asiramáíya méta puwétaamo kwiyómpa'o Ísóigo Ísu Kárásitiyemo métaaraiya aamoí úsino. ⁹ maanká'ó máyaundayaawe kwiyómpa'o uménaundayaawe Áánútumbo arááimo kwétaini'a ónáe súndaya póna aamoí umásínkáisintaawe. ¹⁰ amáparawaiya Ísu Kárásiti aúranka'a máyáananaya kesáámó máyaundawaina áaintavena sísa ena marapá'ó máyáamba kawe'ó kwéowai kawe'-mékámbá tíména sáwí'o kwéowai sáwí-meyamba tímínimba póta kwembó arááimo kwétaini'a ónáeya kwésune.

Ísuwemo tarúmaimo máyaundaya aúnái'a umáíya máyaunda-kwasai.

¹¹ Ísóigo máyaundawaina ááimba sísaá íníntaveta kwentávéna sáá'a kwégaisata kwenópa'a tígwáe séta kwaási kwétavisundayaawe. Áánútu máyaundawaina ááinta suwánaisa'a keinárawatemo máyaundawaina ááinta kwésuwanaamba kawé'á kwéiye kwésune. ¹² kentáá súwí'a íma maé kwéiyundanivo máyaundawaina ááintave'a aamoí ónááontaveta máyaundawaina ááinta kwésimatimune. aamoí é'a kentááyávésamo sáwí-aimbo kwésen-kwaasi táái kanaán-umai anondá simátimeneaaontaveta máyaundawaina ááinta kwésimatimune. minkwáási paáká-túwawaare su'mai tuwánésa kawé-kwáásimán-owe sésa tirumpin-ímáyáá íma awáresa kawé-kwáásimán-owe kwésewe. ¹³ évakarawai kentááyávésa uwo'aó'á kwéowe kwésewata kanaán-iyé séta Áánútuntaveta ímáyáa éta miráyá kwéunasaya évakarawai kentááyávésa kawer-ímáyáágwárá-kwáásimán-owe kwésewata kanaán-iyé séta keinárawataveta ímáyáa éta miráyá kwéune. ¹⁴ amáparawai sáwí'o kwéomba mimbéyámbá maésa púwóvo séna Ísu Káráísiti mimbóráwái kentááyávénawe séna pukáimba póta Káráísiti arumbá kwésimiwaina mayáiyé su'maiya kwémayaumne. ¹⁵ amáparawaiya sáwí-imayaago tátokaimpinkemba iyásinkanintavena Ísu Káráísiti pukáimba póta kentáámó sirááimo kwétaini'a íma kwéeta kwembó arááimo kwétaini'a kwéeta máyaumne. mirámó ónaundayavenaya kentááyávénawe séna puwúwana Áánútu usásinankaraiye.

¹⁶ ááema marapá'ó máyáan-kwaasiti ááimba kwaréta évakarawaiyaveta kawé-kwáásimán-owe séta évakarawaiyaveta sáwí-kwaasiman-owe siráumpo ívé'a íma miráyá kwéséta ááema marapá'ó máyáan-kwaasiti ááimba kwakáunda Káráísitintaveta úwoi-kwaasiman-iyé siráundaya ívé'a íma miráyá kwésune. ¹⁷ mindáyaveta Ísu Káráísitiyemo tarúmimo máyaundaya aúnái'a umáiyá méta ááemo uráundanten-imayaa íma éta ívé'a aúná-imayaa umáiyá máyaumne. ¹⁸ Áánútu mirá kwéivo ááema Áánútuna namuro-kwáásiráámbá umáiyá máyaawananya Áánútu kesí kwaási-i'a umái maígwáe séna Ísu Káráísitimba ai'marówana kentááyávénawe séna kumpuwówana kwená kwaási-i'a umásinkenaya séna kesí kwaási-i'a ígwáe-aimba kosimátíméro séna si'mákaisata mimbáyáiyá kwémayaumne. ¹⁹ mináínkóná ááimba maarán-áimbán-iyé. Ísu Káráísiti amáparawaiyavenaya ímáyáa éna pukáimba mindáyavena Áánútu ímáyáa éna kwaásimo sáwí'o kwéomba íma aavimbá kwémaitinkaivo kwená kwaási-i'a kwéumatinkena kentááyávénawe séna kesí kwaási-i'a ígwáe-aimba kosimátíméro séna si'mákaisata kwésimatimune.

²⁰ kesáá Ísu Káráísitina aantá-kwaasiya únanaya simásímisata keinárawa'a kwésimatimundayaawe. Áánútu keinárawatavena asiramái siráísata siráin-ainta kwésimatimune. Káráísiti pukáintavena Áánútuna namuro-kwáásiráámbá umái máyáampinkemba kwená kwaási-i'a kwéumatinkaivo kwenááiyave'a owé seró. ²¹ Ísu Káráísitimpimba sáwí'o íí-áimbá íma kwáyowana Áánútu kesáámó sáwí'o únda-aimba kwempintá ámakaiye. Káráísitiye tarúmimai méta Áánútu aíranka'a arupí umáiyá ménaundayavenaya Áánútu mirá úwana Káráísiti kesáámó sáwí'o únda-aimba maimaéna mindánankwara'a pukáimba póna Áánútu kwená namuro-kwáásirááni'a umáiyá máyaundawai kwená kwaási-i'a kwéumasinkaiye.

6

¹ Áánútuwe tagárotamai méta mayái kwémaeta asiramái simátimeta séta Áánútu úwoi kwétuwa'naa-imba pó'a íma úwoi mé'a kwembó arááimo kwétaini'a oró kwésune. ² naaóvá'á Áánútun-aii aúvái-kwandaavimba Áánútumo siráin-aimba agaimaréna séna úwoi túwa'naa uráunda-kanaa kentáái ísé'a sáwí'o umáimo máyómpinkembo tíkaunda-kanaa túwa'naa uráumne Áánútu siráiyé agaimaréna siráimba mindáyave'a ísáaro. ívé'a Áánútu úwoi kwétuwa'naa-in-kanaama éna sáwí'o umáimo máyáampinkemba kwétirain-kanaama imbá pó'a íma úwoi mé'a kwembó arááimo kwétaini'a oró.

³ kentáási mayáígómbá awánésa sáwí-aimba kwáráavo séta kawé'-mayáiyé su'mai kwémayaundaya pósa íma árai'a sésa sáwí-mayai kwémayaawe kwésewe. ⁴ amápa'-mayai kwémayaundayaveta séta suwánésaya árai'a Áánútuna mayái-kwáásimán-owe sigwáe séta mimbáyái kwémaeta máyaumne. umbai-yántáá'ó kentáásópa'o tisasamó sí'o iní'o umásinkesaya sáwí'o umásínkáanta íma ivátuweta asiramáiyá máyaumne. ⁵ Áánútuna mayáiyá kwémayaundarakemba sinkambai ándáva'o mósinkesayaamo úkúmakesamo sáwí-aimba simánkesa mirámó kwéonta anóm-bayai kwémaeta no'wáamba íma suiyá kwéywaeta úwoi mayái kwémaeta sááimo kwésinkainta íma ivátuweta

asiramáiya máyaumne. ⁶ kentááyávésa Áánúntuna mayái-kwáásímán-owe sénááontaveta kawé-máyáiyé su'mai kwémaeta kawer-imáyáá kwéeta paru umái méta kawé'a kwéumatinkaunanaya Áánútun-amanko keséya máyáísata árai'a miwítí imáyáa kwéeta ⁷ árai-air-aimba kwésimatimunana Áánútu asirayámbá kwésimisata mirám-báyái kwémaeta Áánútu aúranka'a arupí umáiya máyaundaya mindá kweukáámbá araa'naa uráunanaya sáwí-ainko kentáávímbá íma kwétísata Áánútu aúranka'a arupí umáiya máyaundaya mindá iwevoíráámbá umásoketa umbai-yántáá'ó kesópataamo timbá kwéusayaaitaundayaawe. ⁸ évakarawai kentáá súwí'a mósá máraawasa évakarawai kentáá súwí'a simái sáwí'a owasá évakarawai kawer-áimbá simásíméwasa évakarawai sáwí-aimba simásíméwasa árai-aimbo simátimundayavesaya évakarawai kentááyávésa kampa'a kwésewe sewasá ⁹ évakarawai kawé'a umái suwánésaya kampa'a sésa úwoi-kwaasiman-owe sewasá évakarawai kentááyávésamo puwónésa owémó kwésemba íma puwúndaya úwoiya súvamaíya máyaumpo suwánaaro. Áánútu arupíya kwéumasinkaimba íma sinkamisata kwévuwune. ¹⁰ sáwíva-tantaako kentáásirumba umbai kwétamasinkainta kentáásirumba kawé'a úmae kwéiyiye. kesáá óisamba íma makáundayawaiya éta Áánútun-ai sáwívarawaiya kwésimatimunasaya kawé'a umái kwémaewe. óisaniyaaíwai éta Áánútun-ai tátokaundayaveta kawé'a umáiya máyaumne.

¹¹ Kórinti-naopaken-kwaasi isáaro. kentí imáyáa éta kentáásirumpinken-aimba avora'a simátimakaundaya ¹² keinárawataveta íma kayoráuna'a kentááyávé'a kayó máí máyáawe. ¹³ kesí iyámpóimo simátimundantenkaamba simátimumpo kentí imáyáamo úndantemba kentáási imáyáa é'a kentirumpinken-áimbá simásíméro.

Áánúntuna naankaantáán-úne siráin-kwasai.

¹⁴ o'ó á tombá moórá anóm-purumakankwara moórá sáwíyam-purumakankwara'a íma kwétagarotamai kwisóvo awaira-púrúmákánkái tinumarampimbá kwímakaawasarai o'ó á kwétoye. mirámó ontembá keinárawa'a Áánútun-aaiyave'a áraire sewáiyé ímo áraire sewáiyé íma tágárotamai mé'a mayái máyáaro. arupí umái máyáawaise Áánútun-ai arááiraawaise íma kanaán-umai tágárotamai mésa mayái kwémaraawe. ságayankwara tunígwara'a íma moórávimba kwáyáiyé. ¹⁵ Ísu Káráisitiye Sáátáánigowe íma mimbórá-ímáyáa óyasa Áánútun-aaiyavesa áraire sewáiyé ímo áraire sewáiyé íma mimbórá-ímáyáa kwéowe. ¹⁶ Áánúntuna naaúmpa'a kwesé kwaántá-kwaasi mimbórávimbá íma ménaaowe. Áánútu asirayánkwaráwái kentáásirumpimba máyáísata kwená naankaantáán-úne. mináántávéna naaóv'á Áánútun-ai aúvávimba agaimaréna séna Áánútu séna kesí kwaásiye mé'a miwívimbá kwénaae'a miwítí Ísóigo onasá kesí kwaási-i'a ónááowe Áánútu siráiyé. ¹⁷ mindáyavéna Ísóigo séna úwoi-kwaasivinkemba tiyuwé'a moórá-ayampa'a mé'a sáwí-mayaigomba tínaaemba umátimiya'a tiré'a ¹⁸ kentivoí'a ona'á kesáánimbaa'a kesiyáámumbaari'a ónááowe.

Ísóigo amápar-asirayamba tokáiwai siráiyé agaimaréna siráiyé.

7

¹ kesí kwaási isáaro. Áánútu kentááyávéna imáyáa éna mináimbá simái tarúmakaaintaveta kesúrake-sawí-yantaare kentáási imáyáavinke-sawí-yantaare sínaaemba umáméta kawé'a umáiya méta Áánútu aúranka'a sáá'a kwégaisata Áánútundi-i'a umái méta kaweré su'maiya éta miráyá onó.

Póro arunkó aamoí uráin-kwasai.

² kentááyávé'a íma kayoré'a kentáási imáyáa úwoi oró. íma sáwí'a umátinkaawanasaya sáwí-amba kwakáawe. íma kampa'a simátiyuweta miwítí óisanta íma mémairaumne. ³ mináimbó simátimunda íma aaivimbá kwémaítinke'a súné. kentí imáyáa kwéundaya simátiméta ókwara'a miráyá kwéune séta úwoimo máyaundaya kentí imáyáa kwéeta puwónaunda-kanaa tínimba úwoi kentí imáyáa kwéonana tniye. ⁴ árai'a kawé'a umái máyáawe asiramái sé'a kentúwí'a mósá kwémaraumne. anón-umbai-yantaa'a kentáásóp'a kwétimba mindáyave'a íma imáyáa é'a kentí imáyáa únana kentááigo asiramásínkáisana sirunkó ávááraumai aamoí kwéiyé.

⁵ Táróasi-naopa'a tuwéta Másétóniyaa-marava'a tamáyaawanda íma kawé-kánáá úwata máyaawanasaya amápa'-naopimpa'a kae'náé'a ésa aaisambá kwésuwana kentáási mayáiyávéna kentáásirunko umbai kwétowana ⁶ Áánútu tirunkó umbai kwétain-kwaasi

tiráváyaiwai kwemá sirávayanintavena Táításimba ai'marówana keinárawa'a tiyuwéna kentáásópa'a téna ⁷ maavá'ó túntaveta aamoí éta keinárawatemo máyon-kawer-aimba simásimuntavetaagwara'a aamoí ówánanaya keinárawa'a kentáá suwánanae siráamba tasimásimenaya sáwí'o uráantavenamo kentirunkó umbaimó taráimba tasimásimenaya kentávésamo kampar-áimbá sen-kwáási táái anondá simátímakaamba tasimásimenaya mirán-áintómbá tasimásimuwata isááwánanaya kentáásirunko aamoí uráíye.

⁸ aúvái agaimái timé'a asiramái sé'a ó'a íma mirán-oro siráunda minaúvái awánowana sáwíyanka'a kentirunkó umbaí tówa'a mináimbá isé'a mináúvái agairáundayavena sirumbá umátinke'a ívé'a sirunkó íma umbaí téna ⁹ kawe'á kwéíye. kentirunkó umbaí tóntave'a íma aamoí é'a kentirunkó umbaí tówa'a sáwí'o uráambo tínaeembo umámakaantave'a aamoí kwéune. sáwí'o kwéontavena tirunkó umbaí táino Áánútu kwésiye. mindáyave'a mináúvái agaimái tímakaunda íma sáwí'a umátinkaraumne. ¹⁰ Áánútu tirumbá umbaí tamátinkaiwai sáwí'o kwéomba tínaeemba umámewana sáwí'o umáimo máyáampinkemba Áánútu tiréna kawepá'á mógwétinkaisana mindáyavena tirunkó íma sáwí'a kwéimo marapá-kwáási Áánútuntavesa íma imáyáa kwéowai tirunkó umbaí tainká'á sáwí'o kwéomba íma tínaeemba umámesa úwoi sáwí'a ésa Áánútuna némpa'a maí'mai'a ónááowe. ¹¹ sáwí'o uráantavena Áánútu kentirumbá umbaí tamátinkaraimba pó'a kawe'á uráamba imáyáa oró. keinárawapinkemba moóráwai sáwí'a uráimba íma asiramái simámake'a tímakaunda-auvai-aimba isé'a sé'a arupí umátinketa kawer-ámbá kwáráano sé'a sáwí'o uráantave'a tigeayévé'a é'a sáwí-meyambo kentópa'o títintave'a táátave'a é'a sé'a arupí umátinkáanana Póromo ménamo éna súwa'naa íníye sé'a sáwí'o uráiwaimba ááema sáwí-meyamba amé'a keinárawapinke-sawí-imayaa arupí umátinke'a mirá uráamba ánasaraiye-aimba ísaraumne.

¹² mináúvái agaimái tímakaunda sáwí'o uráin-kwaasigontave'a íma aiva'á imáyáa é'a sáwí'o umánkarain-ininkontave'a íma aiva'á imáyáa é'a íma mirá uráumpo Áánútu aúranka'a kentááyávé'a anón-imayaa é'a kentááyávé'a sé'a miwiyávéta anón-imayaa kwéune senááontave'a mináúvái agaimái tímakaumne. ¹³ mináúváiímó tímakaundanteni'o uráamba kentáási imáyáa kawe'á umásinkaraawe.

Táításimba ai'marááwánanaya kentópa'a koména kwenarunkó umbaí kwétowana túwa'naa úwa'a kawe'á uwaná aamoí éna kwenarunkó kawe'á úwana kentáásópa'a téna tasimásimuwata iséta mindáyavetaagwara'a aamoíyá kwéune. ¹⁴ ááema Táítási aúranka'a kentúma maé íraunana simátímakaunda-aimbo árair-aimbo siráundantemba Táításimbo kentááimo simámakaunda-aimba árair-aimban-íye. Táítási keinárawate koména kemó kentááimo simámakaunda-aintavena árair-aimba siráíye siráimba mindáyave'a íma sigayévé'a kwéune. ¹⁵ Táítási keinárawate komáyowa'a kwentávé'a aamoí é'a táátave'a é'a tiyántámbá kwétowa'a kwenáái isé'a mirá uwaná mindáyavena Táítási imáyáa éna arumbá kwétimiye. ¹⁶ keinárawatave'a sé'a amápa'-mayaimo ésa kawe'á úmae iyónááowe kwésunana sirunkó kawe'á kwéíye.

8

Ísóigona kwaási túwa'naa uráan-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. Másétóniyaa-marava'o naaó'-nao'a máyáawai Áánútuna kwaási kwemá kwétuwa'naa-in-aimba simátimenaumpo ísáaro. ² anón-umbai-yantaa'a miwitópa'a téna kwétavisisa íma ivátuwesa Áánútuntavena tirunkó kawe'á úmae iyésa miwí kesávái óísaniyaain-kwaasi máyáantavesa íma imáyáa ésa Yútiyaa-marava'a Ísóigona kwaási máyáawaiyavesa imáyáa ésa sáwíyan-oisamba makáampinkemba sáwíva-tantaa'a torupásuwesa túwa'naa uráawe. ³ árair-aimba simátimune. miwí sésa maarán-tántáá'á kanaán-umai tíménaumpo ó'omba torupamáí tíménáe sésa miwítí imáyáavinkemba mirá ésa sáwíva'a tímakaawe. ⁴ kentááyávésa asiramái símae iyésa sésa Yútiyaa-marava'a Ísóigona kwaási máyáawai tíménáe sétaamo únda aamoí kwéune siráawe. ⁵ imáyáawe su'maimo únda-yantaare su'mai íma tímakaavo ó'on-o'on-tantaakwara'a tímésa aiva'á Ísóigontavesa sésa ená kwaási-i'a umáíya méta ená mayáíyá kwémayaumne sirésa Áánútuna imáyáavinkemba kentááyávésa sésa Áánútuna mayái simásimiyata keinárawate mayánaumne sésa ⁶ maanká'á Másétóniyaa-marava'a máyáawai mirán-áimbá siráamba póta Táításimba simáméta séta Yútiyaa-marava'a Ísóigona kwaási túwa'naa ónááom-bayai Kórínti-naopa'a koááimba ásáre tayauweré kuré túwa'naa inasá torupamáí maráiyana ánsaino Táításimba simámakaumne. ⁷ ó'on-o'om-bayai kawe'á umái kwémaraawai é'a Áánútun-aaiyave'a asiramái imáyáa kwé'e'a kwenáái kawe'á umái kwésimatime'a kwenááigona ááimba kawe'á umái kwéise'a karuwaá'á é'a

kwétuwa'naa-e'a kentirumbá kwésime'a mirámó kwéon-kwaasi ontávéta simátimeta sэта Yútiyaa-marava'a Ísóigona kwaási máyáawai túwa'naa ónááomba kawé'á umái timénááowe kwésune.

⁸ maanká'á Másétóniyaa-maravakewai Yútiyaa-marava'a Ísóigona kwaási máyáawaiyavesa imáyáa ésa kawé'á umái tímakaan-aimba timénaunda mirán-oro íma kwésumpo timénááo. íya timénááo sé'a kentirunkómbá tísaa umai kwésaumne.

⁹ kentáási Ísóigo Ísu Káráisiti úwoi kwétuwa'naa-imba isaraawe. kwíyómpa'a ó'oran-kawe'a umái máyomba keinárawatavena imáyáa éna kwíyómpa'a tuwéna kawé'á umái ménaaontavena úwoi-kwaasiraamba umái marapá'á kumbéraiye.

¹⁰ ké'naan-aimba kesí imáyávinkemba sumpo ísáaro. ááema Áánútuna kwaásivinkemba keinárawa'a aiva'á sé'a torupamáí timénáe sé'a ááimba asé'a moórá-ima maisukáavo ívé'a mimbáyái ánásasuwaaro. ¹¹ ááema karuwaa'á umái to'mayaa é'a ívé'a karuwaa'á é'a sáwíva-tantaa'o makáawai sáwíva'a maráiyasa sáwíyambo makáawai miráumai maráiyasa miráumai maráiyana ánásaino. ¹² sáwíva-tantaa'o maráane sáwíyambo maráane Áánútu tuwánanivo timénáemo síyan-tantaa'a sáwíva-tantaapinkemba sáwíva'a maré'a sáwíyampinkemba sáwíyamba maré'a timénááomba Áánútu awánéna kanaán-íye síníye.

¹³ túwa'naa ónááomba íma amápa'a tu'mái ánáse'a kesávé'a kwémare'a oró. ¹⁴ ánivo ívé'a makáan-tantaa'a kwáyáintave'a mimpinkémbá timé'a naaémbo ímo maránááomba miwí keinárawa'a túwa'naa ónááomba mimbórá'á umái ménaaowe. ¹⁵ miráumai naaóv'á Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna moórá-tonko áwí'a máána-tone séna toótávéna séna sáwíva'a tókúmai kwénowai tímú'a wówana íma aráá'a márówasa sáwíyamba tókúmai kwénowai tímú'a wówana íma táái tinkaraiye agaimaréna siráíye. miráumai ívé'a makáan-tantaa'a kwáyáintave'a mimpinkémbá timé'a naaémbo ímo maránááomba miwí keinárawa'a túwa'naa ónááowe.

Táitási Kórinti-naopa'a kuráin-kwasai.

¹⁶ Áánútu Táitásimba imáyáa ámisana kemó túwa'naa úndantemba kwegwára'á túwa'naa ónáe kwésisata mindáyave'a Áánútumpa'a súwi kwésune. ¹⁷ Táitásimba simámeta sэта kotúwa'naa inasá Yútiyaa-maravaken-kwaasi túwa'naa ónááontavesa évaka-tantaa'a torupamáí maránááowe sündayavenya aamoí éna kwená imáyávinkenkwara'a séna ó'a miwísé koménaumne Táitási siráíye. ¹⁸ Táitásimba ai'maráandara'a moórá-kwaasigwara'a ai'maráanana kwesé kwíníye. kwemá áséi-kwasai simátima'mae kwénaaisasa naaó'-naokemba Ísóigona kwaási kwenáwí'a mósá kwémaraawai kwemá Táitásiye kwíníye. ¹⁹ Ísóigona kwaási naaó'-naokemba kwembá usáinankesa sésa esé mimbáyái mayaaó sewaná keséya kwénaena túwa'naa únda-mayaiya kwémayaisasa kentáási mayáígómbá awánésaya sésa toómbá íma makáan-kwaasi kwétuwa'naa-owe kwésesa Ísóigo áwí'a mósá kwémaraawe.

²⁰ mimbáyáimó kwémayaundaya sáwí'an-owe seváiyé sэта ²¹ Ísóigo aúrankare kwaási túrankare mimbáyái kawé'á ónáe sэта naaó'-nao'a kwénaaeta torupámáran-ontantomba maimaéta ímo makáan-kwaasi túwa'naa ondayávéta kwénaumne.

²² minkáé'nárimo ti'maráandara'a moóráwainkwara'a ai'maráanana kwéna kaumbosé koinimba kwembá sáwíva-tawai áísaa umai awánanae sündaya kwétuwa'naa-in-kwaasigo isatá awánaruumne. keinárawa'a kawé'ó umáimo máyáan-aimba iséna póna kotúwa'naa ónáe siráíye. ²³ Táitásin-aaí sündá kesé tágárotamai ména túwa'naa índayavena kesé mayái kwémayaiye. kwesémo koóyááoíyan-kwaasi táái sündá mimbáyái mayáyááoíyantavesa naaó'-naokemba Ísóigona kwaási keinárai usásintinkaraayasarai Ísu Káráisiti áwí'a mósá kwémaraaiye. ²⁴ mindárau kentópa'a komáyaiya'a kentirumbá tíméro. kentúmo maé kwéiyundayavesamo sésa árai'a kawé'á umái máyáawe kwésesa naaémbo naaó'-nao'a Ísóigona kwaási kosimátima'mae naaiyasa kentáái isánááowe.

9

Ísóigona kwaási túwa'naa ónáemo siráan-kwasai.

¹ évaka-tantaa'o torupamáimo Yútiyaa-marava'a Ísóigona kwaásimo timénááon-aimba á'a isaraantave'a maanáúvávimbá íma ayáatáaka'a simátimenaumne. ² túwa'naa ónáemo siráan-aimba isaraumne. Másétóniyaa-maravaken-kwaasi kentáái simátimewanda kentúma maé iyé'a keinárawatave'a sé'a Ákáyaa-maravaken-kwaasi mimbáyái kwéto'mayaa-esa moórá-ima maisukáawe séwánasa isésa sésa kesáágwára'á túwa'naa ónáe sésa évaka-tantaa'a torupámakaawe. ³ kentúma maé iyéta sэта mimbáyái to'mayaa úmakaaweya sündá-aimba úwoi-aimban-íye sevó sэта kaumbonáruu

ti'máráanasá kentópa'a kónááowe. kemó siráundantemba to'mayaa úmaránaontaveta minkáúmbónárou ti'máráanasaya kotúwa'naa onááowe. ⁴ naaémba kentópa'a konasá Másétóniyaa-maravakembo évakarawaimo kesémo kwésamo ésa ímo to'mayaa úmakemba kotuwánaiyamba tigaeyávé'a íya'a to'mayaa úmakaawemo siráunda-aintave'a sigaeyávé'a ónaumne. ⁵ mindáyave'a imáyáa é'a mindárayave'a asiramái simátíme'a sé'a kemó ímo kuráandara'a miwítópa'a koméwasa simáímo asirámakaantemba évaka-tantaa'a torupámáráaro simátímakaumne. naaémba kentópa'a kona'á kentí imáyávinkembo torupámáremba úwoi maisiménááovo íma tísaa ónaumne.

⁶ maarán-áimbá imáyáa oró. kígaumo ombá moórá sáwíyan-kigau úmakaesa sáwíyan-tomba áká'mai naawasá moórá anón-kigau úmakaesa anón-tomba áká'mai kwénaawe. miráumaimo kwétimemba naaémba mirán-kánái'a umái mayánááowe. ⁷ miráumai moórá-morawai timíyan-tantaatave'a imáyáa uré'a miráumai tíméro. íma timénéa-imayaa kwé'e'a tímévainivo. kemó asirayán-áimbó siráundayavaiye sé'a tímévainivo. imáyáa umái kawe'á uré'a tíméro. timénéaontavesamo aamoimó onááowai miwí Áánútu aamoí kwéumatinkaimba pó'a timénáaontave'a aamoí oró. ⁸ Áánútu kanaán-umai ávááraumai kawe'á umátinkaimba amápa-tantaatave'a kawe'á umái mé'a ó'on-o'on-kawe'-mayai mayánáaontavena Áánútu ávááraumai kawe'á kwéumatinkaimba pó'a mirán-káwé'-má'yái kanaán-umai mayánááowe. ⁹ mindáyavena naaóv'á Áánútu-aai aúvávimba agaimaréna séna

ímo makáawai túwa'naa esa tímátuwaawai miwítí kawe'-má'yái kwaikwai'a íniye agaimaréna siráíye.

¹⁰ Áánútu amápar-anayumba tímísasa mairésa kwégigau-umandaawe. Áánútu minánáyúnkombá anón-úmárásisasa áká'mai kwénaawe. miráumai Áánútu kawe'á umátinkaina'a túwa'naa íyana mimpínkémbá kawe'-má'yái anómbo paáriníye. ¹¹ Áánútu kawe'á umátinkaina'a aasiyaasi kanaán-umai túwa'naa íyasa simíyataamo tíménaundayantaatavesa Áánútumpa'a súwi sénááowe. ¹² miráumaimo túwa'naa onááomba Ísóigona kwaási ímo makáawai túwa'naa íyana sáwívarawai tirunkó kawe'á ínaa Áánútumpa'a súwi símae iyónááowe. ¹³ keinárawatavesa sésa Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire sésa asiramái imáyáa kwéesa pósa súwa'naa uráawe sésa Áánútu áwí'a mósá marésa miwíyé amáparawaiye úwoi timénáaontavesa Áánútu áwí'a mósá marésa ¹⁴ Áánútumo keinárawa'o anómbo kwétuwa'naa-intavesa keinárawatavesa imáyáa ésa túwa'naa umai Áánútumpa'a námúnaa sénááowe. ¹⁵ Áánútu amáparawaiya ó'oran-kawe'á kwéumasinkaisata póta kwenáwí'a mósá kwémaraundayaawe.

10

Póro kwená mayáiyávái simátímakain-kwasai.

¹ keinárawapinkemba évakarawai kentávésa sésa Póro keséya taména paru umái aái siráivo némpa'o máínka'a asirayán-áintá kwésimasimintaawe kwésewe. Ísu Káráísiti marap'ó máyonka'a paru umái ména íma aaisambá siráintave'a imáyáa é'a asiramái simátimune. ² kentópa'o kondá íma asiramái sénáe súndanivo imáyáa é'a keinárawapinkemba évakarawai kentááyávésa kampa'á sésa marará-kwáásiti ááimba kwégwaraawemo kwésentave'a asiramái simátimenaumpo kárákwiyoro. ³ marap'ó máyaundaya namuro-kwáási usáyaaitanae sésamo áái'o tiyáantemba íma mirá éta marapá-sáwí-yántáá'á usáyaaitanae séta Áánútuna mayái kwémayaumne. ⁴ taané iw-evóiyé úmakaesamo áái'o tiyamáimo usáyaaitanaesamo ontembá íma mirá éta Áánútu asirayámbá símakaisata ó'on-o'o-sawi-asirayamba kwéusayaaitaundayaawe. ⁵ kentáá sááiyavesa kampar-áinéimó kwésewai tááigomba kesááigoya kwéusayaaitaiye. évakarawai miwí túwí'a mósá marésa Áánútu-aai ísáavo sésa simái aambá áumbaraawata aambó áumbaraan-aimba usáyaaiteta kentáási imáyáago Ísu Káráísitin-aai ísáínkwáe símae kwéiyundayaawe. ⁶ kentáá sááiya ísáígwáe séta timu'maréta máyauna'a mirá íyata tuwánéta kentáá sáái íma kwéisaawai sáwí-meyamba tíménaumne.

⁷ keinárawa'o máyáawaina ááimba imáyáa oró. keinárawapinkemba évakarawai sésa árai'a Ísu Káráísitina kwaásiya úne sentembá kesáágwárá'á Ísu Káráísitina kwaásiya úmpo mindáyave'a imáyáa oró. ⁸ Ísóigo asirayámbá siménaya keinárawa'a íma sáwí'a umátinkanaumpo kentí imáyáa asiramátinkanaundayavenaya minásíráyámbá símakaiye. minásíráyámbó símakaimbo simátíma'mae iyúnda-aimba mindá árair-aimba isatá póta minásíráyámbó símakaimbo simátíma'mae iyúndaya mindáyaveta íma sigaeyávéta kwéune. ⁹ aúvái agaimáimo tímúnda íma maarán-ímáyáá é'a ínkáiséro sénaya maanáúvái

agaimái kwesimiye sevó-ímáyáá kwéé'a kwéagayaumne. ¹⁰ évakarawai kentávésa sésa aúváiмба asirayán-áimbá simásimenaya ááéma keséya taména aamoisayán-kwáási ména úwoi-aimba simásimakaiye kwésewai ¹¹ miwí maarán-áimbá imáyáa oró. kentí némpa'a máyaunda póta aúváivimbo simátimunda-ainta kentópa'o kwéta mimbórá-áimbá póta kosimátimenaundayaaniye.

¹² kentávésa mirán-áimbó kwésewai miwí túwí'a mósá marésa anón-kwaasiya úne sewatá íma mimbórá-kwáásiráántá umái méta miwímó máyáawaina ááimba awánéta kesáá máyaundawaina ááinta íma taainéta séta kawe'á umáiya máyaumne. sáwí'a umáiya máyaumne séta íya taainánaumne. miwí moórá-morawaimo máyáawaina ááimba tuwánésa miwítí imáyáavinkemba sésa máyaundawaina ááinta kawe'an-íye kwésewe. mirámó kwéomba sáwí-imayaavinkemba kwéowe. ¹³ keinárawapimba Áánútumo símakainda-mayai-aimba sénaumpo ímo símakainda-aimba íma sénaumne. ¹⁴ keinárawa'o máyáapa'a Áánútu íma aambá aunéna úwoi kesáái kosimátiméro simásimakaisata úwoiya Ísu Káráisitina áséi-kwasai kosimátimakaumne. mirámó uráunda Áánútu íma aambá áúnkaisata úwoiya kosimátimakaumne. ¹⁵ Áánútumo aambó áúsinkaraim-bayaiyaveta ó'on-kwaasimo mairám-bayaiyaveta kesáá mairáumne íma séta kentáá súya maé kwéiyune. Ísu Káráisitín-aaiyave'a áraire sé'a asiramái imáyáa úmae iyónááomba timu'maréta máyaunda pó'a mirámó íyata ávááraumai túwa'naa ónaundayawe. ¹⁶ mirámó íyata kanaám-póta tiyuwéta ó'on-o'om-barava'a Ísu Káráisitín-aai simátíma'maeta naaónaumne. ó'owimo Ísu Káráisitín-aaimo simátímaken-ayampa'a íma kométa kampa'á séta kesáá simátimakaumne séta kentáá súya maé iyónaumne.

¹⁷ naaóv'á Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna miwí kesávái mayáiyávésa íma túwí'a mósá marésa Ísóigona mayáiyávésa kwenáwí'a mósá máráaro agaimaréna siráíye. ¹⁸ kwaási kesávái kawe-kwáásímá úne kwéseмба ímanivo Ísóigo kawe-kwáásímán-owe kwésiwai mindá Áánútu aúranka'a kawe-kwáásímán-owe.

11

kampar-áántá-kwáásítí kwaasái.

¹ kesúma maé iyé'a sáwíyan-aimbo sendá íma aambá áúsinkaiya'a úwoi sénaumne. ² keinárawa'a sáwí-amba kwáráavo sénamo Áánútu kárákwiraintemba miráumai kenká'á kárákwiraumne. kawer-ínáámárúmó moórá-kwaasigonka'o sívúumaraantemba miráumai keinárawa'a tí'mae'a Ísu Káráisitínopa'a mátínkáana'a kwesé ménaoowe kwésune. ³ naaóv'á íraankavayaankó moórá-ininkó áwí'a Ívimba kampa'á símuúwovana mináántávéna áraire siráíye. miráumai évakarawai kentí imáyáa sáwí'a umátinkaiya'a Ísu Káráisitínave'a asiramái imáyáa kwéomba ívátúwáavaiye sé'a mindáyave'a anón-imayaa kwéune. ⁴ ááéma avora'á Ísu Káráisitín-aai kosimátimewana'a ísówana Áánútun-amanko keinárawate máyowasa évakarawai kentópa'a komésa Ísu Káráisitín-aagomba kwaé'náer-aimba simátimesa Áánútun-amankontavesa kampar-áimbá simátímúwa'a aamoí é'a minámbá kwaránáe siráawe.

⁵ minkwáásíyávé'a kampa'á sé'a Áánútuna aantá-kwaasima pósa anón-kwaasiman-owe sembánivo minkwáási kembá íma usáyaaitaraawe. ⁶ aaimó kwésimatimunanamo sóikomo umbai kvétaimba mindá íma anón-tantaa'an-ivo Áánútun-aagiona ááimba kawe'á umái ísaraunda mindá anón-tantaa'an-íye. sáwíva-tawai árair-aimba amápa'a simátimewana'a ísaraawe.

⁷ Áánútun-aai simátimewanda meéyámbá íma mairé'a simátimakaumne. mirámó ówánda kentúwí'a maé iyé'a kesúwí'a úwoisankaamba uráumne. mirámó uráundayave'a kentávé'a sáwí'a uráíye-imayaa kwéombanivo íma sáwí'a uráumne. ⁸ keinárawapimba Áánútuna mayái mayááwánda Áánútuna kwaási ó'on-o'ón-daopakewai súwa'naa esa évaka-tantaa'a símuwa'a keinárawapimba mayái mairáumne. miwímá sésa naaémba kentáá simíniye íma sunkákémbá úwoi miwítí évaka-tantaa'a kwésimuwa'a keinárawapimba mayái mairáumne. ⁹ keinárawate komáyaawanda kesí óntamba ánásowa'a súwa'naa oró-áimbá íma sé'a máyaawanasa Másétóniyaa-maravakemba évaka'a Áánútuna kwaási tésa ímo makáunda-yantaa'a másúwa'naa uráawe. minká'ó uráudantemba naaémba mirá ondá umbai-yántáá'á timúnavo sé'a súwa'naa oró-áimbá íma sénaumne. ¹⁰ Ísu Káráisitina árair-aimba kwésimatimundawai úndantemba Áánútun-aai simátimakaundarakemba keinárawa'a Ákáyaa-maravaken-kwaasivinkemba óntamba íma mairáumne-aimba símae iyónasa mináántávésa kampar-áimbán-íye íma sénááowe.

11 nóra séra mirán-áimbá kwésuno. sirumbá íyu kwétimeru kwésuno. sirumbá á'a kwétimunda Áánútu kwésuwanaiye.

12 Áánútuna aantá-kwaasima owémó keinárawa'o kwésen-kwaasi miwí túma maé iyésa sésa Póromo Áánútuna mayáimó kwémaenamó keinárawatopakembo óntambo kwémayaintemba miráyá kwéune sevó sé'a kentópakemba óntamba íma kwémae'a mirá ónaumne. 13 miwí máyówana Áánútu kesí aantá-kwaasiman-owe íma séna tí'mákaiye. Ísu Káráisitina mayái-kwáásíyá úne kampa'á sésa aká'áánkaamba sésa kwená mayái kwémayaumne kwésewe. 14 mirám-báyáimó kwémayaamba íma sáá'a kwégaiye. kwíyómpakemba Áánútuna kwayó'náko ságayawairaamba Sáátáánigo aká'ááni'a kwéiye. 15 miwí kwená mayái-kwáási óntávésa kwemó intembá arupí-kwaasiraamba ésa aká'áánkaamba kwéowe. mindáyavena íma sáá'a kwégaivo keinárawa'a íma táá'a káino. miwítí sáwí-mayairakemba sáwí-meyamba mayánáowe.

Ísuna mayáimó mayáúndarakemba umbai-yántáá'á kempímbá tiráin-kwasai.

16 maarán-áimbá ókwar'a súnda kentáv'é sáwí-imayaagwara-kwaasima iyé-áimbá íma seró. ánivo mirámó sé'o é'a íma a'áo sé'a siyuwáiy'a kítoka'a kesúma maé iyónaumne. 17 kesúma maé iyúnda Ísóigo siráni'a íma kwé'e sáwí-imayaavinken'i kwéune. 18 sáwívarawai marapákén-tántáátávésa imáyáa ésa miwí túma maé kwéiyovo kegwará'á kesúma maé iyónaumne. 19 keinárawa'a kesáv'é kampa'á sé'a kawer-ímáyáágwará-kwáásíyá úne kwéseмба pó'a sáwí-imayaagwara-kwaasiyave'a kanaán-iyé sé'a aamói kwéowe. 20 évakarawai kentópa'a komésa kentí imáyáa tavísewa'á siráni'a owasá kentí óntamba kampa'á simátíyuwesa kwénesa kentúwí'a simái sáwí'a ésa sáwí-aimba kwésimatinkesa mirámó ombá íma a'áo kwése'a kanaán-iyé kwésewe. 21 sáwí'o kwéumatinkaantemba kentópa'a kométa kesáá íma kanaán-umai miráyá umátinkaraumpo sirunkó sáwí'a kwéisa'a mináimbá kwésune.

évakarawaimo miwí túmo maé iyóntemba íma sáá'a káina'a miráumai kesúma maé iyónaumne. mirámó ondá sáwí-imayaagwara-kwaasigoraamba ónaumne. 22 miwí túma maé kwéiyowai sésa Ípiru-aimpinkemba kwésune kwésewa'a kegwará'á mináimpinkémbá kwésundawai úne. miwí sésa Ísareri-andaraken-kwaasi úne kwésewa'a kegwará'á minándarákén-kwáásímá úne. miwí sésa Áávaramu aisaavutantamba uráundawai úne kwésewa'a kegwará'á miráumai kwenaisaavutantamba uráundawai úne. 23 miwí sésa Ísu Káráisitina mayái-kwáásímá úne kwésewa'a kegwará'á miráumai Ísu Káráisitina mayái-kwáásímá é'a miwí kwéusayaaitaumne. mirán-áimbó kwésunda sáwí-imayaagwarawairaamba kwésune-imayaa é'a Ísu Káráisitina mayái kwémayaunda anóm-bayai kwémae'a miwítí mayái kwéusayaaitaumne. Áánútun-aaí simátimundarakemba ándáva'a sinkaraamba sáwíva-tawaiman-ivo miwímó ándáva'o tínkaraamba íma sáwíwaka'an-iyé. sáwíva-tawai sinkaraawa'a púwóra'naraamba úndanivo úwoi súvamai máyaumne. mirán-tántáá'á kesópa'a sáwíwaka'a tiráivo miwítópa'a íma sáwíwaka'a tiráiyé. 24 Ísu Káráisitina mayái kwémayaundarakemba Yútaa-kwaasi éva'aasei-tawai purumakan-áúwarasi-andanei sinkankaamba sáwíwaka'a 39 ra'a sinkankaawe. 25 Ísu Káráisitina mayái kwémayaundarakemba Árómáni-kamaani-kwaasi kaumbo-tawai kunánaandei sinkankaawe. moórá-tawai kentávésa puwínkwáe sésa óntandei sinkamuwa'a marapá'á tuvánkaumne. kaumbo-tawai nompí-sípívimbá kwénaaowanana mindómpí-sípí kunáverombanivo kemá úwoi súvamai máyaumne. moórá-tawai miráumai nompí-sípí kunáverowa'a mindómpímbá ayáátááka'a moórá-no'waamba moórá-kwaya'wai mé'a íma puwé'a úwoi máyaumne. 26 Ísu Káráisitina mayái kwémayaunda ó'on-o'om-barava'a kwénaaunda kavirayán-dónkó mayávóra'naraamba isa'á aampa'á umóyán-kwáási sinkamora'naraamba kwéowa'a kesí kwaási Yútaa-kwaasi sinkamora'naraamba kwéowa'a ó'onkaa-kwaasi íma Yútaa-kwaasi mirá kwéowa'a ó'on-o'ón-anon-daopimpa'a kwénaanasa sinkamora'naraamba kwéowa'a aampa'á ó'on-daopare'o kwégunda sinkamora'naraamba kwéowa'a anón-dompimbo sípívimbo kwénaaunda sinkamora'naraamba kwéowa'a évakarawai kentávésa kampa'á sésa ená kwaásima úne kwésesa sinkamora'naraamba kwéowa'a mirámó ombá úwoi súvamai máyaumne. 27 Ísu Káráisitina mayái kwémayaunda anóm-bayaimo mayáúnda sívón-kaisa'á mimbáyái kwémae'a sáwíva'-no'waamba íma suún-kwáe'a Ísu Káráisitina mayái kwémae'a sáwíva-tawai sáái kwésinkaimba noné toón-iyaaíne mé'a sáwíva-tawai táúgwí'a kwésiyaisa'a sáwí-unankwatoi uré'a máyaunana 28 íma mirán-úmbái-yántáaré su'mainivo ó'on-o'ón-daopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraunda-umbai-yantaako kesópa'a aasiyaasi kwétiye. 29 Ísóigona kwaásivinkembo évakarawaimo ímo

asiramáimo kwégwaraamba sirumbá kwéumatinkaunana minúbáí-yántáákó kesópa'a kwétiye. kawer-ámbo kwégwaraawanamo moóráwaimo tavisasamó sáwí'o kwéomba sirumbá kwéumatinkaunana minúbáí-yántáákó kesópa'a kwétiye.

³⁰ íma moórá-amba kwáyáivo kesúmo maé kwéiyunda évaka-tantaa'a kesópa'a tisasá suwánésa sésa aamoisáyán-kwáásimán-iyé kwéesen-aimba simátíménda ísáaro. ³¹ Áánútu kentáásí Ísóigo Ísu Káráísitin-avowa áwí'a mósá ma'maé'a iyónaumne. simátimunda-aimba íma kampar-áimbán-ivo Áánútu ísaraiye. évaka-tantaa'a kesópa'a tisasá suwánésa sésa aamoisáyán-kwáásimán-iyé kwéesen-aimba simátíménda ísáaro. ³² moórá-anon-daoko áwí'a Támásikasi-naopa'a máyaawanana kárákwirawai áwí'a Árétása kwená mayáí-kwáásí anón-kwaasigo kentávéna simátiména séna áí'maé'a ándáva'a móauwaaro súwa mindáókona íír-ontara'ó kárákwirowasa ³³ évakarawai súwa'naa esa kunánáan-unampimba kembá áítumai íír-avaapimba máápa'a túsúsinkesa ándára'a tátokowa'a kumeéme'a marará'á kumówánasa siyúwówa'a kóuraumne.

12

Ísóigo kaainampákáání'o umáimo agarááránkain-kwasai.

¹ kesúma maé kwéiyunda mirán-ááinkó íma kentáá súwa'naa ínivo kentávé'a Áánútuna aantá-kwaasiman-iyé sénááontave'a kesópa'o tiráin-tantaakon-aaí simátíménda ísáaro. Ísóigo kaainampákáání'o umáimo agaráásinkaraimba simátíménda ísáaro. ² Ísu Káráísitina kwaásí máyaawanana Áánútu kusí'maena kwíyómpa'a sanaan-úramba iyúmba kesimankóná kunáikái. mütú-kwaasi kusikáyo íma isáúmpo Áánútuwe su'mai ísaraiye. mirámó uráunda 14 íma maisukáumne. ³ Áánútu kusí'maena kwená kawe-mápá'á iyúmba kesimankóná kunáikái. mütú-kwaasi kusikáyo íma isáúmpo Áánútuwe su'mai ísaraiye. ⁴ kusí'maena kwená kawe-mápá'á mósinkarowa'a mivá'á mé'a évaka-tantaakon-aaí ísaranda pó'a simátíméndamo é'a sáwí'a ónaunda pó'a íma kanaán-umai simátiménaumne. ⁵ mirá uráintave'a kesúma maé iyé'a kesí mayáiyávé'a íma kesúma maé iyé'a évaka-tantaa'o kesópa'o tisasamó suwánésamo sésamo aamoisáyán-kwáásimán-iyé kwéesen-aintave'a kesúma maé kwéiyune. ⁶ kesúma maé iyónáe sékai áraír-aintave'a kesúma maé iyúna'a kentávé'a sáwí-imayaagwara-kwaasiman-iyé íma kanaán-umai sésino. ánvivo kesúma íma maé kwéiyune. aaimó súndarakembo kesúmo maé iyúndarakai mináimbá ísésa évakarawai kentávésa sésa anón-kwaasiman-iyé sésino. mindá íma sirááíma kwétaiye. kesí mayáí awáné'a simátimunda-aimba ís'é'a pó'a máyaundawaina ááimba suwánaawana sirááíma kwétaimba mindáyave'a kesúma íma maé kwéiyune.

⁷ Áánútu sirówa'a ó'oran-kawe-tantaa'a sáwíwa'a awánaawanana Áánútu kentávéna séna kwenáuma maé íyívo séna moórá-yantaa'a sí'o íí-yántáá'á kusúvimba marówana mindáyavena Sáátáánigo sáwí'a umásinkáísana kesúma íma maé iyónaundayavena Áánútu mirá umásinkaraiye. ⁸ kaumbo-táwai Ísóigo Ísu Káráísitimp'a'a námúnáa sé'a maantántáá'á maisiyúwéna'a kawe'a umái ménaumne séwánana ⁹ minkáúmbó-táwai séna ímanivo miráumai méná'a úwoi áwa'naa ondá embá kanaán-íniye. ímo asir-amáimo máyaanda kesí asirayámbá áménana minásiráyánkó embá usáyaaitaina méniyone símaena íráiye. Ísu Káráísitina asirayánkó kenká'á kárákwiyimba pó'a ímo asiramáimo máyaundayave'a aamoí kwéune. ¹⁰ Ísu Káráísitintave'a imáyáa kwéunda ímo asiramáimo máyaundaye simáimo sáwí'o umásinkáane sáwí-aímbo simásinkáane umbai-yántáá'ó kwáyáine sáwí'o umásinkáane mirán-tántáátávé'a íma imáyáa é'a aamoí unda sé'a ímo asiramáimo máyaunda Ísu Káráísiti asirayámbá símísa'a asiramái máyaumne kwésune.

Kórinti-naoraa-kwaasi imáyáa arupí umátínkarain-kwasai.

¹¹ mirán-áimbó simátimunda kesúraamba maé kwéiyé'a sáwí-imayaagwara-kwaasiraani'a kwéune. keinárawa'a kampa'á sé'a Áánútuna aantá-kwaasin-owe kwéesen-kwaasi miwí kembá íma usáyaataraawe. kemá úwoi-kwaasi úndanivo miwí kembá íma usáyaaitaraawe. Póroma Áánútuna aantá-kwaasima iyé-áimbá keinárawa'a kampar-áimbó sen-kwáásiyávé'a simátiménaamba íma simátimakaavo kemá Áánútuna aantá-kwaasima úne-aimba imáyáa ónááontave'a kesópa'o tiráin-tantaakon-aaí maanáúváivímbá kwésimatimune.

¹² Áánútuna aantá-kwaasiti mayáí maarám-báyáimán-iyé. ó'oran-kawe'-mayai ímo awánaraam-bayai Áánútuna asirayándéí mayáí kwémayaambaniye. keinárawaapimba komé'a mirám-báyái kwémae'a íma ivá tuwááwána'a suwánaraawe. ¹³ nóra séra kentávé'a sé'a Áánútuna kwaásí ó'on-o'on-daopakken-kwaasira'a kawé'á

umái kárákwiyenawa kentáára'a íma miránumai kwégarakwiyiyo kwésemba ó'on-daopakewaira'o kárákwiraundanten-umai keinárawaka'a kárákwiraumne. ó'on-o'on-daopa'o Áánútuna kwaásivimbo komaéwanda miwí súwa'naa uráavo keinárawapimbo komaéwanda súwa'naa oró-áimbá íma séwándarakemba mirán-úmbái-áimbá íma simátinkaraumne. mirán-úmbái-áimbó simátinkaraundarakai kawe'á ówána'a pó'a aamói umásinkaraasino. mirán-ímáyáámó ombá ivá túwáaro.

¹⁴ kae-táwai kentópa'a komé'a tiré'a ivé'a kwéto'mayaa é'a ókwara'a kónáe sé'a kwéumpo kondá umbai-yántáá'á íma timé'a kentí óntambo siménaaontavena íma kwésinkaivo kentirumbó siménaaontavena kwésinkaimba pó'a kónaumne. iyámpói íma tinóvwira'a kárákwimai kwétuwa'naa-ovo tinóvwimo iyámpóira'o kárákwimai túwa'naa ontamba kemá mirá kwéumpo ¹⁵ túwa'naa ónaundayave'a makáunda-yantaa'o túwa'naa umáimo kwéanasasuwe'o anóm-bayai kwémae'o mirámó ondavímbó puwónaundayave'a aamói kwéune. kesirumbá anómba kwétimumpo kentirumbá sáwiyamba kwésimemba mindágwara'a ánásaavainivo imáyáa umái kawe'á oro.

¹⁶ súwa'naa oro íma séwándarakemba umbai-yántáá'á íma tímakaunda-aintave'a árair-aimba-iyé seró. keinárawapinkemba évakarawai kentávésa kampa'á sésa kentáási óntamba mayánáe séna kampa'tá simásiyukaiye kwésewe. ¹⁷ nóra séra mirá uráumno. tí'mákaundawaiya kentí óntamba maimaésawa kembá másimakaa. ¹⁸ Táitásimba asirayán-áimbá simáme'a ai'mákaunda moórawai Ísu Káráisitina kwaásigwara'a tí'mákaundarai mindáraiya kampa'á simái óntamba maé másimakaiyo. Táitási íma mirá-sáwí'á uráiyé-aimba ísaraawe. kwewé kewé mimbórá-ímáyáávínkembá mayái kwémayayue.

¹⁹ kesí kwaásiyono. maanáúváimó awánanaaomba maarán-kámpár-ímáyáá é'a kentáá súranka'a Póro kwenáái arupí ónáe séna maanáúváí agairáiyé sénááowe-imayaa kwéune. íma mirán-áintávé'a kwéagae'a Ísu Káráisitiyé tarúmai mé'a Áánútu aúranka'a kentí imáyáa túwa'naa ónáe'a mirán-áimbá kwésimatimune. ²⁰ kentópa'o kondamó ímo kawe'ó umáimo méwa'o kotuwáné'ó ímo aamoimó ónaundayave'a anón-imayaa kwéune. kentópa'o kondamó asirayán-áimbó simátiméndamo isé'a íma aamói ónááontave'a anón-imayaa kwéune. kentópa'o kondá aaisambá sé'a kayoré'a áwáá'a sé'a taaínkaar-umai mé'a simái sáwí'á umátinke'a kwantánaanta-aimba sé'a kentúma maé iyé'a ó'on-o'on-aimba kwése'a mirá-sáwí'á kwéiya'a kotuwánáúnavo sé'a mináimbá kwésimatimune. ²¹ kentópa'o kondá aarai-úmóyáné kwaaí-úmóyáné kwéon-imayaa íma tínaaemba umámake'a sáwí-imayayave'a tirááiyave'a kwéowaimba íma tínaaemba umámakenka'a kotuwánáúnavo sé'a mináimbá kwésimatimune. kentópa'o kondá mirá-sáwí'ó kwéiya'o é'a Áánútu aúranka'a keinárawatave'a sigae'yávé'a onaná sirunkó umbái tániye.

13

Ísun-aaiyavai tirunkakémbá áraire simái kárákwiyon-kwasai.

¹ kae-táwai kentópa'a komáyaawandanivo ókwara'a kónaumne. kaumbo-káé-kwasimo mimbórá-ánk'á'ó siyan-aimbo éta mináinkómbá arupí ónaundayaawe. ² íma aiva-táwaiman-ivo naaén-tawai kentópa'a komáyaawanda sáwí'ó uráawaiye amáparawaiye asirayán-áimbá simátimakaumne. ivé'a kentí némpa'o máyaunda mináimbá simátimé'a sé'a kentópa'o kondá sáwí'ó uráantave'a kogwésimatime'a íma eétinkáanda sáwí-meyamba tíménaumne kwésune. ³ kentávé'a sé'a Ísu Káráisiti simámisanawa kwési. kwená imáyáávinkena kwésiyo kwésewe. kentópa'o kondá sáwí-meyamba tíménaundara'a suwáné'a sé'a Ísu Káráisiti kwésimamintemba kwésimasimintaawe sénááowe. kwemá Káráisiti kentirumpimbá mayái kwémaena íma aamoisáyawái éna kwená asirayándéi mayái kwémayaiye. ⁴ ááema kwemá asirayámbá tuwéna aamoisayán-kwáásiráámbá umái máyowasa taaira'á inkámúwana puwúwana Áánútu usásinankowana Áánútuna asirayánk'á máyáiyé. miráumai kesáágwára'á aamoisayán-kwáási máyaundanivo Ísu Káráisitiyé tarúmai méta Áánútuna asirayánk'á'á méta keinárawa'a kwétuwa'naa-une.

⁵ keinárawa'a moórá-morawai Ísu Káráisitina-aaiyave'a tirunkakéná áraire simáiyaa kwenká'á agevamáiyaa máyáaompo kesávái-ímáyáá kwé'e'a awánaaro. Ísu Káráisiti sirumpimbá máyáiyé kwésemba tirunkakéná kwése. tóikakena kwéseompo imáyáa oró. mirámó é'a Ísu Káráisitina kwaásiya úne sé'a ⁶ kentááyávé'a Áánútun-ai simásíméwain-owe sénááowe-imayaa kwéune. ⁷ kentááyávé'a sé'a Áánútun-ai simásíméwain-owe sénááontaveta íma námúnaa súndayaanivo keinárawa'a kawe'á ónááontaveta Áánútumpa'a námúnaa súndaya Áánútuwa túwa'naa inasá kawe'á oró kwésune. íma

sáwí'a ónááomba póta íma sáwí-meyamba kotíménasaya évakarawai kentááyávésa sésa íma Áánútun-aaí simásíméwain-owe sénááomba mindá íma anón-tantaa'an-ivo keinárawa'a kawé'ó umáímo ménaaomba mindá anón-tantaa'an-iyé. ⁸ áraír-ainko usáyaaitaino séta mayáiyá kwémaeta kwétuwa'naa-une. ⁹ kentópa'o kondayá Áánútuntave'o asiramáímo ménaaombo éta aamoiyá ónaumne. mirámó iyambo éta íma sáwí-meyamba tíméta aamoisayán-kwáásíráámbá umái méta mindáyavetaagwara'a aamoí ónaumne. sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawé'ó umáímo ménaaontaveta Áánútumpa'a námúnaaya kwésune. ¹⁰ kentópa'o kondá sáwí'o kwéontave'a asirayán-áimbá kosimátimunavo sé'a kentí némpa'a mé'a maanáúvái agaimái kwétimune. íma sáwí'a umátinke'a kentí imáyáa asiramátinkanaundayavena Ísóigo usásisinkowa'a keinárawaka'a kárákwiye'a kentí némpa'a mé'a maanáúvái agaimái tímúmpo awáné'a súdantemba oró.

¹¹ kesí kwaásiyono. kawé'á umái mé'a kawer-ámbá kwaré'a súdantemba é'a mimbórá-ímáyáá umái mé'a paru umái máéro. mirámó iyambo éna Áánutu arumbá aména paru umátinkáiwai keinárawate méniye.

¹² Áánútuna akúní'a kwéontave'a moóra-morawai tiyáámba tíméro. ¹³ Áánútuna kwaási maanká'á máyáawai keinárawatavesa kawé'á umái máéro kwésewe.

¹⁴ Ísóigo Ísu Káráísiti úwoi kwétuwa'naa-isana Áánútu arumbá kwétimisana kwenamankó keinárawate máyáísa'a mimbóráí'a umái kwémaentave'a námúnaa kwésune.

kemá Póro súnda-aimba ánásaiye.

Kárésiya

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaan-umai ava'moraé-iyá'i. avakaeté-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanámbá agaimái Kárésiya-marava-kwaasi Ísuna aampa'ó kwégun-kwaasi agaimái mátimakaiye. íma Yútaa-kwaasin-ovo ó'onkaa-kwaasiva'a Ísun-aaí simátimapa'a kuwasá áraire sésa Ísuna aampa'á kuráawe. naaemba Póron-aaí simái sáwí'a umánkaron-kwaasi Kárésiya-marava'a tésa sésa arupí umái máyáawain-owe Áánútu sinkwáe sésa Mósesina ámáamba kwáráaro kampa'á siráawe. évakarawai minkámpár-áintávái áraire sésa pósa Ísuna aampa'á íma kawé'a umái kwakáawe. Póro iséna maarán-áimbá agaimaréna séna Ísun-aaiyavai áraire sésa kwenká'á aráapamai máyáawaiye su'maiyavena Áánútu séna arupí umái máyáawain-owe kwésiye. mináintávái áraire sésa Ísuna aampa'á kawé'a umái kwaráigwáe séna maanámbá agaimái Kárésiya-marava'a máyáan-kwaasi mátimakaiye.

1-2 kemá Póro maanáuvái agaimarúmpo Ísóigona kwaási Kárésiya-marava'a máyáawai isáaro. keséyaamo Ísóigona kwaásimo kesémo máyáawaiye keinárawataveta séta kawé'a umái máero kwésune. Ísu Kárásitiye Áánútu kentáásivoma Ísumbo pukáimpinkembo usásinankaraiwaiye kentávésarai sésarai aantá-kwaasi-i'a éma kesáái kosimátima'mae naauwó sésarai si'mákaayamba íma kwaási miwítí imáyáavinkemba si'mákaavo Áánútu kwená imáyáavinkemba si'mákaivo isáaro.

³ Áánútu kentáásivowe Ísóigo Ísu Kárásitiye úwoi túwa'naa esarai paru kwéumtinkaayantave'a námúnaa kwésune. ⁴ sáwí'o umáimo máyáampinken-asirayanko tátokaimpinkemba iyásinkanintavenayaawe sáwitaamo kwéundavinkemba maisiyuwánintavenayaawe Ísóigo Ísu Kárásiti pukáiyé. Áánútu kentáásivona imáyáavinkemba mirá uráiyé. ⁵ Áánútu áwí'o aasiyaasimó anómbo umáimo kwaikwai'o úmaenamo iyínimba árair-aimban-iyé.

áséi-kwasai mimbórá-áimbá kwáyáin-kwasai.

⁶ Ísu Kárásiti úwoi túwa'naa úwana Áánútu kwená kwaási-i'a umátinkaindayavena tááyowa'a isé'a ááema Áánúumba kwéauwe'a ó'om-bonor-aimba kwéisaantavena mindáyavena sáá'a kwégaiye. ⁷ mináimbá íma kawer-áséi-kwásáimán-iyé. évakarawai Ísu Kárásitina áséi-kwasai kwaé'mái kwésesa kentí imáyáa kwétavisewe. ⁸ kesááwá'i. kwíyómpaken-kwayo'narawara'i. ímo simátimakaunda-aintaamo ó'on-aimbo simátiménanayaamo éna Áánútu áwáá'a séna sáwí-meyamba simíniye. ⁹ ké'naan-aimba moórágwara'a sénaumpo isáaro. moóráwaimo ímo simátimakaunda-aimbo ó'on-aimbo simátiminanamo éna Áánútu áwáá'a íma séna sáwí-meyamba aminíye.

¹⁰ kwaási aamoí umásinkaigwae sé'a mináimbá íma kwésumpo Áánútu kembá aamoí umásinkainkwae sé'a mináimbá kwésune. ááemo kwaásimo aamoí umásinkaigwae sé'o uráundantemba ivé'a íma mirá kwéune. ivé'o kwaásimo aamoí umásinkaigwae sé'o mirám-báyáimó kwémaekai Ísu Kárásitina mayáimá íma mayáúsino.

Póromba aantá-kwaasi-i'a umái usásinankarain-kwasai.

¹¹ kesí kwaási isáaro. áséi-kwasaimo simátimakaunda íma kwaásiti imáyáavinkemban-iyé. ¹² Ísu Kárásiti paaréna simásimakaivo íma kwaási suwa'á isaraumne.

¹³ ááema Yútaa-kwaasiti monor-ámbá kwarááwándara'a Ísuna aampa'ó kwégwaraawai ánásanaaowe sé'a ávááraumai sáwí'a umátinkáwa'a kuráunda-aimba isaraawe. ¹⁴ kentáá síkwá'námo uráantemba asiramái kwaré'a Yútaa-kwaasiti monor-ámbá kwarááwánda karuwaá'á kwé'e'a kesimantowí usáyaitarumne.

¹⁵ mirá uráumpo íma kesinó masinkaronka'a Áánútu ításinkena kendéiyé siráimba póna arumbá umásinkena kwená mayáimá mayánaundayavena kembá ítámakaimbaniye.

¹⁶ Áánútumó siráin-kanaamo tiráimba kwenááninko agaráásinkena séna ó'onkaa-kwaasi kesáái kosimátima'mae naauwó súwa'a isé'a mitáwai íma kwaási kotísaa e'a sé'a nóran-aina simátima'mae naaónaumno íma sé'a ¹⁷ Yérúsaremu-naopa'a íma kwé'a Áánútona aantá-kwaasi íma kotísaa e'a aantá-kwaasiti mayáír'ó kesí aivarí'o uráan-kwaasira'a íma kotísaa e'a Árériyaa-marava'a kwaásimo ímo máyáapa'a komé'a naaemba moórágwara'a Támásikasi-naopa'a kuráumne.

¹⁸ komé'a kaumbo-ímá maisuwé'a Yérúsaremu-naopa'a kwé'a Pítanopa'a komé'a sísamaivakemba éva'aasei-no'waamba kwaé'a ¹⁹ mitáwai Ísóigo áváakomba áwí'a

Yémésimba awáné'a íma ó'on-aanta-kwaasi tuwáné'a²⁰ Áánútu aúranka'a kwéagayaunda-aimba íma kampar-áimbán-ivo árair-aimba-íye.²¹ mitáwái íma ó'on-aanta-kwaasi tuwáné'a Yérúsaremu-naopa'a tuwé'a Síriyaa-maravare Síriyaa-maravare komáyaawanasa²² Ísu Káráisitina kwaási Yútiyaa-marava'o máyówai íma kembá suwánésa²³ kesááíye su'mai ísarowasa évakarawai sésa Ísuna aampa'á kwégwaraawai ánásanaaowe séna ávááraumai sáwí'a umátinkáwa'a kuráiwai ívé'a Ísun-aaí simátíma'mae kwénaaiye suwasá ísésa²⁴ kentávésa aamoí ésa Áánútu áwí'a mósá makáawe.

2

Póro e ó'on-aanta-kwaasiye mimbórá-ímáyáá uráan-kwasai.

¹ Áánútu áwí'a mósá márówa'a sísamaivakemba éiyain-ima maisuwé'a moórawai Páánápáasiye kesé Yérúsaremu-naopa'a kwékai moórawai Páánápáasiye kesé Yérúsaremu-naopa'a kwékai² Áánútu kentávésa sirántave'a Yérúsaremu-naopa'a komé'a áí'mekai kwékai² Áánútu kentávésa sirántave'a Yérúsaremu-naopa'a komé'a Ísuna kwaásiti anón-kwaasiye su'mai torupamáí mé'a ó'onkaa-kwaasimo áséi-kwasaimo simátímakaundantemba simátímakaumne. ááémo simátímakaundawe ívé'o simátimundawe áséi-kwasai simátimunda-mayaigo sáwí-mayairaamban-ivo sé'a simátimewanda ísaraawe.³ Táitási kesé ména íma Yútaa-kwaasin-ivo Kíríki-kwaasigoma kesé máyowasa áúra'a kárámai araa'éna uwó-áimbá Ísuna anón-kwaasi íma siráawe.⁴ évakarawai kampa'á sésa Káráisitina kwaási úne sésa miwísé torupamáí máyaawanasa mindáyavesa Ísuna anón-kwaasi mináimbá siráawe. Yútaa-kwaasiti ámáánko tátokaimpinkemba Ísu Káráisitini-aaigo iyátinkáin-aimba kotivúntamai ísánáe sésa keséya koyorupamáí mésa sésa Yútaa-kwaasiti ámáámba kwarésa túra'a kárámai araa'éna oro sésa mináinkó tátorainkwae sésa Ísu Káráisitini-aaigo íma iyátinkaniye sumbánio Ísuna anón-kwaasi miwí táái íma ísésa Táitási áúra'a kárámai araa'éna uwó-áimbá íma siráawe.⁵ miwítí kampar-áimbá íma kwakáundaya póna áséi-kwasai árair-aimba keinárawapimba asiramái kwaikwai'a íniye.⁶ minánón-kwáásiyómbá kentávésa sésa áséi-kwasaimo simátímakaanda-aíne su'mai simátimiyo siráawe. minánón-kwáásiyávésa évakarawai sésa túwíkwara-kwaasin-owe sewaná Áánútu túwítavai íma ímáyaá kwéintavai kegwárá'á íma ímáyaá é'a sé'a túwíkwara-kwaasiya'o. íya túwí'a kwáyáin-kwaasiya'o kwésune. minánón-kwáásiyómbá kentávésa moórá-ainkwara'a simátimiyo íma sembá⁷ maarán-áimbá sésa Áánútu Pítaantavena súwanama Yútaa-kwaasimo áséi-kwasai kwésimatimintemba Áánútu entávésa siráisa ó'onkaa-kwaasi áséi-kwasai kwésimatimene kentávésa siráawe.⁸ Áánútu Pítaamba asirayámbá amúwana Yútaa-kwaasi áséi-kwasai kwésimatimintemba kegwárá'á asirayámbá símakaisa'a ó'onkaa-kwaasi kwésimatimune.⁹ Yémésiye Pítaawe Yóniye Ísóigo Ísuna kwaásira'o kárákwiraawai kentávésa sésa Áánútu ámakaini'a uwo sésa Páánápáasinte kenté tiyáamba símakaawe. maarán-áintáveta mimbórá-ímáyáá éta keiráí ó'onkaa-kwaasi áséi-kwasai kosimátiméyaye. miwí Yútaa-kwaasi kwésimatimewe.¹⁰ Ísuna anón-kwaasiyomba mimbórá-áimbá simásimesa sésa óísaniyaain-kwaasi túwa'naa oró-áimbá kosimátimiyo suwa'á mindáyave'a kegwárá'á á'a ímáyaá kwéé'a karuwaa'á urúmne.

Póro Pítaantavai séna sáwí'a óne siráin-kwasai.

¹¹ karuwaa'á kwéé'a Ántioku-naopa'a komáyaawanana naaémbe Pítaa túwa'a amáparawai túranka'a Pítaantave'a sé'a sáwí'a uráne sirúmne.¹² ááéma Pítaama ó'onkaa-kwaasi Ísun-aaiyavesa áraire kwésun-kwaasiye toómbá kwénowasa évaka-Yútaa-kwaasi Yémésinopakemba tésa sésa ó'onkaa-kwaasi túra'a kárámai araa'éna oro. Yútaa-kwaasi ó'onkaa-kwaasiye toómbá íma naaró suntavéna Pítaa áá'a kówana ivátuwena ó'onkaa-kwaasiye íma toómbá néna¹³ póna kaer-áinkwárá-kwáásirááni'a úwasa ó'on-Yútaa-kwaasi Ísun-aaiyavesa áraire kwésun-kwaasi Pítaamo úmba awánésa miwígwárá'á mirá ésa Páánápáasina ímáyaá tavisuwaná kwegwárá'á mirá uráíye.¹⁴ mirámó kwéomba árair-asei-ainkona aampa'á íma arupí umái kombá kemá Póro tuwáné'a amáparawai túranka'a Pítaantave'a sé'a emá Yútaa-kwaasi éma ó'onkaa-kwaasimo ontembá éma mindáyavai ó'onkaa-kwaasiyavai íma se Yútaa-kwaasimo ontembá oro íma siyó Pítaantave'a sirúmne.

Ísun-aaiyavai áraire sewái Áánútu séna arupí umái máyáawai-owe sin-kwásái.

¹⁵ simásuwe'a Pítaantave'a maarán-áimbá sirúmne. kentáásinovowiya Yútaa-kwaasi pósa kentáa masinkaraawata Yútaa-kwaasiya éta íma ó'onkaa-kwaasi éta miwímó sáwí'o ontentá íya kwéundayaanivo¹⁶ Yútaa-kwaasiti ámáántaamo kwégwaraundawaintavenaya Áánútu íma arupí umái máyáawain-owe séna Ísu Káráisitini-aaiyaveta áraire

kwésundawaintavenaya séna arupí umái máyáawain-owe kwésisata ísaraumne. Áánútu kentááyávéna séna arupí umái máyáawain-owe síníntaveta Ísu Káráísitin-aaiyaveta áraireya kwésune. kentáási áamáambo kwáráananayaamo éna Áánútu suwánénaya arupí umái máyáawain-owe íma sínívo Ísu Káráísitin-aaiyaveta áraireya kwésundayavenaya arupí umái máyáawain-owe Áánútu síníye. ¹⁷ Káráísitiyeyaa tarúmaiya máyaundaya Áánútu kentááyávéna séna arupí umái máyáawain-owe sisatá máyaunda ó'onkaa-kwaasimo sáwí'ó ontentá sáwí'a kwéundaya Káráísiti misáwí-ímáyáá simakaisata sáwí'a kwéune íma sénáisiye. ¹⁸ Yútaa-kwaasiti áamáamba tukáunda pó'a moórá-imayaamo é'ó é'a sé'a Yútaa-kwaasiti áamáamba kwaránáe. mirámó onanamó éna minámáánkó arupí umásinkainkwaé sékai sáwí'a úsino. ¹⁹ púwón-kwaasimo Yútaa-kwaasiti áamáamba kwáráananamo éna minámáánkó arupí umásinkainkwaé-ímayaaamo ímo kwéontemba miráumai mé'a Áánútuntave'a ímáyaá kwé'e'a kwená mayái kwémae'a máyaumne. ²⁰ Ísu Káráísitimba taaira'á tuvúwúwana puwún-kanaavimba sáwí'ó uráundawaina ááimba ánsaraimba póna ívé'a Káráísiti kesé máyáisa'a ívé'ó máyaunda ááéraani'a íma umái máyaumne. marapá'á máyaunda íma úwoi mé'a Áánútu ááninko kentávéna ímáyaá éna pukáiwain-aaiyave'a áraire sundayave'a aúnái'a umái máyaumne. ²¹ Áánútumo simakain-amaambo kwáráawaiyavena Áánútu séna arupí umái máyáawai owémó sinkákái Ísu Káráísiti pukáimba úwoiyavena pukáísino. mindáyave'a sé'a Áánútumo úwoi kwétuwa'naa-imba íma úwoisan-tantaa'an-íye kwésune.

3

ámáán-aimba kwarésa Ísun-aaiyavai áraire sésa kwéon-kwasai.

¹ Kárésiyya-maravaken-kwaasi sáwí-ímayaa kwéowai ísáaro. Ísu Káráísitimba tuvúwúwana pukáin-aimba avora'á simátimakaunda ísómba túrandeiraani'a umái awané'a kawe'á umái ísaraambanivo évakarawai tésa kentí ímáyaá tavisewa'á uwo'aór-ímáyáá kwéowe. ² moórá-aimba tísaa ónaumne. áamáambo kwakáantavaiya'i. áséi-kwasaiyave'a áraire siráantavaiya'íyo. Áánútun-amanko kentirumpimbá máyáiya ímáyaá oro. áséi-kwasaiyave'a áraire siráantavena Áánútun-amanko tirumpimbá máyáiyé kwésundanivo ³ íma kawer-ímáyáá kwéowe. Áánútun-amanko kentirumpimbá máyáisa'a pó'a aúnái'a íigómbá ááimba ásáre'a ívé'a ímáyaá kwéomba Yútaa-kwaasiti áamáanko arupí umásinkaniye-ímayaa kwé'e'a íma kawer-ímáyáá kwéowe. ⁴ kawer-ámbó kwakáamba kentópa'a tiráin-tantaa'a íma úwoisan-tantaa'an-íye. ⁵ Áánútu kwenamankómbá aí marówana kentirumpimbá kumbáyáísana Áánútu keinárawapimba ó'on-ó'om-bayaimo ímo awánaraam-bayi nairáiyé. áamáambo kwakáantavena íma mirá éna áséi-kwasai ísé'a áraire siráantavena mirá uráiyé.

⁶ naaóvá'á Áánútun-aai aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna Ááváramu Áánútun-aaiyavena áraire siráintavena Áánútu séna arupí umái máyaane siráimba ⁷ miráumai Ááváramu siráintemba Áánútun-aaiyavesa áraire kwésewai Ááváramu áráá'maa'an-owe. ⁸ naaóvá'á Áánútu ímáyaá éna séna naaémba ó'onkaa-kwaasi kesááiyavesa áraire sénááowaiyave'a sé'a arupí umái máyáawain-owe sénaumne. Áánútumo ímo mirámó uráinka'a moóráwai aúvávimba áséi-kwasai agaimaréna séna Áánútu Ááváramuntavena séna ená ímáyaá é'a amápa'-maravaken-kwaasi kawe'á umátinkanaumne siráiyé agaimaréna siráiyé. ⁹ mindáyavena naaóvá'á Áánútu Ááváramumba kawe'á umánkaraintemba kwenááiyavesamo árairemo kwésewai kawe'á kwéumatinkaiye.

¹⁰ naaóvá'á Áánútun-aai aúvávimba agaimaréna séna agaimakáin-amaampinkemba amápar-amaamba ímo kwa'maé iyónááowai

Áánútumpakemba miwítí
sáwí-meyamba mayánááowe

agaimaréna siráiyé. mindáyavena áamáamba kawe'á umái kwáráanana Áánútu aamoí íniye kwésewai miwítí sáwí-meyamba kwáyáiyé. ¹¹ naaóvá'á aúvávimba agaimaréna séna Áánútu arupí umái máyáawai owémó siráiwai kwenááiyavesa árairemo siráantavesa pósa aúnái'a umái máyáawe

agaimaréna siráiyé. mindáyavena Áánútuma áamáambo kwaránáemo sewáiyávéna íma arupí umái máyáawain-owe séna kwenááiyavesa árairemo sewáiyávéna arupí umái máyáawain-owe kwésiye. ¹² moóráva'a agaimaréna séna áamáamba amápar-amaambo kwaránááowai
miwímá ménaaowe

agaimaréna siráiyé. mindáyavesa áamáambo kwarésamo Áánútun-aaiyavesa áraire sésamo kwéomba íma mimbórá-yántáá'án-ivo kae-tántáá'án-iyé.

¹³ moóráva'a agaimaréna séna

taaira'ó tínkamowasamo púwón-kwaasi Áánútumpakemba sáwí-meyamba maéna kwéuwowe

agaimaréna siráiyé. mináíntávéna amápar-amaambo ímo kanaán-umai kwákáundayavenaya Áánútumpakemba kentáásópa'a sáwí-meyamba tivó séna Ísu Káráisiti iyásinkenaya misáwí-méyámbá maéna pukáiyé. ¹⁴ Áánútu Ááváramuntavena séna amápa'-maravaken-kwaasi kawé'á umátinkanaumnemo siráintemba ó'onkaa-kwaasi kawé'á umátinkanintavena Ísu Káráisiti kentáási sáwí-meyamba maéna pukáiyé. kwenááiyaveta árairemo kwésundawaiya Áánútumo siráintemba kwenamankó kentáásirumpimba ménintavena Ísu Káráisiti iyásinkowana Áánútu kentáási sáwí-meyamba íma siménaya kwembá amúwana pukáiyé.

Áánútu simái tarúmakin-aine Mósesimbo simámakain-amaane minkáé-kwásái.

¹⁵ kesí kwaásiyono. kwaásimo kwéomba imáyáa oro. kae'nárai mimbórá-áimbá simái tarúmaresarai agaimakááyamba moóráwai mináimbá íma karéna ó'on-aimba áúgwimai síníyé. ¹⁶ miráumai naaóvá'á Áánútu Ááváramuntavena simái asirámakain-

aimba siráink'a'á Ááváramuntavaiye aísavutantamba éna naaémba paáriniwaintavaiye siráiyé. aúváivimba agaimaréna séna aísavutantambo ónááowaiyavena íma siráivo aísavutantambo ínwiwaintavena siráiyé. aísavutantambo ínnyemo siráiwai Ísu Káráisitiman-iyé. ¹⁷ agaimaráúnda-ainkona ááimba maarán-iyé. aiva'á Áánútu Ááváramuntavena simái tarúmarena séna asirámakaunda-aimba mirá ónaumne séna sáwívar-ima 430 íma maisuwéna Mósesimba áamámba ámakaiye. ányivo mirámó uráink'a'á

Áánútu Ááváramuntavenamo simáimo tarúmakin-ainko íma ánásena kwaíkwaí'a kwéiyé. ¹⁸ Áánútumo Mósesimbo simámakain-amaambo kwaráúndayavenaya ímanivo Áánútu kawé'á umátinkanaumnemo ááemo asiramáimo siráintavena kawé'á kwéumasinkaiye. Áánútu Ááváramuntavena kawé'á umánkanaumne asiramái siráintavena kawé'á umánkarena póna kentáá kawé'á kwéumasinkaiye.

¹⁹ maarán-áíntávéna Áánútu Mósesimba áamámba ámakaiye. sáwí'o owáimá Áánútuna áamámba iséna sésa sáwí'o kwéunda ivé'a isáumne sénááontavena Áánútu Mósesimba áamámba ámakaiye. minámáámbá kwáyainana Ááváramo aísavutantamba ínwiwi kwentávénamo Áánútumo simáimo asiramánkarawai paárena minámáámbá ánásasuwaniye. kwíyómpaken-kwayo'narawa'a Áánútuna áamámba avumpin-kwáási Mósesimba simámúwana simátímakaiye. ²⁰ ányivo Áánútu Ááváramuntavenamo siráimba kweyáá siráiyé. kae'náraino kwéseyamba avumpin-kwáási ména kwésimatimibanivo Áánútu Ááváramuntavenamo siráimba kweyáá siráiyé.

²¹ Áánútuna áamáanko Áánútumo simáimo asirámakin-ainko íma kwéavararaiye. Áánútu Mósesimba simámakain-amaankomo asiramáimo kwénamo kwaásimo aúnáí'o umátinkáinkakai minámáámbá kwégwaraawaiyavena Áánútu séna arupí umái máyáawain-owe sisinó. ²² ányivo Áánútun-ai aúváí-kwandaawaimba agaimaréna séna sáwí-imayáao amápa-kwaasi tátokaiye siráiyé. Áánútu séna Ísu Káráisitín-aaiyavesa áraire kwésiyawaima kawé'á umátinkanaumne simáimo asirámakin-aimba siráintemba Ísu Káráisitín-aaiyaveta árai'a kentáási sáwí-imayáao tátokaimpinkemba iyásinkaiye kwésundawainta kawé'á kwéumasinkaiye.

²³ Ísu Káráisití ímo kunkówata ímo kwenááiyaveta áraire kwésewandarata Áánútu Mósesimbo simámakain-amaanko kentáá tátokowana Káráisití kunkáink'a'á kwenááiyaveta áraire kwésunda-amba Áánútu kwégwisinkena áamáanko kentáá tátokain-amba ánásasinkaraintaawe. ²⁴ Áánútu séna Ísu Káráisitín-aaiyavesa áraire síyawaiyavena arupí umái máyáawain-owe sénauumne sumba póna Ísu Káráisití ímo kunkónka'á Áánútu Mósesimbo simámakain-amaanko kentáá tátokaiye. ²⁵ ivé'a Ísu Káráisití á'a kunkáimba kwenááiyaveta áraire kwésunanaya póna Áánútu Mósesimbo simámakain-amaanko kentáá ó'omba íma kwétoraiye.

²⁶ Ísu Káráisitín-aaiyave'a áraire kwése'a kwesé tarúmai máyáantave'a Áánútuna iyámpóin-owe. ²⁷ keinárawa'a nombá péráamba Ísu Káráisitíyé tarúmai máyáawai kwenkááni'a kwéowe. ²⁸ Ísu Káráisitíyé tarúmai máyáantave'a mimbóráí'a umái máyáamba póna maarán-áimbá íma anón-aiban-iyé. évakarawai Yútaa-kwaasi owa'á

évakarawai ó'onkaa-kwaasi owa'á évakarawai meéyámbakaawasa miwítí mayáí úwoi kwémayaawai owa'á évakarawai úwoimo máyáawai owa'á kwaaimá owa'á aaraimá owa'á kwéowo amáparawai mimbórá'í'a umái máyáawe. ²⁹ Ísu Káráisitina kwaásimo é'o é'a Ááváramumo uráintemba Áánútun-aaiyave'a áraire kwéseмба p'ó'a Ááváramu aisaavutantamba uráwai ombá póna Áánútu Ááváramuwe aisaavutantamba ónááowaiye kawe'á umátinkanin-aimba simáimo asírámakaintemba kawe'á umátinkaniye.

4

¹ simátíménda-aimba isáaro. moóráwai puwéna kesááninko kesí náaindaamba mayániye siráinana kwemá aanávó póna iyámpói máyaindayavena úwoi-kwaasiraamba umái máyainasa ² avowámó simátímakainda-kwaasi kwená náaindaankare miniyámpóiraré kárákwirewana avowámó siráintemba anón-éna mindááindáámba mayániye. ³ ááema kesáá miráumai iyámpóiraamba umái méta kwaántá-kwaasiti aambá kwégwaraawanaya minkwáántá-kwáásí tááigo kentáá tátokowana ⁴ Áánútumo siráin-kanaa túwana ááninkomba ai'marówana marapá'á kumúwana moórá-ininko maránkarowana Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba kwégwarena ména ⁵ minámáánkó kentáá tátokaimpinkemba iyásinkanintavenaya Áánútuna iyámpói-ita umásinkanintavenaya mirá uráíye.

⁶ Áánútu keinárawa'a kwená iyámpói-i'a ontávéna ááninkon-amaankomba ai'marówana kentirumpimbá kumbáyáimba p'ó'a Áánútuntave'a kesivowé kwéseмба ⁷ mindáyave'a kwaántá-kwaasi tááigo íma tátokaiwai é'a Áánútu áánimbaari'a ombá póna áánimbaatavenamo to'mayaa uráin-tantaa'a tímíniye.

Póro Kárésiyya-kwaasiyavai anón-imayaa uráin-kwasai.

⁸ ááema íma Áánútunopa'a té'a isaraamba kampa-tántáaré kwaántá-kwaasiti imáyáawe mósá makáawana minímáyááó keinárawa'a tátokaimbanivo ⁹ ívé'a Áánútumpa'a tiráawana keinárawa'a kwemá kwétuwanaisa'a nóra éra úwoisan-tantaare aamoimó tain-tántáaré nivá'á tirumbá kwanté'a minkwáántá-kwáásítí imáyáa mósá maré'a miwítí mayáímó kwémayaantave'a owé kwéseo. ¹⁰ ánivo évaka-tawaiye évaka-kwiyoone évaka-tawaimo toómbó kwénaantavaiye évakar-íye mintántáákóntávé'a kampa'á sé'a anón-kanawe kwése'a anón-imayaa kwéomba ¹¹ keinárawapimba mase'masá'á kwéowana'a sáwíva-tantaakwara Áánútun-aagwara'a kwétatoraawana póna kesí mayáígo íma áúgwara'-mayaima iyé-ímáyáá kwéunana sirunkó umbai kwétaiye.

¹² kesí kwaásiyono. asiramái simátíménda-aimba isáaro. kembó tátokain-amba tuwé'a keinárawakaamba umái máyauμπο keinárawa'a kembó tátokain-amba tuwé'a kenkááni'a oro. keinárawapimba komáyaaawanda íma sáwí'a umásínkówana ¹³ sí'a úmbanivo íma kówana mé'a áséi-kwasai simátimewana'a isaraawe. ¹⁴ sáwí-si'ó úmba kesúma sáwí'a úwa'a mirá-sí'ó úwain-aaroi íma inkaisé'a siyuwé'a kawe'á umái kárákwiraawe. kwiyómpaken-kwayo'narawara'í. Ísu Káráisitíya'íyo. komáyowa'ó kárákwiraantemba kenká'á miráumai kárákwire'a ¹⁵ súwa'naa ékai túrumba pí'mai símakaasino. kawe'á umái kárákwire'a aamoí umásínkaraambanivo ívé'a mirán-áámóí-yántáá'á íma kwáyáimba nóintavaiya'íyo. ¹⁶ árair-aimbo simátímakaundayave'a kentávé'a kesí namuro-kwáásí iyé-ímáyáá kwéowe.

¹⁷ Ísu Káráisitina áséi-kwasaigomba kwaé'náe'a kwéowai sáwí-imayaavinkemba kentirumbá kwéairaresa sésa kwenáái isáavainivo kesááíya isáígwáe sésa kentirumbá kwéairaraawe. ¹⁸ kawer-ámpá'á métinkanae sésamo kentirumbó airaránááombo éna mindá kawe'án-íye. kemó keinárawapimbo maéwándawe moórá-naopa'ó tamáyauwandawemo kawer-ámpá'á métinkanaemo síyanamo éna kawe'án-ívo miwí áséi-kwasaigomba kwae'naér-esa kentirumbá kwéairaraawe. ¹⁹ kesí iyámpóiyono. aaraimó iyámpóimo tinkáawanamo umbai-yántáári'ó intembá keinárawatave'ó imáyáamo únda sirunkó umbai kwétaivo Káráisitinkaani'ó ónááomba minúmbái-yántáá'á ánásaniye. ²⁰ anón-imayaa é'a keinárawapimba komé'ó aaimó simátimenaunda kawe'á umái isánááon-imayaa kwéunana sirunkó aamoí kwéíye.

Ékaante Séraanteyavai kwántámai-aimba siráin-kwasai.

²¹ keinárawapinkemba évakarawai sé'a Mósesi siráin-amaamba kwaráúndaya Áánútu aamoí umásinkaniyemo kwésewai minámáánkóná ááimba íma kawe'á umái kwéisaavo simátíménda isáaro. ²² naaóv'á Áánútun-ai aúváivimba agaimaréna séna Ááváramu kaer-iyámpói tinkómba moórá-iyampoi kwayó-r-íninkó ánkárowana moórá-iyampoi aivar-inínkó ankówana ²³ kwayó-r-ínínkóná iyámpói miwítí imáyáavinkemba ánkaraivo

aivar-ínínkóntávéna Áánútu séna iyámpói ankáníyone simái asirámakonka'a ánkaraikye. ²⁴⁻²⁵ mináínkómbó kwántámai-aimbo sendá isáaro. mindá kaer-áimbá simái tarúmakaiye. moórá-aimba Árépiyaa-marava'a Sáinai-omapa'a Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba póna moórá-ininko áwí'a Éka kwayór-ínimbá póna kwenaráá'maa'a kwayó-kwáásí pósa ámáánko tátokaipa'a máyáawe. mináínkóná ááimba maarágwará'á éna Yérúsaremu-naopa'a marapá'a kwáyáin-daopa'a isasá mindáópaken-kwaasi ámáánko tátokaipa'a máyáawe. ²⁶ ánivo moórá-aimba simái tarúmakain-aimba maarán-áimbán-iyé. aúná-nao'a Yérúsaremuvaakaan-dao'a kwíyómpa'a kwáyáipa'a ámáánko kwaási íma tátokain-daopa'an-iyé. ánivo mináínkóná ááimba maarágwará'á éna Áánútun-aaiyaveta áraire súndawaiya kentáá sinówaraamba uráiyé. ²⁷ mináíntávéna Áísaya Áánútun-ai aúváivimba agaimaréna séna ageínkó iyámpóimo ímo ánkaraında-ininko arunkó kawe'á íno. aúkain-ininko áráá'maa'a sáwíva'a maíyasa kwaawáwár-ínínkó áráá'maa'a sáwíyamba ménaaomba póna ímo áí'ó kwéinanamo iyámpóimo ánkaraında-ininko arunkó kawe'á ísana aamoí kwéiyé agaimaréna siráiyé.

²⁸ kesí kwaásiyono. Áánútu Áísakaamba ankáníyone simái asirámakainka'a ánkaraıntemba keinárawatavena Áánútu simái asirámakainka'a pó'a kwená iyámpóin-owe. ²⁹ naaóvá'á anóvowiti imáyáavinkemba ánkaron-iyampoigo éna Áánútun-amaankona imáyáavinkemba ánkaron-iyampoigomba sáwí'a umánkaraimba pósa mirán-kwáásí mésa mirá-sáwí'á kwéowe. ³⁰ naaóvá'á aúváivimba agaimaréna séna kwayór-ínínkónté ááninkonte tí'maraaó. tivowámá puwínda aivar-ínínkó ááninko kwená náaindaamba mayánímbanivo kwayór-ínínkó ááninko íma mayániye agaimaréna siráiyé. ³¹ kesí kwaásiyono. kesáámá íma kwayór-ínínkó árááamaata úmpo aivar-ínínkó árááamaata úne.

5

Ísu sáwí-imayaamo tátokaimpinkemba iyátínkaraindava'a maé'a miráumai máéro siráin-kwasai.

¹ Ísu Káráísiti séna sáwí-imayaamo tátokaimpinkemba iyátinkanaumne séna iyásinkaraimba pó'a keinárawa'a iyátínkaraindava'a mé'a moórágwara'a tátoranin-ampa'a íma kwáráaro.

² kemá Póro simátimumpo kawe'á umái isáaro. arupí umái máyáawain-owe Áánútu síníntave'a túra'a kárámai araa'éna oro kwéseмба mináíntávé'ó owémó síyanamo éna Ísu Káráísiti keinárawatavaiye sénamo pukáin-anko íma túwa'naa íniye. ³ túra'a kárámai araa'éna orómó kwésewiyave'a avora'á sumpo isáaro. Yútaa-kwaasiti ámáámbo kwaré'ó túra'ó kárámaimo araa'énamo é'ó é'a Yútaa-kwaasiti ámáámbo amápa'a kwa'maé'a koró. ⁴ keinárawapinkemba évakarawai sé'a ámáámbo kwaráúnda Áánútu suwánéna arupí umái máyáawain-owe síníyey-imayaa kwéowai Ísu Káráísitiyemo tarúmaimo máyáamba ivátuwe'a Áánútuwo úwoi kwétuwa'naa-imba tínaaemba umámakaawe. ⁵ keinárawa'a mirá kwéowo kesáá maará éta Ísu Káráísitiye aráápamái máyaunanaya Áánútun-amanko súwa'naa ímbá pónaya kentááyávéna séna arupí umái máyáawain-owe sínímbe amu'maréta méta séta árai'a mirá síníyeya kwésune. ⁶ Ísu Káráísitiye tarúmaiya máyaundaya moóráwaimo áúra'ó kárámaimo araa'éna ínana ímo áúra'ó kárámaimo araa'éna ínanamo ínimba mindá íma anón-tantaa'an-ivo Ísu Káráísitiyemo aráápamaimo máyaundaya túwa'naa umai máyaundaya mindá anón-tantaa'an-iyé.

⁷ Ísu Káráísitina aampa'á aamoí ésa kwégwaraamba moóráwai minámbá áúntuwaisa'a ívé'a Ísu Káráísitina árair-aimba íma kwégwaraawe. ⁸ Áánútu kwená kwaási-i'a umátinkaindayavena táayaraiwai minámbá íma áúntukaivo kwaási áúntukaawa'a íma kwégwaraawe. ⁹ kwaási maarán-áimbá sésa kisaamo moórámo kampindaisaná amápa'a kwégampindaiye kwésevo kentúra'a kárákwiyo. ¹⁰ keináraware kesááwé Ísóigowe tarúmaiya máyaundayaveta asiramái simátimé'a sé'a kemó imáyáamo úndantemba mirán-ímáyáá iyata mimbórá-ímáyáá ónaundayaawe kwésunda póna kampar-áimbá séna kentirumbá kwéairaraiwai kemá íma awánáúnda-kwaasi kwemá sáwí-meyamba mayániye-aimba ísaraumne.

¹¹ kesí kwaásiyono. évakarawai kentávésamo kampa'á sésa arupí umái máyáawain-owe Áánútu síníntave'a túra'a kárámai araa'éna oró-áimbá kwésiye kampa'ó kwéseмба mináímbó paaimó kwésundarakai íma sáwí'a unásinkáasino. kemá simátimé'a sé'a Ísu Káráísitima taaira'á tuvúwúwana kentááyáváiye séna pukáiyey-aimba kwésimatimunda-aintavasa áwáá'a kwésevo túra'a kárámai araa'éna oró-áimbó kwésundarakai íma áwáá'a

síyésino. ¹² kampar-áimbó simátimesamo kentirumbó kwéairaraawai miwí túma kárámai sáwí'a umásuwaaro-imayaa kwéune.

¹³ kesí kwaásiyono. sáwí-imayaao tátokaimpinkembo iyátinkaindayavena Áánútu tááyamai mirá uráimba pó'a á'a iyátinkaisa'a máyáantave'a sáwí-yantaatave'o tirááyave'o kwéomba íma kwaré'a kwempá-kwempa'a tírumbá tímé'a túwa'naa umai máero.

¹⁴ mindáyavena naaóv'á Áánútun-ai aúvávimba agaimaréna séna

kesávái-ímáyáámó ontembá kentí

kwaásiti ímáyáagwara'a oro

agaimaréna siráíye. Áánútumo siráin-amaankona ááimba mirán-áimbán-íye. ¹⁵ ánivo keinárawa'a keyíái aaisambá sé'a áwáá'a sé'a ónááombo é'a sáwí'a umái ánásanaaovo kárákwiyoro.

Áánútumbo arááimo tainí'o ésa sáwí-imayaagomba tirááyavai ésa on-kwásí.

¹⁶ simátíménda isáaro. Áánútun-amanko kwésintemba miráumai maí'mai'a é'a Áánútumbo arááimo tainí'o é'o é'a sáwí-yantaatave'o tirááyave'o kwéon-amba íma kwaránáombo mindá kanaán-ivo mirán-oro. ¹⁷ sáwí-imayaayave'o tirááyave'o kwéomba isaná Áánútun-amankombo arááimo tainí'o kwéomba isaná minkáér-ímáyááo tiyankéya kwéivo Áánútun-amankomo kentúra'o kárákwiraimbo é'a sáwí-yantaatave'o tirááyave'o kwéon-amba íma kwaránáowe. ¹⁸ Áánútun-amankomo sintembó mirámó é'o é'a sé'a Áánútun-amankomba arááima tainí'a kwéunana póna Yútaa-kwaasiti áamáno kembá íma tátokaiye kwésewe.

¹⁹ kwaási miwítí ímáyáavinkemba avora'á maará kwéowe. áwáyo-tantaari'a ésa anómba sáwí'a ésa sáwí'o kwéon-tantaatavesa íma tigeayávésa ésa ²⁰ kígauomo umándai-yantaako áwí'a mósá marésa kwaántá-kwaasiyonti ímáyáa mósá marésa uwaa'á kwévesa pukaa'á kwéagayesa tíyamba kwéumatinkesa aaisambá kwévesa tírumbá sáwí'a kwéumatinkesa áwáá'a kwétiyesa miwí tááigo usáyaaitainkwaé sésa íma tágárotamai kawé'á umái mésa taaínkaar-umai mésa ²¹ túran-anda kwéesa uwo'aó'-nómbá kwénesa uwo'aó'á kwéesa uwo'aó'-nómbó nánááontavesa torupamáí mésa mirán-tántáá'á kwaásiti ímáyáavinkemba kwéowa'a simái ságamatime'a ókwara'a simái ságamatime'a sé'a mirámó kwéowai Áánútumo kárákwirain-ayampa'a íma ménaaovo kárákwiyoro kwésune.

²² ánivo Áánútun-amanko tirumpimbá máyáiwai maará umátinkáisasa kwémaewe. tírumbá kwéimesa tírunkó kawé'á ésa paru umái mésa asiramái maésa íma tivón-káinasa mésa túwa'naa umai kawé'á umátinkesa miwítí mayái kawé'á umái kwémaesa ²³ miwí túma íma maé iyésa miwí túra'a kárákwimai kawé'á ésa mirámó kwéowaina ááimba íma aambá áunkaiye. ²⁴ Ísu Káráísitina kwaási sáwí-imayaayavesamo tirááyavesamo kwéon-imayaao kentáá táto'mai tavisivó sésa sáwí-imayaayavesamo tirááyavesamo kwéon-amba tinaeomba umámesa tukáawe.

²⁵ Áánútun-amanko aúnái'a umásínkaraisata aúnái'a umái máyaunda póta kwe-namankómó kwésintenta umáíya kwáráano. ²⁶ kentúma íma maé iyé'a kesááigo usáyaaitainkwaé íma sé'a kawé-tántáá'ó índayave'a íma simái sáwí'a oró.

6

umbai-yántáá'ó kwáyaindawai túwa'naa oro siráin-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. keinárawapinkembo évakarawaimo sáwí'o kwéombo ésa kwétuwanaamba pósa keinárawapinkemba Áánútun-amankomo sintembó mirámó kwéowai kwempa'a arupí umátinkanaaowe. kegwárá'á mirá-sáwí'á ónááovo kárákwiyoro.

² umbai-yántáá'ó kwáyaindawai túwa'naa oro. mirámó é'o é'a Ísu Káráísiti siráini'a mirá ónááowe. ³ úwoi-kwaasigomo anón-kwaasi únemo sínimba minímáyááo kampa'á simáuwaniye. ⁴ kentí mayái awáné'a kawé-máyáímó kwáyaina'o é'a aamoí é'a ó'owiti mayáiyavé'a kesí mayáígó usáyaaitariye íma seró. ⁵ amáparawaitopa'a umbai-yántáá'á tínimbanivo íma ivátuwe'a asiramái mé'a moórá-morawai túwa'naa oro.

⁶ Áánútuna ásei-kwasai isámae kwéiyowai miwítí kawé-tántáá'á amápa'a taaímbai évaka-tantaa'a Áánútun-ai kwésimatimewaitopa'a tíma'mae'a iyóro.

⁷ íma kanaán-umai Áánútumba kampa'á simáuwanaaovo árair-aímban-ivo íma moórá-imayaa oro. kawer-ánáyúmbó úmáráawaimo ombá kawé-tómbá kwéakaraavo sáwí-anayumbo úmáráawaimo ombá sáwí-tomba kwéakaraawe. ⁸ mirámó kwéomba sáwí-yantaatavesa tirááyavaiye su'mai úmae kwéiyowai mirámó kwéowaina anondáma puwésa Áánútuna egwaa'á íma ménaaomba pósa némpa'a ménaaovo Áánútun-amankombo arááimo tainí'a úmae kwéiyowai mirámó kwéowaina anondáma aúnái'a umái maí'mai'a

ónááaowe. ⁹ mindáyaveta kesáá kawé'á úmaeta kwéiyundaya íma sívón-káinata ivátúwáano. kawé'ó úmaetaamo kwéiyundayaamo ímo sívón-káinataamo tuwétaamo éta naaén-kanaamo tínimba kawé'-mékántá maéta ménaumne. ¹⁰ mindáyaveta túwa'naa onda-ámbó kwáyaimbo éta amáparawai kawé'á umáíya túwa'naa ono. Áánútu-naaiyavesamo árairemo kwésewaiseya mimbórá-ákúni'a umái méta túwa'naayaamo ónaundaya mindá anón-tantaa'an-iyé.

¹¹ ayááírá'á kemá Póro anón-auvaivimba agaimaráúmpo awáné'a kwenayáanavi'an-iyé seró. ¹² évakarawai sésa suwánésa anón-kwaasiman-owe sígwáe kwésewai keinárawatavesa sésa túra'a kárámai araa'éna oro kwésewana miwí tááigo keinárawa'a kwétavisiye. Ísu Káráísiti keinárawatavaiye séna taaira'á pukáíye-aíne su'maimo senkákái évakarawai ísámai sáwí'a umátinkáasino. ímo sáwí'o umátinkanaaontavesa sésa túra'a kárámai araa'éna oró-áinkwára'á kwésewe. ¹³ túra'a kárámai araa'éna orómó kwésewai Mósesimo siráin-amaamba íma amápa'a kwégwaraawe. kentúra'o araa'énamo mósá úmaranaaontavesa túma kárámai araa'éna ígwáe kwésewe. ¹⁴ miwí mirá kwésevo kemá Póro mimbórá-áimbá mósá maré'a Ísóigo Ísu Káráísiti kentááyáváiyé séna taaira'á pukáíye-aimba mósá kwémaraumne. Ísu Káráísiti kentááyáváiyé séna pukáintave'a púwón-kwaasimo marapá-tántáátávésamo ímo imáyáamo ontembá marapá-tántáátávé'a íma imáyáa é'a úwoisamban-iyé kwésunda póna mintántáákó kembá íma kwétavisiye. ¹⁵ moóráwaimo áúra'o kárámaimo araa'éna ínanamo moóráwaimo ímo áúra'o kárámaimo araa'éna ínanamo ínimba mindá íma anón-tantaa'an-ivo Áánútu aúna-kwaasiraani'o umásinkaraimba mindá anón-tantaa'an-iyé. ¹⁶ simátimunda-aimbo kwa'maé iyíyanamo éna Áánútu paru umái arumbá umátinkena kwená kwaási amápa'a mirá umátinkaniye.

¹⁷ Ísun-aaí simátimewandarakemba sínkamuwana avimá sine'á kwáyáintave'a Ísu Káráísitina mayái-kwáásí óne kwésevo moóra-umbai-yantaa'a íma síméro.

¹⁸ kesí kwaásiyono. Ísóigo Ísu Káráísiti keinárawate ména úwoi kwétuwa'naa-isa'a árair-aimban-iyé sé'a námúnaa kwésune.

kemá Póro súnda-aimba ánásaiye.

Évésasi

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaan-umai sísamaivakemba kaer-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanáimbá agaimái Évésasi-naoraa-kwaasi Ísuna aampa'ó kwégun-kwaasitopa'a agaimái tuwówana Titikása maimaéna mátimakaiye. maanáimbá isésa ó'on-o'on-daoraa tíméro séna agairáiyé. Ísun-aaí simátima'mae iyúnkakemba Árómaa-naopa'a ándáva'a ánkárowana ména maanáimbá agaimarówana mátimakaiye.

¹ kemá Póro maanáúvái agaimarúmpo isáaro. Áánútu kwená imáyáavinkemba kentávéna séna aantá-kwaasi-i'a éma Ísu Káráisitín-aaí kosimátima'mae naauwó séna sí'mákaivo isáaro. Évésasi-naopakewai Ísóigona kwaasi Ísu Káráisiyiye tarúmai máyáawai ima ivátuwe'a asiramái máyáawai isáaro. ² Áánútu kentáásivowe Ísóigo Ísu Káráisiyiye úwoi túwa'naa esarai paru kwématinkaaayantave'a námúnaa kwésune.

Káráisitinte tarúsinkenaya ításinkarain-kwasai.

³ Áánútuma Ísu Káráisiti avowámá éna Ísu Káráisitinteya tarúsinkenaya kwíyómpa'a kwenópakemba asirayámbá siménaya kawé'á kwéumasinkaisata póta kwentávéta súwi kwésune. ⁴ naaóv'á Áánútu maramá ima taróurainka'a Ísu Káráisiyiye tarúmaiya ménaundayavenaya kwenaúranka'a kwendéi-f'a onanayá kentáávimbá ima sáwí-aimba kwénintavena ítámakaiye ⁵ Áánútu kentááyávéna imáyáa éna naaóv'á séna Ísu Káráisitina mayáiyávé'o é'a kesáánimbaa kesiyáámúmbaari'a ónááowe séna kwená imáyáavinkemba aamoí éna mirán-áimbá siráimba póna mirá uráiyé. ⁶ ááninkomba arumbá ámakaiwainte tarúsinkenaya anón-kawé'a umásinkenaya úwoi súwa'naa umásinkaraimba póta kwená ááimba ó'oran-aimba mósá kwémaraumne.

⁷⁻⁸ pukáintavena sáwí-imayaya maisiyuwénaya misáwí-imáyááo tátokainta iyásinkenaya kentááyávéna ó'oran-imayaa kwéimba úwoi áváaraumai súwa'naa enaya póna kentáási sáwí-imayaa maisiyukaiye. ⁹ naaóv'á kwená kawer-imáyáavinkémbá aúp'á to'mayaa úmakaimba ívé'a kwévaarisata kwéawanaumne. Káráisiti kesí imáyáa íníye siráintemba póna ¹⁰ Áánútumo siráin-kanaamo tínimba amápa-tantaa'o taróuraimba kwíyómpakene marapákéne komaéyamae úmarainana Káráisiti anóndako mindára'a kárákiyiye.

¹¹ Áánútu kwená imáyáavinkemba to'mayaa úmakaimpinkemba mirá kwéiyé. imáyáa éna to'mayaa úmakaimba póna Yútaa-kwaasi kwená kwaasi-i'a úndayavenaya Káráisitinte tarúsinkenaya ításinkaraintaawe. ¹² aiva'á Káráisitimba amúmaréta máyaundawai kwená ááimba ó'oran-aimba isatá mósá kwémaraumne.

¹³ miráumai ó'onkaa-kwaasi árair-aimba kawer-ámpá'á métinkaniye mináséi-áimbá isé'a Ísu Káráisitín-aaiyave'a áraire sé'a kwesé tarúmai máyáamba Áánútu kesimambá tíménaumne simái asirámakaintemba mirá uráimba pó'a kwená kwaasi-i'a umái mé'a isaraawe. ¹⁴ Áánútun-amanko keséya máyáaintaveta séta árai'a Áánútu kwená kwaásiyavena simái asirámakainta kesópata tniye. árai'a Áánútu kwená kwaásiya tátokaampinkemba iyásinkanintaawe kwéséta mindáyaveta kwená ááimba ó'oran-aimba mósá kwémaraumne.

¹⁵ agairáúnda árair-aimba pó'a keinárawa'a Ísóigo Ísuwe aráápamái mé'a Áánútuna kwaásiti imáyáa é'a máyáawe-aimba isé'a ¹⁶ Áánútumpa'a súwi símae iyé'a keinárawa'a túwa'naa umai námúnaa súnda ¹⁷ Áánútumpa'a maarán-áintávé'a áisaa une. Ísóigo Ísu Káráisiti avowámá kentáásivowama ó'oran-aimba kwáyáiwai kwemá kwenamambá tímínana kentí imáyáa kawé'á umátinkena Áánútumba agaráátinkaina'a pó'a kawé'á umái awánanaaowe. ¹⁸ kentí imáyáa ságamatinkena táayaraintave'a kwesémo ménaoomba amúmaré'o máyáantave'a mindáyave'a námúnaa kwésune. kwemá kwená kwaasi kawé'ó umáimo ménaoomba to'mayaa úmarena simái asirámakaimba awánanaaontave'a námúnaa kwésune. ¹⁹⁻²⁰ kwenááiyaveta áraire kwésundawaivinta kwená asirayánkó mayáímá kwémayaimba minásíráyámbá usáyaaitarain-asirayanko isa'á awánanaaontave'a námúnaa kwésune. Áánútu minásíráyándéi Káráisitimba pukáimpinkemba usásinankena kwenayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á kwíyómpa'a móankariye. minásíráyámbá kwenááiyaveta áraire kwésundawaimba simakain-asirayamba mimbórá-ásiráyámbán-iyé. ²¹ Káráisiti amáparawaira'a kárákwirena kwíyómpa'o kárákwiraawairare asirayánkwaráwáiraré aivaráwáiraré ívé'o túwí'o kwáyáiwairare naaémo túwí'o kwéniwairare kárákwiraiye. ²² Áánútu amáparawaira'a

kárákwiyinintavena kwembá usásinankena kwená kwaásiyavena imáyáa éna simáména séna usáyaaitayan-Isoigo'i'a uréma amáparawaira'a kárákwiyuwo siráíye. ²³ a'nómpínkén-ímáyááómó amápa-kura'o kárákwiraintemba Áánútuna kwaásiya Káráisitina áúraamba únanaya kwemá si'nónkáámbá éna kárákwiraiye. a'nónkó kweyáára'a íma máyáísana áúwawaako íma mirá éna mimbórá-kúwawaa'o kwáyáintemba Káráísiti amápa-kuwawaa'a aaómísamai-i'a umásinkena kwegwárá'á aaómísamai-i'a umái máyáíye.

2

Áánútuna némpa'a máyaundavakenta aúiná'i'o umáímo máyaunda-ita umásínkáin-kwasai.

¹ ááéma sáwí-imayaa kwé'e'a sáwí'a uráan-kanaavimba máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a mé'a pó'a ² marapákén-kwáásítí sáwí-amba kwaré'a Sáátáánigo kwaántá-kwaasiti anóndakomba kwaré'a kwemá Áánútun-aaí íma ísámái kawé'á kwéowaira'a kárákwiraiwaimba kwakáawe. ³ mirámó kwéontemba ááéma miráyá uráunda sáwí-yantaataveta sirááíyaveta éta sáwí-imayaa kwarááwánanaya Áánútu sáwí-meyamba amáparawai tímínten-umai kanaán-umai simínintavenaya ivátuwenaya ⁴ arumbá ávááraumai umásinkenaya kentáásí imáyáa anómbe éna póna ⁵ úwoi súwa'naa enaya kawer-ámpátá mészinkaraiye. sáwítaamo étaamo máyaawandawaina ááínka'a Áánútuna némpa'a máyaawandarata Ísu Káráisitimbo pukáimpinkembo usásinankaraintemba aúiná'i'o umáímo máyaunda-ita umásinkenaya ⁶ Káráisitimba pukáimpinkemba usásinankena kwíyómpa'a móankarena Ísu Káráisitinte tarúsinkenaya aúiná'i'a umásínkaraisata Káráisitimo kwíyómpa'o ménamo kárákwiraintemba kwíyómpata imáyáa éta máyáumne. ⁷ Áánútu Ísu Káráisitimba ai'marówana kumbéna kentááyáváyíyé séna puwéna kentáásí sáwí-imayaa maisiyuwéna miráumai anón-kawé'a umásinkenaya úwoi anómbe súwa'naa uráísasa pósa kwená kawé'-má'yái awánamae iyónááontavena mirá uráíye. ⁸ Áánútu úwoi túwa'naa úwa'a kwenááiyave'a áraire suwaná sáwí-imayaao tátokaimpinkemba iyátinkena kawer-ámpá'á métínkaraiye. íma kentí imáyáavinkemba kwenááiyave'a áraire siráavo Áánútuna imáyáa tímúwa'a áraire siráawe. ⁹ túma maé iyésa sésa kawé'á kwéunda póta kawer-ámpátá kwéguné sevó séna íma kawé'-má'yáígóná meéyámbán-ivo Áánútu úwoi túwa'naa enayavena sáwí-imayaao tátokaimpinkemba iyátinkena kawer-ámpá'á métínkaraiye. ¹⁰ Áánútu kentáámó taróruurawai séna kawé'-má'yái maimaé kwéiyesa ménaaowe siráimba póna kawé'-má'yái mayánaundayavenaya taróruurena Ísu Káráisitinteyá tarúsinkaraiye.

mimbórá-kwáásí-íta umásínkarain-kwasai.

¹¹ mindáyave'a imáyáa oro. kentinóvowi íma Yútaa-kwaasi ovó keinárawakwara'a íma Yútaa-kwaasi owatá Yútaa-kwaasiya Áánútuna kwaásiya úndayaveta súra'a kárámái araa'ényaa kwéeta keinárawataveta úwoi-kwaasi owé-imáyáá éta séta íma túra'a kárámái araa'éna owái owéyá kwésumpo mindáyave'a imáyáa oro. ¹² minkánaávimbá keinárawa'a Káráisitina némpa'a mé'a ó'owima é'a íma Áánútumo itámakain-kwaasi é'a Áánútu simái asirámarena tarúmákain-kwaasi íma é'a marapá'á máyówana Áánútu kesé íma máyowa'a kwesémo maéyave'a íma amu'maré'a máyówana ¹³ ááéma Áánútuna némpa'a máyówai Ísu Káráísiti keinárawatavaiye séna puwéna póna tí'maena kwená egwaa'á tínkaraisa'a pó'a kwesé tarúmai méraawe.

¹⁴ Ísu Káráísiti puwúntavena Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye kentáásí avumpimbó kwénamo taaínkaar-umaimo namuro-kwáásí-í'o umásinkemayonta maisiyuwéna mimbórá-kwáásí-í'a umásinkenaya ¹⁵ Yútaa-kwaasiya kentáásí ámáámbe tuwéna Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye aúiná'i'a umái mimbórá-kwáásí-í'a umásinkenaya kwempá'á tarúsinkenaya póna paru umásinkanintavena mirá uráíye. ¹⁶ Ísu Káráísiti taaira'á pukáintavena síyámbo kwéunda-yantaa'a ánásamasinkenaya Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye mimbórá-kwáásí-í'a umásinkenaya sí'maenaya Áánútunopa'a mósinkenaya ¹⁷ mirá éna téna ásí-kwasai paru kwéumasinkain-ainta simátimena keinárawa'a ó'onkaa-kwaasi Áánútuna némpa'o máyáawai tasimátimena kesáá Yútaa-kwaasi Áánútuna egwaa'á máyaundawaiya tasimásimenaya ¹⁸ Ísu Káráísiti mirá uráintavena Áánútun-amanko súwa'naa isanayá Káráísiti kentáá Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye sí'maenaya kentáásivonopa'a kwégwisata kwená egwaa'á máyáumne.

¹⁹ mindáyave'a ááéma kwááyu-kwaasi é'a ívé'a íma mirá é'a Áánútuna kwaasiye keinárawakwara'a Áánútuna kwaási-í'a umái máyáamba kesááwé keináraware Áánútuna

akún-kwáási-íta umáíya máyaumne. ²⁰ Áánútumo naankáámbo kwéumaraimba Ísu Káráísiti ávonkaamba isasá Áánútuna aantá-kwaasiye Áánútun-ai simátíméwaiye naa-mayáánkkaamba owa'á keinárawa'a naankáámbo kwéowe. ²¹ ávonkomo amápa'-nanamimo asááuraintemba kesáá Ísu Káráísitiye tarúmaiya máyaunda Áánútu kwená aoka'-námbá kwaási súnéiya naankáámbo kwéumaraiye. ²² keináraware kesááwé kweséya tarúmai máyaundaya Áánútun-amanko kwaási súnéiya naankáámbo kwéumarena mimpímbo kwémaiye.

3

Póro ó'onkaa-kwaasivimba mayái mairáin-kwasai.

¹ mindáyave'a kemá Póro ó'onkaa-kwaasi Ísu Káráísitin-ai simátímewandarakemba áwáá'a sésa ándáva'a mósínkarowa'a Ísu Káráísitina mayái-kwáási é'a keinárawatave'a námúnaa kwésune. ² Áánútumo úwoi túwa'naa ínintavena mimbáyái símakowana mimbáyáigó kawé'á kwéumatinkaimba á'a ísaraawe. ³ Áánútumo to'mayaa úmakena aúpá'ó makáimba agaráásinkowa'a ááema mináimpínkémbá ákí-aimba aúváivimba agaimakáumne. ⁴ ááema Ísu Káráísitin-ai aúpá'á makáimba simásimuwa'a ísaraumne. maanáúvaimó agayáunda ísámai kawé'á oro. ⁵ Áánútu naaóv'ó máyówai mináimbá íma simátimena ívé'a Áánútun-amanko kwená aantá-kwaasiyaawe kwenáái simátíméwaiye simásimakaiye. ⁶ mináséi-kwásái maarán-áimbán-íye. Yútaa-kwaasiyaamo áséi-kwasaimo ísaraundantentaan-umai ó'onkaa-kwaasi ísaraantavena Áánútu kawé'á umátínkáísasa ó'onkaa-kwaasiye Yútaa-kwaasiye mimbórái'a umái máyaundayaawe. Áánútu séna Ísu Káráísitina mayáiyávé'a mirá ónaumne simái asirámakaimba póna íma Yútaa-kwaasiye su'mainivo ó'onkaa-kwaasiyavenagwara'a simái asirámakaiye.

⁷ áséi-kwasai simátimenaundayavena Áánútu úwoi súwa'naa éna kwená asirayámbá siména kwená mayái-kwáási-í'a umásínkaraiye. ⁸ Áánútuna kwaási kembá usáyaaitaraawa'a kító-kwaasi pó'a ó'onkaa-kwaasi áséi-kwasai Ísu Káráísitina mayái ó'om-bayai usáyaaitaraim-bayai-aimba simátimenaundayavena usásísínkaraiye. ⁹ Áánútu simásimena séna to'mayaa úmare'ó aúpá'ó maré'ó mirá ónaumne sírúnda-aimba simái ságamatimíyo Áánútu simásimakaiye. Áánútu amápa-tantaa'ó taróruurawai aiva'á mináimbá aúpá'á makáimba kwaíkwaí'ó eémáyáimba ¹⁰ ívé'a kárákwiraawaiye asirayánkwaráwáiyé kwíyómpa'ó máyáawai Áánútuna kwaási tuwánésa sésa Áánútu ó'oran-kawer-imayaagwarawain-íye kwésewe. ¹¹ ááinka'a Áánútu imáyáa éna to'mayaa éna séna mirá ónaumne séna Ísu Káráísiti kentáási Ísóigomba imáyáa amúwana mirá uráiyé. ¹² Ísu Káráísitiye tarúmaiya máyaundayavetaawe kwenááiyaveta áraire kwésundayavenawe íma sáá'a kaisatá Áánútunopata úwoiya kwégune. ¹³ mindáyave'a simátíme'a sé'a keinárawa'a áséi-kwasai simátímewandarakemba áwáá'a sésa sí'a iní'a umásínkaraavo asiramái mé'a íma ívátuwaaro. umbai-yántáá'ó kesópa'ó kwáyáimba kanaán-ivo úwoi aamoí oro.

Káráísiti aruntá kwésimin-kwasai.

¹⁴ mináíntávé'a imáyáa kwé'e'a Áánútu kentáásivowa aúranka'a kívaire'a mé'a námúnaa kwésune. ¹⁵ amápar-akumba marapá'á máyáawaiye kwíyómpa'a máyáawaiye miwítí ááimba Áánútuma isa'á kwenáúranka'a kívaire'a mé'a maarán-dámúnáá kwésune. ¹⁶ Áánútun-amanko kentirumpímbo ména ó'oran-anondako póna asirayámbá tímína'a asiramái mé'a ¹⁷ Ísu Káráísitin-aíyave'a áraire kwésentavena kentirumpímbo ména kwemá tirumbó kwétímewaina ááimba isa'á kwentávé'a asiramái tirumbá kwéame'a ménaaontave'a námúnaa kwésune. ¹⁸ Káráísiti amáparawaimba arumbá kwétímimba anómbo kwétimíye. Káráísiti asirayámbá tímína'a keináraware Áánútuna kwaásiye amápa'a sé'a Káráísiti kentáávimba arumbá kwésimimba anómbo kwésimimba póna íma ánásaniye sénááontave'a námúnaa kwésune. ¹⁹ Ísu Káráísiti amáparawaimba arumbá kwétimimba anómbo kwétimimba íya kanaán-umaiya awánasaraundayaanivo ívé'a kítoka'a awáné'a naaémbo awánamai kawé'á ónááontave'a námúnaa kwésune. asirayámbá Áánútumpimba anómbo kwéna keinárawapimba anómbo kwénintave'a námúnaa kwésune.

²⁰ imáyáamo kwéetaamo Áánútumbo kwéaisaa-undaya sáwíyan-tantaa'an-ivo kwená asirayándéimó kwésuwa'naa-enayaamo kwéimba mindá usáyaaitarain-tantaa'an-íye. ²¹ Áánútuna kwaásiya Ísu Káráísitiyeya tarúmaiya méta ívétaamo máyaunda-kwaasiye

naaémbo paáronaaon-kwaasiye séta kwenáwí'a anómbo úmae kwéiyimba árair-aimba iyéyá símae iyónaundayaawe.

4

Káráisiti áúwawaata úne siráin-kwasai.

¹ Ísóigona mayáímá kwémayaundarakemba ándáva'a sinkaraawa'a mé'a maanáimbá kwakwiyé'a kwésimatimune. Áánútu tááyena séna maarán-umai máéro siráivo mirán-oro. ² kentúma íma maimaé iyé'a paru umái mé'a imáyáa kwé'e'a túwa'naa e'a sáwí'o umátínkáambo é'a íma imáyáa é'a úwoi túwa'naa oro. ³ Áánútun-amanko imáyáa tímisa'a mimbórá-imáyáará'á mé'a mirá é'a paru úmae iyónááontave'a íma ivátuwaaro. ⁴ Áánútun-amamba mimbórá máyáísata kesáá mimbórá-súráámbá umáíya máyaunanaya sááyaraimba póta kwesé ménaundayaveta amu'maréta méta mimbórá-yántáátávéta amu'maréta ménaumne. ⁵ Ísóigo mimbórá máyáísana Áánútun-aaiyaveta áraire kwésunda-anta mimbórá-ámbá isaná nombó kwéveraundaya mimbórá-ámbá isaná ⁶ Áánútu mimbóráwái ména amáparawaiya kentáásivowama ména amáparawairata kárákwirena amáparawaiya kawe'á umásinkenaya kwená kwaásivimba máyáíye.

⁷ Áánútu máyáísana Ísu Káráisiti kwená imáyáavinkemba kwená mayáíyá mayánaundayavenaya kwená asirayámpinkémbá moórá-morawaiya asirayántá símakaintaawe. ⁸ mindáyavena naaóv'á Áánútun-aai aúváiivimba agaimaréna séna sanaambo iyúnka'a tátokowai tí'maena iyéna kwaási aamoi-yántáá'á tímatakaiye agaimaréna siráíye. ⁹ iyúnka'o siráin-ainkona ááimba maarán-áimbán-íye. aiva'á marapá'á kunkéna ¹⁰ kwíyómpa'a iráimba mimbóráwáímá póna amápapimpa'a kwená asirayámbá kwáyáíye. ¹¹ aamoi-yántáá'á tímatakaiye siráin-ainkona ááimba maarán-áimbán-íye. kwená mayáímá mayánaáontavena asirayámbá kwaási tímúwasa évakarawaimo tímún-asirayandéi aantá-kwaasiti mayái máyówasa évakarawaimo tímún-asirayandéi Áánútu simátímakain-aimba simátímúwasa évakarawaimo tímún-asirayandéi Áánútun-aai íma ísaron-kwaasi simátíma'maesa kuwasá évakarawaimo tímún-asirayandéi Áánútuna kwaásira'a kárákwiyuwasa évakarawaimo tímún-asirayandéi Áánútuna aambá agaráátinkowasa miráumai Ísu Káráísitina mayáímá mairáawe. ¹² Áánútuna kwaásiya kwená mayáímá kwémaeta moórá-morawaiya túwa'naa umai mimbórái'a umáíya méta asiramátinkaundayavenaya asirayándéi mirá uráíye. ¹³ mindáyaveta méta Áánútu áánínkon-aaiyaveta áraire kwésundayavetaawe kwembá awánamai kawe'á kwéundayavetaawe mimbórá-imáyáá éta tarúmai méta saákaevayan-kwaasi-i'a umái méta Káráísitinkaani'a umáíya ménaumne. ¹⁴ miráyáámó onasayáámó ésa iyámpóímo kampa'ó kwésimatiyuwaantemba kentáá íma mirán-umai kampa'á simásiyuwanaaowe. mirám-baaran-aimba íya kwaréta kwaási sáwí-ampa'a métinkanae sésa sáwí-imayaavinkembo kwésíyan-aimba íma íséta mirán-áimbá íya kwaránaumpo ¹⁵ árair-aíne su'mai kwéseta kwaásiti imáyáa kwéeta amápa-tantaa'a saákaevayan-kwaasi-i'a umái méta Káráísitinkaani'a umái ménaumne. kwemá kentáárá'á kárákwiraisata ¹⁶ kesáá Káráísiti áúwawaata únana kentáási'nonkaamba Káráísiti éna amápa-kuwawaaka'a kárákwiraiye. tiyáámba tisamaima tínúnkoma tátokaisana tí'nónkómó ímbá amápa-kuwawaapa'a imáyáa tímísana tiyáánko kwená mayái máyáísana tisamaigo kwená mayái máyáísana mirámó kwéenamó anómbo kwéimba miráumai Káráísiti kwená kwaási imáyáa tímísasa moórá-morawai kwétuwa'naa-esa kwéasiramatinkesa máyáawe.

Káráísitinte tarútinkena aúnáí'a umátínkarain-kwasai.

¹⁷ Ísóigo aúranka'a asiramái simátimumpo ísáero. Áánútuna aambó ímo kwégwaraawaimo máyáantemba íma miráumai máéro. miwímá sáwí-imayaavimba mésa ¹⁸ íma ísámai kawe'á ésa Áánútun-aaiyavesa tirunté marésa tí'nómbá umbái tamái máyáantavesa miwítí imáyááo túnkwisasa Áánútumo aúnáí'o kwéumatinkain-ayampa'a íma mésa ¹⁹ sáwí'o kwéon-ímayaaawe su'mai ésa ó'on-o'on-tantaa'o sáwí'o kwéomba aamoi ésa mirámó kwéontavesa íma tigeayávésa kwéowe.

²⁰ miwí mirá kwéombanivo keinárawa'a Ísu Káráísitimpa'a té'a kwená aampa'á kwégwe'a ²¹ kwenáái ísé'a áraire sumbá Ísumpakemba árair-aimba simátíma'maesa iyúwa'a ísaraawe. ²² ááéraan-imayaao sáwí-yantaatave'o tirááyave'o uwanamó kampa'ó simátíyukaimba ivátuwe'a ²³ mirámó íyanamo éna Áánútu kentí imáyáa aúnáí'a umátinkena ²⁴ kwembó arááímo kwétaini'a ónááontavena aúnáí'a umái Áánútunkaani'a umátinkaina'a árai'á Áánútuntave'a imáyáa é'a arupí umái ménaaowe.

²⁵ mindáyave'a kampar-áimbá tínaaemba umáme'a kentí kwaásivimba árair-aine su'mai seró. Ísu Káráisitina akún-ándá póta mimbórái'a umái méta póta miráyá onó. ²⁶ áwáá'o siyamba íma sáwí'a é'a ááema paru umái mé'a áwáá-tantaa'a kwaikwai'a ivó sé'a ákíra'a túwáaro. ²⁷ Sáátáánigo tavisína'a sáwí'a únava sé'a áwáá'o sembá ákíra'a túwáaro. ²⁸ umóyámbó kwéowai maarán-oro. íma umóyámbá é'a évaka-tantaa'o mayánáaontave'a mayáimá kwémae'a minkákémbá mairé'a ímo makén-kwaasi túwa'naa e'a tíméro. ²⁹ sáwí-aimba íma sé'a kawé'o umátinkanin-aine su'mai sé'a mirámó'é'o é'a mináimbó isánáaon-kwaasi kawé'a umátinkaiyasa asiramái ménaaowe. ³⁰ Áánútun-amanko arumbá umbái taiváinivo íma sáwí'a oro. Áánútu amápa-tantaapinkemba iyásinkanin-kanaamo tínimba Áánútun-amanko kentirumpimbá máyáintave'a sé'a Áánútuna kwaásima úne sénáaontavena Áánútun-amanko arumbá umbái taiváinivo íma sáwí'a oro. ³¹ keinárawapimba maarán-tántáá'ó'é'a tínaaemba umáméro. kayorái-yántááré tirumbó sáwí'o iyé áwáá'o siyé aaisambó siyé simáímo sáwí'o umátinkaiye amápa-tantaa'o sáwí'o iyé ³² íma mirá'é'a tirumbá umátinke'a túwa'naa e'a Ísu Káráisitimo kentí sáwí-imayaamo maitiyúwáisanamo Áánútumo ímo anondá sáwí-meyambo tímintemba ó'owimo sáwí'o umátinkaraamba íma imáyáa é'a anondá sáwí-imayaa umátinkáaro.

5

ságayan-ayampa'a máéro siráin-kwasai.

¹ Áánútu arumbá kwétimisa'a kwená iyámpói ontáv'é'a pó'a kwemó intembá miráumai kwé'e'a ² moórá-morawaivimba kentirumbá kwétime'a máéro. Ísu Káráisitimo kentááivimbó arumbó kwésimenayaamo énamo kentáási sáwí-imayaamo maisiyuwánintavenayaamo puwúwanamo Áánútumo aamoimó uráintemba moórá-morawaivimba kentirumbá tíméro.

³ Áánútuna kwaási ontáv'é'a áwáyo-tantaare sáwí'o iyé túran-andawe únava sé'a mirán-tántáákón-áái íma seró. ⁴ sáwí-aine uwo'aór-áiné ak'á'áan-aine súnava sé'o Áánútumpa'o súwimo sénáaomba mindá kawé'a íníye. ⁵ árai'a áwáyo-tantaa'o kwéowaiye sáwí'o kwéowaiye túran-anda kwéowaiye mirámó kwéon-kwaasi Ísu Káráisitíye Áánútuwe kárákwirayapa'a íma mésa túran-anda kwéowai marapá-tántáátávésa aamoí ésa íma Áánútuntavesa aamoí kwéowai Káráisitíye Áánútuwe kárákwirayapa'a íma ménaaowe.

⁶ mirá-sáwí'ó kwéon-tantaatavesamo sénáaomba kampa'á simátíyúwáivainivo kárákwiyoro. Áánútun-aai ísámai sáwí'a kwéowai mirá-sáwí-áimbá kwéseмба póna Áánútu áwáá'a sínívo kárákwiyoro. ⁷ mirámó kwésewaise íma mé'a miwí íma kwáráaro. ⁸ ááema túnkon-ayampa'a máyómbanivo ívé'a Ísóigona kwaási ontáv'é'a ságayan-ayampa'a máyáamba pó'a ságayan-kwaasi-i'a umái máéro. ⁹ ságayan-ayampa'o mé'o'é'a arupí umái kawé'a umái mé'a árair-aimba simái mé'a ¹⁰ imáyáa é'a sé'a Ísóigo aamoí ínkwáe-i'a úne sé'a mirán-oro. ¹¹⁻¹² túnkain-ayampa'a máyáawai íma áúgwara'-mayai kwémayaavo íma miwísé mirá'é'a avora'á simátítime'a sé'a sáwí'a kwéowe sé'a aúpá'ó kwéombo sé'o'é'a tigaeyáv'é'a ónááoovo avora'á simátítime'a sé'a sáwí'a kwéowe sé'a ¹³ avora'á agaráátinkaiyasa mintántáákóná ááimba awánasuwesa koyauwerésa ¹⁴ ságayan-ayampa'a taménaaowe. mindáyavesa séa

tuúmo kwaésamo pukáara'naraambo umáímo mémpinkemba usásinewana Káráisiti sán-kamátinkaniye kwésewe.

¹⁵ mindáyave'a kárákwíye'a sáwí-imayaamo umáímo máyáawaimo ontembá íma é'a kawer-imáyáa umái máéro. ¹⁶ ívé'a kentáásópa'a umbái-yántáá'á kwáyáintave'a Áánútunop'a ténáaontave'a úwoi maúnava sé'a Áánútuna mayái máyáaro. ¹⁷ mindáyave'a íma sáwí-imayaa é'a Ísóigombo arááimo kwétaini'a umái máéro.

¹⁸ mindáyave'a sáwí'a ónááoovo uwo'aó'-nómbá né'a uwo'aó'á únava sé'a Áánútun-amanko kentááivimbá anómba umásinkainkwae sé'a máéro. ¹⁹ keinárawapimba Áánútun-aai aúvávímiba agaimakáan-aimba sé'a monor-ímá sé'a Ísóigontave'a tirumpimbá aamoí kwé'e'a imá seró. ²⁰ Ísóigo Ísu Káráisitina asirayántáv'é'a imáyáa kwé'e'a amápa-tantaatave'a Áánútu kentáásivompa'a súwi símae íyóro.

aarakwáti kwaasái.

²¹ keinárawa'a Ísu Káráísiti áwí'a mósá kwémare'a Ísuna akúni'a umái mé'a minákúmpákén-kwáásí táái ísáaro. ²² aaraiyómbá ísáaro. Ísóigona-aaimo kwéisaanten-umai kentuwai'máá táái ísáaro. ²³ Ísu Káráísitimo kwená kwaásira'o kárákwirainten-umai kwaaimá kentuwinímbááka'a kárákwiyo. Káráísiti kwená kwaási kawer-ámpá'á métinkariye. ²⁴ Ísu Káráísitina kwaásimo kwenááimo ísáanten-umai aaraimá amápa-tantaqtave'a kentuwai'máá táái ísáaro.

²⁵ Ísu Káráísitimo kwená kwaásimo arumbó timénamo miwíyávé'nawe simáimo pukáinten-umai miráumai kwaaimá kentuwinímbáá'a tirumbá tíméro. ²⁶ Ísu Káráísiti kwená kwaási nondéi kawe'a umátinkena kwenááinei Áánúntunde-i'a umátinkanintavena ²⁷ kwená kwaási kawe'a ésa miwivímbá sáwí-aimba íma kwáyainasa kasenkuí'a umái ó'oran-kawe'a umátinkanintavena pukáiyé. ²⁸ miráumai Ísu Káráísitimo kwená kwaásimo arumbó tímíntemba kwaaimá kentuwinímbáá'a tirumbá tíméro. kwaási kentúyavesamo imáyáa onten-umái kentuwinímbááti imáyáa oro. tuwinímbááti imáyáamo kwéowai kesávái-imáyáágwárá'á kwéowe. ²⁹⁻³⁰ kwaási kentúwawaatavesa íma tiyántavesa ésa kawe'a umái kárákwiresa toómbá námaesa kwéiyowe. kesáá Káráísitina kwaási éta kwenáúwawaakaamba únanaya póna kwemá miráumai kentáará'á kawe'a umái kárákwiraiye. ³¹ naaóv'á Áánúntun-aaí aúvái'vimba agaimaréna séna mindáyavena kwaigómó ímbá anóvowi tiyuwéna awainínkóe tágárotamai mimbórá-túma ma'mái kwémaeiyé siráiyé. ³² mináimpímbá moórá anón-aimba kwáyáisana mináínkóná ááimba maarán-iyé. Ísu Káráísitiye kwená kwaásiye moórái'a umái máyáawe siráiyé-imayaa kwéune. ³³ íma mindáyavenawe su'mai siráivo keinárawa'o kesávái-imáyáámó ontembá kentuwinímbááti imáyáa oro. aaraiyómbá kentuwai'máá táái ísáaro.

6

tinóvowiye tíráá'maati kwaasái.

¹ iyámpóiyomba ísáaro. Ísóigona iyámpói-i'a ontávé'a kentinóvowi táái ísáaro. mirámó ónááomba mindá kawe'án-iyé. ²⁻³ naaóv'á Áánútu áamámba séna kentinóvowi túwí'a anómba oro aiva'á simái asirámakaintavena séna mirámó é'o é'a kawe'a umái ayáátááka'a marapá'á ménaaowe siráiyé.

⁴ iyámpói tivoísái ísáaro. kentí iyámpóira'a kawe'a umái kárákwirowana miniyámpói tirunkó íma sáwí'a ína'a Ísóigo Ísun-aaí simátima'mae kwéiyé'a arupí umátinkaiyasa anómba ónááowe.

mayái-kwáásíyé miwítí kawáá-kwáásíyéi kwaasái.

⁵ évakarawai miwítí mayái mayáigwáe sésa meéyámbakaan-kwaasi ísáaro. Ísu Káráísitin-aaí ísáanten-umái kentí anón-kwaasi-taái isé'a táátavai é'a tiyántámbá kwétaamba kentí anón-kwaasiti mayáiyávé'a íma kaer-imáyáá é'a miwí táái ísáaro. ⁶ miwí túranka'a aamoí umásinkaigwae su'maiyave'a íma mirán-káwé'á é'a úwoi-kanaagwara'a mirán-káwé'á é'a Ísu Káráísitina mayái-kwáásí ontávé'a Áánúntumbo arááimo kwétaini'a umái karuwaa'á oro. ⁷ kesí anón-kwaasiti mayáiyé su'mai ímanivo Ísóigona mayái-kwáásíyá úne sé'a tirunkó kawe'a kwéina'a mayáimá máyáaro. ⁸ maanáimbá imáyáa oro. meéyámbakaan-kwaasiye úwoi-kwaasiye kawe'-máiyái kwémayaantavena Ísóigo kawe'-méyámbá tímíniye.

⁹ meéyámbakaan-kwaasiti anón-kwaasi ísáaro. kentí mayái úwoi kwémayaan-kwaasira'a kawe'a umái kárákwire'a íma inkaisi-áimbá kwésimatinke'a maarán-imáyáá oro. miwítí anóndako kentí anóndako mimbóráwái éna kwíyómpa'a ména íma taaínkaar-umai-meyamba tímíniyo arupí umai-meyamba tímíniye.

Ísóigona asirayánká'á máéro siráin-kwasai.

¹⁰ maan-áimbá simátiménda ísáaro. Ísóigoemo tarúmaimo máyáamba kwená asirayámbá kwétimisa'a asiramái kwémaewe. ¹¹ Sáátáánigo tavisimái kampa'á simátiyuwaivainivo asiramái ménaaontave'a áái'o tiyái-yántáá'ó Áánúntumo tímimba máyáaro. ¹² íma marapákén-dámúró-kwáásíyé áái'a tiyéta túnkurain-ayampa'o kárákwiraiwaiye kwaántá-kwaasiye sáwí-asirayankwarawaiye mirá-sáwí'ó kwéowaiye ááita kwétiyaumne. ¹³ mindáyave'a áái'o tiyái-yántáá'ó Áánúntumo tímimba ívé'a mairé'a

sáwí-kanaamo tínimba asiramái mé'a íma Sáátáánigon-aaiyave'a owé sé'a íma inkaisé'a kowé'a asiramái máéro.

¹⁴ miráumai to'mayaa umái máéro. tímúr-andamo uráantemba árair-aimba tirumpimbá tátoraaro. kweukáán-tántáá'ó tiraa'ó uré'ó máyáantemba arupí umái asiramái máéro. ¹⁵ tísamaimo ánaan-kwiré'ó nááöntemba ásí-kwasai paru kwéumatinkain-aimba kosimátiméro. ¹⁶ kweu'ó araa'naan-uráawanamo paroigómó tívimbo ímo péráintemba Áánútun-ai tátokewana Sáátáánigon-aaigo íma tívimba peráníye. ¹⁷ ti'nónká'ó kánumo'a kwimáímo kárákwiraanten-umai kawer-ámpá'á métinkena kwégarakwiyye. taánasataneimo tívimbo airaráanten-umai Áánútun-amanko kwenááimo siráimba kosimátimiyasa mináínkó tirumbá airaráníye. miráumai Áánútumo tímimba mairé'a to'mayaa umái máéro. ¹⁸ Áánútun-amankona asirayándéi námúnaavinkemba Áánútu kwétuwa'naa-intavai áísaa úmae iyóro. mirá ónááontave'a íma ó'on-o'on-imayaa é'a Áánútuna kwaásiyave'a amápa'a námúnaa símae iyé'a íma ivátuwe'a ¹⁹ kentáváígwará'á súwa'naa umai námúnaa seró. ásí-kwasai simátimenaunda Áánútu aai simínana íma sáá'a kwégaina'a avora'á simátime'a Áánútumo aúpá'ó makáin-aimba avora'á simátimenaumpo mindáyave'a súwa'naa umai námúnaa seró. ²⁰ mináimbá simátimenaundayavena Áánútu usásisinkowa'a simátimewandarakemba áwáá'a sésa ándáva'a másínkaraawe. ásí-kwasaimo simátimunda mindá kesí mayáimán-ivo mindáyave'a súwa'naa umai námúnaa síyana íma sáá'a káína'a simátiméno.

²¹ kemó mé'ó kwéunda-aimba isánááontave'a moórawai áwí'a Tikikása kosimátiminye. kwemá kentáási kwaási Ísóigona mayái-kwáási póna íma tuwéna kawé'a umái kwémayaiye. ²² Tikikásaamba ai'maráúnana kentópa'a kweémena kentáásái kogwésimatimena kentí imáyáa koasiramátinkaina'a asiramái ménaaowe.

²³ kentáási kwaásiyono. Áánútu kentáásivowe Ísóigo Ísu Karáísitiye aráápamai máyáawai tirumbá kwétimesarai paru kwéumatinkaayantave'a námúnaa kwésune.

²⁴ Ísóigo Ísu Karáísitimba tirumbá kwéamesa íma aúwáan-kwaasivimba úwoi kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune.

kemá Póro súnda-aimba ánásaiye.

Virípai

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaan-umai sisamaivakemba kaer-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanáimbá agaimái Virípai-naoraa-kwaasitopa'a agaimái tuwówana moóráwai maimaéna mátimakaiye. Póro ásí-kwasai kosimatimuwasa isésa áraire sésa Ísunka'a aráapamai méraawe. mináimbá aantá-kwaasi táái-auvaivimba 16:11-40-vimba kwáyáye. Póro ó'on-o'on-daopa'a Ísun-aaí simátíma'mae iyúnkakemba Árómaa-naopa'a ándáva'a ánkarrowana máyowasa Virípai-naoraa-kwaasi Póromba áwa'naa esa évaka-tantaa'a ámúwana súwi séna maanáimbá agaimarówana mátimakaiye.

¹ kemá Póro maanáimbá maanáúvávimbá agaimaráumpo isáaro. Tímóti kesé máyáísakai Ísu Káráisitina mayái-kwáásírái úye. Virípai-naopakewai Ísóigona kwaási Ísu Káráisitiye tarúmai máyáawaiye keinárawaka'a kárákwiraawaiye kwétuwa'naa-owaiye maanáimbá isáaro. ² Áánútu kentáásivowae Ísóigo Ísu Káráisitiye úwoi túwa'naa esarai paru kwéumatinkaayantave'a námúnaa kwésune.

³ keinárawatave'a imáyáa únda-tawai Áánútumpa'a súwi kwésune. ⁴ keinárawatave'a Áánútumpa'a námúnaa súnda-tawai aasiyaasí sirunkó kawé'á kwéiye. ⁵ aiva'á Áánútuna ásí-kwasai simátimuna'a isé'a súwa'naa umai kwésimatima'mae kwéiye'a ívékwara'a kwésimatimentave'a mindáyave'a Áánútumpa'a súwi kwésune. ⁶ Áánútu kentirumpimbá kawé'-máyáígóná ááimba ásámai maimaé kwéiyena ívékwara'a kwéiyimba póna Ísu Káráisiti kumínda-tawai minkáwé'-máyái ánásaniye. mináimbá ísaraumne. ⁷ Ísu Káráisitín-aaí simátímakaundarakemba ándáva'a sínkaraawa'a máyaundavakenkwara'a ásí-kwasai kwésimatime'a miwí táái anondá kwésimatimuna Áánútu úwoi kwésuwa'naa-ena keinárawakwara'a úwoi kwétuwa'naa-isa'a pó'a Áánútu kentirumpimbá kawé'-máyái maimaé kwéiyiye-imayaa únda mindá kawé'an-iyé. kentí imáyáa kwéundayave'a mirán-áimbá kwésune. ⁸ imáyáamo tímakaunda íma kesí imáyáavinkene su'mainivo Ísu Káráisitina imáyáavinken-aimba tímakaunda árair-aimba isaná Áánútu suwánariye.

⁹ maanáántávé'a Áánútumpa'a námúnaa simátinkanaumne. imáyáa tíma'mae kwénaae'a kawé-tántáá'á awáné'a kawerí'a é'a ¹⁰ amápa-tantaa'a taaínkaa'a é'a kawé-tántáá'á awáné'a kawer-ámbá kwaré'a Ísu Káráisiti kumínda-tawai kawé'á umái méwana kentí sáwi-meyamba íma kwáyainana ¹¹ Ísu Káráisiti imáyáa tímína'a kawer-úramba umái méwasa tuwánésa mirámó iyamba Áánútu áwí'a mósá marésa súwi sénáaontave'a mindáyave'a námúnaa kwésune.

¹² kesí kwaásiyona maisáaro. umbai-yántáá'á kesópa'a tiráimba mindáyavesa sáwíva-kwaasi ásí-kwasai ísaraawe. ¹³ Ísu Káráisitín-aaí simátímakaundarakemba ándáva'a sínkaraawasa kenká'á kárákwiraawaiye évakarawaiye Ísu Káráisitín-aaí ísaraawe. ¹⁴ ándáva'a máyaunda mindáyavena Ísóigo kentáási kwaási sáwíva'a asirayámbá tímísana íma táái a kaisasá Áánútun-aaí asiramái kwésimatima'mae kwégowe.

¹⁵ súwí'a kwáyáántavesa évakarawai tirumbá sáwí'a ésa kentávésa kwenáwí'a kumíniye sésa Ísu Káráisitín-aaí kwésimatimbanivo évakarawai kawer-imáyáávínkémbá Káráisitín-aaí kwésimatimewe. ¹⁶ ásí-kwasai simátime'a miwí táái anondá sénaundayavena Áánútu owé sisasá ándáva'a sínkaraawe. ándáva'o máyaunda-aimba évakarawai isésa imáyáa umásinkesa Ísu Káráisitín-aaí kwésimatimewe. ¹⁷ évakarawai íma kawer-imáyáávínkémbán-ivo sáwí-imayaa tokésa sésa Ísu Káráisitín-aaí simátiméndo ésa kesúya maé iyónááowe sésa Ísu Káráisitín-aaí kwésimatimewe. kentávésa sésa ándáva'a ména isáínana arunkó umbai táníye sésa Káráisitín-aaí kwésimatimewe. ¹⁸ mindáyave'a íma anón-imayaa kwéune. kawer-imáyáávínkémbá Káráisitín-aaí kwésimatimewana sirunkó kawé'á kwéivo sáwí-imayaa tokáawaigwara'a Káráisitín-aaí kwésimatimewana úwoi sirunkó kawé'á kwéiye.

¹⁹ Áánútumpa'a námúnaa kwésewana póna Ísu Káráisitín-amanko kwésuwa'naa-isasa ayúsinkanaaombo isáúnda sirunkó kawé'á kwéiye. ²⁰ sínkamiyara puwónaum. úwoi ménaumno. mindáyave'a timu'maké'a námúnaa sé'a Ísu Káráisitintave'a íma sigaeýavé'a é'a íma sáá'a káína'a asiramái Ísu Káráisiti áwí'a mósá maránaumne. mirá úmae kwéiyundantemba Káráisiti áwí'a mósá maránaumne sune. ²¹ marapá'ó máyaundamo é'a Ísu Káráisiti áwí'a mósá maránáe sé'a máyaundanivo puwé'o kwíyómpa'o iyónnda

marapá'ó máyaandawaimba usáyaaitanaumne. ²² marapá'ó úwoimo mé'o é'a áúgwara'-mayái mayánaumne. úwoimo máéndayavena siráái táínana puwónaundayavena siráái táínana mirá ina'a mirámó ónaundawaimba íma ísaraumne. ²³ minkáér-ímáyááó kembá kwétavisíye. puwé'a kwíyómpa'a Káráísitiye ménaundayavena usáyaaitarain-tantaa'a póna siráái kwétaivo ²⁴ marapá'ó maúndamo é'a kawé'a umái kembá túwa'naa únda póna kawé'a íniye. ²⁵ mináimbá árair-aimba isa'á isáúnda p'ó'a marapá'á mé'a keinárawate koménaunda Áánútu-aaiyave'a áraire símae íyónana tirunkó kawé'a ínimba mináimbá ísaraumne. ²⁶ keinárawate ókwara'a koménaundayave'a kentáv'e imáyáa é'a Ísu Káráísiti áwí'a mósá maránááowe.

²⁷ moórá-aimba asiramái simátíménda isáaro. kawé'a umái mé'a Ísu Káráísitina áséi-aimba mósá maráiyasa tuwánanaowe. mirámó iya'o é'a maanká'á mé'a isánaumno. kentópa'a komé'a tuwánanaumo. íma isáúmne. maarán-áimbá isánaundayavaiye sé'a kwésimatimune. mimbórá-ímáyáá é'a asiramái mé'a tiyáántamba kwimái asiramái mé'a áséi-kwasai simátíma'mae'a kwíyasa mináintávésa évakarawai áraire sénááowe. ²⁸ kentí namuro-kwáásí túranka'a íma moórá-yantaatavena táá'a kánimba pósa keinárawatavesa sésa Áánútu kwená aampa'á mótinkaraisasa máyáawe-imayaa ésa kesávésa Áánútu na némpata mai'maita kwéune-imayaa ónááowe. ²⁹ Áánútu imáyáa tímísa'a Ísu Káráísitin-aaiyave'a áraire siráawe. Áánútu íma tíyótaasa isa'á keinárawa'a Ísu Káráísitina kwaásí-i'a onkákémbá tí'o iní'a kwéumatinkaawe. ³⁰ ááema Ísu Káráísitina mayái siyáántambo kwimáimo mayááwanda á'a suwánaraamba ívékwara'a mirámó únda kwéise'a tiyáántamba kwimái kwémayaawe.

2

Káráísiti Áánútu aísamaivimba máyowana áwí'a anómba umánkarain-kwasai.

¹ Ísu Káráísitiyemo tarúmaimo máyáamba kwemá kwétiravayaiye. Áánútumo kwenarumbó tímakaimba asirayámbá tímakaiye. Áánútu-amankomo arumbó tímakaimba moórávimba máyáawe. tírumbá umátinkáva'a kwénaae'a túwa'naa umái máyáawe. mirámó iya'o é'a ² mimbórá-ímáyáá umái mé'a moórá-tírumba ma'mái mé'a kentirumbó tíma'mae'o naaiyamba sirunkó anón-kawé'a íniye. ³ mayáimó kwémayaamba íma kentúma maé iyé'a kesúwí'a maimaé iyígúwe íma sé'a Áánútu aísamaivimba mé'a o'owiyaave'a sé'a kentáa usáyaaitaraawe seró. ⁴ íma kesáváiyé su'mái túwa'naa é'a amáparawai túwa'naa oro. ⁵ Ísu Káráísitimo imáyáamo intembá maarán-ímáyáá oro.

⁶ Ísu Káráísiti Áánúturaamba umái ména kwená asirayánkómó intembá umái ména minásíráyámbá íma tokéna ⁷ ivátuwena umarankááni'a mórun-úwana moórá-ininko marankówana anón-éna kwayó-kwáásíráámbá umái ména ⁸ kwaásiraamba umái máyowasa awánowana Áánútu aísamaivimba kumbéna puwínin-aintavena owé simái kató éna íma úwoi pukáivo sáwí'a ésa taaira'á inkamúwana pukáiyé. ⁹ mirá uráintavena Áánútu pukáimpinkemba usásinankena sanaan-úrumba móankena amáparawai túwika'a kwenáwí'a anómba umánkowasa ¹⁰ pósa Ísu áwí'o tánááombo ésa anómban-íye sésa amáparawai kivaesa kwíyómpakewaiye marapákéwáiyé kwaántái marupákéwáiyé kivaesa ¹¹ avora'á Ísu Káráísitintavesa sésa Ísoígomaníye sésa Áánútumba kentáásivowa áwí'a mósá maránááowe.

kwaásivimba sáma kamátinke'a máéro siráin-kwasai.

¹² mindáyave'a kesi kwaásiyo isáaro. keinárawate máyaawandara'a kesáái isámae iráantemba ívé'a íma keinárawate máyaundara'a kesáái isé'a Áánútumo sáwí-imayaaó tátokaiimpinkemba iyátinkena kawer-ámpá'ó métinkarain-aimba imáyáa é'a kwentáv'e'a kwé'e'a kwenáái tuwáúnavo sé'a táátave'a kwé'e'a asiramái kwená mayái máyáaro. ¹³ Áánútu aamoimó kwéim-bayai mayánáe sé'a kwéontavena kentirumpimbá mayái maimaé kwéiyisa'a p'ó'a táátave'a kwé'e'a kawer-ámpá'á kwa'maé kwégowe.

¹⁴ íma í'ái tinké'a íma aaisambá tiyé'a miráumai máero. ¹⁵ mirámó é'a kawer-úrumba umái máiyana póna kentí sáwí-meyamba íma kwéniye. marapá'ó sáwí-ambo kwarésamo kae'náé'o úmae nááón-kwaasivimba keinárawa'a Áánútu kwaásí mé'a sáwí-imayaa kempimbá íma kwáyaina'a p'ó'a sáma kamátinke'a ¹⁶ mai'mai'o ónááon-aimba kentirumpimbá asiramái tátokaiya'a p'ó'a Ísu Káráísiti kumíndara'a aamoí é'a sé'a komáyawanda p'ó'a mai'mai'o ónááon-aimba tirumpimbá asiramái tátoraamba p'ó'a sé'a íma úwoisan-tantaatave'a mayái kwémae'a méraumne sénaumne.

¹⁷ Áánútuna aamoi-yántáá'ó áménteni'a umái kwenká'á agevamái máyáawe. Áánútuntavesamo imáyáaamo é samo ándá-aran-dombo átímaraanteni'a umái kembó sinkamiyanamo kesí naaemó kumína'ó púwónanamo éna ándá-aran-donkaamba kumíniye. mirámó ondamó éna kesirunkó kawé'á ínimba póna kentirunkógwára'á kawé'á íniiye. ¹⁸ miráumai kesirunkómó kawé'ó indantemba kentirunkógwára'á miráumai kawé'á íniiye.

Tímótiye Épavarotaitasi miwítí kwaasái.

¹⁹ sáwiyanka'a Tímótimba ai'maráanana kentópa'a kwínintave'a Ísu Káráisitimp'a námúnaavinkemba kwéaisaa-unda póna kentópa'a kuréna koyauweréna kesópa'a téna kentáái másimasimína'a isé'a aamoí ónaumne. ²⁰ kwesé keiráiyé su'mai keinárawatavekai anón-imayaa ékai sékai kawerá umái máya. sáwíra umái máyaa kwésuvo ²¹ évakarawai kesávái-imáyááwé su'mai ésa Ísu Káráisitina imáyáa íma kwéowe. ²² ániyo ááninkomo avowáná mayáimó áwa'naa intembá ásí-kwasaiyavena Tímóti kembá kwésuwa'naa in-áimbá ísaraawe. ²³ kesópa'o tínin-tantaa'a amu'ma'mái awané'a Tímótimba ai'maráanana kentópa'a kwína'a ²⁴ kemá sáwiyanka'a kentópa'a kónaundayave'a Ísóigompa'a kwéaisaa-e'a kwéamu'maraumne.

²⁵ imáyáa é'a kesí kwaásigo áwí'a Épavarotaitasi ai'maráanana kentópa'a kwíniye. mirá ónaumne kwésune. ai'marówana kesópa'a téna kentáái másimasiména kesí umbai-máyái tagwésuwa'naa-ena kesé asirayám-báyái kwémayaisana ²⁶ áí'a isa'á kwenáái ísáawana kwemá iséna anón-imayaa éna sí'o ímbá asóvamasinkain-aimba kosimátimenae simbá pó'a ai'maráanana kwíniye. ²⁷ árai'a áí'a isaná puwíndayavena kwéisana Áánútu arumbá umánkena asóvamankaraiye. umbai-yántáá'á kempímbá kwáyáinka'a póna puwínana ó'on-umbai-yantaa'a tivó séna Áánútu arumbá umásinkena asóvamankaraiye. ²⁸ mindáyave'a ai'maráanundayave'a aamoí únana kentópa'a kwína'a awané'a aamoí iya'a íma anón-imayaa ónaumne. ²⁹ kentópa'a kwína'a awané'a aamoí umánke'a Ísóigompa'a súwi síyana tirunkó anón-kawé'a íniiye. mirán-kwáásí táái mósá maráaro. ³⁰ íma kanaán-umai tasúwa'naa ontávéna kentí anondá kwemá téna kovuwúnavo íma simbá úwoi tasúwa'naa éna Ísu Káráisitina mayái kwémayaimba puwíndayavena uráivo kwembá awané'a kwenáái mósá maráaro.

3

Káráisitin-aaiyavai áraire sewái arupí-kwaasin-owe siráin-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono senda-áimbá ísáaro. Ísóigontavena tirunkó kawé'á íno. siráunda-aimbo ókwará'ó sénaunda íma sívón-káinana mináinkó kenká'á kárákwiyiniye.

² évakarawai sésa túra'ó kárámimo araa'éna é'ó é'a Áánútuna kwaási-i'a ónááowe kwésevo mináimbá íma ísáaro. miwímá iyánkáán-kwáásí sáwí-mayaima kwémayaan-kwaasi tááiman-ivo íma ísáaro. miwí túra'a kárámai araa'éna ésa Áánútuna kwaásiya úne sembánivo ³ kesáámá árai'a Áánútuna kwaási-uranta úne. Áánútun-amanko kentáái imáyáa símakaintaveta Áánútuna imáyáa éta áwí'a mósá maréta Ísu Káráisitimba aamoí umánkena kentáái mayáyávéta iya aamoí kwéeta séta kentáái mayáigó kentáái sáwí-imayaa íma kanaán-umai ánásasuwanivo Ísu Káráisiti kentáái sáwí-imayaa ánásasuwaniiye kwésune. ⁴ évakarawai sésa kentáái mayáigó kentáái sáwí-imayaa kanaán-umai ánásasuwaniiye kwésuwe. mináimbó árai-aimbo inkákái kemá kawé'á úsina. kesí imáyáavinkem-bayai anóm-bayaiman-iiye siráunda ⁵ kesinó másinkówa'a avakaumboé-no'waamba kwaéwánasa súma kárámai araa'éna uráawe. kemá Ísareri aisaavutantamba uráundawai é'a Pénisamini-andarakemba ówánasarai kesinóvowi Ípiru-kwaasi-taavinkemba kwésuya'a mináimpinkémbá siráumne. Yútaa-kwaasiti ámáamba ámáán-kawaa-kwaasi asiramái kwégwaraamba kemá ámáán-kawaa-kwaasiti aambá kwakáumne. ⁶ Áánútu aamoí umásinkainkwae kampa'á sé'a Ísuna aampa'á kun-kwáásí sáwí'a umátinkarumne. amápar-amaambo kwakáunda suwánésa sésa kawé'á kwéiye siráawe. ⁷ mimbáyáiyávé'a kesí imáyáavinkem-bayai anóm-bayaiman-iiye siráundanivo minímáyáá ivátuwe'a sé'a Ísu Káráisitin-aaiyave'a áraire súndayave'a ááemo mairáunda-mayaiyave'a úwoisan-bayaiman-iiye kwésune. ⁸ Ísu Káráisiti kesí Ísóigoe tarúmai máyaunda pó'a sé'a mindá aiva-tántáá'á éna amápa-tantaakomba usáyaitaraiye. ó'on-tantaatave'a úwoisan-tantaa'an-iiye kwésune. Ísu Káráisitintave'a imáyáa é'a sé'a Káráisiti aivarawái isa'á kwesé tarúmai máyaunda pó'a ááemo anóm-bayaimo mairáundayave'a mindá úwoisan-bayaiman-iiye sé'a ivátukaumne. ⁹ Áánútumo Mósesimbo simámakain-amaamba kwakáundayavai sé'a mináinkó kawé'á umásinkainana Áánútu kentávéna arupí-kwaasiman-iiye síniiye mirá siráundanivo ívé'a minímáyáá ivátuwe'a

sé'a Ísu Káráísitin-aaiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái máyaundayavena Áánútu kentávèna arupí-kwaasiman-iyè kwésiye sùne. mirán-áimbá sirááima kwétai'sa'a máyaumne. ¹⁰ Ísu Káráísintave'a imáyáa únana mirán-imáyááó anómbe isaná sirááima kwétai'sa'a máyaumne. Ísu Káráísiti pukáimpinkemba usásinena asiramái máyáimba pó'a kemá mirá ónaumne-imayaamo únda sirááima kwétaiye. Ísu Káráísitimba áí'a úni'a umánkaraamba pósa kembó sí'o índai'o umásinkaiya'o é'a kwená áikona áaimba isánáe sé'a kwéunana sirááima kwétaiye. Káráísitimo pukáimba kawer-imáyáá kwéena pukówa'a mirán-imáyáá ónàe sé'a kwéunana sirááima kwétaiye. ¹¹ puwónaundavinkemba Áánútu usásisinkaniye-imayaa kwéunana sirááima kwétai'sa'a amu'maré'a máyaumne.

Póro ayáántán-kwimai mayái mairáin-kwasai.

¹² sirááimo kwétaiyemo sùnda-aimba Ísu Káráísitina áaimba á'a maisáúmne-imayaa íma kwéune. Ísu Káráísiti kwená kwaási-i'a umásinkena kasenku'á íma umásinkaraisa'a mirán-kwáási auvóndayave'a asiramái siyáántán-kwimai mayái kwémayaumne. ¹³ sirááimo kwétaiyemo sùnda-aimba á'a maisáúmne-imayaa íma kwé'e'a maará kwéune. amápa-kwaasimo isaaisésaraambo kwégwesamo mimbórá-imáyáámó kwégwaraantemba kemá mirá kwéune. kesínaaempa'o kwáyáin-tantaa'a íma imáyáa é'a aáno paárinin-tantaare su'mai kwégware'a ¹⁴ ayááivá'o kwáyáim-beyamba mayánáe sé'a kwégwaraumne. Áánútu Ísu Káráísitina mayáiyávèna imáyáa éna séna kwíyómpa'o mai'mai'o ónááomba mindá kentí meeyámbán-iyè siráintave'a mindáyave'a siyáántán-kwimai mayái kwémayaumne.

¹⁵ mirán-imáyáámó úndantemba sáákaevayan-kwaasiya mimbórá-imáyáá iyataao. évakarawai ó'on-imayaa owaná Áánútu avora'á mirámó kwéowaina áaimba agaráátinkaniye. ¹⁶ Áánútun-aai ísaraamba póna mináinkó kentúra'a kárákwiyina'a máero.

¹⁷ kesí kwaásiyono. úndantemba mirá oro. kesáámó úndantembo kwéon-kwaasi tuwáne'a mirá oro. ¹⁸ ááemo símae'o iráunda-aimbo é'a sirunkó umbái taimbá pó'a ókwara'a simátimé'a sé'a Ísu Káráísiti taaira'á pukáin-aimba évakarawai ísésa íma aamoí ésa namurorááni'a kwéowe. ¹⁹ toómbó naí-yántáákó áuma mósá marésa tigeamó íi-yántáá'á miwímá íma kwéisasa aamoí kwéesa marapá-tántáátávésawe su'mai imáyáa kwéiyana Áánútu miwímá ánásasuwanivo ²⁰ kesáá kwíyómpata uménaunda-kwaasi únanaya Ísóigo Ísu Káráísiti kwíyómpakemba kuména kusiránintaveta mindáyaveta amu'makáananaya ²¹ kuména mararákémbá aamoí-súwawaakomba ó'ora-suwawaata aúsinkaniye. asirayáaba tokéna amápa-tantaa'a kanaán-umai kárákwirain-asirayandei kwená ó'oran-auwawaakaanta kentáásúwawaa'a aúsinkaniye.

4

kawer-imáyááwé su'mai úmae iyóro-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. kentí imáyáa kwéunda-kwaasiyomban-owe. Áánútun-aai kosimátimakaundarakemba Áánútunopa'a tiráantavena sirunkó kawé'a kwéisa'a kotuwánanae sé'a kwéune. Ísóigo tarúmaimo máyáamba asiramái máero.

² kemá Póro kaer-íninkái túwí'a Yótiyaawe Síntikite asiramái simátimé'a sé'a Ísóigotavekai imáyáa ékai aaisan-áimbá ivátuwekai mimbórá-imáyáá okaiyó kwésune. ³ kesémo mimbórá-máyáimó kwémayaandawai simáménda isaaó. minkáer-íninkórásarái áséi-kwasaiyavesarai súwa'naa uráayamba po miníninkái túwa'naa inasarái aaisan-áimbá ivátuwesarai mimbórá-imáyáá okaiyó kwésune. miníninkáiyé mooráwái áwí'a Kérémentiyé évakarawaiye áséi-kwasaiyavesa kesé asirayám-báyái kwémaesa aunnái'a umái mai'mai'a ónááowai miwí túwí'a Áánútu kwená aúvái-kwandaavimba agaimakáiyé.

⁴ Ísóigo tarúmaimo máyáamba aasiyaasi tirunkó aamoí íno. ókwara'a mináimbá sé'a tirunkó aamoí íno kwésune. ⁵ paru umái mé'a túwa'naa iyamba amáparawai tuwánanaaowe. Ísóigo sáwiyanka'a marapá'á kumíníye. ⁶ amápa-tantaatave'a íma anón-imayaa é'a Áánútumpa'a áisaa e'a námúnaa sé'a súwi seró. ⁷ mirámó íyanamo éna Áánútu paru umátinkaniye. Áánútuna parugómá amápa-parugomba usáyaitariye. Ísu Káráísitiye tarúmaimo máyáamba mimpárúgó tirumpiné imáyáarare kárákwiyiniye.

⁸ kesí kwaásiyono. senda-áimbá ísáaro. árair-aine aiva-tántááré arupí-yantaare kaweré su'mai íi-yántááré aamoí kwéon-tantaare kasenku-yántááré kawer-áimbó kwésentantaare áwí'o mósá kwémaraan-tantaare miráumai-yantaatave'a imáyáa úmae iyóro. ⁹ simátimakaunda-aimba kwéise'a táto'mai kawé'a úmae iyóro. mayáimó mairáunda

suwánaraavo mirá úmae iyóro. mirámó iyanamo éna Áánútu paru umátinkena keinárawate méniye.

súwa'naa owe séna Póro súwi siráin-kwasai.

¹⁰ ááéma kentáv'e imáyáa uráamba súwa'naa ónááon-amba íma kwaémáimbanivo ív'e kwésuwa'naa-on-amba kwáyáisa'a kwésuwa'naa-owana sirunkó aamoí kwéisa'a Ísóigompa'a súwi kwésune. ¹¹ ímo makáunda-yantaatavena íma sirunkó sáwí'a kwéiye. sáwíva-tantaa'o makáunda-tawai kanaawé sé'a sáwíva-tantaa'o ímo makáunda-tawai úwoi kanaán-iye kwésune. ¹² ímo makáunda-yantaakona aambá á'a awáné'a makáunda-yantaakona aambá á'a awáné'a kwéunana Áánútu imáyáa símísana sirunkó kawé'á kwéisa'a máyaumne. amápa-tantaa'a kesópa'a tiráimba évaka-tawai toómbá maré'a évaka-tawai káno'a maé'a évaka-tawai sáwíva-tantaa'a maré'a évaka-tawai íma sáwíva-tantaa'a maré'a miráumai mé'a kanaán-iye sé'a máyaumne. ¹³ Ísu Káráísiti asirayámbá símakaisa'a amápa-tantaa'o kesópa'o tiráimba asirayákwará'á toké'a máyaumne. ¹⁴ ánívo umbai-yántáá'ó kesópa'o tiráimba keinárawa'a súwa'naa uráamba kawé'á uráawe.

¹⁵ aiva'á áséi-kwasai kosimátíma'mae'a kwéiye'a kentí maramá Másétóniyaa-marama tuwé'a ó'on-o'om-barava'a kosimátíma'mae'a kwénaaunda-kanaavimba keinárawa'a Virípai-naopaken-kwaasiye su'mai kwésuwa'naa-e'a évaka-tantaa'a násímakaawe. Áánútuna kwaási ó'on-daopimpakewai íma násímún-aimba ísaraawe. ¹⁶ Tésárónaikaanaopa'a komáyaawanda-kanaavimba évaka-tawai keinárawapinkemba évakarawai timé'a ti'márówasa mánásímakaawe. ¹⁷ nááwiya mánásimenaao-imayaa íma kwéunda pó'a násimiyawai Áánútu kawé'-méyámbá timínda-meyanko iyíniye-imayaa kwéune. ¹⁸ Épavarotaitasimba amé'a ai'márówana másímakain-tantaa'a aráá'a makáumne. másímakain-tantaa'a Áánútumba ámakaamba áséi-kwiyumba iséna aamoí kwéin-tantaakaamba makáumne. ¹⁹ Ísu Káráísitiye tarúmaimo máyáantavena kesí Áánútu amápa-tantaakona ááimba póna keinárawatavena kwembó arááimo tain-tántáá'á timíniye. ²⁰ Áánútu kentáásivowa kwená ó'oran-aaimba kwaikwai'a ínimba árair-aimban-iye.

²¹ Áánútuna kwaási Ísu Káráísitiye tarúmaimo máyáan-kwaasiyave'a sé'a kawé'á umái máéro kwésune. Áánútuna kwaási kesé máyáan-kwaasi keinárawatavesa sésa kawé'á umái máéro kwésewe. ²² Áánútuna kwaási Árómaa-naopa'a máyáawaiye Árómani-kamaani anóndakona kwaásiti mayái kwémayaawai keinárawatavesa sésa kawé'á umái máéro kwésewe.

²³ Ísóigo Ísu Káráísiti keinárawate ména úwoi kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune. *kemá Póro súnda-aimba ánásaiye.*

Kórósi

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaan-umai sísamaivakemba kaeriyá'yo. miráumai-ima maisuwéna maanáimbá agaimakáiyé. Póro Ísun-ai simátíma'mae iyúnkakemba Árómaa-naopa'a ándáva'a ánkárowana máyopa'a moóráwai áwí'a Épávarasi téna séna Kórósi-naopa'a Ísuna aampa'ó kwégon-kwaasivimba kampa-mónór-áimbá kwésimatimewe siráiyé. mindá maarán-kámpár-áimbá sésa Áánútu isasá kwaási owasá avumpimbá égésinarawa'a máyáawai túwí'a mósá máráaro sésa Ísuntavai íma Ísóigoma póna kwíyómpaken-kwayo'nakaamban-iyé sésa évaka-tontavai íma naaró sésa kentú-augwiyaamba toró simái mirán-áimbá kwésewe kosúwana Póro iséna mirán-áimbá tuwáígwáe séna maanáúvái agaimái tuwówasarai Tikikásae Ónisímasiye mátímakaaiye.

¹ kemá Póro maanáimbá maanáúváivímbá agaimaráúmbo isáaro. moóráwai áwí'a Timóti kentáási kwaásigo kesé máyáisa'a agaimaráúmbo isáaro. Áánútu kwená imáyáavinkemba kentávéna séna aantá-kwaasi-i'a éma Ísu Káráisitín-aii kosimátíma'mae naauwó séna si'mákaivo isáaro. ² Kórósi-naoapakewai Áánútuna kwaási Ísu Káráisiyiye tarúmimo máyáawai kwembá íma aúwáamba asiramáimo máyáawai isáaro. Áánútu kentáásivowa úwoi túwa'naa ena paru kwéumatinkaintave'a námúnaa kwésune.

³ keinárawatave'o imáyáamo é'o námúnaamo kwésunda Áánútu Ísu Káráisiti avowámp'á súwi kwésune. ⁴ Ísu Káráisitinka'a agevamái mé'a Áánútuna kwaási amáparawaivimba kentirumbó kwétimen-aimba isé'a mindáyave'a Áánútumpa'a súwi kwésune. ⁵ aiva'á moóráwai áwí'a Épávarasi árair-aimba áséi-kwasai simátimuwa'a ísaraanka'a kwíyómpa'o Áánútumo to'mayaa úmakaimba imáyáa é'a amu'maré'a máyáamba pó'a Ísu Káráisitinka'a agevamái mé'a Áánútuna kwaásivimba kentirumbá kwétimewe. ⁶ aiva'á Áánútu úwoi túwa'naa in-áimbá simátimuwa'a isé'a sé'a árair-aiban-iyé suwaná mináínkó kawe'ó umátinkaraintemba mináséi-áínkó amápa'-marava'a kóyáwé éna kawe'á kwéumatinkaiye. ⁷ Épávarasi mináséi-kwásái simátíma'mae iráiwai kwembá sirumbá ámakaundawai keséya kawe'-máiyái kwémayaiwai súwa'naa ena keinárawapimba Ísu Káráisitina mayái kogwémaena íma ivátuwena ⁸ tasimásimena séna Áánútun-amanko Kórósi-kwaasi imáyáa tímísasa kwaásivimba tirumbá kwétimesa kwétuwa'naa-owe siráiyé.

⁹ súwa'a isé'a námúnaa símae kwéiyé'a námúnaavinkemba maarán-áimbá kwésune. Áánútu kwembó arááimo kwétain-tantaa'a sáma kamátinkaina'a awánéwana Áánútun-amanko kawer-imáyáa tímína'a ¹⁰ Ísóigombo arááimo kwétaini'a iyana tuwánéna aamoí ína'a miráumai mémpinkemba ó'on-o'on-kawe'-mayai kwémae'a Áánútumba kawe'á umái kwéawanaantave'a námúnaa kwésune. ¹¹ Áánútu kwená asirayámbá ó'oran-asirayandei asiramátinkainana umbai-yántáá'ó kentópa'o tímimba íma mindáyave'a imáyáa é'a asiramái ménaaontavena kwená asirayámbá tímínana ¹² Áánútu kwená kwaásiyavena to'mayaa umái ságyan-ayampa'a kárákwirain-ayampa'a makáimba kawe'á umátinkena to'mayaa úmakaimba tímíniye. mindáyavena kentirunkó kawe'á ína'a Áánútu kentáásivompa'a súwi sénááontave'a námúnaa kwésune.

Káráisitina ááine kwená mayáiyégoná kwaasái.

¹³ Sáátáánigo túnkwi-ayampakewaina asirayánkó tátokaimpinkemba Áánútu sirénaya ááninko kwená imáyáa kwéiwai kárákwiraipa'a mósinkowanaya ¹⁴ ááninko sáwí-imayaamo tátokaimpinkenta iyásinkenaya kentáási sáwí-imayaa maisiyukaisi. ¹⁵ Áánútun-ane'ó súrandediya ímo awánáúndaya Áánútumo máyáintemba Ísu Káráisiti máyáiwaintaamo awánáúndayaamo mindá Áánútunta kwéawanaundayaawe. Áánútu kwíyómba maramá íma tarórirainka'a Ísu Káráisiti ména tarórirain-tantaakomba amápa'a usáyaaitariye. ¹⁶ Áánútu súwana Ísu Káráisiti amápa-tantaa'a tarórireña kwíyómpa'o kwáyáin-tantaare marapá'ó kwáyáin-tantaare awánáúnda-yantaare ímo awánáúnda-yantaare kwíyómpa'o kárákwiraawaiye asirayánkwaráwáiyé anómbo máyáawaiye mirán-tántáá'á amápa'a taróriraiye. ááninko áwí'a mósá maránááontavena Áánútu súwana ááninko mirán-tántáá'á amápa'a taróriraiye. ¹⁷ amápa-tantaa'a íma kwáyáinka'a ááninko máyáísana amápa-tantaa'o taróriraimba kwená asirayándéi tátokaisana kwenamááramaa'a kwáyáiyé. ¹⁸ a'nómpinkén-imáyááó amápa-kura'o kárákwiraintemba Áánútuna kwaási Káráisitín-áúraamba owaná kwemá ti'nónkáámbá éna

kárákwiraiye. kwemá aivari'a éna amáparawai usáyaaitanintavena kwená kwaásira'a kárákwiraiwai póna kwená kwaási aúnaí'a umái máyáawaina áaimba póna Áánútu pukáimpinkemba usásinankaraiye. mindáyavena kwemá tarórurain-tantaakomba amápa'a usáyaaitaraiye. ¹⁹ Áánútuna imáyáavinkemba kwená asirayámbá amápa'a Ísu Káráisitimpimba kwáyáísana ²⁰ Áánútu imáyáa éna séna kesááninko taaira'a puwínana kwená naaemá kuminimba pó'a amáparawai paru umátinkáanasa kwíyómpaken-tantaare marapákén-tántááré simái tarútinkaanasá kesópa'a paru umái ménaaowe séna sáwí-imayaaomo tátokaimpinkenta iyásínkaraiye.

²¹ Áánútu mináimbá keinárawatavenagwara'a siráiyé. ááema sáwí'a é'a sáwí-imayaa kwéé'a pó'a Áánútuna némpa'a mé'a kwená namuro-kwáásiráámbá umái máyómbanivo ²² ááninko marapá'a kumbéna pukáimba póna mindáyavena simái tarútinkena Áánútundeí-i'a umátinkarainana sáwí-aimba kempímbá íma kwáyainana aavimbó maitínkánin-aimba íma kwáyainana Áánútunopa'a mótkinkaintavena pukáiyé. ²³ ááninko mirá uráivo aiva'a Ísu Káráisitín-aai áséi-kwasai isaraanka'a áraire sé'a kwenká'a agevamái mé'a Áánútumo to'mayaa úmakaimba imáyáa é'a amu'maré'a máyáamba póna mináimbó asiramáimo imáyáamo úmae iyé'o ímo kaer-imáyáámó é'o kwenká'ó agevamáimo ménaaombo éna Áánútu ááninko keinárawa'a Áánútunopa'a mótkinkainana kempímbá sáwí-aimba íma kwáyainana aavimbó maitínkánin-aimba íma kwéniye.

Ísóigona kwaási túwa'naa uráin-kwasai.

kemá Póro mináséi-kwásáigóna mayái-kwáási únasa amápa'-marava'a simátima'maesa kóyáwé kwéowe. ²⁴ kwétuwa'naa-unda sí'a iní'a kwéumasínkaambanivo sirunkó kawé'a kwéiyé. Ísu Káráisiti kentávéna séna kesí kwaási kesúwawaakaamba umái máyáan-kwaasi kwétuwa'naa-índara'a áí'a índai'a umánkanaaowe siráínka'a minúmbái-yántáá'á kesópa'a tíráisa'a mimbáyái kwémayaundanivo kwétuwa'naa-unda sí'a iní'a kwéumasínkaamba sirunkó kawé'a kwéiyé. ²⁵ Áánútuna kwaásira'a mayái maé'a kwenáái amápa'a simátima'mae iyé'a kawé'a umátinke'a túwa'naa ónaundayavena Áánútu usásínkaraiye. ²⁶ ááema Áánútu mináimbá aúpá'a makáimba ááemo paáruon-kwaasiye minká'ó paáruaan-kwaasiye íma ísaraawana ívé'a Áánútu kwená kwaási kwéagaraatinkaiye. ²⁷ Áánútu to'mayaa umái aúpá'a makáimba imáyáa éna séna amápa-kwaasiyave'a ó'oran-kawe-tantaa'a to'mayaa úmakaunda agaráátinkanaumne siráiyé. to'mayaa umái aúpá'ó makáimba maarán-iyé. Káráisiti kempímbá máyáimba pó'a kwesé ó'ora-sagayan-ayampa'a ménaaowe. Áánútu mirán-áimbá isáigwáe séna ívé'a kwená kwaásiya kwésimasimintaawe. ²⁸ mindáyaveta amáparawaiya Ísu Káráisitín-aaiya kwésimatimune. amáparawai Ísu Káráisiyiye tarúmaimo mésa táákaevayan-kwaasiraamba umái mésa Áánútun-aaiyavesa asiramái imáyáa kwéesa ménaaontaveta Áánútumo símakain-kawer-imayaaneí simátima'maeta kwéiyeta séta kárákwiyooro kwésune. ²⁹ mimbáyái aúgwara'-mayai kwénintave'a siyáántán-kwimai kwémayaumne. Ísu Káráisiti ó'oran-asirayamba kwésimisana minásiráyánkó kawé'a umásínkáisa'a siyáántán-kwimai mimbáyái kwémayaumne.

2

¹ maanáimbó simátíménda isáaro. keinárawate Áréótísiyaa-naopakewaiye kembó ímo suwánaraawaiye anón-imayaa é'a námúnaa sé'a kawerá umáiyá máyaaó-mayaa kwéé'a anóm-bayairaamba umái kwémae'a ² keinárawate miwisé asiramái ménaaontavena sirááima kwétaiye. moórá-morawaivimba kentirumbá kwétime'a mimbórá-imáyáa kwéé'a Áánútun-aai ísámai kawé'a é'a íma kaer-imáyáa é'a asiramái ménaaontavena sirááima kwétaiye. Áánútumo aúpá'ó makénamo agaráátinkaraimba mináínkóná áaimba ísu Káráisitima ísaná mináínkómbó kawé'ó umáimo ísanááontavena sirááima kwétaiye. ³ Áánútuna kawer-imáyáawé kawer-áiné Káráisitimpimba kwáyáimba Káráisiti kweyáá imáyáaya símisata kwéisaumne. mináimbá ísanááontave'a kwésimatimune.

Ísóigoemo tayarúmaimo mé'a mai'mai'a úmae iyóro-kwasai.

⁴ évakarawai kampar-áimbá kentirumbá airaráiy'a kawer-áimbán-iyé sé'a kwaráavo sé'a mináimbá kwésimatimune. ⁵ keinárawate íma mé'a ándáva'a némpa'a máyaundanivo keinárawatave'a imáyáa kwéune. Ísu Káráisitín-aaiyave'o asiramáimo imáyáamo kwéé'o mimbórá-imáyáámó kwéé'o máyáantave'a keinárawatave'a imáyáa kwéunana sirunkó kawé'a kwéiyé.

⁶ mináimbá isánááontave'a anóm-bayai mairáunda pó'a Ísu Káráisiye tamé'a sé'a kentáási Ísóigoman-iyé kwéseмба pó'a kwesé tayarúmaimo mé'a maí'maí'a úmae iyóro. ⁷ taaigó ánú'o maravimbó kuménamo taaimó tátoraísanamo asiramáimo kwáyáintemba Ísu Káráísiti keinárawate máyaina'a asiramái mé'a kwenááiyave'a áraire símae iyíyana kentirumpimbá anómба ínye. moóráwai áwí'a Épávarasi Ísu Káráísitin-ai simátimuwa'a isé'a asirayán-ímáyáá kwé'e'a aamoí úmae iyóro.

⁸ évakarawai kampar-áimbá simátimesa ááéraan-kwaasiti aambá kwarésa kwaántá-kwaasiti aambá kwarésa íma Ísu Káráísitin-aiivinkemban-ivo kwaásiti imáyáavinkemba úwoi-aimba pósa kampa'a simátiyuwesa tátoraavo kárákwiyoro. ⁹ Áánútuna asirayámbá amápa'a Káráísitimpimba kwáyáísana kwaási kunaúkáisa'a ¹⁰ kwesé tarúmai máyáawana asirayámbá tímisa'a minásiráyánkwárá'a kasenkuí'a umái máyáawe. kwemá kárákwiraawairare asirayánkwáráwáíréré amáparawairare kárákwiyena asirayámbá tímisa'a kasenkuí'a umái máyáamba pó'a évakarawai kampa'a simásiyuwesa tátoraavo sé'a kárákwiyoro.

¹¹ Yútaa-kwaasiya Áánútuna kwaásiya úne séta súra'a kárámaiya araa'éna kwéumpo keinárawa'a íma mirá kwéowo keinárawatavena Ísu Káráísiti maará uráiyé. kentí sáwí-imayaao tátokaimpinkemba iyátinkena kwenane'a méaraapatinkaimba pó'a Áánútuna kwaásin-owe. ¹² Ísu Káráísiti pukáísasa utámakaavo keinárawa'a nombó péráamba púwówasamo utámáraánteni'a kwéowe. Áánútu Káráísitimba pukáimpinkemba usásinankowa'a mindáyave'a sé'a árai'a asirayámbá tokéna mirá uráiyé sé'a Káráisiye tarúmai máyáantave'a usásintínkáanteni'a kwéiyé. ¹³⁻¹⁴ ó'onkaa-kwaasi ombá sáwí'a kwé'e'a sáwí-imayaayave'o tirááiyave'o kwéon-ambo kwakáantave'a Áánútuna nempa'a máyómbanivo Áánútu Káráísitinte tarútinkena aúnái'a umátínkaraiye. kesáá Áánútuna ámáamba íma ísámai kawé'a kwéowananaya kesáámó sáwí'o ówándaya aúváivimba agaimarówana kentáási sáwí-meyamba kentáásópa'a íma tiníntavena Ísu Káráísiti taaira'a pukáimba póna kesáámó sáwí'o ówándayaawe sáwí-imayaawe Áánútu maisiyuwénaya Ísu Káráísitimo pukáimpinkemba usásinankaraintemba usásinkenaya aúnái'a umásinkenaya kentáási sáwí-imayaayavena íma imáyáa úmae kwéiyé. ¹⁵ Ísu Káráísiti taaira'a pukáinka'a Sáátáánigona asirayáné kwená kwayó'narawati asirayáné maisuwéna usáyaaitaraimba áái'o tiyésamo kwaásimo tínkankesamo tiyáántámbo taantembá Ísu Káráísiti miráumai amáparawai túranka'a usáyaaitaraiye.

¹⁶ Ísu Káráísitimo keinárawatavenawe séna uráintave'a kampar-áimbá simásiyuwaavo sé'a kárákwiyoro. évakarawai évaka-tomba aambá aunésa anón-kanaa aambá aunésa kwiyóombo tayáin-kánáa aambá aunésa saavaatírá'a aambá aunésa mirán-tántáá'a aambá áúnkaavo keinárawa'o mirán-tántáákómbó ímo kwaráiyasamo aavimbó maitinkáiyamba íma ísáaro. ¹⁷ mintántáá'a aánomo paárinin-tantaakona awaamé'a umái agaráátínkaraimba mintántáákóná ááimba Ísu Káráísitima éna á'a paáruaiye.

¹⁸ évakarawai kampa'a sésa kwaási úwoisan-tantaa'an-iyé sésa kwiyómpaken-kwayo'narawati imáyáa mósá maré'a aamoí oró kampa'a kwéseмба miwí táái íma ísáaro. miwí kaainkáámbo awánaan-aimba kwésimatimesa sésa mindáyaveta amáparawai usáyaaitaraimne kwéseмба miwítí sáwí-imayaavinkemba kampar-ímáyáá kwéesa miwí túma maé kwéiyesa ¹⁹ Ísu Káráísiti kentáará'ó kárákwiraiwaimba íma tátoraamba áúkaawe. a'nónkó amápar-awawaaka'o kárákwiraisanamo ánúnkomo amápa-kura'o tátokaisanamo anómbo intembá Káráísiti kwená kwaásira'a kárákwimai tátokaisasa Áánútuna imáyáavinkemba anómба kwéovo minkámpá-kwáási Káráísiti kentáará'ó kárákwiraiwaimba íma tátoraamba áúkaawe. mindáyave'a miwí táái íma ísáaro.

Káráisitinte tarútinkena aúnái'a umátínkarain-kwasai.

²⁰⁻²¹ Ísu Káráísitimo pukáintemba keinárawa'a kwemó uráinteni'o uráamba kwaántá-kwaasiti aambá kwégwarowana minánkó tátokompinkemba Káráísiti iyátínkaraiye. marapákén-kwáási aambá áúmbakaan-tontavesa sésa íma né'a íma uwá'namai awáné'a íma táto'mai awánaaro kwésen-aimba nóra séra kwégwarao. ²² mináimbá kwaásiti imáyáavinken-aimba marapákén-tántáá'a póna nánááomba úwoi násuwanaoowe. ²³ mirán-áimbá kwéseмба kwiyómpaken-kwayo'narawati imáyáa mósá marésa karuwaa'a kwéseмба kampa'a sésa kwaási úwoisan-tantaa'an-iyé sésa kentú-augwiyaamba toró sewasá évakarawai tuwánésa kampa'a sésa kawer-ímáyáágwáráwáin-owe sembánivo mirán-ámbá kwáráamba sáwí-imayaayavesamo tirááiyavesamo kwéomba íma kanaán-umai maisuwáinana ánasanivo úwoi kwaikwai'a ínyé. mindáyave'a íma kawer-ímáyáágwárá-kwáásin-owe seró.

3

1 Áánútu keinárawa'a usásitinkena Ísu Káráisitinka'a tarútinkena aúiná'a umátinkaraimba pó'a kwíyómpaken-tantaatave'a imáyáa é'a aamoí é'a Káráisiti Áánútu ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á máyáin-ayampaken-tantaatave'a imáyáa é'a aamoí oro. ²⁻³ púwón-kwaasimo imáyáamo imo ontembá keinárawa'a miráumai marapákén-tántáá'á íma imáyáa oro. Ísu Káráisitiyemo tarúmaimo máyáamba Áánútu miráumai kwentávái asiramái maigwáe séna kwégarakwiyiye. mindáyave'a marapákén-tántáátáv'é íma imáyáa é'a kwíyómpaken-tantaatave'a imáyáa úmae iyóro. ⁴ Ísu Káráisiti aúiná'a umái máyáawaina ááimba pó'a kumíndara'a kwesé mé'a ó'ora-sagayan-ayampa'a ménaaowe.

aúiná'a umátínkáva'a kwéiyiye siráin-kwasai.

⁵ mindáyave'a ánásanintave'a sáwí-yantaatave'o tirááyave'o kwéowanamo kwéyavisintanta'a túwáaro. mindá maarán-tántáá'an-iyé. áwáyo-tantaa'ó kwéowaine tigaeyáv'é kwéowaine sáwí-yantaatave'o tirááyave'o kwéowaine túran-andamo kwéowaine mirámó kwéomba túwáaro. túran-anda kwéowai marapá-tántáátáv'ésa aamoí ésa íma Áánútuntavesa aamoí kwéomba túwáaro. ⁶ Áánútun-aaí íma ísámai kawe'á kwéesa mirá-sáwí'á kwéomba póna Áánútu áwáá'a séna sáwí-meyamba tímíniye. ⁷ ááema mirá-sáwí-ámbá kwaré'a miráumai méraawe.

⁸ miráumai máyómbanivo ívé'a tínaeamba umáméro. mindá maarán-tántáá'an-iyé. áwáá'a kwésewaiye aaisambá kwésewaiye tíyámba kwéumatinkaawaiye simái sáwí'á kwéumatinkaawaiye sáwí-aimba kwésewaiye mirán-tántáá'á tínaeamba umáméro. ⁹⁻¹⁰ sáwí-kwaasi mé'a mirá-sáwí'á uráambanivo á'a ivátuwe'a aúiná'a umái mé'a Áánútumbo kawe'ó umáimo awánanaaontavena kwenkááni'a umái aúiná'a umátinkena miráumai aúiná'a umátínkáva'a kwéiyivo keinárawapinkemba kampar-áimbá íma seró. ¹¹ Áánútu mirá uráintavena maarán-áimbá íma aivar-áimbán-iyé. évakarawai Yútaakwaasi owasá évaka'a ó'onkaa-kwaasi owasá túra'ó kárámáimo araa'énamo kwéowai owasá évaka'ó imo túra'ó kárámáimo araa'énamo kwéowai owasá anón-umipaken-kwaasi owasá ó'on-kwaasiti mayáír'á'á meéyámbakaan-kwaasi owasá úwoimo máyáan-kwaasi owasá mirá kwéovo mináimbá íma aivar-áimbán-ivo Ísu Káráisiti aivarí'a umái ména kwená kwaasi amáparawaivimba máyáiyé-aimba aivar-áimbán-iyé.

¹² Áánútuna kwaási-i'a owaná arumbá kwétimena itámarena séna kendéin-owe siráimba pó'a maará iyasa tuwánanaaowe. tiruntavé'a é'a kawe'á umátinke'a kentúma íma maé iyé'a paru umátinke'a umbai-yántáá'ó kwáyáimpimba asiramái máyáamba íma ivátuwe'a ¹³ íma ááema áwáá'a sé'a évakarawaimo sáwí'ó umátínkémba íma imáyáa é'a anondá mirán-oro. Ísóigo kentí sáwí-imayaamo maitiyuwéna imo anondámo sáwí-meyambo tímintemba keinárawa'a mirán-oro. ¹⁴ mirámó kwéomba keinárawapimba amáparawaivimba tírumbá kwétime'a mirámó é'ó é'a mimbórá-ímáyáá kwé'e'a minámápár-áintáv'é'a kawe'á umái ménaaowe. ¹⁵ mimbórá-ákúni'a umái mé'a paru umái ménaaontavena Áánútu itámakaimba pó'a Ísu Káráisitimo parumó umátínkáimba kentáásirumpimba kwaikwai'a ínkwáe-imayaa é'a súwi seró. ¹⁶ Ísu Káráisitina ó'oran-kawer-ainko kentirumpimbá anómba íno. keinárawapimba kawer-ímáyááwínkémbá kwenáái mósímam-besimamba úmae kwéiyé'a arupí umátinke'a Áánútumpa'a súwi kwése'a Áánútun-aaí aúvávimba agaimakáan-aimba sé'a monor-ímá sé'a Áánútun-amanko simátímakain-ima sé'a Áánútuntave'a tirumpimbá aamoí kwé'e'a ímá seró. ¹⁷ mayáimó kwémae'ó aaimó kwésemba Ísóigo Ísuna asirayándéí mirá kwé'e'a kwemá keinárawate máyáintave'a Áánútu kentáásivompa'a súwi seró.

arakwáre tíráa'maare miwítí kwaasái.

¹⁸ araariyómbá ísáaro. Ísóigondeiman-ovo kentuwai'máá táái ísáaro. ¹⁹ kwaai ísáaro. kentuwainímbá'a tírumbá kwétime'a íma sáwí'á umátinke'a kawe'á umátínkáaro. ²⁰ iyámpói-inaamaru ísáaro. amápa-tantaatave'a kentinóvowi táái ísáaro. mirámó íyanamo éna Ísóigo aamoí íniye. ²¹ iyámpói tivoisái ísáaro. kentí iyámpóimo arupí umátinkanaemo kwésemba kentí iyámpói íma kawe'á úmaesa iyóvo-imayaamo é'a úwoisan-aimpinkemba simái kaenáaro.

²² évakarawai miwítí mayái mayáigwáe sésa meéyámbakaawai ísáaro. amápa-tantaatave'a kentí anón-kwaasi táái ísáaro. miwí túranka'a aamoí umásinkaigwae su'maiyave'a íma mirán-káwé'á é'a úwoi-kanaagwara'a mirán-káwé'á é'a Ísóigontave'a táátavai-imayaa kwé'e'a kentí anón-kwaasiti mayáiyáv'é íma kaer-ímáyáá é'a kawe'-máiyái máyáaro. ²³ mayáimá kwémae'á sé'a kesí anón-kwaasiti mayáiyé su'mai ímanivo Ísóigona mayái-kwáásiyá úne sé'a kawe'-máiyái kwémae'á karuwaa'á oro. ²⁴ mirámó

kwéomba maarán-áimbá imáyáa oro. Ísóigo kwená kwaásiyavena to'mayaa úmakaimba mimbéyámbá timíníye. Ísóigo Káráísiti kentí anóndako úramba ména kentí meéyámbá tiména ²⁵ sáwí'o uráawai sáwí-meyamba timíníye. íma taainkaar-umai-meyamba timínívo arupí umai-meyamba timíníye.

4

¹ meéyámbakaan-kwaasiti anon-kwaasi isáaro. kentí mayái úwoi kwémayaan-kwaasira'a arupí umái kawe'á umái kárákwire'a maarán-áimbá imáyáa oro. miwítí anóndakoe kentí anóndakoe mimbóráwáimá éna kwíyómpa'a máyáivo arupí umái kárákwiyoro.

námúnaa sésa arupí umái maésa owáiná kwaasái.

² amáparawai isáaro. námúnaa símae kwéiye'a mirá kwéomba íma ó'on-o'on-imayaa é'a námúnaamo kwésen-imayaa é'a Áánútumpa'a súwi seró. ³ námúnaamo kwéseмба kentááyáváígwará'á súwa'naa umai seró. Áánútumba áisaa íyana aambá kwíyínata áséi-kwasaiya simátimenaumne. mináimbá aúpá'á makéna agaráátinkaraimba mináínkóná ááimba Ísu Káráísitiman-íye. aúpá'ó makéna agaráátinkarain-aimba simátimewandarakemba áwáá'a siyésa ándáva'a mósínkaraawe. ⁴ Áánútu mimbáyái simakowa'a mairáundanivo kwenáái avora'á simátimenaundayave'a súwa'naa umai námúnaa seró.

⁵ Áánútumpa'a íma tamáyáan-kwaasivimba kawer-imáyááwinkémbá kawe'á umái mé'a kanaamó kwáyaindara'a miwíwímbá Áánútuna mayái maimaé iyóro. ⁶ aaimó kwéseмба kawer-áiné áséi-aine su'mai kwéseмба pósa tísaa íyamba anondámo simátimiyana-aimba íma avakáá é'a áséi-aine su'mai simátiméro.

⁷ kentáási kwaásigo áwí'a Tikikása kwená imáyáa kwéundawai kentópa'a kweémena kesáái amápa'a kosimátimíniye. kesáámó úndantemba Ísóigona mayái-kwáási ména mimbáyái íma ivátuena kawe'á umái kwémaena ⁸ kentáásáái kosimátiména asir-amátinkanintave'a ai'maráúnana kentópa'a kweémena kwíniye. ⁹ moóráwai kentí naaópakewai áwí'a Ónisímasi kwemá kentáási kwaásigo éna kwená imáyáa kwéundawai kawe'-má'yái kwémayaiwai kwesé kwémesarai kentáávimbá paárurain-tantaakon-aii kosimátiméyaaoye.

¹⁰⁻¹¹ moóráwai áwí'a Árísítakasi kesé ándáva'a máyáiwai keinárawatavena séna kawe'á umái máéro kwésisana Páánápási anáávéigo áwí'a Mááka keinárawatavena séna kawe'á umái máéro kwésisana moóráwai áwí'a Yósúwa moórá-kwi'a Yásátasi keinárawatavena séna kawe'á umái máéro kwésiye. ké'naamba maanáimbá simátimé'a sé'a Máákaamo kentópa'o kwémenamo kwínímbo é'a kawe'á umánkáaro kwésune. Yútaa-kwaasi Ísu Káráísitiye tarúmáimo máyáampinkemba minkáúmbó-kwáásiyé su'mai kesé mayái kwémaesa Áánútumo kárákwirai'pa'o kwaásimo ménaoantavesa kesé mayái kwémaesa kwéasiramasinkaawe.

¹² moóráwai kentí naaópakewai áwí'a Épávarasi keinárawatavena séna kawe'á umái máéro kwésena kwemá Ísu Káráísitina mayái-kwáási éna keinárawa'a túwa'naa umai asiramái námúnaa símae kwéiyena Áánútumpa'a maarán-áimbá kwésiye. Áánútuna-aii asiramái táto'mai kawe'á é'a Áánútumbo arááimo tainí'a amápa'a kwé'e'a táákaevayan-kwaasiraamba umái asiramái ménaoantavena mindáyavena námúnaa kwésiye. ¹³ keinárawa'a Kórósi-naopakem-kwaasiye Áréótisiyaa-naopakem-kwaasiye Írápórisi-naopakem-kwaasiye túwa'naa ínintavena anóm-bayai kwémayaimba awáné'a kwésimatimune. ¹⁴ moóráwai áwí'a Árúku kwená imáyáa kwéundawaiya kentáási sontaa-kwáási éna keinárawatavena séna kawe'á umái máéro kwésisana moóráwai áwí'a Tímasi keinárawatavena séna kawe'á umái máéro kwésiye.

¹⁵ Áánútuna kwaási Áréótisiyaa-naopakewaiyaveta séta kawe'á umái máéro kwéséta Áánútuna kwaási Nímpaana naaúmpa'a torupamá máyáawaiyaveta séta kawe'á umái máéro kwésunda kosimátiméro. ¹⁶ maanáúwáivínkén-áimbá táámpamai siya'a amáparawai isáiyuwe'a ti'maráiyasa maimaésa Áánútuna kwaási Áréótisiyaa-naopa'a máyáawai mátimiyasa awánésa isáaro. miwíyávé'a tímakaunda-auvai timíy'a mimpinkén-áimbá isáaro. ¹⁷ moóráwai Ákípáasimba simáme'a sé'a Ísóigo ámakaim-bayai asiramái kwémae ánásao siyé simáméro.

¹⁸ ayááír'á'a kemá Póro agaimaráúmpo awáné'a kwenayáanavi'a póna kwenááiman-íye sé'a isáaro. kemá Póro sé'a kawe'á umái máéro kwésune. kemá ándáva'o máyaunda-imayaa kwé'e'a Áánútumpa'a námúnaa símae iyóro.

Áánútu úwoimo kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune.
kemá Póro súnda-aimba ánásaiye.

1 Tésárónaika

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaan-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanámbá agaimái Tésárónaikaa-naoraa-kwaasitopa'a agaimái mátimakaiye. Póro ásí-kwasai kosimátimuwasa isésa áraire sésa Ísunka'a aráápamai méraawe. mináimbá aantá-kwaasi táái-auvaivimba 17:1-9-vimba kwáyáiyé. Ísun-aaí Póro ó'on-ó'on-daopa'a kosimátimena Kórinti-naopa'a komáyonka'a Timóti Tésárónaikaa-naopaken-kwaasi táái kosimátimena kwéaisaa-un-aimba kosimámuwana anondá-aimba agaimái timúwasa mátimakaawe.

¹ kemá Póro maanámbá maanáúváivimbá agaimaráumpo isáaro. moóráwai áwí'a Sáírásíye moóráwai áwí'a Timótiye kesé máyaayanka'a moórá-kwasai sénaumpo isáaro. Tésárónaikaa-naopakewaima Áánútuna kwaási isáaro. Áánútu kentáásivowae tarúmaimo Ísóigo Ísu Káráísitiye tarúmaimo máyáawaima isáaro. Áánútu úwoi kwétuwa'naa-ena paru kwéumatinkaintave'a námúnaa kwésune.

Tésárónaikaavaken-kwaasi Áánúntumpa'a agevamái máyáan-kwasai.

² námúnaamo súndarataamo únda keinárawataveta imáyáama éta Áánúntumpa'a aasiyaasi súwi kwésune. ³ Ísun-aaiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái mé'a pó'a kwená mayáimá kawé'á umái kwémayaawe. Áánútumba tirumbá kwéametave'a pó'a kawé'-máyaímá asiramái kwémayaawe. kentáási Ísóigo Ísu Káráísiti árai'a kumíniye sentávé'a pó'a asiramái mé'a kwéamu'maraawe. miraráán-umai máyáantaveta imáyáama éta Áánútu kentáásivowampa'a súwi kwésune. ⁴ Áánútu arumbá kwétimena kwená kwaási-i'a umátinkaraimba á'a tuwánarumne. ⁵ íma kentáási imáyáavinkemba úwoi-kwasai kosimátimewandanivo Áánútun-amanko keséya máyowata Áánútuna asirayánkwará'á ásí-kwasai kosimátimeta ásí-kwasaiyaveta áraire asiramái siráundaya mináséi-kwásái kosimátimewana'a isaraawe. isówata séta Áánútuna kwaásiman-owe siráumne. keinárawate keséya maéwándarata kwétuwa'naa-eta máyaawana'a suwánaraawe. ⁶ Ísóigomo úntenkware kesáámó ówándantenkware'a mirá uráawe. mirámó umbá umbái tiyómbanivo íma ivátuwanae sumbá simátimakon-aimba méyatokaawe. Áánútun-amanko imáyáama timúwa'a tirumbá kawé'á umái mé'a ásí-kwasai méyatokaawe. ⁷ miraráán-umai máyómba pósa Áánútun-aaiyavesamo áraire kwésen-kwaasima Másétóniyaavakente Ákáyaavakente miráumai-naoken-kwaasima kembá tuwánésa kemó untembá miwímá uráawe. ⁸ Ísóigona kwaasái keinárawatopakemba simátima'maesa kuráawe. íma Másétóniyaa-kwaasigwara Ákáyaa-kwaasigwarare su'mainivo amápar-ayampaken-kwaasigwara'a isaraawe. Áánútun-aaiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái máyáan-aimba amápar-ayampaken-kwaasi isaraawe. Áánútunka'a agevamái máyáan-aimba á'a isáamba póta íma ókwarata simátimenaumne. ⁹ kentópataamo komaéwándara'a kawé'ó umásinkarontavesawe sésa kawer-áimbá kwésewe. kwaántá-kwaasiti aambá tuwésa Áánútunopa'a tiróntavesawe sésa kawer-áimbá kwésewe. Áánútu asirayánkwaráwái árair-Isoigo kwená mayáimá kwémayaantavaiye sésa kawer-áimbá kwésewe. ¹⁰ ókware'a kwíyómpakemba Áánútu ááninko Ísuma kumíniye sé'a kwéamu'maraantavesawe sésa kawer-áimbá kwésewe. Áánútu Ísumba pukáimpinkemba usásinankowana sáwí-imayaaomo tátokáimpinkemba iyásinkenaya kawepátá mósinkenena séna Áánútu aaiwimbá maitinkáindara'a iyátinkaudawai íma maitinkáníyemo siráiwaimba amu'maráantavesawe sésa kawer-áimbá kwésewe.

2

Tésárónaikaava'a Póro mayái mairáin-kwasai.

¹ kentáási kwaásiyono. keinárawate komaéwándarata áúgwara'-mayaimo mayááwándaya áta suwánaraawe. ² ímo kentópa'o kówánda-kanaavimba Vírípai-naopa'a komaéwánasaya suwánamái sínkamesaya sáwí'o umásínkón-aimba á'a isaraawe. Áánútu kwená asirayámbá símakowana póna íma sá'a kówata úwoi poposaa umáiyá Tésárónaikaavata kentópata Áánútuna ásí-kwasai kosimátimakaumne. sáwí'o umásínkówaiya umbaiyá siyómbanivo íma tuwááwándaya ³ íma kampa'naampár-ímáyáavinkémbá simátimeta íma aarai-úmóyán-ímáyáavinkémbá simátimeta íma kwaé'mái-aimpinkemba simátimewandayaanivo ⁴ Áánútu kentááyávéna séna kesí

kwaási ontáv'e áséi-kwasai kosimátíma'mae'a koró súwata simásímakain-aimba kosimátíma'maeta kurúmne. Áánútu kwenísarena kesiruntá taainánimba póta mayáímá kwémaeta séta kwaásimo suwánésayaamo ésa évaka'a aamoí íyasa évaka'a íma aamoí ónááomba póna Áánútu suwánéna aamoí íníye-imayaama éta mayáímá kwémaeta ⁵ kentópa'a áséi-kwasai kosimátíméta íma tírunkáámbá koirá'mai-aimpinkemba kosimátíméwándaya ísaraawe. íma simái á'owana náaianantaveta súran-anda kwéeta kosimátíméwándaya Áánútu suwánaraiye. ⁶ íma simáímo keinárawakwara ó'on-kwaasigwara'a kesúwíta anómba ónáe-imayaama ovó séta kosimátímakaumne. keinárawate maéwándarata Ísu Káráísiti si'marón-kwaasiya ówándanivo íma anón-kwaasi-ita umái méta ⁷ kwempatá umái méta aaraigómó kwená iyámpóímo kárakwiyin-ita urúmne. ⁸ keinárawa'a kesiruntá tímaketa Áánútuna áséi-kwasai kosimátíméta sínkamiyata puwúnavo-imayaa íya ówándaya Áánútuna áséi-kwasai kosimátímakaumne. ⁹ kentáásí kwaásiyono. keinárawate maéwándarataamo asirayám-báyáímó mayááwánda tááka'a makáawe. Áánútuna áséi-kwaasimo simátíméwándaya no'wáamba írarómba enónka'a aaváayara'a mayáiyá mairúmne. toómbá íma úwoi simígwáe séwándaya toómbá meéyán-umai kwéneta mairúmne. ¹⁰ keinárawa'a Áánútunka'a agevamái máyáawaiye maéwándarata kawé'á umái arupí umái méta íma sáwí'a ówándaya maéwána'a suwánontemba Áánútugwara'a suwánaraintaawe. ¹¹⁻¹² tivoísáímo kentí iyámpóímo kárakwiyonten-umai moórá-mora-umai kesáámá kárakwíreta méta paru umátinketa Áánútun-ai kawer-áimbá kwésimatíméta séta miráráámbá iyantave'a Áánútu arááíma kwárewana Áánútu aamoí íníye sirúmne. Áánútu kwésimba pó'a kwemó kwááípa'a kwená ságan-ayamapa'a táménaaowe. mirámó iyantave'a Áánútu arááíma kwárewana kwemá aamoí íníye.

¹³ maarán-áinkwárá'á Áánútumpa'a aasiyaasí súwi kwésune. Áánútun-ai simátíméwándarata keinárawa'a sé'a kwaási taaiman-íye íma sumbá Áánútun-aaiman-íye sé'a tírumpimbá asiramái méyatokaawe. simátímakaunda-aimba árai'a Áánútun-aaiman-íye. simátímakaunda-aintave'a áraire kwéseмба póna mináínkó kwétuwa'naa-íye. mindáyaveta íseta Áánútumpa'a aasiyaasí súwi kwésune.

¹⁴ kentáásí kwaásiyono. Yútaa-ayampaken-kwaasi Ísóigona kwaási Ísu Káráísitiyemo tarúmáimo máyáan-kwaasimo uráantemba keinárawa'a mirá uráawe. Yútaa-ayampaken-kwaasimo miwínkémhá Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire kwésempinkemba sáwí'a umátinkaraantemba kentí kwaási kembá sáwí'a umátinkaraawe. ¹⁵ miYútaa-kwáási tíkwá'náma naaóv'á Áánútun-ai simátímakowai tóinkotí'na úmae kwéiyuwasa putásowasa maimaé kwéiyesa mátinkamae iyówasa miwí tisaavutantamba ésa ívé'a máyáawai Ísóigo Ísumba inkámúwana puwúwasa kentáámá sáwí'a umásinkesa kwakáawe. mirá untávéna Áánútu íma aamoí umátinkaraiye. miwímá amápa-kwaasiti namuro-kwáásíráámbán-owe. ¹⁶ Áánútu sáwí-ampakemba kawer-ámpá'á métinkanintaveta ó'onkaa-kwaasiyaveta Áánútun-ai simátíma'maeta kwégundaya Yútaa-kwaasi aambá úsínkesaya amápa-kwaasiti namuro-kwáásíráámbá kwéowe. tíkwá'náti sáwí-mayaigwara'a ívé'o máyáan-kwaasi maimaé kwéiyowana ívé'a Áánútu áwá'á kwétíyíye.

Póro ókwara'a kotuwánanae siráin-kwasai.

¹⁷ kentáásí kwaásiyono. kembá tiyuwéta maanká'á sáwíyanka'a taméta keinárawataveta imáyáama ávááraumai kwéeta kembó kotuwánanaunda-antaveta kwéavakaa-éta ¹⁸ ókwara'a kotuwánanae séta kemá Póro sé'a ókwara'a kotuwánanae síma-síma'a kwéunana Sáátáánigo aambá úsínkaraiye. ¹⁹ naaémba Ísóigo Ísuma kumínimba aúranka'a kométa nóintaveta amu'maránaundayawa'i. nóintaveta aamoíyá ónaundayawa'íyo. keinárawataveta imáyáa éta aamoíyá ona'á ²⁰ kentáá súwí'a mósá maráiyana sirunkóyá aamoí íníye.

3

¹ kentávékai ávááraumai imáyáama kwéekaimanivo maankákái maékai keinárawa'a ó'opa'a máyáantavekai Áténési-naopa'a keirái maékai ² Tímótimba ai'marááwáyana kentópa'a kuráíye. Tímóti kentáásí kawé-kwáásí póna kwesé keséya Áánútuna mayáiyá kwémayaunanaya póna Ísu Káráísitina áséi-kwasai simátíma'maena kwégwiye. kotirávayaina'a Áánútunka'a agevamái asiramái meígwáe sé'a Tímótimba ai'marááwánana kuráíye. ³ Áánútun-ai ímo ísááwái sáwí'a umátinkaiya'a Áánútumba aúwáavo sé'a

Tímótimba ai'marááwánana kuráiyē. Áánútu séna kesááimo ímo isááwai sáwí'a umátinkanaaowe siráimba pósa kentáá sáwí'a kwéumasinkaamba á'a isaraawe. ⁴ keinárawate maéwáandarata séta sáwí'a umásinkanaaowemo siráundaya ívé'a magwévaaris'a kwéawanaawe. ⁵ kemá imáyáama é'a Sáátáánigo séna Áánútumba auwésa kesáái isáígwaé siráintave'a mirá uráawe. Áánútunka'a agevamái máyááo sé'a kentáái isánáe sé'a Tímótimba ai'marááwánana kentópa'a kuráiyē. kentópa'a mayáímá komayááwánda áúgwara'-mayaima mairáunda ívé'a mimbáyáígón-úma ima kwáívo sé'a Tímótimba ai'marááwánana kuráiyē.

⁶ Tímóti kentópa'a koména koyauweréna kesópa'a téna keinárawatavena séna Áánútumpa'a tirumbá kwétimesa kwenká'á agevamái asiramái máyaawe séna ásí-kwasai tasimásimakaiye. keinárawa'o kentávé'o sé'o kawer-áimba kwésiyemo senkwára'á tasimásimakaiye. kesáámo sétaamo keinárawa'a kotuwánanaemo súna'o kentááyáv'é'o tatuwánanaemo senkwára'á tasimásimakaiye. ⁷ Áánútun-ai kwésimatimundarakemba évakarawai sáwita umásinkáanka'a Áánútun-aiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái asiramái máyáan-aimba tasimásimakaimba póna sirávayai-aimba tasimásimakaiye. ⁸ Ísóigompa'a tarúmaimo asiramáimo máyáan-aimba iséta póta kawetá umái máyaumne. ⁹ Áánútunka'a asiramái máyáawata póta Áánútunopata kentáásirunko kawé'a kwéisata Áánútumpata súwi kwésune. ¹⁰ keinárawatopa'o kónaunda-amba Áánútu kwi'maránintaveta eénáinka'a aaváyaara'a Áánútumpata asiramái áísaa úmae kwéiyune. Áánútun-aiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái máyáambanivo moóráva'a kwéyuwaantaveta kotúwa'naa ónáe séta Áánútumpa'a asiramáiya kwésune.

¹¹ námúna kwésundaya pósarai Áánútu kentáásivoe Ísu kentáási Ísóigo umái kentópa'o kónaunda-amba kwisinkáyáoiye. ¹² námúnaa kwésundaya póna kesiruntá áváaraumai timakaundanten-umai Ísóigoma imáyáa timina'a moórá-mora-umai ísámai kentirumbá kwétime'a amápa-kwaasivimba kentirumbá kwétime'a ménaaowe. ¹³ mirá íyana Áánútu kentirunkómbá asiramátinkaina'a Ísu kentáási Ísóigomo kwená kwaásiyemo kumíndara'a Áánútu kentáásivowa aúranka'a kawé'a umái maíyana sáwi-aimba kempimbá ima kwénintaveta námúnaa kwésune.

4

miráyáámó kwéunanayaamo Áánútumo aamoiyáámó kwéumasinkain-kwasai.

¹ kentáási kwaásiyono. moórá-ainkwara'a isáaro. Ísoigo Ísuwe tarúmaimo máyaundayaveta kwákwiyyeta asiramái simátimeta séta Áánútumbo arááimo taiwáiná ááimba agaráátinkaundaya kwa'mae kwégwiyana Áánútu tuwánéna aamoí umátinkaniye. mináínkóná ááimba á'a kwégwaraavo miráumai kwa'mae'a koró. ² Ísóigo Ísu simásimakain-amaanta simátimewanda á'a isé'a kwégwaraawe. ³ Áánútu maarámó iyávéna kwéankaiye. keinárawa'a Áánútumpa'a té'a kwendéi taauráaro. aarai-úmóyáné inaamaru-úmóyáné aseráaro. ⁴ kwaaimó é'a aaraimó mayánáaomba arupí umái máyáaro. mirámó ónááomba Áánútu mirámó iyávéna kwéankaiye. ⁵ Áánútumpa'o ímo tiráan-kwaasimo ontembá ima mirán-oro. pói-iyankomo kwaaván-inímbó maráintemba ima mirán-oro. ⁶ Áánútuna amáamba miráumai kwáyáintavai aaraimó mayánáaomba kentí kwaásima íma sáwí'a umátinkáaro. ké'naamba simái ságamatimeta séta mirá-sáwí-ámpá'ó kwiyanao éna Áánútu umbai-méyámbá tímíníye. ⁷ Áánútumo kwená kwaási-i'ó umásínkáinta kawé'o umáimo maíyáviyá kwéumasinkaintaawe. ima sáwí'a umái mai-íta kwéumasinkaintaawe. ⁸ mindáyavesa súnda-aimba isésa tínaaemba umáiyawaima ima kwaásiye su'mai tínaaemba umátimenaomba pósa Áánútu kwenamambá kwétimiwainkwara'a tínaaemba umámenaawe.

⁹ keinárawa'a kentí kwaásima Áánútun-aiyave'a áraire kwésen-kwaasi moórá-morawaivimbo kentirumbó kwétimen-aimba Áánútu agaráátinkaraimba pó'a á'a mirá kwéovo moórá-morawaivimbo kentirumbó kwétimen-aimba maankwándááivimbá ima agayánaumne. ¹⁰ keinárawa'a Másétóniyaa-ayampaken-kwaasi Áánútun-aiyavesa áraire kwésen-kwaasivimba á'a kentirumbá tímakaawe. asiramái séta moórá-morawaivimba kentirumbá tíma'mae'a iyóro kwésumpo ¹¹ asiramái imáyáa kwé'a paru umái mé'a kentúra'a kárakwiye'a toómbó mayánáaontave'a mayáímá máyáaro. mináimbá á'a simátimakaunda ¹² mirá é'a mayái mayáiya'a Áánútumpa'o ímo tiráan-kwaasi tuwánéna keinárawatavesa kawé-kwáásimá owémá sénáaowe. mirá é'a mayái mayáiyana ima tááintinkaniye.

Ísóigoma kumínín-kwasai.

¹³ kentáási kwaásiyono. Áánútun-aaiyavesamo árairemo siráan-kwaasimo púwówasamo utámakaan-kwaasi táaiyave'a tirunkó sáwí'an-ivo séta árair-aimba simátiménda ísáaro. Áánútunka'o ímo agevamáimo mésamo Ísu kumíndara'o pukáampinkembo usásinaiyavesamo ímo amu'maráan-kwaasi tirumbá sáwí'a kwéivo keinárawa'a mirá ovó séta senda-áíntá ísáaro. ¹⁴ Ísu pukáampinkemba usásinkaintaveta áraire kwésumpo Ísun-aaiyavesamo árairemo sésamo pukáan-kwaasi Áánútu miwígwará Ísunkwara'o tiránín-aintaveta áraire kwésune. ¹⁵ simátiménda-aimba Ísóigoma siráin-aimba-íye. Ísóigoma kumíndara'a úwoimo túvamaimo máyáan-kwaasi pukéwai aiva'á íma usáyaaitanaaowe. ¹⁶ Áánútuna kwayó-káwáánákó kwíyómpakewai aai sínana Áánútuna uwírenko anónka'a aai sínana Ísóigo anónka'a kwésindavinkemba kwíyómpakemba kumínimba Ísu Káráisitín-aaiyavesamo árairemo sésamo pukáan-kwaasi aiva'á usásinaiyata ¹⁷ Ísu Káráisitín-aaiyaveta áraire sétaamo úwoimo súvamaimo máyáandawaiya kusirámbayainata ainámpimbá aiva'ó íráawaise uyorupéta Ísóigomba uawánéta miráumai aasiyaasi Ísóigowe mai'mai'a ónaundayaawe. ¹⁸ mindáyave'a síma-síma kwé'e'a tirávaimai máéro.

5*Ísóigo kumínintavetaamo to'mayaa ónaunda-kwasai.*

¹ kentáási kwaásiyono. Ísóigo Ísumo kumínín-kanaama íma ísare'a maankwándááivimbá íma agairúmne. ² kemá ísaraamba no'wáamba umóyán-kwáásímó anompintumáivimbo tintenkáán-umai Ísóigo Ísumo éna miráumai kumíniye. ³ kwaásimo maarámó sésamo ívé'a kawe-kánááivimbá aánoumai máyaumne sénááombanivo avekáámbó éna sáwí-kanaao téna tasáwí'a umátinkaniye. aaraigóná kanaamó tisanamó ímbá iyámpói kwémarankaiye. mirámó ontembá misáwí-kánááómó éna íma asétinkainda amáparawaimba tátoranaiye. ⁴ kentáási kwaásiyono. umóyán-kwáásígómó kentí náaindawaamo tamaimairáina'o awáné'o é'a táátave'a ónááombanivo íma túnkaiimpimba máyáamba póna Ísóigo Ísumo kumínimba íma táátave'a ónááowe. ⁵ keinárawa'a sáma kaiwáí áráá'maa'a owatá kesáágwará'á íma túnkaiwaindeiya úmpo sáma kaiwáíndéiya úne. íma sáátaveta ónaumne. ⁶ évakarawaimo ombá Ísumo kumínín-imayaa ímo ombá tavú'máimo tuúmó kwáéntenkaamba kwéovo kesáá íya miráyá éta kárákwimaiya kawer-ímáyááyá umáiya ménaumne. ⁷ kwaásima no'wáamba tuún-kwáéwasa uwo'aó'-nómbó kwénaan-kwaasi no'wáamba nésa uwo'aó'á ónááovo ⁸ kesáá sáma kaiwáí áráá'maa'a póta íma miráráántá ondayá kawer-ímáyáá umáiya ménaumne. miráumai méta kweukáámbó averímaiyaamo máyaundantemba Áánútunka'a agevamái méta kwaásivimba siruntá kwétimeta máyaumne. kweu'néimó súwawaa'o ánáan-kwimaimo máyaundantemba Ísu Káráísiti kusiránintaveta amu'maréta ménaundayaawe. ⁹ Áánútu kwená kwaási-ita umásinkaraimba kentáási sáwí-mayairakemba Áánútu áwáá'a simásinkanintavena ímanivo Ísóigo Ísu Káráísiti kentáási sáwí-mayaigomo tátokaimpinkemba iyásinkenaya kawepátá mósinkanintavena Áánútu kwená kwaási-ita umásinkaraintaawe. ¹⁰ Ísóigo Ísu Káráísiti kentávénáya ísámai pukáimba póta kumínataamo éta úwoimo máyaunda-kwaasigwara pukáan-kwaasigwara'ó éta kweséya ménaumne. ¹¹ mindáyave'a moórá-mora-umai túwa'naa e'a kawer-áimbá síma-síma'a iyamba pó'a asiramái ménaaowe. á'a kwéomba pó'a mirá úmae iyónááowe.

¹² kentáási kwaásiyono. moórá-aimbo asiramái simátiménda ísáaro. keinárawapimba mayáimá maésa kawer-áimbá simátimesa asiramái arupí umátinkanaaontavena Ísóigo miwí usásintinkarain-kwaasi táái taagwiyávóro. ¹³ keinárawapimba miwí mayái kwémayaantave'a pó'a miwí táái mósá maré'a kentirumbá kwétimé'a máéro. keinárawapinkemba moórá-morawai paru umái máéro.

¹⁴ kentáási kwaásiyono. asiramái súndaya kavóná-kwaasiyave'a asiramái sé'a arupí umátinkáaro. táákavuravumo íyan-kwaasi tirumbá asiramátinkáaro. aamoisayán-kwáásigwará'á túwa'naa oro. amápa-kwaasinamba kwempa'á aánoumai máéro. ¹⁵ kembó sáwí'o umátinkéwa'a anondá miwí sáwí'a umátinkáavo sé'a aamba áúntinkáaro. aasiyaasi miráumai keinárawate umái ó'on-kwaasigwara'a kawe'á umátinkáaro.

¹⁶ aasiyaasi tirunkó aamoí ína'a mé'a ¹⁷ Áánútumpa'a námúnaa símae iyé'a íma agándaaro. ¹⁸ kentópa'a ó'on-ó'on-tantaa'a kawe-tántáá'á umbai-yántáákwará'á tinimba Áánútumpa'a súwi sé'a máéro. mirámó ónááomba Áánútu mirá iyávéna kwéankaiye. Ísu Káráísitiye tarúmai mé'l Áánútumpa'a amápa-tantaatave'a súwi kwésemba Áánútu mirá iyávéna kwéankaiye.

¹⁹ Áánútun-amankomba íma aambá áúnanke'a ²⁰ Áánútun-amankoma simátímakain-aimba kwésimatimiya'a mináímbá íma tínaaemba umáméro. ²¹ amápa-tantaa'a taaíntuwe'a kawé-tántááká'á asiramái méyatoraaro. ²² amápa'a ó'on-o'o-sawiyantaatave'a aséráaro.

²³ Áánútu paru kwéumatinkaiwaina ááimban-iye. kwemá keinárawa'a kwendéi auránintaveta námúnaa kwésune. Áánútu kentí imáyáara'a túwawaaka'a timanka'á kárakwiyina'a kawé'á umái ménaaomba Ísóigo Ísu Káráísiti kumíndara'a íma sáwí-aimba kempímbá kwénintaveta námúnaa kwésune. ²⁴ Áánútu áraikona ááimba póna kwená kwaási-i'a umátinkaindayavena tááyaraiwai kwemó siráinteni'a mirá umátinkaniye.

²⁵ kentáásí kwaásiyono. Áánútumpa'a kentááyávé'a súwa'naa umai námúnaa seró. ²⁶ Áánútun-aaiyave'a áraire kwésewai tiyáamba tíméro kwésune. ²⁷ Ísóigo simásímakaintave'a asiramái simátime'a sé'a maankwándááivínkén-kwásái Áánútun-aaiyavesa áraire kwésewai amáparawai simátíméro.

²⁸ Ísóigo Ísu Káráísiti aasiyaasí úwoi kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune.
kemá Póro siráunda mináímbá kwéanasaiye.

2 Tésárónaika

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaan-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanámbá agaimái Tésárónaika-naoraa-kwaasi Ísuna aampa'ó kwégun-kwaasitopa'a agaimái tuwówana moóráwai mátimakaiye.

¹ kemá Póro maanámbá maanáúvávimbá agaimaráúmpo isáaro. moóráwai áwí'a Sáirásiye moóráwai áwí'a Timótiye kesé máyaayanka'a moórá-kwasai sénaumpo isáaro. Tésárónaika-naopakewaima Ísóigona kwaási isáaro. Áánútu kentáásivoe tarúmai Ísóigo Ísu Káráísitiye tarúmai máyáawaima isáaro. ² Áánútu kentáásivowawe Ísóigo Ísu Káráísitiye úwoi kwétuwa'naa-esarai paru kwéumatinkaayantave'a námúnaa kwésune.

³ kentáási kwaásiyono. ááema Áánútun-aiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái mé'a ívé'a asiramái Áánútuwe aráápamai máyáawe. ááema moórá-morawaivimba kentirumbá tímakaamba isa'á ívé'a kentirumbá tíma'mae kwégowe. mirámó kwéomba mindáyaveta Áánútumpa'a súwi símae kwéiyeta námúnaaya kwésundaya kawetá kwéune. ⁴ Ísu Káráísitina kwaási ontávésa sáwí'a umátinkesa tí'a ini'á kwéumatinkaamba Áánútunka'a agevamái mé'a ima auwé'a kwentávé'a isámai asiramái máyáamba póta Áánútuna kwaási moórá-mora-naopimpa'a máyáanta simátimeta kentúwí'a mósá makáumne.

⁵ miráumai asiramái máyáamba pósa tí'a ini'á kwéumatinkaamba iséta séta Áánútu arupí-meyamba tímínimba póna kawe'náráwari'a kwéumatinkena kwégaragwiyye kwésune. ⁶ Áánútu arupí umái máyáiwai sáwí'a kwéumatinkaawai sáwí-meyamba tíména ⁷ kentí umbai-yántáaré kentáási umbai-yántáaré ánásasiyuwanintaawe. Ísóigo Ísu kwíyómpakemba kumíndara'a kwená asirayán-kwáyó'nárakwara'a iraráámbá kúra'mae kumíndara'a kentí umbai-yántáaré kentáási umbai-yántáaré Áánútu ánásasiyuwena ⁸ Áánútumpa'o ímo tésamo nénka'o máyáawai sáwí-meyamba tíména Ísóigo Ísuna ásí-kwasai ímo taagwiyyawai sáwí-meyamba tímíniye. ⁹ miwítí sáwí-meyamba maarán-íye. sáwí-meyambo kwaikwai'o ínín-ayampa'a aasiyaasi maí'mai'a íyana Ísóigo aambá itáyuwainasa kwenópa'a íma iyésa kwená ó'oran-asirayamba íma awánanaaowe. ¹⁰ mitáwai kumíndara'a kwená kwaási kwenááiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyáawai kwenáwí'a anómba umánkesa áwí'a mósá marésa aamoí onááowe. Ísun-ai simátimewanata keinárakwara'a áraire sé'a kwenká'á agevamái máyáamba pó'a mirá onááowe.

¹¹ mindáyaveta keinárawa'a túwa'naa eta maarán-áimbá námúnaa símae kwéiyune. Áánútu kwená kwaási-i'a umátinkaindayavena tááyena kawe'náráwari'a umátinkanintaveta námúnaaya kwésune. Áánútu asirayámbá tímína'a kentí imáyáavinkemba kawe'-máyaí maimae iyónááontaveta námúnaaya kwésune. Áánútu asirayámbá tímína'a kwenká'á agevé'a asiramái ménaaomba pó'a kawe'-máyaí mayánááontaveta námúnaaya kwésundaya pó'a ¹² keinárawapimba Ísóigo Ísu áwí'a anómba íyana Ísu kwená kwaási-i'a kwéontavena kentúwí'a maimae iyíniye. kentáási Áánútuwe Ísóigo Ísuwe úwoi túwa'naa úyamba pó'a Ísóigo Ísu áwí'a mósá maránááontaveta námúnaaya kwésune.

2

sáwí-mayaigombo avowái'o owáiná kwaasái.

¹ kentáási kwaásiyono. kentáási Ísóigo Ísu Káráísiti kuména kunterupásinkainata kweséya ménaunda-ainta avora'á simátimenaumne. ² évakarawai sésa Ísóigo Ísu á'a kunkáiyé siráan-aimba íma anón-imayaa íyana tirunkó sáwí'a íno. mináimbó simátímakaawai kentí imáyáavinkena sirá. mirámó sembá Áánútu simásímakaiye sirá. kentávésa aúvávinkemba simásímakaiyewa sirá. náávaken-ainewa siráao. ³ minkámpár-áimbá kwésimatimewa'a árai'a siyé seváímpó'a maanáimbá avora'á simátimenaumpo isáaro. Ísóigo Ísu kumíní-tawai íma úwoi kumínívo aiva'á sáwíwarawai Áánútumba tínaaemba umámiyana sáwí-mayaigomba avowái'á uráiwai sáwí-marupa'o iramó kaikai'o kwéipa'o kumbéniwainonkaamba paáriníye. ⁴ évaka-tantaatavesamo kwaásimo sésa kesí ísóigoman-íye sésa mintántáákóná imáyáa mósá kwémaraambo éna aambá aunéna séna úwoisan-tantaa'an-ivo keyáá anómba úne séna Áánútuna mono'-náúmpá'á uména kampa'á séna kemá Áánútu úne síníye.

⁵ keinárawate maéwándara'a mináimbá simátímakaunda ímo tuwinkaráámbá tuwinkaráawe. ⁶ ívé'a sáwí-mayaigomba avowái'a uráiwaimba aambá ítánkaraimba kwéisaawe. Áánútu séna sáwí-mayaigomba avowái'a uráiwaina kanaamá kwétiye sínda-tawai mindá'á paáriníye. ⁷ ívé'a sáwísawaa-mayaima aúp'á kwémayaawana sáwí-mayaigomba avowái'a uráiwaimba aambá tawísíyankainana paárinđara'a sáwísawaa-mayaima avora'á paárinana ⁸ sáwí-mayaigomba avowái'a uráiwaiğwara'a paárinana Ísóigo Ísu sáğayankwara'a kuména áama áútinkena inkaména kwená asirayámbá maisuwáníye. ⁹ sáwí-mayaigomba avowái'a uráiwai paárinđara'a Sáátáánigona asirayákwárá'á paáréna ó'on-o'om-bayai ímo awánaraam-bayai kampa'-máyaí kwémaena ¹⁰ ó'on-o'on-tantaatavena kampar-áimbá simátíminasa sáwí-meyambo kwaikwai'o ínín-ayampa'o kóménaon-kwaasi mináíntávésa áraire sénááowe. árair-aintavesa íma aamoí iyamba Áánútu sáwí-imayaamo tátokaimpinkemba iyátinkáiwain-aaiyavesa íma aamoí iyamba póna Áánútu íma kawer-ámpá'á métinkaniye. ¹¹ mirá-sáwí-kwáási pósa minkámpár-áíntávésa áraire sénááowe. mirá-sáwí-kwáási póna Áánútu étinkainana kampar-áínkó miwí asiramái tátorainasa kampar-áíntávésa árair-aímban-íye sénááowe. ¹² miráumai árair-aintavesa kampar-áíné sésa sáwí'o kwéontavesa aamoí iyawai sáwí-meyamba tímíniye. kemá Póro sé'a aiva'á sáwí-mayaigomba avowái'a uráiwai paárinana Ísóigo Ísu kuména inkaména kwená asirayámbá maisuwáníye.

asiramái máyáan-kwasai.

¹³ kentáási kwaásiyono. Ísóigo arumbá kwétimiye. aiva'á Áánútu keinárawatavena séna sáwí-imayaamo tátokaimpinkemba iyátinke'a kawer-ámpá'á métinkanaumne séna kwenamambá ai'marówana Áánútuna kwaási-i'a kunumátinkowa'a árair-aintave'a áraire siráantaveta aasiyaasi Áánúntumpa'a súwiya kwésimankaumne. ¹⁴ áséi-kwasai kosimátímewananaya kwená kwaási-i'a umátinkaina'a Ísóigo Ísu Káráísiti sáğayankwara'a máyaípa'a uménaontavena Áánútu táayaraiye. ¹⁵ mindáyave'a asiramái mé'a kosimátímakaunda-aine aúváivimba agairáunda-aine tirumpimbá tátoraaro.

¹⁶ Ísóigo Ísu Káráísitiye Áánútu kentáásivowawe kentáási imáyáa ésarai úwoi súwa'naa esarai aasiyaasi kentáási imáyáa kawé'á kwéumasinkaayata Ísu Káráísitiye ménaundayaveta kwéamu'maraundayaawe. ¹⁷ Ísóigo Ísu Káráísitiye Áánútu kentáásivowawe kentí imáyáa kawé'á umátinkesarai asiramátinkaiyamba póna kentí mayáiyé kentááiyé kawé'á ínintaveta námúnaa kwésune.

3

súwa'naa umai námúnaa seró siráan-kwasai.

¹ kentáási kwaásiyono. moórá-aimba simátimenaumpo ísáaro. kentáa súwa'naa umai Áánúntumpa'a námúnaa seró. Ísóigon-ai simátíménana amápar-ayampa'a avekáámbá kóyáwé ínasa mináimbá tátoranaaontave'a Áánúntumpa'a námúnaa seró. keinárawapimba Ísóigon-aigo á'a mirá umái tátokaiye. ² moórá-yantaatave'a Áánúntumpa'a námúnaa seró. évakarawai Áánúntun-aaiyavesa áraire sewasá évakarawai kamparé kwésesa miwíwinkémbá sáwí-kwaasi sáwí-mayai kwémayaawai sinkamovainivo kentáa súwa'naa umai Áánúntumpa'a námúnaa seró.

³ Sáátáánigona tátoraivo séna Ísóigo kwemó sintembó mirámó iwái póna kárákwimai asiramátinkaniye. ⁴ keinárawataveta asiramái séta Ísóigo tarúmai máyáamba pó'a simátimunda-ainta taagwiya'é'a mirá úmae'a iyónááowe kwésune.

⁵ Ísóigo imáyáa tímína'a sé'a Áánútu arumbá kwésimiye sé'a ménaaontaveta námúnaaya kwésune. Ísu Káráísiti imáyáa tímína'a kwemó asiramáimo máyáisanamo ímo ávómo kaintembá kemá mirá ónááontaveta námúnaaya kwésune.

mayáimá máyáaro siráin-kwasai.

⁶ kentáási kwaásiyono. Ísóigo Ísu Káráísitina mayáiyá kwémayaundayaveta asiramái simátimeta séta keinárawapinkemba évakarawai Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire siráambanivo simátímakaunda-ainta íma kwarésa kavóná-kwaasiraamba umái máyáawata séta tiyuwé'a miwísé íma máéro kwésune. ⁷ keinárawate maéwándara'a kavóná-kwaasiraamba íma umái maéwána'a suwánaraamba kesáámó uráundantemba mirán-oro. ⁸ kentí toómbá íma úwoi kwéneta meeyán-umasuweta kwéneta no'wáámba aavýaara'a enónka'a siyáántán-kwimai mayáiyá kwémaeta mimbáyáivínkén-tómbá mairáumne.

keinárawa'a mase'á umátinkauvavo séta toómbá síméro íma súndaya mayáivínkén-óntándéí mairáumne. ⁹ Áánútuna áséi-kwasai kosimátímakaunda-anonda tísaa umáímo toómbó mairékaiya kawe'á éta úsina íma tísaa úndaya mairáumne. mayáímó asiramáímo mayááwándaya suwáné'a keinárawakwara'a mirá ónááontaveta kosimátímakaunda-anonda íya úwoi mairáumpo meéyámbakaumne. ¹⁰ keinárawate maéwándarata maarán-áimbá simátimeta séta kavóná-kwaasi mayáímó ímo kwémayaan-kwaasi toómbá íma tíméroya simátímakaumne.

¹¹ keinárawapinkemba évakarawai kavóná-kwaasi mayáímá íma máyáamba kwantánaanta-aimba simae kwénaaonta ísaraumpo ¹² miwiyávéta asiramái simae iyéta séta Ísóigo Ísu Káráísitina mayáímá kwémayaundayaveta séta ivátuwe'a kawer-umái mé'a mayáímá kwémae'a kentí mayáivínkémbá toómbá naaró kwésune.

¹³ kentáásí kwaásiyono. kawe'-máýáímá kwémayaamba íma tívón-káína'a mirán-káwé'-máýáímá máyáaro. ¹⁴ maanáúváiimbá agaimakáunda-aimba évakarawai ísámai tínaemba umásuwaiyawai tuwáné'a miwítí nénkakaamba umái méwasa imáyáa ésa tigaevimpín-umai koyauwé'mai teró. ¹⁵ namuro-kwáásiyémo kwéontemba mirá íma é'a kentí kwaásiyemo kwéontemba mináimbá simái ságamatimero.

¹⁶ Ísóigo paru kwéumatinkaiwaina ááimban-íye. kwemá kawe-kánáá sáwí-kanaa paru umátínkámaena iyínintave'a námúnaa kwésune. keinárawate Ísóigo ménintave'a námúnaa kwésune. ¹⁷ ayááír'a kemá Póro agaimaráumpo awáné'a kwenayáánavi'a póna kwenááiman-íye sé'a ísáaro. amápar-auvaivimba miráumai kwéagayaumne.

¹⁸ Ísóigo Ísu Káráísiti úwoi kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune.
kemá Póro súnda-aimba kwéanasaiye.

1 Tímóti

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaan-umai sísamaivakemba ava'moraé-iyá'yo. miráumai-ima maisuwéna Tímótina imáyáa éna maanáimbá agaimái tuwówana kwenópa'a kuráiyé. Ísun-ai simátíma'mae iyúnkakemba ándáva'a ánkárovana ména Tímóti Évévási-naopa'o Ísóigona kwaásira'o kárákwirontavai imáyáa éna maanáimbá agaimarówana kwenópa'a kuráiyé.

¹ Tímótiyo kemá Póro maanáimbá maanáuváivimbá agaimarúmpo isaaó. Áánútu kentáási sáwí-imayaamo tátokaimpinkemba iyásínkáiwaiye Ísu Káráisiti kumíniye sé'a amu'marúndawaiye kentávésarai sésarai aantá-kwaasi-i'a éma Ísu Káráisitina-ai kosimátíma'mae naauwó sésarai si'mákaivo ² Tímótiyo Ísu Káráisitinka'a agevamái maéndawai árai'a kesááninkaamba ómpo isaaó. Áánútu kentáásivowawe Ísu Káráisiti kentáási Ísóigowe úwoi áwa'naa esarai tirumbá umánkesarai paru umánkaayantave'a námúnaa kwésune.

³ ááema Másétóniyaa-marava'a kónáe séwánda-tawai entávé'a asiramái sé'a Évévási-naopa'a úwoi maiyó. Áánútun-aaigomba kwaé'náer-aimba kwésewaiyavai íma mirán-áimbá seró simátimiyo. ⁴ aasiyaasi íma imáyáa umái manír-áiné t'kwá'náwe tináávúwísáiyé túwikwara'a íma taaró simátimiyo simámakaumne. mirán-áimbó kwéseмба kwaásiti imáyáa taviséna íma túwa'naa ínasa pósa Áánútumpa'a íma aráápamai mai'mai'a ónááowe. ⁵ ániwo simámunda-aimbo amáparawaimo kwarésamo ésa imáyáavinken-aine tirumpinkén-áiné kaweré su'mai úmae kwéiyinasa Áánútun-aaiyavesa áraire sésa íma tóikakene su'mai sésa tirunkakénkwárá'a sénááomba pósa tirumbá tíméro kwésune. ⁶ évakarawai mináimbá ivátuwesa úwoi-aimba simae naaésa ⁷ Áánútuna ámáamba simátimenae sésa ombánivo minamáámbá íma kawé'a umái isésa asiramái sen-áínkóná ááimba íma isaraawe.

⁸ ámáamba kawé-tántáá'a póna mindámo kwégwaraan-kwaasi ámáánko kwétuwa'naa-imba isaraumne. ⁹ kesí ámáamba kwa'mái máéro séna ámáamba tíména sáwí'o uráan-kwaasi kawer-ámpá'ó kónááontavena ámáamba tímakaiye. ámáambo káráan-kwaasiye aaimó ímo isáan-kwaasiye Áánútuntavesamo ímo imáyáamo on-kwáásiyé sáwí'o kwéon-kwaasiye Áánútun-aaiyavesa kwíráái kwésen-kwaasiye tinówovi t'inkamowasa púwón-kwaasiye évakarawai t'inkamowasa púwón-kwaasiye ¹⁰ aarai-úmóyámbó on-kwáásiyé kwaai-úmóyámbó on-íniné umóyán-ánká'a nááon-kwaasiye iyámpói-umoyambo on-kwáásiyé kampar-áimbó sen-kwáásiyé kampar-áimbó simátiyuwaan-kwaasiye Áánútuna árair-aimbo káráan-kwaasiye mirámó kwéon-kwaasimo kawer-ámpá'ó kónááontavena ámáamba tímakaisata isaraumne. ¹¹ mináimbá áséi-kwaasivimba kwéna Áánútu kaweré su'mai iwái kwená ááimba ó'oran-aainkwarawaina árair-aimban-iyé. kembá Póromba simásiména séna mináimbá simátíma'mae naauwó siráiyé.

Áánútu arumbá umásínkaraiye Póro siráin-kwasai.

¹² Ísu Káráisiti kentáási Ísóigo simásiména séna kesí mayái kawé'a umái mayáníyondayavai mayaaó séna mimbáyáimó mayánaundayavena asirayámbá simísa'a súwí kwésimankaumne. ¹³ ániwo mimbáyái íma mairáawandara'a kwenáwí'a simái sáwí'a umánke'a kwená mayái-kwáási sáwí'a umátinke'a kwembá simái sáwí'a umánkaraumne. minkáanárá'a Ísuma Ísóigoma iyé-áintávé'a íma áraire sé'a íma isámai kawer-é'a pó'a sáwí'a uráunda mindáyavena arumbá umásinkena ¹⁴ Ísóigo úwoi súwa'naa úmae iyisa'a Ísu Káráisitiye tarúmai mé'a kwenáaiyave'a áraire sé'a kwená imáyáa kwéune. ¹⁵ Ísu Káráisiti sáwí'o kwéon-kwaasi sáwí-imayaamo tátokaimpinkemba iyátinkanintavena marapá'a kunkáiyé siráivo mináimbá árair-aimban-ivo isé'a tirumpimbá asiramái tátoraaro. kemó Póromo sáwí'o uráundawai amáparawaimo sáwí'o uráamba usáyaaitaruumne. ¹⁶ mirámó uráundayavena arumbá umásinkena ayáátáaka'a simu'marómba kwaási mindá awánéna kwenáaiyavesa áraire sésa aúná'i'a umái mai'mai'a ónááontavena éna sínkamimba simu'maréna ména arumbá umásínkaraiye. ¹⁷ Áánútu kwégarakwiyiwai mai'mai'a éna íma puwíníwai éna kwenane'á súrandei ímo awánáúndawai kweyáá Ísóigoma éna kwená ááimba ó'oran-aaimba kwaikwai'a isaná kwenáwí'a anómba kwaikwai'a kwéiyé.

¹⁸⁻¹⁹ Tímótiyo kesááninkaawai maanáimbá asiramái simáménaumpo isaaó. ááema Ísóigona mayáimá mayáníyonda-aimba entá simámakaundayaama isa'á imáyáa é'a pó'a asiramái simáme'a sé'a mináintávái imáyáa umái kwaréma Ísóigowe aráápamai méma

arunkakémbá árar-aimba isé méma i-kwáásímó tiyáántambo kwimáimo asirayám-báyáímó kwémaesamo máéntemba Áánútun-aaiyavai ayáántamba kwimái asirayám-báyái kwémae maiyó kwésune. évakarawai tirunkakémbá árar-aimba tínaemba umámesa pósa Ísóigon-ai tínaemba umámesa máyáawe. ²⁰ miwívínkémbá kae'nárai túwí'a moóráwai áwí'a Áíméniyasi isaná moóráwai áwí'a Arekesándaa isa'á ti'maráúnana Sáátáánigo tátokaiye. Áánútunka'a sáwí-aimba simái tuwáyááoie sé'a ti'maráúnana Sáátáánigo tátokaiye.

2

Áánútumpa'a námúnaa sen-kwásái.

¹ maarán-áimbá simátimiyo sé'a kwésimamune. Áánútumpa'o námúnaamo kwésemba anón-tantaa'an-iyé. mindáyavesa námúnaamo kwésemba Áánútu amápa-kwaasi túwa'naa inkwáe sésa kwéaisaa-esa súwi kwésewe. ² Áánútu anón-kwaasiyie kenká'á kárákwiraaan-kwaasiye túwa'naa ínasa námúnaa síyamba paru umáiya moórávinta méta Áánútuntaveta imáyáa éta arupí umáiya ménaumne. ³ mirán-dámúnáámó sembá Áánútu aúranka'a kawe'á umái sewaná póna aamoí éna kwemá sáwí-imayaavinkembo iyásinkáiwaiya póna aamoí kwéiyé. ⁴ Áánútu amáparawai sáwí-imayaavinkemba iyátinkainasa kwená árar-aimba isanááontavena arááíma kwétaiye. miráyávésamo amápa-kwaasiyavesamo imáyáa ésamo Áánútumpa'o námúnaamo kwésemba kawe'án-iyé. ⁵ Áánútu mimbóráwái máyáísana Áánútuwe kwená kwaasiyeti avumpimbó máyáimba mimbóráwái ména minkwáásígó áwí'a Ísu Káráísiti ména kwaási Áánútunte kwétarutinkena ⁶ amáparawai sáwí-imayaavinkemba iyátinkanaumne séna taaira'á pukáiyé. Áánútu amáparawai kentí sáwí-imayaavinkemba iyátinkanaumne séna mirán-kánáa tíniye siráimba póna Ísu Káráisitimba ai'marówana kumpukáiyé. ⁷ miráumai Áánútu simásimena séna aantá-kwaasi-i'a éma ó'onkaa-kwaasi simátíma'mae naauwó séna si'marówa'a kwená árar-aintavesa áraire sénááontave'a simátíma'mae'a kwéiyune. mináimbó súnnda íma kampar-áimbá kwésumpo árar-aimba kwésune.

⁸ naaó'-naoken-kwaasi tayorupamá mésa Áánútuntavesa imáyáa ésa íma áwáá'a sésa íma aaisambá sésa námúnaa sénááontave'a mirán-oro kwésune. ⁹ tayorupamá mésumo Áánútuna imáyáamo mósá maránáaomba aaraimá maarámó iyávéna sirááíma kwétaiye. íma túma maé iyésa kawe'á umái unáánkwátói ésa kwaási aráá'a súrampimba sivúwóvo sésa íma konaarírí ésa ¹⁰ íma mirá-sáwí'á ésa kawe'-máiyáiyé su'mai máéwasa tuwánanaoowe. aaraimó kesáváímó sésamo Áánútuntave'a imáyáa kwéune sen-inímbó kawe'-máiyáímó kwémayaantemba mirán-oro. ¹¹ aaraí íma túma maé iyésa aánoumai mésa Áánútun-aaimo kwésen-kwaasi táái isanááowe. ¹² aaraimá íma kwaairá'á kárákwirawai mésa kwaai túranka'a íma komésa aái kwésimatimesa aánoumai máyáawe kwésune. ¹³ naaóv'á Áánútu Áándamumba aiva'á úmarena naaemba awaininkómbá Ívimba úmakaintave'a mináimbá kwésune. ¹⁴ Sáátáánigo íma Áándamuntavena siráivo Ívintavena kampar-áimbá simámuwana áraire séna aiva'á Áánútun-ai káráyukaiye. ¹⁵ ániyo aaraimá iyámpóimo matínkáiyambo éna sáwí'a umái mémpinkemba Áánútu tirániye. aaraimó Áánútunka'o agevamáimo mésumo kwená imáyáamo ésamo arupí umáimo aánoumimo mai'mai'ó úmae iyésamo mirámó íyanamo éna Áánútu sáwí'a umái mémpinkemba tirániye.

3

Ísóigona kwaásira'a kárákwirawaiti kwaasái.

¹ évakarawaimo Áánútuna kwaásira'a kárákwiyi-mayai mayánáe síyawaimo ésa tirááimo taí-máyái kawe'-máiyáimán-iyé siráimba mináimbá árar-aimban-iyé. ² moóráwaimo Áánútuna kwaásira'o kárákwiraiwaina mayáímó mayáíndawai maarán-kwáásígómán-iyé. kwempimbá íma sáwí-aimba kwáyáindawai éna mimbórá-inímbá makáíndawai éna arupí umái kawer-imáyááwe su'mai kwéíndawai éna kwenáwí'a mósá maréwai éna namu-kwaasi naambá tíména toómba índawai éna Áánútun-ai kanaán-umai simátíma'maena kwéiyíndawai éna ³ íma uwo'aó'-nómbá námae naaéna uwo'aó'á índawai éna íma aaisan-áimbá séna paru umái máyáíndawai éna íma óntantavena aúran-anda kwéíndawai éna ⁴ kwená naaúmpa'a máyáan-kwaasira'a kawe'á umái kárákwiraindawai éna kwená iyámpói kwentávésa ésa kwenáái kwéísaiyawai éna mirán-kwáásígómó éna

Áánútuna kwaásira'o kárákwiraiwaina mayáímá mayániye. ⁵ moóráwaimo kwená aarai-iyámpóira'o ímo kawé'ó umáimo kárákwiraindawaimo éna Áánútuna kwaásira'a íma kanaán-umai kárákwiyiniye. ⁶ ívé'ó Áánútuntavenamo ísámimo tındawaimo éna Áánútuna kwaásira'a kárákwiraiwaina mayáímá íma mayániye. mirán-kwáásígómó mimbáyáímó maénamo éna kwenáúma maé iyínana Sáátáánigomo sáwí-meyambo mayáninteni'a mirá íniye. ⁷ kwembá simái sáwí'a umánkáavo Sáátáánigo tamaimái kweivarí'a íváínivo Áánútunopa'o ímo tiráan-kwaasigwara'o sésamo kaweré su'mai umái máyáiwaiman-iyé siyan-kwaasigomo éna mirán-kwáásígówé su'mai Áánútuna kwaásira'a kárákwiraiwaina mayáímá mayániye.

⁸ Áánútuna kwaásira'a kárákwiraawai kwétuwa'naa-owai maarán-kwáásimán-owe. arupí umái máyáiyawai ésa íma kaumbo-káér-imayaamo tokáiyawai ésa íma uwó'aó'-nómbá náame nááiyawai ésa íma óntantavesa túran-anda kwéiyawai ésa ⁹ tirunkakémbó árair-aimbo ísésamo kwéomba Áánútuna árair-ainkona ááimba tátoraawai ésa ¹⁰ mirán-kwáásímá ésa Áánútuna kwaásira'a kárákwiraawai kwétuwa'naa-owaiti mayáímá mayánááovo aiva'á miwítí mayáímá tuwánewasamo kawé'ó íya'o é'a mimbáyáímá tíméro. ¹¹ mirá íyasamo ésa miwí tuwainímbáá'a maarán-ínímbán-owe. kawé'á umái máiyawai ésa íma kwantánaanta-aimba kwésen-inimba pósa arupí umái mésa amápa'-mayai kawé'á umái kwémayaawe. ¹² Áánútuna kwaásira'a kárákwiraawai kwétuwa'naa-om-bayaima kwémayaawai maarán-kwáásimán-owe. kímбора-inimba mapá kuráawai ésa miwítí iyámpóirare miwítí naaúmpa'a máyáan-kwaasirare kawé'á umái kárákwiraawai ésa mirán-kwáásímó Áánútuna kwaásira'a kárákwiraawai kwétuwa'naa-om-bayaima mayánááowe. ¹³ mimbáyáímó kawé'ó umáimo mayánááowai ésa Ísu Káráísitiye aráápamái máyáan-aimba asiramái simátimiyasa ísésa miwí túwí'a mósá maránááowe.

árai'-monor-ainkona ááin-kwasai.

¹⁴ Tímótiyo kemá Póro sáwíyanka'a embá koawánanae sé'a kwé'e maanáúváímá kwéagaimai tuwáúmpo awánaao. ¹⁵ enópa'a kónáe sé'a onda-ámbó itáinamo e maanáúváí awané sé kesáá Áánútuna akúntá únanaya agaimakáimba símakaimba póta miráyá ónaumne síníyone. ávombo aimakésamo megwímegwigomo ávonka'o tátoraaintemba kesáá Áánútu máyáiwaina kwaásiya éta kwená árair-aimba tátokaundayaawe. ¹⁶ árai'a árai'-monor-ainkona ááimba paárúwana anón-kwaasi éna maarán-iyé.

Ísu Káráísiti marapá'á kwaási-'a umái paárúwana Áánútun-amanko kwentávéna séna arupí umái máyáiwaiman-iyé súwasa Áánútuna kwayó'nárawa'a kwiyómpakewai awánowasa kwaási'ó'on-ó'om-baravakewai kwenáái simátima'mae kuwasá kwenááiyavesa áraire suwaná Áánútu kunái'maena kwiyómpa'a móankariye. mináímbá árai'-monor-ainkona ááimban-iyé.

4

kampar-áimbó simátimenaon-kwaasi paáronaon-kwasai.

¹ Áánútun-amanko avora'á séna naaén-kanaa tínsa évakarawai Ísu Káráísitimba tínaaemba umámesa Sáátáánigowe kwená kwayó'narawaremo siyan-aimba ísésa kampar-áimbó síyamba kwaránááowe siráiyé. ² iramó ane'ó kaimbó áumo pukáin-kuvinkaambo intembá tirumpimbá miraráá ínasa tirumpinkémbá íma árair-aimba ísésa tóikakene su'mai kampar-áimbá sésa ³ aaraiyé kwaaiyé mayánááomba aambá áúntinkesa évaka-tomba aambá kwéauntinkesa mirá-kámpar-áimbá síyasa naaén-kanaa tínsa évakarawai mirán-ámbá kwaránááowe. mintóntávéna Áánútu kwená árair-aintavesa áraire síyawaiyavena séna mirán-tómbá umátinkaunda kwéne'a súwi sigwáe sé'a umátinkaraumne Áánútu siráiyé. ⁴ amápa-tantaa'o Áánútumo úmakaimba kawé-tántáá'án-ivo aambá áútinkaavainivo úwoi kwéne'a Áánútuntave'a súwi seró. ⁵ námúnaaya súndayaanivo Áánútu kawé'án-iyé siráimba pósa mintómbá aambá áúsinkaavainivo.

Ísuna kawé'-máiyá-kwáásí óne siráin-kwasai.

⁶ Tímótiyo simáménda-aimba Áánútuna kwaási simátíminda Ísu Káráísitina máyáí-kwáásí-'a éma po kawé-kwáásí aurániyone. toómbó nénamo asiramáimo máyáintemba Ísu Káráísitina árair-aimba kwaré kawé'á umái simátima'mae íyínana mináínkó asir-amánkaniye. ⁷ manír-áimbá íma Áánútun-aaiman-ivo úwoi-aimban-ivo ánaemba umámiyo. emá ayáántán-kwimai mé árai'-monor-amba kwégware enáúma kárákwiyuwo. ⁸ sùgomo kawé'ó ínkwáe-imayaamo ésamo ésa tiyáántán-kwimai mayái mayánááomba

mindá kawe'án-ivo árai'-monor-ampa'a kónáe sésamo imáyáamo ésa tiyáántán-kwimai Áánútuna mayái mayánaáomba mindá anón-kawe'an-iyé. mirámó ésamó ésa é ivékware naaénkwara'a ménaaon-ayampa'a mimbáyáigó túwa'naa iye. ⁹ mináimbá árair-aimban-ivo ísámai tirumpimbá tátoraaro. ¹⁰ Áánútu asirayánkwáráwái póna amápa-kwaasira'a kárákwirawai éna kwenááiyaveta áraire súndawaiya sáwi-imayaavinkemba kwéiyasinkaiwaimba kwéamu'mareta póta siyáántán-kwimai mayáiyá kwémayaumne.

¹¹ Tímótiyo mináimbá simátíme se mirán-oro siyó. ¹² ívé-kwaasi óndayavesa úwoi-kwaasi óne sésa sáwi'a umánkaavainivo kawe'á umái mé kawer-áimbá se imáyáa timé arupí umái mé kaweré su'mai kwéinasa Áánútun-aaiyavesa áraire sewái awánésa óndantemba mirán-oro. ¹³ enópa'o ímo kondará'ó éma kwaási túranka'a Áánútuna aúvái-kwandaavinken-aimba táampamaí simátíma'mae kwéiye agaráátinkaa. ¹⁴ ááéma entávéna Áánútu siráin-aimba simátímúwasa Áánútuna kwaásiti anóndarawa'a tiyáamba enane'á tátoresa sésa Áánútuna mayáímá mayááo suwamá mimbáyái máyéndayavi ónana Áánútu asirayámbá ámakaivo íma tuwé asiramái maimaé iyuwó. ¹⁵ simátimunda-aíne su'mai imáyáa e mirá úmae iyínasa amáparawai awánésa sésa Áánútuntavena asiramái máyáimba póna minásiráyánkó iyíniye sénááowe. ¹⁶ enáúma kárákwimai méma simátímínda-aimba imáyáa umái kawe'á umái simátimiyo. mirámó ónda kawer-ámpá'á kwégonasa enáái ísaan-kwaasi kawer-ámpá'á kwégoe.

5

Ísóigona kwaásiti imáyáa arupí umátinkaa siráin-kwasai.

¹ Tímótiyo anónuntantontavai égési-aimpakemba íma simátíme enavontávémó aánoumáimo kwempa'ó séndantemba mirá simátimiyo. enávamáa'o óndantemba ívé-kwaasi mirámá umátinkaa. ² enanóisaimo óndantemba áráankantomba mirámá umátinkaa. enáúmbaa'o óndantemba ívér-inintomba mirá e kaweré su'mai umátinkaa.

³ ketor-ínintí tiráá'maara'i. tinówaimbaara'i. mésumo ésa miwí túwa'naa oro. ániyo ketor-ínimbó timááraawimo ímo mén-inimba túwa'naa uwo. ⁴ ániyo ketor-ínintí tiráá'maara'i. tinówaimbaara'i. mésumo ésa miwí túwa'naa oro. árai'-mono-kwaasimo mésumo ésa miwítí akúmbá túwa'naa oro. mirámó iyambo ésa kárákwimaesamo íraam-beyamba timénaáomba Áánúntu aamoí íniye. ⁵ ketor-ínimbá timááraawi íma máyáan-inimba ésa sésa Áánútu kenká'á kárákwiyiniye sésa Áánútumpa'a námúnaa símae kwéiyesa súwa'naa ínkwaé sésa námúnaa kwésewe. ⁶ ániyo ketor-ínimbó marapá-tántáátávésamo tirááiyavesamo ésamo ombá Áánútuna némpa'a kwémaewe. ⁷ ketor-ínintávésa sésa sáwi'a umái máyáawe seváinivo simámunda-aimba simátimiyo. ⁸ Áánútun-aaiyavesamo kamparémó sembá mindá sáwi'a kwéombanivo évakarawaimo ésamo miwítí akúnkaré miwí timááraararemo ímo kawe'ó umáimo kárákwiyombo ésa Áánútun-ai tínaaemba umámakaemba mindá anó-sawí'a kwéowe.

⁹ ketor-ínimbó Áánútuna mayáímó mayánaáon-inimba tivakáá-umai túwí'a agayaaó. mindá maarán-ínimbán-owe. áráankamba késa 60 íma maisukáan-inimba ésa kímborakwambo maivá kuráan-inintomba ésa ¹⁰ minínintóntávésa kawe'máyái kwémayaawe kwésen-inintomba ésa miwí tiráá'maaka'a kawe'á umái kárákwiraan-inintomba ésa namu-kwaasi toómbá kwétimen-inintomba ésa Áánútuna kwaási kawe'á kwéumatinkaan-inintomba ésa umbái-yántáá'ó makáan-kwaasi kwétuwa'naa-on-inimba ésa mirán-káwé'-máiyáimo kwémayaan-ketor-inin-tuwi'a agayaaó. ¹¹ ívé-ketor-inin-tuwi'a íma agayaaó. miwí Áánútuna mayái kwémaesa naaémba kwaai mayánae-imayaa ésa Ísu Káráisitinka'a asirayán-áimbá símaresa íma imáyáa ésa kwaai mayáiyasa ¹² évakarawai tuwánésa sésa Ísu Káráisitinka'a asirayán-áimbá símakaan-aimba karésa sáwi'a uráawe sénááowe. ¹³ miráumai maará ésa íma mayái maésa nambaré su'mai naaésa íma mayái kwémaesa kwantánaanta-aimba símae kwénaaesa náindaantavesa kwendéi kwendéi iyé-áimbá simátíma'mae naaésa aánávómó ímo senká'á ke isaesa símae naaónááowe. ¹⁴ mindáyave'a simáme'a sé'a ívé-ketor-inimba kwaai maésa iyámpói tinkésa kawe'á umái kárákwiyesa mirámó iyamba kesáámá íma sáwi'a umáiyá máyáunda pósa Áánútuntavesamo ímo aamoimó íyawai kentáási ááimbo sivakáá ésayaaomo ésa íma simái sáwi'a ímésinkanaaontaaniye. ¹⁵ évaka-ketor-inimba kawer-ámbá'á ívátuvesa Sáátáánigona sáwi'-ampa'a kwégwaraantave'a súnda-aimba kwésimamune. ¹⁶ Áánútun-aaiyavesa áraire sen-ínimbá miwí timááraavinkembo ketor-ínimbó máyáamba túwa'naa oro. Áánútuna kwaási ketor-ínimbá timááraawimo máyáan-inimba mono-máyáirá'ó tukáan-ontandei túwa'naa ováinivo ketor-ínimbá timááraawimo ímo máyáan-inimba minóntándéi túwa'naa oro.

¹⁷ Áánútuna kwaási miwítí anón-kwaasi kawe'á umái kárákwiraawaiyavesa imáyáa ésa miwítí meeyámbá mósá ma'mai tíméro. minánón-kwáásivínkembá évakarawai Áánútun-aaí asiramái simátimesa anóm-bayai kwémayaawaiyavesa imáyáa ésa miwítí meeyámbá mósá ma'mai anómba tíméro. ¹⁸ mináíntávéna naaová'á Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna purumakankóná mayáírá'-méyántávéna séna

kwaásiti toómbá úwítí-aramba ásima piyíndayavena purumakankó aísamai tamái mapándampa umái ásima pitúwáínka'a purumakankóná óika'a íma asáéesa túwéwana úwoi ména évaka'a náníye

agaimaréna siráíye. moóráva'a agaimaréna séna mayáímó máyáawai meeyámbá máyáaro

agaimaréna siráíye. Áánútuna kwaási mináímbá imáyáa ésa miwítí anón-kwaasiti meeyámbá tíméro. ¹⁹ Áánútuna kwaásiti anón-kwaasi tíyó'o vaiyáíyan-aimba íma isaaó. ániyo kaumbo-káé-kwaasimo tésamo síyan-aimba miwí táái isaaó. ²⁰ sáwí'o úmae iyówaiyavai amáparawai túranka'a asirayán-áimbá simátimiyo. mirámó inasamó ésa amáparawai táátavesa ésa miwí túra'a kárákwiyonaowe.

²¹ Áánútu aúrankare Ísu Káráísiti aúrankare Áánútuna kwíyómpaken-kwayo'narawa túrankare asiramái simáme'a sé'a simámundantemba uwo kwésune. aaigóná ááimbo ísarendarakembo e íma aaí simátiminyone. aaigóná ááimbo ísarendarakembo e kawe'á umái simátiminyone. íma kwaási taaínkaakai uré simátime amápar-aimba avoraré su'mai simátimiyo. ²² moóráwaimo Áánútuna mayái mayáínkwáe sémo e íma ááéma usásinanke awánasuwe naaémba usásinankaa. moóráwaimo sáwí'o kwéina íma egwárá'á mirán-e kawe'á umái kárákwiyuwo.

²³ Tímótiyo enarumpinkémbó áí'o énamo évaka-tawaimo áúva'o kwínamo e non-úrane su'mai íma ne taaérampinken-domba naaó súne.

²⁴ évakarawaimo sáwí'o ombá tuwánaawasa sáwí-meyamba máyáambanivo évakarawaimo sáwí'o ombá miwítí ááimba naaémba paáriníye. ²⁵ miráumai évakarawaimo kawe'-máyáímó máyáamba tuwánaawasa évakarawaimo kawe'-máyáímó máyáamba íma tuwánaamba mirámó kwéowaiti ááimba naaémba paáriníye.

6

¹ kárákwiraan-kwaasi évakarawai meeyámbakaawasa miwítí mayái úwoi kwémaesa óntamba íma kwémayaawai Áánútuna kwaásiyavai maanáimbá simátimiyo. kárákwiraan-kwaasi túwí'a anómba umátinke'a miwítí mayái kawe'á umái máyáaro simátimiyo. mirámó iyasamo ésa Áánútu áwíre Áánútun-aaíye íma simái sáwí'a ónááowe.

² kárákwiraan-kwaasi Áánútun-aaíyavesa áraire sewáiyávésa miwítí úwoi-mayai-kwaasi sésa Ísu Káráísitina kwaásimo úndantemba miwígwará'á Ísu Káráísitina kwaásima póta miwí túwí'a íma anómba umátinkanaumne seváinivo maarán-áimbá seró. Áánútun-aaíyave'o árairemo súndantemba miwígwará'á Áánútun-aaíyavesa áraire kwésewa'a sirumbá tímé'a pó'a miwítí mayái kawe'á umái máyáanda mimbáyáivínkembá kawé-tántáá'á mayánááowe se úwoi-mayai-kwaasiyavai mináímbá simátimiyo.

Áánútuntavaimo imáyáamo ésamo máyáamba anón-tantaari'a kwéon-kwasai.

Tímótiyo simámunda-aimba asiramái simátimiyo. ³ évakarawaimo ó'on-aimbo simátimesamo kentáási Ísógo Ísu Káráísitin-aaimo kawer-áimbó ímo kwarésamo árai'-monor-aimbo ímo kwégwaraawai ⁴ miwí túma maé iyésa amápa-tantaakona ááimba íma isaraawe. miwívimba sáwí-imayaa kwáyáísasa aaigóná ááintavesa sáwívar-aimba kwésesa kesááigo usáyaaitankwae-aimba kwésewasa mirá-sáwí-áimpínkembá tirumbá sáwí'a umátinkesa aaisambá sésa túwí'a simái sáwí'a umátinkesa sáwí-imayaa umátinkesa ⁵ aaisan-áimbá símae kwénaaowe. mirámó kwéon-kwaasi miwítí imáyáa simái sáwí'a ésa árair-aimba ivátuwesa kampar-imáyáá ésa sésa sáwívar-oisamba mayánáe sésa monor-ámbá kwégwaraawe-kampar-imayaa kwéowe.

⁶ mirán-kámpár-imáyáá kwéombanivo Áánútuna aambó árai'o kwégwaraawai imáyáa ésa sésa Áánútuntave'o imáyáamo é' o máyaunda anón-tanta'a a ísaná makáunda-oisamba mindá kanaán-íye kwésewe. ⁷ kesinóisaiya masínkónka'a íya óisanta makáawanasaya másinkaraawe. púwóndaya íya óisankwarata maimaéta puwónaume. ⁸ unáánkwátóíye toóné makétaamo éta séta mindá kanaán-iyeya sénaundayaaniye. ⁹ óisamba mayánáe-imayaawe su'mai owái misáwí-imáyááó tavisínana sáwí-yantaatavesamo tirááyavesamo íyan-tantaako miwí tátorainasa sáwí'a umái mésa ánásanaaowe. ¹⁰ ó'on-o'o-sawí-imayaona ááimba óntamba mayánáe-imayaayavesa aamoí kwéowe. évakarawai óntamba

mayánae-imayaawe su'mai kwéesa Áánútun-aaí ivátuwesa umbai-yántáá'á maésa tirunkó umbai kwétaisasa máyáawe.

Áánútu aúranka'a arupí umái maiyó siráin-kwasai.

¹¹ Tímótiyo emá Áánútuna kwaási éma mirán-tántáákómbá ánaaemba umáme Áánútu aúranka'a arupí umái mé kwentávái imáyáa kwéema amápa'-mayai kawe'á umái kwémae imáyáa kwétime Áánútuntavai asiramái aánoumai mé mirán-tántáátávái ayáántán-kwimai máyaane. ¹² kwaásimo meéyámbo mayánaesamo isaisésamo kontembá emá Áánútun-aaiyavai áraire kwése ayáántán-kwimai minámbá kwaré aúnái'a umái maí'mai'a kwéonda-amba kwa'mae iyuwó. ááema sáwíva-kwaasi túranka'a paárumai séma Ááútun-aaí árair-aimba pó'a kwenká'á agevamái máyaumne sundará'á Áánútu entávéna aúnái'a umái maí'mai'a kwéone siráiyé. ¹³ Áánútu amápa'a máyáawaiti ááinkontave'a imáyáa é'a Ísu Káráísiti aaimó isái-náúmpá'á anón-kwaasigo áwí'a Póntiyasi Páírátimba kawer-áimbá simámakaiwaintave'a imáyáa é'a embá asiramái simáme'a sé'a ¹⁴ kentáási Ísóigo Ísu Káráísiti marapá'ó ímo kunkáindara'a kwemó siráin-aimba kwa'mae kwéiye kaweré su'mai kwéonasa awánésa sésa mináimbá árair-aimban-iyé sénááowe kwésune. ¹⁵ Áánútu Ísu Káráísitintavena séna kumuwo sínda-tawai kumíniye. Áánútu kaweré su'mai kwéiwai éna kweyáá amáparawair'a kárákwiraiwai éna amápar-asirayankwara-kwaasi kwená asirayánkó usáyaitaraiwai éna amápa-kawaa-kwaasira'a kawáá uráiwai éna ¹⁶ kweyáá íma puwíníwai éna ó'ora-sagayanka'a máyáiwai isasá mirá-ságáyánk'á íma kwaási kanaán-umai koménaaowe. Áánútumba amápa-kwaasi íma túrandei awánésa íma kanaán-umai túrandei awánanaaowe. kwenáwí'a anómbe kwaikwai'a kwéisana kwená asirayámbá kwaikwai'a kwéimba mindá árair-aimban-iyé.

¹⁷ Tímótiyo óisankwara-kwaasiyavai asiramái simátime se íma túma maé iyé'a íma óisantave'a aamoí é'a mindá ánásanin-tantaa'a íma amu'maré'a mé'a Áánútu amápa-tantaa'a kwésimiwaintave'a amu'maré'a mé'a aamoí oro simátimiyo. ¹⁸ moórá-aimba óisankwara-kwaasi simátime se kawe'-má'yái kwémae'a túwa'naa úmae kwéiye'a óisamba taainkaakauwai tíma'mae iyóro. ¹⁹ mirámó é'o é'a mirámó íyan-tantaatave'a naaemba keinárawa'a túwa'naa ínín-tantaa'a kwáyaina'a mirámó é'a kawe'á umái ménaaowe simátimiyo.

²⁰ Tímótiyo Áánútu simámakain-aíne agarááránkarain-aíne kárákwimai kawe'á uwo. Áánútun-arááiimo ímo kwáráan-kwaasi úwoi-aimba kwésevo mináimbá ánaaemba umátimiyo. kampa'á sésa amápa-tantaa'a ísaraumne sésa aainakákémbá aaisambá símae kwéiyon-aimba ánaaemba umátimiyo. ²¹ évakarawai sésa amápa-tantaa'a ísaraumne sésa pósa Áánútunka'a agevamáimo máyáan-amba ivátukaawe.

*Áánútu amáparawai úwoi kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune.
kemá Póro sínda-aimba ánásaiye.*

2 Tímóti

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaan-umai sísamaivakemba avakaeté-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna Tímótina imáyáa éna maanámbá agaimái tuwówana kwenópa'a kuráiyé. Ísun-aii simátíma'mae iyúnkakemba Árómaa-naopa'a ándáva'a ánkawana ména Tímóti Ísóigona kwaásira'o kárákwirontavai imáyáa éna maanámbá agaimarówana kwenópa'a kuráiyé.

¹ Tímótiyo kemá Póro maanámbá maanáúvávimbá agaimaráumpo isaaó. Áánútu kwená imáyáavinkemba kentávéna séna aantá-kwaasi-i'a éma Ísu Káráisitini-aii kosimátíma'mae naauwó séna si'mákaiye. Áánútu asiramái séna Ísu Káráisitiyé tarúmai máyáamba pó'a aúiná'i'umái maí'mai'a ónááowe siráin-aimba kosimátíma'mae naauwó séna si'mákaiye. ² Tímótiyo kesááninkaamba éma sirumbó kwéamundawai ómpo maanámbá maanáúvávimbá agaimaráumpo isaaó. Áánútu kentáásivowawe Ísu Káráisiti kentáási Ísóigowe úwoi áwa'naa ésarai tirumbá umánkesarai paru umánkaayantave'a námúnaa kwésune.

³ kesikwá'námo Áánútumbo kwakáantemba kemá mirá kwéunana mindáyavena kesirumpimbá ima aai kwáyáiyé. Áánútumpa'a námúnaa kwésunda entávé'a imáyáa é'a aasiyaasi áísaa umái súwi kwésimankaumne. ⁴ ivi'ó tamásinkaraanda imáyáa é'a ókwara'a awánanae-imayaa úmae kwéiyé'a embó awánaanda sirunkó anón-kawe'a íníye. ⁵ Ísu Káráisitini-aaiyavemo árairemo sendá imo óikakembo séndamo arunkakémbó séndayave'a imáyáa kwéune. aiva'a enaráráamá áwí'a Árówisi Áánútun-aaiyavena áraire siráimba egwárá'á mirá kwéé Áánútunka'a agevamái máyaanda árai'a mindá ísaraumne. ⁶ mindáyave'a simáme'a sé'a Áánútumo asirayámbó ámakaimba tátoke kwená mayái mayaaó. Áánútuna mayáímó mayániyondayave'a siyáamba ane'á tátoraawanana Áánútu asirayámbá ámakaiye. ⁷ Áánútu imáyáaya simakowata asiramáiyá méta iya saátaveta éta imáyáaya kwétimeta kesúrata kárákwimai kawer-urétaaya úndaya po Áánútumo asirayámbó ámakaimba tátoke kwená mayái mayaaó.

⁸ mindáyavai kentáási Ísóigo siráin-aimba kwésimatimendayavai ima áá'a kaíno. Ísóigona kwaási-i'a úndarakemba ándáva'a sínkaraawa'a máyaundayavai ima áá'a kaíno. Áánútu asirayámbá kwéamimba po áséi-kwasai kwésimatiminasamo ái'o índai'o umánkanaaomba sí'o úni'o umásinkaraantemba umánkanaaomba ima imáyáa éma asiramái maiyó. ⁹ Áánútu séna sáwí-imayaavinkemba iyátínkáana'a kaweré su'mai umái máéro siráiyé. kesáá kawé-máyái mayáundayavenaya imanivo kwená imáyáavinkemba séna úwoi túwa'naa ónaumne siráimba póna kentáási sáwí-imayaavinkemba iyásinkena séna kaweré su'mai umái máéro siráiyé. ááinka'a Áánútu maramá ima tarórunonka'a Ísu Káráisitina mayáiyávéna imáyáa éna séna úwoi túwa'naa óné'a to'mayaa úne siráiyé. ¹⁰ Áánútu kentááyávénawe séna to'mayaa uráimba paárúwana Ísu Káráisiti marapá'á kuména kentáási sáwí-imayaavinkemba kwéiyasinkaiye. kwaási púwówaina ááimba kwemá usáyaaitena ánasasuwowasa kwíyómpa'a aúiná'i'umái maí'mai'a ésa ima puwónááowe. mináséi-áimbá paárúwata ísaraumne.

¹¹ mináséi-kwásái simátimenaundayavena Áánútu simásimena séna aantá-kwaasi-i'a éma ai'maráana maanásiéi-kwásái simátíma'mae naauwó súwa'a ¹² mirá ówándarakemba sí'a úni'a umái ándáva'a sínkaraawa'a mé'a ima sigae'yávé'a kwéune. moóráwain-aaiyave'o árairemo sé'a kwenká'ó agevamáimo máyaundawaimba awané'a símakaimbayai kwégarakwiyisa'a mináimbá árair-aimban-iyé súnda pó'a ima sigae'yávé'a úne. Áánútu kwaásimo máyáawaina ááimba tísaa ínín-kanaama ima tiráindara'a símakaimbayai kwégarakwiyiyé. ¹³ Tímótiyo árair-aimba simámakaunda arumpimbá tátore kwaré Ísu Káráisitiyé tarúmai mé kwenáiyavai áraire kwéé kwembá arumbá ané mirá úmae iyuwó. ¹⁴ Áánútu árair-aimba simámakaimba Áánútun-amanko kentáásirumpimba máyáimba po kwená asirayándéi minaráir-áimbá kárákwiyuwo.

¹⁵ Ésiyaa-maravaken-kwaasi amápa'a tínaemba umásiyukaampinkemba kae-kwáási moóráwái áwí'a Vísérasa isaná moóráwái áwí'a Émósénisi isamá mináimbá ísaraane. ¹⁶ moóráwái áwí'a Ónésívorasa kesópa'a tóyo éna kawer-áimbá simásimena kesí imáyáa aúiná'i'umái umásinkena ándáva'o máyaunda ima agae'yávéna isa'á mindáyave'a Ísóigompa'a

námúnaa súnda Ónésivorasa kwená naaúmpa'a máyáan-kwaasiye kawé'a umátinkaniyone sé'a námúnaa kwésune. ¹⁷ kwemá Árómaa-naopa'a taména sivakáá úmae kwéiyena ándáva'o máyanda tasuwánéna kesí imáyáa aúnaí'a umásinkaraiye. ¹⁸ ááéma Évésasi-naopa'a komáyaawanana sáwíva-tawai kwemá súwa'naa úwa á'a awánaraane. mirá uráintave'a sé'a Ísóigo kwaásimo máyáawaina ááimba tísaa ínín-kanaa tínana Ísóigo kwentávéna arumbá umánkaniye sune.

2

i-kwáásímó asiramáimo máyáantemba miráumai asiramái maiyó siráin-kwasai.

¹ kesááninkoo Ísu Káráísiti úwoi kwéawa'naa-ivo asiramái maiyó. ² sáwíva-kwaasi túranka'a simátimewanda-aimba isé kawer-imáyáágwárá-kwáási asiramáimo máyáawai kawé'ó umáimo simátimenaowai simátímínasa miwígwárá'á tátokesa simátíméro.

³ i-kwáásímó umbai-yántáá'ó tímémbo asiramáimo máyáantemba Ísu Káráísitina kwaási-i'a óndarakemba embá umbai-yántáá'á ámémbanivo asiramái maiyó. ⁴ i-kwáási miwítí anóndako aamoí ínkwáe sésa kwenáái kwégwaresa íma ó'on-ó'on-tantaatavesa imáyáa kwéesa anóndakona mayáiyávésa imáyáa kwéowe. ⁵ isaaisésamo kwégontemba moóráwaimo kwená anóndakon-aaimo isénamo isaaisénamo iyénamo éna meeyámbá mayániye. ⁶ kígauva'o asiramáimo kárakwiyowaimo ombá toómbó akarái-kánáámó tísasá aiva'á áká'mai kwénaawe. mináímbá imáyáa é Ísu Káráísitiye asiramái maiyó. ⁷ simámunda-aimba imáyáa inaná Ísóigo imáyáa amína mináínkóná ááimba isáníyone.

⁸ Ísu Káráísiti Tévíti aisaavutantambo uráiwai puwéna usásinkaiwaintavai imáyáa uwo. mináímbá áséi-kwasai simátímakaunda-aimban-iyé. ⁹ mináséi-kwásái simátimewandarakemba ándáva'a másínkesa sáwí'o uráiwaimbo áiyayaanka'o asááúmaesamo máánkaraantemba kembá síyayaanka'a asááúmaesa sí'a iní'a umái ándáva'a másínkaraavo kemá úwoi ménaumpo Áánútun-aigo kóyáwé ínaa ísáaro. ¹⁰ mindáyave'a Áánútumo kwéitamarain-kwaasiyave'a imáyáa é'a pó'a umbai-yántáátávé'a íma imáyáa é'a máyaumne. Ísu Káráísiti miwítí sáwí-imayaavinkemba tí'maena kawepá'á métinkainasa ságayan-ayampa'a mai'mai'a ónááontave'a umbai-yántáátávé'a íma imáyáa é'a asiramái máyaumne.

¹¹ maanáímbá árair-aimban-iyé.

Ísu Káráísitiye tarúmaiya máyaundaya póta puwétaamo éta kweséya ménaundayaaniye.

¹² umbai-yántáá'ó ímo imáyáamo éta asiramáimo métaamo éta kwaásira'o kárakwiyintemba kesáágwárá'á miráyá ónaumne. sínaaembo umámenanayaamo éna kentáágwárá'á mirá íniye. ¹³ kwenááiyavetaamo árairembo sirétaamo ivátúwáananayaamo éna kwemó sintembó mirámó kwéena íma kanaán-umai tuwéna ó'on-aimba síníye.

mináímbá árair-aimban-iyé.

Áánútuna mayái arupí umái maénana aamoí umánkaino siráin-kwasai.

¹⁴ Tímótiyo Áánútu aúranka'a maanáímbá simái ságamatime asiramái simátíma'mae iyé sé maanáímbá imáyáa oro. úwoi-aintave'a sáwívar-aimba kwése'a áwáá'a kwésewo mináímbá ivátuwaaro. mináímbó isáiyananamo éna mináínkó íma kawé'a umátinkaina'a sáwí'a ónááovo súnda-aimba simátíma'mae iyuwó. ¹⁵ maarán-kwáási-í'a ónáe se mirán-uwo. árair-aimbo arupí umái simátímíndawaima éma Áánútuna mayái-kwáási éma ená mayáiyávái íma aigaeyávái ínnyondawai éma mirámó émo e Áánútu aúranka'o ménda simáména séna kawé'a umái máyaane síníye. ¹⁶ úwoi-aimba Áánútun-arááimo ímo kwaráan-kwaasi kwésen-aimba ánaaemba umátiméyo. mirán-áímbó kwésen-kwaasi Áánútuntavesa imáyáa íma kwéesa sáwísawaa úmae kwéiyowe. ¹⁷ sóyavitausambo énamo amápa-kuva'o intembá miwí tááigo kóyáwé ímbá pósa sáwí'a ónááowe. miwíwínkémbá kae-kwáási túwí'a moóráwái áwí'a Áíméniyasi isaná moóráwái áwí'a Váírítasae ¹⁸ minkáé'nárai árair-aimba ivátuwesarai sésarai puwúndavinkenta á'a usásínkaunda póta naaemba ó'a íma usásinanaumne séyasa isésa évakarawai Ísu Káráísitin-aaiyavesa kaer-imáyáa kwéowe. ¹⁹ ávombo asiramáimo aimaráantemba Áánútu ávonkaan-tantaa'a asiramái aimaréna minká'á aúvái agaimaréna séna Ísóigo kwená kwaási á'a tuwánaraiye séna moórá-aimba agaimaréna séna Ísóigona kwaási únemo sewái sáwí'o kwéomba tínaaemba umáméro agaimaréna siráiyé.

²⁰ moórá-aimba simáménda isaaó. anón-daumpa'a évaka-taave'a marésa évaka'a ságayan-ontandei úmakaan-taave'a marésa évaka'a taainéi úmakaan-taave'a marésa

évaka'a kari'-máránéí úmakaan-taave'a marésa anón-kanaawe su'mai óntantaavepinkemba nésa úwoi-kanaa taai-taavépinkémbá kwénaawe. ²¹ simátimakaunda-sawi-mayaigombo tínaaembo umámesamo kawé'ó umáímo máyáawai kawé-táávékáámbá umái mésa Áánútuntavesa imáyáa kwéesa Áánútumo kawé'-má'yái timínintavesa to'mayaa umái máyáawe. ²² ívé-kwaasimo sáwí-yantaatavesamo tirááyavesamo ombá ánaaemba umáme arupí umái méniyonda-imayaa e Áánútun-aaiyavai áraire símae iyí-imáyáa kwétime paru umái mé tirumpimbó kaweré su'mai imáyáamo ésamó Ísóigompa'o kwéaisaa-esamo súwa'naa ínkwáe sésamo ontembá mirán-uwo. ²³ úwoi-aintavesamo sáwívar-aimbo kwéseмба mináinkákémbá áwáá'o kwéseмба ísaraampo ánaaemba umámiyo. ²⁴ Ísóigona mayái-kwáásí íma aaisambá sésa paru umátinkesa kanaán-umai agaráátinkesa áwáá'o sembá tasí umátinkesa ²⁵ kwempa'á mésa miwímó kentááimo arááísén-kwaasiti imáyáa kawé'á umátinkesa mirámó íyanamo éna Áánútu imáyáa timínasawa Áánútunopa'a tésawa árair-aintavesa áraire sénááo. íya sénááo. mindáyavesa Ísóigona mayái-kwáásí amu'marésa ménaaowe. ²⁶ Sáátáánigo kesí imáyáa ígwáe séna miwí tátokaiye. árair-aintavesamo árairemo sésamo ésa kawer-imáyáá ésa Sáátáánigomo tátotuwenamo máyáimpinkemba tuvíyuwesa Áánútunopa'a ténááowe.

3

naaén-kanaaona kwaasí.

¹ Timótiyo naaén-kanaamo tīnanamo umbai-yántáá'ó paárinintavai imáyáa uwo. ² minkánaávimbá kwaasí maará ónááomba kesáváyé su'mai aamoí kwéesa óntantavesa aamoí kwéesa kesávésa kawé-kwáásí úne kwésesa kentúma maé iyésa évakarawai simái sáwí'a umátinkesa tinóvowi táái kwéaraaisesa túwa'naa owáiyávésa íma súwi kwésesa Áánúntavesa íma imáyáa kwéesa ³ miwítí kwaasí íma imáyáa tímésa tó'i'o matuwé máyáamba íma paru ésa kampar-áimbá simátinkesa miwí túra'a íma kárákwiyesa ááite kwétiyesa kawé-tántáátávésa tiyántavesa kwéumatinkesa ⁴ namuro-kwáásíyávésa miwítí kwaasí kwéagaraatinkesa sáwí'a umátinkáaro kwésesa sáwí-amba ááema kwégwaraesa miwí kentúma mósá marésa sáwí-yantaatavesa tirááyavesa kwéesa aamoí ésa Áánútuntavesa íma aamoí ésa ⁵ kwaasí túranka'a mono-kwáásí úne kampa'á kwésesa Áánútuna asirayámbá tínaaemba kwéumamevo mirámó kwéon-kwaasi ánaaemba umátimiyo. ⁶ miwíwínkémbá évakarawai ó'on-o'on-daumpa'a iyésa ímo kawer-imáyáámó on-íníntávésa kampar-áimbá sewasá ísésa miwí tááyavesa áraire kwésewe. minínimbá sáwí'a owaná anóni'a ísasá mirá-sáwí-yántáá'á tirááyavesa kwéowana misáwí-yántáákó miníníntómbá tátokaiye. ⁷ miníníntómbá amáparawai táái ísésa íma kanaán-umai taaĩmbai ísésa árair-aimba tátokaawe. mindáyavesa mirán-kámpá'-mónó-kwáásí tááyavesa áraire kwésewe. ⁸ naaóv'á Mósésima máyonka'a kae'nárai túwí'a moórawai áwí'a Yánisi úwana moórawai áwí'a Yámbárisiyemo Mósésin-aaimo arááirayantemba minkámpá'-mónó-kwáásí miráumai árair-aimba araaísésa imáyáa sáwí'a ésa tóikakemba Áánútun-aaiyavesa áraire kwéesevo ⁹ sáwíyan-kanaawe su'mai mirá ónááowe. miwí kampar-áimbá kwésesa máyáamba tuwánésa sésa kampa'-mónó-kwáásímán-owe sésa miwí táái íma kwanááowe. naaóv'á Yánisiye Yámbárisiyemo sirááiyankampar-aintavesa mirá siráawe.

árair-ainkomba táto'mai maiyó siráin-kwasai.

¹⁰ miwí mirá kwéeevo emá íma mirá uráampo naaó'-nao-kwaasi simátimunda-aimba ísé kemó máyaundawaina ááimba suwáné kemó kwénaaundawaina ááimba suwáné uréma po mináimbá kwégwaraane. Áánútuwe aráápamái maé'a paru umái mé'a imáyáa tímé'a umbai-yántáápímbó asiramáimo máyaunda-aimba ísaraane. ¹¹ Ántioku-naopare Áíkóniyaa-naopare Árisitaa-naopare máyaawandara'a umbai-yántáá'á simésa sí'o úní'na umásínkówa'a íma imáyáa é'a asiramáimo máyaawanda suwánaraane. kempímbá anón-umbai-yantaa'a kwáyombanivo Ísóigo mimpínkémbá síkaiye. ¹² íma kené su'mai sáwí'a umásínkesa maarán-kwáásígwárá'á sáwí'a umátinkanaaowe. Ísu Káráísitiye tarúmai mé'a kwentávé'a imáyáa é'a mé'a mirá ónáe sewái umbai-yántáári'a umátinkanaaowe. ¹³ sáwí-kwaasi kampar-áimbá kwésesa ó'owiti imáyáa koyavisewái sáwí'a úmae iyésa évakarawai kampa'á simátiyuwewasa miwí kampa'á mésimatiyuwanaaowe. ¹⁴ emá íma mirá indá simátimakaunda-aintavai áraire asiramái sé mináimbá asiramái tátoraao. minaráir-áimbá simátimakaundawaiya kawé'á umái suwánaraanda po mináimbá asiramái tátoraao. ¹⁵ emá iyámpói máyóndara'a Áánútun-aai aúvái-kwandaavinken-aimba simátima'mae iyúmba ísaraanda ívékwará'a kwéisaane. Áánútun-aai aúvái-kwandaavinken-aimba

kwéawanaawai kawer-ímáyáá ésa Ísu Káráisitín-aaiyavesa áraire kwésewana Áánútu sáwí-imayaavinkema kwéiyatinkaiye. ¹⁶ Áánútu imáyáa timúwasa Áánútun-aii aúvái-kwandaavimba amápar-aimba agaimakáamba pósa mináúvái-kwándáavinkén-áindéi Áánútuna aambá agaráátinkesa sáwí'o uráantavesa asiramái sésa sáwí-imayaa arupí kwéumatinkesa kaweré su'mai umái ménaaon-amba kwéagaraatinkaawe. ¹⁷ Áánútuna mayái-kwáásímó Áánútun-aii aúvái-kwandaavinken-aimbo isámaimo kawé'ó iyanamo éna mináínkó kawé'-má'yái-kwáási-í'a umátinkainasa Áánútumo kawé'-má'yáímó timíním-bayai asiramái kawé'á umái mayánááowe.

4

¹ Tímótiyo Áánútu aúrankare Ísu Káráisiti pukáan-kwaasiye túvamai úwoi máyáan-kwaasiye miwítí áámiba tísaa ínúiwi aúrankare asiramái simáme'a sé'a Ísu Káráisiti marapá'á kuminín-imayaa é'a kwená kwaásira'a kawáá ínín-imayaa é'a asiramái simáme'a sé'a ² amápa-kanaa Áánútun-aii asiramái simátíme kawé-kánáámó índá simátíme sáwí-kanaaó índá úwoi mindágwara'a simátíme kwempakémbá kwésimatiminana mináínkó tirumbá kwantáinasa isáiyama miwítí imáyáa arupí umái asiramátinke simátíma'mae iyé íma ivátuwaao. ³ naaémba moórá-kanaa tínsa árair-aimba íma isámae iyónááontavai ivé'a árair-aimba simátíma'mae iyuwó. naaémba moórá-kanaa tínsa sáwí-yantaatavesa tirááiyavesa kwéesa aamoí ónááon-aimba simátimenaon-kwaasiyavesa tivakáá ésa miwí tááiyé su'mai isésa ⁴ árair-aimba tinaemba umámesa manír-áimbá isanááombanivo ⁵ emá asiramái ménana umbai-yántáá'ó enópa'o tínimba asiramái méma Áánútun-aii simátíma'mae iyé kwená mayái kwémae ánásaao.

⁶ Áánútuntavesamo imáyáamo ésamo nombó atiyuwaantemba sáwiyanka'a kembá Póromba sínkamiyana kesí naaeó miráumai kumína'a puwónaumne. ⁷ isaaisésamo kwégontemba kawé'á umái kwégwe'a ayááír'á komé'a Áánútuna árair-aimba tátoke'a simátímakaunda ⁸ Ísóigo kesí meéyámbá tátokaimba póna arupí umáímó máyaunda-anonda simíniye. naaémba Ísóigo arupí umái-meyambo timíníwai siména íma keyáá kembá siména marapá'ó kuminíntavesamo aamoimó ésamo amu'makáawagwara'a kwétimena simíniye.

⁹ Tímótiyo sáwiyanka'o kesópa'o tíníyonda-imayaa kwéé maiyó. ¹⁰ moóráwai áwí'a Tímási marapá-tántáátávéna aamoí éna póna siyuwéna Tésárónaikaa-naopa'a kówisana moóráwai áwí'a Kéréséni Káresiyaa-marava'a kówisana moóráwai Táitási Táomésiyaa-marava'a kówisana ¹¹ Árukú kweyáá kesé máyáivo Máákaamba koáí'mae kesópa'a tiyó. Mááka tasúwa'naa umai Áánútuna mayái tamayániye. ¹² moóráwaimba Tikikásaamba ai'maráúnana Évésasi-naopa'a kóuraiye. ¹³ ááéma Táróasi-naopa'a kesí kwáá'a tuwááwánana Kápása kárákwiraivo maimaé téma aúvái-kwandaawigwara'a aiva-tántáá'á sáwíyan-auvaigwara'a maimaé tiyó.

¹⁴ moóráwai áwí'a Arekesándaa kwená mayái kópaa-ontandei évaka-tantaa'a kwéiwai anómiba sáwí'a umásínkáimba póna Ísóigo anondá sáwí-meyamba amíniye. ¹⁵ Áánútun-aii simátímewanda kwemá simái aráásukaivo kwembá kárákwiyuwo.

¹⁶ aiva-táwaimo aaimó simásínkáamba mináímó séné'e kwéunda amáparawai íma saáyavo tésa siráváyáawa'a Áánútuntave'a íma anondá sáwí'a umátinkaaó súne. ¹⁷ miwí íma siráváyáawana Ísóigo sirávayena asirayámbá simísa'a Áánútun-aii amápar-aimba simátímakaunda íma Yútaa-kwaasira'a ivo ó'onkaa-kwaasira'a siráunda isaraawe. áwáávitemo in-íyánkó óipinkembo mayauwénamo kawepá'ó móánkaintemba Ísóigo aavimbá kwémáisinkaampinkemba sikena ¹⁸ sáwí'o kwéumasinkempinkembo éna sí'mai kwíyómpa'a kwemó kwégawaaipa'a kawé'á umái mósinkaniye. kwená ságayambo kwaikwai'o ínimba árair-aimban-iyé.

¹⁹ Párisikaante Ákwíraante simátíme se kawé'á umái máékaiyo siyó. Ónésívorasaante kwená naaúmpa'a máyáan-kwaasiye simátíme se kawé'á umái máéro siyó. ²⁰ Érásátasi Kórinti-naopa'a máisana Tóvimasa áí'a kwéuwa'a Máiritasi-naopa'a auwé'a tiráumne. ²¹ áú'o síi-kánáá íma tiráina imáyáa é kesópa'a tiyó. Yúpúrásawe Púténésiye Áráínásawe Kírótíyawe amápa'a Áánútuna kwaasiye entávésa sésa kawé'á umái maiyó kwésewe.

²² Ísóigo keinárawate ména úwoi kwétuwa'naa-intwe'á námúnaa kwésune.
kemá Póromo súnda-aimba ánásaíye.

Táitási

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaan-umai sísamaivakemba avamoraé-iyá'yo. miráumai-ima maisuwéna Táitásina imáyáa éna maanáimbá agaimái tuwówana kwenópa'a kuráiyé. Ísun-ai simátíma'mae iyúnkakemba ándáva'a ánkárowana ména Táitási Kírítí-marava'o Ísóigona kwaásira'o kárákwirontavai imáyáa éna maanáimbá agaimái tuwówana kwenópa'a kuráiyé.

¹ Táitásiyo kemá Póro moórá-aimba sénaumpo isaaó. kemá Áánútuna mayái-kwáási é'a Ísu Káráisitina aantá-kwaasi-i'a umásinkena si'mákaiwai úne. Áánútumo kwéítamarain-kwaasi kwesé aráápamái mai'mai'a kwéesa árai'-monor-aimba isámae kwéiyesa Áánútuna aampa'ó kwéiyontavena Ísu Káráisiti mináimbá simátimiyó séna si'mákaiye. ² naaóv'á'á Áánútu ímo kampa'ó kwéisiwai árai'-aine su'mai kwéisiwai asiramái séna kwéítamaranda-kwaasi aúnaí'a umái mai'mai'a ónááowe súwata árai'-aimban-iyé kwéseta máyaumne. ³ Áánútumo imáyáamo urón-kanaa tíniye kwéuwana Ísu Káráisiti kwenáái simátimuwana Áánútu simásimena séna kesáái simátíma'mae iyuwó séna kentáási sáwí-imayaavinkentaamo kwéiyasinkaiwaiya mináimbá siráiyé.

⁴ Táitásiyo maanáimbá maanáúváivimbá agaimarúmpo isaaó. Ísu Káráisitinka'o agevamáimo maúndantemba emá mirán-umai méma árai'a kesááninkaamba ómpo isaaó. Áánútu kentáásivowe Ísu Káráisiti kentáási sáwí-imayaavinkentaamo kwéiyasinkaiwaiye úwoi áwa'naa esarai paru umánkaayantave'a námúnaa kwésune.

Táitási Kírítí-marava'a koména mayái mairáin-kwasai.

⁵ eséma keirímá Kírítí-marava'a komékai embá auwé'a kenkáisi mayái íma ánásarainka'a embá auwé'a tiráumne. mimbáyái kawe'á íninyodayave'a embá auwé'a simáme'a sé'a amápa'-naopa'a Áánútuna kwaásiti anón-kwaasi usásintinkava'a kwíníyone sé'a auwé'a tiráumne. ⁶ usásintinkaan-kwaasi maarán-kwáásimán-owe. miwívimbá íma sáwí-aimba kwáyáiwai ésa kímborá-inimba mapá kuráawai owasá miwítí iyámpói maarán-iyámpóin-owe. Áánútun-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyáawai ésa kawer-iyámpóimán-owe kwéesen-iyampói ésa tinóvowi táái isáawain-owe. ⁷ Áánútuna kwaásira'a kwégarakwiyouwai Áánútuna mayáír'á kwégarakwiyoumba pósa maarán-kwáásimán-owe. miwívimbá íma sáwí-aimba kwáyáiwai ésa kesáái usáyaaítankwae íma kwésewai ésa íma ááema áwáá'a sewái ésa íma uwo'aó'-nómbá námae naaésa uwo'aó'á owái ésa íma aaisan-áimbá sewái ésa óntantavesa íma túran-anda owái ésa ⁸ namu-kwaasi naambá toómbá tímésa owái ésa amápa'a kawe-tántáátávésa aamoí owái ésa kawer-ímáyáá owái ésa arupí umái máyáawai ésa Áánútun-arááimo kwégwaraawai ésa miwí túma kawe'á umái kwégarakwiyouwai ésa Áánútuna kwaásira'a kwégarakwiyouwai mirán-kwáásimán-owe. ⁹ Áánútuna árai'-aimba simámakaunda-aimba asiramái táto'maesa iyóro. mirámó ésamo ésa árai'-aimba kanaán-umai simátimesa asiramátinkanaaowé miwí tááiyavesa kampar-áimbán-iyé sewái tááigomba usáyaaítanaaowe.

¹⁰ sáwíva-kwaasi kawer-áimbá íma kwégwaresa úwoi sáwívar-aimba símae kwénaeasa miwívínkémbá Yútaa-kwaasi sáwívarawai mirá ésa kampa'á simátíyuwesa ¹¹ óntamba mayánáe sésa kampar-áimbá simátimesa évakar-akumba sáwí'a kwéumatinkesa sáwí'a kwéovo mináimbá aambá áúntinkaa. ¹² Kírítí-kwaasivinkemba moóráwai kawer-áimbá kwéisiwai séna Kírítí-kwaasi aasiyaasí kampar-áimbá kwésesa aváá-kwámbó ontembá sáwí'a umái kavónái'a umái mésa sáwíva-tomba nai'nai'a kwéowe siráiyé. ¹³ siráin-aimba árai'-aimban-iyé. mindáyavai miwítí imáyáa asiramái arupí umátínkénasa Áánútun-ai kawe'á umái kwarésa ¹⁴ Yútaa-kwaasiti manír-áimbá íma ísésa árai'-aimbo arááiraawai táái íma isáiyamba ivátúwáaro. mirá ónááontavai miwítí imáyáa arupí umátinkaa. ¹⁵ imáyáa kaweré su'mai owái amápa-tantaatavesa imáyáa ombá kawer-ímáyááwé su'mai kwéovo imáyáamo sáwí'o owái Áánútun-ai aráásén-kwaasi miwítí imáyáa sáwí'a isaná tirumpimbá kampar-áimbá kwáyáísasa pósa amápa-tantaatavesamo imáyáamo ombá íma moórá kawer-ímáyáá kwéowe. ¹⁶ miwí tóikakemba kampa'á sésa Áánútun-ai kwégwaraumne kwésevo sáwíre su'mai kwéesa kawer-áimbá araaisésa íma kanaán-umai kawe'á ombá miráumai máyáawaina ááimba Áánútumba tínaemba kwéumasuwaawe.

2

áséi-kwasai arupí umái simátíma'mae iyuwó siráin-kwasai.

¹ Táitásiyo áséi-kwasaigona ááimba árain-aimbo simámakaunda simátíma'mae iyuwó. ² anónu'maiyomba simátíme se íma uwo'aó'-nómbá námae naae'a uwo'aó'á kwéé'a arupí umái mé'a kentúra'a kárákwimai kawer-é'a Áánútumpa'a agevamái asiramái mé'a imáyáa tímé'a asiramái maiyana íma tivón-káino simátímiyo. ³ áráankantomba simátíme se Áánútuntave'a imáyáa kwéé'a mé'a íma kwantánaanta-aimba kwése'a íma uwo'aó'-nómbá námae naae'a uwo'aó'á kwéé'a ívér-inimba minkáwér-ámpá'á kwégwesa tuwai'máare iyámpóiyé tirumbá tímésa ⁵ túra'a kárákwimai kawer-ésa kaweré su'mai kwéesa tuwai'máákare iyámpóirare naankaré kawe'á umái kárákwiyesa tuwai'máá táái isánááowe. mirámó íyasamo ésa tuwánésa sésa Áánútun-aaí kawer-áimbán-iyé sénááowe.

⁶ ívé-kwaasiyomba asiramái simátíme se kentúra'a kárákwimai kawe'á oro siyó. ⁷ amápa-tantaa'a kawe'á inasá awánésa emó óndantemba miwí mirá íya simátíma'maemo íyínda íma óikakene su'mai simátíme arunkakénkwará'á simátímiyo. ⁸ kawer-áiné su'mai simátíminasa kampar-áimbán-iyé sésamo kampar-áimbó avakáá íyanamo éna íma kwáyainasa tigeayávésa ésa íma simái sáwí'a umásinkanaaowe.

⁹ kárákwiraan-kwaasi évakarawai meeyámbakaawasa miwítí mayái úwoi kwémaesa óntamba íma kwémayaawaiyavai maanáimbá simátímiyo. kárákwiraan-kwaasi táái isé'a aamoí umásinkai gwae sé'a kawe'-máayái kwémae'a miwíyávé'a íma anondá seró. ¹⁰ miwítí náaindaampinkemba íma umóyámbá é'a kaweré su'maimo iyamba tuwánanaaowe se mirán-áimbá simátímiyo. mirámó íyanamo éna Áánútun-aaí kentáási sáwí-imayaavinkemba kwéiyasinkain-aaigo anómba ínyé.

¹¹ Áánútu úwoi súwa'naa éna Ísu Káráísitimba ai'marówana ó'on-o'on-kwaasi miwítí sáwí-imayaavinkemba iyátinkanintavena marapá'á kunkáimba póna ¹² Áánútu úwoi súwa'naa éna kawer-ámpá'á kónaunda-anta agaráásinkaraiye. minánkómá maarán-áimbán-iyé. Áánútuntavesa íma imáyáa kwéowai sáwí'o kwéomba sínaeomba umátimeta marapá-tántáátáveta sirááyaveta úndaya sínaeomba umámeta marapáátámó máyaundara'a kesúrata kárákwiyeta arupí umái méta Áánútuntaveta imáyáa éta méta ¹³ amu'maréta Áánútu asirayánkwáráwáiyé Ísu Káráísiti kentáási sáwí-imayaavinkemba kwéiyasinkaiwaiye ságayankogwara'a paároyaaoiyantaveta timu'maréta méta paároyaaoian-kanaa sirunkóyá kawetá ínyé. ¹⁴ Ísu kentáási sáwí-imayaaomo tátokaimpinkemba iyásinkenaya kawe-kwáási-i'a umásinkentaya kwená kwaási-i'a kwéumasinkaiwaiya méta kawe'-máayái mayánáe séta máyaundayavenaya mindáyavenawe séna Ísu Káráísiti pukáiyé.

¹⁵ Táitásiyo mináimbá simátíme Áánútuna asirayándéi miwítí imáyáa kawe'á umátínkénana aai íma kwéisiyawai mináinkó tirumbá kwantáinasa aai isáaro. sénda-aimba íma isáavainivo asiramái simátímiyo.

3

Áánútuntavai imáyáa é'a arupí umái máero simátímiyo siráin-kwasai.

¹ Táitásiyo Ísóigona kwaásira'a kárákwiraandawai ómpo maarán-áimbá simátímiyo. marapá'-máayáirá'ó kárákwiraan-anon-kwaasi tisamaivimba mé'a miwí táái isé'a kawe'-máayáiyávé'a to'mayaa umái amu'maré'a mé'a ² íma kampa'á simái sáwí'a umátinke'a íma aaisan-áimbá sé'a paru umái mé'a amáparawai kawer-áiné su'mai kwése'a máero. ³ ááema sáwí-imayaagwara-kwaasiya méta aai íma iséta sáwí-ampa'a kwégweta sáwí-yantaataveta sirááyaveta kwéeta máyaawanana misáwí-yántáákó tátorowata sáwí-imayaayaveta sirááyaveta kwéeta sáwí'a umái méta ó'owiti náaindaantaveta súran-anda kwéeta síyánta kwéematinkaaawanasa kentáa tiyámba kwéumasinkowata méraumne. ⁴ ányo Áánútu kentáási sáwí-imayaavinkemba kwéiyasinkaiwaiya séna sirumbá umátinkaunda pó'a túwa'naa ónaunda agaráátinkanaumne sirónka'a Ísu Káráísitimba ai'marówana marapá'á kumúwana ⁵ Áánútu kawer-ámpátá mésinkaraiye. kesáámó kawe'ó ówádayavenaya imanivo arumbá umásinkenaya kawer-ámpátá mésinkaraiye. nombá pésinkowata aúnaí'a umái máyaawanana Áánútun-amanko aúnaíta umásinkontavena kawer-ámpátá mésinkaraiye. ⁶ Ísu Káráísiti sáwí-imayaavinkemba kwéiyasinkaiwaiyavena Áánútu imáyáa éna kwenamankó kentááimbá úwoi anómba kwéumasinkainta ⁷ póna úwoi súwa'naa umásinkenaya séna arupí-kwaasiman-owe. árai'a aúnaí'a umái máí'mai'a ónááoni'a umátinkanaumne kwéesisata amu'maréta máyaumne. ⁸ mináimbá árain-aimban-iyé. miráumai kárákwiraan-kwaasi táái isésa kawe'-máayái maésa máero.

Táitásiyo mináimbá asiramái simátiminyonda sirááíma kwétaiye. mirámó inasamó ésa Áánútun-aaiyavesa áraire sewái asirayán-ímáyáá ésa kawé'-má'yái mayánááowe. mináimbá kawer-áinkó póna kwaási túwa'naa íniye. ⁹ á'nivo úwoi-aintavesa sáwívar-aimba kwésesa tíkwa'náwe tináávúwísáiye túwíkwara'a kwétesa aaisan-áimbó kwésesa Mósesimo sirón-amaantavesa aaisan-áimbá kwésemba mirán-áimbá úwoi-ainkoma póna íma túwa'naa ínivo ánaaemba umátimiyo. ¹⁰ évakarawaimo sáwí-aimbo simáímo taaínkaar-umátinkáawaimba kaumbo-káé-tawai asiramái simátimínasamo ímo isáiyamo e ánaaemba umátimiyo. ¹¹ mirán-kwáásí kaé'mai má'yáawai ésa sáwí'o ombá keyáárika'a kwétuwanaawata kesáágwára'á kwétuwanaumne.

¹² moóráwai áwí'a Átémásaana'i. moóráwai Tikikásaana'iyó. moóráwaimba ai'maráanana enópa'a kwíndara'a ímá'yáa é Níkópórisi-naopa'a kesópa'a tiyó. áú'o siikánáa Níkópórisi-naopa'a máyaana kesópa'a tiyó. ¹³ moóráwai áwí'a Sínása aaimó isáikwáásígóe moóráwai Ápórosiye emá túwa'naa inasarái Áánútuna mayái maimaésarai naaóyááoiye. ¹⁴ Áánútuna kwaási sún-da-aimba simátimínasa kawer-ímáyáá ésa mayái kwémaesa umbai-yántáá'ó kwáyainda-kwaasi túwa'naa esa pósa íma úwoi-mayai maesa ménaaowe.

¹⁵ amápa'o kesémo má'yáawai entávésa sésa kawé'á umái maiyó kwésewe. kentáásí kwaási Áánútuwe aráápamai má'yáawaima esé má'yáawai kawé'á umái máéro simátimiyo.

Áánútu amáparawai úwoi kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune.
kemá Póro sún-da-aimba ánásaiye.

Vírímóni

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwai aiyayaan-umai sísamaivakemba kaer-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna Vírímónina imáyáa éna maanámbá agaimái tuwówana kwenópa'a kuráiyé. ááema Vírímóni kesí mayái mayáinkwáe séna Ónisímasimba meeyámba-mai máánkarowana mayáána mimbáyáigón-áaro inkaiséna ó'-mapa'a koména Ísun-aaí isáapa'a téna Póro ándáva'o máyopa'o kwéawa'naa-uwana Póro Vírímóni Ónisímasimba tayauwé'mai airáinkwáe sé'a maanáúvámá agaimái amúne séna agaimái tuwówana Vírímóninopa'a kuráiyé.

1-2 Vírímóniyo kemá Póro maanáúvámá kwéagayaumne. kesí kwaási po kesé tágárotare mayái kwémayaandawai isaaó. Ísóigona kwaási ená naaúmpa'a torupamáí kwémaewai isáaro. Ápiyaaó kentáá simánaakogwara'a isaaó. Ákípaasiyo keséya tágárotare asiramái mayái kwémayaandawai egwárá'a isaaó. Ísu Káráisitín-ai simátimewandarakemba ándáva'a sínkaraawa'a mé'a maanáúvái agaimái amúne. kenkáí síváko Tímóti kesé máyáiyé. ³ kentáásivo Áánútuwe kentáási Ísóigo Ísu Káráisitíye úwoi kwétuwa'naa-esarai paru kwéumatinkaayantave'a námúnaa kwésune.

4-5 Vírímóniyo kentáási Ísóigo Ísuwe aráápamái mé Áánútuna kwaásivimba arumbá kwétime máyaanda-aimba isé'a pó'a Áánútumpa'a námúnaa kwésunda entávé'a imáyáa kwé'e'a súwi kwésune. ⁶ enté kentési mayáigó moórái'a kwéisata méta Ísóigowe tarúmaiya máyaundayavenaya kwemá kawetá kwéumasinkaisa awánaniyodayave'a námúnaavinkemba Áánútumba kwéaisaa-une. ⁷ Vírímóniyo kesíváko po Ísóigona kwaásivimba arumbá kwétime túwa'naa ónasa aúnái'a umái máyáan-aimba isé'a aamoí kwéumankaunana sirunkó kawé'a kwéisa'a áwa'naa umai námúnaa kwésune.

⁸ Ísu Káráísiti asirayámbá símakaimba pó'a íma inkaisé'a emá moórái'a uwo sé'a kwésundanivo mirán-áimbá íma sénaumpo ⁹ aánoumai kwempakémbá áisaa e'a sé'a sendantembá mirá ínnyone sénaumne. emá arumbá kwésiména'a kemá sirumbá kwéamunda pó'a aánoumai kwempakémbá simáméndai'a mirá ínnyone kwésune. kemá Póro Ísu Káráísiti kwená mayái símakaimba kwémae'a anónu'mai káúnasa ándáva'a sínkaraawa'a mé'a ¹⁰ moóráwái áwí'a Ónisímasintave'a kwésune. ándáva'a mé'a Ísóigon-ai simámunana iséna Ísóigompa'a tisa'á sé'a kesí iyámpóiraamba óne sé'a pó'a kwentávé'a kwésune. ¹¹ ááema ená mayái íma kawé'a umái mayómba mayáigón-áaro inkaiséna kóuraimbanivo ívé'a kesí mayái kawé'a umái kwémaena ená mayái kawé'a umái mayániye. ¹² ívé'a ai'maráanana enópa'a kwínama kesááninkaani'a umái airáníyone. ¹³ Ónisímasimba tátokaanana súwa'naa inkwáe sé'a únda isa'á úwoi mirán-imáyáá úne. Ísu Káráisitín-ai simátimewandarakemba ándáva'a mósínkaawa'a máyaunda enanondá Ónisímasi súwa'naa ínnyone óndanivo ¹⁴ némpa'a mémpo íma owé sínnyundayave'a pó'a íma úwoi tátoranaunda póna kesé ména súwa'naa ínnyone. íma súwa'naa ónæe sindá súwa'naa ónavainivo ená imáyáavinkemba súwa'naa ínnyone.

¹⁵ Ónisímasi mayáigón-áaro inkaiséna embá auwéna sáwiyanka'a ó'om-bapa'a tamáyáimbanivo enópa'a kwéna aasiyaasi koméniye-imayaa kwéune. ¹⁶ Ísóigona kwaásigomo óndantemba kwemá mirá kwéena enávakaamba póna íma ená mayái kwémayaiwaiye su'mainivo enávákoraamba éna enópa'a kwínnyone. kemá kwembá sirumbá kwéamundantemba egwárá'a arumbá kwembá améma kesívá'an-iyé sínnyone.

¹⁷ Ísóigona mayáigó enté kentési mayáigó moórái'a kwéimba po kentávái kesí naaúmpa'a iyuwó kwésendantemba Ónisímasintavai mirá sínnyone. ¹⁸ embó sáwí'o umánkenamo moórá-yantaa'o mairénamo ímo ámakainamo e íma kwenópa'a te kesópa'a tina'á kemá meeyán-ónaumne. ¹⁹ kemá Póro kesiyáándeí kwéagaye'a mimbéyámbá aménaumne kwésune. Ísu Káráisitín-ai simámewana áraire siráanda mai'mai'a ínnyonda-meyamba kemp'á kwáyáimba pó íma kanaán-umai meeyán-ínnyonda-aimban-iyé. ²⁰ kesívákoo Ísóigona kwaási ómpo áisaa úndantemba mirá ina'á Ísóigo aúranka'a aúnái'a umái máéno.

²¹ maanáúvái agayáúnda imáyáa é'a sé'a kesáái isé áisaa úndantemba mirá ínnyone. emó ínnyondawai kemó áisaa úndawaimba usáyaaaitaniyone. ²² enópa'a ke kónaundayavai kesí maru'á usúkasinkaaó. ándávakemba ayúsinkaiya'a ená naaúmpa'a kónaundayavai Áánútumpa'a námúnaa simásinke moórá-maru'a usúkasinkaaó.

²³ moóráwai áwí'a Épávarasi kwemá Ísu Káraísitin-aaí simátimunkakemba ándáva'a ánkaraawana kesé ména keinárawatavena séna kawé'á umái máéro kwésiye. ²⁴kesé mayái kwémayaawai túwí'a moóráwai Mááka moóráwai Árisítakasi moóráwai Tímasi moóráwai Áríku miwí sésa kawé'á umái máéro kwésewe.

²⁵Ísóigo Ísu Káraísiti keinárawate ména úwoi kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune.
Póro mináímbá simái ánásaumne.

Ípiru

Ísu kwiyómpa'a irówana moórawai áwí'a íma agaimakáiwai moórá-kwaai aiyayaan-umai sísamaivakemba avakaeté-íya'íyo. miráumai-íma maisuwéna maanámbá agaimái Yútaa-kwaasi moórá-kwi'a Ípiru-kwaasi Ísun-ai isésa kwená aampa'ó kwéguntavai tuwírái sésa sáwí'a umátinkówasa minámbá ivátuwesa ááéraam-bonor-amba ókwara'a kwáráavo séna maarán-áimbá agaimái mátimakaiye.

Ísu Áánútu ááninkoma Mósesimba usáyaaitaraiye. Ísu aiva'-mónó-káwáánákómá monó'-máyi-kwáási usáyaaitaraiye. pói tuvú'mái Áánútumba ámakaamba aiva'-mónór-ámbá isaná Ísu marapá'á kumbéna kentáási sáwí-imayaa maisiyuwánintavai puwéna kwenáuma Áánútumba ámakaimba póna kentáási monor-ámbá kwikáimba pó'a Ísumba íma auwé'a asiramái máéro séna agaimái mátimakaiye.

Áánútu ááninko áwíkoma kwiyómpaken-kwayo'narawa túwikomba usáyaaitarain-kwasai.

¹ naaóv'á moórá-mora-tawai Áánútu kwenáái simátimakowaiyavena súwasa miwí Áánútu siráin-aimba mirám-biran-aimba kentáá síkwá'náyomba simátíma'mae tiráimba isaná ² ívé'a naaén-kanaavimba Áánútu ááninko Áánútun-ai simásímakaintaawe. naaóv'á kwiyómba maramá íma kwáyonka'a Áánútu súwana ááninko kwiyómba maramá tarórumakena naaémba amápa-tantaaka'a kárakwiyiniye. ³ Áánútuna ságayanko ááninkompinkemba sama kaisaná Áánútumo máyáintemba miráumai ména miráumaimo máyáiwai kentáá kwéagaraasinkaisana kwená asirayán-áinkóntávéna kwiyómba maramá kwaikwai'a kwéiye. kwemá pukáintavena kentáási sáwí-imayaa maisiyuwéna pukáimpinkemba usásinena kwiyómpa'a iyéna Áánútu asirayámbó usáyaaitaraiwai ayáánúrapa'a asirayán-áyámp'á mara'á ména ⁴ póna kwenáwí'a Áánútu ááninko áwíko póna Áánútuna kwiyómpaken-kwayo'narawa túwikomba usáyaaitaraiye.

⁵ Áánútu kwená kwiyómpaken-kwayo'narawatavena íma siráivo ááninkontavena séna emá kesáánimba óna'a kesí mayáír'á ánkaraumne Áánútu séna moórá-ainkwara'a séna kemá avowámá úmae íyónana kwemá kesááninko mirá úmae iyíniye séna kwiyómpaken-kwayo'narawatavena íma siráivo ááninkontavena séna ⁶ Áánútu kwenááninko usáyaaitaraiwaimba ai'marówana kunkáinka'a séna Áánútuna kwiyómpaken-kwayo'narawa'a kwená imáyáa mósá maránááowe kwenááninkontavena siráimbanivo ⁷ kwená kwiyómpaken-kwayo'narawatavena súwana Áánútun-ai aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna kemá súnasa kesí kwiyómpaken-kwayo'narawa'a úndáraamba to'maésa kwénaaowe. kemá súnasa kesí kwayo'narawa'a tawáombo intenkáám-báyái kwémayaawe siráivo ⁸ Áánútu kwenááninkontavena séna

Áánútuwo kwaásira'o kárakwimaemo iyínda íma ánásaníye. kárakwiyonda arupí umái kwégarakwiyone. ⁹ kawé-tántáátávái aamoí é sáwí-yantaatavai áyámba kwéone. mindáyavena Áánútu ená Ísóigo embá usásinankaraisa amáparawai usáyaaitaraanana enarumbá kawé'a umánkaraiye

séna ¹⁰ ááninkontavena moórá-aimba séna Ísóigoo ááinka'a maramá taróre enayándeí kwiyómba tarórumaanda ¹¹ mintántáá'á ánásaína emá mai'mai'a íniyone. unáánkwátóimo atúmó kénamo ánásaíntemba kwiyómba maramá miráumai ánásaníye. ¹² kwátóimo tavúmáráantemba kwiyómba maramá mirá íniyone. unáánkwátóimo aúnámo ontembá kwiyómba maramá mirá éma ívé'o máyáanten-umai mai'mai'a éma íma puwíniyone

siráiye. ¹³ Áánútu maanámbá íma kwiyómpaken-kwayo'narawatavena siráivo ááninkontavena séna

kesiyáánúrapa'a asirayán-áyámp'á mara'á uména'a ená namuro-kwáási tínkamona emá usáyaaitaniyone

siráiye.

¹⁴ mináímbá siráivo Áánútuna kwíyómpaken-kwayo'narawa'a nórandarawara'o. miwí íma túma kwáyáiwai timané su'mai kwáyáiwai ésa Áánútumo sintembá mirá kwéowana Áánútu simátimena séna kawer-ámpá'á métinkaunda-kwaasi kuntúwa'naa oro séna kwéti'maraiye. mindáyavena Áánútu ááninko áwiko kwíyómpaken-kwayo'narawa túwíkomba usáyaaitaraiye.

2

Ísuma sáwí'o umáímo máyaundavinkemba kawer-ámpá'á mésínkáíwaina kwaasái.

¹ Áánútu ááninko kwíyómpaken-kwayo'narawa'a usáyaaitaraintaveta árair-aimbo ísaraunda-aimba asiramái tátoreta mináímbá ivátuwaunavaiyaanivo imáyáaya úmae iyónaumne. ² Áánútuna amáámba kwíyómpaken-kwayo'narawa'a siráan-amaamba árair-aimba póna káráraawaiye imo ísaraawaiye sáwí-meyamba arupí umái tímakaiye. ³ ánívo Áánútu séna sáwí-imayaavinkemba kawer-ámpá'á métinkanæ séna anóm-bayaiyavena ááninko kentáási Ísóigomba ai'marówana marapá'á kunkáíye. minánón-áimbó ísámaimo ivátuwetaamo éta árai'a sáwí-meyamba kentáásópa'a tinimba íma aseráundayaawe. aiva'á Ísóigo minánón-áimbá simátimuwasa ísaraan-kwaasi simásímúwana ⁴ mináímbá árair-aimban-iyé sénaundayavenaya póna Áánútu asirayámbá tímúwasa o'on-o'om-bayai imo awánaraunda-mayai sáá'a kwégom-bayai máyówana Áánútu kwená imáyáavinkemba kwenamankó túwa'naa úwasa mirám-báyái mairáawe.

⁵ ménaaon-kwaasiyave'a kwésune. íma kwíyómpaken-kwayo'narawa'an-ivo kwenááninkomba usásinankaraimba póna kwemá kwaásira'a kwégarakwiyiye. ⁶ mináíntávéná moórawai Áánútun-ai aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna Áánútuwo kwaási úwoisan-tantaa'a owá nóra se miwíyáwái imáyáa éwa kwaási sáwíyantantaa'an-ovo nóra se miwír'á kwégarakwiyono. ⁷ kwíyómpaken-kwayo'narawa tínaaempa'a kwaási mótinkaanasá sáwíyanka'a miv'á máyáambanivo ív'é'a anómba umátinkaanaana túwíko anómba ísá ⁸ usásintínkaraanasa amápa-tantaaka'a kwégarakwiyowe

agaimaréna séna Áánútuwo usásintínkaraanasa amápa-tantaaka'a kwégarakwiyowe siráimba íma moórá-yantaa'a aváántuwesa amápa-tantaaka'a kanaán-umai kwégarakwiyonta ívéta iya kwétuwanaumne. ⁹ ánívo Ísuna ááinta awánaraumne. Áánútu sáwíyanka'a kwíyómpaken-kwayo'narawa tínaaempa'a Ísumba móankarena ai'marówana marapá'á kumbéna amáparawaiyavena imáyáa úwasa áí'a úni'a umánkówana puwúwana mindáyavena Áánútu anón-kwi'a tamánkena áwí'a anómba umánkaraiye. Áánútu úwoi túwa'naa ónæ séna Ísumba ai'marówana marapá'á kumbéna amáparawaiyavena imáyáa éna pukáíye.

¹⁰ Ísumba áí'a úni'a umánkóntave'a imáyáa é'a sé'a Áánútu amápa-tantaakona ááimba póna amápa-tantaa'a tarórena séna ságayan-ayampa'a sáwívarawai maígwæ séna sáwí-imayaavinkemba iyátinkena ságayan-ayampa'a métinkaniwaiyavena Áánútu kanaán-iyé súwasa Ísumba áí'a úni'a umánkómbe mindáyavena kasenkui'a uráíye. Áánútu mirámó uráimba kawé'á uráíye kwésune.

¹¹ Ísu kwaásiya Áánútundi-i'a kwéumasinkaiwaiyaawe Áánútundi-i'a kwéumasinkaiwaiye Áánútu mimbórá tivowámá intávéna Ísu séna kesúnava'maa'an-owe siráin-aimba íma sáwí-imayaa éna kawer-imáyáá kwéíye. ¹² mindáyavena moórawai Áánútun-ai aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna Áánútuwo enáái kesúnava'maa'a simátimé'a torupamáí ménka'a monor-ímó sendavímbá enáwí'a mósá maránaumne séna ¹³ moóráva'a agaimaréna séna kegwárá'á Áánútumpa'a agevamái máyaumne séna moóráva'a agaimaréna séna Áánútumo símakain-iyampoi kesé máyáawe agaimaréna siráíye.

¹⁴ Áánútumo símakain-iyampoiyavenamo siráimba marará-kwáásímó onten-áúwawaagwara'a Ísu ména séna Sáátáánigo kwaásimo puwónáaon-asirayambo tokáimba ánásasuwanaumne. ¹⁵ aasiyaasí puwónaumne-imayaamo kwéesamo táátavesamo kwéowanamo tátokain-imayaa iyátinkanaumne séna puwéna usásinena Sáátáánigomba usáyaaitaraiye. ¹⁶ árai'a íma kwíyómpaken-kwayo'narawatavainivo Áávaramumo Áánútun-aiyavenamo áraire siráintemba kesáámó mirámó kwéundawaiyavena súwa'naa

Índayavenaya miráumai pukáiyē. ¹⁷ kentáásí aiva'-mónó-káwáánákó éna kentááyávéna imáyáa éna Áánútumpa'a aai simái kawe'á éna aruntá umásinkenaya kentáási sáwí-imayaa maisiyuwénaya mirá íntavéna marapá'á kuména kwaási áúwawaagwara'a ména kwenáúnava'maate kesáámó úndantenta miráumai ména súwa'naa ínín-amba mimbórá-ámbá kwáyáintavéna mirá uráiyē. ¹⁸ ááémo marapá'ó máyonka'a sáwí-aimbo sínda isare'a áí'a índai'a umánkanae sésa áisaa úmaesa kwéiyesa áí'a úni'a umánkaraamba íma sáwí-ampa'a kuráimba pósa kentááyávésa sáwí-aimbo siyamba isánáe sésamo ombá kanaán-umai kwésuwa'naa-intaaniye.

3

Ísu áwíkoma Mósesi áwíkomba usáyaaitarain-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. sínda-aintave'a Ísumpa'a imáyáa úmae iyóro. Áánútu keinárawa'a kwendéi-í'a umátinkarain-kwaasiyavéna séna kwiyómpa'a kesé ménaaowe súmba ísaraavo Ísuntave'a imáyáa úmae iyóro. Áánútu kwembá ai'marówana marapá'á kumbéna árair-aintavetaamo árairemo sínda-ainkata kárákwiraiwai éna aiva'-mónó-káwáánákó isa'á kwentávé'a imáyáa úmae'a iyóro. aiva'-mónó-káwáánákóná mayái ² mimbáyái mayáíndayavéna Áánútu Ísumba usásinankowana íma ivátuwéna mimbáyái kawe'á umái kwémayaiye. naaóv'ó Mósesimo Áánútu kwaásivimbo mayáimó ímo tuwénamo kawe'ó umáimo mairáintemba Ísu mirá uráiyē. ³ naambá kawe'-námbán-iyē siráavo mindámbo uráin-kwaasigo áwí'o mósá kwémaraantemba Mósesi kawe'-máiyái-kwáásimán-ivo Ísu áwí'a mósá maráúndaya kwéusayaaitaiye. ⁴ amápa'-nambo kwaásimo kwéomba mindágwara kwaásigwara amápa-tantaakwara'a Áánútu úmakaiye. ⁵ Mósesi Áánútuna mayái-kwáásigó éna Áánútuna kwaásivimbo mimbáyái íma tuwéna kawe'á umái kwémaena Áánútumo sínda-yantaa'o paárinimba simátimakaiye. ⁶ Mósesi mirá uráimbanivo Ísu Káráísiti íma mayái-kwáásigómán-ivo Áánútu ááninko úramba póna Áánútuna kwaásira'a kárákwiyimba íma ivátuwaimba kawe'á umái kwémayaiye. Áánútun-aaiyavetaamo áraire sétaamo aamoimó étaamo asiramáimo amu'marétaamo métaamo éta Áánútuna kwaási-ita ónaumne.

Áánútuna kwaási kwenópa'a koagándaan-kwasai.

⁷ mindáyavéna naaóv'á Áánútun-amanko kentáá síkwá'náyontavéna siráin-aimba imáyáa oró. maará séna

ívé'a Áánútumo kwésimatimin-aimba ísáaro. ⁸ naaóv'ó Áánútun-aaimo arááisúmbo tiruntémo makáantemba kemá mirá ováínivo kwenáái ísáaro. kavóná-marava'a mésa kentikwá'náma mirá kwéesa Áánútumba kwembásínkáánkái ésa sáwí-mayai maésa kwenáái arááiraawe. ⁹ ayáátááka'a 40 íma kentikwá'náma túwa'naa uráunda-mayai awánaraambanivo kesáái araisésa kembásínkáánkái ésa sáwí'a umásínkáantave'a ¹⁰ áwáá'a tiyé'a sé'a miwítí imáyáa sáwí'a úmae iyésa agaráátinkáunda-amba íma kwáráawe sé'a ¹¹ áwáá'a tiyúnda asiramái sé'a kesópa'a íma tésa kesé taagándaanaaowe siráumne Áánútun-amanko siráiyē.

¹² kesí kwaásiyono. Áánútun-amanko mináimbá siráintavai kárákwimai kawe'á oró. keinárawapinkemba évakarawai sáwí-imayaa kwéesa Áánútun-aaiyavesa íma áraire sésa Áánútu asirayánkwáráwáimbá tínaeamba umámévainivo kárákwimai kawe'á oró. ¹³ keinárawapinkemba évakarawai sáwí-imayaa iyana minímáyááo kampa'á simátiyuwainasa Áánútuntavesa íma imáyáa ésa tirunté máráavainivo moórá-morawai kentí imáyáa asiramátínkáaro. kentí kanaamó kwáyáinka'a mirán-oro. ¹⁴ aiva'á Áánútumpata imáyáaya ówándara'a kentáási imáyáao asirayámbá póta miráumaimo mai'mai'o étaamo éta Ísu Káráísitiye tarúmai méta marapá'á máyaunda-kanaaya ánásaindara'a asiramái ménaundayaaniye.

¹⁵ Áánútun-aai aúvái-kwandaavimbo agaimaréna séna

ívé'a Áánútumo kwésimatimin-aimba ísáaro. naaóv'ó Áánútun-aaimo arááisúmbo tiruntémo makáantemba kemá mirá ováínivo kwenáái ísáaro.

agaimaréna siráiyē. ¹⁶ sínda-kwaasi nááwiya Áánútun-aai kwéisesawa arááiraana'iyō. kentáá síkwá'náma Ísípi-maravakemba Mósesi ayútiyuwéna tí'maena tiráiwai miwí Áánútun-aai kwéisesa arááiraawe. ¹⁷ nááwiya ayáátááka'a 40 ira'a Áánútu áwáá'a tikaiyo. kavóná-marava'o mésamo sáwí'o kwéesamo pukáawai miwiyávéna áwáá'a tikaiye. ¹⁸ nááwiyavenawa asiramái séna kesópa'a íma tésa kesé taagándaanaaowe siráiyō. kwenááimo ímo ísáaimo kawe'ó uráawaiyavéna siráiyē. ¹⁹ kwenááiyavesa íma áraire

sésa kwenká'á íma agevamái máyomba pósa íma kanaán-umai kwenópa'a kwésa kwesé koagándaraan-ainta isaraumne.

4

¹ kentááyávéna Áánútu séna kesópa'a taagándanaaowe simái tarúmakain-aimba kwáyáimba pó'a keinárawapinkemba évakarawai sé'a kwenópa'a kwé'a kwesé koagándanaumne-kanaa matuké'a arávasuwaiyavainivo kárákwimai kawé'á oró.

² Áánútuna kawer-áimbó isaraundantemba ááéma kentáá síkwá'náma isaraambanivo úwoi táare su'mai isésa íma áraire sésa tirumpimbá tátorowana póna mináinkó íma túwa'naa uráíye. mindáyave'a keinárawapinkemba évakarawai sé'a Áánútunopa'a kwé'a kwesé koagándanaumne-kanaa matuké'a arávasuwaiyavainivo kárákwimai kawé'á oró.

³ naaóv'á Áánútu kwíyóne marawé tarórumai ánásena agándarain-kanaa kwáyáimbanivo kwenááiyavesa íma áraire sésa kwenká'á agevamái méraawaiyavena séna áwáá'o tiyúnda asiramái sé'a kesópa'a

íma tésa kesé taagándanaaowe siráimbanivo kwenááiyaveta áraire séta kwenká'á agevamái máyaundawaiya kwenópa'a kwéta kwesé koagándanaundayaniye. ⁴ Áánútun-aii aúvái-kwandaavimba kwesé koagándanaundayavenaya agaimaréna séna

Áánútu ava'moraé-kanaa mayái maimái ánásasuvena avakaeté-kanaa agándaraiye agaimaréna siráimba póna agandai-kanaa kwáyáimbanivo ⁵ Áánútun-aii aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna

kesópa'a íma tésa kesé taagándanaaowe siráimba póna ⁶ agandai-kanaa to'mayaa úmakaimba pósa évaka-kwaasi kwenópa'a kwésa kwesé koagándanaaowe. aiva'á Áánútun-aii isaraawai íma áraire siráimba pósa kwenópa'a íma kwésa kwesé agándaraawe. ⁷ sáwívar-íma maisuwena Áánútu moórá-kanaama maréna séna minkánáá tiniye séna Tévitimba simámuwana Áánútun-aii aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna

ivé'a Áánútumo kwésimatimin-aimba isáaro. tirumbó makáanteni'a íma é'a kwenáái isáaro agaimaréna siráin-aimba kaeká'á mináimbá agaimái simátimumpo isáaro.

⁸ naaóv'á moóráwai áwí'a Yósúwa tí'maena kawer-áyámpá'á mátinkomba mináyámpá'ó Áánútumpa'o agandai-ayampa'o kwáyonkakai naaémbe Áánútu íma moórá-kanaama maréna séna agándanaaon-kanaa tiniye íma siráisino. ⁹ Áánútu kwená mayái ánásasuvena agandai-kanaa makáimba pósa kwená kwaasi agándaan-kanaa kwáyáíye.

¹⁰ Áánútumo kwená mayáímó ánásasuwenamo agándaraintemba Áánútunopa'a kwésa kwesé agándaawaima miwígwará'á mayái ánásasuwesa agándanaaowe. ¹¹ mindáyaveta Áánútunopa'a kwéta kwesé agándanaundayaveta siyáántamba kwimáíya mayáíyá kwémayaundaya miráyá onó. kentáá síkwá'náma uráantemba mirá-sáwí'á únavaiaianivo kwenáái isámái kawé'á éta kárákwimai kawer-iyataao.

¹² Áánútu mayáiwai isaná kwenááigo mayái kwémayaiye. évarevar-ayampa'a áwáima táí'matan-tusuwaaineimo póimo kárámaimo túwinkaa'o ontembá Áánútun-aaigo kentáásirumpinken-imayaa sáwí-imayaawe kawer-ímáyááwé taaimbaraisata kwéawanaumne. sirááimo tain-tántáaré kwésunanaya Áánútun-aaigo taaimbaraisata sáwí-yantaare kawé-tántáaré kwéawanaumne. ¹³ kwíyómpare marapáre amápa-tantaa'a Áánútu aúranka'a íma kwéuayoraivo kwíyómpare marapáre amápa-tantaa'a avora'á kwáyáisana kwéawaniye. kwemá mirá iwái póna kesáá máyaundawaina áainta sísa ínata simámenaundayaniye. Áánútun-aii aúvái-kwandaavimba súnda-aimba mirán-áimbá kwáyáintaveta kentáá síkwá'námo uráantemba mirá-sáwí'á únavaiaianivo kwenáái isámái kawé'á éta kárákwimai kawer-iyataao.

Ísuma aiva'-mónó-káwááná'ún-íye kwaasái.

¹⁴ Ísu Áánútu ááninko kentáásí anóndako éna aiva'-mónó-káwáánákó póna kwíyómpa'a Áánútuwe uména kentáá súwa'naa enaya kwéaisaa-imba póta kwenááiyaveta áraire siráundayaveta ivéta mináimbá asiramáíya tátoraano. ¹⁵ kentáásí aiva'-mónó-káwáánákó marapá'á máyonka'a amápa-tantaatavesa sáwí-aimbo sínda isánáe sésa áisaa úmaesa kwéiyumbanivo íma sáwí'a uráimba póna kentááyávésamo sáwí-aimbo siyambo isánáe sésamo ombá kentáávimbá íma asirayámbá kwáyáisana kwemá suwánénaya aruntá kwéumasinkaiye. ¹⁶ mindáyavena kentáávimbá umbai-yántáá'á kwáyaindara'a íma

sáátaveta kwéonanya Áánútu úwoi kwésuwa'naa-iwainopa'a konanayá aruntá umásinkenaya úwoiya súwa'naa íniye.

5

¹ aiva'-mónó-káwáánákóná mayáímá mayánáántavesa Yútaa-kwaasivinkemba moórá-morawai usásintinkaawasa kwévukowasa ó'omba usásintinkaawasa kwaásiyavesa ísámai Áánútumpa'a áísaa esa kwaásimo sáwí'ó kwéontavesa póimo tuvú'mái Áánútumba kwéamesa évaka-tantaakwara'a kwéamewe. ² miwí kwaásima pósa íma asirayánkwáráwái ésa mindáyavesa ímo kawé'ó umáímo isésamo sáwí'ó on-kwáásiyávésa kanaán-umai kawé'a umái tirumbá umátinkesa ³ íma kawé'á umái asiramái mésa sáwí'a kwéontavesa amápa-kwaasiti sáwí-mayaiyavesawe su'mai ímanivo miwítí sáwí-mayaiyavesagwara'a ímáýáa ésa póíma tuvú'mái Áánútumpa'a kwéamewe. ⁴ évakarawai íma ímáýáa ésa sésa anóndako pó'a aiva'-mónó-káwáánákóná mayái mayánáe-imayaa ésa mirám-báyái kwémayaavo naaóv'ó Áánútumo moórawai áwí'ó Érónimba usásinankowana mirám-báyáímó mairáintemba Áánútu usásintinkaraiwaiye su'mai mimbáyái kwémayaawe.

⁵ miráumai Ísu Káráísiti íma ímáýáa éna séna anóndako pó'a aiva'-mónó-káwáánákóná mayái mayánáe íma siráivo Áánútu usásinankena aiva'-mónó-káwáánákóná mayái aména séna

emá kesáánimba óna'a

kesí mayáír'á ánkaraumne

séna ⁶ moórá-ainkwara'a súwana agaimaréna séna

moóráwaimo áwí'ó Méókiséteki anóm-bono-kawaanako uráintemba emá mirám-báyái maimaé iyíníyone

Ísu Káráisitintavena siráíye.

⁷ Ísu Káráísiti marapá'á máyonka'a eesé'á éna ivi'á téna námúnaa séna puwínintavena Áánútumpa'a áísaa ena puwíndamo kanaamó umáímo áwa'naa íniwaintavena súwa'naa uwo séna Áánútuna ímáýáa kwakáimba póna áwa'naa uráíye. ⁸ Ísu árai'a Áánútu ááninko úwana umbai-yántáá'ó kwempimbó túmba íma mindáyavena ímáýáa éna Áánútuna ímáýáa kwaréna ⁹ kasenkuí'a éna kwenááíya taagwiyavúndawaiya sáwí-imayaavinkemba kwéiyasinkaisata aúnái'a umáíya mai'maita kwéune. Ísu mintántáákóná ááimba póna ¹⁰ Méókisétekimo mono-káwáánákó uráintemba aiva'-mónó-káwáánákóná mayáímá mayánintavena Áánútu Ísumba usásinankaraiye.

Ísuna aampa'á kwaré'mai ivá'á túwáavo siráin-kwasai.

¹¹ simátimunda-aimpimba sáwívar-aimba kwáyáimbanivo íma ísámai kawé'á kwéontavena agaráátinkanaunda-mayaigo umbái kwétaiye. ¹² ááema Ísu Káráísitin-aii isé'a ayáátáá-kanaa maisukáavo nóra séra íma simátíma'mae kwéíyo. Áánútun-aiivinkemba avorar-áimbá íma ísámai kawé'á é'a moórawai ókwara'a simásiminkwae sembánivo umarambó náambo nésamo asirayán-tómbó ímo kwénaantenkaani'a é'a pó'a Áánútun-aii íma kanaán-umai simátímakaawe. ¹³ umarambó náambo nésamo ímo kawé'ó umáímo aaimó ísáantemba miráráán-umai kawé'ó umáímo maiyé sáwí'ó umáímo maiyé miwáná ááimba íma ísámai kawé'á kwéowe. ¹⁴ tinón-ésamo asirayán-tómbó naantembá kawer-ímáýáa úmae iyówai amápar-imayaa taaímbai kwéisaawe.

6

¹ mindáyaveta Ísu Káráísitin-aii paákákén-áiné su'mai íma iséta asirayán-áimbá arumpimbá kwáyáin-ainkwarata iséta saákaevayan-kwaasiraanta iyataao.

Ísu Káráísitin-aii paákákén-áimbá á'a simátímakaunda pó'a íma moórágwara'a simátíma'mae iyónaumne. simátímakaunda-aimba maarán-áimbán-íye. úwoi-mayaiyave'a tínaaemba umáme'a Áánútun-aiiyave'a áraire kwése'a kwenká'á agevamái máyáawe. ² nombó kwévetinkaan-aimba simátíme'a Áánútuna mayái mayáinkwáe sésa usásintinkesa tine'á tiyáámba kwétatoraan-aimba simátíme'a kwaásimo pukémpinkemba usásinanaaon-aimba simátíme'a Áánútu kwaásimo máyáawaina ááintavena tísaá ena timínana mimbéyámbá kwaikwai'a ínín-aimba simátímakaunda mináimbó á'o simátímakaunda-aimba ísaraavo asirayán-áimbá arumpimbá kwáyáin-aimba ísáaro. ³ Áánútumo súwa'naa ínataamo éta iséta saákaevayan-kwaasiraanta ónaumne.

⁴ Áánútuna aampa'á kwaré'mai ivátukaawai ó'omba kotavisíyasa koyauwerésa kawer-ámp'á ténááombanivo íma ténááowe. miwí Áánútu sáma kamátinkarain-ayamap'a

máyówana túwa'naa ena kwenamankó miwísé máyowasa ⁵ miráumai mésa sésa Áánútun-
 aai kawer-áimbán-iyé sésa Áánútuna asirayámbá évaka'a awánaraawe. naaémba
 Áánútuna asirayámbá amápa'a paárinasa minásirayámbá évaka'a awánamai ⁶ ivátuwesa
 íma ó'omba koyauwerésa Áánútumpa'a ténááowe. mirámó kwéon-kwaasi maará kwéowe.
 Áánútu ááninkombo taaira'ó tuvúwúwanamo pukáintemba miwí mirá kwéowasa tuwánésa
 Ísumba simái sáwí'a umánkááwasa mirámó ontávésa íma kanaán-umai koyauwerésa
 Áánútumpa'a teénááowe.

⁷ mirámó kwéon-kwaasi maararáán-kwáásimán-owe. moórá-mora-tawai aa'á ti-
 saná maramá kawé'a isaná toómbá anómba isasá kwaási kwénaawana Áánútu
 mirám-báramá kawé'a kwéumatinkaiye. ⁸ ánivo moórá-ayampa'-marama karaan-
 tantáaré námáiyé kwáyáim-barama úwoi-marama isaná sáwíyanka'a Áánútu iravímbá
 agaisuwániye. miráumai Áánútuna aampa'á kwaré'mai ivátukaawai íma kanaán-umai
 koyauwerésa Áánútumpa'a teénááowe. mindáyave'a Ísu Káráisitín-aai paákákén-áimbá
 íma moórágwara'a simátimenaumne.

⁹ kesí kwaásiyono. mirán-áimbá súndanivo keinárawatave'a sé'a íma sáwí-mararaan-
 kwaasi é'a kawé'-máráráán-kwáási owaná Áánútu kawer-ámpá'á kwémetinkaiye súné.

¹⁰ Áánútuntave'a imáyáa kwéontave'a kwená kwaási kwétuwa'naa-e'a ivékwara'a
 mirá kwéowana Áánútu arupí umái máyáiwai mimbáyáiyávéna íma kwéawinkaiye.

¹¹ maaráyávéna sirááíma kwétaiye. moórá-morawai Áánútuntave'a imáyáa kwé'e'a
 karuwaa'á é'a íma ivátuwe'a naaémo ménaoombo paárinintave'a amu'maré'a mé'a

¹² íma tívón-káína'a íma ivátuwe'a Áánútuwe asiramáímo aráápapaimo mésamo Áánútumo
 tíménaumne siráintavesamo amu'marésamo máyáan-kwaasiraani'a oró. maarán-
 kwáásirááni'ó ombá sirááíma kwétaiye.

Áánútu simái tarúmakain-kwasai.

¹³ naaóv'á Áánútu Ááváramuntavéna siráimba simái tarúmakonka'a póna kwembá
 usáyaaitaraawai íma máyáantavéna Áánútu séna amáparawai usáyaaitaraundawai
 mé'a kesúranka'a sé'a kemó súnda-aimba árai'a ónaumne séna simái tarúmarena

¹⁴ Ááváramuntavéna séna árai'a kawé'a umánkaumpo enaísaavutantambo ónááomba
 sáwíva'a paáronaaowe súwana ¹⁵ Ááváramu áraire séna asiramái ména íma ivátuwéna

amu'maréna ména Áánútumo simáímo tarúmakainteni'a uráiyé. ¹⁶ Yútaa-kwaasi tiká'ó
 máráamba maará kwéowe. évakarawai mirá ónaumnemo sembó ombá usáyaaitaraiwai

aúranka'a sésa mirá ónaumpo ímo mirámó onanamó éna sáwí-meyamba simíniye
 kwésewe. mirámó sésamo ombá ó'owi ó'on-aimba íma mimpímbá sembá maará sésa

kemó senteni'a kwéowe sénááowe. ¹⁷⁻¹⁸ miráumai Áánútu kawé'a unátinkaniwaiyavéna
 imáyáa éna séna mirá ónaumne simái tarúmakaimba póna Áánútu séna kwaási kentávésa

sésa siráintemba íma éna ó'oni'a íníye seváímpo'a amáparawai usáyaaitaraundawai
 é'a kesúranka'a sé'a mirá ónaumpo ímo mirámó onanamó éna sáwí-tantaa'a paáriníye

Áánútu simái tarúmakaimba miráumai aanávó kwénaúranka'a simái tarúmakaimba
 póna íma karániye. mirámó siráintaveta kesáá kwenópata máyaundaya kweukáámbá

aisínkaraisata minándámpá'á méta asiramái séta siráinteni'a íníye séta asiramái
 méta kwéamu'maraumne. ¹⁹⁻²⁰ naambó ésamó ávombo aimakáawanamo asiramáímo

kwáyáintemba Áánútumo siráinteni'a kawé'a umátinkaniyemo siráin-aínko kentáá
 asiramásínkáísata Áánútumo kwíyómpa'o máyáiwaintaveta imáyáa éta amu'maréta

máyaumne. Ísu kentáási aiva'á kwíyómpa'a iyéna mono-nánkómbá Áánútuna aoka'-
 náúmpá'á ontamó úkaaan-ampaantama tarurúwa'marena írena kentááyávéna imáyáa

éna mirá uráimba póta asiramáíya máyaumne. Méókísétekimo uráintemba kwíyómpa'a
 Ísu kentáási aiva'-mónó-káwáánákó éna mirám-báyái maimaé kwéiyisata asiramáíya

máyaundaya pó'a Áánútuntave'a imáyáa kwé'e'a karuwaa'á é'a íma ivátuwe'a naaémo
 ménaoombo paárinintave'a amu'maré'a máéro.

7

mono-káwáánákó áwí'a Méókísétekina kwaasái.

¹ minkwáásígó Méókíséteki kwemá Sérími-naopaken-kwaasiti kawáánákó éna Áánútu
 usáyaaitaraiwaina mono-káwáánákó úwana naaóv'á Ááváramu namuro-kwáásítí anón-

kwaasiye áái'a tiyéna usáyaaitaron-ayampakemba túwana Méókíséteki Ááváramumba
 aampa'á awánéna kawé'a umánkowana ² Ááváramu namuro-kwáásítí óísambo mayómba
 siyáánkaira'a taáimbakéna Méókísétekimba moórá-inkwima ámakaiye. Méókísétekintavesa

mináwíkoná ááimba kawé-káwáánákómán-íye sésa kwántámai kwésewe. kwemá Sérími-naopaken-kwaasiti kawáánákó áwíkona ááimba paru-káwáánákómán-íye sésa kwántámai kwésewe. ³ Méókíséteki aikwá'ná túwíkwara anóvowi túwíkwara'a íma agaimakáamba kwáyáísana kwembó ánkaraín-kanaawe pukáín-kanaawe íma agaimakáamba kwáyáíye. kwenáái mirán-áimbá íma kwáyáintavena Áánútu ááninkoraani'a umái ména kó-káwáánáí'a umái maí'maí'a íníye.

⁴ maanáimbá imáyáa oró. kentáá síkwá'náma Ááváramu anón-kwaasi úmbanivo kwemá Méókísétekimba namuro-kwáásítí óísampinkemba moórá-inkwima ámakaimba póta mindáyaveta séta Méókísétekima Ááváramumba usáyaaitaraiye kwésune. ⁵ moóráwái Ááváramu aísavutántamba uráiwai áwí'a Árívái kwenándáraken-kwaasivinkemba évakarawai mono'-má'yáírá'á usásintinkaraiye. Áánútuma áamáampinkemba moórá-amaanko séna Ísareri-kwaasiyono. kentí óísamba kwémayaampinkemba aasiyaasi siyáánkaira'a taáimbarempinkemba moórá-inkwima kentí kwaási Árívái-andaraken-kwaasi tíméro siráíye. ⁶ Méókísétekimo Árívái-andaraken-kwaasigomo uráinkakai séta Ááváramu kwembá moórá-inkwima ámakaimba áamáanko siráíni'a uráíye súsono. ánwí Méókíséteki íma Árívái-andaraken-kwaasigon-ivo Ááváramumo siyáánkai-inkwimo kwimákáimpinkemba moórá-inkwima úwoi maimaéna kawé'a umánkena Áánútumo Ááváramuntavena kawé'a umánkanaumnemo simáimo tarúmakaíwaimba kawé'a umánkaraiye. ⁷ anón-kwaasigo sáwíyan-kwaasigomba kawé'a umánkáimba mináimbá iséta póta Méókísétekima Ááváramumba usáyaaitaraiye kwésune. ⁸ Árívái-andaraken-kwaasi siyáánkai-inkwivinkemba moórá-inkwi kwémayaawai kwévuwon-kwaasin-ovo Méókíséteki siyáánkai-inkwivinkemba moórá-inkwima maráiwaintavena Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna kwemá aúvamai úwoima máyáíye kwésisana póna kwemá Árívái-andaraken-kwaasi usáyaaitaraiye. ⁹ imáyáa é'a sé'a Ááváramu Méókísétekimba moórá-inkwi ámakonka'a Áríváigwara'a ámakaintenkaani'a éna kwemá moórá-inkwima kwémayaiwai ámakaintenkaani'a uráíye. ¹⁰ Ááváramu Méókísétekimba awánéna moórá-inkwima ámakonka'a Árívái íma paárurena aikwá'nágo arumpimbá máyonka'a uráintave'a mindáyave'a sé'a Áríváigwara'a Méókísétekimba ámakaintenkaani'a uráíye kwésune.

¹¹ naaóv'á Áánútu áamáamba simátimakonka'a Árívái-andaraken-kwaasi mono'-má'yáí maésa póí tuvú'mái Áánútumba aménááontavena Áánútuma usásintinkena Éronimba aiva'-mónó-káwááná'á usásinankaraiye. Árívái-andaraken-kwaasiti mayáímó arupí kwéumatinkainkakai Áánútu íma moórágwara'a aiva'-mónó-káwááná'á usásinankaisino. íma Éróninkaan-kwaasin-ivo Méókísétekinkaan-kwaasi usásinankaraiye. ¹² Áánútu séna aúná-aiva'-mono-kawaana'a usásinankanae súmba póna ááéraan-amaamba mono'-má'yáí-kwáásí Áánútuntavesa ísamai póí tuvú'mái kwéamen-amaamba ivátuwena aúná-amaamba simásimuwata ísarumne. ¹³⁻¹⁴ mináimbá Ísógo Ísu Káráísitintavena séna íma Árívái-andarakemban-ivo moórá-anda Yútaa-andarakemba paáruraiye. naaóv'á Mósesi mono'-má'yáí-kwáásiyávéna sirónka'a íma Yútaa-andaraken-kwaasiyavena siráíye. íma Yútaa-andaraken-kwaasin-ovo Árívái-andaraken-kwaasi Áánútuntavesa imáyáa ésa póí tuvú'mái óntan-taareira'a agairáamba ísarumne.

Ísu Méókísétekiraam-bono-kawaana'an-íye kwaasíi.

¹⁵ mináínkóná ááimba maarán-íye. Áánútu aúná-amba agaráátinkena aúná-aiva'-mono-kawaana'a Méókísétekinkaan-kwaasi usásinankaraiye. ¹⁶ íma Árívái-andarakemban-ivo asirayámpinkémbá maí'maí'a éna íma ánásaniwái aiva'-mónó-káwáánáí'a umái usásinankaraiye. ¹⁷ mindáyavena Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna moóráwái áwí'a Méókíséteki anóm-bono-kawaanako uráintemba emá mirám-báyái maimaé iyíníyone

Ísu Káráísitintavena siráíye. ¹⁸⁻¹⁹ ááéraan-amba Árívái-andaraken-kwaasiti mono'-má'yáígo íma asiramái kwáyontavena íma túwa'naa umai arupí umátinkowana Áánútu ááéraan-amba ivátuwena moórá-amba kawer-ámbá agaráásinkowata áraire séta asiramái méta Áánútunopata kwégune.

²⁰⁻²¹ Árívái-andarakemba mono'-má'yáí-kwáásí usásintinkonka'a úwoi usásintinkesa íma aaí simái tarúmakaambanivo Áánútu Ísu Káráísitimba aiva'-mónó-káwááná'á usásinankonka'a aaí simái tarúmakaíye. mindáyavena agaimaréna séna Ísógo séna emá mono-káwáánákómó éma maí'maí'a íníyone séna mináimbá íma karániye

Áánútu kwenááninkontavena simái tarúmakaíye. ²² mináínkó ááeraan-ainkomba usáyaaitowana Áánútu simái tarúmakontavena Ísu Káráísiti séna mináimbá árair-aimba kwaikwai'a íniye siráíye.

²³ moórá-aimba isáaro. ááema mono'-máiyái-kwáásí sáwíwa'a mésa pósa púwúntemba anondára'a ó'owima mimbáyái usá maimaé iráambanivo ²⁴ Ísu Káráísiti maí'maí'a éna íma puwíníwai aiva'-mónó-káwáánákóná mayái usá maimaé iyéna ²⁵ maí'maí'a éna kentááyávéna imáyáa éna Áánútumpa'a áísaa úmae kwéiyena póna kanaán-umai sáwí-imayaavinkenta kwéiyasinkaiye. Ísu Káráísitinka'a agevamáíya méta Áánúmpata kwégunda-kwaasiya sáwí-imayaavinkenta kwéiyasinkaiye.

²⁶ Ísu Káráísiti aiva'-mónó-káwáánákómá éna Áánútuntavena imáyáa éna sáwí-aimba kwempimbá íma kwáyáísana kaweré su'mai umái ména marapá'a sáwí-kwaasivimba máyonka'a íma sáwí'a uréna kwíyómpa'a asirayán-áyámpá'a uména mirán-áivá'-mónó-káwáánákómá ména kanaán-umai amápa-tantaa'a kwésuwa'naa-íye. ²⁷ kwaásimo sáwí'o kwéuntavesawe miwímó sáwí'o kwéuntavesawe Árívái-andaraken-kwaasi aiva'-mónó-kwáásí póí tuvú'mái Áánútumba áma'mae iráambanivo Ísu Káráísiti sáwí'o íi-áimbá kwempimbá íma kwáyowana póna miwímó uráantemba íma póí tuvú'mái Áánútumba áma'mae iyéna kwaásimo sáwí'o ontávénawe séna mimbórá-táwai puwéna mimbáyái ánasaraiye. ²⁸ ámáán-aimpinkemba aiva'-mónó-kwáásí usásintinkowasa marará-kwáásí pósa sáwí'a uráambanivo minámáánkó ánaaemba Áánútu simái tarúmarena séna mirá ónaumne séna kwenáánimba kasenkunákómbá usásinankowana aiva'-mónó-káwáánári'a umái maí'maí'a kwéíye.

8

Ísuma kentáásí aiva'-mónó-káwááná'án-íye kwaasái.

¹ súnda-ainkona ááimba maarán-íye. mirán-áivá'-mónó-káwáánákó kentáásí mono-káwáánákó kwíyómpa'a ména usáyaaitaimo kawáá uráíwai ayáánúrap'a asirayán-áyámpá'a mara'á máyáíye. ² kwaásimo naambó kwéesamo Áánútuntavesa mindáúmpá'a imáyáa kwéombanivo kwíyómpa'a Ísóigo naan-úramba úmakowana Ísu Káráísiti mimpimbá Áánútuna aoka'-náúmpá'a uména aiva'-mónó-káwáánákóná mayái kwémayaíye.

³ marapá'-áivá'-mónó-kwáásí póí tuvuwésa toómbá maésa umái Áánútumba aménááontavesa usásintinkaraavo Ísu Káráísiti kentáásí aiva'-mónó-káwáánákó moórá-yantaa'ó Áánútumbo ámakaimba mindá puwéna kwenáúma ámakaiye. ⁴ kwaásimo sáwí'o uráantavesa ámáánkomo siráintemba póimo tuvú'máimo Áánútumbo ámém-bayai kwémayaan-kwaasi máyáambanivo Ísu Káráísiti marapá'ó ménaraankasi íma póí tuvú'mái Áánútumba amísino. ⁵ kwíyómpa'o naan-úrambo úmakaiwaina amankó'naankaan-damba marapá'á kwáyáísasa mindáúmpá'a mono'-máiyái kwémayaawe. miráumai naaóv'á Mósési aiva'-mónó'-námbá indayavena úwana Áánútu simámena séna Sáinai-omapa'a agaráárankaunda-namba mirán-dámbá uwó súwana Mósési kwíyómpa'o kwáyáin-dankona amankó'naankaan-damba úmakaiye. ⁶ kwíyómpa'a Ísu mono'-máiyái kwémayaim-bayaigo marapá'ó mono'-máiyáímó kwémayaam-bayaigomba usáyaaitaraiye. Áánútu séna kawé'á umátinkanaumne simái tarúmakaín-aimba Ísu Káráísiti kwéagaraasinkaimba mináínkó ááemo simáímo tarúmakaín-ainkomba usáyaaitaraiye. ⁷ ááemo simáímo tarúmakaín-ainkomo kwaásimo arupí umátínkarainkakai Áánútu íma aúná-aimba simái tarúmakaísino.

⁸ Áánútu kwená kwaasí tuwánómba sáwí'a uwaná mindáyavena áwáá'a séna maarán-áimbá súwana Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna Ísóigo séna moórá-kanaa tína'a aúná-aimba simái tarúmarena a Ísareri-kwaasiye Yútaa-kwaasiye aúná-aimba simái tarútinkanaumne. ⁹ Ísípi-maravakemba miwí títwá'náma ayútinke'a tí'mae'a tíráundara'a aaí simái tarúmakaundanivo mináimbá kárówa'a sínaaemba umátímakaumne. aúná-aimba simái tarúmare'a íma ááeraan-ainkaamban-ivo aúná-aimban-íye Ísóigo séna ¹⁰ moórá-ainkwarara'a séna moórá-kanaa tína'a Ísareri-kwaasiyave'a aúná-aimba simái tarútinkaandara'a kesí ámáámba tirumpiné imáyáavine timé'a miwítí Áánútu máyáanasa kesí kwaasí-i'a umái ménaaowe. ¹¹ minkánáá tínasa miwítí kwaasíye ó'on-kwaasiye íma tááyesa Áánútunopa'a teró sénááowe. anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye amáparawai'á a tíráamba pósa íma ókwarara'a tááyanaaowe. ¹² sirumbá umátinke'a sáwí-imayaa maitiyuwé'a misáwí-ímáyááyávé'a íma imáyáa úmae iyónaumne Ísóigo siráíye

agaimaréna siráíye. ¹³ Áánútu aúná-aimba simái tarúmaranaumne siráimba póna aiva'ó simáimo tarúmakain-aimba ááéraan-aimba isaná ááéraan-tantaa'a sáwiyanka'a kwéna ánásanimba póna ááéraan-aimbo éna sáwiyanka'a ánásaníye.

9

naaóvá'á aiva'-mónó-káwáánákó purumakaná naaemá Áánútumba áma'mae iyúwana Ísu kwená naaemá ámakain-kwasai.

¹ naaóvá'á Áánútu aiva'á simái tarúmakain-aimba kwáyompinkemba Áánútuna imáyáa mósá kwémaraan-aimba kwáyowasa Áánútuna imáyáa mósá kwémaraan-damba úmakaawe. ² ampaanta-námbá úmakesa moórá-ampaantama avumpimbá ítámbakesa mósá arátukopatavesa Áánútuna aoka'-náúmparé sésa mórúna arátukopatavesa kawer-úran-ayampare sésa mimpimbá oómbá kúra'mai marésa taarei úmakesa mintááréirá'á Áánútuna péreti-tomba marésa ³ mósá arátukon-daumpatavesa Áánútuna aoka'-náúmparé sésa ⁴ mimpimbá kóri-ontandei úmakaan-taarei marésa mintááréirá'á áséi-kwiyumba ún-kanama kwéagayesa kawer-ánaveumba úmaresa kóri-ontan-kwandaainei minánaveumba ánaan-kwimaresa mimpimbá kóri-ontandei úmakaan-aveumpimba naaóvá'á kwíyómpakembo marapá'ó kunkáin-tonko áwí'a máána-tomba minánaveumpimba ma'mái minkáwé-ánaveumpimba marésa naaóvá'á Áánútu kwená mayáirá'á Érónimba usásinankowana kwená tááúnkakemba áruma kwíkáin-tumba minánaveumpimba marésa naaóvá'á Áánútumo Mósesimbo simámakain-amaambo siyáánkai-amaambo óntan-kwandaaira'o agaimakón-kwandaai kae-kwándáái minánaveumpimba marésa ⁵ kae-tántáá'á ayóigwára-tántáákái anón-kawe'a úmaresa sésa Áánútuna áaimba ó'oran-aainko póna sama kaiye kwésuwana mintántáákáigó ayóigóráámbá minánaveumba káátena Áánútumo miwítí sáwí-imayaamo maitiyúwáin-aveumba káátaraiye. mindáyave'a ívé'a ima ayáátáár-aimba agayáúmne.

⁶ mirá úmakesa aasiyaasi-tawai mono'-máiyái-kwáási mimbónó'-nánkómbá mórúna arátukon-ayampa'a irésa mayái kwémayombanivo ⁷ moórá-mora-ira'a moórá-tawai morá-tawai Áánútu aoka'-náúmpá'á aiva'-mónó-káwáánákó iréna póigona naaemá maimaéna iréna kwemó sáwí'o úntavenawe kwaásimo ímo táá'o isésamo sáwí'o untávénawe mirá-sáwí'ó kwéomba maitiyuwánintavena mindááemá Áánútumba ámakaiye. ⁸ mirá éna Áánútun-amanko maarán-umai kwéagaraasinkaiye. mono'-nánkómbó mórúna arátukaapa'o kwáyomba Áánútuna aoka'-náúmpá'á kwenópa'a iyónááon-amba ima avoráá kwéraiye. ⁹ mintántáá'á umásitai'a umái ívétaamo máyaunda-kwaasiya kwéagaraasinkaiye. Áánútuna imáyáa mósá makón-kwaasi pói tuvuwésa toómbá maimaéna umái Áánútumba ámakaambanivo miwí tirumpinkén-imáyáa ima kasenkuí'a umátinkaraiye. ¹⁰ miráumai minámpá'á toóné noné kwénesa nombá kwéveresa kwéomba túyavesawe sésa mirá kwéuwana Áánútu aúná-amba agaráátinkowana ááéraan-amba ánásaraiye.

¹¹ mirá uráambanivo Ísu Káráísiti aiva'-mónó-káwáánákó ívé'a kwáyáin-amba kawer-ámbá agaráásinkena mono'-máiyái kwémayain-daumpa'a mindámbá ima marapá'á kwaási úmakaan-damban-ivo usáyaaitarain-damba kasenku-námbán-íye. ¹² mimbórá-tawai Ísu Káráísiti Áánútuna aoka'-náúmpá'á kwíyómpa'a Áánútu máyopa'a iyúmba mono'-máiyái-kwáásigómó mémeona naawé purumakan-aráákóná naawé maimaénao iráintemba ima mirá éna kwená naaemá maimaéna iyéna sáwí'o umáiyáamo máyaundavinkenta siráínata aúná'i'a umáiyá mai'mai'a ónaundayavenaya mirán-umai pukáiyé. ¹³ mémeona naawé purumakanóná naawé anááé-aráá'á purumakan-aráá'ó agaisukáampinkenkanaowe Áánútu aúranka'o sáwí'o uráan-kwaasi tinepimpá'á ayáútinkava'a kwéesa miwí túma kawe'a umátinkówana Áánútu tuwánéna séna kawe'an-íye siráíye. ¹⁴ mémeona naaenéiyé purumakanóná naaenéiyé mirá uráambanivo Ísu Káráísitina naaeómá usáyaaitaraiye. kwempimbá ima sáwí-aimba kwáyáiwai Áánútun-amanko mai'mai'a kwéiwai kwesé máyáintavena kwená naaemá kumúwana kwenáúma Áánútumba ámakaiye. sáwí'o kwéowaina ááínko tátokaimpinkemba iyásinkainanaya kentáásirumpimba ima aái kwáyainata Áánútuna mayái mayánaundayavenaya kwená naaemá kumúwana kwenáúma Áánútumba ámakaiye.

¹⁵ mindáyavena ááéraan-aimba simái tarúmakonka'a sáwí'o uráampinkemba iyátinkaindayavena Ísu Káráísiti pukáiyé. mindáyavena Ísu Káráísiti aúná-aimba simái

tarúmakomba póna Áánútumo asiramáimo séna kawe'ó umátínkáandamo kwaikwai'a ínnye siráimba Áánútumo kwétaayain-kwaasi mayánááowe.

¹⁶⁻¹⁷ kwévuwesamo ombá kwaaró'á tumái tarúmaresa kwévuwowe. moóráwai puwíndayavena kwéena kwená náaindaamba mayánááon-aimba kwésivo úwoi máyaindara'a íma mayánááovo puwínasa árai'a púwiye sésa mayánááowe. ¹⁸ miráumai naaóv'á Áánútu aivar-áimbá simái tarúmakonka'a Mósesi pói tuvuwúwana puwúwana mimpóigóna naemá kunkáintavena Áánútu simái tarúmakonka'a ¹⁹ aiva'á Mósesi amápa-kwaasivimba Áánútuna amáamba amápa'a simátímatuwena purumakan-aráákóná naaevímbá non-úramba atímakena méme-ayauma tamayóka'a úsúmarena mindááévímbá tu'mái Áánútun-ai agaimái makáan-auvai-kwandaaira'a tuvimpín-úmarena kwaasi tinepimp'á mirá umásuwena ²⁰ séna maandááémá umásítai'a unái agaráátinkaumpo Áánútumo simáimo tarúmakain-aimba asirayán-áimbá kwáyáivo ísámai kawe'á oró séna ²¹ miráumai mindááémá Áánútuna imáyáa mósá kwémaron-danka'a tuvimpín-úmarena mindáúmpá'ó kwáyon-tantaaka'a mirá úmakaiye. ²² árai'a Áánútuna amáankona ááimpa'a naaeómá amápa-tantaa'a kawe'á umátínkáisana moóráwaiya'i. póiya'i. ímo púwísanamo kwená naemó ímo kúminkakai Áánútu sáwí-imayaa íma maisiyúwáisino. naemá kunkáimba póna Áánútu kentáási sáwí-imayaa kwémaisyuwaintaawe.

Ísu sáwí-imayaa maisiyuwánintavai pukáin-kwasí.

²³ Áánútuna imáyáa mósá makáan-dane mindáúmpá'á kwáyon-tantaare maarám-nye. kwíyómpa'o kwáyáin-dane mindáúmpá'ó kwáyáin-tantaare miwá amankó'naankaandamban-nye. mintántá'ó marapá'ó kwáyon-tantaaka'a póigona naaenéi kawe'á umátínkówna mindá kawe'á uráambanivo kwíyómpaken-tantaaka'a íma póigona naaenéin-ivo usáyaaitaraiwaina naaenéi kawe'á kwéumatinkaiye. ²⁴ miráumai Ísu Káráísiti kwíyómpa'a iyéna Áánútu aúranka'a uména kentááyávénaya imáyáa éna Áánútumba kwéaisaa-nye. úmakaan-damba naan-úrunkona amaankó'naankaandamba ímanivo kwíyómpa'a uména kentááyávénaya imáyáa éna Áánútumba kwéaisaa-nye. ²⁵ moórá-mora-ira'a moórá-tawai Áánútuna aoka'-náúmpá'á aiva'-mónó-káwáánákó póigona naaemá maimaéna iyóiyu uráintemba Ísu Káráísiti íma mirá éna mimbórá-tawai kwená naemá maimaéna mómakaiye. ²⁶ Ísu Káráísitimo miráumaimo maimaé iyóiyu urénaraankasi kwíyóne marawé taróruonkakemba moórá-mora-ira'a moórá-tawai morá-tawai puwípui'a úmae íyísino. íma mirá éna ááéraan-kanaa sáwíyanka'a ánásonka'a marapá'á kuména sáwí-imayaa maisiyuwánintavenaya mimbórá-tawai pukáiyi. ²⁷ kentáási kanaám tínaatamo puwónaundaya kesáámó máyaundawaina áaintavenaya sísaá íntaawe. ²⁸ miráumai sáwívarawaiti sáwí-imayaa maitiyuwánintavena mimbórá-tawai Ísu Káráísiti puwéna Áánútumba kwenáuma aména ókwara'a kuména íma sáwí-imayaa maitiyuwáíndayavena kumínivo kwéamu'maraan-kwaasimo kuntiráíndayavena kumíníye.

10

¹ Mósesimo siráin-amaankona aambá íma aan-úrumban-ivo Ísu Káráísiti kawe'á kwéumatinkaiwaina aankóná amaankó'naankaan-amban-nye. miráumai moórá-mora-ira'a mono'-máiyái-kwáási pói tuvú'mái Áánútumba amakaamba mirám-báyáigó Áánútumpa'a tiráan-kwaasi íma arupí umátínkaraiye. ² póimo tuvú'máimo Áánútumbo amakaan-anko kawe'ó umátínkarinkakai Áánútuna imáyáa mósá makáawai miwívimbá sáwí-aimba íma kwáyowasa sáwí-yantaatavesa íma umbai tésa íma úwoi pói tuvú'mái Áánútumba ama'mae irásino. ³⁻⁴ ániwo maará kwéowe. purumakankóná naaeówé mémeona naaeówé íma kanaán-umai sáwí-imayaa maitiyukaimba pósa moórá-mora-ira'a pói tuvú'mái Áánútumba amakonka'a miwítí sáwí-mayaiatavesa imáyáa uráawe.

⁵ miráumai Ísu Káráísiti marapá'á kumíndayavena kwéena Áánútuntavena séna póimo tuvú'máimo embó amakaane toómbó amakaane íma embá arááima kwétaivo kemá embá arááima táíndai'a ónaundayavai súma to'mayaa umásínkaraane. ⁶ póimo agaisukáantavai íma aamoí kwéone. sáwí'o uráantavesamo póimo tuvú'máimo amakaamba mindáyavai íma aamoí kwéone ⁷ simásuwe'a sé'a enáái aivái-kwandaavimba kentávéna simái agaimaréna séna Áánútuwo kemá mé'a embá aráái táíndai'a umái ménaumne simái agaimakáintemba kwéune kwésune Áánútuntavena Ísu siráíye.

⁸ aiva'á Ísu Káráisiti séna áamáambo siráinten-umai póima tuvú'mái ámakaamba toómbá maimái ámakaamba póima agaisukáamba sáwí'o uráantavesa póima tuvú'mái ámakaambanivo minámbá íma arááima kwétaisa aamoí íma kwéone ⁹ simásuwena séna Áánútuwo kemá mé'a embá aráái táinda'i'a umái ménaumne siráíye. mindáyavena Ísu Káráisiti póimo tuvú'máimo Áánútumbo ámakaunda-anta ivátuwena aúna-amba Áánútumbo arááimo táinda-imayaamo kwaránaunda-anta agaráátinkaraiye. ¹⁰ Ísu Káráisiti Áánútuna imáyáa kwaréna Áánútumba kwenáuma aména mimbórá-táwai pukáimba póna sáwí-imayaaya maisiyuwénaya Áánútunde'i'a umásínkaraintaawe.

¹¹ aasiyaasi-táwai mono'-máiyái-kwáásí usásimbai mimbórá-máiyái maésa póí tuvú'mái Áánútumba ámakaamba mimbáyáigó íma kanaán-umai sáwí-imaya maitiyukaimbanivo ¹² Ísu Káráisiti mimbórá-táwai Áánútumba kwenáuma aména pukáíye. sáwí'o uráantavenawe sáwí'o ónaundayavenayaawe puwéna mimbáyái ánásasuwena Áánútu ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á mara'á uména ¹³ Áánútumo kwená namuro-kwáásímó tinkaminanamo kwémó usáyaitanintavena amu'maréna umáyáíye. ¹⁴ miráumai Áánútumba kwenáuma ámakaimba pósa Áánútunde-i'a kwéumatinkain-kwaasi kasenku'i'a úmae iyónááowe.

¹⁵ mináintávéna Áánútun-amanko avora'á simásimuwana Áánútun-aai aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna

¹⁶ Ísóigo séna moórá-kanaa tína'a aúna-aimba simái tarútinkaandara'a kesí áamámba tirumpiné imáyáavine tíménaumne siráíye.

¹⁷ moórá-ainkwara'a séna

míwítí sáwí-imayaawe áamáne káraraamba íma mindáyave'a imáyáa úmae iyónaumne siráíye

agaimaréna siráíye. ¹⁸ Áánútu sáwí-imaya maitiyuwéna íma imáyáa úmae íyísana póna sáwí'o uráantavesamo póimo tuvú'máimo Áánútumbo ámakaan-amba ánásaiye.

Áánútunopata iyóno siráin-kwasai.

¹⁹ miráumai kesí kwaásiyono. Ísu Káráisiti puwúwana kwená naaemá kumúwana kentáási aambá kwikáimba póta íma saátaveta éta Áánútuna aoka'-náúmpátá kwéiyune.

²⁰ puwéna Áánútumba kwenáuma ámakaintavena aúna-amba kwaikwai'a ínín-amba agaráásinkena Áánútuna aoka'-náúmpá'á mósá arátukon-ampaanta awásámai aambá kwi'mái Áánútunopata iyónaunda-amba agaráásínkaraimba mindáyavetaawe ²¹ kwemá anóm-bono'-mayai-kwaasigo Áánútuna kwaásira'a kárákwiraimba mindáyavetaawe ²² Áánútunopata iyóno. kentáási sáwí-imayaaya maisiyúwáisanaya kentáásirumpinta íma aai kwáyáisata kawe'-nóntá peréta kwenááigonta sirumpintá tátoreta Áánútuwe aráápamai asiramái méta Áánútunopata iyóno. ²³ Áánútun-aai árair-aimban-íye séta póta asiramáíya tátoreta íya ivátuweta Áánútumo kawe'á umátinkanaumne siráintemba mirá ínimba póta kwenáái asiramáíya tátoreta amu'maréta méta miráyá onó. ²⁴ kesáá imáyáaya kwéeta moórá-morawai túwa'naa umai asirayáné imáyáawe tíméta kawe'-máiyáíyá kwémaeta miráyá onó. ²⁵ Áánútuntaveta imáyáa éta torupamáí mai'mai'a úmae iyéta évakarawaimo torupamáimo maivár-iyúmbo ivátukaantemba kesáá íma mirá éta torupamáí mai'mai'a úmae iyéta moórá-morawaiya asiramátinkanaumne. Ísu Káráisitimo kumínimba sáwíyan-kanaa kwáyáintaveta moórá-morawaiya asiramátinketa miráyá onó.

²⁶ másáaro. Áánútuna árair-aimba iséta tátoketa kentáási imáyáavinkembo kwembó sínaembo umámétaamo sáwí'o úmaetaamo iyónanayaamo éna Áánútu sáwí-imayaaya maisiyuwánintavena ó'on-amba íma kwáyáivo ²⁷ saátaveta kwéonanamo Áánútumbo tínaembo umámíyantavenamo sáwí-meyambo tímínasa anón-iravimbo káúgonaaontaveta amu'maréta ménaumne. ²⁸ Mósesi tímún-amaambo arááíraawai aavimbá usásintinkaresa kaumbo-káé-kwaasimo tuwánésamo sésamo árai'a mirá kwéowe sésamo ésa íma tirumbá umátinkaiyamba tinkamiyasa puwónááombo ²⁹ mindá umbai-yántáá'án-ivo Áánútu ááninkomba tínaemba umámémba mindá anón-umbai-yantaa'an-ivo Áánútu simái tarúmakonka'a Ísu Káráisitina naaemá kumúwasa sáwí'o umbá maitiyukaimba mindáyavesa sésa úwoisan-tantaa'an-íye síyawai anómba sáwí-meyamba mayánááowe. Áánútun-amanko úwoimo súwa'naa iwáántávésa simái sáwí'a umánkaraawai anómba sáwí-meyamba mayánááowe. ³⁰ maarán-áimbó siráimba mindá Áánútuma póna maará séna

anondá meéyámbá timénaunda mindá kendéimán-iyé. sáwí-mayaiyave'a meéyámbá timénaumne

séna moórá-ainkwara'a séna

Ísóigo kwená kwaási tísaa umai iséna

taaínkaa'a umái-meyamba timíniye

siráiye. ³¹ Áánútu asirayánkwáráwái póna tikena sáwí-meyambo timínimba mindá anómba táátavesa ónááovo Áánútuntave'a imáyáa é'a torupamáí mai'mai'a úmae iyé'a moórá-morawai asiramátinkanaaowe.

³² ááema Áánútu keinárawatavena sama kamátinkonka'a umbai-yántáári'a umátinkowa'a íma ivátuwe'a asiramái méraavo mindáyave'a imáyáa oró. ³³ moórá-mora-tawai amáparawai túranka'a sáwí'a umátinkesa simái sáwí'a umátínkómbanivo asiramái mé'a moórá-mora-tawai kenti kwaásimo sáwí'o umátínkómba túwa'naa úmae iyúwasa keinárawakwara'a sáwí'o umátínkómba asiramái méraawe. ³⁴ Áánútuna kwaási-i'o unkákémbá keinárawapinkemba évakarawai ándáva'o mótínkómba tiruntávé'a umátínkówasa kenti náaindaambo tavíyááví umbá íma imáyáa é'a sé'a usáyaaitaraintantaa'a kwíyómpa'a kwáyáimba póta mai'maita ónaumne suwaná tirunkó kawe'á uráiyé.

³⁵ mirá uráavo Áánútuntave'a asiramái mé'a kawe'méyámbá kwémayaawe. ³⁶ Áánútuna imáyávinkeni'a é'a kwemó mirá umátinkanaumnemo siráin-tantaa'o mayánáaontave'a asiramái mai'mai'a úmae iyiyana íma tivón-kaíno. ³⁷ mindáyavena Ísu Káráisitimo kumínimba amu'maréna ména Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna

sáwíyan-kanaa kwáyáimba póna

tíniwai íma úwoi ména tíniye.

agaimaréna siráiyé. moóráva'a agaimaréna séna

³⁸ kesí kwaásigo arupí umái máyáiwai kesé

aráápamái máyáimba póna inkaisénamo siyuwénamo

kówína'o é'a íma aamoí umánkanaumne siráiyé

agaimaréna siráiyé.

³⁹ mináímbá siráimbanivo kesáámá inkaisésamo auwésamo kówésamo ánásanaaon-kwaasiraanta íya éta Áánútun-aiiyaveta áraire séta kwenká'á agevamáíya méta kawe'á umáíya mai'maita ónaumne.

11

Áánútun-aiiyavai áraire sésa kwenká'á agevamái máyáan-ankona kwaasái.

¹ Áánútun-aiiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyáan-amba maarán-ámbán-iyé. Áánútu to'mayaa uráin-tantaataveta séta árai-tantaa'an-iyé séta amu'maréta méta sirandéiyamo ímo awánaraunda-yantaataveta séta árai'a kwáyáiyé kwésune. ² kentáa síkwá'náma Áánútun-aiiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái asiramái máyóntavena Áánútu séna kawe'án-owe siráiyé.

³ naaóv'á Áánútu séna kwíyómba maramá paáruwo súwana paáruwata mináintáveta áraire kwéseta kwéisaumne. ímo awánáúnda-yantaapinken-tantaa'nei awánáúnda-yantaa'a Áánútu taróruyaiye.

⁴ naaóv'á moóráwai áwí'a Épeo Áánútun-aiiyavena áraire séna póí tuvú'mái agaimái Áánútumba ámakowana awaaó áwí'a Kááini kwemá toómbá áká'mai Áánútumba amúwana Épeo Áánútumo sirónteni'o úntavena Kááinimo ámakowaimba usáyaaitaraiye. Épeo Áánútun-aiiyavena áraire séna kwenká'á agevamái máyontavena Áánútu ámakontantaa'a awánéna kawe'án-iyé séna kwembá awánéna arupí umái máyaandawai óne siráiyé. naaóv'á Épeo pukówasa kwentávésa sésa Áánútun-aiiyavena áraire séna kwenká'á agevamái máyon-kwaasiman-iyé kwésewata ísámaeta kwéiyumne.

⁵ naaóv'á moóráwai áwí'a Ínóki Áánútun-aiiyavena áraire séna kwenká'á agevamái máyontavena Áánútu púwivo séna kunái'maena kwíyómpa'a móankarowasa avakáá uwááesa túwómbanivo Áánútumo áikomba íma awánaraawe. Ínókimba Áánútumo ímo kunáikonka'a marapá'ó máyonka'a moóráwai Ínókin-aaí aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna Áánútuma aamoí ínkwáe-i'a úmae iráiyé agaimaréna siráin-aintaveta séta Ínóki Áánútun-aiiyavena áraire séna kwenká'á agevamái méraiye kwésune.

⁶ Áánútunopa'o kwétewai Áánútu ména kwembó avakáá ónááon-kwaasi kawe'á

umátinkáin-aintavesa aiva'á sésa árair-aimban-iyé sésa kwenópa'a kwétewe. Ímo árair-aimban-iyémo sésamó ésa íma kwenópa'a ténááowe. miráumai Áánútun-aaiyavesamo Ímo áraire sésamó kwenká'ó Ímo agevamáímo máyáawai Áánútu íma aamoí umátinkaiye.

⁷ naaóv'á Áánútu Nówaamba naaémbo nonkó tuwaaténa kwaási t́nkaminiye-aimba simámuwana iséna séna áraire séna non-avóvomayaapa'o kwínín-damba úmarena kwená aarai-iyámpóiyé kwenanáávú'maare umáyówana nonkó miwí íma nawíkaraiye. Nówaa Áánútun-aaiyavena áraire súntavena Áánútu Nówantavena séna arupí umái máyaane súwana Áánúto mo rapá-kwáásímó sáwí-meyambo timínín-aimba iséna simátimakaiye.

⁸ naaóv'á Áánútu Ááváramuntavena séna ená maramá tuwé aménaunda-marava'a kwaáo súwana áraire séna kwená maramá tuwéna Ímo awánarom-barava'a Áánúto mo amúpa'a kuréna ⁹ Áánútumo aménaumne siróm-barava'a koména mináántávéna áraire séna ó'om-baravaken-kwaasigoraamba kwááyu-namba úmarena méraiye. mimbárá Ááváramuntavenamo siróntemba ááninko Áísákaante anówainko Yákóponteyavenagwara'a timénaumne siróm-barava'a Ááváramu-iyaise mésa ya kwááyu-namba Ááresaya méraawe. ¹⁰ Ááváramu miráumai ména moórá-naopatavena imáyáa éna Áánútumo kwíyómpa'o to'mayaa úmakain-daopa'a asirayán-ávómbá kwaíkwi'a ínín-daopatavena imáyáa éna amu'maréna méraiye.

¹¹ Ááváramu awainínkó áwí'a Séraa Áánútun-aaiyavena áraire siráiyé. Áánútu simámena séna iyámpóí ankániyone súwana árai'a kwemó sintení'a owáimán-iyé séna iyámpóímo ankánaunda-kanaa ánasaraiye séna íma imáyáa éna asirayámbá maéna ámu'a kauréna iyámpóí ánkariye. ¹² miráumai Ááváramu iyámpóí ankomba anónu'mai kómpinkemba sáwíva-kwaasi áisaavutantamba ónááowaiyavena kwíyómpa'o o'ó sáwíva'o kwáisanamo nonpá'ó nonáámááímo sáwíva'o kwáyáintemba mirán-kwáási uwasá íma kanaán-umai táámparaawe.

¹³ maanáúvávímbó túwí'o agaimakáunda-kwaasi Áánútun-aaiyavesa áraire símae kwéiyesa kwenká'á agevamái maivá kwéiyesa pukáawe. Áánútu asiramái séna mirá umátinkanaumnemo siráin-tantaa'a íma máyómba némpa'a kwáyowasa úwoi aai iséna aamoí ésa sésa marapátáámó máyaundaya ó'om-baravaken-kwaasiraamba umáíya sáwíyanka'a ménaumne símae kwéiyesa pukáawe. ¹⁴ mirán-áimbó kwésen-kwaasi miwítí mara-úrapa'a imáyáa kwéuwata ísaraumne. ¹⁵ miwímó tukóm-barayavesamo imáyáamo urésaraai koyauweránááon-amba kwáyomba pósa awánararasino. ¹⁶ íma mirá ésa kwíyómpa'o usáyaaitarain-ayampa'a imáyáa uráawe. mindáyavena Áánútu aamoí éna séna kesí kwaásiman-owe séna póna miwítí maru'á to'mayaa uráiyé.

¹⁷⁻¹⁸ Áánútu Ááváramuntavena asiramái séna enááninko Áísákaampinkemba enaísaavutantambo ónááowai paáronaaowe siréna naaémbo moórá-aimba áísaa umai isánáe séna enáánimba Áísákaamba tuvú-simiyo súwana Ááváramu séna Áánútu simásimena séna enááninko Áísákaampinkemba enaísaavutantamba ónááowe siráimba árai'a miráumai paárumasinkaniye séna Áísákaa mimbórá-iyámpóí úwana íma tátorena áí'maena tuvuwindayavena kwéena ¹⁹ imáyáa éna séna Áánútu kanaán-umai puwíndavinkemba usásinankaniye séna tuvuwindayavena úwana Áánútu séna étuwaao súwana ivátuwena ááninkomba ínkamúwana puwóntenkaani'a kwéumpinkemba áikaiye.

²⁰ Áísákaa Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena Áánútumo naaémbo paárinin-tantaatavenamo sirón-aintavena ááninkai Yákóponte Ísonte kwaaró'á tumátinkariye. ²¹ naaémbo Yákópo anónu'mai kéna puwíndayavena kwéena tááúnka'a tátorena kivaena Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena Áánútuna imáyáa mósá maréna naaémbo paárinin-tantaatavenamo sirón-aintavena Yósépi ááninkai kwaaró'á tumátinkariye. ²² naaémbo Yósépi anónu'mai kéna puwíndayavena kwéena Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena simátimena séna Áánútu kentáási kwaási Ísareri-kwaasi Ísípi-maravakemba ayú'mai tí'maena kentáási maravá'á mó'tinkaindara'a kesiyáántamba maimaésa máútaaro Yósépi siráiyé.

²³ naaémbo Mósesi anóvowi kwembá ánkaresarai awánésarai kawer-iyámpóimán-iyé sésarai Áánútun-aaiyavesarai áraire sésarai kwenká'á agevamái máyóyantavesarai Ísípi-maravaken-anon-kwaasigo iyámpóiyomba t́nkantuwaaromo sirón-aintavesarai íma táátavai uyambá mináimbá karésarai Mósesimba aúpa'á ánkariyana kaumbo-kwíyómbá ánasowana minánón-kwáásígó ayáámúnko áí'maena kwená naaúmpa'a móankarowana ²⁴ naaémbo Mósesi anón-úwasa awánésa sésa Ísípivaken-anon-kwaasigo ayáámúnko ááninkoman-iyé kwésuwana Mósesi Áánútun-aaiyavena áraire séna kwenká'á agevamái

máyontavena mirámó sun-áimbá ánaaemba umátimena séna kemá ima kwenáanimba úne siráíye. ²⁵ Ísipivaken-kwaasi sáwívar-oisamba marésa sáwí'o kwéontavesa aamoí kwéumba Mósesi ááemo ánásanin-tantaatavena ima arááima kwétowana séna umbai-yántáá'ó siménáaombo éna kanaán-íye séna Áánútuna kwaási kwená kwaási póna máyón-ayampa'a koména ²⁶ imáyáa éna séna Áánútu kentááyávéna tirániwaine séna usásinankaraiwaina mayái mayánaunda póna umbai-yántáá'ó kempá'ó tínimba minánkó Ísipi-kwaasiti sáwívar-oisamba mayánaunda-ankomba usáyaaitariye séna Áánútuma kawé'-meyámba siminiye-imayaa éna mirá uráíye.

²⁷ naaémba Mósesi Ísipi-marava'a tuwé'a kónaumne sirónka'a anón-kwaasi áwáá'a áúwana Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena kwenáároi ima inkaiséna úwoi kówéna Áánútumba ima túrandei awánarowaimba imáyáavinkemba awánarontavena úwoi kóuráíye. ²⁸ naaémba Ísipiva'a Áánútuna kwayó'nákó kwíyómpakewai moórá-mora-naumpimpakemba aivar-iyámpói tínkamindayavena kwéuwana Mósesi Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena Ísareri-kwaasiti aivar-iyámpói ima tínkaminkwae séna Ísareri-kwaasiyavena pói tuvuké'a ááto-taira'a naaemá pé'mare'a mimpói kemá naaró súwasa mirá uráawe. mindáyavesa áwí'a tésa páásova-tanone siráamba mindá tíyótaasa-tanone siráawe.

²⁹ naaémba Ísipi-marava'a Ísareri-kwaasi tuwésa tésa anón-donko áwí'a naae-nóné supá'á tésa Áánútun-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyóntavena mindónkó tuwínkaa'a úwasa nonáámááiravamba táatowasa Ísipivaken-kwaasi kwa'maésa tésa mindómpímba tuwaná mindónkó kunátawisena minkwáási tínkantasaraiye.

³⁰ naaémba Ísareri-kwaasi sésa Yériko-naopaken-kwaasi kotínkantuweta mimbárává'á koménae sésa kumbá Áánútu mirán-oro sirómbe áraire siróntavesa mindá'ó óntandeimo íí'o úmakopa'a kókuyauku uwááesa tóyo eémesa ava'moraéra'a mirá ésa avakaeténgomba komirá uwaná kweyáárika'a miní'á tawísímaena marapá'á kumúwasa Yériko-kwaasi tínkantuwesa koméraawe. ³¹ Ísareri-kwaasi Yériko-naopa'a ima kurónka'a kae'nárai tí'márówasarai mindáópa'a kotivúntamai awánayae sésarai kuyambá moórá-ininko áwí'a Áré'api eénánká'á nááún-ininkona naaúmpa'a kuyaná Áánútun-aaiyavena áraire séna minkáé'nárai aúpá'á tíyuwówasarai tiráííye. Ísareri-kwaasi Yériko-naoapaken-kwaasi kotínkantuwe'a koménae sésa kurónka'a Yériko-kwaasi Áánútun-aaiyavesa ima áraire siróin tínkamesa Áré'api Áánútun-aaiyavena áraire sirón-inimba ima ínánkaawe.

³² amáparawai tááimo agáyáanda ayáátáár-aimba ímbá pó'a amáparawai tááí ima agayánaumne. miwí túwí'a Kítíyono úwana Péréke úwana Sámúsoni úwana Yépetá úwana Tévíti úwana Sámúwéri úwasa Áánútun-aai simátímakowaiye miráumai-kwaasi ésa ³³ Áánútun-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyóntavesa pósa miwíwínkémbá évakarawai namuro-kwáási usáyaaitesa arupí umái miwítí kwaásira'a kárákwiyesa Áánútumo asiramáimo séna mirámó ónaumnemo siróntemba umái máyówana Áánútu aváár-íyán-tóika'a awáá urówana ima wówasa mésa ³⁴ miwíwínkémbá évakarawai anóni'a písintukowasa miwítí namuro-kwáási tínkamonaé suwaná Áánútu tíyótinkowasa kawé'á umái mésa ima asiramái máyówana Áánútu asiramátinkowasa mésa miwítí namuro-kwáási tínkantuwesa méraawe. ³⁵ évakar-inimba Áánútun-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyontavena miwí timáaraamo pukómpinkemba Áánútu usásintinkaraiye.

namuro-kwáási évakarawai tátoresá sésa Áánútumbo tínaaembo umámíyataamo éta íya tínkameta étinkanaumpo Áánútumbo tínaaembo imo umámíyataamo éta tínkamonaumne suwasá Áánútumba ima sínaaemba umáménaumne sésa imáyáa ésa púwónana Áánútu súwa'naa ínata kwíyómpata maí'maita ónaumne suwasá tí'a úní'a umátínkówasa pukáawe. ³⁶ Áánútun-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyóntavesa miwítí namuro-kwáási évakarawaiyavesa tuwíráái sésa tínkambae kwéiyesa évaka'a tíyayaanka'a asááumai tí'maesa ándáva'a mágwétiyuwasa ³⁷ évakarawai óntandei tínkamuwasa púwúwasa évaka'a maánkáára'nei taasa'naasá kwéumasuwasa évaka'a taánasatanei túvimba aira'naará kwéuwasa kwéuwuwasa évakarawai ima kawer-únánkwátói urésa sipisípi-ayau-unankwatoi uwásá évaka'a méme-ayau-unankwatoi urésa ima kawé'-náúmpá'á kwégwaeasa úwoivimpa'a kogwáísagwai ésa ima toómbá makówasa sáwí'a umátinkesa umbai-yántáári'a umátinkesa ³⁸ kawé-kwáási-í'a umái máyóntavesa tí'mátuwowasa kówésa kwaásimo imo máyópa'a kwénaeasa omápa'a mésa maipiné muri-áíviné kwaésa miráumai mésa kawé-kwáásímá pósa sáwí'o umátínkówaivimba ima máúmba keyáára'a maémáéwe.

³⁹ mirán-kwáásí Áánútun-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyóntavena Áánútu séna kawe'an-owe siráivo marapá'á máyónka'a Áánútumo mirá umátinkanaumnemo siráin-tantaa'a íma awánowana ⁴⁰ Áánútu miwiyávéna amu'maráaro séna naaémbo keséyaamo ménaaon-kwaasiyavena imáyáa éna kawer-ámbá kentááwé miwiyé kasenkuí'a umásinkanin-anta kwisínkaraiye. mindáyavesa marapá'ó máyónka'a íma awánaraawe.

12

Áánútu kentáásivowai-i'a kwéin-kwasai.

¹ miwí miráumai máyómbanivo kesáá maaráyá ónaumne. miwí Áánútun-aaiyavesa áraire siráawai torupamáimo máyómpimbo kesáá avumpinkáántá máyaunasaraanta Áánútun-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyón-amba kwéagaraasinkaawata mindáyaveta umbai-yántáá'á ivátuweta kentáámó sáwí-imayaamo tátokaimba ivátuweta kwaásimo isaisésaraambo kwégwesaraambo mimbórá-ímáyáámó kwégwaraantemba Áánútumo agaráásínkarain-ampata íma sívón-káínata asiramáiya kónaumne. ² kwaásimo isaisésaraambo kwégwesaraambo ayááivá'ó kwáyáim-beyantavesamo imáyáamo on-tembá Ísuntavetaawe su'mai imáyáaya onó. Ísu imáyáaya símakaisata Áánútun-aaiyaveta áraireya kwésunanaya imáyáaya kwésimimba póta Áánútuweya aráápamai maí'maita úmaeta iyónaundayaawe. Ísu naaémbo arunkó aamoí ínín-imayaa éna póna taaira'ó puwínintavena íma a'áo séna taaira'ó púwón-antavesamo tigeayávésa kwéomba íma imáyáa éna póna Áánútu kawáá uráiwai ayáánúrappa'a asirayán-áyámpá'á mara'á máyáiyé.

³ Ísuntave'a imáyáa oró. marapá'ó máyónka'o sáwí-kwaasi sáwí'o umánkáva'o iyúwanamo asiramáimo maimaénamo íráimba imáyáa é'á íma tívón-káína'a íma ivátuwe'a asiramái máéro. ⁴ sáwí-yantaatave'a kárákwimae'a kwéiyé'a asiramái máyáampinkemba íma tímamowa'a pukáawe. ⁵⁻⁶ Áánútu asiramátinkanintavena séna kesiyáámumbaare kesáánimbaare ísáaro súwana agaimaréna siráin-aimba imáyáa oró. maarán-áimbá séna Ísóigo arumbá tímakawai arupí kwéumatinkena kesáánimba owémó kwésiwaiyavena kesáái isáígwáe séna kwétinkamiye. mindáyavai kesááninkoo Ísóigo arupí umánkaimba íma úwoisan-tantaa'an iyé-ímáyáa éma sáwí'o uráanda asiramái símámakaimba enarunkó íma sáwí'a íno agaimaréna siráiyé. ⁷ umbai-yántáá'ó kentópa'o kwétimba Áánútu kawe'á kwéumatinkena kwená iyámpói owaná póna mirá kwéumatinkaiye. amápar-iyámpoi kawe'á onááontavesa miwí tinóvowi arupí kwéumatinkaawe. ⁸ Áánútu amápa'a kwená iyámpói umbai-yántáápinkémbá arupí kwéumatinkaimba umbai-yántáá'ó kwáyáiwai Áánútuna iyámpóin-ovo umbai-yántáá'ó ímo kwáyáiwai ó'owiti iyámpóin-owe. ⁹ moórá-ainkwara'a súnda ísáaro. marapákén-késivóisaiya arupí umásínkaraawata miwí táái iséta miráumai kwiyómpaken-kentaasivo áái iséta kawe'á umái méta minánón-áimbá miráyá onó. ¹⁰ sáwíyan-kanaa marapákén-késivóisaiya miwíti imáyáavinkemba arupí umásínkáantaanivo Áánútu kawe'á umátinkanae séna kaweré su'maiya umáiya ménaundayavenaya kwemó kawe'ó umáimo máyáintemba miráyá ónaundayavenaya arupíya kwéumasinkaiye. ¹¹ arupí kwéumasinkaindarata sirunkó umbai kwétainata iya aamoí éta naaémbo minúmbái-yántáákó kawe'á umásinkaindarata minúmbái-yántáákóná anondá paru umái kawe'á umái ménaumne.

mirám-baaran-oro siráin-kwasai.

¹² miráumai kárákwiyé'a tiyáántán-kwimai mé'a ¹³ arupí-amba imáyáa umái kwaráaro. keinárawapinkemba évakarawai tuwánésa sáwí-amba kwaráaavo sé'a kawe'á umái mé'a arupí-amba kwaráaro.

¹⁴ tiyáántán-kwimai amáparawaiye paru umái máéro. ímo kaweré su'mai umáimo máyáawai Ísóigomba íma awánanaaovo kaweré su'mai umái máéro. ¹⁵ keinárawapinkemba évakarawai Áánútu úwoi kwétuwa'naa-iwaimba auwáúnavo sé'a kárákwiyoro. keinárawapinkemba évakarawai tirunkó sáwí'a índarakemba misáwí-ímáyááo amápa-kwaasivimba kóyáwé iváínivo kárákwiyoro. ¹⁶ sáwí-yantaatave'a tirááiyave'a ováínivo kárákwiyoro. naaóvá'á moóráwai áwí'a Íso Áánútuntavena íma imáyáa éna sáwí'o uráintemba keinárawapinkemba évakarawai mirá ováínivo kárákwiyoro. kwemá Áánútuntavena íma imáyáa kwéuwaimba moórá-tawai áái kwéankowana ávákontavena séna ená toombá nasímínana mintónkóná anondá emá aivar-iyámpói

aúrénana kenkáisivowa kawe-kwááró'á tumánkaniye séna ¹⁷ ména naaémba moórá-imayaa éna kesivo kawe-kwááró'á tumásinkainkwaé séna anón-ivi'a tówana avowámá ávákomba kawe-kwááró'á tumánkena póna kwembá íma tumánkowana ááémo sáwí'o uráin-tantaako avowámá kawe-kwááró'á tumánkanin-amba itáraiye. keinárawapinkemba évakarawai mirá-sáwí'á ováinivo kárákwiyoro.

¹⁸ naaóv'á Ísareri-kwaasi Sáinai-omar-andampa'a komáyówana anón-irama kwégena tinepái kwégowasa uwaná anómba túnkuwana anón-unda torówana ¹⁹⁻²⁰ uwíremba anónka'a aú'mai iyúwana aagíwé su'mai séna kwaásiye póíye maanómáká'ó tíya'o é'a óntandei tinkamiyasa puwónááowe súwasa mináimbó isón-kwaasi táátavesa ésa sésa ókwará'a moórá-aimba íma sínata isánáe sésa táátavesa ésa ²¹ awánon-tantaa'a anómba táátavesa uwaná Mósesi séna sáate kéna siyántámba taráíye siráíye. naaóv'á Ísareri-kwaasi mirán-tántáá'á koawánaraavo keinárawa'a mirán-tántáá'á íma kogwéawanaawe.

²² íma mirá é'a Áánútunopa'o tiráamba maarááni'a kwéowe. moórá-omako áwí'a Sáiyono-omapa'a té'a Áánútu asirayánkwaráwáiná naaópa'a té'a kwíyómpa'a aúná-nao'a Yérúsaremu-naokaan-daopa'a té'a kwíyómpaken-kwayo'narawa'o sáwíva'o torupamáimo mé samo Áánútu áwí'o mósá marésamo aamoí kwéopa'a té'a ²³ aiva'ó Áánútunopa'o té samo kwená kwaási-i'a umái máyáapa'a tiráawe. kwíyómpa'a aúvávimba miwí túwí'a agaimakáíye. Áánútu amáparawai miwímó máyáawaina ááintavena tísaa íniwainopa'a té'a marapá'ó arupí umáimo máyówanamo Áánútumo kasenkuí'o unátinkarawai kwíyómpa'a miwí timantómbó máyáapa'a té'a ²⁴ Ísunopa'a Áánútu aúná-aimbo simáimo tarúmakaimba kwéagaraasinkaiwainopa'a tiráawe. naaóv'á Kááini ávákomba Épeomba tuvuwúwana puwúwana kwená naeemá kumúwana mindáyavena anondá sáwí-meyamba amínkwáe siráimbanivo Ísuna naaemó kunkáimba kwaási kawe'á kwéumatinkaimba kwenópa'a tiráawe.

²⁵ Áánútu keinárawatavenamo aaimó sínda-aimba íma araisé'a kárákwiyoro. naaóv'á Mósesi marapá'á ména Áánútun-aaí simátimuwasa arááiraawai sáwí-meyamba mairáawe. miráumaimo kwíyómpakewaimo simátiminda-aintaamo araisénááowai árai'a sáwí-meyamba mayánááovo kárákwiyoro. ²⁶ naaóv'á Áánútu Sáinai-omapinkemba aái súwana anóm-barima taráimbanivo ívé'a asiramái séna moórá-kanaa tinimba ókwará'a anóm-barima taaó senaná kwíyónkwe maraówé anóm-barima táníye siráíye. ²⁷ ókwará'a anóm-barima taaó sénaumnemo siráin-ainkona ááimba maarán-íye. marimo tánin-tantaa'a naaóv'á taróruurain-tantaa'a póna ánásanivo maríma ímo kanaán-umai táinda-yantaa'a kwaikwai'a íniye.

²⁸ miráumai marímo tánimba Áánútu kentáará'á kárákwiraimba póna íya siyuwánimba póta sirunkó kawe'á ínata aamoí éta kwentáveta éta kwenáwí'a mósá maréta kwená imáyáa mósá márándayavenaya aamoí íniye. ²⁹ kankambó aú'maimo iravimbó agaisúwáantemba Áánútu mirá ínata póta kwená imáyáa mósá maréta ménaumne.

13

Áánútu aamoí ínkwáe-i'a oro siráin-kwasai.

¹ Ísu Káráisitiye tarúmai máyáawai Áánútuna akuní'a umái máyáamba pó'a moórá-morawaiimba kentirumbá kwétime'a íma ivátuwaaro. ² namu-kwaasímó tíya'o é'a toómbá naambá kwétime'a íma iv'á a tiyúwáaro. évakarawaimo mirámó uráamba íma marapá-kwáási kawe'á umátinkaraavo kwíyómpaken-kwayo'narawa'a mirá umátinkaraavo íma kwíyómpakewai owé-imáyáá uráavo marapákén-kwáási owé-imáyáá uráawe. mindáyave'a namu-kwaasí túwa'naa oro. ³ Áánútuna kwaásivinkemba kwená kwaási onkákémbá évakarawai tí'maesa ándáva'a mótínkáamba miwísé ándáraamba umái maémáyáambanivo mindáyave'a imáyáa é'a túwa'naa oro. umbai-yántáá'á miwívimbá kwáyáin-kwaasi keinárawapinkwara'a miráumai umbai-yántáá'á kámbá kwáyáiwain-ovo imáyáa é'a túwa'naa oro.

⁴ aaraimó kwaaimó máyáawasa kwaaimó aaraimó máyáawasa kwéon-amba kawer-ámbán-ivo aarai íma sáwí-anka'a nááowasa kwaai íma sáwí-anka'a nááowasa miráumai máyáavo aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné íma oró. mirámó íyanamo éna Áánútu sáwí-meyamba timíníye.

⁵⁻⁶ Áánútu séna íma tiyuwé'a túwa'naa ónaumne mináimbá siráintaveta asiramái méta séta Ísóigo kwésuwa'naa-imba pó'a kwaasímo sáwí'o umásinkaiyamba íma sáa'á káníye

séna Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna siráimba pó'a óntantave'a íma anón-imayaa é'a mirán-tántáákó kembá tátoraina'a sáwí'a iyáváinivo makáan-tantaatave'a sé'a mindá kanaán-íye seró.

⁷ ááéma kentí anón-kwaasi Áánútun-aaí simátímakaawaiyave'a imáyáa oró. miwímó máyón-aaine pukáan-aaine imáyáa é'a Áánútuwemo aráápamaimo maémaéntemba mirá oró. ⁸ Ísu Káráísiti naaóv'ó uráintene minká'ó mirá uráintene ívékwara'a mirá kwéintene naaénkwara'a mirámó ínintene. mindáyave'a ⁹ toómbá aambá áumbakaan-amba kwaránááomba íma túwa'naa ínivo Áánútu úwoi súwa'naa umáíya kwéasiramasinkaivo ó'on-o'om-bonor-aimba kampa'-mónór-áimbá isé'a kwáráavainivo kárákwiyoro.

¹⁰ Ísu Káráísitimo puwénamo kwenáúmo Áánútumbo ámakaintavenaya kwésuwa'naa-imbanivo mono-náúmpá'ó mono'-máíí-kwáásimó póimo tuvú'máimo Áánútumbo ámén-kwaasi íma kanaán-umai kwétuwa'naa-íye. ¹¹ áíva'-mónó-káwáánákó kwaasi sáwí'ó uráántavena póí tuvukéna naaemá umaéna Áánútuna aoka'-náúmpá'á íréna mindááémá tuvimpín-úmáráisasa mimpóí mindáókona aaumépa'a íma nésa agaisukáawe.

¹² miráumai Ísu Káráísiti kentááyávéna imáyáa éna sáwí-imayaa maitiyuwánaumne séna íma a'áo súwasa áí'maesa mindáókona aaumépa'a móankaresa tuvúwúwana puwúwana kwená naaemá kunkáíye. mirámó uráimba póimo tuvú'máimo Áánútumbo ámén-kwaasi íma kanaán-umai kwétuwa'naa-ivo kentáá kwésuwa'naa-íye. ¹³ Ísumba áí'maesa mindáókona aaumépa'a móankaresa tuvúwúwana pukáimba miráumai mono'-náúmpá'ó póimo tuvú'máimo Áánútumbo ámén-amba tuwáúnasaya kwembó simáímo sáwí'ó umánkaraantemba kentáágwára'á simáí sáwí'a umásínkáamba póta íya kwentá auwánaumne. ¹⁴ marapá'ó kwaikwai'ó ínín-dao'a íma kwáyáintaveta kwíyómpa'ó maí'maitaamo ónaunda-naopata imáyáaya éta póta íya kwentá auwánaumne.

¹⁵ Áánútumbo póimo áméntemba Ísu Káráísiti kentááyávénawe séna pukáintaveta Áánútuna kwaási úne súndawaiya aamoí umánkámae kwéiyeta kwenáwí'a mósá maréta íya túwáano. ¹⁶ kawé'á umátinketa túwa'naa eta íyaamo túwáandayavena Áánútu aamoí íníye.

¹⁷ kentí anón-kwaasi táái isé'a kwésentemba mirán-oro. keinárawaka'a kawé'á umáí kárákwimae kwéiyesa naaémba Áánútumba mimbáyáíyávé'a simámennaowe. miwí tááimo isámaimo kawé'ó íyasamo ésa aamoí íya'a mindáyave'a kawé'á umáí ménnaowe. miwí tááimo ímo isámaimo kawé'ó íyasamo ésa miwítí mayáí umbaí táína'a mindáyave'a íma kawé'á umáí ménnaowe.

¹⁸ imáyáa éta kentáásirumpinta íma aai kwáyáísata amápa-tantaataveta arupíya ónáeya kwésumpo kentááyávé'a Áánútumpa'a námúnaa símae iyóro. ¹⁹ asiramáí simátíme'a sé'a ókwara'a kentópa'a sáwíyanka'a kónaunda-amba Áánútu paárinintave'a námúnaa seró súne.

námúnaa siráin-kwasai.

²⁰ Áánútu paru kwéumatinkaiwaina ááínko éna Ísóigo Ísu pukáípinkemba usásinankarwana puwúwanamo kwená naaemó kunkáintavena póna simáí tarúmakaín-aimba kwaikwai'a ínana sipisípira'o kárákwiraiwaimo intembá Ísóigo Ísu kentáará'á kwégarakwiyye. ²¹ Áánútuna imáyáavinkení'a ónááontavena Áánútu asirayámbá tímínintave'a námúnaa kwésune. Áánútu kentáásirumpinta mayáí kwémayaimba Ísu Káráísitina asirayándéí kwembó arááimo taim-báyáí Áánútu mayánintave'a námúnaa kwésune. Ísu Káráísiti áwí'a aasiyaasi anómba kwaikwai'a kwéimba árarai-aimba intávé'a námúnaa kwésune.

²² kesí kwaásiyono. asiramáí simátíme'a sé'a asiramátinkanaundayave'a maanáúvámá agaimáí tímúnda íma ayáátáár-aímban-ivo kwempa'á mé'a isáaro. ²³ moórá-aimba isáaro. moóráwai áwí'a Tímóti ándávakemba kwéayurankaamba póna ááémo tína'ó é'a kentópa'ó kóndara'a áí'mae'a kónaumne.

²⁴ kentí anón-kwaasiyavetaawe Áánútuna kwaási amáparawaiyavetaawe simátíme'a sé'a kawé'á umáí máéro kwésune. Áánútuna kwaási Ítári-maravakewai simátimesa sésa kawé'á umáí máéro kwésuwe.

²⁵ Áánútu úwoi kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune.

kesáíi ánásaiye.

Yémési

Ísu kwíyómpa'a irówana Yémési Ísun-áváko póna Yérúsaremuva'a ména Ísóigona kwaásira'a kárákwiraiwai moórá-kwaai aiyayaan-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanámbá agaimái Yútaa-kwaasi Ísuna aampa'ó kwéguwai agaimái mátimakaiye.

¹ kemá Yémési maanáúvái má agaimái timúne. Áánútuna mayáiyé Ísu Káráisitina mayáiyé kwémayaundawai maanáúvái má agaimái kwétimumpo Ísareri áánimbaa'a sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi tisaavutantambo uráawai ó'on-o'om-barava'a kóyáwé umái máyáawai isáaro.

asiramátinkáin-kwasai.

² kesí kwaásiyono. umbai-yántáá'á ó'on-o'on-tantaa'a kentópa'a kwétivo tirumbá etóyói umái máero. ³ umbai-yántáá'á kentópa'a kwétimba Ísóigo Ísuwe aráápamaimo mé'o ímo auwé'o é'a asiramái ménaaowe. mindáyave'a ísaraamba póna umbai-yántáá'á kentópa'a kwétivo tirumbá etóyói umái máero. ⁴ asiramái maí'mai'a úmae iyíyana íma tivón-káína'a mirán-kawér-ímáyáá úmae kwéiyiyana Áánútuna kawe-tántáátávéna íma táái tinkániye. ⁵ kawer-ímáyáá mayánáe síyawai Áánútumpa'o áísaa íyanamo éna timíniye. Áánútu nóintavera kwésisaaoo íma séna íma tatorainda úwoi timíniye. ⁶ Áánútumpa'o áísaa iyamba íma kaer-ímáyáá é'a úwoi kesáái isániye seró. kaumbo-káér-ímayaa tokáiyawaimo ésa kavóná-kwaasima pósa avumpin-kwáásímá mésa kogwaétuwe tagwaétuwe-kwaasiraamban-owe. ⁷⁻⁸ mirámó owáímá kaumbo-káér-ímayaa ésa íma mimbórá-ímáyáá umái kwarésa kawe'-má'yái kwémayaavo sáwí-ímayaa kwarésa mirámó kwéowaima Áánútumpa'o áísaa íyan-tantaa'a simíniye-ímayaan-ovo.

óisaniyaain-kwaasiye óisankwara-kwaasiyei kwaasái.

⁹ óisaniyaain-kwaasi Ísu Káráisitín-aaiyavesa árairemo kwésewanamo ímbá Áánútu séna kesí kwaásiman-owe kwésimbanivo tirunkó kawe'á kwéivo ¹⁰ óisankwara-kwaasi Ísu Káráisitín-aaiyavesa árairemo kwésewanamo ímbá Áánútu séna kenti óísamba íma aiva-tántáá'án-íye kwésimbanivo miwígwará'á tirunkó kawe'á kwéiye. konaariri-yántáá'ó moigwáán-arambo kwénamo avurankambó tintenkaámbá óísamba aiva-tántáá'á iyé-ímáyáá kwéon-kwaasi mirá umái ánásonaowe. ¹¹ aaváúmá iyéna aa'á kaisaná moigwáán-arambo aáyánkénamo minkáwé-tántáá'ó avurankambó tintembá óísamba aiva-tántáá'á iyé-ímáyáá kwéon-kwaasi mayáímá kwémayaamba miráumai ánásonaowe.

sáwí-ímayaa kentópa'o tína'o a'áomo sénááon-kwasai.

¹² Ísu Káráístín-aaiyavesamo árairemo kwésewanamo ímbá miwíwá'ó sáwí'o íi-yántáá'ó tinímbo ésa a'áomo síyanamo éna tirunkó kawe'á iniye. miráumai asiramái maí'mai'o íyanamo éna Áánútu timénaumne siráin-tantaa'a timíniye. ááéma Áánútu séna tirumbá kwésimen-kwaasi aúnaí'a umái maí'mai'a ónááowe siráintemba mirá umátinkaniye. ¹³ sáwí'o íi-yántáá'ó kentópa'o tína'o sáwí'a ónaumne-ímayaa é'o é'a Áánútuntave'a sáwí-ímayaa símakaiye sevó. Áánútu íma sáwí'a íi-ímáyáá tiména íma kwená ímá'yáavinkemba sáwí-ímayaa tavisimái mémaraniye. ¹⁴ kentáá sáwí-ímayaa yavena sinkáinda misáwí-ímáyáágó kentáá tavisínata kwégwaraananaya ¹⁵ misáwí-ímáyáágó tatorainata sáwíta ónaumne. sáwítaamo úmaeta kwéiyonayaamo éna misáwí-ímáyáágóná onondá máyaundawaina ááimba Áánútuna némpa'a ménaundayaaniye. mindáyave'a Áánútuntave'a sáwí-ímayaa kwésimiye sénááovo ímá'yáa umái kawe'á oró.

¹⁶ kesí kwaásiyono. mindáyave'a kampar-áintávái áraire seváinivo kawe'á umái isáaro. ¹⁷ amápa'a árai-tantaa kawe-tántáá'á kentáásópata kentáásivompa Áánútunopakemba kwégumiye. aaváúmá kwíyómbo o'á úmakwana aaváúmá kumpékéna usaréna kwéivo Áánútu íma mirá kwéena aasiyaasí sáma kamásinkena íma ó'on-o'on-ímayaa kwéiye. ¹⁸ Áánútu kwená ímá'yáa kwégwarena árair-áimba kwésimasimenaya mináráir-áintávéna aúna-kwaasiraanta kwéumasinkaisata aiva'á kwená kwaási-ita uráanasaya naaémbo ó'on-o'on-kwaasi mirá ónááowe.

Áánútun-ai isésa mirámó kwéon-kwasai.

¹⁹ kesí kwaási kenti ímá'yáa kwéunda-kwaasi isáaro. Áánútun-ai isámai kawer-é'a ímá'yáa uré'a aaí sé'a íma ááéma áwáá'a sé'a oró. ²⁰ áwáá'o kwésen-amba Áánútuna kawer-ámpá'á íma áwáá'a kwésen-amban-íye. ²¹ mindáyave'a sáwí-ímayaa neimo sáwí'o

kwéon-tantaa'a tuwé'a umaé kumé'a Áánútun-aaí tirumpimbó makáin-aimba ísámai kawer-iyana mináinkó kawer-ámpá'á métinkaniye.

²² Áánútun-aaí tááre su'mai isé'o Áánútun-aaí isáúnda á'a kwéisaumne sé'o é'a kesávái kampa'á kwésevo Áánútun-aaí íma tááre su'mai isé'a kwemó siráintemba oró. ²³ Áánútun-aaí isésa kwemó siráintemba íma kwéiyawai ²⁴ non-kwaauimpimbá tói'a awánasuwesa kówasa mirámó ombá ááema kwétuwinkagwimba mirámó owái Áánútun-aaí isésa kwemó siráintemba mirá íma kwéowe. ²⁵ Áánútun-aaí kasenku-áinkó póna mináinkó sáwí-imayaagomo tátokaimpinkemba iyátinkaniye. Áánútun-aaí isésa kwemó siráintemba kwéiyawai isésa íma tuwinkáinda mirá úmaesa kwéiyiyana mináinkó tirumpimbá kawe'á umátinkaniye.

²⁶ mono-kwáásímá úne sembánivo kwéesen-ainka'o ímo kárákwiyombo ésa kesávái-ímáyáagómbá kampa'á kwésimauwesa tóikakene su'mai sésa mono-kwáásímá úne kwésewe. ²⁷ ketor-íninkaré megusaa-iyámpóiraré umbai-yántáá'ó kwáyáiwairare kárákwiyesa marapá-kwáásítí sáwí-ampa'a tínaaemba kwéumasuwawai Áánútun-aaí ísámai kawer-ésa Áánútu kentáásivo aúranka'a árai'-mono-kwaasi mésa Áánútun-arááíye su'mai kwégwaraawe.

2

amáparawai mimbórá-ímáyáán-oro-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. Ísóigo Ísu Káráísti ó'oran-aaimba kwáyáiwain-aaiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái máyáavo túwí'o kwáyáinda-kwaasi kawe'á umátinke'a túwí'o ímo kwáyáinda-kwaasi tínaaemba umátímémba mindá sáwí'a kwéovo ²⁻³ kárákwiyoro. torupamáimo máyáampimbo moóráwaimo óisankwara-kwaasi éna kawer-únánkwátói úmae tisanamó óisaníyaain-kwaasi éna sáwí-unankwatoí úmae tisa'ó kawer-únánkwátóigwarawaintave'a suwóká'á tamaiyó sé'o sáwí-unankwatoigwarawaintave'o nénka'a maiyómó kwésemba mindá sáwí'a kwéowe. ⁴ mirámó sembá keinárawapinkemba évakarawai túma maimaé iyé'a évakarawai simái sáwí'a é'a sáwí-imayaaneí taaínkaa'a kwéowe.

⁵ kesí kwaási kentí ímáya kwéunda-kwaasi isáaro. marapá'á máyáan-kwaasi óisaníyaain-kwaasi tuwánésa sésa úwoi-kwaasiman-owe kwésevo Áánútu óisaníyaain-kwaasi kwesé aráápamái asiramái máyáan-kwaasi tuwánéna séna kesí kwaásiman-owe kwésiye. ááema Áánútu séna tirumbá kwésimen-kwaasi kwégawaa úndava'a ménaaowe siráimba ⁶ óisaníyaain-kwaasiyavéna mirá siráimba pó'a mórúna tiyúwáavo. óisankwara-kwaasi túma íma maimaé iyóro. óisankwara-kwaasi keinárawa'a sáwí'a umátinkesa aaimá kwésimatinkesa ⁷ Ísu Káráísiti áwí'a usáyaaitarain-awí'a kentí anóndako áwí'a simái sáwí'a kwéumankaamba pó'a miwí túma maimaé iyóvo.

⁸ Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna esávái-ímáyáámó óndantemba

ó'owití ímáyaagwara'a uwó

siráimba pó'a minkáwér-amáámbó asirayán-amáámbó kwaré'o é'a kawe'á onááombanivo ⁹ óisankwara-kwaasi túmo maimaé iyé'o óisaníyaain-kwaasi mórúna tiyuwé'o é'a sáwí'a onááowe. mirámó é'o é'a kawer-amáámbá araaisiyana Áánútu aaimá simátinkaniye. ¹⁰ amápar-amaambo kwarésamo moórá-amaambo araaisiyambo éna aaimá simátinkena séna amápar-amaankomba arááiséwaiman-owe síníye. ¹¹ Áánútu séna íma aarai-úmóyámbá kwaai-úmóyámbá oró séna moórá-ainkwara'a séna íma kwaási tínkamiyasa púwóro siráíye. ímo aarai-úmóyámbó kwaai-úmóyámbó ombánivo kwaási tínkamiyasa púwónááomba amáánkomba kwéaraaisewe.

¹² Áánútun-aaí kasenku-áinkó póna mináinkó sáwí-imayaagomo tátokaimpinkemba iyátinkaniye. Áánútu kwenáái kwáraawaiye arááiséwaiye tuwánéna tísaa ínimba pó'a ímáya é'a kentóikare kentúrare kárákwiyoro. ¹³ Áánútu aavimbá maitinkáindara'a tirumbó ímo umátinkaraawai Áánútu kwenarunkwará'á íma umátinkaniye. Áánútu aavimbá matinkáindara'a tirumbó umátinkaraawai íma táá'a kwégainana Áánútu aruntavái umátinkaniye.

Ísun-aaiyavesa áraire sésa kawe'-máyaí mayáan-kwasai.

¹⁴ kesí kwaásiyono. Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire kwésesamo ímo kawe'-máyaímó kwémaesamo ésa miwí táái úwoi tóikaken-aimba kwésewe. mináimbá tóikakene su'mai kwésemba póna Áánútu íma kawer-ámpá'á métinkaniye. ¹⁵ Áánútuna kwaásivinkembo moóráwaimo ménamo unáánkwátóíye toóné ímo makáindawaintave'o ¹⁶ keinárawa'o

sé'o toómbá nenaná ámu'a váinama unáánkwátói ane'á márénana koko'á ínana kwaáo sé'o toómbó unáánkwátóimo ímo amé'o é'a kentáái úwoi tóikaken-aimba sénááowe. ¹⁷ mindáyave'a Ísu Káráísitin-aaiyave'a áraire kwése'anivo ímo kawe'-má'yáímó kwémayaambo é'a áraire sen-áimbá tóikakene su'mai kwésevo tirunkakémbá íma kwésewe.

¹⁸ évakarawaimo sésamo Áánútun-aaiyave'a áraire kwésunda pó'a Áánútuna kwaási únemo kwésewasamo évakarawaimo sésamo kawe'-má'yái kwémayaunda pó'a Áánútuna kwaási únemo kwéseмба kemá Yémési sé'a Áánútun-aaiyave'a áraire sembánivo kawe'-má'yái íma kwémayaamba pó'a Áánútuna kwaásiya'o íma tuwánáúmne. kemá kawe'-má'yái kwémayaunda suwáné'a sé'a Áánútun-aaiyavai áraire kwésene sénááowe kemá Yémési sune. ¹⁹ Áánútu kímborawai má'yáye kwése'o árairemo kwéseмба kawer-áimbá kwésembanivo miráwé su'mai kwéseмба Áánútu kawer-ámpá'á íma métinkaniye. Sáátáánigona kwayó'nárawa'o mináimbó kwéseмба tiyántámbá kwétaisasa kwéseмба póna Áánútu íma kawer-ámpá'á métinkaniye. ²⁰ íma kawer-ímáyáágwára-kwáásín-owe. Ísun-aaiyave'a áraire kwése'o kwéomba íma kawe'-má'yái kwémayaamba úwoima aaimá kwéseмба pó'a simáimo agaráátinkaanda isáaro. ²¹ naaóvá'á kentáái síkwá'náma Ááváramu Áánútu simámakaini'a índayavena ááninko áwí'a Áísákaamba óntan-taareira'a mósá ánkarena tuvuwíníye úwana Áánútu séna a'áo siráíye. Ááváramu mirá uráintavena Áánútu séna arupí umái má'yáne siráíye. ²² Ááváramu Áánútun-aaiyavena áraire kwésena íma miráwé su'mai uráivo simámakaintemba uráimba Áánútun-aaiyavena asiramái áraire siráimba a'á isaraawe. ²³ Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna Ááváramu Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena Áánútu séna arupí umái má'yaanemo siráimba mináínkóná áaimba Ááváramu Áísákaamba tuvuwindavena uráinka'a avora'á paáururaiye. naaémba Ááváramuntavesa sésa Áánútuna kwaásiman-íye siráawe. ²⁴ Áánútun-aaiyavesa áraire sésa kawe'-má'yái kwémayaawaiyavena Áánútu séna arupí umái má'yáawe kwésivo Áánútun-aaiyavesa áraire sésa íma kawe'-má'yái kwémayaawaiyavena Áánútu séna arupí umái má'yáawe íma síníye. mináimbá ívé'a kwéisaawe.

²⁵ Áánútun-aai aúváivimba naaóvá'á agaimaréna moórá-ininko eénánká'á nááún-ininko áwí'a Áré'api ó'onkaa-ininkona kwaasái siráíye. Yósúwa maramá aúpá'á koawánaakaiyo séna tí'marówasarai minínínkóná naaúmpa'a tuyaná mindárasai tóoi iséna áraire séna kwenamááraa tinkamovo séna moórá-ampa'a agaráátinkowasarai kóuraaiye. minínínkó mirá uráintavena Áánútu séna arupí umái má'yáin-inimban-íye siráíye. ²⁶ timambá kówisasamo kwaásimo púwóntemba Áánútun-aaiyavesa áraire sésa íma kawe'-má'yái kwémayaawai miraráán-umai íma tirunkakémbá áraire kwésevo tóikakemba kwésewe.

3

tói-kawaan-oro-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. Áánútuna mayái agaráátinkaiyam-bayai íma sáwívarawai mayánááovo moórá-morawai mayánááowe. agaráátinkai-mayaiya kwémayaundawaiya Áánútu asiramáiya kwésisa índarakemba úwoi-kwaasi miwítí mayáiyávéna úwoisamba tísaa íníye. mindáyave'a íma sáwívarawai sé'a agaráátinkai-mayai mayánáe sénááowe. ² amáparawaiya évaka-tantaa'a sáwita kwéundayaawe. tói-kawaan-esa kawer-áiné su'mai kwésewai árai'a kawe-kwáási mésa túra'a amápa-tantaaka'a kanaán-umai kwégarakwiyo.

³ moórá-aimba imáyáa oro. anóm-poi áwí'a ósimba kwaási kentí imáyáaomo kwin-ámpá'ó kónásamo ombá óipimba áki-asirayan-tamayo'a áarankesa évarevar-ayaira'a ándáma arikwímai tiyáámpimba tokésa kentí imáyáaomo kwin-ámpá'á moórá-ayampar-anda tavisewaná minánóm-póimá kwégwiye. ⁴ nompí-sípígwára'á imáyáa oro. mindá anón-tantaa'a isaná úndágoma améntamai ópa'a tuwánáe kwéisananivo avúsúmaenamó nááin-tamayo'a íma anón-tamayo'an-ivo sáwíyan-tamayo'a kwemó kónáe sipa'á mintámáyó'á kwántáísana minánó-sípígó kwégwiye. ⁵ maarágwára'á imáyáa oro. kwaásiya anón-tantaa'a únanaya sóikoma sáwíyan-tantaako sáwívar-aimba kwésena súyaama máimaéna kwéiyimba imáyáa oro.

aiva'á sáwíyan-irama karéna kámaena anón-umi'a kwégautaapaiye. ⁶ iramó kámae kwéna anón-umi'o sáwí'o intembá sáwí-ainko miráumai kwégwena amápa súwawaata sáwí'a úmaena kwégwiye. sáwí-ainkona mayáigó amápar-ayampa'a amápa-sawimayaiyomba kwéusayaaitaiye. misáwí-yántáákóná áaimba Sáátáánigompimba kwéena kentáási mayái tasáwí'a kwéena amápar-ayampa'a kóyáwé kwéiye.

7 aváá-kwáí-kwaamba numamá iraankavayaambá noyáá'a amí'mír-umai kárakwiraambanivo 8 sáwí-ainko usáyaaítarain-tantaa'a pósa kwaási íma kanaán-umai kwégarakwiyowe. kwaaiivainkómó kwaásimo vaisanamó sáwí'o intembá sáwí-ainko mirá kwéiye.

9 kentáá sói'nei kentáásivowa Ísóigo áwí'a mósá maréta Áánútu kweirááni'a úmakain-kwaasi simái sáwíta kwéune. 10 mimbórá-sóipinkéntá kawer-áimbá kwéseta sáwí-aimba kwéseta kwéune. kesí kwaásiyono. mirán-ááinkó sáwí'a kwéiye. 11 nonayumpinkémbá íma kawé-nónkwará sáwí-nonkwara'a kwégumiye. 12 inaómá íma terarambá iyáísana túsigoma kondói-aramba íma kwéiyaiye. uwí-nónkó íma kawé-nómbá auvínasa kwaási nanááowe. mindáyavena mimbórá-kwáásígómpinkémbá kawer-áinkwára sáwí-ainkwara'a sisaná mirán-ááinkó sáwí'a kwéiye.

kawer-ímáyáá Áánútumpakemba kwégumin-kwasai.

13 keinárawapimba évakarawai kawer-ímáyáá torésa kawer-ísái-yántáá'á toráwawi mésa kawer-ímáyáágwára-kwáási pósa íma túma maésa iyésa kawé-máyái maésa kawé'á umái méwa'a tuwáné'a sé'a kawer-ímáyáágwára-kwáásimán-owe sénááovo 14 keinárawapinkembo évakarawaimo miwítí kwaásima tírumbá sáwí'a umátinkesa sésamo anón-kwaasi-i'a ovó sésamo keyáá anón-kwaasi-i'a umái ménaumnemo sénááombo ésa miwí túma maimaésa iyésa kesávái kampa'á sésa kawer-ímáyáágwára-kwáási úne seváínivo. 15 mirán-ímáyáá íma Áánútumpakemban-ivo marapákémbá kwaásiti ímáýáa Sáátáánigona ímáýáavinkemba kwésewe. 16 évakarawaimo miwítí kwaásimo tírumbó sáwí'o umátinkesamo sésamo anón-kwaasi-i'a ovó sésamo keyáá anón-kwaasi-i'a umái ménaumnemo sénááombo ésa íma moóráva'a tágárotamai maésa ó'on-ó'on-tantaa'a sáwí'a úmae iyónááomba mindá marapákémbá kwaásiti ímáýáa Sáátáánigona ímáýáavinkemba kwéovo 17 Áánútumpakemba kawer-ímáyáá tokáawai kaweré su'mai ésa íma sáwikwara'a ombá paru kwéesa íma aaisampinkémbá kwésesa ó'on-kwaasi táái kawé'á umái kwéisesa tírumbá kwéumatinkesa umbai-í'o on-kwáási kwétuwa'naa-esa íma kaumbo-káér-aimba sésa íma taaínkaar-umai kawé'á umátinkaa sáwí'a umátinkaa kwéovo amápa'a kaweré su'mai kwéumatinkaaawe. 18 paru umái maéné sáyawai paru umátinkaiyasa tuwánésa miráumai paru umái ménaaowe.

4

marapá-tántáátávésa ímáýáa kwéon-kwasai.

1 keinárawapimbo aaisambó sé'o áwáá'o sé'o mirámó kwéomba miwáná áaimba maará kwéiye. sáwí-yantaakomo tirááimo taintávé'a ímáýáa owaná minímáyáágómá tátoraísana aaisambó sií-áimbá kwévaariye. 2 tirááimo tain-tántáá'ó makáawa'o ombá tuvúwónana puwína'a kemá mayánáe-ímayaa kwéowe. ó'owiti náaindaamba túran-anda é'a íma kanaán-umai mayánááontave'a aaisambá tiyé'a áwáá'a kwésewe. tirááimo tain-tántáátávé'a Áánútumpa'a íma áísaa owaná póna íma kwétimiye. 3 Áánútumpa'o áísaa ombá áísaa on-tántáá'á íma kwétimiye. sirááimo tain-tántáá'á kesávái mayánáe sé'a Áánútumpa'a áísaa ombá misáwí-ímáyáá tokáantavena íma kwétimiye. 4 aaraimó kwaairakémbó tiyuwésamo ó'on-kwambo máyáantemba Áánútumbo auwé'o kwégon-kwaasiyono ísáaro. marapá-tántáá'ó ímáýáamo eéme'o é'a Áánútuna namuro-kwáásiráámbá kwéovo mináimbá ímáýáa oró. marapá-tántáá'á mayánáe símae iyiyawai Áánútuna namuro-kwáásiráámbán-owe. 5 Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna

Áánútu séna kesimambá kempímbá maráúnda sáwí'an-ovo sé'a asiramái kwégarakwiyune siráíye agaimaréna siráimba mináimbá íma úwoi-aimban-ivo árair-aimban-ivo ímáýáa oró. 6 ánivo Áánútuna ímáýáa úndayavenaya súwa'naa umáíya kwéasiramásinkaintaawe. Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna Áánútu kentúmo maimaé kwéiyowai kwétuwentayuwaivo kwenaisamaivimba kwémaewai kwétiravayaiye

agaimaréna siráimba póna Áánútu súwa'naa umáíya kwéasiramásinkaintaawe.

7 mindáyave'a Áánútun-aaí isé'a kwenaisamaivimba máyáaambanivo Sáátáánigon-aaiyave'a a'áo síyanamo éna ááema tiyuwéna kówina'a 8 Áánútuna egwaa'ó méwanamo éna Áánútu kentí egwaa'á méniye. sáwí'o kwéowai kawé'ó umáímo ménaaontave'a ímáýáa é'a misáwí-yántáá'á túwáaro. Áánútuna ímáýáawe marará-ímáyááwé tokáawai sáwí-ímayaa tuwé'a kawer-ímáyáá oró. 9 sáwí'o kwéontave'a íma aamoí é'a kanagí'á kwéte'a máero.

sáwí'o kwéontave'a íma kwírááima síyamba tói'a matuwé'a máéro. sáwí'o kwéontave'a tirunkó íma kawé'a éna sáwí'a kwéina'a máéro. ¹⁰ Ísóigon-aaí isé'a kwenaisamaivimba méwana kwemá mósa tinkániye.

¹¹ kesí kwaásiyono. kentí kwaásiyave'a keiyái íma sáwí-aimba seró. Áánútu áamáán-aimpimba séna íma mirán-oro siráimba pó'a mirámó kwéomba Áánútuna áamáamba simái sáwí'a umánke'a sé'a sáwí-amaamban-iyé semba mindá kampa'á kwésewe. Áánútuna áamáambo taaínkaar-uré'o sé'o sáwíyan-amaane anón-amaane kwése'a minámáambá íma kawé'a umái kwaré'a kwéaraaisuwaawe. ¹² Áánútu kweyáá áamáamba siménaya kwaási kwétaainkaar-ena kanaan-umai kweyáá kawer-ámpá'á mégwétinkena kweyáá kwaási ánásasuwaníye. mindáyave'a kwaási keyááríka'a íma taainánááovo Áánútuna mayáímán-iyé.

ímo túmo maimaé iyí-kwásái.

¹³ keinárawa'a imáyáa é'a sé'a ívéra'i. aaváyaawa'i. anón-daopa'a komé'a mayái kwémae'a moórá-ima maisuwé'a sáwívar-ontamba mayánaumne. mirán-áimbó kwésewai isáaro. ¹⁴ aaváyaavimbo ainámbó sáwíyanka'o kwénamo ááemo turákwintemba keinárawa'o máyáamba miráráán-umai ááema ánásanaaowe. aaváya kento'pa'o tίνín-tantaa'a íma isaraawe. ¹⁵ mindáyave'a kwésen-aimba íma ókwara'a sé'a maará seró. Ísóigomo owémó sína'o é'a mirá ónaumpo ímo owémó sína'o é'a íma mirá ónaumne seró. ¹⁶ mirán-áimbá kwése'a kentí imáyáavinkemba kentúma maimaé kwéíye'a anóni'a umái ménae kwésemba mirán imáyáá sáwí-imayaaman-iyé. ¹⁷ miráumai isáaro. kawé'ó iígóná ááimba isámai ivátuwesa mirámó ónááomba sáwí'a ónááowe.

5

óísankwara-kwaasiti kwaasái.

¹ óísankwara-kwaasiyono. senda-áimbá isáaro. kento'pa'o umbai-yántáá'ó tίνímba anón-imayaá kwé'e'a kanagí'á kwéte'a ménaaowe. ² sáwívar-oisamba makáan-oisamba atúnkaisana sáwívar-unankwatoí kwaigo ánáamba káráyuwaisana ³ óntamba makáamba atúnkaisasa kwaási awánésa sésa íma túwa'naa ombá makáawana atúnkaiye sénááomba iramó ane'ó kwégainten-umai sáwí-meyamba kento'pa'a tίνíye. sáwívar-oisamba makáambanivo Áánútu kwaásimo máyáawaina ááimba tísaa ínín-kanaama tίνíye. ⁴ kentí kígau on-kwáásití meeyámbá íma kawé'a umái timé'a sáwí'a kwéomba Áánútu awánaraiye. minkwáási anónkar-anonka'a kwésewana Áánútu asirayánkwáráwái kwéisaiye. ⁵⁻⁶ marapá'ó máyáanka'a sáwívar-oisamba maré'a kentí imáyáavinkemba kembó tinkáim-bayai kwémayaawe. ímo sáwí'o uráan-kwaasi aavimbá maitinkówa'a íma anondá aai suwa'á tinkamuwasa pukáawe. póimo toómbó kwétimewanamo anón-isasamó tuvú'naantemba kembó tinkáisa'o mirámó kwéomba Áánútu sáwí-meyamba tίνíníye.

asiramái mésa námúnaa kwésen-kwasai.

⁷ mindáyave'a asiramái maimaé kwéíye'a Ísóigo ókwara'o kumínimba amu'maráaro. kígauge avowámá kígau ímákana amu'maréna séna kaeká'á aa'á téna kígau anón-ína'a nánáe séna amu'maráintemba ⁸ miráráán-umai Ísóigomba amu'makéwana kumíníye. Ísóigo sáwíyanka'a kumínimba pó'a asiramái aánoumai máéro. ⁹ Áánútu aavimbá maitinkánivo kentí kwaási íma í'ái tinkáaro. Áánútu aavimbá maitinkánín-kanaa sáwíyanka'a tίνíye.

¹⁰ kesí kwaásiyono. naaóv'á'á Áánútun-aaí simátímakowaimo uráamba imáyáa oro. Ísóigo simátímakon-aimba simátíma'mae iyúwasa íma ísówana umbai-yántáá'á sáwíva'a miwítópa'a túwasa Áánútun-aaí íma ivátuwesa asiramáimo mésumo urántemba miráumai máéro. ¹¹ naaóv'á'á Áánútuna imáyáa ésa asiramái máyón-kwaasiyaveta séta Áánútu kawé'a umátínkarain-kwaasiman-owe kwésune. naaóv'á'á moórá-kwaasi áwí'a Yópoma uráin-aimba imáyáa oro. umbai-yántáá'á sáwíva'a kwenópa'a túwana Ísóigontavena asiramái mai'mai'a úmae kwéiyuwana naaémba Ísóigo kawé-tántáá'á ámakaiye. miráumai Ísóigo anón-arumba umásinkena kwésuwa'naa-iyé.

¹² kesí kwaásiyono. anón-aimba isáaro. kentááiyavesa áraire sénááontavesa íma tiká'á kwémare'a árair-aimba súné semba kwíyómpa'a máyáiwai aúranka'a árai'a kwésune íma sé'a marapá-kwáásí túranka'a árai'a kwésune íma seró. ánivo owémó sé'o é'a úwoi owé sé'a íma tiká'á kwémare'a seró. a'áomo sé'o é'a úwoi a'áo sé'a íma tiká'á kwémare'a seró. mirámó síyanamo éna Áánútu mináántávéna íma sáwí-meyamba tίνíníye.

¹³ keinárawapinkembo umbai-yántáá'ó mayáiyawai Áánútunka'a námúnaa seró. keinárawapinkembo tirunkó aamói iyawai monor-ímá kwésesa Áánútu áwí'a mósá máráro. ¹⁴ keinárawapinkembo tí'o índawai Ísóigona kwaásiti anón-kwaasi tááyaiyasa tésa Ísóigona asirayámbá imáyáa ésa masawémbe túra'a pétinkesa námúnaa seró. ¹⁵ Áánútumo siráintemba íníye kwésesa námúnaa kwéseмба póna Áánútu minkwáásí kawe'á umátinkena usásintinkena minkwáásímó sáwí'o uráiyanamó éna miwíwínkémbá maitiyuwáníye. ¹⁶ mindáyave'a kentí kwaási sáwí'o kwéomba avora'á simátíme'a námúnaa simái túwa'naa oro. mirámó iyanamo éna tí'o índamo éna Áánútu asóvamatinkaniye. arupí umái máyáawaimo námúnaa kwéseмба Áánútu iséna asiramái kwétuwa'naa-íye.

¹⁷ naaóvá'á Áánútun-aaí simátímakowai áwí'a Íráiyaa ména kwemá kesáámó úndanten-kwaasi ména Áánútunka'a asiramái námúnaavinkemba séna aa'á íma tíno súwana íma aa'á téna kaumbo-ímá umái ava'moraé-kwiyomba maisuwówana íma aa'á túwana ¹⁸ minkákémbá naaémbe námúnaavinkemba aa'á tíno súwana aa'á túwana kígauva'a amápa-tomba kawe'á uráíye. miráumai arupí umái máyáawaimo námúnaa kwéseмба Áánútu iséna asiramái kwétuwa'naa-íye.

¹⁹ kesí kwaásiyono. keinárawapinkembo évakarawaimo kawer-ámpá'ó tuwáíya'o é'a méyavisiyasamo tésumo kawer-ámpá'ó tíya'o é'a kawe'á umátinkanaaowe. ²⁰ sáwí'o uráiyawaimo méyavisiyasamo sáwí-ampa'o tuwésamo Áánútumpa'o tíyanamo éna Áánútu misáwí-yántáá'á sáwíva'a maitiyuwáínasa Áánútuna némpa'o iramó kwégaindava'a íma kónááowe. mináímbá imáyáa oró.

kemá Yémésimo súnda-aimba ánásaiye.

1 Pítáa

Ísu kwíyómpa'a irówana Pítáa Ísuna kwayó-kwáásí moórá-kwaai umái sísamaivakemba éiyain-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanáimbá agaimái mátimakaiye. Ísuna aampa'ó kwégún-kwaasiyavesa aká'áamba simái sáwí'a kwéumatinkomba miwítí imáyáa asiramátinkanae séna Ísuntavai isámai asiramái máéro séna Pítáa maanáimbá agaimái mátimakaiye.

¹ kemá Pítáa maanáimbá maanáuváivimbá agaimaráumpo isáaro. kemá Ísu Káráisitina aantá-kwaasi úndanivo Áánútumo séna kesí kwaási owémó siráin-kwaasi isáaro. kwatúwówa'a kentí maramá tuwé'a kóyáwé é'a Pontasi-márávéré Kárésiyya-maravare Kápátósiyya-maravare Ésiyya-maravare Pítiniyya-maravare miráumai-marava'a kóyáwé uráawai isáaro. ² naaóvá'á Áánútu kentáásivowa keinárawatavena séna itámaraanasa kesí kwaási-i'a ónááowe súwana Ísu Káráísti puwúwana kwená naaemá kumúwana keinárawa'a kawé'á umátinkaina'a kwenáái taagwiyavónááontavena Áánútun-amanko Áánúntundi-i'a umátinkariye. Áánútu úwoi túwa'naa úmae iyéna paru umátinkáva'a iyína'a ménaaowe.

Áánútu to'mayaa umásínkarain-kwasaiya.

³ Ísóigo Ísu Káráísiti avowámá Áánútu kwenáwíta mósá maráúmne. kentááyávéna anómba arumbá umásinkenaya Ísu Káráisitimba pukáimpinkemba usásinankaraintavena aúnái'o umáiya máyaunda-i'a umásínkaraimba póta naaéntaamo ménaundayaveta amu'maréta máyaumne. ⁴ kwíyómpa'o uménaundaya Áánútu to'mayaa umásínkarainta íma sáwí'a umái ánásena kwaikwai'a ínimbaniye. ⁵ Áánútun-aaiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái máyáantavena kwená asirayándéi kweukáámbá umái tiyótinkena Ísu Káráisitimo kumíndara'a sáwí'o umáimo máyáampinkemba kuntí'mai to'mayaa umátinkarain-tantaa'a agaráátinkaniye.

⁶ mindáyavena kentirunkó kawé'á íno. ívé'a ó'on-o'on-umbai-yantaa'a kentópa'a kwénoamo umbaimó taimbá sáwíyanka'a kwéna naaémba ánásainana kentirunkó kawé'á íniiye. ⁷ umbai-yántáá'á kentópa'a kwáyáinka'a Áánútuwemo asiramái memo mbamba tuwánésa sésa árai'a Áánútuwe aráápamái máyáawe sénááowe. moórá-ontamba áwí'a kóri-ontamba aamoí kwéon-tantaa'a imbánivo kító-tantaa'an-ivo Áánútuwemo aráápamaimo máyáamba mindá anón-tantaa'an-iyé. minóntámbá iravimbá kágwisana sáwí-yantaa'a ánásaisana kóri-ontan-uramba túkúmai kwégwaiye. miráumai umbai-yántáá'á kentópa'a a tisa'á Áánútuwe asiramái mé'a kwesé aráápamái méwana Ísu Káráísiti kumíndara'a kentúwí'a anómba umátinkena aamoí umátinkaniye. ⁸⁻⁹ Ísu Káráisitimba íma túrandei awánaraavo úwoi kentirumbá kwéamewe. íma túrandei kwéawanaavo kwenááiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái máyáawe. kwenááiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái máyáantavena sáwí'o umáimo máyáampinkemba kwéiyatinkaiye. mindáyave'a anón-aamoí kwéé'a mindáyave'a aai símae kwéiyiyana mirán-áimbá íma ánásaina'a anón-aamoí ónááowe.

¹⁰ naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai Áánútu keinárawa'a úwoi kwétuwa'naa-in-aimba siráawe. Áánútu sáwí'o umáimo máyáampinkemba iyátinkanin-aintavesa sésa mináínkóná ááimba nóran-aina'iyó sésa Áánútun-aai aúvái-kwandaavimba awánantesa iráawe. ¹¹ Káráisitin-amaanko miwívimbá ména Káráisitimbo áí'o índai'o umánkaiyanamo naaémbo ságayambo paárinin-aimba simátímakowasa miwí kesávái-áimbá sésa mináimbá nááwantavena simbá póna nósá-tawai paáriniiyo sésa Áánútun-aai aúvái-kwandaavimba awánantesa iráawe. ¹² miwítí mayáígówé simátímakon-ainkowe íma miwí túwa'naa ena keinárawa'a naaémbo paáronaon-kwaasi túwa'naa ínimba mindá Áánútu agaráátinkariye. Áánútun-amankomba ai'marówana kwíyómpakemba kuména naaóvá'ó agaráátinkaron-aimba simátímakowasa mináséi-kwásái simátíma'maesa kuwa'á isaraawe. kwíyómpaken-kwayo'narawa'a mintántáá'á awánanae sésa ombá miwívimbá íma sáwí-yantaa'a kwáyáísana Áánútumo iyátínkáim-bayai íma kanaán-umai kwéawanaawe.

arupí umái máéro-kwasai.

¹³ mindáyave'a arupí-imayaa é'a kárákwiyoro. Ísu Káráísiti kumíndara'a kawé'á umátinkanintave'a amu'maré'a asiramái máéro. ¹⁴ Áánútun-aai isámai kawé'á oró.

Áánútun-aaimo ímo ísaronka'o sáwí-imayaayave'o tirááiyave'o uráantemba íma mirá é'a Áánútun-aaí ísámai kawé'a oró. ¹⁵ Áánútumo táayaraiwaimo kaweré su'maimo kwéintemba amápa-tantaa'a kaweré su'mai oró. ¹⁶ Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna

kemó kaweré su'maimo umáimo

máyaudentemba mirán-oro

Áánútumo siráimbanivo kaweré su'mai oró.

¹⁷ Áánútu arupí umái sáwí'o uréwai sáwí-meyamba tíména kawé'ó uréwai kawé-méyámbá tímíníwaintave'a námúnaavinkemba sé'a kesivomán-iyé sé'a pó'a marapá'ó kwáayumo máyáanka'a anóndakoman-iyé sé'a kwená imáyáa úmae íyóro.

¹⁸ kentíkwá'náma úwoi-mayai-amba kwárówana Áánútu keinárawatavena mirán-ámbá kwáraavo séna meeyámbá'mai ayútinkaraiye. kentí meeyámbá kóri-ontambo ánásanin-tantaakaamba ímanivo ¹⁹ Ísu Káráísitina naaegómá usáyaaítarain-daaegoman-iyé. sáwí'o uráankakemba íma sáwí-meyamba mayánaáontavesa sipisípi-araa'a tuvú'mái Áánútumba ámakaantemba sáwí'o uráundavinkemba ayúsinkanintavena Ísu Káráísiti ímo sáwí'o urówai puwúwana kwená naaemá kunkáiyé. ²⁰ Áánútu kwíyómba maramá íma tarórunonka'a mimbáyái mayánintavena Ísu Káráísitimba ítamakaimba póna naaén-kanaa keinárawatavenawe séna marapá'á kumbéna ²¹ pukáimba pó'a Áánútumpa'a imáyáa kwéowe. Áánútuwe aráápamái mé'a sé'a árai'a kwesé uménaumne sénááontavena Ísu Káráísitimba pukáimpinkemba usásinankena áí'maena ságayan-ayampa'a móankaraiye.

²² árair-aimbo taagwiyávóntavena mináinkó kentirumbá kawé'a umátinkaraisa'a mé'a Áánútuna kwaási kentí kwaási owa'á moórá-morawaivimba kentirumbá kwétime'a asiramái mirá úmae íyóro. ²³ Áánútun-aaí kwaikwai'a ínin-aimba ísaraamba mináinkó aúnaí'a umái máyáani'a umátinkaraiye. marapá-kéntínóvowí matinkaraawa'a máyáambanivo Áánútu maí'mai'a kwéiwai aúnaí'a umátinkaraisa'a aúnaí'a umái máyáawe.

²⁴ mirán-ámbá Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna

karaan-tantááré kanaagunéwe aáyánkamaenamó

marapá'ó kúmíntemba kwaásiye miwítí kawé-máyáiyé

miráumai ánásanivo ²⁵ Ísóigon-aaí kwaikwai'a kwéiyé

agaimaréna siráiyé. mináimbá áséi-kwasai simátímakaan-aimba ísaraamba mináinkó aúnaí'a umái máyáani'a umátinkaraiye.

2

Ísu ávon-ontankaanda'an-iyé-kwasai.

¹ aúnaí'a umái máyáamba pó'a sáwí-yantaakomba tínaaemba umásuwe'a íma kampa'á sé'a íma kaumbo-káér-imayaa é'a kawé-máyáimó kwémayaiyantavena kentirunkó íma simái sáwí'a umátinkaina'a túwikwara'a íma simái sáwí'a umátinke'a máero. ² umarambó náántavenamo tínkáintemba Áánútuna kawer-áintávéna mirán-umai táái tinkáino. Áánútun-aaí toónkáámbá kwéne'a táákaevayan-kwaasiraamba umái mé'a Áánútuna aambá kwa'maé'a íyóro. ³ Ísóigo kawé'a umátinkaraina'a miráumai mé'a Áánútuna aambá kwa'maé'a íyóro.

⁴ naaóv'á mono-námbá óntandei urónka'a ávonkaan-ontamba awánésa úwoi-ontamban-iyé sésa tukáawe. miráumai Ísumba Áánútu kawé'ná'an-iyé séna ítamakaimba awánésa áúkaawe. kwemá ávon-ontankaamban-ivo kwenópa'a teró. ⁵ óntandeimo naambó ontembá Áánútu keinárawa'nei kwená naankáámbá úmarena keinárawate méniye. kwená mayái-kwáási é'a kwená mayáiyé su'mai kwémayaiyana Ísu Káráísiti túwa'naa ínimba póna Áánútu kentí mayáiyávéna aamoí íniiye. ⁶ mindáyavena naaóv'á Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna

Áánútu séna kawer-óntámbá ítamare'a naambó asiramáimo kwaikwai'o ínintave'a Sáiyono-naopa'a ávonkaan-ontamba makáumne. óntantavenamo siráintembo íniiwaimpa'o agevamáimo ménaaowai íma tigeayávésa ónááowe siráiyé

mináimbá Ísu Káráísitintavena simái agaimakáiyé. ⁷ Áánútun-aaiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái máyáawai minóntánkó anómban-iyé kwésevo Áánútun-aaiyavesa íma áraire kwésewai minóntánkóntávésa íma mirán-ámbá kwésewe. mindáyavena Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna

óntan-damba on-kwáási moórá-óntantavesa sáwí'a kwéiyé sésa maisukáawe. aáno minóntánkó ávonkaamba uráiyé

agaimaréna siráiyé. ⁸ moóráva'a agaimaréna séna

minóntánká'á tísamaima
 turaréša tanaambá vánááowe
 agaimaréna siráiyé. tanaambó vaantembá Áánútun-*aai* araaiséša miráumai tanaambá
 kwévaawe. ááéma íma mirá uráanka'a Áánútu séna mirá ónááowe siráinka'a pósa
 miráumai tanaambá kwévaawe.

⁹ miwí Áánútun-*aai* arááíráavo íma mirá é'a mimbórá-ándá-kwáásiráámbá é'a
 Áánútu ítámakain-kwaasi é'a anóndakona mono'-má'yái-kwáási é'a Áánútunde-i'a
 umátinkarain-kwaasi owaná Áánútu túnkwiyán-ayampakemba kwená ságyan-ayampa'a
 mégwétinkaisa'a ó'oran-kawe'-mayai má'yáin-aimba kosimátíma'mae naaónááontavena
 ítámakaiye. ¹⁰ ááéma íma Áánútuna kwaási-i'a uré'a ívé'a kwená kwaási-i'a owaná ááéma
 íma arumbá umátinkaraimba isaná ívé'a arumbá kwéumatinkaiye.

Áánútuna mayái-kwáásín-owe kwaasái.

¹¹ kesí kwaásiyono. ó'om-baravaken-kwaasi pó'a marapá'á kwááyu mé'a mindáyave'a
 marapá-tántátátávésa tirááiyavesamo kwéomba tínaaemba umátíme'a ímo tínaembo
 umátímíyanamo éna mintántáákó tavisimái kentí imáyáa sáwí'a umátinkaniye.
¹² Áánútunopa'o ímo tiráán-kwaasivimba mé'a kaweré su'mai úmae iyíyasa sáwí'a
 kwéowe suwáéesa kentí kawe'-má'yái tuwánésa pósa Áánútuma marapá-kwáásíyávéna
 imáyáa índá-kanaavimba kogwantésa kwenáwí'a mósá maránááowe.

¹³ Ísóigonatave'a imáyáa é'a marapá'ó kárákwiraan-anon-kwaasi tísamavimba
 áikwiye'a aiva'ó kárákwiraiwai aísamavimba áikwiye'a ¹⁴ kwemó usásintinkaraiwai
 tísamavinkwara'a áikwiyoro. sáwí'o kwéowai sáwí-meyamba tímésa kawe'ó kwéowai
 kawer-áimbá simátimenaonaontavena usásintinkaraiwai mindáyave'a tísamavinkwara'a
 áikwiyoro. ¹⁵ Áánútu maarámó ónááontavena arááíma kwétaiye. kawe'ó iyasamo ésa sáwí-
 imayaavinkembo úwoi-aimbo kwésewai táái kentí kawe'-má'yáigó itániye. ¹⁶ Áánútu kentí
 sáwí-imayaago tátokáimpinkemba iyátinkaraisana póna íma tátokaisa'a mé'a miráumaimo
 má'yáamba íma aúpá'á sáwí'a kwé'e'a Áánútuna mayái-kwáási pó'a kwemó sinteni'a
 kwé'e'a ¹⁷ amáparawaiyave'a imáyáa é'a Áánútuna kwaási kentí kwaásivimba kentirumbá
 kwétíme'a Áánútu áaroi kwéinkaise'a mé'a marapá'ó kárákwiraiwai áái mósá maráaro.

Ísumo uráinteni'a mirán-oro-kwasai.

¹⁸ mayái-kwáásiyono. kentí anón-kwaasi táái isé'a síyantení'a mirán-oro. íma
 kawer-ánón-kwáási táaiye su'mai isé'a túwáávitimo íyan-anon-kwaasi tááigwara'a isáaro.
¹⁹ keinárawa'o ímo sáwí'o iyasamo umbai-yántáá'ó úwoimo timíya'o Áánútuntave'a
 imáyáa é'a asiramáimo méwanamo éna Áánútu kawe'á umátinkaniye. ²⁰ ánivo
 sáwí'o iyasamo tínkamiyambo aánoumimo méwanamo éna Áánútu kentíwí'a íma mósá
 marániye. ánivo kawe'ó iyasamo tínkamiya'o asiramáimo méwanamo éna Áánútu kawe'á
 umátinkaniye. ²¹ Ísu Káráísitimba áí'a úní'a umánkaraamba keinárawatavena imáyáa
 éna asiramái ména mirán-ámbá agaráátinkaraimba pó'a mirán-oro. mirá ónááontavena
 Áánútu tááyariye. ²² Áánútun-*aai* aúváivimba agaimaréna séna
 íma kampar-áimbá séna íma
 sáwí-aimba simbá isaraawe
 Ísuntavena mináimbá agaimaréna siráiyé. ²³ simái sáwí'a umánkowana anondá
 íma sáwí'a umátinkowasa áí'a úní'a umánkowana anondá sáwí-meyamba mayánááowe
 íma simátimena arupí umai-meyambo timíníwaina imáyáa asiramái uráiyé. ²⁴ Ísu
 Káráísiti sáwítaamo uráunda-meyamba maimaéna taaira'á pukáiyé. sáwí'o kwéundaya
 sínaemba umámata arupí umáíya ménaundayavenaya pukáiyé. kwenáumo sáwí'o
 umánkaraantavena póna kentáá kawe'á umásinkariye. ²⁵ keinárawa'a uwóváguraawana
 tí'maena tisa'á keinárawaka'a kárákwiraiwaina aampa'á kwégwaraawe.

3

aarakwátí kwaasái.

¹⁻² aaraiyónó maarán-oro. kentuwai'máá táái isáaro. kentuwai'máápinkemba
 évakarawai Áánútun-*aai*yavesa íma áraire kwésesa má'yáawai kembá tuwánésa
 Áánútumpa'a ténááontave'a kawe'á umái méwasa tuwánésa Áánútun-*aai*yavesa áraire
 sénááowe. íma ayáátáár-aimba sé'a Áánútuntave'a imáyáa é'a kawe'á umái méwasa
 tuwánésa Áánútun-*aai*yavesa áraire sénááowe. ³ kwaási aráá'a súrampimba sívúwóvo sé'a
 íma konaarírí é'a kawer-únánkwátói konaaríríyávé'a íma anón-imayaa é'a ⁴ paru umái
 kentirunkó kawe'ó ínimba íma ááéma ánsainana mindá Áánútu aúranka'a kawe'án-iyé.

⁵ naaóvá'á aarai Áánútuntavesa imáyáa ésa kwemó to'mayaa umátinkaron-tantaa'a amu'marésa máyón-inimba miwí tuwai'máá táái isésa kawé'á umái maémaebaniye.

⁶ minínimpínkémbá moórá-ininko áwí'a Séraa awaikó áwí'a Áávaramu úwana kwenáái iséna kesí anóndakoma óne siráiyé. kawé'ó é'o ímo amápa-tantaatave'o táátave'o é'o é'a kwenyáámúmbaari'a ónááowe.

⁷ miráumai kwaaimó é'a maarán-oro. kentuwainímbáá'a kawé'á umátinke'a miwí túma íma asiramái kwáyáintave'a imáyáa é'a túwa'naa oro. keináraware kentuwainímbááre aúnái'a umái ménaaontavena Áánútu kawé'á kwéumatinkaivo mindáyave'a kawé'á umátinkáaro. mirámó íyanamo éna moórá-umbai-yantaako kentí námúnaa-ampimba íma itániye.

mimbórá-imáyáán-oro-kwasai.

⁸ moórá-aimba ísáaro. kentúma íma maimaé iyé'a mimbórá-imáyáá é'a keáváráwáínóndaamo imáyáamo ontembá moórá-morawai mirán-imayaa é'a túwa'naa oro. ⁹ sáwí'o umátinkaiya'o é'a anondá íma sáwí'a umátinkáaro. sáwí-aimbo simátinkaiya'o é'a anondá íma sáwí-aimba simátinkáaro. sáwí'o iyawai anondá kawé'á umátinkáaro. Áánútu tááyonka'a kawé'á umátinkaumne siráimba pó'a kawé'á umátinkáaro. ¹⁰ mindáyavena Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna évakarawai ayáátáák'a sirunkó kawé'á ína'a ménae sésamo ésa kampar-áiné sáwí-aine ¹¹ sáwí'o kwéon-tantaare tínaaemba umámesa kawé'á ésa paru umái ménaaontavesa tiyáántán-kwimai máéro. ¹² Ísóigo arupí umáimo máyáawaira'a kwégarakwiya miwítí námúnaa kwéisená túwa'naa éna sáwí'o kwéowai ánaemba kwéumatimiye

agaimaréna siráiyé.

¹³ kemá tiyáántán-kwimai kawé'á kwéomba pósa íma sáwí'a umátinkanaaombanivo ¹⁴ arupí umái máyáambo umbai-yántáá'ó timíyanamo éna Áánútu kawé'á umátinkanivo minúmbái-yántáátávé'a íma anón-imayaa é'a minúmbái-yántáá'ó timínin-kwaasiyave'a íma táátave'a é'a ¹⁵ Ísu Káráisitintave'a kawer-imáyáá kwé'e'a kwentávé'a sé'a kweyáá Ísóigoman-iyé síyasa tísa esamo sésamo Áánútuntave'o imáyáamo ombá nóra simáiyá kwéoo síya'o é'a kawer-áimbá simátimenaontave'a to'mayaa umái mé'a ¹⁶ kawé'á umái kwempakémbá simátíméro. kentirunkó íma kae'náé'a éna arupí umái kwainá'a Ísu Káráisitimpa'a aráápamái arupí umái máyáiyasa évakarawaimo simáimo sáwí'o umátinkaiyambo ésa miwí tááigo tose'mái tigaemá íniye. mirá ónááontave'a kárákwiyoro. ¹⁷ kawé'ó kwéombo Áánútumo ímo itátinkainasamo ésa umbai-yántáá'ó timénááomba mindá Áánútundein-iyé. ániyo sáwí'o kwéombo umbai-yántáá'ó timénááomba mindá kentí ááinkoman-iyé. ¹⁸ miráumai ímo arupí umáimo máyáawai Áánútunopa'a kónááontavena Ísu Káráisiti arupí umái máyáiwai mimbórá-tawai puwéna mimbáyáimá ánásaraiye. kwenáúgo pukówana amankó ména ¹⁹ évakarawai timankó ándáraambo kwímai máyómpimba kwenáái kosimátimakaiye. ²⁰ naaóvá'á moóráwái áwí'a Nówaa ména non-avóvomayaapa'o kwínín-damba úmakonka'a Áánútu kesáái ísáaro séna timu'marówasa kwenáái arááisúntavesa pukówana naaemba Ísumo puwú-tawai miwí timankómbá kwenáái kosimátimakaiye. avakaumboé-kwaasi non-avóvomayaapa'o kwínín-daumpa'a umáyówana miwí nonkó íma nawikowasa íma puwésa kawé'á umái maémaebaniye. ²¹ mindónkómó uráinten-umasitai'a mono'-nómbá kwévetinkaawana Áánútu tí'mai kawepá'á mégwétinkaiye. nombó kwévetinkaamba paáká-kúrákémbá íma kwésese ovo Áánútumba áísaa owana tirumpimbá íma aai kwaíndayavena sáwí-imayaa maitiyuwániye. Ísu Káráisiti pukáimpinkemba usásinkaintavena sáwí'o umáimo máyáampinkemba tí'mai kawepá'á mégwétinkaiye. ²² Ísu Káráisiti pukáimpinkemba usásinena Áánútu ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á uména kwíyómpaken-kwayo'naraware anóndaraware asirayándáraware miráumainarawaka'a kwégarakwiyye.

4

Áánútuna imáyávinkeni'a oró-kwásái.

¹ Ísu Káráisiti áí'a úni'a umánkówana asiramáimo imáyáamo uráintemba keinárarakwara'a asiramái imáyáa oró. túra'o tí'o úni'o umátinkówai miwímó sáwí'o ónááon-imayaago íma tátokaiye. ² marapá'ó máyáamba sáwí-imayaayave'a tirááiyave'a íma kwé'e'a Áánútuna imáyávinkeni'a oró. ³ Áánútunopa'o ímo tiráán-kwaasimo kwéontemba keinárarakwara'a mirá uráavo ívé'a íma mirá kwéowe. ááéma maarán-umai

áwáyo-tantaa'a kwéé'a sáwí-imayaayave'a tirááiyave'a kwéé'a uwo'aó'-nómbá kwéne'a uwo'aó'á kwéé'a toómbá námae kwéiye'a uwo'aó'-nómbó kwéne' o uwo'aó'ó ónááontave'a torupamáí mé'a kígauomo umándanaao sumpur-áínkón-ááima mósá maré'a kwaántá-kwaasiyonti imáyáa mósá maré'a mirá uráambanivo ⁴ ívé'a íma miwísé torupamáí mé'a mirá-sáwí-yántáá'á íma owasá tuwánésa sésa ívé'a nóra séra íma mirá kwéoo simái sáwí'a kwématinkaawe. ⁵ Áánútu to'mayaa umái ména pukén-kwaasigwara tívamaimo mén-kwaasigwara'a miwímó máyáawaina áaimba tísaa ínasa simáiyana miwítí meéyámbá timíníye. ⁶ marapá'ó máyónka'o uráam-beyamba mairésamo pukáawai Áánútumo máyáintemba miwí timankómó miráumaimo ménaaontavena Ísu Káráísiti kwenamankó kwená áséi-kwasai púwún-kwaasi kosimátimakaiye.

Áánútu mayáigóná asirayámbá tímakain-kwasai.

⁷ amápa-tantaa' a ánásanin-kanaa sáwiyanka'a tínimba pó'a námúnaa símae'a kwéiyon-aimpimba kawer-imáyáá umái kárákwiyoro. ⁸ moórá-morawavimba kentirumbá timítimbi kwéé'a mirámó é'o é'a sáwí'o umátinkanaaomba mirá-sáwí-yántáátávé'a íma anondá ónáe-imayaa é'a ⁹ namu-kwaasímó tiyamba naambá toómbá timé'a íma í'ái simátinkáaro. ¹⁰ kawé'á umátinkanaaontavena Áánútu moórá-mora-kwaasi ó'on-o'om-bayaigona asirayámba tímakaimba pó'a íma úwoi maé'a minásiráyandéi moórá-mora-kwaasi túwa'naa oro. ¹¹ Áánútun-aaí kwésimatimewai mináin-úramba arupí umái simátiméro. kwétuwa'naa-owai Áánútu kwétimin-asirayandei túwa'naa oro. Ísu Káráísiti kwétuwa'naa-isa'a mirá kwéé'a mindáyave'a amápa-tantaatave'a Áánútu áwí'a mósá kwémaraawe. Áánútu áwí'a anómba kwaikwai'a kwéisana kwená asirayánkó mirámó kwéimba mindá árair-aimban-íye.

Ísumbo umánkaraantemba kembá tí'a índai'a ónááon-kwasai.

¹² kesí kwaási kentí imáyáa kwéunda-kwaasi owaná kentópa'a anón-umbai-yantaa'a timbá minúbái-yántáapímbá mé'a mindáyave'a íma táátave'a é'a sé'a ó'oran-tantaa'a kesópa'a tiráíye íma seró. Áánútuwema asiramáíya máyáantavaiya'i. íya asiramáíya máyáantavaiya'íyo. minúbái-yántáá'á kentópa'a kwétiye. ¹³ Ísu Káráísitimo áí'o úní'o umánkóntemba keinárawa'a tí'a úní'a umátinkaraamba póna kentirunkó kawé'á ínana Ísu Káráísiti ságayankwara'a kumíndara'a kentirunkó anón-kawé'a íniye. ¹⁴ Ísu Káráísitina kwaásima ontávésamo simáimo sáwí'o umátinkanaaomba é'a íma imáyáa íyana kentirunkó kawé'á éna Áánútun-amanko ó'oran-amanko keinárawate máyáintavena kentirunkó kawé'á íniye. ¹⁵ keinárawapinkemba íma moórawai kaekó kwaási tinkámbai puwésa íma umóyámbá ésa íma ó'on-o'on-tantaa'a sáwí'a ésa íma aosaambá kwiyésa mirámó iyawaimo ésa sáwí-meyamba mayánááovo ¹⁶ Ísu Káráísitina kwaási-i' o onkákémbó umbai-yántáá'ó timíya'o é'a íma táátave'a oró. miwí tirunkómó sáwí'o kwéinasamo Káráísitina kwaási owémó kwésiyamba Áánútumpa'a súwi seró.

¹⁷ Áánútu amáparawaimo máyáawaina ááimbo tísaa ínín-kanaamo tínimba aiva'á kwená kwaásiya sísaa ena kentáámó umbai-yántáá'ó siménan ényaya kwená áséi-kwasaimo arááirán-kwaasi anón-umbai-yantaa'a timíníye. ¹⁸ mindáyavena Áánútun-aaí aúvávimba agaimaréna séna

Áánútu arupí umái máyáawaima sáwí-imayaavinkemba tí'mai kawepá'á métinkáimba mindá umbai-máyáimán-ivo Áánútuntavesamo ímo aamoimó ésamó sáwí'o kwéowai miwí sáwí'o umáimo máyáampimba miráumai sáwí'a umái ménaaowe agaimaréna siráíye. ¹⁹ miráumai Áánútu kwená imáyáavinkemba séna umbai-yántáá'á kentópa'a tíniye siráin-kwaasi kawé'á úmae kwéiye'a Áánútunka'a agevamái máero. Áánútumo taróruirawai éna sintení'a iwáí kwégarakwiyivo kwenká'á agevamái máero.

5

Áánútuna kwaásira'a kárákwiyoro siráin-kwasai.

¹ kemá Ísóigona kwaásira'a kárákwiraundawai úná'a keinárawate Ísóigona kwaásiti anón-kwaasi simátiménda isáaro. Ísu Káráísitimo áí'o úní'o umánkaraamba kesúranderi awáné'a kwémó ságayankwara'o kumíndara'a miságáyámpímbá ménaumpo ² monor-ánón-kwáási simátiménda isáaro. sipisípira'o kárákwiraawaimo kawé'ó ontembá miráráan-umai Áánútumo kwená kwaásimo tímakaiwaira'a kárákwiyoro. íma kárákwiyonae siyampinkembo kárákwíye'a Áánútumba arááima táíndai'a umái kárákwiyoro. óntamba mayánáe-imayaa íma é'a túwa'naa ónáe-imayaa é'a mimbáyáirá'á

kárákwiyoro. ³ Áánútumo tímakain-kwaasira'a kárákwiyomba íma móruna tiyuwé'a kawé'ó umáímo mémba tuwánésa keinárawa'o ontembá mirá ónááowe. ⁴ aiva'ó kárákwiraiwaimo kwíyómpakembo kumíndara'a keinárawa'a usáyaaítaraawaiti ó'oran-kawé'-meyamba tímínana íma ánásena kwaikwai'a íniye.

⁵ ívé-kwaasi kentí anón-kwaasi táái ísáaro. amáparawai kentúma íma maimaé iyé'a moórá-morawai túwa'naa umai máéro. mindáyavena Áánútun-aii aúváivimba agaimaréna séna

Áánútu kentúmo maimaé kwéiyowai kwétuwentayuwaivo kwenáísamaivimba kwémaewai kwétiravayaiye

agaimaréna siráiyé. ⁶ mindáyave'a Áánútu asirayáwái aúranka'a kentúma íma maimaé iyíyana kwemó imáyáamo índa-kanaa kentúwí'a mósá marániye. ⁷ Áánútu keinárawa'a kwétuwa'naa-ena kárákwiraivo umbai-yántáákóná imáyáa kwembá ámatuwe'a máéro.

⁸ áwáávitemo in-íyánkómó póimo kwaásimo vándaintemba Sáátáánigo kwaásimo kweivári'o índayavena kwéivo táátave'a kwéé'a kárákwiyoro. ⁹ Áánútun-aaiyave'a asiramái imáyáa kwéé'a Sáátáánigon-aii a'áo seró. amápa'-maravakewaimo Áánútun-aaiyavesamo árairemo kwésewaitopa'a mirán-úmbái-yántáá'á kwétivo imáyáa é'a Sáátáánigon-aii a'áo seró. ¹⁰ umbai-yántáá'á kentópa'a sáwiyanka'a kwénimba Áánútu kasenkuí'a umátinkena tirávamai asiramátinkaina'a asiramái ménaaowe. Áánútu úwoi túwa'naa úmae kwéiyena Káráísitiye tarútinkena séna kesí ságayan-ayampa'a ságayambo ímo ánásanin-ayampa'a métinkanaumne siráiwai mirá íniye. ¹¹ kwená asirayánkó kwaikwai'a éna íma ánásanimba mindá árair-aimban-iyé.

¹² moóráwái áwí'a Síyóvénesi súwa'naa isa'á kínda simái kwéagayaumne. kwemá Áánútuna kwaási éna kesí mayáímá kawé'á umái kwémayaiye. asiramátinkanaundayave'a maanáúvái kwéagayaumpo árai'a Áánútu úwoi kwésuwa'naa-in-aimba kwésimatimunda tirumpimbá asiramái tátore'a máéro.

¹³ Áánútuna kwaási Pépíróni-naopa'a máyáawai Áánútumo keinárawa'o ítamakaintemba miwí ítamakaiwai keinárawatavesa sésa kawé'á umái máéro sewaná kesááninko áwí'a Máákaagwara'a séna kawé'á umái máéro kwésiye. ¹⁴ Ísu Káráísitina kwaásin-ovo moórá-morawaivimba kentirumbá tímé'a tiyáamba tíméro. Káráísiti kwená kwaási paru kwéumatinkaintave'a námúnaa kwésune.

kemá Pítaamo súnda-aimba kwéanasaiye.

2 Pítáa

kampa'-mónó-kwáási Ísun-aagomba kwaé'náer-umai simátímún-aimba Pítáa iséna Ísuna árar-aimba tátoraigwae séna maanámbá agaimái mátimakaiye. Ísumba awánéta kwemó sirón-aimba isááwándawai simátíma'mae iyówánda-aimba tátoraigwae séna maanámbá agaimái mátimakaiye.

¹ kemá Sáimoni Pítáa maanámbá maanáúváivimbá agaimarúmpo isáaro. kemá Ísu Káráisitina aantá-kwaasi úndanivo kesáámó úndantembo Áánúntun-aaiyave'o árairemo kwéwesai isáaro. kentáási Áánútuwe Ísu Káráisiti sáwí-imayaavinkemba iyásínkáiwaiye arupí umái mésarai kawer-ímáyáá simakaayata mindárise aráápamayi kawé'á umáiya máyauadne. ² Áánútuwe kentáási Ísóigo Ísuntetopa'a té'a kawer-ímáyáá tama'e'a mirámó úmae kwéiyomba úwoi túwa'naa úmae iyésarai paru umátinkáva'a iyíya'a ménaaowe.

Áánútu kentáámá ításinkarain-kwasai.

³⁻⁴ Ísu Káráisiti sááyowana kwená ságayanko kwená ó'oran-kawe'-mayaiyo tavisúwata kwenópata téta kawer-ímáyáá taisaraumne. Ísu Káráisiti mirán-kwáásígó póna kwemó kawé'á umátinkanaumnemo siráin-aimbo éna mirá ínimba póna kwená asirayámbá kwésimisata Áánúntaveta aamoí éta arupí umái méta kwenáái simátímakaundaya póna marapáké-sáwí-ásiráyánkómó kwaásimo sáwí'o kwéiwai keinárawa tine'á íma tátoraina'a tuvíntuwe'a Áánútuwe tarúmai ménaaowe.

⁵ mindáyave'a imáyáa é'a maarámó ónááontave'a asiramái mayái máyáaro. Áánúntun-aaiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái máyáamba kawer-ááimbá maré'a minkákémbá kawer-ímáyáávínkéní'a kwé'e'a minkákémbá ⁶ kentúra'a kárákwiyé'a minkákémbá asiramái mé'a íma tivón-káína'a Áánúntave'a aamoí umái mé'a ⁷ Áánútuna akúmbá máyáantave'a túwa'naa úmae kwéiyé'a kentirumbá timé'a ⁸ mirán-oro. mirámó úmae iyé'o é'a Ísóigo Ísu Káráisitina kawer-ímáyáá isé'a anóni'a umái mé'a kentí mayái áúgwara'-mayai mayánaáowe. ⁹ mirán-káwé'-máiyáímó ímo kwémayaawai Áánúntumo sáwí-imayaamo maitiyukain-aimba tuwinkásuwesa táá'o káúnkaiwairaamba umái máyáawe.

¹⁰ kesí kwaásiyono. Áánútu keinárawa'a tááyamai ítámakaivo imáyáa é'a kwesé asiramái máéro. mirámó é'o é'a sáwí-amba íma kwaránaáowe. ¹¹ miráumaimo méwanamo éna kentáási Ísóigo Ísu Káráisiti sáwí-imayaavinkenta iyásínkáiwai keinárawatavena séna týya'a kárákwiraana'a kesópa'a mai'mai'á úmae iyónááowe síníye.

¹² mináráir-áimbá á'a ísare'a asiramái kwégwaraamba pó'a simátíma'mae iyóna'a imáyáa úmae iyónááowe. ¹³ marapá'ó máyaundara'a simátíma'mae iyóna'a imáyáa úmae iyónááowe. mirámó ónaunda kawerí'a ónaumne. ¹⁴ ááema kentáási Ísóigo Ísu Káráisiti simásimena séna puwíníyone siráimba pó'a sáwíyanka'a puwé'a íma marapá'á ménaunda pó'a ¹⁵ mináimbá agaimaré'o púwóna awáné'a mináíntávé'a imáyáa úmae iyónááowe.

Ísuna ságayamba awánáúmne siráin-kwasai.

¹⁶ kentáási Ísóigo Ísu Káráisiti asirayánkwará'á kumíníyey-aimba íma manír-áínkáántá simátímakaundayaanivo súrandeiyá kwená usáyaaítaya-sagayanta awánaraundayaveta árar-aimba simátimakauadne. ¹⁷⁻¹⁸ Áánútu ítámakain-omaka'a Ísuwe máyaawananya Áánútu kentáásivowa Ísu áwí'a anómba éna usáyaaítaya-sagayampinkemba séna kesááninko ónana ávááraumai entávéna kwésinkaisa'a ávááraumai aamoí kwéumankauadne kwíyómpakemba súwata ísaraumne.

¹⁹ ísaraundayaveta asiramái séta naaóvá'á Áánúntun-ai simátímakon-aimba árar-aimban-íye. súndaya mináimbá imáyáa oró. túnkain-ayampa'a sáma kwégain-aimban-ivo mináimbá aúváivimba awánáiyana aaváúmó usénamo sámo kaintembá kentí imáyáavinkemba miráumai sáma káinana Ísu Káráisiti aaváúmó usaráisanamo kwáyáin-okoraamba umái sáma kamátinkaniye. ²⁰ simátíménda-aimba ísámai kawé'á oró. naaóvá'á Áánúntun-ai simátímakowai aúvái-kwandaavimba agaimakón-ainkona ááimba kemá kwaási kentáási imáyáavinkemba íma kanaán-umai isánaundayaawe. ²¹ íma miwítí imáyáavinkemba simái agaimakáavo Áánúntun-amanko kwenáái simátimuwasa agaimakómbo Áánúntun-amanko mináínkóná ááimba kwésuwá'naa-isata kwéisaumne.

2

Áánúntun-aagomba kwaé'náer-aimba sénááon-kwasai.

¹ naaóv'á Áánútuna kwaásivimba Áánútun-aaigomba kwa'e náer-aimba simátimakowai paáruaantemba keinárawapimba mirán-kwáásí paárésa kampa'-mónór-áimbá simátimesa Áánútuna kwaásimo sáwí'o onááon-aimba simátimesa anóndako sáwí-imayaavinkemba iyátinkaraiwaimba tínaaemba umámíyana naaémbe Áánútu avekáán-umai tinkaminiye. ² sáwívarawai miwítí aambá kwaásimo sáwí'o kwéon-amba kwarésa mirá íyasa tuwánésa sésa Áánútuna kwaási sáwí'a kwéowe mináimbá simái árair-amba sáwí'a onááowe. ³ óntamba mayánáe sésa aamoí kwéesa kentí imáyáa tavisénáe sésa kampa'-mónór-áimbá simátimenaaoowe. sáwí-meyamba timíníwai naaóv'á to'mayaa umái ména tinkaminintavena timu'maréna máyáíye.

⁴ kwíyómpaken-kwayo'narawa'a sáwí'a untávéna Áánútu íma eétinkomba sáwí-ayampa'a móntinkowasa túnkain-ayampa'a ándáva'a mésa sáwí-meyambo mayánáaontavesa amu'marésa máyáawe. ⁵ naaóv'á Nówaa máyonka'a Áánútuntavesa íma aamoí ésa sáwí'a untávéna Áánútu íma eétinkomba nonkóntávéna amápa'-marama aávu'naoó súwana aávu'nowasa putásowana mimpinkémbá Áánútu Nówaae kwená akúmbá avakaeté-kwaasiye tíyótinkowasa túvamai maémáembaniye. Nówaa Áánútun-aaí arupí umáímo maí-áimbá simátimuwasa íma ísónkakemba putásaraawe. ⁶ naaóv'á Sótómu-naopaken-kwaasiye Kómóraa-naopaken-kwaasiye sáwí'a untávéna Áánútu íma eétinkomba iravímbá agaisukáivo Áánútuntavesa íma aamoí ésa sáwí'a kwéowai mináimbá ísésa sésa sáwítaamo kwéundoamo ímo ivátúwáananayaamo éna kentáágwará'á miráumai sínkanimiba póta ivátáámó túwáandaamo éna íma sínkaminiye sénááowe. ⁷ moóráwai áwí'a Áróti Áánútu kwentávéna púwivo séna íma auwómbe áíkaiye. kwemá arupí-kwaasi éna sáwí-kwaasimo áwáyo-tantaa'o untávéna arunkó umbái taráíye. ⁸ miwívimbá ména aasiyaasi-táwai miwítí sáwí-aimba ísésa miwítí sáwí-mayai awánówana arunkó áváaraumai umbái tómbanivo kwemá arupí umái máyontavena Áánútu íma auwómbe áíkaiye. ⁹ miráumai Áánútunavesa aamoí kwéowai umbái-yántáápinkémbá Ísóigo kawé'á umái tíyóntkena sáwí'o kwéowaiti sáwí-meyamba toréna kwaásimo máyáawaina ááimbo tísaá ínin-kanaamo tindara'a sáwí-meyamba timíníye. ¹⁰ áwáyo-tantaari'o kwéowai Áánútumo kwégawaaimba tínaaemba kwéumankaawai anó-sawí-meyamba timíníye.

mínkámpá'-mónó-kwáási miwí túma mósá marésa kesááigo usáyaaaitainkwaé sésa kawé'narawa'a kwíyómpakewaiyavesa sáwí-aimba kwésimatinkaawe. ¹¹ kwíyómpaken-kwayo'narawa'a miwítí asirayánkó mínkámpá'-mónó-kwáásítí asirayánkómbá usáyaaitaraimbanivo mínkwíyómpákéwái Ísóigo aúranka'a íma aái simátinkesa íma sáwí-aimba kwésewe. ¹² kwái-kwaambo kwétuvu'naan-tantaakomo amáparawaina ááimbo ímo awánaantemba mínkámpá'-mónó-kwáási mirá ésa évaka-tantaakona ááimba íma awánaraantavesa sáwí-aimba simátinkáamba pósa kwái-kwaambo ánásaantemba miwí mirán-umai ánásanaaoowe. ¹³ miwí umbái-yántáári'a umátinkáamba pósa anondá umbái-yántáá'á mayánááowe. miwí sáwí-imayaayavesa tirááiyavesa avora'á kwéesa aamoí kwéesa keinárawatemo toómbó nánááontavesa torupamái mésa sáwí'a umátinkesa kentí imáyáa tavisésa sáwí-ampa'o mógwétinkaantavesa aamoí kwéesa ¹⁴ aarai túrampimba ta'mai-ya'mai kúráamba tivú'mae iyésa aamoisayan-kwáási sáwí-ampa'a tavisimái móntinkesa túran-andamo kwéowai tiráá'a póna Áánútu sáwí-meyamba timíníye. ¹⁵ arupí-amba tuwésa sáwí-amba kwégwaraawe. naaóv'á Pío ááninko áwí'a Péramu kwemá Áánútun-aaí simátimakowai éna sáwí'o uráimpinkemba óntamba mayánáe-aamoí uráintemba miwí mirán-ámbá kwégwaraawe. ¹⁶ ánívo Péramu sáwí'a uráintavena Áánútu áwáá'a séna kwená póigo áwí'a tónkigomba kwaási amósánkaamba umánkowana aái súwana Péramu ísésa kwená uwo'aór-ámbá tukáíye.

¹⁷ mínkámpá'-mónó-kwáási íma kwétuwa'naa-on-kwaasi máyáawe. nonayumpinkémbá nombá íma usamá kúmintenkaan-kwaasima owaná póna Áánútu miwíyávéna túnkain-ayampa'a to'mayaa umátinkaraimba pósa mivá'á komaf'mai'a onááowe. ¹⁸ miwímá sáwí'o umáímo máyáapinkembo kawepá'ó kwétewai keivári'a méonae sésa áwáyo-tantaakon-auma mósá kwémaresa kampar-áimbá kwésimatimesa ¹⁹ kentí imáyáavinkeni'o íyanamo éna misáwí-yántáákó íma tátoraniye sembánivo miwí sáwí'o kwéon-tantaako tátokaimba pósa misáwí-yántáápímbá mésa ánásanaaoowe. moórá-yantaako kwaásimo kwéusayaaitaimba minímáyáágó kweivári'a umái tátokaisasa kwenaráí kwégwaraawe. ²⁰ kentáási Ísóigo Ísu Káráisiti sáwí-imayaavinkemba iyásínkáiwaimpa'a tésa sáwí'o kwéom-bayai ivátuwesamo tínaembo umásukaawai miwímá moórágwara'o sáwí-ambo kwaráíyanamo misáwí-máyáígómó tátorainasamo ésa ááemo sáwí'o urámbo mindá

sáwíyanka'an-ivo naaembo sáwí' o ónááomba mindá anó-sawí'a umái ménaaowe. ²¹ arupí-ambo ímo kwakésaraai sáwí'a urásino. áново arupí-amba kwakésa ivátuwesa Áánútuna kawer-ámáámhá tínaaomba umáméntavesa pósa ávááraumai sáwí'a kwéowe. ²² miráumai kwésen-aimba árair-aiban-iyé. iyánkómó mímo kwi'makénamo imbá ó'omba kwénaiye kwésesa moórá-aimba sésa póigomba nombó pérankaawana imbá toivimbá kwémáiyé kwésewe. iyánkó póigomo intembá minkámpá'-mónó-kwáási mirá-sáwí'á kwéowe.

3

Ísu ókwara'a kumíniye-kwasai.

¹ kesí kwaási arupí-imayaa ígwáe sé' moórá-auvai agaimái tímake'a maanáúváigwará'á kwéagayaumne. ² naaóvá'á Áánútun-ai simátimakowai sirón-aimba isé'a Ísóigo sáwí-imayaavinkemba iyásínkáiwaiya siráin-aimba kwená aantá-kwaasiya simátimakaunda-aimba imáyáa oró. ³ simátiménda imáyáa oró. naaén-kanaa tínimba sáwí-imayaayavesamo tirááiyavesamo ésa aamoí íyan-kwaasi tésa kentuwiráái sésa ⁴ Ísumo sénamo marapá'á kumónaumnemo siráimba náávára máyáyo. naaóvá'á kwíyómba maramá tarórunonka'a kwáyáin-tantaa'a íma ó'on-tantaa'a paárisata kwéawanaumpo kesivoisáiya á'a pukuráawana íma ó'on-tantaa'a kwévaariye sénááowe. ⁵ miwí maarán-imáyáá ónáe íma kwésewe. naaóvá'á Áánútu súwana kwíyómba maramá paárúwana nompinkémbá maramá iyéna non-avumpimbá maramá kwéraiye. ⁶ naaémba Áánútu nonkóntávéna súwana marapá-kwáási ánásasukaiye. ⁷ Áánútu sisaná kwíyóne marawémó kwáyáimba póna kwaásimo máyáawaina ááimba tísaa ínín-kanáamo tindara'a Áánútu kwentávésamo ímo aamoimó ésamó sáwí' o kwéowai sáwí-meyamba tíména kwíyóne marawé iravimbá agaisuwániye.

⁸ kesí kwaásiyono. maarán-imáyáá oró. imó kwétaamba táampamaiya kwéawanaumpo Áánútu íma mirá imbá amápa-kanaa mimbórá-kánáaráámhá aamun-úmarena sáwívar-ima 1,000 íma maréna mimbórá-kánáámán-iyé siráivo ⁹ kwemó marapá'ó kumónaumnemo siráin-aimba íma tukáísasa évakarawai mináimbá ivá'á tukáiyé-imayaa kwéowe. Ísóigo séna kesí némpa'a mai'mai'a ésa sáwí-ayampa'a kovo séna sáwí-imayaa tuwésa kesópa'a tiyantavaiye séna timu'maréna ména íma ááema marapá'á kunkáiyé. ¹⁰ umóyán-kwáásígómó anompintumáivimbo tintenkáán-umai Ísóigo miráráán-umai kumíniye. minkánáá anónka'a awairái kwésindavinkemba kwíyómba áúyokwinana kwíyómba ó'á aaváúmá iravimbá agaisuwáinana marapá'á amápa-tantaa'a kwáyáine marawé iravimbá agaisuwániye. ¹¹ miráumai amápa-tantaa'a ánásanintaveta kesáámó máyaundayaveta imáyáa éta Áánútuntaveta aamoí kwéeta arupí umái méta ¹² Ísumo marapá'ó kumínintavéna siráái kwétáisata amu'maréta méta ááémo kumíndawe séta siyáántán-kwimai Áánútuna mayái kwémayaundaya póna minkánáá paárinana kwíyómba iravimbá agaisuwáinana ó'á kwíyómba aaváúmá anón-iravimba agaisuwáinana nonkáámhá umágwiniye. ¹³ áново Áánútu asiramái séna aúná-kwiyone aúná-marawe tarórumaraanana arupí-yantaare su'mai kwéniye siráinta amu'maréta máyaumne.

¹⁴ kesí kwaásiyono. mirán-kánááyávé'a amu'maré'a máyáamba Áánútu aúranka'a kaweré su'mai umái mé'a kempimbá íma sáwí-aimba kwáyaina'a paru umái ménaaontave'a tiyáántán-kwimai mayáímá máyáaro. ¹⁵ kentáási Ísóigo séna sáwí' o umáimo máyáampinkemba iyátinkanaumne séna kwempá'á ténááontavéna timu'maréna ména ímo kunkáimba imáyáa oró. kentáási kwaási áwí'a Póro Áánútu kawer-imáyáá kwembá ámakámpinkemba keinárawatavéna imáyáa éna mináimbá agaimakáiyé. ¹⁶ Póro mináimbó agaimakáimba amápar-auvaivimba mirán-áimbó simáimo agaimakáin-aintompimba évakar-aimba umbái taisasá ímo ísámaimo kawé'ó ésamó ímo asiramáimo máyáawai mináínkóná ááimba kwaé'mai kampar-áimbá kwésewe. Áánútun-ai aúváikwandaavinkemba amápar-aintavesa mirá ésa mirámó kwésentavesa ávááraumai sáwí'a umái ménaaowe.

¹⁷ miwí mirá kwéombanivo ímo kunkáinka'a simátimumpo kárákwiyoro. sáwí' o kwéowai keinárawa'a Áánútuwe asiramái máyáampinkembo tavisíyanesa kwéowo kárákwiyoro. ¹⁸ kentáási Ísóigo Ísu Káráísiti kentáási sáwí-imayaavinkemba iyásínkáiwai úwoi túwa'naa úmae iyína'a kwenópa'a anón-imayaa é'a máero. kwenáwí' o aasiyaasimó anómbo umáimo kwaikwai' o úmaenamó iyínimba árair-aiban-iyé.

kemá Pítáamo súnda-aimba kwéanaasaiye.

1 Yóni

Ísu kwíyómpa'a irówana Yóni Ísuna kwayó-kwáásí kaumbo-kwáái aiyayaan-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanámbá agaimái tímakaiye. évakarawai kampar-áimbá simátimesa sésa Ísu Áánútu ááninko póna kwaási-uramba íma aú'mái méraiye sésa ó'on-kampar-ainkwará'a simátíma'mae nááúwana Yóni iséna miwítí imáyáa arupí umátinkane séna maanámbá agaimái mátímakaiye.

Áánútuna imáyáama agaráásinkáiwaina kwaasái.

¹ Ísu Káráísiti Áánútuna imáyáa agaráásinkáiwaiyaama póna kwaási aúnái'a umái mai'mai'a ónááowaina ááinkoman-iyé. mináíntávé'a maanáúvái agaimái kentópa'a tuwáúnana kwégwiye. ááinka'a maramá íma kwáyonka'a kwemá maémáimba marapá'á kuména keséya máyowata súranta awánamai kawé'á éta kwenáái iséta siyáándeí ane'á tátokaundayaawe. ² aúnái'a umái mai'mai'a ónááowaina ááinkoma avowánópa'a máyomba marapá'á kuména keséya máyowata awánareta póta mináimbá kwésimatimundayaawe. ³ kesáá Áánútuwe ááninko Ísu Káráísitiye tarúmaiya máyaumne. awánaraunda ísaraunda keinárawakwara'a kwésimatimunda póta Áánútuwe ááninkowe tarúmaiya máyaundantemba keinárawa'a mirá ónááowe. ⁴ kentáásirumba kawé'á umái anómba umásinkanintave'a maanáúvái agaimái kwétimune.

Áánútu sámó kaiwáíná ááinkona kwaasái.

⁵ Áánútu ááninko simásimakain-ainta simátimeta séta Áánútu sámó kaiwáíná ááimba póna túnín-tantaa'a kwempímbá íma kwáyáíye. ⁶ miráumai túnín-ayampa'a máyáamba Áánútuwe tarúmaiya máyaumne kwésewai kampa'á kwésesa árair-ainkona ááimpimba íma máyáawe. ⁷ ánívo Áánútu sámó kain-áyámpá'ó máyáintemba miráumaimo sámó kain-áyámpá'ó máyaundaya kwená kwaásiye tarúmaiya máyaumne. miráumai Áánútu ááninko Ísuma kentááyávéna imáyáa éna kumpuwúwana kwená naaégó kuména póna kentáási sáwí-imayaa kwémáisiyu'maenaya kwéiyiye. ⁸ kempintá sáwí-imayaa íma kwáyáíye súndaya kesirunkómbá kampar-áíntá simá-uwáúnanaya Áánútuna árair-aimba kesirumpintá íma kwáyáíye. ⁹ avora'ó Áánútumpataamo sáwí-imayaayavetaamo simáménanayaamo éna Áánútu kentáási sáwí-imayaa maisiyuwénaya amápa-sawí-imayaa arupí umásinkanintaawe. Áánútu kwemó siráini'a mirá éna miráumai kaweré su'mai kwéena póna sáwí-imayaa maisiyuwénaya arupí kwéumasinkaiye. ¹⁰ Áánútu séna amáparawai sáwí'a uráawe simbánivo kesáámá séta íma sáwí'a kwéune kwéséta Áánútu kampar-áimbá kwésíye súnana Áánútuna áséi-kwasaigo íma sirumpintá kwégwiye.

Káráísiti amáparawaiya siráváyáin-kwasai.

2

¹ kesí iyámpóiyono. íma sáwí'a ónááontave'a maanámbá aúvávimba agaimái tímúne. ánívo sáwí'o íyanamo éna siráváyáiwaiya ména kesivompátá áísaa íniye. kwemá Ísu Káráísitima arupí iwáiyá kesivompátá áísaa íniye. ² sáwítaamo uráunda-meyamba kentáává'á íma tíno séna maimaéna pukáíye. íma kentáási sáwí-meyane su'mainivo amáparawaiti sáwí-meyankwara'a maitiyuwánintavena pukáíye.

³ Áánútun-aaimo taagwiyavétaamo únda árai'a kweséya tarúmaiya máyaumnéya kwésune. ⁴ Áánútun-aaimo ímo taagwiyávónka'o ombá Áánútuwe tarúmai máyaumnemo sembá kampa'á sewaná miwívímbá Áánútuna árair-aimba íma kwáyáíye. ⁵⁻⁶ ánívo Áánútun-aaimo taagwiyávówai Áánútumpa'a tirumbá áma'mai kawé'á kwéowe. kesáámó Áánútuwe tarúmai máyaumnemo kwésundawaiya Ísu Káráísitimo máyontemba kesáá miráyá umáíya ménaumne. miráyáámó kwéunda árai'a Áánútuwe tarúmaiya máyaumnéya kwésune.

ááéraan-amaankoma aúnái'a uráin-kwasai.

⁷ kesí kwaási isáaro. kemó kwéagayaunda íma aúna-amaamban-ivo ááéraan-amaamba kwéagaimai tímúne. aiva'á simátímakaamba á'a ísaraan-amaamba kwéagaimai tímúne. ⁸ ánívo túnín-tantaa'a kwéauyokwisana árai'a sámó kain-tántáá'á kwévaarimba póna ááéraan-amaamba aúnái'a umái kwévaariye. Ísu Káráísitina mayáivínkémbá minámáámá páarurena keinárawapinkwara'a minámáámá kwévaariye.

⁹ kentí kwaásiyavai títámbe kwéumatinkaambanivo sámó kain-áyámpá'á máyaumne semba sámó kain-áyámpá'á íma máemba túnín-ayampa'a paai máyáawe. ¹⁰ áńivo kentí kwaásimo títumbó tíméwai sámó kain-áyámpá'á máyáamba pósa miwívimbá sáwí-yantaa'a íma kwáyáimba pósa ó'owi tuwánésa sáwí-ampa'a íma kwéowe. ¹¹ áńivo kentí kwaásiyavaimo títámbo kwéumatinkaawai miwí túnín-ayampa'a máyáawana túnín-tantaako títampa'a káátagwisasa múgu'maagu'a úmaesa kwéowe.

¹² kesí iyámpóiyono. keinárawatavena Ísu Káráísiti pukáimba póna Áánútu kentí sáwí-imayaa maitiyukaintave'a kemá maanáúvái agaimái kwétimune. ¹³ anón-kwaasiyono. ááinka'a maramá íma kwáyowana moórawai maémáimba kwemá ívékwara'a máyáisa'a kwená ááimba kwéisaantave'a maanáúvái agaimái kwétimune. ívé-kwaasiyono. Sáátáánigomba usáyaaitaraantave'a maanáúvái agaimái kwétimune. ¹⁴ iyámpóiyono. Áánútu kentivo isa'á kwempá'á tiráantave'a maanáúvái agaimái kwétimune. anón-kwaasiyono. ááinka'a moórawai maémáimba kwemá ívékwara'a máyáisa'a kwená ááimba kwéisaantave'a maanáúvái agaimái kwétimune. ívé-kwaasiyono. asiramái mé'a Áánútun-ai tirumpimbá tátore'a Sáátáánigomba usáyaaitaraantave'a maanáúvái agaimái kwétimune.

¹⁵ Áánútumpa'o ímo tiráawaimo ontembá mindáyave'a aamoí íma oró. marapákéntántáátávé'a aamoí íma oró. marapákén-tántáátávésamo aamoimó owáimá Áánútuntavesa íma aamoí kwéowe. ¹⁶ marapákén-kwáásimó kwéowaina ááimba íma Áánútumpakemba kwéowe. kwaási kentí imáyáavinkemba kwéesa á'owiti náindaamba túran-anda kwéesa túwí'a maimaesa kwéiyesa kwéomba íma Áánútumpakemba kwéovo marapákén-ámbá kwégwaraawe. ¹⁷ marapákén-tántáá'ó tirááimo kwétain-tantaa'a maambará'á ánásainasa Áánútumba arááima tainí'a kwéon-kwaasi aasiyaasi maí'mai'a ónááowe.

Káráisitina namuro-kwáásiti kwaasái.

¹⁸ kesí iyámpóiyono. naaén-kanaa maramó ánásanin-kanaa sáwíyanka'a tíníye. naaemba Ísu Káráisitina namuro-kwáásigó tíníye suwa'á ísaraawe. Káráisitina namuro-kwáási sáwíwa'a á'a paáruraamba póta mindáyaveta naaén-kanaa sáwíyanka'a tíníye kwésune. ¹⁹ kentáávinkembá Káráisitina namuro-kwáási moóra-mora máyómba pósa usásimbai paáresa siyuwésaya kóuraawe. árai'o kentáási kwaásimo máyáankakai úwoi máésino. siyuwésaya kóuraantaveta íma kentáási kwaásin-owe kwésune.

²⁰ Ísu Káráísiti Áánútun-amankomba ai'marówana kuména kentirumpimbá máyáisa'a pó'a árair-aimba kwéisaawe. ²¹ árair-aimba íma kwéisaantavaiye sé'a imanivo árair-aimba kwéisaantave'a maanáúvái kwéagayaumne. árair-aimpinkemba kampar-áimbá íma paárisa'a ísaraantave'a maanáúvái agaimái tímúne.

²² anón-kampa'o sen-kwáási maarán-kwáásimán-owe. Ísu Káráisitintavesa Áánútu íma usásinankaraiwaiman-íye kwéesen-kwaasi ésa Ísu Káráisitina namuro-kwáási-í'a ésa Áánútunte ááninkonte tinaemba kwéumatimewe. ²³ Áánútu ááninkomba tinaemba umámewai avowáankwára'á mirá kwéombanivo Ísu Káráisitintavesa Áánútu ááninkoman-íye kwésewai ááninkonte avowántéyópa'a tarúmai máyáawe.

²⁴ Ísun-ai aiva'á ísaraan-aimba tirumpimbá asiramái tátoraamba íma ivátuwe'a miráumai Áánútunte ááninkonteyopa'a tarúmai maí'mai'a oró. ²⁵ maarán-áimbá Ísu Káráísiti asiramái simásimenaya séna aúnaí'a umái maí'mai'a ónááoni'a kwéumatinkaumne simásimakaintaawe.

²⁶ kampar-áimbá simátíyuwaavo sé'a maanáúvái agaimái tímúne. ²⁷ kampar-áimbá simátíyuwaawai kwéombanivo Ísu Káráísiti Áánútun-amamba tirumpimbá tínkaraimba póna maí'mai'a éna íma kampar-áimbá simátimena árair-aimba kwésimatimiye. mirámó kwésimatimisa'o ombá árair-aimba kampar-áimbá taaínkaa'a kwéowe. simátímintemba mirá é'a Ísu Káráísitiye tarúmai kwémaewe.

²⁸ kesí iyámpóiyono. kwesé tarúmai máyáamba pó'a Ísu Káráísiti kumíndara'a kwe-naúranka'a íma tigeayávé'a é'a úwoi asiramái ménaaowe. ²⁹ Ísu Káráísiti arupí umái máyáin-aimba á'a ísaraawe. moóra-ainkwara'a ísáaro. miráumai arupí umái máyáawai árai'a Áánútuna iyámpóiman-owe.

3

Áánútuna iyámpóiti kwaasái.

¹ Áánútu arumbá ávááraumai kwésimiye. mindáyave'a imáyáa oró. Áánútu arumbá kwésimenayaampona kentááyávéna kesí iyámpóiman-owe kwésiye. kesáá árai'a kwená iyámpóiya úne. Áánútumpa'a ima tiráawai Áánútuna áaimba ima awánésa kentáási ááinkwara'a ima kwésuwanaawe. ² kesí kwaásiyono. ívé'a Áánútuna iyámpói'a umáiya máyaundaya naaémba nóra kwaásiyaawa ménaumno. mináimbá ima ísaraundanivo moórá-aimbo ísaraunda simátimenaumne. Ísu Káráísiti kumíndara'a kawé'a umái awánanaundaya póta kwenkáánita umáiya ménaumne. mirán-áimbá ísaraumne. ³ mináimbá ísésa amu'maráawai Káráísiti arupí umáimo máintemba arupí umái máyáavo kárakwiyoro.

⁴ sáwí-imayaamo kwéomba isaná áamáambo arááisémba isaná minkáé-tántáákó mimbórái'a kwéiye. miráumai sáwí-imayaamo kwéowai Áánútuna áamámba tínaaemba umámesa kwéaraaisemba póna mirámó kwéon-anonda miwíimbá kwéniye. ⁵ Ísu Káráísiti kwaásiti sáwí-imayaa maitiyuwánintavena marapá'á kunkáimba kwempímbá sáwí-imayaa ima kwáyáiyé-aimba á'a ísaraawe. ⁶ miráumai Ísu Káráísitiye tarúmai máyáawai miwíimbá ima sáwí-imayaa kwaikwai'a kwéivo sáwí-imayaa kwaikwai'a kwéiwai Káráísitimp'a ima tésa kwenáái ima kwéisaawe.

⁷ kesí iyámpóiyono. kampar-áimbá simásiyuwaavo sé'a kárakwiyoro. Káráísiti arupí umái máyáiwai kwemó intembó mirámó úmae kwéiyowai arupí-kwaasiman-owe. ⁸ ááink'a Sáátáánigo sáwí'a uréna mirá úmae kwéiyena ívékwara'a mirá kwéiye. sáwí'o úmae kwéiyowai Sáátáánigona kwaasiman-owe. Sáátáánigona mayái ánásasuwaikwae séna Áánútu ááinkomba ai'marówana marapá'á kunkáiyé.

⁹ Áánútuna iyámpói pósa Áánútuna asirayánkó miwíimbá kwáyáintavesa pósa ima sáwí'a úmae kwéiyowe. Áánútuna asirayán-aráátómbá pósa ima sáwí'a úmae kwéiyowe. ¹⁰ ímo arupí umáimo máyáawai ima Áánútuna iyámpóiman-owe. kentí kwaásimo tirumbó ímo kwétimewai ima Áánútuna iyámpóiman-owe. miráumaiya Áánútuna kwaásiye Sáátáánigona kwaásiye taaímbaiya ísaraumne.

moórá-morawaivimba tirumbá kwétimen-kwasai.

¹¹ moórá-mora-kwaasivimba tirumbá tíméro-aimba ááema ísaraawe. ¹² Áándamu ááninko áwí'a Kááinimo uráintemba ima mirán-oro. Kááini Sáátáánigon-aráá'a póna ávákomba tuvuwúwana pukáimba maarántávéna tuvuwúwana pukáiyé. ávako kawé'a umái máyowana Kááini sáwí'a umái ména póna ávákomba tuvuwúwana pukáiyé.

¹³ miráráán-umai Áánútumpa'a ima tiráawai keinárawapa'a tirumbá sáwí'a umátinkaiyantavena ima táá'a kaino. ¹⁴ Áánútun-akumba sirumbá kwétimundayaveta séta Áánútuna némpa'a maénaundawaina ááimpa'a tuwéta kawé'a umái maénaundawaina ááimpa'a tamáyauumne kwésune. kentí kwaási tirumbá ima kwétimewai Áánútuna némpa'a paái máyáawe. ¹⁵ kentí kwaásiyavai tiyámba umátinkáan-kwaasi tinkamiyasa puwónááon-kwaasiraamban-owe. mirámó kwéowai aúiná'i o umáimo mai'mai' o kwéowaina ááimpa'a ima máyáawe. ¹⁶ Ísu Káráísiti arumbá siménaya ima úwoi máimba súwa'naa íníntavena kentááyávéna ísámai pukáiyé. mirá uráintaveta arumbá símakaiye kwésune. Áánútun-akumba túwa'naa eta puwúnavo ima sendayá úwoi túwa'naa ónaumne. ¹⁷ óisankwara-kwaasi kentí kwaási toómbá ima makáawaima tuwánésa ima túwa'naa ombá sésa Áánútumba sirumbá kwéamune sembá kampa'á kwésewe. ¹⁸ kesí iyámpóiyono. sirumbá kwétimunemo sembá ima tóikakemba sé'a árai'a tirunkakémbá kwése'a túwa'naa oro.

Áánútumpa'a asiramáiya máyaunda-kwasai.

¹⁹ sirumbá kwétimetaamo kwétuwa'naa-undaya mirámó únda-kwaasiya arupí umáiya kwémaumne. mirámó kwéunda Áánútu aúrankata asiramáiya kwémaundayaawe. ²⁰ ániwo kesáá sáwí'a úndayavenaya kentáásirunko umbái kwétaivo Áánútu amápa-tantaa'a awánéna minúmbái-yántááakómbá usáyaaitaisata Áánútu aúrankata asiramáiya máyaumne. ²¹ kesí kwaásiyono. mindáyaveta imáyáa úndaya kentáásirunko ima umbái taisatá Áánútu aúrankata asiramáiya máyaumne. ²² kwenáái taagwiyavétaawe kwemó aamoimó iní'a kwéundayavetaawe áísaa únda-yantaa'a úwoiya kwésimiye. ²³ Áánútu asiramái séna kesááninko Ísu Káráísitin-aaiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái mé'a amápa-kwaasivimba tirumbá kwétimé'a máéro siráimba mináimbá Ísu Káráísiti asiramáiya simásímakaiye. ²⁴ Áánútun-ai taagwiyávówai Áánútuwe tarúmai máyáawana miwíisé tarúmai máyáiyé. Áánútu kwenamambá ai'marówana sirumpintá kumbéna simásienaya séna Áánútu keinárawate tarúmai máyáiyé kwésisata kwéisaumne.

4

árai-amankonte kampar-ámánkóntéi kwaasái.

¹ kesí kwaásiyono. sáwíva-kwaasi kampa'-mónór-áimbá simátíma'maesa kwénaaesa Áánútun-amanko kesirumpimbá máyáiyemo semba íma ááéma áraire seró. mirá sentáv'é'a miwí tirumpimbá máyáin-amamba Áánútun-amana'i. á'owan-amana'iyó. mindá awáné'a mináimbá ísáaro. ² Ísu Káráísiti Áánútunopakemba marapá'á kwaási kunáúkaiye kwésewai miwí tirumpimbá Áánútun-amanko máyáiyé. mináimbó sewa'ó ísáamba Áánútun-amankoma miwívimbá máyáiyé seró. ³ Ísu Káráísitintavesa mináimbá íma sewái miwí tirumpimbá máyáin-amanko íma Áánútun-amankoman-ivo Káráísitina namuro-kwáásigón-amankoman-iyé. Káráísitina namuro-kwáásigó tínin-aimba ísaraamba isaná marapá'á máyáiyé.

⁴ kesí iyámpóiyono. Áánútu áráá'a é'a kampa'-mónór-áimbá kwésimatimewai usáyaaitaawe. Áánútun-amanko kentirumpimbá máyáivo Áánútumpa'o ímo tiráawai miwí tirumpimbá ó'on-amanko máyáiyé. Áánútun-amanko minámánkómbá usáyaaitaraiye. ⁵ kampa'-mónór-áimbá kwésimatimewai Áánútumpa'a íma tembá marapá'á kwémaenaimba kwésimatimewasa marapá-kwáásí miwí táái kwéisaawe. ⁶ kesáá Áánútuna kwaásiya únasaya Áánútuna kwaási kesááiya kwéisaavo ó'on-kwaasi íma Áánútuna kwaási pósa kesááiya íma kwéisaawe. miráumaiya árai-amanko miwívimbá máyáin-kwaasiye kampar-ámánkó máyáin-kwaasiye taaínkaar-úmaeta kwéiyune.

Áánútu arumbá kwétimin-kwasai.

⁷ kesí kwaásiyono. tirumbá kwétimewaina ááimba kwemá Áánútuma póta Áánútun-akumba sirumbá tíméno. tirumbá kwétimewai Áánútumpa'a tésa kwená kwaási-i'a kwéowe. ⁸ Áánútu tirumbá kwétimewaina ááimba pósa tirumbá íma kwétimen-kwaasi Áánútumpa'a íma kwétewe. ⁹ Áánútu mimborá ááninkomba ai'marówana marapá'á kumbéna kentááyávéna ísámai puwéna aúnaí'a umái mai'mai'a ónaundayavenaya puwéna arumbá símakainta póna mirá uráiyé. ¹⁰ Áánútumba siruntáámó amúndaya íma anónta ámakaumne. Áánútu arumbá símakenaya ááninkomba ai'marówana marapá'á kumbéna sáwítaamo uráunda-meyamba maisiyuwáinana kentáává'á íma tínintavena pukáiyé. mirámó uráimba Áánútu anómba arumbá símakaiye. ¹¹ kesí kwaásiyono. Áánútu miráumai arumbá kwésimimba póta kentáási kwaási miráumai siruntá tíméno. ¹² kwaási Áánútumba ane'á íma kwéawanaawe. kentáási kwaási siruntá kwétimunda Áánútu keséya máyáisata árai'a siruntá Áánútumba kwéamune.

¹³ Áánútun-amanko kentáásirumpimba máyáintaveta séta kesáá Áánútuwe tarúmai máyaunanaya Áánútu keséya tarúmai máyáiyé-aimba kwésune. ¹⁴ kentáásivowa ááninkomba ai'marówana sáwí'o umáímo máyáampinkemba iyátinkaindayavena marapá'á kumúwata awánaraunda kwésimatimundayaawe. ¹⁵ Ísuntavesamo Áánútu ááninkoman-iyé kwésewai Áánútuwe tarúmai máyáawana Áánútu miwísé tarúmai máyáiyé. ¹⁶ Áánútu arumbá kwésimisata mindáyaveta áraireya kwésune.

Áánútu tirumbá kwétimewaina ááimba pósa tirumbó kwétimewai Áánútuwe tarúmai máyáawana Áánútu miwísé máyáiyé. ¹⁷ Áánútu kentáá ímáya símakaisata siruntá Áánútumba kwéameta póta máyaundawaina ááimbo sísa inín-kanaamo tándara'a asir-amáiya ménaumne. Ísu Káráísiti arumbá símintenta marapá'á máyaundarata siruntá kwétimundaya póta sísa inín-kanaamo tándara'a asiramáiya ménaumne. ¹⁸ Áánútumba tirumbá kwéamewai íma kwéinkaisewe. árai'a Áánútumba tirumbá kwéamewai miwívinkémbá inkaisí-ímáyáá íma kwáyáiyé. sáwí'o uráam-beyantavesa kwéinkaisewai Áánútumba íma árai'a tirumbá kwéamewe.

¹⁹ aiva'á Áánútu arumbá símakaintaveta póta siruntá kwéamune. ²⁰ miwítí kwaásiyavesa tirumbó sáwí'o kwématinkaawa'o ombá Áánútumba sirumbá kwéamune semba kampa'á kwésewe. miwítí kwaási tine'á tuwánésa tirumbá íma tímakaawai pósa Áánútun-ane'a íma awánaraawai íma kanaán-umai tirumbá kwéamewe. ²¹ Ísu Káráísiti asiramái séna Áánútumba tirumbá kwéamewai miwítí kwaásigwara'a tirumbá tíméro siráiyé.

5

marapá-sáwí-máyáigómbá kwésuyaaitaan-kwasai.

1 Ísuntavesa sésa Áánútu usásinankarawai iyémó sen-áintávésa áraire kwésewai Áánútuna iyámpóiman-owe. avowámbá tirumbá améwai ésa kwená iyámpóígwará'a tirumbá kwéamewe. 2 Áánútumba siruntá améta kwenáái taagwiyavéta póta mirá kwéundayaveta séta Áánútuna iyámpóígwará'a siruntá kwétimune. 3 Áánútun-ai taagwiyavúndaya mindá Áánútumba siruntá kwéamunanaya kwenááigoya íya umbaiyá kwésiyaisata póta kwétaagwiyavune. 4 Ísumpa'a asiramái agevamái máyaundaya póta marapá-sáwí-máyáígómbá kwéusayaaitaundayaawe. Áánútuna iyámpói amápa'a kanaán-umai marapá-sáwí-máyáígómbá kwéusayaaitaamba póna Áánútun-aaigoma íma umbái kwétaiye. 5 maarán-kwáási marapá-sáwí-máyáígómbá kwéusayaaitaawe. Ísuntavesa Áánútu ááninkoman-íye kwésewai marapá-sáwí-máyáígómbá kwéusayaaitaawe.

Áánútu Ísu Káráisitimba agaráútínkarain-kwasai.

6 Ísu Káráisiti marapá'a kuména nombá peréna puwúwana kwená naaemá kunkáíye. nombá peránintavenawe su'mai íma kunkáíye. nombá peréna puwínana kwená naaemá kunínintavena kunkáíye. Áánútun-amanko árair-ainkona ááimba póna séna áraire Ísuma Áánútu ááninkoman-íye kwésiye. 7-8 Áánútun-amanko siráin-aintaveta nombá pékaintaveta puwúwana kwená naaemá kunkáintaveta séta Ísuma Áánútu ááninkoman-íye kwésune. minkáumbó-yántáá'a paáuraintaveta mimborá-áimbá séta Ísuma Áánútu ááninkoman-íye kwésune. 9 kwaásimo simátimén-aimba sewatá iséta áraire kwésundayaanivo Áánútun-aaigo kwaási tááigomba usáyaitaimba póta Áánútu ááninkontavena siráin-ainta ísáano. 10 Áánútu ááninkontavesa asiramái agevamái máyáawai sésa Áánútu siráintemba áraire Ísuma Áánútu ááninkoman-íye kwésewe. Áánútuntavesa íma asiramái máyáawai sésa Áánútu kampar-áimbá siráíye kwésewe. kwemá Áánútu ááninkontavena siráin-aintavesa íma áraire senkákémbá Áánútu kampar-áimbá siráíye kwésewe. 11 Áánútu ááninkoma aúnái'a umái mai'mai'a kwéowaina ááimban-íye. Áánútu imáyáaya símisata aúnái'a umái mai'mai'a kwéundayaawe. mináintá Áánútu simásímakaiye. 12 Áánútu ááninkoe tarúmai máyáawai aúnái'a umái mai'mai'a kwéovo Áánútu ááninkoe íma tarúmai máyáawai íma aúnái'a umái mai'mai'a kwéowe.

aúnái'a umái mai'mai'a kwéon-kwasai.

13 Áánútu ááninkontave'a asiramái agevamái máyáan-kwaasi keinárawa'a maanáúvái agaimái tímúne. aúnái'a umái mai'mai'a kwéon-aintave'a áraire sígwáe sé'a maanáúvái agaimái tímúne. 14 Áánútumbo arááimo tainí'o kwéetaamo námúnaavinkembo áisaa úndaya kesááíya kwéisiaye. mindáyaveta kwenáuranka'a asiramáíya máyáumne. 15 námúnaa súndaya kwéisain-aintaveta árair-aimban-íye kwésundaya maarán-áintáváígwará'á árair-aimba námúnaavinkemba súnda-yantaa'a úwoíya kwésimiye kwésune.

16 kentí kwaásimo sáwí'o kwéíya'o tuwáné'o é'a Áánútumpa'a áisaa íyana túwa'naa ínasa Áánútuna némpa'a sáwí-ayampa'a mai'mai'a ónááopa'a íma kónááowe. évaka-sawí'o kwéowaina anondá-meyamba Áánútuna némpa'a sáwí-ayampa'a mai'mai'a ónááopa'a kónááomba mindáyave'a Áánútumpa'a áisaa oro íma kwésune. évaka-sawí'o kwéowaina anondá-meyamba íma Áánútuna némpa'a kónááomba mindáyave'a sé'a Áánútumpa'a áisaa oro kwésune. 17 amápa-sawí'o kwéowaina anondá-meyamba kwáyáivo évaka-sawí'o kwéowaina anondá-meyamba Áánútu maitiyuwáínasa kwená némpa'a sáwí-ayampa'a mai'mai'a ónááopa'a íma mirá-sáwí'ó kwéíya'o tuwáné'o é'a Áánútumpa'a áisaa íyana túwa'naa ínasa Áánútuna némpa'a sáwí-ayampa'a mai'mai'a ónááopa'a íma kónááowe.

18 Áánútuna iyámpói ésa íma sáwí'a úmae kwéiyowe. Áánútu ááninko kárákwiraisana póna Sáátáánigo íma kwétatoraisasa pósa íma sáwí'a úmae kwéiyowata mináintá kwéisaumne.

19 Sáátáánigo marapá-kwáásítí anóndakoman-ivo kesáá Áánútuna kwaási éta mináintá kwéisaumne.

20 Áánútu ááninko kuména imáyáa símisata árair-Isoigo-uramba isatá kwéawanaumne. Áánútu ááninko Ísu Káráisitiye tarúmaiya máyaundayaveta árair-Isoigo-uranteya tarúmaiya méta kwéisaumne. árair-Isoigo-uranko éna kwaásiya aúnái'a umáíya mai'mai'a kwéundaya ááninkoman-íye. 21 kesí iyámpóiyono. kwaántá-kwaasi kampar-isóígómbá tínaemba umátíméro.

kemá Yóni kesáái ánásaiye.

2 Yóni

Ísu kwiyómpa'a irówana Yóni Ísuna kwayó-kwáási kaumbo-kwáái aiyayaan-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanáimbá agaimái timakaiye. évakarawai sésa aaraiyáivái-úvái agaimái ámakaiye sewasá évakarawai sésa Ísóigona kwaási mimbórává'á torupamá kwémæa'mæropa'a agaimái timakaiye kwésewe.

¹ kemá Ísóigona kwaásira'a kárákwiraundawai é'a maanáúvái agaimái timúne. embá kendéi-í'a úne séna Áánútu ááyarain-ininkoma ómpo ená iyámpóiyonte awánaaro sé'a maanáúvái agaimái timúne. Ísóigona árar-aimba ísaraundayave'a sirumbá kwétimune. íma kewé su'mainivo Ísóigona árar-aimba ísáawaigwara'a tirumbá kwétimewe. ² kentáávímbá árar-aimba kwaíkwaí'a éna íma ánásanintaveta kentáásirumba kwétimune.

³ Áánútu kentáásivowe ááninko Ísu Káráísitiye úwoi kwésuwa'naa-esarai tirumbá kwéumasinkesarai paru kwéumasinkaayata póta árar-ainta séta kentáásirumba timúndayave'a Áánútumpa'a námúnaa kwésune.

⁴ évaka'a ená iyámpói kentáásivo simásímakaintemba miráumai árar-ampa'a kwégon-aimba ísáúnana sirunkó kawé'á kwéiye. ⁵ aaraigoó embá simáme'a sé'a Ísóigona kwaási moórá-morawaivimba kentirumbá kwétimé'a máéro. mináimbá íma aúná-amaamba kwésimatimumpo aivakwára minkákwára ívékwara'a ísaraan-aimba kwésimatimune. ⁶ Áánútun-aaiyaamo taagwiyavúndaya mindá Áánútumba sirumbá amúndayaveta kwenáái kwétaagwiyavune. Áánútunkwara kwaásigwara'a tirumbá timé'a máéro Áánútu siráimba aivakwára minkákwára ívékwara'a kwéisaawe.

⁷ sáwíva-kwaasi kampa'á kwésen-kwaasi marapá'á kwénaaowe. miwí Ísu Káráísitintavesa sésa íma kwaásiraani'a umái kunkáiyé kwésewe. miwí Káráísitina namuro-kwáási pósa sáwí-ampa'a kwígwáe sésa minkámpár-áimbá kwésevo kárákwiyoro.

⁸ Áánútuna mayáímó kwémayaam-beyamba íma máyáavainivo kawé'á umái kárákwiyé'a amápa'-meyamba kawé'-mévámbá mayánááontave'a kárákwiyoro.

⁹ Ísu Káráísitin-aai íma tátoraamba mináimbá tuwésa ó'on-ampa'a kwégowai íma Áánútuwe tarúmai máyáawe. Ísu Káráísitin-aai tátokaawai kentáásivowe ááninkowe tarúmai máyáawe. ¹⁰ miráumai kentópa'o tésamo mináímbó ímo simátimesamo ó'on-aimbo simátimiya'o é'a íma tiyáámbo timé'a íma kentí naaúmpa'a mósá tínkáaro. ¹¹ mirán-kwáási tiyáámbo timé'o é'a minkwáásítí sáwí-mayai túwa'naa ónááowe.

¹² ayáátáar-aimba simátimenae'a maanáúváiímbá íma agayáumpo kentópa'a kwé'a kentúranka'a komé'a kosimátíménana ketáásirunkoya ávááraumai kawé'á íniye. ¹³ enanaanontávéna kendéi-í'a úne séna Áánútu ááyarain-ininkowe kwená iyámpóiyonte keinárawatavesa sésa kawé'á umái máéro kwésewe.

kemá Yóni kesáái ánásaiye.

3 Yóni

Ísu kwíyómpa'a irówana Yóni Ísuna kwayó-kwaási kaumbo-kwáái aiyayaan-iyaiyo. miráumai-ima maisuwéna maanámbá agaimái moórawai áwí'a Káyásimba ámakaiye.

¹ kemá Ísóigona kwaásira'a kárakwiraundawai é'a maanáúvái agaimái amúne. Káyásiyo maanáúvái awánaao. Ísóigona árar-aimba ísaraundayave'a sirumbá kwéamune. ² kesí kwaási óna'a sirumbá kwéamune. Ísu Káráisitina aampa'á kawé'á umái kwégondayave'a ísaraumne. miráumai kawé'á umái ménana íma áí'a ínintave'a Áánútumpa'a námúnaa kwésune. ená mayái kawé'á kwéondayave'a Áánútumpa'a námúnaa kwésune. ³ Ísóigona kwaási évakarawai enópakemba kesópa'a tésa entávésa tasésa enarumpimbá árar-aimba tátore máyaane sewa'á isáúnana kesirunkó kawé'á kwéiye. miráumai árai'a arupí-ampa'a kwégwe máyaane. ⁴ kesí iyámpói árai'a arupí-ampa'a kwégowe-aimba isé'a aamoi kwéunda póna mináámóigómá évaka-tantaatave'o aamoimó únda-aamoigomba usáyaitaraiye.

⁵ kesí kwaásigompo Ísóigona kwaási enópa'a kuráamba túwa'naa ema kawé'-máiyái mairáanasa minkwáásivínkémbá ó'om-bapaken-kwaasi enópa'a kuráamba miwígwará'á túwa'naa ema kawé'-máiyái mairáne. ⁶ miwí maanká'á Ísóigona kwaásiya tasimásimesa sésa emá arumbá tímakaandawai tasimásímakaawe. ó'om-bapa'a Áánútuna mayái komayánáe kwésewai emá aambó kónááon-tantaa'a kwétuwa'naa-onda mindá kawé'á kwéone. ⁷ miwímá Ísu Káráisitina mayái maimaé kwénaaesa Ísu Káráisitimpa'o ímo tiráan-kwaasirakemba meéyámbá íma kwémayaawe. ⁸ mindáyaveta Ísu Káráisitimpa'o tiráunda-kwaasiya miwíyá túwa'naaya onó. miráumai tágárotamaiya máyaundaya pósa árar-aimba isánááowe.

⁹ ákí-auvai agaimái tuwááwánana Ísóigona kwaásitopa'a kúwana moórawai áwí'a Táyótevi kentávésa anóndakoman-iyé sígwáe séna mináúváiínkén-áimbá iséna íma ísámai kawé'á uráimba pó'a ¹⁰ enópa'a kwé'a kwaási túranka'a Táyótevi uráin-kwasai kosimátimenamne. Táyótevi kentáá sáwí'a umásinkenaya kampar-áintá simásinkaraiye. íma mináíné su'mainivo Ísóigona kwaási kwenópa'a kuráamba kwená naaúmpa'a íma mósá tínkaraiye. évakarawai kentí naaúmpa'a mósá tinkánáe suwaná íma mirán-oro séna mono'-naúmpákémbá ti'mátukaiye.

¹¹ kesí kwaásiyo. sáwí'o ontembá íma mirá ema kawé'ó ontembá mirán-owo. kawé'ó úmae iyówai Áánútuna kwaásiman-ovo sáwí'o úmae iyówai Áánútumpa'a íma kwétewe. ¹² amáparawai Témitiyaantavesa kawé'ná'án-iyé kwésewe. kwená mayái awánésa sésa árai'a kawé'-máiyái kwémayaiye kwésewe. kesáágwará'á miráyá kwésune. kwésunda-ainta árar-aimba ísaraawe.

¹³ ayáátáar-aimba simámenae'a maanáúváiímbá íma agayáumpo ¹⁴ sáwíyanka'a enópa'a kwé'a enaúranka'a komé'a kosimámenamne. ¹⁵ paru umái máyaantave'a Áánútumpa'a námúnaa kwésune. ená kwaási kesé máyáawai sésa kawé'á umái ménaro kwésewe. kentáási kwaási esé máyáantaveta séta kawé'á umái máéroya kwésumpo moórá-mora-kwaasi simátimiyo.

kemá Yóni kesáái ánásaiye.

Yúte

Ísu kwíyómpa'a irówana Yúte Ísun-áváko kae-kwáái aiyáyaan-iyá'i. kae-kwáái umái siyáánkai-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanámbá agaimái tímakaiye.

¹ kemá Yúte Ísu Káráisitina mayái-kwáási Yémési áváko maanámbá maanáúváivímá agaimaráúmpo isáaro. Áánútu kentáásivowa arumbá tíména tááyaraíwai Ísu Káráisitimo kawáá uráíwai isáaro. ² Áánútu arumbá umátinkena imáyáa tíména paru umái mósá kwétinkaintave'a Áánútumpa'a námúnaa kwésimatinkaumne.

³ kesí kwaásiyono. Áánútu keinárawate kenté sáwí'o umáimo máyaundavinkemba kwéiyasinkaintave'a maanáúváivímá agayánae únana Áánútu simásimena séna moórá anón-aimba simáména agayaaó simbá pó'a mináimbá agayánaumne. ááéma Áánútu kwená kwaási imáyáa tímúwasa Ísu Káráisitín-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyáan-aimba isare'a mináimbá asiramái tirumpimbá tátore'a máyáamba tuwáúnavo sé'a kárákwiyoro. Ísu Káráisitín-aaiyavesa sáwí-aimba sewái tááigona anondá Ísu Káráisitina árair-aimba simátíméro. ⁴ évaka'a kampa'-mónó-kwáási Áánútun-aaí ima kwégwaraawai kentí imáyáa tavisénááontavesa komésa tirumpin-ímáyáá ésa sésa Áánútu úwoi súwa'naa enaya ima sínkaminivo kentáási imáyáavinkenita ónaumne sésa sáwísawaa ésa Ísóigo Ísu Káráisiti kweyáá kentáási anóndakomba tínaemba umámakaawe. naaóvá'á Áánútu mirá-sáwí-máyáígóná sáwí-meyamba tíménaumne siráíye. mirán-kámpá'-mónó-kwáási keinárawate komáyáantave'a maanámbá kwésimatimune.

⁵ maanámbá á'a simátimakaamba isaraambanivo ókwará'a simátimenaumpo isáaro. naaóvá'á Áánútuna kwaásiyomba Ísípi-marava'a tátokowana Áánútu ayútinkena tí'maena kwétena kwenáaiyavesamo ímo árairemo sirówai Áánútu tínkamuwasa pukáawe. ⁶ moórá-aimba imáyáa oro. naaóvá'á Áánútuna kwayó'nárawa'a kwíyómpakewai miwítí kawáá-máyái tuwésa miwítí kawé'-náópá'á túwówai Áánútu tíyayaanka'a asááumarena túnkwí-ayampa'a sáwí-mapa'a tiyúwówasa maí'mai'a ésa naaémbo Áánútu sáwí-meyambu tímínín-kanaa amu'marésa máyáawe. ⁷ moórá-aimba imáyáa oro. naaóvá'á Sótómu-naopakewaiye Kómóraa-naopakewaiye mindáór-egwaa'-naopakewaiye sáwí'a úmae iyésa aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné mirá úmae iyúwana Áánútu tínkambai iramó kwégaipa'a tínkamuwasa iramó kaikai'o kwéipa'a maí'mai'a kwéowe. kentááwákwará'á mirá ovó sé'a kárákwiyoro.

⁸ naaóvá'á mirámó uráantemba ívé'a kampa'-mónó-kwáási kentí imáyáa tavisénáe sewái mirá ésa miwítí sáwí-imayaavinkemba áwáyo-tantaa'a ésa Áánútumo kwégawaaimba tínaemba umámesa sáwí'a ésa kawé'nárawa'a kwíyómpakewaiyavesa sáwí-aimba simátinkaraawe. ⁹ ánívo Mósesi pukówana kwíyómpaken-kawaanako áwí'a Máikeri kwemá séna Mósesin-auma mayánáe súwana Sáátáánigo séna kemá mayánáe súwasarai miráumai asiramái suyaná Máikeri Sáátáánigontavena íma sáwí-aimba súmba kemá íma aai simánkanaumpo Ísóigo aai simánkaniye siráíye. ¹⁰ ánívo kampa'-mónó-kwáási kentí imáyáa tavisénáe sewái évaka-tantaakona ááimba ima awánaraantavesa sáwí-aimba simátinkesa kwaí-kwaambo amáparawaina ááimbo ímo awánésamo ontembá miwí mirá owaná miwítí sáwí-imayaago tátorena miwí sáwí'a kwéumatinkaiye. ¹¹ naaóvá'á moóráwai áwí'a Kááini sáwí-amba kwakáintemba miwí mirá kwéowe. naaóvá'á moóráwai áwí'a Péramu óntan-aamoimo uráintemba miwí mirá kwéowe. naaóvá'á moóráwai áwí'a Kóra Áánútun-aaí araaiséna kawáá-kwáási táái araaiséna pukáintemba minkámpá'-mónó-kwáási mirá kwéomba pósa miwí sáwí-meyamba máyááowe. ¹² keinárawa'a Áánútuna kwaási kwená imáyáa é'a toómbá né'a torupamáí máéntemba kesé miwí komésa sáwí'a umátinkesa kesávái-ímáyáá umái náma'-nama'a kwéesa íma tigeamá kwéowe. miwímá kampa'-mónó-kwáási ésa íma kwétuwa'naa-on-kwaasi máyáawe. miwí taaérambo iyáin-kanaamo arambó ímo iyáin-tairaan-kwaasi máyáawe. úndágoamo taaimó taawítúwáisanamo aáyánkaintenkaan-kwaasi máyáawe. ¹³ kavirayán-dómbó kúmisanamo non-awirááímo avora'ó kwáintemba miwítí sáwí-mayai avora'á kwáyáíye. miwímá kentí imáyáa tavisimái sáwí-ampa'a métinkanae sen-kwáási máyáawe. Áánútu miwí túnkain-ayampa'a to'mayaa umátinkaraimba pósa mivá'á komai'mai'a ónááowe.

¹⁴ aiva-kwáásígó áwí'a Áándamu ména Sétimba ankówana Sétima Ínósimba ankówana Ínósima Kénáánimba ankówana Kénáánima Má'árareomba ankówana Má'árareoma

Yárétimba ankówana Yárétima Ínókimba ankówana Ínóki mirán-kámpá'-mónó-kwáásiyávèna imáyáa éna séna maisáaro. Ísóigo kwená kawe'nárawa'a sáwívarawaise téna ¹⁵ sáwí'o uráawaimo amápa'o sáwí-meyambo timíndayavena téna Áánútuntavesamo aamoimó ímo ésamo sáwí'o uráawaiyavena aavimbá maitinkáíndayavena téna Áánútuntavesamo aamoimó ímo ésamo simáímo sáwí'o umánkaraawaiyavena aavimbá maitinkáíndayavena kwétiye Ínóki siráiyè. ¹⁶ kentí imáyáa tavisénáe sewáí í'ái simátinkáva'a iyésa amápa-tantaa'o miwítópa'o tiráimba tirunkó sáwí'a kwéisasa sáwí-imayaawe su'mai kwégwaresa túma mósá marésa tirááimo tain-tántáá'á mayánáe sésa simái tirumbá kwéairaraawe.

¹⁷ kesí kwaásiyono. miwímá mirá-sáwí'á kwéombanivo kemá maarán-oro. kentáási Ísóigo Ísu Káráisitina aantá-kwaasi siráan-aimba imáyáa oro. ¹⁸ miwí simátimesa sésa naaén-kanaama tínimba Áánútuntavesa íma aamoí ésa sáwí-imayaayavesamo tirááiyavesamo ésa aamoí íyan-kwaasi kentuwiráái sénááowe minántá-kwáási siráawe. ¹⁹ miwí tirumpimbá Áánútun-amanko íma máyáísasa miwítí marapár-ímáyáá kwarésa kampa'-mónór-áimbá simái Áánútuna kwaási kwétaainaawe.

²⁰ miwí mirá kwéombanivo keinárawa'a Áánútuna kawer-áimbá aasiyaasi kwése'a kwenká'á agevamái mé'a moórá-morawai asiramátinke'a Áánútun-amankona asir-ayánkóntávè'a námúnaa seró. ²¹ Áánútu arumbíya tímakaimba pó'a arupí umái mé'a Ísóigo Ísu Káráisiti arumbá umátinkaina'a kwíyómpa'a aúnái'a umái mai'mai'a ónááontave'a amu'maráaro. ²² Áánútun-aaiyavesa kaer-ímáyáá tokáawai tirumbá umátinke'a miwítí imáyáa tavisero. ²³ iramó kaipa'á kováínivo Áánútun-aai simátimiyana Áánútu tavisimái kawer-ámpá'á métinkaniye. évakarawaiyave'a tirumbá umátinkaiyasa minkwáási tavisíya'a sáwí'a únavo sé'a miwítí sáwí-mayaiyavena táá'a káina'a kentúma kárákwiyoro.

²⁴ Áánútu kanaán-umai túwa'naa ína'a íma tínaemba umámenaaontave'a árair-aimba kwésune. Áánútu tí'maena kwená ságayan-ayampa'a métinkaina'a kentí sáwí-aimba íma kwáyainana tirunkó anón-kawe'a ínintave'a árair-aimba kwésune. ²⁵ Áánútu asir-ayánkwaráwái mimbóráwái ména kentáási Ísóigo Ísu Káráisitina mayáiyávèna imáyáa éna sáwí'o umáíya máyaundavinkemba iyásínkáintave'a árair-aimba kwésune. kwená ó'oran-aimba kwáyáísana kwenáwí'a anómbe isaná kwená asirayánkó usáyaaitaisana amápa-tantaaka'a kwégawaaiye. naaóvá'á kwíyómbe maramá íma tarórunonka'a kwemá ménama ívékwara'a ména mai'mai'a kwéintavena árair-aimban-iyè kwésune.

kemá Yúte súnda-aimba únásaiye.

paárrurain-kwasai

Ísu kwíyómpa'a irówana Yóni kaumbo-kwáái aiyayaan-umai-iyayo. miráumai-ima maisuwéna maarán-áimbá agaimakáye. agaimarónka'a Ísuna aampa'ó kwégunkwaasiyavesa aká'áamba simái sáwí'a umátinkaraawe. Ísuntavai ísámái asiramái mégwae séna maanáimbá agaimakáye. Ísu Káráisitina mayáiyávái Áánútu kwená namuro-kwáásinté Sáátáánigonte usátaaitena kwená kwaási kwembó ímo auwésamo kwenarááimo kwégwaraan-kwaasi kawé'á umátinkaniye. Yóni mirán-áimbá agaimakáye.

¹ Áánútu Ísu Káráisitintavena séna sáwíyanka'a paárinin-tantaa'a isáígwáe sé'a kesí kwayó-kwáási simátimiyó súwana Ísu Káráisiti kwíyómpaken-kwayo'na'a ai'marówana kuména Ísu Káráisitina kwayó-kwáásigó áwí'a Yónimba kusimámakáye. ² Yóni Áánútuna áséi-kwaasigwara Ísu Káráisiti mináintávéna siráin-ainkwara amápa-tantaa'a awánarainkwara'a kwésimatimena maanáúvávimbá agaimakáye. ³ paárinin-tantaa'a sáwíyanka'a paárinimba póna Áánútu maanáúvávínkén-áimbó táámpamai awánanaaon-kwaasiye maanáimbó ísésamo taagwiyavíyan-kwaasiye kawé'á umátinkainana tirunkó kawé'á íníye.

⁴ kemá Yóni maanáúvávímá agayáumpo Ésiyaa-marava'a avakaeté-naopa'a Ísóigona kwaási máyáawai isáaro. Áánútu aiva'á ména ívékwara'a ména aasiyaasi maí'mai'a íníwai úwoi kwétuwa'naa-ena paru umátinkaina'a máéro. Áánútun-amanko avakaeté-asirayamba tokáiwai Áánútumo kwégawaain-ayampa'a ména úwoi kwétuwa'naa-ena paru umátinkaina'a máéro. ⁵ Ísu Káráisiti Áánútun-aii arupí umái simátimíwaima úwoi kwétuwa'naa-ena paru umátinkaina'a máéro. kwemá aiva'á pukáimpinkemba usásinkaiwai marapá-kawáá-kwáásír'á kwégarakwiyiye. Ísu Káráisiti kentáási imáyáa éna kentááyávéna puwéna kentáási sáwí-imayaa kwéayusinkaiye. ⁶ kawáái'a umásinkaisata Ísu avowámá Áánútuna mayáiyá kwémayaundayaawe. kwená ó'oran-aimba kwaikwai'a isaná kentáár'á kawáá úmae iyíniye. árair-aimba-iyé.

⁷ maisáaro. Ísu ainámpímá kumínasa amápa-kwaasi tuvúkáan-kwaasigwara'a awánáiyana aavimbó maitinkánintavai tirunkó sáwí'a ínana umbái táníye. miráumai paárinimba mindá árair-aimba-iyé.

⁸ Ísóigo Áánútu séna amápa-tantaakona áimba pó'a naaémbó amápa-tantaa'o ánásaindara'a kemá úwoi ménaumne. aiva'á mé'a ívékwara'a mé'a maí'mai'a ónaumne. amápar-asirayankwarawaima úne siráiyé.

Yóni Káráisitimba awánarain-kwasai.

⁹ kemá Yóni kentuwáámá úne. keinárawate kesé Ísumpa'a tarúmai mé'a keinárawate Áánútu kwégawaipa'a kesé mé'a keinárawate umbai-yántáápímá kesé asiramái mé'a kwéamu'maraundayaawe. Áánútun-aii simátimé'a Ísu siráin-ainkwar'a simátimundarakemba áwá'a kwésiyesa táto'mai sí'maesa nonavuvumpa-máráv'á áwí'a Pá'móso-marava'a másínkówa'a máyaawanana ¹⁰ sontaar'á Áánútun-amanko kempímá anómba umásinkowa'a Áánútuna imáyáawe su'mai ówánana kesínaaepakemba avekáámbá aaijó uwírenkaamba anónka' a ¹¹ séna awánenda-yantaa'a aúvái-kwandaavimba agaimaré túwénasa Ísóigona kwaási avakaeté-naopa'a máyáawai isáaro. mindáo-kwi'a Évésasi-naore Séménaa-naore Pégámamu-naore Táyátairaa-naore Sátisi-naore Virátéoviyaa-naore Áréótisiyaa-naore miráumai-naoken kwáasi isáaro siráiyé.

¹² súwa'a náawa kwésiyo sé'a kwántámai awánaawanda avakaeté-omba óntanko áwí'a kóri-ontamba úmakaampimba minómbá kúra'makowa'a awánaawanda ¹³ minónkóná avumpímá moóráwái kwaásiraamba ména ayáátáar-ampanta uréna áintaara'a terávu-amuranda uréna ¹⁴ a'nónkwará a'nóntáugwara'a kwayání'a kwégowana súgáyáagaya kwéuwana ména aúranko iraráámbá kwégowana ¹⁵ aísamaima óntambo agaimakáawanamo kasúvintemba aísamaigo miraráámbá kwéuwana aaijó má nosiyarákénkáámbá anónka' a kwésena ¹⁶ ayáánúrapa'a avakaeté-o'a toréna óipinkemba taánasatama évarevar-ayaira'a áwááima kwáyowana óikakemba aaváúmo usénamo iní'a uráiyé.

¹⁷ úwa'a awané'a ávááraumai sáá'a kówa'a kwenáísamaivimba kumbé'a tavaravá kwéowanana ayáánúrapaken-ayaandei sine'á tátorena séna íma áá'a kaino. aivaré naaéne

miwáná ááimba kemá úne. ¹⁸ pukáundavinkemba usásine'a aasiyaasí maí'mai'a úndawai súvamai máyaundawai úne. púwón-ayamapa'a kwaási timanká'á kwégarakwiyundawai úne. ¹⁹ miráumai awánenda-yantaa'a aúváivimba agayaaó. ívé'ó kwáyáin-tantaakwara naaémbo paárininkwara'a aúváivimba agayaaó. ²⁰ siyáánúrapa'a avakaeté-o'a toré'a avakaeté-ombo kúratoranda awánáanda mintántáákóná ááimba íma paáururaindara'a simáménda isaaó. minávákáété-omba Ísóigona kwaási minávákáété-naopa'a máyáawai owaná minávákáété-o'a Ísóigona kwaásira'a kárákwirawain-owe Ísu simásimakaiye.

2

mináímbá Évésasi-naopa'a simátímakain-kwasai.

¹ Ísu simásímatuwena séna Évésasi-naopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraindawaimba maanáimbá agaimái túwénana awánáino. avakaeté-o'a siyáánúrapa'a toré'a avakaeté-onkona avumpimbá kwénaundawai maanáimbá simámumpo Évésasi-naopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraindawaimba simámiyo. ² mirá úndawai pó'a kemó kwéomba á'a tuwánaraumne. íma ivátúwáamba tiyáántamba asiramáimo máyáamba tuwánaraumne. sáwí'ó umáimo máyáan-kwaasiti mayáiyáváimó ímo tirááimo taimbá tuwánaraumne. évakarawai kampa'á sésa Áánútuna aantá-kwaasiya úne kwésemba keinárawa'a miwí táái isé'a miwítí mayái awáné'a miwíyávé'a kampa'á kwésewemo sembá tuwánaraumne. ³ kesí kwaási onkákémbá umbai-yántáá'á tímémba kembá íma siyúwé'a kentávé'a ísámai asiramái máyáamba tuwánaraumne.

⁴ mirán-káwé'á umái máyáamba tuwánáúndanivo moorá-yantaari'o kwéontave'a íma aamoi kwéumatinkaumne. aiva'á kentávé'a ávááraumai imáyáa uráambanivo tuwé'á ívé'a íma mirá kwéovo ⁵ aiva'ó umáimo maémáewaina ááimba imáyáa oró. ívé'a íma miráráámbá umái maé'a tuwé'á aiva'ó kawé'ó uráantemba miráumai máéro. ímo mirámó é'ó kesópá'ó tíya'ó é'a kentópa'a kwé'a kentí oómbá maisúwána'a úwoi-kwaasiraamba umái ménaowe. ⁶ ániwo Nikórásí-kwaasiti mayáiyávé'a tiyáamba umátinkáawa'a kegwárá'á siyáamba kwéumatinkauna'a mindáyave'a kawé'á kwéowe.

⁷ isáawai pó'a Áánútun-amanko Ísóigona kwaási amápa'a kwésimatimin-aimba ísámai kawé'á oró. aai senasá sáwí-yantaakomba kwéusayaaitaawai Áánútuna kawer-áyámpá'á kwáyáin-taeramba nésa maí'mai'a ónááowe. mináimbá aúváivimba agaimái simátimiyo Ísu simásimakaiye.

mináímbá Séménaa-naopa'a simátímakain-kwasai.

⁸ Ísu simásímatuwena séna Séménaa-naopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraindawaimba maanáimbá agaimái túwénana awánáino. aivaré naaéne miwáná ááimba é'a pukáundavinkemba usásine'a súvamaimo máyaundawai maanáimbá simámumpo simámiyo. ⁹ umbai-yántáá'á tíméwa'a úwoisan-kwaasiraan-umai máyáamba tuwánaraumne. úwoisan-kwaasiraan-umai máyáambanivo Áánútunopakemba sáwíva-tanta'a mairáawe. évakarawai kampa'á sésa Yútaa-kwaasiya úne sembánivo Sáátáánigo aráái kwarésa simái sáwí'a kwéumatinkaamba tuwánaraumne. ¹⁰ tí'a índai'a umátinkanaomba íma táá'a kaino. maanáimbá ísáaro. Sáátáánigo imáyáa timínasa keinárawa'a tísaas umai isánáe sésa tayáto'mai tí'maesa ándáva'a mátinkesa siyáánkaira'a sáwí'a umátinkanaowe. kentávé'a asiramái méwasa évakarawai tínkamonasaya puwígwáe sénááombanivo kentávé'a asiramái méwa'a imáyáa tíména'a kwíyómpa'a maí'mai'a ónááomba mindá kentí kawé'-mévámbán-iyé.

¹¹ isáawai pó'a Áánútun-amanko Ísóigona kwaási amápa'a kwésimatimin-aimba ísámai kawé'á oró. sáwí-yantaakomba kwéusayaaitaawai sáwí-marupa'o iramó káma-kama kwéipa'a íma maí'mai'a ónááowe. mináimbá aúváivimba agaimái simátimiyo Ísu simásimakaiye.

mináímbá Pégámamu-naopa'a simátímakain-kwasai.

¹² Ísu simásímatuwena séna Pégámamu-naopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraindawaimba maanáimbá agaimái túwénana awánáino. sóipinkemba taánasatama évareva'a áwááima kwáyáiwai maanáimbá simámumpo simámiyo. ¹³ kemó máyáapa'a á'a tuwánaraumne. Sáátáánigo kwégwaaipa'a máyáambanivo kentávé'a imáyáa é'a arupí umái máyáamba tuwánaraumne. ááema mooráwai áwí'a Ántípása kentí naaópa'a Sáátáánigo máyáipa'a ména kesáái arupí umái simátima'maena iyúwasa tuvúwúwana puwú-kanaavimba íma kembá siyúwáamba kesé aráápamai máyáawe. ¹⁴ mirán-káwé'á umái máyáamba tuwánáúndanivo kaumbo-káé-tantaa'o tokáantave'a íma aamoi kwéumatinkaumne. naaóvá'ó mooráwai áwí'a Péramu sáwí'ó

uróntemba keinárawapinkemba évakarawai mirá kwéowe. Péramuma moórawai áwí'o Pérékumba agaráarankowana kwemá Ísareri-kwaasi sáwí-ampa'a agaráatinkowasa kampar-ísóígónká'á póima tuvúkésa toóni'a umái kwénesa á'owa a'owa awainínkóe awaíkóe umóyáni'a uráawe. keinárawapinkemba évakarawai mirá-sáwí-ámbá kwéagaraatinkaawe. ¹⁵ miráumai keinárawapinkemba évakarawai Nikórásí-kwaasiti sáwí-amba kwéagaraatinkaawe. ¹⁶ mindáyave'a misáwí-ámpá'á tuwé'a kesópa'a teró. imo mirámó iya'o é'a sáwiyanka'a kentópa'a kumé'a taanasataneimo káráantemba sóipinken-tanasatanei minkwáási karánaumne.

¹⁷ ísáawai pó'a Áánútun-amanko Ísóigona kwaási amápa'a kwésimatimin-aimba ísámai kawé'á oró. sáwí-yantaakomba kwéusayaaitaawaima kwiyómpaken-tomba timé'a kwayán-óntámá minóntánká'á aúna-kwi'a agaimakáin-ontamba timénaumne. mayánááowaiye su'mai mináwí'á awánanaaowe. mináimbá aúváivimba agaimái simátimiyó Ísu simásímakaiye.

mináimbá Táyátairaa-naopa'a simátímakain-kwasai.

¹⁸ Ísu simásímatuwena séna Táyátairaa-naopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraindawaimba maanáimbá agaimái túwénana awánáino. Áánútu ááninko súranko iraráámbá kwégaisana sisamaima óntambo agaimakáawanamo kasúvintemba sisamaigo miraráámbá uráisa'a maanáimbá simámumpo simámiyo. ¹⁹ kemó kwéomba á'a tuwánarumne. kentávé'a imáyáa é'a kesé aráapamai mé'a á'owi kwétuwa'naa-e'a ima kembá siyuwé'a asiramái máyáamba tuwánarumne. ívé'o kwémayaam-bayaigo aiva'ó mairáam-bayaigomba usáyaaitaimba tuwánarumne. ²⁰ ániyo moórá-yantaari'o kwéontave'a ima aamoí kwéumatinkaumne. naaóv'á moórá-ininko áwí'a Yésépeo sáwí'o uróntemba keinárawapinkemba moórá-ininko kampa'á séna Áánútun-ai simátimundawai úne simbá ima tínaemba kwéumamewana kesí kwayó-kwáási sáwí-amba kwéagaraatinkena tí'maena kwégwisasa kampar-ísóígónká'á póima tuvúkésa toóni'a kwéumandesa á'owa a'owa awainínkóe awaíkóe umóyáni'a kwéowa'a ima simái aambá áúnkaawe. ²¹ minínínkómbá simáme'a tuwániya sé'a amu'makáunana ima tuwéna úwoi tokáiyé. ²² mindáyave'a sé'a kwenkwará kwesé sáwí'o kwéowaiwara'a anómba tí'a índai'a umátinkanaumne kwésune. sáwí'o kwéombo imo tuwésamo kesópa'o tíya'o é'a súndai'a umátinkanaumne. ²³ kwenáráá'maa'o tínkamonasamo puwíyasa Ísóigona kwaási amápa'-mapa'o máyáawai mináimbá ísésa kentávésa sésa kwaási sirumpiné imáyáawe suwánaraiwaiya póna kawé'ó ondawáiyá kawé'-méyámbá siménaya sáwí'o iyawai sáwí-meyamba timíníye sénááowe. ²⁴ keinárawa'a Táyátairaa-naopaken-kwaasivinkemba Yésépeon-ai ima taagwiyavé'a Sáátáánigo aúpár-áimbá ima taagwiyavíyawai ima moórá-umbai-yantaa'a timénaumne. ²⁵ Áánútuna árair-aimba tirumpimbá tátóke'a kumónaunda simu'maráaro.

²⁶ sáwí-yantaakomba kwéusayaaitesa kúmóndara'a simátímaundantembo iyawaiyave'a sé'a marapá-kwáásirá'á kawáá oro. ²⁷ kesivo kentávéná séna kwaásira'a kawáá uwo siráintemba marapá-kwáásirá'á kawáá oro sénaumne. asirayán-tántáá'némó saweimó tuvántuwaawanamo sáwívari'o intembá mirámó ésa asiramái kawáá urésa tínkamonaowe. ²⁸ minkwáási sáwí-yantaakomba kwéusayaaitaawaima moórá-o'a timénaumne. aaváúmá usarásana kwáyáin-o'a timénaumne Ísu siráimba mináimbá kwesávái siráiyé. ²⁹ Ísu simásímatuwena séna ísáawai pó'a Áánútun-amanko Ísóigona kwaási amápa'a kwésimatimin-aimba ísámai kawé'á oró. mináimbá aúváivimba agaimái simátimiyó Ísu simásímakaiye.

3

mináimbá Sátis-naopa'a simátímakain-kwasai.

¹ Ísu simásímatuwena séna Sátis-naopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraindawaimba maanáimbá agaimái túwénana awánáino. Áánútun-amamba avakaeté-asirayan-amamba toré'a avakaeté-o'a tokáundawai maanáimbá simámumpo simámiyo. mirá úndawai pó'a kemó kwéomba á'a tuwánarumne. keinárawatavesa sésa Áánútuna kwaásiman-owe sembánivo máyáawaina ááimba tuwánarumne. Áánútun-ai tóikakene su'mai kwésé'a máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a máyáavo ² kentúra'a kárákwiyoro. Áánútun-ai tuwáúnavo sé'a táto'mai kawé'á oró. Áánútu aúranka'a kentí mayái ima arupí-mayain-ivo kentúra'a kárákwiyoro. ³ Áánútun-ai ísámai tátokaan-aimba imáyáa é'a kesópa'a té'a mináimbá kwétaagwiyave'a máéro. imo mirámó iya'o é'a kumé'a sáwí-meyamba

timénaumpo umóyán-kwáásímó tembó ímo ísaraawasamo tentenkáán-umai íma ísarenka'a kumé'a sáwí-meyamba timénaumne.

⁴ ánívo keinárawai'a Sátisi-naopaken-kwaasivinkemba évakarawai íma sáwí'a umái mé'a kawé'ó umáímo máyáán-kwaasi kwayán-únánkwátóiraamba umái máyáamba pó'a kesé ménaaowe. ⁵ sáwí-yantaakomba usáyaaitariyawai miráumai kwayán-únánkwátóí úmaresa ménaaowe. Áánútu aúrankare kwíyómpaken-kwayó'narawa túrankare míwí túwí'a té'a kesí kwaásiye sé'a míwí túwí'a íma tawígáúvaranaumne. aúnái'a umái mai'mai'a ónááon-kwaasi túwí'a agaimakáin-auvai-kwandaavinkemba íma tawígáúvaranaumne.

⁶ ísáawai pó'a Áánútun-amanko Ísóigona kwaási amápa'a kwésimatimin-aimba ísámai kawé'á oró. mináimbá aúváivimba agaimái simátimiyó Ísu simásímakaiye.

mináimbá Vírátéoviyaa-naopa'a simátímakain-kwasai.

⁷ Ísu simásímatuwena séna Vírátéoviyaa-naopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraindawaimba maanáimbá agaimái túwénana awánáino. ó'oran-kwaasi é'a árair-aíne su'mai kwésundawai úne. Tévitimo kárákwironteni'a umái kárákwíye'a ontarákén-kír'á kárákwiraunda pó'a usáveraaromo senda-kwáásímó ésa usáveranaaowe. íma usáveraaromo sendawáimó ésa íma usáveranaaowa'a maanáimbá simámumpo simámíyo. ⁸ mirá úndawai pó'a kemó kwéomba á'a tuwánaraumne. ísáaro. aambá kwitinkáúnda pósa íma aambá ítátinkanaaowe. sáwíyan-asirayamba mairé'a máyáambanivo kesáái íma tuwé'a taagwiyavé'a kwaási túranka'a Ísuna kwaási úne sembá tuwánaraumne. ⁹ évakarawai kampa'á sésa Yútaa-kwaasiya úne sembánivo Sáátááni go aráái kwégwaraawai imáyáa tíménasa kentópa'a tésa kívairea keinárawatavesa sésa Ísu arumbá tímakaiwaiman-owe sénááowe. ¹⁰ kemá sé'a asiramái mé'a simu'máráaro siráunda pó'a miráumai méraawe. amápa'-marava'a máyáán-kwaasiva'a umbai-yántáá'á téna sáwí'a umátinkanimba asiramái mé'a simu'máráantave'a kemá kárákwiyonaumne. ¹¹ sáwíyanka'a kumónaunda pó'a kesí imáyáa tavisimái sáwí'a umásinkaiyata kawé'-méyámbá íma mayánaumpo sé'a kesáái tirumpimbá tátó'mai kawé'á oró.

¹² naamayáambo naambo ésamó éyáántemba sáwí-yantaakomba kwéusayaaitaawai kesivo Áánútuna mono'-náúmp'á naamayáánkaamba aítinkáánasa aasiyaasi mai'mai'a ónááowe. sáwí-yantaakomba kwéusayaaitaawai tine'á Áánútu áwí'a aga'é'a kesúwí'a aúná-kwí'a aga'é'a Áánútuna naór-awí'a aga'é'a ónaumne. mindó'o'a Yérúsaremu-naopakaan-dao'a imbánivo aúná-nao'a kwíyómpakemba Áánútumpakemba kumínín-dao-kwí'a tine'á agayánaumne. ¹³ ísáawai pó'a Áánútun-amanko Ísóigona kwaási amápa'a kwésimatimin-aimba ísámai kawé'á oró. mináimbá aúváivimba agaimái simátimiyó Ísu simásímakaiye.

mináimbá Áréótisiyaa-naopa'a simátímakain-kwasai.

¹⁴ Ísu simásímatuwena séna Áréótisiyaa-naopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraindawaimba maanáimbá agaimái túwénana awánáino. árair-aínkona ááimba kemá é'a Áánútun-ai arupí umái simátimé'a Áánútu taróurain-tantaakona ááimba úndawai maanáimbá simámune. ¹⁵ mirá úndawai pó'a kemó kwéomba á'a tuwánaraumne. kesáái íma siyúwáambanivo tirumpimbá íma asiramái tátokaawe. kesááimo tínaembo umásiyuwaankakai mirán-kwáásímá é'a ombá kanaán-íye súsono. kesááimo tirumpimbó asiramáimo tátokaankakai mirán-kwáásímá é'a ombá kawé'an-íye súsono. ¹⁶ kesáái íma siyuwé'a kítoka'a tátokaavo íma anónka'a tátokaamba pó'a kesópakemba tí'maránaumne. ¹⁷ keinárawai'a kampa'á sé'a kawé'á umái mé'a íma moórá-yantaa'a aáváán-tukáumne kwésebanivo kesúranka'a sáwí'a umái mé'a ósiniyaain-kwaasiraamba é'a unáánkwátóiyaaín-kwaasiraamba é'a túramba kavíkain-kwaasiraamba mé'a íma awánamai kawer-owaná sirumbá kwéíye. ¹⁸ kawer-áimbá simátiménda ísáaro. kesópa'a té'a kesópakemba-tantaa'a mayánaáontave'a moórá-ontanko áwí'a kóri agaimáimo kawé'ó úmakaan-ontamba meéyámbaranaaowe. unáánkwátóiyaaín-kwaasi tigeeráimbá kwéíye sé'a kesópakemba kwayán-únánkwátóí meéyámbaranaaowe. túramba awánamai kawer-ónááontave'a kesópakemba túrankona masawémba meéyámbaranaaowe. ¹⁹ kesirumbá tímúnda-kwaasi kesáái kawé'á umái ísálgwáe sé'a asémbai kwéarupi-umatinkanaumne. mindáyave'a sáwí-imayaa tuwé'a kesópa'a teró. ²⁰ maísáaro. keinárawate méne sé'a kwétaae'a timu'maré'a máyaaumne. kesimósamba ís'é'a ontá tisínké'a iyuwó siyawai kemá kesé mé'a toómbá naana'á kesé mé'a toómbá nánááowe. ²¹ sáwí-yantaakomba kwéusayaaitariyawaiyave'a sé'a kesé kwaásira'a kawáá ónááowe sénaumne. sáwí-yantaakomba usáyaaitare'a kesivowé kwaásira'a kawáá úyantemba kwéusayaaitariyawai kesé kawáá ónááowe. ²² ísáawai pó'a Áánútun-amanko Ísóigona kwaási amápa'a

kwésimatimin-aimba ísámai kawé'á oró. mináímbá aúváivimba agaimái simátimiyo avakaeté-onkona avumpimbá máyowai mináímbá simásimakaiye.

4

Áánútu áwí'a mósá makáan-kwasai.

¹ Ísu simásimatuwowa'a awánaawanda kwiyómpa'a ontá tigurówana aiva'ó uwírenkaambo anónka'o súwai simásimena séna kemá máyaundava'a iyína'a áano paárinin-tantaa'a agaráárankanaumne. ² avekáámbá Áánútun-amanko kempimbá anómba umásinkowa'a awánaawanda kwiyómpa'a kawááin-avama kwáyowana minká'á moórawai máyowa'a awánaawanda ³ anekémbá sáma kwégowana taayána-kwisiyani'a kwéuwana naeriri'a kwéuwana minávára'á osámbá taayána-kwisiyani'a umái úkúraa'namankowana kawááiwai máin-ayampa'a avumpimbá kwáyowasa ⁴ moórá-kwaai aiyayaan-umai éiyain-kwaasi kawááuwaiti avamá úkúmarena kwáyowasa minká'á moórá-kwaai aiyayaan-umai éiyain-kwaasi anón-kwaasi mésa kwayán-unánkwátói úmaresa mésa anón-kwaasiti kánumo'a óntanko áwí'a kórinei úmakaan-kanumo'a ti'nómpimbá umásokaawe. ⁵ avumpimbó kawááin-avarakemba tawáomba úwana kwiyónaai kwésuwana awairái kwésuwana minávóná aúrampa'a avakaeté-omba kwégena minómbá Áánútun-amanko avakaeté-asirayan-amankoman-iyé. ⁶ kawááin-avaona aúranka'a nonkwaaúmbá ságayan-domba kwáyowasa éiyain-awampa'a éiyaimba túvamaimo máyówai mésa tínaaempare túrampare sáwíva-turamba kwáyówai mésa ⁷ moóráwai amápar-asirayamba usáyaaitarowai anón-iyankaani'a umái máyowana moóráwai purumakankááni'a umái Áánútuntavai ísámai kwétuvu'mai nówai máyowana moóráwai kwaási óikaani'a umái máyowana moóráwai anón-evontaankaani'a umái ayóísántámbá kwétena máyowana ⁸ minéiyáimbá túvamai máyówai ava'moraé-ayoima kwáyowana amápa-turare ayóí-ándámparé túramba kwáyowasa aasiyaasi aaváyaavimba enónka'a no'wáámba maarán-ímá símae kwéiyesa sésa

Ísóigo Áánútu amápar-asirayankwarawai

ó'oran-kawe'a umái máyáiyé. aiva'á ména ívékwará'a ména maí'mai'a íniye

kwésesa minímá símaesa íráawe. ⁹ minéiyáimbó túvamaimo máyówai kawááin-avara'a ména aasiyaasi maí'mai'a íniwaimba áwí'a mósá marésa súwi sésa ó'oran-aaiban-iyé kwésumba ¹⁰ moórá-kwaai aiyayaan-umai éiyain-kwaasi anón-kwaasi kawááin-avara'a ména aasiyaasi maí'mai'a íniwai aísamaivimba kívairena áwí'a mósá marésa anóndakoman-iyé sésa ti'nónkákén-tántáá'á akwáimai aísamaivimba marésa ¹¹ maarán-ímá sésa

kentáási Ísóigo Áánútu kawenár-úramba éma amápa-tantaa'a tarórruraane. imáyáa éma amápa-tantaa'a tarórruraandayaveta kesáa máyaunanaya amápa-tantaakwará'a kwáyáiyé. mindáyaveta enáwí'a mósá kwémareta séta kwaási ená ó'oran-aaimba awánáiyama asirayánkwará'á méniyone kwésune

kwésesa minímá siráawe.

5

tavú úmakaan-kwandaaigona kwaasái.

¹ mirá suwa'á awánaawanda kawááin-avara'a máyowai ayáánúrapa'a tavú úmakaan-kwandaaima évarevar-ayampa'a aúváí kwáyon-kwandaaima tokéna íma awánaigwae séna avakaeté-sanomba minkwándááírá'á tásuwena tokówa'a ² kwiyómpaken-kwayo'na'a asirayáwáimbá awánaawana anónka'a séna nááwa kawenár-úramba kanaán-umaiya máyaindawaiya misánómbá tátuwena arírámái awánaniyo súwana ³ kwiyómpakewai marapákéwái kwaántái marupákéwái amáparawai misánómbó tátuwesamo awánáiyamba uwóví'a ónááowe. ⁴ kawé'á umái mésa misánómbá íma tátuwai-kwaasi máyóntavai pó'a iví'á táma-tama'a ówána ⁵ minánón-kwáásivínkémbá moóráwai simásimena séna iví'á táánavo awánaao. moóráwai Yútaa-andarakewai usáyaaitarawai Tévíti aísavutantambo uráiwai sáwi-yantaakomba usáyaaitaraimba póna kanaán-umai misánómbá tátuwena minkwándááímá arirániye siráiyé.

⁶ súwa'a awánaawanda minéiyáimbó túvamaimo máyówaiye minánón-kwáásiyé kawááin-avara'a úkúmaresa máyówana moóráwai sipisípi-araakaawai kawááin-avara'a ména tuvúwúwana puwéna usásinkaiwairaamba ména a'nómpínkémbá avakaeté-awaayaamba kwáyowana avakaeté-auramba kwáyowana mináúránkóná ááimba Áánútun-amanko avakaeté-asirayan-amamba urásana Áánútu kwembá ai'maráisana amápa'-marava'a kunkwénaaiye. ⁷ misípísípi-aráákaawai kentáási sáwi-meyamba mairáiwai

téna kawááin-avara'a máyowai ayáánúrapakemba tavú úmakaan-kwandaaima mairéna⁸ minéiyáimbó túvamaimo máyówaiye moórá-kwaai aiyayaan-umai éiyain-anon-kwaasiye sipisípi-araakaawai aísamaivimba kívairesá uwíremba tátokesa óntanko áwí'a kóri-ontandei úmakaan-taave'a tátorowana mimpimbá ásí-kwiyumba ún-kanama kwáyowana minkánáóná ááimba Áánútuna kwaási kwempá'ó námúnaamo kwésemba mináséi-kwiyúmbá kwéisaintemba námúnaamo sembá kwéisaiye.⁹ aúná-ima maarán-ímá sésa embá tuvúwówa puwéna usásinkaanda mindáyavai sáwí'o umáimo máyáampinkemba tí'mai Áánútundei-i'a umátinkaraane. amápar-akun-andavinkemba évakarawai kwétire ó'on-o'on-aimbo kwésen-kwaasivinkemba évakarawai kwétire ó'on-o'on-kuwara-kwaasivinkemba évakarawai kwétire amápa'-maravakemba évakarawai kwétire mirá kwéondayavai kawenár-úramba po kanaán-umai misánómbá tátuwe kwandaaimá arirányone.¹⁰ kawáái'a umátinkaraanasa Áánútu kentáási Ísóigona mayáímá maésa marapá'á mésa kwaásira'a kawáá ónááowe. mindáyavai misánómbá tátuwe kwandaaimá arirányone

sésa minímá siráawe.

¹¹ suwa'á awánaawanda kwíyómpaken-kwayo'narawa'a ávááraumai sáwíva'a uwa'á íma kanaán-umai táampaawanda-kwaasi mésa kawááin-avara'a minéiyáimbó túvamaimo máyówaiye úkúmaresa mésa¹² maarán-ímá anónka'a sésa

sipisípi-araakaawaimba tuvúwówana puwéna usásinkaiwai kawenár-úrumban-iyé. mindáyavana póna kwená asirayánko kwaikwai'a isaná kawé-tántáá'á máráisana kwená kawer-ímáyáágó kwaikwai'a isaná kwaásira'a kawáá úmae kwéiyisana kwenáwí'a anómba isaná kwená ó'oran-aaimba kwaikwai'a isatá kwenáwíta mósá kwémaraumne

kwéseba mirán-ímá suwa'á isaraumne.

¹³ minkákémbá kwíyómpakewaiye marapákéwáiyé kwaántái marupákéwáiyé uwí-nómpinkéwáiyé maarán-ímá sésa

kawááin-avara'a máyáiwaine sipisípi-araakaawai kentáási sáwí-meyambo mairáiwaine túwí'a mósá maréta túwí'a anómban-iyé kwésunanaya kentí

ó'oran-aaimba kwaikwai'a ínana kentí

asirayámbá kwaikwai'a íníye

kwéseba mirán-ímá suwa'á isááwánasa¹⁴ minéiyáimbó túvamaimo máyówai sésa árair-aimban-iyé suwasá minánón-kwáásiyómbá aísamaivimba kívairesá kwená imáyáa ésa áwí'a mósá makáawe.

6

Ísu misánómbá tátukain-kwasai.

¹ kwená imáyáa mósá márówa'a awánaawanda sipisípi-araakaawai kentáási sáwí-meyambo mairáiwai aiva-sánómbá tátuwowana minéiyáimbó túvamaimo máyówaivinkemba moóráwai anónka'a kwíyónaairaaamba umái séna tiyó súwa'a isé'a² awánaawanda moórá-poigo áwí'a ósimba kwayán-ósínkómá moóráwaimba ayáá'maena túwana imá ayáámpimba tokówana moóráwai usáyaaitaraiwaina kánumo'a ámakowana usáyaaitaraiwai namuro-kwáási usáyaaitanáe séna kúwa'a awánaraumne.

³ minkákémbá kentáási sáwí-meyambo mairáiwai minkáké-sánómbá tátuwowana minéiyáimbó túvamaimo máyówaivinkemba moóráwai séna tiyó súwa'a isááwánana⁴ moórá-poigo áwí'a ósimba naeayayán-ósínkómá moóráwaimba ayáá'maena túwana taánasatama aména asirayámbá amúwana taumó karái-yántáá'á ivá kwétuwowasa áái'a tiyésa tínkankaawe.

⁵ minkákémbá kentáási sáwí-meyambo mairáiwai minkáké-sánómbá tátuwowana minéiyáimbó túvamaimo máyówaivinkemba moóráwai séna tiyó súwa'a isé'a awánaawanda moórá-poigo áwí'a ósimba avután-ósínkómá moóráwaimba ayáá'maena túwana sikerimá tokówana⁶ minéiyáimbó túvamaimo máyówaivinkemba moóráwai ayawaimá táinana sáwíyan-tomba kwénintavena séna moórá-tawai-kigaugona meéyántómbá sáwíyan-tomba maésa moórá-mora-umai mayánááowe. masawémba atiyén-taeramba mintáímá íma sáwí'a íníyone. ándágo arampinkémbá anómbá kwénaan-kigau íma sáwí'a íníyone siráiyé.

⁷ minkákémbá kentáási sáwí-meyambo mairáiwai minkáké-sánómbá tátuwowana minéiyáimbó túvamaimo máyówaivinkemba moóráwai séna tiyó súwa'a isé'a⁸ awánaawanda moórá-poigo áwí'a ósimba terávu áumaisan-osinkoma moóráwaimba ayáá'maena túwasa minkwáásigó áwí'a púwówe suwaná kwenánaaemba túwai áwí'a púwón-ayampare siráawe. amápa'-marama éiyainka'a taaínkaar-éna asirayámbá tímúwasarai moóráva'a kwégwesarai tínkambae kuyasá púwúwana ayawaimá tówana

toómbá íma úwasa púwúwana tí'a kwéuwasa púwúwana aváá-póiyónkó kwaási kwéwovasa púwúmba tuwánaraumne.

⁹ minkákémbá kentáási sáwí-meyambo mairáiwai minkáké-sánómbá tátuwowa'a awánaawanda Áánútuntavesa ísámaimo póimo tuvú'máimo agáyón-onta-taareigona améndaampa'a kwaási timankó méraawe. minkwáásiyómbá Áánútun-ai kwésimatima'maesa kwéiyuwasa áwáá'a tiyésa tinkamuwasa pukésa ¹⁰ anónka'a sésa Ísóigoo asirayán-úramba mé o'oran-kawe'a umái mé árair-ainkona áaimba po marapá-kwáási sinkankaawai nósa-tawai anondá aái simátinke sáwí-meyamba timíníyono suwaná ¹¹ moóráwai kwayán-únákwátói moórá-mora-umai kwétimena séna sáwiyanka'a timu'maréwasa keinárawa'o Áánútuna mayáimó mairáantemba Áánútuna kwaási mirá kwéomba tinkamiyasa puwiyana ánásaina'a miwítí sáwí-meyamba timénaumne siráiyé.

¹² minkákémbá kentáási sáwí-meyambo mairáiwai minkáké-sánómbá tátuwowa'a awánaawanda anóm-barima tówana aaváúmá avuwúwana avután-ampaantaraamba úwana kwíyómba naaerírí'a úwana ¹³ anón-unda torówana taaéramba ímo ávumo karón-taeramba kútúmaena marapá'á kumúnten-umai o'á kásimaena marapá'á kunkáiyé. ¹⁴ kwátóimo tavú úmáráantemba sokón-tawaaí tavú úmarena aúyokuwana amápar-omare nonavuvumpa'máráwé moóráva'-moravata uráiyé. ¹⁵ marapá'á kwaásira'a kawáá uráawaiye anón-kwaasiye i-kwáásítí anón-kwaasiye óisankwara-kwaasiye asirayánkwárá-kwáásiyé o'owiti mayái kwémaesa íma meéyámbá kwémayaawaiye úwoi kwénaaon-kwaasiye amáparawaiye omákare óntampine muri-ávíné aúpá'á mésa ¹⁶ omákontavaiye óntankontavaiye sésa kawááin-avara'a máyáiwaiye sipísipi-araakaawaiye suwánésaraí áwáá'a siyéyavaiyaanivo augwímae siráápaaro. ¹⁷ áwáá'o siyi-kánaá tísatá íya aseránaumpo augwímae siráápaaro sumbá isaraumne.

7

Ísareri-kwaasi 144,000 kwaasi méraan-kwasai.

¹ isé'a minkákémbá awánaawanda kwíyómpaken-kwayo'narawa'a éiyaimba mésa amápa'-maragona éiyain-ayampa'a mésa marararé taairaré uwi-nónkáré úndáma toráivo sésa tátokowa'a ² awánaawanda kwíyómpakemba moórá-kwayo'na'a aaváúmó usópakemba téna agayái-yántáá'á Áánútu asirayánkwáráwáíndéí toréna minéiyáíndárau tááyena Áánútumo marawé uwi-nóné sáwí'a ónááon-asirayamba tímakon-eiyaindarau tááyena ³ anónka'a séna marawé taaiyé uwi-nóné íma sáwí'a é'a amu'makéwata Áánútuna mayái-kwáási túwayaanka'a aúváí agaimáráanata keinárawa'a naaemba marawé taaiyé uwi-nóné sáwí'a oró súwa'a isááwánana ⁴ séna Ísareri ááimbáa'a tisaavutantambo uráawai túwayaanka'a Áánútuna aúváí agaimakáawai táámpamai séna 144,000 kwaasin-owe. ⁵ minkwáási Yútaan-andaraken-kwaasi 12,000 kwaasi uwasá Árupenin-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá Kátaan-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá ⁶ Ásan-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá Návatarain-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá Mánásaan-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá ⁷ Símiyonin-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá Áríváiin-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá Isakáán-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá ⁸ Sépiyuraanin-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá Yósépin-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá Pénisaminin-andarakemba 12,000 uwasá miráumai-kwaasi Áánútuna aúváí túwayaanka'a agaimakáawe súwa'a isaraumne.

Ísu Káráísitina kwaásiti kwaasí.

⁹ isé'a minkákémbá awánaawanda sáwíva-kwaasi íma kanaán-umai táámpaawanda-kwaasi mésa amápa'-maravaken-kwaasi amápar-akun-andaraken-kwaasi ó'on-o'on-kuwara-kwaasi ó'on-o'on-aimbo kwésun-kwaasi mésa kawááin-avaona úrampa'a mésa kentáási sáwí-meyambo mairáiwai aúranka'a mésa kwayán-únákwátói urésa aamoí kwéuntavaiye sésa kwáátaan-anama tokésa ¹⁰ anónka'a sésa Áánútu kentáási Ísóigo kawááin-avara'a máyáiwaiye kentáási sáwí-meyambo mairáiwaiye sáwí'o umáimo máyaundavinkemba kawer-ámpátá mégwésinkaaiye suwasá ¹¹ kwíyómpaken-kwayo'narawa'a amápa'a kawááiwai máin-ayampare anón-kwaasiye éiyaimbo túvaimo máyówaiye úkúmaresa mésa kivaíresa Áánútuna imáyáa ésa áwí'a mósá marésa ¹² sésa árair-aimban-iyé séta Áánútu áwí'a mósá kwémaraunanaya kwená o'oran-aaimba kwaikwai'a isaná kwená kawer-ímáyáágó kwaikwai'a isatá kwentávéta súwiya kwésunanaya kwenáwí'a anómba isaná kwená asirayánkó kwaikwai'a isaná kwaásira'a kawáá úmae kwéyisata árair-aimba iyéyá kwésune siráawe.

¹³ minkákémbá anón-kwaasivinkemba moórawai sísa ena séna kwayán-únánkwátói uráan-kwaasi náavakena náawa'iyó súwa'a ¹⁴ kemá sé'a anóndakoo kemá íma ísaraumpo emá ísaraane séwánana kwemá séna miwímá anón-umbaima tíméwasa Áánútumba íma auwésa asiramái méraawe. unáánkwátóimo sese owanamó kawé'ó kwéintemba miwímá kentáási sáwí-meyambo mairáiwai puwúwana naaemá kunkáimba pósa kwayán-únánkwátóiraamba úmaresa kawé'a umái máyáawe. ¹⁵ mindáyavesa Áánútu kawááin-avaona aúrampa'a mésa aaváyaavimba eénáínka'a no'wáámba kwenópa'a kwená mayái mayái'-mayai'a kwéowe. kawááin-avara'a máyáiwai miwí tapáínana ¹⁶ íma ókwara'a táái tinkéna nontáváígwará'á íma tinkáinana miwí tine'á íma aa'á kéna íma koko'á ínasa kawé'a umái ménaaowe. ¹⁷ kentáási sáwí-meyambo mairáiwai kawááin-avaona avumpimbá máyáimba póna miwírá'á kárákwiyena tí'maena kawé'-nómpá'á mótinkainasa minkáwé'-nómbá nésa mai'mai'a ónááowe. Áánútu miwí tí'numá uwátíyuwainasa íma ivi'á táiyana moórá-yantaa'a íma aáváán-tuwáiyamba kawé'a umái ménaaowe anón-kwaasivinkemba moórawai simásímkaiye.

8

naae-sanomba tátukain-kwasai.

¹ simásímatuwowana sipisípi-araakaawai kentáási sáwí-meyambo mairáiwai naae-sanomba tátuwowana kwíyómpa'a sáwiyanka'a íma aai sésa íma túwaaí kwésuwa'a ² awánaawanda Áánútu aúranka'a kwíyómpaken-kwayo'narawa'a avakaeté máyówana moórawai avakaeté-uwiremba tímúwasa maisorésa máyówana ³ moórawai kwíyómpaken-kwayo'na'a kawááin-avaona egwaa'á taména áséi-kwiyumba ún-kanama agáyón-taareira'a taména óntanko áwí'a kóri-ontandei úmakon-taave'a torówana áséi-kwiyumba ún-kanama agayáínkwáé séna sáwíva-kanama aména séna Áánútuna kwaási kwempá'ó námúnaamo kwésen-ainkwara'a kwéisaiye súwana ⁴ tátokon-taavepimba agáimarówana úmúmba iyúwana Áánútu iséna kwená kwaási námúnaamo sun-áínkwará'á isówana ⁵ minkákémbá mintáávé'á mairéna taareirákémbá iráamba maimái mintáávépimbá marówana íramá kówana marapá'á tuwówana kwíyónaai kwésuwana awairái kwésuwana tawáomba kwéuwana anóm-barima taráiyé.

avakaeté-uwirenkona kwaasái.

⁶ maríma tówasa minkákémbá minávákáeté-kwayo'narawa'a kwíyómpakewai uwiremba tuvúwiyanesa to'mayaa uwaná ⁷ aivakéwai uwiremba tuvúwúwana kaaigwara iragwará naaegwará'á tuwówana marapá'á kuména moórá-ayampa'a maragwará taaigwará amápa'a owáígwará'á íramá kagúwana kaer-áyámpá'á taaigwará maragwará'á kawé'a uráiyé.

⁸ úwana miwá ánaaemba moórawai uwiremba tuvúwúwana anón-tantaa'a omákaantantaa'a íramá kamái kará'maena uwi-nómpimbá kumúwana kaer-áyámpá'á kawé'a úwana moórá-ayampa'-nomba naaeráámá úwana ⁹ mináyámpá'á máyówai amápa'a púwúwana nompí-sípí amápa'a tawísímai ánasasukaiye.

¹⁰⁻¹¹ ánasasuwowana minkáé'nárai tínaaemba moórawai uwiremba tuvúwúwana oómbó kúraráantemba anón-oko áwí'a ikaa'á vain-ó'án-íye suwaná kwíyómpakemba kásímaena nompákwará nonayumpinkwará'á kumúwana mindómbá ikaa'á wówana kaer-áyámpá'á nombá kawé'a úwana moórá-ayampa'a nombá ikaa'á wówasa sáwíva-kwaasi nésa pukáawe.

¹² púwúwana minkáúmbónárau tínaaemba moórawai uwiremba tuvúwúwana aaváúmá kwíyómba o'á kaer-áyámpá'á kawé'a úwana moórá-ayampa'a túnkuwana aaváyaavinkemba sán-karéna aaváúmá toráétaápa'a marówana túnkena no'wáán-avuntamba sán-karéna eénáínka'a túnkena mirá úwa'a ¹³ awánaawanda anón-evontaanko sanaan-úrampa araravámaena kwénaena anónka'a séna kaumbo-sáwí-méyámbá marapá-kwáásitópa'a kuména kwíyómpakemba kaumbonárau úwoi máyáamba pósa mindáraumo uwirembo tuvúwiyana marapá-kwáásitópa'a sáwí-meyamba kumíníye súwa'a ísaraumne.

9

¹ isáwánana minéyáándárau tínaaemba moórawai uwiremba tuvúwúwa'a awánaawanda kwíyómpakemba moórá-o'a kásímaena marapá'á kunkón-okomba moórawai kima aména maipimbá avéúmba íma kwáyom-baikaken-kima amúwana maimaéna ² mimbáikóná ontá tisuwówana kígaumo ésamo agáyáawanamo anón-umumbo intembá mimbáipínkémbá iyéna aaváúgwará kwíyónkwara'a mói úyatuwowana ³ minúmúmpínkémbá a'nórimbá marapá'á kuména taairaaú'ó kavúwówanamo títemo

intembá miná'nóríntónkó mirán-ásíráyámbá torówana ⁴ miná'nóríntóntávéna moóráwai simátimena séna taagirwárá owáígwará karaan-tantaákwará'á íma né'a Áánútuna aúváí túwayaanka'a agaimakáan-kwaasi íma tiyé'a Áánútuna aúváí túwayaanka'a íma agaimakáan-kwaasi tiyáaro. ⁵ íma puwígwaívo íma anónka'a tiyé'a éva'aasei-kwiyonka'a tiyáiyana tí'a íno. taairaaú'ó kavúwówanamo títemo intembá mirá tí'a íno. ⁶ minkánáávimbá títe ínaa puwónaumne siyambanivo puwónááon-amba avakáá uwáéesa túvamai ménaaowe siráíe.

⁷ súwa'a awánaawanda miná'nóríntónkó moórá-poigo áwí'a ósínkaan-a'norintomba mésa áái'o tiyáiyanesa to'mayaa ésa kwaásiraan-toi'a kwáyowasa tí'nómpimpá'á óntanko áwí'a kórinéi úmakon-kanumo'a kwirówana ⁸ miwí ti'nóntáú ayáátá'a aarai tí'nóntáuraamba úwana miwí túwáayaamba asirayámbá anón-iyanti túwáayaankwaamba úwasa ⁹ tintaara'a asirayán-kwéú'á kausokésa áái'o tiyánáesamo tiyáántámbo taantembá miná'nóríntónkó tiyóísántámbá kwétesa ¹⁰ miwí timéraampa'a kwaivain-ááayaankaamba ésa kwaásimo vaawanamó títemo intembá éva'aasei-kwiyonka'a mirán-ásíráyámbá tokáawe. ¹¹ miwítí anóndako avéúniyáai-maika'a kárákirowwai áwí'a Yútaa-kwaasi tááivinkemba Ípiru-aimpinkemba Ápátono suwasá Kíríkí-kwaasi tááivinkemba Ápóriyono suwaná mináwikóná ááimba sáwí'a umásúwáiwaiman-iyé siráawe.

¹² kemá Yóni awáné'a sé'a aiva-sáwí-méyámbá ánásaimba póna kae-sáwí-méyámbá kwáyáimba póna paáriníye kemá Yóni síne.

¹³ kwíyómpakendarawa'a éva'aaseinarawa'a uwíreмба tuvúkáawana miwí tínaemba moóráwai uwíreмба tuvuwúwana Áánútu aúranka'a kóri-ontandéi úmakon-taareira'a évarevar-ayaairakemba aaigówé su'mai súwa'a isááwánana ¹⁴ minkwíyómpákén-kwáyó'ná'á uwíreмба tokówaintavena séna anón-donko áwí'a Yúvérétisi-nompa'a kwíyómpaken-kwayo'narawa'a éyáimba ándávakemba ayútinkaaoo súwasa ¹⁵ amu'ma'máesa kwéiyuwana minkánáá túwana ayútinkowasa kaer-áyámp'ó máyón-kwaasi tiyuwésa moórá-ayampa'o máyón-kwaasi tínkamonasaya puwígwaé sésa kuwasá ¹⁶ áái'o tiyánááon-kwaasi ósin-arósaanumpimba kun-kwáásimó táámpomba sáwíva'a 200,000,000 kwaasiman-owe isé'a ¹⁷ kaainkááni'a umáí awánaawanda sáwívar-ósin-arosaanumpimba máyón-kwaasi tínkaava-kweu'a naeeyayáné sokóne terávúwe mirán-kwéútómbá araa'naanurówa'a awánaawanasa ósin-tí'nóntómbá anón-iyana-nonkaamba asirayán-tí'nóntómbá kwáyowana tóipinkemba iramá kéné umúmba éna sáwí-kwiyumba kwéena mirá kwéuwasa ¹⁸ kaer-áyámp'á'ó máyón-kwaasi tiyuwésa moórá-ayampa'o máyón-kwaasi tóipinken-tantaa'nei tinkamuwasá pukáawe. ¹⁹ minósinómbá íma tóipine su'mai asirayámbá torésa timéraampakwara'a íraankavayaan-á'nónkáámbá asirayámbá tokésa kwaási vovasá pukáawe.

²⁰ vovasá púwúmbanivo túvamaimo máyón-kwaasi miwítí sáwí-mayaima íma tuwésa kwaántá-kwaasiyonti imáyáa mósá marésa ó'on-o'on-ontandéi taainéi úmakon-tantaatavesa kesí ísoigowe sésa íma aúramba awánéna íma aái iséna íma kwénaaintantaakontavesa kesí ísoigowe sésa imáyáa mósá ma'maé kwéiyesa ²¹ miwítí sáwí-mayai íma tuwésa tínkamuwásamo púwóni'a uwasá pukaa'á kwéagayesa uwaa'á kwévesa aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné ó'on-o'on-tantaakwarar-umoyane kwéesa mirá úmae íráawe.

10

sáwíyan-kwandaagiona kwaasíi.

¹ mirá úmae iyúwa'a minkákémbá awánaawanda kwíyómpaken-kwayo'na'a asirayáwái kwíyómpakemba kuména ainánkó káátarowana a'nónká'á osámbá tawenówana aaváúmo kumperénamo aúgáyagayaamo intembá óikakemba mirá kwéuwana naamayáankakembo íramó kwégaintemba mirán-ásámáimá kwáyowana ² sáwíyan-kwandaai arírámái ayáámpimba tokéna ayáánúrapar-aisamaima uwí-nómpímbá támarena ayáanépar-aisamaima marará'á támarena ³ kwaási inkáíséraan-kwa'a túwana kwíyónaai avakaetéra'a súwa'a ⁴ avakaetéra'o kwíyónaaimo sún-aimba aúváivimba agayánáe kwéowanana moóráwai kwíyómpakemba simásimena séna mináimbá aúpá'á kwáyáivo íma aúváivimba agayaaó súwa'a ⁵ minkákémbá awánaawanda kwíyómpaken-kwayo'na'a moórá-aisamai marará téna moórá-aisamai táá'mai uwí-nómpímbá ténama úwai ayáámba mósá tuwéna ⁶ Áánútuma aasiyaasi mai'mai'a íníwai aúranka'a kwíyóne mivá'á kwáyáin-tantaare marawé mivá'á kwáyáin-tantaare uwí-nóné miwán-arumpimba kwáyáin-tantaare úmakowai aúranka'a asíramái séna íma ókwarata amu'maránaunanaya paárinin-kanaama kwétiye. ⁷ naaová'á Áánútu kwená kwayó-kwáási kwenáái simátimakowaiyavena séna aúpá'á tukáunda-aimba paáriníye siráimba ava'moraénarawa'a kwíyómpakendarawa'a

uwíremba á'a tuvúwóm̄ba póna tínaaemba moóráwai uwíremba tuvuwínana mináím̄bá paáriníye siráíye.

⁸ minkákémbá kwíyómpakewai simásímakowai simásimena séna moórá-aisamai marará téna moórá-aisamai táá'mai uwí-nómímbá ténamo iwáí ayáámpinkemba sáwíyan-kwandaai ariráyokaimba komayaaó súwa'a ⁹ kwenópa'a kwé'a sé'a sáwíyan-kwandaai simiyó séwánana séna maimáí naaó. enóipimba taakáámbá ínana enarumpimbá ikaa'á váníye súwa'a ¹⁰ minkwándáái maimáí násuwaawanana sóipinkemba taakáámbá úwana sirumpinkémbá ikaa'á vówana ¹¹ minkákémbá simásimena séna moórágwara'a Áánútun-aaí simátimíníyone. ó'on-o'on-kuwara-kwaasiye amápa'-maravaken-kwaasiye ó'on-o'on-aimba kwésen-kwaasiye kawáá-kwáásígwáraré Áánútumo ínín-aimba simátimíníyone simásímakaiye.

11

Áánútun-aaí simátímakaayan-kwasai.

¹ simásímatuwowana moóráwai naambó agambatuwésamo on-ándámá siména séna Áánútuna mono'-námbá koagambaré póimo tuvú'máímo agáyáan-ontan-tareei koagambaré Áánútuna imáyáa kwéon-kwaasi táámpe ² ániwo naamáúva'a íma agambaré ivá túwénasa úwoi-kwaasi íma Áánútuna kwaási tésa minkáwé'-náópa'a sáwí'a úmae iyónááomba kaumbo-ímá umáí ava'moraé-kwiyomba maisuwésa ánásanaaomba mindáyavai naamáúva'a íma agambaraaó. ³ kae'nárai asirayámbá timé'a tí'maráanasarai kwésarai tirumbá kwéoyantavesarai avután-únánkwátóí urésarai 1,260 kanaara'a kesáái árai'a simátíma'maesarai iyóyááoiye simásímakaiye. ⁴ Ísóigo marará'á kárákwiraiwai aúranka'a kae-táíma mntáígó arampinkémbá masawém̄ba kwéatiyen-taima kwáyáísana mntáígóná áaimba minkwáásírái óye. Ísóigo aúranka'a kaer-ómbá kúra'maraisana kwáyáísana minónkóná áaimba minkwáásírái óye. ⁵ minkwáásírái óyevésamo sésamo sáwí'a umátinkanae síyanamo éna mindárai tóipinkemba ira-ausankó miwítí namuro-kwáásí kavuwíniye. minkwáásírái sáwí'a umátinkanae síyawai mirámó iyamba kavuwínasa puwónááowe. ⁶ Áánútu mindárai asirayámbá tímúwasarai aa'á íma tíno síyanaraimo éna Áánútun-aaí kwésimatimíyan-kanaavimba íma aa'á tíniye. nonkóntávésaraimo naae-nómbá auvuwómó síyanaraimo éna mirá íniye. tí'a íno mo sésarai amápar-umbai-yantaa'a kwaásitopa'a tínor-aimo síyanaraimo éna mirá íniye.

⁷ mirá ínasarai mindárai Áánútun-aaí simátímatuwaiyana avéúmbó ímo kwáyáim-baikakewai téna áái'a tiyéna usáyaaitainasarai puwíyana ⁸ anón-daopa'-marupa'a mindárai túma kwéniye. kentí Ísóigo taaira'á pukáípa'a mindáóko áwí'a aúpá-kwí'á Sótómu-naopare Ísípi-naopare mivá'á mindárai túma kwáyainasa ⁹ ó'on-o'on-kuwara-kwaasiye amápar-akun-andaraken-kwaasiye ó'on-o'on-aimba kwésen-kwaasiye amápa'-maravaken-kwaasiye tóyo esa mindárai túma taawánésa sésa íma utaaró kwésiyana kaumbo-táwai umáí éiyainkomba kwáyá'wáí íniye. ¹⁰ Áánútun-aaí simátímakaayandarai marapá-kwáásíyávésarai sáwísawaa kwéowe séyááoyan-ainko tirumbá sáwí'a íniye. mindáyavai mindáramo puwóyááoyantavena tirunkó kawé'á ínasa aamoí ésa amápa-tantaa'a kwenamín-kwenamimba ónááowe. ¹¹ minkáúmbó-táwai umáí éiyainkomba kwáyá'wáí Áánútu mindárai táama tímínasarai usásinesarai méyasa tuwánésa táátavai íyana ¹² kwíyómpakemba moóráwai anónka'a simátimena séna maavá'á iyókaíyo sinasarai ainámpimbá iyíyasa kentí namuro-kwáásí tuwánáíyana ¹³ mirá-íya-tawai anóm-barima tánda anón-daopa'a avaréiyain-ayampa'a úwoi máyáiyasa moórá-ayampa'a naambá tawisinaawisi umáí sáwíva-kwaasi 7,000 kwaasi puwíyasa úwoimo túvamaimo máyaiyan-kwaasi tiyántámbá kwétainasa táátavai kwéesa Áánútuntavai kwená áaimba ó'oran-aaimba-íye sénááowe.

¹⁴ kemá Yóni mirán-kááíní'a awáné'a sé'a mirá umbá póna kae-sáwí-méyámbá ánásowana naae-sawí-meyamba sáwíyanka'a tíniye súne.

naaén-uwiremba tuvúkáin-kwasai.

¹⁵ minkákémbá kwíyómpakendarawa'a ava'moraénarawa'a uwíremba tuvúkáawana miwí tínaaemba moóráwai uwíremba tuvuwúwa'a isááwánasa kwíyómpa'a sáwíwarawai sésa

marapá-kwáásírái'á kawáá uráwai ánásaawasarai kentáásí Ísóigoe usásinankaiwaiye aasiyaasi

kawáá úmae iyóyááoiye

¹⁶ suwasá moórá-kwaai aiyayaan-umai éiyain-anon-kwaasi Áánútuna egwaa'a kawáúwai máyón-ayampa'a mésa aísamaivimba kivaíresa kwená imáyáa ésa áwí'a mósá marésa ¹⁷ sésa

Áánútu Ísóigoo amápar-asirayamba tokáandawai aiva'á mé ivékwará'a máyaandawai e sáwívar-asirayamba toké kwaásira'a áaimba ásamáí kwégawaa ónda póta súwiya kwésune. ¹⁸ amápa'-maravaken-kwaasi embá áwáá'a kwéeeewa ivé'a miwímó áwáá'o tiyíniyonda-kanaama kwétiye. pukáan-kwaasi miwí táái tísaa umai isé ená kwayó-kwáási enáái simátímakaawaiye anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye miwí ená imáyáa mósá marésa enáwí'a mósá maráawaiye kawé-méyámbá tímé marapá'á sáwí-mayai mairáawai sáwí-meyamba timíníyone

siráawe.

¹⁹ suwaná minkákémbá kwíyómpa'a Áánútuna mono'-nánkóná ontá tigúwa'a awánaawanda mimbónó'-náúmpá'á kawé-ánáveumba kwáyowana naaóv'ó Áánútumo Mósesimbo simámakon-amaambo siyáánkai-amaambo óntan-kwandaaira'o agaimái mimpimbó makón-anaveumba awánaawanana kwíyónáa kwésuwana tawáomba kwéuwana anón-awairai kwésuwana anóm-barima kwétowana anón-kaiyaramba kwégumuwana mirá kwéuwa'a awánaraumne.

12

araaigónté arááinkóntéi kwaasái.

¹ awánaawanda kwíyómpa'a umásítai'a éna kwaási agaráátinkai-umasítai'a maarán-úmásítái'a éna moórá-ininko máyowana aaváúgó kwená unáánkwtóiraamba éna áúgomba ánáan-kwirowana máyowana kwíyónko aísamai-andampa'a kwáyowana a'nómpimbá kánumo'a kwáyowana minkánúmópimbá sísamaivakemba kae'á kumbaimái-o'a kwáyowana ² ámúkwara'a máyowana kwená kanaamá túwana iyámpói ankáindayavena áí'a úwana kwáá'a túwana ³ minkákémbá kwíyómpa'a moórá-umasitaikwara'a éna kwaási agaráátinkai-umasítai'a maará éna arááimbá anón-araaimba ména naaeyayán-áúgwará'á ména avakaeté-a'nomba kwáyowana a'nómpinkémbá siyáánkai-awaayaamba kwáyowana usáyaaitaraiwaina kánumo'a avakaeté-kanumo'a a'nómpimbá kwáyowana ⁴ kaer-áyámpákén-ó'á tuwéna moórá-ayampaken-o'a améraandei kwíyúmai awéntayuwowana marapá'á kumúwana iyámpói ankánín-ininkona egwaa'á ména ankáina'a tuvú'-nasuwánáa séna máyowana ⁵ inaamaiyámpói marankówana anón-éna amápa'-maravaken-kwaasira'a asiramái kawáá ínín-iyampoi marankówana Áánútu kárákwiyinintavena miniyámpói ááema mósá tavímairena kwemá kawááin-avara'a móankowana ⁶ miníninkó inkaiséna kavóná-marava'a kwéna Áánútu kwentávéna to'mayaa umánkanaumne sirópa'a koména ayáátáaka'a 1,260 kanaama komáyowana Áánútu kawáá uráiyé.

⁷ kawáá úwasa kwíyómpa'a áái'a tiyésa Áánútuna kwayó'nárawaka'a kárákwirawai áwí'a Máikeri kwemá kwená kwayó'náraware arááinkówé kwená kwayó'náraware áái'a tiyówasa ⁸ Máikeriye kwená kwayó'náraware usáyaaitesa kwíyómpakemba arááinkówé kwená kwayó'náraware kwatuwésa ⁹ anón-araaikomba awéntáyukaawe. naaóv'á marapá'á iraan kavayaambá aúkéna kwenáwí'a Sáátááni póna marapá-kwáási kampar-áimba simátíma'maena kwéiyisasa árai'a siyé kwésewana kwaási simái sáwí'a kwématiyuwaiye. kwenté kwená kwayó'nárawate tuwétayuwowasa marapá'á kunkáawe.

¹⁰ kúmúwa'a isááwánda kwíyómpa'a moóráwai anónka'a séna

Áánútu aúranka'a ména kentáási kwaásiyavena sáwí-kwaasiman-owe kampa'á símae iráiwaimba awéntayuwaisana marapá'á kúmísana póna Áánútu Sáátáánigo tátokaimpinkemba kentáá mégwésiraiye. kentáár'á kawáá éna asirayán-úrandako póna mégwésiraisata awánaraumne. Áánútu ai'marówana marapá'á kunkáiwaina asirayántá awánaraumne. ¹¹ Ísu sipisípi-araakaawai miwítí sáwí-meyamba mairáiwai puwúwana kwená naaemá kunkáimba pósa Áánútun-aaí arupí umái simátíma'maesa kwéiyesa sínkamiyata puwúnawo-imayaa íma umbá asiramái ména Sáátáánigomba usáyaaitaraawe. ¹² keinárawa'a kwíyómpa'a máyáawai mináántávé'a imáyáa é'a aamoí oró. ániwo Sáátáánigo marapá'á kumbéna sáwí'a kwéimba pó'a marapá'á uwí-nómpá'á máyáan-kwaasi sáwí'a umái ménaaowe. Áánútu Sáátáánigomba tuvuwinín-kanaama sáwíyanka'a tímimba póna Sáátáánigo iséna áyántavena kwéiyé

kwíyómpakewai siráiyé.

¹³ súwana minarááinkó áwí'a Sáátáánigo imáyáa éna kwiyómpakemba suwéntayuwaisa'a marapá'á kumbáyaumne séna inaamaiyámpóimo maránkaron-ininkomba kwa'maéna kúwana ¹⁴ arááinkó miníninkómbá tuvúwívo séna Áánútu anón-evontaanko ayóiráámbá kae'á amúwana araravámaena kavóná-marava'a kwentávénamo to'mayaa umánkaropa'a kúwana Áánútu kaumbo-ímá umái ava'moraé-kwiyomba kárákwiraiye. ¹⁵ arááinkó miníninkómbá kwa'maéna ói'a káá'maena nombá umpiyankaanana maya'maéna kówinkwae séna kwa'maéna kúwana ¹⁶ maragó áwa'naa ena kweyááríka'a maramá kitúwana kwenóipinken-donko mimpímbá kumúwana ¹⁷ arááinkó miníninkómbá áyántavena umánkena imáyáa éna séna kwenaráá'maatemo é'a áái'a tiyánaumne-imayaa uráiyé. kwenaráá'maa'a miwí Áánútun-aaí isámai kawé'á ésa Ísu siráin-aimba simátíméwaiman-owe. áái'a tiyánaumne séna uwí-nón-awampa'a to'mayaa umái méraiye.

13

anón-avaa-kwankona kwaasái.

¹ máyowana awánaawanda moórá anón-avaa-kwamba uwí-nómpínkémbá iyéna avakaeté-a'nomba kwáyowana áwááyaamba a'nómpínkémbá siyáánkai irówana usáyaitaraiwaina kánomo'a siyáánkai mináwááyaámpímbá kwáyowana Áánútuntavai simái sáwí'a umánkaron-aimba a'nómpínká'á agaimái kwimakówana ²⁻³ kwemá anón-avaa-iyankaamba ména aísamaima anón-iyanko aísamairaamba kwáyowana ói'a aváár-iyán-óikaamba kwáyowa'a awánaawanana ááéma moóráwai puwínkwáe séna tuvuwúwana urón-karevu'a kawáúgun-avima kwáyowana tuvuwúwana íma puwéna úwoi máyowana arááinkó kwená asirayámbá aména simámena séna marará'á kawáá úndava'a kawáá uwo súwasa amápa'-maravaken-kwaasi awánésa táátavai ésa kentáási anóndakoman-iyé sésa kwenarááíma kwarésa ⁴ arááinkó anón-avaa-kwankomba asirayámbá ámakontavesa arááinkóná imáyáagwara'a mósá marésa anón-avaa-kwankona imáyáa mósá marésa séna anón-avaa-kwanko usáyaitaraimba pósa íma kanaán-umai áái'a tiyamánkanaaowe siráawe.

⁵ suwaná Áánútu mináváá-kwámábá érankowana ména kwenáúma maimaé kwéiyena Áánútumba simái sáwí'a kwéumankowana kaumbo-ímá umái ava'moraé-kwiyomba Áánútu érankowana ména ⁶ Áánútumba simái sáwí'a umánkena kwenáwí'a simái sáwí'a kwéena Áánútumo máyáipa'a simái sáwí'a kwéena kwiyómpa'o máyáawai simái sáwí'a umátinkomba isááwánana ⁷ Áánútu érankowana ména Áánútuna kwaásiye áái'a tiyámái kwéusayaaítana amápar-akun-andaraken-kwaasiye ó'on-o'on-kuwara-kwaasiye ó'on-o'on-aimba kwésun-kwaasiye amápa'-maravaken-kwaasirare kwégawaa úwasa ⁸ amápa'-marava'a máyón-kwaasi anón-avaa-kwankona imáyáa mósá makáawe. Áánútu maramá íma tarórunonka'a sipisipi-araakaawai kentáási sáwí-meyamba mairáiwai pukáiwai kwená aúwáivimba maí'maí'a ónááon-kwaasi túwí'a agaimakáivo mináúwáivímbá túwí'a íma agairáin-kwaasi anón-avaa-kwankona imáyáa mósá makáawe.

⁹ kemá Yóni súnnda isáawai pó'a mináímbá isámai kawé'á oró. ¹⁰ ándáva'a mótkinkanae sésamo ésa mirá ónááowe. tinkamonasa puwígwáe sésamo ésa mirá ónááowe. mindáyavesa Áánútuna kwaási íma Áánútumba auwé'a kwenká'á aráápamái asiramái máero kemá Yóni kwésune.

¹¹ minkákémbá awánaawanda moórá-avaa-kwamba maravínkémbá iréna sipisipi-araakaamba umái ména a'nómpínkémbá kaer-áwááyaámbá kwáyowana amósámba arááinkó amósánkaamba éna ¹² ké'naan-avaa-kwanko aúranka'a ména asirayámbá kwenkákémbá kwémaena mayáímá kwémaena amápa'-maravaken-kwaasiyavena séna anón-avaa-kwankona imáyáa mósá máráaro séna ááemo moóráwaimo puwínkwáe séna tuvúwúwana úwoi máyowaintavena ké'naan-avaa-kwankontavena mináímbá séna ¹³ ó'on-o'om-bayai ímo awánarom-bayai kwémaena séna kwiyómpakemba íramá kumuwó súwana kwaási túranka'a kwégumuwana ¹⁴ Áánútu érankowana ména ké'naan-avaa-kwanko aúranka'a ó'on-o'om-bayai ímo awánarom-bayai kwémaena marapá-kwáási sáwí-ampa'a tavisímái mégwétiyuwena simátimena séna anón-avaa-kwanko áúwawakaani'a úmaraiyana kwenáwí'a anómba íno séna ááemo moóráwaimo puwínkwáe séna tuvúwúwana úwoi máyowaintavena mináímbá súwasa isésa mirá uwaná ¹⁵ Áánútu érankowana ména ké'naan-avaa-kwanko áúwawakaani'ó úmárówaimba ááma amúwana aaí séna kesí imáyáama íma mósá makáawai tñkamiyasa púwóro súwasa mirá kwéuwana

¹⁶ maravínkémbá usaráiwai asiramái súwasa anón-kwaasiyeúwoi-kwaasiye óisankwara-kwaasiye óisaniyaain-kwaasiye úwoi kwénaaun-kwaasiye ó'owiti mayáimá kwémaesa meeyámbá ímo kwémayon-kwaasiye miráumai-kwaasi anón-avaa-kwankona aúváí agayésa évaka'a túwayaanka'a agáyówasa évaka'a tiyáánka'a agáyówasa ¹⁷ évakarawai mináváá-kwánkó áwí'a agáyówasa évakarawai náampaamba agayésa mindáámpáánkóná ááimba kwenáwí'a agaimárón-kwaasi toómbá meeyán-uwasá ímo mirán-áúváí agaimárón-kwaasi íma toómbá meeyán-uráawe.

¹⁸ kemá Yóni sumpo mináimbá kawe'á umái imáyáa oró. kawer-imáyáágwárá-kwáási mindáámpáánkóná ááimba isánááowe. mindáámpáámbá kwaásigontavaiman-iyé. mindáámpáámbá 666 iye kemá Yóni kwésune.

14

aúná-ima siráan-kwasai.

¹ minkákémbá awánaawanda kentáási sáwí-meyamba mairáiwai moórá-omaka'a minómákó áwí'a Sáiyono-omaka'a máyowasa kwesé sáwíva-kwaasi mésa kwenáwíre avowán-áwíre túwayaanka'a agaimakón-kwaasi 144,000 kwaasi máyówa'a ² isááwánda kwíyómpakemba nosiyarákémbó sintenkáámbá kwésuwana kwíyónaai sintenkáámbá kwésuwana sáwíva-kwaasimo uwírembo tuvúwówanamo sintenkáámbá kwésuwa'a isááwánasa ³ kawááin-avaona aúrampa'a mésa éiyaimbo túvamaimo máyówai túrankare anón-kwaasi túrankare mésa aúná-ima kwésesa marapá-kwáásivínkémbá Áánútu meeyámbakain-kwaasiye su'mai mi-144,000-kwáási miníma kanaán-umai kwésesa ⁴ miwímá íma aarai-úmóyámbá kwéesa arupí umái mésa kentáási sáwí-meyamba mairáiwai aráái kwégwarowana kwemá kwaásivinkemba meeyámbarena Áánútuntavena séna miwímá kesí kwaási ésa ená kwaásigwara'a ombá pósa naaemba ó'on-o'on-kwaasi mirá onááowe kwésuwasa ⁵ miwímá íma kampar-áimbá kwésesa miwíwímá íma sáwí-aimba kwáyowai mináúná-ímá suwa'á ísaraumne.

kwíyómpaken-kwayo'narauti kwaasái.

⁶ minkákémbá awánaawanda kwíyómpaken-kwayo'nako sanaan-úramba araravámaena ásí-kwasai kwaikwai'a ínín-kwasai marapá'á máyón-kwaasiyavena amápa'-maravaken-kwaasiye amápar-akun-andaraken-kwaasiye ó'on-o'on-aimba kwésun-kwaasiye ó'on-o'on-kuwara-kwaasiye miráumai-kwaasiyavena simátimindayavena araravámaena kwénaaena ⁷ anónka'a séna Áánútu aavimbá maitinkánín-kanaama kwétivo Áánútun-áároi kwéinkaise'a kwentávé'a kwená ááimba ó'oran-aaimban-iyé seró. kwíyómba maramá uwi-nómbá non-úramba tarórirurawaina imáyáa é'a áwí'a mósá máráaro kwíyómpaken-kwayo'nako siráíye.

⁸ súwana kwenánaaembo kwíyómpaken-kwayo'nako túwai séna anón-daoko áwí'a Pépíróni-nao'a tawísinaawisi umásukaiye. mirá úwasa mindáópaken-kwaasi amápa'-maravaken-kwaasi sáwí-ampa'a tavisimái métínkówasa ó'on-o'on-tantaa'a sáwísawaa uráawe minkwíyómpákén-kwáyó'nákó siráíye.

⁹⁻¹⁰ súwana minkáé'nárai tínaaembo kwíyómpaken-kwayo'nako túwai anónka'a séna kwaásimo anón-avaa-kwankona imáyáawe kwenáúwawakaani'a úmárówaina imáyáawe mósá máráan-kwaasi Áánútu áwáá'a tiyíníye. mináváá-kwánkóná aúváí túwayaankare tiyáánkare agaimakáan-kwaasi Áánútu áwáá'a tiyéna íma sáwíyan-awaa'a tiyínívo anón-awaa'a tiyínasa kwíyómpakemba kawe-kwáyó'nárawa túrankare kentáási sáwí-meyamba mairáiwai aúrankare iramá kwégaipa'a sáwí-kwiyumba ún-ontamba agaimakáipa'a mésa títe kwéinasa ménaaowe. ¹¹ iravínkémbó úmúmbo iyíntemba aasiyaasí títe úmae iyíníye. anón-avaa-kwankona imáyáawe kwenáúwawakaani'o úmárówaina imáyáawe mósá kwémaraawai mináváá-kwánkóná aúváí tíne'á agaimakáawai íma aagándésa aasiyaasí títe úmaena iyíníye.

¹² kemá Yóni sumpo Áánútuna kwaási ísáaro. Áánútun-ai kwétagwiyave'a Ísuwe aráapamai máyáawai asiramái máero kemá Yóni kwésune.

¹³ minkákémbá isááwánda moórawai kwíyómpakemba simásimena séna maanáimbá aúváí-kwandaavimba agayaaó. ívékwara naaénkwara'a Ísóigowe tarúmai máyáawai puwíyanamo éna Áánútu kawe'á umátinkaniye. Áánútun-amanko simásimena séna mináimbá árarai-aimban-iyé. ívé'a mayáimá kwémaesa naaemba aagándésa miwítí mayáivínkémbá paárinin-tantaa'a miwíwá'á kwéniye simásimakaiye siráíye.

kwaásiyavena kwántámai-aimba siráin-kwasai.

¹⁴ súwa'a awánaawanda moórawai kwaási-úrandakoraawai kwayán-áínánk'á ména a'nómpímbá usáyaaitarawaina kánumo'a kóri-ontandei úmakon-kánumo'a kwáyowana

ayáámpimba áwááiyemo tóm-bankara'a kaetám-bánkárá'á tokówana ¹⁵ minkákémbá kwíyómpaken-kwayo'nako kwíyómpa'-mono'-naumpakemba kunákárúwena ainánká'á máyowaintavena anónka'a séna marapá-tómbá kareparáívo toómbó akaráníyonda-kanaama kwétivo kaetám-bánkárá'á toké akaraáo súwana ¹⁶ ainánká'á máyowai kwená kaetám-bánkárá'á tokéna mintómbá ákákaiye.

¹⁷ akarówana mimbónó'-náúmpákémbá ánaembo kunákárúwewoi kwegwárá'á áwááiyemo tóm-bankara'a kaetám-bánkárá'á tokéna máyowana ¹⁸ moóráwai kwenánaemba kwíyómapaken-kwayo'nako irará'á kárákwirowai póimo tuvú'máimo agáyáan-ontan-taareirakemba kunákárúwena áwááiyemo tóm-bankara'a kaetám-bánkárá'á tokówaintavena anónka'a séna marapá'á ándá-aramba ávun-kaivo ená kaetám-bánkárá'á toké minándá-árámbá akaraáo súwana ¹⁹ iséna minándá-árámbá kárámai makáiyé. aisamaivimbo makénamo mapáminanamo anombó kumínanamo uwínín-ayampa'a makáiyé. minándá-áránkóná ááimba sáwí-kwasimo éna Áánútu anón-awaa'a tiyéna ándá-arambo mapámintemba mirá éna ²⁰ ándá-aramba mapákon-ayampa'a anón-daokona awámpá'á mináyámpákáámbá kwaási tuvúkaiye. ándá-aran-anombo kumínemba miwítí naaemá kuména kavirayán-dónkáámbá kumeémena kwaási kwénawikena ayáátááka'a kunkáiyé.

15

avakaeté-sawi-meyankona kwaási.

¹ kumúwa'a awánaawanda kwíyómpa'a umásítai'a éna kwaási agaráátinkai-i'a úwana sáá'a kówana avakaeté-sawi-yantaa'a kwáyowasa kwíyómpakemba avakaeté-kwayo'narawa'a mésa misáwí-yántáá'á timíyanesa kwéesa minávákáéte-sáwí-méyámbá tímátuwaiyanamo misáwí-méyámbó ánáasagwinanamo éna Áánútuna áwáá'a ánásanimba awánarumne.

² awánaawanda nonkwaaúnkáámbá ságayamba kwáyowana évaka'a iraráámbá kwégowasa mindón-awampa'a kwaási mésa íma anón-avaa-kwankona imáyáawe kwenáúwawakaani'o úmárówaina imáyáawe íma mósá kwémaraawai kwená náámpaamba tine'á íma agaimakáawai anón-avaa-kwankomba usáyaaitarowai máyówana Áánútu uwíremba tímakowasa tokésa mésa ³ ímá sésa Áánútuna mayái-kwáásígó áwí'a Mósesinte kentáási sáwí-meyamba mairáiwainte ímá simátinkesa maará sésa

emá Ísóigo Áánútu amápar-asirayamba tokáandawai ená mayái ó'oram-bayai kwémayaanda awánéta sáátavai kwéunaya emá amápa'-maravaken-kwasira'a kawáá uráandawai ená mayái arupí umái kawé'á umái kwémayaane. ⁴ Ísóigo ewé su'mai ó'oran-kawé'a umái aoka'á máyaandawaimba pósa amáparawai enáároi inkaisésa ená ááimba ó'oran-aaimban-íye sénááowe. ená kawé'-máyaíyé su'maimo kwémayaanda paáruraisasa kwéawanesa amápa'-maravaken-kwaasi enópa'a tésa ená imáyáa enáwí'a mósá maránááowe

non-awámpá'á máyówai minímá siráawe.

⁵ suwá'á minkákémbá awánaawanda kwíyómpa'a mono'-náúmpá'á Áánútuna aoka'-náúmpá'á ontán-tigurówasa ⁶ kwíyómpakemba avakaeté-kwayo'narawa'a avakaeté-sawi-meyambo tíménááowai mináóká'-náúmpákémbá kunákárúwesa kwayán-únánkwátói súgáyáagaya ún-unankwatoi urésa tintaara'a terávu-timur-anda urésa máyówasa

⁷ éyaimbo túvamaimo túvowáivinkemba moóráwai avakaeté-taave'a tímúwasa mintáávépímbá Áánútu aasiyaasimó mai'mai'o íniwaimo áwáá'ó tíyín-tantaa'a kwáyowana

⁸ naáúmpa'ó umúntemo íntembá Áánútuna mono'-náúmpá'á kwená asirayánkówé kwená ó'oran-aainkona ságayankowe anómba úwasa kwaási íma kanaán-umai mindáúmpá'á kwéiyesa avakaeté-kwayo'narawa'a avakaeté-sawi-meyamba tímátuwere sésa mindáúmpá'á íma iráawe.

16

Áánútu áwáá'a tikain-kwasai.

¹ minkákémbá isááwanda mono'-náúmpákémbá moóráwai minávákáéte'nárawatavena anónka'a séna avakaeté-taavepinkemba Áánútu áwáá'ó tíyín-tantaa'a marapá'á ayáúsuwaaro súwana ² minávákáéte'nárawapinkemba aivakéwái kwená táávepinkemba marapá'á ayáúsuwowasa anón-avaa-kwankona aúvái tine'á agaimakésa kwenáúwawakaani'o úmárówaina imáyáa mósá makáawaitopa'a anón-karevutomba túwawaapimpa'a kówana títe uráiyé.

³ úwana kwenánaemo máyowai kwená táávepinkemba uwí-nómpá'á ayáúsuwovana uwí-nónkó púwín-kwaasigona naeraáambá úwana uwí-nómpínkén-kwámbá putásariye.

⁴ putásowana minkáé'nárai tínaemo máyowai kwená táávepinkemba nonayumpinká'á ayáúsuwovana naae-nómbá aukúwa'a ⁵ minkákémbá isááwánda kwíyómpaken-kwayo'na'a nonká'á kárákwirowai séna

emá kawer-úrumba umái máyaandawai aiva'á mé ívékwará'a máyaandawai misáwí-méyámbó tímakaanda kawé'a umái arupí uráne. ⁶ ená kwaásiye enáái simátimakaawaiye tínkamuwasa pukáantavai naae-nómbá aútínkaraane. mindáyavai kawé'a kwéé miwítí sáwí-mayaigona anondá tímakaane nonká'á kárákwirowai súwa'a ⁷ isááwánda moórawai póimo tuvú máimo agáyáan-ontantaareirakemba séna

Áánútu Ísóigo amápar-asirayamba tokáandawai misáwí-méyámbó tímakaanda kawé'a umái arupí uráne

siráíye.

⁸ súwana minkáúmbónárau tínaemo máyowai kwená táávepinkemba aaváurá'á ayáúsuwovana Áánútu érankowana kwaási tine'ó iramó kaintembá aa'á kéna tinepái ó'oraimai kówana ⁹ tite úwasa Áánútumba simái sáwí'a umánkesa Áánútunopakemba misáwí-méyámbá kwétiye sumbánivo miwítí sáwí-mayai íma tuwésa Áánútunopa'a tésa kwená ááimba ó'oran-aaimban-íye íma siráawe.

¹⁰ íma suwaná minéyáíndárau tínaemo máyowai kwená táávepinkemba anón-avaa-kwanko kwaásira'a kawáá urópa'a ayáúsuwovana tínkuwasa kwemá kawáá urówai tuní-áyámpá'á mésa tite kwéuwasa kwáá'a kwétesa tímáávi túwááyaandei kwéunkaresa ¹¹ tite kwéuwana karevú'a kwégotavai Áánútumba kwíyómpakewaimba simái sáwí'a umánkómbanivo íma sáwí-mayai tuwésa kwenópa'a tiráawe.

¹² íma tuwaná minévá'áásínárawa tínaemo máyowai kwená táávepinkemba anón-donko áwí'a Yúvéretísi-nonka'a ayáúsuwovana mindómbá ká'náguwasa aaváúmo usón-ayampa'-marapimpa'a kawáá urówaiti aambá kwíyúntavena mindómbá ka'náguwaiye.

¹³⁻¹⁴ mindómbá ká'náguwa'a awánaawanda arááínkó óipinkemba awáímá túwana anón-avaa-kwanko óipinkemba awáímá túwana kampar-áímbó simátimakowai óipinkemba awáímá túwasa minkáúmbó-áwáígó tirumpimbá kaumbo-táráwáá-kwámbá mésa ó'on-o'om-bayai ímo awánarom-bayai kwémaesa Áánútuwemo áái'o tíyénesa amápa'-marava'a kwénaesa kawáá-kwáási tí'maesa Áánútu amápar-asirayamba tokáiwaina anón-kanaama áái'o tíyénesa tiráawe. ¹⁵ kemá Yóni simátimé'a sé'a Ísu séna umóyán-kwáásímó tímbo ímo isarawanamó tintembá íma isarenka'a kúmóna simu'marésa unáánkwátói úmaresa máyaiyawai íma unáánkwátói-iyaaaintavesa tigaemá onááowe Ísu siráíye kemá Yóni sune. awánaawaanda ¹⁶ minkákémbá kawáá-kwáási tí'maesa moórá-ayampa'a máúpa'a Yútaa-kwaasi tááivinkemba Ípiru-aimpinkemba Áámágétoni-maravare kwésesa torupamá méraawe.

¹⁷ máyowana minává'móráénárawa tínaemo máyowai kwená táávepinkemba úndámo torópa'a ayáúsuwovana moórawai mono'-náúmpá'á kawááin-avarakemba anónka'a séna amápa'-mayai ánásagwiye súwana ¹⁸ kwíyónaai kwésuwana awairái kwésuwana tawáomba kwéuwana anóm-barima téna marapá'á kwaási máyónkakene ívékwará'o máyáankare mirám-bárimá íma kwétena ¹⁹ anón-daopa'a kaumborá'á maramá kitíraa'a uréna tawákaa'a úwana amápa'-marava'a anón-daopimpa'a tawísinaawisi úwana Áánútu Pépíróni-anon-daopaken-kwaasi sáwí'a umbá Áánútu imáyáa éna áwáá'a tiyéna miwítí sáwí-meyamba anómba tímúwana ²⁰ nonavuvumpa'-máramá amápa'a nawíkásuwovana omátomba arúwáásé umágúwana ²¹ kwíyómpakemba anón-umbai tain-óntánkáámbá kaaíyaramba kuména kwaási tínkamuwasa Áánútumba simái sáwí'a umánkaraawe. anón-kaaiyaramba anómba sáwí-meyamba tímúntavesa Áánútumba simái sáwí'a umánkaraawe.

17

Pépiróni-kwaasi kwántámai-aimba siráin-kwasai.

¹ sáwí'a umánkówana kwíyómpakemba avakaeté-kwayo'narawa'a avakaeté-taave'a tokówaivinkemba moórawai simásiména séna tiréna'a éénánká'á nááin-inimba sáwí-meyamba mayáinda agaráánkáano. minínínkóná ááimba anón-daopa'a sáwiva'-non-awampa'-naopa'an-íye. ² mindáópaken-kwaasimo ó'on-o'on-tantaa'o sáwí'o ombá amápa'-maravaken-kawaa-kwaasi mirá uráawe. uwo'aó'-nómbó nésamo uwo'aó'ó on-tembá mindáópaken-kwaasi sáwí'o ombá ó'on-o'om-baravaken-kwaasi tuwánésa mirá uráawe simásimakaiye.

³ simásímatuwowana Áánútun-amanko kempímbá anómba umásinkowana minkwíyómpákéwái sí'maena kavóná-marava'a mósinkowa'a awánaawanda moórá-anon-avaa-kwanko moórá-inimba ayáá'marena ména áúwawaa'a naae-áúmá kwáyowana Áánútumba simái sáwí'a umánkaron-aimba ane'a agaimakówana avakaeté-a'nomba kwáyowana miná'nómpímbá áwááyaamba siyáánkai usarówana ⁴ minínínkóná únáánkwtóí évaka'a naae-únáánkwtóí évaka'a sokón-unankwatoí uréna kwená konaarírí-yántáá'á sáwívar-ontamba tuwéna maimái umásokena kóri-ontandei úmakon-don-anama ayáámpimba tokéna mindón-ánávímbá sáwí-yantaare su'mai ógwitena sáwísawaamo uwáiná áaimba mindón-ánávímbá kwáyowana ⁵ aúwayaanka'a agaimakéna séna anón-daopa'a áwí'a Pépíróni-naopa'a eénánká'á nááówai tinówa é'a marapá'ó sáwísawaa kwéowai tinówa úne agaimaréna súwana ⁶ Áánútuna kwaásiye Ísun-aaí simátimakowaiye tinkamuwasa púwúwana uwo'aó'-nómbó nésamo uwo'aó'ó ontembá minínínkó tínkamena uwo'aó'á úwa'a awánaawanda sáá'a kówana ⁷ kwíyómpakewai simásimena séna ima áá'a káino. mináváá-kwánkó minínínkómbá ayáákaimba avakaeté-a'nomba írásana siyáánkai-awaayaamba kwáyáiwaiye minínínkónté miwítí áaimba simámenaumne. ⁸ awánáánda-avaa-kwankona áaimba ááéma ména pukáimba póna avéúnyaaimbaipinkemba usásinainana Áánútu ánasasuwaníye. Áánútu maramá ima taróruwonka'a maí'mai'a ónááon-kwaasi túwí'a agaimaréna ímo túwí'o agairáin-kwaasi mináváá-kwámbá usásinainda awánésa táátawai ónááowe. ááéma ména pukáimba usásinanintavai táátavai ónááowe kwíyómpaken-kwayo'nako simásimakaiye.

⁹ simásímatuwena séna kawer-ímáyáágwáráwái mináínkóná áaimba isánááowe. minávákáété-á'nónkóná áaimba avakaeté-omaka'a minínínkó méraipa'an-íye. miná'nónkóná ááinkwara'a avakaeté-kawaa-kwaasin-owe. ¹⁰ minávákáété-kawaa-kwaasivinkemba éva'aasei kawáá urésa púwúwana moórawai máyáimba póna moórawai aáno paaréna sáwíyanka'a méníye. ¹¹ mináváá-kwánkó ááémo ménamo pukáiwaina áaimba minávákáété-kawaa-kwaasi tínaemba kawáá umai méníwai éna minávákáété-kawaanarawakaamba mirá ína Áánútu ánasasuwaníye. ¹² siyáánkai-awaayaamba kwáyáiwaina áaimba siyáánkai-kawaa-kwaasi kawáá-máyái ima mairésa naaémba anón-avaa-kwankona asirayámbá mairésa sáwíyanka'a kawáá ónááowe. ¹³ miwítí asirayámbá kwaásira'a kawáá ónááontavesa mimbórá-ímáyáá ésa anón-avaa-kwankona ímáyaá kwarésa ¹⁴ kentáási sáwí-meyamba mairáiwaimba áái'a tíyáiyana kwemá usáyaaitena amápar-asirayankwara-kwaasi kwená asirayánkó usáyaaitarawai póna amápa-kawaa-kwaasira'a kawáá uráiwai póna usáyaaitaniye. tááyena kesí kwaásin-owe siráísasa kwémbá ima auwésa kwenaráái kwégwaraawai usáyaaindara'a kwesé ménaaowe kwíyómpaken-kwayo'nako simásimakaiye.

¹⁵ simásímatuwena séna awánáánda-nonkona áaimba eénánká'ó nááín-ininko máyáin-donkona áaimba sáwíva-kwaasi amápa'-maravakemba ó'on-o'on-kuwara-kwaasi ó'on-o'on-aimba kwésen-kwaasin-owe. ¹⁶ aváá-kwánkóé siyáánkai-awaayaankwarawai awánáándawai eénánká'ó nááín-ininkomba tíyántavesa umánkesa sáwí'a umánkesa unáánkwtóí ayú'máyáawana unáánkwtóí-íyaaimba máyainasa amá'á násuwesa ayáántamba agaisuwánááowe. ¹⁷ Áánútu misáwí-kwáási ímáyaá tímúwasa mimbórá-ímáyáá ésa kwaásira'o kawáá í-ásíráyámbá anón-avaa-kwankomba amésa pósa Áánútuna ímáyaávinkeni'a íyana Áánútumo siráin-aimba paáriníye. ¹⁸ minínímbó awánáánda-ininkona áaimba anón-daopakewai amápa'-maravaken-kawaa-kwaasira'a kwégawaa-owain-owe kwíyómpaken-kwayo'nako simásimakaiye.

18

Pépiróni-nao'a tawísinaawisi uráin-kwasai.

¹ simásímatuwowana awánaawanda moórá-kwayo'nako kwíyómapakemba kuména anón-asirayamba tokéna kwenanekembá marará'á kusá kwégowana ² anónka'a séna tawísinaawisi uráimba anón-daopa'a áwí'a Pépíróni-naopa'a tawísinaawisi umásuwaisana taraváá-kwántóné ó'on-o'o-sawí-yantaare mindáópa'a máyáísana sáwí-numawe ínkáísén-dumawe mindáópa'a máyáíye. ³ Pépíróni-naopaken-kwaasi ó'on-o'on-tantaa'o sáwísawaamo umbá amápa'-maravaken-kwaasi tuwánésa mirá uráowe. amápa'-maravaken-kawaa-kwaasi Pépíróni-naopaken-kwaasiti sáwí-amba kwakáawe. amápa'-maravaken-kwaasi óísamba tíma'maesa kwénaaun-kwaasi anón-ontamba mayánáe sésa Pépíróni-naopaken-kwaasiti sáwí-amba kwakáawe. mindáyavena Pépíróni-naopa'a tawísinaawisi umáguwana kwaási ánasaguraawe siráíye.

⁴ minkákémbá isááwánda kwíyómpakemba moórawai séna

kesí kwaásiyono. sáwí'o ontembá mirá ováínivo mindáópa'a túwáaro. miwítí sáwí-meyamba máyáavainivo mindáópa'a túwáaro. ⁵ Pépíróni-naopaken-kwaasi sáwí'a úmae iráamba Áánútu misáwí-yántáá'á imáyáa éna sáwí-meyamba kwétimivo mindáópa'a túwáaro. ⁶ Áánútuwo mindáópaken-kwaasi sáwí'a uráantavai sáwí'a umátinkaaó. sáwíwaka'a sáwí'a uráantavai kaesé-umai sáwí-meyamba tíma'mae iyuwó. ⁷ tirááimo taim-báyáímó kwémaesamo sésamo kawe'-má'yá'yá kwémayaumne sentembá títemo índai'a umátinke tirumbá sáwí'a umátinkaaó. miwí túma maimaé iyésa sésa amápa'-maravaken-kwaasira'a kawáá úndampo íma ketor-inínkáántá umái méta ivi'á tánaumne siráawe. ⁸ Áánútu Ísóigo aaivimbá kwémaitinkaiwai amápar-asirayamba tokáimba póna mimbórá-táwai sáwí-meyamba tímínasa évakarawai puwíyasa ivi'á kwétaiyana ayawaimá kwétainasa puwíyana mindáópa'a iramá kágwiniye

siráiye.

⁹ simásuwena sésa amápa'-maravaken-kawaa-kwaasiyomba Pépíróni-naopaken-kwaasiti sáwí-amba kwarésa ó'on-ó'on-tantaa'a sáwí'a uráawai mindáópa'a iramá kánín-umumba awánésa toikampóí'a urésa ivi'á tánááowe. ¹⁰ miwítí sáwí-meyamba awánésa tiyántámbá kwétainasa táátavai kwéesa némpa'a mésa eésé'á ésa sésa anón-daopa'a Pépíróni-naopa'a awánáundaya siruntá kwéiye. asirayán-dáópa'a isaná mimbórá-táwai sáwí-meyamba tiráiyé sénááowe.

¹¹ siyasa Pépíróni-naopaken-kwaasi óisamba íma meeyán-unkakémbá pukáantavesa mindáyavai amápa'-marava'a óisamba tíma'maesa kwénaaon-kwaasi ivi'á tánááowe. ¹² miwítí óisamba tíma'maesa kwénaaon-óisamba anón-ontamba tuwésa kawer-óntámbá ó'on-ó'on-ontamba meeyán-uraan-ontane kawer-únánkwátói évaka'a sokón-unankwatoiyé évaka'a naeeyayán-únánkwátói taaimá kawe-kwiyúmbá ún-taaiye évaka-tantaa'a pówááyandei ésa taainéi ésa naeeyayán-óntándéi ésa asirayán-óntándéi ésa kaawai-óntándéi úmakaan-tantaare ¹³ ásíi-kanama toópimbá umándaan-kanawe ásíi-kwiyumba ún-kanawe ásíi-kwiyumba ún-basawene ándá-aran-done masawéne kanaráán-tóné ampaantaríraan-tone póima évaka'a purumakané sipísipiye ósine póimo maimaénamo nááin-kaariye kwayó-kwáásiyómbá miwítí mayáímá kwémaesa meeyámbá íma kwémayaan-kwaasiye mirám-baaran-tantaa'a Pépíróni-naopaken-kwaasi íma meeyámbaresa pukáantavesa ivi'á kwétesa ¹⁴ sésa tirááimo kwétain-tantaa'a ánásaimba miwítí óisane miwítí konaariri-yántáaré ánásaimba póna íma ó'a paáriníye sésa ¹⁵ óisamba tíma'maesa kwénaaon-kwaasi mirán-tántáá'á kwétimesa anón-ontamba kwémayaan-kwaasi Pépíróni-naopa'o sáwí-meyambo máyáamba awánésa tiyántámbá kwétainasa táátavai kwéesa némpa'a mésa toikampóí'a urésa ivi'á tésa ¹⁶ eésé'a ésa sésa anón-daopa'a Pépíróni-naopa'a awánáundaya siruntá kwéiye. miwí kawer-únánkwátói naeeyayán-únánkwátóiyé sokón-unankwatoiyé urésa miwítí konaariri-yántáá'á anón-ontamba tuwésa maimái umásokaawe. ¹⁷⁻¹⁸ mimbórá-táwai miwítí anón-óisamba sáwísawaa umásukaiye sénááowe. nompí-sípíyó tivóisaíye nompí-sípívimbá mayáímá kwémayaawaiye nompí-sípívimbá úwoi kwénaaowaiye nompí-sípívimbá óisamba tíma'maesa kwénaaowaiye miráumai-kwaasi mindáópa'a iramá kwégain-umumba awánésa némpa'a mésa sésa mindáókoma amápa'-naokomba usáyaaitarain-daokomaníye sésa ¹⁹ tirunkó sáwí'a ínasa ovaimá káúmai ti'nómpá'á avésa toikampóí'a urésa ivi'á kwétesa eésé'á ésa sésa anón-daopa'a Pépíróni-naopa'a awánáundaya siruntá kwéiye. mindáópaken-kwaasi sáwívar-óisamba makáamba pósa nompí-sípívimbá kwénaaon-kwaasi amáparawai sáwívar-ontamba mairáawe. mimbórá-táwai mindáó'a sáwísawaa umásukaiye sénááowe.

²⁰ kemá Yóni súná keinárawa'a kwíyómpa'a máyáawaiye Áánútuna kwaásiye Ísuna aantá-kwaasiye Áánútun-aaí simátimakaawaiye tirunkó kawe'á íniye. Pépíróni-naopaken-kwaasi keinárawa'a sáwí'a umátinkáamba póna Áánútu anondá sáwí-meyamba tímínana póna tirunkó kawe'á íniye kemá Yóni súne.

²¹ minkákémbá kwíyómpaken-kwayo'nako asirayáwái anón-ontamba umbaiyé tón-ontamba maimaéna uwi-nómpimbá mámetuwena sésa minúmbái-óntámbó máasiramaimo mámetuwáúndamo nompímbó kumeémenamo aúyokwintemba minánón-dáoko Pépíróni-naokomba asiramái sáwísawaa umásuwaanasa íma ó'a ónááowe. ²² mindáópa'a kwaási íma ó'a uwírema tuvuwésa kámoyamba tésa nasé'nasepaamba tésa ímá sésa íma mirá siyasa isánááowe. amápa-tantaa'a íma taróriyasa awánanaaowe. toómbá íma agáyémba awánanaaowe. ²³ oómbá íma kúra'maesa nááiyamba awánanaaowe. aaraiyé kwaaiyé íma mésa unáánkwátói-i'o káinda íma awánanaaowe. mindáópaken-kwaasi óisamba tíma'maesa kwénaaon-kwaasi amápa'-marava'o tíma'mae kwénaaon-kwaasi usáyaaitaraawe. pukaa'ó agáyáamba amápa'-maravaken-kwaasi tuwánésa kampa'á sésa

kawe'á kwéowe sésa misáwí-ámbá kwakáawe. ²⁴ mindáópaken-kwaasi imáyáa tímúwasa Áánútun-ai simátímakaawaiye Áánútuna kwaásiye tínkamuwasa pukáamba póna Áánútu anondá sáwí-meyamba tímakaiye siráiyee.

19

kwíyómpa'a imá siráan-kwasai.

¹ simásuwowasa kwíyómpakemba sáwíva-kwaasimo kwésuntemba suwa'á isááwánasa sésa

Áánútu áwíta mósá kwémaraumne. kentáási Áánútu amápa-tantaa'a usáyaaaitarena kwená ááimba ó'oran-aaimba isaná asirayánkwáráwái ména ² mindáyavena misáwí-méyámbó tímakaimba kawe'á umái arupí uráiyee. mindáópaken-kwaasi amápa'-maravaken-kwaasi sáwí-ampa'a tavisimái métínkówasa ó'on-o'on-tantaa'a sáwísawaa uráamba póna sáwí-meyamba tímakaiye. mindáópaken-kwaasi Áánútuna kwayó'nárawa'a tínkamowasa pukáamba póna anondá sáwí-meyamba tímakaiye simásuwesa ³ ó'a sésa

Áánútu áwíta mósá kwémaraumne. mindáópa'a iramá kwégena úmúmba úmae kwéiyena íma ánásaniye

suwasá ⁴ moórá-kwaai aiyayaan-umai éiyain-anon-kwaasiye éiyaimbo túvamaimo máyówaiye Áánútu kawááin-avara'a máyowai aúranka'a kívairea kwená imáyáa mósá marésa sésa árair-aimba isatá Áánútu áwíta mósá kwémaraumne siráawe.

⁵ suwaná minkákémbá kawááin-avarakemba aagíowé su'mai séna keinárawa'a anón-kwaasivinkene úwoi-kwaasivinkene Áánútuna kwayó'nárawa'a kwenáismaivimbo máyáawai amáparawai kwenáwí'a mósá máráaro siráiyee.

Ísu kwená kwaási kwétirain-kwasai.

⁶ simásuwowasa sáwíva-kwaasimo suntembá kwésuwana nosiyarákémbó sintenkáámbá kwésuwana kwíyónaaimo sintenkáámbá kwésuwa'a isááwánasa anónka'a sésa

kentáási Ísóigo Áánútu amápar-asirayamba tokáiwai kwégawaa-isata póta kwenáwíta mósá kwémaraumne. ⁷ áwüwinimbo tuwai'máátópa'o kwígwáesamo tokwaa ontembá kentáási sáwí-meyambo mairáiwai kuntiránín-kanaa amu'marésa ménaaon-kanaa kwétisana póna sirunkóyá aamoiyá kwéisata kwená ááimba ó'oran-aaimban-iyee kwésune. ⁸ Áánútu Ísumo kuntiránín-kwaasi kawer-únánkwátói kwayán-únánkwátói umátínkáisasa méraawe siráawe.

minúnánkwátóigona ááimba Áánútuna kwaási arupí-mayaima kwémayaawe.

⁹ minkákémbá kwíyómpaken-kwayo'nako Ísun-aaiyavai áraire kwéséwaiyavena imáyáa éna kembá Yónimba simásimena séna maanáimbó simáménda aúváivimba agayaaó. kentí sáwí-meyamba mairáiwaina aaraimó tokwaa on-tánómbá nánáaontavena Áánútu kwétaayain-kwaasi tirunkó aamoi kwéiyee simásimatuwena séna Áánútu mináimbá árai'a siyee kwíyómpaken-kwayo'nako simásimuwa'a ¹⁰ kwená imáyáa mósá maránáe kwése'a aísamaivimba kívairaawanana simásimena séna íma mirán-uwó. emó ená kwaásiyemo Áánútuna kwayó'nárawa'o é'o Ísumo siráimbo taagwiyavúntemba kegwárá'á Áánútuna kwayó'ná'á úmpo kesí imáyáa íma mósá maré Áánútuna imáyáawe su'mai mósá maraaó simásimakaiye. Áánútun-ai simátíméwaimo sembá Ísuntavesa kwésese.

Ísuntavena kwántámai-aimba siráin-kwasai.

¹¹ minkákémbá awánaawanda kwíyómpa'a ontá tigurówana moórá-poigo áwí'a ósimba ména moóráwaimba ayáá'mare máyowana kwenáwí'a árai'na'a éna arupí umái máyainda'a póna aavimbó maitínkáimba arupí kwéena áái'o tíyáimba arupí kwéena ¹² aúrango iraráámbá kwégowana a'nómpimbá usáyaaitaraiwaina kánumo'a sáwíva'a kwiréna kwenane'á moórá-awí'a agaimakówana mináwíkoná áaimba ó'owi íma ísówana kwewé su'mai kwéisená ¹³ kwená unáánkwátói naevimbá tu'mái umásokowasa kwenáwí'a Áánútuna imáyáa agaráátínkáiwai Áánútun-aigoman-iyee kwésuwasa ¹⁴ kwíyómpakewai áái'o tíyánááowai kwayán-ósin-arósáanumpimba mésa kawer-únánkwátói kwayán-únánkwátói umásokesa kwenánaaemba kwárówana ¹⁵ kwenóipinkemba taánasatama áwááigwara'a kwáyowana amápa'-maravaken-kwaasi karánín-tanasatama kwáyowana asirayán-támayo'a tokéna asiramái kawáá íniye. Áánútu amápar-asirayankwarawai kwená namuro-kwáásiyávéna anón-awaa'a a tíyínana asirayán-támayo'a tokáiwai sáwí-meyamba tímínana ándá-arambo mapámówanamo anómbó kúmíntemba mirá-sáwí-méyámbá tímíniye. ¹⁶ kwená unáánkwátóirare amúntánkáré

áwí'a agaimaréna séna amápar-asirayankwara-kwaasi kwená asirayánkó usáyaaitaraiwai éna amápa-kawaa-kwaasira'a kawáá uráiwaiman-iyé séna agaimakáiyé.

¹⁷ agaimarówa'a awánaawanda moóráwai kwíyómpaken-kwayo'nako aaváúmo kwáyonka'a ména sanaan-úrambo araravámaenamó kwénaain-dumaontavena anónka'a séna Áánútu anón-tomba kwaási timakáán-tómbá timínimba pósa tayorupanááowe. ¹⁸ kawáá-kwáási timaré i-kwáásiti anón-kwaasi timaré asirayán-kwáási timaré ósinton-timare tiyáá'maesamo kwénaaon-kwaasi timaré amápa-kwaasi timaré úwoi kwénaaon-kwaasi timaré ó'owiti mayáímó kwémaesamo meéyámbó ímo kwémayaan-kwaasi timaré anón-kwaasi timaré úwoi-kwaasi timaré miráumai-kwaasiyon-timare tamandaaró siráiyé.

¹⁹ súwa'a awánaawanda anón-avaa-kwankoe amápa'-maravaken-kawaa-kwaasiye miwítí i-kwáásiyé torupésa ósin-arósaánumpimba máyowaiye kwená kwaásiye áái'a tiyáiyanesa toruparówasa ²⁰ ósin-arósaánumpimba máyowai anón-avaa-kwankomba tátoresá kampar-áimbó simátimákwaimba tátokowana kwemá ááéma anón-avaa-kwankoe aúranka'a ó'on-o'om-bayai ímo awánarom-bayai kwémaena anón-avaa-kwankona aúváimo tine'ó agaimakáán-kwaasi kwenáúwawakaani'ó umárówaina imáyáamo mósá makáán-kwaasi sáwí-ampa'a tavisimái métínkarowainte anón-avaa-kwankonte mindárai tátokesa úwoi máyówasa sáwí-marupa'a iramá káma-kama kwéena sáwí-kwiyumba kwéum-barupa'a túwówana ²¹ ósin-arósaánumpimba máyowai minkáé'náraití kwaási óipinken-tanasatanei karówasa putásowana numayónkó timá'á áainaraiye.

20

ayáatáaka'a 1,000 ima kwémaen-kwasai.

¹ ááinasuwowa'a awánaawanda kwíyómpakemba moórá-kwayo'nako kuména avéúniyaaim-baipinken-kima tokéna asirayán-ándá umbái tón-andama tokéna ² arááinkómbá kuntátokena naaóv'á marapá'á iraan kavayaambá aúkéna marapá-kwáási kampar-áimbá simátíma'maena iráiwai áwí'a Sáátáánigomba kuntátó'mai 1,000 ima úwoi ménintavena asááumarena ³ avéúniyaaim-baipimba awéntayuwena óika'a awááumai sanómbá támakaimba 1,000 ima mimpímbá ména amápa'-maravaken-kwaasi kampar-áimbá simátiminasa árai'a siyé seváámpóna mimpímbá ména 1,000 ima ánasainana ayúrankainana sáwíyanka'a naaíniye.

⁴ minkákémbá awánaawanda kawááuwaiti avamá kwáyowasa minkávámbá kwaási máyówana Áánútu imáyáa timúwasa kwaásiti ááimba tísaa umai isanááomba awánaawanda kwaási timambá kwáyowai Áánútun-ai Ísumo siráimba simátímúwasa tinumarambá arátúwówasa pukáawai miwímá anón-avaa-kwankona imáyáawe kwenáúwawakaani'ó umárówaina imáyáawe ímo mósá makówai anón-avaa-kwankona aúváí túwayaankaare tiyáánkare ímo agaimakówai miwímá pukáámpinkemba usásinesa Ísu Káráisitiye kawáá ésa 1,000 ima ménaaowe. ⁵ minkánáá kwaási pukémpinkemba usásinanaaon-kanaa aiva-kánáá ínasa 1,000 ima maisuwésa ó'on-kwaasi pukémpinkemba usásinanaaowe. ⁶ pukémpinkemba aiva'ó usásinanaaowai tirunkó kawé'á ínasa aamoí ésa sáwí-marupa'o iramá kwégaim-barupatavesa íma táátavai ésa Áánútuna mayái Ísu Káráisitina mayái kwémaesa Káráisitiye kawáá-máyái kwémaesa 1,000 ivimba mirá ónááowe.

Sáátáánigomba usáyaaitain-kwasai.

⁷ 1,000 ima maisuwéna Sáátáánigomba ayúrankainana ⁸ amápa'-marava'a kwénaaena amápa-kwaasi kampar-áimbá simátíma'maena kwénaaena Kóko-kwaasiye Mékoko-kwaasiye áái'o tiyáíndayavena tí'maena sáwíva-kwaasi íma kanaán-umai táámpawanda-kwaasi mésa ⁹ amápar-ayampa'a kwaási-marimba kwimakésa tésa Áánútuna kwaási máyópa'a Áánútu mindáópa'a imáyáa kwéin-daopa'a taúkumaresa máyówana kwíyómpakemba iramá kuména minkwáási kunkavútuwawana ¹⁰ Áánútuma kampar-áimbó simátimákwaimba Sáátáánigomba tátó'mai sáwí-marupa'a iramá káma-kama kwéena sáwí-kwiyumba kwéum-barupa'a améntayuwena anón-avaa-kwante kampar-áimbó simátimákwainte timéntayukaim-baipimba améntayuwawana tí'a úmae kwéiyena íma ánasaniye.

pukáan-kwaasiti ááintavai tísaa ínín-kwasai.

¹¹ minkákémbá awánaawanda kawááin-avama anómba kwayá-ávamá kwáyowana moóráwai minká'á máyowana kwenópakemba maramá kwíyóm-baru'a taaínkaaruréna aúyokuwa'a ¹² awánaawanda pukáan-kwaasi anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye

kawááin-avaona aúrampa'a máyówana Áánútu aúváí-kwandaaiyomba awaséna moórá-kwandaavimba kwaási aúiná'i'ó umáimo maí'mai'a ónááowai túwí'a kwáyowana évaka-kwandaavimba kwaási marapá'ó uráan-aimba kwáyowana Áánútu mináúváí awánéna miwítí ááimba tísaa umai kwéisenaa aavimbá maitínkaraiye. ¹³ uwí-nómpímbó pukáan-kwaasi usásinowasa mara-úrappa'ó pukáan-kwaasi usásinowasa pukáan-kwaasi timambá kwáyowai usásinowana Áánútu moórá-mora-kwaasi miwítí ááimba tuwánéna aavimbá maitínkéna ¹⁴⁻¹⁵ kwaási aúiná'i'ó umáimo maí'mai'a ónááowai túwí'a agaimakón-kwandaavimba ímo túwí'ó agaimakówai Áánútu sáwí-marupa'a iramá káma-kama kwéum-barupa'a tíméntayuwowasa kwaántái maru'á ánásowasa kwaási íma ókwara'a púwúwa'a awánaraumne.

21

aúná-mara aúiná-kwiyom-barukona kwaasái.

¹ minkákémbá awánaawanda marawé kwíyóm-barure ánásaguwana aúiná-marawe aúiná-kwiyom-barure kwáyowana marará'á uwí-nómbá íma kwáyowa'a ² awánaawanda aúiná-nao'a kawé-náór-úrampa kwíyómpa'a paárurena Áánútunopakemba kuména Yérúsaremu-naopakaan-dao'a úmbanivo aúiná-nao'a úwana aúwininko aúiná-unankwatoí konaarirí úmarenamo awaikónópa'ó kwintembá mindáo'a konaarirí úmakowana ³ kawááin-avarakemba moórawai anónka'a séna ívé'a Áánúto ménimba kwaásivimba ména miwísé máyainasa miwí kwená kwaási-i'á íyana miwísé ména íma tiyuwéna ⁴ miwí tí'numá uwátiyuwainana ááeraan-tantaa'a amápa'a ánásasuwanasa pósa íma puwésa íma toikampóí'a ésa íma iví'á tésa íma tí'a éna mirá íniye siráiyé.

⁵ súwana kawááin-avara'a máyowai séna amápa-tantaa'a aúináma kwéune simásuwena séna maanáimbó simámunda aúváivimba agayaaó. mináimbá árar-aimba póna paáriníye simásimena ⁶ séna amápa'-mayai ánásagwiye. aivaré naaéne miwáná ááimba kemá úne. aiva'á mé'a ívékwara'a mé'a maí'mai'a ónaumne. amápa-tantaakona ááimba kemá úne. nontáví táái tinkáindawai nombá tíménasa íma meeyáambaraiyamba úwoi tíménasa aúiná'i'ó umáimo maí'mai'a ónááowe. ⁷ sáwí-yantaakomba kwéusayaaitaawai kesópakemba kawé-tántáá'á amápa'a tíménda miwítí Ísóigo onasá kesí iyámpóí'a ónááowe. ⁸ ánivo ímo asiramái kesé máyáawaiye ímo kesé aráápamái máyáawaiye sáwí'ó umáimo máyáawaiye kwaási tinkamowasa púwóni'á owáiyé aarai-úmóyané kwaai-úmóyané kwéowaiye pukaa'ó agáyáawaiye uwaa'á on-kwáásiyé kampar-isóigóné kwaántá-kwaasiyeti ímáya mósá máráawaiye kampar-áimbó kwésewaiye mirámó on-kwáási sáwí-marupa'a iramá káma-kama kwéena sáwí-kwiyumba kwéim-barupa'a Áánútuna némpa'a mésa maí'mai'a ónááowe siráiyé.

⁹ súwana kwíyómpakemba avakaeté-kwayo'narawa'a avakaeté-taave'a tokésa avakaeté-sawí-meyamba tímakowaiwinkemba moórawai simásimena séna tiréna'a Ísun-aaíyavesa áraire kwésewai kentí sáwí-meyambo mairáiwaina aúiná-ininkaani'ó on-kwáási agarááránkáano súwana ¹⁰ Áánútun-amanko kempímbá anómbo umásinkowana sí'maena anón-omapa'a ayáátáár-omapimba móisinkena awánaao súwa'a awánaawanda kawé-náór-úrampa Yérúsaremu-naopakaamba kwíyómpakemba Áánútunopakemba kumúwana ¹¹ Áánútuna ságayamba mindáo'pa'a kwáyontavena mindáo'á sán-kówasa anón-ontambo kwétuwesamo mairáan-ontambo taayáná-kwisiyan-ontambo makáawanamo sámó kaintembá mindáo'á mirá éna sán-kwégowasa ¹² íi'á óntandei sanaan-úrampa úmakowana minípímbá ontamá sísamaivakemba kae'á kumbaimái-ontama kwáyowasa minóntará'á kwíyómpaken-kwayo'narawa'a sísamaivakemba kae'á kumbaimáinarau kárakwiresa máyówana Ísareri áánimbaa túwí'a sísamaivakemba kae'á kumbaimáiwai túwí'a minóntará'á agaimakówana ¹³ aaváúmó usón-ayampa'a kaumbo-óntámá kwáúwana aaváúmó kumperón-ayampa'a kaumbo-óntámá káúwana évarevar-akwampa'a kaumbo kaumbó kwáyowasa ¹⁴ óntamba sísamaivakemba kae'á kumbaimái-ontamba marésa minóntánk'á íi'á úmakowasa minóntánk'á kentaási sáwí-meyambo mairáiwaina aantá-kwaasi túwí'a agaimakówa'a awánaraumne.

¹⁵ awánaawanda kwíyómpaken-kwayo'nakomo simásimakaiwai ayáámpimba moórá-tamayo'a kóri-ontandei úmakon-tamayo'a tokéna mindáo'ore minóntáwé miniré agambaráinda-tamayo'a tokéna ¹⁶ mindáo'pa'a kwená támayo'nei évarevar-akwampa'a agambaréna toráúva'a agambarówana amápar-awampa'a mimbórái'a éna ayáátáá'a 12,000 úwana ¹⁷ iikóná a'nónká'ó agambarómbo 144 úwana kwaásimo táámpomba mirá úwana ¹⁸ miní'á taayáná-kwisiyan-ontandei úmaka mindáo'á kóri-ontandei úmakowana ságayani'a kwéuwasa ¹⁹ íi'á úmakon-ontanka'a konaarirí úmaka kawer-óntándéi

konaarirí úmaka aiva'á taayáná-kwisiyan-ontamba makésa miwá avóvomayaa'a sokón-ontamba asirayán-óntámbá marésa miwá avóvomayaa'a kwayán-óntámbá marésa miwá avóvomayaa'a taayáná-kwisiyan-ontamba marésa ²⁰ miwá avóvomayaa'a avután-óntámbá marésa miwá avóvomayaa'a naaeyayán-óntámbá marésa miwá avóvomayaa'a terávu-ontamba marésa miwá avóvomayaa'a taayáná-kwisiyan-ontamba asirayán-óntámbá marésa miwá avóvomayaa'a terávu-ontamba marésa miwá avóvomayaa'a taayáná-kwisiyan-ontamba marésa miwá avóvomayaa'a sokón-ontamba marésa miwá avóvomayaa'a naaeyayán-óntámbá marésa miráumai-ontamba konaarirí úmaka ²¹ moórá-ontara'a suwáásuwaakinei úmaka sísamaivakemba kae'á kumbaimái-ontara'a sísamaivakemba kae'á kumbaimái-suwaasuwaakinei minóntárávámá úmaka aambá kóri-ontandei kwi'makówana ságayani'a uráíye.

²² ságayani'a úwana Ísóigo Áánútu amápar-asirayankwarawaiye kentáási sáwí-meyamba mairáiwaiye máyóyana póna mono'-námbá íma kwáyowa'a awánaawanana ²³ mindáópa'a Áánútu ságayana sáma kwégamatinkowana kentáási sáwí-meyamba mairáiwai mirá kwéuwana póna aaváúmá kwíyómba mindáópa'a íma kwáyowa'a awánaawanana ²⁴ mindáópa'o sámo kwégamatinkaiwai amápa'-maravaken-kwaasi sáma kamátinkainasa amápa'-maravaken-kawaa-kwaasi túwí'o kwéiyiwai mindáópa'a komáyaiyana ²⁵ mindáópa'a no'wáani'a íma ínasa pósa iír-óntámá íma úmaka úwoi tisuwéwana kwáyainasa ²⁶ amápa'-maravaken-kwaasi túwí'o kwéiyiwai miwítí kawe-tántáá'á maimaésa mindáópa'a komáyaiyana ²⁷ mindáópa'a sáwí-yantaa'a íma kwáyainasa sáwí'a kwéiyawaiye kampar-áimbá kwéiyawaiye íma komáiyasa kentáási sáwí-meyamba mairáiwaina aúvái-kwandaavimba aúná'i'a umái mai'mai'a ónááowai túwí'a agaimakáinda-kwaasiye su'mai mindáópa'a koménaaowe.

22

¹ minkákémbá kwíyómpaken-kwayo'nako moórá-nomba agaráásinkowana mindómbá ságayan-domba úwasa kwaási nésa mai'mai'a ónááon-domba Áánútuwe kentáási sáwí-meyamba mairáiwaintei avarákémbá kwégumumba ² mindáókona aampimbá kwégumuwana évarevar-awampa'a taaimá kwéna arambá irówana kwaási nésa mai'mai'a ónááon-taeramba moórá-kwiyontavai moórá-kwiyontavai arambá imaé kwéiyena úwana mintáyánama amápa-kwaasi kwénewana íma tí'a éna ánásainana ³ Áánútu sáwí'a kwéovo túwáaro sínda-yantaa'a íma kwáyainana Áánútuwe kentáási sáwí-meyamba mairáiwaintei avamá kwáyainasa kwená kwayó-kwáási kwená imáyáa mósá marésa ⁴ kwenó'i'a awánésa kwenáwí'a túwayaanka'a agaimaráiyana ⁵ no'wáamba íma ínana aa'á íma káinana Ísóigo Áánútu sáma kwégamatinkainasa pósa oómbá íma kúra'mare maésa kawáá-máyái maimaésa kwéiyesa ménaaowe.

⁶ minkákémbá kwíyómpaken-kwayo'nako simásimena séna mináimbá árair-aimba póna paáriníye. Ísóigo Áánútu kwenáái simátíméwai kwenamankómbá tímíwai kwená kwayó'nakómbá kwíyómpakemba ai'maréna séna sáwíyanka'o paárinin-tantaa'a kesí mayái-kwáási agaráátinkaaó siráíye súwana ⁷ Ísu séna isaaó. sáwíyanka'a kumónaumne. mináúváiimbó kwáyain-aimbo sáwíyanka'o paárinin-aimbo isésamo taagwiyavónááowai tirunkó aamoí íníye Ísu siráíye.

⁸ súwa'a kemá Yóni mináimbá isé'a awáné'a kwíyómpakewai agaráásinkaraiwai aísamaivimba kivaire'a kwená imáyáa mósá maránáe sé'a ówánana ⁹ simásimena séna íma mirán-uwó. emó ená kwaásimo Áánútu-aaimo simátímakaandawaiyemo maanáúváiínkén-áimbó taagwiyavón-kwaasiyemo Áánútu kwayó'nárawa'o ontembá kegwárá'á Áánútu kwayó'ná'á úmpo kesí imáyáa íma mósá maré Áánútu imáyáawe su'mai mósá maraaó siráíye.

¹⁰ simásimatuwena séna maanáúváiínkén-áimbó paárinin-tantaa'a sáwíyanka'a paárinivo íma aúpá'á maré avora'á maraaó. ¹¹ minkánáámó tímimba sáwí'o kwéiyawai sáwí'a iyasa sáwí'o umái máyayawai sáwí'a umái máiyasa kawe'ó kwéiyawai kawe'á iyasa kawe'á umái máyayawai kawe'á umái ménaaowe siráíye.

¹² súwana Ísu séna isáaro. sáwíyanka'a kumónaumne. kemó kwémayaam-bayaigona meéyamba maimaé'a kumónaumne. ¹³ aivaré naaéna miwáná áaimba kemá úne. aiva'á mé'a ívékwara'a mé'a mai'mai'a ónaumne Ísu siráíye.

¹⁴ súwasa mindáókona ontará'á iyésa taaéramba nésa mai'mai'a ónááontavesa unáánkwátóimo sese owanamó kawe'ó kwéintemba miwímá kawe'á umái máyáawana tirunkó aamoí kwéíye. ¹⁵ sáwí'o umáimo máyáawaiye pukaa'ó agáyáawaiye uwaa'á kwéowaiye aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné kwéowaiye kwaási tinkamowasa púwóni'a

owáiyé kampar-ísóígóné kwaántá-kwaasiyeti imáyáa mósá máraáwaiye kampar-áíntávésa aamoí owáiyé mirámó úmae kwénaaowai mindáópa'a íma iyónááowe.

¹⁶ Ísu séna kemá Ísu kwíyómpakemba kesí kwayó'nákómbá ai'maráúnana kentópa'a kuména mináímbá Ísóígona kwaási isáígwáe séna kusimátímakaiye. kemá Téviti aísavutantamba uráundawai é'a aaváúmó usaráisanamo kwáyáin-o'a kemá úne Ísu siráiyé.

¹⁷ súwasa Áánútun-amankoe kentáási sáwí-meyamba mairáiwaina aúná-ininkaani'o on-kwáásíyé sésa Áánútunopa'a teró kwésiyasa mináímbá kwéisaawai Áánútunopa'a teró sénááowe. nontávái táái kwétinkaindawai Áánútunopa'a teró. Áánútunopa'a kónáe síyawai títiana Áánútu mai'mai'a ónááon-domba úwoi tímínasa nésa mai'mai'a ónááowe.

¹⁸ kemá Yóni paárinin-tantaa'a maanáúváiímbá agaimaré'a maanáúváiínkén-áímbá isánááon-kwaasiyave'a asiramái sé'a maanáímpímbó évakarawaimo kentí imáyáavinken-ainkwara'o síyanamo éna Áánútu sáwí-meyamba tímínímba agaimaré'o simátimunda-sawimeyamba tímíniye. ¹⁹ évakarawaimo maanáíntómpínkémbo paárinin-tantaa'o tinaaembo umámiyanamo éna Áánútu minkwáásíyávéna séna minkáwé'-náópar-uramba íma iyé'a mai'mai'a ónááon-taeramba íma nánááowe. maanáúváiímbó simátimunda-aintavena síníye kemá Yóni kwésune.

²⁰ mináímbá árair-aimban-iyé kwésiwai sáwíyanka'a kumónaumne sisa'á árair-aimban-ivo Ísóigo Ísu árai'a úwoi kumuwo kwésune.

²¹ Ísóigo Ísu Áánútuna kwaási úwoi kwétuwa'naa-ina'a máéro. mináímbá árair-aimban-iyé.

mináímbá únásaiye.

Read the New Testament daily

January

date	Scripture
1	Mátiyu 1:1–2:12
2	Mátiyu 2:13–3:6
3	Mátiyu 3:7–4:11
4	Mátiyu 4:12–25
5	Mátiyu 5:1–26
6	Mátiyu 5:27–48
7	Mátiyu 6:1–24
8	Mátiyu 6:25–7:14
9	Mátiyu 7:15–29
10	Mátiyu 8:1–17
11	Mátiyu 8:18–34
12	Mátiyu 9:1–17
13	Mátiyu 9:18–38
14	Mátiyu 10:1–23
15	Mátiyu 10:24–11:6
16	Mátiyu 11:7–30
17	Mátiyu 12:1–21
18	Mátiyu 12:22–45
19	Mátiyu 12:46–13:23
20	Mátiyu 13:24–46
21	Mátiyu 13:47–14:12
22	Mátiyu 14:13–36
23	Mátiyu 15:1–28
24	Mátiyu 15:29–16:12
25	Mátiyu 16:13–17:9
26	Mátiyu 17:10–27
27	Mátiyu 18:1–22
28	Mátiyu 18:23–19:12
29	Mátiyu 19:13–30
30	Mátiyu 20:1–28
31	Mátiyu 20:29–21:22

February

date	Scripture
1	Mátiyu 21:23-46
2	Mátiyu 22:1-33
3	Mátiyu 22:34–23:12
4	Mátiyu 23:13-39
5	Mátiyu 24:1-28
6	Mátiyu 24:29-51
7	Mátiyu 25:1-30
8	Mátiyu 25:31–26:13
9	Mátiyu 26:14-46
10	Mátiyu 26:47-68
11	Mátiyu 26:69–27:14
12	Mátiyu 27:15-31
13	Mátiyu 27:32-66
14	Mátiyu 28:1-20
15	Mááka 1:1-28
16	Mááka 1:29–2:12
17	Mááka 2:13–3:6
18	Mááka 3:7-30
19	Mááka 3:31–4:25
20	Mááka 4:26–5:20
21	Mááka 5:21-43
22	Mááka 6:1-29
23	Mááka 6:30-56
24	Mááka 7:1-23
25	Mááka 7:24–8:10
26	Mááka 8:11–9:1
27	Mááka 9:2-29
28	Mááka 9:30–10:12

date	Scripture
1	Mááka 10:13-31
2	Mááka 10:32-52
3	Mááka 11:1-26
4	Mááka 11:27-12:17
5	Mááka 12:18-37
6	Mááka 12:38-13:13
7	Mááka 13:14-37
8	Mááka 14:1-21
9	Mááka 14:22-52
10	Mááka 14:53-72
11	Mááka 15:1-47
12	Mááka 16:1-20
13	Árúku 1:1-25
14	Árúku 1:26-56
15	Árúku 1:57-80
16	Árúku 2:1-35
17	Árúku 2:36-52
18	Árúku 3:1-22
19	Árúku 3:23-38
20	Árúku 4:1-30
21	Árúku 4:31-5:11
22	Árúku 5:12-28
23	Árúku 5:29-6:11
24	Árúku 6:12-38
25	Árúku 6:39-7:10
26	Árúku 7:11-35
27	Árúku 7:36-8:3
28	Árúku 8:4-21
29	Árúku 8:22-39
30	Árúku 8:40-9:6
31	Árúku 9:7-27

date	Scripture
1	Árúku 9:28-50
2	Árúku 9:51–10:12
3	Árúku 10:13-37
4	Árúku 10:38–11:13
5	Árúku 11:14-36
6	Árúku 11:37–12:7
7	Árúku 12:8-34
8	Árúku 12:35-59
9	Árúku 13:1-21
10	Árúku 13:22–14:6
11	Árúku 14:7-35
12	Árúku 15:1-32
13	Árúku 16:1-18
14	Árúku 16:19–17:10
15	Árúku 17:11-37
16	Árúku 18:1-17
17	Árúku 18:18-43
18	Árúku 19:1-27
19	Árúku 19:28-48
20	Árúku 20:1-26
21	Árúku 20:27-47
22	Árúku 21:1-28
23	Árúku 21:29–22:13
24	Árúku 22:14-34
25	Árúku 22:35-53
26	Árúku 22:54–23:12
27	Árúku 23:13-43
28	Árúku 23:44–24:12
29	Árúku 24:13-53
30	Yóni 1:1-28

date	Scripture
1	Yóni 1:29-51
2	Yóni 2:1-25
3	Yóni 3:1-21
4	Yóni 3:22-4:3
5	Yóni 4:4-42
6	Yóni 4:43-54
7	Yóni 5:1-23
8	Yóni 5:24-47
9	Yóni 6:1-21
10	Yóni 6:22-40
11	Yóni 6:41-71
12	Yóni 7:1-29
13	Yóni 7:30-52
14	Yóni 7:53-8:20
15	Yóni 8:21-30
16	Yóni 8:31-59
17	Yóni 9:1-41
18	Yóni 10:1-21
19	Yóni 10:22-42
20	Yóni 11:1-53
21	Yóni 11:54-12:19
22	Yóni 12:20-50
23	Yóni 13:1-30
24	Yóni 13:31-14:14
25	Yóni 14:15-31
26	Yóni 15:1-27
27	Yóni 16:1-33
28	Yóni 17:1-26
29	Yóni 18:1-24
30	Yóni 18:25-19:22
31	Yóni 19:23-42

date	Scripture
1	Yóni 20:1-31
2	Yóni 21:1-25
3	aantá-kwaasi 1:1-26
4	aantá-kwaasi 2:1-47
5	aantá-kwaasi 3:1-26
6	aantá-kwaasi 4:1-37
7	aantá-kwaasi 5:1-42
8	aantá-kwaasi 6:1-15
9	aantá-kwaasi 7:1-29
10	aantá-kwaasi 7:30-50
11	aantá-kwaasi 7:51-8:13
12	aantá-kwaasi 8:14-40
13	aantá-kwaasi 9:1-25
14	aantá-kwaasi 9:26-43
15	aantá-kwaasi 10:1-33
16	aantá-kwaasi 10:34-48
17	aantá-kwaasi 11:1-30
18	aantá-kwaasi 12:1-23
19	aantá-kwaasi 12:24-13:12
20	aantá-kwaasi 13:13-41
21	aantá-kwaasi 13:42-14:7
22	aantá-kwaasi 14:8-28
23	aantá-kwaasi 15:1-35
24	aantá-kwaasi 15:36-16:15
25	aantá-kwaasi 16:16-40
26	aantá-kwaasi 17:1-34
27	aantá-kwaasi 18:1-21
28	aantá-kwaasi 18:22-19:12
29	aantá-kwaasi 19:13-41
30	aantá-kwaasi 20:1-38

date	Scripture
1	aantá-kwaasi 21:1-16
2	aantá-kwaasi 21:17-36
3	aantá-kwaasi 21:37-22:16
4	aantá-kwaasi 22:17-23:10
5	aantá-kwaasi 23:11-35
6	aantá-kwaasi 24:1-27
7	aantá-kwaasi 25:1-27
8	aantá-kwaasi 26:1-32
9	aantá-kwaasi 27:1-20
10	aantá-kwaasi 27:21-44
11	aantá-kwaasi 28:1-31
12	Árómaa 1:1-17
13	Árómaa 1:18-32
14	Árómaa 2:1-24
15	Árómaa 2:25-3:8
16	Árómaa 3:9-31
17	Árómaa 4:1-12
18	Árómaa 4:13-5:5
19	Árómaa 5:6-21
20	Árómaa 6:1-23
21	Árómaa 7:1-14
22	Árómaa 7:15-8:6
23	Árómaa 8:7-21
24	Árómaa 8:22-39
25	Árómaa 9:1-21
26	Árómaa 9:22-10:13
27	Árómaa 10:14-11:12
28	Árómaa 11:13-36
29	Árómaa 12:1-21
30	Árómaa 13:1-14
31	Árómaa 14:1-23

date	Scripture
1	Árómaa 15:1-21
2	Árómaa 15:22–16:7
3	Árómaa 16:8-27
4	1 Kórinti 1:1-17
5	1 Kórinti 1:18–2:5
6	1 Kórinti 2:6–3:4
7	1 Kórinti 3:5-23
8	1 Kórinti 4:1-21
9	1 Kórinti 5:1-13
10	1 Kórinti 6:1-20
11	1 Kórinti 7:1-24
12	1 Kórinti 7:25-40
13	1 Kórinti 8:1-13
14	1 Kórinti 9:1-18
15	1 Kórinti 9:19–10:13
16	1 Kórinti 10:14–11:1
17	1 Kórinti 11:2-16
18	1 Kórinti 11:17-34
19	1 Kórinti 12:1-26
20	1 Kórinti 12:27–13:13
21	1 Kórinti 14:1-17
22	1 Kórinti 14:18-40
23	1 Kórinti 15:1-28
24	1 Kórinti 15:29-58
25	1 Kórinti 16:1-24
26	2 Kórinti 1:1-11
27	2 Kórinti 1:12–2:11
28	2 Kórinti 2:12-17
29	2 Kórinti 3:1-18
30	2 Kórinti 4:1-12
31	2 Kórinti 4:13–5:10

date	Scripture
1	2 Kórinti 5:11-21
2	2 Kórinti 6:1-13
3	2 Kórinti 6:14-7:7
4	2 Kórinti 7:8-16
5	2 Kórinti 8:1-15
6	2 Kórinti 8:16-24
7	2 Kórinti 9:1-15
8	2 Kórinti 10:1-18
9	2 Kórinti 11:1-15
10	2 Kórinti 11:16-33
11	2 Kórinti 12:1-10
12	2 Kórinti 12:11-21
13	2 Kórinti 13:1-14
14	Káresiya 1:1-24
15	Káresiya 2:1-16
16	Káresiya 2:17-3:9
17	Káresiya 3:10-22
18	Káresiya 3:23-4:20
19	Káresiya 4:21-5:12
20	Káresiya 5:13-26
21	Káresiya 6:1-18
22	Évésasi 1:1-23
23	Évésasi 2:1-22
24	Évésasi 3:1-21
25	Évésasi 4:1-16
26	Évésasi 4:17-5:2
27	Évésasi 5:3-33
28	Évésasi 6:1-24
29	Vírípai 1:1-26
30	Vírípai 1:27-2:18

date	Scripture
1	Vírípai 2:19–3:6
2	Vírípai 3:7–4:1
3	Vírípai 4:2-23
4	Kórósi 1:1-20
5	Kórósi 1:21–2:7
6	Kórósi 2:8-23
7	Kórósi 3:1-17
8	Kórósi 3:18–4:18
9	1 Tésárónaika 1:1–2:9
10	1 Tésárónaika 2:10–3:13
11	1 Tésárónaika 4:1–5:3
12	1 Tésárónaika 5:4-28
13	2 Tésárónaika 1:1-12
14	2 Tésárónaika 2:1-17
15	2 Tésárónaika 3:1-18
16	1 Tímóti 1:1-20
17	1 Tímóti 2:1-15
18	1 Tímóti 3:1-16
19	1 Tímóti 4:1-16
20	1 Tímóti 5:1-25
21	1 Tímóti 6:1-21
22	2 Tímóti 1:1-18
23	2 Tímóti 2:1-21
24	2 Tímóti 2:22–3:17
25	2 Tímóti 4:1-22
26	Táitási 1:1-16
27	Táitási 2:1-14
28	Táitási 2:15–3:15
29	Vírímóni 1:1-25
30	Ípiru 1:1-14
31	Ípiru 2:1-18

date	Scripture
1	Ípíru 3:1-19
2	Ípíru 4:1-13
3	Ípíru 4:14–5:14
4	Ípíru 6:1-20
5	Ípíru 7:1-19
6	Ípíru 7:20-28
7	Ípíru 8:1-13
8	Ípíru 9:1-10
9	Ípíru 9:11-28
10	Ípíru 10:1-18
11	Ípíru 10:19-39
12	Ípíru 11:1-16
13	Ípíru 11:17-31
14	Ípíru 11:32–12:13
15	Ípíru 12:14-29
16	Ípíru 13:1-25
17	Yémési 1:1-18
18	Yémési 1:19–2:17
19	Yémési 2:18–3:18
20	Yémési 4:1-17
21	Yémési 5:1-20
22	1 Pítaa 1:1-12
23	1 Pítaa 1:13–2:10
24	1 Pítaa 2:11–3:7
25	1 Pítaa 3:8–4:6
26	1 Pítaa 4:7–5:14
27	2 Pítaa 1:1-21
28	2 Pítaa 2:1-22
29	2 Pítaa 3:1-18
30	1 Yóni 1:1-10

date	Scripture
1	1 Yóni 2:1-17
2	1 Yóni 2:18-3:2
3	1 Yóni 3:3-24
4	1 Yóni 4:1-21
5	1 Yóni 5:1-21
6	2 Yóni 1:1-13
7	3 Yóni 1:1-14
8	Yúte 1:1-25
9	paárurain-kwasai 1:1-20
10	paárurain-kwasai 2:1-17
11	paárurain-kwasai 2:18-3:6
12	paárurain-kwasai 3:7-22
13	paárurain-kwasai 4:1-11
14	paárurain-kwasai 5:1-14
15	paárurain-kwasai 6:1-17
16	paárurain-kwasai 7:1-17
17	paárurain-kwasai 8:1-13
18	paárurain-kwasai 9:1-21
19	paárurain-kwasai 10:1-11
20	paárurain-kwasai 11:1-19
21	paárurain-kwasai 12:1-18
22	paárurain-kwasai 13:1-18
23	paárurain-kwasai 14:1-20
24	paárurain-kwasai 15:1-8
25	paárurain-kwasai 16:1-21
26	paárurain-kwasai 17:1-18
27	paárurain-kwasai 18:1-24
28	paárurain-kwasai 19:1-21
29	paárurain-kwasai 20:1-15
30	paárurain-kwasai 21:1-27
31	paárurain-kwasai 22:1-21